3
1-h
0

6-41-h-10

6-41-h-10

Digitized by Google

Ex Onuphrio.

Greg. 7. 159. anno 1073 Calistus 2. Burgundus. 164 anno 1119.

Honorius 2. pont. 165. anno 1124.

Eugenius 3. Pisanus. 169. an. 1145. discipulus Bernardi.

Hadrianus 4. Anglus. 171. an. 1154.

Alexander 3. 172. an. 1159. cum hunc in schismate creatus fuit Victor 4. Romanus, Octavianus de Monticello.

Digitized by Google

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

EPISTOLÆ

GERBERTI

PRIMO REMORVM, DEIN RAVENNATVM ARCHIEPISCOPI, POSTEA ROMANI PONTIFICIS SILVESTRI SECVNDI.

QVIBVS ACCESSIT DECRETVM Electionis eius, anno Domini 998.

EPISTOLÆ

IOANNIS SARESBERIENSIS, EPISCOPI Carnotenſis, ab anno 1154. vſque ad 1180.

EPISTOLÆ

STEPHANI, PRIMO BEATI EVVRCII AVRELIÆ ad Ligerim Præfecti, poſtea S. Genouefæ Pariſiis Abbatis, tandem Tornacenſis Epiſcopi, Ab anno 1159. vſque ad 1196.

NVNC PRIMVM IN LVCEM EDITÆ

E BIBLIOTHECA PAPIRII MASSONI, FORESII, in Senatu Pariſienſi Aduocati.

AVSPICIIS ANTISTITVM ET CLERI GALLIÆ.

Dom. Prof. Rom.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

SOCIETATIS IESV

PARISIIS,

Apud FRANCISCVM SALIS, via D. Ioannis Lateranenſis.

M. DC. XI.

Cum Priuilegio Regis.

Digitized by Google

ANTISTITIBVS ET CLERO GALLIÆ.

DIV deſideratæ Gerberti Epiſtolæ multis retroactis ſæculis reconditæ, nunc ſacris veſtris auſpiciis in lucem prodeunt è Bibliotheca Papirij Maſſoni fratris mei chariſſimi: Gerberti, inquam, qui ex alto Auriliacenſium apud Aruernos Iugo, vbi natus erat, deſcendens, peragrauit Galliam, Germaniam, & Italiam, tandemque ad altiſſimum Sacerdotij & Apoſtolatus culmen ex Gallis primus, vt videtur, aſcendit Cæſaris Othonis tertij operâ, anno Chriſtiani numeri nongenteſimo nonageſimo octauo: ſeditque quatuor annis, menſibus ſex, diebus xij. cuius vitam huic operi ſubijcimus. Aliud autem ſubſequitur volumen Epiſtolarum, Ioannis ſcilicet Sareſberienſis, Diui Thomæ Cantuarienſis Clerici, & in exilio ſocij, eiuſque martyrij ſcriptoris (quem Petrus Bleſenſis manum & oculum ſancti Præſulis appellat) ac poſtea Carnotenſis Epiſcopi, qui obijt anno 1180. iacetque non longè à ciuitate Carnutum in Abbatia, cui nomen Ioſaphat. Tertium verò volumen eſt Stephani Tornacenſis Epiſcopi ad Ligerim nati, & in Eccleſia ſanctæ Crucis Aurelianenſis à puero educati, & primò monaſterij beati Euurtij

Digitized by Google

Præfecti, poſtea Sanctæ Genouefæ Pariſienſis Abbatis vt ipſe ait. Mortuus verò Tornaci iij. Idus Septembris anno milleſimo ducenteſimo tertio dicitur, ſub initium ſcilicet Pontificatus Innocentii III.

OCCVRRITE *igitur Silueſtro ſacro diademate adornato, & duobus Epiſcopis illum comitantibus, qui Epiſtolas ſuas vobis offerrunt legendas: gratiſſimæ enim & fructuoſiſſimæ ſunt ob diuerſarum rerum notitiam ſciẽtiamque. Præterea Silueſter ſcripſit libellum de Numerorum diuiſione nondum in lucem editum, cuius MS. habeo. Ioannis autem Saresberienſis Carnutum Epiſcopi Polycraticus, & Metalogicus pridem in lucem exiere. Et Petrus Bleſenſis teſtatur eum condidiſſe Poema eleganti metro, quod Architremium inſcripſit. Cuius autoris Tritemius ſe legiſſe dicit librum vnum de Pœnitentia, alterum de Commiſerationibus Domini. Stephani verò Tornacenſis extat volumen ſacrarum Concionum, quod in Blibliotheca Regia Gymnaſii Nauarrici Pariſiis inter captiuos codices aſſeruatur.*

CÆTERVM *vos ſupplex exoro (magna enim à magnis petere vir ſanctiſſimus Gregorius Nazianzenus me docuit) vt preces ad Deum Optimum Maximum fundere velitis pro anima fratris, qui ſacris piè ſumptis (cùm adhuc hæc Opera ſub prelo eſſent) inter homines eſſe deſiit, Dominica infra octauam Epiphaniæ hora fere tertia ante auroram, V. Idus Ianuarii proximè elapſi, ætatis ſuæ ſexageſimo ſeptimo, demptis quatuor menſibus & tribus diebus, ſcripto ante quinquennium Epitaphio ſuo paucis verbis concepto. Æqui bonique*

conſulite, ac in Chriſto valete doctiſſimi ac reuerendiſſimi Domini mei. Lutetiæ Pariſiorum iij. Non. Februarii, anno à partu Virginis milleſimo ſexcenteſimo vndecimo.

Amplitudini veſtræ addictiſſimus ſeruus,

IO. MASSONVS S. BAIOCENSIS ECCLESIÆ ARCHIDIACONVS,
De Cadomo vulgò nuncupatus.

Extrait du priuilege du Roy.

PAR grace & priuilege du Roy, il eſt permis à Macé Ruette & François Salis libraires de l'vniuerſité de Paris d'imprimer ou faire Imprimer par tel Imprimeur que bon leur ſemblera vn liure titulé *Epiſtolæ Gerberti, Epiſtolæ Saresberienſis & Stephani Tornacenſis Epiſcopi, è Bibliotheca Papirii Maſſoni*, & ſont faites deffences par ſa Maieſté à tous Libraires & Imprimeurs de ce Royaume & a toutes aultres perſonnes de quelque eſtat & condition qu'ils ſoient, de n'Imprimer ou faire Imprimer, vendre ne diſtribuer leſdits liures, ſi ce n'eſt du vouloir & conſentement deſdits Ruette & Salis pendant le temps & eſpace de ſix ans finiz & accomplis à compter du iour que leſditz liures ſeront acheuez d'Imptimer à peine de confiſcation deſdits liures qui ſe trouueront d'autre Impreſſion que deſdits Ruette & Salis, & de vint & cinques liures d'amende pour chaſcun exemplaire. Et veut ſaditte Maieſté qu'en mettant vn extraict dudit priuilege au commencement ou à la fin deſditz liures il ſoit pour deuement notifié & venu en la cognoiſſance de tous Libraires, Imprimeurs & autres: Comme plus amplement eſt declaré au priuilege de ce, donné à Paris le 4. Feurier 1611.
Par le Roy en ſon Conſeil,

Signé

DV PONT.

Errata ſic corrigito.

Pag 7.l.5.inuenie,l..inuenite pag. 11.l.4. paagnis,l, paganis.p.29.l.2 Reidunenſi.l. Verdunenſi, p.73 l.27. cognomento digitoium mutuis, l. Digitorum mutilus p.74 in fine, inuictiſſ. Romanum Imp.lege Romanorum. p.86 l 5. alium Cœnobium, l.aliud. p.114.l.20.ele ſimonæ l. eleemoſynæ p.124 l.8. Cenſilio l. Concilio p. ead. in inſcript. Theobaldi l. Thomæ.p.174.l.31. Abbenda l. Albreda,p.179.Abendam.l. Albredam.p.196.l.34.& 35 profeſſionem Abbatis l. poſſeſſionem Abbatiæ.p,287. l.24. Biam Pyrenænum,l. Pryenæum p 421 l 2 ceruus Claudius l claudus. p 467 l. 4 Vmiano l. Viniano. p. 471 l.33 pattium ſuum l patruum p 473 l 27 imdemnia l impendia p 515 l 33 clam l.clamat p 516 l vlt. Theobaldus l Thomas p 530 l 27 orditem, l ordinem p 542 l 15 commutationibus l comminationibus

INDEX EORVM AD QVOS IN EPISTOLIS SCRIBVNT GERBERTVS, Ioan. Saresb. & Steph. Tornacenſ.

A

ABBATI cuidam Monacho S. 678
Abbati de Laudo pro quodam conuerſo S. 692
Abbatiſſæ cuidam I. 219
Adæ Abbati de Pueſcham I. 364
Adalberoni Remorũ Archiepiſcopo G. 4. 29. 42. 47. in eum obiectio G. 26. purgatio. 27
Adalberoni Epiſcopo Verdunenſi. G. 19. 22
Adalberti ſcholaſtici epitaphium. G. 35
Adelaidi Imperatrici, ſemper Auguſtæ. G. 3. 7. 34. 44. 57. 69. 70.
Adriano Papæ. I. 82. 83. 84. 85. 86. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 100. 101. 102. 103. 107. 109. S. 542. 570. 580. vide, Papæ,
AEalredo de Cerda I. 232
S. Ædmundi Abbati: vide Edmũdi.
Aifredo Vvigornenſi Epiſcopo. I. 97
Airardo. G. 3
Alberico Bononienſi Legiſperito pro Hugone Aurelianenſi Clerico. S. 548
Alberto Cardinali. I. 406. 507
Alberto Domini Papæ Cancellario. S. 571. 575. 626. 627
Albino S. R. E. Cardinali Presbytero S. 607
Aldeberto Mimatenſi. Epiſcopo. S. 543
Alexandro Papæ, I. 109. 110. 111. 120. 172. 173. 174. 194. 195. 200. 201. 202. 203. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 218. 220. 220. 221. 344. 382. 503. 509. 510. 511. 513. 515
Altro-villaris Abbati S. 662
S. Amandi Abbati I. 237
Ambianenſi Epiſcopo S. 672
S. Ambroſii Bituricenſis Abbati S. 622
Amico ſuo pro quodam Monacho S. 569. 572
Anglorum Regi, I. 98. 112. 116. 120. 135. 136. 137. 138. 150
Anglorum Epiſcopis, I. 141
Anicienſi Epiſcopo pro Eccleſia S.-

Euurtii S. 550

Anicienſi Canonico *pro eadem Eccleſia S.* 551

Anſidiamo Exonienſi I. 181

Archiepiſcopo cuidam S. 589

Arnulpho Decano ſuo Brugenſi S. 696.697

Arroſiæ Abbati I. 112

Atrebatenſi Epiſcopo, pro Abbate de Sarneio S. 652.572

Azoni Abbati Deruenſi G. 37

Azoni Monacho I. 441

B

B*Aiocenſi Epiſcopo & Decano pro negotio Turonenſi S.* 584

BaldeVVino Archidiacono I. 420

*BaldeVVino Archid. NorVVerb. I.*380

BaldeVVino Archidiacono *Exonienſi I.* 228.333

BaldeVVino de *Valle Darii I.* 449

Bartholomæo *Turonenſi* Archiepiſ*copo S.* 561

Bartholomæo *Exonienſi Epiſcopo I.*412.452.466.470.486.501. 502

s.Bartholomæi *Nouiom. Abbati S.*553,555.*Vide Hugoni &c.*

Baſilio Imperatori ex perſona Hugonis Regis *Francorum G.* 50

s. Bauonis *Abbati & Conuentui S.*695

Beatrici Duci ex perſona Adalberonis G. 29.30

Bellouacenſi ex perſona Adalberonis Archiepiſcopi.G. 45

S.Bened[illegible] Abbati *pro quadam vidua, &* [illegible] *eius filio S.* 569

Bernardo Monacho G. 41

Bertero Cameracenſi Archidiacono S.604.621.686,687

Bertero Abbati S. *Euurtii Aurelianenſis* S. 680.706

S.*Bertini* Abbati S. 682

*Blandiniacenſibus fratribus G.*44.48

Bobienſibus fratribus G. 7.37.

*Boniſilio Gerundenſi Epiſcopo G.*9

Borello Marchioni ex perſona Hugonis Regis Francorum G. 51

Boſoni G. 2

*Boſoni Cancellario I.*197.199.204.

Boſoni Presbytero Cardinali I. 516

Burdegalenſi Archidiacono S.698

C

C*Ancellario* Angliæ *I.* 159. 197.199.204

Cantuarienſi *Archiepiſcopo I.*117. 256.261.267.293. 372. 378. 386

Cantuarienſi Eccleſiæ I. 487

*Canuto nobili viro de Dacia*S.646

Canuto Danorum Regi S. 647

Carnotenſi electo S. 617

Caroliloci Abbati S. 586

Carolo Duci, ex perſona Diederici Epiſcopi Metenſis, G. 12.52.54

Celeſtino ſummo Pontifici S. 678. 679

Cellenſi Abbati *I.* 154. 156.164. 165.168.188.206

Charitatis Priori pro quodam Monacho S. 567.568.595

Chriſtianæ pro filio ſuo S. 557

*Ciſterciẽſi*Abbati S.628.630. 664

Ciſtercienſi Abbati *& Capitulo, pro G.*

pro G. Clerico S. 693
Clareuallenſi Abbati S. 628. 663.
Clero & populo G. 53
Cluniacenſi Abbati pro Priore de Ponte Monachorum remouendo S. 545
Comprouincialibus G. 50
Cononi Italico Marchioni G. 37
Conſtantienſi Epiſcopo. I. 354
Conſtantino Abbati. G. 63
Conſtantino Scolaſtico Floriacenſi. G. 38
Conſtantino ſuo G. 71
Conſtantino imperatori Orthodoxo ex perſona Hugonis Regis Francorum G. 50
Conuentui Cantuarienſis Eccleſiæ I. 395. 462. 474

D

DEcano Baiocenſi S. 584
Decano & Capitulo S. Crucis Aurel. S. 614
Decano S. Martini Tur. pro Eccleſia S. Euurcij S. 544. 545
Decano Remenſi S. 634
Decano Rothomagenſi ex perſona Tuſculani Epiſcopi S. 582
Diederico Epiſcopo Metenſi ex perſona Caroli 13. 15. 28
S. Dionyſij Abbati S. 627
Dunelmenſi Epiſcopo, I. 99

E

EBoracenſi Capitulo I. 499
Ecberto Archiepiſcopo Treuerenſi G. 5. 9. 17. 32. 34. 46. 48. 49. 50
Ecberto Abbati Turonenſi. G. 20. 36. 39
Eccleſiæ vniuerſali ex perſona Hieruſalem deuaſtatæ. G. 10
Egenannio Palatino Monacho. G. 8
S. Edmundi Abbati I. 224. 310
Eleemoſynario Regis. S. 555
Engelberto Priori de Valle ſancti Petri I. 257. 258
Epiſcopis, ex perſona Laudunenſis Epiſcopi G. 45
Eraclio Cæſarienſi Archiepiſcopo. S. 579
Ernulfo I. 203
Eurodeo Abbati & Conuentui S. Bauonis S. 695
S. Euurtij Aureliæ Priori, S. 585
Exonienſi Epiſcopo. I. 238. 248. 270. 299. 325. 399

F

FLoriacenſib. fratribus ex perſona Remenſium Abbatū G. 43
Friderici Ducis Epitaphium G. 35.
Fulconi Magiſtro ſcholarum ſanctæ Crucis Aurelianenſis S. 616
Fulconi Abbati S. Germani Pariſienſis S. 682

G

G. Diuinorū peritiſſimo atque tribus Philoſophiæ partibus laureato. G. 67
Galtero Albanenſi Epiſcopo I. 404
Galtero Roſenſi Epiſcopo. I. 428
Mag. Gaufrido I. 186. 313
Gaufrido ſuo I. 443.
Gaufrido de ſancto Ædmundo I. 222. 224. 233. 310
S. Genouefæ Pariſienſis Abbati

& Conuentui S. 675
Geraldo Abbati Auriliacenſi, *G.* 6.16.21.33
Gerberto Papæ ex perſona Othonis imperatoris G. 68.69.*decretum eius electionis* 73. *itemque vita.* 76
Gerberto Epiſcopo Terdonenſi G. 2
S. *Germani de Pratis Abbati* S. 673
M. Girardo I. 305.323.341.347. 490
Giraldo Cellerario NorVVicenſi. I.438
Giſilberto Abbati, *G.* 4
Godefrido S.*Satyri* Abbati S.554 572.573.585.602.636
Gratiano Notario Domini Papæ I.508
Gratiano Cardinali ſanctæ Romanæ Eccleſiæ S. 558
M. Gualtero de Inſula I. 334.338
Guidoni *Catalaunenſi Epiſcopo. I.* 231
Guillelmo *Britoni I.* 368.424
Guillelmo *Papienſi.I.* 387
Guillelmo.*Subpriori I.* 350
Guillelmo *Subpriori Cantuar. I.* 479.489
Guillelmo *Senonenſi Archiepiſcopo* I. 498.517

H.

HEnrico Comiti. I. 278
Henrico Regi Anglorum S.. 592
Henrico Aurelianenſi Epiſcopo, ex perſona Abbatis S. Euurtij Aurelianenſis S.. 622
Henrico electo Baiocenſi I. 231
Henrico Baiocenſi Epiſcopo. I. 356
Henrico Syluanectenſi Epiſcopo. S.597.599
Henrico VVintonienſi I. 432
Hermanno G.. 22
*Hilario Epiſcopo Ciſtren.*I. 114
Hugoni Aurelianenſi *Epiſcopo, & toti eius Capitulo* *S.*705
Hugoni Abbati *ſancti Ædmundi* I. 440
Hubaldo Oſtienſi Epiſcopo I.508.
Hugoni, G. 5.
Hugoni Abbati S. *Bartholomæi Nouiomenſis* S. 551.553.555. 575.594.618
Hugoni Abbati S.. Dionyſij Pariſienſis *S.* 679
Hugoni Abbati S. *Vincentij Syluanectenſis pro* Ioanne *Canonico*.S. 619
Hugoni Canonico S.. Genoueſæ Pariſienſis.*S.* 673
Hugoni Decano & P. Cantori Pariſiensibus S. 688
Hugoni Marchioni G. 37
Hugoni Dunelmenſi Epiſcopo. I. 499
Hugoni de Gant. *I.* 460
M.Hunfrido I. 245
Hungariæ Regi S. 556.

I

IGelberto de Valle Sancti Petri I.456
Imizæ. G. 8
Ioanni Papæ G. 5.8
Ioanni Aurelianenſi Domini Papæ ſcriptori. S. 580
Ioanni Abbati S. Genouefæ Pariſienſis S. 680.690
Ioanni Priori NorVVicenſi. I.436
Ioanni Pictauienſi Epiſcopo. I. 409.410.458.485.492. S. 552.581.584
Ioanni Monacho de S. Satyro S. 571
Ioanni Scor. Cardinali I. 198
Ioanni Paul. Card. I. 198
Ioanni Sarraceno I. 321
Ioanni Theſaurario Cantuarienſi, I.104.
Ioanni Theſaurario Eboracenſi, I. 105
Ioanni de Tilebia I. 445
Ioſſelino Epiſcopo Saresberienſi I. 187.190
Iothoni Turonensi Archiepiſcopo S.552
Iudicibus quibuſdam pro cauſa quæ vertebatur inter Senonenſ. Archiep. & Eccleſiam S. Germani de Pratis S. 569

L

LAmbino Morinensi Epiſcopo S.677
Laudunensi Capitulo pro Magiſtro Michaele eorum Decano in Pariſienſem decanum electo S. 653
M. Laurentio I. 377.426
Lidenſi Epiſcopo S. 579
Londenſi Archiepiſcopo pro Petro S. Genouefæ Canonico S. 587. 588.613.629.641.645
Lothario Regi ex perſona Adalberonis G. 24. eius epitaphium 35
Lucio ſummo Pontifici pro Cancellario D. Regis Francorum S. 589. pro H. Clementis in Decanum Pariſienſem electo. 590. 595.605.608.609 vide, Papæ.
Lucio Cardinali S. Romanæ E. S. 615
Ludouico Domini Philippi ſecundi Regis Francorum filio S. 703
Lupito Barchinonenſi G. 9

M

MAgiſtratibus Eccleſiæ Cantuarienſis. I. 479
Maiolo Cluniacenſi Abbati G.32. 39
Manaſſæ Aurelianenſi Epiſcopo S.604
Mathæo Præcentori Senonenſi I. 205
Mathildi Comitiſſæ G. 23
Mauricio Pariſienſi Epiſcopo, & Stephano Sancti Euurtij Abbati S. 534

Digitized by Google

S. *Medardi Abbati.I.* 259
Meliori Cardinali *ex perſona D. Rhemenſis*.S. 612
Meritonæ Priori I. 239
Meritonenſibus fratribus.I. 444
Mintonæ Priori. I. 228
Monachis de N. I. 184
Morinenſi Epiſcopo I. 240.348

N

NEapolitano *Priori*.S. 548
Neueloni Sueſsionenſi Epiſcopo pro Eccleſia S. *Ioannis* Sueſsionenſis S. 624.648
Nicolao I. 234.312
Nicolao ſuo I. 437
*Nicolao de monte Rothomagenſi. I.*337.379
*Nicolao de monte ſancti Hilarij. I.*224
Nicolao Priori S. *Bartholomæi Nouiomenſis pro Petro* Clerico. S.570
Nicolao de Sigillo I. 244
Nicolao Vicecomiti Eſſexiæ. I. 446
M. Nigello I. 440
Nithardo Abbati Medelecenſi.G. 30.33
Norvuicenſi Epiſcopo I. 185. 217. 260
Notegario Epiſcopo Leodienſi ex perſona Adalberonis. G.11.18. 19.22.31

O

OCtauiano *Hoſtienſi Epiſcopo ex perſona Philippi Regis Francorum*S.611. *pro F. Abbate* S. *Germani Pariſ.* 681
*M. Odoni.*I. 450
Odoni Pariſienſi Epiſcopo S.694.
*Osberto de Francesham I.*351.427
Othoni Imperatori, G.1.2.4.40. 68.*eius epitaphium.* 35

P

D. PApæ *pro G. Abbate* S. *Victoris Pariſienſis* S.561. *pro B. Turonenſi Archiepiſcopo*562.564.573.576.577.593. 595.599. 600.601. 602. 603. 633.636. 649. 658. 660.674
Pariſienſi Epiſcopo G. 63
Perſorenſi Abbati.I. 365
Petro Abbati ſancti Remigij I. 480
Petro ſcriptori I. 370.447
Petro Aurelianenſi Epiſcopo S. 696
Petro Claremontenſi Epiſcopo S. 535
Petro de Dacia, S. *Genoueſæ Canonico.* 631.639
Petro Epiſcopo Papienſi G. 3
Petro S. *Gryſogoni* Presbytero *Cardinali* S. 566
Petro *Tuſculano Epiſcopo* S. 563. 583
Petroaldo *Monacho*.G. 6
Pictauienſi *Epiſcopo* I. 261. 291. 314.342.375.389
Planctus *Eccleſiæ Aurelianenſis ſuper interfectione Ioannis Decani, quam propoſuit* Senonis *in Concilio Epiſcoporum* Stephanus *tunc temporis* S. *Euurcij Aureliæ Abbas.* 532
Populo Paſtore *deſtituto I.* 119

Portuenſi Epiſcopo, pro Decano & ſuccentore Carnotenſi. S.557
Prælato alicui magno S. 540
Præneſtino Epiſcopo, pro Decano & ſuccentore Cantuar. S. 558
Prioribus S.Eccleſiæ Cantuarienſis.I. 226

R

R. *Comiti ex perſona Othonis Auguſti.G.* 69
M.R. Redonenſi I. 227
*R.de Serris.*I. 126
Radulpho Nigro I. 275. 289
M. Radulpho de Bello-monte I. 340
M. Radulpho Lexouienſi I. 429
Radulpho de Arundel monacho Cantuarienſi. 422
Radulpho de Vvingram. I. 431
Radulpho Priori *Vvigornenſi.* I. 361
Raginaldo Aurelianenſis Eccleſiæ Archipresbytero S. 621
Raimundo I. 292.377
Raimundo Monacho Auriliacenſi. G. 20
*Raimundo Auriliacenſi Abbati G.*40
Raimundo Priori *S. Genoueſæ Pariſienſis.* S.583 606.614
Rainaudo Monacho.G. 7.58
Rainero Abbati, *G.* 32
M.Raimundo Pictauienſis Eccleſiæ Cancellario I. 317.393
*Regnaldo Saresberienſi Archidiacono.*I. 352
Remenſi Archiepiſcopo pro Abbate *S.* Bartholomæi *Nouiom.n*ſis S.554.559. *vide Vvillelmo Remenſi.*
Remigio Monacho Treuirenſi. G. 60. 65
Remigio fratri G. 66
Rhotardo Cameracenſi ex perſona Adalberonis G. 51
*Richardo Archidiacono Pictauienſi.*I. 240
*M.Rich.*Conſtant.*Archid.I.*357
Richardo fratri ſuo I.230.242.272
Richardo priori de Donura I.425.
M. Roberto S. 554
Roberto Archidiacono *de* Surr. I. 398.433
Roberto filio Egidiæ I. 232. 246. 385.421
Roberto Abbati S. *Euurcij* Aurelianenſis S. 549
Roberto Aurelianenſi Domini Papæ ſcriptori S. 593
Roberto Decano Eboracenſi I. 499
Roberto Pontiniacenſium *Priori pro quibuſdam Nouitijs de Grandimontenſi ordine ad Ciſtercienſem promotis* S. 521
Roberto de Limeſcia I. 433
Roberto *Palatino G.* 17
Roberto *Sacriſtæ* I. 473. 479
Roberto *Vice-Archidiacono Cantuar.*I. 425
Rogero *de* S*ideberia* I. 231
Rollando *nobili viro de Dinanno.* S.623
Romulfo *Abbati Senonenſi. G.* 52
Rupenſi Epiſcopo S. 644

[illegible] I. 366
[illegible] 5?5.630
[illegible] copo : vide
[illegible]
Sigefrido Comitis filio G. 23
Siguino Archiepiſcopo Senonenſi ex perſona Regis Hugonis G. 49
Silueſtri ſecundi Papæ electio G. 73.74.75. vita 76. & ſeq.
M. Silueſtro Theſaurario Lexouienſi I. 358
M. Simoni Lupello I. 363
Simoni Priori de Monte Dei I. 456
Sofredo Cardinali S. 666
Stephano Romanæ Eccleſiæ Diacono G. 18.33
Stephano Tornacenſi S. 685.699.700
Sueſſionenſi Epiſcopo S. 684
Syluæ Abbati & Capitulo S. 693
Syluanectenſi Epiſcopo pro quodam Clerico in Presbyterum ordinando S. 574. vide, Henrico.

T

Theodino Presbytero Cardinali I. 507
Theophaniæ imperatrici G. 23.38.40.47.52.53.54
Theſaurario Remenſi I. 269
Thietmaro Maguntino G. 55
Thomæ Præpoſito Cellenſi I. 207.221
Thomæ Cantuar. Archiep. I. 256.261.267.293.478. eius teſtamentum
Toletano Archiepiſcopo S. 563
Treuerenſi Archiepiſcopo ex perſona Adalberonis G. 25.26.54
Turonenſi Archiepiſcopo S. 662.669
Turſtino de Acolt. I. 448

V

Verdunenſi Epiſcopo G. 66 in Verdunenſium vrbem oratio G. 35
M. Vinifrido Boni I. 355
Viuiano ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali S. 578
Vrbano ſummo Pontifici S. 620
Vrſicampi Abbati S. 661
Vvalcalmo Norvvicenſi Archidiacono. I. 439
Vvaldemaro Epiſcopo de Saleuuic. S. 642
Vvaloni, eiuſque pertinacibus ex perſona Adalberonis G. 11
Vvaltero Roſenſi Epiſcopo, I. 122
Vvauliæ Abbatibus vniuerſis I. 114
Vvidoni Abbati Anderuenſi G. 17.
Vvigornenſi Epiſcopo I. 360
Vvillermo Aurelianenſi D. Papæ ſcriptori S. 593.598
Vvillelmo de Bieria S. 654
Vvilermo Bononienſi Legiſperito, pro Hugone Aurel. Clerico S. 548

Vvillelmo Britoni *vide, Guillelmo*
Vvillermo Carnotẽſi electo S.566
Vvillelmo de Dacia Abbati S.625 643
Vvillelmo de Dicera I. 442
Vvillelmo Subpriori Cantuar. I. 465. *vide Guillelmo.*
Vvil'elmo Priori de Meriton. I. 443.444
Vuillelmo de Nordhalla I. 430
*Vvillelmo NorVVicenſi Epiſcopo. I.*435
Vvillermo Remenſi Archiepiſcopo pro Hugone Abbate S. *Bartholomæi Nouiomenſis* S. 559. *pro Domino Turonenſi* 560. 574. 577.591. 595. 607.616. 617.619.624.625.650.665. 666.667.670.671.676.677. 682.683.690.691.
Vvillermo Senonenſi Archiep. pro Eccleſia S. *Samſonis Aurelianenſis* S.546. *pro quodam clerico* 547.550.564 *pro monialib.* de S. Cirico. 582
Vvillegiſo Maguntino Archiepiſcopo. G. 10.15
Vvinton. Epiſcopo I. 192.193.195.

EPISTOLÆ AD INNOMINATOS ſcriptæ.

APVD GERBERTVM.

E*piſtola* 48.*fol.*22.*Epiſt.*60.*f.* 28.*Epiſt.*114.*f.*51.*Ep.*124.*f.* 56.*Ep.*125. *ibid. Ep.*126. *ibid. Ep.*127.*fol.*57.Ep.129. *fol.* 58. *Ep.*131.*fol.*59. *Ep.* 132.*ibid. Ep.* 133.*f.*60.*Ep.*135.*ibid.Ep.*136.*f.* 61.*Ep.*137.*ibid.Ep.*138.*ibid.Ep* 139.*f.*62.*Ep.*140.*ibid.Ep.*141. *ibid.*Ep.143.*f.*63.*Ep.*144.*ibid. Ep.*146.*f.*64.*Ep.*147.*ibid. Ep.* 149.*f.*65.Ep.150.*ibid.*

APVD IOANNEM Sareſberienſem.

E*piſtola* 26.*f.*99.Ep.31.*f.*103 Ep. 33.*f.*105.Ep.35.*f.*106. Ep. 37.*f.* 108. Ep. 47.*f.*115. Ep. 50.*f.* 118. Ep. 51.*f.*119. Ep. 56.*f.* 123. Ep. 58. *f.*125. Ep. 60.*f.* 132. Ep. 66. *f.*142. Ep. 67.*f.* 143. Ep. 68. *f.*146. Ep. 69. *f.* 148. Ep. 72.*f.* 151. Ep. 73.*f.*152. Ep. 74. *f.* 153. Ep. 77.*f.*158. Ep. 79.*f.* 161. Ep. 80.*f.*162. Ep. 83. *f.* 167. Ep. 84. *ibid.* Ep. 86. *f.* 171. Ep. 91.*f.*184

APVD STEPHANVM Tornacenſem.

E*piſtola* 6.*f.* 538. Ep. 7. *ibid.* Ep. 8. *ibid.*Ep.9.*ibid.*Ep.10. 539.Ep.11.*ibid.* Ep.12.*f.*540. 540.Ep.13.*f.*542.Ep.14.*f.*542. Ep.15.*f.* 542. Ep.158.*f.* 632. Ep.178.*f.*659. Ep. 218.*f.* 689. Ep.222.*f.*692.Ep. 229.*f.* 697. Ep.234.*f.*801. Ep 235.*f.*702. Ep.236.*f.*703.Ep.238.*f.*704

Digitized by Google

HANC GERBERTI EPISTOLAM IN Bibliotheca P. Maſſoni poſt eius obitum inter Codices repertam hic inſeri viſum eſt, ne pereat.

Silueſter Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Azolino ſiue Aſcelino *Laudunenſi.*

SVper ſalute & Apoſtolica benedictione, nihil eſt quod admirari poſſis, quoniam ſub Pontificali nomine homo etiam moribus eſſe deſijſti. Si fides mortalem Deo ſociat, perfidia nihilominus rationabilem brutis animalibus æquat. Cum hoc totum te ſapere conſtet, vehementer admiramur natiuam te conditionem reliquiſſe, & noua & inaudita ſcelera inhumanius perpetraſſe. Epiſtola Regis Roberti & ſuorum Pontificum, Apoſtolicis & imperialibus oblata eſt manibus, quæ te coram vniuerſo Clero ac populo, his publicis accuſat criminibus. Ad Synodum habitam Compendio cum à Remenſi & Turonenſi Archiepiſcopis, cæteriſque confratribus inuitatus fueris; acceptis à quibuſdam eorum & aliorum ſacramentis, pro vitæ & membrorum, atque captionis ſecuritate tandem veniſſe diceris, Synodalem ſeueritatem cum tibimet ipſi conſcius merito perhorreſceres, ad miſericordiæ preces eadem Epiſtola teſte veniſti, legibus te non poſſe obiectis reſpondere manifeſtaſti, Dominum tuum Regem offendiſſe te non negaſti, indulgentiam tantummodo poſtulans per vniuerſam Synodum, Regis gratiam innouatis periuriis obtinuiſti, datis obſidibus, Archidiacono ſcilicet tuo, & altero milite. Turres Lauduni te redditurum promiſiſti. Magiſtrum tuum Remenſem Archiepiſcopum pro accipiendis Turribus ſub Iudæ ſpecie tecum ducens, capere voluiſti. Carcer quippe cæterorum fraudis in eum conceptæ detegit dolum. O Iuda magiſtri proditionem innouans, & Pontificalem gloriam noſtris temporibus deturpans! Cum magiſtrum Archiepiſcopum tradere velis, Domino Regi non parceres, ſi poſſes. In carcere tenes traditos milites, & fefelliſſe non veretis Regem. Ex orationum Epiſtolis, quoties te monuimus, & ab his periculis eruere te deſudamus. Sed quoniam irruentibus peccatorum cumulis te coercere nequiuimus, in hac proxima Paſchali epdomada Romę te adeſſe pręcipimus, & generaliter ibi habendæ Synodo repræſentare te monemus. Huius ergo inuitationis noſtræ nulla occaſione ſis tranſgreſſor, vel ſuſpenſor, quoniam niſi adfueris, Synodicę authoritati in eodem Concilio ſubiacebis, & de abſentia nihil lucraberis. Viarum excuſatio nulla te premat, quoniam in Lotharienſi regno nullæ te manent inſidię: Italia vero nullam prętendit formidinem niſi corporis moleſtia occupatus fueris, aliter excuſatio nulla eſſe poterit: Sed teſtes mittendi ſunt qui & tuum languorem confirment, accuſatoribus tuis reſpondeant, & legibus te expurgent.

EPISTOLÆ

Stephanus p. ex epo Onuphrij Chron. pont. 156. ann. 1057. Nicol. n. 157. an. 1059. Alex. n. an. 1061.

EPISTOLÆ STEPHANI X. NICOLAI II. ET ALEXANDRI II. PONTIFICVM ROMANORVM AD GERVASIVM Remenſem Archiepiſcopum.

Nunc primum Cleri Galliæ auſpiciis editæ,

E BIBLIOTHECA PAPIRII MASSONI.

I.

STEPHANVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Geruaſio Remenſi Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Promotioni noſtræ, ſicut nobis ſcripſiſti, non ambigimus te congratulari. Amicitiam quoque ſinceram & volumus & optamus inter nos forte perpetuam. Porrò obedientiam fidelitatemque quam nobis polliceris te integerrimè ſeruaturum ſi vt debes & vt te decet ſeruaueris, facis quod faciendum optimè ſcis: quia principalem & cõmunem matrẽ, non modo nos, reuereris in nobis. De Concilio autem Remis habendo quid aliud dicendum, niſi quod beatæ memoriæ domnus Victor Dei iudicio hinc eſt raptus; & quod tu, ſicut inter vos conuenit, non remandaſti an in hoc eſſet Regis conſenſus. Sed & de Bituricenſi Archiepiſcopo, quia dilectus filius noſter Hildebrandus, cui illius cauſa maxime nota eſt, abeſt, hoc tantum reſpondemus, quod eo reuertente, & te cum illo ad nos veniente, tam ex hoc quàm ex aliis Eccleſiaſticis negotiis tuum conſilium habebimus. Denique non eſt noſtræ cautelæ de alterius illicite ſubſtentatione, ſed diuinæ prouidentiæ. Ne deficias aut frangaris, ſi aduerſarios pro fidelitate ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, immo pro ſanctorum canonum defenſione pateris: ſciens ſecundum Apoſtolum quod in hoc poſitus ſis. Auxilium enim noſtrum & conſilium tibi pro iuſtitia agonizanti tempore noſtri pontificatus, ad quem nullo meo merito videor aſſumptus, non deerit: & ſecundo quod oras, orabimus dominum Ieſum, ne à bo-

† a

Digitized by Google

no propoſito aliquando decidas. Cæterùm Romæ quintodecimo die poſt ſanctum Paſcha Synodum celebraturi, tuam fraternitatem cum ſuffraganeis eius volumus, & auctoritate Apoſtolica iubemus, intereſſe abſque ineuitabili neceſſitate.

II.

NIcolaus ſeruus ſeruorum Dei Geruaſio venerabili Archiepiſcopo ſalutem cum benedictione Apoſtolica. Licet de veſtra fraternitate quædam ſiniſtra, nec ſine diſcuſſione dimittenda, peruenerint ad Apoſtolicam ſedem: ſcilicet quod eius inuaſoribus fauerit, quod pontificales actus poſtpoſuerit: Tamen quia teſtimonio non leuis perſonæ defenderis, ſed potius de fidelitate ſancti Petri laudaris, præmiſſa tranſimus, & vt verum ſit de vobis teſtimonium optamus. Vos autem omni conamine ſtudete ita viuere, vt veſtri non habeant inimici, vnde nos poſſint in vos contriſtare. Scitis enim, quàm benigna vobis fuerit communis mater ſancta Romana Eccleſia, quàmque de te magna ei fiducia, vt tua ſolertia Francorum poſſet ſuccurrere penè lapſæ Eccleſiæ. Proinde agere ſtude quod de te ſperauit Apoſtolica ſedes: & veſtrum Regem glorioſum caſtiga, precare, ammone, ne peruertatur peſſimorum conſilio, qui noſtra diſcordia putant ſe Apoſtolicam cenſuram euadere: caueatque ſacris canonibus, immo beato Petro reſiſtere, noſque qui eum ſicut pupillam volumus amare oculi, contra ſe mouere. Satis enim mirari poteſt, ſi pro aliquo ſtulto, ſicut eſt quem voluit ordinari Matiſconenſis Epiſcopus, vult Deum & Sanctum Petrum offendere; noſtram charitatem atque ſincerã dilectionem circa ſe paruipendere. An putat aliquis membrorum Antichriſti, quod plus non poſſit ei prodeſſe gratia beati Petri, quàm omnium impiorum perfida fidelitas? Agat itaque glorioſus Rex vt libet contra nos, quia nos pro illo eiuſque exercitu Deũ ſemper precari parati ſumus. De Duce vero Gotifrido nemo vos terreat, cùm fuerit opus vos venire Romam, quia non tantum vobis impedimentum non faciet, ſed etiam fideliter ſeruitium impendet. Salutant vos chariſſimi fratres noſtri Cardinales Epiſcopi, nec non humilitas filij noſtri Hildebrandi.

III.

NIcolaus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Geruaſio venerabili Archiepiſcopo Remenſi ſalutem & Apoſtolicam benedictioné. Audiuimus relatione multorum, quòd Beluacenſis Epiſcopus contra ſtatuta canonum, ſine vobis, & ſine veſtro aſſenſu fuerit conſecratus, immò execratus, & quod peius eſt, ad Epiſcopatum ſublimatus. Accingimini igitur, & fultus hac noſtra auctoritate, ex parte omnipotentis Dei, auctoritate beati Apoſtoli Petri, omne Epiſcopale officium ſibi, vſque dum ad Romanam ſynodum in tertia ſeptimana poſt Paſchã ante nos diſcutiendus veniat, interdicite. Si autem in aperto res eſt,

quod pecuniam dederit, omnibus Beluacenſibus clericis ac laicis; vt ſibi ante prædictum noſtrum iudicium non obediant, ſub excommunicatione, prædicti Apoſtoli Petri auctoritate interdicite. Non enim ob hoc promotus eſt, vt ſit Epiſcopus, vt beatus Gregorius dicit, ſed vt fiat lupus, & ſanctæ Eccleſiæ inuaſor & deteſtandus hæreticus. Siluanectenſi enim veſtro ſuffraganeo Epiſcopo, ſi eum pecuniam dediſſe præſciuit, & veſtrum aſſenſum in maledictionis hærede benedicendo non habuit, ſimiliter omne Epiſcopale officium, vſque dum ad prædictā ſynodum veniat, & nobis & tibi dignè ſatisfaciat, beati Apoſtoli Petri auctoritate interdicite.

IV.

NIcolaus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Geruaſio Remenſis Eccleſiæ Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Quoniam nobis commiſſum eſt, & auctoritate beati Petri traditum, ſupra quē fundamentum vniuerſalis Eccleſiæ ſolidatum eſt, quatenus & errata corrigamus, & membra noſtro capiti cohærentia, ne diſſonent, ſtudeamus, tibi, vt pote velut de noſtris & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ membris, pater nè intimando præcipimus, quatenus per te, quem in gremio matris tuæ, vniuerſalis videlicet Eccleſiæ, concluſum eſſe ſperamus; ne Viduenſi Eccleſiæ quæ nobis commiſſa eſt cum fratribus, quicquam iniuriæ tàm per te quàm per tuos inferte à modo patiaris. Quod autem contra eiuſdē Eccleſiæ fratres nunc nouiter, & tu, & tui, damni & iniuriæ intuliſtis cōmuniter & ſanctæ Eccleſiæ Romanæ cauſa, & noſtri amore emendare te, omni occaſione remota, ammonendo iubemus, hoc eſt prædam de Poſtuiler, quæ poteſtati tuæ contigit, & de Mecla, quam Engobrandus deprędatus eſt, prædæ, cuius numerus infraſcriptus eſt, ducenta ſexaginta quatuor animalia, Clericos autem de eadem Eccleſia Canonicos, nulla interueniente mora, recludi à captura præcipias, vt pro hac & prædictis rebus ſtudioſè peractis, & gratiam Apoſtolorum principis, & noſtram habere promereatis.

V.

NIcolaus ſeruus ſeruorum Dei Geruaſio venerabili Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Quia referente filio noſtro G. te in fidelitate beati Petri perſiſtere, eiuſque auctoritati per omnia reuerenter adſurgere comperimus, paterna charitate ſicut chariſſimum filium amplectimur, & amplectendo toto mentis affectu diligimus. Denique quamdiu te fidelem filium exhibebis, noſtra paternitas tibi nuſquam deerit; immò debita charitate ſuffragabitur, noſtraque auctoritate inceſſanter tuebitur. Quòd de Epiſcopo Siluanectenſi nobis per filium noſtrum mandaſti, quia canonicum eſt, cum eodem filio noſtro

Digitized by Google

& Conuentui S. 675
Geraldo Abbati *Auriliacenſi*, *G.* 6.16.21.33
Gerberto Papæ ex perſona Othonis imperatoris G. 68.69.*decretum eius electionis* 73. *itemque vita.* 76
Gerberto Epiſcopo Terdonenſi G. 2
S. *Germani de Pratis Abbati* S. 673
M. Girardo I. 305.323.341.347. 490
*Giraldo Cellerario NorVVicenſi. I.*438
Giſilberto Abbati, *G.* 4
Godefrido S.*Satyri* Abbati S.554 572.573.585.602.636
*Gratiano Notario Domini Papæ I.*508
Gratiano Cardinali ſanctæ Romanæ Eccleſiæ S. 558
M.Gualtero de Inſula I. 334.338
Guidoni *Catalaunenſi Epiſcopo. I.* 231
Guillelmo *Britoni I.* 368.424
Guillelmo *Papienſi.I.* 387
Guillelmo Subpriori *I.* 350
Guillelmo *Subpriori Cantuar. I.* 479.489
Guillelmo *Senonenſi Archiepiſcopo* I. 498.517

H

HEnrico *Comiti.* I. 278
Henrico Regi Anglorum S. 592
Henrico Aurelianenſi Epiſcopo, ex perſona Abbatis S. Euurtij Aurelianenſis S. 622
Henrico electo Baiocenſi I. 231
Henrico Baiocenſi Epiſcopo. I. 356
Henrico Syluanectenſi Epiſcopo. S.597.599
Henrico VVintonienſi I. 432
Hermanno G. 22
*Hilario Epiſcopo Ciſtren.*I. 114
Hugoni Aurelianenſi *Epiſcopo, & toti eius Capitulo S.*705
Hugoni Abbati *ſancti Ædmundi* I. 440
Hubaldo Oſtienſi Epiſcopo I.508
Hugoni, G. 5
Hugoni Abbati S. *Bartholomæi Nouiomenſis* S. 551.553.555. 575.594.618
Hugoni Abbati S. Dionyſij Pariſienſis *S.* 679
Hugoni Abbati S. *Vincentij Syluanectenſis pro* Ioanne *Canonico*.S. 619
Hugoni Canonico S. Genouefæ Pariſienſis.*S.* 673
Hugoni Decano & P. *Cantori* Pariſiensibus S. 688
Hugoni Marchioni G. 37
Hugoni Dunelmenſi Epiſcopo. I. 499
Hugoni de Gant. *I.* 460
M.Hunfrido I. 245
Hungariæ Regi S. 556

I

IGelberto de Valle Sancti Petri I.456
Imizæ. G. 8
Ioanni Papæ G. 5.8
Ioanni Aurelianenſi Domini Papæ ſcriptori.S. 580
Ioanni Abbati S. Genouefæ Pariſienſis S. 680.690
Ioanni Priori NorVVicenſi.I.436
Ioanni Pictauienſi Epiſcopo. I. 409.410.458.485.492. S. 552.581.584
Ioanni Monacho de S. Satyro S. 571
Ioanni Scor. Cardinali I. 198
Ioanni Paul. Card. I. 198
Ioanni Sarraceno I. 321
Ioanni Theſaurario Cantuarienſi, I.104.
Ioanni Theſaurario Eboracenſi, I. 105
Ioanni de Tilebia I. 445
Ioſſelino Epiſcopo Saresberienſi I. 187.190
Iothoni Turonenſi Archiepiſcopo S.552
Iudicibus quibuſdam pro cauſa quæ vertebatur inter Senonenſ. Archiep. & Eccleſiam S.Germani de Pratis S. 569

L

LAmbino Morinenſi Epiſcopo S.677
Laudunenſi Capitulo pro Magiſtro Michaele eorum Decano in Pariſienſem decanum electo S. 653
M. Laurentio I. 377.426
Lidenſi Epiſcopo S. 579
Londenſi Archiepiſcopo pro Petro S. Genouefæ Canonico S. 587. 588.613.629.641.645
Lothario Regi ex perſona Adalberonis G. 24. eius epitaphium 35
Lucio ſummo Pontifici pro Cancellario D. Regis Francorum S. 589. pro H. Clementis in Decanum Pariſienſem electo. 590. 595.605.608.609 vide, Papæ.
Lucio Cardinali S. Romanæ E. S. 615
Ludouico Domini Philippi ſecundi Regis Francorum filio S. 703
Lupito Barchinonenſi G. 9

M

MAgiſtratibus Eccleſiæ Cantuarienſis. I. 479
Maiolo Cluniacenſi Abbati G.32. 39
Manaſſæ Aurelianenſi Epiſcopo S.604
Mathæo Præcentori Senonenſi I. 205
Mathildi Comitiſſæ G. 23
Mauricio Pariſienſi Epiſcopo, & Stephano Sancti Euurtij Abbati S. 534

S. *Medardi Abbati.I.* 259

Meliori Cardinali ex perſona D. *Rhemenſis*.S. 612

Meritonæ Priori I. 239

Meritonenſibus fratribus.I. 444

Mintonæ Priori. I. 228

Monachis de N.I. 184

Morinenſi Epiſcopo I. 240.348

N

NEapolitano *Priori*.S. 548

Neueloni S*ueſſionenſi Epiſcopo pro Eccleſia* S. *Ioannis* S*ueſſionenſis* S. 624.648

Nicolao I. 234.312

Nicolao ſuo I. 437

*Nicolao de monte Rothomagenſi. I.*337.379

*Nicolao de monte ſancti Hilarij. I.*224

Nicolao Priori S. *Bartholomæi Nouiomenſis pro Petro* Clerico. S.570

Nicolao de Sigillo I. 244

Nicolao Vicecomiti Eſſexiæ. I. 446

M.Nigello I. 440

Nithardo Abbati Medelecenſi.G. 30.33

Norvuicenſi Epiſcopo I. 185. 217. 260

Notegario Epiſcopo Leodienſi ex perſona Adalberonis. G.11.18. 19.22.31

O

OCtauiano *Hoſtienſi Epiſcopo ex perſona Philippi Regis Francorum*S.611. *pro* F. *Abbate* S. *Germani Pariſ.* 681

M. Odoni.I. 450

Odoni Pariſienſi Epiſcopo S.694.

*Osberto de Francesham I.*351.427

Othoni Imperatori, G.1.2.4.40. 68.*eius epitaphium.* 35

P

D.PApæ *pro G. Abbate* S. *Victoris Pariſienſis* S.561. *pro B. Turonenſi Archiepiſcopo* 562.564.573.576.577.593. 595.599. 600.601. 602. 603. 633.636.649. 658. 660.674

Pariſienſi Epiſcopo G. 63

Perſorenſi Abbati.I. 365

Petro Abbati ſancti Remigij I. 480

Petro ſcriptori I. 370.447

Petro Aurelianenſi Epiſcopo S. 696

Petro Claremontenſi Epiſcopo S. 535

Petro de Dacia, S. *Genouefæ Canonico.* 631.639

Petro Epiſcopo Papienſi G. 3

Petro S. *Gryſogoni* Presbytero *Cardinali* S. 566

Petro *Tuſculano Epiſcopo* S. 563. 583

Petroaldo *Monacho*.G. 6

Pictauienſi *Epiſcopo* I. 261. 291. 314.342.375.389

Planctus *Eccleſiæ Aurelianenſis ſuper interfectione Ioannis Decani, quam propoſuit* Senonis *in Concilio Epiſcoporum* Stephanus *tunc temporis* S. *Euurcij Aureliæ Abbas.* 532

Populo Paſtore *deſtituto I.* 119

Portuenſi Epiſcopo, pro Decano & ſuccentore Carnotenſi. S. 557
Prælato alicui magno S. 540
Prænestino Epiſcopo, pro Decano & ſuccentore Cantuar. S. 558
Prioribus S. Eccleſiæ Cantuarienſis. I. 226

R

R. Comiti ex perſona Othonis Auguſti. G. 69
M. R. Redonenſi I. 227
R. de Serris. I. 126
Radulpho Nigro I. 275. 289
M. Radulpho de Bello-monte I. 340
M. Radulpho Lexouienſi I. 429
Radulpho de Arundel monacho Cantuarienſi. 422
Radulpho de VVingram. I. 431
Radulpho Priori VVigornenſi. I. 361
Raginaldo Aurelianenſis Eccleſiæ Archipresbytero S. 621
Raimundo I. 292. 377
Raimundo Monacho Auriliacenſi. G. 20
Raimundo Auriliacenſi Abbati G. 40
Raimundo Priori S. Genoueſæ Pariſienſis. S. 583 606. 614
Rainaudo Monacho. G. 7. 58
Rainero Abbati, G. 32
M. Raimundo Pictauienſis Eccleſiæ Cancellario I. 317. 393
Regnaldo Saresberienſi Archidiacono. I. 352
Remenſi Archiepiſcopo pro Abbate S. Bartholomæi Nouiomenſis S. 554. 559. vide VVillelmo Remenſi.
Remigio Monacho Treuirenſi. G. 60. 65
Remigio fratri G. 66
Rhotardo Cameracenſi ex perſona Adalberonis G. 51
Richardo Archidiacono Pictauienſi. I. 240
M. Rich. Conſtant. Archid. I. 357
Richardo fratri ſuo I. 230. 242. 272
Richardo priori de Douura I. 425.
M. Roberto S. 554
Roberto Archidiacono de Surr. I. 398. 433
Roberto filio Egidiæ I. 232. 246; 385. 421
Roberto Abbati S. Euurcij Aurelianenſis S. 549
Roberto Aurelianenſi Domini Papæ ſcriptori S. 593
Roberto Decano Eboracenſi I. 499
Roberto Pontiniacenſium Priori pro quibuſdam Nouitijs de Grandimontenſi ordine ad Ciſtercienſem promotis S. 521
Roberto de Limeſcia I. 433
Roberto Palatino G. 17
Roberto Sacriſtæ I. 473. 479
Roberto Vice-Archidiacono Cantuar. I. 425
Rogero de Sideberia I. 231
Rollando nobili viro de Dinanno. S. 623
Romulfo Abbati Senonenſi. G. 52
Rupenſi Epiſcopo S. 644

[illegible] I. 366
[illegible] 565.630
[illegible] copo : vide
[illegible] &c.
Sigefredo Comitis filio G. 23
Siguino Archiepiſcopo Senonenſi ex perſona Regis Hugonis G. 49
Silueſtri ſecundi Papæ electio G. 73.74.75. vita 76. & ſeq.
M. Silueſtro Theſaurario Lexouienſi I. 358
M. Simoni Lupello I. 363
Simoni Priori de Monte Dei I. 456
Sofredo Cardinali S. 666
Stephano Romanæ Eccleſiæ Diacono G. 18.33
Stephano Tornacenſi S. 685.699.700
Sueſſionenſi Epiſcopo S. 684
Syluæ Abbati & Capitulo S. 693
Syluanectenſi Epiſcopo pro quodam Clerico in Presbyterum ordinando S. 574. vide, Henrico.

T

Theodino Presbytero Cardinali I. 507
Theophaniæ imperatrici G. 23.38.40.47.52.53.54
Theſaurario Remenſi I. 269
Thietmaro Maguntino G. 55
Thomæ Præpoſito Cellenſi I. 207.221
Thomæ Cantuar. Archiep. I. 256.261.267.293.478. eius teſtamentum
Toletano Archiepiſcopo S. 563
Treuerenſi Archiepiſcopo ex perſona Adalberonis G. 25.26.54
Turonenſi Archiepiſcopo S. 662.669
Turſtino de Acolt. I. 448

V

Verdunenſi Epiſcopo G. 66 in Verdunēſium vrbem oratio G. 35
M. Vinifrido Boni I. 355
Viuiano ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali S. 578
Vrbano ſummo Pontifici S. 620
Vrſicampi Abbati S. 661
Walcalmo NorWicenſi Archidiacono. I. 439
Waldemaro Epiſcopo de Saleuuic. S. 642
Waloni, eiuſque pertinacibus ex perſona Adalberonis G. 11
Waltero Rofenſi Epiſcopo, I. 122
Wauliæ Abbatibus vniuerſis I. 114
Widoni Abbati Anderuenſi G. 17.
Wigornenſi Epiſcopo I. 360
Willermo Aurelianenſi D. Papæ ſcriptori S. 593.598
Willelmo de Bieria S. 654
Wilermo Bononienſi Legiſperito, pro Hugone Aurel. Clerico S. 548

Vvillelmo Britoni vide, Guillelmo
Vvillermo Carnotēſi electo S.566
Vvillelmo de Dacia Abbati S.625
643
Vvillelmo de Dicera I. 442
Vvillelmo Subpriori Cantuar. I. 465. vide Guillelmo.
Vvillelmo Priori de Meriton. I. 443.444
Vvillelmo de Nordhalla I. 430
Vvillelmo NorVvicenſi Epiſcopo. I.435
Vvillermo Remenſi Archiepiſcopo pro Hugone Abbate S. Bartholomæi Nouiomenſis S. 559. pro Domino Turonenſi 560. 574. 577.591. 595. 607.616. 617.619.624.625.650. 665. 666.667.670. 671.676. 677. 682.683.690.691.
Vvillermo Senonenſi Archiep. pro Eccleſia S. Samſonis Aurelianenſis S.546. pro quodam clerico 547.550.564 pro monialib. de S. Cirico. 582
Vvillegiſo Maguntino Archiepiſcopo. G. 10.15
Vvinton. Epiſcopo I.192.193.195.

EPISTOLÆ AD INNOMINATOS ſcriptæ.

APVD GERBERTVM.

Epiſtola 48.fol.22.Epiſt.60.f.28.Epiſt.114.f.51.Ep.124.f.56.Ep.125. ibid. Ep.126. ibid. Ep.127.fol.57.Ep.129. fol. 58. Ep.131.fol.59. Ep. 132.ibid. Ep. 133.f.60.Ep.135.ibid.Ep.136.f.61.Ep.137.ibid.Ep.138.ibid.Ep 139.f.62.Ep.140.ibid.Ep.141. ibid.Ep.143.f.63.Ep.144.ibid. Ep.146.f.64.Ep.147.ibid. Ep. 149.f.65.Ep.150.ibid.

APVD IOANNEM Sareſberienſem.

Epiſtola 26.f.99.Ep.31.f.103 Ep. 33. f.105. Ep. 35.f.106. Ep. 37. f. 108. Ep. 47. f.115. Ep. 50. f. 118. Ep. 51. f.119. Ep. 56. f. 123. Ep. 58. f.125. Ep. 60. f. 132. Ep. 66. f.142. Ep. 67. f. 143. Ep. 68. f.146. Ep. 69. f. 148. Ep. 72. f. 151. Ep. 73. f. 152. Ep. 74. f. 153. Ep. 77. f. 158. Ep. 79. f. 161. Ep. 80. f. 162. Ep. 83. f. 167. Ep. 84. ibid. Ep. 86. f. 171. Ep. 91. f. 184

APVD STEPHANVM Tornacenſem.

Epiſtola 6. f. 538. Ep. 7. ibid. Ep. 8. ibid. Ep. 9. ibid. Ep. 10. 539. Ep. 11. ibid. Ep. 12. f. 540. 540. Ep. 13. f. 542. Ep. 14. f. 542. Ep. 15. f. 542. Ep. 158. f. 632. Ep. 178. f. 659. Ep. 218. f. 689. Ep. 222. f. 692. Ep. 229. f. 697. Ep. 234. f. 801. Ep 235. f. 702. Ep. 236. f. 703. Ep. 238. f. 704.

Stephanus X. ex Onuphrij Chron. pont. 156. ann. 1057.
Nicol. a°. 157. an. 1059.
Alex. a°. an. 1061

EPISTOLÆ
STEPHANI X.
NICOLAI II. ET ALEXANDRI II. PONTIFICVM ROMANORVM AD GERVASIVM Remenſem Archiepiſcopum.

Nunc primum Cleri Galliæ auſpiciis editæ,

E BIBLIOTHECA PAPIRII MASSONI.

I.

STEPHANVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Geruaſio Remenſi Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Promotioni noſtræ, ſicut nobis ſcripſiſti, non ambigimus te congratulari. Amicitiam quoque ſinceram & volumus & optamus inter nos forte perpetuam. Porrò obedientiam fidelitatemque quam nobis polliceris te integerrimè ſeruaturum ſi vt debes & vt te decet ſeruaueris, facis quod faciendum optimè ſcis: quia principalem & cõmunem matrẽ, non modo nos, reuereris in nobis. De Concilio autem Remis habendo quid aliud dicendum, niſi quod beatæ memoriæ domnus Victor Dei iudicio hinc eſt raptus; & quod tu, ſicut inter vos conuenit, non remandaſti an in hoc eſſet Regis conſenſus. Sed & de Bituricenſi Archiepiſcopo, quia dilectus filius noſter Hildebrandus, cui illius cauſa maxime nota eſt, abeſt, hoc tantum reſpondemus, quod eo reuertente, & te cum illo ad nos veniente, tam ex hoc quàm ex alijs Eccleſiaſticis negotiis tuum conſilium habebimus. Denique non eſt noſtræ cautelæ de alterius illicite ſubſtentatione, ſed diuinæ prouidentiæ. Ne deficias aut frangaris, ſi aduerſarios pro fidelitate ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, immo pro ſanctorum canonum defenſione pateris: ſciens ſecundum Apoſtolum quod in hoc poſitus ſis. Auxilium enim noſtrum & conſilium tibi pro iuſtitia agonizanti tempore noſtri pontificatus, ad quem nullo meo merito videor aſſumptus, non deerit: & ſecundo quod oras, orabimus dominum Ieſum, ne à bo-

Digitized by Google

no propoſito aliquando decidas. Cæterùm Romæ quintodecimo die poſt ſanctum Paſcha Synodum celebraturi, tuam fraternitatem cum ſuffraganeis eius volumus, & auctoritate Apoſtolica iubemus, intereſſe abſque ineuitabili neceſſitate.

II.

NIcolaus ſeruus ſeruorum Dei Geruaſio venerabili Archiepiſcopo ſalutem cum benedictione Apoſtolica. Licet de veſtra fraternitate quædam ſiniſtra, nec ſine diſcuſſione dimittenda, peruenerint ad Apoſtolicam ſedem: ſcilicet quod eius inuaſoribus fauerit, quod pontificales actus poſtpoſuerit: Tamen quia teſtimonio non leuis perſonæ defenderis, ſed potius de fidelitate ſancti Petri laudaris, præmiſſa tranſimus, & vt verum ſit de vobis teſtimonium optamus. Vos autem omni conamine ſtudete ita viuere, vt veſtri non habeant inimici, vnde nos poſſint in vos contriſtare. Scitis enim, quàm benigna vobis fuerit communis mater ſancta Romana Eccleſia; quàmque de te magna ei fiducia, vt tua ſolertia Francorum poſſet ſuccurrere penè lapſæ Eccleſiæ. Proinde agere ſtude quod de te ſperauit Apoſtolica ſedes: & veſtrum Regem glorioſum caſtiga, precare, ammone, ne peruertatur peſſimorum conſilio, qui noſtra diſcordia putant ſe Apoſtolicam cenſuram euadere: caueatque ſacris canonibus, immo beato Petro reſiſtere, noſque qui eum ſicut pupillam volumus amare oculi, contra ſe mouere. Satis enim mirari poteſt, ſi pro aliquo ſtulto, ſicut eſt quem voluit ordinari Matiſconenſis Epiſcopus, vult Deum & Sanctum Petrum offendere; noſtram charitatem atque ſincerã dilectionem circa ſe paruipendere. An putat aliquis membrorum Antichriſti, quod plus non poſſit ei prodeſſe gratia beati Petri, quàm omnium impiorum perfida fidelitas? Agat itaque glorioſus Rex vt liber contra nos, quia nos pro illo eiuſque exercitu Deũ ſemper precari parati ſumus. De Duce vero Gotifrido nemo vos retreat, cùm fuerit opus vos venire Romam, quia non tantum vobis impedimentum non faciet, ſed etiam fideliter ſeruitium impendet. Salutant vos chariſſimi fratres noſtri Cardinales Epiſcopi, nec non humilitas filij noſtri Hildebrandi.

III.

NIcolaus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Geruaſio venerabili Archiepiſcopo Remenſi ſalutem & Apoſtolicam benedictionẽ. Audiuimus relatione multorum, quòd Beluacenſis Epiſcopus contra ſtatuta canonum, ſine vobis, & ſine veſtro aſſenſu fuerit conſecratus, immò execratus, & quod peius eſt, ad Epiſcopatum ſublimatus. Accingimini igitur, & fultus hac noſtra auctoritate, ex parte omnipotentis Dei, auctoritate beati Apoſtoli Petri, omne Epiſcopale officium ſibi, vſque dum ad Romanam ſynodum in tertia ſeptimana poſt Paſcha ante nos diſcutiendus veniat, interdicite. Si autem in aperto res eſt,

Digitized by Google

quod pecuniam dederit, omnibus Beluacenſibus clericis ac laicis; vt ſibi ante prædictum noſtrum iudicium non obediant, ſub excommunicatione, prædicti Apoſtoli Petri auctoritate interdicite. Non enim ob hoc promotus eſt, vt ſit Epiſcopus, vt beatus Gregorius dicit, ſed vt fiat lupus, & ſanctæ Eccelſiæ inuaſor & deteſtandus hæreticus. Siluanectenſi enim veſtro ſuffraganeo Epiſcopo, ſi cum pecuniam dediſſe præſciuit, & veſtrum aſſenſum in maledictionis hærede benedicendo non habuit, ſimiliter omne Epiſcopale officium, vſque dum ad prædictā ſynodum veniat, & nobis & tibi dignè ſatisfaciat, beati Apoſtoli Petri auctoritate interdicite.

IV.

NIcolaus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Geruaſio Remenſis Eccleſiæ Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Quoniam nobis commiſſum eſt, & auctoritate beati Petri traditum, ſupra quē fundamentum vniuerſalis Eccleſiæ ſolidatum eſt, quatenus & errata corrigamus, & membra noſtro capiti cohærentia, ne diſſonent, ſtudeamus, tibi, vt pote velut de noſtris & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ membris, pater nè intimando præcipimus, quatenus per te, quem in gremio matris tuæ, vniuerſalis videlicet Eccleſiæ, concluſum eſſe ſperamus; ne Virduenſi Eccleſiæ quæ nobis commiſſa eſt cum fratribus, quicquam iniuriæ tàm per te quàm per tuos inferre à modo patiaris. Quod autem contra eiuſdē Eccleſiæ fratres nunc nouiter, & tu, & tui, damni & iniuriæ intuliſtis cōmuniter & ſanctæ Eccleſiæ Romanæ cauſa, & noſtri amore emendare te, omni occaſione remota, ammonendo iubemus, hoc eſt prædam de Poſtuiler, quæ poteſtati tuæ contigit, & de Mecla, quam Engobrandus deprędatus eſt, prædæ, cuius numerus infraſcriptus eſt, ducenta ſexaginta quatuor animalia, Clericos autem de eadem Eccleſia Canonicos, nulla interueniente mora, recludi à captura præcipias, vt pro hac & prædictis rebus ſtudioſè peractis, & gratiam Apoſtolorum principis, & noſtram habere promerearis.

V.

NIcolaus ſeruus ſeruorum Dei Geruaſio venerabili Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Quia referente filio noſtro G. te in fidelitate beati Petri perſiſtere, eiuſque auctoritati per omnia reuerenter adſurgere comperimus, paterna charitate ſicut chariſſimum filium amplectimur, & amplectendo toto mentis affectu diligimus. Denique quamdiu te fidelem filium exhibebis, noſtra paternitas tibi nuſquam deerit; immò debita charitate ſuffragabitur, noſtraque auctoritate inceſſanter tuebitur. Quòd de Epiſcopo Siluanectenſi nobis per filium noſtrum mandaſti, quia canonicum eſt, cum eodem filio noſtro

Digitized by Google

tibi concedimus. Neque enim iuſtitiæ contraire volumus, pro qua mori, ſi neceſſe ſit, lucrum putamus. Cæterùm de noſtro aduentu in Franciam, nullam ad præſens tibi ſcribimus certitudinem. Cùm autē ad te noſter filius venerit; ipſe tàm de hoc quàm de omnibus alijs te certificabit. Mādamus autem & præcipimus quatinus cum Duce chariſſimo filio noſtro pacem ineas, vt tui ad nos ſecure valeant venire, noſque eos poſſimus audire: nolumus etenim duos tam chariſſimos filios in diſcordia manere.

V I.

ALexander ſeruus ſeruorum Dei dilectiſſimo fratri Geruaſio Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Dilectionis tuæ literas diligenter accepimus, & gratanter amplectentes, intento mētis intuitu charitatiuè perſpeximus. Sed querelis & doloribus plenas cernentes, charitatiuè compatimur, & condolemus; tum quia Eccleſia tua antiquitus inter cæteras Occidentales, Deo propitio, nitore prudentiæ atque religionis reſplenduit, ac per Apoſtolicam, cui Deo autore licet indigni deſeruimus, ſedem magnificata emicuit; cum eadem, à prioribus patribus & prædeceſſoribus noſtris non diſcrepans, in ſinu ſuo te retinere, & charitatis dulcedine fouere deſiderat. Quæ querelæ, & ſi inter damna Eccleſiæ quæ referunt, inter dolores & gemitus cordis tui, quos depingere contendunt, ſalem pectoris tui & fidelitatem, quam noſtræ Romanæ adhibes, & vnicam & ſinceram dilectionem, quam tuæ Remenſi ſeruas Eccleſiæ, ſatis vrbanè & honeſtè monſtrauerint: nos tamen vtcumque arguunt, quia vindicem gladium manu Apoſtolicæ vltionis in aduerſarios tuos iam porreximus. Si quidem antiqui hoſtis inuidia antichriſtum per iniquitatis conceptionem ſuorum viſcerum egerens de ſentina, tantis eo ingruente Romanam Eccleſiam per quinquennium, nunc callida tergiuerſatione, nunc hoſtili inuaſione oppreſſit periculis, vt inteſtina noſtræ ſpecialis Eccleſiæ negotia vix poſſemus ventilare, nedum longinqua ad plenum extricare. Verùm poſt longam tempeſtatē, & crebras procellas ſereno, nube expulſa Deo iubente, reddito, foreuſibus iam occurrere valemus: quia, Deo propitio, vnde ire debeamus, viam videmus. Non tamen iuſtè, vt veſtra diligentia nouit, poteſt fieri, vt priùs quis à quoquam Prelato excommunicetur, quàm miſſa Synodica canonicè ad reſpondendum vocetur. Age modò debitum tenentes ordinem, & aduerſariis tuis vocatorias literas dirigemus, & tibi, tuæque Eccleſiæ iuſtitiam exequi proculdubio pollicemur. Quapropter quia, vt aiunt, numquam conſequimur victoriā niſi priùs precedat pugna, vt tuæ ſicut amantiſſimus ſponſus & egregius patronus Eccleſiæ viriliter ſubuenias, & Romanæ per beatum Petrum, velut bonus filius, ſtrenuè adiuuando obedias, & vineæ Domini indefeſſus collaborator centenum fructum tempore meſſionis recipias; ad Synodum, Deo annuente, quinto decimo die poſt proximum Paſcha, cum preſentiæ tuæ dilectione celebran-

dam ſanctitatem tuam venire deſideramus, ac ſancto conuentui interfore Apoſtolica autoritate inuitamus. Ad hęc ſi dilectus filius noſter Petrus, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſubdiaconus, & noſter Cancellarius, quem pro reſponſis Eccleſiaſticis veſtras ad partes miſimus, per vos tranſierit, ita erga eum ſe tua fraternitas habeat, vt quemadmodum nos diligat oſtẽdat. Quod autem citius apicibus tuis non reſpondimus, non nobis, ſed tui legati nimiæ deputes feſtinationi.

VII.

ALexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Geruaſio Remenſi Archiepiſcopo fratri chariſſimo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Si ſacerdotale, quod adminiſtramus, officium mentis integritate penſemus, ſic nos cum filijs noſtris indiuiduæ charitatis debet vnire cõcordia, vt ſicut patres in nomine, ita affectu probemur in opere. Ideòque deſideramus, vt quos diuerſitas voluntatis ab alterutra dilectione facit eſſe diuiſos, eos ad concordiam redeuntes charitas faciat eſſe in gratia vnitos. Literas itaque ſanctitatis veſtræ ſuſcipientes ſolita diligentia relegimus, in quibus continebatur cotrouerſia, quæ inter vos & clericos veſtros M. & A. vertitur, & damna quæ M. & R. Comites Eccleſiæ veſtræ atque Canonicis inferunt. Vnde ipſe profeſſus es te ante legatos noſtros aut ſatisfaciendo corrigere, aut pleniſſimè purgare. Quapropter dilectionem tuam intentè hortamur, vt ante legatos noſtros P. ſanctæ Romanæ Eccleſiæ bibliothecarium atque V. Cardinalem presbyterum, ſi ipſi adeſſe potuerint, congregatis ſuffraganeis tuis, admiſſo etiam Laudunenſi, cui inſtans negotium commiſeramus, Epiſcopo, ita æquitatis lance terminetur, vt neutra pars de iniuſtitia amplius cauſetur. Illi tamen, quia ad beatiſſimi Petri ſacratiſſimum corpus venerunt, in quo totius Chriſtianitatis eſt ſingulare refugium, ſibi ſentiant adeſſe præſidium: quo per nos non videamini moti ad iracundiam, quia ſi proximorum neceſſitatibus benigna mente compatimur, noſtris proculdubio petitionibus clementem Dominum reperimus. Ita ergo frater beatiſſime ſtude, quatenus dum ad Synodum, ad quam pro adiutorio ſanctæ Eccleſiæ inuitatus es, Deo auxiliante veneris, de his expeditus, ſolummodo ad Eccleſiaſtici negotij vaces conſilium, & ſanctæ tuæ vniuerſali matri Eccleſię, vt prudentiſſimus cõſiliator, & fortiſſimus propugnator, contra hoſtes ſuos vltionis atque defenſionis impendas auxilium. Comitibus autem illis, qui Eccleſiæ tuæ aduerſantur, iterum ſcripſimus, vt aut ante legatos noſtros mala, quæ Eccleſiæ tuæ intulerunt, ſatisfacientes dignè emendando corrigant, aut ad præfatam Synodum omni poſthabita occaſione ad reſpondendum de obiectis veniant. Vbi ſi rebelles fuerint, quod iuſtum viſum fuerit decernemus, & officium noſtrum adimplere non omittemus Præfatos autem legatos veſtræ benignitati iterum commendamus, quos tamen a fraternitate tua honeſtè tractati non dubitamus.

† iij

VIII.

ALexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Geruaſio venerabili cōfratri Remorum Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Miramur diligentiam tuam, dilectiſſime frater, auctoritatem noſtram ita parui pendere, vt ea quæ crebris orationibus noſtris dignè admoneris atque rogaris, minime videaris perficere. Si enim aliquis in tui auxilij fauore confiſus, à partibus noſtris ad te veniendi fatigium arriperet, & in confidentia ſua deceptus nihil proficeret, credimus quòd charitas tua non parum doleret. Vt enim de patientia noſtra interim taceamus, qua fiducia beatiſſimum Petrum, cœleſtis regni clauigerum in ſuis petitionibus vales inuitare; cùm iam per biennium ij, qui eius patrocinium longis itineribus grauibuſque laboribus petierunt, fere nihil, nobis vice ſua inſtantibus, adhuc, potuerunt impetrare? Cùm enim in hac petra, in qua Chriſti Eccleſia ædificata eſt, ſingulare ſit refugium tribulantibus conſtitutum, vt qui ad eam confugiunt ſemper ſoleant inuenire ſolatium: huiuſcemodi tempore noſtro euacuari Romanæ Eccleſiæ priuilegium, diſſimulando ferre non poſſumus. Quapropter fraternitatem tuam his noſtris affatibus diligenter admonemus, atque admonentes præcipimus, vt ita te nunc in cauſa Manaſſe & Amalrici, Eccleſiæ tuæ clericorum pium reddas, ita benignum exhibeas, quo vlterius aures noſtræ inde querelam non audiant: quatenus ſicut in vno cœpiſti reſtaurationem, ita iuſta executione perficias in vtroque: quia non incipientibus ſed, perſeuerantibus promittitur præmium. Si autem in hac re verba noſtra tibi leuia fuerint, amicitia inter nos durare non poterit.

IX.

ALexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Geruaſio Remenſi Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Licet Carnotenſium cauſam contra præceptum ſanctæ Apoſtolicæ ſedis, & priſtinæ rectitudinis tuæ zelum, reprehenſibiliter neglexiſſe proberis: tamen quia meſſis multa, & operarij pauci ad definienda Eccleſiaſtica negotia, quæ nobis deferuntur; prudentiam tuam nobis cooperatricem eſſe expoſcimus. Præſentium itaque portitoris lacrimabiles querimonias audientes, compaſſionem vt oportuit exhibuimus. Deplorauit enim ſe honore propriæ Abbatiæ, altero ſimoniacè ſubrogato, priuatum: ſeque nullam inde iuſtitiam conſequi potuiſſe. Literas etiam Blandinenſis cœnobij nobis attulit, quòd quidam Euerelmus monaſterium illud ſimoniacè inuaſerit, ipſiuſque bona eiectis monachis ad nihilum redegerit, vitamque ſuam adulteriis, variiſque criminibus vltra humanam conſuetudinem pollueril. Ammonemus itaque charitatem tuam, vt vtrumque in[illegible] conuenias, & ſi res ita eſt, hanc præſumptionem in partibus illis

Digitized by Google

vlterius locis venerabilibus obeſſe non permittas. Quod ſi præfati inuaſores canonicæ rationi acquieſcere contempſerint, & quibus debentur ipſa monaſteria dimittere noluerint, noſtra eos Apoſtolica autoritate ſtudeas cum omnibus fautoribus ſuis excommunicare.

X.

ALexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Chariſſimo confratri Geruaſio Remenſi Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Viſis fraternitatis tuæ literis, euidenter intelleximus, eam matri ſuæ ſanctæ Romanę eccleſię ſinceram compaſſionem exhibere, ipſamque ſi facultas daretur, præſentia corporis velle viſitare. Et quia ſollicitudinem tuam eiuſdem proſperitate lætari, quemadmodum de infortunio contriſtari non dubitamus: annuntiamus tibi, diuina ſuffragante clemētia, Cadoli pręſumptionem extollentem ſe aduerſus Apoſtolicam ſedem, tanto amplius ad maiorem ſui ignominiam deueniſſe, quanto ipſe ſperauerat altioris ſuperbiæ culmen aſcendiſſe. Si quidem proprij nominis etymologiam euidenter intelligens, ad reparandam pecuniam, in periculum capitis ſui à fautoribus ſuis diſtributam, cuiuſdam turris præſidio gemebundus ſeruatur. Vnde per miſericordiam Dei ſperamus nullo modo poſſe euadere: donec quicquid contra ſanctum Petrum nequitia ſua pręſumpſit ſatisfecerit digna emendatione. Quod igitur ſymoniacę hæreſeos peſtem, quæ in partibus illis vires adhuc obtinet eius dolis, velle inſequi ſignificaſti; non parum deuotionis tuæ ſtudio congaudemus. In quo nimirum adeò ſpecialem dilectionem à nobis, & à filiis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ prometuiſti, vt à nonnullis te odio habentibus odium quoque nobis euidentibus indiciis exhiberi declaretur. Super A. Aurelianenſem denique, qui ſymoniacè Epiſcopatum obtinuiſſe, & inde periurium tribus aliis ſibi adhibitis incurriſſe probatur, ſententiam dare Archiepiſcopum Senonenſem literis noſtris ammonuimus. Quem nimirum vt cum ipſo conuenias, & negotium illud pariter agas, Apoſtolica auctoritate hortamur. Abbatem quoque ſancti Medardi, iampridem excommunicationis vinculo innodatum, omnimodis operam dare ſtudeas vt de Abbatia, quam iniuſtè tenet, eiiciatur, & alter dignè & canonicè ſubſtituatur. Cætera verò, quæ in literis tuis continentur, ad præſens diſtulimus, præſertim cùm in præſentia tui, quam deſideramus videre, id melius fieri exiſtimamus. Non enim panis ſecuri, neque arbor cultrò ſcindi ſolet. De cauſa autem Amalrici iterum & iterum te admonemus, vt quod in apertis literis noſtris continetur, omni ſtudio, omnique ſollicitudine peragas.

Digitized by Google

X I.

ALexander ſeruus ſeruorum Dei Geruaſio Remenſium diligentiſſimo Archipræſuli, atque in Chriſto dilectiſſimo fratri ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Viſis fraternitatis tuæ literis, coepiſcoporum quoque tuorum necnon & clericorum flebilibus auditis querelis, ſenſibiliter intelleximus quàm maximis cladibus & ærumnis præter ſolitum Remenſis glorioſiſſima opprimatur Eccleſia; quantoque tua religioſa dilectio immerito verſetur incommodo. Quapropter vera affecti compaſſione; tum ex loci, cui immeriti præſidemus, ſollicita conſideratione, tum etiam ex tuæ prudentiæ neceſſitudine, quam pio diligimus ſinceri cordis amore, graui gemitu detrimento tuæ condolemus Eccleſiæ: nec non fatigio tuo, chariſſime, proculdubio compatimur præcipue. Auxilij quoque dexteram, quam à noſtra tantopere poſtulare ſtuduiſti Apoſtolica ſede, integro affectu prompti ſumus pro viribus noſtris, proque temporis qualitate neceſſitati tuæ benignè impendere; atque Apoſtolicæ auctoritatis clypeum omnibus Remenſis Eccleſiæ aduerſariis libenter opponere, ſed prænuncij tui feſtinatione, qui ſe aſſerebat collegas nullo modo poſſe relinquere, tuæ cauſæ habile, vtpote in momento temporum, minimè tunc, abſentibus etiam noſtris fratribus Cardinalibus, reperire valuimus conſilium. Ipſi autem poſt paulum, tuæ legationis communicata ſupplicatione, & aptum conſilium inuenire, & inuentum vna cum legato, quem à latere noſtro popoſciſti, auxiliante Deo, quàm citius poterimus curabimus patribus veſtris dirigere. Interim vero hanc noſtram reſponſionem ſuffraganeis tuis Epiſcopis, qui ſimiliter noſtrum per literas implorauerunt ſuffragium, ſuæ matri Eccleſiæ Remenſi intimare ne negligas, Apoſtolicæ ſedis niſi morte fuerimus præuenti, certiſſimè præſtolando legatum.

X I I.

ALexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei chariſſimo fratri Geruaſio Remenſi Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Proclamatio delata eſt ſanctæ Apoſtolicæ ſedi, quòd abbatiſſa Laudunenſis, monaſterij videlicet ſancti Ioannis, ſine canonica audiẽtia & iudicio Epiſcopi ſui à regimine ſuo eiiciatur. Quod nimirum quia canonicis inſtitutionibus omnino videtur eſſe contrarium, ammonuimus confratrem noſtrum Elinandum Laudunenſem Epiſcopum, vt hanc cauſam diligenter diſcutiat, atque canonicè diffiniat. Ita tamen, vt eadẽ abbatiſſa, priuſquam diſcuſſio fiat, regimini ſuo, ſicut ſacri canones præcipiunt, reſtituatur. Inuitamus igitur fraternitatem tuam, vt manum adiutorij tui ad hæc exequenda ſibi tribuas, & hoc negotium iuxta tenorem literarum noſtrarum, quas ſibi miſimus, determinetur, te adiutorem & co-

Digitized by Google

& cooperatorem adhibeas. Quod quidem ſollicitudinis ſtudium, etiam ſi Apoſtolatus noſtri literis præmonitus non eſſes, oporteret tamen deuotionem tuam impendere: ipſumque Landunenſem Epiſcopum quia parrochianus tuus eſt, ad hoc peragendum incitare. Non dubitet igitur prudentia tua hunc laborem arripere, ſeque pro domo Iſraël murum opponere. Et quia officij tui eſt pacem diligere, ſicut iam te ſæpius ammonuimus; iterum ammonemus, vt pacem cum chariſſimo noſtro Duce Gotifredo ſtudeas componere. Periculoſum eſt enim Eccleſiam tuam tanto diſcrimine fatigari, & nobis importabile tot accuſationibus pulſari.

XIII.

ALexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Geruaſio venerabili Remorum Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Peſtem ſimoniacam, quę hactenus veſtris in partibus, quaſi timida ſerpere ſolebat, nunc caput accepimus extuliſſe, & gregi Dominico, tam timore quàm pudore remoto, grauiſſimam iacturam inſtantiſſimè inferre. Vnde non mediocri mœrore afficimur: quippe qui nobis creditos, & Chriſti ſanguine redemptos quorumdam peruerſitate perire videamus. Quod iorum ſanè Archiepiſcopis imputamus. Nemo enim ſimoniacus emptionem iniret, ſi ſe conſecrandum fore deſperaret. Sed quia Archiepiſcopi ſine diſcretione conſecrant, multi indiſcretè ad Epiſcopatus aſpirant. Verum cùm tempus acceperimus; adiutore Deo, & de conſecratis & de conſecratoribus iuſtitias iudicabimus. At verò audito tuo erga ſanctam religionem bono ſtudio, non modicè gaudemus quem ſtrenuum cultorem ita in vinea Domini operari audiuimus, vt nulla Simonis propago in ea, quantum ad te attinet, radicare poſſit. Et quamquam ammonitione non videaris egere, te tamen ammonemus atque præcipimus, vt Ioſſelinum Sueſſionenſi Eccleſiæ non conſecres Epiſcopum, qui Archidiaconatum ſimoniacè obtinuiſſe non contentus, Epiſcopari etiam pecunia contendit. Beluacenſem autem Epiſcopum, quem res Eccleſiaſticas & populum Dei attrociter diſperdentem audiuimus, ſi verum eſt, iubemus ita virga ſanctæ auctoritatis ferias, vt cæteri, ſi qui ſunt ſimiles eius, exemplo corrigantur. Porro Ambianenſis Epiſcopus à nobis ammonitus, ab iniuria Corbeienſi Abbati illata, non veritus noſtram auctoritatem, nō modò non deſiſtit, verùm etiam in dies eam multiplicat. Quare vtrumque ad te cùm maturius conuoces, eorum contentioni finem canonicè impoſiturus. Quòd ſi per te nequiueris, rem totam ad ſedem Apoſtolicam tempeſtiuiùs per Epiſtolam referas, vt Apoſtolica autoritate hæc contentio ſopita conquieſcat. Hæc agas, & aliis quoque Eccleſiæ vtilitatibus hortamur inſeruias: vt laboris tui Dominum Ieſum quandoque habeas largiſſimum retributorem & noſtram erga te beneuolentiam ſentias certiorem.

Digitized by Google

XIV.

ALexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Fratri Geruaſio ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Priuilegia Cœnobij Corbeienſis ab anteceſſoribus noſtris inſtituta antiquitus nouerit nos tua dilectio confirmaſſe, & vt in perpetuum rata ſint au toritate ſanctorum Petri & Pauli roboraſſe. Quod noſtræ ſanctionis edictum te quoque obſeruare volumus, & vt per omnia obſeruari facias, pia ſollicitudine commonemus. Miramur autem tuæ prudentiæ videri prędicta priuilegia diſſentiri Eccleſiaſtico Canoni: cùm conſtet apud te alias eſſe leges Eccleſiarum, quæ ſunt generales, & alias eſſe eas, quæ ſpecialiter in priuilegiis quibuſdam prærogantur Eccleſiis ad immunitatem; ne quorum libet importunitate patiantur inquietudines. Cauſam verò, quæ ſumma & principalis erat inter Epiſcopum & Abbatem, canonicè in Concilio diſcuſſam ſcias nos penitus terminaſſe: eundemque Epiſcopum nobis & ſanctæ Romanę & Apoſtolicę ſedi, cui Deo autore pręſidemus, coram fratribus & coëpiſcopis noſtris ſatisfeciſſe in ſynodo: ipſumque pro inobedientia ſua ſuſpenſum fuiſſe ab officio. Cæteraautem, de quibus abbas conqueritur, mandamus fraternitati tuæ vt audias; & ſecundum quod tibi iuſtum videbitur, definias. Chriſma verò & ordinationes ſi Epiſcopus ſpiritu ſuperbiæ inflatus dare noluerit, noſtra licentia præfato monaſterio concedas, & in omnibus negotiis auxilium tuę protectionis exhibeas.

XV.

ALexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei chariſſimo fratri G. Remenſi Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Deuotioni tuæ notum fieri volumus, quòd abbas Monaſterij ſancti Dionyſij martyris apud noſtram audientiam ſuper Epiſcopo Pariſienſi ſemel & ſecundo fuerit queſtus. Videlicet quod ipſe contra ius priuilegiorum à ſanctis & Apoſtolicis viris ſalubriter eidem monaſterio multotiens cōceſſum, contráque Francorum Regum & Epiſcoporum ipſius patrię cōſtitutiones, ſubripere, ſibique vendicare iam dicti monaſterij poteſtatem attentauerit. Ad quę nimirum dirimenda ad ſedem Apoſtolicam vtrumque venire inuitauimus: vt ibi congregatis Eccleſiarum iudicibus huius cauſam litigij canonicè determinaremus: his igitur in ſancto Concilio repræſentatis poſt longam diſcuſſionem, poſt varias vtriuſque partis oppoſitiones, claruit iuſtitiam præfato Monaſterio fauere: nec tot aut tantorum Pontificum auctoritati, abſque horrendo anathemate, aliquē poſſe obuiare, vnde conſilio totius ſancti conuentus, quæ à ſanctis prędeceſſoribus noſtris ſanctè ſunt inſtituta firmauimus atque corroborauimus. Rogando itaque fraternitatem tuam ammonemus, quatinus ſi inuitatus fueris ab Abbate vel fratribus eiuſdem Monaſterij, chriſma

Digitized by Google

& oleum, & cętera quæ eis ex Epiſcopali officio videntur neceſſaria, tribuas, ac tuos ſuffraganeos tribuere pręcipias.

XVI.

Alexander ſeruus ſeruorum Dei G. Remenſi, R. Senonenſi, B. Turonenſi, M. Bituricenſi, T. Burdegalenſi Archiepiſcopis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Non ignorat ſancta veſtra fraternitas, dilectiſſimi, quod ex autoritate ſedis Apoſtolicæ, cui nos indignos clementia diuina pręfecit, totius vniuerſalis Eccleſiæ regendus ac diſponendus nobis ſtatus incumbit. Quoniam igitur pluribus Eccleſiarum negotiis occupati ad vos ipſi venire non poſſumus, talem vobis virum deſtinare curauimus: quo nimirum poſt nos maior in Romana Eccleſia auctoritas non habetur. Petrum videlicet Damianum Oſtienſem Epiſcopum, qui nimirum & noſter eſt oculus, & Apoſtolicæ ſedis immobile firmamentum. Huic itaque vicem noſtram pleno iure commiſimus: vt quicquid in illis partibus, Deo auxiliante ſtatuerit, ita ratum teneatur & firmum, ac ſi ſpeciali noſtri examinis fuerit ſententia promulgatum. Quapropter venerabilem ſanctitatem veſtram fraterna charitate monemus, & inſuper Apoſtolica vobis auctoritate precipimus, vt talem, tantumque virum, tamquam noſtram perſonam, digna ſtudeatis deuotione ſuſcipere, eiuſque ſententijs atque iudiciis propter beati Petri Apoſtolorum principis reuerentiam humiliter obedire. Quiſquis enim faſtu ſuperbiæ, quod abſit, inflatus illius iudicio contradictor vel aduerſator extiterit, vſque ad dignam ſatisfactionem noſtram vel Romanæ Eccleſiæ gratiam non habebit. Quia vero cùm ad vos Girelmum miſimus, adhuc aduentum præfati domini Petri nos impetrare poſſe nullatenus ſperaremus, volumus vt ſi quid apud vos Girelmus cœpit, ad Domini Petri magiſterium veniat, & per eius manum quicquid agendum eſt fiat.

XVII.

Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Geruaſio Remenſi Archiepiſcopo cum ſuis ſuffraganeis, ſi obedierint, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Si quod officij veſtri eſt exequeremini, non Abbatem, ſed maleficum Reginaldum, à Petro Oſtienſi Epiſcopo, & à vobis in conciliis iuſta ratione, vt nobis relatum eſt, condemnatum ab ipſo ſancti Medardi, quod Simoniacè inuaſit, Cœnobio penitus eliminaretis. Quod ſi cauſa cupiditatis, aut amore vel timore alicuius potentis perſonæ, explere renuiſtis; hæc omnia Dei omnipotentis timori præpoſuiſtis; & nullum diſperſis monachis ſolatium regrediendi præbuiſtis. Quapropter eiuſdem Rainaldi malitia magis multiplicatur, & creſcit. Hæc vero ideirco mandare curauimus: quia ex iiſdem diſperſis monachis quidam ad nos venerunt, flentes & eiulantes; alij literas direxerunt

Digitized by Google

lamentabiles, iuſtitiam ſancti Petri, noſtramque conſolationem pro tali iniuſtitia requirentes. Vnde ſupradicti Petri, veſtramque noſtra autoritate corroboramus ſententiam; eumdemque Rainaldum & conſentaneos eius anathematizamus, ipſumque Cœnobium, quamdiu in eo manſerit, interdicimus, & vt videm faciatis vobis mandamus.

XVIII.

ALexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Chariſſimo fratri Geruaſio Remenſi Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Debitas fraternitati tuæ grates rependimus quod in eiectione Hy. à nobis damnati, quòd Carnorenſem Eccleſiam Simoniacè inuaſerat, te promptum ſollicitumque oſtendiſti; quodque vt alter dignus & idoneus eidem Eccleſiæ canonicè ſubſtitueretur, chariſſimo filio noſtro Philippo Francorum Regi conſilium dediſti. Cui nimirum, ſuiſque optimatibus, vt dignas ſuper hoc grates rependas, prudentiam tuam inuitamus. Nouerit etiam fraternitas tua, nos confratrem noſtrum Senonenſem Archiepiſcopum ammonuiſſe, quatinus Aurelianenſis Eccleſiæ inuaſorem noſtra Apoſtolica auctoritate excommunicet. Claret enim ipſum Symoniacè Epiſcopatum obtinere, & ad obtegendam reatus ſui probitatem, periurium in Cabylonenſi Synodo incurriſſe; ſuique fraudulentia confratrem noſtrum Petrum Oſtienſem Epiſcopum, à quo eadem Synodus celebrata eſt, decepiſſe. Super hæc etiam ad argumentum criminum ſuorum literas Apoſtolatus noſtri, quibus ad hæc examinanda vocabatur, omnino refutauit. Quapropter charitatem tuam Apoſtolica auctoritate ammonemus, vt præfato Senonenſi Archiepiſcopo in damnatione Aurelianenſis inuaſoris, contempto timore & gratia, omnium te ſocium & adiutorem adhibeas.

XIX.

ALexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Chariſſimo fratri Geruaſio Remenſi Archiepiſcopo, omnibuſque ſuffraganeis ſuis; nec non Senonenſi Archiepiſcopo, ſuiſque ſuffraganeis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Mulier iſta, præſentium literarum portatrix, Apoſtolorum limina adiens conqueſta eſt quod ei Comes Ra. omnia bona ſua abſtulerit, eaque dimiſſa, crimine fornicationis fallaciter obiecto, alteram ducere velit, quod quàm ſit diuinis & humanis legibus contrarium, fraternitas veſtra perpendit. Quapropter ſtudeat religio veſtra ipſum conuenire: & ſi cauſa talis eſt, vt iſta aſſerit, redditis proprijs bonis, vt ipſa ab eodem recipiatur ſatagite. Quod ſi ipſe rationi acquieſcere recuſauerit, vos ſuper eum canonicum deliberare iudicium, quod nos ſequentes ſanctorum patrum auctoritatem, vbi ſententiam veſtram audierimus, confirmabimus.

Digitized by Google

X X.

ALexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Geruaſio Remenſi Epiſcopo confratri dilectiſſimo ſalutem & Apoſtolicam benedictionẽ. Quoniam ad vniuerſalem ſedem, cui diuina prouidentia præſidemus, lacrymabilis & inaudita Eccleſiæ ſancti Mennij querimonia eſt, ablata Sanctiſſima ſcilicet eius corporis abſentia deſolata; domibus quoque & cæteris omnibus bonis impiè & ſine more denudata, lacrimas nos & Romanam fundere cogit Eccleſiam. Vnde fraternitati tuæ rogando curauimus mandare, vt corpus ſanctiſſimi viri ab Epiſcopo Catalaunenſium à propria ſede deportatum, & quod lacrimabilius eſt, cruentis armatorum militum manibus velut in partem prędæ diſciſſum, ad propria redire, remota omni excuſationis ſimulatione, facias. Euerſionem quoque domorum, & direptionem cæterorum bonorum, ſicut iuſtum eſt, & officium magiſterij tui decet, vt emendare compellas, ex parte beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli præcipiendo mandamus. Quod ſi ſententiæ noſtræ, immò tuæ iuſtæ deliberationi parere noluerit, virga magiſtratus tui, ex auctoritate ſancti Petri, ardentiſſimè feriatur.

X X I.

EXcellentiſſimo patri patrũ & Epiſcoporum Epiſcopo, Nicolao Geruaſius dictus Epiſcopus fidele ſeruitium cum exiguitatis meæ orationibus. Gratias ago diuinæ primùm pietati, veſtræ etiam, optime pater mediocritati; quod non tantùm apud vos accuſatorum meorum inualuit delatio, vt non veridica legatorum noſtrorum admitteretur excuſatio: nec Apoſtolica cenſura mihi negaret miſericordiam; in quem non ſine multorum admiratione tantùm inhorruerat. Gratias nihilominus ago veſtræ humilitati; quæ quanta principem & paſtorem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ decuit benignitate, noſtros legatos ſanos excepit, infirmos viſitauit, mortuos ſepeliuit, & ſi enim vni tantùm apud vos infirmato & mortuo hæc viſitationis & ſepulturæ ſolatia impendiſtis; in vno tamen cæteros viſitaſtis, cæteros ſepeliſtis: Cui non ego, qui nihil ſum, ſed tota Remenſis Eccleſia bonæ conuerſationis teſtimonium perhibet. Cuius obitum, cæterorumque, qui penè omnes obierunt, audiens, incredibli triſtitia ſum affectus: nec vnquam non odiſſe valeo illum, cuius ſuperbia id effecit, vt iſti mitterentur. Si enim qualem exiſtimaui legatum miſiſſem, iſti nec mitterentur, ne fortaſſe morerentur: quod veſtra prudentia optimè recognoſcit. Præterea multo grauior angit me triſtitia de obitu domini Regis: quod etiam veſtram non latet prudentiam. Scitis enim quantũ infrænes & indomiti ſunt noſtrates, quorum diuiſionem timeo Regni noſtri fore deſolationem ad quam euitandam veſtrum mihi conſilium & auxilium flagito, quæ nulli Regno, vt pote pater omnium, negare poteri-

tis, præſertim cum noſtro ſemper debeatis, quod optimi viri patriæ deberi cenſuerunt. De veſtro aduentu in noſtrã Galliam, quid animi habuerim viuente Domino Rege, licet diffamatus ſim id noluiſſe, ſatis, vt puto, ſignificaui paternitati veſtræ, & nunc in eo is mihi animus eſt, Deo teſtante, vt non tantùm eum deſiderem, ſed etſi etiam, ita vt venientem auctoritatem veſtram cũ tanto gaudio & honore ſuſcipiam, quanto decet Petri vicarium ſuſcipi, & Apoſtolicæ cenſuræ per omnia cooperator exiſtam. Dicant aduerſarij quantumlibet me infidelem & rebellem magiſtratui veſtro; ego ſubiectionem meam vobis profiteor: & quicumque vobis illam negauerint, cuiuſlibet ordinis ſint, mihi communicare non poterũt. Obloquitur etiam aduerſariis illa obedientia, quam ſine omni reſpectu ſuſpenſionis & interdicti veſtri conſeruant, non ſine magno damno Eccleſiarum noſtrarum & noſtro. Impediuit quoque meum erga vos famulatum illa ſuſpenſio. Ad quod reſtaurandum ſicut recuperare poſſibile eſt, ſi ita ad cętera redintegranda ſaltim aliqua ſpes reſtaret, de tanto dolore quaſi de graui ſomno reſurgerem. Eſt enim mihi animus, nec deſpero id futurum, cum gaudio atque reuerentia quandoque Apoſtolatum veſtrum ſuſcipere, tantumque honoris vobis impendere, quantum perſonæ & officio veſtro conuenire manifeſtum eſt. Nec noſtris temporibus fuiſſe, vel futurum eſſe in veſtra ſede aliquem credo; quem copioſius honorare deſiderem. Nam qui nos ſic honoraſtis prudentia & ſanctitate veſtra, vt de Regno noſtro Roma eligeret, quem ſibi & mundo caput ordinaret. Nos quoque tanto honore vos dignamur, quanto Dominus noſter Ieſus Chriſtus Petrum decorauit, vbi Eccleſiæ principatu illũ ſublimauit. Dominus omnipotens ſanctitatẽ veſtram ad vtilitatem ſanctæ Eccleſiæ diutiſſimè conſeruet, & auertat à prudentia veſtra, ne alicuius leuis ſermo gratiam veſtram mihi, neue ſeruitium & fidelitatẽ meam vobis auferat.

XXII.

Domino & patri Alexãdro ſanctæ Apoſtolicæ ſedis Pontifici Geruaſius gratia Dei Remorum Archiepiſcopus, inter mundi huius fluctus Eccleſiam Dei nauiter gubernare, atque ad portum æternæ beatitudinis feliciter peruenire. Regnum noſtrum non mediocriter conturbatum eſt. Regina enim noſtra Comiti Radulpho nupſit, quod factũ Rex noſter quàm maximè dolet. At cuſtodes ipſius non æquè grauiter ferunt. Qua de cauſa me quoque mœror non modicus affecit, quippe cùm mihi hac vice complendi facultas non ſit, quod ardenti deſiderio propoſuerã. Propoſueram enim Petri limina viſitare, veſtram diu exoptatam faciem videre, ſermonem veſtrũ ſanctum, mellitumque ab ore præſentis accipere, vtilitatibus ſanctæ ſedis Apoſtolicæ aliquãdiu pro viribus deſeruire. Quæ quidem ſi modo facere non licet (Regni enim perturbatio, vt dixi, me retinet) vbi copia dabitur tantò ſtudioſius agam, quanto ea agere diutius deſideraui. De vxore vero Comitis Rodulfi quæ veſtræ conqueſta eſt paternitati, ſe à viro iniuria eſſe dimiſſam; Id vobis notũ eſſe volumus &c.

Reliqua deſunt.

Digitized by Google

INDICVLVS RERVM ET VERBORVM NOTABILIVM

QVÆ IN EPISTOLIS STEPHANI X. Nicolai II. & Alexandri II. ſummorum Pontificum.

A.

Abbatiſſa Laudunenſis 716
Alexāder II. Papa 712. 713 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722.
Amalricus Clericus Remenſis. 713. 714. 715.
Ambianēſis Epiſcopus 717. & eius controuerſia cum abbate Corbeienſi 717. 718.
Aurelianenſis Epiſcopus ſimoniacus. 715
Beluacenſis Epiſcopus contra ſtatuta Canonum conſecratus. 710 711. 717.
Beluacenſes. 711
Blandinenſe cœnobium. 714
Bituricenſis Archiepiſcopus. 709
Cabilinenſis Synodus. 720
Cadolus antipapa. 715
Carnotenſes. 714
Catalaunenſis Epiſcopus. 721
Chriſma 718. 719
Cōcilium Remis habendum. 709
Corbeienſe Cœnobium, & eius priuilegia. 718
Corbeienſis abbas 717. & eius cōtrouerſia cum Epiſcopo Ambianenſi. 717. 178
S. Dionyſij Abbas de Pariſienſi Epiſcopo apud audientiam Papalem conqueſtus. 718
Elinandus Epiſcopus Laudunenſis 716.
Engobrandus prædo. 711
Euerelmus ſimoniacus. 714
Excommunicari nemo poteſt, qui non prius ad reſpondendum vocatus ſit ad Synodum. 712
Geruaſius Archiepiſcopus Remēſis 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722.
Girelmus Alexandri II. Papæ nuntius. 719
Gotifridus dux 710. 717.
Hilarius Carnotenſis Eccleſiæ inuaſor depoſitus. 720
Hildebrandus, Cardinalis. 709. 716
S. Ioannes Laudunenſis, abbatia puellarum 716
Ioſſelinus Sueſſionenſis Epiſcopus ſchiſmaticus. 717
Laudunēſis Epiſcopus 713. 716. 717
Manaſſes Clericus Remenſis 713. 714.
Matiſconenſis Epiſcopus. 710
Mecla. 711
S. Medardi Abbas ſimoniacus. 715. 719.

S. Mennij Eccleſia. 721
Nicolaus II. Papa 710.711.721.
Pariſienſis abbas monaſterij S. Dionyſij poteſtatem ſibi vendicare attentans cauſâ cadit. 718.
Petrus Ro. Eccleſiæ ſubdiaconus & Cancellarius. 713
Petrus Damianus Oſtiēſis Epiſcopus, Alexandri Papæ oculus. 719 720.
Poſtuiler. 711
Radulphus Omes. 720.721.722
Rodulphus, idem. 722
Rainaldus. 719.720
Reginaldus Simoniacus à cœnobio Sancti Medardi eliminatus. 719.720
Regis conſenſus in Concilijs habendis in Gallia, requiſitus 709
Remenſis Eccleſiæ laus. 712.716
Remi. 709
Senonenſis Archiepiſcopus 715. 720.
Simoniaca hæreſis 715. inter Epiſcopos Franciæ. 717
Stephanus Papa. 709
Syluanectenſis Epiſcopus. 717
Synodus Romæ. 710.712.713
Victoris Papæ mors. 709
Virdunēſis Eccleſia ſanctæ ſedi Apoſtolicæ commiſſa. 711

FINIS.

EPISTOLÆ

GERBERTI PRIMO REMORVM, DEIN RAVENNATVM ARCHIEPISCOPI, TANDEMQVE ROMANI Pontificis Silueſtri ſecundi.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

OTHONI CAESARI.

EPISTOLA I.

DOMINO ſuo Othoni Cæſari ſemper Auguſto,Gerbertus quondam liber. Dum regnorum publica perpendo negotia Sereniſſimi Domini mei aures propriis occupare expaueſco. Loquatur Dominus meus ſeruo ſuo propriis Epiſtolis ſolito more,vt eius ſeruitutis fiat exhibitio,tollatur ambiguitas Epiſtolarum,quæ Cæſaris noſtri grauitatem ſæpe nobis compertam agentibus, cognitam non repręſentant. Denique ſignum erit nobis vos velle,aut nolle, ſententia prolata benè aut non benè.Quantum enim in nobis eſt, quod poſſibile eſt eſſe, conſequens eſt nos perficere, ſi veſtrum cognouerimus velle.O!dicat Dominus Gerebertus Epiſcopus ſententiam noſtræ innocentiæ ſuper Brouingo,& Iſimbardo, dicant Litefredus & Gerardus, cur eorum beneficium perceperit Rodulfus. Non dicatur maieſtatis reus, cui pro Cæſare ſtare ſemper fuit gloria, contra Cęſarem ignominia.

Digitized by Google

Ad eundem Cæſarem. EPIST. II.

SERENISSIMIS auribus Domini mei mallem referre lęta, quàm triſtia : Sed cùm videam monachos meos attenuari fame, premi nuditate, tacere quomodo potero? Tolerabile quidem hoc malum, ſi non etiam ſimul melior ſpes foret allata; neſcio quibus codicibus quos libellos vocant, totum Sanctuarium Domini venundatum eſt, collecta pecunia nuſquam reperitur, apothecę & horrea exhauſta, ſed in marſupiis nihil eſt. Quid ergo peccator hîc facio? ſi cum gratia Domini mei fieri poſſet, ſatius eſſet me ſolum apud Gallos egere, quàm cum tot egētibus mendicare apud Italos. Rainerius Francigena nobis intimus, veſtrique honoris cupidus, de ſtatu Imperij veſtri, meæ fidei multa commiſit vobis referenda, non autem legato credenda, ſed nec chartis inſerenda, niſi veſtro conſultu.

Gereberto Epiſcopo Terdonenſi. EPIST. III.

O NOSTRI ſpes conſilij! præſentis mali ſtatum, ſtultum eſt diſſimulare, loqui inuidioſum, ne odio perſonarum agi videamur. Si licet Abbati, quibuſcumque perſonis tradere immobilia monaſterij libellario nomine, mobilia obtentu eleemoſinæ, nec relinquere ſiqua fortè reſidua ſunt, eorum hęredem, fieri monachum, ſpecialiter quò ſpectat noui Abbatis ordinatio? Petroaldi dicuntur fuiſſe omnia, Abbatis nulla, & ita eſſe conſtat, quoniam nihil nobis relictum eſt prętertecta & communem vſum ſimplicium elementorum. Epiſtola Domini mei iubet Petroaldum coli, tenere quod tenuit, duplicatur pondus parentibus poſitis in eadem trutina. Vires negotij perpendite, conſiderate quid amiſerim, quid ſecutus ſim, pręter gratiam Domini mei, ſuſcipite omnes amici conſilio & auxilio, & quid ſit faciendum reſcribite.

Gerbertus Boſoni in Chriſto ſalutem. EPIST. IV.

RECEDANT multa verba, & ſequamur facta. Sanctuarium Domini mei, nec pecunia nec amicitia nobis demus, nec ſi datum eſt ab aliquo, conſentiamus. Fœnum quod veſtri tulerunt beato Columbano reſtituite, ſi experiri non vultis quid

Digitized by Google

poſſimus cum gratia Domini noſtri Cęſaris, amicorum conſilio & auxilio, his conditionibus leges amicitiæ non refutamus.

Petro Epiſcopo Papienſi. EPIST. V.

QVOD Abbatiam ſancti Columbani habere videmur, Italorum nulli gratias agimus, ſi ante Dominum noſtrum à vobis laudati ſumus, non indebitas vobis reddidimus laudes: mutua expoſcitis colloquia, & à rapinis noſtrę Eccleſię non ceſſatis. Noſtra velut propria militibus diuiditis, qui diuerſa in integrum reuocare debuiſtis. Rapite, prędamini, viros Italię contra nos concutite, opportunum tempus nacti eſtis, Dominus noſter bellorum certamine occupatur, nos nec manus paratas eum vincire detinebimus, nec quod eius officij eſt temerè vſurpabimus. Si pace vti poterimus, ſeruitio noſtri Cęſaris operam dabimus, cùm pręſentes tùm abſentes, ſin, eius tantum pręſentia noſtram ſolabitur inopiam, & quoniam (vt ait Poëta) nuſquam tuta fides, & quia finguntur nec viſa, nec audita, voluntatem noſtram vobis, non niſi ſcriptis aperiemus, nec veſtram aliter recipiemus.

Dominæ ſuæ Adelaidi ſemper Auguſtæ, Gerbertus. EPIST. VI.

CVM de beneficijs, & libellarijs, ex parte, veſtrum velle ex voto Domini noſtri Cęſaris executi ſumus, recordetur Domina mea quod innuerit ſeruo ſuo ſe oraturam pro pluribus, aliter quàm fieri poſſit. Ex quo à vobis diſceſſimus nec Epithonem, nec eius nuntium vidimus. Terram quam noſtris fidelibus heri cōceſſimus, cras auferemus? At ſi omnia quę omnes iubent fiunt, quid ſic facimus? & ſi totum damus, quid tenebimus? Griphoni vbi poſſumus beneficium nullum concedimus.

Gerbertus quondam ſcholaſticus, Airardo ſuo ſalutem. EPIST. VII.

PETITIONIBVS tuis annuimus, noſtra vt exequaris negotia, velut propria monemus. Plinius emendetur, Eugraphius recipiatur, qui Orbacis & apud ſanctum Baſolum ſunt, perſcribantur. Fac quod oramus, vt faciamus quod oras.

Digitized by Google

Ad Adalberonem Remorum Archiepiſcopum. EPIST. VIII.

MANTVÆ quid egerim ſuper negotijs veſtris, pręſens melius explicabo verbis, quàm abſens ſcriptis. Claues librorum quas mitterem ignoraui, propter communem vſum ſimilium earum. Hiſtoriam Iulij Cęſaris à Domino Azone Abbate Terdonenſi ad reſcribendum nobis acquirite, vt quos penes nos habemus habeatis, & quod reperimus ſperetis, id eſt octo volumina Boëtij de Aſtrologia, pręclariſſima quoque figurarum Geometrię, alia, quę non minus admiranda. Fortunam noſtram ſola veſtra conturbat abſentia noctesque dieſque.

Giſilberto Abbati. EPIST. IX.

SI bene valetis gaudemus, indigentiam veſtram putamus noſtram, quam patimur, vt releuetis, rogamus. De morbis ac remedijs oculorum Demoſthenes Philoſophus librum edidit: qui inſcribitur opthalmicus, eius principium ſi habetis, habemus, ſimulque finem Ciceronis pro rege Deiotaro. Valete.

Ad Cæſarem. EPIST. X.

PRincipiani monaſterij duo fratres, velut exules & peregrini, à nobis recepti ſunt, qui deſolationem ſui loci à Laudenſi Epiſcopo, Neophitoque Abbate factam, moleſtiſſimè ferunt, ſimulque referunt ſe alicui Eccleſiæ minimè ſubiacere debere. Erit ergo veſtræ prudentiæ ac pietatis, vt nec Laudenſis Eccleſia debito priuetur honore odio paſtoris, nec monaſterium ſubiaceat tyrannidi deuaſtatoris.

Idem ad eundem. EPIST. XI.

QVid ora, caudæque vulpiũ blandiuntur hîc Domino meo? aut exeãt de palatio, aut ſuos repræſentent ſatellites qui edicta Cæſaris contemnunt, qui legatos eius interficere moliuntur, qui ipſum aſino coęquant. Taceo de me quẽ nouo locutionis genere equum emiſſarium ſuſurrant, vxorem & filios habẽtem, propter partem familię meę de Francia recollectam. Dictis abeſt pudor. O tempora! O mores! vbinam gentiũ viuo! ſi patriam ſequor

ſanctiſſimam fidem relinquo, ſi non ſequor, exulo. Sed potius liceat cum fide in palatio exulare, quam ſine fide in Latio regnare.

Hugoni ſuo Gerbertus quondam ſcholaſticus. EPIST. XII.

SEcundum amplitudinem mei animi ampliſſimis honoribus ditauit me Dominus meus. Nam quæ pars Italiæ poſſeſſiones beati Columbani non continet? hoc quidem ita ex largitate & beneuolentia noſtri Cæſaris, fortuna verò aliter inſtituit. Secundum amplitudinem quippe animi mei ampliſſimis me onerauit hoſtibus: Nam quæ pars Italiæ meos non habet hoſtes? vires meæ impares ſunt viribus Italiæ, conditio pacis hæc eſt, ſi ſpoliatus ſeruio ferire deſinent, veſtitum diſtrictis perſequentur gladiis, vbi gladio ferire nequibunt, iaculis verborum appetent. Contemnetur imperialis maieſtas, cùm in me, tum in ſe ipſa in diuiſione ſanctuarii Domini ſecundum libellarias leges facta, quia conſentire nolo, perfidus, crudelis, tyrannus cognominor. Ipſe Cæſar omnium hominum excellentiſſimus, à furciferis aſino coæquatur. O amicorum fidiſſime! ne deſeras amicum conſilio & auxilio: Recordare quòd te orauerim me malle eſſe militem in Cæſarianis Caſtris, quàm regem in extraneis.

Ad Ecbertum Archiepiſcopum Treuirenſem. EPIST. XIII.

VEſtram fœlicitatem gloriam exiſtimamus eſſe noſtram. Incommoditatem ſi quam ſuſtinetis ſimul patimur. Domini noſtri Cæſaris magnanimitatem, intentionem, appetitum bonorum virorum ſupereminentem cognouiſtis: proinde ſi deliberatis an ſcholaſticos in Italiam ad nos vſque dirigatis, conſilium noſtrum in aperto eſt, quod laudabitis laudabimus, quod feretis feremus.

Papæ Ioanni. EPIST. XIIII.

BEatiſſimo Papæ Ioanni Gerbertus ſolo nomine officii Bobięſis Cœnobij Abbas Quò me vertam? proh pudor! ſedem Apoſtolicam ſi appello, irrideor, nec ad vos propter hoſtes eſt veniendi facultas, nec de Italia egrediędi libera poteſtas. Morari difficile quando nec in monaſterio nec extra, quicquam nobis relictum eſt, præter virgam paſtoralem & Apoſtolicam benedi-

Digitized by Google

ctionem. Dominam Immizam quia vos diligit diligimus, per eam nobis & nuntiis & Epiſtolis ſignificabitis, quicquid nos facere voletis, ſimulque nos per eam vobis quicquid de ſtatu & molimine regnorum cognouerimus, veſtra intereſſe. Valete.

Petroaldo Monacho. Epist. XV.

MAgnam intelligentiam tuam, frater, ne turbent fluitantia. Qui te quondam florentem Dominum clamabant & patrem, nunc conſeruum habere dedignantur & parem. Sors omnia verſat. In dandis & accipiendis, vt monachum decet, & noſti, noſtra licentia vtere, ne negligas quod etiam diximus, vt tui memoriam frequentiorem habeamus.

Geraldo Abbati Auriliacenſi. Epist. XVI.

OCcidit, occidit, mi pater, ſtatus Eccleſiarum Domini, reſp. perijt, ſanctuarium Domini peruaditur, populus præda ſit hoſtium. Conſule pater quò me conuertam, milites quidem mei arma ſumere, caſtra munire parati, ſed quę ſpes ſine rectore patrię cum fides, mores, animos quorumdam Italorum pernoſcamus? Ceſſimus ergo fortunæ, ſtudiaque noſtra tempore intermiſſa, animo retenta repetimus, quibus ſi placet magiſtrum quondam noſtrum Raimundum intereſſe cupimus, interim dum Cal. Decembribus Romam iter intendamus.

Ad eumdem. Epist. XVII.

PAter meus Adalbero Remorum Archiepiſcopus vos bene valere cupit, & quia veſtram præſentiam non adiit, conturbatio regnorum fecit, ſpecialiſque contra ſuam Eccleſiam commotio Heriberti Tricaſſini, & Ottonis Comitis filii Tedbaldi. Qui ſtatus regnorum penes vos ſit ſcire cupit, & an Hugo quem veſtra lingua Abbicomitem dicitis vxorē duxerit. Quæ ſua ſunt noſtra putate, & ne veſtra gratis appetat, quid ſui vobis placeat ſignificate. Hoc ſigno, ſagum lineum vobis mittit, ſicut olim per veſtrum Airardum alterum miſerat, ſed planum. De multiplicatione & diuiſione numerorū libellum à Ioſeph Hiſpano editum Abbas Guarnerius penes vos reliquit, eius exemplar in cōmune ſit rogamus. Si diuina beatorum Remigii & Dionyſij datur vo-

bis copia videndi, nuntio præmiſſo veſtris alloquiis poterimus condelectari.

Fratribus Bobienſibus. EPIST. XVIII.

SCriptura ſancta dicit, Qui fictè domum quærunt, nunquam inuenire merentur. Qui regulam ſancti Benedicti profeſſi eſtis, & paſtorem deſerendum abieciſtis, colla tyrannis ſponte ſubdidiſtis. Non de omnibus dico tyrannis veſtris Ducibus. Ante tribunal Chriſti quomodo apparere vultis? hæc quidem non cauſa retinendi honoris ſcribo, ſed ſequenda loquens, cura paſtorali animam meam crimine libero, non audientes implico, apoſtolica priuilegia reuoluite, anathemata quæ mihi oſtenditis ad memoriam reducite, inſuper intelligite quod ſacri Canones dicunt. Qui excommunicatis quolibet modo ſe iunxerit, excommunicatus ſit. Videte in quanto periculo res veſtrę ſitę ſint. Supremus iudex faciat vos ſua præcepta cognoſcere, & ea opere implere.

Rainaudo Monacho. EPIST. XIX.

REcte quidem frater cõquereris ſuper Abbatis tui priuatione. Ov os in conualibus ante ora luporum abſque paſtore, monachi in monaſterio abſque Abbate! ſecundum ſcire tum & poſſe; bene te velle & facere adhortor, & moneo. Vnius anni tria diuerſa imperia ſuper te docent quæ vides, fallacia & inconſtantia. Futuram deſolationem, non tantum parietum quantum animarum, ingemiſce, & de Domini miſericordia noli deſperare.

Adelaidi Imperatrici. EPIST. XX.

MVlta quidem peccata mea ante Dominum, ſed cõtra Dominam meam, qui vt à ſeruitio repellar, fidem promiſſam nunquam violaui, commiſſa non perdidi, pietatem ſine auaritia exercere non putaui. Si erraui circa voluntatem veſtram modicum quid, fecit hoc improuidentia, non deliberatio, ſintque vobis ſatis continuatę iam in pœnitentia quadrageſimæ, quod certe ſic confido eſſe. Præualuit ad tempus quorumdam mobilium pauperum cæca cupiditas, non præualeat veſtra quę ſemper fuit circa iuſtitiam pietas, fauet ad hoc diuinitas, regnaque vobis

conciliās & reges potentes veſtro imperio ſubdens. Mea ſententia hęc eſt, quam fidem filio Dominæ meę aſſeruaui, eam matri ſeruabo, ſi nequeo præſens, ſaltem abſens bene loquendo, bene optando, bene orando.

Ecenannio Palatino Monacho. EPIST. *XXI.*

BEneuolentiam tuam circa me ſentiens mi frater, tanti hominis gratulor amicitiâ. Dum verè te cōſtantem in fide cùm in me tùm in his qui ſe tibi crediderunt liquido deprehenſum,* neque enim Dominus admirabilis feminæ te aliter charum haberet. Suſcipies igitur onus amici, bona verba ſuggeres, Epiſtolas meas benignè interpretaberis, mea negotia, tua putabis.

Dominæ Imizæ. EPIST. *XXII.*

FOelicem me iudico tantæ fœminę agnitione & amicitia, cuius fidem firmam, conſtantiam longæuam admirari non ſufficiunt Galli mei: & quamuis veſtra prudentia non egeat ammonitione, tamen quia vos conlaborantes & condolentes noſtro infortunio, ſentimus, Domium Papam conueniri nuntiis & epiſtolis veſtris volumus, ac noſtris: & ſi quos & ſpecialiter & in communi habemus fautores & adiutores, vt qui ſimul triſtamur propitia diuinitate gaudeamus. Dominā meam Theophaniam Imperatricem nomine meo conuenite. Reges Francorum filio ſuo fauere dicite, nihilque eos aliud conari, niſi tyrannidem Henrici regem ſe facere volentis, ſub nomine Aduocationis velle deſtruere.

D. Ioanni Papæ. EPIST. *XXIII.*

GRauiter & iniquo animo fero, peruadi ſanctuarium Domini creditū mihi à Sancta Romana & Apoſtolica Eccleſia. Porro quid deinceps ſtabilietur ſi id diſſoluitur, quod actum eſt conſenſu principis, Epiſcoporum electione, Cleri, & populi voluntate, poſtremo omnium hominum excellentiſſimi Papæ conſecratione? Si præcepta violantur, priuilegia contemnuntur, diuinę & humanæ leges ſuſtolluntur? Qua ſpe vos adeundi periculum faciā: ne dedignemini ſacris apicibus ſignificare, alioquin ne miremini ſi his caſtris me applico, vbi maxima portio legis humanę

humanæ, nulla diuinę: humanitas quippe prima in actiuis, diuinitas ſecunda in ſpeculatiuis. Fiet hoc mea puſilanimitate, veſtra ceſſante magnanimitate.

Lupito Barchinonenſi. EPIST. XXIIII.

Licet apud te nulla mea ſint merita, nobilitas tamen ac affabilitas tua me adducit in te confidere, de te pręſumere. Itaque librum de Aſtrologia tranſlatum à te, mihi petenti dirige, & ſi quid mei voles in recompenſationem indubitatè repoſce.

Bonifilio Gerundenſi Epiſcopo. EPIST. XXV.

Multa quidem authoritas veſtri nominis me mouet, cum ad videndum & alloquendum, tum etiam ad obtemperandum, & hoc diu negatum diſtulit negata libertas ea cum dolore conceſſa. Domino meo Ottone Cæſare iam non ſuperſtite, fas & amicis loqui & eorum imperiis obſequi. Si qua nobis ſignificare voletis vſque ad Calendas Nouembris Remis, viij. Cal. Ianuar. Romæ erimus ſi pace vti poterimus. De multiplicatione & diuiſione numerorum Ioſeph ſapiens ſententias quaſdam edidit, eas pater meus Adalbero Remorum Archiepiſcopus veſtro ſtudio habere cupit.

Ecberto Archiepiſcopo Treuirenſi ex perſona Adalberonis.

EPIST. XXVI.

Labefactari Remp. veſtram quorumdam ignauia cum perhorreſcimus, tum erubeſcimus, & priuilegio amoris noſtri circa vos, & communi patriæ cognatione. Pauci ne creati ſunt reges, qui nouum filio Domini veſtri præponere vultis? forte quia Grecus vt dicitis, more Grecorum conregnantem inſtituere vultis. Quò receſſit ſanctiſſima fides? exciderunt ne animo beneficia Ottonum vobis conlata? Magnam intelligentiam veſtram reuocate, generoſitatem perpendite, ne perpetuo dedecori generi veſtro effevelitis. Si vires vos deſtituere acclamatis, meliora ſentientes perquirite, nos fautores, coadiutores in talibus negotiis fore, perpendite. In perturbatione & confuſione omnium rerum, quis alterius leuabit onus? poſtremo ſi ſalua dignitate veſtri nominis vrbem Treuirorum tutari non valetis,

Remorum vtrique noſtrum ſit ſatis, ditioréſque erimus, quàm Eucharus quondam,& Sixtus in vobis rationum ignominiam conferet, * irritum nec liberos efficiet.

Villegiſo Maguntino Archiepiſcopo ex perſona eiuſdem.

EPIST. XXVII.

MAgna, Pater, conſtantia conlaborandum pro habenda ratione pacis atque otij. Regnorũ perturbatio aliud quidem eſt quàm Eccleſiarum deſolatio. Nos quidem pietas & multa circa nos Ottonum beneficia filio Cæſaris aduerſari non ſinunt, denique reges noſtros ad auxilium promouimus, vniuſque partis pactum, ſi placet communi conſenſu in ſempiternum ſtabiliemus, nihil à vobis niſi ſalua fidelitate Domini noſtri perquiremus. Hæc Domino teſte loquimur, & plena fide veſtræ prudentiæ committimus, * quod vos Ottones conatus eſt extinguere cui volet ſuper eſſe. Mementote illius Tulliani, *Stultũ eſt ab eis fidẽ exigere à quibus multoties deceptus ſis*, ſimul etiam quod non fruſtra diuinitas contulit vobis noſſe ac poſſe, quid ſuper his approbetis, & his contraria ſentiatis, qui vt faueant & à vobis diſſideant tutis ſignificatis reſcriptis. Altitudo veſtri conſilij prouideat rebus beati Remigij vobis vicinis, ne aut prædo rapax eas rapiat, & ne Otto qui debet eſſe tutor, ſit deuaſtator. In his quoque veſtrum velle liceat cognoſcere.

Ex perſona Hieruſalem deuaſtatæ, vniuerſali Eccleſiæ.

EPIST. XXVIII.

EA quę eſt Hieroſolimis, vniuerſali Eccleſię ſceptris regnorum imperanti. Cum benè vigeas immaculata ſponſa Domini, cuius membrum eſſe me fateor, ſpes mihi maxima parte caput attollendi iam pene attritum. An quicquam diffiderem de te rerum Domina ſi me recognoſcis tuam? quiſquam ne tuorum famoſam cladem illatã mihi putare debebit ad ſe minimè pertinere, vtque rerum infima abhorrere? Et quamuis nunc deiecta, tamẽ habuit me orbis terrarum optimam ſui partem, penes me Prophetarum oracula, Patriarcharũ inſignia, hinc clara lumina mundi prodierunt Apoſtoli, hinc Chriſti fidem repe-

rit orbis terrarum, apud me Redemptorem ſuum inuenit. Etenim quamuis vbique ſit diuinitate, tamen hîc humanitate natus, paſſus, ſepultus, hinc ad cœlos elatus. Sed cum Propheta dixerit, *Erit ſepulchrum eius glorioſum*, paagnis loca ſancta ſubuertẽtibus, tentat diabolus reddere inglorium. Enitere ergo miles Chriſti, eſto ſignifer & compugnator, & quod armis nequis, conſilij & opum auxilio ſubueni. Quid eſt quod das aut cui das? nempe ex multo modicum, & ei qui omne quod habet gratis dedit, nec tam ingratis recepit, & hic eum multiplicat, & in futuro remunerat, per me benedicit tibi, vt largiendo creſcat & peccata relaxet, vt ſecum regnando viuas.

Ex perſona Adalberonis Archiepiſcopi, Vualoni eiuſque pertinacibus.

EPIST. XXIX.

HActenus ſtultitiam veſtram patienter tulimus, & quia Synodalia decreta parui penditis, vocati contemnitis, humana diuinis præfertis. Ad conuentum noſtrorum fratrum apud Galdonis cortem habendum in Cal. Iulijs, vos iterum audiẽdos vocamus. Eò autem venite, aut ſententiam damnationis eadem die, quo animo vultis, veſtris conſautoribus expectate.

Ex perſona Adalberonis Notegario Epiſcopo Leodienſi.

EPIST. XXX.

NE male mereri quæſo, mi Pater, de noſtra exiſtimetis amicitia fratrem meum G. non ex cõdicto regem adiiſſe, & ex condicto quò voluiſtis non veniſſe. Bona quippe deliberatio rapuit, ſed occaſione lęſi pedis fortuna retardauit. Sit ergo veſtræ prudentiæ amici cauſam agere, pro ſe ſtare, de eo vt noſtis & vt æquum eſt ex fide promittere Nos quidem rem herilis veſtri pueri iuxta quod ſtatuiſtis effecimus, & ſi in melius commutauertis diuinitate propitia in melius compenſabimus. Veſtra negotia vt noſtra compenſabimus. Is quem noſtis nobis intimus vobiſque fidiſſimus interpres apud Regiam maieſtatem vt decuit fuit, quod expetiſtis firmiter obtentum ſine inimicorum reſpectu, & quia totum nõ eſt credẽdum chartis, indictum Conuentum vos adire voluimus, veſtramque præſentiam vſ-

Digitized by Google

que in iij. Idus Iunias cum præſtolari faciemus. Opportuno tempori occurrendum, ne cum te ſubtraxeris fiat inportuum.

Controuerſia Diederici Epiſcopi Metenſis, contra Carolum.

EPIST. XXXI.

DIedericus, ſeruus ſeruorum Domini, Imperatorum amator, proliſque tutiſſimus tutor, Carolo ſanguine nepoti, ſed fidei impudẽtiſſimo violatori. Fidem à nemine vnquã bonorum violatam vt noſti præſente venerando Notegario Epiſcopo, teque licet non nobilioribus, tamẽ virtute excellentioribus præſentibus, ante beati Ioannis aram, in ſacra verba datam, leuiſſime transfuga, nec in hanc nec in illam partem fidem habens, cæcus te amor regnandi debilitatum negligere coegit. Et quid mirum ſi in nepotem peſtem tui ſordidiſſimi cordis euomis, qui cruenta manu & ad omne ſcelus ſemper promptiſſima cum latronum grege & furum manipulo, dum fratri tuo nobili Francorum regi Laudunum ciuitatem ſuam, inquam ſuam, numquam vtique tuam, dolo malo ſurriperes, eumque regno fraudares, & Imperatoriam ſororem, regnique ſui conſortem infamares, tuiſque mendatiis commaculares? Nihil vnquam penſi habuiſtis, dilata te, incraſſa te, impingua te, qui non ſecutus patrum tuorum veſtigia, dereliquiſti Dominum factorem tuum. Recordare, os tuum impudens quoties digito compeſcuerim, dum turpia in Remenſem Archiepiſcopum, turpiora in Reginam dementiendo ſerpentino ſibilo effudiſti. Quid in Laudunẽſem Epiſcopum feceris ipſe noſti melius, breui tu Lotharienſium regni angulo latitans, vaniſſimoque ſupercilio te toti præeſſe iactitãs. quid neptis vtriſque noſtrum femina, te vero melior cum nobilis indolis filio: quid Apoſtolorum vicarij eccleſiæ ſanctę ouilis paſtores, quos tu canino dente noctu & interdiu rodere conaris: quid alij præterea Principes qui nihil tuo iuri debent eidem habeant Dominoque authore poſſideant reminiſcere: & ita tandem inania excutiens ſomnia, frontemque falciſſimo poculo debriatam expurgans poteris metiri nil eſſe quod agis ad nil Diuino nutu deueniendum. Quid moliris? Quorum ergo haud pro merito aſcriptus numero ligandi ſoluendique donatus honore mihi indigno Paſtora-

ſi virga commiſſam deffenſurus Eccleſiam, Eccleſiam dico non aliam quàm ſummi paſtoris ſanguine redemptam, quam tu diuinum ius contemnens, cum tuis complicibus lacerare, atque dilaniare pro poſſe tuo contendis, horribilem ſpernens illam Dominicam vocem qua tonatur, *qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei*, & aliam qua eodem modo dicitur, *qui vos ſpernit me ſpernit*. Tua hactenus vulnera curare ſtudens, infudi oleum & vinum, idem mitia ſecreto per familiares noſtros aſperis publicè miſcens, abhinc niſi reſipiſcas Spiritus ſancti gladio qui mihi commiſſus eſt, cum tibi computribilibus membris abſcindam, atque igni tradam inextinguibili, vt ſicut fides tua ſi non contemneres, eſſet cum ſuperis, ita contemnenti ſit perpetuo cum inferis. Quando iam confirmatis vectibus & cæleſtis Hieruſalem clauſis portis à virginis filio ipſius ciuitatis ſponſo dicetur reprobis, *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui præparatus eſt diabolo & Angelis eius*, ſicut ſcriptum eſt, *Væ qui prædarís, non ne & ipſe prædaberis?* Caue ne in ea præda inueniaris, in qua qui inuenitur ab æterna hæreditate extorris redditur.

Infatuauit Dominus Conſilium Architofel.

Gerbertus ex perſona Caroli.
EPIST. XXXII.

CArolus ſola Dei gratia ſi quid eſt, Diederico hypocritarũ idcę, Imperatorum infideliſſimo, proliſque parricidę ac in commune hoſti Reip. Grauitas ſiquidem nec fuerat maledicta, tua taciturnitate premere, nec penſi habere quod petulantia magis tyrãni, quàm iudicium protulit ſacerdotis. Sed ne ſilentium tuis coniuratis videatur facere confeſſionẽ, ſummam tuorum ſcelerum paucis attingam, & de maximis minima referam. Conſilij quoque mei nonnulla prætermittam, vt qui vt inanis vter ſpiritu intumuiſti, meo vt tu deſipis incraſſat⁹, impinguat⁹, dilatatus, preſſus põdere detumeſcas. Cur dominam ducẽ Beatricem cum filio regníque Primatibus nobis prætendis deluſam. Te mi͏ſer non ſentis, nec quẽquam pene fore tuæ coniurattionis participem. Non ſolus nec in angulo fidem integerrimam filio noſtri Cæſaris aſtruo, vt tu nocturno mero ructas, adſunt mecum Galliæ Principes reges Francorum, velis nolis

præclariſſimi Lothariẽſes fide deuoti, his eſt curæ filius Cæſaris, hi nec regnum quærunt eripere, vt tu, nec conregnantem inſtituere. Tu diuina & humana confudiſti iura, deque legibus oſcitans vt limax in ſuo conclaui, cornupeta tibi videris. Cur paſtorali officio minas intendis? quaſi vero tu paſtor & non lupus rapax, & potius alter Iudas, ſi Iudas Apoſtolus, qui Dominum ſuum xxx. perdidit argenteis, & tu Epiſcopus qui Dominum tuum regem heredem regni regno priuaſti, ſpe famoſiſſimi quæſtus. Paruum tibi hoc, pœnas de eo quantum ad te fine carentes velut de hoſte ſumpſiſti. Siccine Ottonum præmeruerunt beneficia? denique nunquam ad eos fidem habuiſſe non ſolius filij cauſa conuinceris. An cum Lotarium regem Francorum, quem glorioſum vocas, cum maximè oderis, hunc inquam cùm regno pellebas, meque regnare cogebas, fidemne ei & mihi promiſſam ſeruabas, mihi promiſſam dico ante aram quam impudenter nominas. Profectò intelligis quid feceris contra fratrem meum, in ſororem Domini tui me arma parare impellebas, vt omne genus noſtrum regium mutuis vulneribus confoderes, tyrannos nomine regum ſubſtitueres, cum quibus contempto ſacerdotio vacuis aulis incubare poſſes. Lædere me putas ſi eos læſiſſe dicas, quorum gloria glorior, auerſa opinione affligor. Verum aliter eſt, immanitas ſcelerum tuorum occultare te propria non patitur flagitia, & quamuis purgatione vti velis, promotionem in perſonam tuam pallor ſubinde ac ſubinde rubor, ſilentium loquendo ſubitum, verba ſubita prioribus nec cohærentia, etiam nec quærentibus ingens tormentum conſcientiæ produnt. Erubeſce miſer, & quod te ſolum ſcire putaſti, ad omnium notitiam perueniſſe cognoſce: peccatis tuis innoxios noli commaculare, & vita tua turpiſſima, aliorum metiri, manibus toties periurio pollutis. Ceſſa ſacroſancta violare, & qui nobis indicis prior remedium pœnitentiæ, quære publicum. Periurium peregiſti, vrbem propriam rapinis exhauſiſti, depopulatus es Eccleſiam tibi (vt ais) creditam, acquieſco, redde ergo eo quòd abuſus es cuſtodia Dominæ tuæ quam humiliaſti, erepta libertate, impoſita ſeruitute. Et qui pupilla Domini ſcriberis, pupilli & viduæ lachrimis menſam tuam luxu Euangelici diuitis extruxiſti, eiuſmodi miſeriis montes aureos coaceruaſti. Super his infœlix ingemiſce

Digitized by Google

priuatim & publicè, alioquin audi quid tibi intenditur, *Quoniam venient dies in te & circundabunt te, & coanguſtabunt te vndique, & ad terram proſternent te eo quod non cognouiſti tempus viſitationis tuæ.*

Audiuimus ſuperbiam Moab, ſuperbus eſt valde. Superbia eius & arrogantia eius pluſquam fortitudo.

Purgatio Gerberti ob controuerſiam à ſe deſcriptam.

EPIST. XXXIII.

DOmino & Reuerendiſſimo præſuli Diederico G. fidelium Cęſaris. O decus Romani imperij! tantumne rationis patri quondã Reip. deperiſſe dicemus, vt populus cũ paſtore velut ignauũ pecus præda ſit hoſtiũ? Generoſitatẽ, magnanimitatem, prudentiam veſtram, tanquam tres fortiſſimas Legiones pro domo Iſrael opponite, *decem his Diuinitatem perficite, ne qui fœlicitatem veſtram, gloriam exiſtimauimus, noſtram ſi decus imperij amittimus, proinde inglorij reddamus. Et nos quidem hæc dicimus, vt non amonitione egentes, ſed vt * inter noſtram pro vobis ſollicitam interpretemur quo genere, interpretationis nuper vſi ſumus, vt controuerſia acerrimi hoſtis, veſtram maieſtatem exacerbantis, vbi culpam infidi interpretis ſubiſſe veremur, dum motibus animorum eius orationem non æquauimus. At ſi hæc intentio placet, deinceps elaborabimus, & amicorum atque inimicorum affectus diligentiùs exprimemus, vt quid ſequi, quid vitare debeatis, per nos plena fide pernoſcatis. Qua in re vobis lucem, hoſti tenebras offudiſſe gaudemus. Valete.

Vuilligiſo Maguntino Archiepiſcopo. *EPIST. XXXIIII.

MVlta chartis non credimus, quæ legatis committimus, vt huic Abbati Ayrardo ſibi intimo Pater meus Adalbero Remorum Archiepiſcopus, vobis per omnia fidus, multa commiſit, de ſtatu & pace regnorum vobiſcum habenda: inſuper ea quæ per Epiſtolam vobis ſignificauit ſic ſe habere Dominum teſtem inuocat, vt ſibi ſic legato credite, & quæ vobis

Digitized by Google

placeant ſi non eſt aptum ſcriptis, ei viuis rependite verbis. Sed ô mi pater mœrens ſimili de cauſa mœrentem quibus affabor verbis? Cæſare deſtituti, præda hoſtium ſumus, Cæſarem in filio ſupereſſe putauimus. O quis perdidit! quis nobis alteram lucē rapuit! agnum matri, non lupo cōmitti opportuit. Me quidem doloris immanitas mihi conſulere non patitur, nunc fertur animus præceps in hoſtes Italos, qui mea funditus diripiunt: nunc quaſi meliora deliberans, terrarum longinqua petit. Sed dum redit Otto, *dumque hærent infixi pectore vultus*, dum Socraticæ diſputationes ipſius frequentes occurrunt, refringitur impetus, & peregrinationis meæ tædium apud Gallos vtcumque releuatur. Conſule pater, etſi erga maieſtatem veſtram nulla mea ſunt merita, tamen nec defuit nec defectus aberit, ſi fortuna vt quondam riſerit, cùm tempus opportunum nacti eritis, & cum Imperatricibus, & cū his ad quos referre putabitis, me ſeruum fidelem Cæſaris ab exilio reuocabitis, qui nihil deliqui niſi quod Cæſaris fidelis extiti. Vos ergo ſoli onus meum fertis, quod nec amicis Principibus communicare curaui, donec experirer quid per eum quem potiſſimum iudico fieri poſſet.

Geraldo Abbati Auriliacenſi. EPIST. *XXXV.*

QVantis occupationibus Reip. detineatur noſter, vt ita dicamus, fiduciarius Pater Adalbero Remorum Archiepiſcopus, & tarditas huius legati indicat, & præſens ab vrbe Remenſi abſentia. Cauſa negotium continens ſtatus regnorum eſt. Nam dum à Lotarienſis regni Primatibus obſides accipit, dum filio Imperatoris parere cogit ſub regis Francorum clientela, dumque Henricum in Gallia regnare prohibet, veſtro nomini conuenientia, quæ mitteret non habuit. Atſi vobis gratum fore ſenſerit, veſtem auro textam quam verecundè veterem miſit, noua immutabit, quod breuitas tēporis non habuit, ſtola inſuper Phrygij operis adiuncta cum cæteris eiuſdem generis. Statū regni noſtri, quidue agat & moliatur ille Hugo, Raimūdi per vos ſcire cupit. In commune hoc ſentimus, quod vobis ratum, nobis præſtantiſſimum.

Exper-

Ex perſona Adalberonis Vuidoni Abbati Anderuenſi Gerbertus.

EPIST. XXXVI.

FRuſtra ſibi arcem Religionis attribuunt, qui præcipuas religionis partes euertunt. Qui charitatem non habet, qui fidem promiſſam negligit, is ne religionem tuetur? ſi fraterna colloquia nobis exhibuiſtis, & qualibuſcumque nuntiis lætari feciſtis, tanto temporum interuallo, conſcientia teſtis eſt, arctius ſua retinent quam aliena cõcupiſcunt. Ex veſtris fratribus quendam adoptauimus, ſed noſter qui redire debuit retentus eſt. Reſcribite ergo ſaltem quid ex his animo ſedeat, & ſi qui noſtrorum puerorum penes nos inſtitui poſſint, & ſi eſt, quando id fieri debeat.

Roberto Palatino. EPIST. XXXVII.

PLurimum te mei meminiſſe puto, quem dies noctéſque curis priuatis interſero. Itaque & Dominam meam Theopahniam mei recordari, quam ſemper cupio bene valere, & cum filio feliciter imperare, cuius memoriam vt æquum eſt frequentem habeo, ad cuius auxilium me quam plurimos Declamatores vt noſti exacuiſſe Gallia teſtis eſt. Ergo tui officij erit reſcire & reſcribere an in Francia velut miles ſuccenturiatus pro Caſtris Cæſaris remaneam, an paratus omne periculum ſubire vos adeam, an potius ad iter quod tu ex Domina mea bene nouiſti, me preparem, vt Papiæ in palatio poſitum eſt, ſimulque non tacebis, vbi, & quando, & quid tu de hac re ſentias. Hoc quoque te noſſe velim quæcumque in eodem palatio tutis auribus commiſi de fide, pietate, ſtabilitate illius famoſi Adalberonis Archiepiſcopi erga herilem noſtri Cæſaris filium, & fidenter ſic ſe habere iuxta eius ſcire & poſſe.

Ecberto Archiepiſcopo Treuirenſi ex perſona Adalberonis.

EPIST. XXXVIII.

PEriculoſa tempora non omnia committunt chartis quæ fidiſſimis credunt legatis. Ea quæ per noſtrum G. nobis

Digitized by Google

ſignificaſtis lętitię & iucunditatis plena fuerunt, de ſtatu Eccleſiarum Domini atque regnorum, & per quem virum hæc fieri poſſent. Quem ſi vt tyrannum tenuimus, ſed nunc plenum fidei & ſapientiæ miramur. Quę à nobis de eo cura nobis ſpopondiſtis efficite, quę a nobis de eo ac vobis expoſcitis ſtabilita ſunt, & cum maximo ſilentio veſtrorum ſecretorum, & cum maxima fide noſtrorum factorum.

Notegario Epiſcopo Leodienſi. EPIST. XXXIX.

VIgilasne P P. famoſiſſimæ quondam fidei pro caſtris Cæſaris, an cæca premente fortuna, & temporis ignorantia, diuina & humana iura peſſundari ſimul non cernis? Ecce palam deſtituet, cui ob paterna merita fidem deuouiſti, deuotam ſeruare debuiſti. Germanum Briſaca Rhenani littoris, Francorum reges clam non adeunt. Henricus Reip. hoſtis dictus Cal. Feb. occurrit. Conſule mi pater modis omnibus reſiſtẽdum ne conueniant aduerſus Dominum & aduerſus Chriſtũ tuũ. Turba regnans, regnorum perturbatio. Si totam difficile eſt excludere partem, delige priorem. Ego quidem cui ob beneficia Ottonis eſt multa fides, circa herilem filium ſic protinus delibero, nominis Henrici alta conſilia, Francorum impetum, ſed quem finem habeat non ignoramus, ne conſortem regni facias, quem ſemel admiſſum repellere nequeas.

Stephano Romanæ Eccleſiæ Diacono. EPIST. XL.

DVbia Reip. tempora, mi frater, Gallias me repetere coegerunt, tota Italia Roma mihi viſa eſt, Romanorum mores mundus perhorreſcit. In quo nunc ſtatu Roma eſt, qui Pontifices & Domini rerum ſunt: quos exitus habuit ille meus, ſpecialiter, inquam meus, cui te commiſi. Hæc & quæ circa te ſint tibi læta obſtantibus ſignificare ne dubites. Mihi quidem ac noſtro Archiepiſcopo Suetonios Tranquillos Quintoſquè Aurelios cum cæteris quos noſti per Guidonem Sueſſonicum Comitem diſcrete ac ſine lite quis cuius ſit remittes, & quę nomini tuo conuenientia paremus ediſces. Ea quoque quæ de Gręcorum Imperio, Francorum regno, Italorum molimine certa cognoueris, nos tibi amicos celare

non debebis. Quot nunc hæc* verborum copia, continent ſententiarum pondera.

Adalberoni Epiſcopo Verdunenſi. EPIST. XLI.

NVmerum Epiſtolæ huius ne ſpectetis, In paucis multa perpendite. Tempora periculoſa libertatem tulerunt, dicendi quę velis dilucide, cùmque fortuna Francię proficiat actu & opere, rupta occaſione ex tempore fideliſſimis conuenimus legatis, pro parte virorum Godefridi, fœdus quod quondam inter ſe ac inter Ottonem noſtrum Cęſarem conuenerat, vos velle innouare promiſimus, adiuncto in fœdere filio quo vnico gaudet. Hoc ipſum Cæſarem morientem expetiſſe perſuaſimus per dilectiſſimum ſibi filium Godfridi. Hæc Itaque res in commune viſa eſt ſolis nobis & filio Cęſaris, quam cœptam ſi prouehere vultis vel deſtituere, otiùs reſcribetis, an ſimus in hoc negotio quamuis alicui periculoſo, & in tuto otio, quę molimina, quiue impetus hac ratione conquieuerint, non facile eſt dictu.

Ex Perſona Adalberonis Notegario Epiſcopo Leodienſi.

EPIST. XLII.

EX condicto ſiquidem legatum, ſed præſentis negotii omni ſcientia vacuum, frater meus vobis dirigit, ne aut mendatio aut inertia denotetur, xv. Cal Ianuar. Treuirenſem Archiepiſcopum allocuturi, quod plenius pernoſcemus, plenius prudentiæ veſtræ quamproxime ſignificare curabimus.

Eidem ex Perſona Godefridi. EPIST. XLIII.

SEcundum promiſſa Treuerenſis Archiepiſcopi, ordinationem A. noſtri, iij. Non. Ianuar. inſpecturi vbi adhuc decreuerit Ducem itineris veſtri, V. Cal. promittemus, & quæ certiora cognouerimus denunciabimus, eò fratrem noſtrum venturum dubium habemus.

Digitized by Google

Ecberto Abbati Turonenſi. EPIST. XLIIII.

CVm mei memoriam frequentem habeatis, inter honeſta vti plurimis accepi legatis, magnamque affinitatis iure amicitiam efferatis, exiſtimatione veſtra beatum me fore puto, ſi ſum is qui iudicio tanti viri inueniar dignus amari. Sed quia non is ſum qui cum Panetio interdum ab vtili ſeiungam honeſtum, ſed potius cum Tullio omni vtili admiſceam, has honeſtiſſimas atque ſanctiſſimas amicitias nulla ex parte ſuo cuique vtili vacare volo, cumque ratio morum dicendique ratio a Philoſophia non ſeparentur, cum ſtudio bene viuendi ſemper coniunxi ſtudium bene dicendi, quamuis non ſolum bene viuere præſtantius ſit eò quod eſt benedicere, curaque regiminis abſoluta, alterum ſatis ſit ſine altero, ac nobis in Rep. occupatis vtraque neceſſaria. Nam & appoſitè dicere ad perſuadendum, & animos furentium ſuaui oratione ab impetu retinere ſumma vtilitas. Cui rei præparandæ Bibliothecam aſſiduè comparo, & ſicut Romæ dudum ac in alijs partibus Italiæ, in Germania quoque & Belgica ſcriptores, anthorumque exemplaria multitudine nummorum redemi, adiutus beneuolentia ac ſtudio amicorum comprouincialium, ſic identidem apud vos per vos fieri ſinite, vt exorem; quos ſcribi velimus in fine Epiſtolę deſignabimus: ſcribenti membranam ſumptuſque neceſſarios ad veſtrum imperium dirigemus, veſtri inſuper beneficij non immemores. Denique ne plura locuti legibus Epiſtolæ abutamur, cauſa tanti laboris contemptus male fidæ fortunæ, quem contemptum nobis non parit ſola natura vt multis, ſed elaborata doctrina, deinde in otio, in negotio edocemus quid ſcimus, & addiſcimus quod neſcimus.

Raimundo Monacho Aurilacenſi. EPIST. XLV.

QVanto amore v[illegible]ri teneamur, nouerunt Latini, ac barbari, qui ſunt participes fructus noſtri laboris: eorum votum veſtram expetit præſentiam. Quippe cum in propatulo ſit nos curarum plenos, non ob alterius cauſam ſtudij,

Digitized by Google

loco immoraturos, his curis ſola Philoſophiæ vnicum repertum eſt remedium, cuiuſquidem ex ſtudijs multa perſępè commoda ſuſcepimus, velut hoc turbulento tempore motum fortunæ refregimus, cùm in alios, tum in nos grauiter ſęuientis. Etenim cũ is ſtatus Reip. in Italia eſſet, vti ſub iuga tyrannorũ turpiter eſſet eundum, ſi profiteremur innocentiam & ſi niti viribus tentaremus, clientelæ vndique forent procurandæ, caſtra munienda, rapinę, incendia, homicidia exercenda. Delegimus certum otium ſtudiorum, quàm incertum negotium bellorum, & quoniam veſtigia Philoſophiæ dum ſequimur non conſequimur, impetus tumultuantis animi non omnes repreſſimus, modo recurrimus ad ea quę reliquimus, nunc Hiſpaniæ principes adimus familiaris noſtri Abbatis Guarini adhortatione commoti, hunc ſacris litteris Dominæ noſtræ Theophaniæ Imperatricis ſemper Auguſtæ, ſemper amandæ, ſemper colendę prioribus diuellemur cœptis, in tanta rerum inconſtantia, doloris metus, gaudij appetitus, fidiſſimi patris Geraldi quem hæc non tangunt ſpecialiter filius Gerbertus ſequendorum depoſcit ſententiam. Valeat, valeat frater Airardus, valeat ſanctiſſimus ordo, meus altor & informator, meique ſit memor in ſanctis petitionibus, ac Patris A. Archiepiſcopi Remorum ſibi per omnia deuoti.

Geraldo Abbati. EPIST. XLVI.

AN quicquam melius amicis Diuinitas mortalibus conceſſerit neſcio, ſi modo ij ſunt qui dignè expetiti dignéque videantur habiti. Fœlix dies, fœlix hora, qua licuit nouiſſe virum, cuius nominis recordatio omnes à nobis moleſtias detorſerit: eius ſi præſentia vel interdum fruerer, beatiorem me non fruſtra putarem, quod vt fieret, ſedes mihi non ignobiles in Italia collocaueram, ſed inuoluit mundum cæca fortuna, quæ premit caligine, an præcipitet, an dirigat me modo tendentem hac, modo illac. Adhærent vultus amici infixi pectore, eum dico qui eſt Dominus & pater meus Geraldus, cuius deliberatio noſtra fiet executio.

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EMANUELE

Adalberoni vocato Epiſcopo Verdunenſi & Hermanno fratribus.

EPIST. XLVII.

FOelices quibus paterna virtus exemplar ſit imitabile, veſter genitor hoc petit, repentinus caſus ne vos dexterreat, filio Cæſaris fidem quam promiſiſtis inuiolatam ſeruate, omnia caſtra ab hoſtibus tuemini, denique nec Scarponnam nec Haidonis caſtellum nec qudilibet eorum quæ vobis reliquit, Francis relinquetis, illecti aut vana ſpe ſuę liberationis aut terrore ſui cruciatus, aut filij Friderici. Hęc pręcepta magnanimus pater generoſis filiis dedit. Sentiant in vobis hoſtes nõ ſe totũ cepiſſe Godefridum, auxilia vndique comparate, liberatores, 17. Calen. Aprilis me interpretem fieri voluit ſibi ſuique fidiſſimum.

Innominato. EPIST. XLVIII.

OBſcuram Epiſtolam & ſine nomine paucis abſoluimus, Lotharius Rex Franciæ prælatus eſt ſolo nomine, Hugo verò non nomine, ſed actu & opere. Eius amicitiam, ſi in commune expetiſſetis filiumque ipſius cum filio Cæſaris colligaſſetis, iandudum reges Francorum hoſtes non ſentiretis.

Notegario Epiſcopo Leodienſi. EPIST. XLIX.

SPectabile faciunt nomen veſtrum præſentia tempora quibus paucorum laudatur probitas, multorum prædicatur improbitas. Speculatur nunc amicus veſter Godefridus, qui amicorum ſe potius quàm ſua amauerint, qui vxori ac liberis fidem laturi forent, ſi ſe vltima rapuiſſet dies. Et quia tantus vir de vobis optimè ſentit, hoc ſolum indicio eſſe poteſt, quanta in vobis eniteat virtus, qui ſe amant, quique ſui ſunt. Hortatur & ammonet vt Dominæ ſuæ Teophaniæ, filioque eius fidem habeãt, minimè viribus hoſtium ſint infracti, nullo terreantur caſu, aderit lęta dies quæ patriæ proditores & liberatores vere ſuppliciis & præmiis diſtinguat, diſgreget. Fidiſſimum vobis Adalberonem Remorum Archiepiſcopum nullo modo harum rerum conſcium facietis, qui quanta prematur tyrannide, teſtantur Epiſtolæ ad Archiepiſcopos veſtros decretæ, in qui-

Digitized by Google

bus nihil eorum quæ voluerint ſcripſit, ſed quæ tyrannus extorſerit oſcitanti.

Mathildi Comitiſſæ. EPIST. L.

DEponat Domina mea Mathildis omnem querimoniam, clariſſimus veſter coniunx Godefridus inter Pares præcipuus, ac ipſis victoribus formidabilis hoc præcepit. Exhilarate mentem, quia ſpiritus triſtis exſiccat oſſa, conſilia turbat. Dominæ Teophaniæ imperatrici ſemper Auguſtæ ac filio eius ſemper Aug. cum filiis veſtris fidem puriſſimam ſeruate, pactum cum Francis hoſtibus nullum facite, Francorum reges auerſamini, caſtra omnia ſic tenete, ſic deffendite, vt nullam in his habeant partem aduerſarij veſtri, ſcilicet neque pro ſpe liberationis mariti, neque pro terrore peremptionis eius, aut filij Friderici. Hæc XI. Cal. Aprilis ad flumen Matronam meæ fidei commiſit, quæ vobis plena fide retuli.

Sigifredo Comitis filio, Gerbertus. EPIST. LI.

NImium amorem circa parentes veſtros, qui nunc exules ſunt habentes, eos ad flumen Matronam XI. Cal. Aprilis allocuti ſumus. Et quæ Dominam noſtram Teophaniam, de ſua fidelitate ſcire voluerunt, per epiſtolam mandamus. Et quia cum beneuolentia Ottonis & Heriberti, quorum cuſtodia ſeruantur, eos alloqui valemus, quæcumque & vos & Domina noſtra eis mandare volet, litteris nos habere facietis. Hoc inſuper veſtræ fidei committimus, quia ſi Hugonem vobis in amicitiam colligaueritis, omnes impetus Francorum facile deuitare valebitis.

Dominæ Theophaniæ Imperatrici. EPIST. LII.

CVpienti mihi vos adire ſecundum imperium veſtrum, non fruſtra renisa eſt Diuinitas, nam XI. Cal. Aprilis captos Comites allocutus Godefridũ, patruúmque eius Sigifridum, inter hoſtium cuneos ſolus repertus ſum veſtrarum partium cui fidenter de ſtatu imperij veſtri ſuas ſententias concrederent. Scripſi itaque eò cohortatorias Epiſtolas ſecundum intelle-

ctum eorum, coniugibus, liberis, amicis, vt in fide veſtra perſtent, nullo hoſtium incurſu terreantur, eorumque exemplo, ſi fortuna tulerit, exilium potius eligant pro fide vobis ſeruanda, quàm patriæ ſolum cum perfidia. Hos ego viros imprimis cariſſimos habeo, quibus grauius eſt quod veſtra negotia nõn valent exequi, quàm quod captiuitati hoſtium videntur addicti. Sed quia Principum diſſentio interitus regnorum eſt, Principum veſtrorum concordia remedium tantorum malorum nobis fore videtur: *funiculus* quippe *triplex difficile rumpitur*. Noueritis etiam reges Francorum nos non æquis oculis intueri, eo quod de veſtra fidelitate eis contraria ſentiamus, ſimulque quod multa familiaritate fruamur Adalberonis Archiepiſcopi Remorum, quem ſimili de cauſa inſectantes infidiſſimum ſibi putant. In his omnibus quid nos velitis facere, etſi inter hoſtes via patuerit vlla, quo & quando veſtram præſentiam poſſumus adire certiùs ſignificate nobis, paratis per omnia vobis obtemperare. Res eò proceſſit vt iam non de ſua expulſione agatur, quod tolerabile eſſet, ſed de vita & ſanguine certent. Hoc mihi ſecum commune eſt, quaſi ſe contra conatus regios incitanti. Moles denique oppreſſionis tãta eſt, veſtrique nominis tanta inuidia, vt ſuas miſerias nullis audeat vobis ſignificare reſcriptis, ſed hæc tyrannus ſi inualuerit, locuſque ad vos perfugiendi, ſibi non fruſtra de vobis meliora ſenſerit, ſpem certam habuerit, qui vobis ac filio veſtro in quo valuit ſuffragium meditatus eſt.

Ex perſona Adalberonis Lothario regi. EPIST. *LIII.*

EPiſtola veſtri nominis impreſſione ignota, ſignis incognitis, tantummodo per certum nuntium perlata, nobis mœrorem pertulit. Iubet enim ambitum monaſterij ſancti Pauli penitus auelli, quaſi hoſtilis munitionis caſtrum, vnde ſacerdoti iniungendum non eſt, quod cuiuis etiam tyranno formidabile eſſe poteſt, maximéque cùm plurimi ſint qui talibus gaudeant, ſibi id efficiendi tanta ineſt voluptas. Porro hunc locum eſſe aptum hoſtibus ea res probat, quod natura circa vrbem plures fabricauit aptiores, atque ſi ita hoſtibus placuerit ad muniendum expeditiores. Noueritis autem nos veſtræ

ſaluti

ſaluti ac fidelitati & ſemper velle proſpicere, & ſemper velle obtemperare, diuino reſpectu ante prelato. Sed quod de vrbium cuſtodia prolonganda imperaſtis, milites audire non ſuſferunt, ſuique eos promiſſi pœnitet, egeſtate & inopia omnia conficiente.

Treuirenſi Archiepiſcopo ex perſona Adalberonis.

EPIST. LIIII.

PRiorem Epiſtolam pro ſolo imperio Domini mei, me veſtrę paternitati miſiſſe minimè celare volo, qui omnia debeo ei, quoniã quam fidem Domino meo promiſiſtis, eã nepos meus promittere & ſeruare paratus fuit, eam à nobis obtinuit licentiam, quam maiorum promulgauit authoritate. Sed quonam pacto eius ſorduerit fidelitas, veſtram intelligentiam latet. Hunc ergo Adal. quomodo aut vocabimus aut excommunicabimus: aut vt idem faciant alios orabimus? Ergo quia id legibus non valemus, nec ipſi facimus, nec alios vt faciant, hortamur: ne aut nos aut de nobis bene meritos in præcipitium trahere videamur, & quia rex cæleſtis dicit, *Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, quæ ſunt Dei Deo*, noſtris legibus puram fidem, purum ſeruitutis obſequium ſemper intendemus, in nullo deuiabimus, Domini tamen partes priores faciemus. Sed quoniam quæ Domini ſunt hoc tempore pauci prouiderunt, ſi quando legem Domini zelamus, aut perfidia aut alio quolibet vitio denotamur, eoque fit, vt ita dicam, inter malleum & incudem poſitis ſine iactura animæ & corporis ſpes euadendi ſit difficilis. Si qua ergo vobis ſunt viſcera pietatis, ſi ſemper vos vt fratrem, ac potius vt patrem coluimus, ſuſcipite onus amici conſilio & auxilio, vt qui in proſperis de vobis bene ſperauimus, in aduerſis ne deſperemus. At ea quę dicimus, non homini, ſed fidei magni ſacerdotis celanda confitemur, dum teſtem adhibemus, terribilem vltorem dupliciter inclamãtes his proditis in noſtri læſionem.

Idem eidem. EPIST. LV.

CVm litteris veſtris multitudine curarum abſoluamur, aliis rurſus inuoluimur. Ecce enim de conſtantia veſtri amoris

de fide & pietate circa nos gratulamur. Sed quis veſtram intelligentiam eo detorſit, vt quæcumque noſtri affines ſentiunt eadem putares nos ſentire? Dominum Henricum cum oderim neſcio, cur diligam ſcio. Sed eius dilectionis nunc quis fructus exterior? aliis quippe rebus Diuinitas neceſſitatem imponit, aliis cęca fortuna interſtrepit. Denique tanta mole rerum preſſi non poeticè, ſed ſapienter dictum putamus, *leuius fit patientia quicquid corrigere nefas: & ſi fieri quid vis, id ſaltem velis quod poſſis.* In votis hoc habemus, brachia peccatorum conterantur, confringat ea Dominus. Vnum eſt enodationis indigens, qui veſtræ matris ac Reginæ olim eram fidiſſimus interpres, cur hoc negotio priuor, potiúſque per alios quàm per vos plurima reſciſco? & quoniam, vt profeſſus ſum ac profiteor, omnia vobis debeo, vt malè ſit vobis timeo. Diuerſo quippe modo in commune nobis dicitur, *qui ſtat videat ne cadat.* In commune itaque conſulendum, quod vt fieri poſſit omnium me participem faciatis, qui veſtrorum conuentus adinueni * eius burcch. Id quoque quod regalis poteſtas Duce Beatrice ac veſtris primatibus exigit, ſi veſtram intelligentiam latet, vt rumor eſt, diligenter inueſtigatum ſignificate, quidue animi vobis in eo ſit. Cæterum de vobis vt cepimus optimè ſentimus, & qua fide vobis noſtra committimus, eadem veſtra ſuſcipimus.

Idem eidem. EPIST. LVI.

GEreberdum Monachum ſicut numquàm contra veſtrum velle, tenere tentauimus, ſic ex noſtra ſententia prima die Rogationum vſque Moſomum reducemus. Et quia tanto tempore eo vſi ſumus, non erimus apud vos tanti immemores beneficij. Si ergo non placet eum diutius fore nobiſcum, illic à veſtris ſuſcipiatur, quoniam noſtris longiùs progrediendi facultas non datur, tum propter hoſtium copiam, tum propter zelum callidè nobis aduerſantium.

Obiectio in Adalberonem. EPIST. LVII.

PErfidię ac infidelitatis crimine in regiam Maieſtatem arguor detineri, eo quod nepotem meum Clericum videlicet meæ Eccleſiæ, licentiã donauerim, quia & palatium adierit &

dono alterius regis Epiſcopatum acceperit, eius regni quod Senior Lotharius rex in proprium ius reuocauerat, quodque gradus Eccleſiaſticos ei poſtmodum contulerim, abſque licentiâ & authoritate Senioris mei.

Purgatio. Epist. LVIII.

CVm Senior meus rex Lotharius lotharienſe regnum non haberet, nec reuocaret fratris mei filium, vix tandem ſic optinui fide interpoſita, vt ſi vſus aliquando expoſceret ſibi ſuiſque abſque pertinatia redderem. At cum ageretur vt Senior meus filio Imperatoris aduocatus foret, eaque de cauſa dati obſides eſſent, fratris mei, crebris legatis filium repetiuit, me ſegniter accipientem, fidei violatorem increpitans, rem ſuam à multis interturbari, cum ſe ſtatum prodere dicit, terribilem iudicem extremi iudicij vltorem ſpretę fidei ac conſanguinitatis proclamat. Ergo quia Senior meus de reuocatione regni mihi dixerit, ſed de ſola aduocatione, nec dandi licentiam Clerico interdixerat, ſed inſuper beneuolè conſenſerat, vt à legatis meis intellexi, ſi ea facere vellet quę pater ſuis ſpoponderat, & proficiſcentem abſolueret, & vt id pro quo obſides dati erant ſinceriſſimè conſeruaret, fidem exegi, quam & hactenus obtulit, & adhuc vt credimus offert. Gradum Diaconatus ac presbiteratus ei contuli, ne à nobis emancipatus in accipiendo alteri manciparetur, & ne Eccleſia noſtra inuidis pateret, Subdiacono ex ſe ad Epiſcopalem apicem aſſumpto, ſimulque quod hi gradus, nec Prouincias, nec Ciuitates, nec villas quę regnorum ſunt conferunt, ſed quæ potius cæleſtis ſunt regni. Idem aduerſari vitiis, coli virtutes, in quo mihi crimen perfidię ac infidelitatis protendabatur. Oſtendi, vt arbitror, & me fidem maxime habuiſſe, & fidelitatem Seniori meo imprimis conſeruaſſe.

Digitized by Google

Domino Metenſi Epiſcopo Diederico. EPIST. LIX.

QVi actus & diſpoſitio regia in præſenti ſit, dubitatio legati Henrici Idibus Maij patefecit, cuius in reditu curioſitas ſciſcitandi, & plurima perquirendi, aliud vultu prætendere, aliud mente gerere ſignificauit. Dux Hugo ad ſexcentos milites collegiſſe dicitur, ea fama Conuentum Francorum Compendiaco palatio habitum V. Idus Maias ſubito diſſoluit ac liquefecit. Interfuerunt de veſtris quidem Dux Carolus Comes Reinharius, de noſtris Herbertus Trecaſſinus, ſed Otto acriori cura excluſus, adfuit etiam Gibenuinus Epiſcopus Laudunenſis, Adalbero frater, Gocilo obſide pacis, filio fratris Bardæ dato ea conditione euaſit, vt quod Sigifridus ac Godefridus facturi ſint faciant, quod hoc ſit Francis ſpes mera, nobis res certa. Tantum ſupereſt quam patriam in manibus conſilio & auxilio & viribus tenetis, hoſtibus conſilio, & auxilio deſtitutis, tradere ne velitis. Vrbem Virdunenſium à paucis prædonibus quietè tueri, inquieto & iniquo animo fero, niſi forte hoc maiori differtur conſilio, vt vnde non ſperant præcipiti excidio tabeſcant.

Gerbertus Innominato. EPIST. LX.

RES cælanda multis committi non vult. Quod diuerſo ſtilo nobis ſcribitur aduerſis tractari non iniuria putatur. Silentium amici veſtri Adalberonis, proprium ſtatum ſimulque Eccleſiarum Domini, ac palatij Francorum indicat, quod vt potero breuiter accingam. Ego fidelium Cæſaris non immemor, coniuratio in filium Cæſaris ac in vos & acta eſt & agitur, non ſolum à Principibus, inter quos Carolus Dux iam non in occulto eſt, ſed etiam à militibus, quos ſpe aut metu allici eſt poſſibile. Dux Hugo XIIII. Calendas Iulij Regem ac Reginam oſculatus eſt, tandem aſtutia quorumdam, vt in coniuratione tanti viri non minus fore putaretur, quod minime eſt, nec fore putamus hac tempeſtate. Sigifridus Comes ad ſua rediit, Godefridus Comes, ſi Caſtri-Lucium

cum Hainao Reniero redderet, ſeque filiũque ſuũ comitatu ac Epiſcopatu priuaret Rerdunenſi: De reliquo integram fidem Francorum Regibus exhiberet, datis obſidibus fortaſſis ad ſua remeare valeret. Finis Theaderici ducis Hugonem ducem reſpicit, Ottonem Heribertus. Fidum vobis Adalberonem Archiepiſcopum pax ſequeſtra nunc tandem conciliat, eo pacto, vt interim inſtituatur perpetua, qua in re veſtrum, bonorumque, pro quorum nomine anteſertur, nec fieri poteſt vt quicquam inſtituatur, quod veſtræ ſuorumque ſaluti obſiſtere poſſit. Latens ac furtiua expeditio neſcio quibus veſtrorum ſubito intenditur. Quid trans Rhenum geſſeritis nos de veſtra ſalute lætantes non celabitis.

Adalberoni Achiepiſcopo Gerbertus. EPIST. *LXI.*

VT voluistis conſultum eſt, mora veſtra vſque ad determinatum colloquium in commune laudata: Amicitia Hugonis non ſegniter expetenda, ſed omnino conandum ne bene cœpta male abutamur. Nam quidem intelligentia hæc eſt, ſed neſcio quonam pacto frater veſter Godefridus atque Rainherius, Gobthero meo, quem Turonium miſeram dixerunt, vos præſto adfore, vt ſi quem nuncium Odo vobis mitteret, & alloqui poſſetis, & quæ ſignificaret opere adimpleretis. Cæterum dux Hugo nacta occaſione ex diſſentione Epiſcopi Pariſienſis & Abbatis Gual. Abbatem noſtrum Ayardum inter cæteros ad ſe venire orat, id vt peragat perſuaſum iri poſſe confidimus. Colloquio ſoluto moras omnes ſoluite, vrbique ac viris vos reſtituite.

Beatrici Duci ex perſona Adalberonis. EPIST. *LXII.*

SVper his quæ certiùs vobis ſignificari quæritis, nil amplius nouimus quàm aut pręſentes diximus, aut legatione noſtra accepiſtis. Cæterum vobis liberis amicis ad votum proſperari ſaluo honore regio & optamuſis, & ſit congratulamur. Noſtra negotia veſtra putate. Apud ducem Hugonem de veſtra mente pura, fide conſtanti abſque hęſitatione pręſumite. Denique quod à vobis exigimus ſuo tempore veſtro obſequio impendemus. Imprimis quoque gratias habemus, quod de

Digitized by Google

plurimis à vobis certiores exiſtimus. Meing. Monachum expetitione Abbatis Raï. diu perquiſitum Corbeiam liquiſſe, Rothomagum adiſſe audiuimus, in quo ſi dabitur facultas, noſtrum ei vt in omnibus exequi conabimur.

Eidem. EPIST. LXIII.

REbus vobis ad votum cedentibus non immeritò congratulamur. Et quia ignorata frequenter per vos addiſcimus, veſtrumque affectum circa nos ſincerum experimur, inter præcipua ponimus. Sed quæ res inſtiutum colloquium Dominarum ſic commutauit, vt ſolus dux veniat Henricus? id an dolo alterius partis agatur, & qui Principum eò venturi ſunt ſi nouiſtis, orantibus nobis plena fide perorabitis.

Idem Duci Beatrici. EPIST. *LXIII.*

EXcellentiam acuminis veſtri videor videre, pace inter principes ſtabilita, reipub. benè diſpoſita, ac per vos in melius deputata. Vnum tantum eſt quod plurimos mouet. Treuirenſem Archiepiſcopum tanto molimine ordinationem differentem, aut ſe cum duce & Lotharienſi regno manibus Francorum velle tradere, voſque celare quod Colloquium Verduni habendum veriſimile facit, aut his maiora velle machinari, iubetur amico veſtro A. ordinationem nepotis deſtruat. Num rex aut Primas eſt Treuerenſium? factionem Archiepiſcopi hoc negotium vndecumque continere videtur. Inuigilet ergo veſtra prudentia, & quo ſe tantarum rerum pondera vergant, perquirite, & an Dux Henricus fidem vobis ſeruaturus ſit prouidete.

Nithardo Abbati Medelecenſi. EPIST. LXV.

SEmper quidem plurimorum vtilitati proſpiciendum, priuatiſque commodis publica præferenda. Fratrem Gaut. ſubito cum re omni familiari parata ac paranda redire cogitis, nulla temporis ratione habita. Soli ne tantos motus ciuilis belli non ſenſiſtis? qui Domini rerum ac principes

eſſe videmur, itinere frequenti equis amiſſis comites rariores habemus. Tædio Monaſterij cum nolle redire dixiſtis, id ne verum ſit quoquo modo reducem tenetis. Conſequitur ergo vt in hoc experiamur paucorum ne commodum, an multorum, ſit vobis pretioſius.

Ex Perſona Adalberonis Notgero Epiſcopo Leodienſi.

EPIST. *LXVI.*

COllectionem Epiſcoporum propter quæ ſignificatum eſt, non eſſe factam, tarditati perlatæ Epiſtolæ imputandum. Diſputabitur autem de his in aduentu veſtro, & ſi ita viſum fuerit, amplius poſtmodum priuatim & in commune deliberabitur. Cęterum quia frater meus ſe ſuaque ad vos pertinere putat, multumque ſpei ſuę ſalutis vobis attribuit, Gualterum militem à peruaſione Vuazonis cohibere debetis, eoque facto & ſiniſtrum rumorem vitabitis, & proprio officio non deffuiſſe videbimini.

Eidem ex perſona eiuſdem. EPIST. LXVII.

EI qui cum ſapiente rationem inſtituerit non multa oratione inlaborandum: Quod veſtris vi ereptum eſt reſtituetur: fidei ſpondentis amici credite, ſi id ſatis non eſt, obſes accipiatur ab his quibus ſua rurſus inſtitui orauimus, nec differendum propter inſtantis fori neceſſitatem, eaque de vobis optimè prę ſumimus. Dum hæc dictauimus obſides ab obſeſſo caſtro vt in craſtinum reddendo, nos accepiſſe ſignificamus. Metis colloquium Dominarum habendum eſt, vos qu àm plurimum intereſſe optamus. Sireli ctum vt inſtitutum eſt, cauſam effectricem per vos noſſe laboramus. Quid priuatim vos ſcire oportebit priuata docebunt tempora.

Abbati Rainero. EPIST. LXVIII.

QVamuis intelligentiam veſtram non lateat artem artium regnum eſſe animarum : tamen tam occupatis in Rep. ſuggeſſiſſe non inutile viſum eſt. Fratrem Menig. quem ſuaui eloquio, affabilitate paterna tranſmarina mutare coegiſtis, hærentem ac dubium quibus valuimus ſententijs veſtram manſuetudinem ſibi notam experiri perſuaſimus. Erit ergo docti viri, more boni medici, mellita proferre, ne primo guſtu amaris ingeſtis antidotis, ſalutem ſuam formidabundus incipiat expaueſcere : Hac conditione ſi placet ſuſcipite, ſi diſplicet, ne forte proditoris fungamur officio, quò velit redire æquo animo ferte.

Ecberto Archiepiſcopo Treuirenſi. EPIST. LXIX.

NOn exſecutum eſſe quod ab vrbe Verdunenſi de reditu fratris G. mandauimus, acrior cura præſentium tempore effecit, dum & quod nolumus neceſſitas infert, & quod volumus aufert. Nunc tandem ne bene meritis appareamus ingrati, clementię veſtræ vt poſſumus remittimus, hoc vnũ à ſolita beneuolentia veſtra expetentes, vt experiatur veſtram affabilitatem ob noſtram commendationem, & ſi pace veſtra fieri poteſt, ne careat ſtudijs quibus impenſiùs operam dare diſpoſuit.

Abbati Maiolo Cluniacenſi. EPIST. LXX.

ETſi vigilã ti cura ſuper veſtro grege aſſiduè occupati eſtis, propenſioris eſt tamen charitatis, ſi alieni gregis contagio, interdum medemini. Floriacenſis Cœnobij propter reuerentiam patris Benedicti ſummum locum penes Monachos vt aiunt peruaſor occupauit. Si vos tacetis quis loquetur? hoc incorrecto, quis improbus ſimilia non ſperabit? nos quidem hęc zelo diuini amoris dicimus; & vt noſtro examine ſi probus eſt recipiatur, ſi improbus omnium Abbatum ac monaſtici ordinis ſocietate, ad pœnam ſuæ damnationis priuetur. Quod vobis ratum litteris veſtris nobis fiet acceptiſſimum.

Digitized by Google

Abbati Geraldo Aurilacenſi. EPIST. LXXI.

NImium dilecte Deo, ardere velut orbem terrarum vides, & ad omnipotentem manus pro ſtatu Eccleſiarum Domini non erigis. Salutiferum quidem iter charitatiſque plenum ad limina beati Geraldi nos habere cupitis, cui voto vtinam faueat Diuinitas, ſed id quam difficile factu ſit facile intelligitur, niſi veſtra obtineant merita. De rege Ludouico quis habeatur conſulitis, & an exercitus Francorum auxilium Borello laturus ſit. Horum primum à nobis minime quæri oportet, quoniam, vt ait Saluſtius, *omnes homines qui de rebus dubiis conſulunt oportet eſſe remotos ab ira, odio, miſericordia.* Alterum ſuapte natura adeſſe, & non eſſe æqualiter vergens, noſtra intelligentia magis videtur tendere ad non eſſe. Organa porro, & quod vobis dirigi præcepiſtis in Italia conſeruantur, pace regnorum facta veſtris obtutibus repræſentanda. Quę veſtri iuris ſunt, vt veſtra exſpectate, deſiderabilem pręſentiam pij patris, & cauſâ beati Remigij Francorum Apoſtoli deſiderantibus filiis exhibete, vt noſtrum poſſibile veſtro ſoluatur poſſibili.

Stephano Diacono, VI. Non. Martias. EPIST. LXXII.

EXequiis Domini Lotharij Regis occupati, multa tibi quærenti pauca reſcripſimus. Lotharienſes dudum capti omnes elapſi ſunt, præter comitem Gold. de quo in breui meliora ſperantur. Quæ penes te tuoſque agantur reſcribe, atque per hunc legatum libros tua induſtria nobis reſcriptos, conſummata charitate remitte.

Nithardo Abbati Medelecenſi. EPIST. LXXIII.

QVod veſtra præſentia interdum non perfruimur, turbulentæ Reip. imputatur, vos ſolum grauia pati putatis, quæque aſperrima cæteris ſint ignoratis. Sed cum agantur homines dubia ſorte, mihique, non noſtris, incerto certa quæratur ſedes, cur tamdiu penes me depoſita male fidæ fortunæ theſaurizatis? & quia vt pote fidiſſimus fidiſſimo

Digitized by Google

loquor, maturate iter: nam aut Imperia Ottonis recolliget aula, aut quantociùs omiſſa diu repetet Hiberia.

Ecberto Archiepiſcopo ex perſona Adalberonis.

EPIST. LXXIIII.

QVamuis ſciam ex voto meo nulla beneficia veſtris meritis reſpondere poſſe, æſtuat tamen animus, & quod re nequit, ſequitur affectu. Priuilegium veſtri amoris circa nos ſæpe numero nuntiis, ſæpe numero rebus ipſis experti ſumus: & quoniam ſanctas petitiones pro nobis Domino obtuliſtis, quam non inaniter eas effuderitis teſtis eſt beneuolentia Dominæ Auguſtæ nobis reddita vi. Nonas Martias, qua die glorioſiſſimus rex Lotharius Francorum clariſſimum ſidus, mundo ſubtractus eſt, is quem caruiſſe regali gratia putaſtis, nulla familiaritate ſecluſus eſt.

Ex perſona Hemmæ reginæ ad matrem. EPIST. *LXXV.*

DOminæ Adelaidi Imperatrici ſemper Auguſtæ Hemma quondam regina, nunc lumine Francorum orbata. Elapſa ſunt tempora mearum deliciarum, tempora decoris mei, ô mi Domina, & ô dulcis mater, dum is quo florente florebam, coniugem in perpetuum viduam fecit. O amara dies VI. Nonarum Martiarum quæ mihi virum eripuit! quæ me in has miſerias præcipitauit! Intelligat pia mater gemitum & anguſtias filiæ doloribus plenæ. Non eſſe me penitus præopatrem, niſi Diuinitas ſolatio reliquiſſet mihi matrem. O quando videbo, quando alloquar! Henricus quidem veſtræ præſentiæ ac reginæ in curia Romatrici montis, vbi confinium regnorum eſt, XV. Calend. Iunij, me ac filium meum occurrere voluit. Sed hæc mora nulla annorum mihi eſt. Noueritis interim Francorum principes mihi ac filio ſimul fidem ſacramento firmaſſe. In hoc & in reliquis quæ ſequenda ac vitanda ſint veſtro iudicio vtemur. Vt non ſolum H. reginæ, ſed omnium dicamini mater regnorum. Recordamini præterea verborum veſtrorum, quod virum meum præ me dilexeritis, quodque ipſe pro me vos amauerit. Proſint animæ

eius hi dulces affectus, & quod temporaliter exhibere non valetis, ſpiritualiter recompenſetis per Sanctos Patres, id eſt Epiſcopos, Abbates, Monachos, ac per ſeruos Domini quoſque religioſiſſimos.

Epitaphium regis Francorum Lotharij.

LXXVI.

CVius ad obſequium coiere duces, bonus omnis,
Quem coluit ſate Cęſaribus monimenta doloris
Cæſar Lothari prætendis luce ſecunda
Terrifici Martis quod eras conſpectus in aſtro.

Epitaphium ducis Friderici. *LXXVII.*

FRancorum placito nomen tulit hic Friderici:
Quem proaui fudere duces à ſanguine Regum,
Officio, meritiſque Parem ſopor vltimus hauſit.
Mercurij quum celſa domus tibi Phœbe pateret.

Epitaphium Adalberti Scolaſtici. LXXVIII.

EDite nobilibus ſtudium rationis adepte,
Dicit Adalbertum te Belgica flore iuuentæ,
Stare diu non paſſa, tulit fortuna recurſus,
Bis ſenas Februi cùm produxiſſet Apollo.

Epitaphium Ottonis Imperatoris. *LXXXIX.*

CVius ad imperium tremuere duces, tulit hoſtis:
Quem Dominum, populíque ſuum nouere parentem,
Otto decus Diuum Cæſar clariſſime nobis,
Immeritis rapuit te lux ſeptena Decembris.

Oratio in Verdunenſium Vrbem. *LXXX.*

QVod remedium morbis tuis inueniemus Verdunenſium execrata ciuitas? vnitatem ſanctæ Domini Eccleſiæ ſcidiſti, ſanctiſſimam ſocietatem humani generis abrupiſti. Quid enim aliud egeris cum paſtorem tuum voluntate hereditarij

Digitized by Google

regis, conſenſu & fauore comprouincialium Epiſcoporum electum, ac inſuper Epiſcopali benedictione donatum, adhuc pertinax minime recognoſcis? téque velut membrum inutile ac deforme, ſine vnitate corporis, ex oleo in oleaſtrum inſerere tentas? Ideo paſtorem non recognoſcis, quia regem tuum regno priuare moliris. Non eſt tui iuris creare nouos reges ac principes, id eſt ſub inſolita tranſire iuga. Grauiſſimum eſt peccatum tuum impia ciuitas, non confregit aries muros tuos, non fame interfecti milites, nullo telorum genere peruaſi ſunt. Sanctuarium Domini corrupiſti, Sanctuarium Domini peruaſiſti, ac poſſides ſpeluncas latronum, facta es hoſtis humani generis, amici tui obliti virginum, ſanctique thori obliti conſanguinitatis & muneris, & iam in ſacris diebus & in ſacris locis horrendum lupanar fecerunt te. Altaria Domini calcibus alliſa ac ligonibus effoſſa ſunt, opes Religioſorum & pauperum, rapinæ & incendiis patuerunt. Reuertere, reuertere ad pacem Eccleſiarum & ad vnitatem regnorum, Ciuitas virtutum expultrix ac vitiorum receptrix, & vos ſi qui eſtis, Domini pars melior, redite & ſeparamini velut oues ab hœdis. Nouimus anteſignanos pollutæ ciuitatis, nouimus ſatellites manipulares, quos diuino gladio feriendos hactenus patientiâ tulimus, nunc cæcitate mentis preſſos & caligine mortis conſopitos, ſententia damnationis ex diuinis legibus promulgata communi omnium bonorum conſultu percutimus.

Ecberdo Abbati Turonenſi. EPIST. *LXXXI.*

VBi ſumma religionis norma eſſe debuit grauiſſimum eſſe illapſis crimen non immerito nos promouit & exterruit. Si quis erit author huius correctionis tacentibus cunctis Primatibus veſtri ordinis. Nos quidem venerabili Abbati Maiolo ſuper his pauca præſcripſimus, quia ſapientem in paucis multa intelligere ſcimus. Huic tanto negotio, & vt verius fateamur tantæ audatię, vlciſcendus à nobis dux deſignatus eſt, eius ſententiam qui prior noſtrum nouerit, alteri ſine mora ſignificabit.

Azoni Abbati Dernenſi. EPIST. LXXXII.

RVmpe moras omnes mi pater &M.& ij.Cal.Iul.egredere de Vr Caldeorum.Obtẽperandum veteranis amicis ac in fide diu probatis. Noſter Adalbero pater patriæ quondam nobis fidus, & nunc fidiſſimus, morarum impatiens, veſtram expetit præſentiam,nefas abſenti ſignificare ea quę volumus preſenti dicere. Chariſſima vobis ac nobis librorum volumina veſtrum iter ſunt comitata. Hoc tantum dixiſſe ſufficiat.

Bobienſibus. EPIST. LXXXIII.

GErbertus gratia Domini ſiquid eſt plurimam ſalutem dicit dilectiſſimis ſibi filijs Bobienſibus vtriuſque ordinis. Rem dignam veſtroque nomini conuenientem penitus egiſtis, patrem quęrendo, patrem viſitando, quia iure vos veros filios eſſe docuiſtis. Ergo & pro veſtra diligentia, & pro fide conſtanti circa me, nunc abſens grates habeo, & mox propitia diuinitate pręſens debitas exhibebo. Ego quidem & ſi iam propemodum in portu conſtiti, vos tamen malignis fluctibus iactari iniquoanimo fero. Sed ſcimus Dominum omnia poſſe, eumque motum prece pauperum confidimus afflictis opem illico laturum fore.

Hugoni Marchioni. EPIST. LXXXIIII.

NOn immerito vos plurimi facio, & vos & veſtra votis & laudibus effero, qui tam occupati mei meminiſſe dignamini.Inter honeſta hoc, itáque inter pręcipua ponimus, ac proinde ad vos fidem plurimam habemus:& vt noſtri memoria non excidat propenſius oramus, & vt feſſis iam rebus beati Columbani ſubueniatis, preces quas valemus abſentes effudimus.

Cononi Italico Marchioni. EPIST. LXXXV.

QVamuis officiorum meritis veſtram promereamur gratiam,virtus tamen ac nobilitas veſtri generis ac propria,

Digitized by Google

adducit nos de vobis bene ſentire, meliora ſperare. Quod ſi à paruis maxima iuuari poſſunt, honori veſtro ſtudia noſtra non deerunt in loco & tempore: conſultando, bona verba ſuggerenda, vt dum vobis fortuna riſerit, ſub veſtris alis noſtra mediocritas requieſcere poſſit.

Ex perſona Adalberonis Teophaniæ Imperatrici.

EPIST. LXXXVI.

ETſi hactenus vos ob merita veſtri viri excellentiſſimi Augu. ſemperque memorandi vt Dominam colui, ſpecialia tamen nunc beneficia veſtra, veſtrique filij, & præteritã continent dilectionẽ, & fidem noſtram ad vos ac veſtros plurimam augent: fouet noſtra Eccleſia inter præcipuos theſauros pignus veſtræ amicitiæ circa nos. Sentiat ergo Beatus Remigius tantę Dominę fauorẽ ſi fieri poteſt in recipiẽdis reb. amiſſis, cum propter ſui merita, tum propter noſtra ſi qua placebunt exhibenda ſeruitia. Sentiamus & nos gratiam iam bene fundatam, ſcilicet vt legato & meliùs ſcriptis, de pace, & pacis conditione cum noſtro rege habenda dignemini ſignificare nobis, per omnia paratis, quantum fas eſt fidem ſinceriſſimam exhibere: Sicque ſaluti veſtræ ac noſtræ in commune melius poterimus conſulere.

Conſtantino Scolaſtico Floriacenſi. EPIST. *LXXXVII.*

SApienter & peritè ille vir Domini peruaſorem improbandum cenſuit, ſed rem ad ſe minus ſpectare ſignificauit, ipſum ante inſignia honoris infamem, fautores, in religioſos augendam infamiam, ſi ſanctorum priuetur conſortio, caute prudenterque diſſeruit. Matura ergo iter, & xvj. Cal. Sep. nos reuiſe, vt in his omnibus per te plenius inſtruamur, ſimulque lęteris animaduerſione noſtra in peruaſorem, & qui te cœnum noſtris putauit in naribus, de ſe dictum exiſtimet, teque tymiama vaporatum redolere perhorreſcat. Comitentur iter tuum Tulliana opuſcula & de Rep. & in Verrem & quę pro deffenſione multorum plurima Romanæ eloquentiæ parens conſcripſit.

Ex perſona Adalberonis Archiepiſcopi Abbati Maiolo Cluniacenſi.

EPIST. *LXXXVIII.*

PRæclara quidem exhortatio veſtra in peruaſorem, ſed cum ſcriptum ſit, *quæ cœpit Ieſus facere & docere*, cur diuerſa imperia, diuerſa cœli climata prætenditis, vt ei quem reum ſtatuiſtis, alijs non communicantibus communicetis? Reſtiterunt ſancti patres hæreſibus, nec putauerunt ad ſe non pertinere, quicquid alicubi malè geſtum audiere. Vna eſt quippe Eccleſia Catholica toto terrarum orbe diffuſa: Verba veſtra ſunt, imo per vos ſancti Spiritus. Nec erit Chriſti fidelis cui hæc ambitioſa audatia non fiet deteſtabilis: Deteſtamini ergo peruaſorem, ſentiat vos ſibi non fauere, non ſibi communicare, ac per vos non ſolum quoſque Religioſos veſtri ordinis, ſed etiam ſi fieri poteſt Romani Pontificis ſe maledictis vrgeri, & quomodo rem vt erat cognouiſtis, cognitam ſecundum dignitatem veſtri nominis dijudicaſtis: nos veſtrique omnes velut fidiſſimi comites tantum ducem ſequemur, nec vnquam huic peruaſori ac tam probo improbo adprobato, veſtro ſine iuſſu communicabimus.

Idem Abbati Ecberdo Turonenſi. EPIST. LXXXIX.

QVæ morum grauitas vobis inſit, quam integer vitæ actus, quam purum eloquium, litteræ veſtræ palam fecerunt. Itaque ſtudium pietatis ac ſeueritatis veſtræ, mouit nos ire in veſtram ſententiam, virque ille Domino plenus, ad quem multam fidem habemus. Summouebimus ergo illum perfidum à ſocietate noſtra noſtrorumque iudicio tantorum patrum, iſque nobis habebitur hoſtis, qui in ſententiam reuerendi patris Maioli, colendi patris Ecberdi dicere non dicenda attentabit. Quod ſi diuinitate propitia fauorem Principum obtinebimus, ad hæc vtilia vtiliora jungemus.

Digitized by Google

Ad Imperatricem Theophaniam & adfilium Othonem ex perſona Adalberonis. EPIST. XC.

IN quem cumulum ira furorque regis in nos proruperit, teſtis eſt impetus eius repentinus & inopinatus, vixque ſine multa cęde partim repulſus: qui fidi inter nuntij erant caſtra diruere quæ ſub veſtro regimine nobis ſunt, imperabant offerre iuſiurandum ſecundum eorum libidinem aut vrbe regnoque excedere: interſerebant antiquam beneuolentiam Diui Aug. circa nos noſtrumque familiare obſequium. Hæc & his ſimilia propriæ ſaluti inpræſentiarum obſtitere. Ferte ergo certum ſolatium tempore incerto, nec dubia ſpe deludamur qui in conſeruanda vobis fide numquam dubitauimus. Vj Cal. Apri. Cõuentus Francorum indictus eſt, ibique crimine infidelitatis pulſabimur quod Epiſcopum Verdunenſem licentia donauerimus, quodque in preſbiterij honorem promouerimus, & vt res fiat impoſſibilis à nobis idem repetendus. Si hæc ita ſe habuerint, veſtri noſtrique fidelis Gerbertus ac Renierus ſecundum quod voluiſtis, Nouiomago vobis minime occurrere poterunt. Sed veſtra clementia Colonię, quò poſt venturi ſunt quanto ducem aptum itineri eis prouideat. II. Cal. Mart. Ottonem & Heribertum comites alloquemur, iterumque datis obſidibus quos recepimus fratrem meum veſtræ ſeruituti remittere attentabimus. Quibus anguſtijs ob fidem vobis ſeruatam ſemperque ſeruandam premamur, paucis expreſſimus. Salutare veſtrum auxilium veſtra ex parte conſtanti animo expectamus, & vt hoc ipſum hoſtes lateat obſecramus, ne acrior eorũ in nos exardeſcat ira.

Raimundo Aurilacenſi Abbati. EPIST. XCI.

CLariſſimo patre Heraldo orbatus non totus ſupereſſe viſus ſum. Sed te deſiderantiſſimo ſecundum vota mea in patrem creato, denuo totus in filium renaſcor. Nec ſolus veſtro honore gaudeo, gaudet Pater Adalbero, ſe ſuaque vobis ex animo conferens, tanto arctiùs, quanto amplius luce religionis ac ſcientiæ conlucetis, cuius ob meritum amorem, ferè

fere continum triennium in Francia conſumpſi, ibi dum iras regum tumultus populorum, regnorumque diſſidentium æſtus perfero, tanto tædio affectus ſum, vt curam paſtoralitatis ſuſcepiſſe pene me pœniteret. At quoniam Domina mea Theophania imperatrix ſemper Auguſta, VIII. Cal. April. proficiſci me ſecum in Saxoniam iubet, eoque quoſdam ex meis monachis & militibus ab Italia conuenire iuſſi, nunc non habeam quod certum ſcribam ſuper organis in Italia poſitis ac monacho dirigendo qui ea condiſcat, præſertim cum ſine præſentia Dominæ meæ Theophaniæ credere me non auſim fidei meorum militum qui Itali ſunt, nec ſatis ſciam vtrum exercitum ante autumnum in Italiam deducam, an in Germania demoremur, vt quam plurimas copias contra Ludouicum regem Francorum niſi quieuerit, comparemus, qui amicis inquietiſſimis, perniciosiſſimis hoſtibus non multum inquietus, quis ſit, quidque de eo intelligi oporteat velox exitus comprobabit. Clara indoles diuæ memoriæ Ottonis Cæſaris, pace, inter duces ac principes reducta * grata, proxima ęſtate legiones militum duxit in Sarmatas quos ea lingua * Guidonos dicunt, ibique VI. & XL. vrbes munitiſſimas ſua pręſentia ac militum robore cœpit, diruit atque vaſtauit. Salutat vos, Airardum, Adalbero Remorum Archiepiſcopus, ſimulque omne collegium Aureliacenſis cœnobij, me adiuncto per omnia vobis deuotiſſimo. Iterum iterumque valete.

Bernardo Monacho. EPIST. XCII.

QVæris dulciſſime frater quæ & qualia gerantur à me & an ea ſint commoda & incommoda. Huic petitioni an ſatisfacere paucis poſſim addubito, quod altius ea rimanti nulla eſſe videantur, aut ſi quolibet modo ſunt, maximam partem incommodorum ſecum trahunt. Primum quod in publicis cauſis verſari nunc temeritatis eſt, quippe vbi diuina & humana confunduntur iura, propter immēſam auaritiam perditiſſimorum hominum, idque ſolum ius ſtatuitur fore, quod libido ac vis more ferarum extorſerit. Aſt in priuatis id primo fero, quòd amicos in aduerſis nulla oppreſſus calamitate deſtitui. Sed an memoria dignum ſit aliorum iudicio derelinquo, & quod

Digitized by Google

Italia exceſſi, ne cum hoſtibus Domini ac filij Senioris mei Domini mei Ottonis quolibet modo cogerer paciſci, & quod interdum nobiliſſimis ſcolaſticis diſciplinarum liberalium ſuauis fructus ad veſcendum offero: Quorum ob amorem & iam exacto autumno quandam figuram edidi artis Rhetoricæ depoſitam in vt. & xx. membranis ſibi inuicem cõnexis & concatenatis in modum * ante longioris numeri, qui fit ex his x I I I. opus ſane expertibus mirabile, ſtudioſis vtile, ad res Rhetorum fugaces & caliginoſiſſimas comprehendendas, atque in animo collocandas. Ergo ſi quiſquam veſtrum cura talium rerum permouetur & in muſica perdiſcenda & in his quæ fiunt ex organis, quod prius adimplere nequeo: Si cognouero certum velle Domini Abbatis Raimundi, cui omnia debeo, per Cõſtantium Floriacenſem ſupplere curabo, eſt enim nobilis, Scolaſticus adprimè eruditus, mihique in amicitia coniunctiſſimus. Vale dilectiſſimè frater, meáque ſemper dilectione mutuo fruere, noſtráque bona putato eſſe communia.

Adalberoni Archiepiſcopo. EPIST. XCIII.

CОrruptiſſimi temporis eſt non poſſe decerni ſecundum popularem opinionem quid ſit magis vtile. Vtile eſt quod agitis ſententia multorum, vtilius cum plures iudicant in vrbe ſedere* ſ[illegible] acam & ignauiſſimam prędonum deterrere manum, cùm pręſentia veſtra tùm militum numeroſitate, veſtrum fratrem vos debere alloqui cenſent, audire quę velint Otto & Heribertus mutua ſubito expoſcentes colloquia, quibus & ſi nulla ineſt fides, tamen pro fortuna eis vtendum, certe cum in metu ſunt, periculum ipſorum ab eis exiget, quod propria non exegerit fides.

Ad eundem. EPIST. XCIIII.

OCtauo Cal. Octob. Reniher. a reſponſis, Rhemos rediit, veſtra negotia executurus. Eius ſententia hęc eſt, ſi de fratris fortuna certum finem cognoſcere vultis ac nulli mortalium indicanda niſi vobis, IIII. Cal. ad Altomillare fratri ac Comitibus occurrere, nepotem veſtrum Hecilonem, ac primos veſtri generis conſanguineos interim nuſquam ſinatis abire.

Digitized by Google

Magna res ſerio agitur. Moſomum & Macerias multitudine militum communite. Dux Cono pro ſuo Ottone inſidias molitur, ſed facile remedium penes nos reperietur. Laudunenſis Epiſcopus conſilio Ottonis, & Heriberti ſibi fauentium ducem adiit, eo loci quem dicunt Dordiniguum. Redite, mora ſit nulla.

Ex perſona Remenſium Abbatum fratribus Floriacenſibus.

Epist. XCV.

NOn immerito nos vnius collegij eſſe profitemur, qui veſtra felicitate erigimur, veſtro infortunio etiam opinione clariſſimorum hominum humiliamur. Hanc ſanctiſſimam ſocietatem caſtiſſimamque amicitiam quorumdam fœdat ambitio laſciua, deteſtabilis audacia, dum per factionē vobis proficiſcitur pater quem veriſſimi non metuant damnare patres, & quomodo vna eſt Eccleſia Domini, velut clariſſimę ſtellæ relucent in perpetuas ęternitates. An non luciđiſſima ſtella reuerendus Pater Maiolus? an non præfulgidum ſidus Pater Ecberdus? alter in Epiſtola quam patri noſtro venerabili Adalberoni Archiepiſcopo nuper direxit querebatur. Eius ſententia de prælatura patris veſtri inter cetera ſic dicit, Perſona quæ vobis iam olim infami conuerſatione erat famoſa, ſed huiuſmodi arbitratu præter ſpem habita. Item in eadem poſt aliquanta, Quantum ergo noſtra intereſt vicinos & contribules adhortari ſtuduimus, ſi hoc nefas eliminare nequeunt, ſanctorum conſortio priuandum infamabunt, nec erit Chriſti fidelis cui hæc ambitioſa audatia non fiet deteſtabilis. Facta laudare non poſſumus, quid futurum ſit neſcimus. Clamat alter ſimulque nos denotans, inquit, Nec minus nos grauat quod Magiſtratus ille Cœnobialis, quem ſtare credimus in vertice religionis, dum vobis ſubmilitat, à vobis diſcors, nos erroneos iudicare audet. Et quis enim fraudulenta ambitione elatum audeat adprobare, cum Pater B. dicat, omnem exultationem genus eſſe ſuperbię? Item in fine eiuſdem Epiſtolæ, Etſi vobis non videtur fatuum ęterna clauſura eius ad nos damnabimus aditum,

faciant, iudicent Primates vtlibet, nos pauperes Chriſti fauor aut timor ſæcularium ab hac ſententia non flectet. Attendite ad hæc ô ſocij & Commilitones, ſecernite vos oues Chriſti ab eo qui non eſt paſtor, ſed lupus ouium depopulator, prętendat ſibi reges, duces ſęculi, principes qui ſe fauore ſolummodo eorum Monachorum principem fecit, nec erubuit ſe ingerere qui ex humilitate debuerat refugere. Hactenus ignorantia nos deuiaſſe ſufficiat, careat noſtro conſortio. Qui talium partium damnatur iudicio. Tunc nobis tantum vniatur, cum eorum ſententia fuerit reconciliatus, quorum iudicio noſtro eſt nunc conſortio priuatus.

Fratribus Blandiniacenſibus. EPIST. XCVI.

QVi me vobis fratrem adoptaſtis, orbitatem veſtram vt ſentiremus magnopere effeciſtis, virque ille venerabilis memoriæ nos ſui memores in æternum honeſtis obtinuit officiis. Ergo agite, patrem vobis dignum citiùs exquirite, ne grex Dominicus fluctuet ſine paſtore, noſtra ope ſi indigetis vtimini, & conſilio, & auxilio iuxta vires ac ſcientiam. Libros noſtros feſtinantius remittite, & ſi is qui per Claudium reſcribi debuit, inſuper mittetur, erit res digniſſima vobis ac veſtra charitate.

Ex perſona Hemmæ Reginæ ad matrem. EPIST. XCVII.

AGgrauatus eſt dolor meus, ô mi Domina & ô dulce matris nomen, dum coniugem perdidi ſpes in filio fuit, is factus hoſtis eſt. A me receſſerunt dulciſſimi quondam mei amici ad ignominiam meam, ac totius generis mei. Nefandiſſima in Laudunenſem confixerunt Epiſcopum, perſequuntur eum proprióque ſpoliare contendunt honore; vt inuratur mihi ignominia ſempiterna, quæ ſit quaſi iuſtiſſima cauſa amittẽdi honoris mei. Adeſto pia mater filiæ doloribus plenæ. Gloriantur hoſtes mei non ſupereſſe mihi fratrẽ, propinquũ, amicũ qui auxilium ferre poſſit. Intendat ad hęc pia Domina, redeat veſtra nurus in gratiam. Sit mihi per vos exorabilis, liceátque ſuum mihi diligere filium, quem meum patior vt amicũ. Aſtringite mihi Principes veſtri regni, proderit eis mea coniunctio.

Digitized by Google

Otto & Heribertus comites potentiſſimi mecum in veſtro conſilio erunt. Si fieri poteſt abſoluite nos curis, & mutuis fruamur, colloquis. Sin antiquam ſapientiam veſtram vndique colligite, Francis vnde non ſperant contraria parate, vt in nos grauiter ſæuiens eorum refundatur impetus, & interim quid vobis ſit faciendum, & ſcriptis ſignificate & nuntio fidiſſimo.

Ex perſona Laudunenſis Epiſcopi ad Epiſcopos.

EPIST. XCVIII.

QVamuis regia poteſtate per quorumdam hominum factionem, à propria ſede ſum ad præſens excluſus, Epiſcopali tamen officio minimè ſum priuatus, nec damnant crimina falſo illata, quem innocens in hac parte non remordet conſcientia. Sentiat ergo grex paſtoris abſentiam, ſentiam & ego vos meam dolere vicem. Itaque moneo, rogo, oro, obſecro ac pro nomine terribilis ſemper viuentis Domini obteſtor, me Eccleſiæ meæ quolibet modo, per quamlibet perſonam, ſanctum criſma tribuatis, nec Epiſcopalem benedictionem, & Miſſarum ſolemnia in mea parrochia peragatis, quia ſcriptum eſt, *quod tibi fieri non vis alteri ne feceris.* At ſi diuina & humana contemnitis iura, nec noſtris monitis adquieſcitis. quamquam diuina vltione ſitis feriendi, tamen ad maiorem audientiam Eccleſiaſticæ legis vos prouocatum iri pernoſcatis.

Ex perſona Adalberonis Achiepiſcopi ad Bellouacenſem.

EPIST. XCIX.

REſpondere ſcriptis veſtris neceſſarium ad præſens non duximus, cum ad indictum colloquium de ſingulo pro modulo veſtro accuratiùs vobis ſatiſfacere poſſimus. Et quoniam noſtrum ob amorem priuata poſthabetis negotia, noſtriſque ſedulo operam datis, inter pręcipua ponimus, memori animo recondimus, præſtitis non minora recompenſaturi beneficia, ſi ſe infida retorſerit fortuna.

Ecberdo Archiepiſcopo Treuerenſi. EPIST. C.

QVantum vtilitatis Reip. contulerit, quantumue collatura ſit pax inter Reges noſtros benefundata, teſtis eſt ciuitas Verdunenſium ſine cæde & ſanguine, ſine obſidibus, ſine pecuniis in integrum imperio veſtro reſtituta. Teſtis erit Colonia, rebus ſibi diu ſubſtractis in integrum reſtituendis quod vtique maturius foret, niſi acrior cura regnorum nuper in conficienda pace longiùs nos detinuiſſet propter inuerſos mores quorundam noſtrorum. Nunc itaque tempus opportunũ nacti, obſequio noſtro adſumus. Monemus vti Dudo ac Geſilbertus comes rerum Eccleſiæ veſtræ peruaſores ſine dilatione excommunicentur. Moneatur frater ne amicus veſter A. Remorũ Archiepiſcopus ſuper Dudone, Guido Sueſſonicus Epiſcopus, ſuper Geſilberto ne filios ſuæ Ecc[illegible] impunè vos lædere ſinant, ſed excommunicatos à vobis excommunicent, donec conſequantur a vobis veniam digna ſatiſfactione, qui conati ſunt ſanctuarium Domini hæreditate poſſidere. Quid Domina noſtra Theophania imperatrix ſemper Aug. inſequenti tẽpore rerum publicarũ ſit actura, quibuſue in locis demoratura, & an Saxonum exercitus victor à conſueto hoſte redierit, ſignificatum iri nobis plena fide oramus, veſtra veſtrorumque auerſa triſti vultu accepturi, proſpera iucundiſſimo animo laturi ac perlaturi.

Ecberdo Archiepiſcopo Treuirenſi. EPIST. CI.

MVltitudine curarum feſtinatę legationis, ſimulque viarum prolixitate preſſi deſiderabili colloquio veſtro magna cum mœſtitia priuati ſumus. Sed reficit nos præſentia ſpectabilis viri Folmari, in quo veſtra virtus intellecta eſt, dum eo vtimini miniſtro, qui voluntatem Domini etiam non monitus laudabiliter expleat. Addicti ergo ſumus veſtræ ſeruituti, cum hac & iam plurima dilectione Senioris noſtri Adalberonis circa nos, qui earum rerum quas ferimus participes vos fore per omnia, voluit. IIII Cal. Apri. Domina dux Beatrix apud palatium Compendiacum hoc effece-

rat, Cal. Iunij ad mōtē Falconis Dominæ imperatrici, duci Carolo Rex Ludouicus, Regina Hemma, dux Henricus cauſa conficiendæ pacis occurrerent. Sed quoniam per ignorantiam Dominæ Theophanię Imp. ſemper Aug. hoc fiebat, dolum ſubeſſe intelligentes, vti per ſe potius pax fieret, cum ſoluimus, vtque prius per vos quæ conditio pacis foret experiretur: Quod laudatum eſt, veſtrique itineris ſocij denominati xv. Cal. Iunij Francorum colloquio nobis occurrendum, ibique ſi pacē cū rege Senior noſter cōfecerit, pro pace regnorum plurimum elaborabit. Magnæ intelligentiæ veſtræ pauca ſuggeſſiſſe ſatis eſt. Cęterum de terra quę in veſtris partibus vi vobis eripitur, monemus ad pręſens tacere, poſtmodum demonſtraturi quid exinde facere debeatis.

Adalberoni Archiepiſcopo. EPIST. CII.

QVa fiducia quaue cautela colloquia Ottonis & Heriberti expetenda vobis ſint prouidete, ne forte propter pręſentem obſidionem Caprimontis noua in vos nouis dolis vndecumque comparentur conſilia. Mementote ſortis Gofridi Verdunenſis Epiſcopi ob peruaſionem caſtri Luciliburgi.

Dominæ Theophaniæ Imperatrici ex perſona Adalberonis Archiepiſcopi. EPIST. *CIII.*

XVI. Cal. Iunij fratre meo de inferni tenebris liberato, quædam lux veſtri honoris oriri viſa eſt. Sed eam lucem ne cœco igne cupiditatis Otto & Heribertus comites corrumpant, ſummopere elaborandum. Itaque iuſtas & honeſtas petitiones fratris mei clementer audietis, cùm pro ſui merito, tum pro veſtra beneuolentia in me: iniuſtas autem, & quas tyrannus irationabiliter extorſit, in deſtructionem Eccleſiarum Domini, ac in dedecus veſtri generis prudenti conſilio deuiabitis. Num villas Verdunenſis Epiſcopi, quas pro redemptione ſua, vna cum filio A. Epiſcopo inuitus donat Godefridus comes iureiurando in perpetuum, ab Eccleſia alienabitis? num caſtra in eiſdem ad eorum votum extruere patiemini, qui nunc furtiuas delectorum militum contrahunt copias, vt in vos ſi apud Caprimontem eſtis impetum faciant?

Nam quia dux Theodoricus Satanacam villam peruaſit quaſi in vltionem reginæ Iuueniacum oppidum ſe inuadere ſimulāt, ſcelus facturi ſi vobiſcum paucam perſenſerint manum. Hæc dixi mentem pro vobis omnino ſollicitam habens, & plena fide executurus quæcumque per G. vobis fidiſſimum ſignificaſtis, qui hoc ſibi donari petit vt veſtræ partis fuerit veriſſimus interpres.

Ecberdo Archiepiſcopo ex perſona Adalberonis Archiepiſcopi.

EPIST. CIIII.

DEſtinato operi deſignatas mittimus ſpecies, admirabilem formam, & quę mentem & oculos paſcat, frater efficiet fratri, ſoror ſorori. Exiguam materiam noſtram, magnum ac celebre ingenium veſtrum nobilitabit, cum adiectione vitri tum compoſitione artificis elegantis.

Fratribus Blandiniacenſibus ex Perſona Adalberonis.

EPIST. CV.

QVouque abutemini patientia fidiſſimi quondam, vt putabatur? Caritatem verborum prętenditis, rapinam exercere parati: cur ſanctiſſimam ſocietatem abrumpitis? Quoſdam codices nobis veſtra ſponte obtuliſtis, ſed noſtri iuris noſtræque Eccleſiæ contra diuinas humanaſque leges retinetis. Aut librorum reſtitutione cum adiuncto charitas redintegrabitur, aut depoſitum male retentum bene merito ſupplicio condonabitur.

Ecberdo Archiepiſcopo Treuerenſi. EPIST. *CVI.*

QVia diu optato conſilio non perfruimur, non ſatis patienti animo toleramus, inſtamus, caſuſque interſtrepentes reuincere laboramus. Synodus in partibus Rheni vt fama eſt indicta: noſtrorumque Epiſcoporum cum validiores morbi, tum etiam regia negotia quam vnam voluimus interturbant Synodum. Sed ne interim otio torpeamus, beati Ottonis ſuffragia ad præſens expetere in animo eſt, vnde per vos reditum

ditum habere diſponimus, vt prolixam disiunctionem noſtram ea coniunctione caſtigemus. Et quoniam per Verdunum iter nobis eſt, eo crucem veſtra ſcientia vt ſperamus elaboratam, ſi fieri poteſt Cal. Nouembris dirigite, ſitque hoc pignus amicitiæ. Ita opus placens dum oculis crebrius ingeretur, indiſſolubilis amor in dies augmentabitur.

Ex perſona regis Hugonis Siguino Archiepiſcopo Senonenſi.

EPIST. CVII.

Regali potentia in nullo abuti volentes, omnia negotia Reip. in conſultatione & ſententia fidelium noſtrorum diſponimus, voſque eorum participes fore digniſſimos iudicamus. Itaque honeſtè ac benigno affectu vos monemus, vti ante Kalend. Nouembris, eam fidem quam cęteri nobis firmauerunt, confirmetis ob pacem & concordiam ſanctæ Domini Eccleſiæ, totiúſque populi Chriſtiani, ne ſi forte quod non optamus, perſuaſione quorumdam prauorum diligenter vobis exequenda minus, audiatis ſententiam Domini Papæ, cùm prouincialium Epiſcoporum duriorem perferatis, noſtráque omnibus nota manſuetudo, iuſtiſſimum correctionis aſſumat zelum regali potentia.

Ecberdo Archiepiſcopo Treuirenſi ex perſona Adalberonis.

EPIST. CVIII.

Et ſi beneficijs veſtris in animo eſt ſuo tempore reſpondere, tamen vti hæc eadem accumulentur, ſocietas præſumit. Sit ergo noſtro obtentu Hidilo, fratris mei presbiter nexu excommunicationis liber, donec in proximo Conuentu cauſa eius diſcuſſa aut innocentem reddat, aut nos ab iniuſtâ petitione abſoluat. Sit etiam is qui relator noſtrorum librorum eſſe debet, ſacramento & auro decenteſſime inſignitus. Lator quippe nonnulla quę placuerint quàmcitiſſimè reſcribemus, ac per eundem latorem voluminum * nullo genere inferiùs deponemus.

Eidem. Epist. CIX.

OMni difficultate rerum à cœpto itinere interclusi, expetendum cenſuimus portum ſalutis. Nam de pluuia montium torrentes continui intercipiunt, campeſtria ſic iuges aquę veſtiunt, vt villis cum habitatoribus ſublatis, armentis enectis, terrorem ingerant diluuij renouandi. Spe melioris auræ à phyſicis ſublata refugimus. Itaque ad vos tamquam ad arcam Noe Treuerimque inuiſere totis viribus conamur, beati Ott: per vim extorta obſequia, in beati Petri Apoſtolorum principis deuotionem relaturi.

Ad Comprouinciales. Epist. CX.

MVlta ſuper ſtatu Eccleſiarum Domini, multa ſuper publicis priuatiſque negotiis ratiocinaturi, cum noſtræ Dioceſeos confratribus chariſſimo vos inuitamus affectu, non tantum noſtri quantum veſtri cauſa honoris ac vtilitatis, locus loquendi mons ſanctæ Mariæ Terdonenſis, tempus III. Iduum Decemb. Valete.

Baſilio & Conſtantino, Imperatoribus Ortodoxis, Hugo gratia Domini rex Francorum. Epist. CXI.

CVm nobilitas veſtri generis, tum etiam gloria magnorum actuum, ad clamorem veſtrum nos hortatur & cogit. Hi quippe eſſe videmini, quorum amicitia nihil dignius in humanis rebus poſſit exiſtimari. Hanc ſanctiſſimam amicitiam, iuſtiſſimamque ſocietatem ſic expetimus, vt nec regna nec opes veſtras in ea requiramus. Sed hæc conditio quæ noſtri iuris ſunt veſtra efficit, magnoque vſui ſi placet hęc noſtra cōiunctio erit, magnoſque fructus efferet. Etenim nobis obſtantibus nec Gallus, nec Germanus fines laceſſet Romani imperij. Ergo vt hæc bona fiant perpetua, quoniam eſt nobis vnicus filius & ipſe rex, nec ei parem in matrimonio aptare poſſimus, propter affinitatem vicinorum regum, filiam ſancti Imperij præcipuo affectu quęrimus. Quod ſi hæc petita ſereniſſimis auribus veſtris placuerit, aut ſacris imperialibus, aut nunciis fidis nos certos reddite, vt per noſtros legatos veſtra maieſtate dignos quæ ſonuerint chartis, compleantur in rebus.

Digitized by Google

Ex perſona Regis Hugonis Borello Marchioni. Ep. CXII.

QVia miſericordia Domini præueniens, regnum Francorum quietiſſimum nobis contulit, veſtræ inquietudini quamprimum ſubuenire ſtatuimus, conſilio & auxilio noſtrorum omnium fidelium. Si ergo fidem totiens nobis noſtriſque anteceſſoribus per internuntios oblatam conſeruare vultis, ne forte veſtras partes adeuntes vana ſpe noſtri ſolatij deludamur, mox vt exercitum noſtrum per Aquitaniam diffuſum cognoueritis, cum paucis ad nos vſque properate, vt & fidem promiſſam confirmetis, & vias exercitui neceſſarias doceatis. Qua in parte ſi fore mauultis, nobiſque potius obedire delegiſtis, quàm Iſmaelitis, legatos ad nos vſque in Paſcha dirigite, qui & nos de veſtra fidelitate lætificent, & vos de noſtro aduentu certiſſimos reddant.

Ex perſona Adalberonis Archiepiſcopi Rhotardo Cameracenſi.
Epist. CXIII.

HIs litteris acceptis Bal. quem nuper excommunicauimus excommunicate, ob ſuam vxorem male derelictam, & quod negligentiâ diutius eſt dilatum, obedientiâ corrigatur: nihilque ſibi profuerit Romam adiſſe, Dominum Papam mendaciis deluſiſſe, cùm Paulus dicat, Si quis vobis aliud annũciauerit præterquã accepiſtis, etiam Angelus, anathema ſit. Eſtote ergo nobiſcum diuinarum legum defenſores, qui ſacerdotalis dignitatis gaudetis eſſe participes.

Ex perſona Adalberonis. Epist. CXIIII.

MOleſtia veſtra deiecti releuatione releuati ſumus, addidimus, &iam ei addemus ſupplicationes quas poterimus & ſi quid ars medecinæ labori noſtro ſuggeret, quàm proximè dirigemus. Permouemur autem aliquantulum, quod tam ſero quæ circa vos eſſent nobis ſignificatis, & maximè ſuper cauſa fratris ac nepotis noſtri. Mox quippe vt veſtra legim⁹, & veſtrũ legatũ à palatio accepimus, qui omnia quæ feciſſent, ac filiũ eius regio dono accepiſſe firmaret, in quo aliud ſolatiũ nõ habem⁹, niſi quod milites plurimum ab eo diſſentire ſcimus. Porro & in hoc elaborabimus, & in quibus veſtrũ velle cognoſcemus.

Carolo Duci. Epist. CXV.

SI quid excellentię veſtrę noſtra ſeruitus conferre poteſt, in hoc plurimum gaudemus. Et quia nunc ad vos ſecundum imperium veſtrum non venimus, militum veſtrorum hac illácque diſcurrentium terror effecit. Porro autem ſi de noſtra præſentia curatis,eos mittite quorum fidei nos credere audeamus, quoſque duces itineris cum ſecuritate habere poſſimus. Et vt intelligatis hęc dici cum magna fide,recordamini conſilij veſtri, & collocutionis in palatio Ingelheim, & videte ſi quod promiſi vobis de pace inter reges diu quæſita peractum eſt. Interim fideliter ammoneo, vt Reginam ac Epiſcopum ſecundum dignitatem veſtram leniſſime tractetis, & ne vos concludi inter mœnia vllatenus patiamini.

Abbati Romulfo Senonenſi. Epist. CXVI.

DIuinitate propicia bene valentes, vt amplius valeatis optamus. Gratia & beneuolentia Principum, vti ſemper vſi ſumus, vtimur,ſpem bonam in rem conuerſam iri, ſuo tempore expectantes. Vbinam potiſſimum moraturi ſequenti tempore incertum propter incerta tempora. Operi noſtro,quod non paruę quantitatis fore ſcripſiſtis, quia menſuram voluminis ignorauimus, ſolidos duos per clericum quem miſiſtis miſimus, idemque ſi inſinuetis faciemus, donec completo opere dicatis ſufficit.

Dominæ Theophaniæ, mittenda pro Epiſcopatu.

Epist. CXVII.

SEmper quidem vtilitati veſtræ proſpicere volumus,ac proſpiciendo gaudemus. Quippe qui nos noſtraque omnia veſtræ ſeruituti deuouerimus.Ex tanto ergo affectu,tãtoq; amore à veſtra munificentia prçſumimus petere quod ſcimus per fidiſſimos nuntios olim nobis cõceſſũ eſſe, id eſt ſi in regnorũ confinio quolibet Eccleſia vacaret paſtore, in ea non aliũ conſtituendũ, niſi quem veſtrę vtilitati omnimode aptũ ſano iuditio

Digitized by Google

delegerimus. Et quia omnibus prouincialibus notũ Italia expulsũ, ſed in fide nõ ficta perſtantẽ habemus Abbatẽ Gerbertũ, hunc Eccleſiæ præfici modis quibus poſſumus oramus: qui nobis quidem eſt verus filius, vobis verò per omnia obſequentiſſimus ſeruus, cuius abſentia & ſi non grauamur, tamen ob communia beneficia priuata poſthabemus. Super his veſtrum velle experiri quantocius ſacris reſcriptis obnixè efflagitamus.

Clero & populo mittenda. EPIST. CXVIII.

MVltum mœroris multumque anxietatis intulit nobis acerba mors veſtri patris, noſtrique dilectiſſimi fratris. Nunc itaque totis pulſandum medullis, Deus vobis patrem, ac nobis idoneum reſtituat fratrem. Sit interim veſtra preuigil cura, vt ſecundum diuinas, & humanas leges res defuncti Epiſcopi tàm mobiles quàm immobiles futuro reſeruentur Epiſcopo, ne ſiquid abſit malè cautum fuerit in negligentes, cum regalis cenſura, tum etiam grauior adhibeatur diuina ſẽtentia.

Hemma quondam regina Dominæ Auguſtæ Theophaniæ.

EPIST. CXIX.

PIetas veſtri nominis ſubueniat afflictæ à prędonibus captiuæ. Et mihi quondam fuit & genus, & dignitas, ac Regum nomen. Nunc quaſi ſine genere, ſine dignitate, omnibus afficior contumeliis, ancilla captiua crudeliſſimorum hoſtium facta. Et quomodo ille impius Carolus vocem meam audiret, qui veſtram audire contempſit? & vos quidem me veſtra memoria dignam habuiſtis, quæ fieri circa me velletis imperaſtis, hicque regiam vrbem occupauit. Parere alicui non putat ſuo nomini conuenire, nolo ei ſpiritum explicare quo ſibi regna inaniter promittit. Hoc tantum oro ne in me fœminam illidatur, dum in mares retunditur.

Dominæ Auguſtæ Theophaniæ. V.I.D.K.V.A.Z.

EPIST. *CXX.*

BEneuolentiam ac affabilitatem veſtram circa nos ſentientes, obſides à Carolo accipere, & obſidionem ſoluere ſecundum voluntatem veſtram voluimus, fidiſſimam ſocietatem ac ſanctam amicitiam conſeruare cupientes. Porro hic Carolus legatos & imperium veſtrum contemnens, nec ſuper his acquieſcit, nec Reginam relinquit, nec ab Epiſcopo vllos obſides accipit: Et hic quidem viderit quid ſua ſibi proſit pertinacia. Veſtram autem amicitiam ad nos in perpetuum confirmare cupientes, ſociam ac participem noſtri regni A. decreuimus vobis occurrere ad villam Satanicam vj. Cal. Sept. Ea quæ inter vos de bono & æquo ſanxeritis, inter [illegible] ac filium veſtrum ſine dolo & fraude in perpetuum conſeruaturi.

Treuerenſi V.V.D.K.A. EPIST. CXXI.

NOn temere eſſe credendum rumoribus cùm ſæpè ſitis experti, nunc experimini. Diuina quippe gratia pręueniente, ac precum veſtrarum inſtantia ſuffragante, omnibus Epiſcopi rebus potimur, vt ante nec quicquam ex tanta fama aliud fuit, niſi quod per meridiem occupatis militibus regijs vino & ſomno, oppidani totis viribus eruptionem fecerunt noſtriſque reſiſtentibus ac eos repellentibus, à mendicis cremata ſunt caſtra, quo incendio omnis apparatus obſidionis abſumptus eſt: quæ damna VIII. Cal Sept. multipliciùs reſtauranda ſunt. Immenſas porro vobis rependimus grates, quod tam præcipuo affectu noſtri geritis curam, quod continuari cum ſanctis petitionibus & optamus & oramus, eadem voto ac deſiderio vſque in finem propenſuri.

Adalbero Archiepiſcopus Rem. Carolo duci. EPIST. *CXXII.*

QVomodo à me conſilium quæritis, qui me inter infidiſſimos hoſtes deputatis? quomodo patrem nominatis, cui vitã extorquere vultis? denique non ſic promerui, ſed perditorũ hominum doloſa conſilia ſemper fugi, ac fugio, nõ de vobis

Digitized by Google

dico: recordamini, quia dicitis vt recorder quid vobiſcum contulerim de veſtra ſalute, cùm primum nos adiſtis, quid conſilij dederim ſuper adeundis regni primatibus. Nam quis eram vt ſolus Regem imponerem Francis? publica ſunt hæc negotia, non priuata. Odiſſe me putatis regium genus? Teſtor redemptorem meum quod non odi. Quid potiſſimum vobis ſit faciendum quæritis, hoc cum difficile dictu ſit nec ſatis ſcio, nec ſi ſciam dicere auſim. Amicitiam meam expoſcitis? Vtinam adſit ea dies qua honeſtè liceat veſtris intereſſe obſequijs. Quamuis enim Sanctuarium Domini peruaſeritis, Reginam, cui quæ nouimus iuraſtis, comprehenderitis, Epiſcopum Laudunenſem carceri mancipaueritis, Epiſcoporum anatema neglexeritis, taceo de Seniore meo, contra quem vltra vires negotium ſuſcepiſtis, tamen beneficij quo erga me vſi eſtis cum robur hoſtiū ſubduxiſtis, immemor eſſe nō poſſum. Plura dicerem, & quod veſtri fautores imprimis ſint deceptores, ſed non eſt huius temporis. Nam metus eſt hæc eadem dixiſſe, ac prioribus ſcriptis veſtris non reſpondiſſe. Idem eſt in cauſa, quoniam cautè tenemus ſcriptum, *Nuſquam tuta fides*. Rationes harum rerum tractare, conferre, communicare quolibet modo liceret, ſi R.K.I.G.H.H.T.Z.V. datis obſidibus ad nos vſque peruenire poſſet, cui talia fas eſſet, ſine quo nihil talium agere poſſumus & debemus.

Thietmaro Maguntino. EPIST. CXXIII.

Labore obſidionis in Carolum defatigatus, ac vi febrium grauiter exagitatus, ſincerum affectum meum circa te, dulciſſime frater, explicare non ſatis valeo. Hoc tantum ſignifico, impera, obſequemur, ſitque noſtra amicitia eadem velle atque eadem nolle. Et quia inter graues æſtus curarum ſola Philoſophia quaſi quoddam remedium eſſe non poteſt, vbicumque partes eius imperfectas habemus, impleat induſtria veſtra. Ad præſens autem reſcribite tantum quod deeſt nobis in primo volumine ſecundæ editionis Boëtij in libro peri hermenias, hoc eſt ab eo loco vbi ſcriptum eſt. *Non currit vero & non laborat. In verbum dico cum ſignificat quidem tempus*, Vſque ad eum locum vbi dicitur,

ipſa quidem ſecundum ſe dicta verba nomina ſunt & ſignificant aliquid hic præceptis, idem parte deficientis commentarij veſtri non immemores, fidem in te conceptam non deſeremus, quod voletis pro viribus exequemur.

A.H.C.H.I.V.B.Z. EPIST. *CXXIIII.*

ANtiquis palatiis me is vſque ad fundamenta dirutis, etiam renaſcens palatium quod mihi ædificare inſtituiſtis, diluuio veſtri pene abſorbtum eſt. Inſtamus, ac proprijs ſumptibus fabricam tanti operis nouis artificibus inſignimus, ne veſtro ſuperuentu ad ſuburbana cogamur demigrare cubilia. Huic tam ingenti negotio adhuc dierum xv. ſpatium attribuite, veſtrumque architectum A. remittite, qui cœpta perficiat non meis ſumptibus, ſicque nos ad perfringendam arcem montemque ab ipſis radicibus conuellendum cum totis copijs, ſi ea voluptas in animo eſt, expectate.

Incerto. EPIST. CXXV.

CVm multos nobis natura affinitate iungat, multos affectione, nullius amicitiæ fructus ſuauior eſt, quàm is qui fundamento nititur charitatis. Nam cuius obſequia aliquando ſentimus aut elegantiora veſtris aut iucundiora, idemque in tanta perturbatione noſtræ Reip. cùm perfidiam militum aſſidue patimur, aſſiduo oculos ad vos reducimus, vt ſpes certa eſt, non fruſtra ſolatium relaturi. Et quoniam vos & grauari & defatigari niſi in ſumma rerum neceſſitudine nolumus, Z. Z. Q. M. B. & ſi ſic iudicatis quemuis alium tantum cum militum robore, ſubſidio & V. Q. O. V. E. X.II. Kal. Octo. & noſtri refugæ perterriti redeant, & hoſtes nouis ac inſperatis copijs intabeſcant.

Incerto. EPIST. CXXVI.

QVia amiſſa valetudine releuati eſtis, non immerito longum mœrorem nobis diminuiſtis: Gaudemus quippe ſi gaudetis, triſtamur ſi triſtamini. Sic ſancta ſocietas vnum & idem ſentiens manet: nec nos ſoli dulcem affectum veſtrum circa

circa nos ſentimus,ſentiunt & illi qui admirabile opus crucis à vobis noſtro nomini elaborat ę non ſine magna oblectatione conſpiciunt,in quo pignus amicitię æternitatem ſibi affectat.

Incerto. EPIST. *CXXVII.*

MOlimur,conamur, quod volumus,agimus, quod nolumus,nequimus. Ecce Rai. atque G. quos miſſum iri ad vosvſque innuiſtis,alter ſolita valetudine fatigatur,alter inſolita quidem,ſed cum tædio ſui finita imperium veſtrum exequi minimè potuerunt. Exequetur autem R. quam proximè in melius commutatus, cuius obſequiis Her. Comitem adfore iamdudum in animo eſt, & quia quanto ſilentio quantaque fide veſtra ſecreta commiſerimus nouiſtis, vices noſtras noſtrique legati apud comitem Heribertum vos agere rogamus, facturi quidquid prudentiori conſilio decernetis, finitoque foro, vti audita, relata, inuenta, conferre nobiſcum dignemini, obſecramus, veſtro per omnia vſuri conſilio ſapienti.

Adelaidi Matri Regnorum.

EPIST. CXXVIII.

QVibus anguſtijs Domina Q. H. afficiatur, quantoque prematur angore, teſtis eſt epiſtola ipſius ad D. Q. V. M. H. E. iandudum directa, cuius exemplar vobis miſimus, vt & quicquid actum ſit ſciretis, & quàm nihil ſibi profuerit, & vt cauſam doli,ſi tamen dolus eſt,inueſtigetis. Certè clariſſimam dominam & matrem regnorum vos hactenus fuiſſe manifeſtũ eſt,noſtris periculis,ſi qua ingruerint,credidimus velle ſuccurrere, nedum filiæ quondam dilectæ ſiue poteſtas erepta eſt ſiue non eſt,filiæ non ſubuenire, in mœſtitia eſt. Hortamur tamen vos explorare apud Carolum per valentes legatos, vtrum velit eam vobis reddere,aut creditam commodare. Videtur quippe ideo illam ſic obſtinato animo retinere, ne non videatur ſine cauſa cœpiſſe.

H

V.V D. A.H. G.I. D.V.I. D.

EPIST. CXX.

QVamuis vos in propriis cauſis nouerim ſatis occupari, tamē cōmune periculũ magis ſollicitos reddere debet. Scitis quas conuentiones cum O. & H. Comit. habuerimus, & cur fides donauerimus, inſtant, & promiſſam amicitiam requirunt. Itaque nunciis eorum reſpondere debeo de mea ac veſtra voluntate III. Non. Sep. Mores, ſtudia, dolos, fraudes eorum, inter quos habito ſcitis. Redite ergo vſque Bublionem vt vobiſcum loqui poſſim, de his quę mandare non poſſum. Sunt enim res grandes & ad vos multum pertinentes, & quia ciuitatem ſine forti periculo dimittere non poſſum, ſi placet manus Comitis veniet vobis obuiam, quæ vos omni ſecuritate ad nos vſque perducat. Valete, & quæ vobis cordi, velociùs remandate.

Rainaudo Monacho. EPIST. *CXXX.*

NOn exiſtimes dulciſſime frater, vitio meo fieri, quòd tandiu fratrum meorum præſentia careo, poſtquam à te digreſſus ſum crebis itineribus cauſam patris mei Columbani pro viribus executus ſum. Regnorum ambitio, dira, & miſerandà tempora fas verterunt in nefas, nulli iure rependitur ſua fides. Ego tamen cum ſciam omnia ex Domini pendere ſententia, quę ſimul corda & regna filiorum hominum permutat, exitum rerum patienter expecto. Idem quoque facere te & moneo & hortor. Vnum autem interim plurimum expoſco, quod & ſine periculo ac detrimento tui fiat, & me tibi quàm maxime in amicitia conſtringat. Noſti quanto ſtudio librorum exemplaria vndique conquiram, noſti quot ſcriptores in vrbibus aut in agris Italiæ paſſim habeantur. Age ergo, & te ſolo conſcio ex tuis ſumptibus, fac vt mihi ſcribantur M. Manilius de Aſtrologia, Victorinus de Rethorica, Demoſthenes ophtalmicus. Spondeo tibi frater, & certum teneto, quòd obſequium fidele hoc, & hanc laudabilem obedientiam ſub ſancto ſilentio habebo, & quicquid erogaueris cumulatum remittam, ſe-

cundum tua ſcripta, & quo tempore iuſſeris, tantum ſignifica cui & tua munera & noſtra porrigamus ſcripta, frequentiuſque nos tuis literis lætifica. Nec ſit metus ad quorumlibet notitiam peruenire, quæ ſub noſtra depoſueris fide.

Epist. CXXXI.

QVod beneuolentia veſtra ſecundum dignitatem veſtri nominis aſſidue perfruimur, plurimum congaudemus, cum veſtri vtilitate, tum veſtri honoris prouectione. Lætamur nunc præſentia nepotis A. Verdunenſium Epiſcopi, qui vos habita ratione loci & temporis cum copiis adfore pollicitus eſt. Itaque ei non diſſimilem, quantum ad affectionem animi ſpectat, magnitudinem veſtram vrbi Remorum exhibebitis xii. Cal. Octo. quod & monachum latorem epiſtolæ celabitis, & rem tuto ſilentio tegetis, vti occultus ac improuiſus ad nos poſſit eſſe veſter aduentus.

Epist. CXXXII.

QVantum Conſilii quantumque rationis prouida in mente verſetis, cum aliis innotuerit, tum exitus viarum Caroli manifeſtius prodiderunt. Sed ſi eum à prouincia veſtra velut hoſtem propulſare niſi eſtis, amicorum veſtrorum, Hemmæ reginæ, & Epiſcopi Adalberonis meminiſſe debuiſtis, & ſi velit amicum in regnum ſublimare, nihil omnium eorum obliuiſci oportuit, ſimulque apud infidos maleficia beneficiis non ſuperari. Significate ergo ſiquid harum rerum in melius per vos commutari poſſit, & cur indictum colloquium pro pace inter reges neglectum ſit, & ſi ſaltem futura quies inter eos conſtat. Interea ſi quicquam beneuolentia promeruimus, multum petimus multumque oramus, ne militi noſtro verbis pro rebus præiudicium fiat. Eſt quippe ei commune prædium in lite cum Eccleſia, vultque B. ſibi cedi in partem ex noui operis Capella, quod non poſſit iure haberi niſi ex æquo facta diuiſione. Bene valete, ac noſtrum codicem, ſi placet, per fidum nuncium reſignate.

Z.R.B.I. Epist. *CXXXIII.*

ANxiè quidem iamdudum veſtrâ præſentiâ fruſtramur, multa veſtris conſiliis diſponenda reſeruamus, noſtris quàm paucorum fidei Reip. negotia ſunt committenda. Itaque optamus, monemus, oramus omni affectu charitatis adfore vos Remis x. Cal. Oct. cùm pro ſummis rationibus, quas vobis tantum credere fas eſt, tum etiam pro habenda ordinatione O. Siluanectenſis Epiſcopi deſignati.

Remigio Monacho Treuirenſi. Epist. *CXXXIV.*

BEne quidẽ intellexiſtis de numero, quomodo ſe ipſũ metiatur. Semel nãque vnus, vnus eſt, ſed non idcirco omnis numerus ſeipſum metitur, vt ſcripſiſti, qui ſibi æquus eſt. Nam cum ſemel IIII. ſint IIII. non ideo IIII. metiuntur IIII. ſed potius duo: bis enim duo, IIII. ſunt. Porro in littera quam ſub figura x. adnotatam reperiſti, x. ſignificat vnitates quæ in ſex & IIII. distributæ ſequialteram efficiunt proportionem. Idem quoque in III. & duobus perſpici licet, vbi vnitas eſt differentia. Sphæram tibi nullam miſimus, nec ad præſens vllam habemus, nec eſt res parui laboris tam occupatis in ciuilibus cauſis. Si ergo te cura tantarum detinet rerum, volumen de Achilleidos ſtatu diligenter compoſitum nobis dirige, vt Sphæram quam gratis propter difficultatem ſui non poteritis habere, tuo munere valeas extorquere.

Epist. *CXXXV.*

SIcut audita peregrinatio veſtra mœrorem nobis intulit, ita permutatus rumor dilati itineris quaſi fructum lætitiæ importauit. Auxiliatur quippè cùm veſtri abſentia, tum quod tantę perſonę meritis non reſpondebant honores. Elaboramus ergo, & quod breuitas temporis non habuit ſpacio temporis attribuimus, ac munera iuxta vires paramus, vires dicimus quia noſtis inter quos habitemus, quanta perfidia quorumdã exagitemur, quia etiam obſidio Laudunenſis vrbis pręterita pace ſequeſtra intermiſſa eſt Cal. Nouemb. repetenda. Quãobrem ſicut monuimus, monemus, & pro ſolatio militum ſi indiguerimus, & pro auxilio capti confratris noſtri A. vtque B. & G. veſtra exhortatione digniores ſe repræſentent germanos, in tanto diſcrimine rerum.

Digitized by Google

Epist. CXXXVI.

NE graui & iniquo animo feras iuſtiſſimam correctionem Domini, dulciſſime frater. Diuinitas quippe nō dignatur impios ſuo flagello æternis cruciatibus reſeruans puniendos. Diſce couſtantiam ſeruare in aduerſis. Et ſi Iob & noſtri ordinis antiquos ſacerdotes non vales imitari, ſaltem noſtri temporis, laicum hominem, tibique affinem, exemplar habeto, Comitem Godefridum. Nos quidem tuæ ſalutis immemores non erimus, nec quicquam eorum quæ pro te fieri oporteat intentatū relinquem⁹. Nouerit ergo I. V. Q. omnia quæ circa te ſunt, vt legatum noſtrum Pariſius in feſto beati Dionyſii certiſſimum in omnibus reddere poſſit, vt ſi obſidio futura eſt, & non eſt, alia atque alia refringantur conſilia. Vale feliciter; & hoc vnum attende, ne te præcipitem dederis, vt ſatiùs fuerit alio modo periiſſe, quam per interitum tibi tuiſque poſteris æternum oprobrium reliquiſſe. Iterum vale & à I. V. I. Q. Z. H. Z. A. plurimum caue, vt à perfido & impoſtore.

Epist. CXXXVII.

ABſentiâ militum noſtrorum res quam petiſtis plenum non habuit effectum, eſt tamē in voto, ac in eorum reditu quod poterimus exequemur. Sed ſi perpetuam pacem ruſticis Aſineti optatis veniam Com. Cen. & vt ad nos vſque quàm proximè, vt & in dudum merita comparentur conſilia, & veſtra militaris manus digna nobis conferat ſolatia, iuxta quod per eum ſignificabimus. Hæc tutis auribus committimus propter hoſtium multiplices inſidias.

Epist. *CXXXVIII.*

GRatulamur meliori habitudine corporis inſtaurata in vobis, ſimúlque quòd noſtram ſcire voluiſtis: Nos quidem Domino propitio & bene valemus, & optima quæque votis optamus, nec cœptam amicitiam ſcienter violare molimur, nec acceptam à noſtris iniuriam propulſare, ſed à ij. Cal. Ianu. vſque ad initium Quadrageſimę, in confinio noſtrę Franciæ,

Burgundiæ ac Lotharienſis regni occurrere vobis parati ſumus ſicut deſignabitis diem certum, & locum ſuo nomine deſcriptum, vt pax & concordia regnorum, & Eccleſiarum Domini noſtro vitio non deſtituatur.

EPIST. CXXXIX.

ERudito homini atque puram fidem quæ hodie paucorum eſt, conſtanter tenenti, duo verba Chriſti & noſtrum conſilium aperiens, & propoſitæ quæſtioni ſatiſfaciens, dicimus autem, *Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo. Et ſine mortuos ſepelire mortuos ſuos.* His animaduerſis legitimè iniuncta ab Epiſcopo honeſtè proſequimini: contra fas porro à quolibet prolata deuitabitis, non inhoneſtè vtantur ſuo tempore filij tenebrarum, *filij Belial*, nos filij lucis, filij pacis, qui ſpem in homine velut fœnum areſcente, non ponimus, cum patientia expectemus illud prophetæ, *Vidi impium ſuperexaltatum & eleuatum ſuper cedros Libani, tranſiui, & ecce non erat, quæſiui eum, & non eſt inuentus locus eius.*

EPIST. CXL.

BEneficiis liberatoris noſtri grates perſoluere dignas non ſufficimus: etiam membra noſtra quę infernus abſorbuiſſe in vobis viſus eſt, ab eius faucibus erepta, victore Chriſto lætamur. Verum quod nunc temporis eſt monemus, vti noſtro colloquio perdiſcatis quæ appetanda, quæ vitanda vobis ſint, priúſquam noſtri regni Principum cōuentibus miſceamini, ſimul etiā aut litteris aut fido nuncio ſignificate vtrum tuta videatur vobis ad præſens profectio A. H. atque Ra, ad comitem Ottonem, & quò conueniant.

EPIST. CXLI.

DIutius conſultando nihil tutius in cōmune repertum eſt, quàm à collegio veſtri Senioris ad pręſens abſtinere, ſi fieri poteſt honeſtè: Si autem non poteſtis maiorum cauſarum ſūmas attingere, nihil niſi euidenter vtile definire bonum eſt. Porro omnium bonorū fideliter Ra. Feria V. veſtrum legatum Siluanectis pręſtolabitur, & Carnotim profecturu s, ſi laudabitis, & Compendiacum reuerſurus ſi ſic annuetis.

Adalbero Epiſcopus R. & Scolaris Abbas, Conſtantino ſuo.

EPIST. CXLII.

COngratulamur tibi dulciſſime frater, peruaſore atque hoſte monaſticæ religionis, ad multorum ſalutem humanis rebus exempto. Iuſta ergo & ſi iam patrem tua ac fratrum dilectione dignum habes, habeamus eum & nos pręſentem tua opera proxime in feſto beati Remigij, vt affectus noſter à Floriacenſibus te faciente paululum abalienatus, te faciente ſit plurimum reconciliatus. Quod ſi hæc omna fieri nunc poſſint, liceat nobis & tua perfrui pręſentia, ſi quid vnquam præſtitimus quod placuerit, & ſi dignaris pręſtare quod placere poſſit.

EPIST. CXLIII.

SI eam quam in maximis rebus beneuolentiam ſine affectu contuliſtis, nunc in minimis cauſis pręſtatis, non paruam laudem nec nouum fructum ſperare debetis. Laboraſtis quippe vt liberaremur ab hoſte, ſed contempti eſtis modo quia liberauit nos Dominus de ore leonis. Solitam operam impendite vt imperio Senioris ac Dominæ veſtræ ille violentus pręდo ſaltim ſupellectilem noſtram reddere cogatur. Non aurum quęrimus, nec maſſas argenti, ſed quibus carere dedecus eſt. Dicimus autem aulæa, tapetia, & iis ſimilia, ſimúlque petimus noſtram fidem non ex eius fide perpendi, qui nihil vnquam ſpopondit, quod ratum fore decreuerit.

EPIST. CXLIIII.

SIcut Epiſtola regij nominis quam vobis miſſimus continet, monemus, rogamus, obſecramus, vt exequi curetis, cum pro veſtra beneuolentia circa nos, tum propter pacē Eccleſiæ Domini pace principū prouenturā, niſi forte deſiderabili præſētia veſtra fruſtramur, apud fidos infidi ac ſuſpecti habemur.

Pariſienſi Epiſcopo Gerbertus. EPIST. CXLV.

ET ſi omnis Eccleſia Catholica vna atque eadē eſt, ſingulis tamē Sacerdotib⁹ mod⁹ quidā pręſcript⁹ eſt, quò ſe extēdere, vbi terminos debeāt collocare. Itaque in cauſa Roberti Ab-

batis, ob eam quã ſeruamus ac sēper vobis ſeruare volumus fidē, hæc tria cōſultando proponimus: primū non eſſe noſtri iuris falcē in aliena meſſe ponere: in quo multiplices rependim⁹ grates etiam indebito dignari nos honore: ſecundum, ſancti Dionyſij cœnobium eius eſſe reuerentiæ ac dignitatis, vt nullius ibi magiſtratus debeat deponi aut imponi ſine comprouincialium quorum intereſt conſenſu ac fauore ſolemni. Tertium proponimus ſi rem in dilatione ponitis, veſtræ manſuetudini ſuggerendum quicquid honeſtius & vtilius cum religioſiſſimis & ampliſſimis viris inueniemus.

EPIST. CXLVI.

DEcimò Cal. Ianua. à Rege acceptam Epiſtolam fraternitati veſtræ direximus per R. æquiuocum patri, in qua veſter ac fratris mei aduẽtus in vrbe Remorum expetebatur, V. Cal. Ianu. regijs legatis obuiam occurſuri, qui ex condicto quidem venerunt, ſed vos non inuenerunt. Porro exemplar prioris Epiſtolæ noſtrę nunc mittimus, poſtulantes datum iri ſubitum reſponſum voluntatis propriæ ſimul & actionis.

Hemma quondam Regina Francorum. EPIST. CXLVII.

ACerba ſunt hæc tempora ſacerdos Domini, quibus ſanctiſſima fides vſquequaque rareſcit, ſed mementote illius quam ſemper promiſiſtis, quamque à vobis conſeruandam credere malim. Moueat vos mea captiuitas, prædonum manus: apud ſcientem loquor, ego illa Hemma quondam Francorum Regina, quę tot milibus imperaui, nunc nec vernaculos comites habeo, quibus ſaltim ſtipata conuentus adeam tanti ducis Henrici, nec deſiderabili pręſentia veſtra frui liceat cauſa captandæ ſalutis atque conſilij. Adſitis ergo noſtræ cauſæ differendę non determinandæ vſque ad mutua verba, de caſtro Q.G.R. dicimus, nec patiamini fratrem veſtrum dici proditorem quem hactenus probauimus in fide non icta permanentem. Interea quoniam rerum noſtrarum vt ſcitis procurator, nec redijt, nec quid ei obuenerit audiuimus, ne vacua manu redeatis, diu expectatam pecuniam in loculis veſtris referte, mercedem ac gratiam ob merita beneficia relaturi cùm ex hoc, tum ex aliis ſæpenumero collatis.

Gerbertus

Gerbertus Scholaris Abbas Remigio Monacho Treuerenſi.
EPIST. CXLVIII.

PRægrauat affectus tuus, amantiſſime frater, opus Achilleidos, quod bene quidem incepiſti, ſed defeciſti dum exemplar defecit, itaque & nos beneficij non immemores, difficillimi operis incepimus Sphæram, quæ & torno iam ſit expolita & artificioſè equino corio obuoluta, ſed ſi minima cura fatigaris habendi ſimplici fuco interſtinctam, circa Martias Cal. eam expecta, niſi forte cum orizonte ac diuerſa cœlorum pulchritudine inſignitam præſtoleris, annuum perhorreſcas laborem. Cæterum de dato & accepto inter noſtros clientes ſic iure conſtitit, vt nihil redderet qui nihil deberet.

EPIST. CXLIX.

SAtis quidem moleſtè abſentiam veſtram ferimus, ſed maiori cura premimur ob ignorantiam earum rerum quæ circa vos geruntur. Nam cuius affectuum ſumus participes, eius certè progreſſus & exitus viarum ignorare minimè debemus. Feſtinate ergo & litteris planum facere quid communium negotiorum ac priuatorum poſtmodum egeritis, agatis, mox agere diſponatis, ſimulque ſignificate quid nos facere velitis. In electione Epiſcopi 2. Iduum Feb. habenda, qua die & potius pridie veſtra præſtolabimur reſponſa, & quid Anſel. apud Comites egerit, & cur eius nunitium adhuc minimè viderimus, & vtrum Regem ac Comites prius conuenire debeamus, & ſi iter ad iniunctum Colloquium Calæ differre debeamus, & ſi eò venietis, & cuius fauore hæc & his ſimilia, pleniſſimam fidem ad vos habentibus plena fide deponite.

EPIST. CL.

GRatuitæ beneuolentiæ veſtræ nullis reſpondemus meritis, quod enim contulimus aliquando Dignum legatione Roderici, hoc ſolum ſupereſt vt intelligamus quoniam dictum ſit, nec cuiuſpiam Regis & Epiſcopi commoda veſtris ac Senioris veſtri commodis anteferamus. Non ſatis quippe patet vtrum relictis omnibus quæ poſſidemus, iubeatis ſequi vos

ac veſtra. An quodam genere loquendi ſpe conſolatoria tantum nos releuare velitis ab impetu ſęuientis fortunę. Rex Hugo Francorũ, & qui ſedem Remorũ ambiunt plurima offerunt, ſed nua à nobis adhuc recepta ſunt, nec ſine veſtro conſultu quicquam agere molimur, ea gratia Regem adire diſtulimus, ne forte ab eo rapti veſtra imperia refugiſſe videremur ob dulciſſimum affectum cari patris mei Adalberonis omnibus mortalibus anteponenda, quæ in vobis quodammodo intueri deſiderabile eſt. Cętera quę in nobis meriti eſſent, & quæ fieri circa vos vellemus, Roderico diligenter exequenda commiſimus.

Gerbertus ſalutem ſibi ſcribenti ſub nomine reuerendi patris A. Verdunenſis Epiſcopi. EPIST. CLI.

SI de meo ſtatu quæris bona ſententia quicumque familiaritatem prætendis, liceat reſpondere, tua pace me poſitum in aduerſis, virum fortem ſequi, non conſequi. Cęterũ Reip. cauſas non ſignifico, quoniam quid ſcribam neſcio. Specialia tamen fratris morbo calculi laborantis plenius exequerer, ſi inuěta à prioribus intueri liceret, nunc particula antidoti philoantropos ac eius ſcriptura contentus, tuo vitio imputa ſi quod paratum eſt ad ſalutem, non ſeruando dietam, verteris in perniciem. Nec me authore quę medicorum ſunt tractare velis, præſertim cum ſcientiam eorum tantum affectauerim, officium ſemper fugerim.

Remigio fratri, Gerbertus. EPIST. CLII.

ID momentum ac ea vis erat D. M. & patris mei Adalberonis in cauſis pendentibus ex æterno, vt eo in rerum principia reſoluto in primordiale chaos putaretur mundus relabi. In tanta igitur perturbatione, & vt ita dicam confuſione mortalium officiorum inuenior, quid optares, quid peteres, incautius proſpexiſti. Num in eius modo diſcrimine republica derelicta demigrandum fuit ad philoſophorum commenta, interdum non neceſſaria? Taceo de me cui nullæ mortes intendebantur: & quod pater A. me ſucceſſorem ſibi deſignauerat, cum totius Cleri, & omnium Epiſcoporũ, ac quorumdam militum fauore, & quod tantum omnium rerum quæ diſplicerent

me authorem fuiſſe contenderent. Nam amici qui familiaritate beati Patris A. mecum vſi fuerunt, mecumque laborabant, ob tornatile lignum deſerendi erant. Patere ergo patienter moras neceſſitate impoſitas, ac meliora tempora expecta, quibus valeant reſuſcitari ſtudia iampridem in nobis emortua.

G. Diuinorum peritiſſimo atque tribus Philoſophiæ partibus laureato.

EPIST. CLIII.

EO quod amantiſſimę veſtræ dilectionis, omnibus venerandam nobis adiungi volumus excellentiam, & tanti patroni ſempiternam nobiſcum ſtabilitatem adoptamus, quia veſtræ doctrinæ diſciplinata proceritas noſtrę ſimplicitati ſemper fuit haud faſtidiens authoritas. Attamen vt omni ambage dimota ad vos nudæ veritatis fruamur loquela, iudicauimus, & firmum diſpoſuimus, vt hoc manifeſtet vobis hæc noſtræ volũtatis epiſtola, quod in hac re ſũma noſtræ adoptionis & ſingularitatis eſt petitionis, quatenus nobis indoctis, & male diſciplinatis veſtra ſolers prouidentia in ſcriptis, nec non & dictis non præter ſolitũ adhibeat ſtudiũ correctionis, & in rep. conſilium ſummæ fidelitatis. Huius ergo veſtræ voluntatis in non negãda inſinuatione, volumus vos Saxonicam ruſticitatem abhorrere, ſed Gręciſcam noſtram ſubtilitatem ad id ſtudii magis vos prouocare, quoniam ſi eſt qui ſuſcitet illam, apud nos inuenietur Græcorum induſtrię aliqua ſcintilla, cuius rei gratia, huic noſtro igniculo veſtræ ſcientiæ flamma abundanter appoſita, humili prece depoſcimus, vt Gręcorum viuax ingenium Domino adiutore ſuſcitetis, & nos Arithmeticæ librum edoceatis, vt pleniter eius inſtructi documentis aliquid priorum intelligamus ſubtilitatis. Quid autem de hac re vobis agendum placeat, quidue diſpliceat, veſtra paternitas litteris nobis nuntiare non differat. Valete. Verſus nunquam compoſui, nunc in ſtudio habui, dum in vſu habuero, & in eis viguero, quot habet viros Gallia, tot vobis mittam carmina.

Digitized by Google

Othoni Imperatori. EPIST. CLIIII.

DOmino & glorioſo Othoni ſemper Auguſt. Gerbertus gratia Domini Remorum Epiſcopus quicquid tanto Imperatore dignum. Supereminenti beneuolentiæ veſtræ qua in ſempiternum digni veſtro iudicamur obſequio, fortaſſe votis, ſed reſpondere non valemus meritis. Si quo enim tenuis ſcientiæ igniculo accendimur, totum hoc gloria veſtra peperit, patris virtus aluit, aui magnificentia comparauit. Theſauros ergo veſtris non inferimus proprios, ſed reſignamus acceptos, quos partim aſſecutos, partim vos quamproximè aſſecuturos indicio eſt, honeſta & vtilitate ac veſtra maieſtate digna petitio. Niſi enim firmum teneretis ac fixum, vim numerorum & in ſe omnium rerum continere primordia, & ex ſeſe profundere, non eorum plenam perfectamque notitiam tanto feſtinaretis ſtudio: & niſi moralis philoſophiæ grauitatem amplecteremini, non ita verbis veſtris cuſtos omnium virtutum impreſſa eſſet humilitas: non tamen animi ſibi bene conſcii, tanta eſt ſubtilitas, eius vt ita dicam oratoriam facultatem & à ſe & à Græcorum fonte profluentem oratoriè docuiſtis: Vbi neſcio quid diuinum exprimitur, cum homo genere Græcus, imperio Romanus, quaſi hereditario iure theſauros ſibi Græcæ, ac Romanæ repetit ſapientiæ. Paremus ergo, Cæſar, Imperialibus edictis, tum in hoc, tum in omnibus quæcumque diuina maieſtas veſtra decreuerit. Non enim deeſſe poſſumus obſequio, qui nihil inter humanas res dulcius aſpicimus veſtro Imperio.

Otho Auguſtus Imperator reuerentiſſimo Papæ Gerberto.
EPIST. CLV.

QVia diuinitate propicia non ſolum ſanguinis linea, verum etiam inter cunctos mortales quadam ſui generis eminentia conuertimus affectum, qualitate circa Domini cultum non diſpares eſſe debemus, ideóque noſtro animo noſtrum metuentes ingenium, hunc Abbatem Petrum veſtro commēdamus Apoſtolatui, vtque honeſta & vtilia circa ſuum Monaſterium fore agenda, & à ſe & à noſtro legato cognoueritis, cum omni diligentia exequi ſtudeatis, vt dum martyrum memorias in commune honoramus, eorum beneficia in commune ſentiamus. Valete.

Otho gratia Domini Imp. Aug. R. Comiti. EPIST. CLVI.

Diuerſa regni negotia interdum cogũt nos incidere diuerſa imperia. Hinc eſt quò d Abbatiã ſancti Vincẽtij Capuæ tam ob quarundam rerum neceſſitudines, nuper Iohanni Monacho donauimus, Rocfrido Abbate, nec adiudicato, nec depoſito. Proinde reſpecta miſericordia eidem Abbati Rothfrido concedimus cellam ſanctæ Mariæ cum omnibus ad ſe pertinentibus in Marſi Comitatu, in eo loco qui dicitur Apimanici, cum reliquis rebus ſancti Vincentii in eodem Comitatu poſitis. Cellam quoque ſanctæ Mariæ in partibus Beneuenti in terra Beneuentana ſitis. Vnde tibi & Beneuentano Principi præcipimus, vt ſicut res vobis vicinæ ſunt, ita ob noſtram fidelitatem Rotfridum Abbatem eiuſdem res tenere ſinatis ſine vlla contradictione.

Dominæ Adelaidi ſemper Aug. Otto gratia Domini Imp. Aug.

EPIST. CLVII.

Qvia ſecundum vota & deſideria veſtra diuinitas nobis iura imperij contulit, felici ſucceſſu, diuinitatem quidem adoram⁹, vobis verò grates rependim⁹. Scim⁹ enim & intelligimus maternum affectum & ſtudia pietatis, quibus rebus obſequio veſtro deeſſe non poſſumus, proindéque, dum promouemur, veſter honor attollitur. Remp. per vos promoueri, ac promotam feliciter in ſuo ſtatu regi multum oramus & optamus. Valete.

Reuerendiſſ. Papæ Gerberto Otho gratia Domini ſemper Imperator Auguſtus. EPIST. CLVIII.

Qvia temporis difficultate aſtrictus veſtris votis ſatiſfacere nequeo, vehementi mœrore afficior. Moueor enim pietatis affectu circa vos, ſed matura neceſſitas ſuo iure omnia conſtringens, qualitates Italici aëris, qualitatibus mei corporis quadam ſui generis contrarietate opponit. Mutamur ergò ſolum corpore, vobiſcum manſuri mente, veſtroque ſolatio atque ſubſidio primores Italiæ relinquimus. Hugonẽ Tuſcum

Digitized by Google

vobis per omnia fidum, S. Comit. Spoletinis & Camerinis præfectum, cui octo Comitatus qui ſub lite ſunt veſtrûm ob amorem tulimus, noſtrumque legatum eis ad præſens præfecimus, vt populi rectorem habeant, & vobis eius opera debita ſeruitia adhibeant.

Adelaidi Reginæ. EPIST. CLIX.

DOminę & glorioſæ Adelaidi Reginæ ſẽper Auguſtæ Gerbertus gratia Domini Remorum Epiſcopus, & omnibus ſuis confratribus & Coepiſcopis Remorum Dioceſeos bene valere in Chriſto. Epiſtola veſtri nominis læta principia pertulit, monita ſalubria habuit, ſed triſti fine concluſa eſt. Suauem quippe animi veſtri affectum circa me oſtendit, vt ad propriam ſedem reditum maturarem admonuit, ſed quid ſibi voluit tã acerba concluſio? Ita enim ſe habet. Cognoſcite quia ſi modo huiuſce monita impenditis, vtemur noſtrorum & rebus & conſilijs abſque crimine noſtri. Me vrbi Remorum pręſidente, quando non licuit, licet, & licebit vobis vti conſilijs, & rebus mihi commiſſis. An melius licuit Arnulfo eam obtinente? Sed ille eam vobis dolore & fraude abſtulit, ego cõtra multorum dolos & fraudes vobis eam multis vigilijs multoque labore conſeruaui. Mirum nunc eſt veſtrorum hoſtium vos non ſentire inſidias. Qui enim auulſum ad veſtri regni confuſionem ſuæ ſedi reſtituere quærunt, non ſibi hoc tutum fore putant niſi me prius qualibet occaſione perdant. Quod multum veriſimile eſſe duplici capimus argumento, quia me Remis nuper poſito eum abſoluere decreuiſtis, & quia Robertus Abbas vt abſolueretur obtinuit, ob confirmandum Senioris mei regis Roberti nouum coniugium, vt mihi à Remenſibus per litteras ſignificatum eſt. Accedit ad hoc diſcrimen fides à pręſentibus Corte Calmiciaca à Gibuino Gibuini nepote peruaſa. Infinitus credo erat villarum numerus, nec ad poſſidendum ſufficere poterant Remenſes, niſi ad colonias obtinendas imitarentur Cathalaunenſes. LX*. digno ſi Arnulfus abſoluendus eſt & ſi Gibuinus, & quilibet alius in ſede mea intronizandus, reditum meum ſine captis mei periculo intellegere non eſt. Quod ita eſſe, ſed vos minus animaduertere dubitare non debeo.

Noui enim ſtudia veſtra omnibus mortalibus prædicanda, noui animi veſtri dulciſſimos affectus circa me: Quibus ſi reſpondere nequeo meritis, reſpondebo votis. Quocirca vt mea vobis minimè ingeram, déque me omnino taceam quem diuina gratia à periculorum immenſitate liberat, & in quantum ad me ſolum attinet, in omni felicitate diſponit & conſeruat, per terribile nomen omnipotentis Domini oro & deprecor Remenſi Eccleſiæ deſolatæ & attritæ ſi quolibet modo velitis ſubueniatis. Quę quoniam regni Francorum caput eſt, ſi deperierit, vt mẽbra ſequantur neceſſe eſt. At quomodo non deperit, quæ ſub nomine duorum quaſi inter malleum & incundem, diſpoſita, dum eorum neutrum Rectorem approbat, velut inter vndas maris ſine remige fluctuat? Quid porro fieri putatis, ſi tunc eius ſine iudicio Eccleſiæ, ad numerum acceſſerit? Neque vero hoc loquor, tanquam augur aut diuinus. Memini & iam meos conſpiraſſe non ſolum milites, ſed & clericos, vt nemo mecum comederet, nemo ſacris intereſſet. Taceo de vilitate & contemptu, nihil dico de grauiſſimis iniurijs, ſæpe mihi à pluribus illatis, ad hæc vt redeam prouocatis, & vt grauiora patiar, minas ſuperaddit Epiſtola.

Conſtantino ſuo Gerbertus Scholaſticus.

EPIST. *CLX.*

VIs amicitię pœnè impoſſibilia redigit ad poſſibilia. Nam quomodo rationes numerorum abaci explicare contenderemus, niſi te adhortante, ô mi dulce ſolamen laborum Conſtantine? Itaque quum aliquot luſtra iàm tranſierint, ex quo nec librum, nec exercitium harum rerum habuerimus, quædam repetita memoria eiſdem verbis proferimus, quædam eiſdem ſententijs. Nec putet Philoſophus ſine literis hæc alicui arti vel ſibi eſſe contraria: Quid enim dicet eſſe digitos, articulos, minuta, qui auditor maiorum fore dedignatur? Vult tamen videri ſolus ſcire, quod mecum ignorat: vt ait Flaccus. Quid cùm idem numerus modò ſimplex, modò compoſitus: nunc digitus, nunc conſtituatur vt articulus? Ha-

bes ergo (talium diligens inueſtigator) viam rationis, breuem quidem verbis, ſed prolixam ſententijs, & ad collectionem interuallorum & diſtributionem in actualibus geometrici radij ſecundum inclinationem & erectionem in ſpeculationibus & actualibus ſimul dimẽſiones cœli & terrę plena fide comparatam.

Hæc Epiſtola præficitur libello ſuo de Numerorum diuiſione, cuius initium eſt,

De Simplici

SI multiplicaueris ſingularem numerum per ſingularem, dabis vnicuique digito ſingularem, & omni articulo decẽ, diſertè ſcilicet & conuerſim. & c.

FINIS EPISTOLARVM GERBERTI.

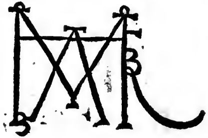
Decretum

Decretum electionis Siluestri ſecundi.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Otto ſeruus Apoſtolorum & ſecundum voluntatem Dei Saluatoris Romanorum imperator Auguſtus. Romam caput mundi profitemur, Romanam Eccleſiam matrem omniumEccleſiarũ eſſe teſtamur,ſed incuria, inſcientia Pontificum ſuę claritatis titulos obfuſcaſſe. Nam non ſolum quæ extra vrbem eſſe videbantur vendiderũt,& quibuſdam colluuijs à Lare ſancti Petri alienauerunt, ſed quod abſque dolore non dicimus, ſi quid in hac noſtra vrbe regia habuerunt,vt maiori licentia euagarentur, omnibus iudicante pecunia in commune dederunt,& ſanctum Petrum & ſanctum Paulum, ipſa quoque altaria ſpoliauerunt. Confuſis vero Papaticis legibus, & iam abiecta Eccleſia Romana intantum quidam Pontificum creuerunt, vt maximam partem imperij noſtri Apoſtolatui ſuo coniungerent, iam non quærentes quæ & quanta ſuis culpis perdiderunt, non curantes quanta ex voluntaria vanitate effuderunt, ſed ſua propria vt pote ab illis ipſis dilapidata dimittentes, quaſi culpam ſuam in imperium noſtrum retorquentes,ad aliena,id eſt ad noſtra, & noſtri Imperii maximè migrauerunt. Hæc enim ſunt commenta ab illis ipſis inuenta, quibus Ioannes Diaconus cognomento digitorum mutuis præceptum aureis literis ſcripſit, ſub titulo magni Conſtantini, longi mendatij tempora finxit. Hæc ſunt etiam commenta quibus dicunt quendam Carolum ſancto Petrò noſtra publica tribuiſſe, ſed ad hæc reſpondemus ipſum Carolum nihil dare iure potuiſſe, vt pote iam à Carolo meliore fugatum, iam imperio priuatum, iam deſtitutum & annullatum. Ergo quòd non habuit dedit, ſic dedit, ſic nimirum dare potuit, vt pote qui malè acquiſiuit, & diu ſe poſſeſſurum non ſperauit. Spretis ergo commentitijs præceptis & imaginarijs ſcriptis ex noſtra conferimus: ſicut enim pro amore ſancti Petri Dominum Siluestrum Magiſtrum noſtrum Papam elegimus, & Deo volente ipſum ſereniſſimum ordinauimus & creauimus, ita pro-

amore ipſius Domini Silueſtri Papę, Sancto Petro de publico noſtro dona conferimus, vt habeat Magiſter quid Principi noſtro Petro à parte ſui diſcipuli offerat. Octo igitur Comitatus pro amore magiſtri noſtri Domini Silueſtri Papę Sancto Petro offerimus & donamus, vt ad honorem Dei & ſancti Petri cum ſua & noſtra ſalute habeat & teneat, & ad incrementa ſui Apoſtolatus, noſtrique Imperij ordinet. Hos autem ſibi ad ordinandum concedimus, Piſaurium, Fanum, Senogalliam, Anconam, Foſſabrum, Gallíheſi & Auſimum, vt nullus vnquam ei & ſancto Petro audeat aliquam inquietationem facere, aut eum aliquo ingenio fatigare. Quicumque verò præſumpſerit, omnia quæ habet amittat, & ſanctus Petrus quæ ſunt ſua recipiat. Vt hoc autem in æternum ab omnibus conſeruetur, hoc pręceptum manu noſtra diu Deo adiutore confirmauimus, & noſtro Sigillo præcepimus inſigniri, vt ſibi ſuiſque ſucceſſoribus valeat.

Signum Domini Ottonis inuictiſſimi Romanum Imperatoris Augusti.

DE GERBERTO. IN VITA IOANNIS 17. vulgo 18. Pontif. Rom.

ACcerſiuit imperator Otho tertius Gerbertum Rauennæ Archiepiſcopum, & conſtituit illum Romanorum Pontificem: iſque Gerbertus è Galliis oriundus extitit, maiorum etiam gerens proſapiam virorum, ſed tamen ingenio acerrimus, artiumque liberalium ſtudiis pleniſſimè inſtitutus: proinde Remorum etiam primitus a rege Francorum Hugone fuerat confirmatus Pontifex, ſed quoniam vt diximus valde erat acer & prouidus, intelligens, Arnulphum eiuſdem vrbis Archiepiſcopum, quo viuente ordinatus fuerat, ex conſenſu eiuſdem Regis niti in præſtinam reformari ſedem, cautè iter arripiens ad prædictum deuenit Othonem, qui ſatis honorificè ab eo ſuſceptus, quem etiam ſtatim Rauennæ, inde vero vt diximus in Romanæ vrbis ſublimauit Pontificem. Antequam autem perueniſſet ad hos Magiſtratuum apices, multi ſcire cupient quis fuerit Gerbertus: & his quidem reſpondere poſſim ex libello Ademari qui Monachus apud Lemouices fuit. Gerbertus, inquit natione Aquitanus Monachus Auriliacenſis Eccleſiæ S. Gerardi ab Imperatore propter doctrinam cognitus, Archiepiſcopus Rauennę efficitur. Sed in eius vita quę nunc occurrit plura de eo dicemus.

VITA SILVESTRI SECVNDI, P. MASSONO authore in Vitis Pontificum Rom.

HVnc ex Monacho Floriacenſi,quod eſt monaſterium ad Ligerim flumẽ non procul ab Aurelia celebri vrbe Galliæ,quis vnquam credidiſſet ad Remenſem Epiſcopatum,mox ad Rauennatem,denique ad Romanum eſſe peruenturum? delectum ad dignitatem Epiſcopi Remorum, Arnulphi odio, & fauore Hugonianæ gentis eum fuiſſe conſtat, etſi electionis verba aliter ſonant, quæ huiuſmodi ſunt. Semper quidem dilectiſſimi fratres iudicia Dei iuſta ſunt,ſed interdũ occulta. Ecce enim poſt diſſolutionem beatæ memoriç patris Adalberonis quemdam ex Regio ſemine prodeuntem nobis Eccleſiæque Remenſi præfecimus,& clamore multitudinis impulſi,ſcriptura dicente,vox populi vox Dei: & Sanctorum canonum inſtitutis,deſiderium ac vota cleri ac populi in electione Epiſcopi perquirentium,caligauit acies mentis noſtræ, litteram incautè ſequẽdo,concordem ſententiam diuinarum ſcripturarum parum inueſtigando: non erat quippè vox Domini, vox clamantis crucifige,crucifige,ergo non omnis vox populi, vox Domini eſt: nec omnia cleri & populi vota & deſideria in electione Epiſcopi perquirenda ſunt:ſed tantum ſimplicis & incorrupti,& ſpe quæſtus minimè illecti. Sententia parum id exponit: Non liceat, inquit,tibi bis electionem facere eorum, qui ad ſacerdotium promoueantur:ſed iudicium ſit Epiſcoporum, vt ipſi eum qui ordinandus eſt probent ſi in ſermone & fide & in Epiſcopali vita edoctus eſt. Nos igitur Epiſcopi Remorum diœceſeos ſecundum has conſtitutiones patrum fauore & conniuentia vtriuſque principis veſtri,Domini videlicet Auguſti, & excellentiſſimi Regis Roberti, aſſenſu quoque eorum qui Dei ſunt in Clero & populo elegimus nobis Archiepiſcopum Abbatem Gerbertum,ętate maturum,natura prudentem,docibilem,affabilem,miſericordem. Nec præferimus illi vagã adoleſcentiam, ambitionem ſe extollentem,omniaque temerè miniſtrantem, cuius ſapientia & conſilio Eccleſiaſtica ac ciuilia iura admini-

ſtrari non poſſe ſcimus. Cumque in vno quoque Epiſcopo ſit hoc ſpeculandum, maxime tamen in eo qui cæteris præeſt Metropolitano. Eligimus itaque hunc Gerbertum. Huius vitam ac mores a puero nouimus, ſtudium in diuinis ac humanis rebus experti ſumus: huius conſiliis ac magiſterio informari quærimus, eius electionem ſubſcribendo confirmamus, ſtabilimus, corroboramus communi omnium bonorũ conſultu. *Verùm quàm Clerus ſibi ipſi repugnet, aſſequemur ex verbis electionis Arnulſi quæ huiuſmodi ſunt.* Sanctæ & vniuerſali Eccleſię Catholicæ ſalutem dicunt filii Remorum Metropolis diœceſis. Patre noſtro Adalberone ſenſus corporeos relinquente clarum lumen paſtoris amiſimus, præda hoſtium facti ſumus. Itaque dum molimur, conamur tanti viri reſarcire ruinas, elapſa ſunt canonica tempora, violatę ſunt leges, quibus cauetur nullam ſedem amplius triginta dierum ſpatio vacare licere, nuncque tandem pulſantibus diuina lux apparuit, & quid ſequeremur oſtendit, depulſo Antichriſto & ſimoniaca hæreſi damnato. Nos qui dicimur Epiſcopi diœceſeos Remorum Metropolis cum omni clero diuerſi ordinis, populo acclamante, orthodoxis Regibus noſtris conſentientibus, eligimus nobis in Præſulem virum pietate præſtantem, fide inſignem, conſtantia mirabilem, in conſilijs prouidum, rebus gerendis aptum, in quo hæ virtutes quæ ſic relucẽt in iudicio, abeſſe nõ poſſe manifeſtum eſt Arnulfum dicimus Regis Lothari filium, quem eligimus, hic ortum, hic educatum ſimoniacæ hęreſis expertem, a factione tyrannica remotum, ſua cuique iura debita reddentem. Sint procul ab electione noſtra dolus & fraus, nec putent eum ad ſe pertinere filij Belial, filij pacis & concordiæ. Stabilem & ſolidam in perpetuum faciant confirmando, corroborando, ſubſcribendo: Gerbertus igitur fauore regię gentis, & Arnulfi, vt diximus, odio epiſcopatum Remorum obtinuit, ſed eo deiectus auctoritate Ioannis Romani Pontificis, ad Maiores Magiſtratus dignitateſque peruenit: vt verum ſit illud antiqui ſcriptoris: *Sæpe eueniunt quæ ſperare non audeas.* Quando enim & quomodo ſperare poterat ſe ad epturum Rauennatem Archiepiſcopatum, mox ſummi Pontificis nomen & Epiſcopi Romani? Quas tamen dignita-

tes fauore Othonis tertii cuius doctor fuiſſet, obtinuit, ac dignus profecto fuit, ſi eruditionem & ſcientiam ęſtimare libet, illo prçmio virtutis. Nam præter Theologiæ & diuinarum rerum cognitionem Mathematicas quoque artes & Philoſophiæ arcana exactè didicerat. Sed plurimum miramur confictam de eo fabulam mortalium aures ita penetraſſe, vt nunc quoque euelli ex plurium mentibus non poſſit. Ex Synodo Romæ habita Rufo magno, & Fauſto Ameno viris clariſſimis Coſſ. in qua erant Calius Symmachus, & Theodorus ſereniſſimus Rex Gothorum, hęc verba reperio. Dum eſſet Synodus in Hieruſalem, Baſilica Seſſoriani palatij, quem locum ignoratum eſſe Gerberto viro Doctiſſimo turpe eſſet dicere. ergo veriſſimile eſt Romanum Pontificem in loco ſibi ignoto Sacra feciſſe, & Hieruſalem neſciſſe locum eſſe Romanum? & ignoraſſe poëticum illud.

Aio te Æacida Romanos vincere poſſe?

Itaque hęc fabula veriſimilitudine caret, prçſertim cum tumulus eius oſtendatur in Baſilica Laterani, & elogium quod Sergius ſucceſſor locandum curauit, quo Syluestri memoria, reſque eius laudabiliter geſtæ continentur.

Iſte locus mundi, Syluestri membra ſepulti
Venturo Domino conferet ad ſonitum:
Quem dederat mundo celebrem doctiſſima virgo,
Atque caput mundi culmina Romulea.
Primum Gerbertus meruit Francigena ſede,
Remenſis populi Metropolim patria.
Inde Rauennatis meruit conſcendere ſummum
Eccleſiæ regimen nobile, ſitque potens.
Poſt annum Romam mutato nomine ſumpſit,
Vt toto paſtor fieret orbe nouus.
Cu nimium placuit ſociali mente fidelis,
i Obtulit hoc Cæſar tertius Otho ſibi.
Tempus vterque comit clara virtute ſophiæ,
Gaudet, & omne ſeclum frangitur omne reum.
Claui geri inſtar erat cœlorum ſede potitus
Terna ſuffectus, cui vice paſtor erat.
Iſte vicem Petri poſtquam ſuſcepit, abegit,
Luſtrali ſpatio ſæcula morte ſui.

Obriguit mundus diſcuſſa pace triumphus,
Eccleſiæ mutans dedidicit requiem.
Sergius hunc loculum miti pietate ſacerdos
Succeſſorque ſuis compſit amore ſui.
Quiſquis ad hunc tumulum deuexa lumina vertis,
Omnipotens Domine, dic, Miſerere ſui.

Ergo quis de Syluestro dubitare audeat, & fidem tanto mendacio adhibere? cum legerit hunc locum Ditmari grauiſſimi optimique ſcriptoris, qui illis ipſis temporibus, quibus Gerbertus præerat ſedi Romanæ in Germania viuebat. Superius " inquit, de vniuerſali Papa Brunone diſputans, cum ſucceſſo- " rem eius Gerbertum tantum nominarem, vt de eo aliquid la- " tius ſcribam, non incongruum eſt. Erat is natus de occiduis re- " gionibus, a puero arte liberali nutritus, ad * Vltimum Remen- " ſem vrbem ad regendum iuſtè promotus: optimè callebat a- " ſtrorum curſus diſcernere, & contemplatores ſuos variæ artis " notitia ſuperare. Hic tandem a finibus ſuis expulſus, Otho- " nem petiit imperatorem, & cum eo diu conuerſatus, in Ma- " gdaburg horologium fecit, illud rectè conſtituens, conſiderata " per fiſtulam quadam ſtella nautarum duce. Hæc quidem Ditmarus hiſtor. lib. 6. atque huius fabulæ inuentorem ſuſpicor Bennonem presbiterum Cardinalem. Is enim odio Hildeprandi multa quoque de prædeceſſoribus eius fingit, quos ob Mathematicas diſciplinas velut maleficos damnat, & hanc de Syluestro fabulam narrat, pontificatum eius breuiorem faciens quàm fuerit. Quinquennio enim, vt Sergius teſtatur, Epiſcopatum geſſit. Igitur de Syluestro nihil aliud dicam, niſi quod legi codicem epiſtolarum eius ad Robertum Regem Francorum, Othonem tertium, & alios illius temporis præſtantiſſimos viros, quæ aliquando erumpent in lucem, eruditæ enim & rerum verborumque elegantia inſtructæ ſunt, vt nihil aliud quàm legi & videri velint. Conſtitutiones quidem eius neque a Gratiano citantur, neque ab vllo illius vel ſuperiorum temporum ſcriptore præter vnam, quam Ademarus Monachus ſancti Martialis Lemouicenſis recitat in hunc modum: Vuido vicecomes Lemouicenſis capto Grimoaldo Epiſ- " copo pro Monaſterio Bràthomienſi: quod ab eo expoſcebat, " in turre Lemouica eum captiuum tenet. Sed dimiſſus iuxta "

" conditionem Vuidonis, Romam adiit, & Gerbertum Papam
" Syluestrum nuncupatum interpellauit. Ibi Vuido euocatus eſt
" ad iudicium coram Papa: cauſa ipſo die paſchæ ventilata, a
" Papa Senatuque iudicatum eſt, vt omnis qui epiſcopatum ca-
" ptiuaret, equorum indomitorum ad colla pedibus ligatus diſ-
" rumperetur, & demum a feris laceraretur. Vuido autem comes
" epiſcopo Grimoaldo traditur ad cuſtodiendum poſt diem ter-
" tium tradendus ad pœnam, ſed inter ſe concordantes amici
" facti ſunt, & ante diem condictum clam Roma egreſſi, reuerſi
" ſunt ad propria.

EPISTOLÆ

Digitized by Google

EPISTOLÆ
IOANNIS SARESBE-
RIENSIS EPISCOPI
Carnotenſis.

L

Digitized by Google

Digitized by Google

EPISTOLÆ

IOANNIS SARES-BERIENSIS EPISCOPI CARNOTENSIS.

In manuſcrip. post epiſt. 69. hec incipit

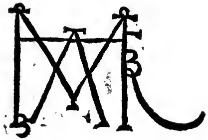
DOMINO PAPAE ADRIANO.

EPISTOLA I.

INTER Monachos Abbatiæ Hugonis, & Clerum de Henham controuerſia diutius agitata eſt. Monachi ſi quidem à nominato Hugone XXIII. ſolidos petebant, dicentes eos eſſe debitos nomine penſionis, in quam eius tenetur ab antiquo Eccleſia de Henham. Adijcientes memoratum H. ad ſolutionem eorumdem eſſe ex ſpeciali pacto, interueniente fidei vinculo, literarum teſtimonio obligatum. Et vt petitionis ſuę intentionem ſtabiliùs fundarent, ſe à duobus deceſſoribus prædicti H. Vuillelmo.ſ.H.H.& ab ipſo Hugone dicebant recepiſſe præfatam penſionem, parati hoc probare incontinenti. Ad hæc Huntfredus Eccleſiam ſuam ab antiquo liberam eſſe dicebat: Licèt Monachi ab Hugone anteceſſore eius marcam indebitam violenter extorſerunt. Negabat enim conſtātiſſimè ſe cum ipſis de aliqua penſione reddenda quamcumque iniuiſſe pactionem. Aſſerens ſe ab Abbate Abbendione Eccleſiam liberam, & ſine expreſſione cuiuſque oneris rece-

amore ipſius Domini Silueſtri Papę, Sancto Petro de publico noſtro dona conferimus, vt habeat Magiſter quid Principi noſtro Petro à parte ſui diſcipuli offerat. Octo igitur Comitatus pro amore magiſtri noſtri Domini Silueſtri Papę Sancto Petro offerimus & donamus, vt ad honorem Dei & ſancti Petri cum ſua & noſtra ſalute habeat & teneat, & ad incrementa ſui Apoſtolatus, noſtrique Imperij ordinet. Hos autem ſibi ad ordinandum concedimus, Piſaurium, Fanum, Senogalliam, Anconam, Foſſabrum, Gallihesi & Auſimum, vt nullus vnquam ei & ſancto Petro audeat aliquam inquietationem facere, aut cum aliquo ingenio fatigare. Quicumque verò præſumpſerit, omnia quæ habet amittat, & ſanctus Petrus quæ ſunt ſua recipiat. Vt hoc autem in æternum ab omnibus conſeruetur, hoc pręceptum manu noſtra diu Deo adiutore confirmauimus, & noſtro Sigillo præcepimus inſigniri, vt ſibi ſuiſque ſucceſſoribus valeat.

Signum Domini Ottonis inuictiſſimi Romanum Imperatoris Auguſti.

Digitized by Google

DE GERBERTO. IN VITA IOANNIS 17. vulgo 18. Pontif. Rom.

ACcerſiuit imperator Otho tertius Gerbertum Rauennæ Archiepiſcopum, & conſtituit illum Romanorum Pontificem: iſque Gerbertus è Galliis oriundus extitit, maiorum etiam gerens proſapiam virorum, ſed tamen ingenio acerrimus, artiumque liberalium ſtudiis pleniſſimè inſtitutus: proinde Remorum etiam primitus a rege Francorum Hugone fuerat confirmatus Pontifex, ſed quoniam vt diximus valde erat acer & prouidus, intelligens, Arnulphum eiuſdem vrbis Archiepiſcopum, quo viuente ordinatus fuerat, ex conſenſu eiuſdem Regis niti in præſtinam reformari ſedem, cautè iter arripiens ad prædictum deuenit Othonem, qui ſatis honorificè ab eo ſuſceptus, quem etiam ſtatim Rauennæ, inde vero vt diximus in Romanæ vrbis ſublimauit Pontificem. Antequam autem perueniſſet ad hos Magiſtratuum apices, multi ſcire cupient quis fuerit Gerbertus: & his quidem reſpondere poſſim ex libello Ademari qui Monachus apud Lemouices fuit. Gerbertus, inquit natione Aquitanus Monachus Auriliacenſis Eccleſiæ S. Gerardi ab Imperatore propter doctrinam cognitus, Archiepiſcopus Rauennę efficitur. Sed in eius vita quę nunc occurrit plura de eo dicemus.

Digitized by Google

VITA SILVESTRI SECVNDI, P. MASSONO authore in Vitis Pontificum Rom.

HVnc ex Monacho Floriacenſi, quod eſt monaſterium ad Ligerim flumẽ non procul ab Aurelia celebri vrbe Galliæ, quis vnquam credidiſſet ad Remenſem Epiſcopatum, mox ad Rauennatem, denique ad Romanum eſſe peruenturum? delectum ad dignitatem Epiſcopi Remorum, Arnulphi odio, & fauore Hugonianæ gentis cum fuiſſe conſtat, etſi electionis verba aliter ſonant, quæ huiuſmodi ſunt. Semper quidem dilectiſſimi fratres iudicia Dei iuſta ſunt, ſed interdũ occulta. Ecce enim poſt diſſolutionem beatæ memorię patris Adalberonis quemdam ex Regio ſemine prodeuntem nobis Eccleſiæque Remenſi præfecimus, & clamore multitudinis impulſi, ſcriptura dicente, vox populi vox Dei: & Sanctorum canonum inſtitutis, deſiderium ac vota cleri ac populi in electione Epiſcopi perquirentium, caligauit acies mentis noſtræ, litteram incautè ſequẽdo, concordem ſententiam diuinarum ſcripturarum parum inueſtigando: non erat quippè vox Domini, vox clamantis crucifige, crucifige, ergo non omnis vox populi, vox Domini eſt: nec omnia cleri & populi vota & deſideria in electione Epiſcopi perquirenda ſunt: ſed tantum ſimplicis & incorrupti, & ſpe quæſtus minimè illecti. Sententia parum id exponit: Non liceat, inquit, tibi bis electionem facere eorum, qui ad ſacerdotium promoueantur: ſed iudicium ſit Epiſcoporum, vt ipſi eum qui ordinandus eſt probent ſi in ſermone & fide & in Epiſcopali vita edoctus eſt. Nos igitur Epiſcopi Remorum diœceſeos ſecundum has conſtitutiones patrum fauore & conniuentia vtriuſque principis veſtri, Domini videlicet Auguſti, & excellentiſſimi Regis Roberti, aſſenſu quoque eorum qui Dei ſunt in Clero & populo elegimus nobis Archiepiſcopum Abbatem Gerbertum, ętate maturum, natura prudentem, docibilem, affabilem, miſericordem. Nec præferimus illi vagã adoleſcentiam, ambitionem ſe extollentem, omniaque temerè miniſtrantem, cuius ſapientia & conſilio Eccleſiaſtica ac ciuilia iura admini-

ſtrari non poſſe ſcimus. Cumque in vno quoque Epiſcopo ſit hoc ſpeculandum, maxime tamen in eo qui cæteris præeſt Metropolitano. Eligimus itaque hunc Gerbertum. Huius vitam ac mores a puero nouimus, ſtudium in diuinis ac humanis rebus experti ſumus: huius conſiliis ac magiſterio informari quærimus, eius electionem ſubſcribendo confirmamus, ſtabilimus, corroboramus communi omnium bonorũ conſultu. *Verùm quàm Clerus ſibi ipſi repugnet, aſſequemur ex verbis electionis Arnulſi quæ huiuſmodi ſunt.* Sanctæ & vniuerſali Eccleſię Catholicæ ſalutem dicunt filii Remorum Metropolis diœceſis. Patre noſtro Adalberone ſenſus corporeos relinquente clarum lumen paſtoris amiſimus, præda hoſtium facti ſumus. Itaque dum molimur, conamur tanti viri reſarcire ruinas, elapſa ſunt canonica tempora, violatę ſunt leges, quibus cauetur nullam ſedem amplius triginta dierum ſpatio vacare licere, nuncque tandem pulſantibus diuina lux apparuit, & quid ſequeremur oſtendit, depulſo Antichriſto & ſimoniaca hæreſi damnato. Nos qui dicimur Epiſcopi diœceſeos Remorum Metropolis cum omni clero diuerſi ordinis, populo acclamante, orthodoxis Regibus noſtris conſentientibus, eligimus nobis in Præſulem virum pietate præſtantem, fide inſignem, conſtantia mirabilem, in conſilijs prouidum, rebus gerendis aptum, in quo hæ virtutes quæ ſic relucẽt in iudicio, abeſſe nõ poſſe manifeſtum eſt Arnulfum dicimus Regis Lothari filium, quem eligimus, hic ortum, hic educatum ſimoniacæ hęreſis expertem, a factione tyrannica remotum, ſua cuique iura debita reddentem. Sint procul ab electione noſtra dolus & fraus, nec putent eum ad ſe pertinere filij Belial, filij pacis & concordiæ. Stabilem & ſolidam in perpetuum faciant confirmando, corroborando, ſubſcribendo: Gerbertus igitur fauore regię gentis, & Arnulſi, vt diximus, odio Epiſcopatum Remorum obtinuit, ſed eo deiectus auctoritate Ioannis Romani Pontificis, ad Maiores Magiſtratus dignitateſque peruenit: vt verum ſit illud antiqui ſcriptoris: *Sæpe eueniunt quæ ſperare non audeas.* Quando enim & quomodo ſperare poterat ſe adepturum Rauennatem Archiepiſcopatum, mox ſummi Pontificis nomen & Epiſcopi Romani? Quas tamen dignita-

tes fauore Othonis tertii cuius doctor fuiſſet, obtinuit, ac dignus profecto fuit, ſi eruditionem & ſcientiam ęſtimare libet, illo pręmio virtutis. Nam præter Theologiæ & diuinarum rerum cognitionem Mathematicas quoque artes & Philoſophiæ arcana exactè didicerat. Sed plurimum miramur confictam de eo fabulam mortalium aures ita penetraſſe, vt nunc quoque euelli ex plurium mentibus non poſſit. Ex Synodo Romæ habita Rufo magno, & Fauſto Ameno viris clariſſimis Coſſ. in qua erant Calius Symmachus, & Theodorus ſereniſſimus Rex Gothorum, hęc verba reperio. Dum eſſet Synodus in Hieruſalem, Baſilica Seſſoriani palatij, quem locum ignoratum eſſe Gerberto viro Doctiſſimo turpe eſſet dicere. Ergo veriſſimile eſt Romanum Pontificem in loco ſibi ignoto Sacra feciſſe, & Hieruſalem neſciſſe locum eſſe Romanum? & ignoraſſe poëticum illud.

Aio te Æacida Romanos vincere poſſ.?

Itaque hęc fabula veriſimilitudine caret, pręſertim cum tumulus eius oſtendatur in Baſilica Laterani, & elogium quod Sergius ſucceſſor locandum curauit, quo Syluestri memoria, reſque eius laudabiliter geſtæ continentur,

Iſte locus mundi, Syluestri membra ſepulti
Venturo Domino conferet ad ſonitum:
Quem dederat mundo celebrem doctiſsima Virgo,
Atque caput mundi culmina Romulea.
Primum Gerbertus meruit Francigena ſede,
Remenſis populi Metropolim patriæ.
Inde Rauennatis meruit conſcendere ſummum
Eccleſiæ regimen nobile, ſitque potens.
Poſt annum Romam mutato nomine ſumpſit,
Vt toto paſtor fieret orbe nouus.
Cu nimium placuit ſociali mente fidelis,
i Obtulit hoc Cæſar tertius Otho ſibi.
Tempus. Vterque comit clara virtute ſophiæ,
Gaudet, & omne ſeclum frangitur omne reum.
Clau'geri inſtar erat cœlorum ſede potitus
Terna ſuffectus, cui vice paſtor erat.
Iſte vicem Petri poſtquam ſuſcepit, abegit,
Luſtrali ſpatio ſæcula morte ſui.

Obriguit mundus diſcuſſa pace triumphus,
Eccleſia mutans dedidicit requiem.
Sergius hunc loculum miti pietate ſacerdos
Succeſſorque ſuis compſit amore ſui.
Quiſquis ad hunc tumulum deuexa lumina vertis,
Omnipotens Domine, dic, Miſerere ſui.

Ergo quis de Sylueſtro dubitare audeat, & fidem tanto mendacio adhibere? cum legerit hunc locum Ditmari grauiſſimi optimique ſcriptoris, qui illis ipſis temporibus, quibus Gerbertus pręerat ſedi Romanæ in Germania viuebat. Superius inquit, de vniuerſali Papa Brunone diſputans, cum ſucceſſorem eius Gerbertum tantum nominarem, vt de eo aliquid latius ſcribam, non incongruum eſt. Erat is natus de occiduis regionibus, a puero arte liberali nutritus, ad * Vltimum Remenſem vrbem ad regendum iuſtè promotus: optimè callebat aſtrorum curſus diſcernere, & contemplatores ſuos varię artis notitia ſuperare. Hic tandem a finibus ſuis expulſus, Othonem petiit imperatorem, & cum eo diu conuerſatus, in Magdaburg horologium fecit, illud rectè conſtituens, conſiderata per fiſtulam quadam ſtella nautarum duce. Hæc quidem Ditmarus hiſtor. lib. 6. atque huius fabulæ inuentorem ſuſpicor Bennonem presbiterum Cardinalem. Is enim odio Hildeprandi multa quoque de prædeceſſoribus eius fingit, quos ob Mathematicas diſciplinas velut maleficos damnat, & hanc de Sylueſtro fabulam narrat, pontificatum eius breuiorem faciens quàm fuerit. Quinquennio enim, vt Sergius teſtatur, Epiſcopatum geſſit. Igitur de Sylueſtro nihil aliud dicam, niſi quod legi codicem epiſtolarum eius ad Robertum Regem Francorum, Othonem tertium, & alios illius temporis præſtantiſſimos viros, quæ aliquando erumpent in lucem, eruditæ enim & rerum verborumque elegantia inſtructæ ſunt, vt nihil aliud quàm legi & videri velint. Conſtitutiones quidem eius neque a Gratiano citantur, neque ab vllo illius vel ſuperiorum temporum ſcriptore præter vnam, quam Ademarus Monachus ſancti Martialis Lemouicenſis recitat in hunc modum: Vuido vicecomes Lemouicenſis capto Grimoaldo Epiſcopo pro Monaſterio Brãthomienſi: quod ab eo expoſcebat, in turre Lemouica eum captiuum tenet. Sed dimiſſus iuxta

„ conditionem Vuidonis, Romam adiit, & Gerbertum Papam
„ Syluestrum nuncupatum interpellauit. Ibi Vuido euocatus eſt
„ ad iudicium coram Papa: cauſa ipſo die paſchæ ventilata, a
„ Papa Senatuque iudicatum eſt, vt omnis qui epiſcopatum ca-
„ ptiuaret, equorum indomitorum ad colla pedibus ligatus diſ-
„ rumperetur, & demum a feris laceraretur. Vuido autem comes
„ epiſcopo Grimoaldo traditur ad cuſtodiendum poſt diem ter-
„ tium tradendus ad pœnam, ſed inter ſe concordantes amici
„ facti ſunt, & ante diem condictum clam Roma egreſſi, reuerſi
„ ſunt ad propria.

EPISTOLÆ

Digitized by Google

EPISTOLÆ
IOANNIS SARESBERIENSIS EPISCOPI Carnotenſis.

L

Digitized by Google

EPISTOLÆ

IOANNIS SARES-BERIENSIS EPISCOPI CARNOTENSIS.

In manuscrip. post epist. 69. hec incipit

DOMINO PAPAE ADRIANO.

EPISTOLA I.

INTER Monachos Abbatiæ Hugonis, & Clerum de Henham controuerſia diutius agitata eſt. Monachi ſi quidem à nominato Hugone XXIII. ſolidos petebant, dicentes eos eſſe debitos nomine penſionis, in quam eius tenetur ab antiquo Eccleſia de Henham. Adijcientes memoratum H. ad ſolutionem eorumdem eſſe ex ſpeciali pacto, interueniente fidei vinculo, literarum teſtimonio obligatum. Et vt petitionis ſuę intentionem ſtabiliùs fundarent, ſe à duobus deceſſoribus prædicti H. Vvillelmo.ſ.H.H.& ab ipſo Hugone dicebant recepiſſe præfatam penſionem, parati hoc probare incontinenti. Ad hæc Huntfredus Eccleſiam ſuam ab antiquo liberam eſſe dicebat: Licèt Monachi ab Hugone anteceſſore eius marcam indebitam violenter extorſerunt. Negabat enim conſtātiſſimè ſe cum ipſis de aliqua penſione reddenda quamcumque iniuiſſe pactionem. Aſſerens ſe ab Abbate Abbendione Eccleſiam liberam, & ſine expreſſione cuiuſque oneris rece-

Digitized by Google

piſſe, & per Archidiaconum Epiſcopi vt mos eſt in poſſeſſionem liberam Canonicè introductum, nec fidei, aut alicuius obligationi vinculum ex quo conueniri poſſit, interceſſiſſe. Illos verò à quibus Monachi ſe præfatam quantitatem recepiſſe dicebant, aſſerebat jam dictæ Eccleſiæ non fuiſſe perſonas. ſ. conductos ſacerdotes, & Eccleſiam & prædia inſtructa à Monachis accepiſſe, vt prçfatæ penſionis ſumma ſolui poſſet. Producebat ſeptem teſtes hoc ipſum probare paratos: ipſorum quoque Monachorum teſtimonio vtebatur, contra eos proferens ſcriptum, quo nobis perſuaſerant, ... * non perſonam prçdictæ Eccleſiæ, ſed Vicarium, ipſúmque conductitium extitiſſe. Propterea Eccleſiam ſuam tantç paupertatis eſſe dicebat, vt deductis Epiſcopalibus & miniſtrorum neceſſariis alimentis onus vnius marcæ vix poſſet ſuſtinere. Sed quomodo non debet obeſſe, ſi nomine Eccleſiæ aliquid quandoque inuitus ſoluit, cùm & Eccleſia vtatur iure pupilli, & ei beneficio minoris ætatis debeat ſubueniri? Monachi verò pactum interueniſſe, modis omnibus probare nitebantur, producentes viros plures, qui aſſertionem eorum ſuo volebant teſtimonio roborare, & quoniam de paupertate Eccleſiæ cauſatus fuerat, ei x x. ſolidos annuos ſine omni onere, dum illi Eccleſiam ad tempus traderent, promittebant. Quidam verò volentes inter eos componere, xl. ſolidos annuos, deducto omni onere, dum illi Eccleſiam cederent, offerebant, parati ſuper hoc idoneos fidejuſſores dare. Quod cùm Huntfredus recipere videretur, habito incontinenti Aduocati ſui, amicorúmque conſilio, reſilijt, dicens non eſſe tutum ſe eis aliquomodo rem ſuam confidere, qui eum omninò moliebantur ejcere: præſertim cum ab eis tanto opere grauaretur, vt præ timore Monachorum ei nulli amicorum ſuorum vel teſtium audeat aſſiſtere, ſed & patrem ſuum contra ipſum venire compellerent: vnde ad veſtram Audientiam appellauit, diem prçfigiens feſtum Epiphaniæ.

Domino Papæ Adriano. EPIST. II.

EX Mandato Apoſtolicæ ſedis lator horum Berengarius in veſtra præſentia ſtetit aduerſus Rogerium de Pichevvrda acturus, & poſt multas vtriuſque allegationes inter eos com-

Digitized by Google

poſitum fuit. Sed ne proceſſu temporis alter aduerſus alterum ſuſcitandi litem vllam poſſet habere occaſionem, compoſitionem inter eos factam fidei religione iuramento fecimus roborari. Porro præfatus Rogerius nihilominus contra pactionem illam veniens, & fidei religionem, compoſitioni ſtare noluit, de quo in noſtra conuictus pręſentia, ſuſpenſionis pœnam reportauit, qua poſtea per ſatisfactionem congruam, quam ſe præſtiturum euadens promittebat*, iterum tergiuerſari cœpit, & vt manus noſtras euaderet, ad veſtram appellauit præſentiam, diem præfigens Dominicam, qua cantatur, *Lætare Hieruſalem*. Ne poſſit veſtram itaque circumuenire clementiam, cum manifeſtiſſimè contra fidem veniſſe, & juramentum, pro certo ſciat eminentia veſtræ Sanctitatis.

Domino Papæ Adriano. EPIST. III.

VT de his quę ad aures Sanctitatis veſtrę ab Inſulanis noſtris perferuntur, cognita rei totius ſerie, melius ac lucidius judicare poſſitis, delatorem præſentium, quatenus factum nobis innotuit, veſtram mittimus certificare excellentiam. Bamb. quidē lator horū à venerabili fratre veſtro Hērico bonæ memoriæ Eboracenſi Archiepiſcopo Presbyter ordinatus in ordine ſuo aliquandiu miniſtrauit: Contriſtor autem eum in comitatu quodam extitiſſe laicorum, qui præcipitem ſequētes temeritatem, homicidium quoddam inconſultiùs perpetrauerunt. Ipſe dum in comitatu exiſteret, eum qui poſtea occiſus fuit, non animo concidendi, ſed vt furem qui ei veſtimenta ſacerdotalia furto ſubtraxerat, perſequebatur. Fratres enim eius in perſequendo eo citius incedentes, furem cum veſtimento conſecuti ſunt, & eo vidente, vt ſubſequebatur, veruntamen, vt fatetur, volente, furem deprehenſum trucidauerunt: exinde euolutis paucis diebus ab Archidiacono ab ordinis ſui officio ſuſpenſus eſt, eò quòd Sedes Eboracenſis tum temporis vacabat: nihilominus in Diaconatus officio miniſtrare pręſumpſit. Quid autem pœnæ ei ad peregrinationis iudicium crucem gerenti infligendum ſit, veſtra ſublimitas prouidebit.

comminabatur, niſi incontenti fidem daret ſe ante Archidiaconũ venturũ ibíque memoratę Eccleſiæ renunciaturum. Sacramenti itaque reuerentia tentus nec non impreſſione aduerſarij potentis, quem non poterat niſi cum patriâ effugere, metuens* ſibi cùm pollicitus fuerat, in manu Archidiaconi Eccleſiæ ſuæ renunciauit. Hæc & his ſimilia allegans ſuper iniuria ſibi irrogata, ſatisfactionem petebat, duos ſacerdotes in medium, qui ſibi vim factam teſtificarentur, producens. E contra R. vim ſe huiuſmodi* inficiabatur, modo de patronorum* propitia confiſus, modo ad legum ſubtilitatem confugiens, cum Eccleſiam illam peteret, quámue actionem proponeret, aut quo iure ſibi ſatisfieri poſtularet, interrogabat. Porrò cùm veritatem facti diligentiùs inquirere tentaremus, vt quid juris eſſet poſtmodum lucidiùs appareret, appellationẽ interpoſuit, cui deferre habemus, diem pręfigens Dominicam qua cantabitur, *Quaſi modo geniti*, quem terminum coarctauit ad Beatæ Virginis purificationem.

Domino Adriano Papæ. EPIST. VI.

ADuerſus nobilem virum Comitem Rag. & Osbertum Clericum ſuum Ernaldus de Diuiſis in præſentia noſtra querelam ſępe depoſuit, dicens ſibi à Comite, vt Osbertum ſuum intruderet, Eccleſiam de Hantona violenter & contra omnem reuerentiam iuris eſſe ablatam; quam Canonicè diu vt dicebat, poſſederat authoritate venerabilis fratris noſtri I. Sar. Epiſcopi, cuius chartam, quæ donationis eius titulum aſtruebat, in medium proferebat: & vt poſſeſſionem ſuam omni ſolemnitate juris doceret eſſe ſubnixam, conceſſione cuiuſdam militis, quem Eccleſiæ Aduocatum eſſe dicebat, ſe eandem obtinuiſſe ab Epiſcopo dicebat, aſſerebátque, & ob hoc ſibi Eccleſię & omni um ablatorum reſtitutionem fieri poſtulabat. Tandem poſt multas citationes & comminationes, à Comite, qui hæc omnia inficiabatur, reſtitutionem Eccleſiæ, quam prædictus Ernaldus petebat, extorſimus, dũmodo Comes ſuus O. citra fruſtratorias dilationes, & aliarũ difficultatum

moleſtias, ad quæſtionem viros admitteret. Cùm ergo partibus ſuper hoc dies eſſet præfixa, ea die jam dictus O. & procuratores Comitis aduerſus prҫnominatum E. petitorium inſtituerunt, dicentes ipſum injuſtè occupare Eccleſiam, quam ſine aſſenſu Comitis, & Aduocatorum eiuſdem Eccleſiæ, quam contra conſuetudinem totius Eccleſiæ Regni Anglorum, contra conſtitutionem Regis antiquam, omnium Procerum dignitatem in greſſus erat manu; & violentiâ prædonis, qui præfato Comiti totum fundum in quo ſҫpe dicta Eccleſia ſita eſt, diu abſtulerat. Proferebatur inſuper mandatum Regis, quo præcipie bamur Comiti ſuper aduocatione Eccleſiҫ ſuҫ juſtitiam exercere, aut O. prætaxatam Eccleſiam reſtituere, qua poſt deceſſum Regis contra ipſius edictum fuerât deſtitutus. Ad hҫc Ernaldus ſe juſtè per Epiſcopum aſſenſu Aduocati Eccleſiam poſſidere dicebat. Sed Aduocatus ille & alij amici eius, potentatu Comitis vt aſſerebat, à Domino terrebantur, quòd nullus eorum in hoc judicio & regno contra ipſum aſſerere audebat, præſertim cum Comes & ſuus O. non modo ſua, ſed & ſe regiæ magnitudinis pondere in judicio tutarētur cōtra pauperem, quem ab Eccleſia ſua multis annis excluſerant. Hac de cauſa ad veſtram appellauit audientiam, præfigens diem qua cantatur *Ad te leuaui*. O non ſibi cauens, & Eccleſiam tanti non eſſe reſpondens, litis ceſſit appellationi.

Domino Papæ Adriano. Epist. VII.

PRecibus nobilis viri Rag. de SanctoVvallerico, venerabili fratri noſtro Richardo Londonienſi Epiſcopo dedimus in mandatis, vt ei de Comite Alberico, à quo ſibi lx. marcas fide interpoſita deberi dicebat, canonicam iuſtitiam exhiberet. Epiſcopus verò cauſis quibuſdam interuenientibus mandatum noſtrum exequi præpeditus, cognitionem venerabilibus viris Rad. Lond. Decano, Hug. Archidiacono delegauit. Cùm ergo reus tertiò legitimis interuallis citatus eſſet, & ductore probato propoſitam intentionem implens, non faceret copiam ſui, nec vt oportebat, ſufficientes excuſatores aut reſponſales miſiſſet, memoratus R. actor magna poſtulauit

lauit inſtantia vt iudices & tramites * ſuo officio fungerentur: Illis autem reſpondentibus cognitionem audiſſe, non deciſionem, ſibi ab Epiſcopo delegatam eſſe, & ob hoc eo inconſulto in cauſa non poſſe procedere, prænominatus R. expetijt, vt aut procederent ſi licebat, aut patentibus literis ſibi traditis, agitationem negotij Epiſcopo ſignificarent: & quia ab eis in hac petitione non meruit exaudiri, eoſdem ad noſtram audientiam appellauit. Cùm itaque die præfixa in præſentia noſtra adeſſent, & rei ſeriem præfato modo partes exponerent, ſæpedictus R. dicens ſe à delegatis ſibi iudicibus deluſum, ipſos ad Sedem Apoſtolicam intimauit, diem pręfigens in Octauis Pentecoſtes. Illi verò ſuam excuſantes innocentiam dicebant Epiſcopum deciſionem cauſę proprio reſeruaſſe examini, & ſe in cauſa nequaquam malignatos eſſe, parati hoc ipſum iuramento corporaliter pręſtito demonſtrare. Vos autem cui diffinitionis, vt oportuit, reſeruatus eſt calculus, cauſæ finem debitum imponetis.

Domino Papæ Adriano. Epist. VIII.

VEniens ad noſtram pręſentiam Prior Rumeliacenſis poſtulabat Eccleſiam de Goggeſhala, quam Monachi * Coggeſhala per intruſionem occupauerant veſtro officio ſibi reſtitui. Elapſis verò paucis diebus Abbas citatus & fratres iam dicti loci coram nobis apparuerunt, Priori ſuper Eccleſia illa reſponſuri. Cùm verò Prior ſuam intentionem renouaſſet, Abbas habito conſilio cum fratrib. H. reſpondit ſe jam dictam Eccleſiam Canonicè habuiſſe aſſenſu cuiuſdam Theobaldi, qui in Rumeliacenſi Monaſterio Prior extiterat, Conuentu Prioris conceſſionem annuente, approbante. Adjecerunt & ſe de donatione iſtius Eccleſiæ, pro penſione, de qua Monaſterio Rumiliacenſi ſoluenda inter eos conuenerat, teſtes habituros de Monachis Rumiliacenſibus. Vt autem ſuis inſtrumentis & teſtib. vti poſſent ad ſuam innocentiam oſtendendam, terminum ſibi poſtulabant indulgeri: quod cum iudicio obtinuiſſent, Rumiliacum profecti, coadunatis vniuerſis fratribus cum Capitulo, eos, quorum nitebātur teſtimonio, mi-

nimè repererunt, quia cùm Prior loci omnibus fratribus aliis * illi ſoli remanerent, qui conceſſioni ſæpe dictæ Eccleſiæ Abb. Monachis prædictis factę interfuerunt, nec vnus ſolus, vt nobis dictum eſt, remanſit. Quod cùm fratres memorati loci vidiſſent, aſtruere cœperunt, P. V V. I. R. ad alium Cœnobium ex induſtria Prioris miſſos eſſe, ne ſuę veritati Milonis Epiſcopi Morinorum *, Pręfatum Priorem appellauerunt, ibidemque ad Apoſtolatus veſtri excellentiam eundem, vt ex teſtimonio quorumdam Abbatum accepimus, inuitauerunt.

Domino Papæ Adriano. EPIST. IX.

CAuſam, quę inter Abbatem de Coggeshala & Priorem Rumiliacenſem ſuper Eccleſia de Coggeshala multum diu actitata eſt, nequaquam potuimus terminare, quia poſt multas citationes & dilationes in noſtram pręſentiam venerunt, & ibidem vterque alterum ad Apoſtolatus veſtri præſentiam inuitauit. Prior Rumiliacenſis Abbatem appellauit, eò quòd ſibi Eccleſiam ſępedictam auferebat, decimas Parochianorum, * quos à domibus & terris expulerant, denique pręfixit Octauas Pentecoſtes. Monachi verò exinde ſuam pętendentes paupertatem ſe Priorem in præſentia Epiſcopi Morinorum ad audientiam veſtram appellaſſe, & feſtum Sancti Lucæ terminum ſuæ appellationi feciſſe allegarunt, & eandem coram nobis appellationem renouauerunt.

Domino Papæ Adriano. EPIST. X.

DIes quatuor à iudicio venerabilis fratris noſtri Epiſcopi Londonienſis à Priore Rumiliac. per appellationem tracti * in vnum præſentes conſtiterunt, à quibus idem Prior ſe querebatur nuper ſpoliatum quadam Capella Eccleſiæ ſuæ de Tira abſque iudicio, quam annis lx. & eo amplius quietè inconcuſſè poſſederat. Ad cuius rei probationem his allegationibus vtebatur, primò quia ſacerdotes illi qui ad memoriam huius ętatis poterant peruenire, ambas pariter nomine Monaſterij Rumiliacenſis poſſederant; tum quia ad aduocationem

eiuſdem Domini æqualiter vtraque pertinere videbatur, quia eandem Capellam in Parochia de Tira ſitam eſſe aſſerebant. Poſtremò quia corpora defunctorum ad Capellam pertinentium ex iure conſuetudinis in ſæpedicta Eccleſia ſepeliebantur. Contra hæc illi eò quòd ſibi de mandato vt dicebant non conſtaret, cautionem denuò à memorato Priore exigebant. Prior verò hanc cautionem exigi non oportere aſſerebat, cùm de mandato conſtaret, tam ex litteris Abbatis Cluniacenſis conuentus Rumiliacenſis, quàm ex apicibus Domini Morinenſis Epiſcopi. Præterea dilatoriam hanc exceptionem in initio optauerat eos oppoſuiſſe in auditorio Domini Londonienſis, ex abundanti tamen ne cauſam diutius poſſent more ſuo protrahere præfati laïci, nobis idoneos fidejuſſores dedit. Aduerſarij verò de legum ſubtilitate nitentes aliam ſatiſdationem ſibi fieri exigebant, eò quòd ſi pro ſe lata foret ſententia, poſt tempora noſtra captioſum illud futurum eſſet, ſi denuò Monachi litem mouere tentarent, maxime cùm ijdem laïci ſæpiùs à diuerſis perſonis ſe litibus & ſumptibus ſuper hac eadem cauſa vexatos eſſe quererentur. Prior verò ſufficere debere contendebat quòd iudici fides facta foret. Quibus in hunc modum contendentibus nos interlocuti ſumus, nihil tale ab Eccleſia Romil. ad nos vſque emanaſſe, nec meminiſſe nos aliquid huiuſmodi in Decretis expreſſum, contra conſuetudinem Regni Anglorum eſſe quod poſtularent. Vnde pręfati viri accepta occaſione audientiam veſtram appellarunt, diem præfinientes Octauas Pentecoſtes. Cùm ergo cauſam integram nos opportunè majeſtati veſtræ reſeruaremus definiendam, Prior ſe admodum grauatum eſſe conqueſtus eſt, quòd de tranſmarinis partibus ad nos ſępiùs veniens, nec per nos, nec per Dominum London. aliquam ſit iuſtitiam aſſecutus, quòd ab Ailvvardo Archiepiſcopo ſæpè iniuſtè in hac cauſa vexatus ſit, & quòd nunc tandem iuſtitia ſua interuentu appellationis ferè in annum differretur, jam dictum Archidiaconum, quem videlicet laicis patrocinantem, per quem, vt dicebat, hæc mala ſibi proueniebant, ad Sedem Apoſtolicam appellauit, diem præfigens in Octauas Beati Martini.

Domino Papæ Adriano. EPIST. XI.

ALanus de N. Eccleſiam illam, qua ſe iniuſtè ſpoliatum eſſe dicebat, officij noſtri authoritate ſibi reſtitui poſtulabat præſente A eiuſdem Eccleſiæ poſſeſſore, cui diem reſpondendi A. poſt multas citationes peremptorium præfixeramus. Alanus verò petitionem A. exceptione rei iudicatæ ſubmouere nitebatur, dicens eum à poſſeſſione jam dictæ Eccleſiæ cecidiſſe, iudicio venerabilis fratris noſtri Richardi London. Epiſcopi, tùm Archidiaconi, lata ſententia pro Ernardo deceſſore; ſuper hoc litteras Domini Epiſcopi hoc atteſtantes in medium proferebat. E contra A. ſententiam illam, ſi lata fuit, ei ſuffragari non poſſe reſpondit, cùm res inter alios acta & iudicata aliis prodeſſe non debeat & obeſſe. Et licet meritò poſſet de ſententiæ iniquitate cauſari, qua abſens nec contumax condemnatus, cum aliquantulo cauſæ ſuæ diſpendio, propter reuerentiam Epiſcopi ſui Domini London. cuius ad præſens ſibi quantum fuit nolebat attemptare ſententiam, omiſſo iudicio poſſeſſorio petitorium inſtituit, aſſerens Eccleſiam ſuam eſſe, & ſe perſonam eius à tempore Mauricij bonæ memoriæ Londonienſis Epiſcopi extitiſſe, & ſe hoc tempore Giloberti piæ recordationis Epiſcopi Lond. legitimorum aſſertione teſtium canonicè comprobaſſe, plures producens teſtes, quos eiuſdem iudicio interfuiſſe dicebat. Cùm ergo ex mandato noſtro teſtes examinaſſent venerabiles fratres noſtri Rog. Eborac. Archiep. Epiſcop. H. Lar. Ciceſtr. R. Lincoln. Epiſcopi, alijque prudentes viri, quibus iniunxeramus, eos concordes in omnibus inueniſſent, & nos audito teſtimonio cauſam fine debito terminare diſponeremus, Er. ſententiam noſtram interpoſita appellatione præuenit, diem præfigens Dominicam, qua cantabitur, *Quaſi modo geniti.* Hos ergo vt oportuit Maieſtati Apoſtolicæ deferentes, cauſam terminandam Sanctitati veſtræ integram reſeruauimus.

Digitized by Google

Adriano Papa, EPIST. XII.

INter Richardum Clericum, & Rad. Nanſellum ſuper Eccleſia de Preſtchiam controuerſia diutius agitata eſt. Cùm verò venerabilis frater noſter Vvalterus Conuentrenſis Epiſcopus poſt multas citationes eam tandem debito fine terminare diſponeret: Richardus vt pote, qui prefatam Eccleſiam ſibi, vt pote violenter ſine judicio deſtitutus, reſtitui poſtulabat, probationes quib9 ſe cõtra Rad. abundare dicebat, in Synodo Cicestrẽſi* exactæ ſunt. Producti ſũt itaq; ſeptẽ teſtes, qui, ſicut ex teſtimonio Epiſcopi præfati accepim9, Richardũ in prefata Eccleſia canonicè inſtitutum, & ſine judicio ejectum jurejurando firmauerunt. Interuenientibus verò precibus Domini Reg. cauſa, antequam ſententia fer[e]tur, ſortita eſt dilationem. Vnde memoratus Richardus noſtram audientiam appellauit: illis autem die præfixa conſpectui noſtro aſtantibus, Richard. reſtitutionem jam dictæ Eccleſiæ petens, querimoniam inſtaurauit, producens tres teſtes, qui ſicut in foro Epiſcopi, ita in audientia noſtra eum canonicè inſtitutum, ſine judicio ejectum aſſerebant. Ad hæc Rad. quod in præſentia Epiſcopi geſtum eſt ſibi non debere obeſſe reſpondit, cùm & ipſe ante dilationem meruerit, & illo abſente ſæpedicti Ric. ab Epiſcopo inciuiliter ſit recepta probatio, *reciperetur. Rad. duobus teſtibus, crimina in modum exceptionis oppoſuit, Alterum ſ.S. Sacerdotem, dicens infamem reúmque homicidij, & falſificationis monetæ, multiſque latrocinijs inuolutum: Alterum verò Andream acolytum eſſe aſſeruit homicidam: Tertium verò reliquit intactum. Ad hæc quoque crimina comprobanda dilationem ſibi petijt indulgeri. Nos itaque ne non malitiæ, ſed juſtitiæ cauſâ dilationem petere videretur, ab eo legitimam exegimus cautionem, quâ nobis fidem faceret, ſe non modo malignandi, aut fruſtratoriæ dilationis cauſſâ eam poſtulare. Cùm verò à nobis dilationis ſpatium vltra Canonicam & legitimam definitionem, quã ei offerebam9, obtinere non poſſet, ad veſtrã præſentiam appellauit à pridie Cal. Aprilis prefixa Dominica, quâ cantabitur *Ad te leuaui*, Actor verò de temporis prolixitate cauſatus terminum coarctauit [ad] diem Pentecoſtes.

Adriano Papæ. EPIST. XIII.

Litteras Sanctitatis veſtræ debita cum veneratione ſuſcepimus,quibus continebatur vt tamDomino Lond. quàm Capitulo eiuſdem Eccleſiæ, itémque Vualtero ſacerdote ante noſtram præſentiam euocatis, controuerſiam quæ inter eos vertebatur, appellatione remotâ fine canonico terminaremus. Partibus itaque è regione conſtitutis, cùm Vualterus proponeret duos de præcipuis illius Eccleſiæ viris, H. Archidiaconum, & Magiſtrum Albericum, ambos ex parte Capituli ſe denuntiaſſe, alterum autem, videlicet magiſtrum A. ex parte Epiſcopi ſe dixiſſe, vt in ſacerdotem ordinaretur, altario B.Pauli ſicut vnus ex alijs miniſtraturus,non ſolum Dominus Lond. verùm & vniuerſum Capitulum ſe id mandaſſe conſtanter ſunt inficiati. Duo quoque memorati viri pro ſe reſpondentes idem diffitebantur, fatentes tamen quod ex proprio motu animi Magiſtrum Vualterum tanquam amicum ſuper ordinatione conuenerint, interogauerint, conſuluerint, vt ad ordinem Presbyteratus accederet,dicentes hoc placere Capitulo:nihil tamen iſtorum ex parte Capituli ſe dixiſſe, aut aliquid promiſiſſe aſſerebat. Deinde cùm ſuper his conſilium haberemus, aſſidentibus nobis venerabilibus fratribus noſtris Rodb. Lincol. & Vvillelmo Norvvic. Hilar. Diceltr. Epiſcopis, Londonienſem Epiſcopum, eiuſque conuentum à petitione Vualt. abſoluimus, eò quod aduerſus eos nullas afferret probationes. Porro quoniam duo viri prænominati ex confeſſione ſua quacumque aliquomodo teneri videbantur, ad emendicatum pro paupere decurrentes ſuffragium, ſacramentum eis detulimus, vt ſe ex parte Epiſcopi & Capituli nihil Vualtero denuntiaſſe & promiſiſſe innuerent, qui cùm propoſitis ſacroſanctis Euangelijs iurare parati aſſiſterent, Vualterus in appellationem prorupit aduerſus Lond. Epiſcopum, & eius Decanum, & ſæpedictos Hug. Archid. & magiſtrum A. perſonæ tamen Decani deferens, vt per procuratorem appellationem iſtam proſequatur, ſenectuti & inualetudini eius parcens. Diem enim eius præfiniuit Octauas B. Andreæ Apoſtoli H.S. quia authoritate Apoſtolici mandati omnis in hac cauſa inhabita fuerat appel-

latio, ad vlteriora procedentes accepto Sacramento à memoratis viris, eoſdem omninò abſoluimus.

Adriano Papæ. EPIST. XIIII.

SAnctitatem veſtram circa plurima nouimus occupatam, vt pote quæ ſola inter homines totius Eccleſiæ Domini incolumitati inuigilat. Oportet itaque qui ad aures veſtras accedit ſermonem ferre adbreuiatum: noſter dum voce quidem breuis eſt, ſed toto dilatatus affectu, cóque magis quòd ad Eccleſiæ Anglorum vtilitatem proficit, & gloriam nominis veſtri. Venerabilis frater noſter Nigel. Elien. Epiſcopus in explendo mandoto veſtro ſuper reuocandis illis quæ bellica tempeſtas Eccleſię ſuæ extorſeat, ad ſanguinem nil veretur, dum Eccleſiæ ſibi commiſſæ proſpiciat, veſtræ ſatisfaciat voluntati. Laboribus quidem eius, ſumptibus, doloribus qui ei vicinamur, omnes compatimur. Et tanto ampliùs quo aduerſus eum nondum quieuit indignatio veſtra, ſed in ceruicem Apoſtolica manus intentata eſt. Veruntamen vt auris paterna quod ipſi expedire credimus patienter admittat, ei mandatum veſtrum non debuit eſſe captioſum, ſed ex quo in exequendo obediens inuentus eſt & fidelis, ipſum veſtro auxilio oportuerat roborari. Fiat ergo ſi placet quod Patrem, quod Romanum decet Pontificem, vt jam dictus Epiſcopus auxilium veſtrum inueniat in tribulatione, quam pro executione mandati veſtri humiliter portat. Reſtituite ei ſi placet gratiam veſtram, aduerſus hoſtes Eccleſiæ fortius dimicabit. Ei námque ad beſtias pugnandum eſt. Quis vnquam ſuum ſuſpendit athletam, vt meliùs dimicaret? Pugnam Epiſcopo indixiſtis, manus eius tenetis alligatas. Majeſtatis itaque veſtrę prouoluti pedibus ſupplicamus, vt ſoluto Epiſcopo in eos qui contra Epiſcopum, nos ipſos, immò quod maius eſt, contra Apoſtolicas factiones bona Eccleſiæ auſu ſacrilego detinere pręſumunt, debitæ animaduerſionis pœna torqueatur, & Apoſtolici nominis contemptores veſtris ſtimulis vrgeantur ad viam, ad quam, arcu quàm gladio, faciliùs reducantur.

Adriano Papæ. EPIST. XV.

SAnctitati veſtrę mandatum nuper accepim⁹, vt quod de ortu & natiuitate venerabilis viri Gauterij Canonici S. Rufi ex

diligenti inquiſitione nobis innotuerit, Majeſtati veſtræ ſignificare non differamus. Res autem quam quæritis, apud nos multa queſtione non indiget, cùm luceat per ſeipſam à Domino, vt præ nobilitate maiorum, claritate totius cognationis latere non poſſit. Pręfatus namque Gauterius, ſicut pro certo nouimus, filius fuit illuſtris Militis, de matre nobili legitimo ſuſceptus matrimonio, nobilem veſtrum VV. de Braioſa vicina ſanguinis cognatione contingit. In Comitatu Ciceſt. diutiùs honeſtiſſimè conuerſatus eſt, claritatem quam à maioribus contraxit quippe virtutis titulo decorauit, ſemper in omnibus apud nos inceſſit ſine querela. Hæc quidem quæ dico, nobis, venerabili fratri noſtro Ciceſtrenſi Epiſcopo, alijs conuicinis celebri totius Prouinciæ teſtimonio nota ſunt.

Adriano Papæ. EPIST. *XVI.*

IN cauſa, quæ inter G. latorem horum & Gregorium quendam vertebatur, in præſentiam noſtram tracta per appellationem hoc modo proceſſum eſt. Aug. filius Greg. procurator aſſerebat Dominum ſuum Eccleſiam de Becleſt poſſediſſe, eáque abſque ordine judiciario ſpoliatum, laicos quoſdam, vnum Clericum, quem iſte inimicum ſuum cauſatus eſt, in ſuę aſſertionis teſtimonium producebat. E contra verò Gaufridus Gregorium poſſediſſe inficians, dicebat, poſt tempora illa, de quibus Aug. loquebatur, Bald. quendam per Abbatem beati Eadmundi, & Conuentum Domino Nordvit. præfatam Eccleſiam in plena Synodo fuiſſe repræſentatum, cumque Dominus Nordvic. vtrum eadem Eccleſia vacaret, diligenter diſquiſiſſet, habito tractatu cum fratribus Capituli eam vacare reſpondit. Archid. cæteris atteſtantibus in publica audientia ita introductum B. memorabat, cui iſte ſe ſucceſſiſſe referebat, ingreſſus ſui ſatis idonea proferens inſtrumenta. Aug. verò teſtes ſuos audiri inſtanter poſtulabat. Deinde G. Gregor. per procuratorem ſemper litigare, numquam ſui copiam facere, cùm tam ſanus, & propè eſſet, querebatur, adijciens, ſi perſonam eius videret, ipſum talem eſſe oſtenſurum, quòd hanc Eccleſiam nec aliam poſſidere poſſet. Huiuſmodi loquebatur quaſi crimen aliquod vellet intentare. Porro cùm

cùm exigeremus, vt rem manifeſtius aperiret, ad examen Apoſtolicę Sedis Gregor. appellauit, ibi dicturus ea quę in Anglia non audebat, diemque præfiniuit Dominicam qua cantabitur, *Quaſi modo geniti.*

Adriano Papæ. Epist. XVII.

SVper Eccleſia de Bolteford inter Alexandrum Malambeſtiam, & Roger. Presbyterum controuerſia diutiùs agitata eſt, tandem cùm Alex. authoritate Epiſcopi Lincol. in jam dictæ Eccleſiæ poſſeſſionem propter contumaciam Rogerij eſſet inductus, reſtitutionem fructuum perceptorum à memorato Rogerio peteret, Rogerius ad noſtram audientiam appellauit? Cùm ergo cauſas appellationis præſente aduerſario Rogerius allegaret, ſe ab Epiſcopo Lincol. in eo contra rationem iuris grauatum aſſeruit, quòd abſens, inauditus, indefenſus, ſpoliatus eſt, contumacia ſibi impoſita, cùm nullam vnquam vocationem iudicis contumaciter neglexiſſet. Præterea ſi contumax extitiſſet, poſſeſſionem ſuam intra annum venienti parato ſatiſdare iudicio ſiſti ſibi reſtituendam eſſe dicebat de iure legum, Canonum, ſanctæ Eccleſiæ Roma. conſuetudine, veſtigia cuius, vt iuſtum eſt, Anglorum Eccleſia imitatur. Illo itaque vt ſatiſdationem reciperemus inſtante, reſtitutionem poſſeſſionis petente, A. præfigens Dominicam proximam poſt Octauas Paſchæ veſtram audientiam appellauit, qui per miſericordiam Domini finem cauſæ debitum imponetis.

Adriano Papæ. Epist. XVIII.

CVm inter Priorem de Pritelevvella, & Robertũ quendam controuerſia ſuper Eccleſia de Vvacheringijs, quadam colluſione, vt de eadem Eccleſia Richardo de Ambli præiudicium fieret, verteretur, abſente tum citato, Richardus de Ambli, qui pręfatæ Eccleſiæ fuerat poſſeſſor, per eiuſdem Prioris conceſſionem, reclamantibus quibuſdam Clericis Richardi, iterum atque iterum abſentiam eius, & eum non citatum obijcientibus, Dominus Lond. nihilominus pro Richardo ſententiam tulit aduerſus Priorem, qui ſic vinci victoriam reputa-

uit. Deinde cum incontinenti facta appellatione, A. Clericis Ric. de Ambli ad noſtram præſentiam, * D. Lond. ſententiam ſuam, miſſo quodam Sacerdote Vvillelmo, niteretur executioni mandare, Clerici Richardi Robertum non admiſerunt, nec iniurioſè reſtiterunt, ſicut poſtmodum Sacerdos confeſſus eſt, ſed aduerſariorum manus vi moderatiſſima repulerunt: Quamobrem Dominus Lond. audita querimonia Rodberti, quod in ſe manus violentas Clerici de Ambly injeciſſent, eos denunciauit excommunicatos. G. ſ. Sacerdotem, S. A. quos licet huius criminis * crederemus, ſæpenumero mandauimus Domino Lond. quatenus eos pro non excommunicatis haberet, vt fuerunt die appellationis ad nos factæ, aut ſaltem accepto ſacramento ab eis quod iuri parerent, abſolueret. Quòd cùm facere diſtuliſſet, ab eis ſacramentum, quòd iudicio Eccleſiaſtico parerent, accepimus, die ſibi præfinito, aduerſariis in probatione deficientibus, & audita reorum purgatione, ab obiecto ſibi crimine eos abſoluimus.

Adriano Papæ. EPIST. XIX.

CAuſa quæ vertebantur inter Magiſtrum Iord. Fantaſma & Magiſtrũ Ioannẽ Ioichet clericos Domini Vvintonienſis ſuper Vvinton. tandem trãſlata eſt ad audientiã noſtrã. Auditis ergo allegationibus Magiſtri Iord. inſtrumentis diligenter inſpectis, memorato Ioãni veſtra noſtra authoritate inhibuimus, ne contra voluntatẽ Iord. ſcholas regere pręſumeret in præfata ciuitate. Die verò ſequenti in noſtra præſentia conſtiterunt, multa in ſe proponentes ad inuicem: Iordanus, ſi quidem iamdictum Ioannem contra Religionem fidei in prædicta ciuitate ſibi ſcholas vſurpaſſe, damna plurima intuliſſe dicebat, officio noſtro ſibi ſuper his ſatisfieri poſtulans. E contra Ioannes ſe iudicio Synodi ſuper fidei læſione innocentiam ſuam purgaſſe aſſerebat, magiſtrum I. cui ſimilis purgatio adjudicata eſt, quoniam ſuper fidei lęſione ſimiliter fuerat impetitus, omninò defeciſſe dicebat, petens vt vrgeremus ad purgationem ex iudicio præſtandam, vel ad implendam pactionem quæ fide interpoſita dicebatur fuiſſe roborata. Illis itaque ſic altercantibus, Ioannes veſtram audientiam appellauit, dicens ſe oſtenſurum

Digitized by Google

quòd ſæpedictus Iordanus Religionem fidei ſacramento temerauerat, diem præfigens natiuitatem Beati Ioannis. Cum verò Iord. prolixitatem temporis cauſaretur, eò quod ab initio Decembris vſque ad finem Iunij terminum prorogaſſet, eam ſæpedictus Ioannes in feſtum B. Michaelis protelauit. Nos autem quęſtionem criminis veſtrę reſeruantes diſcretioni, quia de iure Scholarum Magiſtri Iordani conſtabat, communicato fratrum noſtrorum Liceſtr. Henford. Vvigorn. Epiſcoporum conſilio, Domino Vviton. dedimus in mandatis, ne præfatum Iordan. ſuper ſcholis pateretur à Ioanne vlteriùs fatigari: etſi enim inueniret veſtræ & noſtrę authoritatis contemptorem ipſum publicè denuntiaret anathematis vinculo innodatum. Poſtmodum verò elapſis paucis diebus in noſtram prę ſentiam redierunt, Iordano veterem querelam innouante. Dicebat enim Ioannem poſt interdictum vſurpaſſe ſcholas, in ſententiam anathematis incidiſſe. Ioannes verò hoc conſtantiſſimè inficiatus eſt, paratus incontinenti tactis ſacroſanctis Euangeliis iurare, quòd poſt prohibitionem noſtram à magiſterio deſtiterat. E contra Iord. ſe die præfixa probaturum dicebat, aſſertione legitimorum teſtium, quòd poſt edictum magiſterium exercuerat, ſed Ioannes diem recuſauit recipere, dicens ſe jam in procinctu Romani itineris eſſe, vos autem authore Domino litigiis eorum finem debitum imponetis.

Adriano Papæ. EPIST. XX.

IN cauſa quæ vertitur inter Vvillelmum filium Godefridi, & Vvillelmum Lichesfeldenſis Eccleſiæ Canonicum, ſuper Eccleſia de Salavva, quam Sanctitas veſtra venerabili fratri noſtro Gauterio Conuentrenſi Epiſcopo delegauit, ad noſtram audientiam appellatum eſt, eò quòd Vvillelmus filius G. Curiam Epiſcopi tum ei omnem iuxta mandatum veſtrum iuſtitiam offerentem. * Cum ergo jamdictus Vvillelmus reſiſtente aduerſario in præſentia noſtra ſuam proponeret actionem, eidem Vvill. Lichesfeldenſis fori præſcriptionem oppoſuit, appellationem ad nos factam non tenere, eò quòd à iudice delegato niſi ad delegantem appellari non liceat. Alter itaque Vvill. ſtatim ad ſedem Apoſtolicam appellauit, diem præfigẽs Calendas Maias.

Adriano Papæ. EPIST. XXI.

CVm inter Rodb. Vvnegotum, & Vvillelmum de Deſturminiſter ſuper quibuſdam parochianis & decimis ſedente Adelelmo Archid. Dorſciꝫ controuerſia verteretur, Rodb. petente ea ſibi reſtitui, eò quòd aliquando ſibi adjudicata reſignata fuiſſent, quod teſtibus ſe probare paratum aſſerebat, prædictus Vvillemus, aduerſus quem vt poſſeſſorem petebatur, ad noſtram audientiam appellauit. Cùm itaque ſe noſtro conſpectui ambo præſentaſſent, eò quòd Vvillelmus, licet appellauerit, minime inſtructus venerat, ad venerabilem fratrem noſtrum I. Sar. Dioceſanum eorum Epiſcopum cauſam duximus remittendam, qui cùm in Synodo ſua de cauſa ſufficienter cognouiſſet, itaut ad pronunciandum accingeretur, ſæpedictus Rodb. petitione ſua ſuper præfatis parochianis & decimis expoſita, tres teſtes produxit ſacerdotes, iurare paratos ſe præſentes adfuiſſe cùm ordine iudiciario adiudicatum fuerat Rodb. jus parochiale quod petebat, cum decimis. Quibus diligenter examinatis, ſatis concordibus inuentis, cùm jam poſt ſuſcepta teſtium iuramenta pronuntiaturi eſſemus, aſſidentibus nobis venerabilibus fratribus noſtris, Hilar. Ciceſtr. Gilleberto Hunford. & Richardo Lond. Epiſcopis, ſæpedictus Vvillelmus abſque vllius grauaminis allegatione, tertiò quam * viris formam vt vobis viſum eſt, ad Conſiſtorij veſtri excellentiam appellauit, terminum appellationi præfigens Dominicam qua cantabitur, *Lætare Ieruſalem*. Robertus verò terminum coarctauit, diem præfigens Epiphaniam.

Adriano Papæ. EPIST. XXII.

COntrouerſiam quę inter Rodbertum quendam, & Richardum de Ambly vertebatur, ſuper Eccleſia de Vvaccheringiis, Serenitas veſtra nobis diſcidendam delegauit. Partibus itaque ē regiōne cōſtitutis, cū aſſiderēt nobis venerabiles fratres noſtri, Richard. Lond. Hilar. Ciceſtr. Epiſcopi, Rodb.

Eccleſiam petebat, quam ſibi in Curia Lond. adjudicatam aſſerebat. Econtra Richardus quadam colluſione aduerſus Monachos de Pretelevvilla dictatum eſſe judicium allegabat. Se verò Eccleſię poſſeſſorem citatum, nullam inter ſe & Rodb. latam fuiſſe ſententiam conſtanter aſſeuerans, quod ipſe Lond. Epiſcopus palam omnibus confeſſus. Rodb. itaque adhęc nihil reſpondens, audientiam veſtram appellauit, diem conſtituens Octauas B. Andreæ.

Alfredo Vigorn. Epiſcopo. Epist. XXIII.

NVper prudentiam veſtram ſatis admirari non potuimus, quę noſtro, & fratrum noſtrorum conſilio poſtpoſito & contempto in ſe videtur prouocare indignationem ſuperiorum fere poteſtatum omnium. Summus Pontifex, Sereniſſimus Princeps, illuſtris Regina à fraternitate veſtra modicum quid expectant, in quo honeſtati, indemnitati veſtrę, quàm vtilitati eorum, magis proſpectum erit. Certè ſi rem grandem eorum quilibet peteret ſigillatim, jure optimo debuerat exaudiri. De nobis, fratribus noſtris taceatur ad pręſens, quod ſi placuiſſet non oportebat in Conſilio veſtro locum tenere nouiſſimum. Vereor, dilectiſſime frater, vereor ne Conſilarij veſtri conſilium inſipiens, inutile dederint, dum nobis omnibus apud vos præferri ſtuduerunt. Omnes conſulunt in commune, vt juxta principum voluntatem Magiſtro Salomoni cedant Eccleſię, quę intranſactionem Godefridi & Vvillelmi veniſſe dicũtur. Nónne fuerat eorum tam laudabilis non modo acceptanda, ſed pręmianda voluntas? Honeſtum, litteratum virum veſtris volunt obſequijs mancipare, dum liberalitatis veſtræ munus implebitis, id agite ne fiant irrita quæ de labiis Epiſcoſci proceſſerunt. Fuerat ſane contemplatione litterarum & morum, jure ſocietatis antiquę aſciſcendus, id etiam nemine poſtulante. Nónne judicandus eſt in opportunitatibus ſuis, fratrum conſilio, qui illud tam leuiter aſpernatur? Nónne preces illius merentur excludi, qui tam piã voluntatem Principũ non admittit? vt de aliis taceatur qui tum apud vos plurimum poſſe debent ex merito, voluntas Domini Papę pleniori benignitate interpretanda erat. Vulgo dici ſolet acceptum fideli-

H. Epiſcopo Dunelmenſi. Epist. XXV.

IVxta relationem veſtram habemus quod poſſimus de fraternitate veſtra cauſari, qui ex conſtitutione ſacrorum Canonum, denuntiaſſe debuiſtis flagitioſum illum, quem Epiſtola veſtra nobis depinxit, ab Eccleſia veſtra ob tanti ſceleris atrocitatem, anathemate condemnatum. Nos autem, licet venerabilis fratris noſtri Eboracenſis Arch. litteris fretus fuerit, pro eo multi magni viri, culpam aut omnino reticentes, aut minuentes ſupplicauerunt: ei neque communionem indulſimus, nec itineris pœnam remiſimus, ſed tantùm terminum prorogauimus vſque ad Exaltationem Sanctæ Crucis, nihil eorum quæ ei injuncta fuerunt, in alio immutantes. Quia ergo malitia ſua aut fallacia ei lucroſa eſſe non debet, eundem fraternitati veſtræ juxta canonicas ſanctiones tractandum relinquimus, mandantes vt pro modo culpæ tanti flagitii, ſcelus ea ſeueritate puniatis, vt delictum eius authore Domino per pœnitentiam deleatur, & cæteri vel timoris metu à ſimilibus terreantur. Nos enim per miſericordiam Domini criminum patroni eſſe nolumus, ſed vltores, gratum habentes, quòd zelum juſtitiæ inter barbaros retinetis, ratum habituri quicquid ſecundum Dominum ſtatuetis in illos, qui Crucifixum adhuc, qui in Eccleſia adorandus eſt, perſequuntur.

N. Epist. XXVI.

ARguendus eram, pater, ſi non conatibus meis in executione mandati veſtri neceſſitas potiùs quam negligentia obſtetiſſet. Ergo quia Magiſtrum Guillelmum ex quo à vobis diſceſſi, videre non potui, antequàm viſis litteris veſtris ipſum ad Dominum A. per Dominum Archiepiſcopum ad impetrandas inducias fecerim euocari. Laborauit Archiep. ad hæc, & ego adhibitis ſociis laboraui, ſed nõ periit in eo labor noſter. Veniet itaque ad diem ſibi prefixum, & forte qui noſtras contempſit, ſi tamẽ neceſſe fuerit, preces noſtras admittet. Cõuenimus ſuper negotio Dominũ Riceſtr. explorãtes animũ eius quẽ

proculdubio in hac re timere non oportet, quia nobis jurejurando firmauit, quòd licèt ſibi ipſi magnam irrogaretis iniuriam, nullam ſibi vellet fieri vltionem, niſi adeo enormis eſſet, quòd ſaluo honore diſſimulari non poſſet. Nouit enim innocentiam veſtram, & quem in ſe habeatis affectum. Pręcepit ergo vt vobis ſcriberem ſibi non diſplicere, ſi mandatum Domini Papæ ad vnguem exequimini. Scit quia neceſſe eſt vobis vt illud impleatis. Veſtro quoque A. dedit in mandatis vt vobis dicat, quatenus ſcripto meo credatis. Scitis forte quare ipſum hoc idem ſcribere non decuerit. Hoc quidem vult haberi ſecretum. In feſto Magdalenæ, de pertinentiis Eccleſiæ de Clerica, quæ ad ius veſtrum pertinet, ante Dominum Archiepiſcopum litigabitur. Conſulo vt ipſa die aliquis veſtrorum, vt adſit ſaltim curſor cum ſcriptis munimentorum veſtrorum, ius veſtrum poſſimus proteſtari. Si quid eſt quod nuntii veſtri attulerint quod ad Vvigornenſem ſpectat, ſine mora exhibeatur ei & Archiepiſcopo.

Domino Papæ Adriano. Epiſt. XXVII.

IMmoderatus amor tantam mihi dedit audaciam, vt ſolicitare pręſumem pro meis, amicorum meorum neceſſitatibus, cùm ſim puluis & cinis, Apoſtolicam Maieſtatem: verùm pro his fiducialiùs ſupplico, quos vobis, Pater amande, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ fideliores agnoſco, inter quos eſt venerabilis pater Dominus Norvvic. qui ſicut promptiori, pleniori deuotione Apoſtolatui veſtro ſubmittitur, in Eccleſia Anglorum fructuoſiùs famulatur. Ita manifeſtis calumniis ſæpius affligitur, indebitis vexationibus mandatorum veſtrorum occaſione proſternitur, ſicut ex reſcriptis Epiſcoporum poteſtis percipere. Vvalchel. Archid. comprehenſus in operibus manuum ſuarum, vt non modo mandatum noſtrum, ſed juſtitiam Domini euacuet, ſacrarum conſtitutionum laqueos, iudicum manus effugiat, religionem veſtram circumuenire nititur, ſub prætextu & habitu reſtitutionis, cùm tamen per ipſum ſteterit, ſi quid ei deeſt, quo minus eam habuerit. Taceo quòd in redemptionem criminis multa promiſit in contemptu Sedis Apoſtolicæ, ab ea reuerſus plura commiſit. Ad iniuriam veſtram

veſtram venio: ſpurium, quem ei reuertenti à vobis focaria peperit, de ſacratiſſimo nomine veſtro appellati præcepit Adrianum: eandem reliquit pater grauidam, * ſibi prouida diſpoſitione ſtatutum, vt ſi forte pepererit maſculum appel lent Beneuentum, quia illic peregrinatur pater, ſi fœminam, dicatur Adriana. O verum Romani Pontificis amicum! qui in flagitiis ipſius huius memoriam, de bonitate veſtra, quam impunè deludit, nequitiæ ſuę nomen imponit! Hic eſt Domine, hic eſt, qui ſanctum Epiſcopum ea ſola ratione perſequitur, quia criminibus eius Epiſcopus aduerſatur. Cùm videatis iniquum, cuius crimina manifeſta ſunt, præcedentia ad iudicium, non ponetis cum eo malitiæ portionem, licet ille vos, quantumque in ſe eſt, infamiæ ſuæ reddat participem. Cum enim ſi non deiectus à vobis redire debuerit, & correctus, facta ſunt ſemper hominis illius nouiſſima deteriora prioribus. Dicam Pater, dicam quod conſona voce omnium fama concelebrat, qui hunc dimittit, iuſtitiæ inimicus eſt, vitio conſenſus, iuſtitiæ, honeſtatis, incontinentiæ profanator. Vvigornenſ. Epiſcopus, cui commiſſa eſt cauſa eius, in executione mandati veſtri piger eſt, in proximo Inſulam egreſſurus. Placeat ergo vobis ei ſubrogare quemcumque volueritis in Anglia iuſtitiæ amatorem, vt cauſa Epiſcopi quandoque debitum finem ſortiatur.

Domino Papæ Adriano. EPIST. XXVIII.

AD oſtium Maieſtatis veſtræ pulſare totiens erubeſcerem, niſi pudorem meum deuotionis meæ ſinceritas, eminentiæ veſtræ benignitas animaret, eorum, quibus nulla ratione deeſſe poſſum, inſtantia me ad ſcribendum compelleret vel inuitum. Sanctorum fratrum, qui apud Meritonam Domino famulâtur, luce bonorum operum illuſtrant Inſulam noſtram, vexationibus, iniurijs tanto magis compatior, quanto certius habeo eoſdem à læſione omnium abſtinere, & quod omnibus Inſulanis patet, vtilitati proximorum totis viribus inſeruire. Ad veſtrum ergo Apoſtolatum confugere compelluntur, vt laboribus eorum manum miſericordiæ porrigatis. Inter cætera Eccleſiam de Effigcham, quam eis petente Domino fundi, donauit Dominus Vvinton. glorioſus deceſſor veſter Euge-

nius, ſecutus eiuſdem Domini Vvintonienſis ſcriptum ſub priuilegio confirmauit, in iniuriam Apoſtolicæ Majeſtatis, confuſionem ſanctorum Canonum contulit memoratus Epiſcopus cuidam publicano ferè laico filio ſacerdotis, qui in ea Eccleſia miniſtrauerat. Eccleſiam quoque eorum de Vppetona miles quidam diſſimulante Epiſcopo impunè ſuis decimis ſpoliauit. Hoc autem, præpediente magnitudine quorumdam iuſtitiæ detrahentium, inualeſcente malitia multorum, niſi vrgente mandato veſtro non potuerit emendari. Placeat ergo dignationi veſtræ, prædictorum fratrum cauſas, perſonas benignè admittere, citò remittere, quia temeritas eorum, qui in vſus pauperum, vltra quàm hunc, domi expendunt, moram refugit longiorem. Profectò ſi latores præſentium familiarius inſpexeritis, multarum magnarúmque virtutum paruum hoſpitiolum in altero poteritis admirari, cùm vtrumque charitati veſtræ commendet ſpiritus: alteri caro, ſanguis gratiam* compacabit. Proſit Meritonenſibus, quòd dum eſſetis in Eccleſia B. Ruffi, bonus odor eorum ad vos vſque peruenit, quod mihi ſeruo veſtro communicare ſolebat inter loquendum dignatio veſtra.

Domino Papæ Adriano. EPIST. XXIX.

In

AMicorum negotiis aures clementiæ veſtræ pulſare præſumo, cui forte ſatis eſſe debebit, ſi vel in proprijs merear exaudiri: verùm hanc temeritati meæ contuliſtis audaciam, quando me occaſionem ſcribendi vobis ex multorum negotiis rapere præcepiſtis. Nunc autem quia latoris præſentium Vvillelmi neceſſitati deeſſe non potui, Maieſtati veſtræ quanta poſſum deuotione, tanta mente pedibus veſtris proſtratus ſupplico, vt laboribus eius nunc tandem debitum finem imponatis, iam enim ſecundò ad ſedem Apoſtolicam aduerſarij ſui malitiâ trahitur, qui ad appellandum velox, ad proſequendum tardus, ſacrorum Canonum non magis ignarus, quàm contemptor, fautor curiæ, perſecutor Eccleſię, ſuffragio ſecularium poteſtatum, Catholicę vnitatis robur nititur eneruare. Hoc nouo tergiuerſationis genere noſtrates inſtruit ad Romanum Pontificem, Regem & Reginam pariter appellare, vt pro re-

uerentia veſtra, Epiſcoporum manus effugiat, Regis & Reginæ indignationem prouocet ad innocentiam conterendam.

Adriano Papæ. EPIST. XXX.

SIlentium quod mihi indixeram, venerabilis pater Elienſis Epiſcopus interrupit, qui me Maieſtati veſtrę deuotionis ſuę indicia compulit nuntiare. Credit enim ſe poſſe apud Eminentiam veſtram fidelium veſtrorum teſtimonio, interceſſione iuuari, & quia deuotionis ſuæ fidem mihi veſtra gerenti negotia, manifeſtâ operis exhibitione monſtrauit: ſerenitati veſtræ attentus ſupplico, vt ei gratiam illam integram conſeruetis, quam à benignitate veſtra promeruit, antequam ſuper capita filiorum hominum thronum veſtrum Dominus exaltaret. Petit hoc ipſum Dominus Cant. apud quem centum marchas ſterlingorum depoſui, quas ad mandatum veſtrum implendum à præfato Epiſcopo acceperam. Pronus quidem eſt in obſequium veſtrum memoratus Epiſcopus, ſed longè pronior erit, ſi ei clementiæ veſtræ dulcedinem porrexeritis, memor eorum quæ mihi reuertenti à maieſtate veſtra iniuncta ſunt. Vnum eorum, quorum recepi curam, ei credidi commendandum. Vt ergo gratia veſtra poſſit eſſe ſecurior, ei, ſi placet, indultæ relaxationis litteras tranſmittatis. Valeat in eum paternitas veſtra. Vtinam memoriter teneat quod omnes ſciunt in auribus veſtris pauciſſimi profitentur, Romanum Pontificem non poſſe diu pontificari.

EPIST. XXXI.

LIcet ſilere depoſuerim, negotium Domini Papæ quod geſſi cum Domino Elien. me compulit aures Apoſtolicas litteris onerare. Neceſſe ergo eſt vt intentionem meam veſtra induſtria proſequatur, Cùm enim negotium viriliter geſtū ſit, iuris authoritate quod factum eſt roborabitur. Centum marchas ſterlingorum, ſicut Dominus Boſo præceperat, nobis ad implendum mādatum Domini Papæ tradidit Dominus

Elienſis, decem quoque marcas pro marca auri Domino Boſoni per Dominum Cant. tranſmittit. Agite itaque cum Domino B. vt indultæ abſolutionis, ſicut promiſit, Epiſcopo litteras mittat. In quo ita quę grauari non debet, ſi accepto auro verba remiſerit. Decretò nihil eſt apud nos innouatum, niſi quod inter Archiepiſcopum Eboracenſem, Abbatem Glouceſtrenſem pax reformata eſt, Archiepiſcopo liti renuntiante, accepto reditu XCIIII. librarum. Præterea conſulo, vt in itinere iſto * ei vnius anni contrahatis ſocietatem bonorum cum annona: cætera victualia Lond. cara ſunt, quibus propè fluenta Magiſter Rad. abundat. Cum deductis ſumptibus XV. milia alecium expectant.

Ioanni Theſaurario Cantuarienſi. EPIST. XXXII.

Licet veſtro ſim offenſus ſilentio, amicos tamen alloquor vel offenſus; Alloquor quidem, ſed alio ſermone quàm negligentia veſtra meruerit. Fueratis enim de immoderato ſilentio objurgandi, ſed indignantis ſpiritum venerabilis pater Rod. Epiſcopus S. Andreę cohibuit, perſonam ſuam, cauſam induſtrię veſtrę commendari deſiderans: vexat eum Abbas Calcoënſis, Acephalorum prouocatus exemplo, per viam inobedientię quam Chriſtus ignorat, quandam libertatis imaginem apprehendens ad Epiſcopalis authoritatis parilitatem aſſurgit. Epiſcopi verò cauſam vobis Pater Cant. commendat, & ego, & quem contemnere non audebitis, ſimiliter commendat iuſtus Chriſtus Dominus, nomen illi ſilentij: veſtrum vitium aliquatenus in Epiſcopi cauſa purgabitur, dum tamen culpa præcedens continuatione ſui non vertatur in crimen. Si verò amplius ſilueritis, non credatis vobis eſſe parcendum: quia qui nunc amicis non datis verba, extorquebimus & verbera. Apud nos nihil eſt innouatum, niſi quod Dominus Elienſis mandato Domini Boſonis ſatisfecit, ſicut illi, vobis ſecundò jam ſcripſi.

Epist. XXXIII.

MVltorum exceſſibus viam aperit, qui ſubiectorum diſſimulatis erroribus, ei præſtat audaciam delinquendi. Tu autem in injuriam ſedis Apoſtolicæ, contemptum noſtrum grauiter diceris deliquiſſe, qui poſtquam ad nos ſuper cauſa, quæ vertebatur inter Alexandrum de Draitona, Rad. Externeum, appellatum fuit in præjudicium, à contempta authoritate noſtra aliquid auſus es innouare. Vnde tibi præcipiendo mandamus, quatenus proxima Dominica, qua cantabitur, *Cantate Domino*, noſtro conſpectui appareas, reſponſurus memorato A, & R. fratri eius, de inobedientia, contemptu Domini Papæ, & noſtro, participatione ſacrilegij, anathematis: hoc quoque prouideas ne multiplicis incontinentiæ, qua nomen tuum ſiniſtræ famæ rumor aſperſit, quod minimè optamus, reus inueniaris. Nos enim tantos exceſſus præterire non poterimus incorrectos, ne ex negligentia officij noſtri grauiùs corripiamur ab eo, apud quem, ſicut nec munerum, ita nec eſt acceptio perſonarum.

Ioanni Theſaurario Eboracenſi. Epist. XXXIIII.

POſt diſceſſum Magiſtri Vvillelmi & Rad. quibus negotium, de quo locuti ſumus, multa precum inſtantia commiſi, Norvvic. profectus ſum, ibique negotium veſtrum quanta oportuit deuotione & fide geſſi. Mea ergo inſtantia, & amicorum noſtrorum, Ioannis Monachi, & Magiſtri N. quod vobis debebatur à Domino Norvvic. obtinui, licèt ille de vobis plurimùm conquereretur, & forte meritò. Dicebat enim quòd cùm inter amicos vos præcipuum reputaret, ſolus in neceſſitatis articulo ab eo defeciſtis. Hoc autem contigit cùm ſub diſcrimine capitis aduerſus Archid. ſuum in ſummo honoris, famę periculo dimicaret. Vrgebāt mala vndique, hinc authoritas Apoſtolica, inde Maieſtas Regis. Alterum, poteſtati fauentes ſanguini eius vndique imminebant, quod pernicioſius reputabat: omnes inimici domeſtici eius. Amicorum tunc implorauit opem, explorauit fidem, aliiſque ſibi pro modulo ſuo

aſſiſtentibus, ſolus faciem auertiſtis in die belli. Cum ergo apud vos ſui omnes repulſam paterentur, tandem ipſe in propria perſona acceſſit, ſed non eſt exauditus pro reuerentia ſua. Noluiſtis enim differre prandium, dũ iuſtis pugnæ videretis euentum. Porro Diſcipulus, qui Dominum cum juramento negauerat, vrgente charitate, Dominum ſequebatur vt videret famem. Vos autem acceſſiſtis ad menſam, dum ille, cui promittebatis amoris obſequium, traheretur ad crucem. His verò de cauſis credidit vos illius contemnere beneficium, cui in tanta neceſſitate noluiſtis præſtare ſubſidium. Ego verò iſtas alias objectiones eius, ſi mihi validę viderentur, quaſi aranearum tela diſſolui, tandem homini perſuaſi vt vos inter fideliſſimos, amiciſſimos reputet. Scio enim quod juxta verbum meum operam dabitis, diligentiam, vt ope veſtra tutus ſit ab æmulorum ſuorum inſidijs. A vobis namque non aliunde mandatum accepi. Tranſij enim ferè rem omnino non prætereundam, cum ad incolumitatem honoris & vtilitatis veſtræ plurimum ſpectauerit. Si Dominus Eboracenſis Regem coronare vel aliquid aliud aduerſus Eccleſiam temeritatis inſtinctu moliri tentauerit in prouincia noſtra, nolite communicare illi, ſed cauſam Reipub. inite, quia iniuriarum noſtrarum vltor eſt Dominus vltionum Cantuarienſium Deus: ſi tamen vos Aquilonares ſedes noſtra læſit in aliquo, ſatisfacere prompti ſumus, dum tamen grauemini nobiſcum calculum ponere.

Atteſtatio. EPIST. XXXV.

PRæſentium atteſtatione notum facimus Vniuerſitati veſtræ, controuerſias quę inter venerabilem fratrem noſtrum R. Lond. Epiſcopum, & Henricum de Londonia vertebantur, amicabili compoſitione in hunc modum eſſe ſopitas. Nobis ſiquidem aſſidentibus viris venerabilibus Rodberto Lincol. Vvillelmo Norvvic. Gilberto Hunford. Hilario Ciceſtr. Epiſcopis, idem Henricus in medio contendens aſſerebat Archidiaconatum Coleceſtr. Eccleſias de Fulcham, Stubcham juſtè ſibi competere, ipſum Epiſcopũ teneri obnoxium: ad hęc incõtinẽti probãda teſtes producere, inſtrumenta proferre paratus erat. Factum eſt itaque vtriuſque partis aſſenſu, noſtra interueniente authoritate, quod Rog. le Brun Eccleſiam de Fulchã,

quam tenebat in manu epiſcopi ſponte refutauit, idem Epiſcopus ſtatim eam prædicto Henrico conceſſit, inde eum inueſtiuit, hac inſerta conditione, quòd cum idem Rog. Eccleſiam de Stubeham morte aut ſponte, & quacumque ratione tenere deſierit, Henricus eam ſicut ſuam liberè recipiet, poſt Eccleſiam de Fulcham Epiſcopo Lond. qui pro tempore fuerit, reſignabit. Et hęc volente Rog. pro bono pacis conſentiente facta ſunt, ipſo & Decano, Capitulo Eccleſiæ beati Pauli Lond. præſente, annuente; vnde Henricus propter hæc memoratis controuerſiis omnino renuntiauit, Epiſcopo plenariè reconciliatus eſt, ita quod Epiſcopus & Eccleſia eius chartis ſuis hanc compoſitionem debent confirmare. Et nos igitur ipſam authoritate Sedis Apoſtolicæ, cuius vice fungimur, roboramus, inconuulſam manere præcipimus.

Alexandro Papæ. EPIST. XXXVI.

Karma

EXcellentiſſimo Domino & Patri A. Dei gratia ſummo Pontifici T. Sanctæ Cant. Eccleſiæ miniſter humilis S. & O. S. Do. Apoſtolicæ Sedis mandata filij obedientes exequuntur: qui ei reluctantur, conſtat damnationis in ſe prouocare ſententiam. Nos autem ab initio promotionis veſtræ, interdum cum ſalutis vitæque diſcrimine, ſummi Pontificis amplexati ſumus obedientiam, antequam nos innocentiæ crimen ſubruat, deſideramus vita luceque priuari. Et vos quidem ſi reminiſci placet obedientiæ noſtrę prompta habetis experimenta. Nam deceſſorum veſtrorum tempore, naufragium, exilia, nuditatem, pericula mortis, ſicut eccleſia Domini nouit, pro fide ſanctæ Romanę Eccleſiæ non ſubterfugimus, ſed ex aduerſo Principum ſtetimus, parati, ſi opus eſſet, pro indemnitate Eccleſię proprium ſanguinem immolare. Veſtris quidem creditoribus ſatis fecimus, onus veſtrum libentiſſimè tranſtulimus in humeros noſtros. Nunc demum onus veſtrum potius portamus, quàm noſtrum, eò quidem grauius, quò, niſi prouideritis, non modo veſtram minuet authoritatem, ſed Romani Pontificis, quod magis veremur, gloriam adnullabit. Si quidem latorem præſentium Hugonem

fidelem veſtrum, iuxta mandatum veſtrum, exigente contumacia Domini Lond. Præbendâ Lond. Eccleſiæ inueſtiuimus. Epiſcopus tamen non modo veſtris, ſed Apoſtolicis decreuit obuiare mandatis. Vos itaque, ſi placet, honorem veſtrum ſeruabitis, faciem noſtram ex cauſa obedientię confundi non patiemini. Nam qui Sedis Apoſtolicæ contemnit Legatum, cum videtur potius contemnere qui miſit illum. Cætera quæ ad præſentem articulum pertinent, lator pręſentium poterit viua voce commodiùs aperire.

Electio Abbatis. Epist. XXXVII.

PAſtorum abſentia & negligentia tantam infert Eccleſiis lęſionem vt quod facile, breuit empore in moribus, aut rebus periit, vix magno labore, multa vigilantiâ, longo temporis ſpatio valeat inſtaurari. Excercitus namque, rapinę, multiplex temporalium jactura eminent, domi graſſatur hoſtis, imò ramorum Religionis tam propagine quàm radice ſucciſſa, leo rugiens expoſitum inuenit iniquè quem deuoret. Qui verò, in tanto periculo conſtitutus, non timet; non tam exanimis quàm exanimatus eſt. Sed & illi qui tantis debent morbis occurere vel mederi, periclitantur; ſaltem niſi totam vigilantiam ſuam erogent in procuranda ſalute ſubditorum, vnde nos deſolationi veſtræ paterno compatientes affectu, à Domino noſtro Rege obtinuimus, vt ſecundum iuſtitutionem ſacrorũ Canonum Paſtorem idoneum vobis pręficere valeamus. Res autem celeritatem, diligentiam exigit, cùm omnis mora ſalutis differendæ periculum trahat, & Eccleſiæ veſtræ ſtatus in eo verſetur calculo, vt Religioſis veſtris lugendus potius quam referendus videatur. Religio perit interiùs, exteriora diſtrahuntur, diripiuntur, defluunt, non eſt domi qui auxilium & conſilium porrigat. Morbus jam inueteratus eſt, cùm diu defuerit qui hæc mala propulſare vellet & poſſet. Quia ergo pręſentiam noſtram vobis ad præſens non poſſumus exhibere, venerabiles fratres noſtros Gauter. Conuentr. Alu. Vvigornenſem Epiſcopos, dilectos filios veſtros, per Sorenſem & Vvinchelcumbenſem Abbates ad vos tranſmittimus, in virtute obedientiæ pro authoritate Apoſtolicâ pręcipientes, vt eorum

conſilio

conſilio proxima Dominica poſt feſtum S. Ioannis Baptiſtæ eligatis vobis in Abbatem perſonam religioſam, litteratam, habẽtem bonum teſtimonium ab his qui foris ſunt, qui authore Domino pręeſſe valent, & prodeſſe. Si verò prænominatorum fratrum aliquem animo & corpore abeſſe contigerit, nihilominus obtineat apud vos conſiliũ reliquorum. Scimus autem quod tam religioſo, tam ſalubri conſilio gratanter acquieſcet, quisquis in vobis non quærit quæ ſua ſunt, ſed quæ Ieſu Chriſti. Illorum vero vocem omnino euacuamus, qui ſancto Spiritui reſiſtentes à prænominatis fratribus ad hoc deſtinatis, inuenientur ſuam, & aliorum, quantum in ipſis eſt, impedire ſalutem: * hoc ad Dominum Regem ſe credat, aliquis veſtrum habere confugium, quia ei ſalutis veſtræ dilatio moleſta erit, qui vobis, ne differretur, in hac parte commiſit vices ſuas.

Domino Papæ Adriano. Epist. XXXVIII.

Dilectus filius noſter R. Cantor Lincol. Eccleſiæ, vir litterarum eruditione, morum honeſtate laudabilis, vrgente neceſſitatis articulo, ad lapidem adiutorii, ſucceſſorem, petit confugere, cogitur ſedis Apoſtolicæ auxilium implorare, quod illa in exhibenda iuſtitia conſueuit omnibus impertiri. Cauſam eius, ſi nobis ad plenum non liqueat, iuſtam eſſe offendimus: nec enim ex conſcientia credimus in læſionem alterius tranſgredi lineam ęquitatis. Supplicamus itaque Majeſtati veſtræ, vt perſonam eius, ſi placet, benignè admittatis. Vir enim tantus qui in eo verſatur officio, cum indemnitate Eccleſię ſuę diu abeſſe non poterit. Quicquid autem eſt quod aduerſus eum, imò contra ſanctam Romanam Eccleſiam pręſumptum eſſe videritis, illud authore Domino clementia veſtra in melius reformabit.

Alexandro Papæ. Epist. XXXIX.

Excellentiæ ſanctitatis veſtræ tutiùs audeo commendare, quos fide, charitate illuſtres, vitâ, moribus nouimus regulariter eſſe inſtitutos. Placeat itaque ſucceſſori beati Petri, iniurijs, vexationibus pauperum fratrum, in Eccleſia Sanctæ

Oſidæ Virginis in habitu regulari deuotum Domino famulatum exibentium, Apoſtolica dignum authoritate adhibere remedium. Eccleſia quidem illa luce bonorum operum, religionis, integritate vitæ, conuerſationis ſanctitate, totam Inſulam noſtram irradiat, Eccleſiam, quæ apud nos eſt, in tantum charitatis adornat exemplis, vt eam merito Majeſtati Apoſtolicę debeam commendare. Lator horum Abel nomine Eccleſiæ illius Abbas à venerabili fratre noſtro Ricardo Lond. Epiſcopo, ſumptibus, vexationibus fatigatus, ad auxilium miſericordiæ veſtræ confugere neceſſe habuit. In cauſam namque à præfato Epiſcopo tractus eſt ſuper quibuſdam Eccleſijs ad Eccleſiam ſuam donatione Richardi bonæ memoriæ Lond. Epiſcopi, fundatoris eiuſdem Eccleſiæ, qui quartus ante eum in Eccleſia beati Pauli militauit, deuolutis: Cartam quoque illuſtris Regis Henrici primi, & confirmationem bonæ, iucundæ recordationis Rad. Cant. Archiepiſcopi eis de Eccleſiis in teſtimonium donationis collocatam, authoritas Calixti Papæ, qui tunc temporis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ feliciter præſidebat, ſuo priuilegio dignum duxit roborare. Genibus itaque Maieſtatis veſtræ prouoluti, pro fratrib. iam dictæ Eccleſiæ cum eis ſupplicamus attentius, vt Abbatem benignè ſi placet, admittatis, quod tamdiu poſſederunt, authoritate Apoſtolicâ roboratum de cætero quietè poſſideant, vt orationibus pro Rom. Pontifice ex debito faciendis, negotijs ſuis liberiùs, & affectuoſiùs valeant inuigilare. Cartas autem, quarum reſcripta vobis ſignata mittimus, vidimus, manibus noſtris tractauimus.

Alexandro Papæ. EPIST. XL.

CVm inter Moniales de Giſniis & Bald. Norvvic. ſuper Eccleſia de Neonton. controuerſia ageretur, Baldovvinus in modum exceptionis bonorum, quæ ſibi à Monialibus ablata dicebat, reſtitutionem, antequàm ad cauſam principalem accederent, ſibi fieri poſtulauit. Ad hæc Monialium procuratores, Eccleſiam ſuam à Baldevvino ſępe plurimùm iniuſtè vexatam querebantur, ſe tergiuerſationes eius ſuſtinere non poſſe, cùm illas in partibus ſuis deprehendere nemo ſufficiat.

Digitized by Google

Ideò ad eden Apoſtolicam ipſum appellauerunt, diem præfigentes Purificationem beatę Virginis Marię.

Alexandro Papæ. Epist. XLI.

ECcleſia Morienſis his qui eam impugnant, ſancto Epiſcopo Milone, patre optimo, deſtitutam, maternum ſemper impendit affectum. In neceſſitatibus ſuis multa pietatis ſolatia dignoſcitur contuliſſe: ipſi autem pro bonis mala retribuunt, quærentes quæ ſua ſunt, matrem ſuam ſcindere moliuntur. Inde eſt quòd Sanctitatis veſtræ genibus prouoluti, quanta deuotione poſſumus, ſupplicamus, vt gratia veſtra quę conſueuit punire ingratos, ſinum clementiæ dignis, benè merentibus aperire, Eccleſiam Morieſem clementer reſpiciat, conatus manifeſtæ ambitionis euacuet. Dextera ſi quidem Apoſtolica teneras plantationes gratiæ ſuæ beneficiis irrigare conſueuit, vt proficiant: omnem, ne marceſcant, aut deficiant, concuſſionis moleſtiam amouere.

Domino Papæ Alexandro. Epist. XLII.

Magn:

QVanti me faciunt, qui ſe meis precibus apud Maieſtatem veſtram confidunt poſſe iuuari! vtinam mihi fiat ſecundum verba eorum! Et quidem apud vos fiducialiter ago, non de meorum conſcientia meritorum, ſed de veſtra benignitate præſumens, ſemper reminiſcens cum gaudio, exultatione, quæ proceſſerunt de labiis veſtris, quando Furentini arcam futurorum, annulum proprium mihi contuliſtis, & balteum. Ab illo ego die ſperaui ſemper in nis, ſcio per miſericordiam Domini veſtram, quoniam non confundar. Ex tunc lator præſentium amicus mihi extitit; licet bonæ memoriæ Henrico Eboracenſi Archiepiſcopo, qui me perſequebatur, vt ſcitis, adhæſerit his diebus, vnde ei debeo gratias ampliores. Vobis pro eo ſupplicatur à magnis viris, & talibus, vt magni reputare debeam, ſi veſtigia eorum mihi liceat adorare. At certus ſum quòd quanticumque ſint, nullus eorum me minimo ſeruulo veſtro vobis fidelior eſt,

aut deuotior. Ad pedes ergo miſericordiæ veſtræ prouolutus ſupplico, vt iuſtitiam eius promoueri præcipiatis, nec eum ab arctioris vitæ viâ, quam Religioſorum conſilio aggreſſus eſt, permittatis auelli ob eorum improbitatem, quibus videtur eſſe Religio conſummata, ſi in cauſis omnibus obtinuerint.

Abbati de Arroſia. EPIST. XLIII.

VEnerabilibus amicis fratribus in Chriſto dilectiſſimis, R. Abbati, & filijs pacis, qui in Capitulo Arroaſiæ conuenient, T. Sanctæ Cantuarienſis Eccleſiæ miniſter humilis ſalutem. Ab Ordine veſtro de nouo apud vos ſcandala emerſerunt, tantò quidem amariora fidelibus, quantò præuiſa minus, præter opinionem omnium acciderunt. Zelus quidem, contentio, carnalis affectus, indicia ſunt propriæ dignitatis: inordinata offenſio ambitionem arguit, conuincit. Ecce inter fratres veſtros non modo emulatio, ſed jam rixa eſt, jam fere agit in pugnam. Sæpe interpoſuimus partes noſtras, vt pax reformaretur in Domo Domini, compoſitione & iudicio ſcandala de medio tollerentur. Vexati ergo ſumus, non profecimus quicquam, ſed fiunt in dies, niſi Deus manum apponat, nouiſſima eorum deteriora prioribus. Abbas de Liſleſhulla, fratres eius iuſtitiæ ſemitas non ſequuntur, eò quod aberrant longiùs à charitate, neſciunt viam pacis, vtráque pars culpam refundit in alteram: N[illegible]rum veritas eluceſcat, pars Abbatis videtur impedire. Inde eſt quòd vnanimitati veſtræ ſupplicamus in Domino, vt noſtris laboribus nunc demum finem imponatis, & aut pacem reformetis Eccleſiæ, ſi tamen fieri poteſt, partibus commanentibus, aut in ſecuri juſtitiæ ſuccidatis radicem arboris, quæ diſſentione iurgiorum fructus amariſſimos facit. Valeat ſemper dilectio veſtra, memor noſtri in orationibus ſuis apud Altiſſimum.

Domino Regi Anglorum. EPIST. XLIIII.

ILla eſt Regnorum vera pax, & ſemper optanda tranquillitas. cum in fide & dilectione ſibi cohærent membra Eccleſiæ,

Sacerdotibus debitam reuerentiam Princeps, & Principi plenæ fidelitatis exhibēt obſequium Sacerdotes. Si verò ſuis in ſe facultatibus collidantur, tam ſecularis, quàm Eccleſiæ poteſtatis eneruabitur vigor, quia iuxta vocem Altiſſimi, in ſe diuiſum Regnum quodlibet deſolatur. Nos autem ſemper, maximè temporibus veſtris, huic vnitati conciliandæ, ſeruandæ, inuigilauimus, & corporis rerúmque diſpendia fecimus, vt in vnum fidei, charitatis hæ concurrant Poteſtates, & Domino quidem authore huc vſque profecimus, ſed modo verſamur in labore & periculo grauiori. Sciſſura enim Eccleſiæ Romanæ nouitatis ſuſcitat amatores, præſumptionibus multam dedit audaciam. Si quidem alij apud nos Alexandrum, alij diſponunt & adire & viſitare Victorem. Nobis autem incertum eſt quis eorum cauſam habeat potiorem, nec poſſumus eos, qui ad alterutrum inconſulta leuitate euolant, authoritate veſtra reprimere, & tenere, ſed aliquem recipere, niſi conſilio veſtro, dum res in pendulo eſt, in Regno veſtro licitum eſſe credimus: hoc expedit aliquo modo vt Eccleſia Anglorum Romanę Eccleſiæ ſcindatur exemplo, regno & ſacerdotio præſtet materiam contendendi. Cum ergo Epiſcoporum quidam, Abbatum Romam eant aut mittant, quid faciemus nos, qui præ cæteris pendemus à conſilio veſtro, ſumus præ cæteris Romanę Eccleſiæ obligati? Quicquid enim alij faciant, nos eam ex profeſſione noſtra ſtatutis temporibus cogimur viſitare. Erit autem nobis periculoſum, ſi apud eum, qui victurus eſt, quem nondum nouimus, alij qui minus honoris ab Eccleſia Romana acceperunt, deuotionem noſtram præuenerint. Dicitur autem quod Maieſtas veſtra quibuſdam dedit illuc eundi licentiam, nominatim his qui lætantur de morte Adriani, qui, ſicut mater vnicum amat filium, ita vos diligebat: & ſunt nonnulli eorum, ſicut celebre eſt, in inſidijs perſonæ aut Eccleſiæ noſtræ. Supplicamus itaque dulcedini veſtræ, vt in hac parte prouideatis ætati, infirmitati noſtræ, quod magis optamus & oramus, gloriæ veſtræ. Amodo enim iam breues erunt dies noſtri, nec pro eis multum ſollicitamur ad præſens, ſed pro Eccleſia Cantuarienſi, quam paruitati meæ, Maieſtati veſtræ commiſit Deus. Nec eſt quod veſtram magis deceat excellentiam, quàm vt eam ſeruetis indemnem. Ipſa eſt

enim caput regni veſtri, & vobis, toti regno, fidei parens in Chriſto. Quicquid autem ei detractum fuerit, veſtrum deturpabit honorem, eò quòd honor capitis æquè numquam cætera membra decebit. Incautus eſt enim qui caput exponit periculis, vt ignobilem ſui honoret partem. Super his expectamus, deſideramus conſilium & auxilium veſtrum. Valeat in æuum ſublimitas veſtra. Lator præſentium rem plenius exponet.

Abbatibus vniuerſis Vvauliæ. EPIST. *XLV.*

DIlectis in Domino filijs Abbatib⁹ vniuerſis, de ſinu monaſterij Vvauliæ procreatis Salutem. Commonuimus ſcripto noſtro fratres illos, qui à ſui Abbatis reuerentia recedentes, vocem alterius, cui nullo profeſſionis vinculo tenebantur adſtricti, audierunt, & cum eo à congregatione, vnitate monaſterij ſui declinauerunt. Illi verò nihilominus, vt dicitur, in ſchiſmate perſiſtentes, in contumeliam ordinis veſtri iniuriam Capituli Ciſtrienſis quò ab Abbate Vvauliç appellatū eſt, officij noſtri admonitione cōtēpta eūdē Abbatē ſequi non deſiſtūt. Vnde charitatem veſtram præſentium authoritate ſollicitare compellimur, vt venerabilem amicum noſtrum Philippum Abbatem, eleſimonæ cuius, vt dicitur, armantur, conſilio, diligentius conueniatis, vt fratrum illorum inobedientiam nequaquam foueat, ſed ad Patrem ſuum, qui eos in Chriſto dignoſcitur genuiſſe, redire permittat. Eiſdem quoque fratribus authoritate noſtra præcipiatis, vt redeant, & matris ſuç ſciſſuram charitatis vinculo, fructu obedientiæ, vnitate Spiritus ſtudeant reſarcire Si verò mandati noſtri contemptores in ſchiſmate ſuo perſeuerare maluerint, ſententiam, quam in eos Abbas ſuus canonicè dederit, ratam habebimus, authore Domino in regno Anglorū faciemus inuiolabiliter obſeruari.

Hilario Epiſcopo Ciſtren. EPIST. XLVI.

SÆpe quidem dilectiſſime frater, accuſauimus moram ſilentij veſtri, & coniiciebamus ab eo charitatis tepuiſſe feruorem, eo quòd taciturnitas non amantis ſpecie videtur induta. Cæterùm cùm ex poſt facto diuturni ſilentij cauſa nobis innotuit, pro certo cognouimus non tam dilationi veniam

indulgendam, quàm dilectioni, & ſollicitudini, ſuper ſano conſilio gratiam referendam. Nemo ſi quidem fratrum aut fidelium noſtrorum, qui circa vos ſunt, tantam noſtri curam habere viſus eſt, vt eorum quæ circa Dominum Regem fiunt, nos certos faceret, aut ignaros euentuum præmuniret. Vnde & vobis nos ampliorem fatemur gratiam debere, qui licèt plus quàm vellemus, ſilueritis, poſtmodum tamen taciturnitatis moram diſcretione prouida compenſaſtis. Et quia articulus grauior videtur incidiſſe, vos ſicut fratrem & amicum chariſſimũ rogamus attentiùs, vt nos in ſingulis quæ expedire noueritis præmuniatis, quia conſilio veſtro plurimum adquieſcere iampridem decreuimus. Et hic modus eſt, quo veſtram abſentiam nobis facere poteritis fructuoſam, ſi quę Eccleſię noſtræ ſalubria ſunt ſtudueritis procurare.

N. Epist. XLVII.

SVſcepimus litteras Domini Regis, quibus queritur Vuillelmum Abbatem Eccleſiam ſuam de Liſleshula à nobis malè tractatam eſſe, petens, cauſam, quæ inter vos & jamdictum Abbatem vertatur, à nobis fine canonico terminari, & niſi velit is adquieſcere, non patietur, quòd iamdictæ Eccleſiæ aliquid à modò habeatis. Nos autem jamdicto Abbati perſuaſimus vt appellationi omni renuntiet, ſi ei vos renuntiare volueritis, noſtrum ſubire judicium, & jam ſub hac conditione renuntiauit appellationi & factæ & faciendæ. Inde eſt quòd nobis, ſi conditionem hanc admiſeritis, diem præfigimus Dominicam, qua cantabitur, *Miſericordia Domini*: tunc authore Domino, quod in Abbatem ſtatuiſtis, ſi juſtum apparuerit, roborabimus, euacuabimus ſi fuerit injuſtum. Nobis autem merita cauſarum facilius clareſcent, poteruntque partes ſine vexatione juſtitiam conſequi, Religionis cultus in Eccleſia reformari, ſi partium aſſertione veritas innotuerit. Et hoc modò regium, qui pernecceſſarius eſt, poteritis retinere fauorem, quem amittetis omnino, ſi Eccleſiam ſuam aliqua improbitate volueritis conculcare. Si vero memorata die conditione pręſcripta adeſſe placuerit, nobis, ſi placet, ſine mora reſcribite; aut ſi conditio diſplicuerit: indecens enim eſt, ſi aut nos deludimur ab amicis, aut alios deludimus.

Digitized by Google

recolimus lectione quos Gallicana recepit & fouit Eccleſia, & infelicem exitum eorum quos tentationis impetus introduxit. Sic obtinuerunt temporibus noſtris Innocentius aduerſus Petrum, Calixtus aduerſus Burdinum, Vrbanus aduerſus Vvibertum, Paſchalis aduerſus tres, Albertum, Maginulfum, Theodoricum, & multi ſimiliter in diebus patrum. Nobis ergo prouideat dignatio veſtra, veſtrúmque in partem illam Deus declinet aſſenſum, quę iuſtitiæ veritati innititur, Chriſto propitio triumphabit, & ſi vobis placet, in tanto periculo totius Eccleſiæ Domini, vtendum eſt vobis conſilio Regni veſtri, nihilque in præiudicium eius ſtatuendum eſt ſine conſilio Cleri veſtri.

Cantuar. EPIST. XLIX.

GRauati ſumus plus quàm tibi & aliis dicere poſſumus, & nondum benè euaſimus. Spes tamen nobis eſt euadendi ſalubriter, quia nobis, authore Domino, propoſitum eſt ſatisfacere flagellanti. Flagellum æternum declinare caſtigatione præſenti: neque certiores ſumus de venia, quò grauiùs affligimur pręſenti corporis pœna. Flagellat enim Dominus omnem filium quem recipit. Parati ergo ſumus patienti & læto animo amara ſuſcipere de manu Domini, qui dulcia toties in vſum accepimus. Itaque ſiue viuimus, ſiue morimur, Domini ſumus. Nihil enim aliud deſideramus in vita, licèt aliquid propoſiti differamus, donec Domini Regis, tuo vtamur conſilio. Interim domui noſtræ, animæ noſtrę diſponemus, pro conſilio Religioſorum, amodò præſtante Domino efficaciùs diſponemus. Eſt autem quod tam de conſilio Religionis, quàm de proprio concepimus ſpiritu, vt omnes malas conſuetudines quæ noſtris temporibus per nos ortæ ſunt in Archiepiſcopatu, emendemus ante exitum noſtrum. Vnde cùm in extremis agere videremur, Domino vouimus inter cætera, quòd conſuetudinem de ſecundis auxiliis, quam frater noſter Archidiaconus Eccleſiis impoſuit, deſtrueremus, ab ea relaxantes, liberantes Eccleſias: ſub anathemate prohibuimus, ne vlterius ab aliquo exigantur. Et ne hoc noſtrum beneficium, aut potius debitum, in poſterum valeat infirmari; hoc ipſum ſcripto noſtro confir-

mauimus. Tu quoque ſi pręſens noſtras vidiſſes anguſtias, gratum haberes quicquid fieri videres pro noſtra ſalute, noſtram malles animam liberari, quam de peccatis, damnatione noſtra, pecuniam, diuitias infinitas acquirere. Inde eſt quòd te ad præſens in vexatione huius auxilij audire non poſſumus, ſine læſione voti, ſalutis noſtræ periculo. Sed ſi Deus nobis vitam dederit, ſanitatem quam nondum benè adepti ſumus, ſperamus quòd adhuc ita tibi per manum noſtram Dominus prouidebit, quòd talibus non egebis auxiliis, gratias ages Domino, quòd à mala conſuetudine ſuam temporibus veſtris liberauerit Eccleſiam. Rogamus itaque, quod fecimus gratum habeas, quia nobis parum prodeſſet totus mundus, ſi animam perderemus.

N. Epist. L.

CAuſam, quæ inter dilectos filios noſtros Canonicos Meritonenſes, & Monachos de Meſſa vertebatur, ſuper poſſeſſione loci qui dicitur Acchab. & B. & damnis, quæ ſibi Canonici querebantur illata, ex mandato Domini Papæ deſcidentes, Monachos Canonicis condemnauimus, in reſtitutionem præfati loci, ad damna ſibi reſarcienda. Quarum ſummam cùm illi ad octoginta marchas, ſeruata veritate, adhibita moderatione extenderent, nos partibus noſtris interpoſitis eam ad xl. marcarum reduximus quantitatem. Veſtræ itaque fraternitati mandamus, Domini Papæ authoritate præcipimus, vt præfatos Monachos memoratis fratribus, jamdictum locum, pecuniam pręfatam, omni occaſione poſtpoſita reſtituere compellatis, ne in executione mandati Apoſtolici negligentiæ, vos quiſquam arguere poſſit obnoxios. Hoc autem Monachis non debet ſuffragari, quòd pręſcriptum fundum Aduocato illius, ſicut nobis confeſſi ſunt, tradiderunt, cùm ille qui dolo deſijt poſſidere pro poſſeſſore damnetur: vnde locum incontinenti reſtituant, pecuniam infra inſtantem feſtiuitatem omnium Sanctorum perſoluant. Quod ſi Dominus fundi vobis quacumque occaſione ſe oppoſuerit, eum ſeueritate Eccleſiaſtica, adhibita diligentiâ, coercere non differatis.

Cuidam. EPIST. LI.

INterdum ſibi læſit naſum, vel eruit oculum, qui ſalutifero ſigno faciem munire diſpoſuit. Quorſum hæc? inquis. Ad illa quæ mihi ſcripſiſtis reſpondeo, non tamen infortunio tuo inſulto, miror magis, tanto acerbiore dolore compatior, quanto vtrumque ſinceriùs diligo: quorum alteri, ſi querela juſta eſt, opera perijt impenſa: alterum pernicioſius vitium ingratitudinis dehoneſtat. Porro alterius jactura longe grauior eſt. Hinc enim rerum, inde honeſtatis diſpendium. Cæterum, ſi ſapis, hęc verſatilis fortunæ iniuria tuis vſibus militat: compenſat enim cognitione rerum, quod ingratorum vitio viſa eſt ſubtraxiſſe. Auxit ergo prudentiam, quæ te hoc ſtimulo voluit excitari. Iubent ab aula Duces mercenarios milites, ſi hoſtem fortuna ſubduxerit: eodem imminente auidiùs. Quiſquis ergo vult ſtipendiis gaudere perennibus, à militia non recedat. At iſtud non Ducis tantum, hoſtis quoque beneficium eſt. Profectò niſi mauis diſſimulare, in portu nauigas, & pro arbitrio tuo, veſtra licet lubrica ſit, fortuna mutabit, flabit ſpiritus tuus, fluent aquæ, grando concidet, coruſcationes, tonitrua imminebunt. Mouebuntur ad hæc mentes hominum, ad conditionis ſuæ notitiam reducentur.

Ad Populum Paſtore deſtitutum,

EPIST. *LII.*

LIcet orbitati veſtræ paterno compatiamur affectu, magnũ tamen ex eo concepti doloris habemus ſolatium, quod beatum Patrem veſtrum ad ſuperna migraſſe confidimus, & apud Patrem miſericordiarum ſolitis precibus, ſed efficacia maiori patrocinari poterit & nobis & vobis. Cæterum quia ſine periculo animarum, rerúmque diſpendio, viduitas Eccleſiæ deſolatæ protelari nonpoteſt, charitatẽ veſtram rogamus, exhortamur in Domino, vt idipſum ſapiatis, omnem ſcandalorũ, ſchiſmatis occaſionẽ, omni cum diligentia declinetis, incedẽtes vnanimes in domo Domini, quę Ieſu Chriſti ſunt, priuatis commodis præferentes. Quò vero ſicut oportet, poſſitis in

prouidendo vobis Paſtore procedere, præcipimus quatenus ad conſeruandam Eccleſiæ pacem, Dominum Regem, honeſtâ de Collegio veſtro legatione tranſmiſſâ, adeatis, preces ei deuotione debita porrigentes, vt canonicè eligendi vobis Paſtorem, libertatem concedat, deſtitutioni Eccleſiæ, eâ, quæ Chriſtianum Principem decet, miſeratione prouideat.

Domino Papa Alexandro. EPIST. LIII.

VEnerabilis frater noſter Mauricius Pangorenſis Epiſcopus, facultate & poſſeſſione tenuis, ſed opinione noſtra vir Religioſus, & timens Dominum, Eccleſiam, cui authore Domino præſidet, turbatam & deturpatam inuenit à malitia inhabitantium in ea, vt pote legis diuinæ ignaram, Canonicas inſtitutiones penitus ignorantem. Gens enim rudis & indomita, beſtiali more viuens, aſpernatur verbum vitæ, & Chriſtum nomine tenus profitentes, vitâ & moribus diffitentur. Ab his enim Chriſtiani vſitato commercio in partes tranſmarinas venundati, ab infidelibus concaptiuantur. Legem verò matrimonij contemnentes concubinas, quas cum vxoribus habent, commutant pretio, & crimen inceſtus ignorantes, conſanguinearum turpitudinem reuelare non erubeſcunt. Quod autem miſerabilius, vt populus, ſic & ſacerdos, eiſdem imbuti erroribus, peſtem fouent, pernitioſo corrumpunt exemplo, quos ad viam virtutis & veritatis reducere oportebat. Ad hunc verò peſtilentię cumulum, iſtorum barbarorum Princeps Oy Rex auunculi ſui abutens filiâ, tam à nobis quàm ab Epiſcopo ſuo, frequenter admonitus, vt licentiùs & liberiùs poſſit in ſua malitia permanere, partem Cleri non modicam in patrocinium flagitiorum ſuorum traxit, & ipſum Epiſcopum bonis ſuis ſpoliatum ab Epiſcopatu expulit, quia tam eius quàm populi, zelo charitatis ſucceſus, adeo audacter redarguebat errores. Epiſcopus verò quoſdam de Clero, quoſdam de populo contumaces, anathematis vinculo innodauit, ipſi verò palantes & vagi ad vicinos Epiſcopos Vvaliæ, Angliæ, Hyberniç, Scotię, confugiunt, & ab ipſis Ordines, Chriſma, & alia Sacramenta Eccleſiæ fraudulenter percipiunt. Vnde rigor Eccleſiaſticæ diſciplinæ in partibus illis adeò jam detepuit, vt ibi

jam pænè hæreſis & ſchiſmatis ſeminarium pullulet. Idcirco Sanctitati veſtrę, Pater reuerende, ſupplicamus, vt nobis & prętato Epiſcopo ſuffraganeo noſtro in auxilium exurgatis, patentibus litteris veſtris communiter ad Epiſcopos A. Vv. H. L. deſtinatis, pręcipiatis, quatenus quòd nos vrgēte neceſſitate Epiſcopi apud nos exulātis Canonicè ſtatuemus in Vvallenſes, ipſi ratū habeant, & ſententiam noſtram firmiter obſeruent.

Regi Anglorum, Cantuarienſis Archiepiſcopus. EPIST. LIIII.

QVam pia deuotione vobis ſeruierim, verbis enarrare ſuperfluum duco, cùm mihi multorum temporum manifeſta opera atteſtentur, & fidei meę teſtis in cœlo ſit, & conſcientiæ conſcius in excelſo. Attrita eſt caro mea, & tam ætate quàm laboribus præfatigati ſunt artus, ægritudo grauis, diuturna, dierum meorum finem in breui adeſſe denuntiat. Deſideratam diù faciem veſtram videre ſperabam; antequàm moriar, & eos quos meæ cuſtodię in regno veſtro commendauerat Deus, ipſo inſpectore vobis præſentialiter decreueram commendare. Sed quia ad eius examen citiùs vocor, ante cuius tribunal in breui ſtabimus omnes, ſerenitatem veſtram, regios corde prouolutus ad pedes, litteris coram Domino judice omnium præſentibus alloquor, attentiùs ſupplicans, vt fidelem veſtrum cuius in vos numquam deuotio tepuit, agentem in extremis dignemini exaudire. Exaudite quæſo, vt vos in extremis veſtris exaudiat Deus. Exaudite me pro domo Domini, & pro paruulis eius, quos humano deſtitutos ſolatio derelinquo, vt domum veſtram tueatur Altiſſimus, & paruulos veſtros, & filiorum veſtrorum conſoletur. Tranſmitto vobis, ſemini veſtro, benedictionem à Domino Ieſu Chriſto: vos ſi placet deſtitutis meis maieſtatis veſtræ ſolatium mittite. Commendo vobis ſanctam Cantuar. Eccleſiam, de cuius manu per miniſterium meum regni gubernaculum accepiſtis, vt eam ſi placet ab incurſu prauorum hominum tueamini: Mihi, qui eam, licèt indignus, diſponente Domino, hactenus vt potui, rexi, talem ſtudeatis ſubrogare Paſtorem, qui tanta Sede non videatur indignus, cui Religio placeat, qui virtutum meritis placere credatur Altiſſimo, fidelis veſter, ſuū vobis cōſiliū debet. Ecce corā

Domino, omnibus Sanctis eius, conſilium do. Non quæratis in hac re quæ noſtra ſunt, ſed quę Domini, quia ego pro eo reſpondeo vobis, quòd ſi cauſam eius fideliter procuraueritis, ipſe veſtras vtiliter procurabit. Poſt multas vexationes authore Domino, in Eccleſia Cantuarienſi reformauimus pacem, Religionis promouimus cultum, idoneos ex conſcientia noſtra cuſtodes pręfecimus ordini, ne quis eorum cuiuſquam temeritate mutetur, antequàm Epiſcopus ſubrogetur, prohibeat dignatio veſtra, eóſque cohibeat qui ſciſſuras, noua molimina molientur. Quoniam & nos hoc ſub anathemate inhibuimus, eos excommunicauimus, qui diſpoſitionem ordinis quam fecimus diſponent immutare: Prętetea alumnos noſtros, clericos, laicos, quos noſtri & ſæpe veſtri obſequij miniſtros noſtros habuimus, veſtrę committimus protectioni, rogantes, vt quæ eis contulimus miſericorditer conſeruetis, nec eos patiamini alicuius importunitate vexari. Audiat adhuc Dominus meus clementiſſimus verbum vnum, egredientem animam meam lætificet, reſiduum bonorum meorum mobilium, quæ vſque ad exitum pro incerto vitæ, diuturnitate ægritudinis, in vſus viſa fuerant conſeruanda, ſicut Deus inſpirauit, poſt exitum meum præcepi pauperibus erogari. Illos qui fraudem committent, aut qui, quominus pro ſalute mea, & veſtra, & liberorum veſtrorum erogentur, impedient, anathemate jam promulgato condemnans. Ratam habete, ſi placet, diſpoſitionem meam, eam tranſmiſſis ad Officiales veſtros patentibus litteris confirmate. Neque enim quicquam auri ſupereſt pauperibus, vobis nullo erunt emolumento, vel minimo.

Vvaltero Roſenſi Epiſcopo. EPIST. *LV.*

GRauiter offendit in Chriſtum, cui in fratrum vnitate amœniſſimus factus eſt locus, qui ea quæ in domo eius ad pacem facta ſunt, nititur perturbare. Nos autem Cantuarienſis Eccleſiæ ſemper dileximus pacem, Domino propitio, nobis in fratres noſtros charitatis indies profecit affectus, ab eis poſt tempora noſtra omnem auferri cupimus materiam ſcandalorum. Ex noſtra itaque conſcientia idoneos pro facultate cuſtodes præfecimus Ordini, quorum miniſterio per gratiam

Domini jam annis pluribus Religio proficit: & extrinſecę adminiſtratio poſſeſſionis ſolito laudabiliùs procurata eſt. Quod ergo ſtatuimus, authoritate qua fungimur manere præcipimus inconuulſum. Priores amori, vtilitati ſubditorum inſiſtere, ſubditos in omni humilitate, reuerentiâ, ſuis obedire Prælatis. Gaulteriũ quoque, quẽ ob ſuam nõ Eccleſiæ culpâ, à Prioratu amouim⁹, ab officio Prioratus, Subprioratus, omni Prælatione, ordine, in Eccleſia Cantuarienſi in perpetuum ſubmouemus, indulgentes tamen ei, ſi pacificus fuerit, conſortium fratrum, cohobitationem Cantuarienſis Eccleſiæ: & ſi laudabiliter ſe priuatus habuerit, eum ad alias obedientias Eccleſię noſtrę, & ad alterius Eccleſiæ regimen aſcendere non vetamus, dum ad Prioratum & Subprioratum, & cæteras claues Ordinis interdictas nequaquam aſpiret. Si verò vnquam ad hoc aſpirauerit, omnes quos huius moliminis habuerit adjutores anathemati ſubiugamus. Tibi quoque Vvaltere ne hoc facias, ex parte omnipotentis Domini, ſub anathemate interdicimus, quacumque die hoc attentaueris, omnibus fratribus noſtris Epiſcopis, & omnibus parrochianis & ſubditis veſtris in virtute obedientiæ præcipimus, ne tibi donec ceſſes, condignè ſatisfacias, vllomodo communicare præſumant. Sed & ſiquid machinatus fueris in fraudem huius noſtræ Conſtitutionis, tecum omnibus complicibus tuis iam dictæ ſententiæ noueris ſubjacere. Noli ergo frater, errare, noli, Deus enim non irridetur, ſed habe pacem cum fratribus tuis: quod in nos immeritos deliquiſti, tibi indulgeat Deus. Deus pacis & ſolatij ſit vobiſcum, dilectiſſime frater, nos, quos ad prę ſens ſeparat humanæ conditionis infirmitas, in ęterna beatitudine ſecum perpetuò faciat exultare.

N. Epist. LVI.

NOs ſuper re non ambigua conſuluiſtis, & quam prę ſertim à ſapientibus expediri potiùs oportuerat, quàm diferri. Siquidem rerum turpium nulla deliberatio eſt, turpitudinis dilata repulſa quandam conſenſus inhoneſti prætendit imaginem. Quid autem turpius eſt, quàm totius diuinæ legis authoritate cõtẽpta, in Sãcta Sanctorũ impudẽter irruere, & impellẽte auaritia, cõtra jus & fas, jus hæreditariũ in reb⁹ Eccleſiaſtic

imò in ipſo altari vendicare. Quis, niſi profanus, patienter audiat, nedum petat, quod tam manifeſtè ſacri Canones exhibent, quod vtriuſque teſtamenti tam expreſſè condemnat authoritas. Reuoluite Canones, quoniam in hac parte latiſſimè patent, plane videbitis petentium talia improbatam eſſe petitionem, & eorum qui tales audiunt, duriſſimè plectendum eſſe aſſenſum. Non relictus nobis diſſimulandi locus, quia in Conſilio Lateranenſi, cui nos & vos, frater Epiſcope interfuimus, Domino Innocentio præſidente audiuimus, vota talia, promulgato Canone condemnari. Sed forte regia vos vrget authoritas, rectè quidem niſi ſciretis Dominum homini præferendum, niſi religio Principis poſſit circumueniri, niſi per ſubreptionem ab eo nonnulla eſſe extorta, jam fuiſſetis experti. Summa ergo conſilij noſtri hæc eſt, vt legi Domini & ſacris Canonibus, iuxta profeſſionem veſtram obtemperetis: quoties vos tales auguſtiæ preſſerint, incidere in manus hominum, quàm Domini viuentis, tutius judicetis. Sed eſt forſan vnde merueritis ſuper ſucceſſionibus huiuſmodi vexari, eò quòd in fraudem Canonum ad ceſſiones & ſubſtitutiones illicitas nimium proni eſtis.

Theobaldi Cantuarienſis Epiſcopi Teſtamentum.

Epist. *LVII.*

SVpremis deficientium voluntatibus ſuum accommodant jura fauorem, & ipſe velut inhumanus prouocat iram Domini, qui pijs eorum deſideriis obuius contradicit. Noſtra quidem voluntas eſt, & quæ Domino authore numquam mutabitur, vt reſiduum bonorum noſtrorum mobilium, quę propter neceſſitates domeſticas, & diuturnitatem languoris vſque ad exitum vitę duximus conſeruanda, in vſus pauperum omnino cedant, ſecundum quod nobis Dominus inſpirauit, ſicut dedimus in mandatis venerabili fratri noſtro Vualtero Roffenſi Epiſcopo, fidelibus noſtris, Philippo Cancellario noſtro, magiſtro R. Lexouienſi, & Ioanni de Sar. quos Eleemoſinæ noſtrę diſpenſandę præfecimus: & omnibus miniſtris & fidelibus noſtris per fidem quam nobis debent, iniunximus, vt iſtis obtem-

obtemperent,& eis omnia noſtra exponant, amicos Cleri omnes ſuppliciter exoramus, vt pro miſericordia Domini omnipotentis,eis auxilium & conſilium præbeant. Omnes autem qui in prefatis pauperum rebus committent,aut qui,quò minus diſpoſitio noſtra procedat, impedient, anathematis ſententia condemnauimus,ipſique Officiales Regis,ſi ſe diſpoſitioni perturbandæ immiſcuerint, ſe fidelium communione nouerint eſſe priuatos, tanquam ſacrilegi, excommunicati ab introitu omnium Eccleſiarum abſtineant. Omnibus autem diſpoſitionis noſtræ adiutoribus, benedictionem Domini noſtram damus,ipſos beneficiorũ Cantuarienſis Eccleſiæ participes conſtituimus, eiſque de iniuncta ſibi pœnitentia xl. dierum indulgentiam facimus. Preterea ex parte omnipotentis Domini ſub anathemate inter dicimus, ne quis officialiũ Domini Regis ad res,quæ propriis Monachorũ Cantuarienſis Eccleſiæ vſibus dicatæ ſunt,temerariã manũ prætendat extendere, ſed habeant omnes res ſuas in ea integritate, libertate, qua eaſdem ipſis Domini Papæ, noſtro priuilegio fecimus confirmari. Ad hæc ſub eodem anathemate, terrarum, quæ ad Archiepiſcopum pertinent, omnem alienationem fieri prohibemus, & excidia, & damna nemorum, donec nobis ſucceſſor ſubrogetur, niſi quantum neceſſarius Eccleſiæ exigit vſus, vel Dominus Rex proprio ore præceperit, vel miſericordia diſcreta cum moderatione, pauperũ hominũ neceſſitati indulſerit. Sub eadẽ quoque interminatione Clericis Epiſcopatus noſtri prohibemus indebitis ex actionibus & iniuſtis vexationibus opprimi: eis omnes libertates & conſuetudines juſtas, quas habuerunt tẽpore Vvillelmi bonæ memoriæ deceſſoris noſtri, præcipimus obſeruari.

N. EPIST. *LVIII.*

QVæ rectum ordinem deſerunt, aut numquam, aut rarò letos exitus ſortiuntur. Eſt autem in cauſis ordo rectiſſimus, vt præcedat ſententiam examinatio, & tunc demùm quis pœna feriatur legitima, cum innocentiam ſuam tueri aut non poteſt, aut contemnit. Vos autem, ſi Adelitiæ de Valonijs iuſta eſt querimonia, ipſam contra legitimum ordinem diſponitis condemnare, audientiâ ſibi negatâ, omnem defenſionis ei præcluditis viam. Meminimus quidem nos vobis ſuper hoc alia vice ſcripſiſſe, quatinus ipſam loco & tempore congruo euocatam

ordine canonicò tractaretis, quicquid in ea re ſtatuendum foret; maturo, non præcipiti judicio conſuluimus; præcepimus roborari. At illa ſe exinde duriùs tractari conqueritur. Nos verò religionis propoſitum nolumus impedire, ſed prçeunte juſtitiâ, quæ ſapientis faciem antecedit, illud ſine ſcandalo officij noſtri cupimus adimpleri. Inde eſt quòd dilectioni veſtræ iteratò mandamus, vt in memorata cauſa ordine legitimo procedatis, ita iuſtitiam prudentiâ temperantes, vt qui zelum, quem in Domino habetis, audierint, ſcientiam quoque vobis gaudeant affuiſſe. Præcupimus itaque vt ei audientiam debitam præbeatis, tunc ſecundum Dominum cauſa debitum finem ſortiatur. Conuenient Lond. nobiſcum authore Domino, in breui, fatres noſtri, vt de eorum conſilio, ſi interim veſtro officio exequendo diligentiam placuerit adhibere, cauſam hanc tutiùs poſſitis definere.

De Electione Romani Pontificis Alexandri. EPIST. LIX.

AMiciſſimo ſuo Magiſtro R. de Serris ſuus Ioannes de Sar. ſalutem, ſi quid eâ melius. Anguſtiarum noſtrarum, dilecte mi, te non ambigo eſſe participem, cùm nos, licet aliter, & diſſimiliter, non alia vel diſſimilis cauſa ſollicitet. Nos è vicino jacula fortunæ ſæuientis excipimus, in manibus noſtris eſt, oculis jugiter ſubeſt continui materia laboris, & doloris, & mœroris. Non locum, non tempus indulget amara ſors lætitiç, aut quieti, vix ſolatij tenuis ſpes relinquitur. Sed illa à Domino: ſi quidem jam de humano deſperatur auxilio; & me quidē rei familiaris ſub onere alieni æris & importunitate creditorum vrget anguſtia, ſed hanc ſolicitudinem denigrat mœror, & quicquid priuatum eſt, impetus fortioris, & publici metus abſorbet. Sentis ipſe quid ſentiam, quod loquor, tibi ipſi, vt arbitror, jugi meditatione proloqueris, & mœſtum dicturientis verbum mente præuenis circonſpecta. Nam tu, & niſi teipſum exueris, dum communis Domini noſtri ſollicitaris infirmitate, curâ vigili & continua, verſaris in laboribus & doloribus noſtris: dum vniuerſalis Eccleſię, à cuius vberibus coaluimus, colliſiones vides, cauſam penſas, pericula præmetiris, dolorem dolori adiicit meditatio, dolorem quem ferre non

ſuſtines. In his tamen omnibus mitiùs agitur tecum, qui ad omnem auram, ad omnem querelam familiæ deſolatę præſens non cogeris lachrymari, qui liberioris conditionis fortunam nactus, nequaquam times tibi aut exilium imminere, aut neceſſitatem piaculare flagitium committẽdi. Degis enim ſub Principe, cuius memoria in iucũditate & benedictione eſt. Nos autem timemus ſupra modum ne Teutonicus Imperator circumueniat fraudulentiis ſuis, ſubuertat ſerenitatem Principis noſtri, mihi tam parum videtur habere diſcretionis, quem conuenticuli Papienſis præſumptio mouet, v. vt Alexandri, ſi quis dea dubitet, electio, etiam partis aduerſantis teſtimonio roboretur. Vt enim temeritatem illius prætercam, qui Romanam Eccleſiam, quæ ſolius Domini reſeruatur examini, iudicare præſumpſit, & eum qui fuerat excommunitatus, ſicut Cardinalium indicat inhonoratio Biſuntina, edicto peremptorio citauit ad judicium, & pręjudiciali ſententia alterum veteris officij, & dignitatis nomine, alterum appellatione Romani Pontificis ſalutauit, Senatoribus & populo fauoris ſui reuelãs arcana: quidquid Papiæ geſtum, tam æquitati, quàm legitimis conſtitutionibus, ſanctionibus Patrum imuenitur aduerſum. Quippe abſentes condemnati ſunt, & in cauſa non examinata, imò potiùs non ibi, non ſic, non àtalibus examinanda, impudenter, imprudenter, nequiter eſt pręcipitata ſententia. Sed forte abſentantes quam abſentes potiùs dici placet. Hoc plane his qui ſanctę Romanæ Eccleſiæ priuilegium aut ignorant, aut diſſimulant. Vniuerſalem Eccleſiam quis particularis Eccleſię ſubjecit iudicio? Quis Teutonicos conſtituit iudices nationum? Quis hanc brutis, impetuoſis hominibus authoritatem contulit, vt pro arbitrio Principem ſtatuant ſuper capita filiorum hominum? Et quidem hoc furor eorum ſæpiſſimè attemptauit, ſed authore Domino totiens proſtratus & confuſus ſuper iniquitate ſua erubuit. Sed ſcio quid Teutonicus moliatur. Erã enim Romę pręſidente beato Eugenio, quando prima legatione miſſa in regni ſui initio, tanti auſi impudẽtiam tumor intolerabilis, lingua incauta detexit. Promittebat enim ſe totius orbis reformaturum imperium, vrbem, vrbi ſubijciendum orbem, euentúque facili omnia ſubacturum, ſi ei ad hoc ſolius Romani Pontificis fauor adeſſet. Id enim agebat, vt in quemcumque demu-

tatis inimicitijs materialem gladium Imperator, in eundem Romanus Pontifex, ſpiritualem gladium exereret. Non inuenit adhuc qui tantæ conſentiret iniquitati, ipſoque repugnante Moyſe.j.contradicente lege Domini, Balhamitam ſibi aſciuit Pontificem, per quem malediceret populo Domini. Filium itaque maledictionis, per cuius deſignationem & expectationem, per multas ſucceſſiones, à primis familiæ Patrib. ad ipſum, cui reſeruabatur, maledicti deriuatum eſt & cognomen & nomen. Et forte ad purgationem & probationem Eccleſię Romanæ, Teutonicorum, impetus, tanquam Cananeus alter relictus eſt in æternum, vt ſemper ad eruditionem ipſam inquietet, victúſque corruat, ipſáque fortior, gratior, glorioſior Sponſi reddatur amplexibus poſt triumphum. Sic ad gloriam Patrum teſte Lateranenſi Palatio, vbi hoc inuiſibilibus picturis & laici legunt, ad gloriam Patrum, Schiſmatici, quos ſecularis poteſtas intruſit, dantur Pontificibus pro ſcabello, & eorum memoriam recolunt poſteri pro triumpho. Libera debent eſſe iudicia, & quiſquis ea viribus nititur perturbare, capitalem ab antiquis Conſtitutionibus meretur pœnam. Porrò Eccleſiaſtica debent eſſe liberrima, de ſacrorum Canonum ſanctione, ſicut electio paſtoris eſt in Eccleſia liberè, & ſine mundanæ poteſtatis prænominatione celebranda, ſic eadem in Eccleſia à iudicibus Eccleſiaſticis, amotis ſecularibus terribilibúſque perſónis, ſecundum regulas Eccleſiaſticas examinanda eſt: quicquid verò contra præſumitur, in irritum deuocatur. At hæc velut in caſtris, & ſub gladio, minis, terroribus, ſpes examinationis à ſimplicibus, à meticuloſis, fraudulenter, violenter extorta, à doloſis, violentis, malitioſis, contra ius, fas, præcipitata eſt. Quid tamen inquiſitum eſt, quid probatum? vtrius ſcilicet electorum Canonica, aut ſanior eſſet electio, facti quęſtio ſimulabatur, & iuris. Factum itaque, pro voluntate partis, quæ ponit carnem, brachium ſuum, propoſitum eſt, & probatum. Probatum inquam Victorem ſolum electum, à ſaniore parte Cardinalium petitione populi, conſenſu & deſiderio Cleri, & ſolemniter iumentatum locatum eſſe in Sede Petri, prę ſente Rollando, non contradicente, immo conſentiente, & ſuis Clericis præcipiente vt ei obedirent, quem in Sede Apoſtolica videbant Pontificum inſignibus decoratum. Hoc quoque probatum eſt,

quòd duodecimo die poſt promotionem Victoris, egreſſus ab vrbe Rollandus prope terram Seculi in loco non celebri primùm eſt jumētatus. An nō inſpexiſti probationis modum? Hoc enim jurauerūt, Decanus baſilicæ B. Petri, & duo fratres eius in perſona totius Capituli, jurauerunt Religioſi, Rectores Cleri Romani: hoc ipſum Præfectus vrbis, alij ciues jurare obtulerunt: Sed Clericorum dumtaxat recepta ſunt juramenta, quoniam hæc omnia tractauerunt manibus ſuis. Quis cæcus non deprehendat tam manifeſtam malitiam, mendacia tam aperta? Nam ferè omnibus notum eſt, cuius momenti ſint, præſertim in electione Rom. Pontificis, Rectores illi, quos ad tuendam malitiam ſuam Concilium Papienſe magnificat. Cui non eſt incredibile eos hæc tractaſſe, qui jactitant. Sed eſto, quòd interfuerint initio *Virgiorum, numquid R. vſque ad conſeruationem ſuam per dies duodecim perſequuti ſunt? Numquid hoc vidit Capitulum B. Petri in cuius perſona juratum eſt, an Rectores qui pro ſe jurauerunt? Numquid hæc omnia Præfectus vidit, exul, & cui vrbem intrare non licet? Sed & ipſe, vt vulgariter dici ſolet, Octauiani nepos eſt, & è vicino, vt rectiùs dixerim, diagnatus, vt pote ſororis filius. Sed alij ciues hæc omnia inſpexerunt, vt tutò jurarent. Numquid ad terram Seculi acceſſerunt? Planè fideliter examinati ſunt teſtes, qui hęc omnia, præſente illo ſacro Concilio, jurauerunt. Sed de induſtria ciuibus remiſſa eſt neceſſitas juramenti, quoniam non erant vtique juraturi. Nam ſi non conſcientiæ, at famę diſpendium apud conciues ſuos incurrere verebantur. Cæterum ſanioris partis numeroſitas quò defluxit? Si prudentiæ, juſtitię incolumitate vigebant, quo motu receſſerunt à veritate & iuſtitia quam tenebant? Anne pecunia illa corrupti ſunt, quam Senatores ſe ab Octauiano accepiſſe confeſſi ſunt, vt iurarent promotionem eius? quæ reparationi murorum à populo addicta eſt, acclamantibus multis, quòd non licet mittere eam in Corbonam, eò quod pretium ſanguinis eſt? Ex illo magno neruo ſoli tres remanſuerunt, digni quidem Cardinales de quibus Teutones in caſtris ferrent ſententiam. Audiuit hæc omnia Vuillelmus Papienſis Cardinalis S. Petri ad vincula, præſente Concilio non negauit. Sed quid pro Victore aſſeruit? quare neglecta eſt atteſtatio eius? Interrogandus erat:

ſatis enim habebat oris & pectoris, ætatem, vt pro ſe loqueretur. Sed planè interrogatus non eſt, quod fuerat negaturus, & ſcienter obmutuit in tumultu, qui furoris videbat impetum, & quòd hæc præſumptio in nullo præjudicat Eccleſiaſticæ libertati. Vnum tamen edoctus ſum ſilentio eius, quia qui in tanto diſcrimine Eccleſię non videtur ad martyrium properare, ſi Victoris adeò ſana fuit electio, quare Cardinales Epiſcopi omnes alij, exceptis his tribus, quos tu quidem noueras, ſed amodò mundus agnoſcet, conſecrationi illius defuerunt? Quid aſcitos Tuſciæ Epiſcopos à conſecratione inhibuit, niſi ſacrilegij conſcientia? Miror quòd omnes pauperem ſequuntur Alexandrum, malúntque cum eo exulare à facie Principum, quàm adhærentes æmulo eius cum Principib' imperare. hìc Epiſcopi, hìc Presbyteri, hìc Diaconi, hìc Curia tota, & Ordine de tãto quiſquis nõ exulat, hic eſt: eos Papienſis Concilij ſententia non terret, ſed in ipſum Imperatorem, & idolum ſuum cum omnibus cultoribus ſuis, ſperantes in Domino, in potentia virtutis eius, confortati Spiritu ſancto ſententiam anathematis intorſerunt. Tranſeo ad nouas & inauditas decretalis Synodi ſubſcriptiones, in quibus ex Epiſcoporum defectu pro eis Comites admittuntur, in quibus illi præcipuam ſibi vendicant authoritatem Epiſcopalium ſedium, quarum aut nulla eſt aut electio reprobata. Raginaldus enim Cancellarius Imperatoris ſe Colonienſem geſſit Archiepiſcopum, cùm certum ſit electionem eius à Romano Pontifice, beato Adriano, fuiſſe damnatam, nec video quare, cùm Epiſcopatum dotauerit, à Victore ſuo diſtulerit conſecrari, niſi quia imminentem ruinam timet. Guido Comes de Planderada, Rauennatis Archiepiſcopi ſuppleuit vicem, cùm nec filius ſuus, cuius electio quaſſata eſt, licèt bonus juuenis ſit, adhuc vice Archiepiſcopi fungi poſſit. Cui non hæc ridicula videantur? Scenæ theatralis hæc ſpecies eſt, potiùs quàm reuerendi imago Concilij. Quid, quod Regnorum & Prouinciarum magnus, falſus tamen, collectus eſt numerus, vt ſubſcriptores iſti ignaros rerum ſecum faciliùs in præcipitium trahant? Quis ad illius Concilij ſtatuta moueatur, vbi ſedere Patres cenſere parati,

Si regnum, ſi templa petat, ingulumque Senatus,
Paſturaſque infanda nurus.

& ſi quid tyrannicum atrocius excogitari poteſt? Et quidem benè cum Eccleſia actum eſt, quòd Cæſar qui aderat, plura iubere erubuit, quàm ipſa pati. Poſſem pluribus ad ea quæ ſcripſiſti reſcribere, ſed hęc ſatis eſſe arbitror ad perſuadendum, vt ſi fieri poteſt, Alexandrum Dominus Remenſis recipiat, & conſenſus, ſi ita viderit expedire, donec fiat, commodè differatur. Nam hoc ſatis perſuaſum credo vt non acquieſcat Imperatoris idolum adorare. Si verò periculum immineret, rem interim differri commodiſſimum eſt. In rebus arduis periculoſa eſt pręcipitatio, moráque in rebus expeditis periculum trahit, frequenter parit opportunitatem gerendorum. Papienſis & Placentinus Epiſcopi ſupra modum, pro parte quæ confidit in homine, ſupra modum ſollicitati ſunt, ſed neuter eorum cõſẽſit cõſilio & actib⁹ iniquorum, quoniã expectãt ipſi regnum Domini, eis tamen imminet Imperator, vt eorum exemplo roborati remotiores verbum faciant pro veritate ſecuriùs, aſcendentes ex aduerſo luporum, ſeipſos murum opponant inexpugnabilem pro domo Iſrael. Et quia tibi non aliter ac mihi loquor, quicquid feruet in pectore, patenter exponam. Tu quaſi vicinior, & cui rerum facies familiariùs innoteſcit, poteris de ſingulis plenius & fideliùs iudicare. Si Schiſmaticus furor roboratis partibus minus ingruerit, vt penes quos Eccleſiæ Romanę conſtet authoritas, eſſe poſſit ambiguum, nihil mihi videtur conſultius, quàm pręelectionis ſententiam differri in diem reuelationis iuſti iudicij Domini, quam illa ſola dies victum factura nocentem eſt. Si quidem, vt ait ille,

Nulla manus belli mutato iudice pura eſt.

Hominis iuſtitia meritorum veritate non planè, non pleno intellectu, aliqua erroris nube plerumque ſubuertitur. At iuſtitia Domini in æternum inſtitia eſt. Interim donec illuminet abſcondita tenebrarum, inuocandus eſt & rogandus, vt manifeſto demonſtret iudicio, quem ipſe præelegit accipere ſortem miniſterij huius. Si tamen nihil eſt quod quæſtioni faciat locum, aut dubitare permittat vel Academicum ferè ad omnia fluctuantem, cùm nouum par decertantium, in omnium intuentium ſtuporem Domino permittente proceſſerit, hinc tota ſtante Eccleſia, inde ſolis tribus flagellis arun-

dineis, in ſe, dum ſcindere vnitatem moliuntur, diuinam prouocantibus vltionem. Si perſonam perſonæ conferas, alter litteratus eſt, modeſtus, humilis, juſtitiæ zelator: alter ſolam ſemper amplexus eſt vanitatem: ſi cauſam cauſæ, alter ingeſſit, ſe tanquam fur & latro manu violentâ, exquiſitis dolis, Sponſo indignante, in Sponſæ amplexus irruit: alter caſto pudore ſubſtitit antequam introduceretur à Sponſa. Vnde verendum ne tam manifeſti ſceleris dilata damnatio ſuum ſchimati videatur præbere conſenſum. Licet Dominus Cantuarienſis langore grauiſſimo, vt noſti, teneatur, huius tamen neceſſitate verbi conuocatis Epiſcopis & Clero totius regni, Londinum properat, vt fratrum conuocato concilio, quid facturus ſit, Domino Regi eum conſulenti ſignificet. Timebamus ne ex cauſa itineris ampliùs grauaretur: ideóque Acardum veſtrum per aliquot dies detinui renitentem, vt de ſtatu Domini, ipſo referente quæ viderat, certiorari poſſis. Ex quo autem lecticam aſcendit, aliquatenus videtur confortatus, licet adhuc nimium infeſtetur: aliquantulum interdum quieuit vomica ſponte naturali, purgatio reparatur. Vvinton. & Dunelmenſis, vt aiunt, ſi Octauiano palam auderent pro voto ſuffragari, libenter cederent in partem eius: Econtrà Eboracenſis, & Theſaurarius noſter fouent totis viribus Alexandrum, non tamen ſoli ſunt, quoniam pars hæc pluribus eſt & melioribus accepta, ſed eam vehementiùs tuentur.

N. EPIST. LX.

SOlēt pigmētarij diuerſas ſpecies cōmiſcere, a cumē pungētium ſic mitigare, lenibus & amaris contemperare dulcia, vt cum in nouam ſpeciem, ſaporem, efficaciam coaluerint vniuerſa dulceſcant, & ad ſubuerſionem mentium efficaciora ſint vniuerſa, quàm quæ ſingula. Hoc autem idcirco fortè ſępius euenit quòd ea quæ dulciora ſunt, ſumuntur auidiùs, immoderatiò ſobrietatis metam deſerit, cùm hoſtem qui minimè præcauetur, gratia dulcedinis introducit. Tu quidem an pigmentarius quandoque fueris incertum habeo, certus equidem quòd pigmentarios in aliquo imitaris, ſi tamen rectè diceris imitari, quos in quarumdam conſpectione ſpecierum videris

rectius

rectius anteire. Et fortè in Domino, præcedenti......* vini ſpecies coemiſti, quarum coemptio & comportatio, (ſanctè te mihi ſcripſiſſe recolo) operam tuam à gerendis aliis auocabant. Sed licet manum vulgaris pigmentarij dedigneris, linguam tamen & calamum cùm vniuerſi pulueris pigmentarij, qui tum Philoſophum decet, vim redoleant, nequaquam ſufficies excuſare: nam loquela tua manifeſtum te facit, diſſimulantem pagina nuper mihi miſſa conuincit. In amicum ſiquidem imperitum ſermone & ſcientiâ ingenium illud Lexouienſe exeris, linguam acuis Lexouienſem, cum qua nunquam manum conſerere mihi propoſitum eſt ab initio, vel dici orator præpotens: nunc tua ſtabiliens, nunc deſtruens aliena, mihi omnem defenſionis præcludis viam, & quidem præcluſa eſſet, vt mutire non poſſem, ſi occupationes meas nouiſſes ad plenum. Sed in eo benè cum ſimplicibus, mei ſcilicet ſimilibus, agitur, quos vos ſapientes Spiritus Prophetiæ non ſemper illuſtrat. Facile tamen crediderim Lexouienſes, cùm plurima ſciant, quæcumque voluerint eloquantur, eſſe diuinos. Nunquid ergo ex quacumque cauſa auſu temerario contendam tecum, qui authoritate & merito Lexouienſib. Patribus adæquaris. Domini ſi quidem Lexouienſes Patres non modo eloquentiũ, ſed eloquẽtia quodãmodo ſunt. Nam cùm Aureliacenſib. qui multarũ rerũ peritiam & vſum habẽt, æquẽtur in plurimis, in eo facillimè antecedunt, quòd hic naſcuntur & fiunt eloquentes, adeò quidem vt omnem ætatem & ſexum geminus eloquentiæ vſus imbuat, & informet. Quid ergo impeditioris linguæ homuncio, torrenti tantæ eloquentiæ reſpondebo? Licet autem nequeam de pari reſiſtere, tamen quibus me immerito inuſtum perſtrinxeris, impunè forte percurrere licet, licebit venia impetrata. Accuſas itaque diuturnitatem ſilentii mei, nonne ſilere licitum eſt? imo & iuſtum apud ſapientes, & facundos, eum qui impeditioris linguæ eſt, & animi obtuſioris. Nónne ſi frequentius loquatur aut ſcribat, ad hæc minus idoneus, ſuam ignominiam denudabit, aut perpetuabit? Tranſeunt enim quæ dicuntur, ſed quæ ſcripta ſunt permanent. Qui tamen te ipſo taciturnior videor, tibi, qui ſcribenti reſcribo ſemper, interdum ſcripto præuenio te ſcripturum. Sed fortè illiterata facies litterarum, & aridæ linguæ color exanguis, ſcripturientem aut dicturientem expri-

munt potiùs quam ſcribentem aliquid, aut dicentem. Rectè quidem ſic dicor elinguis aut mutus, cùm & ſimili verborum ſchemate male formata mulier dicatur informis, litteræ quæ minimum ſonum mutarunt, nomine cenſeantur. Cæterùm taciturnitatis meæ aliam exprimis cauſam, notans ſupercilium elationis meæ, qui de throno poteſtatis, quâ me vti fingis, amicum humilem qualiquali cartula viſitare dedignor: vnde peccatum hoc in me jacis, aut* quibus eorum, cum quibus vixi, criminationis huius author eſt, aut delator. Thronum mihi poteſtatis & vſum improperas: at quantulacumque temporis experentia didiciſtis, (nam de ſola dierum, quibus commorati ſumus, conqueror breuitate,) didiciſtis inquam quod in domo Domini mei primos recubitus non vſurpo, quod ſponte mea & vltronea voluntate pluribus cedo. Iuſtum ſiquidem eſt vt in tanta patris domo, ſicut meritis, dignitatibus, ita me honoribus, vſu poteſtatis plurimi antecedant. Amicum inquis humilem. Quid quæſo aliud eſt hæc humilitatis profeſſio, quàm callida quædam oſtentatio dignitatis & gradus, ſubaffectata diſſimulatio celſitudinis & honoris? Qualiquali cartula adjeciſti? Quam enim aliam, niſi qualemqualem, videlicet ineptam, mittet indoctus & rudis, qui præuiſus ab aliquo Lexouienſi, tanquam Mœris alius obmuteſcet? Hîc vtique apertos oculos habuiſti, de viribus meis rectè iudicas, dùm à me nonniſi cartulam qualemqualem expectas. Deinde vt ſupercilij me conuincas, aut negligentiæ, numerum noſtrorum qui Toloſam aggrediuntur mihi obijcis, ac ſi omnes Toloſipetas per vrbem Lexouienſium aut Bajocenſium tranſitum nouerim habituros. Situm namque vrbium veſtrarum ignoro, & neſcio quà tranſituri erant, quos in vrbe Pictauorum ex Edicto Regis oportuit conuenire. Te quidem minimè ibi inueniendum credidi, nec audieram quòd tu fœlicem expeditionem alio modo quàm orationibus proſequaris. Noueram tamen ex relatione multorum quia res ſine Lexouienſibus duci non poterat, quia linguæ eorum incendia belli factæ ſunt, ipſique in manibus ignem ferentes & gladium Domino exercituum famulantur. Vnde liquet, & quauis luce clarius eſt, quòd legem requiri oportet ex ore eorum: cuſtodes enim ſcientiæ ſunt, & authoritate qua præeminent, poſſunt, & debent, vt in ſe concur-

Digitized by Google

rant populi, imperare. Te interim domui tuæ compoſita pace quieſcere arbitrabar, ignorans an te viſurus eſſet aliquis eorum, qui egrediebantur à finibus noſtris. Nam cum de veſtris plurimi reuertantur, nemo pręter Vvillelmum nuncium mihi tuæ ſalutationis & alloquium reportauit. Vidiſti tamen de domo, menſa Domini mei plurimos redeuntes. Tu quidem hæc feciſti, & tacui: immò tu tacuiſti, & ego conticui. Negare non poſſum, quin pluribus tranſeuntibus operam dederim, quorũ nonnullos, vt tibi in aure loquar, cum litteris ad te perferendis libentius dimiſiſſem, quàm cum variis portionibus ſupellectilis meæ, qua me militantium nudauit improbitas. Poſtremò genius mihi, vt ais, fuerat defraudandus, & ſomniorum dulcedine, & ſolemnitatibus epularum. Noſti ſiquidem quia voluptatis amatorem nihil aliud impediuit. Nam Domini mei amicorúmque negotia, ſed nec curam rei familiaris attendis. Cum itaque innocentiæ meæ, ſuperbiæ, negligentiæ, & voluptatis notam inuſſeris, hæc in Epiſtola, quaſi conterens velut varium puluerem pigmentarium miſcuiſti, & quia poterant amareſcere ſingula, aures mihi ante dulciloquio perfricuiſti; ne intelligam quid loquaris. Charitatis hoc igne concoquis, vt vniuerſa propinata dulceſcant. Fiat ergo quod vis, cedo maiori, & omnia bene & amicè interpretor.

Domino Regi Anglorum. Epist. LXI.

MAieſtatem Regiam excogitatis circumuenire fallaciis, ſacrilegii inſtar eſt, præſertim vbi indignationem poteſtatis aduerſus innocentiam procurat dolus, & in diſpendia ſalutis laborans impietas odii ſeminatrix fraternam molitur extinguere charitatem. Cùm alia crimina Deus oderit, hoc eſt quod ob inſignem ſui malitiam deteſtatur anima eius. Veſtram verò ſanctitatem, ſicut accepimus & dolemus, iniqui circumuenire conati ſunt, litteras vobis noſtro cõceptas ſermone porrigentes, quibus ſignificabatur, me in extremæ difficultatis articulo poſitum pœnitere ſuper promotione venerabilis fratris noſtri Rog. Eboracenſis Archiepiſcopi, & maieſtati veſtræ preces porrigere, vt quia mihi quod in hac parte deliqui negatum eſt amendare, vos illud per collatam vobis

à Domino poteſtatem, accepto tempore iuſtitias iudicandi, exercendi vindictas, in nationibus emendetis. Ecce Domino inſpectore & iudice loquar in auribus veſtris quod verum eſt. Litteras iſtas nec ſcripſi, nec ſcribere volui, nec ab aliquo meorum ſcriptas noui. Falſæ ſunt, & eis ad deluſionem veſtram, & ſui damnationem ſolus falſarius ſcienter vſus eſt, quiſquis ſit ille, planè ſuum portabit iudicium, & ex authoritate ſacrorum Canonum in laqueum anathematis incidet, quoniam qui talia agunt, tanquam diſcordiarum, ſciſſurarúmque ſatores & incentores deteſtatur anima Domini. Supplicamus itaque ſerenitati veſtræ, vt tantæ malitiæ authores, ſi placet, comprehendi iubeatis ad pœnam, & eos tam acerba adminiſtratione puniri faciatis, vt qui vindictam audierint doceantur, & doceant vero & iuſto Principi fallacias, & malitiam non placere.

Regi Anglorum. Epist. LXII.

Virtus Principum nullo clariùs elucet indicio, quàm ſi Maieſtate eius pacem populus, Eccleſia quietem, & Religio gratum Domino recipiat incrementum. Regum enim thronus in eum vigore ſolido roboratur, qui tantarum virtutum nititur fundamentis. Hæc enim auribus veſtris crebrò repetimus, eò quod conſtat ipſam gratam eſſe auditui veſtro: & ſicut in opere clariora, ita ex vſu frequenti Maieſtati veſtræ gratiora ſunt. Dum in his veſtra verſatur intentio, proſperabuntur in Domino, & in totius mundi gloria greſſus veſtri. Nam & hoc Sanctorum, quorum quieti proſpicitis, ſuffragia impetrabunt. Incumbit orationibus pro vobis ad Dominum Monaſterium Sanctæ Mariæ Eboracenſis, quod tanto vobis fiducialiùs commendamus, quanto ex omnium Prouincialium teſtimonio illud, & vero Religionis cultu, & pia deuotione in vos & liberos veſtros commendatione dignius eſſe confidimus. Turbauit pacem eius diutius, ſicut pro certo accepimus, frater quidam, qui tandem vrgente ſe malitia & leuitate morum, velut palea inutilis ab area Domini auolauit. Deinde veſtram adijt Maieſtatem vt ex eo ſe odibilem Domino conuinceret, quòd monaſterio detrahere non erubuit, & contra Regulam B. Benedicti priuilegium delinquendi conatus eſt impetrare: pro reuerentia

veſtra voluerunt eum recipere fratres ſecundum ſtatuta ordinis ſui. At ipſe non adquieuit intrare, niſi ingreſſu eius ordo monaſticus ſolueretur. Veſtræ itaque Excellentiæ ſupplicamus vt eiuſdem Religioſos loci fratres benignè audiatis, & illi negetis auditum, qui fratres pro vobis jugiter orantes nititur impedire. Adhęc cauſam vniuerſalis Eccleſiæ ante pedes miſericordię veſtræ prouoluti vobis attentiùs commendamus: Rogantes Dominum pro vobis, & pro nobis & Eccleſia veſtra, ne ad preces Imperatoris aliquid ſtatuatur à vobis, vnde furor ſchiſmatis amplius inualeſcat.

Regi Anglorum. EPIST. LXIII.

QVi non ſpernit pauperum preces, miſericors Dominus Eccleſiæ ſuæ gemitus exaudiuit, & per gratiam ſuam vobis reſtituit pacem, quam poſſitis, vt oportet, reſtituere ſubditis veſtris. Iuſtum enim eſt, vt ſint conſolationum participes qui contriti ſunt in laboribus veſtris, qui veſtrum, facultates, corpora, animas, expoſuerunt ad libitum, vobiſcum, & ad modicum veleant reſpirare, vt veſtris poſtmodum obſequijs ſint, cum opus fuerit, aptiores. Cæterum quia in abſentia veſtra, nec ſpes quietis eſt coætaneis noſtris, vultum veſtrum deſiderat vniuerſa terra, rogat Dominum, in cuius manu corda ſunt Regum, vt vobis veram pacem, & ſibi veſtram gratiam largiatur, & vt in regno veſtro ad conſolationem & vtilitatem Cleri & populi, placeat amplius commanere: eos qui pro vobis orant, audire conſueuit Altiſſimus, & hanc ipſam petitionem humilium acceptam eſſe confidimus apud eum. Supplicamus itaque Majeſtati veſtrę, vt vobis placeat, quod placere Domino arbitramur, & vt redeatis ad peculiarem populum veſtrum, pro cuius neceſſitate & precibus pacem vobis à Domino credimus vndique reformatam. Moueat vos deuotio populi, moueat affectus liberorum, à quorum aſpectu vix rigidiſſimus parens poſſet tamdiu oculos continere: fides moueat coniugalis, moueat amœnitas locorum, & affluentia deliciarum, quas non ſufficimus enarrare: & ne propriam prætereamus cauſam, moueat animum veſtrum deſolatio mea, qui præ ætate & ægritudine deſideratum aduentum veſtrum

Digitized by Google

diu non potero expectare. Pelli meæ conſumptis carnibus adhęſit os meum, receſſum minatur ſpiritus, hęret tamen membris in deſiderio & ſpe aduentus veſtri, expectat quidem & ſperat, & interim aurem ſurdam prę ſtat vocanti naturæ, recuſat oculos claudere niſi præuiſa facie veſtra. Summa itaque precum & deſiderij eſt, vt quàm citò oportunè redire poteritis, redeatis. Præterea fama eſt quod Imperator per Cancellarium ſuum, vos in Apoſtolicum ſuum, qualiſcumque ſit cauſa eius, nititur inclinare, ſed Domino protegente amicum ſuum, veſtrum Dominum cuilibet homini pręferetis. Scitis quia *Maledictus omnis qui confidit in homine, & ponit carnem brachium ſuum.* Et quidem in rebus tam arduis & tam periculoſis tutius eſt differre in tempus, quàm ante tempus præcipitare conſenſum. Super hoc autem, & quibuſdam alijs, veſtro & ſaltem Archid. mei conſilio & præſenti colloquio plurimũ indigerem.

Anglorum Regi. EPIST. LXIIII.

IN eo maximè viget & proficit gloria Principis Chriſtiani, ſi pium Domino, à quo omnis Principatus eſt, impendit famulatum, eique pacis, exultationis & glorię perpetuatur hæreditas, qui procellas componit Eccleſiæ laborantis, & fideli, & felici procurat obſequio, vt exultans Sponſa cupitis Sponſi queat amplexibus inhærere. In ſe verò prouocat omnipotentem manum Altiſſimi, qui naufragium Chriſti pleno miſerationis affectu non excipit, qui Eccleſiæ colliſiones aut operatur, aut negligit, & abutens poteſtate conceſſa, conſenſu fouet malitiam quam non reprimit aut extinguit. Colliſio ſiquidem populorum, indubitata regnorum ſubuerſio eſt, fomes ſchiſmatis eſt prædamnati à Domino, & jam jam labentis judicium Principatus. Speramus autem in patre miſericordiarum, authore conſolationum, quod thronus veſter benedictione perpetua ſolidabitur, quòd filij veſtri, & filij filiorum ſolium regni quod ab eo accepiſtis, & ſalubri adminiſtratione diſponitis, fœliciter hęreditabunt, cùm in ſubditis veſtris tantam, ipſo propitio, inuenimus vnitatem, vt fidem eorum in petra Eccleſia ſolidatam eſſe, fideliſſimis & manifeſtiſſimis conſtet indicijs. Cùm enim ex mandato veſtro Anglorum cõueniſſet Eccleſia, propoſita eſt in auribus ſapientum quæſtio,

ſuper qua fidei veſtræ ſinceritas, vt oportuit, Optimates regni veſtri dignata eſt conſultare. Lecta ſunt hinc indè plurima quibus pars alterutra ſententiam ſuam tueri poterat, vel errorē. Deinde in medium prolata eſt norma fidei, regula gerendorū quę in Patrum Sanctionibus inuenitur, vt ſic innoteſceret vniuerſis, vtrius cauſæ facies ei commodiùs poſſet aptari, adeoque propitiante Patre miſericordiarum, proceſſum eſt, vt ex aſſertionibus partium veritas eluceret, cùm & teſtes ab inſperato procedentes, apud nos cauſam veritatis inſtruxerint, & nefanda ſchiſmatici opera pręconante fama publicarentur. Itaque, ſuper ea quæ propoſita ſunt, non quidem judicatū eſt, quia nec licuit, non ſtatutum aliquid in præiudicium Regiæ Majeſtatis, quia nec debuit: ſed quod licuit, quod debuit, quod iuſſio Maieſtatis veſtræ exegit, cōſiliū, Domino teſte & judice, formatum eſt, quod fidelis prudentia ſubditorum vero Principi dictare debuerat non rogata: Illud quoque vt prima, ſicut juſtum eſt, vobis gratia debeatur, operis gloria conſummati, prout præcepiſtis, ſine omni publicatione in libris conſcientiæ ſignari fecimus, quos vobis à latoribus præſentium Magiſtro Rairhal. Archidiacono, & Vvillelmo de Ner Capellario noſtro, iuſſimus aperiri. Nam prædictus Archidiaconus ſcrutinijs & deliberationibus interfuit vniuerſis, & vota ſingulorum, & omnium explorauit nobiſcum. Quæ accipietis ab eo, de noſtro pectore proceſſiſſe non dubitetis. Eos vobis commendamus, rogantes attentiùs, vt perſonas eorum, ſi placet, commendatas habeatis, noſtras, quæ in manibus ſunt eorum, petitiones, benignè admittatis. Amor fiduciam parit, & apud eum quem ardenter amat, fiducialius agere conſueuit. Quo autem affectu vos ſemper amauerim, operibus quàm verbis oſtendere, ſemper honeſtius & vtilius reputaui, cū tamen pro voto numquam affectum implere potuerim. Qui omnia nouit mihi conſcius eſt, quòd deuotio quam in vos habui, vires meas ſemper exceſſit. Spero itaque quod & Maieſtas veſtra in affectu dulcedinis condeſcendet mihi, & paruulis meis. Et quidem omnes alumnos meos me pridem vobis memini commēdaſſe. Nunc autem eum vobis commendo præ cæteris, qui in obſequio meo præ cæteris laborauit, & minimum accepit de manu mea, cum ſinceritate fidei & exhibitione

Digitized by Google

operis meruit plurimum. Ad pedes ergo clementiæ veſtræ prouoluor, quanta poſſum deuotione ſupplicans, vt eum commendatum habeatis, ipſique meum defectum ſuppleat benignitas veſtra, & cùm me amiſerit, ei pro me ſerenitas veſtra, ſi placet, reſpondeat in affectu dulcedinis, & conſolatione patris amiſſi. Ioannes is eſt de Sar. quem vtique alij commendarem, ſi alium inter amicos & Dominos haberem potiorem. Numquam ſatisfiet in carne deſiderio meo, niſi deſideratiſſimā faciē veſtrā mihi in carne videre cōtigerit. Dimittet tum in pace ſeruulum ſuum Chriſtus, ſi antequam egrediar à patientiæ robore ad pacem, filium pacis mihi videre dederit Chriſtum Dominum. Det mihi Chriſtus videre Chriſtum ſuum, & exinde morti properanti gratulabundus ocurram. Expecto in ſpe, in ſpe iſta, & crebris apud me dico ſuſpirijs, numquid non dabit mihi Chriſtus meus, vt videam, quem deſideranti dedit inungere Chriſtum? Numquid non videbo filium dexteræ à laborib. temperantem, temperantem à periculis, antequam moriar? Eſt mihi domi theſaurus incomparabilis, theſaurus paternę benedictionis, quem vobis reſeruo, ſi ad Patrem agentem in extremis Majeſtas veſtra dignetur accedere. Conſtitui vos in caput gentium, matris veſtræ, pedibus veſtris ſubiecti filios, & adhuc quidem de promptuario gratiæ plenioris, dum audiatis vocationem Patris, Adducetur vobis de rore cœli deſuper, & de pinguedine terræ benedictio cumulata. Quod ſi redire non licet, & non placet, theſaurum hunc vobis reſtituendum ab Eccleſia, ſedi ipſius commendo, & vos commendaui, & ipſam vobis eſſe deſidero commendatam, mater veſtra eſt, ſponſa Chriſti eſt. Et quæ glorioſior, & quis potentior Principatus? nec aduerſus eam portę inferi præualebunt. Accepit à Chriſto ſuo, vt illuc, quos decreuerit, nullo prohibente intrudat, & inde quos voluerit potenter eiiciat. Si vultis, immò quia vultis Chriſtum habere propitium. Nam cui deeſt gratia Eccleſiæ, tota creatrix Trinitas aduerſatur. Suggerunt vobis filii ſęculi huius, vt Eccleſię minuatis authoritatem, vt vobis Regia dignitas augeatur. Certè veſtram impugnant Maieſtatem, & indignationem Domini procurant, quicumque ſunt illi. Ipſe eſt qui dilatauit terminos veſtros, ipſe qui veſtram prouexit gloriam. Omnino iniquum eſt ſi vos benefactoris

factoris veſtri & Domini gloriam contrahatis, pœna dignum eſt, & proculdubio pœna acerbiſſima punietur, immò Domino propitio non punietur, quia ipſo propitiante non fiet. Conuenit vos Sponſus Eccleſiæ per os meum, conuenit Paſtor omnium, Princeps Apoſtolorum, Petrus, rogantes attentiùs, vt ſi eos principatus veſtri habere vultis patronos, & adiutores, Paſtorem in Eccleſia Exonienſi ſecundum Dominum velitis ordinari, & eandem de tanto naufragio eripere ſtudeatis. Prima omnium eſt, cui proſpexiſtis in regno. Attendat ſi placet dignatio veſtra quid ſit exindè conſequuta. Noſtis quos excluſit ab Eccleſia, qui & columbarum venditores eiecit, & abſit vt quiſquam introeat, quem Chriſtus excluſit. Sponſorem me pro petro conſtituo, quia honor quem ei exhibebitis, vobis & in pręſenti centuplata mercede rependet. Ad hęc ſi moram feceritis longiorem, & Archidiaconum meum ſi cum indemnitate veſtra fieri poteſt, mihi remitti quæſo.

Epiſcopis Anglorum, EPIST. LXV.

VEnerabilibus fratribus Epiſcopis, & vniuerſis Chriſti fidelibus, per Angliam conſtitutis Salutem. Expetiit, vt audiſtis, hoſtis antiquus integritatem Eccleſiæ, & omnibus fallaciæ & nequitię ſuę innitens viribus, inſolubilem findere molitus eſt vnitatem. Cæterum foris eſt indeficiens pietas, ſicut ad probationem fidelium procellas præuidet eminentes, ita eaſdem emergentes & inualeſcentes in vſum electorum ſalubri diſpenſatione contemperat: vt qui erudiuntur in pœna, probati per pœnitentiam coronentur. Qui ergo à malitia inhabitantium ſuam turbari permiſit Eccleſiam, eam præciſis membris putridis, iam imminente ſpe pacis incipit ſanare, & in capite Eccleſię, Sede Petri virum Apoſtolicum ſtatuit, electum & conſecratum canonicè, ab omnibus qui rectè ſapiunt Catholicè approbatum. Is eſt Dominus Alexander, quem in Patrem & Paſtorem, aſſenſu Principum noſtrorum, Anglicana & Gallicana receperunt Eccleſia, & ſanctæ Romanę Eccleſiæ plena deuotione obediẽs, Octauianum cum omnibus fautoribus ſuis, velut manifeſtè ſchiſmaticum & hæreticum condemnauit. Inde eſt quod vniuerſitati veſtræ præcipiendo manda-

Digitized by Google

operis meruit plurimum. Ad pedes ergo clementiæ veſtræ prouoluor, quanta poſſum deuotione ſupplicans, vt eum commendatum habeatis, ipſique meum defectum ſuppleat benignitas veſtra, & cùm me amiſerit, ei pro me ſerenitas veſtra, ſi placet, reſpondeat in affectu dulcedinis, & conſolatione patris amiſſi. Ioannes is eſt de Sar. quem vtique alij commendarem, ſi alium inter amicos & Dominos haberem potiorem. Numquam ſatisfiet in carne deſiderio meo, niſi deſideratiſſimã faciẽ veſtrã mihi in carne videre cõtigerit. Dimittet tum in pace ſeruulum ſuum Chriſtus, ſi antequam egrediar à patientiæ robore ad pacem, filium pacis mihi videre dederit Chriſtum Dominum. Det mihi Chriſtus videre Chriſtum ſuum, & exinde morti properanti gratulabundus ocurram. Expecto in ſpe, in ſpe iſta, & crebris apud me dico ſuſpirijs, numquid non dabit mihi Chriſtus meus, vt videam, quem deſideranti dedit inungere Chriſtum? Numquid non videbo filium dexteræ à laborib. temperantem, temperantem à periculis, antequam moriar? Eſt mihi domi theſaurus incomparabilis, theſaurus paternę benedictionis, quem vobis reſeruo, ſi ad Patrem agentem in extremis Majeſtas veſtra dignetur accedere. Conſtitui vos in caput gentium, matris veſtræ, pedibus veſtris ſubiecti filios, & adhuc quidem de promptuario gratiæ plenioris, dum audiatis vocationem Patris, Adducetur vobis de rore cœli deſuper, & de pinguedine terræ benedictio cumulata. Quod ſi redire non licet, & non placet, theſaurum hunc vobis reſtituendum ab Eccleſia, ſedi ipſius commendo, & vos commendaui, & ipſam vobis eſſe deſidero commendatam, mater veſtra eſt, ſponſa Chriſti eſt. Et quæ glorioſior, & quis potentior Principatus? nec aduerſus eam portę inferi præualebunt. Accepit à Chriſto ſuo, vt illuc, quos decreuerit, nullo prohibente intrudat, & inde quos voluerit potenter eiiciat. Si vultis, immò quia vultis Chriſtum habere propitium. Nam cui deeſt gratia Eccleſiæ, tota creatrix Trinitas aduerſatur. Suggerunt vobis filii ſęculi huius, vt Eccleſię minuatis authoritatem, vt vobis Regia dignitas augeatur. Certè veſtram impugnant Maieſtatem, & indignationem Domini procurant, quicumque ſunt illi. Ipſe eſt qui dilatauit terminos veſtros, ipſe qui veſtram prouexit gloriam. Omnino iniquum eſt ſi vos benefactoris

Digitized by Google

factoris veſtri & Domini gloriam contrahatis, pœna dignum eſt, & proculdubio pœna acerbiſſima punietur, immò Domino propitio non punietur, quia ipſo propitiante non fiet. Conuenit vos Sponſus Eccleſiæ per os meum, conuenit Paſtor omnium, Princeps Apoſtolorum, Petrus, rogantes attentiùs, vt ſi eos principatus veſtri habere vultis patronos, & adiutores, Paſtorem in Eccleſia Exonienſi ſecundum Dominum velitis ordinari, & eandem de tanto naufragio eripere ſtudeatis. Prima omnium eſt, cui proſpexiſtis in regno. Attendat ſi placet dignatio veſtra quid ſit exindè conſequuta. Noſtis quos excluſit ab Eccleſia, qui & columbarum venditores eiecit, & abſit vt quiſquam introeat, quem Chriſtus excluſit. Sponſorem me pro petro conſtituo, quia honor quem ei exhibebitis, vobis & in præſenti centuplata mercede rependet. Ad hęc ſi moram feceritis longiorem, & Archidiaconum meum ſi cum indemnitate veſtra fieri poteſt, mihi remitti quæſo.

Epiſcopis Anglorum, Epist. LXV.

Venerabilibus fratribus Epiſcopis, & vniuerſis Chriſti fidelibus, per Angliam conſtitutis Salutem. Expetiit, vt audiſtis, hoſtis antiquus integritatem Eccleſiæ, & omnibus fallaciæ & nequitię ſuę innitens viribus, inſolubilem findere molitus eſt vnitatem. Cæterum foris eſt indeficiens pietas, ſicut ad probationem fidelium procellas præuidet eminentes, ita eaſdem emergentes & inualeſcentes in vſum electorum ſalubri diſpenſatione contemperat: vt qui erudiuntur in pœna, probati per pœnitentiam coronentur. Qui ergo à malitia inhabitantium ſuam turbari permiſit Eccleſiam, eam præciſis membris putridis, iam imminente ſpe pacis incipit ſanare, & in capite Eccleſię, Sede Petri virum Apoſtolicum ſtatuit, electum & conſecratum canonicè; ab omnibus qui rectè ſapiunt Catholicè approbatum. Is eſt Dominus Alexander, quem in Patrem & Paſtorem, aſſenſu Principum noſtrorum, Anglicana & Gallicana receperunt Eccleſia, & ſanctæ Romanę Eccleſiæ plena deuotione obediēs, Octauianum cum omnibus fautoribus ſuis, velut manifeſtè ſchiſmaticum & hæreticum condemnauit. Inde eſt quod vniuerſitati veſtræ præcipiendo manda-

mus, & exhortamur in Domino, quatenus Domino Alexandro tanquam Patri obediatis, & ei reuerentiam Romano Pontifici debitam, per omnia exhibeatis.

N. Epist. LXVI.

EX litteris, quas mihi veſtra Serenitas deſtinauit, planum eſt prudentiam veſtram ſuggeſtione malignantium aduerſus innocentiam meam fuiſſe circumuentam. Si quidem illi, quos veſtros Parrochianos eſſe aſſeritis, à Domino Archiepiſcopo per Decanos, & alios Officiales ſuos ſæpe citati ſunt, & cum in ſua contumacia pertinaces ſemper inuenirentur, tandem denunciatum eſt eis ſub interminatione anathematis, vt copiam ſui in Synodo facerent, illis itaque abſentibus, immò potius ſe contumaciter abſentantibus, præſentes fuerunt Officiales Archid. per quos illi ſæpiſſimè citati fuerant. Cum autem per eos, & de citationibus, & de contumaci reſponſione abſentantium conſtitiſſet, rem ad conſultationem Domini Archiepiſcopi, licèt Synodus aliud ſuaderet, credidi referendam. Mihi namque ferè tota Synodus reluctabatur, & nonnulli detrahebant, dicentes me diſſimulare iuſtitiam Cantuarienſis Eccleſiæ, & Domini Archiepiſcopi, ob fauorem veſtrum, qui accepto tempore languoris eius, ex inſperato in ipſum inſurgere decreuiſtis, & Cantuarienſis Eccleſię terminos ingredi, eámque his quæ centum annis poſſedit mutilare. Stupebant autem omnes ſuper tanti auſus pertinaciâ impunita. Cùm autem quinque aut ſeptem interjacentes parochiæ, vt aiunt, oculatæ fidei, manifeſtent fundum, de quo agitur, nullo modo ad Ciſtrenſem Eccleſiam pertinere: Erant quoque præſentes Clerici, qui ſibi vim & atroces iniurias illatas querebantur, & vicinis conſtabat omnibus, quod eiſdem Parochianis Sacerdotes noſtri per totum annum omnia diuina miniſtrant. Hæc & multo plura ad Dominum Archiepiſcopum, & pro parte, me inuito, prolata ſunt, adeóque vndique conclamatum, vt & ego de dilatione nonnullam ſuſpitionem contraherem. Præcepi ergo vt contumaces Parochianos ſuos veſtros, ſicut Decanus & Synodus ſuadebat, anathemati ſubiugaret. Ego verò die ſequenti hoc illi Decano cæteris audientibus, ſicut iniunctum fue-

rat denuntiaui. Et hæc eſt illa mea ſententia, quam ex ignorantia iuris proceſſiſſe veſtra diſcretio deprehendit & reprehendit. Me ſi quidem ſermone & ſcientia fateor imperitum,&qui nunc ſufficio intueri quicquid volueritis impugnare. Nam ad hoc quis idoneus? Sed neſcio an ex veſtra prudentia iſtud proceſſerit, quòd illi, qui ſemper fuerunt noſtræ iuriſdictioni ſubiecti, concipientes ſpiritum ſapientiæ grandioris, vocationes illius, cui, etſi non Epiſcopali iure, tamen Metropol. ſubiecti fuerunt dedignati ſunt facere copiam ſui, & ad hæc vt fori præſcriptione vterentur. Scio enim hæc ex alto proceſſiſſe conſilio. Non tamen hæc allego ad excuſationem mei,ſi me eſſe in culpa pronuntiaueritis,quia malo à vobis veniam poſtulare,quàm vti rationibus iuris, & allegare mandatum Domini, & neceſſitatem obſequendi. Ad reliqua ſeorſim reſpondebitur:conſulo tamen vt Dominum meum ante Concilium videatis.

N. Epist. LXVII.

EX teſtimonio veſtro accepimus, quia latrix præſentium, à Clerico, cui matrimonio iuncta erat, derelicta alteri nupſit, & ex eo ſuſceperunt liberos. Clericus verò peregrè moratus in Sacerdotem promotus eſt, reuerſuſque, vxore, quam duxerat, contempta, cœpit in ſacerdotij ordine miniſtrare. Cùm verò tam ex eorum confeſſione, quàm ex legitima teſtium aſſertione conſtet, ipſam cum Clerico matrimonium contraxiſſe, planum eſt quia ſecundo marito deinceps adhęrere non poteſt. Quod enim Clericus ſe tempore contracti matrimonij Subdiaconum fuiſſe aſſerit, cum hoc probari nequeat, eatenus proficit, vt indignus cenſeatur ordine quem contempſit, nec permittatur in eo miniſtrare, quem coniugatus illicita vſurpatione pręſumpſit. Si quidem conſtat cùm ex multis, tùm ex ſecundo Concilio Toletano, quòd eos qui ad Subdiaconatum accedunt, oportet continentiam profiteri. Itemque ex Concilio Arelatenſi liquet, quia aſſumi aliquem conjugatorum ad Sacerdotium non oportet, niſi fuerit præmiſſa conuerſio: vnde niſi vxor continentiam quam vouere vult præeligeret, proculdubio priori viro reſtituenda eſſet, ipſeque ſacerdotij adminiſtratione priuatus;

munt potiùs quam ſcribentem aliquid, aut dicentem. Rectè quidem ſic dicor elinguis aut mutus, cùm & ſimili verborum ſchemate male formata mulier dicatur informis, litteræ quæ minimum ſonum mutarunt, nomine cenſeantur. Cæterùm taciturnitatis meæ aliam exprimis cauſam, notans ſupercilium elationis meæ, qui de throno poteſtatis, quâ me vti fingis, amicum humilem qualiquali cartula viſitare dedignor: vnde peccatum hoc in me jacis, aut* quibus eorum, cum quibus vixi, criminationis huius author eſt, aut delator. Thronum mihi poteſtatis & vſum improperas: at quantulacumque temporis experentia didiciſtis, (nam de ſola dierum, quibus commorati ſumus, conqueror breuitate,) didiciſtis inquam quod in domo Domini mei primos recubitus non vſurpo, quod ſponte mea & vltronea voluntate pluribus cedo. Iuſtum ſiquidem eſt vt in tanta patris domo, ſicut meritis, dignitatibus, ita me honoribus, vſu poteſtatis plurimi antecedant. Amicum inquis humilem. Quid quæſo aliud eſt hæc humilitatis profeſſio, quàm callida quædam oſtentatio dignitatis & gradus, ſubaffectata diſſimulatio celſitudinis & honoris? Qualiquali cartula adjeciſti. Quam enim aliam, niſi qualemqualem, videlicet ineptam, mittet indoctus & rudis, qui præuiſus ab aliquo Lexouienſi, tanquam Mœris alius obmuteſcet? Hîc vtique apertos oculos habuiſti, de viribus meis rectè iudicas, dùm à me nonniſi cartulam qualemqualem expectas. Deinde vt ſupercilij me conuincas, aut negligentiæ, numerum noſtrorum qui Toloſam aggrediuntur mihi objicis, ac ſi omnes Toloſipetas per vrbem Lexouienſium aut Bajocenſium tranſitum nouerim habituros. Situm namque vrbium veſtrarum ignoro, & neſcio quà tranſituri erant, quos in vrbe Pictauorum ex Edicto Regis oportuit conuenire. Te quidem minimè ibi inueniendum credidi, nec audieram quòd tu fœlicem expeditionem alio modo quàm orationibus proſequaris. Noueram tamen ex relatione multorum quia res ſine Lexouienſibus duci non poterat, quia linguæ eorum incendia belli factæ ſunt, ipſique in manibus ignem ferentes & gladium Domino exercituum famulantur. Vnde liquet, & quauis luce clarius eſt, quòd legem requiri oportet ex ore eorum: cuſtodes enim ſcientiæ ſunt, & authoritate qua præeminent, poſſunt, & debent, vt in ſe concur-

rant populi, imperare. Te interim domui tuæ compoſita pace quieſcere arbitrabar, ignorans an te viſurus eſſet aliquis eorum, qui egrediebantur à finibus noſtris. Nam cum de veſtris plurimi reuertantur, nemo pręter Vuillelmum nuncium mihi tuæ ſalutationis & alloquium reportauit. Vidiſti tamen de domo, menſa Domini mei plurimos redeuntes. Tu quidem hæc feciſti, & tacui: immò tu tacuiſti, & ego conticui. Negare non poſſum, quin pluribus tranſeuntibus operam dederim, quorũ nonnullos, vt tibi in aure loquar, cum litteris ad te perferendis libentius dimiſiſſem, quàm cum variis portionibus ſupellectilis meæ, qua me militantium nudauit improbitas. Poſtremò genius mihi, vt ais, fuerat defraudandus, & ſomniorum dulcedine, & ſolemnitatibus epularum. Noſti ſiquidem quia voluptatis amatorem nihil aliud impediuit. Nam Domini mei amicorúmque negotia, ſed nec curam rei familiaris attendis. Cum itaque innocentiæ meæ, ſuperbiæ, negligentiæ, & voluptatis notam inuſſeris, hæc in Epiſtola, quaſi conterens velut varium puluerem pigmentarium miſcuiſti, & quia poterant amareſcere ſingula, aures mihi ante dulciloquio perfricuiſti; ne intelligam quid loquaris. Charitatis hoc igne concoquis, vt vniuerſa propinata dulceſcant. Fiat ergo quod vis, cedo maiori, & omnia bene & amicè interpretor.

Domino Regi Anglorum. EPIST. LXI.

MAieſtatem Regiam excogitatis circumuenire fallaciis, ſacrilegii inſtar eſt, præſertim vbi indignationem poteſtatis aduerſus innocentiam procurat dolus, & in diſpendia ſalutis laborans impietas odii ſeminatrix fraternam molitur extinguere charitatem. Cùm alia crimina Deus oderit, hoc eſt quod ob inſignem ſui malitiam deteſtatur anima eius. Veſtram verò ſanctitatem, ſicut accepimus & dolemus, iniqui circumuenire conati ſunt, litteras vobis noſtro cõceptas ſermone porrigentes, quibus ſignificabatur, me in extremæ difficultatis articulo poſitum pœnitere ſuper promotione venerabilis fratris noſtri Rog. Eboracenſis Archiepiſcopi, & maieſtati veſtræ preces porrigere, vt quia mihi quod in hac parte deliqui negatum eſt amendare, vos illud per collatam vobis

à Domino poteſtatem, accepto tempore iuſtitias iudicandi, exercendi vindictas, in nationibus emendetis. Ecce Domino inſpectore & iudice loquar in auribus veſtris quod verum eſt. Litteras iſtas nec ſcripſi, nec ſcribere volui, nec ab aliquo meorum ſcriptas noui. Falſæ ſunt, & eis ad deluſionem veſtram, & ſui damnationem ſolus falſarius ſcienter vſus eſt, quiſquis ſit ille, planè ſuum portabit iudicium, & ex authoritate ſacrorum Canonum in laqueum anathematis incidet, quoniam qui talia agunt, tanquam diſcordiarum, ſciſſurarúmque ſatores & incentores deteſtatur anima Domini. Supplicamus itaque ſerenitati veſtræ, vt tantæ malitiæ authores, ſi placet, comprehendi iubeatis ad pœnam, & eos tam acerba adminiſtratione puniri faciatis, vt qui vindictam audierint doceantur, & doceant vero & iuſto Principi fallacias, & malitiam non placere.

Regi Anglorum. EPIST. LXII.

VIrtus Principum nullo clariùs elucet indicio, quàm ſi Maieſtate eius pacem populus, Eccleſia quietem, & Religio gratum Domino recipiat incrementum. Regum enim thronus in eum vigore ſolido roboratur, qui tantarum virtutum nititur fundamentis. Hæc enim auribus veſtris crebrò repetimus, eò quod conſtat ipſam gratam eſſe auditui veſtro: & ſicut in opere clariora, ita ex vſu frequenti Maieſtati veſtræ gratiora ſunt. Dum in his veſtra verſatur intentio, proſperabuntur in Domino, & in totius mundi gloria greſſus veſtri. Nam & hoc Sanctorum, quorum quieti proſpicitis, ſuffragia impetrabunt. Incumbit orationibus pro vobis ad Dominum Monaſterium Sanctæ Mariæ Eboracenſis, quod tanto vobis fiducialiùs commendamus, quanto ex omnium Prouincialium teſtimonio illud, & vero Religionis cultu, & pia deuotione in vos & liberos veſtros commendatione dignius eſſe confidimus. Turbauit pacem eius diutius, ſicut pro certo accepimus, frater quidam, qui tandem vrgente ſe malitia & leuitate morum, velut palea inutilis ab area Domini auolauit. Deinde veſtram adijt Maieſtatem vt ex eo ſe odibilem Domino conuinceret, quòd monaſterio detrahere non erubuit, & contra Regulam B. Benedicti priuilegium delinquendi conatus eſt impetrare: pro reuerentia

veſtra voluerunt eum recipere fratres ſecundum ſtatuta ordinis ſui. At ipſe non adquieuit intrare, niſi ingreſſu eius ordo monaſticus ſolueretur. Veſtræ itaque Excellentiæ ſupplicamus vt eiuſdem Religioſos loci fratres benignè audiatis, & illi negetis auditum, qui fratres pro vobis jugiter orantes nititur impedire. Adhęc cauſam vniuerſalis Eccleſiæ ante pedes miſericordię veſtræ prouoluti vobis attentiùs commendamus: Rogantes Dominum pro vobis, & pro nobis & Eccleſia veſtra, ne ad preces Imperatoris aliquid ſtatuatur à vobis, vnde furor ſchiſmatis amplius inualeſcat.

Regi Anglorum. Epist. LXIII.

QVi non ſpernit pauperum preces, miſericors Dominus Eccleſiæ ſuæ gemitus exaudiuit, & per gratiam ſuam vobis reſtituit pacem, quam poſſitis, vt oportet, reſtituere ſubditis veſtris. Iuſtum enim eſt, vt ſint conſolationum participes qui contriti ſunt in laboribus veſtris, qui veſtrum, facultates, corpora, animas, expoſuerunt ad libitum, vobiſcum, & ad modicum valeant reſpirare, vt veſtris poſtmodum obſequijs ſint, cum opus fuerit, aptiores. Cæterum quia in abſentia veſtra, nec ſpes quietis eſt coætaneis noſtris, vultum veſtrum deſiderat vniuerſa terra, rogat Dominum, in cuius manu corda ſunt Regum, vt vobis veram pacem, & ſibi veſtram gratiam largiatur, & vt in regno veſtro ad conſolationem & vtilitatem Cleri & populi, placeat amplius commanere: eos qui pro vobis orant, audire conſueuit Altiſſimus, & hanc ipſam petitionem humilium acceptam eſſe confidimus apud eum. Supplicamus itaque Majeſtati veſtrę, vt vobis placeat, quod placere Domino arbitramur, & vt redeatis ad peculiarem populum veſtrum, pro cuius neceſſitate & precibus pacem vobis à Domino credimus vndique reformatam. Moueat vos deuotio populi, moueat affectus liberorum, à quorum aſpectu vix rigidiſſimus parens poſſet tamdiu oculos continere: fides moueat coniugalis, moueat amœnitas locorum, & affluentia deliciarum, quas non ſufficimus enarrare: & ne propriam prætereamus cauſam, moueat animum veſtrum deſolatio mea, qui præ ætate & ægritudine deſideratum aduentum veſtrum

diu non potero expectare. Pelli meæ conſumptis carnibus adhęſit os meum, receſſum minatur ſpiritus, hęret tamen membris in deſiderio & ſpe aduentus veſtri, expectat quidem & ſperat, & interim aurem ſurdam prętat vocanti naturæ, recuſat oculos claudere niſi præuiſa facie veſtra. Summa itaque precum & deſiderij eſt, vt quàm citò oportunè redire poteritis, redeatis. Prætcrea fama eſt quod Imperator per Cancellarium ſuum, vos in Apoſtolicum ſuum, qualiſcumque ſit cauſa eius, nititur inclinare, ſed Domino protegente amicum ſuum, veſtrum Dominum cuilibet homini pręferetis. Scitis quia *Maledictus omnis qui confidit in homine, & ponit carnem brachium ſuum.* Et quidem in rebus tam arduis & tam periculoſis tutius eſt differre in tempus, quàm ante tempus præcipitare conſenſum. Super hoc autem, & quibuſdam alijs, veſtro & ſaltem Archid. mei conſilio & præſenti colloquio plurimũ indigerem.

Anglorum Regi. EPIST. LXIIII.

IN eo maximè viget & proficit gloria Principis Chriſtiani, ſi pium Domino, à quo omnis Principatus eſt, impendit famulatum, eique pacis, exultationis & glorię perpetuatur hæreditas, qui procellas componit Eccleſiæ laborantis, & fideli, & felici procurat obſequio, vt exultans Sponſa cupitis Sponſi queat amplexibus inhærere. In ſe verò prouocat omnipotentem manum Altiſſimi, qui naufragium Chriſti pleno miſerationis affectu non excipit, qui Eccleſiæ colliſiones aut operatur, aut negligit, & abutens poteſtate conceſſa, conſenſu fouet malitiam quam non reprimit aut extinguit. Colliſio ſiquidem populorum, indubitata regnorum ſubuerſio eſt, fomes ſchiſmatis eſt prædamnati à Domino, & jam jam labentis judicium Principatus. Speramus autem in patre miſericordiarum, authore conſolationum, quod thronus veſter benedictione perpetua ſolidabitur, quòd filij veſtri, & filij filiorum ſolium regni quod ab eo accepiſtis, & ſalubri adminiſtratione diſponitis, fœliciter hęreditabunt, cùm in ſubditis veſtris tantam, ipſo propitio, inuenimus vnitatem, vt fidem eorum in petra Eccleſia ſolidatam eſſe, fideliſſimis & manifeſtiſſimis conſtet indicijs. Cùm enim ex mandato veſtro Anglorum cõueniſſet Eccleſia, propoſita eſt in auribus ſapientum quæſtio,

Digitized by Google

ſuper qua fidei veſtræ ſinceritas, vt oportuit, Optimates regni veſtri dignata eſt conſultare. Lecta ſunt hinc indè plurima quibus pars alterutra ſententiam ſuam tueri poterat, vel errorẽ. Deinde in medium prolata eſt norma fidei, regula gerendorũ quę in Patrum Sanctionibus inuenitur, vt ſic innoteſceret vniuerſis, vtrius cauſæ facies ei commodiùs poſſet aptari, adeoque propitiante Patre miſericordiarum, proceſſum eſt, vt ex aſſertionibus partium veritas eluceret, cùm & teſtes ab inſperato procedentes, apud nos cauſam veritatis inſtruxerint, & nefanda ſchiſmatici opera prçconante fama publicarentur. Itaque, ſuper ea quæ propoſita ſunt, non quidem judicatũ eſt, quia nec licuit, non ſtatutum aliquid in præiudicium Regiæ Majeſtatis, quia nec debuit: ſed quod licuit, quod debuit, quod iuſſio Maieſtatis veſtæ exegit, cõſiliũ, Domino teſte & judice, formatum eſt, quod fidelis prudentia ſubditorum vero Principi dictare debuerat non rogata: Illud quoque vt prima, ſicut juſtum eſt, vobis gratia debeatur, operis gloria conſummati, prout præcepiſtis, ſine omni publicatione in libris conſcientiæ ſignari fecimus, quos vobis à latoribus præſentium Magiſtro Rairhal. Archidiacono, & Vvillelmo de Ner Capellario noſtro, iuſſimus aperiri. Nam prædictus Archidiaconus ſcrutinijs & deliberationibus interfuit vniuerſis, & vota ſingulorum, & omnium explorauit nobiſcum. Quæ accipietis ab eo, de noſtro pectore proceſſiſſe non dubitetis. Eos vobis commendamus, rogantes attentiùs, vt perſonas eorum, ſi placet, commendatas habeatis, noſtras, quæ in manibus ſunt eorum, petitiones, benignè admittatis. Amor fiduciam parit, & apud eum quem ardenter amat, fiducialius agere conſueuit. Quo autem affectu vos ſemper amauerim, operibus quàm verbis oſtendere, ſemper honeſtius & vtilius reputaui, cũ tamen pro voto numquam affectum implere potuerim. Qui omnia nouit mihi conſcius eſt, quòd deuotio quam in vos habui, vires meas ſemper exceſſit. Spero itaque quod & Maieſtas veſtra in affectu dulcedinis condeſcendet mihi, & paruulis meis. Et quidem omnes alumnos meos me pridem vobis memini commẽdaſſe. Nunc autem eum vobis commendo præ cæteris, qui in obſequio meo præ cæteris laborauit, & minimum accepit de manu mea, cum ſinceritate fidei & exhibitione

Digitized by Google

operis meruit plurimum. Ad pedes ergo clementiæ veſtræ prouoluor, quanta poſſum deuotione ſupplicans, vt eum commendatum habeatis, ipſique meum defectum ſuppleat benignitas veſtra, & cùm me amiſerit, ei pro me ſerenitas veſtra, ſi placet, reſpondeat in affectu dulcedinis, & conſolatione patris amiſſi. Ioannes is eſt de Sar. quem vtique alij commendarem, ſi alium inter amicos & Dominos haberem potiorem. Numquam ſatisfiet in carne deſiderio meo, niſi deſideratiſſimā faciē veſtrā mihi in carne videre cōtigerit. Dimittet tum in pace ſeruulum ſuum Chriſtus, ſi antequam egrediar à patientiæ robore ad pacem, filium pacis mihi videre dederit Chriſtum Dominum. Det mihi Chriſtus videre Chriſtum ſuum, & exinde morti properanti gratulabundus ocurram. Expecto in ſpe, in ſpe iſta, & crebris apud me dico ſuſpirijs, numquid non dabit mihi Chriſtus meus, vt videam, quem deſideranti dedit inungere Chriſtum? Numquid non videbo filium dexteræ à laborib. temperantem, temperantem à periculis, antequam moriar? Eſt mihi domi theſaurus incomparabilis, theſaurus paternę benedictionis, quem vobis reſeruo, ſi ad Patrem agentem in extremis Majeſtas veſtra dignetur accedere. Conſtitui vos in caput gentium, matris veſtræ, pedibus veſtris ſubiecti filios, & adhuc quidem de promptuario gratiæ plenioris, dum audiatis vocationem Patris, Adducetur vobis de rore cœli deſuper, & de pinguedine terræ benedictio cumulata. Quod ſi redire non licet, & non placet, theſaurum hunc vobis reſtituendum ab Eccleſia, ſedi ipſius commendo, & vos commendaui, & ipſam vobis eſſe deſidero commendatam, mater veſtra eſt, ſponſa Chriſti eſt. Et quæ glorioſior, & quis potentior Principatus? nec aduerſus eam portę inferi præualebunt. Accepit à Chriſto ſuo, vt illuc, quos decreuerit, nullo prohibente intrudat, & inde quos voluerit potenter eiiciat. Si vultis, immò quia vultis Chriſtum habere propitium. Nam cui deeſt gratia Eccleſiæ, tota creatrix Trinitas aduerſatur. Suggerunt vobis filii ſęculi huius, vt Eccleſię minuatis authoritatem, vt vobis Regia dignitas augeatur. Certè veſtram impugnant Maieſtatem, & indignationem Domini procurant, quicumque ſunt illi. Ipſe eſt qui dilatauit terminos veſtros, ipſe qui veſtram prouexit gloriam. Omnino iniquum eſt ſi vos benefactoris

Digitized by Google

factoris veſtri & Domini gloriam contrahatis, pœna dignum eſt, & proculdubio pœna acerbiſſima punietur, immò Domino propitio non punietur, quia ipſo propitiante non fiet. Conuenit vos Sponſus Eccleſiæ per os meum, conuenit Paſtor omnium, Princeps Apoſtolorum, Petrus, rogantes attentiùs, vt ſi eos principatus veſtri habere vultis patronos, & adiutores, Paſtorem in Eccleſia Exonienſi ſecundum Dominum velitis ordinari, & eandem de tanto naufragio eripere ſtudeatis. Prima omnium eſt, cui proſpexiſtis in regno. Attendat ſi placet dignatio veſtra quid ſit exindè conſequuta. Noſtis quos excluſit ab Eccleſia, qui & columbarum venditores eiecit, & abſit vt quiſquam introeat, quem Chriſtus excluſit. Sponſorem me pro petro conſtituo, quia honor quem ei exhibebitis, vobis & in prçſenti centuplata mercede rependet. Ad hçc ſi moram feceritis longiorem, & Archidiaconum meum ſi cum indemnitate veſtra fieri poteſt, mihi remitti quæſo.

Epiſcopis Anglorum, EPIST. LXV.

VEnerabilibus fratribus Epiſcopis, & vniuerſis Chriſti fidelibus, per Angliam conſtitutis Salutem. Expetiit, vt audiſtis, hoſtis antiquus integritatem Eccl̨eſiæ, & omnibus fallaciæ & nequitię ſuę innitens viribus, inſolubilem findere molitus eſt vnitatem. Cæterum foris eſt indeficiens pietas, ſicut ad probationem fidelium procellas præuidet eminentes, ita eaſdem emergentes & inualeſcentes in vſum electorum ſalubri diſpenſatione contemperat: vt qui erudiuntur in pœna, probati per pœnitentiam coronentur. Qui ergo à malitia inhabitantium ſuam turbari permiſit Eccleſiam, eam præciſis membris putridis, iam imminente ſpe pacis incipit ſanare, & in capite Eccleſię, Sede Petri virum Apoſtolicum ſtatuit, electum & conſecratum canonicè; ab omnibus qui rectè ſapiunt Catholicè approbatum. Is eſt Dominus Alexander, quem in Patrem & Paſtorem, aſſenſu Principum noſtrorum, Anglicana & Gallicana receperunt Eccleſia, & ſanctæ Romanę Eccleſiæ plena deuotione obediẽs, Octauianum cum omnibus fautoribus ſuis, velut manifeſtè ſchiſmaticum & hæreticum condemnauit. Inde eſt quod vniuerſitati veſtræ præcipiendo manda-

T

rat denuntiaui. Et hæc eſt illa mea ſententia, quam ex ignorantia iuris proceſſiſſe veſtra diſcretio deprehendit & reprehendit. Me ſi quidem ſermone & ſcientia fateor imperitum, & qui nunc ſufficio intueri quicquid volueritis impugnare. Nam ad hoc quis idoneus? Sed neſcio an ex veſtra prudentia iſtud proceſſerit, quòd illi, qui ſemper fuerunt noſtræ iuriſdictioni ſubiecti, concipientes ſpiritum ſapientiæ grandioris, vocationes illius, cui, etſi non Epiſcopali iure, tamen Metropol. ſubiecti fuerunt dedignati ſunt facere copiam ſui, & ad hæc vt fori præſcriptione vterentur. Scio enim hæc ex alto proceſſiſſe conſilio. Non tamen hæc allego ad excuſationem mei, ſi me eſſe in culpa pronuntiaueritis, quia malo à vobis veniam poſtulare, quàm vti rationibus iuris, & allegare mandatum Domini, & neceſſitatem obſequendi. Ad reliqua ſeorſim reſpondebitur: conſulo tamen vt Dominum meum ante Concilium videatis.

N. EPIST. LXVII.

EX teſtimonio veſtro accepimus, quia latrix præſentium, à Clerico, cui matrimonio iuncta erat, derelicta alteri nupſit, & ex eo ſuſceperunt liberos. Clericus verò peregrè moratus in Sacerdotem promotus eſt, reuerſuſque, vxore, quam duxerat, contempta, cœpit in ſacerdotij ordine miniſtrare. Cùm verò tam ex eorum confeſſione, quàm ex legitima teſtium aſſertione conſtet, ipſam cum Clerico matrimonium contraxiſſe, planum eſt quia ſecundo marito deinceps adhęrere non poteſt. Quod enim Clericus ſe tempore contracti matrimonij Subdiaconum fuiſſe aſſerit, cum hoc probari nequeat, eatenus proficit, vt indignus cenſeatur ordine quem contempſit, nec permittatur in eo miniſtrare, quem coniugatus illicita vſurpatione pręſumpſit. Si quidem conſtat cùm ex multis, tùm ex ſecundo Concilio Toletano, quòd eos qui ad Subdiaconatum accedunt, oportet continentiam profiteri. Itemque ex Concilio Arelatenſi liquet, quia aſſumi aliquem conjugatorum ad Sacerdotium non oportet, niſi fuerit præmiſſa conuerſio: vnde niſi vxor continentiam quam vouere vult præeligeret, proculdubio priori viro reſtituenda eſſet, ipſeque ſacerdotij adminiſtratione priuatus;

Digitized by Google

corporis ſui poteſtatem iuxta ſanctum Apoſtolum indulgeret vxori: & hoc enim & beatus Eugenius in cauſa ſimili diffiniuit, vt qui relicta vxore ad Presbyteratum acceſſerat, ab altari rediret ad officium coniugale, quoad vxor vellet continentiam profiteti. Nunc autem quia Clericus in ordinatione continentiam vouit, & vxor votum mariti ob amorem caſtitatis, & ſpem pœnitentiæ fructuoſæ, ratum habet & gratum, imminet vtrique neceſſitas continendi, & ſacerdoti ad præſens præcluſa eſt licentia miniſtrandi. Qui enim ad Presbyteratum acceſſit, votum continentiæ diſſimulare non poteſt, cùm illud aut expreſſum, aut tacitum, & Diaconatum ordinationi ex decreto Martini Papę doceatur inſertum. Ait enim, Diaconus qui eligitur, ſi conteſtatus fuerit pro accipiendo matrimonio, & ſe dixerit in caſtitate manere non poſſe, hic non ordinetur. Quod ſi in ordinatione taeuerit, & ordinatus fuerit, & poſtea matrimonium deſiderauerit, ſit alienus à miniſterio, & vacet à Clero. Conſonat huic & Leo, tuba cœleſtis, qui Subdiaconibus carnale interdicit connubium, & omnibus ſacris Ordinibus ſinceriſſimam caſtimoniæ indicit puritatem. Erunt igitur hi perpetuò coniuges, & ſeparati, & in coniugio poſiti, tanquam coniugium non habentes, manebúntque, arcente ſe voto continentiæ, cui obligati ſunt, perpetuò ſingulares. Quòd ſi ad opus carnalis commercij forte redierint, ſi quidem ſecum, voti fracti; ſi cum aliis, adulterij reatum incurrent. Nec in eo iuuatur præſumptio Sacerdotis, quòd ab ipſo iuſiurandum, vt ſe tempore contracti matrimonij Subdiaconum fuiſſe doceret, ex abundanti accepiſtis, cum hoc ſolus aſſeruerit, & poſtmodum in præſentia Domini Ciceſtrenſis, vt ſcribitis, ſe dejeraſſe confeſſus ſit; vt nec dicenti fides habenda ſit, nec neganti, niſi vt confeſſio ipſius contra ſe eundem ſufficiat condemuare. Si enim Subdiaconus erat, puniendus eſt contemptor ordinis, ſi non erat, æquè plectendus eſt coniugalis fidei violator, eo quidem magis quò ſecundis nuptiis, ſi tamen nuptiæ ſunt dicendæ, cauſam viſus eſt præſtitiſſe. Vt enim ait B. Auguſtinus in libro de adulterinis coniugiis, Si tu abſtines ſine vxoris voluntate, tribuis ei fornicandi licentiam, & peccatum illius tuæ imputabitur

abſtinentiæ. Quid ergo, ſi deſeris? quid ſi decēnio aut ampliùs peregrinaris? quid ſi revertens, cælibem vitam ignara conjuge ſimulas, & in alterius tranſis amplexus? proinde tota ferè culpa videtur eſſe Presbyteri, mulieris æquè leuis, niſi quatenus conſenſu ſecundo, ex quo primum virum ſupereſſe cognouit, ſecundi viri quidem aut omnino nulla, aut certè minima, niſi & ipſe fortè prioris matrimonii conſcius fuerit. Quia ergo ſecundæ quæ viſæ ſunt non fuerunt nuptiæ, maritus poſterior ſi continere non poteſt, aut non vult, quod forte magis expediret propter liberos, quam voluerit ducat, tantùm in Domino: Presbyter verò quia cauſam dedit diſſidio, ad reſtitutionem dotis tenetur vxori pręſenti, præſertim cum in pręſentia veſtra, in verbo veritatis, quod omni ſtipulationi pręualet, in ore ſacerdotis ſe æſtimationem promiſerit redditurum. Si quid autem ſincerius & vtilius à Domino caritati veſtræ illuxerit, ex officio veſtro illud explete. Non enim iſta conſulendo pręſcripſimus, ſiue pro judicio ſententiæ & amoris, Epiſcopo Lincol. Preſbiter, quem cum latrice pręſentium conſtat matrimonium contraxiſſe, quia adulterio cauſam dedit, & vxore relicta ſacerdotium vſurpauit, arcendus eſt à miniſterio quod præſumpſit, cùm vxor eius continentiam elegerit. Illicitum eſt Presbytero redire ad nuptias quas contempſit. Continentię ſiquidem votum ſacris Ordinibus aut expreſſum, aut tacitè inſertum eſt, nec prodeſt Presbytero, quòd ſe tempore contractus Subdiaconum fuiſſe jurauit ſolus præſente & petente Domino Vvigornenſi, cum idem diſquirente Epiſcopo Ciceſtrenſi ſe dejeraſſe confeſſus ſit. Profectò ſi Subdiaconus contraxit matrimonium, ordine contempto & temerato indignus eſt & præſumpto; cęterùm qui diſſidio cauſam dedit ad reſtitutionem dotis tenetur vxori, præſertim cùm, in pręſentia Vvigorn. Epiſcopi ſe juramento obligauerit. Pręcipimus itaque, vt ipſum compellatis reſtituere, quod in æſtimatione dotis promiſit in præſentia Domini Vvigorn. aut amplius, quantum ratio exegerit, ſi ad hoc eius ſuppetunt facultates.

N. Epist. LXVIII.

CHaritatis zelus accenditur in Prælatis, quoties deprehendunt in moribus ſubjectorum, vnde eis poſſit ſalutis diſpendium imminere. Nos autem ex tuarum conceptione litterarum te decorem domus Domini deſiderare confidimus, eique operi diligentiam præſtiturum, vt in tua cuſtodia mundi ſint, qui ferunt vaſa Domini, & vt Domino puritate actuum, & morum innocentiâ conſecrentur, qui debent ex iniuncto ſibi officio ſibi ſubditos conſecrare. Cæterùm quod à nobis in rebus non ambiguis conſilium exigere voluiſti, humilitatis nota eſt, non ignorantiæ argumentum. Siquidem tua diſcretio non ignorat quid ſacri Canones ſtatuant de continentia Clericorum. Nam & Siritius Papa alias in domo Clericorum eſſe non patitur: niſi eas tantum quas propter ſolas neceſſitudinum cauſas habitare cum eiſdem Synodus Nicęna permiſit. Eas autem tam ex Decretis Symmachi, quàm ex Concilio Carthaginenſi, varijſque Sanctionibus Romanorum Pontificum facile eſt colligere, vt hæ ſolæ videantur admitti, à quibus aut natura, aut reuerentia morum, aut honeſta cauſa, qualis eſt miſeratio, mas aflictis & corpore debilitatis omnem ſiniſtræ opinionis maculam demit: & licet plerique Canones matrem, ſororem, auiam, materteram, neptes; domeſticamque familiam & perſonas quas conciliant primi gradus affectionis, ex cohabitatione noluit eſſe ſuſpectas. Beatus tamen Auguſtinus nec cum ſorore Clericum habitare conſenſit, eò quod cum ſororibus interdum habitent non ſorores, vbi, ſicut ait Ethnicus.

Cognato poterit nomine culpa tegi.

Ex his ergo qualiter tibi agendum ſit, cum Reniero, quem cum quadam quondam fornicaria ſua ſub paterni famulitij imagine habitare ſcripſiſti, tua diſcretio poterit, habita ratione perſonarum faciliùs moderari, quàm nos quibus perſonæ ignotæ ſunt, & opinio perſonarum. Neque enim quia cohabitant, eoſdem fornicari conſequens eſt, cùm poſſint Domino propitiante non eſſe quod fuerunt, & erratus pręcedente coercere, ſed pœnitentiâ ſubſequenti. Verum ſi perſonę

ſuſpectę ſunt, ad legitimam purgationem vrgeri poſſunt: denique pœna & abſolutio conſequetur, cùm innocentia eorum in iudicio apparuerit, aut reatus. Quod autem de iuramento, quod ſecundum conſuetudinem Lincolnienſis Eccleſiæ præſtatur ab his qui ordinantur, adjeciſti, non damnamus, quod à Patribus qui in ea præceſſerunt Eccleſia meliores nobis, admiſſum eſt, nec approbamus quidem cùm ex eo liqueat maximi cauſam periculi natam eſſe, & facilem materiam grauius delinquendi. Non itaque quod* peccauerim, ſi nouere ſublimia, ſed quia humana infirmitas nititur in vetitum ſemper, & quòd non licet, & cum acerbiſſimè vrit, acceptat: ſic & lege data ſubintrauit & culpa, factumque, vt ait Apoſtolus, vt ſupra modum peccans peccauerim, cùm illicitorum prohibitioni datæ legis acceſſit præuaricatio. Viderint authores & fautores iuramenti, quid fecerint. Vtinam ceſſet pręuaricatio, caſtitáſque ſeruetur, vt non ex delinquentium, præſidentiumque conſenſu, ſuſcipiat vires peccatum, & negligentia & malitia incrementum! De illo autem Sacerdote, qui in fornicariæ abuſum Eccleſiæ bona dilapidans, Sanctuarii contemnit curam, Calicéque inhabili & inepto redemptionis noſtræ, indignè & periculoſè tractauit pretium: hoc præcipimus, vt eum ſeueritate canonica corripias, vt in pœna vnius multorum corrigantur errores. Sit itaque ſollicitudinis tuæ attentiùs prouidere, vt in omnibus Eccleſiis tibi commiſſis, pro facultatibus earum non modo argentei calices inſtaurentur, ſed veſtimenta, & omnia vtenſilia ſacri miniſterii ſic reparentur, vt modò poſſit honeſtè Domino miniſtrari. In hac autem parte; non Monachis, non Canonicis, non alicui omnino perſonæ parcas, quin Domino de bonis ſuis honoris primitiæ perſoluantur, & plane quiſque ſicut Dominum diligit, & animam ſuam, ſic commiſſam ſibi honorabit Eccleſiam. Lincol. verò ſacerdos, ſi in iudicio culpæ, quæ in eum impingitur obnoxius apparuerit, & quòd illa quæ ei pepererat, ſine confeſſionis & communionis participatione deceſſerit, & deinde, vt Chriſtianam haberet ſepulturam, in Eccleſia fecerit purificari, tam diu ſecundum ſtatuta Patrum Ordinis ſui adminiſtratione priuetur donec ipſum condigna pœnitentia, quantum ad humanum ſpectat examen, conſtet veniam

meruiſſe. Sed & Capellanus eius eidem pœnæ ſubjaceat, niſi ſuam condignè valeat innocentiam declarare. Eóque, ſi purgatio præſtanda eſt, magis videtur hic onerandus, quò minus meruit habere fidei, dum confeſſioni propriæ viſus eſt reluctari. Et quidē eius eſt mortuum ſoluere & ligare qui ſolus poteſt mortuos ſuſcitare, & qui poteſtatis huius arbitrium Diſcipulis contulit ſuper terram, hanc ſpeciali priuilegio diuinæ maieſtatis in cœlis retinuit dignitatem. Cęterùm, dilecte in Domino fili ea cautelâ diligentiæ verſare in talibus, vt videri non poſſis ſitire pecuniam delinquentium, ſed, quod Paſtorem decet, quærere ſalutem animarum. Noſti ſiquidem quòd & ſeculi leges, eos acerbiſſimè puniunt. Lege Iulia repetundarum, qui in faciendis ex officio, & non faciendis, ſordidum ſectantur lucrum. Sed & Canones Pręlatis omnibus Ordinis officij ſui periculum infligunt, qui interdictum ſubjectis officium pretio accepto aut promiſſo reſtituunt. Ergo vt in tua ſedulitate glorificetur Deus, & tuum miniſterium honoretur, excute manus tuas à ſordibus & calumnijs. Officium judicis quod tibi à Domino commiſſum eſt, negotiationis ſpecies videatur.

N. Epist. LXIX.

QVæ pernicioſiùs lædunt, & Eccleſiam immundioribus ſordibus polluunt, ex officio paſtoralis debemus acriùs perſequi, & à Domo Domini validiùs propulſare. Si quidem & nos ex conſenſu culpa ſubditorum inuoluit, & reos conuincit ante Dominum, niſi eorum delicta, cùm valemus, ſtuduerimus emendare. Meminimus autem vos per Alanum de Vvilua, Archidiaconis & Decanis, Officialibus Conuentrenſis Eccleſiæ ſcripta noſtra miſiſſe ad conuellendam peſtiferam radicem Simoniacæ prauitatis, quæ in Epiſcopatu Ciceſtrenſi denouo dicitur germinare. Nam vicarii, vt in Eccleſiis admittantur ſinguli XII. denarios coguntur exſoluere, & hanc redempta quodammodo Domino ſactificandi licentiâ, annuam Miniſtris potiùs Sathanæ quàm Eccleſiæ, ſoluere penſionem. Hoc autem ampliùs fieri ſub anathemate prohibuimus, tradentes Sathanæ Principi ſuo eos, qui hanc Simoniacam

niacam prauitatem vlteriùs exercebunt. Præcepimus Archidiaconos & Miniſtros eorum antiquis conſuetudinibus eſſe contentos. Sicut autem iterata Clericorum de *..... lacrimabilis indicat querimonia, jamdictus Alanus mandatum noſtrum diu fraudulenter ſuppreſſit, donec ipſe & complices ſui ſuam in diſpoſitione pauperum potuerint expleſſe prauitatem, & quaſi eos ad vetitum noſtra prohibitio animaſſet, imminente ſolemnitate Paſchali ſacerdotes, quibus ex neceſſitate Sacramenti ſacrum chriſma deeſſe non poterat, illud emere compulerunt. Id quàm ſit ſacris Canonibus aduerſum fidelis nouit Eccleſia, nec ipſi poterant ignorare, cùm conſtet ſanctæ memoriæ Gauterum Epiſcopum veſtrum hãc venditionem chriſmatis apud vos condemnaſſe, & ſub anathemate prohibuiſſe, ne vlteriùs diſtrahatur ad pretium. Vnde quidam ad nos venientes retulerunt, ſe à Ioanne Lexouienſi, & complicibus ſuis grauamina multa paſſos. Quidam etiam querebantur quod eos per appellationem ad nos factam ab officio ſuo ſuſpendere conatus ſit. Inde eſt quòd diſcretioni veſtræ præcipiendo mandamus, quatinus rei veritatem exactiſſima diligentia inquiratis, & ſi A. litteras noſtras fraudulenter ſuppreſſiſſe conſtiterit, eum authoritate noſtra ab officio ſuſpendatis, donec vobis & Eccleſiæ Cant. condignè ſatisfaciat. Ioannem quoque Lexouienſem, & miniſtros Archid. Dorbērienſ. compellatis authoritate veſtra reſtituere Clericis quod ex praua, quam præmiſimus, conſuetudine, & ſacri chriſmatis execrata venditione ab eis extorſerunt, poſtquàm nos hanc nequitiam condemnauimus. Si verò vobis in hoc obtemperare neglexerunt; eos authoritate veſtra ab introitu Eccleſiæ ſuſpendatis, donec ablata Clericis reſtituant, & ſatisfaciãt nobis. Si autem aliquot poſt appellationem ad nos factam ſuſpendere præſumpſerint, eos relaxetis, & ſuſpenſores denuntietis à nobis eſſe ſuſpenſos à liminibus Eccleſiæ, quamdiu alij in inflicta ſibi ſuſpenſionis ſententiã perſtiterint. Quod ſi hanc noſtram contempſerint authoritatem, præcipimus vt cum litteris noſtris adeatis venerabilem fratrem noſtrorum Herfordenſem Epiſcopum, & contemptores ſanctæ Cantuarienſis Eccleſiæ faciatis publicè excommunicari.

hec non continent in manuscr. [illegible]

Regi Anglorum. EPIST. LXX.

AVdita vndique colliſione Regnorum, & emergentibus nouis rerum figuris, & increbeſcentibus à noſtra inquitate malis, præcipuam de ſalute veſtra, vnde tot populorum ſalus, concepimus ſollicitudinem, quæ ſuper flagellum Domini, quo per gratiam flagellantur in corpore, die noctúque affligit in mente. Vnde cogimur ſtatum veſtrum per nuntium explorare, qui eum ſi fieri poſſet, mallemus præſentialiter intueri. Meminimus autem nos vobis ſupplicaſſe, vt ſalutem, cùm præſentiam veſtram malitia temporis inuideat, Archidiâconum noſtrum, qui nobis vnicus eſt, & cōſilij noſtri primus redire permitteretis. Debuerat enim veniſſe non vocatus, fuerátque inobedientiæ ante Dominum & homines arguendus, niſi eum veſtra neceſſitas excuſaret. Sed quia voluntatem veſtram noſtræ ſemper prætulimus, quatenus licuerit proferre decreuimus, ipſi quod deliquit pro voluntate veſtra indulgemus: volentes, vt quamdiu neceſſitas exegerit, inſiſtat obſequio veſtro, & vt totam fidem ſuam & induſtriam neceſſitati veſtræ accommodet, præcipimus; ita tamen vt quàm cito potueritis carere eo, ſi placet, ipſum redire permittatis. Nam & ego ipſe quem miſericordia Domini afflixit lecto, cum temporalis vitæ diſpendio, negotia veſtra libentiſſimè portarem in humeris meis, dum pax reformaretur terris & populis, quos veſtro regimini commiſit Dominus. Spero autem quòd quanto libentius acquieſco, & ſemper adquieui voluntati veſtræ, tantò ſi placet benigniùs condeſcendetis neceſſitati meæ, & preces meas de R. Cancellario, & promouendo negotio Exonienſis Eccleſiæ faciliùs audietis, noueritiſque pro certo quòd id nullo modo peteremus, niſi illud crederemus eſſe Domino gratum, & vobis vtile & honeſtum. Audite ſi placet quod in iſto tam affectuoſè poſtulamus articulo, fortaſſe nihil ampliùs petituri.

R. Archidiacono, EPIST. LXXI.

SÆpe jam reuocatus es, qui ad vnius patris ſenis & languentis vocationem rediiſſe debueras. Et quidem verendum eſt ne tarditatem tuam puniat Dominus, ſi ab inobedientia obſurdeſcis, beneficiorum immemor; patriſque quem languentem in humeris portare debueras: contemptor eras omninò inexcuſabilis, & maledictioni noſtrę proximus, niſi tuam abſen-

tiam ſub prætextu neceſſitatis ſuæ Dominus Rex excuſaret. Cæterum quia publicam vtilitatẽ quæ in negotiis Domini Regis vertitur, priuatæ vtilitati præferimus volũtatem ipſius, quã ſẽper, quatenus licuit, & expediebat, noſtræ prętulimus. Adhuc ſuſtinemus noſtro præiudicaſſe mandato, ſub ea tamen conditione, vt quâm cito gratiam eius potueris obtinere, ad nos redire non differas. Et hoc tã neceſſitati tuę, quàm voluntati eius ad præſens indulgemus, veriti periculum tuum, ſi eo offenſo redieris. Timemus enim ne ſi periculum amiſſæ gratiæ pro nobis incurras, eam per nos recuperare non poſſis. Breues enim ſunt dies noſtri, & quam ſumus nos ipſi, aut noſtri pro nobis exinde gratiam habituri, non ſatis exploratum eſt. Languet enim plerumque gratia deffunctorum, & cum ipſis meritorum memoria leuiter euaneſcit. Speramus tamẽ, & vtinam ſpes noſtra nullum confundat, inualeſcente charitate in cordibus amicorum noſtrorum per Spiritum ſanctum. Tu verò ne quid in fraudem huius indulgentiæ facias, modis omnibus præcaue, certus, quia iuſtitia Domini nullius hominis errore deluditur. Ad hæc in promouendis precibus noſtris apud dominũ Regẽ ſuper negotio Exonienſis Eccleſiæ, dilectionem & diligentiam tuam experiendam eſſe decreuimus, rogantes attentiùs vt ea ſic procures, vt hoc abſentiæ & Domini Regis, & tuæ habeamus ſolatium, & promiſſi inuicẽ amoris & obſequij certiſſimum argumentum. In eo autẽ ſumus articulo, vt conſiliũ noſtrũ ſuſpectũ eſſe non debeat, & quo non auderemus, præſertim in Eccleſiaſticis aliquid poſtulare, quod non credamus Domino placiturũ, & Eccleſię & regno cõducere, & modis omnibus expedire. Vtique ſi rem grandem peteremus, cõfidimus eſſe nos audiendos de Monacho, qui ſe Abbatem Boxel gerit, reſcribe voluntatem Domini Regis, conſilium tuum.

N. EPIST. LXXII.

QVotiens perſonæ Eccleſiaſticæ omni iure contempto Eccleſiaſticas impugnãt Sãctiones, eò quidẽ grauiùs punĩedæ ſunt, quò ad ſacrilegij crimẽ & ſcelus apoſtaſię quodã modò videntur accedere. In eos ſiquidẽ meritò exercetur acerbitas iuris qui ſub habitu Religionis, & quodam impio velamine pietatis impunè iuſtitiam ſubuertere moliuntur. Hoc tui eſſe propoſiti

ſæpe audiuimus, ſed ſi vera ſunt quę dicuntur, jam palam erumpit impietas, & vt audaciam tuam exerceas in innocentum læſione, Romano ſchiſmati, & noſtræ infirmitati æquè gratulari. Sed potens eſt Dominus, ſuam ſerenare Eccleſiam, & noſtrum pro beneplacito ſuo releuare laborem, & tibi pro meritis reſpondere. Diſtuleramus pœnam ſuſpenſionis ad tempus, ſed, vt dicitur, tu diutiùs pœnam ſuſpenſionis non pateris ſuſpendi. Niteris enim Sedis Apoſtolicæ ſtatuta conuellere. Et ad ſuccidendam radicem fundaminis tui, ſecurim prouocas feſtinantem. Conſtat enim dilectum filium noſtrum Iord. Sar. Eccleſiæ Theſaurarium à Domino Papa Adriano in poſſeſſionem Eccleſiæ de Froila confirmatum: tu, ſicut eius indicat querimonia, in iniuriam Sedis Apoſtolicæ & noſtram, violenter & manu armata, quod nec fœminam, nec Monialem, nec Religioſum quempiam * Dech. deſtituere præſumpſiſti. Quia ergo ei in iuſtitia deeſſe non poſſumus tibi præcipiendo mandamus, quatenus ei aut pręfatam Eccleſiam cum ablatorum integritate ſine dilatione reſtituas, aut in Octauis Aſſumptionis beatæ Mariæ noſtro conſpectui ſuper obiectis appareas reſpõſurus. Licet enim de iure tuam poſſemus punire inobedientiam: malumus tamen per patientiam expectare dùm citò errata corrigas, & ſic imminens flagellum euadere merearis. Munitus eſt Iordanus Apoſtolico priuilegio, munitus litteris tuis, munitus eſt teſtium ſufficientia, ſicut noſti, & meminiſſe debueras, quàm fideliter, quàm vtiliter ipſe, ſui perſæpe ſudauerunt.

N. Epist. LXXIII.

OPtatos mihi ſucceſſus fortuna inuidet, & pio affectui ſæpiſſimè impia reluctatur. In partibus veſtris cordis mei theſaurus pridem locatus eſt, & quod in mundo pretioſiſſimum duco apud vos mihi eſt fidelium copia amicorum. Sin autem deceptus ſum, gratus tamen eſt admodum labefactæ & credulæ opinionis error. De moribus enim amicorum ſanctum ſemper eſſe debet, venerandúmque iudicium, peruerſi ingenij eſt de eis facile perperam iudicare, rectè quoque copiam dixerim, eò quòd multis amicus me vice verſa à multis amari confido. Confido, inquam à ſpe indubitata non ambigens, & ſcio quòd ſpes iſta non confundit, eò quod charitas neſcit finem

confuſionis. Licet enim interdum errorem habeat ex ſimplicitate conſcientię, omnem vitat confuſionem ex merito ſubuenientis gratię, virtutiſque perfectæ. Quid ergo dulcius quàm talẽ theſaurũ frequẽter inuiſere? vnde anima jucũdatur, & alios jucunditatis ſuæ facit eſſe participes. Vbi eſt amor, inquit, ibi eſt oculus, & vbi eſt theſaurus, ibi eſt cor tuum. Quid ergo amarius quam ab eius contemplatione ſuſpendi, quod aut ſoluit, aut prę cæteris cor appetit, & in quod radius oculi ſemper tendit? Hæc quidem amaritudo mea jampridem, & amaritudo amariſſima, vt neminem apud vos videre licuerit amicorum, vnde teſte conſcientia, vt huic mederer anguſtiæ, me nuper impelli permiſi, vt deſcenderem ad gentem amicam, ſed cauſam inuiſam. Acceſſi quidem ad vos, ſed ibidem grauatus, cumulatus, & exulceratus eſt dolor meus. Cùm enim deſideratam faciem veſtram nocturno tempore, & ad modicum, & vix vidiſſem, eadem mihi ſolito infortunio citò nimis ſubtracta eſt, vt eam nec ad ſalutandum mihi diſcedenti, & eò magis cupiẽti mane licuerit videre. Quęſiui diu, diu expectaui, rogaui, ſollicitaui multos, ſed non fuit qui adiuuaret, hoc in me tunc fortuna potuit, ſed licet temeraria ſit amare & ſalutare abſentẽ, nec audebit nec quidem poterit prohibere. Valete & præſentiam veſtram animo meo ſubtrahi non poſſe noueritis.

N. Epist. LXXIV.

Regia nos impellit authoritas, vt ſanctæ Romanæ Eccleſiæ vindicemus iniuriam, &, vt de noſtro taceamus, contemptum Regiæ Maieſtatis. Nos autem ne iſtud facere cogeremur, vos paterna manſuetudine commonuimus, quatenus dilecto filio Iordano Theſaurario reſtitueretis poſſeſſionem Eccleſiæ de Froila quam ei conſtat præſidente beato Adriano fuiſſe à Romana Eccleſia confirmatam. Vnde & ipſum poſt edictum Domini Regis, in contemptum Eccleſiæ Romanæ violenter & abſque ordine judiciario ejeciſtis, ſicut eius iterata indicat querimonia. Sed quia adhuc in veſtra contumacia perſeueratis, vobis præcipiendo mandamus, quatinus juxta mandatum Dominæ Reginæ, quod ſuſcepiſtis, memorato

Iordano præfatam Eccleſiam tenere permittatis, ſicut in tranſitu Domini Regis authoritate Apoſtolica poſſidebat. Alioquin tamen in Octauis beatę Marię nobis apparueritis, contemptum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ pręterire non poterimus impunitum. Et ſi Domina Regina quod in edictum Regis commiſiſtis, condigna correctione emendauerit, nos illi ratum habebimus, quoniam ex authoritate Canonum, niſi jura taliter contemnuntur, ad reprimendam malitiam manus adhibenda eſt militaris. Prohibemus cum authoritate Eccleſiæ Romanę & noſtra, ne decimas & bona Eccleſię ante judicij examen diſtrahere præſumatis.

Cellenſi Abbati. EPIST. *LXXV.*

QVantam operam dederim promouendo negotio, pro quo in Angliam miſeratis, veritas nouit, & diſcretioni veſtrę non ſit incognitum. Et licèt numquam benè ſperauerim de profectu, quia noueram mores hominis, qui ſemper aduerſus Eccleſiam dimicat, & loca venerabilia potiùs deprimit quàm exaltet, & quatenus permittitur, deſtructioni quàm ædificationi magis inſiſtit: cum tamen primò per nuntium & litteras ſollicitaui abſentem, itémque præſentem in facie Domini Cantuarienſis, & tandem cum ex alijs cauſis ad partes illius deſcenderem, accitis amicis & familiaribus eius ſatis inſtiti, vt ſi non poterat induci vt daret quod promiſiſſe dictus eſt, diſpendium Eccleſiæ veſtræ, & concuſſionem veſtram, tranſmiſſo alicuius ſolatij beneficio compenſaret. Cæterùm, quod ab initio pręſagiebam, quanto magis pulſabatur, eo magis & magis innotuit. Dimiſſo ergo Comite, illum qui vos deceperat, perſecutus ſum, obtinuique vt eum anathematis vinculo Cantuarienſis Archiepiſcopus innodaret, & tranſmiſſis ad Epiſcopos litteris juberet comprehendi. Profugus itaque factus eſt à facie Domini, vt à fidelibus eius omnino nequeat inueniri. Latitans autem fortè cellas & monaſteria circuit, & ſe nunc Cluniacenſem, nunc Remenſem, aut cuius libuerit profeſſionis Monachum gerit, & ſicut accepimus ab his, qui eum viderunt, jam abjecit nomen infamię, & ſe Barathri filium radendum omninò de libro juſtorum &

Digitized by Google

omni fidelium congregatione, Radulfum Baratri diffitetur. Puto quòd qui Monachum pridem abjecit, projecit & nunc habitum eius, in quo metuit deprehendi. Sed authore Domino ſpero, licet hoc moram habeat, qui comprehendetur in operibus manuum ſuarum. Fratri autem qui cum eo venerat, euentus negotij imputari non debet, quoniam ex contingentibus nihil omiſit, ſed ſatis vigilanter inſtitit, donec ei, accepta corporaliter Comitis reſponſione, conſtaret ſe fruſtra laboraſſe. Hoc enim à feſto B. Remigij reſponſum accepit. Exinde ſicut vobis ſcripſiſſe me memini, aliquantulam moram fecit, vt amicos quos nondum viderat, viſitatet: redijt tamen. Si patrocinio indiget alieno, & meum quid poteſt, quæſo vt eum paterno recipiatis affectu, & ea tractetis manſuetudine, quã morib' ei' nouiſtis expedire. An plus orare liceat, an expediat, plenius noſtis. Scio vtique quia qui vos familiariùs nouit, rem improbam aut petere non audet, aut impudenter petit. Hoc itaque vobis aſcribere fideliùs auſim, quam Portio Catoni familiari ſuo Cicero pridem aſcripſerit. Mitto vobis munus exiguum eò fiducialiùs, quod ab antiquo didici vos in talibus non tam penſare pretium muneris quàm mittentis affectum. Minus tamen eſt acceptione dignum, ſi tamen cum mittentis affectu ſignificatio muneris attendatur. Hoc vtique vas ſalarium eſt argenteum aureas habens notas. Rectè quidem eo quòd illius ſalis habetis copiam, quod ex præcepto legis ſacrificiorum eſt omnium condimentum. Sed & illud Domino offertis examinato eloquij caſti argento, & aureæ virtutum imagines in ſpeculo verbi & operis renident, in euentibus, eos prouocant, vt imitatione virtutum poſſint eſſe ſpeculum aliorum. Sed & ipſa rotunditas formæ congruit perfectioni veſtrę. Noſtis autem quia ſacrarum rerum ſigna venerabilia ſunt & in materia viliori. Eò autem arbitror quòd & ſi minus vileſceret ab ęſtimatione ſui, conualeret tamẽ gratia eius, eò quòd meam charitatem & veſtram cum ſapientia ſignificat, & ſanctitatem. Quia frater Thomas, ſolus erat, ei ſeruientem equitem dedi, quem, cùm ad vos venerit, prout magis placuerit retinebitis aut remittetis, equitem ſiue peditem, tardè quoque aut citò. Equum enim Domino Thomæ dedi, ita tamen vt eum ſibi diſtrahere in Anglia nõ liceret. Exinde autem cùm à nobis

exierit, pro animi ſui arbitrio vtetur & abutetur eo, ſicut ſuo, immo reuera ſuo. Nec ob aliud legem dixi donationi, niſi vt honeſtati accipientis conſulerem, & neceſſitati itinerantis prouiderem. Nam quod ad ſumptus neceſſarios quidem, & ſi forte non omnes voluntarios, libenti animo miniſtraui. Seruienti quoque non tenetur in aliquo, niſi forte ex cultu Religionis ad charitatem & ad familiaritatem, jure conjunctus & ſociatus. Ego ſi quidem ei ex pacto teneor, & authore Domino ſatisfaciam. Mora ergo ipſius aut reditus à veſtro pendet arbitrio, & per eum quod placuerit reſcribetis. Præterea quia expoſitio Magiſtri Hugonis apud nos inueniri non poteſt, illam ſi placet tranſmittite. Recolo enim quod apud vos eſt. Boetiũ quoque de Trinitate, quem apud vos, & libros quos apud Dominum Simonem Priorem Prumni depoſui, quoniam eis frater meus indiget, ſi placet, per eundem mihi mittatis.

Eidem Cellenſi. EPIST. LXXVI.

DEuotionis meæ fidem vobis pridem arbitror eſſe notam, vt de eâ non debeatis omni ſpiritui credere. Hoc dico ne ſi frater Thomas ſiniſtri quippiam auribus veſtris inſtillare præſumpſerit, fidem adhibeatis, quoniam eſt aliquid inter me & illum, vnde noſtrum, aut diſcreti cuiuſlibet nõ reformido ſubire iudicium. Quod vt poſſetis examinare faciliùs, rem paucis aperiam. Elapſis admodum paucis diebus, poſtquam ad nos applicuit, palam omnibus factum eſt, quia ei labor perierat, & vobis opera & impenſa. Deinde nobiſcum, & in circuitu noſtro moratus eſt per dies aliquot, & ſe leuiùs quàm expediret, in verbo duntaxat & geſtu (nihil enim criminoſum in eo argui poteſt) pauliſper habere cœpit. Confluunt ad nos multi ſapientes & inſipientes, vt error aut prudentia nuſquam poſſit faciliùs deprehendi. Sic ergo placebat hominis ſobrietas & continentia, ſic leuitas verbi, & geſtus, & conſiliorum inconſtantia diſplicebat. Mouebatur enim facile & intemperanter, ſed iram interdum facile deponebat, & quia conuictus Curialium, populariſque tumultus ſimplicioribus animis numquam aut raro proficit ad Religionem, conſultò ipſum circa Monaſteria, & Canonicas, quibus familiaris eram, dum apud

apud nos degebat, volui immorari. Interim quoque conſului, vt cognatos ſuos, quos volebat, inuiſeret: Ita tamen vt eis nequaquam daret ſpem reditus ſui. Expertus enim ſum in multis negotiis, quod cùm in turba ſeculari ſolum Monachum verſari periculoſum eſt, in gente noſtro periculoſiſſimum eſt. Puerum ergo per quem vobis gratias egi de panibus, potum quoque petens, quoniam non magis epulo quàm bibo ſum, ſicut noſtis, ad vos deſtinaui, vt veſtrum ſuper mora & reditu eius conſilium reportaret. Quo moram faciente, cùm hoc expedire cernerem, fratrem Thomam monui, vt rediret Moleſtum quidem fuit, nec ob hoc deſtiti, ſed eò magis inſtiti, quòd de eo retinendo, plures, qui eum ad modicum, & vt ſic, in tranſitu viderunt, videbam ſollicitos. Nam & me quidam eorum ſollicitabant. Magis itaque motus ſum, & vt rediret, maiorem operam dedi. Nam de induſtria ſubtraxi ſumptus, conſilia reprobabam, quaſi calcaribus vrgebam vt rediret. Hoc autem ei moleſtiſſimum fuit, eò quòd natalium dierum feſta inter cognatos & amicos, & notos, in locis plebeiis, & ab omni reuerentia exemptis tranſigere decreuerat & condixerat. Malui ergo me opponere indignationi eius, quàm adquieſcere conſilio periculoſo. Frater enim mitis eſt, & bonæ voluntatis, vt credo, ſed ſimplicior adhuc, quàm vt in turbis populorum regimini ſuo committi expediat. Nam præter leuitatem aut nihil, aut minimum in ipſo arguo, eo tamen excepto quòd aut nullus aut rarus eſt, in quo non inueniat quod carpat, & hoc ab innatæ leuitatis fomite arbitror euenire. Videbam quidem mihi alterutrum imminere diſcrimen, vt aut ego periclitarer in gratia eius, aut veſtram vererer amittere. Fateor culpam meam, deliberaui quidem, & ampliùs quàm per menſem, ſed tandem collecto ſpiritu me conſtanter indignationi eius oppoſui, ne fidei, quam vobis debeo, periculum facerem. Compuli ergo ad reditum, & hæc quoque eſt culpa mea. Conſilio tandem meo inuitus adquieuit, ſed gratum habeo quòd adquieuit tandem & inuitus. Inde ſimultatis cauſæ, inde detractionis fomes, inde totius officij mei obſequij denigratio. Miſiſtis ad nos quandoque fratrem Thomam Norvvic. fratrem Guillelmum, & aliquos alios. Adquieuerunt omnes, ſed neminem eorum piguit meo adquieuiſſe conſilio. Solus hic ſuum meo aliquandiu præ-

tulit, *ſed tandem adquieuit. An deliquerim iudicate. Et quoniam frater quidem ſimplex eſt, & minimè, vt credo, malitioſus, precor vt eum charum habeatis, & vtamini eo, quoniam vtilis eſt, & ſicut ſibi in locis publicis nequaquam committendus, ita in obſequio veſtro neceſſarius. Aliud forte de ſeipſo teſtimonium perhibebit, ſed me nihil vrget ad mentiendum. Solebatis & mihi credere. Nec adhuc quidem demerui, conſcientiæ & verbi mei teſtis in cœlo fidelis eſt, & qui omne mendacium punit enſe, mercede autem remunerat veritatem. Latorem pręſentium minus diligere conſueui, ex quo eum coegi ad reditum, ſuſpicatus quod me induceret, adeo quidem vt illum vix coegerim transfretare, ſed ad hæc me coegerat amor veſter, cui debeo quicquid ſum & poſſum, immò & quicquid ero & potero, & ſi quid tamen ampliùs potuero. Valete.

N. Epist. LXXVII.

GRatiæ veſtræ congratulor, quæ dum amicorum meorum, vt creditur, profectum quærit, meum promeruit famulatum. Sicut non poſſum non approbare charitatis affectum: ſic non poſſum ſimplicitatis non reprobare conſilium. Gradus enim in quem illum amicum veſtrũ vultis intrudere, nec propoſito eius congruit, nec ætati, ſed certè nec ſaluti. Deſiderio quoque veſtro cum multis aliis ratio temporis refragatur, & loci. Nemo poteſt duobus Dominis ſeruire, vt liquidum ſit iuſtùm non poſſe & profectui fratrum inuigilare vtiliter, & ſatellitibus curiæ ad gratiam famulari. Nonne iſti in patrocinium improbitatis, ne dicam flagitiorum, ad ſingula Regiam opponùnt authoritatem? Benè ergo agenti & tuenti Eccleſiaſticam libertatem apud vos obſtat Regis, ſed malè agenti reclamat vbique authoritas legis Domini. Quis ſemel in Conſulatus angulo poſitus, comede * faciat circuire punicam, & emergentibus nouę difficultatis articulis in momento tranſcurrere? Alienum fuit ſemper à propoſito hominis, aliorum ob auaritiã explorare vitam, vicinorum inſidiari operibus, amicos reos facere, notos pariter & ignotos, vt placeret alij, aut quæſtum faceret ſibi, ſpoliare. Sed amodò erit, authore Domino, alieniſſimus. Non ad iniuriam alicuius hæc ſcribo. Sed depingo organum

Satanæ, quod ſub pallio huius quandóque videmus latitare: latitare inquam, at inſanire & debacchari rectiùs dixerim. Nomen enim honeſtum & vtile, & à Sanctis Patrib. proinde inſtitutum eſt, ſed ſub velamine pietatis, rectiquc officij, latuit actio impudica, cita ambitio, crudelitas impia, inſignis auaritia, impurus & impudens queſtus. Quid delatore ſene, ſacerdote, impurius, impudentius, aut nequius? Numquid tantam famæ & conſcientiæ jacturam faciet, vt placeat ſatellitibus Curiæ? aut quomodo ſi eis diſplicuerit, miniſtrabit? In ſumma, aut illos, aut vos habebit infeſtos, cùm neutrum ei expediat, aut ſuos. Parcite ergo amico, nec ei multorum, & quod maximè veremur, Domini inimicitias procuretis. Noueritis autem quia Dominus Archiepiſcopus petitionem veſtram omninò reprobat, nec aliquem ex amicis Decanorum, huiuſmodi delatorem cõuicaneorum fieri ſuſtinebit.

Cancellario Angliæ. EPIST. LXXVIII.

IVxta mandatum dilectonis veſtræ, litteras Domini mei ad Dominum Regem & vos ſub ea authoritate conceperam, vt vobis redeundi feſtinata neceſſitas indiceretur, niſi crimen inobedientiæ malletis incurrere, & cum pœna anathematis diſpendium bonorum quæ à Cantuarienſi Eccleſia habetis, ſuſtinere. Cæterùm ad preces Regias ab inſperato per Hugonem de Donra Domino meo porrectas cum blanditijs & promiſſionibus tranſmiſſis, hunc coactus ſum, vrgente mandato Domini mei, temperare rigorem, & neceſſitati publicæ aliquid indulgere. Si enim vera ſunt quæ dicuntur à redeuntibus, & vtinam vera ſint, Rex & tota Curia adeo pendent de conſilio veſtro, vn nec ſpes pacis immineat, niſi eam veſtra prudentia præfiguret. Vnde Dominus meus quandóque hæſitare cœpit quid ſit. Dominus Rex & vos ſuper reditu veſtro maturando, aut differendo interdum contraria poſtulaſtis, ſcribitis, cum in aure & ore vulgi ſonet, vobis eſſe cor vnũ & animam vnã vel vrgẽte familiaritatis amicæ ſtimulo idẽ velle, & idẽ nolle neceſſe ſit vobis. Quæſiuit enim quandóque an aliqua in re iſta poſſet eſſe colluſio. Et ego, quid veritas

* hanc mihi videor præſentire, & quodā modo ſtatū abſentis & laborantis præſentialiter intueri. Cum itaque litteras cóceptas damnare compellerer, fluctuare cœpi, an expediret nuntium magis retinere, quàm mittere. Sed quia jam accepta licentia, quàm præmachinati eramus, egreſſurus erat, ſedit tandem animo, veſtrum animum explorare, litteráſque quàm vrgentes potui, licet aliquid indulgeat Regię voluntati, vobis & illi tranſmittere procuraui. Porrigit per vos & per litteras ſuas preces Dominus noſter Regiæ Majeſtati, confiditque ſe fore audiendum, ſi vos operam dederitis promouendis illis. Nec vnquam memini ipſum aliquid affectuoſiùs poſtulaſſe: & quidem honeſtæ ſunt, & quas iuſtum eſt exaudiri, & quarum repulſa ei non modo confuſionem, ſed & diffidentiam gratiæ, quam ſemper promereri ſtuduit, ſuper omnia reportabit. Hoc autem eſt vt de promouendo in Eccleſię Exonienſis magiſterio, B. Exon. Archid. viro honeſto & litterato, & pro quo fideiubere audet, regium conſenſum & authoritatem obtineat: ſępéque familiaribus ſuis dicit, illis tamen duntaxat, quibus hoc verbum communicare licet, ſed non multum habere grauem Dominum Regem, ſi repulſam patiatur, de perſona honeſta, illiterata, & inutili pridem audierit, niſi per Canonicos Exonienſes, & alios timentes Dominum, conſenſus ille fuerit impeditus. Scripſit enim ſuper hoc Dom. Rex, ipſúmque Archiepiſcopum in lecto languoris decumbentem, quidam ſollicitare auſi ſunt, ideóque donari ſibi petit, quod canonicè fieri poteſt, quod contra Canones pecunioſo pridem indultum eſt. Fama eſt apud nos quòd trium vacantium epiſcopatuum reditus ad liberationem veſtram vobis Dominus Rex conceſſerit, ſed non ideò nunc de patrocinio veſtro in opere iſto cōfidit. Multa quidem ſunt quę in hac parte poteritis allegare, nec dubito de affectu, & ſi operam dare placuerit. Nota eſt induſtria veſtra, & quid Lincol. quid Eborac. & in aliis multis egeritis, neminem noſtrûm latet. Dimittite animam patris veſtri, accepto beneficio petitionis, hilarem, & preces illius faciatis audiri, qui, ſicut ipſe litteris ſuis Domino Regi ſcribit, nihil vlterius petiturus eſt: verba ſua in ore nuncij poſuit, eíque dedit in mandatis, vt in omnibus id loquatur & faciat, quod ei prædictaueritis. Noueritis autem, quia ſi diſtuleritis vſque ad.

aduētū Domini Regis, petitionis effectum, eo ipſo putabit quòd in mortē eius dilatio quæratur de his, ſatis præſertim ſapienti. De cætero mihi & magiſtro Vvillelmo de Sadis Clerico veſtro, de exhibenda juſtitia duo breuia Domini Regis neceſſaria, juxta formam petitionum quas vobis tranſmitto: Valete, & quod placuerit, tranſcribite. Hoc autem ſciatis, quia vobis modis omnibus expedit, vt ante exitum Domini noſtri redeatis, & ſi vos incontinenti oportuerit transfretare. Valete iterum & ſemper. Nouit Dominus quia ille pro quo Dominus Archiepiſcopus ſollicitat, totius huius verbi ignarus eſt.

Forma Eligendi. EPIST. LXXIX.

EX relatione nobilis viri Richardi Comitis Denoniæ & Alani de Furnellis, qui ſe interfuiſſe aſſerunt, ijs quæ ſanctæ memoriæ R. Prior veſter agens in extremis diſpoſuit, nuper accepimus, quòd præfatus amicus Domini interrogatus à vobis quem fratrum, ſi ipſe forte in fata concederet, ſibi duceret, ſubrogandum, fratrem Richardum ex nomine deſignauit, ſuadens, & pia, quâ præditus erat, modeſtia, ſub imagine conſilij præcipiens, vt omnes ipſius obtēperaretis arbitrio. Obſeruandum quidem erat ſancti Patris mandatum, præſertim illud quod dictabat ſpiritus Domino plenus, cùm de carnis ergaſtulo migraret ad Christum. Nunc autem, ſicut nos ab intermeantibus de nouo accepiſſe dolemus, poſt mortem ſancti viri expetiuit vos Sathanas, vt per Petrum de Tautona, & Vvillelmum fratrem eius, vos in cribro ventilet leuitatis, & ejectis parietibus è regionē, eam, quam in vobis ſanctus Pater fundauerat, ſcindat & diſſipet vnitatem. Planè quicumquè hoc moliuntur, quantum in ipſis eſt, Chriſtum exterminant de medio veſtri. Siquidem in ſanctitatis & iuſtitiæ pace factus eſt locus eius, ſine qua nemo videbit Dominum. Inde eſt quòd vniuerſitati veſtræ in virtute obedientiæ præcipiendo mandamus, quatenus fratri memorato, quem vobis pater decedens præfici voluit, in omnibus quæ ad Dominum ſunt fideliter obediatis, donec in Eccleſia Exonienſi, cui Domus veſtrę cuſtodia duplici jure, ſpiritualium & temporalium commiſſa eſt, authore Domino poſſimus ordi-

Digitized by Google

nare Paſtorem, ſiue cum præjudicio interim hoc præcipimus obſeruari. In eos autem qui præfati Prioris diſpoſitioni aduerſari præſumpſerint, jubemus ſeueritatem Canonicam exerceri, ratam habituri ſententiam quamcúmque in Petrum, aut Vvillelmum, aut alios complices eorum, ſi quos habent, ſæpedictus Richardus à Priore prænominatus protulerit.

N. Epist. LXXX.

LAtor præſentium Lond. oriundus, vt ait, de genere ſuo diligentius perſcrutatus, locum natalem citra Cornubiam vlteriorem non potuit inuenire. Is amicus noſter, ſi vera ſunt quæ proponit, à quodam Decano veſtro ſpoliatus eſt, & longè aliter iniuriatus, qui cùm Londinum oppeteret, præceperat Dominus Rex, vt accito Decano, & complicibus eius, cauſam hanc Dominus Archiepiſcopus examinaret. Sed quia de prudentia veſtra & juſtitia confidit plurimùm, eam committit vobis, vt ad faciem potentioris aduerſarij, Dominum in paupere, ſi veritati innititur, attendatis. Alioquin ad exhibendam conciui noſtro juſtitiam, regio mandato, non ſine vexatione Decani, vrgetur Archiepiſcopus. Seria res eſt, & ſi pauperum ſpolia Decani & Archidiaconi * inditim ducant. Quidni? aliorum triſtitia in eorum gaudium cedit, in quorum manibus iniquitates ſunt, & ſiniſtra eorum aut repleta eſt muneribus, aut eis inhiat. Hæc enim hominum monſtra dextras non habent. Sicut enim quidam in virtutis exercitio ambidextri ſunt, ſic iſti ambilæui conuincuntur ab auaritia & rapina. Hæc aduerſum Archidiaconorum rabiem, pro paupere conciue noſtro quem ſecretus vlterioris Cornubiæ ſinus juxta turrem Lond. edidit. Quod autem ad ſtatum domus noſtræ pertinet, idem eſt qui fuit, & paulò lætior. Nam metus ille, quem vobis Epiſcopus Roffenſis, & Rad. noſter incuſſerant, ſuperuacaneus extitit, eis res ſeria agebatur, & ad quam præſertim cupidè fuerat properandum. Vocati enim erant, centum marchas & aliquid amplius accepturi. Alter tamen eorum vigilias, & ſollicitudinem ſuam doluit eſſe deluſam, eò quòd ſibi nihil acceperat. Alter enim tulit omne punctum, & miſcuit vtile dulci. Nunc intelligam ſi viget in te ſpiritus

prophetię, vt reſpondeas incunctanter, vtrínam eorum res ad votum ceſſerit, quo ſi fueris deſtitutus, conſule adoleſcentem, & noſtrum, qui quotiens accedit ad me, ſicut doctior, ita tenuior abeo. Expedit enim vt quod loquor ſit abſconditum ab oculis eius, ne ſi forte *, trium vocalium deprehenderit, turpis ſoni & regularis verbi mulctam cogar exſoluere. Nam in patrocinium meum abuſionem authorum fruſtra prætendam juueni regulare jus opponenti, & qui Grammaticæ pręceptis inuigilat. Quod ſi ſecretum iſtud minori, vt pœnam exigat, frater noſter major prodiderit, tu meum procura negotium, dicáſque non aggreſſum eſſe, vt cum Grammatico adoleſcente de Grammatica contendam, ſed vt quibuſcumque verbis potero amici Lond. à Cornubia cauſam agam. Quòd ſi alterutrius periculum imminet, ſatiùs duco diſpendio Grammaticæ, cauſam lucrari, quàm vt Grammaticè loquar, cauſæ ſubire jacturam. Cùm enim duo quondam patroni cauſarum, nunc paſtores, vt dicitur animarum, & officio Epiſcopi, Lexouienſ. ſcilicet, & Ciceſtr. diſpari via procederent, & Lexoui. cauſæ mallet facere detrimentum, quàm verbi, qui nunc Ciceſtr. eſt, ei pictam cedebat linguam, ſed triumphi gloriam diligenti rerum obſeruantia præripiebat: Neutrum imitari valeo, ſed alterius credo præferenda veſtigia. G. agamus quod agitur, & pauperis conciuis noſtri cauſam habeas commendatam. Quod vt diligentiùs facias, ei crepidas dedi, quas amicus noſter Iord. Subprior Leuuenſis tibi tranſmiſerat. Paginam verborum impleui folijs, & quia dulce erat loqui in aure amici, & quia non erat res noua, quam tibi ſignificari oporteat. Valete, & vt valeant, fratribus noſtris denuntia, fraterni nominis ſic appellatione dilatata, vt non modo ad magiſtrum extendatur, & peccatorem, ſed & filium Reinfredi, & alios, qui nobis fraternitate charitatis junguntur, ita vt in qui * intelligatur, & quæ. Iterum & ſemper valete. etiam

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Cellenſi Abbati. Epist. LXXXI.

VIrtus amicorum omnia inuicem communicanda eſſe præfinit, & à ſacrario amicitiæ cenſura diſcretionis excludit, qui ſibi prę amicis proprios vendicant affectus. Quis enim res ambigit participandas eis, quia vnus eſt animus ſi veritas profeſſionis in amoris fide ſeruatur? Siquidem is eſt qui compage charitatis animos vnit, facitque, vt ait calend.* vt mirabili nexu vnus animus fiat ex pluribus, & ſicut Plato autor eſt, eundem ſpiritum multis verè amantium corporibus præſidere, qui licèt vnus ſit ad innatę & cognatæ virtutis officia, interdum ampliùs conualeſcit in ſingulis, aut pro qualitate corporum retardatur. Cum ergo me vobis amicum eſſe profeſſus ſum, participium rerum & animorum libens agnoſco, excepto affectu moleſtiæ quam de Domini & Patris mei diuturna & dubia infirmitate concepi, cuius miſeriæ eò cupio omnes eſſe expertiores, quo in fide & charitate fuerint chariores. Iſtud quidem interim, quoniam ſic oportet, meum ſit, veſtrum enim eſſe non expedit: cætera omnia, ſi vobis diſplicet, quoad expedierint, & licita ſunt, quantum ad mea ſpectat, noſtra ſint, & prauia honeſtate ſint omnia nobis communia. Neque enim aſpiro ad illa quæ ad ſocietatem non admittũt, aut dirimunt, aut repugnantibus Arithmeticis, Phyſicis reclamantibus, immò & ipſa ſtupente naturâ inſecabilem diuidunt vnitatem. Abſit vt ego cauſam præbeam ne in appetendis & fugiendis ſit idem velle & idem nolle in nobis, mallem vtrique operam dare, vt nobis in Domino ſit cor vnum, & anima vna. Sic ſic participant inferiora ſuperioribus, & Sol, quanquam lucidiſſimus ſit & puriſſimus, amnes cognatos nubibus, & fæculenta terrę ad receptionem ſui caloris & vigoris agnoſcere non dedignatur. Mutuis auxilijs conſtant omnia, & grauia viciſſim leuibus temperantur, & profectò eo ſic vniuerſa proce[illegible]nt, quòd tantam diſſidentiũ cõcordiam, & concordiũ diſſidentiã, idẽ vnanimitatis ſpiritus, intus alij & ſibi inuicem vicario quodam miniſterio conſonent, mundani corporis partes velut membra diſponit. Sic ſic in humano corpore ſibi inuicem mẽbra deſeruiunt,

& ſin-

& ſingulorum officia publicis vſibus deputantur: abſint quidem hæc magis, illa minus, proinde corporis, ſed in effectu ſalutis eius omnia vniuntur, varios habent affectus: ſed ſi vſum ſalutis penſes, in idem vniuerſa concurrunt. Non tamen omnia coæquantur, ſed ſuperioribus inferiora deſeruiunt. Pes enim qui verſatur in cœno nequaquam aſpirat ad capitis dignitatem: ſed & caput quod in cœlum erigitur, non aſpernatur pedem qui verſatur in cœno. Sic & nos ſi non diſplicet, vobis coütamur, & veſtris. Ego autem quod in promptu habeo proferam, ſi tamen nugas ſerietas veſtra dignatur admittere. Vos itaque ſeria rependite nugis, quoniam & ego in Apulia expertus ſum, quia ad ſtuppas aurum diſtrahitur. Edidi librum de Curialium nugis & veſtigiis Philoſophorum, qui mihi à veſtro placebit aut diſplicebit arbitrio: incultus eſt, & ex edicto meo à vobis amicis deſiderat emendari. Ad illuſtrem virum Regis Anglorum Cancellarium properabat, ſed eum niſi proceſſus expedierit, cohibete. Garrulus enim eſt, & qui vix amicum habebit in Curia. Nollem tamen quòd nos Curialibus faceret inimicum. Precor vt eum incunctanter erudiatis, eúmque expectanti amico remittite caſtigatum. Non equidem vt fur ille Cantuar. Brito, de cuius manu auelli non potuit, antequam totus depingeretur, fortè vt faciliùs poſſit argui hoſtium oculis ingerendus. Hanc itaque Græcorum conſuetudinem eſſe audieram, ſed eſſe Britonum ignorabam.

Cellenſi Abbati. EPIST. LXXXII.

CVm hęc ſcriberem, Notario riſum mouit præmiſſa ſalutationis inſcriptio, cuius cauſam inquiſitus, ridiculum me ſalutatorem monuit loqui conſultius, & ne amara & inſipida dulcibus miſceam, temperare: ait enim te ſicut ſalutem acceptare oblatam, ſic aſpernari quod ſubiungitur, & ſeipſum. Forte quia amarum, quia inſipidum, pręſertim domi ſuæ dulcioribus abundanti. Ego autem quid ad iſta? mutare inſcriptionem turpe quidem, ſed eam ſine diſcuſſione tranſmittere temerarium videbatur. Præterea cui hęc mandanda diſcuſſio, incertum: Si enim ipſe diſcutiam clemens, tibi potero eſſe ſuſpectus, ſi calumnianti recolo, quia calumniantis os non loquitur

Digitized by Google

veritatem. Si tibi æmulus non adquieſcit, dicens, te ſinceram non poſſe ferre ſententiam, qui aut de nouo hoſtis es, aut de antiqua familiaritate amicus. Priuata námque affectio ſententiam non parit incorruptam. Poſt multam itaque deliberationem tandem ſedit, vt iudicem eligam domus tuæ te abſente, præſente VValtero de Calua, qui tamen & ipſe doli argui poteſt, cauſa familiariùs agitetur partis aduerſæ, non timeo adiutores, licèt Mandrogenis grunniat, Ramathiò intabeſcat, rideat Bromius, & Mercurialium clientum cœtus mihi patronum ſubtrahat, vel Coridone patrocinante adiutus, non ſubterfugio venerabilis tribunalis examen. Tuum quandoque iudicium non declinarem, qui me quandóque amabilem credidiſti, & reuera eram, vt dicebatur tunc dignus amari. Quod autem nunc declino, tibi imputandum, qui faciem perſonæ attendēs, amorem nouum amicitiæ veteri prætuliſti. Nam quod ad me, idem ſum qui fueram, poſſideo plus quàm nos duo primùm habuerimus. Canto quidem non deteriùs ſolito, diſſimiliter Saresberienſibus multis, etſi optimi cantores ſint, nec ſum adeo informis, pridem me in littore vidi Piſano, cùm placidum ventis ſtaret mare. Cætera familiariùs in aure & ore iudicis, cui cadam aut ſtabo, reuoluam pleniùs & euoluam, & vt ipſius dictante ſententia amicè licenter ſcripſerim, & ſeipſum qualemcumque ſententiam ſentiam, appellationem meam audiet nullus, ſed modis omnibus operam dabo, vt partem grauem oppoſitam, antequàm ab eis grauemini, appell[illegible]. Quantacumque ſit concuſſio, nequaquam ex propoſito meo ad aures extranei perferetur. Quod ſi VValterus adeſſe nequiuerit, ego eum tecum facile abeſſe conſentiam, niſi partes ſuffragatoris implere maluerit. Salutem ergo habeas, & me ipſum, & quod volueris reſcribas; ita tamen vt aut minus acceptes oblatum, aut electum, dum tu abſis, ſubeat deuotio mea iudicium.

N. Epist. LXXXIII.

TOtius Eccleſiæ periclitatur ſalus, ſi remigium, cui Petrus præſidet, manibus committitur impudicis. Nauem piſcatoris egregij Eccleſiam eſſe ſcimus: Romanum Pontificem Principis Apoſtolorum non ambigimus eſſe Vicarium, qui, ſicut rector clauo nauem, ita ſigilli ſui moderamine Eccleſiam regit, corrigit, & dirigit vniuerſam. Huius ergo ſigilli corruptio vniuerſalis Eccleſiæ periculum eſt, cum ad vnius ſignaculi notam ſolui & claudi poſſint, quorumlibet ora Pontificum, & culpa quælibet impunita pertranſeat, & innocentia condamnetur. Vnde in eos qui hoc attemptare præſumunt, animaduertendum eſt, ſicut in hoſtes publicos & totius Eccleſię quantum in ipſis eſt ſubuerſores. Horum, vnus apud vos latitat, A. ſ. de Grimeleg. qui crimen falſi, quod in Apoſtolicis commiſit apicibus, periurio cumulans, anathematis vinculo meruit innodari. Præcipimus itaque vt ipſum publicè excommunicatum denuncietis, & ſi comprehendi poteſt, ſicuti manifeſtè periurum & falſarium ad nos faciatis adduci. Ne verò crimen falſi ipſum commiſiſſe dubitetis, exſcriptum litterarum Domini Papæ vobis tranſmitti pręcepimus, quas penes ſe bullatas eſſe, ipſe & Iord. Presbyter iurauerunt.

N. Epist. LXXXIIII.

ECcleſia ſanctę Trinitatis Lond. aduerſus Martinum de Vvaltham agens, decimas quaſdam pertinentes ad Eccleſiam de Vvelcumeſton. & quas in die conſecrationis jam dictæ Eccleſiæ Radulfus Rotundus obtulerat, Epiſcopo Lond. præſente & approbante, ſibi reſtitui poſtulauit, dicens ſe eiſdem abſque iudicio ſpoliatam, tantoquè ius ſuum dicebat eſſe liquidius, quantò pluribus in vicinia conſtabat quòd has decimationes ab anteceſſore Martini & Eccleſia de Vval-

Vvaltham Canonici ſanctæ Trinitatis eiecerant. Cum verò cauſa hæc diutiùs in foro Lond. Eccleſiæ pertractata eſſet, ad audientiam veſtram per appellationem tranſlata eſt:tandémque Martinus, qui delationes plures ex variis cauſis obtinuerat,poſt iuramẽtum dehinc M. præſtitum,& hoc de conſenſu & petitione partium,dies peremptorius, licèt hoc Martinus inficiaretur, præfixus eſt, quo cum ſuam Canonici vellent fundare intentionem, iam dictus M. oratorias exceptiones eis oppoſuit, dicens ſibi aliquid per Canonicos abeſſe, eò quòd datis fideiuſſoribus obligatus erat ad conſeruandas præfatas decimas, vſque ad litis deciſionem,& quia eas diſtrahere non licebat, ſibi præiudicium factum aſſeruit. Ad hæc Canonici ſe nullam obligationem à Martino extorſiſſe, & aliquem nomine eorum conſtanter aſſerebant. Ille quoque qui fideiuſſores à Martino ſuſceperat, ſe neque nomine, neque mandato Canonicorum eos ſicut iurare paratus erat,accepiſſe dicebat:ſed quia decimationes litigioſas eſſe videbat, ſibíque nolebat in hac parte proſpicere, ne forte ab eo repeti poſſent ſi eas imprudenter iniuſto exactori ſoluiſſet. Idem enim fideiuſſionis obligationem Martino remiſit,& fideiuſſoribus ſuis:vnde cum inter loquendo pronuntiaretur, hanc exceptionem nequaquam ſufficere ad cauſæ dilationem, & vt Martinus in cauſa procederet exigeretur, ad veſtram audientiam appellauit ad *Quaſimodo geniti.*

Domino Cellenſi Abbati. EPIST. LXXXV.

NOn eſt nouum quod mihi veſtra benignitas alimentorum ſubſidia procurauit,quæ ſic meam in terra aliena paupertatem excepit, vt nec patris munus, nec maternus mihi deeſſe videretur affectus. Magnum quidem erat ſic exuli prouidere, vt apud exteras nationes ciuium commoditatibus fruerer, ſed multo maius eſt quod mihi diligentia veſtra proſpexit, ne à natalis ſoli dulcedine, qua totius humani generis vniuerſitas capitur,perpetuò exularem. Veſtrum námque munus eſt,quod reuerſus ſum in terram natiuitatis meæ: veſtrum munus eſt

quòd Principum virorum aſſecutus ſum notitiam, familiaritatem, gratiamque multorum: veſtrum munus eſt quòd florere in patria videor, & authore Domino multis præferri conciuibus, & coætaneis meis. Sed quid eſt quòd liberalitatis & munificentiæ veſtræ titulos membratim exequor, cùm illorum numerus & immenſitas ſic totum animum impleant, vt effluant, & totius mentis capacitatem exſuperent? A Domino quidem, vt & illa ſola, quæ non ſufficio recordari, debeam meruiſſe quicquid ſum & poſſum. Obligatus itaque ſum, vt nulla gratiarum actione valeam liberari, cùm merita veſtra omnes conatus meos abſorbeant, præſertim cùm deuotio veſtra me ſibi continuis obliget beneficijs. Nam & mihi panem quotidianum procurat veſtra dignatio, & quæ pauperem paſcere conſueuerat temporalibus alimentis, nunc aliàs abundantem, æternæ vitæ quodammodo delicijs reficis. Profectò cuicumque cibus hic non dulceſſit, infatuatus eſt inſipienti languore palati, & neſcio quo pane eget jam mellitis potiore placentis, vtque ſacerdotis fugitiuus liba recuſat. Quis enim in tanta abundantia panum non reficiatur, cùm nemo Regum delicatiores in menſa ſua conſpexerit? quis plures vmquam delicatiſſimi panis congeſſit ſpecies? habet enim ſatietatem ſine faſtidio, dulcem ſine defectu & inanitione eſuriem: conferunt & miro condimenti genere, quos terrena deprimit inhabitatio, felici ſuperiorum euectione ſuſpendunt. Vnde manum correctionis eis apponere non præſumo, quia nihil inuenio in eis corrigendum, qui eos tanta auiditate voraſſe voluerim, vt nec de ſubſtantia ſenſuum aut ſpecie verborum elabatur mihi mica, etiam tenuis. Micas enim & cruſtula Domino authore deglutiam: Cæterùm nouit experientia veſtra, quia non in ſolo pane viuit homo, & quòd potationis aſſiduitas apud exteras nationes fecerit Anglos inſignes. Vnde juſtum arbitror vt egregiè cibato propinetis, & cui appoſuiſtis panem, porrigatis & poculum. Iam enim ſitio, poteróque vorator panum in ſiccitate ſtrangulari, niſi clementia veſtra mihi vinum prouideat. Hoc itaque vobis paratius eſt quàm cœlia, quæ à noſtratibus vſu vulgari ceruiſia nuncupatur. Ego tamen vtriúſque bibax ſum, & non abhorreo quicquid inebriare poteſt. Sed quoniam vobis eſt copia, teſte illo

* venti amico meo, qui numquam niſi potus ad artes proſiluit, verſúſque faciebat, qui numero ſyllabarum & pedum, Virgilianos verſus excederent. Præ cæteris inebriantibus vnum peto, vt ſit, quod pane confirmatum exhilaret. Porrò inter cæteras, vinea Domini Soreth vobis notior eſt, & quę ad vſum eius faciunt inſtrumenta omnia penes vos eſſe non ambigo. Extruxiſtis ibidem & vos torcular, cuius interueniente officio vobis vinum frequenter exprimitur, in vſum conuerſionis peccantium, aut jucunditatem deuotionis, & ſalutem fratrum, & vtilitatem omnium auditorum: Et nunc rubet in calice paſſionis, nunc albet in ſanctitate & munditia caſtitatis: nunc feruet charitate, nunc redolet hilaritate conuerſationis honeſtæ: ſubtiliatur interdum, vt conferat delicatis, nunc ſolidus eſt, vt rudioribus proficiat & ignaris. Sunt & illæ differentiæ quas enumerare longum eſt, quarum quamlibet Falerno pręculerim aut Panormitano, aut Gręco, quæue * ſeculis Cancellarius ad pernitiem ſalutiſque diſpendium potare conſueuerat. Peto itaque, vt inde mihi faciatis copiam, aut miſericordiam, ita tamen quod Anglico & potori ſufficere debeat. Alioquin potero vobis notam proditionis inurere, & conuenire doli, qui me panibus ingurgitaſtis, & quo in vſum digeri poſſint ſubtrahitis potum, vtique Gallorum conſuetudine, vt quos inuitant ad menſam dimittant ſæpè ſobrios, numquàm ſiccos. Hæc hactenus qualiter ille vilis Apoſtata Radulfus vobiſcum, & cum fratre Thoma egerit, me alia vice vobis ſcripſiſſe memini, ſed poſtmodum idem Rad. ob hoc publicè excommunicatus eſt, iuſſuſque comprehendi ſi inueniri poſſet. Litteras veſtras me pręſente, & interpretante tradidit frater Thomas Comiti Hugoni, ſed non profecit quicquam, eò quod ſe totius negotij Comes ignarum eſſe dicebat. Moratus eſt huc vſque nobiſcum frater Thomas, & circa vos, cùm præceperitis reuerſurus. Sed quia neminem cognatorum vidit adhuc, eos ſi placet veſtrâ licentiâ viſitabit antequam redeat. Ego autem famulum inueni, & facienda præſcribo. Ad hæc precor, vt Thomam noſtrum, qui diu vobiſcum, & pro vobis laborauit, ſicut ego conſcius ſum, commendatum habeatis, vt tam ipſe quàm alij Anglici, dum honeſtas promiſerit, preces meas ſibi ſentiant profuiſſe. Iacobum

quoque aliquo, ſi fieri poteſt, releuetis ſolatio. Pro ipſo enim ſpondeo confidenter, quia clauſtrum ſeruat inuitus, & ſicut ipſe mihi ſcripſit, ſic credit: his qui ſe obedientias contemnere gloriantur, ſicut lupus adquieſcit.

N. Epist. LXXXVI.

Ratio humanitatis exigit, vt veritatis amator teſtimonium perhibeat veritati, præſertim vbi veritas periclitatur. Inde eſt quòd cauſam latoris præſentium, quatenus in auditorio noſtro ventilata eſt, prout ſeries eius in ſcrinijs noſtris diligentius inquiſita potuit inueniri, transferre curauimus ad notitiam veſtram, qui eam ex mandato felicis memoriæ Eugenii Papæ, jamdictum H. de Hameledona ab omni obligatione, quæ ab eo extorta fuerat, ex qua nempe fratri veſtro Vvintonienſi Epiſcopo teneri videbatur, abſoluimus. Vt ergo abſolutionis huius ratio diſcretioni veſtræ lucidiùs innoteſcat, litteras Apoſtolicas vobis exſcribi pręcipimus. Sic itaque ſcriptum eſt Domino Vvinton. pro H. Clerico de Hameledona. Iuxta Osberti Clerici tui ſuggeſtionem faternitati tuæ nos ſcripſiſſe meminimus, poſtmodum verò idem Osbertus in pręſentia noſtra ſuper mendacio & falſa ſuggeſtione ſua confutatus atque conuictus extitit, quoniam pręd ictus H. neque cum amicis, neque cum rapina inuentus & captus fuit. Quocirca licèt ſicut homines decipi quandóque poſſumus, tamen vt occaſione litterarum noſtrarum Henricus ipſe jnjuſtè tractetur, & condamnetur, nec volumus, nec pati debemus. Ideóque per pręſentia tibi ſcripta mandamus atque pręcipimus, quod in omni occaſione & dilatione remota, eiuſdem H. reſtitutis omnibus quæcumque, ſi per te forte ablata ſunt, omnino abſoluas, & liberum abire permittas. Quod ſi effectui mancipare neglexeris, neglectum tuum non poterimus tolerare impunitum. Ad nos autem ſic idem Pontifex ſcripſit, ſicut ex tranſcripto litterarum noſtrarum cognoſcere poteritis, venerabili fratri noſtro H. Vvintonienſi Epiſcopo per Apoſtolica ſcripta pręcipiendo mandamus, quatinus H. de Hameledona omnino abſoluat, liberúmque abire permittat. Quod ſi effectui mancipare neglexerit, præſenti authoritate mandamus.

Digitized by Google

quòd eundem fratrem noſtrum ad abſolutionem & liberationem ipſius Henrici, die.... vice noſtra conſtringas. Nos ergo mandato Apoſtolico, vt oportuit, prompta deuotione parentes, procurauimus, vt ſæpedictus Henric⁹, & ab extorta obligatione abſolutus, & cuſtodiâ qua tentus fuerat, liber eſſet, & præfato fratri noſtro Vvinton. ſecundum formam Apoſtolicæ prçceptionis injunximus, vt ei ablata omnia cum integritate reſtituere non differret. Hæc apud nos geſta ſunt. Vos qui mandatum ſuſcepiſtis, authore Domino reliqua ſalubriter diſponetis.

Papæ Alexandro. Epist. LXXXVII.

CAuſam quæ inter Rog. Presbyterum de Guiga, & Abbatiſſam de Berchig. in auditorio venerabilis fratris noſtri Lond. Epiſcopi diutiùs ventilata eſt, cùm eo diffinitiuæ ſententiæ calculus immineret, Abbatiſſa quæ conueniebatur ſuper illicita vſurpatione quorumdam parrochiánorum & decimarum ad Eccleſiam de Guiga, vt dicebatur, pertinentium, ad noſtram audientiam appellauit. Poſt multas itaque dilationes quas varijs occaſionibus Abbatiſſa obtinuerat, peremporia die præfixa partibus, cùm pars aduerſa ſufficienter inſtructa teſtibus ſuam vellet fundare intentionem, territa metu vano, & imprudenti ſeducta conſilio, appellatione noſtrum declinauit examen. Nos autem ſedi Apoſtolicæ vt oportuit deferentes, nos ipſos exinde à deſciſione & cognitione ſuſpendimus, donec à Sede veſtra cauſę huic judicium prodeat, aut judicandi authoritas cui placuerit delegetur. Interim de medio ſublatus eſt piæ memorię deceſſor veſter Dominus Adrianus, & dum Saluator fidelium precibus excitetur, inualeſcente ſchiſmatis turbine, & emergente colluſione regnorum, ſuam Deus permiſit turbari Eccleſiam, & velut interjecto infidelium obice, quem Deus diſſipet, chaos quodammodo inter vos & nos firmatum eſt, vt ſine magno periculo non poſſet quis ab alijs ad alios pertranſire. Elapſum eſt ergo tempus, quo appellationem ſuam ex promiſſo proſequi debuerat appellator: Ita quidem, vt tam auctor quàm reus ab executione cauſę videatur omninò deſtitiſſe, deinde fere circa ſequentis anni

initium

initium, iamdictus Rog. ad nos cum litteris Domini Regis accedens, appellationi quam fecerat, renuntiauit, & pro reuerentia regij mandati petijt ſibi iuſtitiam exhiberi. Itaque demum poſt vnam & alteram appellationem tertiò edicto peremptorio citata eſt Abbatiſſa, quæ miſſis procuratoribus ſuam conata eſt abſentiam excuſare: inſufficientes tamen cauſas, vt videbatur, prętendens, vnde quia prohibita, dilationem vlteriùs obtinere non potuit, ad veſtram audientiam appellauit, diem præfigens Dominicam, qua cantabitur, *Quaſi modo geniti*, dicens ſe ab aduerſario diutiùs iniuſtè vexatam, & ei nihil iuris competere in ijs quæ moliebatur per calumniam extorqueri, & ſe aduerſus eum longiſſimi temporis præſcriptione innixam.

Papæ Alexandro. Epist. LXXXVIII.

MAlignantium exceſſus ij potiſſimum ſufficiunt coercere, quibus merita partium familiariùs inoleſcunt, & qui corrigendi poteſtatem à Domino acceperunt. Vnde & vos controuerſiam, quæ inter Rog. & Pag. vertitur, commodiùs decidetis, cum apud vos veritas latere non poſſit, & inter eos neceſſitate officij iuris dicendi debitum diſcretioni & fidei veſtræ immineat. Quod enim fori veſtri controuerſiæ ad nos manant, nota defectus, aut diſſimulationis eſt, nec tam authoritatis aut prudentię quiſquam credat eſſe defectum: nam vtrumque contulit tibi Dominus, dare operam, ne iuſtitię implendæ voluntas meritò deeſſe videatur. Quòd ſi diſſimulatis, æquè veſtro inſiſtitis noſtróque diſpendio, cùm & nobis labor accreſcat, & vobis, quod non expedit, conceptæ virtutis opinio minuatur. Vobis enim debemus, vt cum amico liberiùs loquar, quod nos C. D. Vvardus & Helitias diutius vexauerunt, & vt verbis veſtris vobis reſpondeam, quod mihi de præfatis pręſcripſiſtis, de R. & P. reſcribo, reſpondeat ſ. vtrique iuſtitia ſua. Quòd ſi aliter in manifeſto diuinæ inobedientiæ & alterius ſceleris deprehendatur, pœna manifeſta puniatur, vt cæteri metum habeant, & recolant, quare vigor iudiciarius ſit in medio conſtitutus. Nouit & prudentia

veſtra quędam tanta rerum luce clareſcere, vt ventilatione non egeant, ſed pœna dumtaxat aut prętmio.

Alexandro Papæ. Epist. LXXXIX.

ASſertiones partium fideli debemus proſequi teſtimonio, cum cauſæ recedentes à nobis ad Apoſtolicam euolant Majeſtatem. Inde eſt quod ſeriem controuerſię quæ inter Richardum de Aneſtia & Mabilam de Francheuilla diutiùs in auditorio noſtro ventilata eſt, ad notitiam veſtram transferre curamus, prout emergentes articuli colligi potuerunt. Cùm itaque iam dictus Richardus cognatus Vuillelmi de Saccauilla & nepos, ſicut ſororis filium vulgus nepotem dicere conſueuit, petitionem hæreditatis ad bona auunculi obtinenda inſtitueret, memorata Mabila filia Vuillelmi ſe illi in foro ſecularium iudicum, vbi res actitabatur, oppoſuit, aſſerens filiam nepoti in paterna hęreditate præferendam. Richardus verò ei nihil iuris hæreditarij competere reſpondit eò quòd non eſſet ex legitimo ſuſcepta matrimonio, ſed adulterino procreata complexu. Cum itaque matrimonij quæſtio verteretur, quod de Eccleſiis, Eccleſiaſticis infirmatur aut conualeſcit, decreuit curia Catholici principis sereniſſimi Regis Anglorum Henrici ſecundi, vt ad examen Eccleſiaſticum cauſa rediret, vbi de iure Canonum quos Clerus nouit, vulgus ignorat, quæſtio matrimonij finem debitum ſortiretur. Partibus quoque diem ex Regio mandato præfiximus, & tandem poſt dilationes quas Mabila ex variis cauſis obtinuit, petitionem ſuam Richardus inſtaurauit. Vt autem liquidiùs cauſam ſuam aſtrueret, & aduerſariam ſpuriam eſſe doceret, auunculum ſuum Vuillelmum cum quadam Abbenda de Treſ. Gord. matrimonium contraxiſſe aſſeruit, & exinde illa contra fidem coniugij derelicta, duxiſſe Adeletiam filiam Aufridi Vicecomitis, & ex ea Mabilam & alios liberos legitimos ſuſcepiſſe aſſerebat: quòd cum Vuillelmus Adeletiam ſuperduxiſſet, Abbenda, quam præduxerat, in ipſis nuptiis pro ſe ius fœderis coniugalis proteſtata eſt, authoritate Ec-

cleſiaſtica inhibens ne ſuperdicta in mariti ſui illicitos tranſiret amplexus. Præterea cùm ibi præ turba, & mariti ſui peruerſitate non poſſet audiri, ad Dom. Vvinton. tum Apoſtolicæ ſedis Legatum acceſſit, ſed ſicut idem ſuis litteris teſtabatur, tandem per ſententiam eius obtinuit, vt ei relicta adultera maritus ſuus reſtitueretur. Ipſum quoque iudicium Epiſcopi Vvintonienſis authoritate Sedis Apoſtolicæ dicebat roboratum, quoniam eam iamdictus Epiſcopus, dum eum controuerſaretur, conſultauerat, ſcriptum conſilio à Domino Innocentio deceſſore veſtro, vt aiebant, receperat, in hæc verba. Nos enim originales nunquam, ſed Domini Vvintonienſis litteras ſuper hoc duntaxat accepimus. Super eo quod interrogaſtis de Sacramento coniugij breuiter reſpondeo, illam quam dixiſti à patre coniugem traditam, & ab eo cui tradita fuerat rurſum patri commendatam, donec ſtatuta die in ſuam ille domum traduceret, dico quia legitimo conſenſu interueniente ex eo ſtatim coniux fuit, quo ſpontanea pactione ſeſe coniugem eſſe conſenſit. Non enim futurum promittebatur, ſed præſens firmabatur. Quapropter quicquid poſtea cum alia factum eſt, ſiue in coitu, ſiue in generatione prolis, tanto reprehenſibilius eſt ſecundum, quanto verius primum. Conſtante enim primo, quanto amplius in ſecundo committitur, tanto magis culpa augetur. Vnde cùm ex Apoſtolico ſcripto fuerit diuortium celebratum, nec elapſo decennio, aut amplius ſit aliquo iuris remedio ſententia attemptata, illud eſſe matrimonium habendum quod Legatus conciliauit, & adulterinum eſſe conplexum, quem Sedes Apoſtolica condemnauit. Ad hæc, iam non eſſe in quæſtione vtrum illorum matrimonium fuerit, cum hoc liqueat ex re iudicata, ex diuortio celebrato, ex eo quod vſque ad dies vitæ nouiſſimos relicta adultera priori cohæſit vxori. In omnibus autem articulis ſibi copiam teſtium eſſe dicebat, vt nec de matrimonio priùs contracto, nec de interpellatione ſequentis contubernij, nec de diuortio canonicè celebrato quiſquam poſſit ambigere. Et quidem cùm pro ſe plurima allegaret, maximè rei iudicatæ inſiſtebat articulo, & ſententiæ, quam in

Synodo Lond. vbi diuortium celebratum, aduerſus matrem Mabilæ à Domino Vvintonienſi tunc Legato, & Lond. Eccleſiæ Vicario latam eſſe dicebat. Produxit enim teſtes quos eidem Synodo & diuortio interfuiſſe aſſeruit. Quia ergo liberi qui ex damnato & illicito coitu, ſeu ex effuſa concupiſcentia geniti ſunt ab omnis prorſus hæreditatis beneficio excluduntur, eóſque nec iura ciuilia, nec leges agnoſcunt, Canonúmque adeo improbat vigor, vt nec alimenta decernat, ſed quodammodo viri quod illa ſubtrahit, adquieſcat, ipſam tanquam paterni criminis argumentum, à totius hæreditatis ſpe contendebat eſſe arcendam. Ad hæc M. ad cognati ſui calumniam depellendam parentes ſuos Vvillelmum, Adeliciam legitimè conuictos aſſerebat, & nuptias non clandeſtinas, ſed ſolemnes in facie Eccleſiæ contraxiſſe. Non multum tamen inficiabatur, quando pater ſuus Vvillelmus, pactum ſponſalitiorum de Albreda ducenda, cum pater ipſius antequam duceret Adeliciam Mabilæ matrem, inierit, ſed illud vſque ad matrimonium perueniſſe negabat, ſed quia in contrahendo & diſtrahendo liberum eſſe debet de conſenſu partium pactum ſponſalitiorum, vtrumque duxit eſſe remiſſum, quòd ex eo probare nitebatur, quod teſtes apparebant parati probare, patri Albredæ pecuniam, quam Vvillelmus ab eo receperat eſſe refuſam: adijciebat & Albredam, & patrem eius omnem obligationem, quæ interceſſerat, ex cauſa matrimonij, vt ſperabatur, copulandi, remiſiſſe Vvillelmo, & parati eius; eò quòd nuptiarum Vvillelmi & Adeliciæ, pater Albredæ communis fuerit, & matrimonij huius promptiſſimus approbator. Sponſam verò non eſſe coniugem, tam leges Principum, quàm decreta Pontificum oſtendunt, cùm deſponſata puella poſſit monaſterium præeligere, viro diſſentiente, ſicut Euſebius author eſt: & leges teſte Gregorio nullam infligunt pœnam ſponſę, ſi ad collegium euolauerit puellare. Præterea coniugium non eſſe perfectum, quod non confirmat & perficit commixtio corporalis, licèt à prima deſponſationis fide initium ſortiatur. Si ergo initiatis perfecta præjudicant, omnino iniquum eſt vt ſponſalitiorum

pactio vero dicatur præjudicaſſe conjugio. Nam & Vvariſtus Papa, cùm formam matrimonij contrahendi, & ſacrum ritum, qui in Eccleſia eſt, permiſerit nuptiarum, ita ſubijciens. Ita peracta legitima ſcitote eſſe connubia, aliter verò præſumpta, non conjugia, ſed adulteria, & ſtupra, & contubernia, aut fornicationes potiùs quàm legitima conjugia eſſe, non dubitatur, niſi voluntas propria ſuffragata fuerit. At Vvillelmus diſſoluto pacto priore, ſicut licet, licitas contraxit nuptias, nec vmquam conſenſum adhibuit vt ab illa diuerteret cui fuerat legitimè copulatus. Diuortium verò quod pars aduerſa objicit, aut omninò non fuiſſe, aut non rectè fuiſſe celebratum. Siquidem cùm juſtitia defuncto Rege pacis amatore à regni finibus exularet, & inualeſcente furore nouis * tradentium omnes prouocarentur, Ad. omnino matrem ſuam Adelitiam vllo iure à coniuge ſeparatam aſſerit, ſed violenter à domo mariti excluſam & eiectam, & hoc machinatione Gaufridi Lond. Archid. qui accepto pretio eam indefenſam, inauditam, ſed & indè citatam ſtuduit condemnare, fretus authoritate Domini Vvinton. qui vt ipſe aſſerit, per ſordes corruptus erat, nondum tamen legationis officio fungebatur. Hoc autem ea ratione nitebatur oſtendere, quòd Adelicia ſanctum virum Albericum Apoſtolicæ ſedis in Anglia legatum, cùm à marito excluderetur, adijt, petens ſibi ſuper iniuria à marito & Archid. illata iuſtitiam exhiberi: cùm ex ratione temporum conſtet, quòd Dominus Vvintonienſis primum legationis officium nactus ſit poſt exitum à nobis iam dicti Epiſcopi Hoſtienſis. exinde verò cùm iam dictus Vvinton. in Synodo Lond. vt Sedis vacantis impleret officium, præſideret, ſæpedicta Adelicia palàm prolato Legati mandato, quod obtinuerat, petiit ſuper his quibus ab Archid. & à marito iniuriata fuerat, iuſtitiæ ſupplementum, licèt iniquitatis & acceptarum ſordium pondus ſic judicantis animum depreſſiſſet, vt nec Domino, nec Legato mandante poſſet erigi ad iuſtitiam exhibendam. Matrimonium verò prius inter Vvillelmum & Albredam VI. ex eo non contractum eſſe conſtabat, quòd tunc primum inter eos, ſponſalitiorum ſolemnitas in Eccleſia, & nuptiarum ritus in populi audientia ſolemniter celebratus eſt; quando per

[Marginal manuscript notes: hic est principium operis in manuscripto. — gaudentia — ad omnia:]

fraudem jamdicti Archidiaconi & Epiſcopi Vvintonienſis, vxor à marito projecta eſt, & huius quidem rei teſtes præſentialiter apparebant. Fuit ergo, vt dicebat, aut de facto, aut de jure nulla ſententia, qua abſens condemnata eſt, non contumax, ſed indecitata, cùm conſtet ſententiam nihil habere fortitudinis, quæ contra ſolemnem ordinem iudiciorum lata eſt. Replicabat & multa de priuilegio perſonarum & ignorantia juris cùm parẽtibus aut propter militiæ cingulũ, aut ſexus infirmitatẽ liceret ignorare, illud habere vim cõiugij quod cõiugij præcedit initiũ, quod ex authoritate legũ & Canonum, non ad matrimonij nexum conualuit, quod priſca conſuetudo apud nos hactenus in conſummatione matrimonii non agnouit: patrem quoque, dum ageret in extremis, ſic Gillebertus venerabilis Abbas Toleceſtriæ litteris ſuis, nõ ſignatis tamen, ſed teſtibus munitis, & alii Religioſi qui affuerant, teſtabantur, palam pœnituiſſe dicebatur, quòd fraudulentiæ jamdicti Archidiaconi in eijcienda vxore adquieuerat. Sed quicquid inter parentes actum fuerit, ſibi aut liberis non debere obeſſe aſſerebat, eò quòd Archid. aut Epiſcopus Vvinton. nihil contra liberos pronuntiaſſent, ſed hoc quoties conueniebantur expreſſerint, ſicut plures teſtabantur, ſe nihil pronuntiaſſe aduerſus liberos illius matrimonii, quod tamen infirmare moliebantur. Vnde vt aſſerebat illuſtris Bleſenſium Comes Theobaldus, Princeps quidem iuſtitiæ amator, & iuris Ciſmontani peritiſſimus, ad quem Epiſcopus Vvintonienſis liberorum cauſam tranſmiſerat, eò quòd ad ipſum res iſta iure feodi pertinebat, accitis potioribus Epiſcopis Galliæ, conſilio eorum aliorumque ſapientum, cauſa cognita, patre defuncto, eós legitimos agnouit hæredes, eíſque obeſſe non debere cenſuit, quicquid in fraudem eorum dolus artifex procurauit. In his autem omnibus ſe dicebat copiâ teſtium abundare, eóſque in plurimis producebat articulis, ſed Richardus rei iudicatæ, ab articulo illo auelli non poterat, quin oporteat tenere ſententiam, quæ non modo elapſis decem legum diebus, ſed toto vicennio iuris nullo remedio attemptata eſt. Producebat & teſtes quibus nitebatur oſtendere, ſe ab auunculo ſuo Vvillelmo inſtitutum hæredem, & alios tanquam ſpurios abdicatos. Sed nec priuilegium obeſſe perſonarum dicebat, cùm factum proprium nulli liceat

ignorare. Licet enim Vvillelmus pater Mabilæ miles fuerit, tamen non debuit ignorare quid egerit cùm Abendam receperit, non ſpe quidem futuri, ſed prǫſentis contractu coniugii, cùm Matrimonium conſenſus efficiat: quicquid in iniuriam legitimi prǫcedẽtis conſenſus præſumptum eſt, nexum inſeparabilem prioris matrimonii non diſſoluit. Quòd ſi carnale commercium, & ex eo concepta ſoboles exinde contra fidem conjugii proceſſerunt, non ex eo inficiatur primum, ſed ſequentis contubernii reatus arguitur. Patet ergo, quicquid egerit, aut ſciuit, aut ſcire debuit, ſed nec liberis eius prodeſſe debet, ſi ex priuilegio militari ſibi licitum eſſe crediderit, vt rectè agentium fidei impunè illuderet: fortè ſi quaterna peteretur hæreditas, liberis proſpici poterat in hac parte, eò quòd mater potuerat in contrahendo coniugio ſiniſtram conſcientiam non habere. At quia de paterna ſucceſſione agitur, patris fallacia nequaquam liberis ſuffragatur, parcit interdum manſuetudo legum his, ab ignorantia conuictis, qui ratione cognationis ab inuicem ſeparantur, liberóſque eorum ab infamia, & hæreditatis damno liberat, quas Eccleſiæ per ignorantiam detemptæ coniungit authoritas. Sed in eos rigor legum & Canonum exercetur, qui inceſtuoſè, aut illicitè coeunt, ſcienter, iure diuino & humano pariter prohibente. Contra hęc pars Mabilæ multa propoſuit in ſuffragium rituum & legum, multis vtebatur exemplis dicens, impoſſibile, aut difficillimum, vt liberi Regis Francorum, aliorumque, quos nominabat, exheredarentur, ob hoc quod inter parentes eorum ſit diuortium celebratum: nec tamen inter parentes ſuos diuortium legitimè celebratum pars Mabilæ fatebatur, iura quoque dicebat proniora ad abſolutionem, præſertim innocentium, quos iniquum eſt alieno delicto condemnari: Separationem verò in Synodo Lond. à Domino Vvintonienſi non factam eo nitebatur oſtendere, quòd antequam Synodus illa, quam ſolam jam dictus Epiſcopus Londoniæ conuocauit, celebraretur, Adeliciam, ſicut multi præſentes teſtàbantur, ſæpedictus Archidiaconus inauditam & indefenſam in Capitulo Colceſt. nullo prǫcedente iudicio præceperat amoueri, & quod grauius, vxorem totius huius quæſtionis ignaram à domo mariti prǫſens eiecit. Cùm autem in jam dicta Synodo London. ma-

moratum Vvintonienſem Adelicia conueniſſet, non hoc quidẽ egit, niſi vt illatam ſibi ab Archidiacono deploraret injuriam, & iuxta mandatum quod Dominus Albericus Legatus Vvintonienſis fecerat, iuſtitiam conſequeretur. Nullum autem aliud verbum, ſicut probare nitebatur, ibi habitum eſt cum ipſa, niſi querelam ſuam apud Iudicem ſurdum depoſuit. Querebatur enim quòd idem Vvinton. ad diſpendium eius, conſilium Domini Innocentij trahere diſponebat, cùm in ſupradictis litteris Domini Innocentij nihil de parentibus eius expreſſum fuerit, ſed neſcio de quibus malè coniunctis: parentes enim eius nequaquam ſic conuenerant, ſicut eos conueniſſe ſæpedictus Epiſcopus Domino Papæ ſuggeſſit. E falſæ ſuggeſtionis culpa, & alieni mendacii crimen obeſſe non debet. In ſumma ſicut Richardus pręcipuè inſiſtebat, inſtitutioni auunculi petitionem hęreditatis inſtituens, & ad damnatum, vt dicebat, adulterium conuincendum ſententiæ Vvinton. Epiſcopi. Sic & contra Mabila maximè patris nouiſſimæ voluntati innitebatur, & iudicio Comitis Theobaldi. Nam vtrumque docere teſtibus promittebat: adhæc ſi non vſquequaque pars aberraret authoris, ſibi diuturnitate temporis & juris ignorantia, numero liberorum, & authoritate Eccleſiæ, quæ matrimonium illud coniunxerat, ſubueniendum eſſe proteſtabatur. Nam in cauſa duriori Diuus Marcus & Lucius benigniùs reſponderunt, ita Flauiæ Tertullæ per menſorem libertum reſcribentes. *Mouemur & temporis diuturnitate quo ignorantiâ juris in matrimonio auunculi tui fuiſti, & quòd ab auia tua collocata es, & numero liberorum. Idcircóque cùm hac omnia in vnum concurrant, confirmamus ſtatum liberorum veſtrorum in eo matrimonio quæ* veſitorum, quod ante annos xl. concitatum eſt, proindè atque ſi legitimè concepti eſſent.* Si enim tanta eſt clementia ſæcularium Principum, vt fauore liberorum, etiam inceſtui parcant, quænam erit audacia Chriſtianorum Pontificum, vt eos, quos Eccleſiæ ſinus legitimè conceptos edidit inaudita ſeueritate condemnent? Cùm itaque hæc hinc indè proponerentur, & ad probationes partium producendas, tandem ferè in fine biennij, dies peremptorius eis præfixus eſſet, poſt dilationes, quas partes emeruerant, rea tamen frequentiùs, vt pote quæ interueniente puerperio aliáue infirmitate, aut ex iuſta, vt dicebatur,

cebatur,

cebatur, mariti abſentia ſe excuſabat, & ipſa miſſis excuſatoribus, ſuam ab infirmitate abſentiam excuſaret, Richardus ad veſtram audientiam appellauit, præfigens Dominicam qua cantabitur, *Lætare Ieruſalem*, in eo ſe grauatum aſſerens quod dilationibus iam ferè biennio vexatus erat, & tergiuerſatione mulieris deluſus ne iuſtitiam conſequi poſſet.

Magiſtro B. Anſidiamo Exonienſi. EPIST. XC.

SAlutem & gratiam Spiritus, qui ad bonum vniuerſa diſponit, Dominus tecum ſit, dilectiſſime amicorũ, te in ſoliditate virtutum ſtabiliat, vt nequaquã arundinea leuitate frangaris, nec omni eiuſdem leuitate agiteris, adamas fortis, & potens eſt Dominus exercituum, idemque ſuauiter diſponens omnia, & eos qui ad diſpoſitionem eius reluctantur, potenter conterit ſub pedibus ſuis. Vtique quod ſtatuit de te, ſine te deliberat ipſe, & in actibus Apoſtolorum ex ſententia Gamalielis, arbitrio Domini commiſſa eſt naſcens Eccleſia, nutu cuius omnia infirmantur aut conualeſcunt. Noli puſilaminis eſſe in illo, quoniam corpori paruulorum dictum eſt, *iacta cogitatum tuum in Domino, & ipſe te enutriet.* Si quidem adulti iam non nutricis alimento, ſed conſeruationis egent pręſidio. Ergo deſiderium ſit oratio tua, vt non modo de te, ſed etiam à te voluntas Domini impleatur. Quod ſi ipſe pro nobis, quis contra nos? Nec erit irritum verbum eius, etſi plerumque ad gloriam diſponentis, malis repugnantibus,* impleatur. Steterunt contra eum ab initio viri fortes, potentes, habentes prudentiam huius ſæculi, & gratiæ collocatione famoſi, cientes bellum, ſed præcipitauit eos Dominus, & diuiſit linguas eorum, quoniam vidit ab iniquitate manare maledictionem in ciuitate, quæ præfigurabat Eccleſiam. Non itaque verearis, ſi ſit in parte aduerſa Domini, cui te militare confido, os Lampadis, quoniam in parte orientis ex alto æternitatis conſilio, ſermo lucidior, copioſior, & efficacior eſt. Nec mouearis, ſi gratiam Domini aliquando vmbratilis impugnet gratia, quoniam illa, quæ quęrit quæ ſua ſunt, euaneſcet. Licet enim exultet ad horam in lumine alieno, deficiet plane, & obſcurabitur, cùm iuſtitia in iudicium conuertetur. Quod ſi quis de ſolo nititur Vlpiano, imo de opinione

Digitized by Google

Vlpiani Domino propitio eruditur, nec de ſpiritu proprio, nequam ſit aduerſus eum, qui ſuperbos humiliat, & exaltat humiles. Singuli pro ſuo loquuntur arbitrio, ſed penes vnum eſt general. & neceſſ. interpretatio legum & canonum totius diuini & humani iuris, & omnium quæ ſtatuta ſunt ab initio. Ipſum inuoco teſtem, quem velim nolim habiturus ſum iudicem, quia ex animi mei conſcientia, tu nec actor huius verbi fuiſti, nec procurator, immò nec conſcius, & vt vocationi diuinę ſecuriùs adquieſcas, ſiue Archiepiſcopus pro verbo hoc Domino Regi ſcripſerit, ſiue non ſcripſerit, ſcio quia ille litteras huius non ſuſcepit. Sollicitabatur quidem pro filio Hardingi, qui vtinam vir Epiſcopalis eſſet, ſed nec Simone impellente, nec inducentibus * Gregitis potuit inclinari, vt in alieno compendio diſpendium faceret animæ ſuæ. Sic repulſam paſſus eſt filius H. modo q. dicendo potiùs quàm ſcribendo. Ita tamen vt alterius ei beneficij ſpes relinqueretur incolumis, ſed ſiue tu epuleris, ſiue non, moriaris, aut viuas, ille numquam rege noſtro authore erit Epiſcopus. Profectò, vt creditur, ſi nec Domino, quia ſemper niſus eſt contra Dominum, & pro viribus ſuis, aut ſuorum, omnes turbauit Eccleſias. Conſuluit me Magiſter Vv. Archid. per Boſonem ſocium ſuum, & diſpoſitioni diuinæ, adhibitis ſocijs, quos poterit, ſedulus adquieſcet. Sic & R. de Lituelheia, ſane ſi electionem tuam, quod tamen authore Domino non poterunt, aliquo modo poſſent æmuli impedire, nihil eorum quæ volent, facerent, ſed iam prouiſus eſt qui ceruicoſis imponeretur, & quæ ferre non poſſent. Verbum autem quod de te motum eſt, Eccleſiæ Romanæ, Domino Regi, Metropilatano, Coepiſcopis, ſed & omnibus qui illud audierunt, placet, exceptis his quos aut ambitio, aut auaritia, aut inuidia, aut immundicia excitauit. Quòd ſi fortè apparuerint in conſpectu bonorum, in ſua malitia perſiſtentes, confundet eos Deus, ne ipſe diſpoſitione fruſtratâ confundatur ab eis. Silueram quidem, & diſſimulaueram gaudium meum, quia te, ſi fieri poſſet, vellem ignarum vocari à Domino. Nunc autem quia ei aliter viſum eſt, & puerum ſuum Barchal. conſilij ſui, permulta indicia conſcium fecerunt, conſulo quod conſulueram ante, ſed ne præuenias inuitaturum, ne deſpicias inuitantem. Si dixerit,

aſcende ſuperiùs, obtempera iubenti. Sin autem, dum ei placuerit, permane in ea vocatione in qua vocatus es. Nam iubenti deſcendere obtemperabis. Vnum eſt quod ad redimendum fauorem, ſi deeſt, conſulo, ſed te facias, non tamen ſimules meliorem. Quòd ſi virtutis odio diſplices, non multi facias placere, quibus ipſa diſplicet, niſi facias vt ipſa complaceat. Opportunè tamen omnia, memor eius, qui vt omnes lucri faceret, omnibus omnia factus eſt. Non eſt enim à pręcipiti abrupto initianda correctio: dehortari autem ne aliqua ex cauſa promotionis tuę pactionem ineas ſuperfluam. Scio quoniam mihi notus es, nec de Archidiaconatu in filium Hardingi conferendo, mouearis, quoniam rumor vanus eſt, qui multos plerumque ſollicitat: Si quidem antequam Epiſcopus ſis, nullius authoritate alij dabitur: cùm Epiſcopus fueris, tum erit ipſum dare cui volueris. Preces fortè interim, aut poſtea audies, ſed vt exaudias, ex tuo, non ex alieno procedet arbitrio. Quòd ſi trepidaueris vbi non eſt timor, increpabit te is cuius, authore Domino, miniſter futurus es, quibus increpatus eſt verbis, *Modicæ fidei, quare dubitaſti?* In ſumma conſilium tuum ex magna parte in Domino Archiepiſcopo eſt, cui Deus dedit iam aliquantulum conualeſcere, vt tibi poſſit conſulere. Sine eo ſuper hoc nihil facies, quicquid faciebant filij Belial, tu & filij pacis ad diem vocationis, ſicut vobis præſcriptum eſt, venietis. Veniant autem cum cæteris, aut præ cęteris magiſter B. filius Reinfredi peccator,* frat. meus, & quicumque noſtrorum ſunt, immò Domini. Prior quoque Plinton. & Abbas Trinſtoch, ſi tamen ſapiunt pacem. Et tu ſi potes ſine turpitudine conſcientiæ & famæ declinare indignationem æmulorum, id facias. Nam quæ cura de mobilibus? Ego te non curo, niſi præcipuè mores curaueris. Valete cum fratribus meis, & aliis, de quibus optare debemus vt valeant. Hoc tibi impertiuntur domeſtici noſtri quos valere deſideras.

Digitized by Google

N. Epist. XCI.

GRatias quantas poſſum refero ſublimitati & fidei veſtræ, quæ me per tot terrarum & maris ſpatia dignata eſt ſcripti ſui ſolatio recreare. Fortunæ quidem ſæuitiam, dum in vtrumque noſtrum ſæuiebat vehementer exhorrui, ſed ex quo ſpiritus eius, vobis reddita quiete detumuit, auram mihi, & ſi non ſentire, vel certe authore Domino, & veſtra faciente induſtria, proſpicere videor mitiorem. Quod ſi exigentibus peccatis meis, ſpem meam, quod abſit, falli contigerit, forti & læto animo per miſericordiam Domini corpus meum flagello diſpenſationis diuinæ ſubijciam, certus quòd nulla nocebit aduerſitas, ſi iniquitatis iugo colla ſubtraxero. Porro mentis meę anguſtias ſerenat teſtimonium conſcientiæ innocentis, quæ illius ſolius veretur iudicium, ante cuius tribunal conuenient in breui diues & pauper, & cogentur omnes filij hominum pro ſe reddere rationem. Cęterum innocentiam meam quid attinet excuſare, cùm eam ſanctitas veſtra pleniùs & planius nouerit? Sicut fuerit voluntas in cœlo, ſic fiat. Bis exulat, qui domi exulat, & peregrinantes interdum, gratia præordinatæ felicitatis non deſerit.

Monachis de N. Epist. XCII.

OMnem animam poteſtatibus ſuperioribus ſubiicit Spiritus ſancti per Apoſtolum ſuum emiſſa præceptio, cui quiſquis reſiſtit, diuinę diſpoſitioni conuincitur contraire. Virtus ſi quidem obedientię eſt, qua diuinis humana, terrena cæleſtibus ſociantur. Cuius contemptores, quantum in ſe eſt, ſcindunt Eccleſiæ vnitatem, & dirumpunt compagem ſpiritus, quę conſiſtit in vinculo pacis. Vnde de veſtra fraternitate, quæ per miſericordiam Dei, arctioris vitæ profeſſa eſt regulam, & eminentiſſimę Religionis aſſecuta eſt gradum; ſatis admirari non poſſumus, quòd mandatum Domini Papę & noſtrum hactenus contempſiſtis. Cùm enim vos ex mandato Apoſtolico ſępius, vt oportuit,

& fortè ſæpiùs quàm oportuerit paterna diligentiâ commonuiſſemus, quatenus Decimas Roff. Eccleſiæ Paridi Archid. et vt iuſtitia exigit reſtitueretis, iteratis præceptis non modo non profecimus, ſed nec ſubiectionis, aut alicuius humilitatis verbi aut operis teſtimonio, nobis apparuere veſtigia. Quia ergo licet noſtrâ ęquanimiter interdum portare poſſimus iniuriam, contemptum Domini Papæ diſſimulare non poſſumus, nec debemus, vobis præcipiendo mandamus, vt omni occaſione & dilatione remota, pręfatas decimas memorato Archidiacono, juxta mandatum Apoſtolicum reſtituatis, à diuinis, ſecundum ſtatuta Patrum, abſtinentes, donec Domini Papæ mandatum, & noſtrum impleueritis: Eccleſiam quoque nullus veſtrum præſumat ingredi, dum crimine inobedientiæ, ſcelus *ariolandi & idololatriæ perpetretis.

Epiſcopo NorVVicenſi. EPIST. XCIII.

Dilecti filij noſtri R. de Dractona, & A. frater eius, ſua nobis quæſtione flebiliter ſuggeſſerunt, quòd in injuriam ſacrorum Canonum & noſtram à filio noſtro R. Archidiacono Norvvic. iniuſtè tractati ſunt, nec eis potuerit apud eundem Archid. interpoſita appellatio ſuffragari. Adiiciunt etiã, quòd poſtquàm fuerat ad nos appellatũ fraternitas veſtra ſub regiæ iuſſionis obtẽtu quadã imagine iudicii iamdictũ A. aduocatione Eccleſiæ S. Andreæ de Rung. conata ſit ſpoliare, vt in R. extraneum transferretur, vnde & idem R. auſu ſacrilego, niſi *ſententiæ ſibi, ſed patrocinante R. Archid. prædictam Eccleſiam memorato Richardo qui eam judicio noſtro, & fratrum qui aderant, legitimè poſſidebat, præſcripſit auferri. | Super his autem quia teſtibus & inſtrumentis nobis fidem facere parati erant non potuimus non moueri. Veruntamen, vt merita totius cauſæ partium aſſertione plenius agnoſcamus, terminum quem veſtra dilectio poſtulauit, partibus duximus indulgendum, omnibus tamen in irritum deuocatis, quæ poſt appellationem præſumpta ſunt. Licet enim interdum propriæ perſonæ æquanimiter iniurias ſupportemus, iniuriam tamen ſanctæ Cantuar. Eccleſiæ, & contemptum Sedis Apoſtolicę, cuius vice fungimur, diſſimulare non poſſumus, nec debemus. Huiuſmodi ergo authoritate ſępe fatum Archidiaconum

Dominicâ, quâ cantabitur, *Cantate Domino*, noſtro conſpectui apparere jubeatis, prænominatis fratribus R & A. ſuper damnis & iniuriis reſponſurum, & inobedientia, & contemptu Domini Papæ & noſtro, & participatione ſacrilegij, R. quoque de Pauil. generum Archid. ad Sedem Apoſtolicam excommunicatum tranſmittatis, eò quòd inſtinctu Diaboli Presbyterum interfecit. Nouerit autem Archid. quid eum conſequatur, ſi prędicto ſacrilego cõmunicare auſus eſt, dum à participatione eius Eccleſia abſtinet. Præcipimus vt Eccleſiam de Reg. cum ablatorum integritate pręnominato R. reſtitui faciatis. Quod ſi Rad. extraneus noſtris & veſtris mandatis obedire contempſerit in eum ſeueritatem Eccleſiaſticæ diſciplinæ exercere non differatis. Si autem aduerſus Richardum aliquid juris ſibi competere crediderit, illud media æquitate vbi iu um fuerit, poſtmodùm poterit obtinere.

Magiſtro Gaufrido. EPIST. XCIII.

AMico & cognato ſuo magiſtro G. ſuus Ioannes Sar. ſalutem, & ſiquid ea jucundius. Cùm ſæpe, rariùs tamen quàm vellem, litteras veſtras receperim, nullarum gratior fuit aduentus, quàm illarum quę mihi ſub Dominicæ eruditionis authoritate neceſſitatem veritatis indixerunt. Gaudeo namque quòd de theſauro ſcientiæ veſtræ nunc tandem probitatis exemplum, quod vobis reſeruabatis, & mihi communicatum eſt. Potero quidem his & ſimilibus animari ad fortia, & Domino prouehente, ad altiora conſcendere, ſi mihi propitiationis ſuæ manum porrexerit, qui illorum dumtaxat operum finem illuſtrat, quorum ſe meminit eſſe principium. Et licet illius noſtri, quiſquis fuerit, ſit iucunda memoria, & ſententia probabilis videatur, eſt tamen, vt arbitror, vnde mœrori ſuo poterit quis exhibere ſolatium. Magnum equidem eſt honorum faſcibus illuſtrari, ſed proculdubio maius eſt eoſdem virtutum titulis promereri: Vnde qui virtutis aſſequutus eſt pręmium, & ſi rerum opulentia & faſtus non accedat honoris, collato tamen bono debet eſſe contentus: niſi impatientis conſcientię ſtimulo, quaſi iniuria, murmurauerit, vicio ingratitudinis, hoc ipſo quod habere viſus eſt

Digitized by Google

ſe feciſſe videatur indignum. Et vtinam ſi ſtudiorum pręmium non aſſequimur, ſaltem non deſtituamur & merito. Non tamen hæc idcirco propono, quòd à ſenis noſtri eruditione recedam, cui, Domino faciente, tota vigilantia mentis & corporis obtemperandum eſſe decreui: quòd puſilanimitatem ſpiritus veremini, & timorem timetis ſuſpicionum, prudenter quidem facitis & amicè. Non enim Pompeio, aut eo qui ipſum vicit maior, aut Auguſto prudentior, Cicerone aut Curione diſertior ſum, quibus quantum ſuſpicionis aura nocuerit, vos hiſtoriarum ſeries tuta perdocuit. Taceo quòd totiens victorem Machabeum ante fregerit puſilanimitas, quàm Gentium fortitudo, vt conſtat, quòd illorum impetum à me ſuſtinere non potero, niſi me interim foueat, qui protegit hominem à puſilanimitate ſpiritus & tempeſtate: in illius autem virtute non timebo, quid exteriùs ingerat homo, aut interius murmuret caro. Cæterùm equus quamlibet velox ceſſante ſtimulo fit tardior, & vt ait quidam, corrumpunt ocia mentem, & capiunt vitium ni moueantur aquæ: ſicut & mens mea, quæ ſuo vicio, ne dicam natura hebes eſt, innatam ignauiam non deponet, ſi non crebriùs exhortationum aculeis excitetur. Erit ergo induſtriæ veſtræ frequentiùs ſomnolentię meę torporem excutere, vt quem ad bene agendum non propria ſaltem virtus, accendat aliena: in eo verò maximè veræ amicitię fidem agnoſcam, ſi me, ſicut reddideritis mihi, vt vicijs non parcatur, & vt de cætero necentur, cautiùs ſtatuatis ea contra faciem meam, ne in eo deteriùs diſpliceam ſemper alijs, in quo mihi quoque non nouero diſplicere.

Ioſſelino Epiſcopo Sareſberienſi. Epist. XCV.

FRatres Hoſpital. nouo quodam & inaudito humanitatis titulo, vt priuatas faciant eleemoſinas, calumnias ingerunt manifeſtas, rapiunt vt diſtribuant, de alieno placant Altiſſimum, & in contumeliam Apoſtolorum ligandi & ſoluendi vſurpant officium, vſurpant claues Eccleſiæ, liberalitate Pontificum abutentes, Eccleſias, quas ſemel occupauerint,

Epiſcoporum ſubtrahunt poteſtati, quorum nituntur poteſtate, & authoritate, ſi aliquem prouincialium conuenire voluerint. Si verò conueniantur ab alio, Pontificalis authoritas euaneſcit, cùm aſſerant ſe forum non habere niſi Romanum, vel Hieroſolymitanu●. Vnde ſublimitati veſtræ conſulendum & ſupplicandum decreui, ne malitiæ eorum, quam exercent, aduerſus latorem præſentium, Clericum & Sacerdotem veſtrum, indulgeatis: cùm cauſa eorum magis veſtram lædere videatur Eccleſiam, quàm iſtius perſonam. Omnem enim Eccleſiam quam eis conceſſeritis, vobis & ſucceſſoribus veſtris auferetis.

Abbati Cellenſi. EPIST. XCVI.

Litteras beatitudinis veſtræ mihi lator præſentium attulit, ſed ipſis Paſchalium ſolemnijs feriauerunt. Increpationis ergo veſtræ querelas grauiter accepi, & eodem animo quo eas noueram eſſe conſcriptas, niſi quòd in anima puriori ſinceriorem eſſe credo charitatis affectum. Si enim ſuper his, vel vitio arrogantiæ & ingratitudinis vobiſcum contendero, præter eam quę perſpicuis & perpetuis virtutum titulis illuſtratur, domeſtica probatione conuincerem. Gratia ſiquidem Domini & veſtra, ſum quicquid ſum, ſiquid tamen ſum, & inſtitutionis veſtræ beneficio me ſpero ſemper futurum meliorem. Scripſeram quidem vobis aduentu noſtro, quod ex ſubiectis cauſis fore credideram. Quod verò ſententiam mutaui vel diſtuli, non leuitas mea, ſed conſilium amicorum meorum fuit. Vnde hęc aut nullam arbitror, aut leuem culpam, cùm & Altiſſimus ſententiam mutet, cuius conſilium manet in æternum. Non enim fortunæ inſidias ſolus potui declinare, cum omnia quæ ſub Sole ſunt, lubricæ ſortis vana verſentur in alea. Fluxus etenim temporis, motus rerum, caligo mentium, leuitas animorum, axem fortunę tanta ſui agilitate circumferunt, vt non modo rotam eius, ſed & totius orbis molem facile conſtet eſſe volubilem. Verùm ne non tam me excuſare, quàm rerum conditionem fruſtra videar accuſare de omnibus, ſed cauſa cognita iudicare. Status itaque mei faciem parumper inſpicite, Sereniſſimi Domini noſtri Regis Anglorum, ab anno præterito, grauis

grauis in me ſtudio æmulorũ excitata eſt indignatio. Si cauſam quæritis, profeſſio libertatis, veritatis defẽſio crimina mea ſunt. Teſtis eſt mihi ſcrutator cordium, quem inutilis & pernicioſa vita mea tota ſemper & nimis offendit, quia alterius culpæ, quòd ad Dominum Regem, conſcientiam neſcio. Ipſum, vt audiſtis, adire diſpoſueram, meam innocentiam purgaturus, ſed per familiares ſuos didici, me nullomodo admittendum in abſentia Domini Cantuar. & eo mediante mihi poſſe gratiam reformari. Præterea Domini Regis reditus nobis in dies ſingulos promittebatur. Quid ergo facerem? Inſulam egredi imaginem videbatur habere diffugij: calumniatorum declinare congreſſum, eſſet ream conſcientiam profiteri: Principis non expectare conſpectum, caput meum læſæ maieſtatis obnoxium legibus faceret: ad ſuum teſtimonium, innocentis conſcientię, authoritas Romani Pontificis, prudentum conſilia, familiarium preces tandem perſuaſerunt, tantum examen cauſæ, ſi fieri poteſt, domi expectem, vbi finis poterit eſſe, & ſumptu facilior, & copiâ amicorum fertilior. Sed hæc, vt ſcribitis, renuntiaſſe debueram: has equidem partes fidelibus veſtris amicis meis, venerabilibus viris, Ioanni Theſaurario Eboracenſi, & M. Vuillelmo commiſeram procurandas. Proprium nuntium idcircò deſtinare diſtuli, quia naufragij breuis, vt videbatur, licèt magni, adhuc dubius erat euentus, & quia mallem læta quam triſtia nuntiare. Vnde & curſorem veſtrum mecum retinui per dies aliquot in aduentum illuſtris Reginæ Anglorum, & clariſſimi viri Cancellarij Regis, qui per miſericordiam Domini, procellam mihi detumuiſſe dixerunt. Potens eſt autem Dominus veſtris, & Eccleſiæ ſuæ, pro qua patior, precibus, eam, quantacumque ſit, in auram commutare, & innocentiam meam perducere ad portum quietis optatæ. Hæc hactenus. Ex quo fidelem nuntium inueneritis, mihi, ſi placet, Epiſtolas beati B. tranſmittite. Precor etiam, vt flores aliquos verborum eius, & veſtrorum, & Cantoris Trecenſis, ſi qui ſunt ſimiles, colligi faciatis: Ita tamen vt filiorum lætitia non perimat aut minuat fructus vtilitatem. Ego proculdubio, authore Domino, vos in mea, aut proprij nuntij perſona, antequam Autumnus exeat, viſitabo. De liberalitate, quam in fratrem meum exercuiſtis, quas poſſum, vobis gratias

refero. Magiſtrum autem noſtrum, Præpoſitum veſtrum nomine meo perſalutate. Huc quoque ſalutatis qui vos diligunt, & me nouerunt, quos etſi non cartæ breuitas, mentis tamen complectitur latitudo.

Ad eundem. EPIST. XCVII.

IN Aduentu nuntij veſtri ad nos Sereniſſimi Domini noſtri Regis Anglorum, qui ad Alpinos, & ſub-Alpinos Britones profectus eſt expugnandos, expeditio nos tenebat occupatos quidem totius regni negotijs, ſed præcipuè ſollicitos in cuſtodia illuſtris Reginæ Anglorum & liberorum Domini Regis, qui commiſſi ſunt fidei Domini Cantuarienſis, à cuius ego latere non recedo: inde vtique vt eminentiam veſtram nec per nũcium meum tàm cito potuerim viſitare. Cæterùm quid doloris & mœroris animæ meæ nuntius veſter attulerit, prudens & ſciens taceo, ne ſi ſuper dolorem vulnerum veſtrorum, meum quoque addidero, ampliori triſtitia abſorbeamini, cùm ſaucia mens recordatione, ne * ante inundatione triſtium exultari ſolebat potius, quàm fouẽri. Malorum quidem meminiſſe iuuat, ſed cùm fortior præualueris. Miſerum quoque fuiſſe iucundum eſt, iam de fœlicitate gaudenti. Sic, ſic infortunij grata eſt recordatio, ſed cùm de fortunę iniuria triumpharis. Quis ædium ſuarum ruinam lætis oculis aſpicit? quis domus ſuę flagrantis aut fumantis incẽdia libens intuetur? Proinde, mi R. à tanti mœreris memoria animum pariter paululum auertamus, conuerſi ad eum qui fideles ſuos tentari non patitur ſupra id quod poſſunt, faciens quidem de tentatione prouentum, vt omnia cooperentur in bonum. In ſorte nàmque iuſtorum peccatorum virga nõ permanet, & quicquid ab iniquitate recedit, ſeu proſperi, ſeu aduerſi faciem induat, nihilominus proficit ad ſalutem, & conatur ad gloriam. Ex rerum namque difficultate creſcit meritum fidei, & glorioſior eſt triumphus, quem aſſiduitas laborum, & periculorum ſuſceptio, & iugis patientia præceſſerunt. Si de ſe præſumit aliquis in quo deficit, ſi de Domino in quo non proficit, *Sine me*, inquit, *nihil poteſtis facere*: & in eo cuius ſpiritu agitur Apoſtolus, omnia po-

teſt. Quis virorum fortium & ſublimium illud non libenter amplectitur?

Tu ne cede malis, ſed contra audentior ito,
Quàm tua te fortuna ſinat.

Quid ergo? quem Verbum Patris inuitat ad fortia, & animat in tribulatione malorũ, & dolore? dicens, *Confidite in me ego vici mundum.* Dilatare voluit Dominus nomen ſuum, & Martyris ſui gloriam transferre ad externas nationes, vt qui quaſi ſub modio Senonenſis Eccleſię latebat, reſpondeat in medio nationum, vt multitudine populorum ędes ſuas, tandem fortè permiſit incendio, vt quaſi beneficio ignis examinatæ, authore Domino, cùm reędificatæ fuerint, ſicut mundiores, ita appareant pulchriores. Cùm verò Eccleſiam Anglorum ſollicitare placuerit, diligenti ſollicitudine prudentes & honeſtos viros in hoc opus eligere ſtudeatis, quorum peccata minimè ruborem incutiant innocentiæ veſtræ: veniant, qui muniti commendatitiis precibus Principum veſtrorum, non quò res aliter expediri non poſſit, ſed quia faciliùs & feliciùs promouetur negotium, quod magnorum virorũ eſt authoritate ſubnixum. Affectum ſpondet Dominus Cantuarienſis, effectus autem Dominus procurabit. Quid de me dicam, qui totus veſter ſum, & illorum? De cætero liberalitati veſtræ pro Epiſtolis beati B. gratias ago, antiquis inſiſtens precibus, vt flores verborum eius quos conquirere poteritis mihi tranſcribi faciatis, & ſi quid huiuſmodi apud vos paratum eſt, per noſtros nuntios afferatur. Præterea veri Argulfi mihi * pignora promiſiſtis, cui ſatis gratulari non poſſum; ſed licet mihi ſufficiat gratia veſtra, precor, ſi fieri poteſt, vt de reliquijs beatę Sannæ, Memorij, Frodoberti & aliorum, quorum pane nutritus ſum, per eoſdem mihi mittatis. Quod autem huiuſmodi mitti placuerit, manu veſtra ſignatum tradatur nuntiis, & litterarum veſtrarum proſecutione fiat autenticum.

Digitized by Google

Epiſcopo Vvintonienſi. EPIST. XCVIII.

QVot & quanta mala Eccleſiis Chriſti procuret Paſtoris abſentia, ſi antea nobis fuiſſet incognitum, ex ſolo peregrinationis veſtræ diſpendio potuimus didiciſſe. Biennium enim eſt ex quo fames cœpit in terra veſtra, non equidem fames victualium, quorum ſatietate a cultu Domini auertitur, & plerumque recalcitrat populus incraſſatus, dilatatus, ſed fames audiendi verbum Domini. Paruuli ſi quidem petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. Si ergo ad aliquem vicinorum ſolos Euangelij tres panes, domui veſtrę mutuaturi accedemus, creditorum continuo ſuſtinemus difficultates, ei ſe copia excuſationum opponit, vt filijs quieſcentibus in cubili, ad importunitatem noſtram vix ſurgat aliquis, & aperiat nobis pro reuerentia noſtra. Si autem ad extraneum & peregrinum vrgente neceſſitate confugimus, timemus, ne pro piſce ſerpentem, aut ne pro ouo porrigat ſcorpionem. Præterea oues veſtræ aut non audiunt, aut minus audiunt vocem aliorum. Quid multa? iacturam Domini, quæ quotidie fit in rebus & moribus, non ſufficiunt enarrare. Audite ergo, dilectiſſime frater in Domino, planctum eſurientium, audite voces vagientium paruulorum, audite vocem Sponſæ quæ amore languet, & veſtro deſiderio intabeſcit. Audite denique vocem Sponſi, qui vos conſtituit ſuper familiam ſuam, vt ei cibum detis in tempore. Redite itaque ad Eccleſiam veſtram, & totam Inſulam ſapientiæ & virtutis veſtrę radiis illuſtrate. Nec vos moueant damna rerum, quem reſpiciunt pericula animarum. Proculdubiò ſatiùs eſt & æquiùs, vt ſollicitudinis veſtræ vigilantiam commiſſis vobis Eccleſiis impendatis, quàm alienis. Dominus Rex de ſecuritate veſtra nos fecit ſecuros, & duobus, quos nominatim excludit, exceptis, quos volueritis, ad gratiam eius poteritis introducere. Nos autem reditui veſtro congratulabimur, & quicquid auxilij & conſilij poterimus, libenti animo conferemus. Vale.

Digitized by Google

Ad eundem. EPIST. XCIX.

AMicis noſtris vrgente tentationis articulo, iſtam conſilii viam credidimus oſtendendam, quæ honeſtatis ſpecie, aut vtilitatis fructu, videtur præ cæteris eligenda. Et licèt ambigentis animus rectè conſulenti obtemperare detrectet, charitatis tamen inſtantia non quieſcit, donec reluctantem amicum ad bona pertrahat, & inuitum. Sic nos reuerende & amantiſſime frater in Domino, fraternitatem veſtram ad propria redire monuimus, omninò non credentes honeſtati veſtrę, aut Eccleſiæ vtilitati magis aliquid expedire. Vt enim cętera taceamus, quę longum eſt enarrare, profectò morum ruina longè miſerabilior eſt, quàm nummorum. Tunc eſt de temporalium amiſſione dolendum, vbi diſpendium incurritur. Duorum namque dolorum circa eundem animum maior denigrat alterum. Abſit autem vt aliquis de veſtra prudentia audeat ſuſpicari, quòd viliſſima rerum, opes ſcilicet, animum veſtrum moueant vbi periculum eminet animarum. Abſit vt inuidia antiquo ſuo vobis poſſit inſultare prouerbio dicens,

—— quod defles, illud amaſti.

Vnum è duobus eligite, aut litis diſcrimen vultis, aut pacem. Si litis incertum præfertis, aduertite quia nihil turpius eſt quàm ſuis armis expugnari, & quaſi mucrone proprio iugulari. Si pacem, redite, & pax eſt: Si timetis, & quidem vbi non eſt timendum. Numquam enim venit in mentem ſereniſſimi Domini noſtri Regis tanto deturpare opprobrio, vt manum ſuam in quacumque cauſa extenderet in Chriſtum Domini, & aliquam contumeliam à quocumque pateretur inferri. In eo ſi quidem plurimum motus eſt, quod conductum petere neceſſarium credidiſti, cùm neminem eorum vnquam lęſerit, qualeſcumque proceſſerint inimicitię, qui ad ſe veniebat. Quid ergo timebatis, cùm vos ſua, & omnium noſtrum voce & litteris reuocaret? Sed vos mandatum Domini Papæ, & Cluniacenſ. veſtrorum neceſſitas detinet. Porro & ipſe Dominus Papa reditui veſtro congratulabitur, nollens mandatum illud vtilitati veſtræ prejudicium facere, & perſonam veſtram Vvin-

ton. & Glaſton. Eccleſijs, plus quàm Cluniacenſi non ambigitis obligatam. Illarum quippe regimen ſuſcepiſtis à Cluniacenſibus abſoluti. Qua ergo ratione ab iſtis ad illos diuertiſtis? Numquid æquum eſt iſtis eſurientibus, eorum pane illos ſatiari? Hæc non modo Domini Regis, ſed fere omnium querela eſt. Certè an iuſta ſit, vos videritis. Prętcrea ex abſentia veſtra ſe in neceſſitatibus Regni à conſilio veſtro & auxilio queritur deſtitutum, cùm Domino propitiante Cæſari reddi debeant quæ ſunt Cęſaris. Vnde plurimi ſuaſerunt, vt in omnes veſtros duriùs ageret, & in bona Eccleſiæ, vſque ad theſauros intimos, manum extenderet. Ipſe tamen incitante ſe turba continet manus ſuas, & aduentum veſtrum vtrumque expectat. Quod ſi Eccleſiam, & omnes veſtros hac prouocatione Regiæ indignationi expoſueritis, timendum eſt ne veniant maiora metu, & vos, quos declinare non vultis preuiſos, ſentiatis aculeos poſtmodum duriores. Precamur ergo, & in virtute charitatis conſulimus vt redeatis, & ex quo vos audierimus eſſe Bolonię, vobis in ipſo littore noſtro occurremus, procuraturi quomodo ad Dominum Regem cum honore perueniatis, & finis iucundus tantis laboribus imponatur.

Domino Papæ Alexandro. EPIST. C.

EX mandato Sanctitatis veſtræ in præſentiam noſtram citauimus venerabilem virum G. Abbatem Vveſtmonaſter. Monachis de Malum. reſponſurum ſuper his quæ in audientia veſtra aduerſus eum propoſuerant. In ipſa autem ventilatione cauſæ nobis ex teſtimonio venerabilium virorum Gilberti Honford. Epiſcopi, Hamelini Abbatis Glouceſtr. Raginaldi Perſor. Abb. euidenter apparuit, quòd Monachi Malum. grauiora quàm paſſi ſunt promeruerant, vicio contumaciæ ſuæ, & inbedientię culpa, quam beatus Benedictus in Monaſterijs docet cęteris acriùs puniendam; & quam tota fides Catholica, & omnis Eccleſiaſtica diſciplina, quaſi ſcelus idololatriæ deteſtatur. Tandem conuerſi ad cor ab Abbate ſuo, quem multis iniuriis & vexationibus grauiter læſerant, ſaniori conſilio vſi, proſtrati ad pedes eius, veniam petierunt, &

ſatisfactionem promittentes, reſtituto priuilegio, quod à Majeſtate viciosa ſuggeſtione obtinuerant, interuenientibus nobis, & venerabilibus viris qui aderant, G. Roffenſi Epiſcopo, Silueſtro Abbate S. Auguſtini, in ipſius gratiam recepti ſunt, & ſic concordia reformata. Et quia Cellulam Malum. Eccleſiæ Vveſtmonaſt. pleno jure ab initio conſtat eſſe ſubiectam, Excellentiæ veſtræ preces porrigimus, rogantes ne contra conſuetudinem omnium Monaſteriorum, eam patiamini jure ſuo priuari, & iuſtas petitiones Abbatis, de quo meliora ſperamus, miſericorditer audiatis.

Epiſcopo Vvintonienſi. EPIST. CI.

SVper incolumitate veſtra, quam à nuntiis veſtris accepimus, lætamur plurimum, ſed de ea mentis integritate, quæ rerum damna non ſentit, congratulamur Altiſſimo bonorum omnium largitori. Grauis quidem fuerat de rerum jactura tentatio, ſi non in fortem animum incidiſſet: vera fortitudo clariùs eluceſcet, ſi tribulationis igne probata redierit ad ouile, quod ex Paſtoris abſentia inſidiantium morſibus patet. Nec eſt, dilecte frater, quòd vos amodo vereri oporteat, cùm ipſe Rex aduentum veſtrum deſideret, & pacem, & ſecuritatem omnimodam repromittat, & ne de ea poſſitis aliqua ratione dubitare, cum in manu noſtra cepimus, ducatum vobis dantes, à mari vſque ad Regem, moram vobis, & reditum, ſi expedierit, pręparaturi. Si ergo diligitis Eccleſiam veſtram, ſi animam veſtram, immò quia vtramque diligitis, accepta opportunitate redire non differatis, ne, quod abſit, quod ſæpe diximus, fiant conditionis veſtræ nouiſſima ſemper deteriora prioribus. Poteſtatis enim à Domino conſtitutæ geminabitur indignatio, ſi porrectam gratiam contemni præſenſerit.

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CII.

SAnctitatis veſtræ mandatum debita veneratione ſuſcipientes, creditoribus veſtris ſatisfecimus, parati ſemper Apoſtolicis obedire mandatis, ſed Apoſtolatus veſtri tempore paratiſſimi. Nos etenim per miſericordiam Domini à fidei

Romanæ Eccleſiæ, ab obedientiæ famulatu, non carcer, non gladius, non, ſi qua grauior eſt perſecutio, ſeparabit: præſertim cùm illum videamus in Throno Petri regnantem, à quo doloribus noſtris ſolatium expectamus. Multa ſiquidem ſunt, & ferè importabilia, quæ pro Domo Domini libenter, cùm ita oporteat fieri, ſuſtinemus, & certè maiora quàm quæ ſcripto committi expediat. Speramus autem quod in ea breui authore Domino in auribus veſtris commodiùs præſentes exponemus, eò quòd vos ad Galliarum partes deſcendere, fama ferè omnium conſonâ voce concelebrat. Supplicamus ergo Majeſtati veſtræ, vt nos de aduentu veſtro, ſi placet, dignemini premunire, quo paternitati veſtæ, vt decet, promptiùs occurramus, & deſideratiſſimo beatitudinis veſtrę viſu & alloquio citiùs gaudeamus. Interim, Pater dulciſſime, nos ſcriptorum veſtrorum ſolatio, & Apoſtolicæ ſalutationis beneficio petimus ſæpiùs viſitari, ne pij deſiderij noſtri dilatio, aut ſeruitutis noſtrę contemptum, aut defectum gratię veſtræ, aut veteris amicitiæ obliuionem, ſi non nobis, alijs tamen ſignificare videatur. Et quia indefeſſa ſollicitudine ſuper afflictione matris noſtræ ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, iugiter concitantur viſcera noſtra, & ora filiorum infidelium dilatantur, qui laborem capitis pro languore nobis improperant, expedit vt veſtrum, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſtatum, & ſi tempeſtas adhuc ceſſat à ſiel, & ſerenum futurę pacis alicundè reſplendeat, litteris quas in gente noſtra ad confirmationem fidelium poſſimus oſtendere, nobis ſignificari præcipiatis. Me grauis languor exigentibus culpis meis æſtate preterita adduxit ad portas mortis, cui me ad modicum facto jam teſtamento, rebúſque omnibus vſque ad victum tenuem erogatis demés, Omnipotentis manus, vt hac vrbe morula liceat commiſſa deflere, ſubduxit. De reliquo námque breues ſunt dies mei. Verùm vt anima de carnis ergaſtulo lætior exeat, ad conſpectum Altiſſimi gratias pro benefactoribus actura, ad pedes clementiæ veſtræ tota mentis intentione jaceo prouolutus, vt profeſſionem Abbatis ſancti Auguſtini, quam omnes prædeceſſores mei habuerunt, & mihi nouiſſimo, & omnium minimo nunc pro beneplacito veſtro ſubtrahitur, Eccleſiæ meæ reſtituatis. Hic eſt enim dolor ille vnicus, qui corpus meum depaſcitur, lacerat

lacerat animum imum, & inualeſcit tantum hoc ſub pectore vulnus, vt me patienter audiat clementia veſtra, mœror & doleo, quòd præterita hyeme, nec in vna petitiuncula potui exaudiri, cùm Monachi S. Auguſtini contra me multitudinem obtinuerint litterarum. Litteras illas, quas ſolas pro nobis, de negotio illo noſtri vobis nuntij attulerunt, Domino teſte, pro reuerentia & honore veſtro, quem conſeruari deſiderio ſemper illæſum, nulli adhuc credidi oſtendendas. Ego, cùm illis placet, ex mandato veſtro, ad Suffraganeorum meorum tribunal protrahor & inuitus.

R. Cancellario. EPIST. CIII.

Gratias quantas poſſum, quia quantas debeo, reddere non ſufficio, refero paternitati veſtræ, pro honore & beneficiis mihi & meis à vobis ſemper exhibitis, & maximè eò quòd ſolus inter multos, quibus deuotio mea quandoque innotuit, me litteris veſtris in manu nuntiorum meorum, adhibita conſolatione curaſtis inſtruere. Veſtro itaque conſilio adquieſcens, conuocatis iis, quos oportuit, in verbo, ſicut me docuiſtis, proceſſi, à mandatis Apoſtolicis, nec pro temporali vita, & in minimo receſſurus. Videat Eccleſia Romana quid pręcipuè velit, aut quid expediat, pro ipſa, ſi neceſſe eſt, paratus ſum, & in carcerem, & in mortem ire: quiſquis in Eccleſiæ auribus Rom. de me aliud dicit, de ſuo loquitur, quia mendacium loquitur. Exhibitio præteritorum, probatio futurorum eſt. Me iam tertiò pro mandatis Apoſtolicis periculis, immò & morti expoſui. Numquid in fine viæ & vitæ ſenex æternum longi laboris & iugis obedientiæ pręmium pro quacumque temporis fallaci promiſſione immutabo? Ante mihi pereat totus mundus, quàm ego pro ipſo peream Domino meo. Hæc ideò quia quoſdam Dominorum meorum Cardinalium aliter quàm mihi & Eccleſiæ meę expediat, aut quàm ego de conſcientia mea meruerim, in me audio animaduerſos: Quibus ſi deliqui, quod tamen non recolo, tanquam Dominis & Patribus debita humilitate libentiſſimè ſatisfaciam. Si non deliqui, obſecro per miſericordiam Domini & iuſtum iudicium eius, vt amoueant conceptæ indignationis aculeos,

Digitized by Google

antequam mihi bene promerenti amodò reſtituant gratiam. Et quia nuncij mei à quibuſdam minus benè recipiuntur, petitionem hanc, ſi hoc tamen auderem poſtulare, Dominis meis Cardinalibus per manum veſtram deſidero præſentari, & reſponſa eorum per litteras veſtras recipere. Celebris fama eſt Dominum Papam ad Galliarum fines accedere. Vt ergo promptius illi & vobis occurramus, me per latorem præſentium, ſi placet, adhibita celeritate præmonete. Viuat & valeat paternitas veſtra, memor mei in orationibus ſuis.

Ioanni Scor. & Ioan. Paul. Card.

EPIST. CIIII.

AB ineunte ætate amplexus obedientiam, nihil exinde ei prętuli, pro qua ab initio vniuerſa omnia reliqui. Cùm verò placuit ei qui me vocauit, vt puerum ſuum Cantuar. Eccleſiæ præficeret, licèt indignum, nihil poſtea potius credidi, quam vt me ſanctæ Eccleſiæ Rom. tota deuotione ſubmitterem, & ei promptiſſimum ſemper exhiberem famulatum. Mihi voluptas erit & gloria, meam ſingulis annis, aut ſæpiùs deuotionem Sedi Apoſtolicæ repræſentare. Miror autem & admodum doleo, quòd quorumdam Dominorum meorum Cardinalium citra meritum meum in me incanduit indignatio. Mihi ſiquidem in nullo conſcius ſum: verùm ſi deliqui, humiliter ſatisfacientem admittant ad gratiam: ſi non deliqui, miſericordiâ & iuſto Domini interueniente iudicio, benè ſemper de cętero promerentem fraterna charitate recipiant, & à perſecutione ceſſantes, noſtri non declinent famulatus obſequia. Noſtra hæc petitio veſtris manibus promoueatur, quia nuntiorum noſtrorum præſentia minus benè recepta eſt à quibuſdam. Sinceri amoris ſecura eſt petitio, celebris fama eſt, &c........

Boſoni Cancellario. Epist. CV.

PRo honore & beneficijs à vobis mihi & meis ſæpe collatis bonitati veſtræ gratias ago, orans, vt in me non tepeſcat veſtræ charitatis affectus, quia mei obſequij deuotio non quieſcit. Verùm quia amicorum ſibi inuicem reſeranda ſunt pectora, quid animam meam maximè torqueat, paucis aperiam. Ex quo promotus ſum in Epiſcopum, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſtudiis totis viribus inſeruij, credens, amore & cultu iuſtitiæ, & iugi deuotionis exhibitione me poſſe ipſius gratiam comparare. Cæterum ſecus accidit. Nullo ſi quidem mali merito de conſcientia mea procedente, me quidam Dominorum meorum Cardinalium, vt à quibuſdam audio, admodum perſequuntur. Quod ex eo verum eſſe maximè perpendo, quod detractoribus meis fauent, & aduerſarios fouent. Sit ergo ſollicitudinis veſtræ, vt ſi hoc culpâ mea promerui, cum debitę ſatisfactionis fructu non reſpuant pœnitentem. Si non, vt credo, promerui, contemplatione miſericordiæ, & iuſti iudicij Dei, moleſtias huius acerbitatis amoueant, & à ſe non reijciant noſtrę deuotionis famulatum. Præterea, quod mentem meam dolore grauiore exturbat, Dominus Papa, qui præterita hyeme petitiones meas non admiſit, aduerſariis meis, & præſertim Monachis Sancti Auguſtini, faſciculos, quibus ſenectutem meam obruerent, contulit litterarum: ad Abbatem Sancti Auguſtini de facienda profeſſione litteras mihi indulſit, quæ, vt pace eius loquar, ei non eſſent honori, & mihi fuiſſent dedecori, & Abbati eſſent futurę contemptui. Scripſit enim tenuiter, vt profeſſio fieret. At diu Cardinales econtrà litteris inſtruxerunt Abbatem, vt appellaret. Quis non videt litteras hincinde miſſas, niſi ad ancipitis pugnę diſcrimen inuitaſſe? Præcepit item vt pro beneplacito Monachorum ad tribunal Lond. litigaturus accederem. Quid multa? ego nec in minimo, qui tot & tantos amicos in Eccleſia Romana habeo: Monachi illi ſunt in omnibus exauditi. Hęc in auribus veſtris corde & ore mœſto depono, vt quandóque ſimilibus obuiare ſtudeatis. De cætero creditoribus veſtris ſatisfecimus, nihil accipientes de pecunia ſancti Bertini.

Digitized by Google

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CVI.

NOſtrum, & Eccleſiæ, quæ apud nos eſt, ſtatum, vobis per Heribertum veſtrum miſſis litteris ſignificauimus, at ille aut per malitiam prodidit, aut perdidit per negligentiam, aut eas amiſſas eſſe fraudulenter ſimulauit. Cùm enim dimiſſus à vobis apud Cancellarium Regis Anglorum per menſem & amplius contra prohibitionem veſtram expectaſſet, remiſſo in Angliam nuntio nos per litteras memorati Cancellarij ſollicitauit, vt ei litteras prioribus ſimiles, quas ſibi ſublatas querebatur, remitteremus ad vos fideliùs deferendas. Quia igitur parum fidelis in primis extitit, malumus proprium nuntium deſtinare, quàm ſecundo decipi per alienum. Vos nuntium veſtrum pro beneplacito veſtro conuehietis, & ſi placet, eum, vt cautiùs & fideliùs negotia veſtra exequatur, inſtruite. De cætero Monachi Sancti Auguſtini Eccleſias in fundis eorum ſitas nobis ſubtrahere machinantur, & quia in oculis Eccleſiæ Romanę gratiam inuenerunt, ſi quid ſalutis nobis, aut Eccleſiæ noſtræ decernitis relinquendum, preces eorum vlteriùs in diſpendia noſtra non admittatis. Præterea noueritis liberum eſſe omnibus appellare. Quod ex eo vobis conſtare poterit, quòd aliqui ad vos confugientes hoc ſolo remedio euaſerunt. Vos, qualiter agatis cum eis, prouidete, & ſi quid in cauſis eorum nobis debetur honoris, prout placuerit, reſeruate.

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CVII.

NOrvvic. Archidiaconus, vir malitiâ, doloſitate, & arte mentiendi conſpicuus regnum noſtrum præterita æſtate rumoribus ſuis concuſſit, & Optimates regni aduerſus fideles veſtros, imò Eccleſiam Domini grauiter concitauit, vulgo dicens, in Epiſcopatu Norvvicenſi ſe à vobis in Angliam deſtinatum, vt à Vvillelmo Comite Vvarennæ filio Regis Stephani DCC. marchas reciperet, quas pro audiendis petitionibus ſuis contra Regem vobis præfatus Comes

debebat appendere: ſub hac excuſationis imagine, ne in jus traheretur juxta mandatum veſtrum à Domino Norvvicenſi ſępiùs impetrauit, & cauſam quę inter ipſum, & magiſtrum Vvillelmum Clericum Domini Cantuar. vertebatur ſuper Eccleſia de Alueſtona, diutiùs diſtulit. Beneficio tamen litterarum veſtrarum, dictante iuſtitia, in facie Eccleſię Norvvic. per præſentiam Epiſcopi, cui cauſam commiſeratis, abſque remedio appellationis infra præſcriptum terminum finiendam, in ea proſtratus eſt, & jamdicta Eccleſia deiectus. Si ergo cauſam iniquam reparare tentauerit, non deceat bonitatē veſtram, vt ipſius preces, ne dicam fallacias admittatis, ſed potius puniatis, quòd ſe procuratorem veſtrum, & geſtorem negotiorum mentitus eſt, aut ineptè gloriatus. Malè enim ſonuit in auribus omnium gloriatio eius.

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CVIII.

POſſem temeritatis & arrogantię argui, qui aures veſtras totiens pulſare præſumo, ſi timiditatem meam Patris benignitas non excitaret, vel auſum non excuſaret fraternæ charitatis officium. Suadente ergo pietatis veſtræ dulcedine, & vrgente pauperie honeſti, & litterati neceſſitate, Majeſtatis veſtræ pedibus toto animo prouolutus, quas licet Clementię veſtræ preces offero, quatinus latoris præſentium perſonam benignè recipiatis, & cauſam & ſolatium vitæ Senonenſis Archiepiſcopi violentiâ non permittatis auferri. Quid iuſtitiam eius impediat, ipſo referente, ſi placet, audietis. Præterea Præcentor Senonenſis, & honeſtate morum, & litterarum eruditione, & ſpeciali, quâ veſter eſt deuotione, in quantum æquitas permiſerit, dignus eſt exaudiri. Nunc ad me redeo. Epiſcopo Lexouienſi, cùm excellentiæ veſtræ viſum fuerit, gratiam rependetis, pro eò quòd in me ſeruum veſtrum, Sereniſſimi Domini Regis tantam conflauit indignationem, vt morari in Anglia mihi tutum non ſit, & exire aut impoſſibile ſit, aut difficillimum. Senes noſtri incolumes ſunt ab Abbate Radingienſi, licèt vos cum Thoma ſuo circumuenerit. Ad opus R. noſtri vix aliquid extorquebimus. Osbertus

Eboracenſis Archidiaconus in purgatione defecit. Quiſquis vobis ſuggeſſerit aliter non credatis.

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CIX.

ANdreas Clericus de Lenham, Eccleſiam ſuam de Lenham quibuſdam decimationibus injuſtè ſpoliatam eſſe, in præſentia noſtra conqueſtus eſt, poſtulans ſibi de G. Presbytero de Vvichelenia, qui eas occupauit, & quodam milite, Richard. qui fundi Dominus eſt, & occupanti patrocinatur, juſtitiam exhiberi. Partibus verò tandem peremptoria die præfixa cũ prefatus A. adeſſet, pars aduerſa tergiuerſãdo, ad fruſtratorias dilationes cõfugit, quas cum ei juris ratio denegaſſet, jamdictus Miles ſibi à nobili viro Vvillelmo fratre Regis, Domino ſuo, dixit eſſe prohibitum, ne eo abſente, ſuper decimis, de quibus agebatur, cauſam ingrederetur. Præmemoratus quoque Presbyter, cum cedere* incederet Milite, cuius patrocinio nitebatur, ſe non litigaturum reſpondit. Cùm ergo actor productis idoneis teſtibus, quibus abundabat, ſumma inſtantiâ, vt ipſius probatio reciperetur, à nobis impetraſſet, & eâ recepta conſilio Synodi cùm pro eo laturi eſſemus ſententiam, ſæpedictus Presbyter ad veſtram audientiam appellauit, diem præfigens *Quaſi modo geniti.* Vos itaque prout Deus vobis inſpirauerit, cauſæ debitum finem imponetis,

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CX.

MAgnam dulciſſime Pater conceparamus lætitiam, ſperantes vt fama erat, nos citra Alpes poſſe preſentiæ veſtræ ſolatio recreari. Verſa eſt tamen in luctum cythara noſtra, & gaudium tranſiit in mœrorem, ex quo pro certo nobis innotuit, quòd Vrbs beatitudinem veſtram inuidens Ciſalpinis, nominis veſtri gloriâ maluit illuſtrari. Cùm ergo Apoſtolatus veſtri culmen nequeamus pro voto viſitare, quod poſſumus, iterum per nuntios, celeritate adhibita, conſuetæ viſitationis ſupplebimus obſequium. Placeat itaque dignationi veſtræ, vſque ad illorum aduentum cauſam Monachorum Sancti Bertini, & Oſberti Eborach. Archid. & ſi qua nos, & Regnũ

Digitized by Google

Angliæ negotia contingunt, ſuſpendere: quoniam illi ſuper his omnibus diſcretionem veſtram facient certiorem, & auditis eis ad ſingula, Domino propitio, tutiùs & vtiliùs procedetis.

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CXI.

PRæter opinionem, & contra ſpem, litteræ veſtræ, quarum iucunda ſolet eſſe conceptio, nobis mœſtitiam attulerunt. Cùm enim ad Galliam cum ſummo deſiderio præſtolaremur aduentum veſtrum, accepimus vos ad vrbem, vtinam ſalubriter! eſſe, reuerſos, & ſpei noſtræ ſic euacuatam eſſe lætitiam. Præterea petitiones noſtræ caruerunt effectu, quia Scriniarii veſtri, vt ſcripſiſtis, noſtras fortè litteras amiſerunt. Nos autem quomodo poſſumus acerbitatem vtriuſque infortunij releuantes, nuntios qui vos vice noſtra viſitent, & litterarum damna reſtaurent, ſub omni celeritate ad Sedem Apoſtolicam deſtinamus: rogantes vt cauſam Monachorum Sancti Bertini, & Osberti Eboracenſis Archidiaconi, & ſi qua ad nos, & regnum Angliæ negotia ſpectant, vſque ad illorum aduentum protrahi faciatis. Illis enim auditis authore Domino, ſingula ſalubriùs ſtatuetis.

Ioannes Ernulfo. EPIST. CXII.

AMico ſuo intimo Magiſtro Ernulfo ſuus Ioannes ſalutem, & veræ dilectionis obſequium. Dominum Cancellarium ſcio emergentium tumultu negotiorum, variis Curiæ occupationibus, & rei familiaris neceſſitatibus impeditum, amicorum petitionibus promouendis niſi alio incitante vacare non poſſe. De veſtra itaque familiaritate præſumens, precor, vt inſpectis litteris quas ei mitto ipſum ad reformandam mihi Domini Regis gratiam animetis, & recurrente ſcripto veſtrum mihi conſilium ſignificetis. Quomodo verò Dominus Rex, Domini Papę, Cantuarienſis Epiſcopi, Cancellarii ſui petitiones accipiat, diligenter litteris veſtris, ſi placet, reſcribite. Amicum ſiquidem longè honeſtius eſt veraciter præmuniri, quàm fallaciter decipi. Iacula quoque minus lædunt, quæ præuidentur.

Cancellario Regis. Epist. CXIII.

INter multiplices,& graues in me ſæuientis fortunę iniurias, nihil eò moleſtiùs fero, quòd amicorum ſolatio deſtitutus neminem curarum ſocium, aut participem mentis inuenio. In quo calculo ſors mea verſetur, citra meę conqueſtionis iudicium, ex his quæ videtis & auditis, & quę longo didiciſtis experimento facilè poteritis intelligere. Vt tamen qui ſit paucis aperiam. Ex quo ſocij noſtri à vobis redierunt, communem Dominum, me fere excuſo, niſi cùm onera fuerint ſubeunda, ſuum promiſſis & rumoribus effecerunt.

Non equidem inuideo, miror magis.

Si quid ergo poteſt apud Excellentiam veſtram paruitatis meę deuotio, ſi qua eſt antiquæ familiaritatis memoria, ſi ſpectatæ amicitiæ fidem, fortunæ impetus non ſubuertit, id agite, quo Sereniſſimi Domini noſtri Regis gratis in me concepta indignatio mitigetur, vt pro arbitrio eius excuſem innocentiam meam, aut ſi malignè gratiam eius demerui, ſatisfactione congrua eandem mihi liceat promereri, & exindè honeſtiùs & liberiùs, & gratiâ litterarum, vel occupatione alterius ſtudij, tantę ſollicitudini, laboribus, ſuſpicionibus & periculis me ipſum ſubtrahere potero. Nunc enim, ſi quid rectè fiat, alij; ſi quid malè, mihi adſcribitur. Non eſt malum in ciuitate quod ego non faciam, me fortè excuſabit commodiſſimè abſentia mea, vt eius animum facilius poſſitis inclinare. Litteras Domini Papę pro me facientes dilectioni veſtræ tranſmitto, quas ſi placet, mihi reſtitui faciatis: eas mihi ſine reſcripto non rogatus attulit nuntius Domini Elienſis. Hanc Domini Papę petitionem Dominus Cantuarienſis litteris ſuis proſequitur. De cætero rerum veſtrarum nos curam habere præcepiſtis: libens pareo, etiam nunc proficit cura mea. Dominus noſter propriarum Eccleſiarum vobis ſubtrahi præcepit auxilium. Reſiſtentibus mihi aliis, fruſtra contra torrentem direxi brachia mea. Vos autem ſuper hæc ei reſcribite. De ſtatu Inſulæ, & Curiæ familiaribus vobis plura ſcribere vereor, cum per inuidiam fortunæ, litterarum mearum aliæ incidant in latrones, alię naufragium patiantur, aliæ meo diſpendio ſe impudenter

Principum

Principum oculis ingerant. In his tamen, & aliis, quid me oporteat facere, reſcribetis.

Mathæo Præcentori Senonenſi. EPIST. CXIIII.

Miror, amice, & doleo, ſi Dominus Papa indulgentiæ ſuæ beneficium reuocauit, & te illorum præcepit ſubire iudicium qui tibi meritò poſſunt eſſe ſuſpecti, & abſque ſuprema & ferè inuincibili difficultate non poterunt conueniri. Mihi quidem, licèt pauliſper hæream, perſuaderi non poteſt, quòd partis aduerſę ſiniſtra aduerſus dexteram Romani Pontificis prę-ualuerit. Leui tamen geſtamine integritatem virginis oppreſſam Majeſtatis verbis, fraudulenta Senonum irruptione fere ſubuerſam memini. Debuit at Roma Senones & dona ferentes habere ſuſpectos. Sed Cubicularij & Aſſeſſores Principis, & ſacri Palatij Quæſtores diligentiſſimi, ſub imagine iuris Pręſidentis forte religionem circumuenerunt, & Gallos, dum emungerentur, cenſuerunt admitti. Non equidem inuideo ſucceſſibus eorum, ſed tuæ Domini Præcentoris læſioni compatior, tanto magis, quanto minus his malis mederi poſſum. Facies namque rerum quę apud vos ſunt mihi ignota eſt, negotij vires ex abſentia mea plena non poſſum inquiſitione diſcutere, incidentes articulos citra partium aſſertiones examinare non valeo, & ob hoc in re incerta tibi non poſſum certi conſilij facere copiam: hoc tibi, authore Domino, innata & exquiſita prudentia, amicorum fida ſedulitas, ſapientum affectata inſtructio longè commodiùs pręſtabit, veruntamen ſine conſilij præiudicio, interuentu Domini, Altiſſiodorenſis Epiſcopi, vt preces Domino Papæ pro te porrectas admittat, ſtudioſiùs ſollicitabit, & per eundem, & alios miniſterium conſilij partis aduerſæ diligenter inquires, vt ex eo cauſam tuam faciliùs & feliciùs poſſis inſtruere. Si preces contempſerit, eum quaſi inuitus trahes ad iudices, maximè ſi litteris Apoſtolicis aliorum iudicio ſtare non coegeris. Neque enim in hac parte aduerſariorum vocibus credes, niſi Principis apices præſentauerint. Si iudicibus tuis executionem mandati

Apoſtolici conſequi potueris, adquieſcet : ſin autem, honeſtam interiùs cauſam, ſi ad Dominum Papam proficiſci diſponis, amici tui formabunt, quos rerum qualitas & cauſæ calculus viſibili ſpecie pleniùs edocebunt. Ego quoque in quo poſſum tibi non deero, litteras quas ex parte mea Domino Papæ trades, accipies à latore præſentium, tibi & fratribus Domini Præcentoris bonum optantes, & vtinam obtinentes! Si affectum effectus non ſequitur, animum veteris amici non argues, ſed fortunam.

Cellenſi Abbati. EPIST. CXV.

OCcaſionem ſcribendi vobis gratanter arripui, cùm apud nos viderem hominem, quem ad vos credebam reuerſurum. Nuntio igitur ſalutationis veſtrę benignè ſuſcepto, cum eo de referenda vobis ſalutatione contraxi, ſub accepta cautione, quia perſona mihi erat incognita. Quæ itaque circa me ſunt, ex parte deſcribo, & poſſem vtinam ſcribere lætiora! Poſtquàm ab Eccleſia Ro. reuerſus ſum, tantæ acerbitatis ſuæ moleſtias in me fortuna congeſſit, vt fere nihil aduerſitati exiſtimem me animam prætuliſſe. Miramini forſitan, & obſtupeſcitis, quid me tantopere potuerit perturbare. Hęc in aure veſtra paucis aperiam. Sereniſſimi Domini, potentiſſimi Domini Regis, inuictiſſimi Principis noſtri tota in me incanduit indignatio. Si cauſam quæritis, ei forte plus iuſto faui, promotioni ſuæ vltra quam oportuerit inſtiti, ad hoc toto deſiderio cordis ſuſpirans, vt quem fortunæ inuidiâ credebam exultantem, miſeratione diuina regnantem cernerem in patrum ſolio, & iura dictantem in populis & nationibus. Sic forte decreuit Dominus punire in pœnitentiam deſiderium mei. Quicquid enim impatienter appetitur, & fuga & acceſſu doloris importat aculeos. Huius tamen culpæ non arguor, ſed quod vires meas omninò tranſcendit, & paruitatem meam magnitudine ſui poterit excuſare, in innocentiam meam impingitur. Solus in regno Regiam dicor minuere Majeſtatem. Cum admiſſi mei factum diligentiùs exprimunt, hæc in caput meum intorquent. Quod quis nomen Romanum

apud nos inuocat, mihi imponunt. Quod in electionibus celebrandis, in cauſis Eccleſiaſticis examinandis, & vmbram libertatis audet ſibi Anglorum Eccleſia vendicare, mihi imputatur. Ac ſi Dominum Cantuarienſem, & alios Epiſcopos, quid facere oporteat ſolus inſtruam. His de cauſis totus concutior, quibus etiam vrgentibus mihi creditur exilium imminere. Ego illud propter iuſtitiam, ſi oportuerit, non modo æquanimiter, ſed etiam cum gaudio tolerabo. Vnde infra Calendas Ianuarias me opinor ab Anglia exiturum, & quidem habito conſilio veſtro, & moraturum in Galliis, & inde ad Romanam Eccleſiam tranſiturum. Interim quantas poſſum bonitati veſtræ gratias ago pro honore & liberalitate, quam in fratrem meum exercuiſtis, & vt vice mea Abbati Vallecurtenſi de viſitatione fratris mei gratias referatis exoro; Poſt quàm Prior de Cantumerulæ litteras iſtas ſecreto inſpexerit, ne ad oculos & aures plurium tranſeant prouidete.

Thomæ Præpoſito Cellenſi. EPIST. CXVI.

INſpectis litteris quas Domino Cellenſi tranſmitto, ſtatum meum pro parte conijcere poterit prudentia veſtra. Quod autem ſpecialiter ad vos ſpectat, amicum veſtrum P. ſanum eſſe ſciatis, & incolumem, & in magna proſperitate verſari. Illum verò quem veſtris precibus Domino Cancellario Regis commiſimus, ego, & Theſaurarius Eboracenſis, nuper ſanum in bono ſtatu vidimus, licèt ab exactionibus Regis non omninò poſſit eſſe immunis.

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CXVII.

CAuſa quæ vertitur inter Suanum & Baldevvinum, Sacerdotes, ſuper Eccleſia de Chiteldiſ. ab auditorio venerabilis fratris noſtri Richardi Lond. Epiſcopi, appellationis auxilio ad veſtram tracta eſt audientiam. Agebat itaque memoratus S. vt iam dicta ſibi reſtitueretur Eccleſia,

quâ ſe querebatur eſſe iniuſtè & ſine iudicio deſtitutum. Baldevvinus adhæc dilatoria exceptione oppoſita de ſupermemorata Eccleſia de iure conueniri non poſſe dicebat, citra reſtitutionem bonorum eiuſdem Eccleſiæ, quæ ſibi vi & fraude præfati S. dicebat ablata: paratus tamen de principali negotio reſpondere ſi S. innocentiam ſuam delato ſibi iuramento purgaret. S. verò nec ſubire voluit iuramenti diſcrimen, nec referre, aſſerens iudicio Domini Lond. intentionem ſuam non poſſe alicuius exceptionis obſtaculo ſubmoueri: quod cum pars fateretur aduerſa, dicens ſe ideò appellaſſe, quia vna die ab eodem Lond. cum iſto alia duo peruerſa iudicia reportauit, S. ad præſentiam appellauit veſtram, præfigens Octauas Apoſtolorum, cùm tamen vtrique parati eſſemus omnem iuſtitiam exhibere.

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CXVIII.

CHaritatis fraternæ compaſſio nos admonet, pro venerabili fratre noſtro Vvillelmo Norvvic. Epiſcopo veſtræ Majeſtati ſupplicare, vt vexationibus quas ei Vvachelinus Archidiaconus inceſſanter continuat, finem debitum imponi præcipiatis. Quod quàm neceſſe ſit, veſtræ ſinceritati innoteſcere procurauimus, iniquitatis odio & abominatione ſcandali potiùs, quàm aliquo perſonarum intuitu. Factum eſt ſiquidem Lond. nuper cùm Conuentum celebraremus, exigentibus quibuſdam neceſſitatibus, iamdictus Epiſcopus venerabilem fratrem noſtrum Lond. Epiſcopum, cui videlicet, & Vvigornenſi Epiſcopo cognitionem accuſationis, qua Vvachel. impetitur, delegaſtis, miſerabili admodum ſupplicatione conuenit, vt ſaltem ea die, quæ ei tunc tertia fuerat peremptoria conſtituta, poſt multas, & bonorum virorum multorum vexationes eius admitteret probationes, quòd iamdicto Archid. iuxta mandati veſtri formam ablata reſtituiſſet, & iuſtitiam exhibuiſſet, niſi in omnibus per ipſum Vvachel. ſtetiſſet. Produxitque in medium copiam virorum religioſorum, Abbatum, Archidiaconorum, Priorum, & Clericorum, eorum teſtimonio, quos allegauerat,

probaturus. Proceſſerunt & alij quamplures illæſæ opinionis viri, qui amore juſtitiæ, & ad confuſionem iniquitatis dicebant ſe paratos eſſe probare, quòd ſæpedictum Archidiaconum audierant, offerente Epiſcopo, remiſſionem omnium reſtitutionum quas repoſcebat, & inſuper de proprio lx. marcas argenti, ea conditione vt ei abſolutionem criminum ſuorum idem Epiſcopus impetraret, & Epiſcopum repudiaſſe, partim quia non poterat, partim ne videri poſſet pro tantorum criminum redemptione marcas recepiſſe, in quibus cùm vniuerſi tam Clerici quàm Laici, ſupra modum ſcandaliſarentur. Diſſimulare non potuit nec voluit Dominus Lond. prædictas probationes tum tertiò productas fuiſſe, ſed Vvachel. nullā trium citationum peremptoriarum apparuiſſe: & adjecit, quod ſine Vvigornenſi Epiſcopo, cui condelegata erat cauſæ cognitio, & non apparebat, die condicto nihil decernere poterat, & debebat. Sit itaque veſtræ diſcretionis in breui, ſi placet, ſæpedicti Archidiaconi ſubterfugijs, in quibus confidit, obuiare, & vexationibus tamdiu afflicti Epiſcopi, pacis remedio ſubuenire.

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CXIX.

ADuerſus Osbertum Presbyterum ſuper Eccleſia de Tricheſtana, Iord. Prior Acreuſiæ inſtituit controuerſiam, dicens eum præfatam Eccleſiam poſſidere, quam ſine Prioris aſcenſu, & alterius Aduocati, citra ſolemnem ordinem juris, & regni conſuetudinem, inuitis & reclamantibus Parochianis ingreſſus fuerat. Ad hæc Osbertus ſe in eandem Eccleſiam canonicum ingreſſum habuiſſe reſpondit, Aduocato Comite Vvaren. ipſum præſentante, & Vvillelmo Archid. Norvvic. vice Ebrardi bonæ memoriæ Norvvic. Epiſcopi, introducente, & ei cum omni jure ſuo jamdictam Eccleſiam concedente. Adjecit etiam hoc legitimorum teſtium aſſertione in præſentia venerabilis fratris noſtri Vvillelmi Norvvic. Epiſcopi ſe probaſſe, quod & Epiſcopus deſtinatis ad nos litteris teſtabatur. Se tamen minimè cogendum eſſe dicebat, vt poſſeſſionis ſuæ laudaret authorem, aut titulum diceret, cùm reus & ſi nihil præſtet, obtineat, authore non probante, quod intendit.

Cùm ergò venerabilis frater noſter Epiſcopus Ciceſt. inſtaret, vt Prior, ſi in cauſa vellet procedere, ſuam fundaret intentionem, præfatus Presbyter ad veſtram audientiam appellauit, diem præfiniens Dominicam qua cantabitur, *Lætare Hieruſalem.*

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CXX.

VEnerabilis frater noſter Rodb. Batton. Epiſcopus dilecto filio noſtro, fideli veſtro Vvillelmo Cummi Eccleſiam de Cerda reſtituit, juxta mandatum miſericordiæ veſtræ, quo prçceperatis eandem ſibi appellatione remota reſtitui, ſi ipſum Dunelmenſi Eccleſię plenè ſatisfeciſſe conſtaret. Dicitur autem Clericus quidam nomine A. vt hoc beneficium clementiæ veſtrę infirmet ad ſedem Apoſtolicam proficiſci. Nos itaque quas poſſumus Maieſtati veſtrę pro Vv. preces porrigimus ſufficientes, vt quod ei miſericorditer conferre dignata eſt bonitas veſtra, fideliter conſeruare dignetur, & vt ipſum in petitionibus juſtis clementer audiatis.

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CXXI.

IN omnibus quę geſſit bonitas veſtra, nihil Domino Regi Anglorum gratius eſt beneficio quod Vvillelmo Cummi fideli veſtro miſericorditer impendiſtis. Hoc autem nititur euacuare frater quidam nomine A. de Cerda, vtinam melioris vitę & integrioris famæ! & Maieſtatem veſtram leuitati & inconſtantię, quod abſit, ſubmitti deſiderat. Rectiùs, Pater, fuerat, omninò non audire clamantem, quàm gratis deſtituere reſtitutum, & abſque culpa deijcere legitimè poſſidentem. Placeat ergo dignationi veſtræ juſtè conſeruare quod miſericorditer cõtuliſtis, & ipſum in petitionibus juſtis clemẽter audite. De cętero Epiſcopus Lexouiẽſis malleus iniquitatis eſt ad conterendam Eccleſiam Dei, hic in me pauperem tantam Regis coaceruauit indignationem, vt Domino Cantuarienſi & Cancellario ſuo Rex ipſe denuntiauerit, me Maieſtatem Regiam minuiſſe, & ob hoc amicorum & fidelium numero excludendum. Auditis etiam litteris, quibus innocentiam meam

veſtra benignitas excuſauit, mendoſus ille & mendax dicere auſus eſt, *Dominus Papa ſcripſit quod voluit, ego Domino Regi refero, quod verum noui.* Prouideat igitur mihi pietas veſtra, & Regis gratiam ſtudeat reformare.

Domino Papæ. Epist. CXXII.

Clericus quidam de familia Vuillelmi bonæ memoriæ Eboracenſis Archiepiſcopi, nomine Symphorianus, in præſentia Regis, Thc. & Epiſcoporum, & Baronum Angliæ, in quodam Conuentu celebri Osbertum Eboracenſem Archidiaconum impetiuit ſuper crimine veneficii, quo prædictum Archiepiſcopum dicebat extinctum, veneno ſibi per Archidiaconum in menſa Domini propinato, promittens conſtanter ſe hoc ferri candentis, aut aquę feruentis, aut monomachię, aut alio iudicio probaturum. O. verò conſtantiſſimè crimen inficiatus, priuilegio dignitatis & ordinis ſe non laicorum, ſed Eccleſiaſtico tantum judicio ſubjacere, & ſe illi per omnia paratum ſtare reſpondit. Datis ergo ab vtriſque fideiuſſoribus de lite exequenda juxta conſuetudinem gentis noſtræ in manu Regis, qui nobis & fratribus noſtris reclamantibus & renitentibus, cauſam hanc propter atrocitatem criminis, & quia eo præſente initiata erat, ad forum ſuum pertinere dicebat, in Octauas Epiphaniæ dilata eſt controuerſia. Interea Regi S. ſereniſſimus Dominus noſter Rex Henricus ſucceſſit, de cuius manibus, vix cum ſumma difficultate, in manu valida, cum indignatione Regis, & omnium procerum, jamdictam cauſam ad examen Eccleſiaſticum reuocauimus. Cùm ergo interuenientibus multis dilationibus quæſtio ex neceſſitate protracta eſſet, & actor, S. ſcilicet ſecundum ſubtilitatem legum & Canonum accuſationem non poſſet implere, inſpectis ſacris Canonibus de conſilio venerabilium fratrum noſtrorum Ric. Lond. Hil. Ciceſt. Ioſel. Rar. Rodb. Exon. Epiſcoporum, & aliorum ſapientum qui aderant, quia verbum iſtud per totam Inſulam diuulgabatur, jamdicto Archidiacono purgationem indiximus in manu Archidiaconorum, adhibitis ſecum alijs quatuor, Diaconis diem præſtandæ purgationis præfiniẽtes, qua imminente acceſſit ad nos memoratus Archidia-

conus, dicens ſe malle innocentiam ſuam demonſtrare in facie Eccleſiæ Romanæ, ad quam verbum forte peruenerat, ſe & omnia ſua veſtræ protectioni ſubijciens, authoritate Apoſtolica inhibens, ne in læſionem eius quippiam ab aliquo ſtatueretur. Adjecit etiam quod in octau. Epiphaniæ ſe noſtro cōpectui præſentabit. Nos ergo, vt oportuit, Apoſtolicę Majeſtati deferentes definitionem negotij veſtræ reſeruauimus Sanctitati.

Domino Papæ Alexandro. Epist. CXXIII.

AD hoc Eccleſiam veſtram capiti omnium Eccleſiarum diſpoſitio diuina pręfecit, vt exterminatis vitijs de domo Domini virtus jucundum capiat incrementum, & vt imperfectum totius humanitatis, veſtræ Maieſtatis ſuppleat conſummata perfectio. Cauſa quæ vertitur inter dilectos noſtros Rad. Dunelmenſem & Monachos Cantuar. Eccleſię, appellationis auxilio nuper ad examen Apoſtolicum à noſtris manibus euolauit, ea eſt huiuſmodi. Memoratus R. reditus lx. Abra. quos in Eccleſia Dourenſi habuerat, officio noſtro ſibi reſtitui poſtulabat, aut aliorum reddituum ęquam recompenſationem ſibi rponderari; dicens eos ad hæc teneri ex juramento, quod Abr. Cancellarius nomine ex mandato Conuentus pręſtitit, quando Rad. ceſſit, vt in Eccleſiam Douræ Monachi ingrederentur. Hoc quoque ſe legitimis teſtibus promiſit probaturum. Prior verò & Monachi hanc eius petitionem inanem eſſe dicebant, eò quòd ſibi ſemper prædicta pactione in aſſignato redditu fuerit ſatisfactum: adijcientes ſe paratos eſſe ad calculi rationem accedere, vt ſuppleant pro arbitrio boni viri, ſi quid ei vlteriùs competierit. Ad hæc R. ſe citra audientiam veſtram minimè ſuper hæc litigaturum reſpondit, inuitans Priorem ſpecialiter, & Hug. fratrem eius ſuper contemptu veſtro, eò quòd in parrochia illius protectionis veſtræ præſidio gaudentis, me inuito contra juris reuerentiam Capellam conſtruxerint, præfixit que terminum Dominicam in Ramis Palmarum.

Domino

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CXXIIII.

IN ſe ipſum, teſte Anania prouocat ſententiam mortis, qui Spiritum ſanctum, merito virtutum ſucceſſionis gratia, prerogatiuâ Sedis habitantem in vobis, aliquo mendacij fuco circumuenire præſumit, præſertim cùm in diſpendium iuris, & alterius læſionem mendax precator inuigilet. Porro lator præſentium Nicolaus à venerabili fratre noſtro Dunelmenſi Epiſcopo, Archidiaconatu, quem Canonicè habebat, contra omnem reuerentiam iuris abſens ſpoliatus, inauditus, non conuentus, occaſione litterarum quas quidam Iord. fortè vobis incognitus, falſis precibus, non ſine admiratione totius Eccleſiæ Anglorum à veſtra clementia impetrauit. Hic eſt pater optime, hic eſt ille publicè periurus, homicidij ex precedenti inſimulatione publica reſperſus infamia, quem ob crimen falſi in Apoſtolicis apicibus commiſſi, ſanctus deceſſor veſter Eugenius officio & beneficio Eccleſiaſtico condemnauit: qua ille proſtratus ſententiâ, exquiſitis ignotarum gentium angulis latuit, donec prædictum Patrem rebus humanis cognouit exemptum. Supplicamus itaque Majeſtati veſtræ, quatenus latoris præſentium inſpecta iuſtitia & miſerabili paupertate, quod in eum enormiter factum eſt, miſericorditer corrigatis, & eo reſtituto cauſam iubeatis per legitimos tramites ſuo marte diſcutere, ſi tamen deceſſoris veſtri ſententiam euacuandam eſſe decernitis, & homini iam damnato actionem potiùs deberi quàm pœnam.

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CXXV.

CVm omnes fideles ſanctæ Romanæ Eccleſiæ præſidio gaudeant, ad ſinum miſericordiæ eius fiducialius in neceſſitate confugiunt, quorum deſideriis iuſtitia ſuffragatur, qui ſanctæ conuerſationis incitamento virtutes promouent proximorum. Tales eſſe fratres qui apud Theocheſbiam Domino deuotiſſimè famulantur, publico præconantis famæ

Cancellario Regis. EPIST. CXIII.

INter multiplices,& graues in me ſæuientis fortunę iniurias, nihil eò moleſtiùs fero, quòd amicorum ſolatio deſtitutus neminem curarum ſocium, aut participem mentis inuenio. In quo calculo ſors mea verſetur, citra meę conqueſtionis iudicium, ex his quæ videtis & auditis, & quę longo didiciſtis experimento facilè poteritis intelligere. Vt tamen qui ſit paucis aperiam. Ex quo ſocij noſtri à vobis redierunt, communem Dominum, me fere excuſo, niſi cùm onera fuerint ſubeunda, ſuum promiſſis & rumoribus effecerunt.

Non equidem inuideo, miror magis.

Si quid ergo poteſt apud Excellentiam veſtram paruitatis meę deuotio, ſi qua eſt antiquæ familiaritatis memoria, ſi ſpectatæ amicitiæ fidem, fortunæ impetus non ſubuertit, id agite, quo Sereniſſimi Domini noſtri Regis gratis in me concepta indignatio mitigetur, vt pro arbitrio eius excuſem innocentiam meam, aut ſi malignè gratiam eius demerui, ſatisfactione congrua eandem mihi liceat promereri, & exindè honeſtiùs & liberiùs, & gratiâ litterarum, vel occupatione alterius ſtudij, tantę ſollicitudini, laboribus, ſuſpicionibus & periculis me ipſum ſubtrahere potero. Nunc enim, ſi quid rectè fiat, alij; ſi quid malè, mihi adſcribitur. Non eſt malum in ciuitate quod ego non faciam, me fortè excuſabit commodiſſimè abſentia mea, vt eius animum facilius poſſitis inclinare. Litteras Domini Papę pro me facientes dilectioni veſtræ tranſmitto, quas ſi placet, mihi reſtitui faciatis: eas mihi ſine reſcripto non rogatus attulit nuntius Domini Elienſis. Hanc Domini Papę petitionem Dominus Cantuarienſis litteris ſuis proſequitur. De cætero rerum veſtrarum nos curam habere præcepiſtis: libens parco, etiam nunc proficit cura mea. Dominus noſter propriarum Eccleſiarum vobis ſubtrahi præcepit auxilium. Reſiſtentibus mihi aliis, fruſtra contra torrentem direxi brachia mea. Vos autem ſuper hæc ei reſcribite. De ſtatu Inſulæ, & Curiæ familiaribus vobis plura ſcribere vereor, cum per inuidiam fortunæ, litterarum mearum aliæ incidant in latrones, alię naufragium patiantur, aliæ meo diſpendio ſe impudenter

Principum

Principum oculis ingerant. In his tamen, & aliis, quid me oporteat facere, reſcribetis.

Mathæo Præcentori Senonenſi. Epist. CXIIII.

Miror, amice, & doleo, ſi Dominus Papa indulgentiæ ſuæ beneficium reuocauit, & te illorum pręcepit ſubire iudicium qui tibi meritò poſſunt eſſe ſuſpecti, & abſque ſuprema & ferè inuincibili difficultate non poterunt conueniri. Mihi quidem, licèt pauliſper hæream, perſuaderi non poteſt, quòd partis aduerſę ſiniſtra aduerſus dexteram Romani Pontificis pręualuerit. Leui tamen geſtamine integritatem virginis oppreſſam Maieſtatis verbis, fraudulenta Senonum irruptione fere ſubuerſam memini. Debuit at Roma Senones & dona ferentes habere ſuſpectos. Sed Cubicularij & Aſſeſſores Principis, & ſacri Palatij Quæſtores diligentiſſimi, ſub imagine iuris Pręſidentis forte religionem circumuenerunt, & Gallos, dum emungerentur, cenſuerunt admitti. Non equidem inuideo ſucceſſibus eorum, ſed tuæ Domini Præcentoris læſioni compatior, tanto magis, quanto minus his malis mederi poſſum. Facies namque rerum quę apud vos ſunt mihi ignota eſt, negotij vires ex abſentia mea plena non poſſum inquiſitione diſcutere, incidentes articulos citra partium aſſertiones examinare non valeo, & ob hoc in re incerta tibi non poſſum certi conſilij facere copiam: hoc tibi, authore Domino, innata & exquiſita prudentia, amicorum fida ſedulitas, ſapientum affectata inſtructio longè commodiùs pręſtabit, veruntamen ſine conſilij præiudicio, interuentu Domini, Altiſſiodorenſis Epiſcopi, vt preces Domino Papæ pro te porrectas admittat, ſtudioſiùs ſollicitabit, & per eundem, & alios miniſterium conſilij partis aduerſæ diligenter inquires, vt ex eo cauſam tuam faciliùs & feliciùs poſſis inſtruere. Si preces contempſerit, eum quaſi inuitus trahes ad iudices, maximè ſi litteris Apoſtolicis aliorum iudicio ſtare non coegeris. Neque enim in hac parte aduerſariorum vocibus credes, niſi Principis apices præſentauerint. Si iudicibus tuis executionem mandati

Digitized by Google

Apoſtolici conſequi potueris, adquieſcet : ſin autem, honeſtam interiùs cauſam, ſi ad Dominum Papam proficiſci diſponis, amici tui formabunt, quos rerum qualitas & cauſæ calculus viſibili ſpecie pleniùs edocebunt. Ego quoque in quo poſſum tibi non deero, litteras quas ex parte mea Domino Papæ trades, accipies à latore præſentium, tibi & fratribus Domini Præcentoris bonum optantes, & vtinam obtinentes! Si affectum effectus non ſequitur, animum veteris amici non argues, ſed fortunam.

Cellenſi Abbati. Epist. CXV.

OCcaſionem ſcribendi vobis gratanter arripui, cùm apud nos viderem hominem, quem ad vos credebam reuerſurum. Nuntio igitur ſalutationis veſtrę benignè ſuſcepto, cum eo de referenda vobis ſalutatione contraxi, ſub accepta cautione, quia perſona mihi erat incognita. Quæ itaque circa me ſunt, ex parte deſcribo, & poſſem vtinam ſcribere lætiora! Poſtquàm ab Eccleſia Ro. reuerſus ſum, tantæ acerbitatis ſuæ moleſtias in me fortuna congeſſit, vt fere nihil aduerſitati exiſtimem me animam prætuliſſe. Miramini forſitan, & obſtupeſcitis, quid me tantopere potuerit perturbare. Hęc in aure veſtra paucis aperiam. Sereniſſimi Domini, potentiſſimi Domini Regis, inuictiſſimi Principis noſtri tota in me incanduit indignatio. Si cauſam quæritis, ei forte plus iuſto faui, promotioni ſuæ vltra quam oportuerit inſtiti, ad hoc toto deſiderio cordis ſuſpirans, vt quem fortunæ inuidiâ credebam exultantem, miſeratione diuina regnantem cernerem in patrum ſolio, & iura dictantem in populis & nationibus. Sic forte decreuit Dominus punire in pœnitentiam deſiderium mei. Quicquid enim impatienter appetitur, & fuga & acceſſu doloris importat aculeos. Huius tamen culpæ non arguor, ſed quod vires meas omninò tranſcendit, & paruitatem meam magnitudine ſui poterit excuſare, in innocentiam meam impingitur. Solus in regno Regiam dicor minuere Majeſtatem. Cum admiſſi mei factum diligentiùs exprimunt, hæc in caput meum intorquent. Quod quis nomen Romanum

apud nos inuocat, mihi imponunt. Quod in electionibus celebrandis, in cauſis Eccleſiaſticis examinandis, & vmbram libertatis audet ſibi Anglorum Eccleſia vendicare, mihi imputatur. Ac ſi Dominum Cantuarienſem, & alios Epiſcopos, quid facere oporteat ſolus inſtruam. His de cauſis totus concutior, quibus etiam vrgentibus mihi creditur exilium imminere. Ego illud propter iuſtitiam, ſi oportuerit, non modo æquanimiter, ſed etiam cum gaudio tolerabo. Vnde infra Calendas Ianuarias me opinor ab Anglia exiturum, & quidem habito conſilio veſtro, & moraturum in Galliis, & inde ad Romanam Eccleſiam tranſiturum. Interim quantas poſſum bonitati veſtræ gratias ago pro honore & liberalitate, quam in fratrem meum exercuiſtis, & vt vice mea Abbati Vallecurtenſi de viſitatione fratris mei gratias referatis exoro; Poſt quàm Prior de Cantumerulæ litteras iſtas ſecreto inſpexerit, ne ad oculos & aures plurium tranſeant prouidete.

Thomæ Præpoſito Cellenſi. Epist. CXVI.

INſpectis litteris quas Domino Cellenſi tranſmitto, ſtatum meum pro parte conijcere poterit prudentia veſtra. Quod autem ſpecialiter ad vos ſpectat, amicum veſtrum P. ſanum eſſe ſciatis, & incolumem, & in magna proſperitate verſari. Illum verò quem veſtris precibus Domino Cancellario Regis commiſimus, ego, & Theſaurarius Eboracenſis, nuper ſanum in bono ſtatu vidimus, licèt ab exactionibus Regis non omninò poſſit eſſe immunis.

Domino Papæ Alexandro. Epist. CXVII.

CAuſa quæ vertitur inter Suanum & Baldevvinum, Sacerdotes, ſuper Eccleſia de Chiteldiſ. ab auditorio venerabilis fratris noſtri Richardi Lond. Epiſcopi, appellationis auxilio ad veſtram tracta eſt audientiam. Agebat itaque memoratus S. vt iam dicta ſibi reſtitueretur Eccleſia,

quâ ſe querebatur eſſe iniuſtè & ſine iudicio deſtitutum. Baldevvinus adhæc dilatoria exceptione oppoſita de ſupermemorata Eccleſia de iure conueniri non poſſe dicebat, citra reſtitutionem bonorum eiuſdem Eccleſiæ, quæ ſibi vi & fraude præfati S. dicebat ablata: paratus tamen de principali negotio reſpondere ſi S. innocentiam ſuam delato ſibi iuramento purgaret. S. verò nec ſubire voluit iuramenti diſcrimen, nec referre, aſſerens iudicio Domini Lond. intentionem ſuam non poſſe alicuius exceptionis obſtaculo ſubmoueri: quod cum pars fateretur aduerſa, dicens ſe ideò appellaſſe, quia vna die ab eodem Lond. cum iſto alia duo peruerſa iudicia reportauit, S. ad præſentiam appellauit veſtram, præfigens Octauas Apoſtolorum, cùm tamen vtrique parati eſſemus omnem iuſtitiam exhibere.

Domino Papæ Alexandro. Epist. CXVIII.

CHaritatis fraternæ compaſſio nos admonet, pro venerabili fratre noſtro Vvillelmo Norvvic. Epiſcopo veſtræ Majeſtati ſupplicare, vt vexationibus quas ei Vvachelinus Archidiaconus inceſſanter continuat, finem debitum imponi præcipiatis. Quod quàm neceſſe ſit, veſtræ ſinceritati innoteſcere procurauimus, iniquitatis odio & abominatione ſcandali potiùs, quàm aliquo perſonarum intuitu. Factum eſt ſiquidem Lond. nuper cùm Conuentum celebraremus, exigentibus quibuſdam neceſſitatibus, iamdictus Epiſcopus venerabilem fratrem noſtrum Lond. Epiſcopum, cui videlicet, & Vvigornenſi Epiſcopo cognitionem accuſationis, qua Vvachel. impetitur, delegaſtis, miſerabili admodum ſupplicatione conuenit, vt ſaltem ea die, quæ ei tunc tertia fuerat peremptoria conſtituta, poſt multas, & bonorum virorum multorum vexationes eius admitteret probationes, quòd iamdicto Archid. iuxta mandati veſtri formam ablata reſtituiſſet, & iuſtitiam exhibuiſſet, niſi in omnibus per ipſum Vvachel. ſtetiſſet. Produxítque in medium copiam virorum religioſorum, Abbatum, Archidiaconorum, Priorum, & Clericorum, eorum teſtimonio, quos allegauerat,

probaturus. Proceſſerunt & alij quamplures illæſæ opinionis viri, qui amore juſtitiæ, & ad confuſionem iniquitatis dicebant ſe paratos eſſe probare, quòd ſæpedictum Archidiaconum audierant, offerente Epiſcopo, remiſſionem omnium reſtitutionum quas repoſcebat, & inſuper de proprio lx. marcas argenti, ea conditione vt ei abſolutionem criminum ſuorum idem Epiſcopus impetraret, & Epiſcopum repudiaſſe, partim quia non poterat, partim ne videri poſſet pro tantorum criminum redemptione marcas recepiſſe, in quibus cùm vniuerſi tam Clerici quàm Laici, ſupra modum ſcandaliſarentur. Diſſimulare non potuit nec voluit Dominus Lond. prædictas probationes tum tertiò productas fuiſſe, ſed Vvachel. nulla trium citationum peremptoriarum apparuiſſe: & adjecit, quod ſine Vvigornenſi Epiſcopo, cui condelegata erat cauſæ cognitio, & non apparebat, die condicto nihil decernere poterat, & debebat. Sit itaque veſtræ diſcretionis in breui, ſi placet, ſæpedicti Archidiaconi ſubterfugijs, in quibus confidit, obuiare, & vexationibus tamdiu afflicti Epiſcopi, pacis remedio ſubuenire.

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CXIX.

ADuerſus Osbertum Presbyterum ſuper Eccleſia de Tricheſtana, Iord. Prior Acreuſiæ inſtituit controuerſiam, dicens eum præfatam Eccleſiam poſſidere, quam ſine Prioris aſcenſu, & alterius Aduocati, citra ſolemnem ordinem juris, & regni conſuetudinem, inuitis & reclamantibus Parochianis ingreſſus fuerat. Ad hæc Osbertus ſe in eandem Eccleſiam canonicum ingreſſum habuiſſe reſpondit, Aduocato Comite Vvaren. ipſum præſentante, & Vvillelmo Archid. Norvvic. vice Ebrardi bonæ memoriæ Norvvic. Epiſcopi, introducente, & ei cum omni jure ſuo jamdictam Eccleſiam concedente. Adjecit etiam hoc legitimorum teſtium aſſertione in præſentia venerabilis fratris noſtri Vvillelmi Norvvic. Epiſcopi ſe probaſſe, quod & Epiſcopus deſtinatis ad nos litteris teſtabatur. Se tamen minimè cogendum eſſe dicebat, vt poſſeſſionis ſuæ laudaret authorem, aut titulum diceret, cùm reus & ſi nihil præſtet, obtineat, authore non probante, quod intendit.

Cùm ergò venerabilis frater noſter Epiſcopus Ciceſt. inſtaret, vt Prior, ſi in cauſa vellet procedere, ſuam fundaret intentionem, præfatus Presbyter ad veſtram audientiam appellauit, diem præfiniens Dominicam qua cantabitur, *Lætare Hieruſalem.*

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CXX.

VEnerabilis frater noſter Rodb. Batton. Epiſcopus dilecto filio noſtro, fideli veſtro Vvillelmo Cummi Eccleſiam de Cerda reſtituit, juxta mandatum miſericordiæ veſtræ, quo præceperatis eandem ſibi appellatione remota reſtitui, ſi ipſum Dunelmenſi Eccleſię plenè ſatisfeciſſe conſtaret. Dicitur autem Clericus quidam nomine A. vt hoc beneficium clementiæ veſtrę infirmet ad ſedem Apoſtolicam proficiſci. Nos itaque quas poſſumus Maieſtati veſtrę pro Vv. preces porrigimus ſufficientes, vt quod ei miſericorditer conferre dignata eſt bonitas veſtra, fideliter conſeruare dignetur, & vt ipſum in petitionibus juſtis clementer audiatis.

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CXXI.

IN omnibus quę geſſit bonitas veſtra, nihil Domino Regi Anglorum gratius eſt beneficio quod Vvillelmo Cummi fideli veſtro miſericorditer impendiſtis. Hoc autem nititur euacuare frater quidam nomine A. de Cerda, vtinam melioris vitę & integrioris famæ! & Maieſtatem veſtram leuitati & inconſtantię, quod abſit, ſubmitti deſiderat. Rectiùs, Pater, fuerat, omninò non audire clamantem, quàm gratis deſtituere reſtitutum, & abſque culpa deijcere legitimè poſſidentem. Placeat ergo dignationi veſtræ juſtè conſeruare quod miſericorditer cōtuliſtis, & ipſum in petitionibus juſtis clemēter audite. De cętero Epiſcopus Lexouiēſis malleus iniquitatis eſt ad conterendam Eccleſiam Dei, hic in me pauperem tantam Regis coaceruauit indignationem, vt Domino Cantuarienſi & Cancellario ſuo Rex ipſe denuntiauerit, me Maieſtatem Regiam minuiſſe, & ob hoc amicorum & fidelium numero excludendum. Auditis etiam litteris, quibus innocentiam meam

veſtra benignitas excuſauit, mendoſus ille & mendax dicere auſus eſt, *Dominus Papa ſcripſit quod voluit, ego Domino Regi refero, quod verum noui.* Prouideat igitur mihi pietas veſtra, & Regis gratiam ſtudeat reformare.

Domino Papæ. Epist. CXXII.

CLericus quidam de familia Vuillelmi bonæ memoriæ Eboracenſis Archiepiſcopi, nomine Symphorianus, in præſenti a Regis, The. & Epiſcoporum, & Baronum Angliæ, in quodam Conuentu celebri Osbertum Eboracenſem Archidiaconum impetiuit ſuper crimine veneficii, quo prædictum Archiepiſcopum dicebat extinctum, veneno ſibi per Archidiaconum in menſa Domini propinato, promittens conſtanter ſe hoc ferri candentis, aut aquę feruentis, aut monomachię, aut alio iudicio probaturum. O. verò conſtantiſſimè crimen inficiatus, priuilegio dignitatis & ordinis ſe non laicorum, ſed Eccleſiaſtico tantum judicio ſubjacere, & ſcilliper omnia paratum ſtare reſpondit. Datis ergo ab vtriſque fideiuſſoribus de lite exequenda juxta conſuetudinem gentis noſtræ in manu Regis, qui nobis & fratribus noſtris reclamantibus & renitentibus, cauſam hanc propter atrocitatem criminis, & quia eo præſente initiata erat, ad forum ſuum pertinere dicebat, in Octauas Epiphaniæ dilata eſt controuerſia. Interea Regi S. ſereniſſimus Dominus noſter Rex Henricus ſucceſſit, de cuius manibus, vix cum ſumma difficultate, in manu valida, cum indignatione Regis, & omnium procerum, jamdictam cauſam ad examen Eccleſiaſticum reuocauimus. Cùm ergo interuenientibus multis dilationibus quæſtio ex neceſſitate protracta eſſet, & actor, S. ſcilicet ſecundum ſubtilitatem legum & Canonum accuſationem non poſſet implere, inſpectis ſacris Canonibus de conſilio venerabilium fratrum noſtrorum Ric. Lond. Hil. Ciceſt. Ioſcl. Rar. Rodb. Exon. Epiſcoporum, & aliorum ſapientum qui aderant, quia verbum iſtud per totam Inſulam diuulgabatur, jamdicto Archidiacono purgationem indiximus in manu Archidiaconorum, adhibitis ſecum alijs quatuor, Diaconis diem præſtandæ purgationis præfinietes, qua imminente acceſſit ad nos memoratus Archidia-

Domino Papæ Alexandro. Epist. CXXIIII.

IN ſe ipſum, teſte Anania prouocat ſententiam mortis, qui Spiritum ſanctum, merito virtutum ſucceſſionis gratia, prerogatiuâ Sedis habitantem in vobis, aliquo mendacij fuco circumuenire præſumit, præſertim cùm in diſpendium iuris, & alterius læſionem mendax precator inuigilet. Porro lator præſentium Nicolaus à venerabili fratre noſtro Dunelmenſi Epiſcopo, Archidiaconatu, quem Canonicè habebat, contra omnem reuerentiam iuris abſens ſpoliatus, inauditus, non conuentus, occaſione litterarum quas quidam Iord. fortè vobis incognitus, falſis precibus, non ſine admiratione totius Eccleſiæ Anglorum à veſtra clementia impetrauit. Hic eſt pater optime, hic eſt ille publicè periurus, homicidij ex precedenti inſimulatione publica reſperſus infamia, quem ob crimen falſi in Apoſtolicis apicibus commiſſi, ſanctus deceſſor veſter Eugenius officio & beneficio Eccleſiaſtico condemnauit: qua ille proſtratus ſententiâ, exquiſitis ignotarum gentium angulis latuit, donec prædictum Patrem rebus humanis cognouit exemptum. Supplicamus itaque Majeſtati veſtræ, quatenus latoris præſentium inſpecta iuſtitia & miſerabili paupertate, quod in eum enormiter factum eſt, miſericorditer corrigatis, & eo reſtituto cauſam iubeatis per legitimos tramites ſuo marte diſcutere, ſi tamen deceſſoris veſtri ſententiam euacuandam eſſe decernitis, & homini iam damnato actionem potiùs deberi quàm pœnam.

Domino Papæ Alexandro. Epist. CXXV.

CVm omnes fideles ſanctæ Romanæ Eccleſiæ præſidio gaudeant, ad ſinum miſericordiæ eius fiducialius in neceſſitate confugiunt, quorum deſideriis iuſtitia ſuffragatur, qui ſanctæ conuerſationis incitamento virtutes promouent proximorum. Tales eſſe fratres qui apud Theocheſbiam Domino deuotiſſimè famulantur, publico præconantis famæ

Ee

teſtimonio didicimus. Pro eis ergo tam ſinceras quàm ſecuras preces veſtræ porrigimus Majeſtati, quanta poſſumus deuotione ſupplicantes, vt eorum iuſta deſideria compleatis, vt exitu negotiorum facili & felici exhilarati, vtriuſque vitæ ſucceſſus vobis præcordialiùs ſtudeant ab Altiſſimo promereri. Inter cętera miles quidam Eccleſiam, quam xl. annis inconcuſſe tenuerunt, eis molitur auferre ſub prætextu aduocationis quam aduerſus Eccleſiam Domini laici apud nos perniciosiſſimè vendicant. Trahuntur ad ſedem Apoſtolicam, ac ſi poſſent inde iniuriarum reportare moleſtiam, vbi iura naſcuntur. Sed Domino authore, Sanctorum deceſſorum veſtrorum veſtigiis inhærendo, ita vnius temeritatem retundetis, vt eius exemplo alij inſtructi ad ſimilia nequaquam audeant aſpirare.

Domino Papæ Alexandro. Epist. CXXVI.

IVxta Sanctitatis veſtræ mandatum, nobilem virum Hugonem de Douera diligenter commonuimus, vt Monachis ſancti Bertini Eccleſiam de Cilleham, quam ad jus monaſterij ſui, vt dicebant pertinentem, ſibi violenter, & abſque iudicio querebantur ablatam, reſtitueret. Ille autem ſe mandatis Apoſtolicis, & iuri promiſit per omnia pariturum: verùm falſitatem precum quas vobis Monachi porrexerant, in multis arguebat. Primò quidem iamdictam Eccleſiam ad ius Monaſterij non pertinere aſſeruit, quam nunquam ipſius, & alicuius prædeceſſorum ſuorum aſſenſu habuerant, pręſertim cùm non aſſentiente, nedum reluctante fundatore ſtatus Eccleſię mutari non poſſit, aut ſubijci ſeruituti. Deinde Monachos nunquam ſuo nomine poſſediſſe dicebat, ſed cuiuſdam Odonis, quem famoſiſſimus ille tyrannus & Eccleſiæ noſtræ grauiſſimus perſecutor, Vvillelmus de Hipra, exhęredato Domino fundi, vt eumque in poſſeſſionem admitti impetrauerat. Fraude verò colluſionis interuenientis, vt eis præfatam Eccleſiam cederent, Monachos præfato Odoni certos redditus aſſignaſſe, & hoc etiam notum eſſe publicè aſſerebat, & ita mediante Simonia detentionem Eccleſiæ qualemcumque

habuiſſe, venerabili fratre noſtro Rogero Eborac. qui nunc eſt, tunc Cantuarienſi Archidiacono. Hoc ipſum Apoſtolica authoritate inhibente, poſtremò Abbatem & Monachos ſancti Bertini, qui affuerant, cùm ſupradictus tyrannus à regno Angliæ exterminaretur, liti & detentioni quam habuerant, in perpetuum renunciaſſe dicebat, vt fructus ſupradictæ Eccleſiæ permittente Domino, liceret aſportare. Hæc quidem omnia promiſit ſe ſufficientiſſimè probaturum. Præterea ſe ad Majeſtatem veſtram, vt fraudem & malitiam monachorum detegeret, iam nuntios deſtinaſſe dicebat: nihilominus in noſtra audientia ſuam paratus innocentiam & iuſtitiam demonſtrare. Cùm ergo de veritate precum, vt oportebat, cognoſcere volentes, Monachis præfigeremus diem, ipſi ſe non ſubituros cauſam, niſi citra cognitionem reſtituerentur, reſponderunt. Nos ergo in præiudicium rei, & ſubuerſionem iuris procedere nolentes, mandatum expectamus, vobis in omnibus, & per omnia pårituri.

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CXXVII.

LIcèt in ore nuntiorum noſtrorum, quibus merito honeſtatis & fidei fidem haberi oportet, poſuerimus veſtra noſtra, Litterarum tamen indicio paternitati veſtrę ſignificare curauimus, qualiter in pręſentia noſtra proceſſum ſit in cauſa Monachorum ſancti Bertini ſuper Eccleſia de Cilleham. Nobilis vir Hugo de Douera à nobis ex mandato veſtro commonitus, vt præfatam Eccleſiam cum ablatorum integritate reſtitueret Monachis, qui ſe ab eo violenter ſpoliatos eſſe conquerebantur: reſpondit eis nullo iure reſtitutionem competere, cùm deſtitui non potuerint qui nunquam fuerant inſtituti. Detentionem ſi quidem rerum iamdictæ Eccleſiæ, ex qua niti videbantur, non ſuo, ſed nomine alieno habuiſſe dicebat, cuiuſdam ſcilicet Odonis, quem nos ipſi ſcimus memoratam Eccleſiam poſſediſſe: ſed quòd ei renuntiauerit, aut eam alij ceſſerit, penitus ignoramus. Certum quoque habemus Archidiaconum noſtrum, qui nunc eſt Eboracenſis Archiepiſcopus, appellatione interpoſita prohibuiſſe, ne Monachi rebus illius Eccleſię ſe immiſcerent. Veruntamen

Digitized by Google

quia dies mali erant, & famoſus ille tyrannus, & Eccleſiæ noſtræ grauiſſimus perſequutor Vvillelmus de Hip. cui iamdictus Odo adhærebat, noſtris capitibus imminebat, neceſſe habuimus diſſimulare, quando patrimonio Vvillelmi contempta appellatione Monachi res Odonis, qui ſibi proſpiciebat in poſterum, nomine eius contrectare cœperunt. Præterea etiam ſi conſtaret Monachos ſuo nomine poſſediſſe, petitionem eorum ſubmouebat, dicens eos poſſeſſioni & liti renuntiaſſe, quando eis fructus Eccleſiæ aſportare permiſit, offerens ſe hoc ſufficientiſſimè probaturum. Cùm ergo Miles inſtaret, vt Monachi ſui fundarent intentionem, aut exceptionis eius admitteretur probatio, Monachi declinantes conflictum ſe contra cognitionem cauſæ reſtitui poſtulabant. Ad hæc Miles veſtram Maieſtatem non præcepiſſe, vt illi inſtituerentur, ſed reſtituerentur, & ex verbo reſtitutionis, aliis quę in ſacro reſcripto veſtro continebantur, cauſæ cognitionem nobis pleniſſimè demandari: & quia Religionem veſtram, vt dicebat falſa ſuggeſtione circumuenerant, ij in probatione procedere nolebant, Hip. omnia ad conſultationem veſtram dixit relaturum, & vobis tanquam Patri & Domino in omnibus pariturum. Procedente verò tempore antequàm eius nuntius ad vos perueniſſet, mandatum veſtrum de coercendo Militeiteraſtis. Nos itaque mandatis veſtris iteratò debitam reuerentiam & obedientiam exhibentes, licèt miles ſe iuſtitiæ ſemper offerret, & e contrà Monachi euentum iudicij fugerent, Eccleſiam cum omnibus pertinentiis ſuis, & cum periculo noſtro ſequeſtrauimus, eam retinentes in manu noſtra, donec vobis & rei veritas, & nobis voluntas veſtra pleniùs innoteſcat. Si verò chartam nomine noſtro conceptam illi protulerint, eam vt imperfectum noſtrum fateamur, à nobis vi & metu ſupradicti tyranni ſciatis extortam. Hoc quoque & veſtram non lateat Majeſtatem, quòd deuotus veſter Ioannes Theſaurarius Eboracenſis, quem Monachi, ſæpè nominatam Eccleſiam per manum laicam aſſerunt occupaſſe, nunquam ad eam manum extendit. At cauſam eius ſine dedecore, & amicorum enormi damno non poterat in neceſſitate deſerere. Supplicamus ergo dignationi veſtræ quatinus ea moderatione quod placebit ſuper hoc præci-

Digitized by Google

piatis, vt Monachi, ſi quid iuris habent, id ita conſequantur, ne nos indignationem Domini Regis,& perſequutionem omnium Procerum qui ſcandalizati ſunt in hoc verbo, incurramus, precamur vt fidelem veſtrum, dilectum filium veſtrum Ioannem Theſaurarium Eborac. cui vitioſa Monachorum ſuggeſtione aliquatenus lætitiam excuſſiſtis, debitæ conſolationis beneficio exhilaretis.

Epiſcopo NorVVicenſi. EPIST. CXXVIII.

NVntios veſtros à Domino Rege redeuntes ſanos recepimus, promittentes in aduentu Regis, optatum petitionibus noſtris effectum. In omnibus enim conſilio Domini Archiepiſcopi adquieſcet, & honori, & vtilitati Eccleſiæ tota mentis intentione ſtudioſiùs inuigilabit. Verum interim ſcutagium remittere non poteſt, & à quibuſdam exactionibus abſtinere, quoniam fratris gratia malè ſarta nequicquam * coegit, ſed ob hoc pernicioſiſſimè ſciſſa eſt, quòd Domino Regi frat. totam hæreditatem paternam, nominatim terram,* cuius ei poſſeſſionem vis maior abſtulit, noluit abiurare, cùm tamen munitiones & Regi cedere, & obſides dare paratus eſſet, vt terram quam dono patris habuerat, recuperaret. Profectus ergo ad Regem Francorum Comitis Theobaldi fretus auxilio, Francos ſollicitare in diſpendia noſtra, & ..... eorum diuitiis noſtris, viribus, & poteſtati tentat opponere. Agit forte vt & ſic fortuna poſſit grauiùs promereri, quomodo Regem & gentem Francorum, fauente iuſtitia Dei, in manibus noſtris, implebimus in eo menſuram patrum noſtrorum, ſi tamen eorum ſorte voluerimus eſſe contenti. Sed profectò maius eſt quod nobis reſtituto Vernone fortuna promittit. Speratum colloquium nobis ſubtraxerunt Franci conſilio Comitis Theobaldi. Dominus Rex ab Andegaui & Pictauia rediens ad nos tranſmittet qui ſummam rerum gerant, & abſentes ipſius damna commiſſa ſibi à viris adminiſtratione compenſent.

Digitized by Google

Domino Papæ Alexandro. Epist. CXXIX.

HAbent à capite membra vt vigeant, & ſancta Romana Eccleſia Domino auctore, ſal eſt omnium Eccleſiarum. Vnde neceſſe eſt omnes ad vos recurrere, incumbente neceſſitatis articulo, quem per ſe nequeunt expedire. Eſt autem apud nos cauſa difficilis inter venerabilem fratrem noſtrum Michaelem Laudauenſem Epiſcopum, & Rodbertum filium anteceſſoris ſui, quam niſi Apoſtolica authoritas interueniat, finem diebus noſtris non credimus habituram. Vexati ſumus in ea diutius, ſed temeritatem præfati R. nullo correctionis genere potuimus coercere, quin nouiſſima eius, prout nobis referebantur, ſemper eſſent deteriora prioribus. Vt enim de corporis immunditia taceamus, incendia, rapinas, & varias figuras criminum eius ad nos plurimi perferebant. Quotiens inter eum & aduerſarios ſuos multo ſtudio multóque labore reformauimus pacem; totiens ab eo pax ſciſſa & reformata receſſit, tandem excommunicatus ab Epiſcopo ſuo veſtram adijt Majeſtatem, ſed an abſolutionis veſtrę meruerit gratiam ignoramus. Apoſtolicas tamen litteras retulit, quibus venerabilis frater noſter Vvigorn. Epiſcopus pręcipiebatur illi, & quibuſdam complicibus ſuis, & Epiſcopo Laudauenſi, & Rad. Archidiacono ſuo juſtitiam exhibere: Deinde paucis diebus elapſis aduerſarij eius nobis veſtræ beatitudinis apices attulerunt, præcipientes cauſam ſine debito ſine appellationis ſubterfugio terminari, non obſtante reſcripto quo Rodb. auram manſuetudinis per ſubreptionem obtinuit. Partibus itaque in noſtra præſentia juxta mandatum Apoſtolicum conuocatis, prędicti Rodberti petitionibus aduerſarij eius crimina multa in modum exceptionis, oppoſuerunt, in quibus etiam conueniebant eum ſuper crimine læſæ Majeſtatis, dicentes eum cõmiſiſſe falſum in litteris veſtris quas proferebat. Vobis quidem, & fratribus veſtris qui aderant obſtiti, diſſimilitudinem, & litteras quas de induſtria feciſſe viſus eſt, omninò ſuſpectas: & ideò, vt nobis viſum eſt, ad celſitudinis veſtræ examen remittendas. Ipſe verò conſtanter ſe cauſam à vobis accepiſſe dicebat, & omnium quæ continentur in litteris, Romanum

Pontificem laudabat authorem. Vnde habito fratrum noſtrorum conſilio, accepta ab eo iuratoria cautione quòd veſtro ſtabit mandato, eaſdem vobis tranſmittimus per dilectum filium veſtrum Rad. Laudauenſem Archid. rogantes vt eum in iuſtis poſtulationibus ſuis audiatis, & miſerias Laudau. Eccleſiæ, quas vobis exponet, oculis propitiationis veſtrę reſpiciatis. Prætere a nobis, ſi placet reſcribite, qua animaduerſione feriendi ſunt corruptores litterarum veſtrarum. Difficile enim eſt ad ſingula huiuſmodi quæ emergunt, Maieſtatis veſtræ conſilium expectare.

Abbatiſſæ. Epist. CXXX.

NEgligentiæ tuæ, vt interim ſic dicatur, multiplices & graues exceſſus vlteriùs diſſimulare non poſſumus, cùm ad aures Rom. Pontificis delicta tua peruenerint, & aduerſus innocentiam veſtram ſanctæ Romanę Eccleſiæ promoueāt indignationem. Te quidem ſæpè monuimus, vt à famoſa familiaritate & cohabitatione Hug. Officialis, toti qui tuæ religioni eſt in offenſionem & ſcandalum, modis omnibus abſtineres, cùm ex mandato Domini etiam pes vel oculus ſit ob huiuſmodi cauſam proijciendus. Huc vſque contemptum veſtrum, vtcumque portamus, adhuc de periculo animæ tuę & famę dolemus, & te profectò ſine mora dolere faciemus, niſi vitam tuam in melius commutaueris, & domus tuæ famam correctione cœli *ſtudueris reformare. Apoſtolicum namque mādatum & increpationes ſuſcepimus, quæ nobis indicunt non eſſe parcendum, ſi tibi vlteriùs pepercerimus in erroribus tuis. Proinde in virtute obedientiæ tibi præcipiendo mandamus, vt præfatum H. à familiaritate & conuerſatione domus tuæ amoueas infra vij. diem à ſuſceptione præſentium litterarum, & adminiſtrationes Eccleſiæ tuæ gerere non permittas, ne ſi aduerſus hęc venire prętumpſeris, te Domini Papæ authoritate ſentias condemnatam.

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CXXXI.

VT de his, quæ à nobis ad Majeſtatis veſtræ examen tranſeunt, poſſitis commodius iudicare, Sanctitati veſtræ geſtorum ſeries eſt fideliter intimanda. Apud nos inter Philippum de Dantcheia, & Raginald. de Lidecumba huiuſmodi controuerſia vertitur. Oſmundus de Sax. nomine jamdicti Philippi, Eccleſias de Renetebia, & Lidecumba, & Fuleſleia poſſidebat. Porrò jamdictus Reginaldus Eccleſias de Lidecumba & Fuleſleia pręfati Procuratoris nomine, O. videlicet, poſſidebat, reddens ei annuam penſionem. Cùm itaque memoratus O. infirmitate grauatus ſe regularium fratrum canoni cōtuliſſet, * Philippum qui poſſidebat, vocauit vt ei res ſuas reſignaret. Rationibus ergo Procuratoris expletis pacificè P. ingreſſus eſt in Eccleſiam de Renetebia. Tranſiens autem ad Lidecumb. & Fuleſleiam, à ſupradicto Raginaldo minimè admiſſus eſt. Implorato autem ad vim pulſandam præſidio Iudicis cùm in poſſeſſionem inducendus videretur, Rag. qui iam poſſeſſionem induerat, ad noſtram audientiam appellauit. Die igitur complacita aſſiſtentibus partibus noſtro conſpectui, P. teſtibus, inſtrumentis & chartis Sar. Epiſcopi, & Monaſterij Ambresbienſis ſufficienter munitus, Eccleſias de Lidecumba & Fuleſleia ſuas eſſe, & ſe eas per O. poſſediſſe dicebat. Ad hęc Rag. ſe eas diu tanquam ſuas quietè poſſediſſe dicebat, ſed minus inſtructum veniſſe, cùm inſtrumentis & teſtibus abundaret: vnde ei circiter duorum ſpatium menſium quo cauſam ſuā procurare ſufficeret, duximus indulgendum. Quo ferè elapſo ſæpedictus Rag. nobis apparuit dicens ſe Curiam noſtram habere ſuſpectam, & teſtium & inſtrumentorum ſibi ob hoc deeſſe copiam, quòd ante dictus P. domeſticus noſter & cognatus eſſet, & cum ideò multis eſſe terribilem. Nos autem parati eramus compellere teſtes, ſi quos haberet, vt darent teſtimonium veritati, aut cauſam alij Epiſcopo, de quo magis confideret, delegare, ne ſibi noſtra authoritas in aliquo obeſſe videretur: Ipſe verò ob hoc nihilominus, ad veſtram appellans audientiam, feſtum beati Andreę examinationi cauſę pręſcripſit. Nos itaque veſtro pro voto & debito deferentes, vobis

vobis cauſam tranſmittimus, id ſolum poſtulantes, vt ſeruata vtriuſque iuſtitia cauſam ſic ab aliis decidi iubeatis, vt nobis omnis ſuſpicionis occaſio, & laboris neceſſitas ſubtrahatur.

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CXXXII.

ECcleſiam de Vvacheringiis Richardus de Ambly nomine Monachorum quorumdam, de quorum iure eſſe dignoſcitur, aſſerens ſe poſſidere, eam quidam apud Lond. Epiſcopum à præfatis Monachis petiuit, R. de Ambly nec præſente, neque citato. Veruntamen Epiſcopus, ſicut ſui poſtmodum nobis nuntij monſtrauerunt, confeſſione aduerſariorum, & quibuſdam motus inſtrumentis, iamdictam Eccleſiam, volentibus ita forſan Monachis, Rad. adiudicauit, quamuis duo Clerici Richardi de Ambly adeſſent, quorum alter ſe geſtorem negotiorum Richardi aſſerebat. Ambo verò publicè proteſtabantur Rich. abſentem & non citatum minimè debere condemnari. A ſententia igitur Dom. Lond. ad noſtram audientiam appellarunt, die præfinito comparuerunt Rich. & Rad. cum Monachis ſibi fauentibus. Cùm ergo cauſa diu ventilaretur, protulit memoratus Rad. duo inſtrumenta quæ apud nos fecimus detineri, quoniam alterum vitio manifeſtæ turpitudinis præditum eſt, alterum falſitatis arguitur. Nihilominus memoratus Rad. repetebat Eccleſiam ſibi adiudicatam. Porro quia Prior Monachorum aberat, qui de cauſa nos diligentius inſtruere poterat, quia & de inſtrumentorum veritate plenius cognoſcere volebamus, cauſa in alium diem differenda videbatur. Sed ſçpedictus R. cauſam appellationis ſuſpendi non debere allegans, ad Apoſtolicę ſedis audientiam appellauit, diem præfigens Dominicam, qua cantabitur, *Lætare Ieruſalem.*

Thomæ Præpoſito Cellenſi. EPIST. CXXXIII.

SVſcepimus olim mandatum felicis recordationis Papæ Eugenij, vt inter Monachos de Croiſlenda, & Haldenum quendam ſuper Eccleſia de Sutertona, & decimis quibuſdam cauſam decideremus. Igitur idem mandatum exequentes

E

ſuper præfato negotio, & diligenter cognoſcentes, præfatam Eccleſiam Monachis adiudicauimus cum ablatorum plena reſtitutione, quę ad æſtimationem xv. marcarum fuit idoneorum teſtium ſacramento probata. Monachis ergo frequenter reſtitutionem exigentibus, & eaſdem decimas in præſentia Domini Lincol. tandem H. ad noſtram audientiam appellauit, cúmque ambæ partes ante nos conſiſterent, cœpit H. cauſam diu definitam ſuper Eccleſia Sutertona inſtaurare. Porrò cùm Monachi in petitione ſua perſeuerarent, xv. marcas ſibi adiudicatas cum quibuſdam decimis exigentes, Haldenus aſſerens ſe non debere ſuper his reſpondere, ad audientiam Sedis Apoſtolicæ appellauit, diem pręfigens Dominicam qua cantabitur *Quaſi modo geniti.*

Ioannes Gaufrido de Sancto Aedmundo.

EPIST. CXXXIII.

CVm in ſolemnitate Paſchali reformandę mihi pacis gratia Andegauum profectus eſſem ad Regem, ipſum ante Dominici corporis perceptionem per Abbatem Sancti Victoris Pariſienſis, & alios Religioſos, feci diligentius conueniri ſuper pace R. filij veſtri, adhibitis etiam aliis amicis, de quorum fide in Curia ſpem conceperam pleniorem: Sollicitaueram enim antea ſuper hoc virum optimum, & ſuis meritis mihi reuerendum, Magiſtrum Galterium de Inſula, & per ipſum alios Patres quorum fides mihi videbatur eſſe ſincerior. Rex autem & pro Dei Religione, & intercedentium reuerentiâ, reſpondit benigniùs: audito tamen quòd ad Dominum beati Abundi res iſta pertineret, Vvillelmum de Haſting, per quem veritatem inquiſiuit, fecit acciri, ne quid per ſurreptionem diceret ab ipſo. Ille autem quatenus potuit & auſus eſt, benignius expoſuit cauſam veſtram. Præcepit ergo Rex puerum ad ſe mitti, vt indultæ remiſſionis præſens reciperet litteras, quas ad regni Officiales, vt de pace ipſius conſtaret, adportaret rediens. Itaque puerum cum feſtinatione ſicut Domino placuit, & noſtra neceſſitas exigebat, ad Magiſtrum Galterium de Inſula tranſmiſi, cuius fidem & charitatem nobis exhibitam remuneret fundator Eccleſiæ Chriſti, pro

cuius fide & amore, ſicut nobis conſcientia teſtis eſt, læti quandoquidem neceſſe eſt, damna, iniurias, contumelias, & exilium ſuſtinemus, certi quam fidelis eſt Dominus, qui non tentari nos patietur ſupra id quod poſſumus, ſed de ipſa tentatione profectum ſalutis & anteactæ vitæ purgatione eliciet. De me loquor & quibuſdam aliis, quos ſcio in hac tribulatione congratulari, vt crebrò meditentur, & dicant ei. *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo.* Patimur enim per gratiam Dei, non vt adulteri aut homicidæ, non vt incendiarij aut ſacrilegi, ſed velut Chriſtiani. Hanc fidem veſtram inſaniam reputat mundus, & conſtantiam fidei pertinaciam vocat: profeſſionem veritatis & nota & nomine vanitatis, verum cultum Religionis appellatione hypocriſis aut ſuperſtitionis, aut alterius falſitatis dehoneſtare conatur, ſed Princeps Apoſtolorum aliter ſentit & contrarium docet. *Eſt enim*, vt ait, *gratia apud Dominum, quia in hoc vocati eſtis à Chriſto, vt ſequamini veſtigia eius. Et, Si quid patimini propter iuſtitiam, beati eritis.* Aderit dilecte mi, aderit arbiter conſcientiarum & iudex, cuique redditurus vt meruit, & tunc palam fiet, quicquid modo garriat mundus, qua mente quiſque vixerit. Interim quæſo tuis, & Sanctorum quos noſti, me facias precibus adiuuari, vt ſi minimè ſum, quod non credo, in Chriſti via, iuſtorum reducat ad ſe viam: ſi in via ſum, me per proſpera & aduerſa, vt ſibi beneplacitum fuerit, perducat ad vitam. Si Magiſtrum Galterium videris, ei per te, & per amicos quantaſcumque poteris gratias referas, & maximi per Comitem Gaufridum, quem diligit, & ſi facultas affuerit, eum recipias, & ab aliis recipi facias tanquam Angelum Domini, quoniam & ipſe vt arbitror, Dei miniſter eſt, & quantum licet in Curia membra Chriſti multipliciter conſolatur. Quos puer inuenerit adiutores, quia neſcit meus ſtatus, pro parte poterit iudicare. Imputabis quæſo, fortunæ, non mihi, quod in eum humanitatem ampliorem non potui exercere. Vtinam amicos amodò meliores inueniat! Ego profui quatenus tempora permittebant. Audio Magiſtrum Galterium iuramento arctari, vt neque litteras, neque nuncios recipiat exulantium. Ex quo patet quàm miſera neceſſitas bonis viris immineat, quos non licet mandata diuinæ legis, officia videlicet charitatis implere.

Abbati ſancti Edmundi. EPIST. CXXXV.

SVper ſtatu veſtro, quem Deus proſperum faciat, non ſollicitari non debeo, præ mente iugiter habens merita ſinceritatis veſtræ. Si quidem nec charitas elabitur per incuriam, nec fraude ſurripitur, nec excutitur violenter, eò quod in mentibus electorum ſolidiùs à Chriſto & in Chriſto fundatur. Obſequium meum vobis ſubtrahit malitia temporis, ſed voluntatem nullus auferre poteſt: ad hoc nulla proficiet violentia, totiúſque fraudulentiæ conatus euacuabitur, eo miſericorditer largiente profectum, qui gratuita bonitate charitatis dedit initium. Erit itaque dignationis veſtrę naufragium Eccleſiæ, & exulum Chriſti ſollicitudines, & labores, veſtris, & Sanctorum qui vobiſcum ſunt, orationibus ſubleuare: vt qui nos tempeſtati expoſuit, & pro ſe patiendi contulit animum, patientiæ perſeuerantiam largiatur, *Hac eſt*, enim, *gratia*, ſicut Petrus loquitur, vt Chriſti & Sanctorum paſſionibus ſaltem aliquatenus communicemus, certi quod compatientes & conregnabunt. Numquid enim mentis inflammet gehennam? Ridet ad hæc prudentia carnis, & perfidorum vocibus Iudæorum inſultat, & maledicit ei qui cum Chriſto pendet in ligno: ſed interim, iuxta vaticinium Deboræ, *noua bella diſponit Dominus*, *portas hoſtium ipſe ſubuertit*.

Nicolao de Monte S. H. EPIST. CXXXVI.

NOuit fraternitas tua quàm patienter ſuſtinuerimus damna, iniurias & contumelias nobis & noſtris illatas à dilectiſſimo Domino noſtro illuſtri Rege Anglorum. Ipſe autem abuſus patientia noſtra ad ſanctiſſimæ matris ſuæ prorupit iniurias, ſponſam loquimur Crucifixi, & illam non eſt veritus ancillare, pro cuius liberatione Filius Dei Dominus morte turpiſſima voluit condemnari. Monuimus eum ſæpius affectu patris, fide Domino debita ſupplicauimus, corripuimus authoritate Paſtoris: ipſe in perſona noſtra patrem ſuum itidem fidelem contempſit,

& paſtorem, & nequid de cætero veritati ſubtractum ſit, quod Eccleſiæ periculoſius, & ſibi pernicioſius eſt, illum, cuius ineſſe gerimus, conſpuit Christum. Habebuntur hæc vana, & contemnat vt ſolet, ſi filius Dei Eccleſiæ non dicit Paſtoribus, *Qui vos ſpernit me ſpernit, & qui tangit vos tangit pupillam oculi mei.* Proceſſit vlterius ſollicitudo noſtra, vt pro pace Eccleſiæ ſummus Pontifex deuotas preces porrigeret, ſed non eſt exauditus: exhortationes adhibuit, & ſurdum repperit auditorem: increpationes adiecit, contemptę ſunt: tandem Apoſtolica tuba comminationes intonuit, ſed nec ſic potuerunt fides & religio excitari. Ne quid autem omitteremus ex contingentibus, Rex Francorum, qui ei eſt amicus & Dominus, omnem adhibuit operam & diligentiam: ſed nec ille pro ſua reuerentia meruit exaudiri. Ad colloquium eius acceſſimus; ſed nec ad conſpectum eius ſumus admiſſi, nec veſtri nominis aut cauſæ Dei permiſit fieri mentionem. Miſimus ei poſtea nuntios venerabiles viros, & litteras patentes vt par erat, in quibus expreſſa erat & juſtitia Eccleſiæ, & noſtræ petitionis ſententia: ſed noſter & eorum labor, quantum in eo eſt, ceſſit in caſſum. Secuti eramus fidem Dominæ Imperatricis, ſicut tu noſti, & ipſe ignorare non debet: ſed nos vſquequaque deluſit. Quia ergo hæc patientia noſtra Eccleſiæ Dei pernicioſa eſt, ſed pernicioſior illi cuius nouiſſima fiunt indies deteriora prioribus, nobis autem pernicioſiſſima, quos oportebit ante Tribunal Sponſi non modo de operibus proprijs, ſed & de ſanguine eius, & afflictione Sponſę reddere rationem: pro certo noueris, & Dominæ Imperatrici intimes, quòd in perſonam eius & terram in breui, imò in breuiſſimo, vitâ comite, & Domino authore, exeremus gladium Spiritus ſancti, qui omni gladio ancipiti penetrabilior eſt, vt ſit in ruinā induratę carni, & ſopito, imò ferè extincto ſpiritui in ſalutem. Perſuadeas ergo Dominæ noſtræ vt nos de cætero habeat excuſatos in eo quod vltrò diſſimulare non licet: ſciat quia pro certo quòd ſi reuixerit vir eius, & conſilium matris recipiat audiens vocem Domini, nos ad honorem Dei, & voluntatem ſuam paratos inueniet. Interim morientem filium pariter, & eodem lugeamus affectu, qui ſalutem eius & honorem, Deo teſte, conſimili deſiderio optamus pariter & optamus. Hæc

Digitized by Google

cum dolore,lacrimis, ſingultibus, & ſuſpirijs loquimur, tanquam viſcera noſtra de clauſtro pectoris acerbitate ferri extracta ardore cauterij inuramus: quod & Deus ſcit, in cuius injuriam exercere vlterius non debemus impiam impietatem, ei in terris, matrem,patrem,ſororem,prȩferendo,& Dominum: non eſt dolor ſicut dolor iſte: Sed charitas Dei, & vtilitas,& honor eius qui curatur, nos vrget vt hȩc forti animo ſufferamus. Vale, ſaluta, & ſollicita fratres noſtros, vt nobis impetrent ſpiritum conſilij & fortitudinis, orantes pro Domino Rege, vt ei aſſit ſpiritus ſcientiæ & veritatis, quatenus pax eius ecclesiȩ Dei & nobis reformetur in Domino.

G. Prioribus ſanctæ Eccleſiæ Cantuarienſis.

Epist. CXXXVII.

Meminiſſe poteſt & debet veſtra diſcretio quanta reuerentia ſit Patribus exhibenda, & quantam humanitatem ſancta Cantuarienſis Eccleſia Archiepiſcopis ſuis impenderit. Licet illum qui prȩſidet nobis non audeam ſuis deceſſoribus coæquare, qui in eccleſia noſtra coruſcant miraculis,tamen cauſam quam iſte tuetur, inferiorem eſſe non arbitror. Eadem enim eſt, cùm vtrobique pro libertate & ſalute Eccleſiæ certatum ſit. Spero autem in Domino, quoniam & Eccleſia Romana multis indiciis dat auſum confidendi,hanc patris noſtri peregrinationem & laborem conualeſcere ad reſtaurationem Cantuarienſis eccleſiȩ, & integram reformationem dignitatum & priuilegiorum,quibus beato Lanfranco prȩſidente gaudebat. Sed hoc in auribus veſtris dictum ſit, vnde & vos decet omnem pro viribus, imò & ferè ſuprà vires opem ferre patris naufragio, & cum beneficiis promereri, vt cùm Deo authore obtinuerit, veſtri poſſit & debeat meminiſſe in bono. Nónne enim indecens eſt & probroſum ſi Epiſcopo pro iuſtitia exulanti alieni ſubueniunt eius neceſſitatibus, eius filij cuius honorem & gloriam theſauriſat,communicare noluerunt? Nónne ei in Capitulo omnia, & ſanctorum capſas obtuliſtis, vt hæc vobis acquireret? Ergo quia ob hanc cauſam Romanæ Eccleſiæ tenetur in aliquantula pecunia, ſupplicat

ipſe, & ego fidelis veſter conſulo, quatenus ei in hac neceſſitate ſubueniatis, ne Dominum Papam beneficij ſui pœniteat, & vos pudeat & pigeat inhumanitatis veſtræ in perpetuum. Annuent vobis extraneorum exempla, qui propriis vſibus & neceſſitatibus ſubtrahunt, & labore manuum exquiſita, quæ vſibus veſtris impertiunt.

M. R. Redonenſi. EPIST. *CXXXVIII.*

DIu eſt amicorum amantiſſime quòd de ſtatu tuo, & aliorum veterum amicorum certiorari deſidero, eo quidem ardentiùs quo rarius ſollicitum vel de te, vel à te certiorari contingit. De te tamen aliquid interdum audio, & hoc beneficio intermeantium, ſed à te nihil vnquam audiui: quod vnde contingat, non plane video, niſi quòd te coniicio, quoniam dies mali ſunt, & tu vir prudens, ex quadam ſiluiſſe cautela. Ego vt infirmitatem meam fatear in auribus tuis, & inſipientiam meam amico reuelem, tanquam mihi numquam hanc potui habere cautelam, quoniam vellem amicorum opportunitatibus communicare, & eorum pro modulo meo gerere ſollicitudinem. Cùm ergo tibi ſæpiùs ſcripſerim, & tu numquam ſcripſeris, amplius ſuccenſa ſollicitudo nequit vlterius cohiberi, quin per proprium inquirat nuntium, quis tuus vel veterum ſit ſtatus amicorum, nec ſic veteres dixiſſe arbitreris, vt inueteratos in quibus charitas refrigeſcit, dictos intelligas, cùm ego nec ſenſerim, nec dixerim eos aliquod charitatis diſpendium ſuſtinere. Quis enim ego ſum, vt ſeruum judicem alienum, qui Domino ſuo ſtat aut cadit? Stabit autem Deo auctore, & mihi vtique charitas officioſa eſt, ignara tòtius mali, fortis vt mors, & ſinceritatem ſuam multis & perennibus prodit indiciis: habet hæc teſtimonium jugiter majus Ioanne, quod ei perhibent tam opera quàm fructus operum. Si vacas, & licet; & id curas, per latorem præſentium, quem ad hoc miſi, de ſtatu meo & aliorum poteris certiorari, idémque aperiet tibi quomodo de tuo facias certiorem. Noueris autem quoniam mihi licet, & ad hoc vacuus ſum, & tota deuotione ſollicitus, vt tuis & tuorum, ſi quid peregrinanti dignaris iniungere, mandatis libenter obediam, mihíque

loco magni muneris erit, ſi me aliquo obſequio tui, mandato tuo contigerit occupari. Aude ergo amice, aude aliquid petere aut præcipere amico ſe & ſua tota affectione animi exponenti.

R. Priori Mintonæ. EPIST. CXXXIX.

VBi humanum conſilium deficit, ex neceſſitate confugitur ad diuinum, quod, vt opinior, nulla via facilius aut felicius obtinetur, quàm ſi amici Dei illud precibus ſtudeant obtinere, culpa patrocinio indigentium demeretur. Ego quidem exulo & proſcriptus ſum, & quòd ad hominem alteratus, penè iuſtam cauſam non video, licet apud Dominum me acerbiora meruiſſe conſcius ſum, & fortaſſis peccatis meis exigentibus euenit, vt hîc flagellis acerbioribus feriar, & tamen cauſam percuſſionis ignorem. Eo autem magis timenda ſunt judicia Dei, quò de occultiori juſtitia & ſecretiori ratione proueniunt. Eſt autem pœna duplex, cùm & ipſa ſentitur, & cauſa ignoratur. Si tamen diuinæ miſerationis eſt, vt me pro iuſtitia pati velit, gratiſſimum habeo, certus quoniam ita amicos beare cenſuerit, quia per multas tribulationes itur ad regnum. Fateor me Eccleſiæ Dei ſeruaſſe fidem, & Archiepiſcopo meo, vt oportuit, fideliter obediſſe: nec me, Domino auctore, vnquam ſeruatæ fidei aut obedientiæ pœnitebit. Spero autem quòd & Archiepiſcopus veſter recto calle Patrum ſequens veſtigia per viam mandatorum Dei pergit ad vitam. Vnde paternitati veſtræ, & domui, & fratribus veſtris, quanta poſſum deuotione, ſupplico, quatenus agonem noſtrum Domino precibus commendetis, vt ſi minimè ſumus, reducamur ad viam, ſi in via, quod vtique credimus, proficiamus & perducamur ad vitam. Nihil enim nobis aliud neceſſarium eſt, niſi vt Domino placeat cauſa noſtra.

BaldeVVino Archidiacono Exonienſi. EPIST. CXL.

LIcèt multis retro temporibus dilectioni veſtræ obnoxius tenear: tamen veſtræ ſinceritatis non tam frequens quàm jugis ſollicitudo deuotionem meam ſibi reddit indies arctius

obligatam.

obligatam. Quem enim non promereatur in aduerſis infatigata & indeficiens fides, cuius pectus non ſuccendit & inflammat in periculis & conflatorio tentationum, charitas incorrupta, officioſa, & ſupereminens? Quod in vobis commendo, in me multum expertus ſum, ſed in fratre meo magis experior: nam ſortem eius mea reputo duriorem, niſi quòd mea & illius ex animo ſunt communia, & ſic eadem conditio eſt. Grauius tamen exulat, qui domi exulat. Sicut enim in ciuitate ſua florere glorioſum eſt, & jucundum nobilitari in patria, ita apud ſuos egere, aut vileſcere calamitoſum eſt. Minoris namque erubeſcentiæ eſt apud extraneos mendicare. Nonnullus autē, imo & multus eſt vſus aduerſitatis huius, vtique noſtrum, per quam & nos nobis, & mundus, & fideliùs & familiariùs innoteſcit. Gaudentes enim diſcimus, quod à multis temporibus audieramus, & ſcriptum eſt à ſeculis multis, Qui in proſperis amicus non apparet, in aduerſis non latet inimicus. Ergo dilectiſſime in procella turbinis huius laruam quiſque depoſuit quam induerat, & fallaces abſterſit fucos, & ſuum oſtendit vultum facie reuelata. Vnde quia fidei & charitatis veſtræ faciem in veſtrà, quæ videtur, tribulatione, eandem quidem cernimus, ſi vtique clariorem & illuſtriorem eam jure & merito amplius approbamus, & vt ei condignè reſpondeatur à nobis crebris ſuſpirijs optamus, & maximo deſiderio: & quod interim reſpondemus affectu, Deus autem charitati proculdubio reſpondetit effectu, vt iuxta quod promiſit, menſuram bonam & coagitatam, & ſupereffluentem refundat in ſinum veſtrum. In qua autem conditione verſetur cauſa veſtra, Domino Epiſcopo ſcripſi, & deinde quæ circa nos ſunt orationibus adiuuetis, ne deficiat fides noſtra, aut aliquid faciamus ad turbinem huius procellæ, vnde Dominus offendatur, ſed quod ſuum eſt faciat, cum tentatione & prouentum: & quidem jam cœpi, quia & deuotionem contulit pro juſtitia patiendi, & acerbitatē mitigauit exilij: leuius enim eſt modò quàm fuerat die prima. Numquid enim aliquid defuit nobis? nónne Patres habuimus quomodo notos & familiares, & quia amorem quem profitentur, officiorum & beneficiorum exhibitione declararunt? Affleritur ergo ad amoris comprobationem teſtimonium maius Ioānne: opera enim quę ipſi faciunt teſtimonium perhibent de eis.

Digitized by Google

R. Fratri ſuo. EPIST. CXLI.

TIbi perpaucis ſcripſi, quia ſtatum meũ tã ex litteris Domino Epiſcopo miſſis, quàm ex ipſa voce latoris agnoſces. Cùm autem quid relatu dignum emerſerit, illud tibi ſignificare non differam. Tu verò interim conſilium & voluntatem Domini Epiſcopi & M. B. Archidiaconi diligenter explora, & omnium aliorum amicorum, vt ex his authore Domino aut reſcribas, aut exequaris quod maximè videbitur expedire. Nec ſuper meo mouearis exilio, ſed meměto quia nihil intulimus in hunc mundum, ſed nec efferemus quidem. Deus cauſam juſtificet, quoniam & ego confido juſtam eſſe, quia conditio mea non modo mihi tolerabilis eſt: ſed jucunda, præſertim cum ad cauſam reſpicio: nec dico quin amariora meruerim, ſed illa mihi à perſecutore non opponuntur, ſed peccatum ponitur. Flagellum purgationis meæ gratanter excipio; ſi probatur patientia, ſpero quia proficiet ad coronam: ſi ſic vt ſuperbia conteratur affligor, ſcio quia deuota humilitas conſcendit ad gloriam. Conſtat autem quod omne flagellum prodeſt patienti, quod ad contemptum mundi & virtutum exercitia reddit animum proniorem. Si enim indurat animum acerbioris gehennæ ſtimulus, opinio brutorum hominum eſt merita ex euentibus eſſe penſanda, cùm juſti ſint impiis in deriſum & ſimilitudinem improperij; & ęquiſſimo Dei iudicio perſecutores juſtitiæ à ſe inuicem colluduntur, proſternuntur, confringuntur & pereunt. Iuſtus etiam dormiens dę inimicis ſuis tantò glorioſiùs, quantò innocentiùs triumphabit. Quis ſperauit in Domino, & derelictus eſt? quæretur ab initio temporis, ſed nec in nouiſſimo die poterit reperiri.

Rogero de Sideberia. Epist. CXLII.

ROgero de Sideberia, I. ſalutem, & adoptatum benedictionis fructum. Omnes aliorſum preuolantis, aut præpedictis obſtaculo & moleſtia feliciter præuenire ſpero... * quia deſiderium meum in hac re facile ad implebitur, niſi forte M. de Sideberia, iuuenili alacritate, diligentiæ tuæ præripiat palmam. Sed ſi iſtud in mentem eius venerit, Deus ei tantam lætitiæ & iucunditatis materiam tribuat, vt ei excutiat neceſſitas reddendi quod tibi iuuenilis temeritas præripere moliebatur: Si tamen in hoc & in aliud patrem fuerit imitatus, quod & pertinere videatur ad culpam, nos qui prouectiores ſumus ætate, & gradu, & ſimiles noſtri, corripiamus eum in ſpiritu lenitatis: conſiderantes nos an & ipſi quandoque tantati fuerimus. Nónne hoc puero indulgendum eſt, ſi ſemel inclinatur in nocte, cùm & iuſtus in die ſepties cadat? quòd ſi inceſſiſſet* rem, quò alius non fuiſſet ingreſſus, ſi mater jam non meminit preſſuræ propter gaudium, quia natus eſt homo in mundum: cur amodò ſentiet pater anguſtias parturientis? Ergo hactenus puniatur, vt noſtrum benedicite vſque ad præfinitum diem ei proclamare non liceat, niſi veniâ impetrata, dum tamen fructui benedictionis communicet. De cætero, de honore & amore, quem mihi exhibetis, & fratri meo, vobis gratias refero. Nam quod ei fit, mihi fieri arbitror, adeò & vt de velleribus ouium veſtrarum in ipſo calefacta reputem latera mea.

Guidoni Catalaunenſi Epiſcopo. Epist. CXLIII.

GRatias ago paternitati veſtræ, quæ me in oblatæ cõſolationis gratia dignata eſt præuenire: & quidem tanto me veſtra benignitas ad obſequium ſuum amplius animauit, quanto liberalitas veſtra non modo ex relatione amici veſtri Abbatis Sancti Remigij, verùm ipſa operis exhibitione fideliùs innoteſcit. Eſſet autẽ laudabile apud homines, & magni meriti

apud Deum, in vlnis miſericordiæ venientem excipere peregrinum: ſed longè glorioſius & proculdubiò remunerabilius eſt exulem, imò pro Domino, & libertate Eccleſiæ exulantem ad bonorum participium inuitare. Quid ergo ad hæc reſpondebo Domino meo? Sed profectò charitati veſtræ reſpondebit Altiſſimus, qui non modo opera manuum, ſed vberi retributione in electis ſuis bonam remunerat voluntatem. Is, ſereniſſime Pater, is ſuper vos aperiet oculos miſericordiæ ſuæ, quia vos in me apertos oculos habuiſtis. Ego verò quàm citò potero expediri veniam ad vos gaudens, ſi mihi vmquam diuinitus collatum fuerit, vt veſtræ valeam obſequi voluntati.

Æalredo de Cerda. EPIST. CXLIIII.

TAnto dilectioni veſtræ ad pleniores gratiarum teneor actiones, quanto ſinceriori & feruentiori charitate mei compaſſionem habuiſtis exilij, præſertim cùm mea non præceſſerint merita, licèt ſemper affuerit voluntas promerendi. Et quia ad præſens & meritis veſtris reſpondere non poſſum, interim meipſum obſequiis veſtris promptiſſima voluntate deuoueo, quandoque deuotioni promptę, authore Domino, exhibiturus effectum. Deus autem proculdubio veſtræ charitatis remunerabit officium, & licèt nobis ſubtraxerit retribuendi facultatem, ipſe cuius manus nec inops eſt, nec auara, nec impotens, benignitati veſtræ quod ipſum decet reſpondebit, in miſericordia vberi menſuram bonam & coagitatam, & ſupereffluentem refundens in ſinum veſtrum.

Roberto filio Egidiæ. EPIST. CXLV.

AGratiarum mihi incipiendum eſt actione, niſi & cõſcientiam & famam velim ingratitudinis vitio deturpare. Hoc enim multipliciter promeruiſti, multum quidem in perſona mea, ſed maximè in fraterculo noſtro, cuius prædicaris communicare neceſſitatibus, & eas ſupportare vt tuas, & vt eis communicent alios animare. Noſti enim illud Apoſtoli Petri, ſi vt Chriſtianus quis patitur, non erubeſcat, ſed

glorificet Dominum, hæc eſt enim gratia apud ipſum. Certus es autem, vt arbitror, quoniam iſte noſter fraterculus non patitur quaſi homicida, aut fur, aut maledicus, aut appetitor, alienorum, & hoc ipſum, vt audio, per te aliis innoteſcit, ad conſolationem quidem noſtram, ſed gloriam eorum & ſalutem, qui ei officia humanitatis impendunt. Gratias itaque interim maximas tibi agit affectus meus, dum aliud non permittit facultas exulantis, authore Domino quandoque maximas exhibiturus effectu. Precor autem vt in humanitate quam incepiſti ad fratrem meum laudabiliter perſeueres, quia quod veſtrę ſubtrahitur facultati, tibi à bonorum omnium retributore ſupplebitur. Valete.

Magiſtro Gaufrido de ſancto Aedmundo.

Epist. CXLVI.

PRecor, reuerendiſſime, vt innocentię meæ patrocinium pręſtes aduerſus, vel apud illos, quos Deo teſte gratis periclitatur, & apud quos meipſum poſſe præſtare patrocinium efficaciſſimum confidebam, & adhuc quidem non diffido, ſi tamen amicis noſtris & Dominis veritas innotuerit. Cauſa autem hæc eſt. Suggeſtum eſt Domino Norvvicenſi, & Magiſtro Nicolao me à Senonis ſcripſiſſe Benedicto de Dingeham litteras aduerſus honorem & vtilitatem, & pacem & ſecuritatem eorum, quas quidem non poſſem ſcribere ſine diſpendio conſcientię & vota proditoris. Exſcriptum earum mihi tranſmiſit frater meus, & ego remitto tibi. Dominum in animam meam iudicem & teſtem inuoco, quia nec ego illas ſcripſi, nec eſt in conſcientia mea quis ſcripſerit. Plus dico ſub eadem adiuratione teſtificans, quia neque de mandato, neque de conſcientia aut voluntate, aut ratihabitione conceptę, aut ſcriptę ſunt. Adhuc ampliùs dicam, Ita Deus reducat me in terram natiuitatis meæ, & tuo & aliorum amicorum cōcedat frui viſu, & alloquio, ſicut numquam in vita mea iam dicto Benedicto, vt ex certiſſima conſcientia loquor, vel iſtas vel alias meminerim litteras miſiſſe. Adijcio ad hæc quia cùm potui me pro Nicolao totis viribus Benedicto oppoſui. Sed fortaſſe Bene-

Digitized by Google

Abbati ſancti Edmundi. EPIST. CXXXV.

SVper ſtatu veſtro, quem Deus proſperum faciat, non ſollicitari non debeo, præ mente iugiter habens merita ſinceritatis veſtræ. Si quidem nec charitas elabitur per incuriam, nec fraude ſurripitur, nec excutitur violenter, eò quod in mentibus electorum ſolidiùs à Chriſto & in Chriſto fundatur. Obſequium meum vobis ſubtrahit malitia temporis, ſed voluntatem nullus auferre poteſt: ad hoc nulla proficiet violentia, totiúſque fraudulentiæ conatus euacuabitur, eo miſericorditer largiente profectum, qui gratuita bonitate charitatis dedit initium. Erit itaque dignationis veſtrę naufragium Eccleſiæ, & exulum Chriſti ſollicitudines, & labores, veſtris, & Sanctorum qui vobiſcum ſunt, orationibus ſubleuare: vt qui nos tempeſtati expoſuit, & pro ſe patiendi contulit animum, patientiæ perſeuerantiam largiatur, *Hæc eſt*, enim, *gratia*, ſicut Petrus loquitur, vt Chriſti & Sanctorum paſſionibus ſaltem aliquatenus communicemus, certi quod compatientes & conregnabunt. Numquid enim mentis inflammet gehennam? Ridet ad hæc prudentia carnis, & perfidorum vocibus Iudæorum inſultat, & maledicit ei qui cum Chriſto pendet in ligno: ſed interim, iuxta vaticinium Deboræ, *noua bella diſponit Dominus, portas hoſtium ipſe ſubuertit.*

Nicolao de Monte S. H. EPIST. CXXXVI.

NOuit fraternitas tua quàm patienter ſuſtinuerimus damna, iniurias & contumelias nobis & noſtris illatas à dilectiſſimo Domino noſtro illuſtri Rege Anglorum. Ipſe autem abuſus patientia noſtra ad ſanctiſſimæ matris ſuæ prorupit iniurias, ſponſam loquimur Crucifixi, & illam non eſt veritus ancillare, pro cuius liberatione Filius Dei Dominus morte turpiſſima voluit condemnari. Monuimus eum ſæpius affectu patris, fide Domino debita ſupplicauimus, corripuimus authoritate Paſtoris: ipſe in perſona noſtra patrem ſuum itidem fidelem contempſit,

& paſtorem, & nequid de cætero veritati ſubtractum ſit, quod Eccleſiæ periculoſius, & ſibi pernicioſius eſt, illum, cuius inesse gerimus, conſpuit Chriſtum. Habebuntur hæc vana, & contemnat vt ſolet, ſi filius Dei Eccleſiæ non dicit Paſtoribus, *Qui vos ſpernit me ſpernit, & qui tangit vos tangit pupillam oculi mei.* Proceſſit vlterius ſollicitudo noſtra, vt pro pace Eccleſiæ ſummus Pontifex deuotas preces porrigeret, ſed non eſt exauditus: exhortationes adhibuit, & ſurdum reperit auditorem: increpationes adiecit, contemptę ſunt: tandem Apoſtolica tuba comminationes intonuit, ſed nec ſic potuerunt fides & religio excitari. Ne quid autem omitteremus ex contingentibus, Rex Francorum, qui ei eſt amicus & Dominus, omnem adhibuit operam & diligentiam: ſed nec ille pro ſua reuerentia meruit exaudiri. Ad colloquium eius acceſſimus; ſed nec ad conſpectum eius ſumus admiſſi, nec veſtri nominis aut cauſæ Dei permiſit fieri mentionem. Miſimus ei poſtea nuntios venerabiles viros, & litteras patentes vt par erat, in quibus expreſſa erat & juſtitia Eccleſiæ, & noſtræ petitionis ſententia: ſed noſter & eorum labor, quantum in eo eſt, ceſſit in caſſum. Secuti eramus fidem Dominæ Imperatricis, ſicut tu noſti, & ipſe ignorare non debet: ſed nos vſquequaque deluſit. Quia ergo hæc patientia noſtra Eccleſiæ Dei pernicioſa eſt, ſed pernicioſior illi cuius nouiſſima fiunt indies deteriora prioribus, nobis autem pernicioſiſſima, quos oportebit ante Tribunal Sponſi non modo de operibus proprijs, ſed & de ſanguine eius, & afflictione Sponſę reddere rationem: pro certo noueris, & Dominæ Imperatrici intimes, quòd in perſonam eius & terram in breui, imò in breuiſſimo, vitâ comite, & Domino authore, exeremus gladium Spiritus ſancti, qui omni gladio ancipiti penetrabilior eſt, vt ſit in ruinã induratę carni, & ſopito, imò ferè extincto ſpiritui in ſalutem. Perſuadeas ergo Dominæ noſtræ vt nos de cætero habeat excuſatos in eo quod vltrò diſſimulare non licet: ſciat quia pro certo quòd ſi reuixerit vir eius, & conſilium matris recipiat audiens vocem Domini, nos ad honorem Dei, & voluntatem ſuam paratos inueniet. Interim morientem filium pariter, & eodem lugeamus affectu, qui ſalutem eius & honorem, Deo teſte, conſimili deſiderio optamus pariter & optamus. Hæc

Digitized by Google

cum dolore,lacrimis, ſingultibus, & ſuſpirijs loquimur, tanquam viſcera noſtra de clauſtro pectoris acerbitate ferri extracta ardore cauterij inuramus: quod & Deus ſcit, in cuius injuriam exercere vlterius non debemus impiam impietatem, ei in terris, matrem,patrem,ſororem,pręferendo,& Dominum: non eſt dolor ſicut dolor iſte: Sed charitas Dei, & vtilitas,& honor eius qui curatur, nos vrget vt hęc forti animo ſufferamus. Vale, ſaluta, & ſollicita fratres noſtros, vt nobis impetrent ſpiritum conſilij & fortitudinis, orantes pro Domino Rege, vt ei aſſit ſpiritus ſcientiæ & veritatis, quatenus pax eius ecclesię Dei & nobis reformetur in Domino.

G. Prioribus ſanctæ Eccleſiæ Cantuarienſis.

EPIST. CXXXVII.

Meminiſſe poteſt & debet veſtra diſcretio quanta reuerentia ſit Patribus exhibenda, & quantam humanitatem ſancta Cantuarienſis Eccleſia Archiepiſcopis ſuis impenderit. Licet illum qui pręſidet nobis non audeam ſuis deceſſoribus coæquare, qui in eccleſia noſtra coruſcant miraculis,tamen cauſam quam iſte tuetur,inferiorem eſſe non arbitror.Eadem enim eſt, cùm vtrobique pro libertate & ſalute Eccleſiæ certatum ſit. Spero autem in Domino, quoniam & Eccleſia Romana multis indiciis dat auſum confidendi,hanc patris noſtri peregrinationem & laborem conualeſcere ad reſtaurationem Cantuarienſis eccleſię, & integram reformationem dignitatum & priuilegiorum,quibus beato Lanfranco pręſidente gaudebat. Sed hoc in auribus veſtris dictum ſit, vnde & vos decet omnem pro viribus, imò & ferè ſuprà vires opem ferre patris naufragio, & eum beneficiis promereri, vt cùm Deo authore obtinuerit, veſtri poſſit & debeat meminiſſe in bono. Nónne enim indecens eſt & probroſum ſi Epiſcopo pro iuſtitia exulanti alieni ſubueniunt eius neceſſitatibus, eius filij cuius honorem & gloriam theſauriſat,communicare noluerunt? Nónne ei in Capitulo omnia, & ſanctorum capſas obtuliſtis, vt hæc vobis acquireret? Ergo quia ob hanc cauſam Romanæ Eccleſiæ tenetur in aliquantula pecunia, ſupplicat

Digitized by Google

ipſe, & ego fidelis veſter conſulo, quatenus ei in hac neceſſitate ſubueniatis, ne Dominum Papam beneficij ſui pœniteat, & vos pudeat & pigeat inhumanitatis veſtræ in perpetuum. Annuent vobis extraneorum exempla, qui propriis vſibus & neceſſitatibus ſubtrahunt, & labore manuum exquiſita, quæ vſibus veſtris impertiunt.

M. R. Redonenſi. EPIST. CXXXVIII.

DIu eſt amicorum amantiſſime quòd de ſtatu tuo, & aliorum veterum amicorum certiorari deſidero, eo quidem ardentiùs quo rarius ſollicitum vel de te, vel à te certiorari contingit. De te tamen aliquid interdum audio, & hoc beneficio intermeantium, ſed à te nihil vnquam audiui: quod vnde contingat, non plane video, niſi quòd te coniicio, quoniam dies mali ſunt, & tu vir prudens, ex quadam ſiluiſſe cautela. Ego vt infirmitatem meam fatear in auribus tuis, & inſipientiam meam amico reuelem, tanquam mihi numquam hanc potui habere cautelam, quoniam vellem amicorum opportunitatibus communicare, & eorum pro modulo meo gerere ſollicitudinem. Cùm ergo tibi ſæpiùs ſcripſerim, & tu numquam ſcripſeris, amplius ſuccenſa ſollicitudo nequit vlterius cohiberi, quin per proprium inquirat nuntium, quis tuus vel veterum ſit ſtatus amicorum, nec ſic veteres dixiſſe arbitreris, vt inueteratos in quibus charitas refrigeſcit, dictos intelligas, cùm ego nec ſenſerim, nec dixerim eos aliquod charitatis diſpendium ſuſtinere. Quis enim ego ſum, vt ſeruum judicem alienum, qui Domino ſuo ſtat aut cadit? Stabit autem Deo auctore, & mihi vtique charitas officioſa eſt, ignara totius mali, fortis vt mors, & ſinceritatem ſuam multis & perennibus prodit indiciis: habet hæc teſtimonium jugiter majus Ioanne, quod ei perhibent tam opera quàm fructus operum. Si vacas, & licet; & id curas, per latorem præſentium, quem ad hoc miſi, de ſtatu meo & aliorum poteris certiorari, idémque aperiet tibi quomodo de tuo facias certiorem. Noueris autem quoniam mihi licet, & ad hoc vacuus ſum, & tota deuotione ſollicitus, vt tuis & tuorum, ſi quid peregrinanti dignaris iniungere, mandatis libenter obediam, mihíque

loco magni muneris erit, ſi me aliquo obſequio tui, mandato tuo contigerit occupari. Aude ergo amice, aude aliquid petere aut præcipere amico ſe & ſua tota affectione animi exponenti.

R. Priori Mintonæ. Epist. CXXXIX.

VBi humanum conſilium deficit, ex neceſſitate confugitur ad diuinum, quod, vt opinior, nulla via facilius aut felicius obtinetur, quàm ſi amici Dei illud precibus ſtudeant obtinere, culpa patrocinio indigentium demeretur. Ego quidem exulo & proſcriptus ſum, & quòd ad hominem alteratus, penè iuſtam cauſam non video, licet apud Dominum me acerbiora meruiſſe conſcius ſum, & fortaſſis peccatis meis exigentibus euenit, vt hic flagellis acerbioribus feriar, & tamen cauſam percuſſionis ignorem. Eo autem magis timenda ſunt iudicia Dei, quò de occultiori iuſtitia & ſecretiori ratione proueniunt. Eſt autem pœna duplex, cùm & ipſa ſentitur, & cauſa ignoratur. Si tamen diuinæ miſerationis eſt, vt me pro iuſtitia pati velit, gratiſſimum habeo, certus quoniam ita amicos beare cenſuerit, quia per multas tribulationes itur ad regnum. Fateor me Eccleſiæ Dei ſeruaſſe fidem, & Archiepiſcopo meo, vt oportuit, fideliter obediſſe: nec me, Domino auctore, vnquam ſeruatæ fidei aut obedientiæ pœnitebit. Spero autem quòd & Archiepiſcopus veſter recto calle Patrum ſequens veſtigia per viam mandatorum Dei pergit ad vitam. Vnde paternitati veſtræ, & domui, & fratribus veſtris, quanta poſſum deuotione, ſupplico, quatenus agonem noſtrum Domino precibus commendetis, vt ſi minimè ſumus, reducamur ad viam, ſi in via, quod vtique credimus, proficiamus & perducamur ad vitam. Nihil enim nobis aliud neceſſarium eſt, niſi vt Domino placeat cauſa noſtra.

BaldeVVino Archidiacono Exonienſi. Epist. CXL.

LIcèt multis retro temporibus dilectioni veſtræ obnoxius tenear: tamen veſtræ ſinceritatis non tam frequens quàm iugis ſollicitudo deuotionem meam ſibi reddit indies arctius obligatam.

Digitized by Google

obligatam. Quem enim non promereatur in aduerſis infatigata & indeficiens fides, cuius pectus non ſuccendit & inflammat in periculis & conflatorio tentationum, charitas incorrupta, officioſa, & ſupereminens? Quod in vobis commendo, in me multum expertus ſum, ſed in fratre meo magis experior: nam ſortem eius mea reputo duriorem, niſi quòd mea & illius ex animo ſunt communia, & ſic eadem conditio eſt. Grauius tamen exulat, qui domi exulat. Sicut enim in ciuitate ſua florere glorioſum eſt, & jucundum nobilitari in patria, ita apud ſuos egere, aut vileſcere calamitoſum eſt. Minoris namque erubeſcentiæ eſt apud extraneos mendicare. Nonnullus autē, imo & multus eſt vſus aduerſitatis huius, vtique noſtrum, per quam & nos nobis, & mundus, & fideliùs & familiariùs innoteſcit. Gaudentes enim diſcimus, quod à multis temporibus audieramus, & ſcriptum eſt à ſeculis multis, Qui in proſperis amicus non apparet, in aduerſis non latet inimicus. Ergo dilectiſſime in procella turbinis huius laruam quiſque depoſuit quam induerat, & fallaces abſterſit fucos, & ſuum oſtendit vultum facie reuelata. Vnde quia fidei & charitatis veſtræ faciem in veſtra, quæ videtur, tribulatione, eandem quidem cernimus, ſi vtique clariorem & illuſtriorem eam jure & merito amplius approbamus, & vt ei condignè reſpondeatur à nobis crebris ſuſpirijs optamus, & maximo deſiderio: & quod interim reſpondemus affectu, Deus autem charitati proculdubio reſpondetit effectu, vt iuxta quod promiſit, menſuram bonam & coagitatam, & ſupereffluentem refundat in ſinum veſtrum. In qua autem conditione verſetur cauſa veſtra, Domino Epiſcopo ſcripſi, & deinde quæ circa nos ſunt orationibus adiuuetis, ne deficiat fides noſtra, aut aliquid faciamus ad turbinem huius procellæ, vnde Dominus offendatur, ſed quod ſuum eſt faciat, cum tentatione & prouentum: & quidem jam cœpi, quia & deuotionem contulit pro juſtitia patiendi, & acerbitatē mitigauit exilij: leuius enim eſt modò quàm fuerat die prima. Numquid enim aliquid defuit nobis? nónne Patres habuimus quomodo notos & familiares, & quia amorem quem profitentur, officiorum & beneficiorum exhibitione declararunt? Aſſeritur ergo ad amoris comprobationem teſtimonium maius Ioānne: opera enim quę ipſi faciunt teſtimonium perhibent de eis.

Digitized by Google

R. Fratri ſuo. EPIST. CXLI.

TIbi perpaucis ſcripſi, quia ſtatum meũ tã ex litteris Domino Epiſcopo miſſis, quàm ex ipſa voce latoris agnoſces. Cùm autem quid relatu dignum emerſerit, illud tibi ſignificare non differam. Tu verò interim conſilium & voluntatem Domini Epiſcopi & M. B. Archidiaconi diligenter explora, & omnium aliorum amicorum, vt ex his authore Domino aut reſcribas, aut exequaris quod maximè videbitur expedire. Nec ſuper meo mouearis exilio, ſed meměto quia nihil intulimus in hunc mundum, ſed nec efferemus quidem. Deus cauſam juſtificet, quoniam & ego confido juſtam eſſe, quia conditio mea non modo mihi tolerabilis eſt: ſed jucunda, præſertim cum ad cauſam reſpicio: nec dico quin amariora meruerim, ſed illa mihi à perſecutore non opponuntur, ſed peccatum ponitur. Flagellum purgationis meæ gratanter excipio; ſi probatur patientia, ſpero quia proficiet ad coronam: ſi ſic vt ſuperbia conteratur affligor, ſcio quia deuota humilitas conſcendit ad gloriam. Conſtat autem quod omne flagellum prodeſt patienti, quod ad contemptum mundi & virtutum exercitia reddit animum proniorem. Si enim indurat animum acerbioris gehennæ ſtimulus, opinio brutorum hominum eſt merita ex euentibus eſſe penſanda, cùm juſti ſint impiis in deriſum & ſimilitudinem improperij; & ęquiſſimo Dei iudicio perſecutores juſtitiæ à ſe inuicem colluduntur, proſternuntur, confringuntur & pereunt. Iuſtus etiam dormiens de inimicis ſuis tantò glorioſiùs, quantò innocentiùs triumphabit. Quis ſperauit in Domino, & dereliĉtus eſt? quæretur ab initio temporis, ſed nec in nouiſſimo die poterit reperiri.

Digitized by Google

Rogero de Sideberia. Epist. CXLII.

ROgero de Sideberia, I. ſalutem, & adoptatum benedictionis fructum. Omnes alioꝛſum prçuolantis, aut præpedictis obſtaculo & moleſtia feliciter præuenire ſpero... * quia deſiderium meum in hac re facile ad implebitur, niſi forte M. de Sideberia, iuuenili alacritate, diligentiæ tuæ præripiat palmam. Sed ſi iſtud in mentem eius venerit, Deus ei tantam lætitiæ & iucunditatis materiam tribuat, vt ei excutiat neceſſitas reddendi quod tibi iuuenilis temeritas præripere moliebatur: Si tamen in hoc & in aliud patrem fuerit imitatus, quod & pertinere videatur ad culpam, nos qui prouectiores ſumus ætate, & gradu, & ſimiles noſtri, corripiamus eum in ſpiritu lenitatis: conſiderantes nos an & ipſi quandoque tantati fuerimus. Nónne hoc puero indulgendum eſt, ſi ſemel inclinatur in nocte, cùm & iuſtus in die ſepties cadat? quòd ſi inceſſiſſet* rem, quò alius non fuiſſet ingreſſus, ſi mater jam non meminit preſſurę propter gaudium, quia natus eſt homo in mundum: cur amodò ſentiet pater anguſtias parturientis? Ergo hactenus puniatur, vt noſtrum benedicite vſque ad præfinitum diem ei proclamare non liceat, niſi veniâ impetrata, dum tamen fructui benedictionis communicet. De cætero, de honore & amore, quem mihi exhibetis, & fratri meo, vobis gratias refero. Nam quod ei fit, mihi fieri arbitror, adeò & vt dę velleribus ouium veſtrarum in ipſo calefacta reputem latera mea.

Guidoni Catalaunenſi Epiſcopo. Epist. CXLIII.

GRatias ago paternitati veſtræ, quæ me in oblatæ cóſolationis gratia dignata eſt præuenire: & quidem tanto me veſtra benignitas ad obſequium ſuum amplius animauit, quanto liberalitas veſtra non modo ex relatione amici veſtri Abbatis Sancti Remigij, verùm ipſa operis exhibitione fideliùs innoteſcit. Eſſet autẽ laudabile apud homines, & magni meriti

glorificet Dominum, hæc eſt enim gratia apud ipſum. Certus es autem, vt arbitror, quoniam iſte noſter fraterculus non patitur quaſi homicida, aut fur, aut maledicus, aut appetitor, alienorum, & hoc ipſum, vt audio, per te aliis innoteſcit, ad conſolationem quidem noſtram, ſed gloriam eorum & ſalutem, qui ei officia humanitatis impendunt. Gratias itaque interim maximas tibi agit affectus meus, dum aliud non permittit facultas exulantis, authore Domino quandoque maximas exhibiturus effectu. Precor autem vt in humanitate quam incepiſti ad fratrem meum laudabiliter perſeueres, quia quod veſtrę ſubtrahitur facultati, tibi à bonorum omnium retributore ſupplebitur. Valete.

Magiſtro Gaufrido de ſancto Aedmundo.

EPIST. CXLVI.

PRecor, reuerendiſſime, vt innocentię meæ patrocinium pręſtes aduerſus, vel apud illos, quos Deo teſte gratis periclitatur, & apud quos meipſum poſſe præſtare patrocinium efficaciſſimum confidebam, & adhuc quidem non diffido, ſi tamen amicis noſtris & Dominis veritas innotuerit. Cauſa autem hæc eſt. Suggeſtum eſt Domino Norvvicenſi, & Magiſtro Nicolao me à Senonis ſcripſiſſe Benedicto de Dingeham litteras aduerſus honorem & vtilitatem, & pacem & ſecuritatem eorum, quas quidem non poſſem ſcribere ſine diſpendio conſcientię & vota proditoris. Exſcriptum earum mihi tranſmiſit frater meus, & ego remitto tibi. Dominum in animam meam iudicem & teſtem inuoco, quia nec ego illas ſcripſi, nec eſt in conſcientia mea quis ſcripſerit. Plus dico ſub eadem adiuratione teſtificans, quia neque de mandato, neque de conſcientia aut voluntate, aut ratihabitione conceptę, aut ſcriptę ſunt. Adhuc ampliùs dicam, Ita Deus reducat me in terram natiuitatis meæ, & tuo & aliorum amicorum cócedat frui viſu, & alloquio, ſicut numquam in vita mea iam dicto Benedicto, vt ex certiſſima conſcientia loquor, vel iſtas vel alias meminerim litteras miſiſſe. Adijcio ad hæc quia cùm potui me pro Nicolao totis viribus Benedicto oppoſui. Sed fortaſſe Bene-

Digitized by Google

dictus ipſe me litterarum laudauit authorem. Numquid verbo eiꝰs credi debuit, qui ſicut mihi aduerſario ſuo gratiam detrahere ſtuduit amicorum, ita illis meum ſubtrahi deſiderabat obſequium? Vtique callide circumuenit credulos hoſtes ſuos, vt literarum falſus citaretur author, & non caueretur verus, ſed efficaciùs lęderet non ſuſpectus. Si tamen Calumniator meus Benedictus, aut alius me velit arguere, procedat, & palam arguat, & niſi meam defendero innocentiam, abſque contradictione concedo me proditoris pœna puniendum. Quod ſi innocentia mea claruerit, quæſo ne antiqui amici & Domini gratiam debitam ſubtrahant innocenti: ſi verò criminator meus tacendo detrahere maluerit, quàm palàm arguere, precor vt purgatione, quæ Dominis meis placuerit, acceptâ, habeatur abſolutus. Nec hoc dixerim, vt ab eis emolumentum temporale expectem, cui iam per triginta menſium curricula exulanti ſufficit liberalitas Chriſti, qui & cæli paſcit volatilia, & lilia veſtit agrorum. Inquis ergo, quid petis? ſane quod illis magis quàm mihi proſit, antiquam & debitam in Domino charitatem: Eos enim authore Chriſto diligam quamdiu ero, velint nolint. Quòd ſi illi diligere noluerint diligentem ſe, cras reſpõdebit mihi iuſtitia mea, ſi quid in monte Dominus videbit. Sed dicit Nicolaus meus, vt audio, quòd ſtilus meus eſt: ego planè illum meum eſſe non credo, Dominúſque mihi teſtis eſt, quòd magis doleo, quòd ſoliditas eius tantæ falſitatis admiſit ſuſpicionem facilem; quoniam iactura quam ex multis diebus perpeſſus ſum...... *Nõ enim erat leuiter amplectenda occaſio vt ab amico diſcederet, pręſertim tempore iſto. Ego liberante me cordium inſpectore, facile euadam. Et vtinam ipſe de leuitate judicij aduerſus amicum innocentem, non facile turpitudinis incurrat notam.

Magiſtro Nicolao. EPIST. CXLVII.

DIu quidem à ſcriptitationibus, quas tibi mittere conſueuerã cõtinui calamũ: ſed eò magis feruet affectꝰ. Nã & dolor plerũque immoderatus affectatas ſuſpendit lachrimas, eóque magis cruciat animum in exulceratæ mentis clauſus anguſtiis, quo diutius egrediendi & diffundendi ſe & prodeundi in lucem libertas denegatur. Nec hoc dixerim tanquam inun-

dantis procellę ſubactus impetu, cùm Philoſophia docente didicerim, quòd ſicut malè cuncta miniſtrat impetus, ita vigor eius diuturnus eſſe non poteſt, impulſus turbinę ſurgente ab inſperato, ſubitò cuncta confundit, ſed in momento diſparet, ſed ferè ante deficit quàm langueſcat. Cùm ergo figura huius mundi pertranſeat velut vmbra, in momento turbinis, vt fumus euaneſcat in conſpectu philoſophantium, & magis conſtet ex fide Chriſtianorum, quónam pacto in proſperis vel aduerſis, ſapienti aliquid verborum eſſet diuturnum. Quod autem momentaneum eſt, cuius Philoſophantis animum deijciet vel extollet? Mihi itaque perſuaſum eſt quod * vlla re non poſſum ęquanimiter ſuſtinere, & niſi me conſcientia non remordet, gaudere in tribulationibus & in rapina bonorum, diuinæ diſpenſationi: tamen quod amicos videre non licet, quòd grata beneuolorum colloquia ſubtrahuntur, quod eorum quæ mihi eſſent ex officio gerēda, denegatur materia & facultas: ſuper his, inquam, moueor, moueor inquam ſuper his; ſed ſuper afflictione Eccleſiæ longè ampliùs moueor, & in turbatione amicorum, quam continuis fere diebus audio. Concutiuntur omnia viſcera mea, verum nulla doloris cauſa valentior aut violentior eſt quàm hæc: quodam turbine hanc à quorumdam mentibus, de quibus confidebam, & qui videbantur aliquid eſſe, excuſſit, vt operum teſtimonio conuincitur, charitatem. Et hoc eſt, amiciſſime, quod in auribus tuis, quod iſtic diſſimilem opinior, deploro, quod colorem optimum video immutatum, & argentum fidelium verſum eſſe in ſcoriam. Quęris fortaſſe vnde iſta conijciam. Ad quod ego. Hæc non conijcio, ſed conuinco, quòd cùm multos amicos habuerim in proſperis conſtitutus, vix vnus & alter inuenti ſunt, qui in aduerſis, vt credunt poſitum, aut velint aut audeant ſalutare: verumtamen ſi ſalutationis mihi impertitæ ſpecię, quàm occaſione mei, periclitentur. Sed fortaſſe meas recipere litteras criminoſum eſt, & ſic potero cohiberi ne ſcribam, verum Domino authore vt amicos, & minus diligentes, aut omninò aduerſos non diligam, nullus poterit inhibere. Sed de his hactenus. De cætero precor, vt fratrem meum, qui & ſi non plenam gratiam, quam numquam demeruit, pacem tamen Domini Regis adeptus eſt, habeas commendatum, & Domino

meo Epiſcopo Norvvicenſi commendes: & quoniam mihi tres marcas de præſenti feſto Sancti Ioannis reddere non auderet, precor vt eas quocumque voluerit nomine transferat in fratrem meum, quia quicquid ei boni fecerit, gratius acceptabo, quàm ſi mihi in própria perſona eſſet exhibitum.

Domino Henrico electo Baiocenſi.

Epist. CXLVIII.

Gaudeam magis an doleam de verbo iſto quod factum eſt de nobis à Domino, ferè incertum eſt, etiam mihi diutiùs deliberanti. Cùm enim ſubuectionem veſtram præſertim de bonis meritis procedentem intueor, diuinę diſpenſationi congratulor, & virtutibus quas à primæua ætate veſtra velut in altero Patriarcha Iacob ſuccreſcentes & proficientes amplectebatur, & vt omnino neſcirent defectum, eas continuæ rationis & quotidianæ benedictionis auxilio roborabat. Sed cùm ex alio latere illa, quæ quondam fuit inclyta Sareſberienſis Eccleſia velut orbata ſuo Sole ſe menti ingerit, & Clerus occurrens mœſtus lacrimabili voce ingeminat, *Pater mi, Pater mi, Currus Iſrael & auriga eius*, cur nos deſeris, aut cui nos deſolatos relinquis? & in hunc modum plura multiplicans, quæ facilius eſt cogitare, quam ſcribere; lachrimas continere non poſſum quin lugeam cum lugentibus, & participatione doloris matris meæ Sareſberienſis Eccleſię, moram geram; cùm cogito de ſucceſſore, competitorum turba concurrit, ſed ſi quis ſit quem animus meus conijcit alios pręceſſurum, deceſſoris habita collatione, peræquum habetur, ac ſi Phaeton currus paternos vſurpet. Cuius ergo tam ferreum pectus eſt, vt contineret lacrimas? triſtitia abſorberet, niſi & hunc animo intimaret, quia ſuis incommodis angi, non amici, ſed ſe amantis eſt. Itaque animos conſolatus adquieſco, & gratias ago Deo, qui ſolus potēs eſt, & ſplēdore veſtro ad gloriam ſuam, & aliud regnum voluit illuſtrare. Verùm quia nunc à partibus noſtris receditis, precor attentiùs, vt ante diſceſſum veſtrū mihi ſemper,, & vbique veſtro pacem reformare ſtudeatis, & fratri meo. Nouit enim Dominus quia hanc indignationem

me

me promeruiſſe non credo. Prouidete itaque, Pater, ſi placet, in quo calculo relinquitis amicos veſtros.

R. Abbas ſancti Remigij, Abbati ſancti Amandi.

Epist. CXLIX.

Amicorum fidem articulus neceſſitatis examinat, & qua quiſque moueatur ad alium affectione conuincit. Nobis autem, quia iampridem totum animum deuouimus obſequio veſtro, deuotúmque Domino authore inuiolabiliter conſeruamus, grauis & oneroſa incumbit neceſſitas, quoniam veſtra gratia de qua plurimum confidimus, ſperamus, & petimus ſubleuari. Nam quod fortaſſe mirabimini, addicti ſumus exilio, & in eo iugi ſollicitamur & torquemur anguſtia. Siquidem Clericus quidam nobis longè ſemper amiciſſimus, cuius omnia tam proſpera, quàm aduerſa à multis retrò temporibus noſtra ſunt, litterarum eruditione & morum honeſtate, tanto cunctis probatior, quanto notior, ab Anglia exulat apud nos, & nos domi noſtræ exulamus cum illo. Suſtinet enim indignationem Regis Angliȩ, non ſuo quidem merito, vt de noſtra, & ipſius loquamur conſcientia, ſed quia Domino ſuo Cantuarienſi Archiepiſcopo, vt oportuit, ſeruiuit. Is eſt magiſter Ioannes de Saresberia, bonum teſtimonium habens in partibus ciſmarinis & tranſmarinis. Vt ergo à nobis ipſis tam proprij, quàm futuri exilij amoueatis anguſtias, dilectioni veſtræ attentiùs ſupplicamus, vt cum interuentu Comitis Flandrenſis & veſtro, reconcilietis Regi Anglorum, & ſicut videritis expedire, ei litteras Regis patentes perquiratis, quibus ſecurè redeat, & ſuis in pace fruatur bonis. Sciatis pro certo quia nos in nulla re magis poteritis promereri, nec eſt quod diſſimuletis, quia conſtat pluribus, poteſtatem vobis eſſe collatam, ſi voluntas affuerit.

Digitized by Google

Domino Exonienſi. Epist. CL.

POſt receſſum Domini Papę multa vobis relatu digna emerſerunt, nec de Curia imperatoris aliquid certum eſt, ideóque ab eorum quæ publicè dicuntur relatione deſciſco, & propriis incumbo negotiis. Promiſit mihi Pictau. Archid. vt ante jam ſcripſi, quòd reconciliationi meæ operam daret, ſi quatenus proceſſerit, non reſpondit. Nunc autem cum per Epiſcopum Laudau. qui Regis gratiam dicitur habere præ cæteris, iteratò ſollicitaui ſcripto, ſicut vobis lator præſentium poterit indicare. Si verò alicubi in præſentia veſtra de pace mea actum fuerit, ad eam quæſo firmandam per vos, & alios laboretis, quæ nec perfidiæ maculam, nec turpitudinis irroget notam, alioquin malo perpetuò exulare. Si enim exigeretur à me, vt abnegarem Archiepiſcopum meum, quod nullus ſuorum fecit adhuc, nec aliquis de tota Anglia: abſit vt adquieſcam tantæ turpitudini primus, aut vltimus. Seruaui quidem debitam fidem venerando meo Archiepiſcopo, ſed ex conſcientia mea ſaluo honore Regis, contra quem ſi quis dixerit me eſſe verſatum, vbi hoc excuſare nequiuero, ad honorem & beneplacitum eius, dictante iuſtitia, paratus ſum emendare. Nouit enim cordium inſpector, & verborum iudex & operum, quòd ſæpiùs & aſperiùs quàm aliquis mortalium corripuerim Dominum Archiepiſcopum de his, in quibus ab initio Dominum Regem & ſuos, zelo quodam inconſultiùs viſus eſt ad amaritudinem prouocaſſe, cùm pro loco, & tempore, & perſonis, multa fuerint diſpenſanda. Credo autem indubitanter quia & mihi ſaltem cras reſpondebit iuſtitia mea per miſericordiam Domini, & proculdubio Domino Cantuarienſi, quod ad litteraturam & mores, plurimum profuit exilium iſtud, & aliquantulum mihi ipſi, vt diſpoſitionis diuinæ gratias habeam. Nollem quidem expromittere quòd Cantuarienſi de cætero non ſeruirem, & tamen mihi Deus teſtis eſt quod ex propoſito veſtro ero de cætero curialis. Si verò mihi Dominus redeundi viam aperuerit, reſcribite ſi placet, an

me redire oporteat cum cibis & tota ſarcina. Nam ſi hoc fuerit, plures equi neceſſarij erunt, & prȩterea quæ ad prȩſens deſunt.

Priori Meritonæ. EPIST. CLI.

GRatias ago vobis, quod, ſicut ex litteris veſtris, & plurimorum relatione didici, mei ſollicitudinem geritis, & ſpero quòd per miſericordiam Dei mihi proderit ſollicitudo veſtra. Credo jam profuiſſe, & veſtris & amicorum aſcribo precibus, quòd mihi proſperè ceſſerunt omnes dies peregrinationis meæ. Et quia me veſtrum ſemper & vbique reputo, precor attentius, vt pro me intercedatis ad Dominum, ne me ſupra id quod poſſum tentari patiatur, ſed cum tentatione prouentum faciam: quando, & quomodo ſibi viſum eſt, ſi tantum hoc viſum fuerit, me reducat in terram natiuitatis meæ ſine diſpendio conſcientiæ & famæ, & conceptam indignationem Domini Regis, qui me Domino & conſcientiâ teſte gratis diu perſequutus eſt, & adhuc perſequitur, mitiget. Parcat illi Deus, & non ſinat vt procella turbinis huius ab animo meo excutiat charitatem. Confido autem quod Dominus Lond. & Archid. Pictau. ſi oportunitatem viderint, agent de pace mea. Nec diffido de Ricardo Deluci. Precor itaque vt & vos, ſi opportunitatem videritis, iſtos pro me ſollicitetis, quatenus tamen Eccleſiæ veſtræ non credideritis obfuturum. Si autem homines interpellare tutum non fuerit, Dominum quæſo deuotiùs exoretis, vt greſſus meos dirigat in ſemitis ſuis, petens hîc & vbique locorum mihi patriam facere, & quicquid aufertur domi, peregrè ſaluberiter compenſare.

Digitized by Google

Domino Morinenſi. Epist. CLII.

TEntatio fidem probat, & affectio mentis ex operibus fideliſſimè inuoteſcit, & quidem cùm tota Cantuarienſis, immò Anglorum Eccleſia fidem veſtram experta ſit, & probatam iure æquiſſimo prædicet charitatem, eò quod Patris noſtri & Domini primus omnium naufragium excepiſtis, & paternè recèpiſtis exules nos, & eis non modo expoſuiſtis, ſed & communicaſtis bona veſtra ad libitum ſuum ſuprà vires veſtras; ſed tamen infra animum libertate nobili generoſum. Ego tamen ad gratiarum actionem ſpiritualiùs teneor, * quem in Magiſtro R. cognato meo ſpiritualiter recepiſtis, & amplæ miſerationis impendiſtis ſolatium, & quia tantæ humanitati vt deceret reſpondere non poſſum, deſidero vt quod ei feciſtis & facitis, vobis retribuatur à Domino, qui potens eſt, & menſuram bonam, & coagulatam & ſupereffluentem reddat, & ſuper fundat in benefacientium ſinus. Ego autem totum id quod poſſum, obſequio veſtro libens deuoueo, acturus Deo gratias, ſi miſericorditer dederit, vt poſſim vobis officioſus eſſe in aliquo.

Richardo Archidiacono Pictauienſi. Epist. CLIII.

MEminiſſe poteſt veſtra diſcretio, in qua ſpe à vobis diſceſſerim, quando me ſinceritas veſtra quadam reconciliationis & pacis via præoſtenſa exhilarauit: & quia mihi nondum inuotuit quatenus conualuerit fidei veſtrę promiſſio, quæſo vel nunc, me, quem incerta ſpe feciſtis, non ſine temporis rerúmque diſpendio graui, hactenus fluctuare; à dubitationis hunc ambiguo abſoluatis, vt de cetero ſemper veſter ſim & veſtrorum. Nam ſi redire tutum fuerit, paratus ſum Domino, Regi, & condignè ſatisfacere, vbicumque non potero meam innocentiam excuſare. Vos fortaſſe ab huius verbi tractatu militares tumultus hactenus præpedierunt, aut domeſticus hoſtis, & cui ſi .... * fuerit, nunquam habebo pacem. Non enim ante nocuit quàm fidem & amicitiam pollicitus eſt, & multam pro-

motionem. Nunc autem obſecro mihi ſignificetis, quatenus me ſperare oporteat, & qua via incedendum ſit, ſi alia vobis placet, quàm quæ priùs oſtenſa eſt: & ſi aliquo modo mihi redeundum fuerit, prouidete, vt per Cantiam ſecurè tranſire poſſim, memineritiſque minarum, & verbi quod vobis expoſui Pariſius.

Henrico electo Bajocenſi. EPIST. CLIIII.

NOn paruæ temeritatis eſt, ſi quis euacuare nititur conſilium Domini, cuius & ſi mutetur ſumma, diſpoſitio tamen ſemper impletur; proinde nec fortunæ ſæuientis acerbitas, nec adulantis blanditics compoſitum animum ſui reddit immemorem, vt ſtatum ſperet, niſi de gratia, vel caſum timeat, niſi de malorum conſcientia meritorum. Itaque qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat, & quem mundus perſequitur, clamet ad Dominum; per cuius eſt miſericordiam liberandus, ſi conuerſus clamauerit. In quantum quis deſperat de gratia, eo ipſo gratiam demeretur. Nam quis ſperauit in Domino, & derelictus eſt? Vt vobis hæc conſtent, non magis poteſtis eligere in Patrum liberis, quàm oculata fide conſpicere in viis veſtris. Nam & ego hoc video recolens annos adoleſcentiæ veſtrę, & proceſſus, licet ſe aduerſitatum turbines frequenter ingererent, iugiter proſperatos eſſe in Domino. Hoc fortaſſe ſanctus, & tanta prole dignus Pater veſter, velut alter Iacob, præſagiebat in Spiritu ſancto, qui vos ſicut ſuum, & ſibi notum Ioſeph, in germine virtutum ſuccreſcentium, quas videbat, amplectebatur præ cęteris, & ferè vſque ad inuidiam, fratrem ſe totum indulgebat ei, quem à Domino nouerat præelectum, & pro aliorum ſalute per proſpera & aduerſa, per infamiam & bonam famam, in Principum gratiam pręmittendum. Siquidem vos pro Domino & Eccleſia, pro Patrę & fratribus guſtatis de calice iſto, & circa ſitim vobis abſynthium propinatum eſt & acetum ab his, qui nobis miſcent & porrigunt calicem, & vtinam calicem Salutaris! guſtatus inquam, & vtinam amodò ſubtrahatur, vt pro voto veſtro Domino poſſitis familiariùs & quietiùs inhærere: ſi tamen ſic vobis expedit, & Eccleſiæ Domini. Hęc autem, vt pote conſcius

manuum veſtrarum, quia coaluimus ab antiquo, retexui, promotioni veſtræ congaudens, & gratias agens quantas poſſum Deo promotionis auctori, licèt meo, immò totius Eccleſiæ veſtrę infortunio & reparabili iacturæ compatiar. Didici enim apud Ethnicos, quia ſuis incommodis grauiter angi, non amici, ſed ſe amantis eſt. Sed quid faciet illa quondam nobilis & glorioſa præ cæteris, nunc autem, quod ſine lachrimis nequeo dicere, vilis & abiecta inter filias Ieruſalem, Eccleſia Saresb. tanto patre orbata? quis Epiſcopo naufraganti porrigat dexteram? quis Clerum conſolabitur? Nam hinc mihi audire videor voces eiulantis Cleri & populi vna voce clamantium, *Cur nos Pater deſeris, aut cui nos deſolatos relinquis?* Vtique inter eos quos rumigeruli ſubſtituerunt vobis, vix quiſquam occurrit vobis dignus ſedere in ſcabello pedum veſtrorum: & profecto nullus, & ſi libertas adeſſet, nunc mihi apparet idoneus magis quàm ſi Sole ſublato de mundo quæratur inter nunc exiſtentes, quis impleat vices eius. Dominus tamen potens eſt de lapidibus ſuſcitare filios Abrahæ. Sed iā à luctu publico ad cauſam redeo propriam, qui in quo calculo verſetur conditio mea, poſtquàm ab Anglia receſſiſtis, prorſus ignoro. Nam interim ſpes erat certior, vt ante ſæpe ſcripſi. Non diffiteor quin Eccleſiæ & Archiepiſcopo Cantuarienſi debitam fidem ſeruauerim, ſed quòd ex conſcientia contra honorem Regi debitum, aut vtilitatem, me in nullo verſatum eſſe monſtrare paratus ſum, aut ſi alicubi deliqui, ſicut Regi & Domino condignè ſatisfacere, iuſtitia dictante, ſi placuerit illi. Nec eſt quod poſſem cum integritate famę & conſcientiæ facere, quod pro recuperanda pace & gratia eius, animo libenti non faciam. Placeat itaque veſtræ dignationi me in hac parte ad honorem Dei inſtruere, & mihi per Imperatricem & alios, vt commodius viſum fuerit, pacem ſub æquis conditionibus, ſcribi ſine turpitudine procurare.

Richardo fratri ſuo. EPIST. CLV.

SI affectum aut preces à tua ſalutatione ſuſpenderem, mihi ſalutis propriæ, quæ ſine tua eſſe non poteſt, merito viderer gaudia pręcluſiſſe. Cùm ergo eam de more ſcribentium

ad amicos pagina non prætenderit, non fecit hoc defectus charitatis, aut meæ puſillanimitatis motus, ſed contemplatio neceſſitatis tuæ. Vt ergo meo de te deſiderio ſatisfiat, illius te ſalutis participatione ſalutet Altiſſimus, qua Virgo puerpera, cuius incorruptiſſimam mentem eſſe & fuiſſe non ambigo, filium ſuum ſinceriſſima charitate cupiebat eſſe ſalutatum. Miraris fortaſſe cum populo, & cum amicis doles quod pacem, quę mihi à sereniſſimo Rege Angliæ oblata dicitur eſſe, non recepi, præſertim cum litteratores & meliores viri non modo admiſerint, ſed auiditate rapuerint eam. Memineris autem eam ſub ea mihi fuiſſe conditione oblatam, qua Naue, qui vertitur in ſerpentem, princeps filiorum Amon, qui coanguſtans ac comprimens eſt, aut populus mœroris, in confœderatione volebat recipere habitatores Iabes, quæ dicitur exſiccata, in Galaad, aculeo videlicet teſtimonij. Inquit enim in Scriptura, *Feriam vobiſcum fœdus, ſi eruam omnium veſtrum oculos dexteros, ponámque vs opprobrium vniuerſis filijs, & finibus Iſrael.* Poteram namque recipere quæ mihi, vt opinior, per iniuriam auferuntur, ſi æterna vellem vſquequam poſtponere, & libertatem ſpiritus pernicioſo, & certe periculoſiſſimo arctare iuramento. In ſuo ſenſu quiſque abundat. Ego dextrum oculum in cæleſtium contemplatione, & fide inuiſibilium, & futurorum ſpe occupari non dubito, & ſiniſtrum ad caduca & temporalia, & ad momentum defluentia inclinari. Illi benigniùs admiſſi ſunt, & Domino authore, poterunt in fidei ſuæ ſinceritate ſaluari. Ego, prout exigebatur, ſine diſpendio ſalutis & famę, petitam non poſſem præſtare cautionem. Spero itaque conuerſus ad Dominum, quoniam & mihi die craſtina erit ſalus, cùm incaluerit Sol, qui reuelabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium, cuíque reſpondente ..... * & iniuria ſua. Licet enim hac dierum hebdomada premat meas cum Ammonitis ſuis, populo ſcilicet mœroris, & filiis gehennæ, cùm Chriſtus aderit, & conſolabitur in electis ſuis, in quibus nunc patitur ad momentum. Conſolare dilecte mi, dilecte mi conſolare, qui ſi modicum pertranſieris, nec locus eorum inuenietur, quia impij vt fumus euaneſcent. Quod ſi interim angit expectatio, in arbitrio tuo & conſilio Epiſcopi erit, vt declines ad me à facie tribulátis, quia ſi ita placuerit, te ſinceriſſimè

brachiis charitatis venientem excipiam, habiturus te non modo comparticipem bonorum omnium, ſed etiam quatenus ipſe permiſeris, tam mihi, quàm meorum cuſtodem & præceptorem, & ſi dici ſuſtines, affectione patrem. Cætera prependes & litteris aliis, & tuas, quibus ſoles non vereberis communicare. Rex Francus, & Gallicana Eccleſia coexulibus noſtris nullam exhibent humanitatem. Vtinam tu non immaniores inuenias conciues tuos & domeſticos fidei compromiſſæ! Quòd ſi neceſſitas vrgeat, licet præſentes habeas fratres, nullum me humaniorem inuenies, quia nullus ſanguine grauior eſt, ſed nec charitate, vt arbitror. Salutabis amicos, & ſanctos ſollicitabis, vt neceſſitatibus veſtris communicent, ſubleuando eas interceſſionibus ſuis. Felices tibi ſemper ad vota ſucceſſus Altiſſimus largiatur.

Nicolao de Sigillo. EPIST. CLVI.

ERat, vt memini genus hominum, qui in Eccleſia Dei Archidiaconorum cenſentur nomine, quibus veſtra diſcretio omnem ſalutis viam querebatur eſſe prçcluſam. Nam vt dicere conſueuiſtis diligunt munera, ſequuntur retributiones, ad iniurias præmium faciunt, calumniis gaudent, peccata populi comedunt, quibus viuitur ex rapto, vt non ſit hoſpes ab hoſpite tutus. Qui in eis prçſtantiſſimi ſunt, debent vtique ſeruare legem Domini, ſed non faciunt. Hçc & ſimilia ſolebat in miſerrima conditione hominum, veſtrç pietatis miſeratio deplorare. Bonis autem viris & amicis veſtris agendum eſt gratias Deo & Domino Lincol. vt qui aperuit oculos veſtros & viam docuit, quâ hoc genus hominum non modo perueniat ad ſalutem, inenarrabili ſaluandorum corona decoratum, ſed ſuperiorem conſequatur aureolam, quæ ſicut martyrio laureatos, & virginitate vernantes, ſic Prædicationis officio coruſcantes inſignit. A Domino factũ eſt iſtud, qui oculos cæcitatis veſtræ aperuit, & patefacta Veritate in cauſa Archidiaconorũ pernicioſam fecit mutare ſententiam. Licet autem meritò gaudeant Archidiaconi veſtro iudicio abſoluti, cum me minorem quàm ipſos concepiſſe de veſtra promotione lętitiam *.... quia vbicumque locorum ſum, me ad honorem & obſequium veſtrum,

Digitized by Google

veſtrum, in quibus diſcretionis veſtræ cenſura præſcribere dignaretur, pro iuſtiſſima dignitate deuoui. Magni ſi quidem muneris inſtar eſſet, ſi mihi aliquid infra vires meas velletis iniungere, & peregrinantis affectum vtcumque experiri. De cætero lator præſentium in obſequio mei, & fratris noſtri diutius immoratus eſt, & inuentus vſquequam fidelis. Habet autem ſcribendi peritiam, & plurium experientiam vtilitatum, quem ſi pro amore veſtro vobis in obſequio veſtro retinere placeret, & vti obſequio eius, nobis eſſet gratiſſimum, quia ei ad præſens voluntatem noſtram non poſſumus prouidere. Confidimus autem quoniam apud vos opera ſua & diligentia promerebitur, vt exinde noſtra vel aliorum commendatione non egeat.

Magiſtro Hunfrido. EPIST. CLVII.

A Sapiente quærendum eſſe conſilium, ſcripturarum monita docent, & fidem amicorum in anguſtiis comprobandam. Cum verò minus dubito de ſapientia veſtra, quoniam litterarum copia, tum rerum experientia comparaſtis, tum quod præuium eſt, ſuſcepiſtis de gratia; nec de ea apud vos quam natura & virtus veſtra multis probata mihi pollicentur, charitate diffido. Inde eſt quod à vobis in huius meæ neceſſitatis articulo conſilium petens, precor attentius, quatinus mihi per nuntium, quem ad Dominum Baiocenſem direxi, ſuper ſtatu meo reſcribatis, quod ſalua honeſtate ſine qua nihil expediens arbitror, maximè videbitur expedire. Vt autem de conſilio dando plenius inſtruamini, cauſa mea hæc eſt. Eccleſię & Archiepiſcopo Cantuarienſi debitam ſeruaui fidem, & ei vbi iuſtitia & modeſtia videbantur adeſſe, & in Anglia, & in partibus ciſmarinis fideliter aſtiti. Sicubi verò aut exorbitare à iuſtitia, aut modum excedere videbatur, reſtiti, & in faciem horum mihi Deus teſtis eſt, & conſcientia, & amici, & ſocij, qui nobiſcum verſati ſunt. In his autem omnibus contra honorem Domino Regi debitum, aut vtilitatem, ex propoſito nihil feci, ſicut dictante iuſtitia docere paratus ſum, ſi liberum & tutum fuerit: aut ſi in aliquo inuenirer obnoxius, condignè & animo libenti ſatisfaciam. Tractatum eſt in hoc

anno de pace mea, & obtentum eſt à Rege, vt mihi liceret redire, ſi tactis ſanctis iurare vellem, quòd contra honorem vel vtilitatem eius non fuerim in partibus ciſmarinis. Retuli hoc ad Dominum Papam, & reſpondit Regem & Curiam interpretatos fuiſſe contra eius honorem, ſi quid à me factum agnoſceret contra ipſius voluntatem, & diſſuaſit ne ſub ea conditione redirem, ſed expectarem, vt ira eius aliquantulum deferueret. Deinde ſollicitauerunt me quidam, vt pręſtarem ſecuritatem, quòd in nullo deinceps iuuarem Archiepiſcopum, vt ſic redirem in gratiam Regis. Ego autem, licèt non tenear Archiepiſcopo ad fidelitatem ex hominio vel iuramento, nec fidei obligatione, vt pote qui nihil ei debeo, niſi obedientiam, quæ omni Epiſcopo debetur à ſubiectis ſuis: quia tamen inhoneſtum credidi eſſe Dominum abnegare, & renuntiare obedienti, quod nullus adhuc de toto regno fecit, conditionem hanc recipiendam eſſe non credidi. Alias autem quicquid ſalua conſcientia & fama poſſem, libenter facerem. Cum hęc Domino Rothomagenſi, de quo multum confido, exponerem, mihi conſtanter auxilium repromiſit. Placeat itaque vobis mihi ſuper hoc reſcribere conſilium veſtrum, ſciatiſque pro certo, quia mihi propoſitum eſt, vt non ſim de cætero Curialis: & hoc ipſum bene nouit Dominus Cantuar. à cuius me ſubtraxi conſortio, ſed nec fidem ſubtraho, nec charitatem.

Roberto .... Egidiæ. EPIST. CLVIII.

PRæter eam quam affectio fraterna remunerationem veſtræ excitat, crebro in mente mea congratulandi vobis cauſam & gratiam, colloquendi occaſionem ſæpiſſimè præſtat tranſmiſſum mihi à vobis ſignaculum fidei & deuotionis inſigne. Ipſa enim materia muneris, ſi qualitates ipſius diligentiùs intueamur, vt cùm B. Archid. & R. de Sideberia & fraterculus veſter non diſſentiant, expreſſè indicat quid principaliter dominetur in animo mittentis. Autum enim imputribile, largum ad dilatationem, nec igne, nec tunſionibus

incontaminabile, vt pote quod nullam admittit rubiginem, verum & aliorum metallorum cuſtoditiuum eſt, nónne fidem imputribilem, largam & dilatatam figurat, charitatem conſtantem in aduerſis, moderationem virtutum conſeruatricem in proſperis? ea enim ſicut meliùs noſtis, cui rerum natura phyſica docente innotuit, auri natura eſt quam prædixi. Vnde prudentes, qui pecuniam ſuam volunt imputribilem conſeruare, auro miſcent argentum, vt ex auri conſortio argentum abſque rubigine conſeruetur. Formæ verò rotunditas perfectionis indicium eſt, vt mittentem doceat, in præfatis virtutibus conſummatum. Genuinus fulgor elucentis prudentiæ & ſcientię imago eſt. Quid, quia color ipſe cæleſtis rectiſſimè innuit, quò in actibus ſuis præcipuè tendat animus mittentis? Ipſum verò lapidis nomen verborum & operum deſignat venuſtatem. Iacinthus enim, ſi de formæ gratia, dictionis attendamus originem, totus flos, vel vniuerſaliter florens interpretatur. Ia etenim vniuerſalem ſonat, & cinthus vertitur in florem. Et ne in huius tempore ſtatus * articulo fidei vacillet, aut humanis perſuaſionibus ſeducatur, & ſubſcriptio fidem confirmat, & illuminat rationem. Nam rationem ab errore purgans cum mittit ad Chriſtum; & ne tribulationibus & preſſuris Chriſtiani fides ab infirmitate deficiat, victoriam aſcribit Chriſto. Quibus duobus verbis & fides ab infirmitate, & ratio ab errore purgatur. Et quia finis pugnæ victoria eſt, & fructus victoriæ corona, Chriſto conſequenter regnum attribuit, vt cum eo regnaturos doceat, qui cum Chriſto certaminum & laborum diſcrimina pertulerunt, & aduerſarios eius, quando iuſtitia in iudicium conuertetur, contritione & confuſione duplici conterendos. Si quidem honor Regis iudicium diligit, & oculi eius vident quia diligit æquitatem. Nam vbi amor, ibi oculus. Et hæc mihi videtur eſſe duarum conceptio clauſarum: tertia verò nomen Chriſti repetit, & imperij reticet dignitatem, ea diſpenſatione vt arbitror, quo & animus ſuſcipientis in perſecutorum ſuorum victore, & Regum Rege figatur Chriſto, eique cohæreat inſeparabiliter, & vt oſtendatur non eſſe hodie imperatorem, qui ad Chriſtum pertineat, cùm

Digitized by Google

ſchiſmaticus per vim & fraudem & labem hereticorum, nitens inſecabilem ſcindere vnitatem, integritatem corrumpere, inceſtare pudicitiã, & quantum in ipſo eſt, euertens, & promiſſiones veritatis euacuans, Romanum imperium Chriſto machinatur auferre. Inſtat ergo vt nomen Chriſti de imperio deleatur: ſed vt muneris tui docet inſcriptio nomen Chriſti ſingulariter permanet in æternum, & præſumentis imperium, & de falſo nomine gloriantis exinanitus eſt honor, & profecto humiliabit eum, qui eſt ante ſæcula. Hæc omnia & plura, quæ breuitati inſiſtens prætereo, in annulo contemplatus ſum, faternam charitatem agnoſcens in munere, & ad virtutem ſalubriter & multipliciter eruditus ex muneris qualitate. Nonne ergo talis omni iure & merito amandus eſt & colendus? & quod amare ſemper licet, nec prohiberi poteſt, & hoc indeſinenter & intenſiuè efficio, & habeo in propoſito, vt cum licuerit, debitum amori cultum gratanter impendam. Interim vero quantas poſſum gratias ago, rogans attentiùs, vt fraterculum noſtrum commendatum habeatis, & his quæ nos contingunt, quam licuerit diligentiam impendatis.

Domino Exonienſi. EPIST. CLIX.

Licet ex more ſcribentium ad amicos ſalutis votum pagina non prætendat, nihil tamen affectuoſius eſt in votis, & orationibus meis, quàm vt viç veſtræ iugiter proſperentur in Domino. Salutationem etiam Domino & Patri debitam nequaquam ſuſpendit defectus, aut immutatio charitatis, ſed conſulta diſpenſatio & officiorum, & omnium quæ rectè geruntur ratio moderatrix. Diſpenſationis verò cauſa in propatulo eſt, vt eam omnino non oporteat, aut paucis expediat allegari. Nam inſidiis dicunt omnia plena eſſe, vt bonis inuicem colloquendi aut ſcribendi tutum non poſſit eſſe commercium. Neſcio quid friuolum contra innocentiam molitur iniquitas, & vrgente ſtimulo conſcientiæ inceſſanter pungentis, & vrentis, omnes ſuſpectos habet, & omnia, iure quidem & merito, quia pax impiis eſſe non debet, hoſtes ſuos iuſtitiâ impugnante, & præualente. Et profecto

Digitized by Google

quod auet impius, veniet ſuper eum, iuſtúſque de anguſtia liberabitur, quoniam os Domini locutum eſt. Ad momentum turbinis aduerſus Eccleſiam malitia debacchatur, & aduerſus Dominum qui debent præualere, impij quibus in breui Chriſtus, quem perſequuntur, ſic reſpondebit ad merita, vt prę ponderare videatur libra vindictæ, & quos potenter puniet, non tàm examinare lance æquitatis, quàm molis magnitudine pręgrauare. Non quidem quod iniuriam inferat, ſed quia ſine menſura & modo peccantibus immenſam & immoderatam ingeret pœnam. Nec opinetur quiſpiam me in longa tempora prophetare, licet oraculi diuini ſicut authoritas, ſic & fides perpetuetur, cùm planum ſit iam aliquatenus inchoatum eſſe iudicium, imò executioni mandari ſententiam. Nónne Teutonicus tyrannus, nominis ſui famâ nuper orbem perculerat, & fere ſubegerat regna vicina, & imperium Græcorum terrore concuſſerat, vt magis deditionem quàm fœderationem legationibus miſſis videretur offerre? ſed ecce Domino authore timetur minus, & qui tam vicinos quàm remotiſſimos ſolo metu terrebat, Principes Teutonicos ſuos ab iniuriis cohibere non poteſt; qui ſolo verbo pacem Gentibus ad arbitrium indicebat, & bella; nunc à ſuis & inter ſuos petitis & acceptis treugis gratulatur. Nam ſicut ipſemet conqueritur, ex quo Latonam venit, vt Regem Francorum & Gallicanam Eccleſiam ſepararet à fide, & in ſuam hæreſim peruerteret, vt adoraret idolum ſuum, ſucceſſus eius relapſi ſunt, & quæ eum extulerat, in depreſſionem ipſius cœpit fortuna fluctuare: Spes autem fidelium eſt, quòd ad honorem Dei, in breui ampliùs deprimetur, donec eum omnino Chriſtus, cuius ſponſam perſequitur, conterat ſub pedibus ſuis. Nónne & apud vos iam iudicium exercetur aduerſus terrores Eccleſiæ? Intuemini quantus erat Rex Anglorum, cum paruulus videretur in oculis ſuis: & ad Eccleſiam Domini veſtri ſpeciem fidei & reuerentiæ prætendebat, & plane videbatis eum iam nullo fruſtratum conatu. Sagitta eius retrorſum non abiit, clypeus non declinauit in bello, & haſta non eſt auerſa: ſuper prædam accumbebat vt leo, vt nullus eum excitare præſumeret; vel viſu terrebat hoſtes, vicini ſe inclinabant obſequiis, remoti Principes amicitias expetebant, colebatur à ſuis,

leg. Bar. ad an. 1167. f. 545. ex Cod. Vat. lib. 1. ep. 139.

Digitized by Google

honorabatur ab extraneis, prædicabatur à cunctis, à bonis diligebatur, ſed maximè à Clero qui eum colebat ſupra vires, pro viribus venerabatur, & vnanimi propoſito diligebat ſuper amorem mulierum. Quid multa? Rerum expectabilium omnium abundantia, quod ad humanum iudicium, fruebatur, ſublato timore & ſollicitudine, vbi eam non neceſſitas, aut ratio, ſed voluntas, aut impetus ingerebat, ſed quo fine hæc vniuerſa Dei dona concluſit, ſi tamen ſine pœnitentia & ſatisfactione ſubſtiterit in finibus iſtis, vt ſingularum Eccleſiarum, quas ante per ignorantiam, vt putabatur, aut ſui iuris prætextu lęſerat, taceamus doloſam*, bello aggreſſurus, omnibus contra antiquum morem & debitam libertatem indixit Eccleſiis, vt pro arbitrio eius, & Satraparum ſuorum conferrent incenſum, nec permiſit vt Eccleſiæ ſaltem proceribus coæquarentur: in hac contributione vel magis exactione tam indebita quàm iniuſta. Nam Eccleſię in deteriori calcu'o vertebantur, vt pote quæ rebus ſuis aut honore videbantur indignæ. Sed quem ſucceſſum attulit hęc pecuniarum immenſitas tantis exactionibus & iniuriis acquiſita? nónne proiecta eſt in ſaccum pertuſum, vt hoſti ſuſcipienti proficeret, & effundēti non modo eſſet inutilis, ſed damnoſa? Numquid non ab ea die fortuna eius retrorſum ceſſit, & ſucceſſuum vbertas emarcuit? Sed dicet aliquis, quoniam hoc indicto cenſus & Eccleſiarum vexatio, in Cancellarium eius, qui nunc, aut archieperatur, vt credo, aut archieperari contendit, vt æmuli mentiuntur, penitus retorquenda eſt, qui Regem tunc ad omnia pro arbitrio impellebat, & hæc ſicut alia multa mala induxit. Quod ſi & ego falſum eſſe nôuerim, vt pote qui eum ſcio tunc non authoritatē præſtitiſſe libidini, ſed obſecundationem neceſſitati, tamen cum miniſtrum iniquitatis fuiſſe non ambigo, iure optimo taliter arbitror puniendum, vt eo potiſſimum puniatur authore, quem in talibus, Domino authore, bonorum omnium authori præferebat, eíque ſic vice verſa in pœnam, quem habebat & laudabat ſuę peruerſitatis authorem. Nam in ſapientium corde & ore celebre eſt illud Sapientiæ, *quoniam per quæ peccat quis, per hæc & punitur*. Sic Caim primus homicida occiſus eſt, Chanaam ſeruitutem ingerens aliis, perpetua ſeruitute damnatur, Pharao in aquis ſubmerſus eſt cum potentatu ſuo,

quibus, Hebræos ſubmerſerat innocentes. Parcent in hunc modum quamplurima, ſed eſto, non pœnitentia agatur: agnoſcit & confitetur culpam, & ſi cum Saulo quandóque Eccleſiam impugnauit, pro ea cum Paulo ponere paratus eſt & animam ſuam. Quis ergo negabit iudicium, cùm iuſtitia Dei in conſpectu gentium reueletur? Nónne enim Principes populi ſunt hi duo, quorum alter diſpenſat ſpiritualia, alter temporalia adminiſtrat. Nónne lex diſpenſationis & miniſterii huius, manibus iſtorum tractanda committitur? Hi enim ſunt duo Cherubim, quorum alis ſex Propitiatorium adumbratur, ſe mutuo reſpiciētia, verſis tamē vultibus in propitiatoriū, quia ſic ſibi inuicē debent aſpectu mutuo cōplacere, vt legem Dei in arca pectoris iugiter inſpiciant & venerentur, nec pro ſe, ad inuicem, ob aliam cauſam admittant, vnde propitiationem Dei debeant demereri. Non enim licet à Propitiatorio vultus auertere. Si ergo in his ſuis Angelis reperit Deus prauitatem, cámque puniat, quis ſubditorum cauſas apud Altiſſimum iam ventilari diffidit, aut eſſe ventilatas? circumferat quis oculos mentis & intueatur quot & quales aduerſarios ei Dominus ſuſcitauerit, ex quo aduerſus Dominum in depreſſione Eccleſiæ erexit calcaneum ſuum, & planè mirabitur, & ſi prudens eſt, venerabitur iudicium Domini, qui non Imperatores, non Reges, non Principes nationum, vt ipſum domaret, elegit, ſed extremos hominum Britones .... primò, & poſtea illos ad contradictionē & ſolemne certamen animauit, qui veſtigia pedum eius conſueuerant adorare, & hęc quidem, vt non glorietur omnis caro, ſed nomen Domini ſit benedictum in ſecula. Sic ad puniendam ingratitudinē Salomonis recedentis à Domino, non tam Principes erexit, quam latrunculos ſeruos abiectos. Nec ſuſpicetur quiſpiam vt amodò proſperetur conditio eius, niſi Domino propitiante per pœnitentiam reuertatur, & magis pio vtatur conſilio. Nam vt Propheta loquitur. *In diebus & regionibus noſtris inuenti ſunt ſtulti Principes Thaneos*, qui Regi ſuo conſilium dederunt inſipiens. Videntur enim vndique ſollicitudines, ſed bellum quod aduerſus Chriſtum & Eccleſiam exercet, vlteriùs prægrauat, & ei videtur execrabilis labor. Accitis ergo nuper ad colloquiū Chinonēſe Magnatibus ſuis cum familiaribus, qui rerum malarum indu-

ſtriam habere dignoſcuntur & vſum, ſapientes ſunt vt dicent & faciant mala, ſtudioſius inquiſiuit, cum promiſſis viuis, & obteſtatione quamplurima, quonam conſilio ſibi vtendum eſſet, aduerſus Eccleſiam de Cant. Archiepiſcopo grauiſſimè conquerens, non ſine gemitibus & ſuſpiriis multis: & vt tunc præſentes poſtea retulerunt, lachrimatus eſt, dicenſque idem Cantuarienſem, ei corpus & animam pariter auferre: Tandem dixit quòd omnes proditores erant, qui eum adhibita opera & diligentia ab vnius hominis infeſtatione nolebant expedire. Ad hoc Dominus Rothomagenſis aliquantulum aduerſus S. excanduit, corripiens eum, mitiùs tamen more ſuo in ſpiritu lenitatis, cùm cauſa Dei magis exigeret, ſeueritatem & authoritatem Pontificis morbo languentis, rationis, & fidei fuiſſe adhibitam. Erat autem dolor acerbior, vrgente metu, quem conceperat ex litteris quas jamdictus Cantuarienſis illi & matri ſuæ tranſmiſerat. Earum exemplum vobis tranſmittitur. Timebatur quidem, & meritò: ne in terram eius interdicti, & in perſonam anathematis ſententia.....*ferretur, authoritate & mandato ſummi Pontificis. Cùm igitur anguſtiis premerentur Lexouienſis Epiſcopus vnicum dixit eſſe remedium, imminentem ſententiam appellationis obſtaculo præpedire: & ita neſcio quo pacto, niſi quia veritas ventilata plus pollet, & iuſtitia, quo magis concutitur, eo magis conualeſcit, dum Rex per auitas conſuetudines appellationum ius euacuare conatur, magis confirmat, dum ipſemet pro capite ſuo ad appellandi refugium cogitur euolare. Ab illo ergo Conſilio egreſſi ſunt à facie Domini & Regis ſui Lexouienſis & Sagienſis Epiſcopi, ad ſæpedictum Cant. properantes, vt appellatione interpoſita vſque ad Octauas Paſchæ ſuſpenderent ſententiam eius. Rothomagenſis quoque cum eis profectus eſt, non quidem appellaturus, vt ait, ſed de pace quam deſiderat tractaturus. Archiepiſcopus verò noſter in procinctu ferendæ ſententiæ conſtitutus, iter arripuerat ad vrbem Sueſſionum, orationis cauſa, vt beatæ Virgini, cuius ibi memoria celebris eſt, & beato *Dianſio, ad quem confugiunt pugnaturi, & beato Gregorio Anglicanæ Eccleſiæ fundatori, qui in eadem vrbe requieſcit, agonem ſuum precibus commendaret. Eſt autem beatus Dianſius glorioſiſſimus Confeſſor, qui, ſicut

Franci

Franci & Lotharingi credunt, pugiles qui ad memoriam eius pernoctant, reddit inuictos, vt & de Burgundia & Italia in tali neceſſitate confugiatur ad ipſum. Nam & Robertus de Monteforti ei pernoctauit aduerſus Henricum de Eſſexa dimicaturus. Sic ergo Domino faciente deluſa eſt ſollicitudo Epiſcoporum Regalium, quia cùm veniſſent Pontiniacum, Archiepiſcopum quem appellarent non inuenerunt, ſed fruſtrati à propoſito ſuo reuerſi ſunt, queruli quia ſua conſumpſerant, laborauerant, & non perfecerant. Archiepiſcopus verò cùm in præfatis Sanctorum memoriis triduò pernoctaſſet, die proxima poſt Aſcenſionem verſus Veziliacum properabat, vt ibi in die Pentecoſtes in Regem, & ſuos anathematis ſententiam daret, ſed nutu diuino contigit, vt dum eſſet in Eccleſia Reginiacenſi, VI. feria iamdictam præcedente ſolemnitatem nunciatum eſſet ei certiſſimè & veriſſimè quòd Rex Anglorum grauiſſima laborabat infirmitate, vt ad colloquium Regis Francorum, quod multo deſiderio, & magnis muneribus expetierat, accedere non potuit, ſed miſerit excuſatores Ric. Pictau. & R. de Humaz, qui cauſam hanc abſentiæ eius, præſtito iuramento volebant aſtruere. Hac ergo ratione cùm hoc per nuntium Reg. Francorum innotuiſſet, Archiepiſcopus in Regem ſententiam ferre diſtulit, ſicut ei à me conſuluerat Ioannes veſter ſuadens, nec ad pœnitentiam præpararet. Ioannem verò de Oxonoford. publicè denuntiauit excommunicatum, & authoritate Romani Pontificis excommunicauit, vt verbis eius vtar eò quòd in hæreſim damnatam inciderit, præſtando Imperatori ſacrilegũ Sacramentum, excommunicauit Colon. Sciſmaticũ, & contra mandatũ Domini ....* vſurpauit Decanatũ Sareſ. Eccleſiæ. Has autem cauſas allegauit in pulpito in auditu omnium, qui Veziliaci de diuerſis nationibus ad diem feſtum conuerterant. Ibidem & allegatis variis cauſis & iuſtis excommunicauit Richard. Pictau. Archid. R. de Luci, Iocel. de Baillot, Rauen. de Brog. Hug. de Sancto Claro, & Thomam filium Bernardi, & omnes qui de cætero in poſſeſſiones & bona Cantuar. Eccleſię manus extenderint, vt eis abutantur, aut eorum vſus impediant, quorum neceſſitatibus deputata ſunt. Regem verò quem ante per litteras & nuncios ſecundum

Kk

regulam & morem Eccleſiæ vocauerat ad ſatisfactionem, publicata vocatione ad fructum pœnitentiæ inuitauit, comminans ſe in eum laturum ſententiam anathematis, ſi breui non reſipuerit, & de tantis aduerſus Eccleſiam auſis ſatisfecerit: quod tamen nonniſi inuitus faciet, nec noui aliquem domeſticorum ſuorum, qui ad lationem huius ſententiæ pronus ſit. Præterea ſcriptum illud in quo continentur prauitates malignantium aduerſus Eccleſiam, quas auitas conſuetudines dicunt, publicè condemnauit, omnes innodans anathematis vinculo, quicumque de cætero authoritate illius ſcripti vtentur, & nominatim de conſilio Eccleſię Romanæ. Hæc capitula imprimis damnata ſunt, quòd non liceat Epiſcopo excommunicare aliquem qui de Rege teneat ſine licentia ipſius. Quod non valeat Epiſcopus coercere aliquem parochianorum ſuorum pro periurio vel fide læſa. Quod ad ſecularia iudicia trahantur Clerici. Quod laici, ſiue Rex, ſiue alius, cauſas de Eccleſiis & decimis tractent. Quòd non appellaretur pro cauſa aliqua ad Sedem Apoſtolicam, niſi Regis & officialium ſuorum venia impetrata. Quòd non liceat Archiepiſcopo, vel Epiſcopo, & aliis perſonis venire ad vocationem Domini Papæ abſque licentia Regis. Alia quoque in hunc modum, quæ Decretis, Legibus, & Conſtitutionibus Sanctorum Patrum inueniuntur aduerſa. Epiſcopos verò omnes abſoluit à promiſſione, quam de ſcripto illo ſeruando contra inſtitutionem Eccleſiaſticam fecerant. Hoc etiam per litteras ſuas Archiepiſcopis, & Epiſcopis denuntiauit, ſicut eo ab Eccleſia Romana conſultum fuerat. Hæc quidem interim geſſit Archiepiſcopus & Rex; quod ad veſtram notitiam veniſſe non ambigo. Verum V. M. Galt. de Inſula miſit in Angliam cum litteris à Colloquio Chinonenſi, vt Inſulanos ſuper facta appellatione prǽmuniret, & portas & tranſitus faceret diligentiùs obſeruari, & Clerum ab obediendo ſuſpenderet, cùm tamen nondum facta ſit appellatio, & Archiepiſcopus poſſit facile inueniri. Nec dubito quin prædicto Galtero machinatio iſta diſpliceat, cum omnibus quæ præſumuntur aduerſus

Digitized by Google

Eccleſiam Dei, quoniam Dominum timet. Acciuit & ad ſe Rex Dominum Ciſter. & alios, per quorum prudentiam, malitiam conſilij ſui aduerſus Dominum poſſe credit armari: ſed profectò ſi ſaperent, vel ſibi & huic parerent in hac cauſa quoniam pœna reuerſa eſt in caput iſta ſuum. De cætero Dominus Papa in vrbe proſperatur. Cremona contra Teutonicum cum aliis octo ciuitatibus pro certo dicitur rebellare. Epiſcopus Tuſculanus & Vbaldus Cardinalis diem obierunt. Obijt quoque Vvillelmus Rex Siculus, cui ſucceſſerunt filij ſui alter in regnum, alter in Ducatum Apuliç, & in extremis agens lx. millia florinorum Ioanni Neapolitano tradi fecit ad vſum Domini Papæ. Filius quoque, qui ei ſucceſſit in Regnum totidem miſit. Rex Francorum Cantuarienſi Archiepiſcopo patrocinatur in omnibus, & eum magis veneratur quàm fratrem. Quæ autem circa Anglorum Curiam innouantur, vbi rerum crebræ mutationes ſunt, vobis notiora eſſe arbitror quàm nobis. Vigeat & proſperetur in Domino paternitas veſtra, & nos Sanctorum orationibus ſtudeat commendare, vt nos conſoletur in omni tribulatione noſtra. Reuertemur autem cum ei placuerit, qui nos ſegregauit ad exulandum, & pro qua, quatenus ei beneplacitum fuerit, voluntate promptiſſimè decreuimus exulare, & aduerſa pati quæ iuſſerit, & ad hæc perferenda roborauerit infirmitatem noſtram. Det vtinam ſua gratia patientiæ perſeuerantiam, quæ indignè pro ſe patiendi contulit voluntatem! Valete pro voto & oratione mea, Eccleſia, & domus veſtra tota, & omnes qui interceſſionum beneficio communicant neceſſitati veſtræ.

Digitized by Google

Domino Cantuarienſi. Epist. CLX.

EA fere omnia quæ mihi veſtra ſuggeſſit dignatio, famæ diuulgante audieram, ſed authore in Domino Pictauienſi, adiectis iis quæ de Angliæ ſtatu audieram, rogans attentiùs vt vobis ſuper hæc conſilium daret. Ex quo vero per litteras veſtras certioratus ſum, illicò cum amicis veſtris, de quorum ſinceritate non dubito, adhibito M. Philippo contuli ſuper negotio veſtro, nulli tamen oſtendens tranſmiſſarum vobis exempla litterarum. Et licet, vt præſcripſeratis, ſingulatim conuenerim amicos veſtros, Abbatem ſancti Remigij, & M. Fulc. & M. R. omnes tamen non modo in eundem ſenſum, ſed ferè in eadem verba conuenerunt. In ſumma ergo nullus eorum eſt, qui Domini Papæ conſilio aduerſetur; omneſque communiter approbant conſilium quod vobis dedit Nicolaus Xenodochus Rothom. licèt nec de litteris, nec de conſilio eius audierint aliquid. Attendenda enim eſt inſtantis temporis conditio, Eccleſiæ Romanæ neceſſitas, Regni Anglici periculum, non modo ſedis veſtræ, ſed commiſſarum vobis Eccleſiarum & animarum, quibus ſi vel occurrere, & ſubuenire potueritis, vix tanti debetis facere animam veſtram, vt non pro ſalute ipſius animæ, & liberatione Eccleſiæ naufragantis, accedatis ad colloquia perſequutorum, & experiamini quid per humilitatem veſtram dignetur efficere Chriſtus Ieſus qui poſt Aſcenſionis gloriam proteſtatus eſt, ſicut in litteris inuenitur authenticis, ſe adhuc paratum eſſe mori pro humilibus, & crucis ignominiam ſuſtinere, præſertim cùm illi qui vos perſequuti ſunt, & Chriſtum in vobis, dicantur aliquantulum à Regis gratiâ excidiſſe & in ea conditione verſari, vt eos iam tædeat vitæ meæ. An M. ſit, neſcio, ſed timor apud nos publicus eſt, ſiue an ita ſit, ſiue non, certo certius eſt, quia proculdubio Chriſtus triumphabit, & reddet vnicuique non modo iuxta opera ſua, ſed & voluntati confirmatæ perfecti operis attribuet coronam. Perfectorum amicorum, à quibus ego & Niph. non diſſentimus, conſilium eſt, vt ſi vos imperatrix vocauerit,

ad ipſam ducente Rothomagenſi Archiepiſcopo ſecurè accedatis: & ſi ibi boni aliquid audieritis, agatis gratias Domino, & ita per omnia incedatis, vt modeſtia veſtra omnibus innoteſcat. Si verò, quod abſit, ſecus acciderit, reducente præfato Archiepiſcopo in terram peregrinationis veſtræ, cùm honeſtate & ſecuritate reuertemini. De Clericis verò ducendis, hoc conſultum, vt non multitudinem ducatis, ſed paucos, prouidos & diſcretos, ſi quos tamen habetis tales, quorum poſſitis inniti conſilio, ſi opus fuerit, & ſub prætextu corũ qui defuerunt, ſi hoc neceſſitas exegerit, dilectionem poſſitis commodè impetrare. Ego autem me ad hoc opus non ingero, ſed nec refugio, ſi me decreueritis, itineris veſtri, & laboris, & ſortis fore conſortem. Nam in omnibus huiuſmodi caſibus paratus ſum, authore Domino pro fidelitate Eccleſiæ & veſtra, ſi tamen placuerit vt vobis occurram, me tanto temporis ſpatio præmunire, vt ad locum & diem, quem præſcripſeritis, commodè valeam peruenire. Nam in me mora non erit vlla, licet multas domi pro tempore neceſſarias habeam occupationes, tum ex inſtantia Abbatis M. tum ex præſentia Ger. Archid. quorum deſideriis, ſicut vobis, deeſſe non poſſum.

Engelberto Priori de Valle Sancti Petri.

EPIST. CLXI.

RErum ſubitæ mutationes ſolent afferre moleſtias, & qui honores ambierant, dum eis cohęrentia ſuſtinent onera, plerúmque fatiſcunt, dolent ſe non compotes extitiſſe: rectè quidem. Si enim reprobi ſint, iniquitates eorum iuſta pœna perſequitur: ſi præordinati ad vitam, conceptæ ambitionis exceſſum conſumit pia correptio, & exercitatio laborioſa cohęrentes honoribus aut extinguit, aut reprimit voluptates. Te quoque facile crediderim de tam ſubitis mutationibus aliquas concepiſſe moleſtias: ſed ex aliis, & longè diuerſis, & ferè aduerſantibus cauſis. Quis enim ſuſpicetur te alicuius ambitionis ſtimulo incitatum, vt honores appeteres, vt concupiſceres mollitias voluptatum, vt opinione plebeia ventos

ſequereris in faſtu mundano? Nam hæc omnia contempſiſti vt ſtercora, vt ſolum lucrifacias Chriſtum, qui tibi non momentaneos & inhonoros honores, quos precioſa paupertate mutaſti, reſtituet; ſed æternos in cœlis, qui Imperatorum purpuram maieſtate incomparabili antecedant. Illuc voluptas mollis & effæminata non habebit acceſſum, vbi carnem in veritate naturæ permanentem ſpiritualis implebit vigor, & exultatio Angelica permulcebit. Ibi laudis tuę prçconia, nõ de faſtidiorum pendebunt arbitrio, ſed magnificentiam virtutum tuarum ſancti Angeli inceſſabiliter prædicabunt. Hæc tibi dilecte, non tam de verbis noſtris, quàm de ſacris ſcripturis conſtare debent, ſi in eo perſtiteris quod cœpiſti. Sola enim perſeuerantia eſt, quæ virtutum omnium conſequitur fructum. Nec diu, ſi rectè futura metiaris, in labore iſto ſudandum eſt tibi, quia oculis tuis laborum glorioſa merces impendet, & remunerator tuus aſtat in ianuis. Pro illo itaque ſi quæ moleſtię irruunt ex tibi impacto Prioratu, & de ſollicitudine animarum & corporum, quę humeris tuis, ad tantum onus, vt tibi videtur, debilibus & infirmis, impoſita eſt, ſuſtine patiẽter, clama ad ipſum, quoniam prope eſt. Quod tibi viſum fuerit importabile, pia confidentia reijcias in humeros eius, qui ouẽ reduxit perditam, & totius humani generis in ligno portauit onera, quando Principatus ipſius factus eſt ſuper humerum eius. Ipſe verò te ſubleuabit, quia fidelis eſt, & non patietur tentari ſupra id quod potes, ſed faciet tentationem ipſam tuum eſſe profectum.

Idem Eidem. EPIST. CLXII.

CAuſam exilij mei ex relatione Prioris de Monte Domini, & ex mea vobis notam eſſe arbitror: vt tamen vobis liquidiùs conſtet, eam paucis expono. Domino Cantuarienſi, & Eccleſiæ, vt potui, aſtiti, vbi tamen, quod conſcientia teſte ſecurè audeo profiteri, Dominum Regem Anglorum, ex propoſito iniuſtè non offendi. Ipſe autem, & me, & fratrem meum proſcripſit bonis noſtris, & ego exilium patior. Mihi verò nec opes, nec amici, nec arma ſunt, quibus tantum principem valeam expugnare, aut quas de beneplacito

ſuo mihi & meis inferret, propulſare iniurias. Vnde ad veſtrum, & aliorum Sanctorum patrocinium confugere neceſſe habeo, vt veſtris interceſſionibus flagellum iſtud ab Eccleſia ſua, & nobis amoueat Dominus, aut conuertat in vſus ſalutis noſtræ, neque nos patiatur in procella turbinis huius aliquid committere contra ipſum, ſed dirigat greſſus noſtros in beneplacito ſuo. Expectabamus pacem, & ecce Eccleſiam iam grauior infeſtat turbatio, tanta quidem, vt ad ſubueniendum inane videatur auxilium hominis. Ad pedes itaque Sanctitatis veſtræ, & fratrum veſtrorum tota mentis deuotione prouolutus affectuoſiùs ſupplico, vt miſereamini noſtri, ſaltem vos amici Domini, & Cant. Eccleſiæ, & meum, & fratris mei, & coexulantium nobis, veſtris precibus ſubleuetis exilium. Iam enim de humano auxilio deſperamus. Hoc quoque attentius deprecor, vt pro Rege Angliæ intercedatis ad Dominum, quatenus eum Deus reuocet ab hac preſſura Eccleſiæ, vt miſerator Dominus, qui ſolus huic morbo mederi poteſt, perſecutores Eccleſiæ aut conuertat, aut conterat.

Abbati ſancti Medardi. EPIST. CLXIII.

CAuſa Chriſti multa commendatione non indiget, præſertim apud vos, qui & piæ deuotionis famulatu, & Sanctorum intercedentibus meritis, deſideratis Chriſto feliciùs commendari. Quis autem cauſam ſanctorumpauperum de Valle ſancti Petri eſſe dubitat] cauſam Chriſti? quis eorum contriſtatione vel conſolatione Chriſtum ipſum contriſtari neſcit aut conſolari, niſi qui Euangelicam ignorat Prophetiam, ex cuius veritate ſententiam proferet in iudicio Chriſtus, in condemnatione impiorum, & præelectorum ſalutem & glorificationem? Et quia memoratis fratribus, vt audimus, pietas veſtra compatitur, & humanitas libenter ſubuenit, cum eis & pro eis charitatis veſtræ immenſas referimus gratias, cùm præceperitis, & res & tēp⁹ expetierint, relaturi gratiarum quantas poterimus actiones, certi quidem quòd Chriſtus, quem in membris ſuis ad præſens conſolamini, quas debet, referet in miſericordia verbi, menſuram coagulatam &

ſupereffluentem refundens in ſinus veſtros. Precamur autem, & quanta poſſumus ſupplicatione depoſcimus, vt Priorem eorum C. reuerendum alumnum veſtrum charum habeatis, & vos ei & fratribus ſuis, in quibus patrocinio ſuo eguerint, auxilium & conſilium impendatis, & quod tantum Patrem decet & tantæ nobilitatis Eccleſiam, pauperum, cùm expedierit, preces præueniendo, eorum parcatis erubeſcentiæ, & veſtram dilatetis gloriam, & conſcientiam mulceatis. Et quia eos aliqui de fratribus veſtris, quod nec honori, nec vtilitati veſtræ expedit, moleſtare dicuntur, ſupplicamus attentius, vt ei pacem reformetis, & fratres veſtros ab eorum inquietatione ſuſpendatis. Quicquid autem eis feceritis, ſi nobis factum dixerimus, veraciter quicquid dicetur. Sed Pater eorum ad expreſſionem meriti veſtri cum Chriſto perſonaliter intendatur, quicquid iſtis in alterutra ſorte boni & mali exhibitum fuerit.

Domino NorVVicenſi. EPIST. CLXIIII.

SCio pater, quòd fideles veſtros ſincera conſueuiſtis charitate diligere, & deuotionem & obſequia eorum acceptare & remunerare pro facultate & merito. Vnde ego, quia me vobis ſemper fidelem exhibui & deuotum, ſpero quòd mihi compatiemini tum pro ſinceritate cauſę, tum pro affectione perſonę. Itaque paternitati veſtræ attentiùs commendo fratrem meum, qui magis de aliena voluntate, quàm de merito ſuo bonis ſuis proſcriptus eſt. Nec enim vobis commendarem, niſi quia Domini Regis pacem habet, licet plenam gratiam nondum adeptus ſit, & quia redituum meorum inhibita eſt ſolutio, vt tres marcas de præſenti feſto ſancti Ioannis non exigam, precor vt tres marcas quocumque nomine volueritis, ſiue in cauſam mutui, ſiue in aliam, & ſi placet, tradi faciatis, quia hoc imputari non poterit, ſi homini innocenti & habenti pacem Domini Regis ſubueniatur.

Domino Pictauienſi. EPIST. CLXV.

AD notitiam veſtram arbitror perueniſſe quòd Ger. Archid. Pariſienſis amiciſſimus mihi eſt, & ſuo & ſuorum merito familiariſſimus, qui vnum ſeruientem ſuum Iord. nomine meis apud vos precibus deſiderat & ſperat promoueri. Abbas ſancti Maxentij, vt aſſerit, ei pecuniam debet, & cum eo nunc amicè verſatur, vt diffidat de fide debitoris, niſi veſtra paternitas eum eſſe fidelem faciat vel inuitum. Precor ergo attentiùs vt ita iuſtitiam ſeruientis promoueatis, quatinus præfatum Archidiaconum, cuius contemplatione has preces porrigo, vobis & veſtris reddatis obnoxium, & ſeruiens eius, quod ſibi debitum eſſe conſtiterit, veſtra interueniente diligentia, ſi poſſibile eſt, ſine difficultate conſequatur & mora.

Domino Cantuarienſi. EPIST. CLXVI.

SAlutem & confortari in eo qui diſſipat conſilia gentium, & impiorum conatus euacuat & potentatus euertit. Recepi me per litteras paternitatis veſtræ, quibus præcipitis vt vobis reſcribam quod mihi viſum fuerit, inſpectis litteris Domini Sar. & Ioannis de Oxenoford. & M. H. & Domini Nicol. .... neque Ioannes neque M. H. quas plurimum deſidero litteras tradidit, ſed mentem Ioannis ex veſtris & Epiſcopi, & Capituli Sar. facile eſt agnoſcere. Electus vero Carnotenſis quid vobis ſignificauerit neſcio, quia in litteris eius nihil aliud continetur, niſi vt Vincentio credatis. Hoc ergo definit inſtructioni meæ, quod plurimum appetebam, & quod ſcitu digniſſimum eſt, noſſe videlicet qualiter negotia veſtra proſperata ſunt in manu M. H. & quam opem naufragio Eccleſiæ Anglicanæ ſedes Apoſtolica, pro qua patimur, decreuerit impertiri, inde enim oportebit cautelam conſilij informare, vt iuxta parabolam Euangelicam turrim quis ędificaturus ſedens ſumptus computet, & cum Rege congreſſurus copias ſuas domi recenſeat, ne magni conaminis aut oſtentationis ſubita

& inconſiderata præſumptio riſui aut ruinæ turpiter exponatur.

Nec hoc dixerim, quod Eccleſiam Romanam, ſpei noſtræ fundamentum arbitrer ſtatuendam, ſed ipſum ſolum ſuper quo & illa fundata eſt, & in quo quælibet opera fideliter radicata conualeſcit ad fructum, & conſummatur in gloria. Ille nobis ſit in conſcientiæ fundamento, & homo proculdubio non præualebit, nec timere oportet vel tyrannorum minas, aut tendiculas carnaliter ſapientum, aut perditorum perfidiam, aut puſillanimitatem iudicis, aut auaritiam & inconſtantiam eorum, qui quærunt in omnibus quæ ſua ſunt, carnis, non quæ Ieſu Chriſti. Nam vt fideliſſimè Scriptura docet, *turris fortiſsima nomen Domini, ad ipſum iuſtus confidit, & de omni anguſtia liberatur.* Quia ergo paruitatis meę conſilium quęritis, conſulo nunc, quod ſemper, vt omnem & totam ſpem noſtram proijciamus in eum, qui eruere nos poteſt à tribulationibus, quæ inuenerunt nos nimis. Quod vt iuſtè & miſericorditer velit, ponamus, monente Aggęo, corda noſtrà, ſuperbias noſtras, & facientes pœnitentiæ dignos fructus ſuſcipiamus poculum huius ſaluriferæ amaritudinis in lætitia de manu Domini, quibus muneribus abutentes peſtifera dulcedine proſperorum, in peruiciem noſtram ...... exhilarati ſumus. Hæc eſt enim gratia illius, qui ita nouos beat amicos ſuos, vt per multas tribulationes examinatos purgatiores & clariores & ſolidiores introducat ad regnum, omnium temporum ſeriem procurans, quem ab initio inuenimus electorum de deliciis nigraſſe ad delicias, hominum quem legimus hîc floruiſſe & exulaſſe cum mundo, & nunc in vbertate fructuum lætari & regnare cum Chriſto: mente autem ſic exulcerata in ſe per pœnitentiam, per patientiam roborata, & mitigata, & erecta per ſpem, & ſanctæ conuerſationis teſtimonia. Nihil conſultius arbitror ſecundum ea quæ propoſita ſunt, quàm in ſequendo conſilium Nicolai, quem Domini Spiritum habere confido. Scribatis imperatrici, & Archiepiſcopo, & Epiſcopis Normanniæ, vos ſemper fuiſſe & eſſe

paratos obtemperare .... ſecundum cenſuram Canonicam, & redire ad Sedem veſtram, & veſtra recipere, & veſtrorum, dummodò vobis & illis ſecuritas procuretur, & Eccleſia in eam reſtituatur libertatem, in qua erat antequàm ipſam iniquitatis huius procella concuteret, eóque modo iſtuc ſcribendum, & conditiones cenſeo exigendas, quò mihi certior eſſe videor animos aduerſantium Eccleſiæ Domini ſic induratos eſſe, vt nullam omnino conditionem admittant, vbi qui Eccleſię libertatem euertat, & veſtram, & omnium noſtrum ſubruat honeſtatem. Scriptum tamen eatenus proderit, vt vobis ſit contra malignantes Epiſcopos in teſtimonium, & modeſtia veſtra, quod plurimum expedit, omnibus innoteſcat.

Si verò, quod non ſpero, illi hæc Regi obtulerint, & ipſe conditiones admiſerit, vſque ad cautionem ſecuritatis, non videtur mihi quod vos in verbo illo nimis ſcrupuloſos eſſe expediat, dummodo imperatrix & Archiepiſcopus ſe interponat, & Rex proteſtatione publica & ſcriptura patente vos & veſtros iubeat eſſe ſecuros. Quid enim ſi Deus hac ſollicitudine vos exercitare decreuit, vt viuatis in medio inſidiantium, & obſideamini ab illis qui quærunt animam veſtram vt auferant eam? Nónne ex cauſa conſimili Gad Propheta Dauid peregrinantem à facie Saulis redire monuit, & compulit in Iudæam, vt ei inimicorum inſidiæ ad exercitia virtutum proficerent, & meritorum inſignia ſic clariùs radiarent? Sed arguet quis fortaſſe temeritatem huius conſilij, caput veſtrum hoſtilibus gladiis obiectantis, dicétque commodius eſſe, & cautius, expectare vt peregeritis pœnitentiam, quia ex conſcientia peccatorum nondum apti eſtis martyrio. Ad quod ego. Nemo non aptus eſt, niſi qui non vult pati pro fide & operibus fidei, paruulus ſit an adultus, Iudæus an Gentilis, Chriſtianus an infidelis, vir an mulier non refert. Nam quicumque pro iuſtitia patitur, martyr eſt, j. Teſtis iuſtitiæ, aſſertor cauſæ Chriſti. Sed quorſum hęc? Scio enim, quod pręſagit animus, quòd Rex eatenus non conualeſcet, vt de ſecuritate agi oporteat, & quia illa robuſtiſſima

columna templi Domini, quòd quicquid agitis, extollentię eſt, aut iræ. Huic opinioni occurrendum eſt exhibitione moderationis, tam in factis & dictis, quàm in geſtu & habitu; quod tamen apud Dominum non multum prodeſt, niſi de arcano conſcientiæ prodeat. De negotio Saresberienſi recolo, quod ex parte Epiſcopi & Eccleſię, & intentione Decani, audiui vobiſcum, & Epiſcoporum circumuentione, qui Epiſcopum & Eccleſiam ſuo conſilio induxerunt ad tranſgreſſionem Apoſtolici mandati: & ſi apud homines, ſicut iure cautum eſt, nulli patrocinabitur dolus ſuus, multo minus patrocinabitur apud Dominum, qui diſperdet labia doloſa, & prudentiam prudentum reprobabit. Et ſicut mihi ab vrbe ſignificatum eſt, & ego vobis ſcripſiſſe me memini, Dominus Papa iam veſtram ſententiam confirmauit, imò ſuam vindicauit iniuriam. De appellatione Epiſcoporum quid ſentiam non ſilebo, quia liberi eſſe nolunt, timeo ne perpetuetur eorum ſeruitus, iure quidem, quia cùm annus remiſſionis adeſſet, annus videlicet gratiæ Eccleſiam in libertatem euocãtis, poſt ſex annos quibus afflicti erant, quaſi in luto & latere manſerint, eò quòd quidam eorum vxores duxerant, quarum tenentur affectione, alij iuga bonum plurima ſociarunt, alij theſaurizant pecuniam, neſcientes tamen cui congregetur, alij aliis & variis voluptatibus ſe dederunt, & prementeſe iugo ſibi placentium vitiorum, maluerunt inquam in antiqua ſeruitute teneri, & aures ſuas perforari ſubula perpetuæ ſeruitutis, quam ſe profitentur moribus obedire ſeruilibus peruerſarum conſuetudinum, quàm in libertatem ſpiritus velle euadere. An non recolitis quia duæ tribus & dimidia, quæ pecora multa habebant, & poſſeſſiones plurimas, non ſortitæ ſunt hæreditatem in medio fratrum, id eſt communi terra, ſ. promiſſionis, ſed Iordane nondum tranſito in Amorrheorum finibus ſubſtiterunt? Nónne hoc in Euangelio interpretatur plenius Ieſus, per figuram dictione affirmans, quia facilius eſt Camelum per foramen acus tranſire, quàm diuitem intrare in regnum cœlorum? Et quidem qui ad tranſeundum Iordanem pigri fuerant, altare contradictionis & ſcandali poſtea erexerunt; ſicut Epiſcopi noſtri, qui ſub prętextu iuris, formam & vigorem iuſtitię conantur

eludere, ſed & hoc ad vnitatem & pietatis cultum triumphator gentium legatione miſſa reuocabit, hoc eſt ad profeſſionem legis & iuſtitiæ cultum, vt quod rectum eſt coram Deo ſapiant, loquantur, & faciant, & armati exhortatione Moyſi diuinæ legis, præcedant fratres ſuos, donec Chriſto hæreditas ſua, Eccleſia ſ. liberetur de manibus hoſtium, & poſt inclinatos de vicijs triumphos ſtabiliatur in terra. Sed interim H. Herfordenſis Epiſcopus, qui à pleriſque videbatur liberaturus Iſrael, & contemptu mundi, & peritia Litterarum, quarum ab ignaris, vel cum ignorantibus credunt habere copiam, vos conturbatores Eccleſiæ nuncupat. Ei & complicibus ſuis reſponderi poterit verbis Heliæ ſimiliter obiurgati, dicentis ad Achab, *Non ego turbaui Iſrael, ſed tu, & domus patris tui, qui dereliquiſtis mandata Domini, & ſequuti eſtis Baalim:* nec quod ore veſtro velim, qui modeſtiam ſuadeo. Hęc Epiſcopis reſponder. ſed ſibi à conſcientiis ſuis, vel ab aliquo Religioſo, qui corripiat eos eò quòd ſunt cultores Iezabel, quæ cohabitatrix, quod nomen meretricis eſt, interpretatur, aut fluxus vanus, quia more meretricum, quæ conuiuia ſectantur & tabernas, ſe luxuriæ primùm, & omni poſtmodum turpitudini exponentes non niſi fluxus, cum quibus & Epiſcopi pereffluant, conſectantur, & in momento pariter euaneſcant cum vanitatibus ſuis. Vos igitur iſtis nuncupatoribus, immò detractoribus veſtris quid poteritis modeſtè reſpondere? nempe quod modeſtiſſimus & ſanctiſſimus Dauid intorſit in negligentiam Abner, qui in patris lucernam vertitur, quoniam Saülem in caſtris dormientem cuſtos ſomnolentus expoſuit hoſtibus, vt in argumentum deſidiæ lanceam Regi & Scyphum aquæ auferrent à capite eius, & aſportarent. Dicatur ergo Huford. quoniam ipſe Saulis ſui cuſtos eſt, vt aiunt, & Londinenſi, qui à ſummo Pontifice cuſtodiam hanc, cùm à ſede ſua migraret in aliam, noſcitur accepiſſe. Dicatur inquam vtrique eorum, *Numquid non vir tu es, quis alius ſimilis tui in Iſrael? Quare non cuſtodiſti Dominum Regem tuum?* * Deomiris venit, quia filij mortis eſtis vos, qui non cuſtodiſtis Dominum veſtrum, Chriſtum Dominum. Vbi enim haſta Regis iuſtitię directionem ſignificans, & cyphus aquæ, vas ſcilicet legis puræ, qui fuerat ad caput eius ad refrigerium carnis & refectionem ſpiritus in ſiti

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ſua? Sed & illi continuo verbis Abner fidei & ſollicitudini veſtræ & increpationi reſpondebunt, dicentes. *Quis es tu qui clamas, & inquietas Regem?* Ac ſi dicant. Permittite nobiſcum in contemptu mandatorum, & perſequutione Sanctorum dormire Regem noſtrum, vt eum pauſantem ſic in contemptu diuinæ legis producamus & perducamus ad ſomnium mortis. Vos tamen qui reminiſcimini Domini ne taceatis, & ne detis ſilentium ei, ſed exequimini quod ait Apoſtolus, *Argue, obſecra, increpa, oportunè importune*, & quacumque opportuna importunitate. Sub prætextu tamen appellationis omnes ſe de cæterò tuebuntur, parati quamlibet incurrere inobedientiam, expectantes interim aut mortem Domini Papæ, quam optant, aut veſtram, aut alium caſum, qui eorum malitiæ patrocinetur. Rex enim, * & cuius excommunicationis communione ſe vnquam *ſuſpenditur: nónne ei ſemper Pontifices & Clerus ferè totus aſtiterunt aduerſus Dominum, & aduerſus Chriſtum eius? Credo tamen in Epiſcopis aliquos eſſe, qui nobiſcum, imò cum Domino & Eccleſia eius, votis & orationibus firmiter perſeuerant, & ſi inimicis & perſequutoribus Eccleſiæ corpore & verbotenus in multis communicent. Sic Ionathas cum Saüle patre ſuo corpore verſabatur, ſed tota mentis ſinceritate cum Dauide exulabat: Sic & ad filij patricidę conſortium Cuſai Arachitem in exilium properantem remiſit Dauid, mallens illum cum amicis Sadoch & Abiathar ſacerdotibus inter inimicos vtiliter commorari, quàm inutiliter coexulare ſibi. Quoſdam Epiſcoporum iuſtitiæ Domini & vobis fauere non dubito, & maximam partem Cleri. Sed vel ex neceſſitate vel puſillanimitate diſſimulant. Quis enim opinetur omnia ſydera defectum pariter ſuſtinere? Vt ergo de cætero manum contraham, conſilium, quod à me quæritis, ingenioli noſtri vires excedit, neque vmquam vt in Regem Dominum veſtrum anathematis, aut in innocẽtes regni feratis ſententiam interdicti. Præcipitabo conſilium, adhuc eſt apud me, quod auribus veſtris intimaui apud caſtrum Theodorici, nec ab illa recedo ſententia. Quod illud & ſi poteſtis meminiſſe, quia idem ſentiebatis, hoc tamen adijcio, vt ſuper his & alijs quæ poſtea emerſerunt, conſulatis Dominum Pictauenſem, & aliorum ſapientum ſententias exploretis, & Heruei, ſi eum interim re-

duxerit Dominus, habeatis conſilium: ſed ante omnia incumbatis precibus, & aliis exercitiis militiæ Chriſtianę, & agonem veſtrum media Sanctorum interceſſione Domino commendetis, & ſic prodeatis ad id, quicquid illud ſit, quod per organa ſua, ſapientes & fideles dico, docuerit Spirtus ſanctus, & quod cauſa ſua deſiderat: credo quod & vos ipſi habetis Spiritum Domini, quia qui zelum dedit immerito, benemerēti credendus eſt, in neceſſitatis articulo conſilium miniſtrare. Non ergo ſuadeo, vt ſecundum quod communis Pater noſter & Dominus dicere conſueuerat, conſilium quod Dominus inſpirauit cordi veſtro, in caligula reponatis, & aliorum nimis in cauſa veſtra vigilantium præferatis opinioni. Poſt feſtum beati Petri diſpono ſtatim, Deo authore, venire ad vos & tunc ex mutua collatione mutua adinuicem clarere poterunt, quæ pagina non ſufficit expedire. Quid egeritis Veziliaci, Archiepiſcopo & Eccleſiæ Remenſi à multis diebus innotuit, nec operæpretium puto diuulgata referre. Si Templariis offenſus eſt, diſſimulatione vtendum arbitror, quia quæ facilitate concipere, eadem .... facere conſueui: & cùm ei nihil debeatis, adhuc non conſulo, vt vos obnoxios illi reddatis in talibus. Ad hęc, ſi ei fuerit ſupplicatum, magnificabit iniuriam, ſi diſſimulatum, & ſi qua proceſſit iniuria, diſſimulatione poterit aboliri: via autem reconciliationis facillima erit, vt in aliquo munuſculo capiatur. Video tamen Templarios in Curia eius benignè recipi, & negotia eorum commodè expediri. Ipſe autem ad Clarauallem profectus eſt, accitus, vt aiunt, à maiore parte Conuentus in ruinam Abbatis. Fromandus qui hoc iter eius procurauerat, obijt pridie Idus Iulij, & in Monaſterio Sancti Remigij ſepultus eſt.

Domino Cantuarienſi. EPIST. CLXVII.

ETſi certum ſit quòd Epiſcopi ad inobedientiam proni, & Paſtores paſcentes ſeipſos, qui amore quietis & luxus, & temporalium metu damnorum impio impietatem ſuam annũtiare detractant, ad omnem ſubuerſionem iuris, & ſingula præiudicia Eccleſiarum, dicente Eugc. ſe de cætero aduerſus omnia mandata veſtra, & Apoſtolicas Sanctiones, quatenus

eis diſplicuerit, ſub prętextu appellationis exhibitæ tueri proponat. Expedire tamen arbitror, vt de veſtris ſuffraganeis teſtato ſi fieri poteſt, aliquos euocetis, vel audituros Domini Papæ mandatum, aut vobiſcum de ſtatu Cantuarienſis Eccleſiæ tractaturos, aut alia euocationis eorum cauſâ propoſita, ſi qua vobis & his qui vobiſcum ſunt, occurrerit commodior. Cùm enim iam appellauerint, quod fortaſſe iam Domino Papę ſignificatum eſt, & in omnibus Regi ſuo obtemperant, non video de cętero quare colloquium eorum oporteat euitari, ſed neque Regis. Credo enim quod metu laboris quem ſubituri ſunt, & ſumptuum quos verentur, & imminentium periculorum inſtantiam, & dubium cauſę euentum, paci Eccleſiæ, & reconciliationi veſtræ diligentiorem operam dabunt; quia nec vnum eorum opinor inueniri, quem tot & tantarum incommoditatum diſpendia ſubire non pigeat, & ſi transfretauerint fortaſſe mediante Imperatrice pax Eccleſiæ reformabitur, aut Domino propitio cauſa veſtra in meliori calculo relinquetur. Inſtat enim tempus, vt aiunt, quo Aquila rupti fœderis, iuxta Merlim vaticinium, frænum deauratura eſt, quod Apro eius datur, aut modo fabricatur in ſinu Armorico. Nam ſicut accepi pro certo poſtquam priores litteras exarauerам, in acceſſu Fulgeriarum graue damnum perpeſſus eſt, quod adhuc deplorant apud non amici Francorum, quorum quidam capti ſunt, alij vulnerati, dum purum ſitientes argentum, nitebantur ſtrenui præ cæteris apparere. Audieram hæc prius in curia Chriſtianiſſimi Regis Francorum, apud Laudunum honeſtè & reuerenter ſuſceptus ab eo: ſed non facile rumigerulo credidi, licet aliquantulum fidem faceret dubitanti, quòd Comes Robertus triſtitiam inde conceptam diſſimulare non poterat. Dicunt & quod famelici ſaturos, & inopes copioſos rerum omnium obſident hoſtes, & quòd obſeſſus obſidente longe ſecurior eſt. Radulfus enim, vt perhibent caſtrum ſuum optimè præmuniuit, vaſtauítque quicquid alimentorum in circuitu ſuo potuit inueniri, nec ad remotiora ſine magnis copiis pabulatum progredi licet, eò quod electiſſimorum militum Radulfus memoratus copiam habens, vias eorum acutiſſimè ſepit ſpinis, & aculeis vrget equos vt cadant aſcenſores eorum retro, & in exercitum ipſum crebras, vt loquũtur,

facit

facit irruptiones. Adijciunt quòd potentiſſimis Britanniæ Proceribus, excepto Comite Eudone confederatus eſt fœdere mutuo. Nónne ſic ferus ſingularis, aut ſingulari proximus aper, qui depaſcitur & conculcat vineam Domini, cohiberi poterit & infrænari? Ego quidem ſic illam interpretor Prophetiam, expectantes vt Aquila quacumque ſubornatione incommoditates iſtas inauret: niſi forte Alexander noſter Merlim cognatus, & oraculorum eius interpres prudentior aliud ſentiat. De his hactenus. De cætero pergratum mihi feceritis, ſi Domino Lugdunenſi, quem apud vos eſſe audio, & plurimum videre deſidero, nomine meo fueritis gratulati, & quæ circa vos ſunt diligenter reſcripſeritis.

Theſaurario Remenſi. Epist. CLXVIII.

VEſtro mallem, ſi cum vtriúſque noſtrum commoditate fieri poſſet, deſiderato frui colloquio, quàm quæ & me dixiſſe iuſtum eſt, & vos diligentiùs audire expedit, chartulæ commendare, quę id ſolum eloquitur quod illi creditum eſt: nec ea quæ inter amicos vtiliter adinuicem proponerentur, commodè dilatantur. Cæterum hoc deſiderium meum tum multiplicium & ineuitabilium negotiorum inſtantia, tum aliquantula corporis mei infirmitas prępediunt, vt ſcribi neceſſe ſit quod dici potius expediret. Meminerit itaque Dominus & amicus meus, quoniam, vt ait Orator, *Primò decipi incommodum eſt, ſecundo ſtultum, tertiò turpe.* Doleo quidem contigiſſe quod ad memoriam veſtram reducere neceſſe eſt; quia vos ſemel decipi contigit in matricularia ad incommodum, ſecundò in ceſſione Præbendæ Pariſienſis, ad errorem, nec de cætero omni ſpiritui adquieſcatis, vt in Subtheſauraria diſponenda turpiter decipiamini. Eſt autem vir probus Laurentius concanonicus veſter, cui eam Dominus Archiepiſcopus dare diſpoſuit, & maiore, ſi vocaretur à Domino, & vitio ambitionis purgaretur, dignus honore. Sed nunquid vobis conducit, & honori veſtro, vt Domini veſtri collateralem eligatis in miniſterium veſtrum, immò intrudi patiamini, vt non tam vobis quàm alteri debeat quòd miniſtrabit? Numquid de

Mm

Digitized by Google

Theſaurario Subtheſaurarius eſſe vultis? nónne ſatius eſt vos Officialium veſtrorum eſſe custodem, quàm vobis & illis cum incommoditate custodem alium deputari? Vos de cætero videte quid egeritis, ego pro fide & affectione quam habeo ad vos, & pro reuerentia venerandi & pij Patris noſtri beati Samſonis, hoc vobis quem video in multis labefactatum, propono, vt memineritis veſtri & noſtri, qui vobis ſemper fideles extitimus: atque abſit vt probabiliter dici poſſit, nos vitio ingratitudinis laborare. Cum autem redieritis, non diſplicebit vobis, ſi feceritis de miniſterio veſtro quod veſtram deceat, & noſtram non dedecoret honeſtatem. Nam in his quæ honori veſtro conducent, nos beneplaciti veſtri, quoad poterimus, habebitis adiutores. Ad hoc inuitat fides, ſuadet affectio, ſed Samſon ille compellit, cuius memoria in benedictione eſt.

Domino Exonienſi. Epist. CLXIX.

ME cauſa duplex impræſentiarum impulit ad ſcribendum, tum ne præter conſuetudinem ſine litteris abire patiar aliquem ad vos de mea conſcientia proficiſcentem, tum vt amicis, quorum voluntati ſatisfacere par eſt, morem geram. Voluerunt enim latorem præſentium à * Denoma oriundum, vt aſſerit, etſi credi poſſit eum ab vlterioribus conuicaneis veſtris circa montem B. Archangeli in fine Armorico traxiſſe originem, paternitati veſtræ, meæ paruitatis officio commendari, vt pote quem in pago Remenſi per annos laudabiliter & ſine querela perhibent conuerſatum. Illis itaque ſatisfaciens pietati veſtræ tam ſecuras, quàm ſinceras porrigo preces, cùm .... & rerum experientia & conditio mihi ſicut & multis conſtet diſcretionem veſtram legis, quæ inter amicos, tam æquitatis ſuaſu quàm decreto philoſophantium ſancita eſt, non eſſe ignarum. Ea autem eſt, vt melius noſtis, vt honeſtas precum ſit moderatrix, & in his dumtaxat audiantur amici, quibus illa non aduerſatur, præſcribit, hac ratione ex cauſa amicitiæ, illicita petantur, aut fiant. Quia ergo amicorum gratia amicum apud patrem & Dominum commendare ſuſcepi, precor, vt contemplatione Domini, & mearum interuentu precum, eum, ſi expetierit, audiatis, in his quæ neceſſitati

eius & honeſtati veſtra diſcretio dictauerit expedire. Et ſi forte cum de conſcientia veſtra ad nos redire contigerit, me ſuper ſtatu veſtro,& amicorũ,acceptis ſaltem publicorum rumorum litteris poterit certiorare. De meo ſtatu autem ad præſens parciùs ſcribo, non quia aliquid meorum à vobis velim eſſe abſconditum, ſed quia recolo me per Fulconem nuperrimè omnia pleniſſimè nuntiaſſe. Nam ſi quid deerat,paginę grandiori portitoris offero, & diligentię, ratus eum eſſe ſupplendum. Quod ad publicum vero ſtatum, hæc poſtea multorum aſſertione vulgata ſunt Anglorum, ſimul omnes Epiſcopos ex mandato Regis conueniſſe, & ne ſententia, quam Dominus Papa dictauerat, locum haberet, appellaſſe contra Archiepiſcopum ſuum, qui pro ſalute eorum & libertate Eccleſię facultates raptoribus, fortunam periculis, famam ludibrio, & caput hoſtilibus gladiis, ſi res exegerit, obiectare non dolet, non formidat, non erubeſcit, aut timet. Venerunt ad eum nuper Clerici duo ſicut mihi pro certo relatum eſt, ab eo qui tunc erat Paulmiaci, hoc publicantes, & appellantes: vnus ex parte Domini Sareſb. alter ex parte Decani ſui, inficiantis omnino ſe iuramentum aliquod pręſtitiſſe Imperatori, vel Reg. Colon. Schiſmatico in aliquo communicaſſe. Idem & confitens ſe Clerum familiarem de menſa M. Ioannis de Oxenefordia qui Clericus Regis eſt, ſe Regis ad Archiepiſcopum verbum habere dixit, appellans ex parte & nomine Regis, & mandato eius, vt aiebat, eundem Archiepiſcopum ad audientiam Domini Papæ Alexandri, & per eum appellabat, diem præfigens qua cantabitur, *Ego ſum Paſtor bonus.* Archiepiſcopus verò ei in hæc verba reſpondit. Tu cùm ignotus nobis ſis, nec mandatum, nec litteras Regis habeas, & ex communione Domini tui Ioannis de Oxenof. quem excommunicatum eſſe conſtat, per litteras Domini Papæ excommunicatus ſis, appellantis officium implere non potes. Nos autem mandatum Apoſtolicum exequemur, & Domino authore implebimus. Quod autem attinet ad Sareſb. habeat ſcire: volens ad eum ptoprium nuntium deſtinaui, qui mentem eius familiariùs exploraret. Cæterum iſtud Epiſcoporum tota Francia miratur, dicens, eos oportuiſſe conuenire, vt tractarent de ſalute Regis ſui, quem ſicut

imperatorem ex cauſa ſchiſmatis, ita propter Clerum & Eccleſiam, quam collidit, quotidie labefactari conſpiciunt. Oportebat quoque eos de liberatione Eccleſiæ & pace ſollicitari, & operam dare, & intelligentiam quomodo reformaretur pax clero, non quomodo ſe & ſua, ſumptibus, laboribus & periculis exponerent, & famam ſuam deturpantes, in poſterum Eccleſiam ſubijcerent ſeruituti. Rem quoque mirabilem, ſi tamen vera eſt, omnes qui audiunt, pariter admirantur. Quod ſi Epiſcopus Herford. vir litteratus & mundi contemptor habitus, in Archiepiſcopum ſuum & conſecratorem inuehitur, dicens eum turbatorem rerum, quia Eccleſiæ vendicat libertatem, nónne ſic præpoſiti filiorum Iſrael, in Moyſen & Aaron diuinæ legis executores culpam refuderunt, quòd flagellabantur ab exactoribus, negatis paleis quæ debebantur de iure? nónne Miniſtris Domini improperabatur, quod Præpoſitorum nomina fœtere fecerant coram Rege & ſeruis ſuis? Illi tamen etſi queruli & murmuratores, tamen ſequuti ſunt Moyſem. Et vtinam hi qui modo queruntur & murmurant, Domini ſequantur legem. Quod ſi fecerint, conuenient hinc Regem, inde Archiepiſcopum, & quem in culpa viderint, palam arguent, & è diuerſo ſtabunt vno conſenſu, aut diſſimulatione alienæ iniquitatis, contractu immunditiæ polluentur.

Richardo fratri ſuo. EPIST. CLXX.

INte, omnium amicorum dulciſſime, plane videbor iniurius, ſi cuiquam à peregrinatione mea ſcripſero, ſubticens tibi quem ſuper ſtatu meo cum Domino amabili, miſeriæ noſtrę non ambigo præ cæteris mortalibus eſſe ſollicitum. Licet enim interdum deſit materia vel occaſio ſcribendorum, hoc ipſum tibi ſcribendum arbitror, ſcribendi occaſionem & materiam defuiſſe. Quod autem Domino Epiſcopo ſcripſi pariter innoteſcet, ſicut ea quæ tibi ſcripta ſunt, ſinceritati eius poteris præſentare. Vobis enim vt ei in omnibus adquieſcas quæ ad te pertinebunt, & conſilium eius præferas meo, tum quia nobis ſapiẽtior eſt, tum quia eum vberiorem

gratiam Domini habere confido, & nos ſemper ex charitate ſincera ſicut authoritate, ſic & meritis antecedit. Quod autem ei ſcribendum fuerat, ni defficientis prothocolli breuitas obſtitiſſet, ei meo nomine ſuaderi deſidero, & vtinam Spiritus ſuadeat, qui in neceſſitatis articulo ſperantes in ſe, ſolatio conſilij deſtitutos eſſe non ſinit. Hoc autem eſt, vt in hoc conflictu poteſtatis & iuris ea moderatione incedat, præuia lege, duce gratia, iuuante ratione, vt nec temeritatis reus videri debeat aduerſus Poteſtatem quam Deus ordinauit, nec metu poteſtatis, aut amore bonorum euaneſcentium iniquitati conſentiat in depreſſionem Eccleſiæ, & in perniciem tam præſentium quàm poſterorum, non modo deſertor officij, profeſſionis præuaricator, ſed & impugnator juſtitię habetur. Sed dices fortaſſe, quod mihi, ſicut cuique facilius eſt dictu, facienda pręſcribere, quàm factu quæ præſcripta fuerint adimplere. Nã & liber vorandus dulceſſit in ore Prophetæ, ſed ad interiora tranſmiſſus amareſcit. Orator quoque in arte dicendi docet, quia in artem præcepta tradere, & de arte dicere facillimum eſt, ſed ex arte difficillimum .i. quæ præceperis obſeruare mandata. Nuſquam verò difficilius, quàm in arte viuendi. Illa ſiquidem ars artium eſt, & ſicut vtilitate, ſic & difficultate incomparabiliter alias tranſcendit vniuerſas. Illud quoque Comici noſtri adijcies, quia omnes cũm valemus recta conſilia ægrotis damus: tu autem ſi hic ſis, aliter ſentias. Ad quod ego replicabo, quoniam licet hanc auream mediocritatem, quam pręſcribo, ſeruare non nouerim, aut non quæram, Lyricum tamen licenter imitabor,

------- fungens vice cotis, acutum.
Reddere quæ ferrum valet, exors ipſa ſecandi.

Non quidem hanc ſollicitudinem gero, quòd de tanto, & de tam ſincero patre (Dominus ſcit) ſinceram aliquam ſuſpicionem conceperim, ſed quia in periculis amici charitas non ſollicitari non poteſt. Noui enim præpotentium perſecutorum inſtantiam, debilitatem Eccleſiæ, licet Dominus Papa iam plurimum conualeſcat, & confortetur in Domino: noui & puſilanimitatem quorumdam Epiſcoporum, tum aliorum inuidiam, vt nihil ſit quod magis verear quàm ne in........... fratribus, & his qui videbantur aliquid eſſe, & authoritate gra-

dus, & litterarum & habitus............ periclitetur innocentia eius. Nam & Duces qui in Iſrael officio principabantur & merito, Moyſes videlicet & Aaron, ad aquas contradictionis, impetu multitudinis lapſi ſunt, vt terræ promiſſionis demererentur introitum. Apud nos verò fama vulgauit, Anglorum Epiſcopos jam ſæpiùs conueniſſe, vt deliberent & decernant quid facto opus ſit. Sed quid verè quæſo decernent, niſi ſe turbari & timeri, & vtique ſupra modum? quid decernent, niſi quod cedere maluerunt impudenter, quàm iniuriam viriliter propulſare? quid decernent verè, niſi quod iniquitas dominetur, & ipſi peccantibus non annunciant vitam ſuam; nec viam Domini oſtendunt? Nec hoc dixerim, quod eum velim aut ſuadeam.

dirigere brachia contra
Torrentem, aut vt ſe nulli imprudenter opponat.

& Eccleſiam ſuam exponat periculis & ærumnis; ſed vt imitetur quod bonos feciſſe legimus, Cuſai Arachitem, qui conſilium & malitiam Architophel moderatione adhibita ſtuduit diſſipare, & in eo & fidelius cum Abſalone verſatus eſt, quod ei materiam peccandi ſuſtulit, & parricidij præclúſit occaſionem. Numquid enim fideles opinaris, qui peccandi vias Domino Regi expediunt, & in eo ſtudioſi ſunt, vt proſperetur in his, quæ aduerſus Domini iuſtitiam præſumuntur? Vter tibi videtur fidelior, an qui ad nutũ erronei miniſtrat culpas, an qui pernicioſas abigit voluptates? Sentiat vnuſquiſque quod voluerit. Ego numquam Dominũ & amicũ reputabo fidelem, qui ſic illius obtemperat voluptati, vt ſalutis & vitæ diſpendium afferat. Niſi forte Saüli fidelem putes fuiſſe Idumæum Doeth, qui ſacerdotes Domini gladio, quo ſeipſum transfoſſurus erat, occidit, & Architophel fuit neceſſarius Abſaloni, quo ſuadente palam in vxorem patris commiſit inceſtum, & parricidium committere diſponebat. Dicitur (vtinam falſum ſit!) Dom. Londin. & illum meum amicum Epiſcopum Ciceſtrenſem miniſtros iniquitatis armare aduerſus Eccleſiam, & Cantuarienſis Archiepiſcopi ſitire ſanguinem, & id agere, ne ei vmquam reditus pateat. Numquid timent ne ſeueritas manſueſcat, aut, vt à Cicerone vſurpatum eſt, ne refugiat haſta Cęſaris, aut gladius hebetetur? Sed ego quod non plurimi

fabulam puto. Neque enim tanti ſacerdotes ſapientes ſunt, vt faciant mala, præſertim cùm ipſi nouerint, quoniam ſi iniquitas præualuerit.

Pœna reuerſura eſt in caput iſta ſuum.

Neque enim eos latere poteſt quomodo de Rhamno in Regem ſublimato ignis egreſſus eſt, qui deuoret Cedros Libani. Vale, & officiòſe ſaluta quos noueris ſalutandos, ſed affectu præcipuo .... impetra nobis orationum ſuffragia, ne nos à via ſua patiatur Dominus aberrare, ſed pro beneplacito ſuo, ſiue per proſpera, ſiue per aduerſa, triumphatis affectionibus carnis, & vitiis omnibus deducat & pertrahat .... exulantes, in eo, & in nobis deſpiciamus inferiora, & compatiamur miſeris, qui modo circa ſarcinulas Eccleſiæ & noſtras diripiendas inutiliter occupantur.

Magiſtro Radulfo Nigro. EPIST. CLXXI.

EXcuſationem quam diuturnitat is ſilentij porrigere ſtuduiſtis, ſicut probabilis eſt, ita probatam habeo & acceptam, ſciens dilectioni veſtræ nequaquam diligentiam defuiſſe, ſed ipſi diligentiæ non aſtitiſſe fortunam. Eò autem de diligentia clariùs liquet, quòd poſt diuturnam & odioſam mihi moram charitatis veſtræ ſedulitas ad inſtructionem meam compegit omnia, quæ ex opinione veſtra vobis obeſſe poterunt vel prodeſſe. Et licet quædam eorum per alios ante cognouerim, nullus tamen ſic ſpeciatim vniuerſa peregit, & ſingula. Fuerunt autem bona omnia quæ auditis, licèt plurima falſa eſſe non ambigam. Quid aliud ſine ſalutis diſpendio facere poſſum, quàm quod ex teſtimonio conſcientiæ præſcribit ratio, & ipſa officij mei neceſſitas inexorata compellit. Nónne cùm ad Domini Regis Curiam acceſſiſſem, in omni humilitate offerens quamcumque ſatisfactionem, iura permitterent, vel voluntas ſua mihi induceret, honeſtate incolumi, excluſus ſum à forma pacis, quę tunc M. Philippo oblata eſt & ablata? Quidnam erat vlteriùs faciendum? Numquid poſſeſſiones mihi pro lege Domini violenter & crudeliter ablatę? quæ ſi iuſte proteſtor coram Domino, qui velit nolit mundus, iudicaturus eſt cauſam iſtam, tam turpi erant commercio re-

Digitized by Google

dimendæ, vt iurarem me obſeruaturum conſuetudines quas lex Domini condemnat, & omnem Archiepiſcopo meo obedientiam abiurarem? Poſſent hęc ad ſubuerſionem fidei meæ ſufficere, ſed tamen vlteriùs proceſſum eſt in ea quę & ab aduerſariis honeſtiùs eſſent tacita quàm expreſſa. Non vtique in Regem iſta refundo, ſed in eos qui ſe cauſam Domini pleniùs noſſe dicebant, erántque, vt iactitabant, interpretes voluntatis eius. Ipſe enim me audiente non dixit quòd aut meam, aut ipſius dedeceat honeſtatem, in eóque ſolo ipſum poſſum arguere, quòd cùm reſponſum flagitarem, de diſpendio rerum & temporis conquerens, ſic detorquebat verbum, vt tam maieſtati & honeſtati ſuæ quam meę neceſſitati eſſet vſquequam inutile. Sciens ergo & prudens, pro inſtantia temporis ab eo diuerti, vt innocentiæ neceſſitati & verecundiæ meę proſpicerem, immò & cauſæ Domini: reuerſus tamen Domino propitio, ſi quando, quod ſpero, mihi cum indemnitate conſcientiæ & famæ recta apparuerit pacis via, alioquin, ait, mihi mortem inferat temporalem pius Ieſus, quàm ipſum pro pace vel gratia hominis recuperanda ſcienter offendam. Sed tu multas proponis difficultates; primò quòd Eccleſia Anglorum in arcum prauum conuerſa calcaneum erigit aduerſus Dominum, & Epiſcopi ſub appellationis prętextu malitiam ſuam nituntur colorare & euacuare ſententiam, quæ de Sedis Apoſtolicæ iudicio emanauit. Sed profecto, ſi Dominus vobiſcum eſt, imò quia per miſericordiam ſuam vobiſcum eſt, pro ſe patientibus & proſcriptis, quia ei in cauſa iſta ex conſcientia noſtra decreuimus famulari vſque ad mortem, pariter vobiſcum ſunt, quoniam eſt ill. certúmque eſt amodo quòd & ipſis imminet labor & dolor, niſi ſalubriori conſilio acquiſcentes, pacem Eccleſiæ, quam non prodendam, ſed cuſtodiendam ſuſceperunt, nunc ſtudeant reformare. Rex in Imperatore confidit, & in captione Domini Papæ, quam ei vaticinantur Prophetę Baal, falſa videntes & ſtulta, quæ non loquuntur à Domino: ſed ita Achab deceptum eſſe: Sapiens interim audiat à Catone.

In morte alterius ſpem tu tibi ponere noli,

præſertim innocentis & Domini, cuius diem pręuenire, vel voto, patricidij inſtar eſt, ſed Domino authore, Dominus Papa proſperatur, & capto nuper Albano, ſicut certiſſimè conſtat,

dilitati

dilatati ſunt greſſus eius. Cum è contra Teutonici Tyranni & hęreſiarchæ ſui vias ſepiat Deus quotidie ſpinis, & quod diſſimulare non poſſunt, eorum minuantur vires, & euaneſcat authoritas. Quod audiſtis de Siculo, falſiſſimum eſſe dicunt milites Remenſes, qui ſtipendiarij eius fuerunt anno integro, & pridie reuerſi ſunt: quod illi non emulantur, quos Dominus Cantuarienſis denuntiauit excommunicatos. Nam tam ipſos lædit, quàm eos qui eis communicant. Ipſi viderint qua conſcientia communicent, & qui excommunicati ſunt, qua innocentia aut negent, aut excuſent crimina, quæ eis impinguntur. Ego ſcio quod neque inferenda ſententia .... ſui, neque de conſilio meo, aut de conſcientia lata eſt, & necdum, Domino teſte, quoſdam eorum, qui notati ſunt, noui, nec quæ meminerim vidi. Tentabo vtique, vt conſulens, Archiepiſcopum flectere per Archid. Pictau. ſi tamen intellexeris quòd ad pacem Eccleſiæ poſſit proficere labor meus. Alioquin probroſum eſſet & turpe Patrem circumuenire, & Dominum. Sed noſtis quòd cùm hoc ab anno præterito egerimus, nec ſemel nobis reſponſum eſt ab Archid. verbum vnum. De itinere autem veſtro quid conſulam neſcio, ſed iter præciſe dictarem, niſi quia non video quomodo à participio excommunicatorum poſſitis abſtinere. Nam quoniam ſententiam meruerunt, vobis aliquatenus, ſed illis ex teſtimonio conſcientiæ pleniùs liquet: cùm, qui ſeminat inter fratres deteſtetur anima Domini, quemadmodum eum, qui cum Idumæo ſatellite perſequitur ſacerdotes, & tabernaculum Domini ſuccendit, ... & gladio Principis in Leuiticum ordinem debacchatur. In hoc ergo articulo conſulite conſcientiam, & aliquem religioſum & diſcretum arbitrum adhibete: & cùm effuderitis cor veſtrum in conſpectu eius, ſequimini quod Dominus inſpirabit. Si verò vos ad Curiam, ſuadentibus amicis contigerit proficiſci, Archidiacono, quem diligitis, & ego, quatenus permittit ſinceritas carnalis, tota mente veneror, & amplector, perſuadete, vt iuxta quod Propheta monet, reflectat oculos mentis ad ſuas, & Domini ſui vias, & ponat cor ſuper illas, & non amodo ſubijciat mollia, ſperans in incerto diuitiarum & variis lenocinantis fortunæ blandimentis, memineritque, quia ſummis negatum eſt ſtare diu, & ante

ruinam exaltatur cor. Nam quantumcumque diſſimulet, nouit ſententiam Paſtoris, iuſta ſit, an iniuſta, timendam eſſe. Quid multa ſi poteſt Loth eſſe in Sodomis, Ioſeph in aula Pharaonis, Cuſai in colloquiis & conſiliis Abſalon, Abdias in obſequio Achab & conſortio Iezabel, ſi Daniel in Babylone: illuc ſalubriter tibi & illis proficiſcêris, quibus perſuadebis, vt cuſtodiant innocentiam, & videant æquitatem, quoniam reliquiæ homini pacifico: & cùm iniuſti ſimul diſpereant, ſalus iuſtorum expectatur à Domino, qui fidelis eſt in promiſſis, & electos ſuos ſupra id quod poſſunt, tentari non patitur, ſed eis vniuerſa cooperantur in bonum. Iter & actus tuos dirigat Dominus.

Comiti Henrico. EPIST. CLXXII.

QVod proſcriptus & exul, tantam alloquor Majeſtatem, & publicis incumbentem vtilitatibus, ad Philoſophantium exercitia, inculto præſertim ſtylo, & exangui genere dictionis, & ad momentum reuocare auſus ſum, temeritati [illegible]et adſcribi, niſi paruitatem meam ſupereminentis bonitatis veſtræ erigeret contemplatio, & me ad ſcribendum non tam inuitaret, quàm cogeret mandati veſtri authoritas, cui corde magno, & animo volenti deſidero in omnibus obtemperare, quæ fieri poſſunt in Domino. Et quidem eo me vobis obnoxium fateor, quo tam mihi, quam multis aliis, certum eſt me in terra veſtra plurium bonorum cepiſſe profectum, & ſub beato patre veſtro, cuius memoria in benedictione eſt, eo quòd eleemoſynas eius enarrat omnis Eccleſia Sanctorum, & plurimarum virtutum eius præconia celebrat, me pro omnibus coætaneis meis, eo patrocinante, cùm adhuc adoleſcentior eſſem, floruiſſe in Francia, ea præeunte gratia, ſine qua nullus boni poteſt eſſe proceſſus, id aſſecutus ſum .... & bonorum notitia, & mundi proſpera, quibus in patria mea ſupra & contra merita mea præ coæuis & conterraneis mei abundaui, vt publicè notum eſt, præuenerunt: mihique facile perſuaſerim, quoniam credibile eſt tanti Patris meritis adquiſitum, vt heredem relinqueret, qui ipſum, licèt optimus fuerit, in virtu-

tum cultu & magnificentia operum animaret. Sed quid hęredem dico relictum, cùm omnes liberos tales reliquerit, vt quilibet eorum merito probitatis, non tam optimi Comitis decedentis repræſentare videatur imaginem, quàm Regis inſtar eſſe? Verum iuxta conſtitutionem Altiſſimi in primogenito bona duplicia reſederunt, & qui fratres præceſſit tempore, eos bis anteceſſit, ſicut amplitudine rerum, ita & eximiarum ſplendore virtutum. Inter alias verò præ cęteris radiat liberalitas inſignis, quam totus mundus prędicat, & excellens humilitas, quam ego diuinarum litterarum propoſitis quæſtionibus ad recreationem in anguſtiis exilij mei lætus experior; quas cùm mihi Albericus Remenſis, quem cognominant de porta Veneris, quæ vulgo Valeſia dicitur, nomine veſtro, adhibitis aliquot litteratis viris propoſuiſſet, vt verum, Domine, fatear, obſtupui, nec quærenti potui habere fidem, donec venerabilem virum fideliſſimum & deuotiſſimum vobis Abbatem Sancti Remigij adduceret, qui & ipſas proponeret quęſtiones, & ad eas cum multa precum inſtantia, pro amore veſtro & ſuo, peteret reſponderi, pro certo aſſerens vobis in vita nihil eſſe iucundius, quàm cum litteratis viris, & de litteris habere ſermonem, adiecitque in aure familiariter, vos .... ſæpiſſimè imperitæ multitudinis offenſam contrahere, quia vos à ſtudendi officio nequeunt reuocare, & pro arbitrio ſuo negotiorum & tumultuum procellis immergere. Opinantur enim omne tempus effluxiſſe ſuperfluè, quod non aut in curialibus nugis, aut in tumultuantis malitiæ voragine, aut cauſarum turbinibus exerceatur. Neſciunt quòd Philoſophia paucis eſt contenta iudicibus, officijque ſui ſinceritatem vulgari arbitrio committere dedignatur. Mihi itaque pro vobis complacuit, vt propoſitas exciperem quæſtiones, & eis habita ratione temporis, & ineuitabilium neceſſitatum, reſponderem, etſi non pro voto, certè pro tempore. Quæſitum verò eſt quem credam numerum eſſe librorum veteris & noui Teſtamenti, & quos authores eorum, quid Ier. in Epiſtola ad Paulinum Presbyterum de omnibus libris diuinæ pagellæ ſcripta dicat menſam Solis à Philoſopho Apollonio litteras perſequente viſam in ſabulo: quid item Virgilij Centonas, & Homeri Centonas

Digitized by Google

in eadem dicat Epiſtola: poſtremò vbi ſcriptum ſit, & quò tendat, quod legitur, & vſurpatur, à plurimis, quia deformiora ſunt ea quæ non ſunt, quàm ea quæ ſunt, hoc quoque incertum eſt: vt hęc omnia rationum ſuarum ſubnixa fundamentis authoritatúmque teſtimoniis diligenter & cito in ſcedula vobis tranſmittenda, omni occaſione propoſita, explanarem; quod quam difficile ſit, aut potius impoſſibile, facilè perpendit prudentia veſtra, cuius acutiſſimum ingenium, linguam ad dicenda expeditam, capaciſſimam, & tenaciſſimam memoriam ætas noſtra ſtupet & veneratur. Nam vt ait Apuleius in libro de Deo Socratis, laudem celeritatis ſimul & diligentię nullus aſſequitur, ſed & grandium librorum graues materiæ in eandem ſcedulam nulla vmquam diligentia compinguntur. Nam de primis duabus quæſtionibus, de numero ſcilicet librorum & authoribus eorum, Caſſiodorus elegantem compoſuit librum: ſed quia in hac parte fides mea diſcutitur, mea & aliorum non multum intereſſe arbitror, quid credatur: ſed hoc credatur, an alterum, nullum ſalutis affert diſpendium. In eo autem quod nec obeſt, nec prodeſt, aut in alterutro parum momenti affert acrius litigare: nónne idem eſt ac ſi de lana caprina inter amicos acerbiùs contendatur? Proinde magis fidem arbitror impugnare, ſi quis id de quo non conſtat, peruicacius ſtatuat, quàm ſi à temeraria diffinitione abſtinens, id vnde Patres diſſentire videntur, & quod plenè inueſtigare non poteſt, relinquat incertum. Opinio tamen in alteram partem poteſt & debet eſſe procliuior, vt pro omnibus, aut pluribus, aut maximis notis atque præcipuis, vni cuique probato artifici ſecundum propriam videtur facultatem, * facilius admittatur, niſi ratio manifeſta, aut probabilior in his quæ rationi ſubiecta ſunt, oppoſitum doceat eſſe verum: rationi verò ſubiecta inſerui, propter illos articulos, qui omnem omnino tranſcendunt rationem, in quibus ſtulta eſſe prælegit Eccleſia, vt in inſipientia fidei apprehenderet Chriſtum, Dei virtutem, & Dei ſapientiam........ cum Philoſophis Gentium, qui dicentes ſe eſſe ſapientes ſtulti facti ſunt, & euanuerunt in cogitationibus ſuis, vt darentur in ſenſum reprobum. Quia ergo de numero librorum diuer-

ſas & multiplices Patrum lego ſententias, Catholicæ Eccleſiæ Doctorem Ieronimum ſequens, quem in conſtruendo litteræ fundamento probatiſſimum habeo, ſicut conſtat eſſe xxii. litteras Hebræorum ſic xxii. libros veteris Teſtamenti in tribus diſtinctos ordinibus indubitanter credo. Et primus quidem ordo Pentateucum continet, quinque ſcilicet libros Moyſi ſic pro Sacramentorum varietate diuiſos, & ſi continuam de hiſtoria conſtet eſſe materiam. Hi ſunt Geneſis, Exodus, Leuiticus, liber Numerorum, Deuteronomium. Secundus ordo continet Prophetas, & octo libris expletur, qui quare præ cæteris dicantur Prohetiæ, cùm aliqui eorum nudam referre videantur hiſtoriam, & alij Prophetiam texentes, ſicut Daniel, liberque Pſalmorum, in propheticis non cenſeantur operibus, nec in quæſtione propoſitum eſt, nec temporis, aut ſcedæ anguſtia me patitur explicare, ſed nec inſtantia petitionis. In his ergo numerantur, Ioſue, liber Iudicum, cui compingitur & Ruth, quoniam in diebus Iudicum, facta narratur hiſtoria, itémque Samuel, qui in duobus primis Regum voluminibus, & Malachus, qui in duobus ſequentibus expletur, quos ſequuntur voluminibus ſingulis, Iſaias, Ieremias, Ezechiel; liber xii. Prophetarum in agiographis conſiſtit. Tertius ordo continens Iob, Pſalterium, Eccleſ. Cantica Canticorum, Danielem, Paralipomenon, Eſdram & Heſter. Et ſic colliguntur in ſumma xxii. libri veteris Teſtamenti, licet nonnulli lib. Ruth, & Lamentationes Ieremiæ, in agiographorum numero cenſeant ſupputandos, vt in xxiiii. ſumma omnium dilatetur. Et hæc quidem inueniuntur in Prologo libri Regum, quem beatus Ieronimus vocat galeatũ Principem omnium ſcripturarum, quæ ab ipſo de fonte Hebræorũ manauerunt ad intelligentiam Latinorum. Liber verò Sapientię, & Eccleſiaſticus, Iudith, Thobias & Paſtor, vt idem aſſerit, non reputantur in Canone, ſed neque Machabæorum liber, qui in duo volumina ſcinditur, quorum primum Hebræam redolet eloquentiam, alterum gratiám, quod ſtylus ipſe conuincit, Ille autem qui Paſtor inſcribitur, an alicubi ſit neſcio, ſed certum eſt quod Ieremias & B. illum vidiſſe & legiſſe teſtantur. His adduntur noui Teſtamenti octo volumina, ſcilicet, Euangelium Mathęi, Marci, Lucæ, Ioannis, Epiſtolæ

Pauli xv. vno volumine comprehenſę, licet ſit vulgata, & ferè omnium communis opinio non eſſe niſi xiiii. decem ad Eccleſias, quatuor ad perſonas: ſi tamen illa quæ ad Hebræos eſt, connumeranda eſt in Epiſtolis Pauli, quod in præfatione eius aſtruere videtur Doctorum Doctor Ieronimus, illorum diſſoluens argutias, qui eam Pauli non eſſe contendebant. Cæterùm, quintadecima eſt illa quæ Eccleſię Laodicenſium ſcribitur, & licet vt ait Ier. ab omnibus explodatur, tamen ab Apoſtolo ſcripta eſt: neque ſententia hæc de aliorum prę ſumitur opinione, ſed ipſius Apoſtoli teſtimonio roboratur. Meminit enim ipſius in Epiſtola ad Colocenſes his verbis, *Cùm lecta fuerit apud vos hæc Epiſtola, facile in Laodicenſium Eccleſia legatur, & ea quæ Laodicenſium eſt legatur vobis* Sequuntur Epiſtolæ Canonicę vii. in vno volumine, deinde Actus Apoſtolorum in alio, & tandem Apocalypſis. Et hunc quidem numerum eſſe librorum, qui in ſacrarum Scripturarum Canonem admittuntur, celebris apud Eccleſiam, & indubitata traditio eſt, quæ tanta apud omnes vigent authoritate vt contradictionis aut dubietatis locum ſanis mentibus non relinquant, quia conſcriptæ ſunt digito Dei. Iure ergo & merito cauetur, & condemnatur vt reprobus, qui in morum verborumque cōmercio, præſertim in foro fidelium, huius diuini eloquij paſſim & publicè non admittit argentum, quod igne Spiritus ſancti examinatum eſt, purgatum ſeptuplum. Iſtis ergò ſecurè fides incumbat & illis, qui hunc probatum & debitum accipimus firmamentum, quoniam infidelis & hæreticus eſt, qui eis auſus fuerit refragari. De librorum verò Authoribus variantur opiniones, licèt iſta pręualuerit apud Eccleſiam eos ab illis eſſe pręſcriptos, qui in ſingulorum titulis pręnotantur. Iſidorus ſexto etymologiarum libro cap. ii. rationem nominum quæ libris indita ſunt, à fonte litterarum Ier. mutuatus exponit, & authores eorum. Rabanus quoque in libro de Eccleſiaſticis officijs, quem nonnulli de Sacramentis dicunt, & Caſſiodorus in libro de inſtitutione diuinarum litterarum quæ ad hunc articulum pertinent, latiùs exequitur. Caſſiodorus enim non modo de Scripturis Canonicis & earum authorib. differit, ſed à quibus exponantur, eleganti, vt ſolet, deſcribit eloquio. Prętereа ſinguli Patrum librum aliquem expoſituri, ſicut ratio exigit, de authore, & materia eius, intentione, &

cauſa, & titulo, & ſi qua alia ſunt quæ auditoribus, & lectoribus faciliorem intelligentiam ſequentis operis præparent, in Tractatibus ſuis præmittere conſueuerunt, & hæc quidem habita ratione loci, & temporis, & eorum ad quos ſermo dirigitur, vt ad formam Euangelicæ inſtitutionis, familię Domini menſuram cibi ſalutaris oportunè diſpenſent. Nam vt ait Palladius, magna pars prudentiæ eſt, conſulta ratione perſonam illius qui ſcribit permetiri. Vnde ab executione vulgatæ opinionis de induſtria ſtylum ſuſpendo, ad alia tranſiturus, niſi forte dignatio veſtra præceperit, vt & hanc diligentiùs exequar. Interim certum habeat veſtra diſcretio, quoniam Philo, cuius meminit Ier. vndecimo capitulo libri de viris illuſtribus, ab alijs diſſentit in libro qui inſcribitur, *Quare quorumdam in Scripturis mutata ſint nomina.* Hunc ſequuntur Theophilus Alexandrinus in Cronicis ſuis, & Epiphanius Conſtantię Cypri Epiſcopus in libro de viris illuſtribus, quod & Theodorus, qui vrbano ſermone libros eorum de Gręco tranſtulit in Latinum, atteſtatur. Dicit enim quod & Gamaliel, ad cuius pedes Apoſtolus ſe gloriatur didiciſſe legem, & publica aſſertio Hebræorum, qui de littera legis rectiùs ſapiunt, cum Philonis opinione concordant. Sed ne prætercam verbum, cùm ad reliqua properandum ſit, & iſtorum proponatur opinio. Ea autem eſt quod Moyſes Pentateucum ſcripſit, & ſi de fine Deuteronomij, vbi de morte eius agitur, non conueniat, aliis aſſerentibus, & hanc particulam prophetali certitudine, ſicut & illam quam de mundi creatione præmiſit in capite, & quam in benedictionibus Patriarcharum de futuro vaticinatus eſt, ab ipſo Moyſe fuiſſe conſcriptam, alijs autem à Ioſue, alijs ab Eſdra dicentibus eam fuiſſe appoſitam. Ioſue librum ſcripſit, qui denominatur ab eo. Sophthim verò, .j. Iudices, item librum Ruth, & partem libri Regum, qui denominatur ab ipſo, ſcripſit Samuel, reliqua excepit Dauid, ſed tandem à Ieremia ſcriptus eſt Malachim, id eſt duo poſteriores libri Regum. Idem librum ſuum cum Lamentationibus edidit. Hic autem vulgata non contradicit opinio. Ezechias & viri ſapientes, quos in ſcholam virtutum & litterarum ſociauerat ſibi annis xv. quibus Deus prorogauerat vitam eius, diuinis de cætero vacans, in vnum volumen compegerunt vaticinia Eſayæ, quæ ille in po-

pulo declamaſſe (quod ex verbis eius apparet) viſus eſt potius quàm ſcripſiſſe: nec repugnat quod in grandi libro ſcribere juſſus eſt ſtylo hominis, quia liber ille iam ſcriptus erat, & grandis, nec ad ipſius Prophetias, vt aiunt, pertinet colligendas, quia exceptę ſunt ab auditoribus, & à pręfato Rege diſpoſitæ. Iidem & Parabolas compilauerunt, ante quidem à Salomone dictatas, & ſilenter ab excipientibus, vt vt ſit, vſu vulgatas. Vnde in ijſdem parabolis hæ quoque ſunt parabolę Salomonis, quas tranſtulerunt viri Ezechię Regis Iuda. Tranſtuliſſe autem dicuntur, quia quaſi de loco ad locum, ab vſu vulgari, & priuatis fortaſſe ſcedulis ſingulorum, publica authoritate traduxerunt in Canonem Scripturarum. Inde & roboratur hęc traditio, quòd in tertio Regum ſcriptum eſt, *Locutus eſt Salomon tria millia parabolas, & fuerunt carmina eius quinque millia, & diſputauit a Cedro Libani vſque ad hyſopum &c.* Hoc enim dixiſſe potius creditur, quàm ſcripſiſſe. Sunt qui carmina eius referant ad Cantica Canticorum: diſputationem naturalium à maximis ad minima procedentem, ad ſignificationem eorum quæ Eccleſiaſtes in totius mundi concionatur auditu. Sed de his aliàs. Nam & Eccleſiaſticem, & Cantica Canticorum Canoni Scripturarum Rex Ieruſalem Ezechias & conſcolares ſui dicuntur adieciſſe. Salomonis tamen authoritate prolata, quem in his conſcribendis inuentorem, & quaſi publicæ vtilitatis pręconem habuerant. Hoc tamen contra vulgatam opinionem, ſed an contra veritatem dictum ſit, diffiniat ille qui nouit. Aggæus, Zacharias, & Malachias, adhibitis xv. viris, maximè fideliter Synagogę .... oracula compoſuerunt. Ipſe enim prædicauit viſiones, & infixit memoriæ auditorum quas in terra polluta ſcribere noluit, ne ſancta prophanaret, ſed præcepit vt ſcriberentur in terra Domini. Huic autem ſuſpenſioni alludit Pſalmus, dicens, *In ſalicibus, in medio eius ſuſpendimus organa noſtra. &c.* Et ab hac quidem opinione, vulgata non diſſentit, ſicut Iſidorus atteſtatur. Iidem Prophetę ſcripſerunt Danielem. Nam Daniel & propter cauſam, quæ in Ezechiele reddita eſt, ſe à ſcriptitatione ſuſpendit: & quia præpediebatur adminiſtrationibus publicis. Iidem quoquè tres Prophetæ, & conſcolares eorum ſcripſerunt librum Eſter, quem vulgata opinio ab Eſdra compoſitum aſſerit, librum quoque XII.

Prophe-

Prophetarum, quem vulgus ab ipſis XII. Phrophetis compoſitum tenet. Præfatus autem Philo cum ſequentibus ſuis ſuperiùs nominatis, memoratos tres Prophetas huius libri & præcedentium, vt............ eſt, laudat authores. Quia enim breues erant ſingulorum viſiones, ſatis viſum eſt ipſis Prophetis, eas prædicando publicare, & ſic aliis demandare. Scriptoribus, præſertim cùm quidam eorum ruſtici fuerint, & Paſtores, & aliis officiis dediti, litterarum fuiſſe credantur ignari. Librum Pſalmorum compoſuit Dauid, vtens interdum miniſterio virorum, qui in quorundam Pſalmorum titulis aſcribuntur. Fuerunt autem hi viri x. qui licet aliquos Pſalmos compoſuerint, quod & vulgata, quam Iſidorus refert, non negat opinio attamen omnes Pſalmi dicuntur eſſe Dauidis, qui eis ſuā accommodauit authoritatem, iuxta quod Iuſtinianus docet in Codice, dicens, *Omnia merita noſtra facimus, quibus noſtram impertimur authoritatem, quia ex nobis eis omnis impertitur authoritas.* Nam qui non ſubtiliter factum emendat, laudabilior eſt eo qui primus inuenit. Eſdras librum compoſuit, qui prænotatur ab ipſo, & Paralypomenon, vſque ad dies ſuos. Reliquum verò ſcripſerunt ſapientiſſimi fideliter Synagogæ, quę templum reædificauit in Ieroſolymis. Moyſes ſcripſit Iob ſecundum iſtos, de quo nihil definire præſumit vulgata opinio, licèt in eam partem videatur eſſe procliuior, vt ipſe beatus Iob ſubactis tentationibus proprium ſcripſerit librum. De Thobia, Iudith, & libro Machabæorum, qui non ſunt recepti in Canone, à quibus authoribus ſcripti ſint, nec vulgata docet opinio, nec de his ſequaces Philonis faciunt mentionem: quia tamen fidem & religionem ædificant, piè admiſſi ſunt. Librum Sapientię compoſuit Philo, diciturque Pſeudographus, non quia malè ſcripſerit, ſed quia malè inſcripſit. Inſcriptus enim eſt Sapientia Salomonis, cùm à Salomone non ſit editus, ſed propter ſtylum quem induit, & elegantiam morum, quam ei....... informat, dicitur Salomonis. Eccleſiaſticum ſcripſit Ieſus filius Sirach, qui & ipſe, ſtyli conformitate & morum, Salomonis dicitur, ſicut è contra à Latinis vſu vulgato dicuntur eſſe quædam de libro Sapientiæ quæ non ibi, ſed in Parabolis inueniri haud dubium eſt. Vnde in Eccleſia, Perioca Parabolarum

incipit, *Mulierem fortem quis inueniet?* titulo Sapientiæ prænotatur. Hæc de numero & authoribus librorum veteris Teſtamenti, in quibus pro parte præfati Authores à vulgata opinione diſſentiunt. Numerus Librorum noui teſtamenti certus eſt, & authores, & fere nulla eſt altercationis quæſtio. Si quidē ſinguli Euangeliſtæ ſua volumina ediderunt. Paulus ſuas Epiſtolas texuit, etſi illam quæ ad Hebręos eſt ſuſpicentur aliqui fuiſſe Barnabæ & Clementis. Epiſtolas Canonicas illi ſcripſerunt quorum nominibus inſcribuntur. De duabus tamen Epiſtolis Ioannis nouiſſimis quæſtio eſt. Actus Apoſtolorum tam fideli & ſalubri, quàm dulci ſtylo, Lucas dignoſcitur exaraſſe. Apocalypſim alij à Ioanne Apoſtolo, alij à quodam ſanctiſſimo Sacerdote Epheſino Ioanne, ſicut litteratorum beatus pater Ieronymus refert, deſcriptam opinantur: ſed apud credulitatem Eccleſiæ vincit Apoſtolus. Hæc interim de numero & authoribus librorum noui Teſtamenti dicta ſint, quorum conceptionem ſi quis noſſe deſiderat, Epiſtolā beati Hieronymi ad Paulinum, de diuinis Libris legat, quia vt de conſcientia mea loquar, nuſquam melius inuenietur, aut planiùs. Sed quæ cura eſt, sereniſſime Domine, has atque alias in inueſtigatione Authorum diſcutere opiniones, cùm vnum omnium ſanctarum Scripturarum conſtet eſſe authorem Spiritum ſanctum? Nam beatus Gregorius in moralibus veriſſimè & elegantiſſimè, cum conſtet beati Iob, quem exponebat, Spiritum ſanctum eſſe authorem, de Scriptore libri poſtmodum, quærere, pro eodem habendum eſſe; ac ſi cum de Scriptore certum ſit, de calamo, quo liber ſcriptus eſt, dubitetur. Nō ergo magni faciatis ſi Scripturarum teneantur authores, ſed ſi veraciter intelligantur: imò certè ſi piè & fideliter impleantur. Non enim auditores legis, vt ait Apoſtolus, apud Dominum iuſti ſunt, ſed factores. Ad hæc in illis occupari optimum eſt, quia, vt per fideliſſimum organum ſuum, veritas ipſa eloquitur. Ama ſententiam Scripturarum, & carnis vitia non amabis. Proinde intelligenti otium ſine litteris mors eſt, & viui hominis ſepultura. Ad tertiam progredior quæſtionem, Quidnam ſit menſa Solis in ſabulo, quam famoſiſſimam inter Gymnoſophiſtas ſcrutator veritatis, & litterarum diligentiſſimus perſequutor Apollonius conſpexit in

ſabulo, ſuper quo omnes conſului, qui in Francia primatum dicuntur habere Scripturarum, ſed quia eos Gentilis hiſtoria latuit, non multum reprehendo, ſi quod non didicerant, docere nequiuerunt. Quidam tamen imprudentiam ſuam impudentius detexerunt, id ſolum inepta reſponſione perſuadentes, quod à Doctoribus, quos diu & nulla mercede conduxerant, nihil ſcire didicerunt. Hiſtoria autem hæc quam veritate refertus & litteris Ier. in præfatis apicibus tangit, apud Valerium Maximum reperitur in lib. 3. cap. 1. Titulo de moderatione. Accidit enim, vt refert, quòd a Piſcatoribus in Mileſia regione euerriculum trahentibus, quidam iactum emerat. Extracta demum magni ponderis aurea Delphica menſa, orta controuerſia eſt, illis ſe capturam piſcium vendidiſſe affirmantibus, hoc è contra dicente ſe emiſſe duntaxat fortunam iactus. Audita quæſtione populus ciuitatis, propter nouitatem & magnitudinem rei, cauſam ad conſultationem Delphici Apollinis cenſuit referendam. Conſultus verò reſpondit ei dandam eſſe, qui omnes alios ſapientiâ antecederet, alioquin accipienti iniucundam fore & noxiam. Itaque quia Thales Mileſius iudicio auditorum, inter ſeptem, quos tunc præ cæteris Gręcia celebrabat, ſapientiſſimus habebatur, denunciauerunt ei, vt jam dictæ menſæ poſſeſſionem adiret, qui audita conſultationis forma & reſponſo Apollinis, prudenti humilitate, non ſe, ſed Biam Pyrenæum, dixit Apollinis oraculo deſignatum. Aditus eſt & iſte priori ſimiliter, & in eundem modum conditionem in Mitilenęum Pittacum tranſtulit, interim menſa iacente in ſabulo, & propter nouitatem euentus & moderationem ſapientum, & quia nullus de populo pręſumebat inuadere, aut quod à tanto ſtudio ſapientiſſimi ſe remouebant, caſum hunc non tam mirabilem quàm ſtupendum, talium præconatrix fama longè latéque vulgauit. Menſa itaque famoſiſſima facta eſt, dum ad ſingulos Sapientum ſeptem ſic ipſius procedebat oblatio, donec ventum eſt ad Solonem, qui & titulum ampliſſimæ ſapientiæ, & munus oblatum contulit in Apollinem, in quo Sol colitur, quia omnia contemplatur, & cuius virtus ignea penetrat vniuerſa, vt ei

Digitized by Google

nihil poſſit eſſe abſconditum : vnde & menſa Solis dicta eſt, quam Apollonius in ſabulo iacentem, dum litteras perſequeretur, inſpexit. Reſtant adhuc duæ de quinque propoſitis quęſtionibus abſoluendæ: ſed tempus reſpondendi deeſt, & ocium: quas quidem ſi dignationi veſtræ viſum fuerit lubens aggrediar meiſque connumerabo ſucceſſibus, ſi mihi cælitus datum fuerit honori & voluntati veſtræ in aliquo inſeruire.

Ruſticus Agricolam, miles fera bella gerentem,
Rectorem dubiæ nauita puppis amat.

Et Principem Philoſophiæ cultorem, & qui litteratorum honeſta ſtudia amplectitur, & fouet, litterarum poſſeſſores non amabunt? Nec inficior quin Princeps illiteratus interdum Reipub. commodus eſſe poſſit, ſed ad parilitatem litteratorum ſi rite procedat, vterque aut nunquam conſcendet, aut raro. Nam vt veſter ait Vegetius, nullus eſt quem oporteat aut plura, aut meliora ſcire, quàm Principem, cuius ſcientia poteſt omnibus prodeſſe ſubiectis. Nec ambigo ſuper his quæ hîc ſcripta ſunt, diuerſos diuerſa cenſuros, ſed aſſequutus ſum finem meum, ſi placuerit vobis Epiſtola, quæ ſicut non habet vndè placeat ex ſui venuſtate, ſic ex deuotione ſcribentis non habet vnde debeat diſplicere. Nec illorum formido iudicium, qui antequam exaudiant temerariam ſententiam ferunt, eò quòd memini Scripturæ dicentis, *Qui prius reſpondet quàm audiat ſtultum ſe eſſe demonſtrat, & confuſione dignum.* Nónne & vobis notum eſt genus hominum, quos Salomonis parabola tangit, quòd ſtultus non reſpicit verba prudentis, non ea dixeris quæ verſantur in corde eius. Tunc demum credam paruitatis meæ deuotionem, glorioſiſſime Comes, non eſſe contemptam, ſi aliquid eorum quæ mihi poſſibilia ſunt, Eminentia veſtra, quam in tempora longa beatificet & conſeruet omnipotens, dignetur iniungere mihi, mandatis veſtris in omnibus fideliter parituro.

Digitized by Google

Magiſtro Radulfo Nigro. EPIST. CLXXIII.

Fides & deuotio tua teſtimonium habent maius Ioanne, quæ non verborum ſtrepitu, ſed operum exhibitione clareſcunt. Nam & ipſius veritatis vtinam ſic imitatores ſimus, ſicut ſumus & profeſſores. Attentionem operum Ioannis teſtimonio præfert, nec hoc quidem condemnans vt reprobum; ſed tanquam illud probabilius ſui innoteſcentiæ cenſuit præferendum. Siquidem opera cuiuſque teſtimonium perhibent de eo: & arbor, nec ex ſui proceritate & robore, nec ex ramorum multitudine & venuſtate, nec ex vbertate foliorum, & condenſitate, ſed ex fructuum vtilitate penſatur. Cum ergo tu nihil omiſeris ex contingentibus, & fidei tuę & deuotionis fructus, & ſi non pro voto, planè pro tempore præceſſerit, & ſperetur: cur ad allegationes charitatis aſtruendæ oratio tua progreditur? Si eam vis eſſe fidelibus commendatam, acta agis, ſi infidelib. nihil. Vnus autem, & ſingulariter vnus eſt, cui eam deſidero commendari, ſed non tam allegationum ornatu, & phantaſmatibus dictionum, quàm charitatis ſinceritate & vitæ continentis, & affectuoſæ orationis inſtantia, & quod ex his locis tibi arbitror proueniſſe, vt amico noſtro Hugoni reſponderes id, quod etſi imperitus rerum videatur afferre diſpendium conſcientiæ, tamen & ſalutis proculdubio compendium adfert. Vnde & ſtudiis tuis congratulor, quem agnoſco & ſignis perſpicuis in vrbe garrula & ventoſa, vt vt pace ſcolarum dictum ſit, non tam inutilium argumentationum locos inquirere, quàm virtutum. Nam qui argumentorum multiplices locos & ſedes credit, & virtutum nullos, garrulus vtique poteſt eſſe, & vanus, ſed proculdubio non Dialecticus, imo nec Philoſophus eſt. Vt tamen à generalibus ad ſpecialia tranſeam, quòd Archidiaconi Pictauēſis dū excommunicatus eſt, quicquid tibi offeratur, detrectas inire conſortium, laudo: quod Dominum homini, temporalibus æterna prętuliſti, ſed vt ſine præiudicio .... loquar, & Canonum reuerentia ſalua ſit, diſtinctionem in participatione cum excommunicatis cenſeo admittendam. Nam qui malitiæ eorum communicat, ſeipſum quoque anathematis obliga-

O ii iij.

tione condemnat. Cęterum in his quatuor, quorum cautio perſpecialis videtur, in officio & menſa, oratione & ſalutatione perſonarum & rerum multiplex vt arbitror differentia attendenda eſt. Aliter enim h. poſſeſſionem perfectionis habentes, aliter imperfecti declinant, aliter qui neceſſitate vrgentur, aliter expediti. Nam perfectus nulli vmquam excommunicato communicat, nec ei in verbi commercio, quin ei denunciet culpam, quare ipſum oporteat euitari: quanto magis ergo in menſa vel in Eccleſia, ſimilibus? Vnde Heliſæus à Rege Iuda ſuper exitu expeditionis conuentus, & Ioram Rege Iſrael, quem nouerat eſſe idololatram, reſpondit, *Viuit Dominus, in cuius conſpectu ſto, quòd ſi non vultum Ioſaphat Regis Iudæ erubeſcerem, nec attendiſſem quidem te, nec reſpexiſſem.* Ecce quia Propheta in perfectionis gradu conſtitutus ob alterius reuerentiam, neceſſarium quod quærebatur, diuinæ voluntatis, quamuis idololatræ culpa, vt oportuit, denuntiata, reuelauit arcanum. Naamam vero Syrus, etſi curatus à lepra, & verum Dominum agnoſcens, & confitens, nullum perfectionis gradum aſſecutus, de ſancta terra duorum burdonum onus deferens ſecum, ab eodem Heliſæo obtinuit, vt ei orationibus Domini ſui, quod ex neceſſitate officij cogebatur, liceret aſſiſtere, & Dei gratiam non demereri. Ait enim, *Quoniam ingreditur Dominus meus Templum * Remmon vt adoret, & illo innitente ſuper manum meam, ſi adorauero cum eo in eodem loco, precor vt ignoſcat mihi Dominus ſeruo tuo pro hac re.* Dixitque Heliſeus. *Vade in pace.* Patet hinc quatenus imperfectos vrget interdum reuerentia publicæ poteſtatis. Ex quibus quod tibi auſim ſuadere, colligo, vt ſi præfatus Archidiaconus tuum vult habere conſortium, accedas ad ipſum exploraturus quatenus apud ipſum poſſis proficere, & ei quod fides exigit, familiariter, & in aure denunties, vt meminerit ſe Chriſtianum eſſe, & ſententiam qua innodatus eſt vereatur, & præ omnibus mortalibus timeat illum, qui poteſt corpus & animam mittere in gehennam. Vtinam cum Rege, & tam iſto, quàm alijs omnibus excommunicatis ſint aliqui viri timentes Dominum, qui eos familiariter & amicè ſtatuant contra faciem ſuam, & reuocent ab impietatibus ſuis. Quod ſi ille te, quia Chriſtianus es, vocare deſtiterit, Chriſtus quem in te odit, diſpendium hoc facillimè & feliciſſimè,

niſi merita tua prępediant, poterit compenſare. Salus hæc iuſtorum à Domino eſt, qui protegit eos in tẽpore tribulaionis.

Domino Pictauenſi. EPIST. CLXXIIII.

Licet apud nos fortuna nouorum parens, & fama nutrix & propagatrix euentuum verorum & fictorum, nihil renouauerint relatu dignum, & quod vobis oportuerit intimari ſcribendo, tamen neceſſarium rumor triſtis inuexit, ex quo poſt diſceſſum boni, & vtinam ſemper............. Domini noſtri, nihil omninò, quod verbis meis Dominus & conſcientia atteſtantur, triſtius audiui & vidi, quamuis ſors mea periculis cunctis expoſita ſit & iactata procellis indeſinentibus, ab ea die, qua Patrem nobis & Dominum diſpoſitio diuina ſubtraxit. Siquidem ſocij noſtri, qui Pariſius moram faciunt, mihi nuper ſcripſerunt, ſe à quibuſdam rumigerulis accepiſſe, quòd vos lecto decumbere compulerat ægritudo, quam non natura, & ſolitus, vt ſit humanitus caſus intulerat, ſed malicia veneficorum, qui neſcio cuius inſtinctu vobis, & cuidam viro religioſo toxicum miſcuerunt. Dictum eſt & quòd vir ille religioſus ex ea cauſa iam obijt. Quia ergo inuidiam quorumdam vobis cohabitantium à multis diebus audieram, & aliorum noueram crudelitatem, nonnullorum etiam audax ambitio venit in mentem, timui, & timeo, donec veritas ipſa ſit certius explorata, timebo ſuprà modum, ne Diabolo & Angelis eius, qui modo ferè pro libitu in Eccleſiam debaccantur, eatenus in bonos ſæuire conceſſum ſit. Ante quidem timueram ne caſtrum Eccleſię vobis auferretur, ne vos bonis veſtris iniqui proſcriberent, ne illi qui libito coęquant licitum, compellerent & vos Eccleſię filiis & fidelibus coexulare. Sed ecce, duorum timorum circa eundem Dominum & amicum maior denigrat & omninò abſorbet alterum, vt perinde accipiam ac ſi animam meam pertranſeat gladius, & humerus meus a vinctura ſua cadat, & brachium cum oſſibus conteratur. Spiritui meo non erit requies, donec veritas certiùs innoteſcat. Placeat itaque dignationi veſtræ, quæ circa vos ſunt, ſub omni celeritate mihi interim certitudinis deſiderio languenti ſignificare; & ſi vos ipſi, quod vtinam abſit, huic petitioni meæ vacare non poteſtis, precor attentius vt Magiſter Scholarum eam cum omni diligentia & feſtinatione exequatur.

Digitized by Google

Magiſtro Raimundo. Epist. CLXXV.

RVmor acerbiſſimus exulcerauit,& grauiſſimè affligit animam meam, nec erit requies donec me litteris veſtris, ſuper his quæ maximè timeo certiorari contingat. Scripſerunt hęc mihi ſocij Pariſiẽſes, quòd illi qui quærũt animã Domini Pictauenſis, neſcio quorum vtentes miniſterio & arte, *morti, & omninò execrãda,& venenũ propinauerunt: ex quo iam quidã religioſus Prior, qui calicis toxicati inerat particeps, & Epiſcopus, vt aiunt, incidit in languorem. Timui ergo, & timui ſupra modum, eò quod audiui quorumdam inuidiam, & aliquem de Epiſcopis Pictauenſ. nuper veneno peremptum. An fama hæc fideliter aſſerat incertum eſt, aliorum verò tanta crudelitas eſt, vt nec * remotos. Cunctis autem innotuit quàm pręceps & audax ſit, & ignara timoris Domini, cęca ambitio, vt metus quàm fiduciæ cauſæ plurimę concurrere videantur. Precor itaque, vt ſub omni feſtinatione, quæ circa vos ſunt, diligentiſſimè perſcribatis, & Domino Epiſcopo, ſi ægritudine, quæ abſit, non prępeditur, perſuadeatis, vt & ipſe ſcribat, quæ fuerint ſcribenda pro tempore. Fueram rogatus vt ipſe & vos ſcriberetis de his quæ geſta ſunt in colloquio Chinonenſi, & poſtea, pro nobis, & contra nos, & quid videatur vobis de his, quæ me taliter abſentant, vt nec pacem receperim cum alijs ſub iuramento & conditionibus oblatis, quia extunc non vidi litteras veſtras: ſed cauſa maior, quæ me nunc compulit, ad ſcribendum, omnes huiuſmodi curas abſorbuit, ſi tamen, quod vter Dominus largiatur, cum Domino Epiſcopo rite, quod ad Iacob .... dico, agerer, * tunc & adhuc reſponderi gratiſſimè acceptabo. Cæterum quia hæc ſollicitudo ab animo meo non recedit, ſi, quod Dominus auertat, Dominum Epiſcopum ſic ęgrotare contigerit, omnem, ſicut vir ſapiens & prudens, operam date, vt in huiuſmodi periculo ſe exhibeat Chriſtianum, & mortem, ſi neceſſe fuerit, tanquam Chriſti Sacerdos expectet, & domo diſpoſita, naturæ munus, quod euitari non poteſt, patienter excipiat. Confido autem in Domino Ieſu Chriſto, quòd qui ei dedit prudentiam tranſcundi per bona temporalia, ei in conſummatione

curſus

curſus præſtabit gratiam, vt cuius vita apud commenſales effulſit, mors & eius morituris omnibus proficiat ad exemplum: fidem deuotionis & fidei nullo quis vnquam argumento fidelius faciet, quàm ſi operam dederit & diligentiam, vt quos in carne coexulantes, & in Domino peregrinantes amauit, exhortatione virtutum, & inſignibus bonorum operum, & maximè in fine viæ promoueat tranſeuntes, & quaſi geminæ charitatis brachiis perſequatur & impellat migrantes & aſcendentes ad Chriſtum. Si verò per miſericordiam Dei circa vos lætiùs agitur, precor attentius, quatenus interpretem noſtrum minis omnibus ad hæc inducere ſtudeatis, vt quod Hierarchię cuius vnum librum tranſtulit, reſiduum eſt, ad formam ſuam transferat & emendet: quia id quod præmiſit, his qui illud viderunt in Francia, ſatis placet. Plura ſcripturus eram; ſed feſtinatio non permittit.

Domino Cantuarienſi. EPIST. CLXXVI.

Litteras, quas ad conſolationem veſtram, & ſubleuationem Eccleſiæ, poſt longum tandem exilium & proſcriptionem veſtri, & veſtrorum omnium, vobis Patri ſuo, filij Cantuarienſis Eccleſię, fratres, & Coepiſcopi veſtri nuper tranſmiſerunt, diligentiùs relegens, nihil probabilius ex earum inſpectione potui opinari, quàm eas conſilio Achitophel, quem credibile eſt in perniciem fidelium ab infernis rediiſſe, per manum Doeth Idumæi, ſitientis adhuc ſanguinem ſacerdotum, & quęrentis, & inſatiabiliter perſequentis animam Chriſti, qui in electorum fide & charitate viuit, fuiſſe dictatas, ſic vt peruertant omnia, vt cuiuis & parum intelligenti perſpicuum ſit, mentem earum longè eſſe ab opinione communi, ſed à veritate longius diſtat. Námque omnes blanditiæ, & exquiſiti colores eò tendunt, vt ſub appellationis prætextu iure videatur ſubuertendus eſſe .... ſacerdotum, neue qui vertitur in latratum, ſignátque Paſtorum Eccleſiæ diligentem cuſtodiam, vt poſt hanc conſpirationem eorum quiſquam in grege Domini audeat vigilare, & luporum imminentium, prędicationis officio propulſare furorem. Ait Salomon in Prouerbiis, quia melior eſt finis orationis, quàm principium: ſed

Digitized by Google

profecto finis huius principio deterior eſt: ſi quidem in iudicio ſalutem optant, profitentur obedientiam, & vtinam vterque fideliter, vt contra prohibitionem Domini non loquantur bona cum proximo, & mala ſint in cordibus eorum: ſubinde * amaras, &......... gratias agendum eſt Deo. Falſas, & quas captiuus à piratis conſueuit porrecto audire iugulo, ſubtexunt hiſtorias, quibus iuſtificant cauſam impij, & dicunt bonum malum, & malum bonum: vnde tamen per conſequentem rationis videantur inferre: Reus eſt mortis, qui contradicit Cæſari. Nónne ille, quem præfigurauit Achitophel, Iudas proditor non modo Iudæis in nece Chriſti, ſed & Scribis noſtris & Phariſæis proditionis & parricidij relinquens exemplum, ad Chriſtum ſic acceſſit, humili ſalutatione honorans Dominum & Magiſtrum, dicens, *Aue Rabi*, ei quem verbo prodebat, & oſculo; & ſubinde cum gladiis & fuſtibus militum, quibus iſti freti ſunt, fugatis diſcipulis & diſperſis, truſit ad Principes Sacerdotum, vt illic argueretur, & falſis conuinceretur teſtibus, paternáſque & auorum .... euacuare leges, & leges Cæſaris impugnare, quia ſententia Domini imaginem deducta ratione Cæſari docebat eſſe reddendam, vt reus videretur impietatis, quia alloquebatur, reclamabat, imò repugnabat iniquitati. Dicunt hæc, ſed qua conſcientia, viderit Dominus & iudicet. Dominum Regem nunquid nunquam peccaſſe dicimus, ſed ſemper paratum Domino ſatisfacere confidenter dicimus & prædicamus? Numquid non facies meretricis facta eſt eis, & frons adamante durior, vt non erubeſcant confidenter, vt aiunt, prædicare innocentiam hominis, cuius malitiam & iniquitates nouit, prædicat & deteſtatur Chriſtianus orbis? Conuenerunt enim, vt dicitur Epiſc. Lund. & Hereford. quibus ſe vt aiunt, ad omnem iuſtitiam obtulit. Nonne Epiſcopus Lond. ille eſt, qui primus in Anglia ſcidit Eccleſiæ vnitatem, quod omnes nouerunt, & archieporandi, quod plurimùm ſuſpicantur, ambitione tractus, totius huius diſcordię fomes imprimis extitit, & incentor? Nónne ſtylus ipſe conuincit Achitophel & Doeth, quorum ſpiritu plenus eſt, in hac epiſtolâ expreſſiſſe, communicatis his quæ fingere potuit ex ſpiritu ſuo, qui neutro eorum in talibus, rerum experientiâ comprobatur inferior. Nam & loquela eius ipſum manifeſtum facit. Nec cu-

ro de mendaciis quæ ſuper introitu veſtro interſerere auſus eſt, præſens audiui, & vidi ſolus. Ille verbum electionis veſtrę gratum non habuit, qui præ cæteris omnibus, quod ex multis claruit & claret indiciis, vt in ſedem veſtram induceretur aſpirauit: non tamen diu obloqui auſus eſt, aliis arguentibus ambitionem & imprudentiam eius. Quicquid ergo habere animi: quem de conſcientia iudicat Dominus, imprimis eligendum fuit, & electioni factæ ferè omnibus plus applauſit. Quid dicam de Hereford. niſi quod aliquandiu, etſi non magni ſtetit, tamen alicuius nominis vmbra, antequam ſciretur quis eſſet: nunc autem ſub obtentu eius qui * litteratus earum, ab his qui litteras ignorant, aut ipſum, ſuam volunt impij malitiam procurare vt videatur conſentaneum rationi quicquid litteratus, & antiquus dierum Archiepiſcopus approbauit. Ergo iſtis duobus reſpondere, vel ſententiæ eorum acquieſcere, eſt tranſire omninò in ſententiam Lond. ac ſi in Cęſarem compromittatur & Bibulum. Ethnici ſi quidem meminiſtis,

Non Bibulo quicquam nuper, ſed Cæſare geſtum eſt,
Nam Bibulo geſtum Conſule nil memini.

Qua autem impudentia dixerunt, & ne verba in ventos euaneſcerent, ſcripſerunt, quòd omnibus falſum eſſe innotuit, quia Rex, quem impatientiſſimum eſſe nullus ambigit, gratum habet cùm corripitur, & dulce putat obſequium cùm monetur, vt corrigat ſiquid deliquit in Dominum. Si quid, inquiunt, ac ſi dubium ſit eis illum deliquiſſe in Dominum, qui Eccleſię libertatem impugnat, auitas peruerſitates Euangelio Chriſti præfert & Sanctionibus Patrum. Et vt de vobis taceam & Clericis quos iniuſtè proſcripſit, qui mulierculas & paruulos in cunis innocentes omni ſolatio deſtitutos, non tam crudeli ſententia quàm inſania compulit exulari: qui ſchiſmatis furorem iam ferè ſopitum excitauit & roborauit, & reſſuſcitata procella, quæ iam plurimum detinuerat nauem Apoſtolicam, quantum in ipſo eſt, cum Chriſto ſubmerſit, immò & adhuc mergitur. Quidnam quæſo ducunt in crimine, qui ſe eſſe innocentes gloriantur? aut numquid hæc probationibus indigent, quæ mundus agnouit, quę in ſuis doloribus & tormentis indeſinenter ſentit Eccleſia, quæ quotidianis rerũ experimentis luce clariùs patent. Sed ſi corripi dulce putat obſequium,

Pp ij

planum eſt eos amplioris eſſe perfidiæ, qui Dominum ſuum, cuius obſequio corpus deuouerunt & animam, tam enormiter patiuntur errare. Sane impletum eſt in eis hodie Propheticum illud, *Quaſi Vulpes in deſerto propheta tui Iſrael*, cum ad ſubuerſionem Eccleſię, qui Prophetarum in ea locum tenent, doloſitatis ſuæ multiplices laqueos texant, dulce ſalutationis promittentes alloquium, deuotam profitentes obedientiam, auxilium & conſilium promittentes, vt tranſeuntes per nubeculas rationum, & verbis legitimis abutentes in diſpendium legis, tandem inferant, *Reus eſt mortis, crucifige, crucifige eum, neque nobis reſeruetis hunc, ſed Barrabam.* Ecce quam ſalutem Patri deſiderant, qua fidei deuotione debitam adimplent obedientiam, qua diligentia pacem inter regnum & ſacerdotium cupiunt reformari. Et quidem tam vobis, quàm omnibus cauſam & hiſtoriam proſcriptionis veſtræ intelligentibus dicta eſſe non dubito ex abundanti, ſed impietatis & doli, impudentiæ & falſitatis attendens cumulum, profectò nolui animum nec calamum continere: nam &,

Si natura negat, facit indignatio verſum.

aduerſus malitiam & impudentiam eorum, quorum omne in præcipiti vitium ſtetit, vt nequitiæ eorum vix aliquid poſſit addere, aut excogitare, quamlibet ſubtilis, & in malo ...... arguta poſteritas. Sed quid in his moror? Retribuat eis Deus, & plane, niſi veritas ipſa, quod poſſibile eſt, vertatur in falſitatem, retribuet abundanter facientibus & fouentibus nequitiam iſtam. Vos autem, vt mihi viſum eſt, litteris & malitię eorum prudentiſſimè, & elegantiſſimè reſpondiſtis, & argutias eorum diu excogitatas, & elaboratas, velut aranearum caſſiculos, validiſſimis rationibus diſſoluiſtis: Et licet grandiuſcula ſit epiſtola, quæ tamen neceſſaria ſola exequitur, vellem tamen hoc circa vnum articulum, qui & verus & notus eſt, diligentiùs inſtitiſſe. ſ. vt oſtenderetis patientiam quamdiu in ſilentio habuiſtis, & ſollicitudinem, quam paci reformandæ habuiſtis, Regem ſępiùs cum omni humilitate reuocãdo per litteras & nuntios Domini Papæ, per veſtros, per matrem ſuam, cui credi debuiſſet, per Epiſcopos trãſmarinos & ciſmarinos, per fratres Tẽpli & Hoſpitalis, per Regẽ & Optimates Regni Francorũ, & tandẽ in propria perſona acceſſiſtis ad colloquiũ eius, & ſuſtinuiſtis

repulſam. Cæterum, quia Epiſcopi veſtri ſcribunt, & confidenter prædicant eum ad omnem iuſtitiam & debitam ſatisfactionem eſſe comparatum, & eſt ſatis dare volentem: ſi ratio exegerit, mihi & quibuſdam aliis amicis veſtris videtur conſilium, vt euocetis Epiſcopos, & nominatim illos qui litteras ſignauerunt, & Saresb. qui de iniuſta ſuſpenſione conqueritur, & Vvigorn. qui eſt principiũ generationis veſtræ in Domino, & ſi qui alij ſunt, quorum vtilem credatis eſſe pręſentiam, & experiamini an fida ſit teſtificatio, prædicatio, & ſcriptura eorum. Vocati autem in virtute obedientiæ fortaſſe non venient, licèt inobedientiam nulla vmquam appellatio tuetur. Sed cauſa veſtra liquidior erit, ſi falſitas & malitia eorum fuerit reuelata. Non tamen arbitror omnes Epiſcopos, ſicut nec perſonas in Diœceſibus conſtitutas, quas fallax claudit inſcriptio, huic malitiæ conſentire, cùm certum ſit, aut ſaltem videatur eſſe probabile, in tanta Eccleſia XVIII. Epiſcopatuum adhuc inueniri vel illos X. quorum contemplatione interim Dominus Inſulæ parcit, ne cum ſororibus ſuis, quarum imitatur luxuriam & impietatem, funditus deleatur. Licet enim aliqui plus iuſto taceant, & quacumque conſideratione diſſimulent: Credo tamen aliquos in Epiſcopis, & multas perſonas de puritate fidei & conſcientia bonorum operum ſperare & expectare regnum Dei. Nam & Ioſeph fidelis inuentus eſt in domo Pharaonis, Loth iuſtus manſit in Sodomis, Cuſai in conſiliis Abſalon vtiliter verſatus eſt, Daniel innocenter profuit in Babylone, Abdias in conſortio Achab & Iezabel, diſſimulans cum dolore, quę emendare non poterat. Porphetas Domini in atrijs latitantes ſalubriter* exhibens clementiam Dei & gratiam Prophetiæ patientia longa promeruit. Vnde commodum arbitror, vt ſi chaos quod inter nos, & patriam noſtram firmatum eſt, permiſerit, hanc Epiſtolam veſtram ad ſingulos Epiſcopos & celebriores Eccleſias tranſmittatis, vt nutantium firmetis fidem, & omnium prouocetis affectum, crebris exſcriptionibus ſingulos Epiſcopos in ſpiritu manſuetudinis, & leuitatis ſollicitetis, vt redeant ad cor, & meminerint conditionis ſuæ: & in omnibus prouideatis, ne quid veſtrum arrogantiæ aut immoderationis prætendat imaginem. Ad hæc accepi ab his

Digitized by Google

Herford. Epiſcopum ſe familiariùs noſſe dicunt, quòd dum verſaretur in ſcholis, laudis auarus erat, & lautus amator gloriæ, quantus pecuniç videbatur eſſe contemptor. Putatur itaque quòd nihil illum magis mouere poſſet, quàm ſi eum magiſtri Scholarum, & viri religioſi, vt pote Prior Sancti Victoris, & ſimiles, quos in Gallia familiares habuerat, ſocordiam eius, qui ſperabatur redempturus Iſrael; ſuis litteris excitarent & animarent, vt nunc oſtendat Epiſcopum, quem in ſcholis depingere conſueuit, & ea à ſe propellens vitia quç in aliis arguebat, amiſſam redimat famam. Idem etiam de Vvigorn. conſulitur, ego tamen nec de ipſis, vnde ſpero, nec de Rege Francorum, quod, ſicut cætera, in aure dictum ſit, cùm ad ſupremæ neceſſitatis articulum ventum fuerit, prçſumo ſupra modum, nec de Eccleſia Romana, cuius mores & neceſſitates nobis innotuerunt, multum confido. Vtique Dominus Papa vir ſanctus & iuſtus eſt, & Dominum Albertum, vt à pleriſque dicitur, imitatorem habet, ſed eius ſunt tantæ neceſſitates, & tanta auiditas & improbitas Romanorum, vt interdum vtatur licentia poteſtatis, procuretque, ex diſpenſatione, quòd Reip. dicitur expedire, & ſi non expediat Religioni. Timeo ergo ne apellationis diem oporteat expectari, & cùm eo ventum fuerit, ne, qui diligunt munera, ſequantur retributiones. Metior enim anguſtias temporis, & circumſtantias noſtras, & aliorum, noſtris, immò Chriſti & Eccleſiæ aduerſariis. Decretum eſt vt nos vulnerent & confodiant ſpolijs noſtris, quibus ſi interim vexatio data fuerit, ad intellectum fortaſſe proniores erunt, more laborum & ſumptuum, ad pacem reformandam ſibi & nobis. Nam hoc ipſum malitiam eorum & audaciam nutrit, quod nobis ſolis laborantibus, illi in opulentia & voluptatibus ſuis hactenus quieuerunt. Et quia humanum nobis deeſt auxilium, tota mentis intentione confugiamus ad Dominum, vt à præſentibus & imminentibus malis expediat, & ſcuto miſerationis ſuæ circundet nos veritas eius.

Digitized by Google

Domino Exonienſi. Epist. CLXXVII.

MVlta quidem ſcribenda eſſent, ſed anguſtia temporis, & neceſſariarum tumultus occupationum cogunt, vt ea perſtringam potius quàm exponam. Recepi nuper authore Domino fratrem meum benignitati & liberalitati veſtræ congratulantem in plurimis, & me præter plurimam, quam habebam ad vos deuotionem, longe deuotiorem fecit, & magis obnoxium. In ipſius verò aduentu cuiuſdam amiciſſimi noſtri recepi litteras, quibus me voluit pręmunire, & vos ſi fieri poſſet, me, quod Rex præceperit per Iocel. de Batolio, & quoſdam alios miniſtros pietatis ſuæ, vos & Dominum Vvigorn. ſic habendos in omnibus & tractandos, vt capitales inimicos regni, & publicæ ſalutis hoſtes. Vtinam vanus ſit timor meus! Sed quicquid Epiſcopi in appellatoriis ſuis propediem ſcripſerint, quicquid prædicent de pietate & manſuetudine eius, de iuſtitia & affabilitate, de reuerentia ſacerdotum, nihil adeo impium eſt in Deum, in homines inhumanum, quòd Franci & Latini de eo faciliùs non credant: vnde plurimum mirantur & ſtupent omnes qui audiunt, qua conſcientia, qua impudentia, qua fronte auſi fuiſtis aſſerere, ſcribere, & Epiſcopalis authoritatis characteribus confirmare innocentiam hominis, cuius iniuſtitiæ ſunt omnium fabula, cuius ſupplantationes & violentias mundus agnouit: quomodo in ſubuerſionem iuſtitiæ falſum dedit tot & tantorum patrum venerabilis vniuerſitas pro malitia teſtimonium. Nam ſcripti veſtri verba ſunt hæc pro Rege, cuius cauſam notarius veſter iuſtificare conatur, Rex omnem promittit iuſtitiam, & eam factis implere paratus eſt, & dulce reputat obſequium, cum monetur, vt corrigat, ſi quid offenderit in Deum, nec ſolum ſatisfacere, ſed & ſi ius exigat, in hoc ſatisdare paratus eſt. Et poſt pauca ſubiungit.* Diuidit ſe iudicio in his quæ ſunt Eccleſiæ, nec in modico ſubtrahentem, ſed colla Chriſti iugo ſubdentem. Et paulo ſuperiùs. Dominum Regem non quidem numquam peccaſſe dicunt, ſed Domino ſemper paratum ſatisfacere, & confidenter dicimus, & prædicamus. O, inquiunt, quàm ſana, quàm ſancta prædicatio Epiſcoporũ Angliæ! quàm ſincerũ & incorru-

ptum pro libertate Eccleſię teſtimonium! quàm vera eſt aſſertio ſacerdotum, qui illud prędicant quod mimus aut hiſtrio ſine diſpendio verecundiæ non loqueretur. Si fidem quam non habet deſiderat ſcriba veſter, & ſi qui ei conſentiunt, exeũdũ eſt eis de orbe Latino, ne quoties hęc prædicauerint, quare peregrinum vicinia rauca reclamet, & ne tantum aduerſus Eccleſiam pro conſuetudinibus, imò prauitatibus auitis teſtimonium daret ſapiens ille tabellio & facundus, & aduerſus populum teſtificatus inſeruit ſcripto veſtro. Rex à Domino conſtitutus paci per omnia prouidet ſubiectorum, & vt hanc conſeruet, de Eccleſiis & commiſſis ſibi populis, dignitates Regib. ante ſe debitas & exhibitas ſibi vult & exigit exhiberi. Quod audiens Eccleſia Gallicana, Ita, inquit Dominus & Euangelij verba adiuuent eos à quibus, & pro quibus ſcripta ſunt hæc, prouidet fortaſſe pacem omnibus, ſed à longè, quia præſentialiter omnia turbat. D. Epiſcopi, aut forſitan, vt verius dicatur Epiſcopus, quoniam pax eſt, & omnes econtra clamant, quia pax non eſt, ſed amaritudo omnium amariſſima. Si verò nonniſi debitas exigit conſuetudines, ſicut veſter Demoſthenes aſſerit, illis profectò debuerat eſſe contentus, quæ non ſunt diuinis legibus inimicæ, quę bonis moribus non aduerſantur, quæ ſacerdotium non dehoneſtant, quæ periculum non ingerunt animarum, quæ matris Eccleſiæ, de cuius manu ſuſcepit gradum, ad ipſam tuendam, & iniurias propulſandas, non ſubruunt libertatem, ſed in votis ipſius omnia contraria ſunt, ſicut Scriptura eius, ſanctorum Patrum authoritate, & ſummi Pontificis ore damnata teſtatur, & quotidianæ querelæ cleri & populi: Et timeo ne Pontifices ipſi contra ſcripta ſua venire cogantur, & deprædicare quod prædicant, & quam modo damnant, iuſtificare cauſam, & quam iuſtificant condemnare. Signata eſt atteſtatio eorum omnium quidem concepta nomine, ſed trium duntaxat Epiſcoporum roborata ſigillis, Archiſynagogi videlicet Lond. & Domini & amici mei, cui interim parco, Epiſcopi Vuinton. æquè doctrina & eloquio pollentis, veteris quidem ſcolaſtici, ſed nouitij Epiſcopi Heford. quorum præminebat authoritas, ſi non opinioni bonæ conſenſit, iniquitatis, & manifeſtæ falſitatis atteſtatio, ſcripto vterque, & ſigillorum munimine conuincente

præ-

prę iudicaret. Alij interim quos libelli concludit inſcriptio, mitius arguuntur, quia non facile credi poteſt, vt tot ſapientes conuenerint, tot conuenerint religioſi in fraudem diuinę legis & Canonum, & in perniciem Eccleſię conſcripſerint, vnde cõualeſcat & præualeat vſquequam iniquitas, & iuſtitia opprimatur. Sed vt audio, omnes illi ſcripto præſtiterunt authoritatem: quod ſi ante viderant, impiiſſimum fuit tantæ iniquitati teſtimonium perhibere: ſi non viderunt, ſtultiſſimum alienę iniquitati ſuorum imponere, caracterum præſtare authoritatem. Sed quid in re conſpicua, cùm ex neceſſitate plura dicenda ſint, protendo ſermonem? Nam pagina illa, etſi veſtrorum ceſſaret opera, noſtrorum tamen diligentia ad Romanum defertur Pontificem, qui & mores illius quem iuſtificatis ex nullis nouit indiciis, & facile deprehendet qua ſinceritate Epiſcoporum concepta ſit hæc atteſtatio, quæ fuerit intentio ſcribæ veſtri, qui quoniam Domino aliter diſponente, quod ambiebat eſſe non valuit, Cantuarienſis Archiepiſcopus in Anglicana Eccleſia de cõſenſu, conſilio, & authoritate eorũ, qui Chriſtũ perſequuntur, factus eſt Archiſynagogus. Scripſit ei nuper Dominus Rex per Radulphum Dicetenſem Archidiaconũ ſuũ quòd ſe totũ regnũ ſuũ & cauſam, quę inter eum & Eccleſiã vertitur, ipſius tanquã patris & fidiſſimi amici, cõmittit arbitrio, & præcipit, vt Officiales ſui ei in omnibus vſquequam obediant. Si quid ergo vobis, vel Eccleſiæ veſtræ, aut Domino Vuigornenſi incubuerit, illum faciatis conueniri, vt pro vobis & Eccleſia Dei commoneat Regem, qui, ſicut in illa nobili Epiſtola ſua, quæ iam prouincias & regna circuit, teſtatus eſt, dulce putat obſequium, cùm admonetur, vt corrigat ſi quid deliquit in Dominum. Nam qui deliquit in proximum, in Dominũ quoque deliquit, & ſponſum exhonorat Chriſtum, quicumque inhonorat Eccleſiam Sponſam eius. Sunt enim corpus vnum, imò & ſpiritus vnus, & quod amplius eſt, collatione gratiæ quodammodo ſunt Deus vnus, dum admirabili commercio illa, quę carnis ſunt ex natura primitiua Domino impertit, vt ab eo plenitudinem diuinæ recipiat, & oleo exultationis quadam ratione conſortij abundet ab illo, & effluat tota. Primitiuam naturã dixerim ne abuſionis inueteratus mos ...reputetur, iuxta quem omnes ſumus natura filij iræ, nõ quòd in ea cõditi

Digitized by Google

ſumus,ſed quia in eam degeneramus. Nam, vt ait Orator, vſus altera natura eſt, à quo difficillimum eſt auelli. Nec tamen Archiſynagogum idcirco conueniendum cenſeo, quia multum ſperem vos ipſo patrocinio poſſe proficere, ſed vt veritas ampliùs eluceſcat, & vt in verbis mendacij, quod Spiritus ſanctus inhibet per Prophetam, vlteriùs nemo confidat, vt paucis concludam quod ſentio, aut Scriptura quæ ſolui non poteſt, fallax & falſa eſt, & veritas Dei à ſeipſa degenerat, aut in laqueis ſuis comprehendentur iniqui, & qui fratri foueam parat, incidet in eam. Prior Chriſte teipſum conuenio, te, qui indeficiens Veritas es, appello, in extremo die iudicii tuum, ſi ratio permiſerit, redarguturus mendacium, niſi quo iudicio quis iudicauerit, iudicetur, & menſuram condignam recipiat pro menſura. Certè ſpiritus ſapientię eſt, qui loquitur, *Quia per quæ peccauit quis, per hæc & punietur.* Homicida primus Cain occiſus eſt. Pharao dum ſubmerſionem moliebatur, ſubmerſus eſt. Adonibeſech viciſſitudinis huius expertus eſt legem. Cham dum ſeruitutem aliis affectabat indicere, perpetua ſeruitute damnatur. Et in omni gente & ætate, ſi quis diuinæ diſpenſationis animaduertat hiſtoriam, planè cognoſcet ſemper eſſe conformitatem quandam culpæ & pœnæ. Quod loquor experimur, & nos agnoſcimus iuſtum flagellum culparum, conſcij, expectantes, ſed non deſiderantes, vt in proximo virga corripientis retorqueatur in tortores & aduerſarios noſtros. Mallemus enim quòd redirent vt filij, quàm vt, quod eis imminet, torqueantur vt ſerui. Nam talium genus, nonniſi ſuppliciis emendatur. Scribit Ezechiel, & verum eſt, quia qualis conſultor, talis & propheta eius, & à facie Domini ſpiritus mendax egreditur adhuc, vt ſit more omnium Prophetarum, Achab, & ſimilium Regum. Sic & Rex Angl. vt Do. qui appellatorias Archiſynagogi audierunt Epiſcopos ſibi conformes habet, qui, vt & aliis ſcriptũ eſt, docuerunt linguam ſuam loqui mendaciũ, & vt iniquè agerent, laborauerunt, ſollicitat alios vt ſubuertat, & dũ alij ſollicitando ſubuertunt, quam glorioſam, quam Catholicam, quam piam Epiſtolam Colon. ſchiſmatico nuper miſerit, ex reſcripto eius, quod vobis mittitur, poteſtis conijcere, vt pateat omnibus quàm verũ ſit, quod de pietate & iuſtitia Regis veſtri tanta cõfidentia prædicatur. Ad ipsũ quoque nuper venerũt ex parte de

Digitized by Google

Monteferrandi vani illuſores, Abbas ſ. Cluſinus, & electus Iperienſis poſtulantes vnã filiarũ Regis filio Marchionis, conſtantiſſimè repromittentes, quia Cant. Archiep. deponi fauẽt dum modò filiã Petilẽ obtineãt. Rex ſub hac ſpe direxit nũtios ſuos, cum illis Ioannẽ ſ. Cum. R. de Tamevvrda, Ioãnẽ de Menford. in quẽ depoſitionis à decanatu eſt lata ſententia, & ſummi Pontificis authoritate & ſcripto roborata. Scriptum verò eſt penes Cant. Archiepiſ. Primatẽ Anglię, & Apoſtolicæ Sedis legatum cuius ſententiã, quã tulit in deprædatores Cantuarienſis Eccleſiæ, & Regis Conſiliarios, Dominus Papa ratam habuit & confirmauit, & ab Epiſcopis ciſmarinis & tranſmarinis pręcepit obſeruari. Ei námque & Legatio data eſt, & Primatus totius Angliæ confirmatus. Scripſit ſuper hęc Lond. & vobis omnibus, & credo quòd idẽ Lond. iã recepit litteras Legationis vobis omnibus oſtendendas. Præterea memoratus Archiepiſ. & Legatus Apoſtolica authoritate excõmunicauit & excõmunicari iuſſit omnes qui portus obſeruãt, vt impediant appellantes & appellatos, aut ex pia deuotionis cauſa tendẽtes ad Apoſtolorũ limina vel ad ipsũ qui vices Apoſtolicas habet & agit. Pręcepit, & vt hanc ſententiam eius faciant omnes Epiſcopi per ſuas dioceſes publicari, licèt ante appellationem, quam aduerſus eũ fecerunt Epiſcopi, nullius credat eſſe momenti: tamen oportebat, vt qui eã aliquas vires habere opinãtur, vt pote Rex, Epiſcopi, & Proceres, ponentes prudentiã carnis brachiũ ſuum, omnia ad Archiepiſcopum pertinentia, in eodẽ ſtatu eſſe permitterent; quia nihil innouari debet appellatione pendẽte. Poſtea verò de mãdato Regis captus eſt Vvillelmus Capellanus, & alij clerici, vt de laicis taceretur, & Eccleſiæ poſſeſſionibus ablatis, atrociter tractati ſunt. Vnde & Archiepiſcopus Regẽ ipſum denuntiauit Domino Papæ in Canonẽ incidiſſe, & facto ſuo eſſe excõmunicatũ, niſi forte Sedes Apoſtolica leges Eccleſiaſticas cenſeat ciuilibus comparandas, quæ, ſicut ait Anacharſis Scytha, telis aranearum conferuntur retinentibus quidem muſcas, ſed tranſmittẽtib. volatilia grãdiora. Pręceperat autẽ Dominus Papa, vt Bituricẽſis, Rothomagẽſis, Turonẽſis, & Burdegalẽſis, & Eboracẽſis obſeruẽt, & in ſuis Prouinciis faciãt obſeruari ſentẽtiam quam Cant. Atchiep. Sedis Apoſtolicę Legatus feret in malefactores Cãt. Eccleſię, & ſuos. Hoc tamẽ adieci in litteris illis, quia

non dat mandatum vt perſonam Regis excommunicet,ſed nec prohibet quidem,quia cum poteſtate ſua priuare non debet, præſertim cùm idem Rex patiẽtia Eccleſiæ abutatur in multis. Pręcepit & ſub anathemate, vt omnes qui de mandato Regis, Clericorum Archiepiſcopi reditus receperint, & bona,omnia cum integritate eiſdem reſtituant quibus ablata ſunt; quia Rex qui in cauſa prædonis verſatur, nulli poteſt pręſtare authoritatem. Egi ſatis apud Cantuar. ne litterę iſtæ procederent: ſed conſilium præualuit aliorum ſuadentium, vt dum Dominus Papa ſupereſt,cuius mortem Rex deſiderare dignoſcitur, ſibi indulto priuilegio, & beneficijs vtatur, pręſertim cùm ad patientiam eius ſemper erubeſcat inhumanitas & immanitas Regis. Cęterum ſi ad vos mãdata hæc peruenerint, nulla occaſione eorum,quæ nobis allata ſunt,apud vos periculum timeatis, quia quicquid de rebus noſtris fiet ad beneplacitũ veſtrum,nos illud,authore Domino,ratum & gratũ habebimus. Perſonatus enim retinẽtes,& iura mobiliũ,iacturam nõ magni facimus, dũ proficiat vobis. Excuſamus innocentiã veſtrã apud Dominum Cant. & ſatis excuſata eſt, vt nulli ſuadenti contrarium, fidem habeatis. Præmetitur, & timet pericula veſtra, vt vos malit cum aliis exulare Domino, quàm inutiliter, & probroſe conteri mundo. Vos vtramque partem ponderate, & de conſilio eius, & veſtro ſemper ſequimini meliora, vtque Domino,ſi innotuerint vobis, magis placita fuerunt. Quod ſi in illud ambiguum eſt aut occultum, fides ſequenda eſt, quia quod non eſt ex ea, peccatum eſt. Mittit ergo vobis litteras vocationis Apoſtolica authoritate, præcipiens in virtute obedientiæ, & in periculo ordinis veſtri, vt infra quadraginta dies à ſuſceptione earum, omni occaſione & dilatione poſtpoſita accedatis ad ipſum, audituri mandatum Domini Papæ, & de neceſſitatibus Eccleſiæ tractaturi. Vos autem ſi videritis vobis expedire, mandato quidem vtemini: ſin autem ſic accipiatis de conſenſu mandantis, quaſi mandatum non fuerit. Vnde enim vobis laqueum procurauimus, ſicut alicui ſuorum negligens diligentia præparauit. Sed puero dedimus in mandatis vt Magiſtro B. Archidiacono aut R. filio Egidiæ fratri noſtro tradat litteras, & poſtea ſi eas volueritis recipere, & videre, fiat pro beneplacito veſtro. Hęc autem pro certo ſciatis, quia niſi Rex Vuillelmum Capellanum reddiderit, in caput

eius feretur ſententia anathematis, nec ei amodo parcetur in aliquo, ſi talia attemptare præſumpſerit.

Magiſtro Girardo. EPIST. CLXXVIII.

QVod dilectioni veſtræ reſpondeo, tardiùs & rariùs ſcribo, cùm iam litteras veſtras ſecundò receperim, facit intermeantium raritas, locorum diſtantia, & tranſituum difficultas noſtratibus ignotorum: Sed eò quidem magis feruet affectio, lingua ſilet impatientiùs, quò charitati ſuccenſæ per exhibitionem obſequiorum prodire non licet in publicum, & commercio verbi negatum eſt, mutuas in corda noſtra more amicis vſitato & iucundo trahere ſententias animorum. In hoc itaque malo aliquis vſus eſt, dum per abſentiam corporum magis inualeſcit raritas animorum, & amotis impatientia mentem exulcerans, doloris ſui diſpendio, & vſu exercitij ſui in virtutis compendium proficit, & ex aſſuetudine diſplicentium ad laborum tolerantiam roboratur. Malim tamen, & ſi proſit, huius impatientiæ abeſſe vſum, dum cohabitare poſſumus, & mutuis frui colloquiis, conſilijs inſtrui, & auxiliorum officiis muniri & firmari in omnem caſum. Sed quandoquidem diſpoſitioni diuinæ aliter viſum eſt, prompta deuotione ipſius pareamus arbitrio, cuius & ſi poſſimus euitare ſententiam, mutare conſilium non valemus, quò diligentius ſibi omnia cooperantur in bonum, & ſalubri diſpenſatione procurat, vt omnia cedant in vſum ſapientiæ. Expoſuiſtis mihi veſtram, gratias ago, ſed maximas. Quæſiſtis conſilium meum miniſterio magiſtri Rad. Reſpondeo quod deſidero, quod ſpero de miſericordia Domini, quia & citra operam meam vobis Deus ſalubria prouidebit, & vtinam paruitatis meæ officio, fraternitati veſtrę dignetur erogare quod ad honorem veſtrum conferat, expediat ad vtilitates & proficiat ad ſalutem. Dicam ergo quod ſentio, vt ex conſcientia nihil ſubtraham veritati, ea fide & deuotione vobiſcum agens, qua agendum didici cum amico, & qua Dominis meis placere conſueui. Noueritis itaque, quia de receſſu veſtro variæ fuerunt ſententiæ, multis accuſantibus, excuſātib⁹ paucis trāſitū quē feciſtis. Nō enim nouerat multitudo quid animi haberetis, quæ vos vrgeret neceſſitas, quatenus vobis Romanus Pōtifex indulſiſſet, quid vtilitatis ex huius veſtri diſpenſatione conſilij, prouenire poſſit Eccleſię.

Verum intuentur ſchiſmatis crimen, malitiam eorum ad quos tranſiſtis, periculum communicandi excommunicatis ex iuſta cauſa, & iuſtè, & quem vident damnatorum contractibus immiſceri, conſentire quoque opinantur errori. Ego qui cauſam veſtram & animum aliis quibuſdam familiariùs noui, in parte conſentio multitudini, ſed diſſentio in parte magna. Nam qnoad ſchiſmatis condemnationem, rectè ſentiunt, eò quod ab initio legis datę, quanta ſit malitia criminis huius conſtat, cùm ſchiſmaticos primos, Chore, Dathan, & Abyron, & ſequaces eorum inſueta hominum morte conſumptos ſacra Scriptura tradat eorúmque perículoſiſſimus eſt conuictus, niſi à crimine eorum ſit manifeſtus vitâ & verbo diſſenſus. Vnde in libro Numerorum. Scienti etenim & docenti legem loquor. Moyſes à fidelium cœtu Dathanitas & Abyronitas eijciens ait: *Recedite a tabernaculis hominum impiorum, & nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne inuoluamini in peccatis eorum, ſed nec ſacrificiis talium culpa redimatur.* Quod patet ex eo capitulo leg. vbi Chore thurificans diuini ignis incendio vaſtatur. Cæterum ſocietas corporalis ſalutis diſpendium non ingerit illis, qui ab impiis pietate diſſentiunt, & errores aliorum, tam operum diſſimilitudine, quàm verborum increpatione corripiunt, Sic in quarto Regum Heliſæus Regis Iſrael idololatriam deteſtatur, & ei oraculum Prophetiæ non ſubtrahit, ſed quis ſit, quidue paſſurus ex merito palam loquitur, & prouerbium nullum dicit. Sic itaque poteſtati defert, ſic pro reuerentia alterius reſpōdet alteri, vt non Religio iacturam faciat, ſed zelus exprimat charitatem. Ait enim. *Quid mihi & tibi Rex Iſrael? vade ad Prophetas patris tui, & matris tuæ. Viuit Dominus, in cuius conſpectu ſto, quòd ſi non vultum Ioſaphat Regis Iudæ erubeſcerem, ne attendiſſem quidem te, nec reſpexiſſem.* Eorum verò ſacrificijs periculoſiſſime, & vt opinor, non ſine ſalutis detrimento communicatur, quod ex Canonum lectione pleniùs, vt noſtis, patet. Nam & Naaman Syrus miniſterio Heliſæi curatus à leprâ, Domini ſui & Regis, ſine publicis orationibus intereſſe non audet niſi venia impetrata, niſi onus duorum burdonum, cui inſtet & ſedeat, aſportet in idolium de terra, vbi Propheticis orationibus huius purget exceſſum, dicens. *Quando ingreditur Dominus meus templum Remmon vt adoret, & illo innitēte ſuper manū meā, adorauero*

Dominum verum in eodem loco, ora quæſo vt ignoſcat mihi Dominus ſeruo tuo pro hac re. Si ergo tantum timuit Gentilis, ignarus legis, quantū timere debet Philoſophus Chriſtianus Doctor legis? Porro qui inter tales veritatis aſſertor eſt, cultor iuſtitiæ, diuini præco iudicij, aliorum non inquinatur attactu. Sic enim Loth Domino placet in Sodomis, Ioſeph in domo Pharaonis, Moyſes inter Aethiopes, Cuſai in conſiliis Abſalon, Abdias in conſortio Achab & Iezabel. Daniel à Domino dirigitur & diligitur in Babylone. Meum itaque conſilium eſt & deſiderium, vt inter ſchiſmaticos & hæreticos fidem prædicetis, & pacem, ea ſapientiæ moderatione, quæ proſit Eccleſię, pro cuius fortaſſe vtilitate & ſalute perſonam veſtram Dominus ad hos barbaros deſtinauit. Apoſtolus omnibus omnia factus eſt, vt lucrifaciat vniuerſos, & per infamiam & bonam famam, & quacumque poteſt occaſione Chriſtum annuntiat. Sic & vos, ſi poteſtis, apud Imperatorem, quia ...... apud Colon. annunciate Chriſtum, non eſt, vt fraudulentia verborum aſtutia ſuum excuſare nitantur errorem, redarguit eos conſcientia ſua, malè de eis reſpōdit veſtra, non dico quod ad diſpenſationem veſtram, ſed quod ad temeritatem eorum, terra clamat aduerſus eos, & expectatur vt cæli propediem reuelent iniquitatem eorum. Licet enim nomen reueletur, omnino tamen iam eneruari & exinaniri cœpit poteſtas eorum, & faſtus euaneſcit in fumum. Quis enim ſimilis erat Federico in filiis hominum, antequam in tyrannum verteretur ex Principe, & ex Catholico Imperatore, ſchiſmaticus & hæreticus fieret? Non dico quod in articulis fidei, ne rectè credatur, inducat errorem, ſed quia in ſinceritate Eccleſiaſtici ordinis procedere non ſinat veritatem. Ille ſacerdotium ſcidit aduerſus Dominum, & à Domino ſciſſuram ſentit imperij. Sic & Rex Anglorum, qui vicinis Principibus terrorem incuſſerat, ex quo calcaneum erexit aduerſus Eccleſiam, & eam conatus eſt ſubiicere ſeruituti, ab inermibus hominibus expugnatur, vt adiacentium nationum opem cogatur implorare, & aduerſus Dominum intumeſcens, illicò manifeſta virium ſuarum & ſuorum ſenſit diſpendia plurima: vt ſcripſiſtis machinatur adhuc, ſed profecto, vt ſpiritus ſanctus* quæ nec prophanus credit, fallax, & falſus non

eſt, aut conuertetur dolus eius in caput eius, & in verticem ipſius iniquitas eius deſcendet. In laqueis enim ſuis comprehenduntur iniqui, & qui fratri foueam parat, incidit in eam prior. An non meminiſtis Scripturæ dicentis, quia *Semper iurgia quærit malus, Angelus autem crudelis mittetur contra eum?* Miſi litteras veſtras Domino Cantuarienſi, ſed quia nuncium veſtrum vltra feſtum ſancti Remigij non potui retinere, reſponſum eius nondum acceperam. Certum quidem eſt quòd officioſitati veſtrę plurimas habet gratias, quas & aget authore Domino, accepto tempore opportuno. Hoc autem de ſtatu ipſius nobis indubitanter conſtat, quoniam pluris eſt quod in virtutibus & litteris acquiſiuit, quam quod Regis & malignantium ſibi extorſit improbitas. Confirmatus eſt ei de nouo Primatus & Archiepiſcopus Eboracenſis, qui ideò interim huic noſtræ iuridictioni ſubtrahitur, quia Archiep. Eborac. Legatus eſt Scotiæ, nec ſolet Eccleſia Romana alicuius Legati Eccleſiam tempore legationis indultæ, alteri Legato ſubiicere ratione legationis: ſed nec ſubtrahit quidem, ſi alio iure ſubiecta eſt. Quærit Rex noſter, vt Vuillelmus Papienſis, & alius Cardinalis mittantur legati, ſperans vt cauſam hanc ad ipſius diffiniant voluntatem. Ipſi verò ne voluntas ſua procedat, multis & magnis procurauit iniuriis, & rapinis. Vnde mihi commodum videretur, vt ſi fieri poſſet, Colonienſis induceretur, quatenus ſub conſilij ſpecie & amoris, Regem ſtatueret contra faciem ſuam, & cauſæ difficultates oſtenderet. Quo enim iure, qua ratione, qua lege & canone, cogetur Cantuar. cauſam ingredi ſpoliatus poſt appellationem? nónne ei debent antea vniuerſa reſtitui, & pax integra reformari, & cætera quæ Canones in hac parte diligentiùs explorati præſcribunt? vtique pluſquàm x. millia marcarum ei & ſuis ablata ſunt poſtea, nec citra reſtitutionem earum iure aliquo cogi poteſt, vt reſpondeat, & ſi quid competeret his qui eum perſequuntur, Can.* ne hic orationis diſcretioni veſtræ Latinè patet, vt ſi fieri poteſt, quoniam orationes melius noſtis, ei per Colon. perſuadeatis, vt deſiſtat ab iniuriis & rapinis, & intentionis ſuę in vſus aduerſariorum non multiplicet exceptiones. Hoc ipſum nuper aggreſſus eſt Epiſcopus Ciceſt. intimans Regi, quòd Cantuar. iuuaret pluſquàm aliquis hominum: quærenti modum reſpondit,

pondit, quia cauſam eius crebris,& eiſdem multis & magnis iuſtificatis iniuriis,& iuſtitiam veſtram,ſi qua fuerat ſuffocaſtis: datis ei & conſilium & auxilium,aut meliores, aut de melioribusClericis,quos habebatis in terra veſtra,quos cogitis ei exulare, nec permittitis vt reuertantur. Motus eſt Rex ad iſta, & ſollicitudinem ſuſpiriis proteſtatus eſt, ſed conceptæ indignationis vehementiâ non permiſit vt ſaperet ad hæc, quia Regem Francorum amicum quandoque habuiſtis, & neſcitis quid pariat ventura dies, conſulerem vt eum aliquibus, aut placaretis ſi receſſu veſtro offenſus eſt, aut magis alliceretis munuſculis, ſi in veteri amicitia perſeuerat. Nihil autem eſt vnum, adeo ipſum, & totam Gallicanam Eccleſiam, imò & Romanam vobis conciliare poſſitis, quàm ſi adierint vos, quod Philoſophum decet, imò Chriſtianum in vtróque iure peritum, veritati quod debetis teſtimonium reddere, & honeſtati non opes .... nec aliquas præferre delicias. Si enim Ethicus & Ethnicus laudabiliter ad litterarum commendationem dixit, quia * ſatis auarus haud temerè eſt amicus, nónne Philoſophum doctorem honeſtatis, præconem Euangelij pudebit, ſi à mundana ſupellectile opinatur, quem gentilis Poeta contempſit? Spero autem in Domino, quòd deuotioni veſtræ dabit opportunitatem, vt & in conſiliis & in inquiſitionibus, & alio modo prout expedire nouit, poſſitis cum indemnitate veſtra, in auribus Principum, ad veſtram & illorum ſalutem, pro veritate facere verbum, & ſpiritus Patris veſtri promouebit illud, nec retardet vos ſi in Eccleſia Romana videtis aliquid reprehenſibile, qui meminiſtis in Euangelio mandatum eſſe fidelibus, vt non imitentur opera ſedentium in cathedra Moyſi, ſed doctrinam eorum operibus impleant. Valete, & mei ſemper memoris veſtri, quam amicum decet, habeatis memoriam.

Abbati ſancti Aedmundi. Epist. CLXXIX.

CIceronē in Epiſtola ad Marcellum ſcripſiſſe memini, quia ſapientis iudicio refert plurimum cùm quis obligetur, & honeſti viri grauatur animus, quotiens eum, aut ei familiaris anguſtia, aut articulus temporis illi conſtituit debitorem, quem ratio honeſtatis & morum titulus coli prohibet, & amari. Et hoc quidem, vt arbitror, eleganter, & verè dictum eſt, quod ſi fideliter exaudiatur, nec à naturę conſortibus vinculum ſubtrahit charitatis, nec contemplatione naturalis conſortij, erroris quoque participatione confederat moribus diſſidentes. Benè igitur cum his agitur, qui in ratione accepti beneficij viris honeſtis ſolummodo obligantur, quorum, vt de teſtimonio conſcientię loquor, vnus ego ſum, quem diuina indignatio in diuturna procella tempeſtatis huius emergentis ab Aquilone contra Eccleſiam non permiſit eſſe, ex cauſa liberalitatis mihi aut meis exhibitæ, nullorum debitorem. Cùm tamen ante obſequiis & beneficiis promeruerim multos: ſi quidem iam exilij mei quartus agitur annus, & tertius proſcriptionis, nec poſſum niſi de paucorum fide amicorum, vel pauca & parua ad animum reducere momenta. Nam plurimi in Photini videntur incidiſſe ſententiam, dicentis,

Dat pœnas laudata fides, cùm ſuſtinet illos
Quos fortuna premit * *fatis accede, Deuſque,*
Et cole felices, miſeros fuge, ſidera *
Vt terra diſtant, vt flamma mari, ſic vtile recto.
Nulla fides vmquam miſeros elegit amicos.

Hæc profectò eſt prudentia carnis, Domino proculdubio inimica, mendax, plena turpitudine, vitiorum mater & nutrix. Et quoniam parens altrix virtutum & officiorum moderatrix Philoſophia, non modo fidelium, ſed & gentilium veriſſimis & eruditiſſimis rationibus damnat & deteſtatur. Præſcribit enim quàm vtile & honeſtum ſe prædicatione mutua circumſcribunt, vt nihil vnius admittat nomen, quod non & alterius exigat rationem. Hoc vtriuſque teſtamenti aſtruit pagina,

hoc conſona voce matris Eccleſiæ Doctores prædicant, quoniam quæ inhoneſta & turpia ſunt, diſpendium quidem ſalutis ingerunt, & nulla ratione poſſunt eſſe vtilia. Quid enim proderit homini ſi mundum lucretur vniuerſum, & animę ſuæ detrimentum conquirat? Sed ad vicem hanc, vulgares amici obſurdeſcunt, qui volunt beneficiis obligari, non obligare, qui fidem vmbratilem (veram enim non habent) ponunt & deponunt ad arbitrium fortunæ, qui vt qualitercumque viuant, viuendi, quæ penes ſolam virtutem ſunt, abijciunt cauſas. Expertus hoc loquor, & paucis obnoxius, quibus vtique tanto arctiori vinculo obligatus ſum, quanto ſinceritas fidei eorum probabilior ex perſpicuis indiciis eniteſcunt; ſed in primis horum nobis merita veſtra præcipuum dedere locum, & ſi illa diſcutiantur ad purum, iure & meritò dixerim primum. Multa ſunt enim & magna, & vnde clareſcunt magis neceſſaria ſæpè, vt quorum vſus frequens, imò quotidianus eſt, gratiam iugiter ad * largitatem cogant......... nihil excidit a memoria; de vniuerſis & ſingulis gratias ago, reputans & illa mihi à veſtra liberalitate eſſe exhibita, quę ex relatione nuntij mei, & veſtrarum teſtimonio litterarum voluiſtis & præcepiſtis meis vſibus exhiberi. Neſcio enim qua ſecreti diſpenſatione conſilij amicus & ſocius meus M. G. mandato veſtro non paruit, ſubtrahens aut differens auxilium quod noſtra dilectio neceſſitati meæ & meorum decreuerat exhibendum. Non enim facile crediderim quòd ille pręter meritum meum & contra opinionem omnium hæc fecerit, vt mihi noceat, ſed aliqua diſpenſatione, cuius rationem ignoro, veſtrum ſuſpendit beneficium, ſed deuotionis meæ ad vos, & gratiarum actionis nemo ſuſpendet affectum. Gaudeo verò quòd cum Epiſcopi ſub appellationis obtentu languorem Eccleſiæ quæ authore Domino conualeſcet, in breui ſtuduerunt protelare, vos, vt audio, tendiculas eorum eleganti veritatis & iuſtitiæ compendio declinaſtis, vt nec poneretis cum iniquis portionem malitię, nec ſit quod ante Prouinciæ Pręſides vobis de iure debeat imputari. Illi ſcripſerunt & prędicant quòd Rex dulce putat obſequium cùm monetur vt corrigat ſi quid deliquit in Dominum. Numquid adeò excitati ſunt

vt eum dubitent hac Eccleſiæ vexatione, & innocentum, vt de aliis taceam, paruulorum, & mulierum proſcriptione delinquere; vel ita reprobi, vt Dominum patientem, immò benignè audientem, & correptoribus habentem gratias? noluit quod deſiderat commoueri, vt ſatisfaciat Domino. In conſilium illorum non veniat anima iuſti, quorum furor maledictus eſt, quia pertinax eſt indignatio, quia dura, quærentium dumtaxat, vt quod malè diu libuit, impunè diutiùs liceat. Sed qui ſperat in Domino non confundetur, & qui Dominum præ mundi poteſtatibus timuerunt, non deficient omni bono. Valete.

Magiſtro Nicolao. Epist. CLXXX.

QVod tibi rariùs ſcribo, ex variis cauſis eſt, quas referre non oportet, tum quia plures earum tibi notæ ſunt, tum quia alias non expedit publicare. Nunc autem à ſcribendo meum animum nec manum potui cohibere, cum in aduentu fratris noſtri didicerim, quod ex liberalitatis tuæ iudicio ei innotuit, quem ad me & meos affectum habeas. Quantas itaque poſſum de humanitate illi per manum R............, exhibita, dilectioni tuæ gratias ago, quandoque authore Domino condignas acturus. Magni vtique facio quod feciſti, ſed eò maioris, quò fidem in hominibus, iuxta Prophetam Euangelij iam chariorem eſſe perſpicuum eſt: præſertim cùm in ea ætate & gente editi ſimus, vbi ſine diſpendio fidei vix aliquis fidem facit fidei ſuæ. Veriſſimum namque argumentum fidei eſt contempta fides: & qui Domino promiſſam fidem ad arbitrium mundanæ voluptatis non facit irritam, conuincitur infidelis. Si mihi non credis, & operibus habe fidem, quæ vt ait Ieſus, quem denuo crucifigunt, perhibent moribus teſtimonium certius & maius Iohanne. Benè tamen agitur cum noſtratibus, & mitiùs tractatur ibi Ieſus; ſi tamen vera eſt atteſtatio quam appellatoriis ſuis, quas dicunt, nuper ediderunt Principes Sacerdotum, prædicantes, ſcribentes, & ad maiorem authoritatem aſſertionis ſuæ ſigillatim pluribus patentem ſcripturam conſignantes, quia Dominus Rex dulce putat obſequium, cum monetur vt corrigat ſi quid deliquit in Dominum, ad

Digitized by Google

formam iuſtitiæ libentiſſimè ſatisfacturus: ſi deliquit, inquiunt malorum inexperti, & quibus nondum certum eſt contra Dominum in aliquo deliquiſſe, aut condigna ſatisfactione purgaſſe delictum. Benè, inquam, cum eis agitur, ſi prędicationi & atteſtationi eorum veritas ſubeſt. Sed quid ſi pariter quidem Dominus Papa dicit, & Ecclesia Romana cognouit in ſcripto quod illuc tranſmiſſum eſt, mentiuntur. Non eſt de cętero, dilecte mi, quòd querantur, quia hoc dulci quidam prædicant correptionis obſequio à Rege quicquid æquum & bonum fuerit, poterunt impetrare; non eſt de cętero quòd eis quiſquam compati debeat, qui tanta facilitate poſſunt procellam quamlibet & in auram commutare. Sed nobis longe alia mens eſt, qui aliud experimur, vt vtinam prædicatio eorum in nobis impleretur & ill. interim perelegimus rapinam bonorum ſuſtinere in patientia, & expectare qui auferat iniquitatem à Iacob, & impietatem ab Iſrael, quàm cum his qui conuenerunt aduerſus Dominum & aduerſus Eccleſiam eius conſpirauerunt, iniquitatis ponere portionem, & diuinæ legi bonorum temporalium floſculos anteferre. Sed finis chartulæ ſit & verbi, vt vbicumque locorum ſim, me noueris tuum eſſe. Valete.

Magiſtro Gaufrido. Epist. CLXXXI.

EXpectabam in reditu nuncij mei ad conſilium & auxilium contra fortunæ ſæuientis iniurias, litterarum tuarum ſolatio recreari, ſed qua eas præter morem tuum, & contra ſpem meam diſpenſatione ſubtraxeris amico, diu exulanti & ex fidei cauſa proſcripto, incertũ eſt. Neque enim mihi facile perſuaderi poteſt, quòd vt calamũ à ſcriptitatione cõtinueris, vel mãdatum Domini Abbatis quod ex litteris eius ad te, mihi innotuit, ſuſpenderis, vt mihi incommodares, ſed ex neceſſitate & diſpenſatione, quæ nec fidei notam ingerat, nec amicitiæ deuenuſtet officium. Abſit enim vt cito perperam ſentiam de amico. Vnum autem eſt, quod audio te eſſe tot & tantis de nouo, & tibi tunc vtiliter negotiis implicitum, vt non modo amicis ſcribere nequeas, ſed nec eorum litteras facile legere vel audire: vnde & tibi parciùs ſcribo, & ad quæ ſi tamen id cordi fuęrit poteris leuiter reſpondere. Licet autem omnino ſileas,

te tamen vt Cicero in Epiſtola ad Tironem de amico ſcribit, vtique & in omnibus habeo excuſatum, ponens ſi quando diſtuleris ab officio, tibi opportunitatem defuiſſe, non animum. Hoc eſt autem quod facile poteris, cùm authore Domino opportunitas non negabitur volenti. Saluta domum tuam totam. Si quæſieris forte quid agatur in Francia, noueris quoniam tbi Dominus colitur, qui non de nouo mortuus eſt; nec Monachum induit, nec bonis ſuis renũtiauit, vt nec habeat de cætero vnde paſcat exules ſuos. Si de me, paucis reſpõdeo, quia eſt bona librorum Domino propitio, & prouiſæ frugis in annum copia. Cætera Dominus miniſtrabit, qui ſperantes in ſe non deſerit, nec aliquid boni reſeruat deſerentibus fidem, & ſimulatoribus fidei, & perſequutoribus theſaurizat iram in die furoris ſui.

Domino Pictauenſi. EPIST. CLXXXII.

PAtri miſericordiarum qui vos ad honorem ſuum, & Eccleſiæ vtilitatem, & naufragij noſtri ſolatium, de graui infirmitate erexit, multiplices & omnimodas gratias ago, deinde veſtræ dignationi, quæ mei ſollicitudinem indeſinenter & efficaciter gerens timoris & doloris mei de veſtra ægritudine concepti, litterarum ſolatio mitigauit anguſtias. Sed quia poſtea, nec de plena conualeſcentia veſtra, nec de promiſſa & ſperata pace certioratus ſum, latorem præſentium ad vos cenſui tranſmittendum, per quem mihi ſingula, quæ expedire noueritis, diligentius reſcribi tota mentis affectione depoſco: & quidem pacem veſtram deſidero plurimum, nec video quibus in cauſa iſta poſſitis vti inſtrumentis ad recuperanda & conſeruanda iura Eccleſiæ veſtræ, niſi his quę Eccleſia ipſa & filij eius miniſtrauerint vobis, aut quæ de iure communi cęteris Eccleſiis ſuffragantur, præſertim cùm homo alienigena, & apud exteras gentes nutritus & inſtitutus, ſpeciales Aquitanorum conſuetudines, & inaudita iura non ſufficiat edocere. Vnde cùm vos nihil ex contingentibus obmiſeritis & obmittatis, ſi cauſa Eccleſiæ, filiis eius diſſimulantibus, aut præuaricantibus periclitatur, non eſt quod veſtrę negligentiæ debeat imputari. Quis ergo vir parum ſanæ mentis, & ....aut

hoſtis conſulet, vt ....Rom. & iurium ſuffragio ſolus contra torrentem, qui omnia poſt ſe trahit, & ſubuertit, brachia in caſſum pręſumatis erigere. Nam complacita pacis forma ſpem prætendit æquitatis & .... ſi fidei ſinceritate ſimpliciter vtrinque in contrahendo geratur, negotium plenam continet æquitatem, niſi forte tempore pacis anteceſſorum noſtrorum apertè alterutra conſuetudo vſurpata ſit contra Dominum. Nullo enim vmquam tractu temporis aut placito contrahentium continebit, vt quod contra Dei mandata ſcienter præſumitur, licenter, nedum iuſtè fiat, imò vt non criminaliter committatur. Cæterum mihi ſuſpecta ſunt, & infidelitas quam audio gentis veſtræ, & terribilis & malicioſa potentia, quam multi experiuntur, partis aduerſæ, vt non facile credam quod voluntati eius quiſquam audeat reluctari, & fortaſſe cum Archid. veſtro cuius verebatur induſtriam, & familiaritatem eius ad vos habebat ſuſpectam exercuit inimicitias, vt cùm reconciliatus fuerit, de cętero contra eum mutire non audeat: Sed nec alij, quos huius exemplo terruit, ſed magis noſtro, maximè ante, quia ſe talem exhibet vt videri velit ſine timore Domini, & reuerentia hominum. Potens eſt autem Deus erigere, & dirigere cauſam veſtram, imò ſuam in manibus veſtris. Et qui Iſraeli ex mandato Domini ad promiſſionis patriam feſtinanti gratiam contulit inimicorum, veſtros quoque Ægyptios poterit aut placare, aut omnino ſubuertere. Vnum ſcio, quòd iuſtus tandem de anguſtia liberabitur, & tradetur ....pro eo. Gaudeò autem pacem & gratiam eius vobis plenariè reſtitutam. Sed timeo quod abſit, ne more hominis, omnibus noto, ſimulatoria & momentanea ſit hęc pacis & gratię reſtitutio: eò quidem magis quò celebre eſt apud omnes incumbere conſilio locuſtarum, quarum poteſtas duntaxat in linguis eſt & caudis earum. Quòd ſi momentanea fuerit, certum eſt eam fuiſſe ſimulatam, ex ea præcipuè cauſa, vt ſic extorqueret obligationem fidelitatis, & niſi fallor, aliquid in eam venire opinatur, ad quod ratio fidei Chriſtianum non ſinit obligari, vt ſ.ammodò his quos audiſſe decreuerit, ſubtrahatis debitæ charitatis officia, & impugnetis omnes, ſaltem ope conſilij, quos ſuos dixerit inimicos: & ſi aliter vrgente religione fidei Chriſtianæ verſati fueritis.

cum eo, vos, ſicut cęteros amicos beare conſueuit, notā non ſeruatæ fidelitatis in auribus nationum tentabit inurere: à ſuis quoque locuſtis conclamabitur, Ille & ranas in cœno fouet, quæ flatus ſui pure impuro omnem incruſtent ſinceritatem, & iuramentorum fallaciâ quemlibet nigrum in candida vertant. Hæc ſunt membra criminum cohærentia ſibi, vti ſquamma adhæret ſquammę, vt ne ſpiritus quidem incedat per eas. Sed liceat eis quod voluerint opinari, & vt qui in ſordibus ſunt, ſordeſcant ampliùs, impudicitiam mentis ſcurrilitate geſtuum & oris turpiloquio prętexentur, quia Chriſtiano nedum Sacerdoti licitum eſt, ex obtentu fidelitatis .... charitas periclitetur quæ vita fidei eſt, & operum teſtimonio declaratur. Nam fides ſine operibus mortua eſt. Illa tamen expreſſio qua ſibi & hæredibus ſuis contra omnes mortales caueri vult, quanto ſit apud eum ex litteris Teutonici tyranni, quas miſit ad Comitem H. & quas vobis tranſmiſiſſem, niſi quia mihi elapſæ ſunt, Domino Cantuarienſi tranſmiſiſſe perſpicuum eſt. Nam cum Ioannes de Meneford. nomine Regis Teutonico tyranno iuraturus eſſet, & opem auxilij & conſilij ſacramento promitteret contra omnes homines, excepto ſolo Rege Francorum, ait Teutonicus per interpretem, ſicut atteſtantur magni, & multi, & religioſi noſtrates, de Prouincia dico Remenſi, qui interfuerunt. Rollandus hoſtis Eccleſiæ & Imperij, homo quidem eſt mortalis, & omnes Cardinales ſui, vt nullus eorum Rex Francorum eſt: Vnde nullum eorum exceptum intelligo nec volo intelligi in hac confederatione mei & Regis Anglorum, ſi vos ita ſentitis, an aliter publicè profiteamini. Cui Ioannes, Nos inquit, & Dominus noſter ita intelligimus, vt vos, & ſub hoc intellectu, vice Regis noſtri iuramenta præbeamus. Quid multa? exiuit aduerſus Dominum & Eccleſiam, ſic in ea confederatione proceſſum eſt, quod & plenius aduerteris ex litteris mihi nuper à Colonia tranſmiſſis, quarum vobis inſcriptum mitto, in quibus Rex nunciis ſuis aduerſus Cantuarienſem ituris Romam, conductum petit, & qua deuotione Romanæ Eccleſiæ facile innoteſcet. Verùm in laqueis ſuis comprehendentur iniqui, & qui fratri foueam parat, incidet in eam prior. Felix tamen eſt qui in tantis inſidiis meretricis magnę, & impetu beſtiæ conſcientiam ſeruare poteſt & famam,

alteram

alteram Domino, alteram proximo; vtramque ſibi. Nam qui ex iuſta cauſa arguitur alterutrius diſpendium facere, vnde ſolatium habeat, niſi virtute redimat quod amiſit omnino non video. Inde eſt quod nouiſſimo litterarum veſtrarum reſpondens articulo, precor attentius per ineffabilem charitatem Domini quatenus ſi de pace mea, & per Archid. veſtrum, & per alium, quod quidem deſidero, cenſueritis agendum, eam in tali forma procuretis, quæ famę, imò conſcientiæ famam integram conſeruantis non poſſit afferre diſpendium. Quid enim prodeſſet mundum lucrari vniuerſum, & in his periclitari? Et ſi me videritis, quod Dominus auertat, pronum ad aliquid turpitudinis, quod in mei ſimilibus, ſæpe ex infirmitate, ſemper autem ex culpa contingit, ſubleuet quæſo me dextera veſtra. Ego autem nomine turpitudinis arbitror contineri quicquid de induſtria præſumitur contra Dominum. Licet & rei familiaris anguſtia, & refrigeſcens charitas amicorum, me & fratrem meum, qui mihi ex neceſſitate coexulat, acriùs videatur vrgere, Domino tamen vrgente nondum cedo malis, ſed contra audentior ibo, quoniam mea me fortuna iuuat. Scio autem quòd de conſilio veſtro nullam recipiam conditionem, quæ vel ſpeciem habeat inhoneſti. Dominus interim, quæ neceſſaria fuerint, ſicut fecit hactenus, prouidebit. In ratione dati & accepti pauciſſimis teneor, ſed Abbati meo & vobis ſuper omnes, & ferè ſolis.

Magiſtro Raimundo Pictauienſis Eccleſiæ Cancellario.

Epist. CLXXXIII.

PVer meus à vobis rediens, vnde ſinceritati veſtrę innumeras gratias ago, litteras retulit, multa fidei, & charitatis indicia præferentes. Eò enim .... videntur eſſe conceptę, vt ſingula verba & fere ſinguli apices ſignis fidelibus proteſtentur, ſe ad amicum de ſinceriſſimæ dilectionis adipe proceſſiſſe. Sed quia in illis, ſicut in Domini mei Epiſcopi ſcripto plura continebantur capita negotiorum quæ ſollicitudinem amantis angere poterant: vt pote quòd plena conualeſcentia ipſius, quæ nondum erat, ſperabatur; & quòd de pace inter ipſum

& Regem reformanda conuenerat, & de me reconciliando mentio habita eſt: & in hunc modum plura, in quibus amico geſſiſtis morem. Latorem præſentium ad vos vſque tranſmiſi vt eo intermeante me de prædictis, & cæteris quæ ſtatum veſtrum contingunt, aut publicant, per litteras veſtras ſi placet reddatis certiorem. Obtemperans autem veſtro conſilio, de induſtria talem miſi, qui nulli ſit apud vos, aut paucis notus, & mihi & meis omnibus fidelis inuentus eſt. Iniunctum eſt illi, vt apud Dominum Epiſcopum gerat negotium M. Galteri Clerici Domini Remenſis, pro recuperandis libris quos idem G. Magiſtro P. Heliæ commendauerat. De quibus vobiſcum locutus ſum apud Andegauim, & monitorium dedi. Ipſum itaque tanquam puerum de domo Remenſis Archiepiſcopi tractare poteritis, vt Epiſcopus expoſcet, ſed vt citò remittatur, exigit continuæ ſollicitudinis ſtimulus animæ meæ quietem denegans, donec aliquid certius de præmiſſis agnoſcam. Si verò, quod plurimum deſidero, ad honorem Dei & Eccleſiæ pax Domino Epiſcopo reformata eſt & completa, quæ ſperabatur implenda, qualiter in electione Iuratorum proceſſum ſit, & in quibus finibus cauſa ſteterit, mihi diligentiùs recurrentibus litteris veſtris placeat ſignificare. Nam quid timuerim, immò quid timeam, in omnibus articulis oblatæ conditionis perſpicuum eſt ex litteris, quas Domino Epiſcopo miſi. Neminem tamen arbitror ſapientem, qui diſſuadeat pacem, quæ fieri poteſt in Domino, & ante himerinum diem, honeſtati non derogat: fiat vtinam cum ſalute conſcientiæ, & integritate famæ in diebus noſtris, ſed quæ nec ſunt .... ſit nec momentanea, horum tamen neutrum in vobis eſt. Nam alterum ab aduerſario, alterum à Domino pendet. Quomodo autem ille, cum quo vobis negotium geritur, amicos & contrahentes ſecum beare conſueuerit, ex quo ei in omnibus voluntatibus ſuis, & cum diſpendio famæ & conſcientiæ non acquieſcunt, multis patet exemplis. Ex quo longè periculoſius, quàm inconſiderati homines opinentur eſſe, arbitror aliquando ad promiſſiones eius iacturam facere conſcientiæ & honeſtatis, quæ ſi ſemel lædantur, facile nequeunt reparari. Nam quæ in alterutro fiunt vulnera, ferè lethalia ſunt, vt

Digitized by Google

tamen ferè magis ex infirmitate carnis dictum accipiatur, quàm ex iudicio rationis. Hac enim iudice pernicioſiora ſunt, quàm illa, quæ corporis & animæ compagem ſoluunt, & huic nedum Chriſtiano dicenti.

Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam, viuendi perdere cauſas.

Vnde tota mentis affectione depoſco, vt ſi de pace mea actum fuerit, ea prouideatur forma, in qua non offendatur Deus & honeſtas, quam non audeo dicere ego, ſed Deus mihi hactenus integram conſeruauit, illæſa quoque in poſterum ad homines conſeruetur: & ſi forte taliter potuerit inueniri, agam gratias Domino & vobis, & omnibus, qui ad hoc operam dederint. Si verò de iuramentis actum fuerit, nouit Dominus meus Epiſcopus, quàm ſubtili reuerentia in talibus tenear. Numquid ergo iurare poſſem in ea præſcriptione, quæ ab aliis vt audio, exigitur & .... vbi nec Domini, nec legis, nec ordinis ſaluandi licet fieri mentionem? ſed & de conſuetudinibus reprobis, & legibus ignotis aut repugnantibus legi Domini, ſeruandis, quis ſacramentum præſtat, niſi alienus à fide & omnium Sacramentorum contemptor? ſanè temerarium nimis, & omninò præcipitem, & præcipitantem ſe in mille damnationis laqueos reputarem, qui ſe ad obſeruantiam ſacrorum Canonum, aut certè ipſius Euangelij cuſtodiam iuramento præſtito obligaret, niſi forte eò .... quę ſuę conſcius infirmitatis, & teſtis noſtrę humiliter confitetur, quia in multis offendimus omnes. Si de præteritis agatur, non nego, me Cantuarienſi Archiepiſcopo, ſicut Domino & Patri meo, debitum & deuotum præſtitiſſe obſequium: & vtinam efficacius præſtitiſſem, nec vnquam Domino propoſito ab hoc pro quacumque vtilitate & damno deducar. Vt enim meum, quicumque ſit, abiurando & abnegando, maculem vitam meam, immò & memoriam nominis & gentis meæ coram Deo & hominibus. Cæterùm ſic à pluribus accepi. Ad hoc itaque proficiat ſi placet vigilantia Domini Epiſcopi, & veſtra, vt ſi de reconciliatione mea actum fuerit, iniquæ & periculoſæ conditiones amoueantur: & ego in omnibus quæ ſine periculo ſalutis & famæ fieri poſſunt,

Domini Epiſcopi, & veſtrum, quod ab eo non diſcrepat, conſilium ſequar: ſed nec proficiſci vellem ad Curiam pacem facturus, niſi aliquatenus præcognita forma eius. Nam rei familiaris anguſtia, & negotiatio litterarum, quę mihi ſolatium pariter, & ſubſidium præbet, nec magnos ſumptus facere, nec diu abeſſe patiuntur. Facultas enim ſolito magis tenuis eſt, ſed onera non decreſcunt. Rareſcunt autem auxilia, ſi ab * inuito rariſſima fuerint. In profectione verſus Andegauim, & Paſchalibus colloquiis ad Regem, XII. libras expendi, & duas amiſi equitaturus, vt de laboribus, moleſtiis, & curarum tædiis taceatur, quódque magis piget, cuncta ceſſerunt in caſſum. Nam labor periit & impenſa, nec ſi fieri vellem poſſet occupationum & rerum humile ſubire diſpendium. Status meus vobis ex parte per nuncium innoteſcet. Idem enim eſt fere quod fuit. De cauſa Cantuar. non deſpero, quia ipſe pœnitentiam agens ſuper commiſſis in Curia, de Domino non deſperat, nec ponit, vt opinor carnem brachium ſuum. Credo autem quod Dominus adhuc ſupremum remedium differt, quia nondum eſt omni humano auxilio deſtitutus. Vocat me M. Gir. vt ſalua fide Eccleſiæ Rom. Eccleſiam tranſeam, ſed authore pio Ieſu, pro nullo queſtu ponam cum ſchiſmaticis ad ſubuerſionem domus Domini, ſchiſmatis portionem. Ipſum tamen G. nequaquam ſchiſmaticum reputo, quia fidei eius perſpicua patent indicia ex litteris eius, quarum reſcriptum Domino Epiſcopo mitto, ſuppreſſo tamen authoris nomine, ne & illi, & aliis noceat, ſi fuerit diuulgatum. Non dubito quin mihi compateremini, ſi conſtaret, in qua ſollicitudine verſatur animus meus, nec tantum Domino teſte pro me, licet apud duricordes habitem, quantum pro amicis ſollicitor, quia mihi quod ad me ſufficeret commercium litterarum, niſi vigerent & alij quorum oportet me neceſſitudinib. communicare. Si neſcitis, Belgica ſecunda, quę modo Remorum dicitur, in antiquis hiſtoriis Prouincia Duricordium appellatur, licet habita contemplatione quorumdam poſſit & Mellicordium appellari. Neque enim duricordiam Archiepiſcopi & ſuorum quiſquam familiariùs accedens, probabiliter arguere potuerit. Sed quis: quæſo: noſtratum

& veterum amicorum degente. Duricordium non conuincitur eſſe? Dicam quod fortaſſe non creditis, ſed certè verum eſt. Filius M. Gaufr. mihi coexulauit menſibus VIII. ſed cum ad eum nuntius meus ab Epiſcopo Norvvic. & Abbate ſancti Aedmundi diuertiſſet, profecto nec varias ad me litterulas potuit impetrare. Scit tamen Dominus, quia nihil ab aliquo eorum petij, in côque mihi bene actum eſt, quòd nundum ab initio proſcriptionis meæ erubeſcentiam ſuſtinui de repulſa. Ex his & præcedentibus patet via rationi, ſed in litteras ex affectione totus diffluerem, niſi modeſtia & multiplicitas occupationum, quibus id tantillum ſubripui, compellerent, vt dicam ex animo. Valete.

Magiſtro Ioanni Sarraceno. EPIST. CLXXXIII.

Litteræ dilectionis veſtræ, ſuper quibus, quo ad vixero, gratiæ vobis habendæ ſunt & agendæ, Philoſophum & Chriſtianum pariter redolent, & multiplicia patenti proteſtantur indicio, quod de abundanti virtutum & litterarum promptuario proceſſerunt. Sed nec orator illis cudendis defuit, aut condendis, quæquidem ratio Philoſophica, & Chriſtianæ Religionis profeſſio ſuggerebat, efficaciſſimè perſuaſit. Viguit enim per gratiam dictio appoſita ad perſuaſionem, & eatenus cepit & profecit in me, vt de cætero pigeat, ſi forte ex infirmitate contigerit acerbitatem exilij nominare, & omnino pudeat nominaſſe. Nam licet exilij quartus, & proſcriptionis meæ tertius agatur annus, iam turbine fortunę vnius indies concutior aut moueor damnis, profecto ſciens numquam in meis fuiſſe bonis quæ tam facilè inimicus extorſit: & fortaſſe rectiùs amicum dixerim, qui oculos meos phantaſticis fortunæ ludibriis præſtrictos aperuit, & excuſſis curialibus nugis, & illecebris voluptatum, me in viam virtutis impulit, & philoſophantium cœtibus aggregauit. Longè ergo liberior, quàm cùm mundana ſupellectile & ſarcinulis fortuitorum premerer. Læta quidem conditione, ne dicam paupertate, quod Philoſophia dictat experior, quia omne ſolum forti patria eſt, quod ad animum in aduerſis erigendum, & Chriſtiano mundus totus exilium eſt, dum peregrinatur à Domino, vt numquàm

proſperis extollatur. Ceſſet ergo de ludibrijs fortunæ querelę: de reliquo, dum nos, quatenus licet à quęſtionibus Philoſophicis non ceſſemus, indulgeamus perſequutoribus noſtris neſcientibus fortaſſe quid faciunt, & Prælatis Eccleſiarum non veſtratibus, ſed noſtratibus dico, qui quod Caio Caſſio Cicero in Epiſtola ad eundem Caſſium improperat, iam à multo tempore virtuti & officio ſuo nuntium remiſerunt, nec cum eis agant deliniti diuitiis & illecebris voluptatum. Expecto à gratia veſtra reſiduum Hierarchię transferri vt veſtro beneficio vobis ad æternam gloriam, Francis ſuis beatus Dionyſius plenius innoteſcat. Vtinam detur mihi locus ad pedes veſtros vt cum Maria ſedente ſecus pedes Chriſti, quem in corde veſtro habitare confido, cęleſtis oraculi verba edocere, Philoſophiæ ſententias excipiam ab ore veſtro. Sed hoc deſiderium meum impedit indignatio Regis Anglorum, cui ille, qui corda Regum dirigit, tribuat ſi placet intellectum, vt ſapiat quæ Dei ſunt. Interim quod poſſum dignationis veſtræ genibus prouolutus, precibus & litteris pulſo ſupplicans, vt in explenda tranſlatione beati Dionyſii me veſtra ſinceritas dignetur audire. Ad hoc nuper in libro beati Ambroſii de Incarnatione verbi obſtaculum reperi, quod nullus Magiſtrorum noſtrorum ſufficit amouere; quia Græcæ linguæ expertes ſunt. Hæc autem ſunt verba Ambroſii facientia quæſtionem. Ouſſiam ita Latinus interpretatus eſt, vt ſubſtantiam diceret. Ouſſia autem Domini cùm dicitur, quid aliud ſignificat niſi Dominum ſemper eſſe? Quod litteræ ipſæ exprimunt, quamuis diuine ouſſa ai* acta ai, hoc eſt cum ſit ſemper, Ouſſia dicitur, vnius litteræ mutato ordine propter ſonum & competentiam decoremque ſermonis. Ergo Ouſſia, quòd ſemper ſit Dominus, ſignificat, Sicquidem Ambr. colligit, ſed ratio infer. .... vobis plenius liquet & Gręcis, mihi verò & mei ſimilibus nubeculoſior eſt. Hilarius autem in lib. de Synod. ſimiliter de eſſentia ratiocinatur, vt Ambr. de Ouſſia: fortaſſe quia idem eſt eſſentia quod Ouſſia. Et quidem verba Hilarij hæc ſunt. Eſſētia eſt res quę vel eſt, vel ex quibus eſt, qui in eo quod maneat ſubſiſtit. Dicitur autem eſſentia, & natura, & genus, & in ſubſtantia manet. Cùm ergo eſſentiam dicimus, ſignificare naturam, &c. Horum verborum Hilarij ſubtiliſſima ſpecu-

Digitized by Google

latio eſt, difficilis intelligentia, ſed arbitror quod in Græca lingua peritis planiora ſunt. Nam de beato Hilario dicit ſanctiſſimus pater, & litteratiſſimus Doctor Ier. quod Gallicano cothurno attollitur, & floribus Græcis adornatur, & procul eſt à lectione ſimplicium fratrum. Alibi autem præcipit, vt Hilarius & Athanaſius inoffenſo currantur pede. Quòd ſi apud Græcos expreſſam haberes differentiam, quæ his quotiens inculcata ſunt, eſſentia, natura, genus, ſubſtantia, eam expedires, omnium arbirror intereſſe quamplurimùm: Vnde vobis ad meritum & gloriam profecturum eſſe non dubito, & proficiet ad vitam, ſi ad oſtium Scripturarum pulſanti aperueritis, & panes vobis à Chriſto creditos in multitudinis vſum fregeritis, vt noſtrà ſollicitudine reficiantur turbę, quarum adeò in via peregrinationis huius bonus miſeretur Ieſus, vt ſeipſum illis quotidie velit irrogare in cibum. Nónne Doctoribus improperabitur, quia paruuli petierunt panem, & non fuit qui frangeret illis?

Magiſtro Girardo. Epist. CLXXXV.

PLenam deuotione & eruditione nuperà vobis recepi Epiſtolam, quam quo diligentiùs relego, eò ſocietatis veſtræ ſolatium nobis ſubtractum eſſe acerbiùs ingemiſco. Cęterùm cùm tota epiſtola cùm ſui venuſtate, cùm affectione & reuerẽtia nominis veſtri plurimùm mereatur, illud præ cæteris placet quod in calce litterarum prudenter, &, vt ſpero, veraciter intuliſtis, vos dixiſſe, feciſſe, ſcripſiſſe propenſo tenore litterarum mearum, quicquid dici, ſcribi, & fieri oportebat. Mihi autem numquam perſuaderi potuit quod in tanto ſalutis diſcrimine aliquid ex contingentibus obmitteretis, & ſordidam diuitiarum euaneſcentium commutationem pro anima recipiendo, non modo Philoſophantis nomen velletis amittere, ſed (quod longe pernicioſius eſt) abiicere conſcientiam Chriſtianam. Abſit hoc, abſit (dilectiſſime) à diſcretione & honeſtate veſtra, vt pro Epiſcopali emolumento ponatis cum ſchiſmaticis portionem, & quicquam de Iericontino anathemate imprudentiùs & impudentius rapiatis, quod caſtris Domini exercituum in ruinam & perniciem con-

Digitized by Google

uertatur. Et quid vt ſententiæ veſtræ, immò Catholicæ Eccleſię auctoritati conſentiam, dum grana cum paleis, & boni malis admixti fiant: & in adimplendis mandatis Moyſi, & promouenda prædeſtinantis gratiæ diſpoſitione laborat Ierico, Anathema in medio Iſrael eſt, cuius occaſione pereunt multi: & qui præordinati ſunt poſt triumphos glorioſius coronantur. Vnde & nauis Petri quaſi Domino dormiente fluctibus varijs ſępe colliditur: ſed quia de Chriſto vectore confidit, ſemper ad ſalutis enauigat portum. Nec ambigitis quin & in medio veſtri, Colonienſis Eccleſiæ dico, non eam lateat anathema, quaſi aliquam Dei reuerentiam & hominum verecundiam habens, quia inſaniat & ſęuiat aduerſus Deum & Eccleſię vnitatem: preſertim cum toti mundo fere iam innotuerit quantus contemptor Eccleſiæ ſemper, quantus incentor, & auctor ſciſmatis ex quo potuit fuit ille Colonienſis præſumptor Eccleſiæ maximus inter locuſtas beſtiæ, quarum poteſtas eſt in linguis, & caudis earum. Defecerat illud ſciſma, pacem fuerat tyrannus veſter Eccleſiæ redditurus, niſi eum Colonia etiam adhuc aduerſus Eccleſiam incitaret, vt pari voto non tam ſummi Pōtificis vitam, quam Petri dignitatem conentur extinguere, dicentes. *Alligemus iuſtum, quoniam inutilis eſt nobis: ſcientiam viarum Dei nolumus, Regem neſcientes niſi Cæſarem.* Eo enim (vt aiunt) propoſito in Italiam profecti ſunt, vt Cretenſem hæreſiarcham intrudant in ſedem Petri, & vicarium Chriſti aut comprehendant, aut eijciant, aut occidant. Veruntamen oratio ſine intermiſſione fit ab Eccleſia ad Deum pro eo, vt ſupra modum timere non debeat à duabus caudis fumigantium titionum Frederico & Reginaldo, qui ponentes carnem brachium ſuum, ſanctum Iſrael blaſphemare non ceſſant. Profecto vbi humanum deeſt, diuinum auxilium neceſſitatibus Eccleſiæ ſuffragatur. Nemo ſuum fraudulenta verborum excuſatione tueatur errorem, voluptatibus ſuis nullus applaudat, quia Deus non irridetur, qui non ſecundum viſionem iudicat oculorum: nec auditum aurium ſequitur, ſed in æquitate iudicat orbem terrarum, & pro manſuetis condemnans impios, potentiores potentiùs punit, & peruertitur cum peruerſis. Iuſtum eſt quod affectuoſius peto, quatenus inſtantius agatis quod agitis, dicendo, ſcribendo, faciendo, quod ad euacuationem

nem

Digitized by Google

nem ſciſmatis per collatam vobis ſapiētiam à Domino cognoueritis pertinere, vt & conſcientia ſit tutior apud Deum, & apud proximum fama pleniſſimè conualeſcat. De cętero (vt de conſcientia loquar) de Cantuarienſi & ſuis iniuſtam concepiſti ſuſpicionem: quia (quantum perpendere potui) & de illo & de illis plenam in charitate debetis obtinere fiduciam. Non ergo illis imputetis indignationem Regis Francorum, ſed vobis qui ſine conſcientia eius receſſiſtis, vt conqueritur, ipſo prope tranſitum veſtrum exiſtente ad duas lugas. Eoque magis motus eſt, quod cum vos habuerit familiariſſimum, ſic tranſiſtis quaſi ad æmulos Regni Francorum, & nominatim ad ſciſmaticum Colonienſem, qui non modo Eccleſiam Dei perſequitur, ſed & ipſum, vt audiuit, impudenti ſcurrilitate verborum conſueuit Regulum appellare: ſed, cum vobis id cordi fuerit, benignitatem Chriſtianiſſimi principis vobis placabilem fore non dubito.

Domino Exonienſi. EPIST. CLXXXVI.

EXpectatione longa ſuſpenſi, & impatientia deſiderij æſtuātes, nuntij noſtri præſtolabamus aduētum, ſperantes in reditu eius nos amicorum diligentia fore vel litterarum ſolatio recreandos. Et quidem ſecus accidit, cùm ille non retulit iota vel apicem. Nec hoc dicimus, vt aut caritatis defectum, aut negligentiam velimus in amicis arguere, quos tanto acerbiùs affligi conijcimus, quanto minus audent ſuas anguſtias deplorare. Comprimuntur vel caſtigatione crudeli, puerorum more, quos præceptorum ſeueritas cogit, vt eductas doloris impetu, & extortas verberibus lachrymas redire faciāt in ſinum oculorum, & latentes ſui fontis origines. Metiebantur ante pericula conditionis veſtræ malitiam temporis, debilitatem Eccleſię, rabiem perſecutoris: ſed è latere ſperabamus, quia iniquitas cohærens talento plumbi, diu in ſummo ſtare non poteſt: Et Amorræus citiùs & validiùs eliditur, & detruditur ad ima terræ, cùm ad impleta malitia in excelſa prorumpit. Amicis ergo compatimur, & Eccleſię deſolationem in regno Anglorum ingemiſcimus. Et miramur quò abierit zelus tot religioſorum & litteratorum: Et cum vix vnus & alter appareat

Tt

Digitized by Google

ſpeculator, qui iuxta commonitionem propheticã audeat impio impietatem ſuam ex ore Domini nunciare. Impij ergo in facie ſpeculatorum deſcendunt in infernum viuentes, vt à ſpeculatoribus, quia ſiluerunt, ſanguis eorum iure & merito exquiratur. Sed, quid dicimus eos eſſe ex cauſa ſilentij puniendos? ſane quidam eorum ſunt qui furem videntes currunt cum eo, immo præuij ductores & Doctores ipſum in furta præcipitant, & rapinas, & ſuã ponunt in quouis iniquitatis ſimbolo cum impiis portioné. Quorũ primus eſt Archiſynagogus veſter, & qui primo auro videbantur inducti, & columnæ videbantur Eccleſiæ amplexati ſunt ſtercora. Dederat eis argentum Dominus & aurum, & ſicut ipſe per prophetam cõqueritur, *Ipſi ex eo operati ſunt Baal dum magis verentur hominem quam Deum, & colunt & ſeruiunt creaturæ potius quam creatori*: quod, ſicut beatus docet Apoſtolus, idolatrię rectiſſima & certiſſima diffinitio eſt. Nam quod quiſque colit prę cæteris conſtituit ſibi Deum; vt alius ventrem libidini præferat, ſeruiens: Alius dum munera quærit & retributiones, & interdum in fraudes & in rapinas impingit, lauernam veneretur: Alius vento inflatus terram Moab inhabitet in ſupercilio Babilonis: Alius gulã ſequens potũ induat Epicuri: Quod enim de talibus ſcribitur, quoniam eorum Deus venter eſt, & gloria in confuſionem, ad cætera quoque vitia probabili interpretatione protenditur. Vnde & in Euangelio veritas docet, Deo & Mammonæ ſimul ſeruiri non poſſe: Et qui amicus ſeculi eſſe deſiderat, Dei ſe conſtituit inimicum. Doctor gentiũ prę conatur & clamat, quia ſi hominibus placere vellem Chriſti ſeruus non eſſem: & qui hominibus placent confuſi ſunt, quoniam Deus ſpreuit illos. Sed alia profecto Archiſynagogi & complicium eius ſententia eſt, qui fraudulẽta verborũ interpretatione ad arbitriũ, non ad mentẽ auctoris detorquẽt legẽ, eique nolunt ſuũ accõmodare intellectũ: ſed id agũt modis omnibus vt quod eis libitũ fuerit, diuino quoque iuri conſentaneũ videatur. Dicit enim quia non eſt pro libertate Eccleſiæ decertandũ. Sed fallax & falſa hypocriſis quò progrederis? Quid hæreſes moliris & ſciſmata? nónne ab initio naſcentis legis ad libertatẽ Dei vocatus eſt populus? & Ægyptus intolerabilibus afflicta plagis, quæ Eccleſiã de antiqua & auita cõſuetudine & fere per 300. ãnos obtẽta vindicabat in ſeruitutẽ? Nónne machabęi Mar-

tyres pro libertate fratrũ ſuorũ laudabiliter & religioſè ſanctiſſimas animas poſuerunt? Dauid nunquid non ſtrauit Allophylũ lapidibus de torrente congeſtis in perã paſtoralẽ, vt Domini exercituũ agmina ab indebitæ ſeruitutis iugo, & religionis opprobrio liberaret? ſed quid pauca & parua proponuntur exẽpla? ſcriptura ferè tota quæ in hiſtoriis digeſta eſt, talibus virorũ illuſtriũ referta eſt monimẽtis. Duę autẽ cauſę sũt quas homines affectuoſiſſimè tuẽtur, & quas præponunt animabus ſuis; altera libertatis; altera fidei & religionis. Illa tamen quæ fidei eſt, creditur eſſe præſtãtior, & proculdubio iuſtior eſt, adeò quidẽ vt & prophanę religionis homines hoc conſtãtiſſimũ habeãt. Nam & Achab, quẽ reprobũ fuiſſe conſtat, regi Syriæ eum ſubiicere volenti ſeruituti, argentum & aurum, ſeruos & ancillas, & omnimodam ſuppellectilem, vxorem, filios & filias, & tandem ſe ipſum incunctanter expoſuit, & pro lege diuina duntaxat non eſt veritus inire certamen. Cùm enim ille vellet ſcrutari domum vt diriperet legem, contradixit ei Achab victoriam quo promeruit. Quia etſi alias reprobus vel in hac parte Dominum honorauit, pro qua ergo cauſa religioſè contenditur, ſi non pro lege Dei ſeruanda? nempe hęc iniquitatem prohibet, & paſtoribus Eccleſiæ pꝑſcribit, vt omnem vlciſcantur inobedientiã. Sed fortaſſe Archiſynagogus iniquitatem nouit, quam Deus non prohibet: aut quã nolit ab Eccleſiæ paſtoribus increpari, & ſi fieri poteſt mãdari vindictę. Hãc ſane Moyſes & Doctor gentiũ non nouerunt: ſed prætẽdit quia Ioannes arguebat Herodẽ in ſpiritu lenitatis illicitũ eſſe denũcians vt fratris viuẽtis abuteretur vxore. Quod vtiq; dicẽs non tã imperitiæ quàm ignauiæ ſolaciũ quærit cùm certũ ſit Iohannẽ ibi nõ geſſiſſe perſonã põtificis, cui incũberet correctio delictorum, ſed præconis verbi, penes quẽ erat dũtaxat gerendorũ denunciatio, & increpatio vitiorũ. Heli corripuit filios, ſed affectu potius & manſuetudine patris quã ſeueritate & auctoritate põtificis. Pro omni ergo diuinæ legis articulo cõtendendũ & poteſtatibus aſcendẽdũ ex aduerſo, & quicquid charitatẽ impugnat, quę legis eſt plenitudo, totis viribus ſubuertendũ. Sed profecto in figurã ſacerdotij Deus tribũ Leuiticã à publicis fũctionibus, ſicut in Numeris legitur, immunẽ eſſe decreuit, & ſummi tantũ Pontificis diſpoſitionib⁹ ſubjacere. Abiathar quoq;, qui Spiritui S. reſtiterat

Digitized by Google

in diſpoſitione Dauid, amotus eſt ſacerdotio, ea ratione ſententiam mortis euaſit, quia archam portauerat, & præcedentis officij priuilegio tutus diem expectauit fatalem. Quod clerus in priuilegia tribus Leuitiæ non ſuccedit, & Apoſtolus vanus eſt, & fallaces omnes interpretes ſcripturarum. Ex quo liquidum eſſe debet omnibus iuſtiſſimam eſſe cauſam eorum qui pro libertate Eccleſię dimicant, & pretioſiorem habent legem Dei quàm fortunas, immò quàm animas ſuas. Sed fortaſſe dicet aliquis, quid hoc ad cauſam veſtri Cantuarienſis, qui in cauſa Eccleſię ceſſit apud Clarendonem in pecuniaria conuentus, in iure ſibi conſcius iniquitatis, & de præſtigiis ſuis diffiſus ſubterfugio imprudenti & impudenti ſuam quodam modo, immò planè profeſſus eſt iniuſtitiam, & partem iuſtificauit aduerſam. Eſto ſane quod ceſſerit. Propicietur Deus Epiſcopis qui eum ad hoc induxerunt, & circumuentoribus qui eum eduxerunt, cùm tamen iuſtus eſſet metus, & præſens, & qui in conſtantiſſimum hominem caderet. Mittitur vobis Epiſtola eius, vbi pro ſe ſatisfacit ex parte; ſed quia deliquit, pœnituit, confeſſus eſt, à Domino Papa abſolui meruit cauſa cognita, & vt Eccleſiam Anglorum ab illicitis & extortis obligationibus abſolueret impetrauit. Qui ergo imitati ſunt (vt aiunt) delinquentem, quare pœnitentem, confitentem & ſatisfacientem non imitantur? nunquid malunt in ſordibus immorari, quàm ſurgere, mundari & reparari in priſtinum gradum? Sed cauſam veritus eſt (vt obiicitur) pecuniariam, hoc falſum eſt, ſed iudicent iniquitatem qui eum iniqua ſententia condemnauerant, parati iudicare quicquid tyranno libuiſſet. In cóque verecundiæ ſeculi noſtri pepercit Deus, quod tyrannus plura iubere erubuit, quàm illi adimplere. Omnes erant Balaamitæ excogitantes qua arte maledicerent & condemnarent cauſam cui benedixit Dominus. Suadebant mala fieri vt proueniant bona, & ad mitigandam perſecutoris inſaniam pernicioſas poſſeſſionum & diuini iuris diſpenſationes admitti. Quod certum erat reuocabatur in dubium, vt Comicum illud fere in omniũ volueretur animis, quod ſcio, neſcio. Quis enim neſciebat quod Rex Cancellariũ ſuũ ab omni adminiſtratione & obligatione liberũ reddidit ad regimẽ Cãtuarienſis Eccleſię?

Cui ignotũ eſt quãta inſtãtia illi à ſede Apoſt. palliũ impetrauit? quid pro ea promiſit vt conſuetudines admitterentur (quas dicunt) auitas. & re uera prauitates ſunt, plurimis notũ eſt. Archepiſcopus tamẽ ad malitiã calumniatoris ex iudicũ iniquitate aut ſimplicitate, aut diſpẽſatione: cum tamẽ ad hoc vocatus nõ veniſſet, vrgebatur ad litigandum, ad ſatisdandũ, cùm tamẽ poſſeſſor eſſet ampliſſimæ rei immobilis, vt vix ex cauſa grauiſſimæ infirmitatis ad deliberandum vnius dieculę poſſet inducias impetrare. Antea tamen eum iniquo iudicio condemnauerant, & quod ſedes Apoſtolica cauſa cognita retractauit. Cuius retractationis apud nos priuilegium extat. Nónne ergo iudices potuit & debuit habere ſuſpectos? ſed fortaſſe dicetur quòd ipſos oportebat non de conſcientia ſua, ſed de partium allegationibus ferre ſententiam: Quia & Dominus Iudam, quem proditorem nouerat, non condemnauit: Et mulieri in adulterio deprehenſę pepercit, cum nullus procederet accuſator. Inde etiam ad informationem veſtram dictum eſt, Ego ſicut audio iudico: Sed profecto audire ibi pro intelligere ponitur, vt pro rationabili motu animi ſui decernat iudex interdum aſſertionibus, interdum præſumptionibus vtens: vt numquam ex conſcientia iuſtus & innocens condamnetur, & ſi multitudo ſtare videatur in parte aduerſa. Nam ſcriptum eſt, *Inſontem & iuſtum non occides, quia aduerſor impium.* Et alibi: *Non ſequeris turbam ad faciendum malum, nec in iudicio plurimorum adquieſces ſententiæ vt a via declines.* Si verò contra conſcientiam, præſertim in præiudicium innocentis ſententiam tulerit, grauiſſimè peccat: Quia ſicut dicit Apoſtolus *Omne quod non eſt ex fide peccatum eſt.* Salomon in cauſa meretricum coniecturali argumento vtens condemnauit calumniatricem. Et Daniel in liberatione Suſannæ præſumptionibus reuelauit malitiam ſacerdotum. Quod ſi iudices in cauſa Domini Cantuarienſis vigorem debitum habuiſſent, ſi lege pręſcriptam exercuiſſent diligentiam, ſi poteſtati ſupra modum & fas non detuliſſent, poſſet fortaſſe probabiliter argui qui illorum iudiciũ declinauit. Sed vbi furor omnia vindicauit, quis locus potuit eſſe rationi vel iuri? ante præſidem ductus eſt Chriſtus Dominus, *Conuenerunt Principes Scribæ & Phariſæi aduerſus eum.* Et profecto pręſes iſte illo ſub quo condemnatus eſt Chriſtus trucu-

lentior. Nam Pilatus id agebat exquiſitis occaſionibus, vt Chriſtus euaderet accuſatus: hic autem operam dabat & diligentiam, vt innocens accuſaretur & damnaretur Chriſtus. Ille ne ſub iudice puniretur, Chriſtum tranſmiſit ad Herodem, vbi vel contemptus euaſit Chriſtus, remiſſuſque eſt indutus veſte alba: hic modis omnibus agebatur ne quocumque modo Chriſtus euaderet. Dicat vir amator veritatis quicumque audet coram Deo, cui de hoc teſtimonio in diſtricto examine redditurus eſt rationem, dicat certe ſi audet quòd Archiepiſcopus ibi malicioſe quòd ad calumniatorem & complices ſuos, & fraudulenter aut debiliter quod ad iudices tractatus non eſt, & contemptibiliter, quod ad Eccleſię dignitatem, & ignominioſè: & ipſe competenti ſecuritate recepta ad iudicium reuertetur. Dicat ergo probus vir & diſcretus hoc, & vt conſilio eius adquieſcatur facilè obtinebit. Nec eſt credibile quòd & Archiſynagogus veſter aliter ſentiat, licet contrarium prędicare non erubeſcat: ſed ipſe & omnes ſui ſic dentium ſoliditate gaudeant, ſicut eis reſpondet conſcientia, quod iuſtè & ad honorem Dei Eccleſiæ ibi tractatus eſt Archiepiſcopus, & omnes qui Archiepiſcopo conſentiunt ſimili vertentur in calculo.

Quia ergo Archieppiſcopus ſemel iniquam fratriam reportauerat, & videbat ex malitia perſecutoris & debilitate iudicis imminere nequiorem, declinauit iudicium, cauſam transferens ad audientiam eius qui fidelium omnium iudex eſt à Domino conſtitutus, & locum adiit cui ſpecialiter mandata eſt omnium ſacerdotalium deciſio cauſarum. Nec hoc de iure imperatorum aut canonum, ſed ipſius Dei authoritate dicentis per Moyſem: *ſi difficile & ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris, inter ſanguinem & ſanguinem, cauſam & cauſam, lepram & leprã, aſcende ad locum quem elegerit Dominus ad ſacerdotes Leuitici generis, & iudicẽ qui præfuerit tempore illo, & facies quæcumque dixerit tibi, ſequeriſque ſententiam ſacerdotum: Qui autem ſuperbierit nolẽs obedire ſacerdotis imperio & decreto iudicis qui eo tempore miniſtrat, Domino morietur homo ille, & auferes malum de Iſraël.* Ecce quod à iudicio ſacerdotum nec cauſam excipit, nec perſonam, licet

alias per ſe ipſos, alias per miniſtros vicarios Eccleſiæ decidant ſacerdotes. Nónne in perſona ſacerdotũ, ſicut Eccleſiæ Doctores fideliter tradunt, Ieremiæ dictum eſt: *Ecce conſtitui te hodie ſuper gentes & regna, vt euellas & diſperdas: & ædifices & plantes.* Quid ergo peccauit Dominus Cantuarienſis ſi appellauit, ſi proſpexit ſibi, ſi pepercit Epiſcopis quos oportebat iterato ad damnationem & ignominiam ſui perperam iudicare, aut regiæ indignationis intolerabile ſubire diſpendium?

Qualiter autem pars aduerſa, quæ & ipſa appellationem inſtituit, cauſam proſecuta ſit, & cum Eccleſia, & cum aduerſario, nouit Deus & iudicet, & vobis ignotum eſſe non poteſt. Seipſum poterit quis irridere & texere dolos in animam ſuam: ſed profecto Deus non irridetur. Biennium iam elapſum eſt, Epiſcopus videlicet quod appellantibus ſuffragatur, eóque euoluto pro parte Domini Cantuarienſis eſt lata ſententia: Et ſi adhuc ex diſpenſatione quarundam rerum executio differatur. Omnibus autem iam perſuaſum eſt Deum timentibus quod Archiepiſcopus & ſui iniuſtè proſcripti ſunt. Quo enim iure confiſcati ſunt reditus Clericorum? Et qua Epiſcoporum patientia Eccleſiæ & bona altaris Chriſti perſecutoribus Eccleſiæ ad libitum exponuntur? Quæ iuſtitia proſcripſit innocentes ſine delectu profeſſionis & ordinis, ętatis & ſexus? Quis vnquam tanta immanitate diſtraxit copulam nuptiarum? Et tamen ei qui facit hoc, ab Epiſcopis innocentiæ & iuſtitiæ teſtimonium redditur, vt in ſuam confuſionem & perniciem dicere & ſcribere non erubeſcant, quia rex dulce putat obſequium cum monetur vt córrigat, ſi quid deliquit in Deum. G. aut ex eorum ſententia non delinquit, aut ei infideliter gratum & debitum obſequium ſubtrahunt, aut palam mentiuntur in capita ſua: quia os quod mentitur occidit animam. Non eſt qui ei audeat denunciare quod expedit audienti pariter & dicenti. Non eſt qui dicat cum Moyſe: *Dimitte populum Domini cum omnibus quæ ipſius ſunt, vt ei ſacrificet in deſerto.* Non eſt qui trium dierum itineri vacationem impetret clero degenti ſub Moyſe & Aaron, & in cultu

Digitized by Google

legis & ritu diuini ſacrificij occupato. Et quid credibile eſt, quod ſi hi pręſentes eſſent Moyſes & Aaron ad oſtium eius, cuius innocentia prædicatur, aut eis omnino non pateret acceſſus, aut negaretur auditus, aut quod ibi non inuenerunt, ſuppliciis, aut certè contumeliis afficerentur. Neque enim deſunt Ioannes & Mambre qui Spiritui ſancto reſiſtant. Achitofel multos in deliberationibus reliquit hæredes, qui infatuant animas Principum, & contra Deum proferunt & præferunt conſilium toxicatum. Quid enim nunc aliud in Cantuarienſi Archiepiſcopo perſequuntur, niſi quia in conſpectu Regum auſus eſt Dei iuſtitiam proteſtari, tueri legem, Eccleſiæ libertatem? Certè dum magnificus erat nugator in Curia, dum legis contemptor videbatur & cleri, dum ſcurriles cum potétioribus ſectabatur ineptias, magnus habebatur, clarus erat, & acceptus omnibus, & ſolus digniſſimus ſummo Pontificio, ab vniuerſis conclamabatur & ſingulis: ſed ex quo in Pontificem ſublimatus ſuæ memor conditionis & profeſſionis exprimere voluit ſacerdotem, & verbo Dei maluit vti magiſtro quàm populo, factus eſt eis inimicus vera dicens, & vitam corrigens; vt & hi impleant menſuram patrum ſuorum, qui ex cauſa ſimili Prophetas & Apoſtolos proſecuti ſunt: Et quidam eorum adhuc Martyres Chriſti, id eſt, teſtes veritatis & iuſtitiæ perſequuntur. Quid in Elia perſecuti ſunt Achab & Iezabel? Nempe religionis oraculum, teſtimonium fidei, iuſtitię profeſſionem, exterminium Idololatrię, medelam vitiorum, criminum abolitionem. Paulus & Petrus gladium Neronis euaſiſſent, immo nec incurriſſent inimicitias, niſi voluptatibus hominum & erroribus contraria prædicaſſent. Nemo enim in aliquo perſecutus eſt quod erat aut dicebatur Helias: Nemo puniuit aliquem quia Petrus eſſet aut Paulus: & Iohannes tutus eſſet in conſpectu Herodis, niſi diceret, *non licet tibi habere vxorem fratris tui*. Nullus enim in tantam euaſit tyrannidem, vt naturam perſequeretur. Sed frequens eſt, & multis vulgatur exemplis, quia veritas odium parit. Qui ergo perſequuntur in hac cauſa Cantuarienſem Archiepiſcopum, non hoc perſequuntur quod Thomas eſt, quod natione Lundonienſis, Clericus profeſſione, gradu ſacerdos, Epiſcopus dignitate: ſed quod annunciat populo Dei ſcelera eorum, & vt legem Dei audiant & obediãt

principes

Digitized by Google

principes Sodomorum & populus Gomorrhę. Quid eſt ergo quod perſequuntur? profectò Apoſtolorum ſpiritus & prophetarum, ſpiritus iuſtitiæ & veritatis, ſpiritus patris & filij indubitanter Spiritus Sanctus. Nam id abominantur, abhorrent & puniunt, quod per prophetas & Apoſtolos docuit Spiritus Sanctus. Et ſi ipſe Paulus aut Ioannes quod ſcripſit prǫſentialiter doceret in carne, aut torqueretur ſupplicijs, aut diceretur ei adminus, *Recede à nobis, ſcientiam viarum tuarum nolumus, quia nobis contrarius es.* Semel locutus eſt Deus, & id ipſum ſecundo non repetit: nec ad eruditionem viuorum ſuſcitat mortuos: Cum in Eccleſia præſentes ſint Moyſes & Prophetæ, vt audiantur & doceant populum: & vt pars quę verbo Domini condemnatur ex ſententia Moyſe & prophetarum, alteri victoriam cedat, applicetur ephot, vbi manifeſtatio eſt veritatis & iudicij, & reſpondeatur vnicuique ſecundum opera ſua. Formam hanc non declinat Cantuarienſis Archiepiſcopus neque ſui: immò optant & orant, vt de vultu verbi Dei, id eſt legis diuinæ iudicium illorum prodeat, & oculi Domini declarent æquitatem. Si quid enim exigit quod legi Dei repugnet, ſi de verbo Dei nituntur conſuetudines quæ petuntur aduerſus Eccleſiam libenter cedet: & de contradictione & vexatione partis aduerſę ſatisfaciet libens. Quod ſi cauſa eius innititur verbo Dei, ſi ei aſſiſtunt Apoſtoli & Prophetæ, nemo eum aut ſuos per gratiam Dei auellet à fide iſta. Hæc eſt enim in Chriſtiano iuſtiſſima cauſa exilij; pro qua non modo ſubſtantiam ponere debet, ſed & animam ſuam. Iam enim ſola iniquitas conſuetudinum, & æquitas diuinæ legis ab aduerſo confligunt, & de cauſa pecuniaria quæ tunc quidem ſimulabatur, & in veritate nulla erat, nec mentio eſt. Aduerſus hoc multa fingit, machinatur, & in pelle vulpeculæ laborat improbitas, ſed mentitur iniquitas ſibi, non attendens aut diſſimulans quam ſuauis eſt homini panis mendacij, ſed poſtea implebitur os eius calculo. Sed profectò vnum eſt quod omnes mirari, immò dolere debent, illos videlicet Cantuarienſibus exulibus inſultare, pro quorum libertate ſe Cantuarienſes ad omnia diſcrimina deuouerunt. Illi pro communi libertate verſantur in torculari, & quis aſtitit illis? Illi ſatagunt vt hæreditas Domini liberetur à ſeruitute, & ad ollas carnium & allia Aegyptiorum voto recurrunt, qui in libertate fuerant

educendi; Vtique miſerabiliores ſunt omnibus gentibus. Si hic proſcribuntur, affliguntur, & deputantur cum impiis: ſi conſolationem à Domino non expectant, ſi exulantibus conſcientia non reſpondet ad meritum: ſi in perſecutionibus cauſam non habent Chriſtiani. Deridet eos prudentia carnis, quæ ab euentu merita penſat. Sed Deus conſolatur eos in tribulatione ſua, tandem reſponſurus & illis qui mundo lenocinantur, & ceruicalia ponunt ſub capitibus vniuerſæ ætatis, & puluinaria ſub omni cubito manus, communicantes excommunicatis, claues Eccleſiæ ludibrio habentes, & putantes legem Dei, nihil aliud eſſe quam verba. Nos interim Deo in omnibus donis ſuis gratias agimus, & maximè quod nos dignatus eſt illorum numero aggregare, qui perſecutionem pro iuſtitia patiuntur. Suſcepimus de manu Domini dulcia quibs ſępe ad perniciem noſtram abuſi ſumus. Quare & ab ipſo ęquanimiter non ſuſcipiemus amara ad medicinam, in profectum ſalutis noſtræ? ſiue viuimus, ſiue morimur Domini ſumus, vt id ſolum peti oporteat ab amicis quatinus exilij noſtri anguſtias ſubleuent orationibus ſuis, vt non deficiat fides noſtra, ſed de afflictione noſtra ſalutem nobis & Eccleſiæ pacem & libertatem miſericorditer operetur.

Magiſtro Gualtero de Inſulis. Epist. CLXXXVII.

PRomeruerat quid humanitatis veſtrę ſedulitas, & exhibitio promptiſſimæ liberalitatis, & omnem vobis aut veſtris obſequendi oportunitatem gratanter arriperem: & ſi alio modo nequeam, ſaltem deuotionis meæ ſinceritatem ſalutationis iudicio proteſtarer. Nullus enim noſtratum eſt, cui, cum omnes rerum circonſtantias diligentius metiar, me recolam amplius debitorem. Vnde ſilentium meum merito fuerat arguendum, niſi multarum & probabilium rationum ſuffragio purgaretur: Quas vtique iure prætenderem accuſanti & nimium non conſtaret inter vos & nos chaos magnum eſſe firmatum: ita vt nobis impoſſibile, vobis autem difficile ſit ad amicos tranſire vel mittere. Inimicus homo hoc fecit, & in Idumea zizaniorum ſementem non ceſſat ſpargere: & iugi laborat inſtantia vt angelos pręſides Eccleſiarum euellat à laude Dei.

Digitized by Google

Quaſi vulpes in deſerto prophetę eius qui ſequuntur ſpiritum ſuum & nihil vident. Hi ſunt qui clariſſimum Dominum ſuum magnum principem ſubuertere conati ſunt, manſuetudinem eius ſuccendentes felle malitiæ, & rationis aciem extinguentes cõſiliis toxicatis. Eripiat eum Deus de manibus eorũ, & ſubijciat ſibi vt principatus eius & Deo placitus ſit, & quietus, & iocundus gerenti, & Eccleſiis quarum patronus eſt, & populis lætus eſſe valeat & fructuoſus. Scio vtique quia ſi redierit ad cor, placabit Dominum ſuum ſponſum Eccleſię ſatisfactione condigna, & à cruore innocentum poteſtatis ſuæ gladium reuocabit, vt ei propitietur Deus, & non exquirat ſanguinem eorum ab ipſo & domo eius. Si exules & proſcriptos Dei contemnit, quia pauperes ſunt; meminerit quia talium patronus eſt Chriſtus. Ad vlciſcendum pauperis Nabuthæ ſanguinem deleuit Deus domum Achab & Iezabel. Saul quia conſulente & procurante Doech Iudumeo cuſtode mulorum gladio Regni, qui ad ſacerdotij tuitionem commiſſus eſt, ſacerdotes appetiit, & Nobem vicum eorum deleuit, in ſe prouocauit gladium Dei, quo & ipſe & domus eius Allophilorum miniſterio irreparabiliter deleti ſunt, generi ſuo relinquentes titulum hæreditatis, quo ad Gabaonitarum precem, quorum gentem inter ſacerdotes Doech regiæ indignationis miniſter afflixerat, patibulo legatur affixum. Et adhuc reſpicit Deus in orationem humilium, & non ſpernit preces eorum. Qua ſpe ducti proſcripti pauperes erant, & Deo, pro quo patiuntur auctore, iugiter orabunt, vt ſereniſſimus Dominus Rex condignos fructus pœnitentiæ faciat, & iam declinet imminentem. Interim diſpenſationem Domini æquanimiter toleramus, certi quod nihil nobis nocere poterit, ſi boni & diuinæ legis æmulatores fuerimus. Non enim vt criminoſi patiuntur, quod publicè notum eſt, niſi his qui laborant vt non ſapiant quæ Dei ſunt, ſed affligimur vt Chriſtiani. In quo & te, dilectiſſime, nos gaudemus habere conſortem: non quidem tuo (quod nefas eſſet) inſultantes reiectui, ſed congratulantes virtuti. Nam & tu fidei tuæ feciſti fidem, & temporalium iacturam contempſiſti, dum ſectareris honeſtatem, & ſatisfaceres caritati. Quid, dilecte mi, obſtupeſcis? quid muſſitas? quid

Digitized by Google

lucernam niteris obfuſcare? crimen tuum mundo innotuit: omnes de te vnam ſententiam ferunt: Et ne te diutius protraham, Euangelicum impleſti virum, pro fratre animam ponens, dum te pro iuſtitia maluiſti condemnari, quàm alium, cui virtus obedientiæ reputanda videbatur, in crimine, ſi verum fateretur, accuſari, ſed nec ille (vt vulgo dicitur) fidem & obedientiam auſus eſt profiteri, nec tu, quod gaudenter amplector, diffiteri dignatus es fidei & obedientiæ titulum. Cum ergo gratis virtus fidei ſit in te punita, aut potius probata per homines, nunquid perfidia præuaricatorum, & calumniatorum iniquitas non cōdemnabitur apud Deum? Deus mihi teſtis eſt quam doleo Chriſti regis ſigillum eſſe ſubtractum. Sed eodem iudice fateor, quia malo te in hac conditione verſari, quam illud perfidia aut etiam quacumque nota turpitudinis redemiſſe. Sit ergo nunc amice Dei, qui meus à multis diebus fuiſti, conſolatio tua, quæ mea & mihi coexulantium eſt, innocentis conſcientiæ teſtimonium, qua in vita nihil poteſt eſſe iucundius. Siquidem illa iudice nemo nocens abſoluitur, quæ & vermem immortalem & ignem inextinguibilem parit: aut vt verius dixerim, perenniter fouet. Non enim conſcientiæ, ſed culpæ eſt partus iſte, quem ſemper à te Deus faciat alienum. Si de me quæris, ſano & incolumi, ſuffragatur negotiatio litterarum expectanti miſericordiam Domini in affluentia illorum quæ natura depoſcit, aut conniuentium mores. Coexulat mihi frater meus mecum ad omne tuum in Domino promptus obſequium. Cum autem ad præſens aliud nequeamus, ſalutationis & deuotionis munus offerimus, pro te dicentis ſalutem quibus noueris expedire, & nominatim clericis aulæ qui nec ex nomine excommunicati ſunt, nec excommunicatorum participatione.

Nicolao de monte Rothomagenſi.

EPIST. CLXXXVIII.

NOtam ingratitudinis iure contrahit, quem ad promerendum amorem & obſequium beneficiorum memoria non accendit. Etenim tanto vberior debetur gratia, quanto cumulatius & frequentius ad nec meritum nec merentem à ſola diuite vena liberalitatis innatę beneficia præceſſerunt. Sed vnde, mi dilecte, & omni iure & merito diligende, vt humanitati tuæ condigna liberalitatis compenſatione reſpondeamus? Exulo, proſcriptus ſum, expoſitus paupertati, coexulantium mihi magis quàm propriis incommodis vrgeor, & eorum quę in preſſuris Eccleſia Dei patitur, à me nihil reputo alienum. Sed in his omnibus Deum mihi propitium ſentio, cuius muneris eſt vt exiliũ pro iuſtitia ſubeam libens: rapinam bonorum meorum pro fide, ſi neceſſarium eſt, gaudenter excipiam, nec anguſtias timeam, aut erubeſcam ignominiam paupertatis, diſcipulus & profeſſor pauperis Chriſti. Certus ab ipſius veritatis oraculo, quod triſtitia noſtra vertetur in gaudium. Fidelis enim eſt, nec patietur puſillos & pupillos ſuos tẽtari ſupra id quod poſſunt: ſed ad gloriam ſuam faciet vt humilium tentatio eis tranſeat in profectum. Ceterum vnde mihi interim (amicorum dulciſſime) vt tuæ reſpondeam liberalitati? Eam namque diſſimulare non poſſum, quam toties expertus loquor, cuius beneficia toties mei ſenſerunt, quoties opportunitas data eſt, vt tuæ caritatis ſolatio fruerentur. Quod itaque poſſum ad pręſens gratias deuotione maximas ago, indubitanter expectans, vt miſerationi veſtræ reſpondeat in miſericordia vberi, cui in vobis beneficiorum pecuniam dediſtis ad vſuram. Hoc enim ſolum eſt honeſti fænoris genus, & quod vſurarum & totius auaritiæ, condemnatrix pagina veritatis nõ modo abſoluit, ſed cẽtupli mercede remunerat. Nam & hoc Salomon in prouerbiis teſtatur dicens: *fœneratur Domino qui pauperis miſeretur, & viciſſitudinem ſuam reddet ei*: temporaliter quidem quatenus expedierit: pleniſſima autem retributione in vita æterna. Quod ſi diuina dignatio eatenus meis deſideriis

ſatisfaceret, vt benefactoribus meis ſua authoritate & meo deſiderio vicem duceret rependendam, votorum temporalium ſummam mihi fere omnino videretur aſſecutus. Sed quid de pace veſtra ſentiam non planè video, aliis aſſerentibus eam deſperatius elongari, eo quod Dominus Rex proſperatur in viis ſuis: aliis econtra dicentibus quod ei pax non diſplicet, ſi honeſta reconciliationis occurreret forma. Et hoc vtique crediderim citius, eo quod vir prudens hanc ipſam ſucceſſuum facilitatem & copiam debet habere ſuſpectam, & viarum ſuarum conſcius tutus eſſe non poterit, ſi iniuriando Eccleſiæ & pauperibus Chriſti Deum ſibi reddiderit inimicum, ſed Deo propitiante non faciet, quod principatus ſui gloriam debeat obfuſcare, nec contra Deum præſumet de facilitate aut potius fallacia ſucceſſuum, qui meminit quam fallax eſt eques ad ſalutem. Aſael velocitate ceruos (vt refert hiſtoria) anteibat, & pernicitate currendi capreis prçualebat: ſed quia agilitati nimis indulſit hoſtem perſequens fugientem, eum coegit vt inſtanti fatalem inferret plagam qui fatum diſpoſuerat declinare per fugam. Fugit interdum Chriſtus à facie perſequentis, ſed vę impœnitenti in quo prouocatus toruo reſpicit oculo. Saluta ſocios curiales qui excommunicati non ſunt.

M. Gualtero de Inſula. EPIST. CLXXXIX.

DIuturnitas ſilentij mei iure videtur eſſe deſidis amici aut negligentiæ argumentum, niſi cauſis probabilibus quas Deus euacuet huiuſmodi ſuſpicio purgaretur. Eas ad præſens allegare non expedit, quia ſicut mihi graues, ita & tibi conſpicuæ ſunt, & notę mundo. Vtinam ſoluatur chaos quod inter nos firmatum eſt, & pax inter regnum & ſacerdotium reformetur: vt ſi intermeandi facultas patuerit, eius quæ in Domino eſt, nobis poſſimus ad inuicem exhibere officia caritatis. Non enim excidit à memoria mea quam tibi exigentibus meritis obnoxius ſum vt magiſtro & Domino. Et tu licèt adhuc mea in te non exiſtant merita, me vt Chriſtianum debes diligere & amicum. Temere tamen non dixerim ei rationem deeſſe meritorum: cui ad amandum intenſa famulatur affectio, & voluntas ad obſequium prompta nihil auidius concupiſcit,

quàm vt ei opportunitas adeò præparetur, qua amici ſui ſatiſfaciat votis aut vſibus. Nam & Deus deuotam acceptat pro adimpleto opere voluntatem, & pro qualitate & quantitate affectionis quemque remunerat. Expecto autem & ſpero à Domino, quia & deuotioni meę facultas dabitur, & procella noſtra in auram auctore Deo in breui facilius & felicius tranſiturã eſt quàm credatur. Hæc tamen potius accipiantur dicta ex certitudine fidei quàm ſcientiæ: Eo quod Deum fidelem nouimus in promiſſis, qui tunc demum glorioſis pro ſe patientibus ſuum miniſtrat auxilium, quando prorſus ceſſat humanum. Interim probat nos Dominus an diligamus eum, & ſi morã fecerit, æquanimiter tolerandus eſt, quia quicquid nobis videatur, proculdubio veniet & non tardabit. Vnde ſecurè dico quia in breui ſubueniet, cum pro certo nouerim in humanis rebus nihil niſi momentaneum eſſe, & quod gloria mundi vt fumus euaneſcit, & iniquorum finis eſt ignis & vermis. Etenim reliquiæ impiorum interibunt: & eſt ſalus iuſtorum indubitanter expectanda à Domino. Licet enim impius extollatur ſuper cedros Libani, ſi modicum pertranſieris patenter intelliges, quia etiam quando florere videbatur, iam non erat, & non erat vlterius locus eius. Ridet hic prudentia carnis, ſed profecto Deus non irridetur, qui interim iuxta Salomonem irriſoribus flagella parat, & duros malleos dorſis & ceruicibus contemptorum. Ceterum quod ad humanam opinionem, tibi facilius patet, in qua conditione verſemur, & quid ex decreto aulicorum nos timere oporteat aut ſperare. Sperabimus autem: Nam ad omnem humilitatem prompti ſumus, qua conſcientia ſeruatur indemnis, dum legi diuinæ non derogemus nec honeſtati, qua amiſſa ſatius eſt mori quàm viuere. Nullam pacis reſpuimus conditionem: certum habentes quia melius eſt incidere in manus hominum, quàm derelinquere legem Dei, vel turpitudinis incurrere maculam. Nec tamen præſumimus vitare obſeruantiam Euangelij, memores infirmitatis noſtrę: vt liquidum ſit quàm temerarium eſt iurare in conſuetudines reprobatas. Hoc autem ſupra modum miror, quod Cantuarienſis Archidiaconus aut perſe aut per alium non laborat de pace: Cum ei conſtet Deo & mammonæ ſeruiri non poſſe. Vale. Salutat te frater meus R. & domum tuam mecum. Salutem dic clericis capellę,

Digitized by Google

qui nec ex nomine excommunicati ſunt, nec aliorum participatione. Memento noſtri in orationibus tuis memoris tui.

M. Radulpho de Bellomonte. EPIST. CXC.

VErę titulus pietatis nullo melius clareſcit indicio quàm cum illis miſericorditer ſubuenit, qui humano ſolatio deſtituti ſunt, & quos ingratus Deo gratis perſequitur mundus. Hoc itaque te aſſecutum eſſe gratulor, gaudens, quod præter opinionem multorum & ferè omnium non dico ſecularis adminiculo Philoſophiæ, ſed igniculo Spiritus ſancti, tuum ad veram ſapientiam animum accendentis pariter & illuſtrantis exerces opera pietatis. Et, ſicut ex relatione latoris præſentium didici, inter caritatis impugnatores (quod verum decet Chriſtianum) fraternitatis quæ in Domino eſt, auſus es reminiſci. Sed vnde hoc tibi mi Radulphe, pręſertim cum, qui columnæ videbantur eſſe Eccleſiæ, trepident: Et gigantes qui orbem portare debuerant, facilius inundatione aquarum ſubmergi acquieſcant, quàm gemere? Mandauit Dominus nubibus ſuis, ne in partibus illis pluant imbrem: Et tu in eiſdem non es veritus ad ſtillicidium diuinę gratiæ, germinare fructus miſericordiæ & opera Saluatoris. Credideram profectò te Philoſophantis habere verba, non animum: ſed nunc recolo te aliquatenus eſſe magni diſcipulum Ariſtippi, qui omni conditione temporis æquanimiter vtebatur, & in ipſis Philoſophabatur nugis, iocundus omnibus, nulli grauis: Qui aliquando interrogatus quid ei Philoſophia contulerit, dicitur reſpondiſſe. Vt cum omnibus hominibus intrepidè fabularet. Ego de cetero in te ſecurius arbitror confidendum, quia non diffidis de regno Chriſti. Qua ſpe rogo, vt, ſicut cœpiſti, latori præſentium, contemplatione Dei & obſequij eius, in oportunitatibus ſuis adeſſe memineris. Certus quod ſi dum tantum placerent literæ nobiſcum, quantum aues & curiales nugæ tecum, ei omnia neceſſaria libentiſſime miniſtrarem. Vale.

M. Girard

Magiſtro Girardo. EPIST. CXCI.

Licet mihi dilectio veſtra non ſcripſerit, ego tamen oportunitate inuenta, ſicut feruor eſt animi, præſertim ad amicos, & in aſſertione iuſtitię cohibere non poſſum: ſic à ſcribendo non potui calamum continere. Et fortaſſe plura ſcriberem noſtrum Eccleſiæ Anglorum contingentia ſtatum, niſi quia opinor communem patrem noſtrum Dominum Cantuarienſem vobis ſuper his pleniùs reſcripſiſſe. Progrediens ego ad reliqua Deo imprimis gratias ago qui mihi ſupra & contra merita mea dedit in omni tribulatione ſolatium, & omnes aduerſariorum tendiculas in gloriam ſuam conuertit, & paruitatis meę profectum. Quanti enim facere debeo exercitium literarum & negotiationes virtutis & experientiam propoſiti rectè Philoſophantium, id eſt, patientium innocenter & pro aſſertione fidei & iuſtitiæ defenſione? Sed & ſorti veſtræ congratulor, audito quod inter hoſtes Eccleſiæ authore Domino gratiā inueniſtis, vt & temporalibus abundetis ad materiā gerendorum, & quadam litterarum & virtutum pręemineatis auctoritate, vt apud barbaros quod diſcretio veſtra dictauerit, reputent ſacroſanctum. Verum quod plurimi facio illud eſt, quod odiſtis Eccleſiam malignantium, & vt audio contra ſciſmaticos in virtute Spiritus Sancti publicè pro fide in omni libertate conſcientię loquimini, & ſcribitis veritatē. Nam profectò *Vbi ſpiritus Dei eſt ibi libertas.* Nec eſt quod magis Philoſophū deceat quàm profeſſio veritatis, iuſtitię cultus, contemptus mundi, & paupertatis cum neceſſe eſt amor. Legimus Philoſophos gratis tanquam virtutis impedimenta contempſiſſe & abieciſſe diuitias. Sed quod & in gentilibus aliquis eorum operibus præpoſuerit veritatem, hactenus inauditum eſt. In eo namque totius Ethicæ gentilis præcepta vigent, vt carnalium paſſiones affectionum, quas nequeunt penitus extinguere, reprimant & ſubiiciant rationi. Quod ſi cui diuinitus datum fuit, quia ad hoc natura impotens eſt, non ambigitur eum rectè philoſophantis via ad vitā incedere, vt æternaliter videat dies bonos: & quatenus in eo quiſque profecerit, eatenus ad veram philoſophiam accedit. Vnde, quia vos confido rectè philoſophātis habere propoſitum

Digitized by Google

rogo, moneo & modis omnibus conſulo, vt errantes ſtudeatis à ſciſmate reuocare, vt Deum præferant homini, nec ſe metu imperatoris aut ſciſmatici Colonienſis circõuentione patiantur a Chriſti corpore ſeparari. Nam fortaſſe pro ſalute multorum vos Dominus ad hos barbaros deſtinauit. Nec credo rem iſtam adeundam iurgiis, ſed fælici moderatione complendam, præſertim à ſapiente, qui meminit, quia modeſtia ſapientiæ à fine ſuauiter vſque ad finem vniuerſa diſponit. Alioquin pertinacibus communicandum eſſe non arbitror vel in minimo, cum meminerim illum, cuius figuram geritis, Zorobabel qui vertitur in principes vel Magiſtrum Babilonis, non adquieuiſſe hoſtibus Iudæ & Beniamin, vt etiam ad reedificandam domum Domini cum filiis captiuitatis aliquid omnino conferrent. De his hactenus. De cętero iam porrectas itero preces, quatenus de reliquijs regum & virginum mihi veſtro aliquid tranſmittatis cum veſtrarum teſtimonio litterarum. Valete.

Domino Pictauienſi. EPIST. CXCII.

Liberalitatis veſtræ ſedulitas id non tam crebris quàm continuis perennibus beneficiis promeretur, vt non ad frequentes, ſed perennes vobis gratiarum tenear actiones. Teneor quidem teneborque perpetuo. Et quo plus ſinceræ affectionis, quod ſolum poſſum ad præſens rependere, eò amplius & artiùs me non dubito obligari. Nam in caritatis contractum indubitanter venit, & ſpecialiter obtinet, vt habita reddatur ſemper & vt niſi reddita nullatenus habeatur. Sed quantum eſt hoc quod me totum, id eſt hominem Paruum nomine, facultate minorem, minimum merito vobis deberi profiteor. Nam totum iſtud pro merito parum eſt. Sed dum mecum in ratione dati beneficij, humanitatis exhibitæ, profuſę liberalitatis contraxiſtis affectione religioſa, obligaſtis vobis & illum totum, qui menſuram bonam & coagitatam & ſupereffluẽtem mercede centupla refundet in ſinum veſtrum. Totum inquam, & fiducialiter dixerim totum, qui nulli cedit in partem: Licet & ſingulis electis gratiarum vſus conferat ſpeciales, ſui tamen munere integro non deciſo, nec diſtracto particulatim: quia cuius totus adeſt, aut totus elabitur, hic certe ſe pro me totum debet,

Digitized by Google

& proculdubio totum reddet, quoniam fidelis eſt in promiſſo, & muniſicentiſſimus in retribuendo. Secuti eſtis & ſequimini fidem eius, vt ſe de mandato & promiſſo teneri meminerit, præſertim cum operatoribus miſericordiæ publicum Euangelij munimentum dederit, quod confirmare dignatus eſt caractere crucis ſuę, & inſignire ſanguine proprio. Hęc ergo erit miſerationis veſtrę retributio copioſa; hęc humanitatis exhibitæ diuina merces & impendij temporalis æternum compendium. Et quidem vt iuſtum eſt, magni facio terrenę facultatis ſubſidia, ſed pluris ſunt ſolatia recti conſilij quæ à vobis indeſinenter recipio, & adminicula veræ vitę, monita & inſtrumenta dixerim ſapientiæ. Cauſa ergo frequenter ſcribendi vobis, duplex mihi eſt: primò vt ſtatum veſtrum quem periclitari timeo explorans ſatisfaciam ſollicitudini: Deinde vt veſtra prudentia inſtruar, qualiter me ad varios fortunæ motus oporteat præmuniri. Primum placeat veſtræ dignationi reſcribere quatinus cum Domino rege proceſſeritis in verbo pacis. Quid actum ſit in curia Pictauienſi, vbi credibile eſt vulpes foueas inueniſſe & volucres cœli nidos, & paruulo, cuius natalis celebrabatur, pene reclamatorium defuiſſe. Conijcitur enim Radulphi de Fara ſpiritum ibi præpotuiſſe, vt & prophetæ & præcones palatij inebriati ſint dolis & temeritate illius. Vtique vetus prouerbiũ & quod Veſpaſianus Auguſtus in ſe dictum patienter audiuit, Vulpem poſſe mutare pilium, non animum. Tradunt & qui de animalium ſcripſere naturis, quia hoc genus animalis nunquam vllo tempore manſueſcit. Et Offellus *Qui coarat Vulpi ſulcos variare neceſſe eſt.* Sed confido quod vos etſi non inconcuſſos, illæſſos tamen gratia conſeruauit: Quia fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorum. Precor etiam vt perpenſis his quę nuncij Domini Regis Anglorum dicuntur à ſede Apoſtolica impetraſſe reſcribatis: qualiter Dominum Cantuarienſem, & me tam erga Cantuarienſem, quàm Regem ſiue legatos verſari oporteat. Nam ſi rumoribus credi oportet, & aduerſariorum iactantiæ, Rex plura poſtulare timuit aut erubuit, quàm Roma pati. Spero tamen quod Dominus Papa aliquid reſeruauit ſolatij parti noſtræ, immo ſuæ, Eccleſiæ Dei. Alioquin vt quid terram occupat? ſed abſit vt de eorum ſiniſtra credamus, quia peruerſa iactitant aduerſarij noſtri: ſed ſi legati in tanta veniunt po-

teſtate, vt ab eis appellari non poſſit, quid conſulitis? Nam Papienſis hactenus in cauſa iſta regis opes, non timorem Dei, Eccleſiæ honeſtatem habuit ante conſpectum ſuum. Si quidem vbi amor eius, & oculus. Alter verò vir bonæ opinionis eſt, Romanus tamen & Cardinalis. Quod ſi eorum examen declinauerimus, verendum eſt ne apud Regem & Eccleſiam Gallicanam cauſæ noſtrę lędatur opinio. Suſcepimus licèt ſuſpectos, timendum ne ſubuertant iuſtitiam noſtram. Diſpenſabitur de nobis, vt detrimentum Eccleſiæ compenſent loculis ſuis. Nam quamcumque videatur feciſſe pacem, titulis & triumphis ſuis aſcribent. Debetur nobis imprimis reſtitutio ablatorum, & ſedium, & reformatio ſecuritatis. Sed fortaſſis præcipient nos vſque ad deciſionem totius litis ſolis cautionibus eſſe contentos, quam conditionem nemo ad litigandum niſi inſanus admittet, hoc autem vt memorię fidelius hæreat, in fine cenſui petendum.

Domino Papæ Alexandro. EPIST. CXCIII.

SI de exilio clamamamus ad Patrem pro quo iugiter clamamus ad Dominum, pro cuius fide & honore contra perſecutores Eccleſię clamauimus ſemper & clamabimus Deo auctore, quo ad vita fuerit comes, veſtra paternitas admirari non debet, cum inopinata rerum nouitate clamorem extorqueat vis doloris, & importunæ & amariſſimæ neceſſitatis acerbitas. Clamamus ergo ad ſucceſſorem Petri vicarium crucifixi: & vtinam clamor noſter introeat in aures veſtras, vt ſuper calamitate Eccleſiæ, & filiorum afflictionibus & gemitibus patris viſcera concutiantur ad miſerationem. Et licet miſeriæ noſtrę de recenti iniuria ſunt ſuper numerum, & excreuerint ſupra modum: Tamen Deo teſte acerbius dolemus, & ingemiſcimus magis de imminutione gloriæ veſtræ & fama Romanæ Eccleſiæ denigrata, quã de damnis, iniuriis & oppreſſionibus noſtris. Ius eſt (pater) ius eſt veras exprimere voces, præſertim apud eum qui amator eſt & patronus veritatis, & cuius miniſterio Spiritus Sanctus totius falſitatis figmenta condemnat. Viduam impatientius conquerẽtem propheta habuit excuſatã, eo quod in amaritudine erat anima eius ob recentem filij mortẽ: Et nos quid patienter queri poſſumus inter tot mortes, carceres,

Digitized by Google

vincula, flagra, contumelias, terrores, eſurici, ſitis, nuditatis & multimodæ calamitatis anguſtias? Si ergo iuſtæ amaritudini debetur venia, quorum querela patientius audienda eſt? quorum gemitibus magis compatiendum? quorum preces benignius audiendæ à Romano Pontifice, quàm exulum Cantuarienſium qui pro tuenda libertate Eccleſiæ, pro aſtruendis priuilegiis Apoſtolicæ ſedis proſcripti eſſe noſcuntur? Vtinam Pater eſſent aures veſtræ ad ora Regis & optimatum Franciæ! vtinam audiretis quomodo vobis inſultant hoſtes Eccleſiæ, & ferè vniuerſi detrahunt vobis! Et ſi vera ſunt quæ prædicantur in compitis, non video quo modo maieſtas veſtra probabiliter valeat excuſari. Prætereo quod inſignis ille iurator, quia re bene geſta de manu veſtra Decanatum accepit & curam multarum animarum, vir probatæ religionis & famæ hylaris, qui nec vno menſe Eccleſiaſticum addidicit ritum. Sed numquid eximendus erat à iuriſdictione omnium Epiſcoporum, vt ei (ſicut fautores ſui gloriantur) auctoritate Apoſtolica ſæuire liceat in ſubiectos nõ reſeruato eis appellationis remedio? Numquid tantis erat priuilegiis extollendus, vt in introitu ſuo veſtra auctoritate conuocatis Epiſcopis & Clero Angliæ, mandaret ne Cantuarienſi Archiepiſcopo obedirent, vel ad ipſum vocati accederent, & vt iure excommunicati ſine ſatisfactione & cautione omni abſoluerentur in ſacrilegiis perſeuerantes? Os meum in cœlum ponere non præſumo. Fateor & verum eſſe omnia Romano licere Pontifici, ſed ea duntaxat quę de iure diuino Eccleſiaſticę conceſſa ſunt poteſtati, liceat ei iura noua condere, vetera abrogare, dum tamen illa quę à Dei verbo in Euangelio vel lege perpetuam cauſam habent, mutare non poſſit. Auſim dicere, quod nec Petrus ipſe perſeuerantem in ſcelere quenquam & voluntate peccandi, poſſet abſoluere, nec claues accepit quibus regni ianuam poſſit impœnitentibus aperire. Vnde ergo illi hęc data poteſtas? Ad hæc dicitur quod Rex Angliæ omnium Epiſcoporum iuriſdictioni ſubiectus eſt priuilegio nouo: Quod profecto ſi obtinuit, ecce ei collata eſt auctoritas licitum libito coęquandi. Non tamen facile crediderim quod hæc omnia tam facile contra Eccleſiam Dei impetrata ſint. Sed hoc fiducialiter dixerim quod antequam hæc eſſent apud nos diuulgata, de diuturno naufragio vene-

ramus in portum, à quo nos reiecerunt in pelagus, qui cum triumpho à ſede Apoſtolica redierunt. Nec aliquo modo perſuaderi poteſt, quod legati qui venire dicuntur, procuraturi voluntates Domini Regis, conditionem noſtram reformare poſſint in eum calculum, in quo erat quando verbum hoc omnium corda concuſſit. Dubium tamen eſt an velint, ſi tamen dubium, cum alterum eorum audierimus à multis in perniciem noſtram, aut potius in diſpendium, & ignominiam Eccleſiæ conſenſiſſe Domino Regi, & operatum eſſe, quantum in eo fuit, exterminium noſtrum. Eum ergo miſiſſe, ſicut aduerſarij iactitant, nihil aliud eſt quàm nobis miniſtraſſe calicem paſſionis & mortis. Quod ſe proponit, ſepiat Deus viam aſciſcentis & venientis, ſpinis, vt præcipitentur in foueam quam innocentibus parauerunt. Adijciunt malis noſtris, qui contra nos, & magis contra vos gloriantur, quod exilium noſtrum prolongaſtis in annum, vt vobis Rex Anglorum interim confœderetur. Sed memineritis fœderis Benadab, quod Regi Iſrael fuit in ſcandalum, & populo in ruinam: quia vltionem diuinitus procuratam in publicæ religionis hoſtem noluit exercere. Proculdubio & iſte ſi ſtetiſſetis ad modicum, iam ad deditionẽ compulſus erat, vt ſe traderet manibus veſtris & Eccleſia ſub eo debita libertate gauderet. Sed quid de vnius anni vita poteſt eſſe ſecurus? An neſcitis quicumque oderũt Eccleſię libertatem, ſiue ſciſmatico imperatori confœderati ſint, vitæ veſtræ quam Deus in multa protendat tempora, terminum optant. Patet ergo quam periculoſa ſit iſta dilatio, per quam temeritas amplius inſoleſcit, & Eccleſiæ conditio triſtior & durior malicioſius expectatur. Mala facienda non ſunt, vt proueniant bona: nec ſalubris eſſe poterit diſpenſatio, per quam ſacrilegorum perpetuatur audacia. Exceſſi modum, & quis cui loquerer minus attendi: Sed exulceratæ mentis impetum nequaquam potui cohibere, Videns quod occaſione verbi huius crudeſcunt amplius aduerſarij noſtri, inno veſtri, & benefactorum noſtrorum liberalitas tepeſcit, aut omnino extincta eſt, pręter quam in Rege Francorum, & paucis aliis, qui nobis quid compatiuntur amplius, & vnde dolemus plurimum, queruntur de vobis. Placeat itaque miſerationi veſtræ, Cantuariẽſibus veſtris aliquod præſtare ſolatium, & veſtri nominis

gloriam reformare, reprimendo hoſtes Eccleſiæ & retribuendo circumuentoribus veſtris pro merito. Vnum pro certo noueritis, quod ſi Rex ſemel in quacumque petitione repulſam ſuſtinuerit, omnium meritorum veſtrorum quod ad ipſum, euacuabitur fructus. Neceſſe autem eſt vt patiatur repulſam, qui in petitionibus modeſtiam neſcit.

Magiſtro Girardo. Epist. CXCIIII.

ET ſi vobis nuper ſcripſerim quæ videbantur ſcribenda pro tempore, tamen inſtar amicitię torpentis arbitror inter neceſſarios ceſſare verbi commercium, pręſertim oblata ex quacumque occaſione opportunitate colloquij. Celebre ſiquidem prouerbium eſt, verba amantibus, & ſeruilibus ingeniis querelas non deeſſe. Quantum verò ſilentium in profeſſionibus religioſis ad cultum iuſtitiæ proficere commendatur, tantum profecto conuincitur amoris perdere & generare defectum. Impulit ergo me ſtimulus charitatis, portitoris opportunitate diuinitus collata, per litteras ſciſcitari an circa ſtatum veſtrum in alterutram fortunæ partem de nouo ſit aliquid immutatum, & an aliquid pro ea certum acceperitis de expeditione imperatoris & veſtro Colonienſi, quos Deus conuertat ſi prædeſtinati ſunt, & per condignos fructus pœnitentiæ in vnitate Eccleſiæ conſtitutis donet veniam, & purgatos introducat, & perducat ad vitam: Alioquin virgam furoris ſui cædentem populos in indignatione, corripientem Eccleſiam caſtigatione crudeli confringat Altiſſimus miſericors & miſerator Dominus. De ſtatu meo noua ſcribere nequeo, quia circa me nihil eſt innouatum. Sed qui veſter fui recedentis, vbicumque ſim & vbicumque locorum vos degatis, auctore Domino veſter ero. Nec dubito quin & opportunitatibus meis ſi res exegerit, officioſa eſſe diſponat veſtra ſedulitas. Poterimus autem magis ad inuicem officioſi eſſe ſi ipſi Philoſophiæ (cujus profeſſioni diutius operam dedimus) curauerimus diligentiùs inſeruire, vt ſimus (ſcilicet) potiùs mandatorum executores, quàm inanium ventilatores verborum. Res enim quærit, curat, & aſſequitur veritas Philoſophiæ, non verba. Et mihi quidem numquam placuiſſe ſcien-

caritatis excipiens eum in Eccleſia beatæ Columbę Senonenſis regia magnificentiâ exhibet, & ſic tractat in omnibus vt à Chriſto tractari decet Chriſtum Domini. Aliter enim exprimere nequeo affectionem quam naufrago ſacerdoti exhibet Chriſtianiſſimus princeps. Nos autem domeſtici ſacerdotis proſcripti quidem rebus, ſed aſcripti fidelibus, qui pro iuſtitia patientes honorificauerunt miniſterium ſuum, diſperſi ſumus, vt exules in regno Francorum. Sed vbique nobis adeſt qui paſcit volatilia cœli, & lilia veſtit agrorum. Speramus autem quod idem pater noſter & omnium Dominus procellam veſtram in auram cõuertet imbrium, licet maius nobis imminere naufragium hoſtes Eccleſiæ glorientur. Mentiuntur enim Romanam Eccleſiam nobis conuerſam eſſe in arcum prauum, & Dominum Papam omnibus Regis Anglorum petitionibus annuiſſe, ex eo ſumentes coniecturam, quod excommunicati noſtri abſoluti ſunt in aduentu Io. de Oxenefordia: qui etiam quaſi re bene geſta in curia imperatoris, vbi ſciſma confirmatum eſt, acceptum de manu Domini Papę reportauit Saresberienſis Eccleſiæ decanatum. Sed ſi quis ea quæ Romæ geſta ſunt diligentius recolat, planè videbit quod Romanus pontifex etiam circumuentus cauſam Eccleſiæ & noſtram fideliſſimè procurauit. Iam dictus enim Iohannes tandem præſtito iuramento de more abſolutus, vt itidem publicè iurauit, quod nihil in pręfato ſciſmaticorum conuentu fecerat contra fidem Eccleſiæ & honorem & vtilitatem Domini Papæ, & vtinam non deieraſſet! poſtmodum commendatitias & deprecatorias porrexit ex parte Domini Regis, quibus inſertum erat, vt illi tanquam Regi ipſi in omnibus crederetur. Deinde tanta fultus auctoritate, cauſam quæ inter Regem & Archiepiſcopum ſuper prauis conſuetudinibus vertitur, Domini Papæ commiſit arbitrio, vt illæ ad nutum eius roborarentur, aut caderent, & Archiepiſcopo formam mandati eius pax omnimoda confirmaretur. Et hoc item iuramento confirmans obtinuit vt Dominus Papa concederet ſe ad hoc legatos eſſe miſſurum. Quorum iter (vt aiunt) ſuſpenſum eſt, iuratoris fraude comperta.

Digitized by Google

Guillelmo Subpriori. EPIST. CXCVI.

MIhi nuper locutus es in parabolis, dicens tuas, immò Eccleſiæ opes de nouo publicatas, & ſtudioſius deprecaris ne me eas prodente transferantur in Babyloniam. Sed ſi publicatæ ſunt, miror quare vſque ad patrem ſe pro filiorum ſalute & libertate matris deuouentem, & iam triennio ærumnis expoſitum ante liberalitatis beneficia non peruenerunt. Si publicatæ ſunt, debueramus & nos eſſe de coūtentium populo. Si patrem profitemini, vbi eſt amor eius? ſi Dominum recepiſtis, debitę venerationis quò profectus eſt timor? ſi vos fratres aſſeritis & amicos peregrinantium, cur ceſſant humanitatis officia, & debitę ſolatia caritatis? ſed fortaſſe quo gratius patri pręſtetis obſequium, expectatis vt amplius egeat. Interim picturis inanibus imperitæ multitudinis oculos oblectantes rati impenſum ire publicis vſibus quod in ſpectaculis & curioſorum lenociniis oculorum ineptius erogatur. Profecto non hoc iſta ſibi tempus ſpectacula poſcit. Illudque ſatyricum videtur in vos, ſcio cui & quibus loquor, probabiliter retorquēdum, Non habet infœlix numitor quid mittat amico, Quintille quid donet habet, nec defuit illi Vnde emeret multa paſcendū carne leonē. Nec hoc dixerim quod verbum hoc in omnes cadat, ſed in eos quos indubitanter noſtis, quia potuerunt non transgredi & transgreſſi ſunt: bona facere, nec fecerunt. Nouit inſpector cordium, quia mihi triſtitia eſt, & dolor cōtinuus cordi meo, quod vobis dormientibus in periculo vitæ, ſoli alieni naufragio veſtro ferunt opem. Dicitur tamen ad cumulum doloris mei, quod circa vnū in tanta neceſſitate patri præſtitiſtis obſequium, & diligentem adhibendo cuſtodiam ne euaderet: quia de manu carnificum elapſus conuolauerat ad noſtrorum præſidia patronorum. Sed timorem prætenditis. At profecto Deus non irridetur, ſi timetis eum cui ad momentum credita eſt diſpenſatio peccata corripiendi in corporibus, quare non pertimetis eum qui poteſt corpus & animam mittere in gehennam? Expergiſcimini igitur, & memineritis Abdię diſpenſatoris Achab, qui centum prophetas in ſpecubus latitantes pauit in perſecutione Iezabel. Quicquid autem in alterutra parte feceritis, proculdubio

menſuram bonam & ſupereffluentem in ſinus veſtros refundet Altiſſimus. Neque hoc ille impediet veſter collega Baronienſis, qui vtinam ſubmergatur in termis quibus dignus eſt, quas meruit, vt conijciatur in rutefolium, cuius Pectonus in pœnam delinquentium meminit, aut ſepeliatur in ſalinario Heduorum. Vt ad parabolam tuam redeam, ſcias quia nomina librorum apud me ſepulta ſunt. Sigillum quod nomine tuo recepi, illud mihi tuus abſtulit Britonellus, quod ex condicto tuo factum ſuſpicabor, niſi ablatum reſtitueris.

Q. de Fauerenſhem. EPIST. CXCVII.

AMentis eſt, non amantis ſe & ſua curare dumtaxat, & quæ aliorum ſunt ducere aliena: humanum teſte Comico nihil caritas à ſe reputat alienum, ſed per congratulationem rectè gaudentibus adeſt, & per compaſſionem dolentibus congemiſcit. Suas tamen affectiones ordinatiſſima ratione diſpenſat, vt ſint omnes in Domino, & humanitatis officia in ſingulos lege naturæ & gratias informantis magis aut minus exercet. Et cum beneficia gratiæ latioris ad omnes porrigat, maximè tamen dilatatur ad domeſticos fidei, & iudicio eius in his ipſis qui curam ſuorum & maximè domeſticorum, quos affectui natura ingerit, & fidei conſortium pietati commendat, curam non agit, fidem negauit, & eſt infideli deterior. Te autē in hac eſſe ſententia omnino nō ambigo, vt pro nepote tuo Adam (more ſcolariū,) degente & patiente & regente in ſtudio litterarū fiducialiter intercedam: certus quod ſicut honeſtatē acceptas officij, & meritorum patris eius in te per ingratitudinē non obliuiſcerer, ſic neceſſitatibus eius oportunum & debitū non tardabis pręſtare ſubſidiū. Quod ſi præmiſſis rationibus, quas vtique prudenter penſas, preces meæ aliquid poſſunt ferre momenti, totus in preces aſſurgo, & efficaciam carū experior, tuis plena deuotione genibus prouolutus, ſi de me ſollicitaris conditionē meā diuinæ munus gratiæ gratāter amplector, crebra meditatione reuolueris quam ſuſpecta fuerit omnibus rectè ſapientibus continuata mundi proſperitas, & quàm certum ſit argumentum dilectionis, filiorum delinquentium culpas per flagella purgari.

Digitized by Google

Regnaldo Sareſberienſi Archidiacono.

Epist. CXCVIII.

INhumanus eſt, & extremæ impietatis maculam incurrit & notam, qui paterna afflictione non læditur, præſertim vbi paternæ benignitatis in filium plura & grandia luce clarius radiant argumenta. Conſtat enim ex ſententia Domini totam Cananeorum gentem perpetua ſeruitute damnatam, quia pater eorum Cham à quo & genus & nomen contraxerunt, inhumanus extitit in parentem. Nam ex commiſſo auctoris impij tota poſteritas præiudicium tulit, & dum odibile ſeruitutis excipit iugum, deuitandæ impietatis ſalutare omnibus procurat exemplum. Sane & ego me deteriorem Cananeo quolibet arbitrer, ſi patri non compaterer laboranti: ſi flagella eius non exulcerarent animam meam ſuper dolorem vulnerum propriorum. Huius rei teſtis eſt conſcientia, teſtis eſt conſcientiæ ſcrutator & arbiter Deus, qui forte citius quàm credatur illuſtrabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium. Et iam quidem ſtamus ante tribunal eius, vt eum in cauſa noſtra iudicem expectemus, vt in conſpectu ipſius ſtultum ſit & temerarium mentiendo totius laboris & vitæ ſi quid tamen ſalubriter patimur aut rectè agimus, mercedem perdere. Laboraui ergo (ſicut ipſe nouit) apud Dominum Cantuarienſem, vtens nunc mitigatiuis, nunc acerbioribus & omni ſermonum genere. Sed labor meus (quod doleo) ceſſit in caſſum. Quos autem obices ille precibus & perſuaſionibus noſtris opponat, & retexere longum eſt, & fere ſuperfluum, cum Magiſter Gilbertus quem vobis fidelem eſſe non ambigo omnia pleniſſimè audierit ex ore eius. Deum tamen teſtem inuoco in animam meam, quòd vt ex animi mei ſententia loquar, Archiepiſcopus Epiſcopum ſincerè diligit, & ſaluti & indemnitati eius cupit eſſe proſpectum: ſed inſiſtit, vt qui inobedientiæ & illiciti auſus aliis dedit formam, ſe ipſum ſalubris, & neceſſariæ obedientiæ cæteris præſtet exemplum. Quod ſi ſibi ſcripturæ auctoritate, amicorum conſilio, & Domini Papæ mandato perſuaderi permiſerit,

Digitized by Google

ipſum Archiep. quem nunc fortaſſe plus iuſto timet clementiſſimũ patrem inueniet, & longè proniorem ignoſcere quàm vlciſci. Poteſtis enim & expedit reminiſci, quid ſuper hoc à ſede Apoſtolica nuper Domino Cõſtantienſi reſcriptũ ſit:nã ad veſtram aut venit, aut debuit peruenire notitiam. Scitis etiam quid ſolatij mihi retulit Decanus veſter,aut ſi neſcitis, vtinam omnia quæ Romę geſſit, tam in hac cauſa, quàm in cæteris, non modo vobis ,ſed & toti innotuerit mundo. Et ſi liceret adhuc ea publicari per nos, facile innoteſceret quid actum ſit, & de conſuetudinibus vnde litigium vertitur inter Regnum & ſacerdotium de pace Archiepiſcopi & libertate Eccleſię, de integra reſtitutione & ſecuritate omnium exulum: Quid etiam iurauerit, & qua cautione firmauerit pactiones. Ea interim ſilemus neceſſitate mandati dum promiſſionum ſperatur & expectatur fides. Sed nihil opertum quod non reueletur: idque Deo auctore in breui. Iuxta enim eſt dies perditionis eorum, qui vindictæ adeſſe feſtinant tempora. Quod ſi meum conſilium interim quæritur, ecce coram Deo, quem huius verbi in extremo examine teſtem inuoco, tota ſpiritus libertate, & in fide illi tanquam patri promiſſa & debita reſpondeo, quod in omni ardua dubietate cenſeo faciendum. Scilicet vt primo omnium quæramus & ſequamur quid ſuper hoc lex diuina præſcripſit, quæ ſi nihil certum exprimit, recurratur ad canones & exempla Sanctorum, vbi ſi nihil certũ occurrit: tandem explorentur ingenia & conſilia ſapientum in timore Domini, illique ſeu plures ſeu pauciores ſint, ceteris præferantur, qui honorem Dei commodis omnibus anteponunt. Nullus enim ſalubriter incedit, lege Dei, quę omnibus eſt certiſſima forma viuendi, neglectâ, & qui patrum veſtigia detrectat imitari, ad conſortium regni, quo illi gaudent intrare non poteſt. Nam & Ioſue & ſeniores Iſrael in fędere Gabaonitarum patuerunt culpæ: quę ſicut ſcriptura teſtis eſt ſumptis eorum cibariis os Domini non interrogauerunt. Quid autem ſignificatur per os, niſi verbum Domini, quo ſemel locutus eſt, vt id ipſum repeti non oporteat? huius autem perſpicua eſt & clara in lege ſententia, quoniam melior eſt obedientia quàm victimæ: quia & ariolandi crimen eſt, repugnare, & quaſi ſcelus idololatrię nolle acquieſcere.

Digitized by Google

Hanc Chriſtus edicto promulgauit & firmauit exemplo, factus obediens vſque ad mortem, docens quibus finibus virtus obedientiæ debeat limitari. Obediendum enim eſt non modo vſque ad iacturam temporalium & corporis cruciatus, ſed vſque ad exitum mortis, ſi certa in neceſſitate ceſſatur, virtus obedientiæ non aſſequitur palmam. Sapientiores amici meliùs fortaſſe conſulent: ſed ego (Deo teſte) ad præſens commodius neſcio. Sic enim Domini mei Ieſu Chriſti gratia perſuaſus ſum, & omnes amicos perſuaderi deſidero, quod ſummum credo nefas animam præferre pudori, & propter vitam viuendi perdere cauſas.

R. Conſtantienſi Epiſcopo. EPIST. CXCIX.

SVper afflictione Domini mei Sarerberienſis Epiſcopi, quod quidem iuſtiſſimum eſt, anxiatur Spiritus meus eoquidem grauiùs, quo minus laboris huius facilem exitum videt. Quanta autem ſedulitate apud Dominum Cantuarienſem egerim vt eum relaxaret, nouit inſpector & iudex omnium. Si labori meo ſucceſſus defuit ex variis cauſis, quas retexere ſuperuacaneum arbitror, quia plurimas earum M. Giſlebertus fidelis veſter ab ipſius Archiepiſcopi ore audiuit. Vt verò taceam plurima, ex eo maximè mouetur Archiepiſcopus, quod Dominus Saresberienſis formam inobedientiæ cęteris dedit, & adhuc aſſiſtit Lundonienſi, & aliis qui quærunt animam eius vt auferant eam. Adijcit etiam quod ei contumaciter ſcripſerit, & ſub prætextu friuolæ appellationis, qua ſe tuetur, opponit obicem corripienti: Et cum ſimulata humilitatis reuerentia miſericordiam petit. Nihil aliud ergo ab eo poteſt aliquis impetrare, niſi vt Epiſcopum ab appellatione recedentem, & culpam publicè profitentem, & de cætero obedientem paterna benignitate recipiat: & exinde quaſi filium cariſſimum in omnibus tractet. Nam de Archiepiſcopi manſuetudine, ſi hoc quod neceſſarium eſſe ſcitis, Epiſcopo fuerit perſuaſum, omnino non dubito. Noſtis enim quid ſuper hoc vobis nuper ſcripſerit Dominus Papa, & quid remedij Decanus huic cauſę retulerit ab Apoſtolica ſede. Cuius tamen ſi promiſſa proceſſerint, & eorum quæ iuramento firmata

ſunt, fides fuerit adimpleta, Archiepiſcopus, & ſui reconciliabuntur in breui, & pax cum honeſtate Eccleſię inter regnum & ſacerdotium reformabitur. Interim quid vobis innotuiſſe poteſt ad ſilentium eorum quę Romæ geſta ſunt, neceſſitate mandati artamur. Sed cum de fide aut perfidia conſtiterit pactionum, propalare licebit vniuerſa. Quia ergo Dominus Saresberienſis & R. Archidiaconus me in cauſa iſta ſollicitant, rogantes vt quod inuenero eis reſcribam, aut vobis precor attentius, vt iam dicto Archid. litteras quas mitto, habere aciatis, & fœlicem, Deo auctore, prouideatis exitum cauſæ.

Magiſtro Vinifrido Boni. EPIST. CC.

NOn eſt amice quod poſſim de ſtatus mei qualitate cauſari, quia omnia hominis machinamenta miſeratio Dei mihi cooperatur in bonum. Nam temporaliter ferè vniuerſa ſuccedunt: & ſpes eſt quod hęc ipſa quę videtur eſſe vexatio, ſicut intellectum excitat, ſic veræ ſalutis eſt paritura profectum. Illud tamen aliquatenus mouet, quod quidam amicorum, ſuper conditione mea acerbiùs ſollicitantur, & more hominum carnaliter & temere magis quàm prudenter & verè amantium ſæpe & fere ſemper vano concuſſi terrore timent grauiora pericula veris, & quod vere proſit aut noceat, attendentes parum, illic trepidant vbi non eſt timor. Nam iacturam conſcientiæ aut famæ nequaqnam ſubtiliter penſant, & dum vmbra virtutis in opinione hominum conſtet, nugiloquos euitent detractores, parum curant quid ad ſinceræ rationis examen cuique debeatur ex merito. Nam plurimi talium pluris faciunt videri quam eſſe bonum. Alij ſublata ſibi temporalium ſubſidia ingemiſcunt, quæ per me illis miniſtrabantur à Domino. Sed ad petitionem vtrorumque ratio conſulta reſpondet, quod eum qui in agone Eccleſię Chriſtum ſequi cœpit, nec rei familiaris diſpenſatio, nec patris reuocat ſepultura. Fixum eſt mihi Deo auctore propoſitum, quatenus ipſe dederit honeſtatis formulam ſequi, & animæ ſalutem in mundi commercio non diſtrahere ad boni cuiuſcumque pretium temporalis. Ipſe viam doceat, & ducat per ſemitam virtutis, & perducat ad illorum conſortium, qui pro iuſtitia patiuntur. Deſidero tamen, ſi ſalua honeſtate fieri poſſet, reconciliari.

Digitized by Google

& in Eccleſiis quibus aſcriptus ſum ad honorem Dei & amicorum ſolatium miniſtrare. Vnde dilectioni veſtræ ſupplico quatinus quid expediat & deceat, per Dominum Baiocenſem & alios amicos veſtros explorare & reſcribere non grauemini, quatenus tutum fuerit, & veſtrum mihi præbere conſilium. Hoc enim de genere eorum quæ ratione humanitatis nulli negari debent, quia & ſuppreſſa non proficiunt, & tenacitatis conſeruatione non creſcunt, & erogatione ſui non minuuntur, ſed amplius quo magis fuerint publicata clareſcunt.

Epiſcopo Baiocenſi Henrico. EPIST. CCI.

AVdio, Pater, & gaudeo, quod pro merito vobis vniuerſa ſuccedunt: Et qui Decanòrum nomen & ordinem, dum licuit, honoraſtis, nunc veſtrarum ſplendore virtutum in terra aliena vſque ad multorum inuidiam pontificis illuſtratis officium. Quod quidem quanto ſalubrius ad conſcientiam, tanto glorioſius eſt ad famam. Quanto rarior inuenitur ouium paſtor, aut qui in Eccleſia Dei miniſterium ſuum ſtudeat honorare, in tanto faſtu & numero nomine tenus illuſtrium ſacerdotum. Iam enim, vt Deus pridem in Propheta conqueſtus eſt, ſacerdotes non dixerunt, vbi eſt Dominus, & tenentes legem, iuſtitiam neſcierunt. Vnde & iuſtum eſt vt eminentia veſtra honoretur & diligatur etiam ab his qui exigentibus meritis veſtris ſacerdotium præſens videntur habere contemptui, & legem Dei, quæ ſolui non poteſt, euacuare nituntur. Licet enim Ægyptij paſtores ouium deteſtentur, & Samaritani temporis noſtri non coütantur his qui verbum Dei publicè confitentur: Tamen & Ioſeph inuenit gratiam in Ægypto, & apud Aſſirios claruit Daniel, & prærogatiua meritorum etiam regnante Achab Heliam fecit inſignem. Non eſt ergo mirum, ſi apud principem Chriſtianum & Officiales eius ſuum virtus reperit locum, & ſi diligitur ab hominibus quem diuina gratia conſtat eſſe perfuſum, ſic vnguentum à capite Chriſto in Eccleſiæ defluxit barbam, & inde in oram veſtimenti deriuatur, vt pro diuinæ diſpenſationis decreto, & meritorum gratia quemlibet irriget electorum. Vtinam dilectiſſime Domine de hac plenitudine veſtra aliquid accipiamus & nos, & agonizan-

& agonizanti Eccleſiæ proſit, quod in conſpectu Domini Regis gratiam inueniſtis. Quæ ſit enim conditio noſtra non expedit replicare, cũ vobis, & de cauſa veſtra pleniùs conſtet, & immerita pœna. Sed conſilium ſalubre ad conſcientiam, & honeſtum ad famam à vobis impetrare operoſum eſt, & prece dignum. Quamuis enim mihi aſſint ſubſidia temporalium, Deo propitio, non modo ad neceſſitatem, ſed ad gloriam: tamen quatenus ſalua integritate conſcientiæ & honeſtate famę licuerit, paratus ſum iuxta conſilium veſtrum Domini Regis gratiam promereri, nihil enim ſpondeo contra Deum, aut ſi vnquam temptauero, eos conatus pietas eius impediat. Valete.

Magiſtro Ri. Epiſcopo Conſtantienſi Archid.

EPIST. CCII.

PRoſcripſit me gratis, quod nouit Altiſſimus, & vos ſcire arbitror, violentia publicæ poteſtatis, ſed vnde ad gratiarũ non ſufficio actionem, Deus ſic itinera mea direxit & opera, vt rerum experimẽto didicerim, quia eum timẽtibus nihil deeſt, ſed nec aliquem coexulantium noui, cui, non dico, tolerabilis, ſed iocunda eſſe non debeat conditio ſua. Me tamen (quod ſine timore non eloquor) Dominus cæteris mitiùs tractat, & vberiori temporalium affluentia conſolatur: fortaſſe indignum reputans, qui aliquid aduerſitatis pro ipſo debeã ſuſtinere. Nulli enim rectum ſapienti venit in dubiũ quin affluentia ſucceſſuum debeat eſſe ſuſpecta. Eo quod mundus hominũ more fallacium illis ſolis cõtinuato fauore blãditur, quos prodit, ac ſi inſidiantibus aduerſariis poteſtatibus clamet, quẽcumque oſculatus, & amice diutius amplexatus fuero, ipſe de reprobis eſt, torquete eum. Vnde & perpetua laudum gloria illuſtrium Doctorũ Doctor Anſelmus, vt à ſuis accepi, dicere conſueuit, ſe nihil magis habere ſuſpectum quàm quod eum Deus in tota vita nulla corripuerat aduerſitate. Vbi enim ſi patrem exhibet, omnem filium corripit & caſtigat. Ipſe autem nouit figmentum noſtrum cui ſtamus aut cadimus, aut vtrum eo ſemper ſtemus auctore, & proſpera vel aduerſa cuique prout electis nouit expedire, ſalubri moderatione diſpenſat. Ab ipſo itaque

Digitized by Google

ſpero viæ huius & expecto proceſſum acceptaturus, eo propitiante quod dederit. Plura autem & certiora ſcribam cùm innotuerint. Interim ſuper ſtatu veſtro, quem Deus optimum faciat, certiora deſiderans, & orans attentiùs, vt veſtris recurrentibus litteris mihi fideliùs innoteſcat. Et ſi pacis meę formam aliquam ſine conſcientiæ & famæ diſpendio potueritis explorare, eam lętus excipiam, & quatinus licitum fuerit & honeſtum, etiam ipſis aduerſariis (quibus Deus dignos pœnitentię fructus largiatur ad vitam) libenter obtemperabo. Alioquin non eſt in propoſito meo vt pro peponibus Ægyptiorum & alliis, vel minimum ſubeam detrimentum. Diues vero Ieſus, qui virtutis dedit affectum, perſeuerantiam largiatur: quia ſine eo nihil rectè incipitur aut finitur. De cætero iam à multo tempore porrectas itero preces, quatinus libros Ariſtotelis quos habetis, mihi faciatis exſcribi, & notulas ſuper Marcum, meis tamen ſumptibus, quæſo in hac re nulla ratione parcatis. Precor etiam iterata ſupplicatione, quatinus in operibus Ariſtotelis, vbi difficiliora fuerint, notulas faciatis, eo quod interpretē aliquatenus ſuſpectum habeo: Quia licet eloquens fuerit alias, vt ſæpe audiui, minus tamen fuit in grammatica inſtitutus.

Magiſtro Silueſtro Theſaurario Lexouienſi.

EPIST. CCIII.

AVdita, dilectiſſime, pace tua, vt oportuit pro amico lætatus ſum, ſed omni emolumento mihi gratior eſt perſeuerantia honeſtatis, & vſque ad inuidiam veterum amicorum famæ purioris hilaritas. Primus itaque & adhuc ſolus formam perſeuerantiæ in agone Chriſtiano cum Eccleſia laborantibus præbuiſti, & per gratiam Dei reliquis de cetero proderit ad erectionem ſpei, ad tuitionem libertatis, ad virtutis profectum, quod in te præceſſit felicitatis exemplum. Felicius tamen reputo quod ex amore poſſeſſionum & facilitate & temeritate iurandi primam fidem irritam non feciſti, quam quod rerum compendia temporalium aſſecutus es pro voto amicorum & merito tuo. Pro merito ſane dixerim, quamuis certo certius

Digitized by Google

conſtet, plura & longè maiora & clariora tuis deberi meritis. Quę proculdubio reddet, qui neminem ab initio fefellit creditorum, & menſuram coagitatam & ſupereffluentem refundit iu promerentium ſinus. Liquet ergo in te quia Deus, qui inaniter gloriantibus reſiſtit, humilibus dat gratiam, & iuxta Apoſtolum, qui ſe exiſtimat aliquid eſſe, cum nihil ſit, ſeipſum ſemper, interdum verò ſeducit & alios. Quia ergo Deo propitio naufragium euaſiſti, adhuc in alto nauigantibus, & cum Petro naufragantibus quam potes opem ferre memineris, & agonem Chriſti iuuare, nunc orationum ſuffragio, nunc tuarum ſolatio litterarum. Hæc enim ſunt (dixerim quod ad me) quibus maximè indigemus. Ego enim per miſericordiam Dei temporalibus abundo, vt formam potius habere videar florentis in patriæ quàm exulis & proſcripti. Dominum Cantuarienſem Chriſtianiſſimus Rex Francorum Senonis exhibet regia magnificentia in Eccleſia beatæ Columbæ: Eúmque in omnibus ſic veneratur & colit, vt Chriſtum Domini decet à Chriſto honorari. Eidem quoque fideliſſimo Principi, ſicut ipſe fatetur, pauci videntur dies, & parui ſumptus præ amoris magnitudine, quos ſacerdotis Chriſti & Apoſtolici viri impendit obſequiis. Sed & fidem eius, quod ſatis humiliter recolit condigna mercede remunerat Deus, cuius muneris eſt, vt ſine cruore & tumultu in medio hoſtium degens proſperetur in omnibus, & quod maximum reputat, ametur & honoretur à ſubditis, ſicut Obethedom archa Domini recepta in ancillarum fæcunditate, & gregum, & totuis poſſeſſionis multiplicatione, diuinæ benedictionis expertus eſt fructũ. Et Olda per eiuſdem archæ receptionem, quando eam impius Achaz eiecerat à templo Domini, aſſecuta eſt in ſilentio pontificum & ſacerdotum gtatiam Prophetiæ: ſic Rex Chriſtianiſſimus recepta in regno ſuo Eccleſia Romana, de vxore ſuſcepit filium fidei auctore Domiño & regni hæredem, quem data ſibi omnium expetibiliũ optione fuerat petiturus. Nũc autẽ pro humanitate Eccleſię exhibita Anglicanę, nouã, quã pro arbitrio ſuo dabit Dominus gratiã cõfidẽter expectat. Domin' Papa Cantuarienſẽ Archiep. verbis & ſcriptis nuper conſolatus eſt, & vt er omnibus innoteſcat quibus pactionibus & cautionibus obtinuerit ille iurator inſignis ea de quibus Eccleſiæ aduerſarij gloriantur. Et tamen

ſi pactiones fuerint adimpletæ, nobis abunde in reſtitutione ablatorum & pace & ſecuritate proſpectum eſt. Silentur hæc interim neceſſitate obedientiæ, ſed ſpes eſt in breui omnia propalanda eſſe; quia, vt pro certo didicimus, legatorum, qui ſperabantur, aduentus ſuſpenſus eſt, aut omnino ſublatus iuratoris fraude comperta. Reſcribe quatenus licitum fuerit, quod Eccleſię & nobis in agone Chriſtiano expedire fueris arbitratus, & me vbicumque locorum ſim noueris eſſe amantiſſimum tui.

Domino Vuigornenſi. Epist. CCIIII.

Confidentia ſecuras emittit preces, nec iuſtę petitionis repulſam veretur apud amicum, qui ad illius ſemper eſt accinctus obſequium. Quid autem iuſtius eſt quàm vt Dominum fidelis animet ad officia caritatis: & Dominus in ſalutis ſuæ compendium amici vota compleat deprecantis? Expedire autem arbitior ſanctitati veſtræ ad vitam & nobilitatem, decere ad gloriam, vt contemplatione diuinæ miſerationis paruulorum Chriſti neceſſitatibus communicetis, & vbicumque ratio permiſerit, in eorum conſolatione aut promotione caritati quæ in Chriſto eſt ſatisfaciatis, & generi veſtro quod plures paruulos ſuos dignoſcitut exaltaſſe, quàm mundus licet in maligno poſitus adhuc poſſit deprimere. Lator præſentium vnus paruulorum Chriſti eſt: Eſt & mecum vnus de paruulis veſtri, poteſtiſque collata vobis opportunitate diuinitus, vt dici ſolet, ſine ſanguine & ſudore, ſine diſpendio facultatum, & cum augmento opinionis veſtrę & conſcientiæ, neceſſitatibus eius iuxta preces Domini Archiepiſcopi ſubuenire. Quod vt faciatis tantæ maieſtatis precibus meæ paruitatis adijcio preces, mihi reputaturus impenſum quicquid ei beneficij aut honoris à veſtra fuerit bonitate collatum. Nec immemor ſum conſolationis, quam Senonibus à veſtræ liberalitatis verbo percepi, nec vos immemorem eſſe patiar, cũ aut neceſſitas importunior vrgebit; aut modeſtia verecundię, neceſſitatis importunitati, quã nõdum inexorabilem expertus ſum, victa ſuccũbet, vnum autem præ cęteris rogo, moneo & in verę amicitię conſulo fide, vt memineritis in cauſa Eccleſiæ conſcientię, quod ad Deum,

famę, quod ad homines; nec in calamo Ægyptio confidatis, qui & nulli opem fert, & membra perforat incumbentis: rerumque exhibitione monſtretis, quod ad vos, fallacem eſſe & vanum, qui maliciam, quæ aduerſus Eccleſiam exercetur, excuſans, accuſantibus prætendere conſueuit. Gens ſua & pontifices tradidit eam mihi. Sacerdotem Chriſti alloquor, Eccleſiæ paſtorem, Pontificem animarum, filium illuſtris Comitis, qui in regum catalogo dignus fuerat numerari, niſi quia magnificæ virtutis titulo meruit, vt in libertatis culmine conſtitutus, reges viderit in ordine ſecundo, & regum parens (quos adoptione promouit) haberi debet in ſempiternum. Non ergo vereor ne in ventum verba emiſerim, aut mihi captioſum ſit in tantæ ſanctitatis auribus vera eſſe locutum. Non tamen ex cauſa veritatis inſidiantiũ laqueos timeo, qui vtrũ totã vitã deuouerim veritati, & in aſſertione eius impenderim animam, in inuio eſt Pater, qui Eccleſiam regere putat eſſe damnatum in clero, & faſtum in populo, pauperum Chriſti oculos exhaurire, vt hoſtes Crucifixi, hiſtriones & mimos, & cæteras huiuſmodi mulceat peſtes: placere poteſtatibus ſeculi, vt pernicioſa & infami patientia paſtorum Chriſti conculcetur Eccleſia, ſua quærere non quæ Ieſu Chriſti, ociari in talento Domini, & vſurariam virtutum actionem negotiatione ſollicitudinis & laboris non exercere. Aderit in breui paſtorum paſtor qui à vobis & nobis diſtrictam exiget rationem: Eritque tunc memoria iuſti cum laudibus, & nomen impiorum putreſcet. Sed ne in longum videar prophetare, citiſſimè per miſericordiam Dei videbitis Eccleſiam reſurgere, vt qui eam hactenus perdiderunt, aut cum Petro lachrymentur ad veniam, aut cum Iuda laqueo ſe ſuſpendant.

Rad. Priori Vvigornenſi. Epist. CCV.

Aquarum copia nequit extinguere caritatem, & ſinceræ dilectionis affectus ſe perſpicuis indicis prodere conſueuit. Poterat ergo videri iure ſilentij mei diuturnitas arguenda, niſi & neceſſitas peregrinationis, & locorum diſtantia & intermeantium raritas, & difficultas commeantium, & pernicioſa ſibi & odibilis Deo, officioſa tamen Eccleſiæ inſidia-

torum diligentia, caritatis ſilentium excuſarent. Officioſam ſane dixerimus præordinatis ad vitam, quibus omnia cooperantur in bonum, rabiem perſecutorum: quia & dum impius ſuperbit, incenditur pauper: & dum malitia debacchatur inſaniùs, qui in conflatorio Domini ſunt, purgantur ampliùs aut probantur. Nunc autem quia mihi diuinitus collata eſt imper tiendæ & optatæ ſalutationis occaſio, & oportunitatem gratanter arripui, & veſtro interueniente officio precor attentiùs totam Vvigorn. Eccleſiam nomine meo diligentiùs ſalutari, orans vt memoriam mei habeatis, & haberi faciatis in orationibus eius, & agonem Eccleſiæ Domino ſeduliùs precibus commendetis. Nam quod ad temporalia & ſolatium corporis, vbi tam ad neceſſitatem quàm ad delicias promiſſionem Chriſti eſſe veriſſimam ego & coëxules experimur, vt nihil nobis defuerit probabiliter, expetendorum pro tempore, ex quo in eum ſolum contulimus patrocinium cauſæ noſtræ & vnde magis grati eſſe debemus Altiſſimo: à domeſticis & antiquis familiaribus nihil hac tempeſtate recepimus: ſed amici noſtri & proximi ſteterunt contra nos ponentes carnem brachium ſuum, & tenebras lucem. Vt enim de aliis taceam, iam quadriennium mihi exulanti elabitur, nec in ratione dati & accepti alicui eatenus obligatus ſum, quin omnibus in commune ſatisfacere poſſem, delegato eis ad ſoluendum pauperrimo debitore. Nec hoc tamen dixerim ad arguendam ingratitudinem veterum amicorum, ſed ad magnificandam gratiam Dei, qui contra & ſupra merita mea tam me quàm paruulos eius qui mecum ſunt, conſolatus eſt in omni tribulatione noſtra. Vt autem hæc nobis conſolatrix gratia propitia perſeueret, veſtris & ſanctorum deſidero precibus adiuuari. Cantuarienſis vero Archiepiſcopus, qui, velut alter Ionas, vt Eccleſia liberetur, ſpontaneum ex caritate naufragium fecit: gratiam quam apud ſuos meruerat, Domino ducente apud extraneos repperit, & filiorum expertus deuotionem, ſtipendiis ſuis Eccleſiæ militat Anglicanæ. Noueritis pro certo, quia per miſericordiam Dei in breui patenter videbitis, quod (vt credo) deſiderat anima veſtra, perſecutores ſcilicet Eccleſię aut conuerti aut conteri. Sed cętera quę ad hunc articulum pertinent, neceſſe habeo præterire, ne præuaricator obedientiæ

publicæ, quibus pactionibus & cautionibus obtenta ſunt, quę in pręiudicium Domini Cantuarienſis & ſuorum à Domino Papa indulta eſſe iactitant, qui Eccleſiam perſequuntur. Hoc autem licenter eloquor & verum eſt, quia ſi pactiones fuerint adimpletæ, negotium Cantuarienſis Archiepiſcopi & totius Eccleſiæ commodiùs geri non potuit.

M. Simoni Lupello. Epist. CCVI.

SPecies eſt conſcientiæ diffidentis apud amicum in articulo neceſſitatis inſinuatione verborum preces inuoluere, & officium deprecantis expedire potius arte quàm fide. De tua ergo dilectione, dilectiſſime, a multis diebus concepta fiducia vlteriori fiducialiter agens amotis omnium circumlocutionum inuolucris precor attentiùs quatinus latorem præſentium apud Dominum Vvigornenſem, & vbi expedire cognoueris, ſic promoueas vt me ipſum. Nam quod ei mei contemplatione exhibitum nouero, perinde acceptabo, ac ſi mihi perſonaliter eſſet exhibitum. Quis autem ſit ſtatus meus, & aliorum qui in agone Eccleſiæ conſtituti ſunt, ſi tamen id audire placuerit, aliquatenus eo referente cognoſces. Spero autem quod & tu videre deſideres diem Domini, vt Eccleſia conualeſcat. Lex Dei in conſpectu gentium & inuidentium roboretur, & ſic ſplendeat in capitibus regum inſigne fidei & publicę poteſtatis, vt de cætero non dentur cornua peccatori. Et hoc quidem facile obtineret, niſi quia ſi vera ſunt quæ vulgo dicuntur, tenentes legem, iuſtitiam neſcierunt; Et à ſacerdotibus & prophetis egreſſa eſt pollutio ſuper omnem terram. Aderit tamen auctore Domino in breui fidelium conſolator, & propter electos ventis imperabit & mari, vt momentanea triſtitia lugentis Eccleſiæ in gaudium perpetuum conuertatur. Si liceret obligationes & cautiones, quibus impetratum eſt quod in pręiudicium Cantuarienſis Archiepiſcopi à ſede Apoſtolica nuntiis regis iactitatur eſſe cōceſſum, libenter exponerem: ſed ſine ſingulorum expreſſione certum ſit hoc pactionibus eſſe inſertum, quod præfati Archiepiſcopi & ſuorum plenam indemnitatem & omnimodam ſecuritatem contineat, & ad totius Eccleſiæ proficiat libertatem. Hoc autem mirum eſt in oculis omnium,

& omni ſtupore dignum quod nec ſemel inter comprouinciales conuenit Epiſcopos, vt de pace Eccleſiæ tractantes vel vna vice conuenirent Regem, cuius innocentiam publico vniuerſitatis ſuæ teſtimonio aſtruunt, & patientiam tantam prædicant, vt dulce putet obſequium quotiens monetur vt corrigat, ſi quid forte deliquit in Dominum. Et profectò aut eum Deo propitiante reducent ad viam, aut de neceſſitate citius quàm credatur Domino Papæ vapulabunt: aut Regi cuius ad præſens dum plus iuſto verentur iram, negligere, immò & occidere videntur animam. Quare autem hęc ſcripſerim tibi notum arbitror ſapienti. Vale.

Adæ Abbati de Pueſcham. EPIST. CCVII.

PRæter eam quam ab initio mutuæ cognitionis ad inuicem contraximus caritatem, vlterior quædam iure ſocietatis initæ conciliata eſt inter nos amicitia, vt alter alterius fortunam ſic in vtriuſque ſortis calculo excipere debeat velut ſuam. Nam affectionem quam ſtudiorum communicatio peperit promouit in peregrinatione ſimilitudo morum, & familiaritatis non tam frequens quàm iugis & perpetua adinuicem exhibitio. Poſſemus ergo iure de tam diuturno viciſſim ſilentio conqueri, niſi & diſtantia locorum, & intermeantium raritas, & difficultas, aut magis impoſſibilitas conueniendi taciturnitatis indebitæ purgaret notam. Nam vt prouerbialiter vſurpatum eſt, caritas elinguis prætendit ſpeciem non amantis. Prior ergo vt iuſtum eſt, ſtudui ſuperiori & Domino quod potui & ſemper debeo ſedulæ venerationis obſequium exhibere, & quę circa vos & Eccleſiam veſtram geruntur & veſtros ſollicitiùs & diligentius perſcrutari, vt his quæ rectè geruntur congratulari valeam, & ſi quid (quod abſit) deprehendero vobis eſſe moleſtum, mutua affectione compatiar. Erit ergo ſi placet dilectionis veſtræ de ſtatu noſtro reſcribere: & ſi ſedulitas mea vobis officioſa eſſe potuerit in aliquo, præſcribere & percipere ex animi ſententia pro viribus parituro. Precor autē & obteſtor in fide Dei & caritate quatinus cariſſimum mihi fratrem veſtrum in Domino & noſtræ peregrinationis ſocium diligatis, & veſtræ familiaritatis munere hono-

retis

retis: & ſic eum tractetis de cętero mearum contemplatione precum, vt eas apud vos expetiatur alicuius eſſe momenti. Si de ſtatu meo curatis audire, noueritis quod hoc exilij mei quadriennium ſi infirmitati meæ contemperat Dominus, vt proceſſu temporis vexationem meam ſucceſſus comitetur vberior, & plenior miſeratio conſoletur. Alimenta & indumenta meis aſſunt ad abundantiam: dulcium & vtilium in exilio multiplicatur copia amicorum: & euaneſcente ex magna parte fide veterum familiarium, nouorum caritas ampliùs ſolidatur. In ratione dati & accepti me conterraneorum nullus obligat, ſed extraneorum miniſterio me totum ſibi ſoli reddit obnoxium qui volatilia paſcit, & decore incomparabili veſtit lilia, floreſque vernantes. Neque hoc dictum accipiatur vt amicos arguam frigeſcentes, ſed vt glorificetur pauperum pater qui in cœlis eſt, & electos temptari non patitur ſupra id quod poſſunt. Quæſo itaque & affectuoſius ſupplico quatinus peregrinationem meam, & naufragium Eccleſiæ laborantis veſtris & Sanctorum precibus faciatis domino attentius commendari. Quæ circa dominum Cantuarienſem ſunt vbi auctore Domino proſperius agitur quam credatis lator pręſentium poterit aperire: Ei enim dedi in mandatis, vt fidei veſtræ vniuerſa communicet.

R. Abbati Perſorenſi. EPIST. CCVIII.

QVi amicis nec in ſalutis voto communicat procul eſt à caritate; & non amare conuincitur qui oblata opportunitate colloquij, amatorem ſui nec ſalutationis recreat verbo. Nam nec illis verba deeſſe ſolent, qui lingua diligunt & ſimulatione duntaxat: qui fidei munus & caritatis officium nec affectione retinent, nec exercent opere & veritate. Memor ergo contractæ inter nos amicitię, latori præſentium natale ſolum inuiſere ſatagenti dedi in mandatis quatinus vos ſalutaret nomine meo, & de ſtatu veſtro, quem Deus optimum faciat, diligenter inquireret, vt audita per eum forma conditionis veſtræ poſſim, vt iuſtum eſt, amici preſſuris, quas pater miſericordiarum à domo veſtra arceat, compati: vel ſucceſſibus, quos multiplicari & perpetuari deſidero, congaudere. Vos etiam de ſtatu

AAa

meo & coexulantium (ſi tamen cura hæc quempiam ſollicitat veterum amicorum) per eundem certiorari poteritis, & Deo auctore veraciter audire proſpera de præſenti, & ſperare vobiſcum in breui de futuro proſperrima. Niſi enim pactiones quæ de libertate Eccleſiæ & reſtitutione, & pace & ſecuritate Cantuarienſis Archiepiſcopi & ſuorum, cum Domino Papa initæ ſunt, & firmatę cautionibus, quas ad pręſens exprimi non oportet, fideliter impleantur, per gratiam Dei citiſſimè confundentur & erubeſcent qui oderunt Sion, & ſuam cum Scribis & Phariſeris fraudulenta verborum aſtutia nituntur iuſtificare malitiam. Nam ex verbis nuntiorum Domini Regis, qui non coarauerunt in curia, liquido deprehenſum eſt, qua ſinceritate agatur cum Eccleſia Dei: & quidem qui videbantur columnę Eccleſiæ eſſe corrupti peponibus & alliis Ægyptiorum, malũt ſeruire, & Eccleſiam fatigari in luto & latere, quàm itinere trium dierum in veram prodire libertatem, & abominationes Ægypti Domino immolare. Precor autem attentiùs quatinus mei memoriam habeatis in orationibus veſtris, & peregrinationem noſtram Sanctorum qui vobiſcum ſunt orationibus commendetis.

Domino Saresberienſi. EPIST. CCIX.

ACceptis litteris amiciſſimi mei R. Archiep. Dominum Cantuarienſem, quod & ante ſæpius feceram, ſuper conſolatione veſtra inſtantiùs ſollicitaui: & ſicut antea quando Magiſter G. pręſens affuit, omnem operam dedi & diligentiam, vt ſatisfieret petitioni veſtrę. Sed qualis primo inuentus eſt, talis perſeuerat adhuc. Non quidem, vt conſcientia teſte loquor coram Deo, in propoſito conſtans odio veſtri, ſed ne dentur cornua peccatori, & ne facto iſto inobedientium temeritas inualeſcat. Nam ſi ad obedientiam redieritis, non dubito quin eum illico inueniatis clementiſſimum patrem. Nititur autem in facto iſto, & de conſilio amicorum quos habet in Eccleſia Romana, & Sapientium Eccleſiæ Gallicanæ qui vexationem eius ita acerbè ferunt vt ſuam. Nec eſt aliquis eorum qui conſulat vt ſententiam reuocet, dum inobediens extiteritis, & exceſſum veſtrum ſub appellationis prætextu

velitis excuſare. Recepit enim appellatorias veſtras & alias nomine Epiſcoporum, & ſi neutram receperit appellationem, vt ex receptione eius nobis palam eſt. Vos autem (vt ait) nec receſſiſtis adhuc, nec ei vnquam ſuper appellationum renunciatione ſcripſiſtis, cum tamen hoc patentibus litteris oporteat fieri, ſi ab eo miſericordiam expectatis. Appellatorias vero veſtras Domino Papæ miſit: & vtrum verum eſſet quod in ſuis Epiſcopi teſtificati ſunt, de innocentia & iuſtitia Domini Regis qui (vt aiunt) dulce putat obſequium quotiens monetur, vt corrigat, ſi quid forte deliquit in Dominum. Si tanta eſt benignitas eius, quare non conueniunt eum, vt Eccleſiæ Dei pareat & ſibi? ſi non eſt, quare patentibus litteris teſtificati ſunt in animas ſuas? hæc prætendit Archiepiſcopus, & ſic reluctantibus, & patenter ſitientibus ſanguinem eius contra Eccleſiam, & ſeipſum acquieſcere non decreuit. Ceterum ſi vos ſubtraxeritis cœtui perſecutorum, & redieritis per exhibitionem obedientiæ, pronior erit ad veniam & omnem miſericordiam exercendam, quàm vos ad preces, & hoc quod, ſicut ipſe videtis, fieri expedit, immò neceſſe eſt. Scitis enim quod Dominus Papa reſcripſerit fratri veſtro Epiſcopo Conſtantienſi, quid etiam ſolatij vobis à ſede Apoſtolica retulit Decanus veſter. Nam conatus eius & proceſſus non latet Archiepiſcopum, qui per nuncios ſuos recepit Apoſtolicam conſolationem, cùm multarum faſciculis litterarum. Præfatus quoque Decanus, ſi dignum ducit, meminiſſe poteſt pactionum quas iniijt, & cautionum quas præſtitit Domino Papæ, & ſi ab iniuriis Archiepiſcopi ſui & Domini poſtea aliquantulum temperaſſet, fortaſſe ſibi ipſi vtiliùs proſpexiſſet in poſterum. Ex eo tamen ipſo vnde prȩiudicatum videtur Archiepiſcopo, præter intentionem gerentium ei proſpectum eſt: & patet ex abſolutione excommunicatorum eius, quàm periculoſe eis antea communicatum ſit. De hac tamen abſolutione, & aliis cauſam hanc contingentibus, neceſſitate mandati ad ſilentium coarctamur vſque in diem certum quo conſtet an Dominus Papa pactionibus, quas admiſit in cauſa Eccleſiæ, inſtructus ſit, an illuſus. Interim nihil aliud conſulere poſſum quàm quod lex diuina prȩſcribit, quia Deo potius oportet obedire

Digitized by Google

quàm hominibus:nec vnquam acceptantur victimæ obedientiam ſubtrahentis: nec ſalubriter incedit, qui debito officij ſui præponit voluntatem mundanæ poteſtatis. Hoc vobis loquor tanquam patri & Domino coram Deo, quem teſtem inuoco in animam meam in diſtricto examine: quia ſi ſalubrioris conſilij mihi pateret via, illam vobis deuotione promptiſſima aperirem. Et ſi videritis in quo vobis valeam officioſus eſſe, ſecurè præcipite ex animo pro viribus pariturо. Credo vos recepiſſe litteras quas miſi Domino Conſtant. & amiciſſimo meo Archidiacono, vt ad præſens plura ſcribere non oporteat.

Guillelmo Britoni. Epist. CCX.

Refloreſcit auctore Domino ſtatus vniuerſalis Eccleſiæ, & ſciſmaticorum impetus fruſtratus eſt, & ſuperbia Moab indies infirmatur. Nec de nocte vaſtatus eſt nunc, vt ab initio, ſed in meride ſuffoſa eſt Ar, & muri eius, & deiecti ſunt funditus, vt exultatio Moab ex neceſſitate Petro cedens de cætero conquieſcat. Vnde ſpes eſt in Domino vt vociferantibus tubis ſacerdotalibus in proximo corruat & Hierico, & regnum proprio ſanguine adquiſitum obtineat triumphator Ieſus, & in pace poſſideat quod ſui iuris eſt Sponſus & cuſtos Eccleſiæ Chriſtus. Cum enim Romanus Pontifex per patientiam Teutonicum tyrannum diutiùs expectaſſet, vt vel ſic prouocaretur ad pœnitentiam, & ſciſmaticus abutens patientia eius, peccata peccatis adderet iugiter, vt error in amentiam verteretur, Vicarius Petri à Domino conſtitutus ſuper gentes, & regna, Italos, & omnes qui ei ex cauſa imperij & regni religione iuriſiurandi tenebantur aſtricti, à fidelitate eius abſoluit: & Italiam ferè totam à facie furentis & præſentis tanta fælicitate & celeritate excuſſit, vt in ea nihil habere videatur, niſi tortores quos euitat interdum, & anguſtiarum, quas euitare non poteſt, iuge ſupplicium. Abſtulit ei etiam regiam dignitatem, ipſumque anathemate condènauit: & inhibuit auctoritate Dei ne vires vllas amodò in bellicis congreſſionibus habeat: aut de Chriſtiano aliquo victoriam conſequatur, aut alicubi quiete & pace gaudeat, donec fructus pœnitentiæ condignos ope-

retur. In quo ſecutus eſt exemplum Gregorij VII. deceſſoris ſui, qui noſtra ætate Henricum imperatorem Eccleſiæ priuilegia conuellentem deponens in Conſilio Romano ſimili ſententia condemnauit, & quidem illa ſententia effectum ſortita eſt: & hanc de priuilegio Petri latam videtur ipſe Dominus confirmaſſe. Hoc enim Itali audito ab eo diſcedētes reędificauerunt Mediolanum, ſciſmaticos expulerunt, Catholicos reduxerunt Epiſcopos, & Apoſtolicæ ſedi vnanimiter adhæſerunt. Sed quid nota recenſeo? Hoc vtique locorum fama quaſi præconia voce concelebrat. Nec aliquibus dubium puto, niſi forte lateat illos qui ſoli hac tempeſtate exulant domi ſuæ. Quia ergo ab Oriente iam radius ſerenitatis illuxit per Chriſtum, & incolumitas Eccleſiæ in capite reparatur, ſupereſt ſpes fidei certiſſima, quod vnguentum à capite in Apoſtolicam barbam exuberans, deſcendet in caput & oram Anglicanę Eccleſiæ: Et qui Prophetam exterminare nititur de Iſrael, niſi forte reſipiſcat, diuinam ſententiam excipiet: dicente Amos ad ipſum: Vxor tua in ciuitate fornicabitur, & filij tui, & filiæ tuæ in gladio cadent, & humus tua in funiculo metietur, & tu in terra polluta morieris, & populus tuus captiuus migrabit de terra ſua. Hæc eſt enim pœna reſiſtentium verbo Dei, & poteſtatum, quę ora ſacerdotum nituntur occludere. Profectò tunc riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupabit, & amarum erit cibum & potum & amica colloquia cum excommunicatis communicaſſe. Numquid tunc Balaamitę pontifices & ſacerdotes & principes Tanneos & Arioli conſiliis ſuis ſaluare poterunt Madianitas, cum eos gladius Domini perſequetur? Numquid Cardinales poterunt & Legati, ſi Balaamitæ fuerint in die Domini? Certe ſi ipſe affuerit Balaam, aut benedicet tabernaculis Iacob, quę nunc proſcribi & exulare videntur in heremo, aut gladio cadens verbi Dei ſibi aduerſarium eſſe experietur Spiritum ſanctum: & ſentiet quia Allophylorum meſſes & ſata, & incendētium vulpium caudas ignis exurit. Hęc iccirco præmiſerim ne quis amicorum ponat carnem brachium ſuum, & excommunicatis participans in ſe gladium prouocet bis acutum. Dicitur autem, quod ſine dolore & lachrimis nequeo reminiſci quod ſancta Cantuarienſis Eccleſia participatione

illius inſignis excommunicati Randulphi de Broc anathema contraxit. Et lege Dei contempta Melchon adorans litteras Domini Papę pro Archiepiſcopo ſibi miſſas, Regi ad ſubterfugium obedientię & opera debitæ miſericordiæ excludenda tranſmiſerit. Vnde precor, attentiùs conſulo, & quanta poſſum inſtantia moneo, vt ſi falſa ſunt quæ dicuntur, & adhuc ab anathemate immunis eſt, ſibi ne tale quid de ea probabiliter fingi poſſit, de cætero caueat. Et ſi in anathema incidit, redeat per pœnitentiam, ne qui inter occidentales Eccleſias hactenus religione inſignis extitit, in poſterum ſit inſignis & crimine. Si hæc duriuſculè videantur eſſe concepta, ſcio quia nec Cleobolo loquor nec ſciſmatico Baronienſi, ſed amico veritatis & fidei, & per eum Eccleſiæ Chriſt habenti caritatem. Velit nolit mundus, Cantuarienſem Eccleſiam, quod Deus nouit, ſincera diligo caritate, & periculo ei imminenti facere non poſſum. Nam vt ait Propheta, *Leo rugyt, quis non timebit? Dominus locutus eſt, quis non propheta bit?* De cætero ſi vocationem Domini Cantuarienſis audiſti, ex ea cauſa Eccleſiam tuam inuitus non exeas, niſi alia ex cauſa te exire compellat. Scio enim, & tu vtinam ſcires, quid ab ipſo obtinuerim tibi. Vale.

Petro Scriptori. EPIST. CCXI.

RAritas intermeantium nobis ſubtrahit mutua ſolatia litterarum, & chaos quod inter nos meritis noſtris exigentibus à Domino firmatum eſt, ſecurum intermeantibus denegat commeatum. Sed licet nobis ſubtrahatur oportunitas colloquendi, non præpeditur mutuæ dilectionis affectio: ſed amantium more quo magis ſuccenſos animos vexat metus & manus corripientium, eo cumulatiùs & ardentiùs caritas ſuſcipit incrementum. Si te ergo & alios amicos videre non licet, ſi mutuis deſeruire obſequiis non permittimur, amare certe licet, votis & orationibus adiuuare. Caritas enim vt dictum eſt, cohiberi non poteſt, quia vbicũque Spiritus Domini ibi eſt & libertas. Non licet Eccleſiaſticam tenere & defendere libertatem. Certe proclamare licet, & proteſtari mandata legis diuinæ. Licet pro verbo Dei quod in carne ſuſcepta ſe

pro nobis morti expoſuit, exponere non modo facultates & perituram ſupellectilem huius mundi, ſed & animas noſtras. Ille autem bonarum mentium Spiritus inſtitutor nobis in hac affectione perſeuerantiam largiatur, qui ipſius affectionis contulit voluntatem. Et quidem ſpes eſt reformandæ pacis in breui, interueniente opera & diligentia Cardinalium qui ad hoc miſſi ſunt: niſi forte hoc pacem differat, quod Dominus Cantuarienſis nullis conditionibus acquieſcet niſi Eccleſia Anglorum debita gaudeat libertate. Quod autem dico (debita) non ad alicuius Henrici tempora referatur, ſed ad verbi Dei legitimas ſanctiones, quia ex profeſſione non Henricianus eſſe debet, ſed Chriſtianus. Sed fortaſſe obiicies: ſi ita ſtatuit quare fugit? Quare tot & tantis periculis expoſuit Eccleſiam pro qua ſacerdotibus animam ponendam eſſe præuouerat, ſi leges principum & auitas Regni conſuetudines diuinis ſanctionibus poſtponere decernit? quare apud Clarendonam in reprobarum conſuetudinum verba iurauit, quæ diuinis legibus, & ſanctorum patrum conſuetudinibus penitus aduerſantur? Quare ſe non ingerit vt in conſpectu regum & principum legem Dei loquatur intrepidus? Hęc enim omnia gentes inquirunt. Fugæ quidē habet auctorem Chriſtum & Apoſtolū eius qui dimiſſus in ſporta perſequentium manus euaſit, ſciens a facie perſonam non cauſam perſequentis ab vna ciuitate fugiendum eſſe in aliam. Videbat enim Reges & principes conueniſſe aduerſus Dominum & aduerſus Chriſtum eius. Confugit ergo ad Romanum Pontificem quem appellauerat, vt eius prȩſidio validius opitularetur Eccleſiæ naufraganti, quam in Anglia (vt dicitur) principes ſacerdotum maxime ſubmergebant. Hoc autem non fuit Eccleſiam exponere, ſed liberationi eius operam dare. Niſi forte & ille tibi nauem relinquere videatur, qui eam vt ad portum pertrahat, ſcapham ingreditur. Pollicitationem Clarendonæ ad quam de conſilio Epiſcoporum impulſus eſt, purgare non poſſum, quia non fuerat vtique facienda: ſed offenſam confeſſio diluit, accepta ſolemniter pœnitentia a ſummo pontifice qui peruerſas illas conſuetudines multis audientibus auctoritate Apoſtolica condemnauit. Si ſe non ingerit quærentibus animam eius, cum via pateat commodior & ſalubrior, recte facit, Prophetarum

& Apoſtolorum fretus exemplo: Cum Dauid, Helias, Petrus, & Paulus hoc idem feciſſe legantur. Eſt enim temptare Deum, ſe ipſum certis & manifeſtis obiectare periclis, cum in Domino pateat opportunitas euadendi. Deus autem qui iam incepit Eccleſiam ſuam conſolari in capite, per miſericordiam ſuam conſolidabit & membra: Et qui Teutonicum tyrannum ſciſmaticorum principem coegit ab vrbe recedere confuſum, ipſe Dominum Regem Anglorum gratia ſua reducet & deducet in viam rectam, vt de cetero conſiliariis malis non acquieſcat. Et ſi Aſtrologis creditur (quos tamen ego non multum audire dignor) annus iſte ex forma conſtellationis dicitur eſſe mirabilis: Et in eo Regum conſilia mutabuntur, & in orbe crebeſcent bella, feruebit terra ſeditionibus, deprimentur mercuriales, ſed tamen in fine releuabuntur. Ego tamen hæc, ſomnia vana puto, licet pro parte verum dixiſſe videantur. Obierunt enim conſiliarij imperatoris, Raginaldus Colonienſis Archiepiſcopus, & Magontinus intruſus, Leodienſis, & Ratiſponenſis Epiſcopi, & plures ſciſmatici principes. Bella & ſeditiones vbique feruent, Mercuriales adeò depreſſi *ſunt*, *vt Francia omnium mitiſſima & ciuiliſſima* nationum alienigenas ſcolares abegerit. Eſt & reuelationis argumentum quod ſeditio Remenſis pacificata eſt, & vrbis ſoluta eſt obſidio. Hanc enim ſibi germanitatem (vt aiunt) hæ duæ exhibent ciuitates, vt eiſdem ſubiaceant fatis & ſimul patientes gaudeant ſimul. Vale.

Domino Cantuarienſi. EPIST. CCXII.

INſpectis litteris quas domino Vvillelmo Papienſi mittere decreuiſtis, & ſi mentem ſcribentis iudicare non audeam, ſtili tamen formam probare non poſſum. Non enim ſonare videntur humilitatẽ aut proceſſiſſe de mente hominis qui Apoſtolũ audierit exhortantem diſcipulos Chriſti, Modeſtia veſtra nota ſit omnibus, Dominus prope eſt. Si enim litterarum veſtrarum & ipſius articuli ſinguli conferantur, ex amaritudine potius & rancore animi quam ex caritatis ſinceritate videbitur proceſſiſſe reſponſio. Quid autem ſcripſit, vt ledorias & ſcommata, id eſt, patentes morſus & figuratos taceam, vt cum recte dicatis in medio litterarum vobis propinare venenum? Numquid vobis

vobis viſus eſt Cardinalis presbiter, immo & Apoſtolicæ ſedis legatus in prima ſalutatione ſuſpicionibus inurendus & gratis exacerbandus contra conſilium domini Papæ, & contra Romanæ Eccleſię reuerentiam dehoneſtandus conuiciis. Profecto ego nec domini Papæ curſorem ſic alloquendũ fuiſſe arbitror. Si ſuas & veſtras domino Papæ remiſerit litteras, regis cauſam iuſtificaſſe videbitur atteſtatio ſcripti veſtri, & propriam contumaciam conuiciſſe. Eſto quod fuerit & ſit adhuc Vvillelmus inimicus. Diſſimulandum puto donec mala eius opera in lucem prodeant, quoniam & dominum Papam ira conſuluiſſe ex relatione nuntiorum veſtrorum certum eſt. Nec tamen dico quod antequam fidem hominis bonis operibus exploretis & experiamini, acquieſcatis eum recipere iudicem: ſed nec recuſare pręproperé conſulo & ſi iudicium declinandum eſſe non ambigam reſtitutione, quæ ad præſens fieri nequit non habita. Hic interim habendum credidi, & ipſos Cardinales alliciendos quatenus ſalua conſcientia & fama fieri poterit: Et expectandum à domino, vt in parte aduerſa deprehendatur iniquitas, & impugnatio veritatis, & defectus promiſſionum. Si ſe dixit miſſum ad terminandas quæſtiones, prout Eccleſiæ Dei viderit expedire, in quo vos læſit? Nonne poſſunt, ſicut per ſententiam, ita & per compoſitionis benignitatem terminari? Si exhortatus eſt, vt euitetis, quantum in vobis eſt, ea quę ſolent amplioris diſſidij cauſas generare, non video quid peccauerit: Cum hoc ipſum ſapientiſſimi & amiciſſimi conſulant monentes vt quatenus ſalua honeſtate Eccleſiæ & perſonæ veſtræ licuerit, paci diligentius intendatis. Rogandus ergo fuerat, vt opinor, quatinus ea quę vitanda dicit, præſcribat, vt de reſtitutione veſtra & veſtrorum & Eccleſię libertate agat cum domino rege, vobiſque reſcribat quatenus profecerit, quia vobis & veſtris ſumptus deſunt ne ad colloquium eius poſſitis accedere: nec tutũm eſſe alicui veſtrorum ingredi terminos Regis Angliæ. Doceat vos magni conſilij angelus, & ſit in ore & corde eorum quos mittetis, Spiritus Sanctus. Si legatus quod in fine litterarum eſt, adimpleuerit, ei multiplices gratias arbitror referendas. Si Lundonienſis Epiſcopus, & veſter Archidiaconus à domino quod merentur, ſibi imputent: vos tamen videte an ſententia veſtra ſi citatio non

præceſſit,robur ſit habitura. Nam vtinam ſicut de merito, ita de iure & facto ſortiri poſſit effectum.

Magiſtro Girardo. Epist. CCXIII.

INſtantia portitoris, & temporis anguſtia ſcribentis quidem verba coartant, ſed ſcripturientis affectionem cohibere aut coartare non poſſunt. Eſſent autem nunc plura ſcribenda pro tempore,ſed animus ſapientis ex paucis plura deprehendere conſueuit. Vt ergo vobis primum innoteſcat noſtra,quam optimam deſideratis, conditio,noueritis Dominum Cantuarienſem & coexules eius primum Regi Chriſtianiſſimo, deinde totius Franciæ optimatibus, ſecundum quod operis exhibito iudicat, eſſe acceptos, & pacem Eccleſię in breui, vt ſpes eſt, affuturam a Domino expectare. Ad hoc etenim deſtinati Cardinales laborant. Quod ſi alia via vulpeculas Allophilorum compeſcere nequeunt,caudas eorum & ſata iam in meſſes germinantia facibus ſuccenſis & ſuccendentibus inurent in correptiones & exemplum omnis carnis & generationis. Sed quid verba eorum recolo? àfructibus eorum cognoſcemus eos. Vos autem (dilectiſſime) quę circa vos ſunt nobis reſcribere non grauemini, & interim in ſubuentione Eccleſiæ naufragantis,immò iam auxiliante Deo conualeſcentis talentum vobis creditum erogate. Nam fortaſſe pro ſalute multorum vos ad illam barbariem Dominus deſtinauit, vt contrito ſciſmatis capite Colonienſis Eccleſia per induſtriam veſtram ad Catholicam redeat vnitatem. Imperator enim, quaſi torris raptus de incendio confuſus ab vrbe receſſit: Et licet fœtor cadauerum a caſtris in nares eius aſcenderit Domino manum ſuam extendente ſuper eum, nondum tamen voluit agnoſcere & confiteri errorem ſuum. Erigatur itaque Spiritus veſter, quoniam Chriſtus vincit, regnat & imperat, & recordatus pauperum ſuorum potentes impios potentius torquet. Valete.

Domino Pictauienſi. Epist. CCXIIII.

Regnorum colliſiones & terræ motus magni & imminentium periculorum exitus me calamum ſuſpendere diutius coegerunt, & commodiora ſcribendi tempora expectare. Bellici namque tumultus ęſtate fere tota feruentes intermeandi facultatem litterarum portitoribus prępcluſerunt, & in vrbe Remenſi orta ſeditio ſic turbauit prouinciam, vt vix tutum fuerit ingredi vel egredi ciuitatem. Conſpirauerant enim ciues de clericorum conſilio & auxilio militum, mittentes contra Archiepiſcopum qui nouas quaſdam indebitas & intolerabiles ſeruitutes volebat imponere ciuitati, & Eccleſiarum turres & domos munitiores occupantes officialibus & amicis Archiepiſcopi ejectis ab vrbe multas ei iniurias intulerunt. Et primo quidem ei omnem humilitatem exhibuerant parati duo milia librarum, ſicut multi teſtantur conferre in ærarium eius, dum modo eos iure tractaret & legibus viuere pateretur, quibus ciuitas continuè vſa eſt a tempore Sancti Remigij Francorum Apoſtoli. Adierant etiam Chriſtianiſſimum Regem, ſed nec per eum, rigorem Archiepiſcopi flectere potuerunt. Confugerunt itaque ad comitem Henricum & ex eius conſilio ceſſerunt Regi quem Archiepiſcopus adduxerat, vt in brachio eius contereret ciuitatem. Rex autem dolens, ſed tamen fratris ſatisfaciens voluntati, circiter quinquaginta domos dirui fecit, & receſſit, Ciues vero die tertia redierunt, & in vltionem dirutarum domuum funditus euerterunt domos militum fauentium Archiepiſcopo Vicedomini. ſ. ſui & alterius qui in vrbe geſſerat præfecturam. Vnde motus Archiepiſcopus Comitis Flādrię implorauit auxilium, eumque cum mille militibus adduxit Remis vt ciues perirēt in ore gladij, aut redimendi & torquendi conijcerentur in vincula. Sed illi præſentientes aduentum Comitis, iterato ceſſerūt. Sic euacuantes vrbē vt Flādrenſes inedia cōfecti vix vnius diei & noctis morā potuerūt ſuſtinere. Et quia Archiep. in receſſu eorū ciues ad propria redituros nō dubitabat, per Comitem Robertū fratrē ſuum ignaris Flādrenſibus cū eis pacē fecit acceptis quadringētis quinquaginta libris in recompenſationem damnorum: quæ vt multiplices iniurias & contu-

melias taceam, in quadruplum excreuerant, concedens vt de cætero legibus vtantur antiquis. Sic itaque damnoſam & ignominioſam cum ciuibus faciens pacem adhuc cum clero exercet immicitias, & ſe iuri offerentes exercet Eccleſias. Hæc apud nos: ceterum ad partes veſtras accepimus veniſſe legatos de quibus adhuc incertum eſt quid nobis ſperare oporteat, quid timeri. Hoc autem certiſſime conſtat, quod Dominus Cantuarienſ. iudicium Cardinalis ad vincula non ſubire diſpoſuit, multis (vt puto) & iuſtis ſuſpicionibus motus, quia manifeſtus aduerſarius eius hactenus exſtitit: ſed an expediat adeo manifeſtæ ſuſpicionis cauſas exponere, non ſatis liquet. Nam Archiepiſcopus (vt audio) ei iam reſcripſit contra meum & quorumdam aliorum conſilia, quod ſe illius iudicio non ſupponet, nec tenetur ſupponere, & plura congeſſit quibus animum hominis exaſperaſſe poteſt: cum ego potius eum crederem verbis blandioribus demulcendum, & retinendum in amicitia donec ipſum aduerſarium eſſe conuincant opera eius. Pacem vero ad honorem Eccleſiæ Dei & ſuum libenter recipiet per manus legatorum: ſed an ad colloquia eorum acceſſurus ſit niſi reſtituantur ablata, vnde ſe & ſuos valeat exhibere, nondum habeo exploratum. Certo autem certius eſt, quod niſi componatur per eos, nullam citra reſtitutionem ingredietur cauſam: cum illata ſibi iniuria & violentia lippis & tonſoribus nota ſit. Sed nec aliquem ſuorum mittet, donec intermeantibus eundi & redeundi ſecuritas procuretur. Et quoniam conditionis noſtræ calculus in aduentu eorum aliquantulum immutatus, precor attentiùs, vt mihi per latorem præſentium reſcribatis qualiter ad indemnitatem conſcientię & famæ me verſari oporteat. Nam ſi de iuramentis agitur quę Dominus Rex a nobis exigere conſueuit, Rogo Deum meum, vt ante mihi mortem miſericorditer largiatur, quam conſcientiam & famam iuramentis talibus maculare.

Magiſtro Raimundo. EPIST. CCXV.

QVid me tandiu ſilere coegerit in quo ſtatu verſatus ſum, vobis ex litteris Domino Pictauenſi miſſis facile innoteſcet. Vnde ad reliqua neceſſitatis meę progrediens attentius precor quatinus conditione mea diligenter inſpecta ex omnibus circonſtantijs perſonarum & cauſæ & temporis reſcribere placeat quid potiſſimum videatur, hoc in prælectione conſilij obſeruato, vt ſemper honeſtas vtilitati prętudicet. Et ſi Domino Epiſcopo, & vobis, & M. Laurentio viſum fuerit vt mihi & exulibus aliis Chriſti procuretur facultas ſecura legatos adeundi, eam nobis deſidero procurari: Ita tamen vt (antequam illos adeam) Domini Epiſcopi & veſtro, & M. Laurentij, ſi tamen ab Anglia rediit, ſuper negotiis gerendis ſim informatus conſilio. Varius autem rumor eſt aliis aſſerentibus Cardinales fideliter pro Eccleſia Dei laboraturos: aliis dicentibus quod propoſuerunt diſtrahere Eccleſiæ libertatem, & euacuare iuſtitiam cauſę noſtræ pro pecunia, quam tamen non licet mittere in corbonam, quia precium ſanguinis eſt. Erit itaque diligentiæ veſtræ reſcribere, quid de conſilio eorum & ſtatu Domini Regis & curię habueritis exploratum, & quę circa Dominum Epiſcopum & vos agantur fidelius intimare. Precor etiam vt mihi remittatis ſi quid M. Iohannes reſcripſit, petitionibus meis, aut ſi nondum reſcripſit, detis operam vt reſcribat. Valete.

Magiſtro Laurentio. EPIST. CCXVI.

EX inſpectione litterarum veſtrarum lætus accepi quod Domino Vuillelmo Papienſi legatione fungenti adhęrebitis: Nec dubito quin vobis & nobis poſſit officioſa & vtilis eſſe familiaritas eius. Et quia vobis notius eſt, quam alicui noſtrum in quo calculo quantum ad veſtrates cauſa noſtra verſetur, precor attentius vt inſpectis his quæ Domino Epiſcopo ſcripſi & Magiſtro ſcolarum, quod cauſæ noſtræ credideritis expedire per latorem præſentium reſcribatis. Dicitur autem quòd huiuſmodi legati neminem recipere conſueuerint in vlteriorem domus ſuæ familiaritatem, qui non eis de exhibenda

Digitized by Google

fidelitate & fide eruenda & occultandis ſecretis præſtent iuratoriam cautionem. In quo quidem articulo dilectione veſtra ſi tale quid exactum fuerit,deſidero præmuniri, vt ſe ſic ſi res exegerit obliget ad humanum obſequium, ne conſcientia innocentiæ diſpendium patiatur. Et licet arcana ſua ſic ſtudeant occultari, non facile crediderim quod niſi, quatenus Romanis de more antiquo licet,exercere velint opera tenebrarum: pręſertim cum ſciant omnium oculos in ſe eſſe defixos. Nam, ſi rumoribus credi oportet,alter eorum propoſuit Regi Anglorum Eccleſiæ vendere libertatem, & ſanguinem innocentum exulantium & proſcriptorum pro Domino. Valete.

Domino Cantuarienſi. Epist. CCXVII.

Nec prior,nec poſterior mihi placet conceptio litterarum quas ad Dominum Vvillelmum mittere decreuiſtis: quia nimis plenæ videntur ſuſpicionibus, & ſupra modum dētoſis ſalibus abundare. Timeo enim ne temeritas noſtra & illum & alios nobis inimicantes iuſtificet. Vnde cum Pictauiam miſſurus eſſem latorem pręſentium per vos tranſitum facere iuſſi, vt & ſententia mea vobis innoteſcat, & Domino Pictauenſi, ſi quid placuerit, per eum mittere valeatis. Ego mihi aliam Cardinales imprimis conueniendi formam præelegi, quam quidem veſtrę perſonę eminentia non deceret: ſed tamen ſimiliorem arbitror condecenti. Ita tamen prælecta intelligatur, ſi diſcretioni veſtræ ſederit vt procedat; Veſtræ(inquam)quia nolo vt ſenſus inſulſus, & ariditas linguæ meæ diſpendium publicetur. Non diſplicebit tamen ſi errori meo compatientibus Lumbardo ſecretius innotuerit & Alexandro. Alter enim princeps meus eſt: Alter autem frater aut amicus ordinis noſtri. Ea ſi quidem conditione emiſi litteras, vt ſi vobis placuerint, progrediantur ad Epiſcopum Pictauenſem: Et ſi ei viſum fuerit pertranſeant ad Cardinales,immutato tamen ante ſi quid decreuerit immutare. Alioquin in domo veſtra vel illius dentur incendio.

Nicolao de monte Rothomagenſi.

EPIST. CCXVIII.

DIſſipat Dominus gentes quæ bella volunt, & qui ſe a pace Dei elongant, indubitanter peribunt. Quis perſecutorum Eccleſiæ vltricem dexteram Dei, qui potentes potentius punit, legitur euaſiſſe? Vnde Domino noſtro Regi Angliæ, quem Deus, ſi in beneplacito ſuo eſt, optimum faciat: & heredibus ſuis, quod ſine dolore non dico, plurimum timendum eſt ne ſcindatur Regnum eorum, & poteſtas infirmetur, qua contra Eccleſiam abutuntur. Nam ſi differtur vltio ad correptionem & probationem filiorum, quos Pater miſericors caſtigat vt coronet, non tamen aufertur. Sed poſt Sanctorum patientiam in impios acerbius excandeſcit. Quare quæſo vir ſapientiſſimus & tantis virtutibus & poteſtate ampliſſima, & fere bonis omnibus donatus a Domino non redit ad cor, & qui tot & tantarum vrbium domitor eſt, intemperantiam hanc domare non poteſt? Cur Eccleſiam perſequens vnice dilectam Sponſo iram illius prouocat qui aufert Spiritum principum, & ſublimium colla propria calcat virtute? profecto ſi ſaperet in eos retorqueret indignationis ſuę aculeos, qui eum impulerunt: Et ſaltem Babilonis Regem vt eo non inueniatur crudelior imitaretur, qui illos coniecit in lacum leonum, quorum conſilio illuc detruſerat & incluſerat Danielem, vt pœnam quam intentauerat innocenti, conſiliarij nocentes exciperent. Et ſi hiſtoriarum non mouetur exemplis, eum vel Fredericus exauguſtus poteſt inſtruere, qui de faſtigio Romani imperij ob Eccleſiæ perſecutionem in paupertatem & ignominiam miſer, ſed nulli miſerabilis corruit ad gloriam eius, qui ſolus arbitrio ſuo Regna & imperia transfert, erigit quas vult & deijcit poteſtates. Ille ſuos punire noluit, qui eum deprauauerant, conſiliarios: ſed in illos digitus Dei glorioſam exercuit vltionem. Numquid Rex Anglię vltimus pœnitentiæ fructus offeret Deo qui eum præ cæteris principibus ſublimauit? Archiepiſcopus ſancti Iacobi diu proſcriptus iam à multo tempore reuocatus eſt a Rege ſuo. Rex Da-

Hec Bar. ad an. 1167. refert ex l. 6. 1. epist. 140

norum ſuum reuocans conſilio eius agit omnia, compeſcit inimicos, & eum colit vt patrem. Lugdunenſ. ſuam recepit ſedem, & prouinciam Catholicæ reddidit vnitati. Vrbes Italiæ eiectis coram Frederico ſciſmaticis, Catholicos Epiſcopos receperunt. Deo teſte niſi Dominus Rex ſuum reuocet, quod de illo timeo, dicere reformido. Et ſi eum reuocauerit, & Eccleſiæ Dei reddiderit pacem, confido ſpe haud dubia, quod circa eum & ſuos antiquorum gratia ſucceſſuum precibus Eccleſiæ refforebit. Quid multa? vna via patet conſilij, vt prauos & inimicos Eccleſiæ excludat Conſiliarios, & Deum quem offendit placare ſtudeat, quo inuito regnare non poteſt, aut fœliciter principari: ſuſtinuit eum hactenus in multa patientia, ſed, niſi caueat, aduerſus immoderationem eius vt parturiens loquetur in breui.

Baldevvino Archid. Norverb.

Epist. CCXIX.

Honor cinguli militaris, quo me ad Apoſtolorum limina properantem tu inde rediens decoraſti in vrbe Senarū, quā Brennus dux Senonum ad locandos ibi valetudinarios ſuos legitur conſtruxiſſe, me ſæpius quam collato vtar gladio, tui in caritate & gaudio memorem eſſe compellit, & vtrum hoc pereat rubigine cœlum, ſed qui nos*commōrit melius non tangere clamo, flebit, & inſignis toto cantabitur orbe, illo agente qui iam extendit manum ſuam in retribuendo, & Chriſtianorum hoſtem Fredericum ad gloriam ſuam fecit miſericorditer exauguſtum. Contra eum & collatrones ſuos iam quinto anno milito peregrinus, ignarus an in patria noſtra mihi relictus ſit aliquis amicorum, an omnes ſint in fata collapſi. Timeo enim ne nuſquam ſint, qui nuſquam inueniuntur, quibus cum pulſantur, non eſt vox neque ſenſus. Si ſupereſſet vel vnus, probabile eſt quod ſaltem ab intermeantibus quæreret, Viuit ne Godricus & aura vtitur ętherea an crudelibus occubat vmbris? Vnde dilectionem tuam, cuius fides velut in conflatorio probata ſuper aurum rutilat, & omni Topazio precioſior eſt, credidi attentius exorandam, vt de ſtatu eorum ſi qui

qui tamen ſunt diligentiùs inquiras: & ſi qui eorum adhuc viuunt, ægri tamen, eis medicinam procura quam morbis eorum noueris expedire. Vt ſaltem audita vita eorum, & ſi non ſoſpitate, quam mihi nemo perſuadere poteſt, aliquod tantæ peregrinationis & laborioſæ militię, qua pro libertate patriæ pugnamus ad beſtias, recipiamus te interueniente ſolatium, illos enim noſce conſueueras. Age ergo ſtrenue quod cæpiſti & lætare & ſpera in his quæ dicta ſunt nobis, quia auctore Deo in proximo recipiemus ſtipendia, & hoſtem publicum conijciemus in vincula, aut a patriæ perſecutione ceſſabit ſe dedens principi qui iure & merito dominatur in vniuerſa terra. Fredericum inter Papiam clauſimus & tenemus obſeſſum: Eiectos a ſciſmaticis Epiſcopos reduximus in ſedes ſuas, & contrito capite impiorum membra carnium cohærentia ſibi facile diſſoluentur. A tuo igitur ſenſu, id eſt recto, nequaquam non moucaris, neque per Spiritum neque per ſermonem, neque per Epiſtolam tanquam ab Apoſtolico miſſam, quaſi inſtet ira Dei iuſtos deſerens in tribulatione: & impiis in malitia perſeuerantibus gloriam largiens & triumphum. Videbis in breui gloriam Dei, & impleri promiſſiones patrum quas infidelis percipere non meretur. Nam & qui Ieruſalem imminente Sennacherib oraculum prophetæ audiens diffuſus eſt, & eam tam cito liberatione, & victualium copia, & gloria triumphi ſubleuandam eſſe non credit, in porta ciuitatis extinctus eſt, concurrentibus fidelium turbis ad magnalia diuinę promiſſionis. Si me mutato nomine audieris in Italia militare, non obſtupeſcas, ſed imputa tibi qui me in Italia donaſti cingulo militari. Vale. Cura letargycos: & ſi tricipitē carnem tibi inſidiari aut vt patenter lædat occurrere contigerit, cum inuocato muſarum auxilio ſtudeas demulcere, aut Herculea domare claua. Salutat te caſtrorum fidei iocunda & meritis ſuis amplectenda militia.

Digitized by Google

Domino Papæ Alexand. EPIST. CCXX.

ANima noſtra Pater, in amaritudine eſt, vt quod in conſpectu veſtro timeo plurimum, verbo modeſtiam ſubtrahat vis doloris, & patientia præ miſeriarum cumulo querelas omnino nequeat cohibere. Alij enim noſtrum pro defenſione iuſtitiæ morientes a Deo & ab Eccleſia expetunt innocentis ſanguinis vltionem: alij variis afficiuntur ſuppliciis: Omnes exulamus, & diu proſcripti ſumus, vt vel ſic nefarias hominum traditiones compellamur prę̈ferre legi Dei & ſanctionibus patrum: ſed vnicum eſt fidelibus in tribulatione remedium, precibus aures pulſare maieſtatis, & totius mentis arcana retexere, vt ſic patris clementiam moueant, & miſeriæ ſolatum conſequantur. Hoc quotiens vſi ſunt filij Iſrael, totiens de neceſſitatibus & anguſtiis leguntur erepti. Recurrebant illi ad tabernaculum fæderis, vbi Sancta Sanctorum ſeruabantur, id eſt mandata Dei quę cunctis iuſtificationibus antecellunt, & oportunitatibus ſuis conueniebant Moyſem & Aaron Sanctos Domini. Et miſeris Cantuarienſibus, ad quos inter Deum & ſe mediatores confugiendum eſt niſi ad Romanam Eccleſiam, vbi viget diuinæ legis cuſtodia, & totius ſacerdotij principatus? Nam ſi illa poſt Deum decreuerit ſaluare nos, continuo liberabimur. Si manus erexeritis ſternetur Amalech, & qui vos Pharaoni dederit in Deum deijciet omnes aduerſarios Eccleſiæ a facie veſtra. Et vtrum ille qui ſe gloriatur annulo, honore & beneficio manu Apoſtolica ſubarratum iuramentis & promiſſionibus ſuis prudentiam veſtram non deluſiſſet, nec erectarum manuum flexiſſet rigorem, quia Eccleſia iam nauigabat in portu. Quin ille rediens cum triumpho ſacrilegos impœnitentes fecit abſolui, & ſuſpenſa poteſtate Domini Cantuarienſis vſque in aduentum legatorum quorum erat præambulus perſecutoribus Eccleſiæ adieciſſet audaciam delinquendi. Nam antea plures obediebant Archiepiſcopo, ſed exinde quod meminerim, nullus vel admodum rarus. Data enim erat ſpes æmulis eius, quod a legatis deijciendus ſit: quod ſpoliatus citra reſtitutionem rerum aut temporis debeat ſubire iudicium: quod legati veniebant in ea plenitudine

poteſtatis vt abrogatis his quę nunc vigent, poſſint noua condere iura. Proni erant homines ad credendum videntes aſſertoris annulum & honorem. Et quia conuocatis Epiſcopis in aduentu eius excommunicati Domini Cantuarienſis abſoluti ſunt impœnitentes & ipſius euacuatæ ſententiæ. De facto inquam abſoluti certe adhuc ligati ſunt ante oculos Domini, qui criminoſos nunquam abſoluit. Conſtat autem de impœnitentia quia nec ſatisfaciunt cum poſſint, nec aliquid reſtituunt ablatorum. Profectò ſi res ablata reddi poteſt, & non redditur, non agitur pœnitentia, ſed fingitur. Vana ſunt hæc ſi non adhuc Cantuarienſis Eccleſię poſſeſſionibus incubant, ſi alicui veſtrum de tot & tantis ablatis vel obolus reſtitutus eſt, niſi illis qui retro abierunt & iuramento præſtito firmauerunt ſibi iure regis eſſe viuendum. Nec tamen eſt quo ſanctitati veſtræ illa non abſolutio, ſed iuris illuſio debeat imputari. Cum in fraudem mandati veſtri non tam præſtita ſit, quam commiſſa. Indulſeratis enim, vt ſi quem eorum ægritudine laborare contingeret, mortis imminente periculo præſtito iuramento ſecundum morem Eccleſiæ quod veſtro mandato pareret, tunc demum abſolueretur. In quo Eccleſiæ Dei & nobis proſpectum eſſe voluit dignatio veſtra. Illi autem abſolui doli patrocinio meruerunt, ſimulantes ſe in mortis periculo verſari quia eis de mandato Domini regis imminebat neceſſitas transfretandi. Vnde quia ille qui abſoluit, nec ordinariam habebat poteſtatem, nec a vobis præſcriptam ſeruauit formam, credo ſi vobis aliter non videtur, collatam abſolutionem de iure non tenere; & illos Eccleſiæ peruaſores in anteriori manere ſententia. Nam illi qui vobis illudendo Gallicanam & Anglicanam Eccleſias ſcandalizando peccauit in Spiritum Sanctum, Deo inſpirante & veſtra iuſtitia cooperante reſpondebũt merita ſua: & hoc ſicut Chriſtianiſſimus Rex & regnum eius confidit de vobis in breui. Exultat enim in his quæ dicta ſunt ei, & quæ in aduentu Cardinalium plenius innotuerunt: Vanam .ſ. eſſe gloriationem eorum qui Cantuarienſi Archiepiſcopo, immo Eccleſiæ Angliæ ruinam minabantur. Nam ſi ob hãc cauſam deijceretur Archiepiſcopus, quis auderet mutire de cætero? Si Rex auctoritate veſtra confirmationẽ vel diſſi-

mulationem conſuetudinum, quas petit, obtineret, quid vereretur amodo princeps aliquis contra Eccleſiã poſtulare? Vnum ſcio quod ſalua profeſſione, & citra diuinæ legis iniuriam eas non modo Epiſcopus, ſed nec Chriſtianus poterit conſeruare. Nec ſatis mirari poſſum, qua mente ſacerdos auſus eſt innuere ſacerdoti vt Siculorum vel Hungarorũ exemplo tantis prauitatibus tolerantiam adhiberet. Abſit hoc conſilium à ſanctitate pontificatus veſtri, & vt tantarum præſumptio prauitatum remanens impunita a diebus veſtris in alias ætates ad conſequentiã protrahatur. Non tamen legatos quos miſiſtis ad compeſcendã immanitatẽ regis populus credit idoneos, quia idem Rex ſemper alterius patrocinio vſus eſt, & de eo præſumit plurimum: alter & ſi bonam hanc voluntatem eam ex cauſis variis non poteſt producere in effectum, ſed nec aliquem, vt ex animi ſententia loquatur, ad hoc credo idoneum, qui fructum legationis expectet in terra ſua: nec litigatori vel iudici ad dicendum aliquid contra eum in poteſtate ſua locus eſt opportunus. Non creditur a prudentibus alterutrius regni, quod ille quem Rex a ſanctitate veſtra potuit ex nomine, modo ſit aut fide purior, aut caritate feruentior, aut virtute conſtantior, quàm fuit Papię inter cognatos & amicos & notos vbi ſiluit: videns ab hęreticis qui conuenerant, cauſam fidei condemnari, & Apoſtolicæ ſedi grauiſſimum de ſciſmaticorum cõſenſu roborato ſubinferri diſpendium. Sed benedictus Deus qui miſertus Eccleſiæ contriuit auctorem ſciſmatis illum deteſtandum Seculis Fredericum coram facie veſtra, docens annum placabilem Domino, & tempus miſerationis iam adueniſſe: vt & vos qui gladium Dei videtis eductum in capita tyrannorum, in eos Petri gladium exeratis; ſatiſque quod conſtituti eſtis, coadiutores Dei in exterminio eorum, qui vt ſtabiliant iniquas hominum traditiones, verbum Dei moliuntur extinguere. Sic vtique manus veſtras conſecrabitis in exterminio idoli, Leui reſtituetur vt gaudeat benedictione patris, & ſacerdotium veſtrum pluſquam Phinees reddetur omnibus ſeculis glorioſũ.

Digitized by Google

Roberto filio Egidiæ. EPIST. CCXXI.

ARtior nexus eſt caritatis quam ſanguinis: & vbi cognatio diſtrahitur animorum, carni coniuncta caro non prodeſt quicquam. Ex quo fit vt inter ipſos fratres ſit alius germanior alio, dum pro conformitate morum, pro dilectionis augmento vera cognatio ſuum recipit incrementum. Nam quę carnis duntaxat eſt, non magis eſt hominum quam brutorum. Quæ quia rationis expertia ſunt, & virtutis ignara, non reminiſcuntur quòd mala ſunt, legitimos obliuiſcuntur affectus, & quo prouectior fuerit ætas, eo longius recedunt a natura, & inutiles carnis ſequuntur appetitus. Expertus experto loquor, qui veram cognationem a carne deſertus & ſanguine inter alienigenas reperi. Tu ergo cum mihi ſanguine (quod facies ipſa conuincit) iunctus ſis, & caritate quidem, tum multa, tum inauratus iacintus cotidie probat, alios antecedas, quem præferam tibi? ſcio enim quod & tu paucos admodum præferas mihi, niſi forte nepotulus meus, adeo transfundit in ſe patris affectionem, vt nihil caritatis aut ſolito minus reliquerit patruo. Sed certe hoc mihi perſuaderi non poteſt. Nec dubito quin in pectore tuo mihi reſeruatus ſit ampliſſimus locus. Si & in domo tua mihi locum optimum deſtinaſti, & iocundiſſimum poſt illum quem occupabit archa, quæ ſpecies rerum continet perutiles ad omnem medicinam. Quæ ſi exhauſtæ aut imminutæ ſunt, æſtate præterita, ne turberis quia in eiſdem ſuccreſcunt hortis, vbi eas colligere conſueueras: Et ſi radices abdiderint in profundum, eas profundius fodito: quia odor earum ſuauiſſimus eſt, & vſus maximus: eo quod omni die & hora ſolatium & compendium affertur. Hoc eſt fortaſſe lignum ſcientiæ ſingularis, & vnicæ ſapientiæ, pulchrum viſu, & ad veſcendum ſuaue, quod patribus quidem prohibitũ, noſtris coætaneis eſt cõceſſum. Valete.

Digitized by Google

Domino Cantuarienſi quando Reginaldus fuit Romæ.

EPIST. CCXXII.

ROmanos amicis verba dare iam nemo miratur, quia percelebre eſt, & innotuit vniuerſis quod apud eos quantum quiſque nummorum habet in arca, tantum habet & fidei: & plerumque obliquata mente legum & canonum qui munere potior eſt potentior eſt iure. Si ergo ibi duplicitas reperitur, nihil accidit inopinatum cum frequens ſit vt diuina lex diſpendium patiatur, vbi diſpenſandi neceſſitatem fingit auaritia: cum tamẽ æquitatis euerſionem, & honeſtatis ludibrium numquam ratio introducat. Veruntamen vnde gratias ago Deo & Domino Papæ, adhuc bene nobiſcum agi cenſeo quod ad tot & tanta tonitrua comminationum, ad tot & tantarum promiſſionum blandicias, ad machinas Balaamitarum, quas ſubornatis & exquiſitis mundanis ab oriente vſque in Siciliam dolo multiplici erexerunt, non omninò fractus eſt, ſed vt arbitror, artem eorum arte conatur eludere, & furoris impetum frangere ratione, & ſapientia declinare: laudes tamen eius prout meruerit in fine canam: nec in inchoatæ virtutis auſpiciis exultabo niſi perſeuerantia meritorum finem deduxerit ad triumphum. Interim verò in partem meliorem interpretanda ſunt omnia præſertim opera Patris & Domini quæ non conſtat in peruerſitate criminis contineri. Hic autem puto Regi & illi pro quo intercedit, verba potius eſſe data quàm vobis, cum in litteris ad vos deſtinatis poſt conſilium, poſt preces rei ſumma in veſtræ diſcretionis arbitrium conferatur. Et cum pro relaxando Domino Saresberio adhuc preces vobis porrigat, perſpicuum eſt quod ſententiam Cardinalium aut ignorauit, aut ratam habendam eſſe non credidit. Et quo minus credam quod Epiſcopus ante reditum nuntiorum ſuorum his litteris non vtetur: vel quia hæc forma negotij Regi diſplicebit: vel quia Archidiaconi conſilio plenius deſiderat informari, ſi tamen eis vſus fuerit, credo indubitanter, quod vos expectabitis reditum nuntiorum veſtrorum, & ab ipſis annuente Domino audietis quid poſſitis aut quid expediat. Cætera noſtis

me Domini Sariſberij eſſe a multo tempore debitorem: & Deus nouit quantum infortunio eius compatiar: Ideoque quod ſemper feci, & auctore Domino facturus ſum, omni deuotione ſupplico, vt ipſius quãtum ſalua honeſtate Eccleſię & veſtra, poteritis, miſereamini: nec a me vnquam, aliud conſilium audietis. Cum illi redierint qui hinc inde Romam profecti ſunt, confido quod cauſa noſtra plenius eluceſcet, & Deo propitiante reformabitur in ſtatum meliorem. Precor autem vt quam cito redierint, mihi per vos quæ referenda attulerint, innoteſcant.

Guillelmo Papienſi. EPIST. CCXXIII.

FAma vulgante didicimus vos & Dominum Ottonem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconum Cardinalem ad preces illuſtris Domini noſtri Regis Anglorum ex mandato Domini Papæ in partes Aquitaniæ deſcendiſſe, vt auctore Deo, ſi fieri poteſt, Anglicanæ Eccleſię debitam reddatis libertatem: Et inter Dominum Regem & Cantuarienſem Archiepiſcopum pacem & concordiam reformetis. A magnis etiam & a venerabilibus viris auditum eſt, quod præfatus Dominus noſter Rex adeo de amore veſtro confidit, vt conſilio veſtro in omnibus obtemperare decreuerit: vnde vehementer exhilaratus conſilium veſtrum & auxilium mihi cenſui implorandum, vobis in omnibus pariturus ſalua indemnitate conſcientiæ, & honeſtate perſonæ. Confido enim in Domino quod tanti non erit apud vos acceptio perſonarum & munerum vt aliquid cõmittatis vnde lędatur Eccleſia, ſcandalum generetur in mundo, obfuſcetur claritas nominis veſtri. Hæc enim ſunt opera eorum, qui aut legem neſciunt, aut legis Dominum non verentur. Vos autem non ſic, cuius & prudentiam adeo Dominus approbauit vt vos in capite mundi ſuper candelabrum aureum VII. Lampadarum tanquam lucernam eximiam collocaret, vt qui ingrediuntur lumen videant. In vos ergo omnium oculi diriguntur timentque plurimi ne lucifer denuo temptatus extinguatur & corruat, veriti ne familiaritas quam cum Rege, vt dicitur, vlterius contraxiſtis, vobis ſit occaſio delinquendi. Et profecto omne animi vitium tanto conſpectius in

ſe crimen habet, quanto maior qui peccat habetur. Ceterum e-go interim ſpero quod hęc veſtri & Domini regis familiaritas quę multis adeo ſuſpecta eſt, fructuoſa erit Eccleſiæ, neceſſaria nobis, ſalubris illi, & vobis glorioſa. Si enim vos audierit, in eo quod iuris neceſſitas cogit, & quod ſine ſalutis ſuæ diſpendio vitare non poteſt, proculdubio pœnitebit, confitebitur culpam, & humiliter ſatisfaciens, Eccleſiæ pacem & libertatem nobis omnibus ablata cum integritate reſtituet, & fraternum odium de corde prorſus auellet. Alioquin quis eum eripere poteſt a laqueo mortis? Scio vtique quoniam indubitanter verum eſt & notiſſimum quod nec Petrus ipſe hanc accepit a Domino poteſtatem, vt impœnitentes poſſit abſoluere, & proculdubio conſtat, quia ſi res ablata reddi poteſt, & non redditur, non agitur pœnitentia, ſed fingitur. Vbi autem principis Apoſtolorum cohibetur auctoritas, nulla ratione crediderim conualeſcere poſſe cuiuſquam hominis poteſtatem. Fateor autem & verum eſſe Domino Regi, vt pote glorioſiſſimo principi quamplurimum deferendum, ſed ita vt Deus nec in minimo offēdatur. Alioquin ſpecies idololatriæ eſt ſub cuiuſcumque vtilitatis prętextu creaturam creatori præponere, ſicut beatus docet Apoſtolus. Mala enim facienda non ſunt, vt proueniant bona, nec licet alicui diſpenſare contra pręceptum Domini, quod in lege vel Euangelio perpetuam habet cauſam. Vt autem mihi poſſitis commodius prouidere, vt clamor pauperis introeat in aures veſtras, quartus exilij mihi annus elapſus eſt, cum tamen Domino Regi per me & per alios ſæpe obtulerim, quod licet conſcientia teſte, non meruerim iram eius, tamen pro recuperanda gratia eius, libenter facerem quicquid ei placeret, ſalua conſcientia & famæ integritate. Actum eſt autem mecum per quoſdam mediatores, vt recederem à fidelitate, & obſequio Domini Cantuarienſis, & iurarem fidelitatem Regi, & obſeruantiam conſuetudinum regni. Quod quia facere nequeo, nec volo, quoniam contra conſcientiam eſt & honeſtatem, proſcriptus exulo, & exulabo libenter, dum Deo placuerit. Numquid enim obediendi neceſſitatem rumpens in periculo Eccleſiæ, in cauſa Dei Patrem & Dominum deſeram, & in conſuetudines iurabo quas ſacri canones reprobant? & Dominus Papa de conſilio fratrum apud Senonas vobis ipſis

ipſis (vt opinor) audientibus condemnauit? Certe obſeruantiam canonum aut etiam ipſius Euangelij non iurarem, quam vt Apoſtolus ingemiſcit, in multis offendimus omnes. Et nimis malum eſt ſimpliciter prævaricari, quam prævaricationem cumulare periurio. Scio autem quod periurij aut inobedientiæ aut cuiuſquam turpitudinis nemo vos habebit auctores. Sed quia timeo ne vos tædeat verboſitatis meæ, verbi hunc facio finem, ſupplicans vt vos Eccleſiæ diutius naufragantis ſtudeatis finire miſeriam, & quę nobis iugiter inferuntur propulſare iniurias. Valeat ſemper Dominus meus, & proſcriptorum Chriſti miſereatur. Intercedo enim vice omnium coexulantium: Et ſi mihi non fuerit exhibita conſolatio, mihi tamen reputabo impenſum quicquid aliis proſcriptis Chriſti per vos nouero eſſe exhibitum.

Domino Pictauienſi. EPIST. CCXXIIII.

INſcriptionis mutatæ cauſas reddere ſuperfluum puto, cum perſpicuum ſit præſertim ſapienti, quoniam malitia temporis, & inſidiantium vigilantia prętet morem ſcribere cogant, & contra rationem. Indulgendum eſt ergo neceſſitati, ſi non defertur honori: Nec habere debet ſuſpicionem iniurię cui conſpicua ſuffragatur approbatæ ratio cauſę. Vnde verò præſumptio videtur officij attuliſſe diſpendium, inde caritas neceſſitatis attrita ſtimulo ſuſcipit incrementum. Nam & fornacis augentur incendia, ſi in flammas erumpere prohibentur. Et vt experto credatur auctori, quanto plus tegitur, tectus magis æſtuat ignis. Et ſicut hic ſemper in motu verſatur, & impatiens eſt quietis, ita caritas ocij neſcia iugiter officioſa ſe ipſum ſemper aliquo prodit indicio: ſi non colit obſequiis, ſi oportunitates non expedit, ſi prohibetur vtilitatibus deſeruire, certe quin votis adiuuet, quin deſideriis obſequatur, quin precibus neceſſaria & obedientia procuret omnino prępediri non poteſt. Huius itaque purgetur officio ſi quid temeritas inſcriptionis videtur in limine præſumpſiſſe. Et quia memini me promiſiſſe nouorum qui emergerent apud nos commu-

Digitized by Google

nicationẽ, pauca, quæ poſtquã vobis ſcripſi nouiſſime per ſeruientẽ M. Reginaldi innouata ſunt, adhibita celeritate ſegregare curaui. Innotuit vobis præfati ſeruiẽtis miniſterio quid actũ ſit in colloquio Cardinalium & Domini Cant. inter Giſorcium & Triã. Illis autẽ ab inuicẽ diſcedẽtibus Cardinales adeo turbatum regẽ inuenerunt, vt palam quereretur ſe proditũ eſſe a Domino Papa & minaretur ſe ab eo receſſurũ, niſi de Cant. archiep. iuſtitiã faceret exhiberi. Deinde multis cõſiliis vltro citroque habitis, & rege nunc proceres, nũc Epiſcopos & Abbates, nunc familiares ſuos, nũc Cardinales ſimul, nũc alterũ ſine altero cõſulente, tandẽ ſe ad iuſtitiã obtulit, dicens ſe paratũ eſſe per omnia ſtare iudicio & mandato eorũ ſuper omnibus querelis quæ vertuntur inter ipsũ & Dominũ Cant. adijciẽs ſe præſtaturũ in initio omnẽ cautionẽ tã iuratoriã quã fideiuſſoriã & ampliorẽ ſi Cardinales vellẽt, quod de verbis eorũ nec iotta nec apicẽ præteriret inobſeruatũ: dũmodo illi quod minimo debetur homini id eſt iuſtitiã exhiberent. Cui cùm Cardinales reſpondiſſent, quod non acceperãt poteſtatẽ ſuper Cant. iudicandi ſed cõponendi, Rex ab eis petiit & obtinuit, vt hanc humilitatẽ eius ſcriberẽt Domino Papę & ſinceritatẽ cauſę eius ſicut didicerãt a ſapientibus & religioſis viris Eboracenſi Archiepiſcopo & Epiſcopis Lundonienſi & Ciceſtrenſi & Vuigornenſi tranſmarinis, & item ciſmarinis Rothomagenſi, Lexouienſi & Baiocenſi. Poſt proceſſit Epiſcopus Lundonienſis & cum in Archiepiſcopum ſuum veneni multum euomuiſſet, obtulit cauſam ſuam & aliorum Epiſcoporũ qui contra memoratum Cantuarienſ. appellauerant, inſtans nomine Regni & ſacerdotij vt audiretur & finiretur: legatis verò dicentibus itidem ſe non poſſe compellere Cantuar. & illum nolle contendere, prorupit Epiſcopus & alij qui aderant nomine Regni & ſacerdotij in appellationem, inhibentes ne Cantuarienſis contra alterutrum aliquid innouaret, ponentes vtrumque ſub protectione Domini Papæ vſque ad diem appellationis quam prorogauerunt in annum alterum (ſcilicet) ad feſtum ſancti Martini. Ludonienſis tamen ſpeciales cauſas pro ſe poſuit impugnans libertatem Eccleſiarum quas Cantuarienſis Archiepiſcopus habet in Epiſcopatu illius. Quo facto direxerunt Cardinales duos nuncios ad Cantuarienſem, qui ei proxima die poſt feſtum ſanctæ Luciæ porrexerunt litteras quibus continebatur ex parte series: horum

Digitized by Google

& idem Archiepiſcopus prohibebatur ex parte Domini Papæ & legatorum aliquid facere contra hanc appellationem, antequam adeatur Dominus Papa, Epiſcopi quoque duos nuncios miſerunt Galterum Cantorem Saresberiæ & M. Iocelinum Cancellarium Ciceſtrenſem, vt factam denunciarent appellationem, & eam coram Archiepiſcopo innouarent. Sed Archiepiſcopus Epiſcoporum nuncios ad colloquium non admiſit: eo quod inter alios Epiſcopi Lundon. quem Archiepiſcopus excõmunitatum habet, & Cardinalibus denuntiauerat legatione fungebatur. Et quia communicauerant excõmunicatis eius, & ſi in fraudem Apoſtolici mandati viderentur minus prudentibus abſoluti. Hoc enim tandem & tantum indulſerat Dominus Papa, vt ſi eſſent in periculo mortis abſoluerentur, præſtito ante iuramento, quod ſtarent Domini Papæ mandato ſi conualeſcerent. Illi autem ſimulantes ſe in mortis periculo conſtitutos, quia oportebat eos ex mandato Domini Regis nunc transfretare, nunc in Gualiam proficiſci, à quodam Epiſcopo Gualenſi vtriuſque iuris prorſus aut fere ignaro, Lanculenſi ſcilicet, qui monaſterium Abendonenſem, vt pote quæſtuo ſius, pro Epiſcopatu receperat de manu Regis, abſolutionem impetrauerunt. Et ne de mandato Domini Papæ poſſit ambigi, litteras Apoſtolicas miſit Archiepiſcopus legatis, quibus diſtrictè præcipiuntur illos ſic abſolutos reponere in anteriorem excommunicationis ſententiam, niſi poſſeſſiones Archiepiſcopi & ſuorum & omnia ablata cum integritate reſtituant, nullius appellationis obſtaculo Apoſtolicum hoc impediẽte mandatũ. Receperant & alias litteras ante, quibus iuſſi ſunt operã dare vt pax ſic reformetur inter Reges, ne de eis alteruter queri poſſit, & prohibentur Angliã ingredi, vel ſe intromittere de negotiis Regni, niſi prius pax pleniſſima Cant. Archiepiſcopo fuerit reformata. Cum vero Epiſc. ſuo & Regni nomine appellaſſẽt, quidã clericus Gaufredi Cãtoris Archid. vice Domini ſui appellauit: Et vnus monachorũ cãtor nõ ad hoc tamẽ miſſ⁹ à fratribus ſuis, ſed vt regis clemẽtiã imploraret, ne ſcelerofus ille Ranulphus de Broc in res monachorum mortuo Priore manũ poſſet extẽdere. Arch. autẽ reſcripſit Cardinalibus ſe ſcire & illos nõ ignorare quaten⁹ eis obedire teneretur, & facturũ auctore Deo, quod Eccleſię Dei nouerit expedire. Nunciis quoq;

DDd ij

Digitized by Google

eorum & ſuo plura verbis exponenda commiſit, increpans eos in pluribus ex iuſtis & euidentibus cauſis: rogauit etiam attentius vt iuxta mandatum Domini Papæ excõmunicatos ſuos vrgerent ad ſatisfactionem, vel in ſententiam anathematis reuocarent: Nec antea credi poſſet quod Papienſ. facundia collegæ ſui fidem ſubuertere valeret: niſi nunc arundinea leuitate & concauitate flecteretur ad auram venti non increbentis, ſed comminantis: ſonum excitantis, non plagam inferentis aut ictum. Fortaſſe ſicut hactenus credebatur Spiritus hominis promptus eſſe: ſed deprehenſum eſt carnem eſſe infirmam. Nam de Guillelmo quod ab initio creditum eſt nunc clarius eluceſcit: quia quam magnanimus, quam fidelis in cauſa Eccleſię Romanę coram Frederico Papiæ inuentus eſt: talis & tantus in cauſa Eccleſiæ Anglicanæ (ſi licitum fuerit) inuenietur præſidente vel aſſidente Henrico. Ex quo Domino Cantuarienſi perſuaſum eſt; vt iſtorum Cardinalium vel aliorum qui fructum legationis expectent in terra, Regis Anglię iudicio ſe nulla ratione ſubijciat. De cetero tractatur de pace Regum. Rex Anglię & Comes Henricus contendunt vt alter alterum in hoc negotio poſſit aſtucia ſuperare, ſed quia nihil adhuc peperit conceptus eorum relatu dignum, verbi huius executionem in aliud tempus credidi protelandam. Lugdunenſis Archiepiſcopus Eccleſiam & ciuitatem ſuam cum honore & lætitia omnium recepit in feſto beati Martini. Eadem congreſſus Fredericus exauguſtus cum Mediolanen. amiſſis xxv. militibus in fugam verſus eſt. Dominus Papa receptis nuncijs qui Conſtantinopolim profecti fuerant cum muneribus & honore & ſimiliter legatis Regis Siculi proſperatur in viis Domini, moram faciens Beneuenti. Cum plura innotuerint ſcitu digna, ea vobis Deo propiciante ſcribere non pigritabor. Valete interim & ſemper.

Magiſtro Raimundo Pictauienſis Eccleſiæ Cancellario ſuo R. ſuus Iohannes ſalutem, & pro voto ſucceſſus.

EPIST. CCXXV.

SI ſalutationis antiquæ mutatur ſpecies, non imputetur præſumptioni, ſed illis qui fidem perſequuntur, qui caritatis munus impediunt: qui veritati moliuntur inſidias. Sperabant Cantuarienſes in aduentu Cardinalium ſe laboris & doloris ſolatium recepturos; ſed vt timeo, fruſtra: Nam vt pro animi mei loquar ſententia, Vnus eorum plus quam expediat hominem timet, Alter Dominum non veretur. Ita enim, vt dicitur, hactenus in cauſa Domini proceſſerunt, ac ſi ille coram rege conſtitutus ad includendam veritatem ſecum attuliſſet carcerem Tullianum. Hic ad compedienda iura legum & Canonum vincula Petri. Francorum hęc de eis ſententia eſt. Res tibi latius innoteſcet ex litteris quas meo I. plenius exaraui. Vnum ſcio quod aduentus eorum quibuſdam amicis tuis quietem abſtulit, labores & ſollicitudines attulit, & eos ſumptibus attenuauit quos vtrum non feciſſent incaſſum. De cætero quotiens oportunum fuerit, ſollicita M. I. Sarracenum vt petitioni meę ſatisfaciat, & tranſmittat mihi librum beati Dioniſij de Eccleſiaſtica Hierarchia & diuinis nominibus, quos, ſicut apud beatum Dioniſum didici, nuper tranſtulit.

Magiſtro Baldevvino Archidiacono Exonienſi.

EPIST. CCXXVI.

VBi de feriis agitur, nugas multiplicare non expedit: & indecens eſt (medicorum more fallacium) cum neceſſitas aliud exigit, amicis indigentibus verba dare pro rebus. Noſti pridie nominalium tuorum eo mihi minus placere ſententiam quod in ſermonibus tota conſiſtens vtilitatem rerum non aſſumpſerit, cum rectum ſapientibus indubium ſit quod res quęrit philoſophia non verba. Vt ergo compendioſius agam

DDd iij

Digitized by Google

tecum meorum more realium, ex litteris quæ noſtro Benedicto directæ ſunt colliges in quo calculo cauſa ſacerdotij verſetur & regni. Tibi vero ſpecialiter ſcribendum cenſui, quod interim grauius exulcerat animam meam, & cor tuum, vt arbitror acerbius vret: ſi tamen verum eſt quod de Vvigornen. noſtro in auribus multorum diuulgauit fama celebrior. Dicitur enim quod imprudentius & impudētius verſatus eſt in cauſa Archiepiſcopi & conſecratoris ſui, conatus ex eo in præſentia Epiſcoporum & aliorum docere cauſam Domini Cantuarienſis non niti de ſinceritate iuſtitiæ, nec Eccleſiæ quærere libertatem, ſed duntaxat quæ ſua ſunt, non quæ Ieſu Chriſti, quia cedere non vult ea conditione vt rex perpetuo concedat debitam Eccleſiæ libertatem. Dicitur etiam adiecisſe inſultando ſe paratum eſſe renunciare Epiſcopatui ſuo ſub eodem pacto. Quod vt aiunt nec illis placuit, qui hanc puritatem ipſius audierunt, tum pro perſona dicentis quam diligebant, & opinabantur ſanioris eſſe conſilij & voluntatis: tum quia pernicioſum eſſet exemplo: tum quia facile poſſet hæc Domini Regis benignitas reuocari & Eccleſia in anteriorē immo deteriorem retrudi ſeruitutem? Quis enim auderet de cætero proclamare in libertatem? Quis cauſam ſuſcitare in qua & pro qua meminiſſet tantum cecidiſſe pontificem? Alia eſt ergo quærenda via libertatis: Aliud conſilium poterit amicis intimare: Et ſi vult experiri in ſe ipſo an Eccleſiæ & Epiſcopatus ſui ſic poſſit redimere libertatem: quia prout a Cantuarienſibus didici, Archiepiſcopus huic conſilio non acquieſcet, neque aliqua promiſſione ſe deludi patietur, vt aut permutet Epiſcopatum, ſicut aliqui moliuntur, aut deſiſtat a perſecutione iuris ſui, aut pacem faciat manentibus conſuetudinibus ſuper quibus controuerſia orta eſt. Hæc iccircò tranſcripſi, vt ſi oportunitatem videris, perſuadeas memorato Domino noſtro & amico, vt ſi ei res tanti eſt, hanc ſuſpicionem purgare non negligat. Omnes enim qui mecum verbum hoc audierunt compaſſi ſunt ante actæ vitæ eius & famæ. Ipſe vero Cantuarienſis narrantes inhibuit, dicens rumoribus credi non oportere, præſertim cum verbum tanto ſit indignum viro. Scio tamen quod aliquantulum motus fuit, ſed vt homo prudens geſſit tempori morem. Videbis ex reſcripto litterarum Domi-

Digitized by Google

ni Papę, vnde poſt communiones multas Archiepiſcopus Lund. Epiſcopum denunciauerit excommunicatum: & quare illos quos Epiſcopus ſancti Aſaph circonuentus imprudenter abſoluit excomunicatos habeat, donec iuxta mandatum Domini Papæ ſatisfaciant. Et quia Cardinales ipſi fines mandati dignoſcuntur exceſſiſſe, conſilium de reliquo minus audiet. Nam iudicandi de eo, niſi velit, non acceperunt aliquam poteſtatē. quod Vvigorn. voluiprę muniri prodiit ex adipe caritatis & quoties oportunū fuerit, honori eius libēter operā dabo.

Conuentui Cantuarienſis Eccleſiæ. EPIST. CCXXVII.

VNiuerſitati ſanctorum qui in prima Britanniarum ſede ſancta Cantuarienſi Eccleſia Domino famulantur, conſeruus eorum, & fratrum minimus ſalutem, & gratam Deo obedientiam victimis omnibus anteferre. Vnde amantiſſimi Domini mei & dulciſſimi fratres exordiar? Vnde ſpiritus triſtis & alieno conſternatus errore verbi ſumet initium? Quo miſeræ & prę dolore languentis animę progredietur oratio? Poterat hactenus veſtra (vt verbo temperatiſſimo & digno Dominis vtar) negligentia excuſari: ſed ecce ſi quis vulgi ſequatur opinionem, tepor in odium commutatus eſt, negligentia tranſiit in contemptum, caritatem mentita ſimulatio, erupit in fraudem, & ſe manifeſtis rerum argumentis conuincit eſſe perfidiam. Ita (inquam) ſi vulgi conualeſcat opinio. Sed quibus de cætero poterit allegationibus infirmari: Profecto quidem in fraudem Dei prę ſumit ſapientia carnis, ſemper in contrarium propoſito pergit euentum, vnde ſperabantur compendia voluptatis, inde totius vtilitatis & intentionis diſpendia oriuntur. Sic Iudęi ne locum perderent, ne ſacerdotum principes gentis amitterent poteſtatem, Chriſto tetenderunt inſidias: & corruentes in foueam quam fecerunt venientibus Romanis locum perdiderunt, & gentem. Sic & vos ſi tamen vera ſunt quæ vulgus clamat, neque enim facile crediderim quod in tantam vigilantiam & ſollicitudinem cęcitas tanta ceciderit, ſic inquam miſiſtis ad Regem vt quod ad eum non pertinet, priore mortuo vobis alium ſubrogaret. Quid aliud quæſo, fecit Iſrael abſente Moyſe, ab Aaron expetens vt Deos

Digitized by Google

fabricaret qui ſe præcederent in deſerto ſecundum morem gẽtium, & extorquens caput bouis pro numine, & pro maieſtate adorans idolum! ſed ſicut illud contritum eſt Moyſe redeunte, ita & illud quodcumque vobis datum fuit idolum conualeſcente lege Domini, & ad Eccleſiam redeunte iuſtitia, contereтur. Illud in puluerem comminutum ſparſum eſt in liquorem quem populus bibiturus erat, vt ſic quod adorauerant, egerere compellerentur. Et quiſquis ille ſit carnis opus, non Dei, ſi tamen bene cum illo agitur de capite vertetur in caudam, & erit abhominatio timentium Deum. Nam ſi male, non inuenietur locus eius in terra factorum, quam dignoſcitur prophanaſſe. Sed quo pacto accidit quod primi inter omnes Eccleſias regni totius priorem a principe crediſtis eſſe potendum? hac fortaſſe cautella, ne de cetero vendicare ſibi quiſpiam poſſit Archiepiſcopus in creatione prioris. Non ſic fratres, non ſic, quin potius verendum fuerat, ne ius amittatis antiquum, dum in prophanam pergitis abuſionem, & priuilegium demereamini proprium cum præripitis alienum. Vtinam pernicici huius non dediſſetis exemplum beati Benedicti formulam deſerentes, terga vertentes ad legem neglectis conſtitutionibus quibus ſancti Patres docuerunt Chriſtianis eſſe viuẽdum. Quibus autem rationibus aboleri poterit celebris, & vulgata opinio? Priore mortuo miſiſtis ad Regem. De Archiepiſcopo nec mentio facta eſt inter vos. Prudenter vtique, vt abſolueret defuncti fratris animam Rex, ad quem iura ſacerdotij credunt qui deſipiunt pertinere. Alioquin ratio non occurrit quare curam animarum ſuſcipiat aliquis de manu eius ne dum veſtrarum, qui merito ſcientiæ, religionis, & dignitatis eſtis in capite Regni prima ſede Britanniarum à Domino conſtituti, quo tota poſſit inſula per vos illuſtrari, tam doctrinæ verbo quàm ſanctæ conuerſationis exemplo. Ille quoque ſapiens & religioſus frater (nominis etenim non recordor) inito conſilio cum Principibus ſacerdotum & aliis quos de induſtria taceo, ſtudioſiſſimè procurauit ne veſtra, ſi qua tamen eſt, poſſit innocentia per alicuius amici diligentiam excuſari, contra Archiepiſcopum nomine totius Conuentus appellationem formans & ſtatuens cum aduerſarium Eccleſiæ, quaſi vobis in aliquo nocuiſſet, aut conſtaret eum nocendi propoſitum concepiſſe.

cepiſſe. Vſus eſt homo prudenti conſilio qui maluit vos habere patrem & Dominum aduerſarium quàm amicum. Multi qui aderant hominem deriſerũt & imprecationibus perſecuti ſunt, vbi ſentiebant tutam colloquendi eſſe libertatem colloquij dicentes nihil accidiſſe mirum, quia Monachi Cantuarienſes hoc quaſi hereditarium ſemper habent, vt Archiepiſcopos ſuos oderint. Et vt verbo faciant fidem, Anſelmo inquiunt, bis pro iuſtitia exulanti nihil vnquam ſolatij contulerunt. Contempſerũt Radulphum: oderunt Guillermum: Theobaldo tetenderunt inſidias: & ecce nunc Thomam gratis inſatiabiliter perſequuntur. Quis amicorum Eccleſiæ ne dum alumnus hoc in compitis Aſcalonis & in triuiis Geth ſine dolore ab incirconciſis audiet decantari? Quis fidelium Chriſti lachrymas poterit continere? Deus mihi teſtis eſt, quod fratrem illum, quiſquis ſit, in præſumptionis huius inſania, conſilio conuentus vſum eſſe non credo. Hoc tamen aliis perſuaderi non poterit, ſi ratum habueritis quod factũ eſt: ſi in prǽſumptorem illũ non animaduerteritis caſtigatione crudeli: ſi conſilio vel auxilio aſtiteritis illorũ qui quærunt animam patris veſtri vt auferant eam. Alioquin videbimini mandaſſe & conſentire dicentibus, *Non habemus Regem niſi Cæſarem, Crucifige, crucifige pontificem, qui ſtare auſus eſt pro Eccleſiæ libertate:* qui legem Dei traditionibus humanis aſſerit præferendam. Neſcitis quid pariat ventura dies, & ex litteris Domini Papæ conijcietis quanto periculo poſiti ſint, quos Archiepiſcopus excommunicauerat, & vniuerſi participes eorum. Nec tuti ſunt appellãdi ſubterfugio, cum ſummus pontifex appellationes excludat, & legatis iam præceperit, vt eos qui videbantur abſoluti, reponant in anteriorem ſententiam, niſi ſatisfecerint in continenti. Archiepiſcopus vero & Epiſcopum Ludonienſem, & alios plures denunciauit Cardinalibus excommunicatos eſſe, cauſaſque ſubiecit quas enumerare longum eſt. Plura vobis interdum & à pluribus ſcriberentur, niſi quia quæ vobis amici ſignificant ad cautelam, vos velut inimici defertis ad regem. Valete dilectiſſimi fratres & Domini, & operoſiùs agite, vt amici veſtri qui pauci ſunt, proficere poſſint in excuſatione innocentiæ veſtræ.

Roberto Archidiacono de Surr. EPIST. CCXXVIII.

INgratitudinis vitio nihil odibilius eſt apud Deum & homines, cuius nota merito viderer inurendus ſi actiones gratiarũ lingua ſiluerit, quotiẽs poſt beneficia datur oportunitas colloquendi. Agens ergo quas & quantas pro tempore poſſum, illum retributorem meritorum vobis confidenter audeo delegare qui bona cuncta larga & copioſa manu remunerat, & nullum malum relinquit impunitum. Hęc eſt interim conſolatio noſtra, hæc ſpes eſt iugis timentium Dominum. Quis enim ſperauit in illo, & derelictus eſt? fingat qui voluerit: quia inueniri non poteſt in tota ſerie ſacrarum ſcripturarum, ſed nec antiquus dierum mendax inuenietur, qui ſe voluntatem timentium ſe promiſit eſſe facturum. Arram promiſſionis huius accepimus, iam pollicentis experimur fidem, & miſerentis ſentimus affectum qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra. Quintus annus exilij mei euoluitur, & ecce cum mihi nihil ante defuerit ſolacij, cumulus eſt quod Eccleſiæ libertas videtur aſtare pro foribus, & pro parte iam pedẽ fixit in Inſula. Renunciauit enim Rex, ſicut nuncij Cardinalium atteſtantur, quibuſdam conſuetudinibus peſſimis quas tamen ante cõſueuerat vendicare, cum iuramento deteſtans illas & auctores earum. Conſentit vt liberum ſit ad ſedem Apoſtolicam appellare: vt Clerici ad ſecularia iudicia non trahantur: & quædam alia, quæ ſic vtrum probaret facto ſicut firmat eloquio, Cardinales nullam habent in Archiepiſcopum poteſtatem: & iuſſi ſunt litteris Apoſtolicis quas nuper receperunt, Angliam non intrare neque intromittere ſe de conſecrationibus Epiſcoporum, vel aliis Regni negotiis: niſi prius Cantuarienſi Archiepiſcopo pax pleniſſima fuerit reformata. Aliis quoque præceptum eſt eis, vt omni appellatione ceſſante reponant in anteriorem ſententiam excommunicatos Domini Cantuarienſis qui videbantur abſoluti, niſi ſatisfaciãt incontinenti, reſtituentes illi & ſuis Eccleſiarum poſſeſſiones & omnia quę M. perceperunt. Lundonienſis Epiſcopus Cardinalibus denunciatus eſt excommunicatus & Domino Papę, ex cauſis quas percurrere longum eſt. Innoteſcent hæc per vos ſi placuerit, Domino Epiſcopo, cui ideo minus ſcribo,

Digitized by Google

ne mea neceſſitas ſub obtentu litterarum quæſiſſe videatur, occaſionem mendicandi. Vnde nunquam ſub exilij huius anguſtia ſcribendum cenſui inſpicioſis & coniectantibus indigentiis verba ſemper ad quæſtum & conſolationem anguſtiæ tendere: ſed his duntaxat quos arbitror amici ſermonem non interpretaturos precum eſſe improbitatem, cum vero precor nomine meo ſalutari, cui multas habeo, & auctore Deo gratias agam propter ſinceritatem caritatis quam mihi ſeruat in corde, & cùm neceſſe fuerit oſtendet in opere. Valete.

Domino Exonienſi. EPIST. CCXXIX.

SI nihil humani à ſe Comicus reputat alienum, non ambigo te curare quem ſortiatur exitum cauſa Dei & amicorum labor, qui pro libertate Eccleſiæ patiuntur, aut imminentia ſibi pericula reformidant. Si quidem mihi pridem multis argumentis innotuit benignitas tua ſuo merito bonis omnibus gratioſa: ſed quod de conſcientia dixerim, nulli mortalium quam mihi dulcior. Poterunt autem tibi quę geſta ſunt in colloquio Domini Cantuarienſis & Cardinalium, & item qualiter Epiſcopi qui transfretauerunt aduerſus Archiepiſcopum denuò prouocauerunt, conſtare, cum ex relatione multorum, tum fideliùs vt arbitror ex litteris quarum tibi mittuntur exempla. Contraxi namque familiaritatem cum Domino Cantuarienſi & coexulibus ſuis, vt amicis, ſi forte opus fuerit, poſſim commodius ſuffragari, cum nec ille, nec illi ſecreta ſua mihi cēſeant occultanda: quæ Deo propitiante celabo fideliter, & ſic opportunitatibus amicorum ſubſidium feram, vt hi qui de fidei meæ ſinceritate præſumunt, diſpendium non incurrant. Hoc enim officiorum gerendorũ norma præſcribit: hoc certũ eſt vniuerſis Cantuarienſibus cõplacere. Amici tui ſunt eorũ plurimi, & de iure ſocietatis antiquę velut de fratre confidunt. Vnde ſe neceſſariis ſuis fatentur obnoxios, & illis tanquã ſibi contemplatione tui deſiderant eſſe proſpectum. Nam quiſquis amicis eorum commodus eſt, eſt & illis. Licet itaque Dominus Exonienſis, qui ſine tuo grauamine moleſtari non poterit, nec Archiepiſcopo nec alicui ſuorum amicus inuentus ſit aut officioſus in aliquo: tamen quia tibi iure amicus eſt, doleo quod peruerſitas quorundam vix execrabiles ei tetendit inſi-

dias, prouideat illi Deus: Et præeunte gratia ſollicitus eſto ſuffragiis eleemoſynarum, orationis inſtantia, & deliberandi ſtudio conſilium prout à Patre luminum impetraueris miniſtrare. Nam niſi Deus impediat, aut Archiepiſcopum offendet cum diſpendio conſcientiæ, aut regem & Cardinales ſuos. Recepturus eſt enim ſi nondum recepit litteras legatorum, præcipientes vt abſoluat excommunicatos Domini Cantuarienſis, cum ipſi tum præcipiendi ſic nullam habeant poteſtatem, ſed inhibiti ſint litteris Apoſtolicis Angliam ingredi, vel ſe de regni negotiis intromittere, niſi prius Archiepiſcopo pax pleniſſimè reformetur. Alia quoque præceptione iuſſi ſunt memoratos excommunicatos ſine dilatione omni appellatione ceſſante reponere in ſententiam excommunicationis, niſi ſatisfecerint: prout videre potes ex litteris quarum tibi mitto reſcriptũ. Archidiaconum quoque Pictauenſem Cardinalis Papiæ nuper abſoluit. Ex quo patet quam nulla fuerit à Gualen. Epiſcopo eis collata abſolutio, & quam periculoſè ſit eis exinde communicatum. Si ergo illos abſoluerit Exonienſis, cum liquidũ ſit eos impœnitentes eſſe, offendet primo in Deum, deinde Archiepiſcopum grauiter exaſperabit. Si vero non abſoluerit, Regis & Cardinalium ſuorum indignationem metuiſſe. Dicet enim: Ecce iam in propatulo eſt quod Archiepiſcopo prorſus fauet: quod Domini Regis honorem non diligit: quod Apoſtolicæ ſedis contemnit auctoritatem. Poterant Cardinales ſi circumſpecti eſſent, ſi timerent Dominum, ſi brachium ſuum non ponerent carnem, reuoluere quid ſuſceperint in mandatis, quæ ſit Apoſtolicarum conceptio litterarum, quid Eccleſiæ expediret, & à mãdatis huiuſmodi penit⁹ abſtinere. Aut ſi hominẽ Deo præferendũ decreuerint, quare non iniunxerũt hoc munus vni eorũ qui præſentes aderant, & feſtinabant ad reditum? Nam Lund. Saresb. Ciceſt. Vvigorn. aſſidebant eis. In humeros Exonienſis vt dicitur impegerunt hoc onus: magis tamen imponitur Vvigornẽſi. Qui ſi vera ſunt quæ dicũtur, plus quã tãtæ modeſtiæ virũ deceat, in Archie. ſuũ iocatus eſt. Sed accuſarẽtur Epiſcopi. Nouit Dominus qui ſunt eius, & declarabitur veritas in illa die, nec interim nocẽs ſe iudice abſoluetur: Et qui fratri foueã parat, incidet in eam prior. Quid ergo faciet inter has tẽdiculas tuus & pro amore tuo meus Exoniẽſis? Si cõſilio polles

aut aliquis tuorũ gaudens eo vtere. Sin autẽ meo interim, quod ſine melioris pręiudicio dictum ſit, adquieſce. Scio enim quod libenter te audit Exonienſis. Si illi venerint abſoluendi, mandati tenorem inſpiciat, flagitet pœnitentiam, extorqueat confeſſionem: Et ſi mandati forma non impedit, legitimam de ſatisfactione exigat cautionem. Oſtendat & Apoſtolicas litteras, quibus in anteriorem ſententiam ex neceſſitate reponendi ſunt, ſi ſatisfactionem exhibere diſtulerint. Exerceat admonitiones & quæ pericula imminent, diligenter exponat. Quod ſi pere eos ſteterit, quo minus abſoluantur, res ei in tuto eſt. Quod ſi pœnitere nolunt, & tamen abſolutionem importunius quærunt: reſpondeatur eis in omni caritate & modeſtia, quia hæc abſolutionis forma Euangelicę & Apoſtolicæ doctrinæ contraria eſt, & quæ ab antiquo Epiſcoporum ſine maiori auctoritate exerceri non poteſt, vt ſic ad Cardinalium conſultationem negotium referatur. Dicatur etiam eis quod abſoluti, non proderit eis ad ſalutem, niſi præcedant pœnitentia & confeſſio & ſatisfactio pro facultate. Numquam enim ſic impudentes erunt legati, vt impœnitentes iudicent abſoluendos. Si verò pœnituerint, & emendationem publice promiſerint, licet ab eis cautio nequeat extorqueri, nec inſerta mandato ſit, abſolui fortaſſe poterunt, vt regis & Cardinalium indignatio declinetur: quia præſumi poterit mandatoribus fuiſſe cautum. Habeatur autem quotiens aderunt vbique & publicè proteſtatio diuini iuris. Veruntamen, Archiepiſcopo diſpliciturum ſcio, ſi mandato illorum abſoluantur, qui non de accepta poteſtate, ſed de temeritatis audacia mandare pręſumunt Epiſcopis, ſuper quos nullam habent auctoritatem. Et quidem merito diſplicebit. Sed quia ego & alij amici tui Cantuarienſes in multis promeruimus Archiepiſcopum quamuis læſum confido fore placabilem, & quod nobis plenè remittet in animo, ſi quid hac neceſſitate contra ſe viderit eſſe præſumptum. Si vidiſſem mandati conceptionem, planior eſſet via conſilij. Quare precor attentius, vt ipſius litteras, ſi adhuc traditæ ſunt, mihi mittere non moreris. Nec excidat a memoria, quoniam in litteris quas Iohannes de Oxenoford. attulit, iuſſit Dominus Papa, vt ſi excommunicati eſſent in mortis periculo conſtituti, tunc abſoluerentur pręſtito iuramento,

Quod ſi conualeſcerent Apoſtolico parerent mandato. In litteris quoque quibus Cardinales præcipiuntur eos reducere in ſententiam Anathematis, niſi ſatisfecerint incontinenti, eiuſdem iuramenti conditio inſerta eſt: Et poſteriorum tibi mitto reſcriptum litterarum, vt eorum ſententia publicetur, & poſſit indigentibus eſſe præſidio. Nam qui Deum timuerit, mouebitur vt minus audeat in mortem ſuam, ſed ſi nondum iſtum ille tuus amicus aliqua ratione expedierit, laqueum timeo duriorem. Vereor enim ne principes ſacerdotum qui conſilium inierunt quomodo occidant Chriſtum Domini, & Eccleſiæ perimant libertatem, accitis Officialibus Regis, illum tuum Exonienſem inducere velint aut compellere, vt appellationi factæ coſilio Regis & Cardinalium, nomine regni & ſacerdotij, ſubſcribat, & actionem muniat ſuarum teſtimonio litterarum. Et fortaſſe Regis auctoritate præcipient per fidem quam illi debet, & ſicut honorem regni & ſacerdotij diligit, vt cum aliis nunciis cauſam ſuſcipiat, & in perſona propria ſubſequatur. Quorum ſi vnum fecerit, indubitanter credo quidem Deum, & ſcio quod offendet Archiepiſcopum fortaſſis irreparabiliter. Fuit enim cum alijs appellatoribus apud Norhamtonam aduerſarius eius. Item ſecundo Appellantibus aſtitit, & habita ſunt hæc quaſi non fuerint. Si verò nunc tertiò non grauatus ratihabitione retorquet ad ſe malitiam aliorum, cum eis videbitur ſitire ſanguinem Patris, & magis vulnerabit conſcientiam propriam quam Eccleſiæ cauſam, quam perſonam illius cuius ruina quæritur. Si non fęcerit pręterita non proderunt merita, quin Regni & ſacerdotij denuncietur publicus hoſtis. Et licet hæc omnia fecerit, hunc eundem exitum timeo, Ea enim eſt natura hominis, vt apud eum iacturam faciat omnium meritorum, qui quacumque ratione pręterierit aut diſtulerit vnum qualecumque ſit adimplere mandatum. Ea autem eſt moderatio precum & ſobrietas mandatorum, vt ei quandoque neceſſe ſit obuiari. Quare ſumma conſilij mei eſt vt adhibita diligentia, & tota mentis ſollicitudine ſemper teneatur amicus dum fieri poteſt incolumi religione, Si vero contingat articulus vt aut ipſum offendere neceſſitas vrgeat, aut peccare, Deus eſt pręferendus, & conſcientiæ ſeruetur integritas. Nec fieri mala debent vt proue-

niant bona: nec offenſis placanda eſt indignatio maieſtatis vt fidelium ſuorum conuertat aut conterat inimicos. Si ille pro nobis quis contra nos? Itaque ſi ratihabitionem exegerint, ſi petierint ſubſcriptionem, mihi videtur ſalua reuerentia conſilij potioris, quod dilatio peti poteſt, donec Epiſcopus Eccleſiam ſuam conſulat, & religioſos viros parrochiæ ſuę. Non enim videtur grandis eſſe prudentiæ, ſi homo ſine querella ſe immergat litigiis alienis: Et cum teſtis ſit aſſerere quæ vidit & audiuit, quid teſtificari poterit, qui nec interfuit negotio, nec audit niſi partis alterius hoſtes quærentes quæ ſua ſunt, non quæ Dei? Et hac eadem ratione vti poterunt, qui appellantibus defuerunt: pręſertim cum nec mandauerint appellari, nec conſcij fuerint. Poterunt inquam, ſi qui tamen ſunt in tanto regno, qui veritatem, quam mente conceperunt, audeant profiteri. Ludonienſis timet capiti ſuo, & ideo furoris ſocios quęrit, vt remaneat impunitum quod a tam multis conſtiterit fuiſſe pręſumptum. Quod ſi inſtantius vrgeant, deferatur ſi fieri poteſt ad Cardinalium conſultationem. Hoc tamen voluntati regis negandum non erit, quin pro eo ſcribatur, quatinus apparuerit iuſtitia eius: & exoretur Dominus Papa vt Eccleſię reformet pacem & Regis honorem ſeruet, & iuſtitiam promoueat, ſicut docuerit Spiritus ſanctus. Si autem ſpecialiora quæſierint, quicquid contra conſcientiam & honeſtatem ſpecificabitur, non habebit ſpeciem vel decorem, certe nec exitus fœlices. Perſecutionē cauſæ ſuſcipere quidem non expedit: ſed qui coactus fuerit, gaudebit fortaſſis dilatione qua neceſſaria quærat, & domui ſuę diſponere poſſit: fortaſſe ſub eo pretextu colligi poterunt, quæ Deo gratiùs erogentur. In ipſius verò legationis ſuſceptione omnia cauſę vitia & impedimenta proteſtanda ſunt, vt & conſcientia ſeruetur indemnis, & vt amarus exitus poſtea non debeat imputari. Exigetur forte de mandatis diligentius exequēdis noui cautio iuramenti: ſed non video quo modo ſine turpitudinis nota pręſtetur. Nihil autem vtilius eſſe dilatione credo ſi poteſt impetrari: quia auctore Domino interim aut pax reformabitur: aut Dominus Papa, vel Cardinales alio procedent conſilio, aut totius negotij formam oporteat immutari. Vtinam veris grauiora ſint pericula quæ timentur, & ſollicitudo varios timores

incuſſerit amanti. Si Ciceſtren. & Vvigorn. operam dederint &'diligentiam, quod, vt'arbitror poterunt, quo modo tuus Exonienſis expediatur, rumoribus minus credam. Alioquin prçſumetur eos machinatos eſſe periculum fratris quod noluerint impedire. Hoc autem certum habeas, quod Archiepiſcopus ratas non habet abſolutiones quaſdam factas à Cardinalibus: Et hoc ipſum ſignificauit eis: deferens tamen Apoſtolicæ ſedi noluit eos arguere publice: præſertim cùm promittant ſe celeriter correcturos quod circonuenti præſumpſiſſe noſcuntur. Rogauerunt Cardinales Archiepiſcopum ne Lundonien. vel alios denunciaret excommunicatos, dum ſpes pacis eſſet, & ipſe tunc adquieuit.

Idem Galtero Albanenſi Epiſcopo.

Epist. CCXXX.

MAgnam mihi præſtat apud vos audendi fiduciam, quod ille cuius memoria in benedictione eſt, vtriuſque noſtrum Pater ſanctiſſimus Adrianus, qui vos in ſancta Romana fortiſſimam (vt ſpes eſt) columnam plantauit Eccleſia, me ſpeciali quadam caritatis gratia præ ceteris conterraneis diligebat, & fortunæ meæ caſus ſortis ſuç euentibus connumerandos arbitrabatur. Hæc ipſius ad me affectio nobis adinuicem & alijs interim paucis innotuit. Sed niſi eum fata prçpropere, quod nunc luget orbis Chriſtianus, è medio rapuiſſent, iam innotuiſſet & mundo. Vnde & mihi de veſtra dilectione cenſeo tutius & in Chriſto amplius præſumendum, credens quod ſicut vos vir beatiſſimus ſucceſſorem prælegit honoris, ita, immo magis habere ſtuduit hæredem caritatis. Ea ergo fiducia qua ipſum conſueueram, alloquor & vos, quia ſicut illi obſequium meum plena & ſincera affectione deuoueram: ita & quod in me promptum eſt, honori veſtro & gloriæ paratus ſum inſeruire. Ceterum non video quo modo veſter aut Eccleſiæ Romanæ ſubſiſtere poſſit honor, & vnitas ſeruari corporis Chriſti, ſi perſonarum eſtis acceptores & munerum, ſi vobis iudicibus perit innocens: Et quod nuper Gallia fieri vidit & doluit, impœnitens abſoluitur criminoſus: ſi Eccleſia Dei ſpolianda & conculcanda tyrannis exponitur;

exponitur: ſi iniquitas potens & patens in conſiſtorio veſtro de iuſtitia manifeſta triumphat: ſi Clerici vobis conſentientibus aut diſſimulantibus dantur ad victimam ſicut oues occiſionis: ſi vſurpatæ prauitates veſtro ſilentio & torpore ſeruandarum robur obtinent legum. Hoc enim eſt pro quo exultant, & proſcripti ſunt miſeri Cantuarienſes quia mutire audent pro Eccleſiæ libertate: quia ſedis Apoſtolicæ priuilegium proteſtantur: quia traditionibus impiorum anteferendas prædicant Sanctorum Patrũ canonicas ſanctiones. Reuoluite, ſi placet, libellum deteſtandarum abominationum, & plane videbitis quod aduerſarii noſtri, immo & veſtri & totius Eccleſiæ Dei dorſum conuerterunt ad ſanctuarium Domini, & legem non prophanare, ſed euertere moliuntur. Si illis decernitis ignoſcendum, quia potentes ſunt, nos imbecilles, illi opulenti, nos pauperes: ſi tempora periculoſa metimini, ſi dies malos expaueſcitis, vt contra iuſtitiam ducatis pro malitia diſpenſandum, nunquid creditis vos hac via Deum placare poſſe, vt meliora tempora largiatur: vt vos ditet & roboret: vt aduerſarios veſtros extenuet, & eneruet: nunquid hæc eſt via Domini? vbi lex? vbi Prophetæ? vbi Euangelium Chriſti? vbi decreta & exempla ſanctorum? Lex vtique ſempiterna eſt, & ſolui non poteſt, quia in quo iudicio iudicaueritis iudicabimini: & per quæ peccat quis, per hæc & punitur. Sed fortaſſe minuti homines indigni videntur vt pro eis tanti principes debeant exacerbari, & pro aliis æque potentibus eſſet rigor iuſtitiæ exercendus. Verũ hoc non Apoſtoli diſtinctio eſt, ſed arguti Philoſophi Traſimachi definientis in eo cõſtare iuſtitiã, vt plurimũ proſit ei qui plurimũ poteſt: cũ è cõtra probati Philoſophi definierint eam eſſe virtutem, quæ plurimũ prodeſt ei qui minimũ poteſt: liberat enim pauperẽ à potente, & decernit meritis præmia, non perſonis. Si Rex immunis creditur, quia licet ipſius auctoritate, aliorum tamen miniſterio maleficia exercentur, poteſt & Dauid nõ imputari ſanguis Vrię, quia ab eo non proprio, ſed gladio filiorum Amon interfectus eſt. Et Achab & Iezabel innocentis Naboth non luent ſanguinem, quia fraude iudicij legitur interemptus: ſed ab vtroque regum & pauperum & duntaxat innocentum ſanguis exquiritur, eiſque non imputantur prælia cõmiſſa iure legum. Nõne in cõſiſtoriis veſtris teritur quod regulariter proditum

eſt,quia ratihabitio mandato comparatur? Nonne & omnia noſtra facimus quibus noſtram impertimus auctoritatem? A veſtro itaque iure colligo inferens, quia ſi auctoritatem accommodaueritis,ſi diſſimulatione iuſtitiæ rata habueritis quæ contra Eccleſiam præſumuntur,totius malitię huius reatum incurritis coram Deo & hominibus. Hęc iccirco vobis tanquam Patri & Domino credidi familiarius intimanda,ne conſenſum detis iniquitati: ſed animam veſtram liberetis apud Deum & homines. De cætero quia Remenſis Eccleſia dicitur ad curiam proficiſci,precor,vt M. Radulpho per Dominum Papam & alios ab Archiepiſcopo & canonicis Decaniam obtineatis. Iam enim de eo eligendo ſermo habitus eſt: nec credo quod ſit apud eos aliquis litteratior aut honeſtior moribus,aut liberalior in pauperes Chriſti. Valete.

Idem Alberto Cardinali. EPIST. CCXXXI.

VEritatem libenter audit amicus veritatis,& ſalus illius deſperanda eſt,cui gratior eſt fraudulentæ adulationis illecebra,quam veri ſalubris aſperitas,vnde & vobis,quem amatorem veritatis eſſe non dubito, audentius ſcribo, ratus non diſpliciturum quod Eccleſiæ Dei noueritis profuturũ. Scio enim in veſtro deſiderio eſſe, ſi cælitus datum fuerit illius imitari veſtigia qui pro liberatione eius poſuit animam ſuam. Hęc in poteſtate Regis Angliæ colliditur & tanta premitur ſeruitute, vt etiam mentionem feciſſe libertatis,lęſę maieſtatis videatur eſſe reatus. Collegerunt item pontifices, & noſtri temporis Phariſæi in aduentu Iohannis illius inſignis viatoris concilium, & in eo conſilium inierunt quomodo perderent Chriſtum Domini, excommunicatos impœnitentes abſoluerent: Euacuarent diuinæ legis & canonum ſanctiones: Et ſine crimine committerent & tuerentur inobedientiæ crimen. Sentit hoc Cantuarienſis Archiepiſcopus & coexules ſui qui bonis omnibus proſcripti ſunt,quia mutire audent pro Eccleſiæ libertate. Sperabatur in aduentu Cardinalium aliqua conſolatio: ſed ecce eo magis crudeſcunt cornua tyrannorum,quod vident palpari, & non remorderi illum qui fecit & facit omnia hæc. De altero tamen Legatorum merito confidit Eccleſia, quia creditur agi Spiritu Dei. Et vtrum alter potentatui & gratiæ Regis quam appellat

hactenus, præferat veritatem. Quod ſi fecerit, nec confirmationem, nec tolerantiam aut diſſimulationem conſuetudinum Regis ab aliquo Epiſcoporum exiget, quæ legi Dei patenter aduerſantur, ſedis Apoſtolicæ priuilegium diſſipant, & omne ius & auctoritatem eorum quæ gerenda ſunt in Eccleſia Dei, in principis conferunt voluntatem. Si paſtorale officium non niſi adnutum principis liceat exercere, procul dubio nec crimina punientur, nec tyrannorum arguetur immanitas, nec reipſa diu ſtabit Eccleſia. Ergo quiſquis ille ſit, qui in tantarum prauitatum vſurpatione ſilere & diſſimulare conſulit ſacerdotes, Hæreticum eſſe non dubito, & præambulum Antichriſti, ſi ipſe non ſit perſonaliter Antichriſtus. *Clama* (inquit Spiritus per Prophetam) *ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam & annuncia populo meo ſcelera eorum.* Et Apoſtolus in quo loquitur Chriſtus, *Argue* (inquit) *obſecra*, *increpa*, & omnem punire inobedientiam promptus ipſi Angelo qui in cælis eſt anathema denunciat, ſi ſe erigat contra Chriſtum, & doceat contra Euangelij veritatem: Et audet homuncio monere & conſulere ſacerdoti, vt taceat & diſſimulet iniuriam Chriſti, mala faciens vt proueniant bona? Nonne pereuntis impij ſanguis de manu ſacerdotis obmuteſcentis ſic exquiritur vt & ipſe pro ſilentio moriatur? Moyſes manus non demiſiſſe, ſed erexiſſe deſcribitur, vt Amalech ſterneretur. Archa Dei non legitur captiuata niſi quoniam peruerſa conſuetudine patris ſacerdos filios arguens vti maluit, quàm ſeueritate & auctoritate Pontificis. Achab & ſi reprobus fuerit, præ quibuſdam ſacerdotibus noſtrę ętatis diuinę legis habuit zelũ. Nam qui aurũ, argentũ, variã ſupellectilẽ, liberos & vxores Regi Syriæ in cõmercium pacis expoſuerat, domorũ ſcrutinia non cõceſſit, vt diuinæ legis ſeruaret libros quos Rex inimicus præ cæteris omnibus cupiebat auferre. Vnde & legis zelus à Deo auctore ipſi Achab conſolationem retulit & triumphũ. Petrus ſolidas inuenit aquas ambulans in fidei fundamento: mergi tamen cæpit, ex quo imminentis auræ timuit flatum. Sed quid ad Patrũ exempla decurritur? Nonne Dominus Papa, cuius vitã ad pauperũ conſolationem optimam & diuturnam faciat Dominus zelo iuſtitię, quem ſemper habuit, meruiſſe credendus eſt, vt hoſtis fidei Fredericus contritus ſit à facie eius, & ira Dei eius caſtra exterminaret qui iã videbatur de

vrbe & orbe & vniuerſali Eccleſia triumphaſſe. In quo tamen magis (vt indubitanter credo) adiuti eſtis precibus pauperum Chriſti, quam veſtrorum conſiliis aut viribus Romanorũ. Audenter quoque dixerim, quod vos ſuo miraculo citra humanum conſilium de faucibus leonis eripuit; vt de cętero ſemper tantam habeatis in Deo fundatore Eccleſiæ & cuſtode & eodem veſtro liberatore fiduciam, quod nec aduerſantium minis nec blandientium fraudibus recedatis à via recta, aut contra legem credatis de lege diſpenſandum. Nam qui Fredericum deiecerit coram vobis, profecto & alios tyrannos ſi inſtiteritis mandatis eius ſubijciet vobis aut omnino deijciet. Dignetur ergo ſanctitas veſtra, apud quam non eſt acceptio perſonarum Dominum illum qui Anglicanam conculcat Eccleſiam Domino Papæ & fratribus veſtris verba veritatis & virtutis ingerendo reprimere: quia ſi Eccleſia Romana voluerit, & de Domino non diffidat, eum facile perdomabit, ſed quidẽ non iſtorum miniſterio legatorum, niſi altera via inceſſerint: cum Rex ille de altero eorum præſumat plurimum, quem petiuit ex nomine. Nec tutum eſſe ducunt multi ſapientes & religioſi in tali loco & tanto diſcrimine ſub eo iudice cauſam Eccleſiæ ventilari, qui Papiæ inter cognatos, amicos, & notos pręſens, & ſilens adminus; nam alij aliud ſuſpicantur, audiuit & vidit Eccleſiæ Romanæ, cuius eſt membrum, tantum fieri præiudiciũ, & cauſam fidei publicè condemnari. Non enim creditur nunc aut fide ſincerior, aut caritate feruentior, aut virtute conſtantior, nouam ex alto fortitudinem induiſſe, vt non poſſit muneribus aut metu flecti, aut gratia hominis qui eo patrono ſemper vſus eſt in cauſa iſta. Iam vero viciſſet Eccleſia niſi auxilio & conſilio eius iurator ille decanus prędualuiſſet: & vtinã nunquam fuiſſet annulus ille, quem in ſignum confuſionis & ſui triumphi videntibus cunctis ſemper oſtentat. Vtinam Dominus Papa peccatum alienum nunquam feciſſet ſuum; & intruſum quem ad gloriam Dei deiecerat iuſte, ipſe qua cunctis præeminet auctoritate non inſtruxiſſet: nec illum feciſſet cuſtodem animarum, qui & Eccleſiæ perſecutor extitit, & adhuc non niſi carnem ſapit.

Idem Ioanni Pictauenſi Epiſcopo.

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EMANUELE

EPIST. CCXXXII.

PAritum eſt conſilio veſtro pro viribus: miſſum eſt ad Dominum Papam cum litteris Chriſtianiſſimi Regis & optimatum Franciæ. Cardinalium nomen viluit apud Francos, eo quod Balaamitę quatenus licuit inuenti ſunt, & digni qui cum ſuis Madianitis corruant gladio Moyſi: Viuificant enim animas quæ non viuunt, & Moabitarum captantes munera populum Dei maledicto & infamia conātur inuoluere. Nec veriti ſunt mentiri in litteris quas contra Cantuarienſ. Archiepiſcopum miſerunt Domino Papæ ſicut multis innotuit qui interfuerunt colloquio eorum: & memorati Cantuarienſes audientes & plene intelligentes factam eis ab Archiepiſcopo reſponſionem, quam tamen iſti Balaamitæ peruerſa interpretatione toxicare conati ſunt, & inſinuationum fallacia meram ſubuertere veritatem. Iurauerat enim Chriſtianiſſimus Rex quod præfatus Cantuarienſis non modo non fuit incentor diſcordiæ Regum, ſed conciliator concordiæ, & quantum licuit, pacis adiutor, & cooperator eorũ, qui eam plurimum exquirebant. Debuerant Regi credidiſſe iuranti: niſi quia de ſuis moribus alios metientes nec Deo nec hominibus habent fidem, vbi doloſi ſpes refulſerit nummi. Et quidem de altero nemo miratur, cuius fides ad Deum & Eccleſiam ab ea die innotuiſſe debuit, qua in hęreticorum conſilio Papienſi, vbi Octauianus hæreſiarcha receptus eſt: Frederico mutus aſſedit: & ſi plures opinentur eũ expreſſum dediſſe conſenſũ. Nonne prouerbialiter tritum eſt, quod taciturnitas imitatur conceſſionem? ſed tuebitur ſe regula iuris, & ſi diuini iuris contemptor ſit: Quia qui tacet non vtique conſentit: ſed tamen verum eſt eum non negare: Et ita glorioſæ vocis munimine & feſtiuo eloquio ſuam apud homines pleroſque perfidiam palliabit. Ceterum Francorum prouerbio in ipſum luditur, quia mala corporis operimenta coaptat, cui verecunda & nates patent. Othonis autem

fama videbatur hilarior, ideoque multi mirantur & compatiuntur ei quod tam facile receſſit à via Domini: nec ſatis ſufficerent admirari, niſi quia celebre eſt, quia à conuictu mores formantur: Qui tangit picem inquinatur ab ea, vuaque conſpecta liuorem ducit ab vua. Cætera poſita ſunt in ore latoris præſentium: Eritque diligentiæ veſtræ reſcribere quotiens fuerit oportunum quod credideritis expedire. Expedit autem noſſe ſtudia & conſilia Balaamitarum: & quid Moabitæ contra Eccleſiam moliantur: & ſi quis eſt qui manum porrigat Iſrael: Hoc autem certiſſimum ſit quod Cantuarienſ. Archiepiſcopus nullam cauſam dedit diſſidio inter Regem Angliæ & Comitem Flandriæ: Quod per gratiam Dei in breui plurimis innoteſcet.

Idem eidem. EPIST. CCXXXIII.

Beneficia ſæpe conferuntur inuitis: & eum qui in ſuam perniciem properat, reuocare Caritas conſueuit. Quod vtinam Rex Angliæ experiatur. Debitores enim eius ſumus: Et vterque noſtrum ſi fieri poſſet, ei debet ex multis cauſis (quas enumerare longum eſt) ea quæ ad ſalutem pertinent & honorẽ diligentiſſime prouidere, & quantum libet detrectantem reuocare ab his quæ ſalutis diſpendium offerunt. Quis enim non doleat tantum principem & Eccleſię Dei tam neceſſarium in eo fortunæ calculo eſſe poſitum, vt impellente conſilio reproborum in ſuam & liberorum ſuorum (quam Deus auertat) ſubuerſionem totus præceps currere videatur? Ex quo enim Eccleſiam Dei (quod ſine dolore & gemitu nec dicere, nec meminiſſe poſſum) vexare cœpit, & proſcribere innocentes, ſtatim excitauit ei Deus hoſtes vndique, & tantam vexationem, vt vix ſedari poſſit ætate noſtra. Locus hic nimis conſpicuus eſt, patens vndique à Britanniarum extremis finibus vſque ad nouiſſimos terminos Galliarum. Ergo in eo diutius immorari nec oportet, nec expedit. Fredericus ille ſciſmaticus inſignis dum in Eccleſiam malicioſiùs & crudeliùs ſæuit, factus eſt exauguſtus, & eò perductus eſt, vt iam optauerit Italiam perdidiſſe, quã retinere non poteſt. Timeo ne præfatus Rex ambulans in viis eius, exitum (quod Deus impediat) ſimilem conſequatur. Profecto mirum eſt quod nullus religio-

ſorum ei denunciat tanta pericula imminere. Quid faciunt nũc illi Grandimontani, quos ille adeo diligere conſueuit & venerari? vbi nunc Fontis Ebraudi fides & feruor in Domino? Certe confido quod ſi ille Eccleſiæ pacem reddiderit, & receſſerit à via mala, propitiabitur illi Deus, & impendentia pericula transferet à domo eius. Nam & Achab quia reueritus eſt faciẽ Domini, diuinæ comminationis flagella declinauit. Scriptum quoque memini quod in Prouerbiis legitur, *Cum placuerint Domino viæ hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacem.* Si ergo expedire credideritis, precor attentiùs quatenus procuretis vt ſancti illi Grandimontani, vel alij quos audire benigniùs conſueuit, eum ſtatuant contra faciem ſuam, commonentes redire ad cor, declinare à veſtigiis Frederici, ne Domino iraſcente Tyrannum quem habuit in culpa præambulum, præuiũ habeat in ruina. Nec deſiſtant ſi obdureſcat ad preces, ſi iraſcitur ad commonitiones: meminerit potius illud Catonianum: Cumque mones aliquem, nec ſe velit ipſe moneri, ſi tibi ſit charus noli deſiſtere cæptis. Si vero ſapiat audiet illos, & per ſe ipſum cum Domino Cantuarienſi faciet pacem, nec mediante Romano Pontifice, nec Rege Franciæ, nec opera Cardinalium, nec aliquo prẹter illum qui medius eſt, vbicumque duo vel tres congregantur in nomine eius. Sed iſtud adimpleri non poteſt, niſi ipſi perſonaliter colloquantur, & ſibi mutuo adinuicem fecerint fidem. Scio enim quod ſi alter de altero poſſit confidere, ipſi ſibi optimam dictarent & inirent concordiæ formam. Et quidem Rex bene plenam de Archiepiſcopo, ſicut certiſſimè arbitror, poſſet habere fiduciam: quia vir religioſus eſt: & id duntaxat agere ſtudet, quod ad gloriam Dei proficiat & conferat ad ſalutem. Rediens nuper a ſancto Aegidio ſanus & incolumis per ipſum tranſitum feci, & tam eum quam coexules ſuos ſanos eſſe gauiſus ſum, & in diuinis exercitiis occupatos. Expectabat nuncios ſuos a ſede Apoſtolica redeuntes: ſed quia quatenus profecerint incertum eſt, quid ſuper eo ſcribendum ſit neſcio. Paruum munuſculum vobis mittit frater meus ſibi nuper tranſmiſſum: in quo, ſi placet, potius metiemini deuotionem mittentis, quam gratiam vel vſum muneris. De his quæ vertuntur inter Reges quid ſcribam neſcio, quia adhuc incertum eſt quid nuncij regis

Digitized by Google

Angliæ,qui ad comitem Henricum tam crebro diſcurrunt valeant obtinere. Comes enim procurat apud Regem Franc. cauſam alterius Regis. Dominus Guillelmus Papienſis interfuit ordinationi Carnotenſis electi viri quidem magnæ ſpei, & famę clariſſimæ , & magnę auctoritatis,& virium multarum in regno Francorum. Is eſt poſt regem Francię qui Domino Cantuarienſi& ſuis patrocinium,conſilium & auxilium ſingulariter præſtat.Vobis autem deſiderat familiaris eſſe;&vtinam quandoque Deo propitiante amicitiam vlterius ineatis. Non eſt enim in Clero Franciæ, vt ex animi ſententia loquar, qui eum prudentia & eloquentia antecedat.

Idem Bartholomeo Exonienſi Epiſcopo.

Epist. CCXXXIIII.

EX quo proſpere per gratiam Dei circa mediam quadrageſimam à ſancto Egidio reuerſus ſum tuam (dilectiſſime) ſuper his quæ in Francia & Italia gerebãtur præmunire decreui càritatem. Scio enim quia interdum expedit , & ſæpè iocundum eſt , prænoſſe temporum motus, & quaſi factorum ſeriem ex his quæ nutu diuino mortalium proueniunt meritis contemplari. Sed quia de pace regum tractabatur, & Fredericus factus crimine & pertinacia ſciſmatis exauguſtus ſimulabat ſe velle ad Catholicam redire vnitatem, propoſitum diſtuli donec plenius innoteſceret quem tanta negotia ſortirentur euentum. Cum enim Teutonicus tyrannus ſentiret ſe militum pręſidio deſtitutum,& Italię ciuitates in ipſum irruere prępararent, & ipſe temeritate ſuorum,qui nobilem quendam Papienſem excęcauerãt, Papię minime tutus eſſet, eique Mauriennenſis Comes ob iniurias ſibi illatas omnem exitum præcluſiſſet, vt Lumbardorum manus nulla ratione poſſe euadere videretur, ipſe Comitis Blandratenſis & marchionis Montis feracis fretus auxilio, diuertit in terram Marchionis, relictis xxx obſidibus Lumbardorum apud Blandratum. Alios autem obſides quos acceperat per Caſtra Marchionis diuiſit cuſtodiendos, & ipſe cum præfato Comite & Marchione, quia cum Lumbardi congregato

Digitized by Google

gregato exercitu vſque ad xx. milia militum perſequebantur, & obſidere decreuerant, per caſtella quaſi in vmbra mortis latitans fugitabat, vt vix ſicut aiunt probi viri pleni fide & auctoritate qui interfuerunt duobus diebus aut tribus auderet in eodem hoſpitio pernoctare: hanc miſeriam Tyranni, aut potius gloriam Dei & Eccleſiæ conſolationem de noſtratibus quidem viderunt Canonici Nouiomenſes & nuncij Comitis Henrici: de veſtratibus autem legati illuſtris Regis Angliæ illuc profecti ex variis cauſis. Nouiomenſes enim Archidiaconum ſuum Bonefacium Italiæ Marchionem quem elegerant in Epiſcopum, virum honeſtum & tota ſciſmatis tempeſtate Catholicum reducere curabant. Comes Henricus ſtatum explorabat imperij: nuncij vero Regis Anglię iuramenta præſtiterunt de matrimonio contrahendo inter filium præfati Marchionis & ſororem Regis Scotię & ad ſæpe dictum tyrannum legatione functi ſunt, vt de opinione multorum loquar, quo ſic vires & familiaritatem prętendentes imperij, terreant Francos. Sed calliditas hæc in contrarium prorſus exitum pergit. Franci ſi quidem magis animantur, dum vident hoſtes quaſi deſolatos, immo deſperatos emendicata ſuffragia quæritare, & illos implorare patronos quibus opus eſt defenſore. Dum itaque in tantis imperator verſaretur anguſtiis, & omnino de exitu deſperaret, tractatum habuit cum viris religioſis, quos conſtabat fideles eſſe Domini Papæ, ſimulans ſe cum Eccleſia Dei pacem eſſe facturum. Eſt autem in Domo Cantuarienſi vir admodum religioſus quondam familiariſſimus imperatori, qui ab eo pridem receſſerat ob conſcientiam ſciſmatis, & ei plurimo compatiebatur affectu. Hic ergo acceſſit ad eum cum lachrymis ſibi pro certo innotuiſſe aſſerens, quod pacem non erat habiturus, niſi Eccleſiæ Dei redderet pacem: inſtitit autem, & obtinuit vt euocaret per litteras ſuas Priorem Cartuſienſem, Abbatem Ciſtercien. & Epiſcopum Papienſem, quem expulerant, & promitteret ſe conſilio eorum in omnibus adquieturum: dum modo illi in ſe reciperent periculum iuramenti, quod contra Papam Alexandrum fieri fecerant. Omnes qui verbum hoc audierunt exhilarati ſunt: Et Lombardi iam cæperunt mitiùs agere,

ſperantes hominem eſſe conuerſum. Interim ſæpedictus Marchio egit cum cognato ſuo Comite Moriennenſi vt imperatorem promitteret egredi, promittens ei non modo reſtitutionem ablatorum, ſed montes aureos, & cum honore & gloria imperij gratiam ſempiternam. Viri autem Religioſi quos euocauerat, arripuerunt iter excepto Abbate Ciſtercienſi, qui graui detentus infirmitate, vice ſua miſit Dominum Gaufridum Antiſſiodorenſem, qui Clareualenſis fuerat Abbas, præmittentes fratrem quendam, qui à Tyranno exploraret vbi & quando eorum vellet vti colloquio. At ille audito aduentu eorum & litteris iam de exitu ſuo certus induciis impetratis, reſpondit eos ob hanc cauſam fruſtra venturos eſſe, niſi Augelum de cœlis ſecum patenter adducant, aut veniant in poteſtate faciendi miracula, vt poſſint mundare leproſos, & mortuos ſuſcitare: Et ſic illi ad propria reuerſi ſunt. Hoc mihi idem conuerſus Cartuſię qui legationem geſſerat retulit. Imperator autem collectis obſidibus quos diſperſerat ad reditum properans, venit ad ſanctum Ambroſium habens circiter xxx. milites in comitatu ſuo, & inde mane feſtinanter egrediens prope Secuſiam in eminentia cuiuſdam montis ſuſpendit quendam obſidem nobilem Brixienſem, imponens ei quod coniurationis Italorum conſcius fuerat, & (quod plus eſt) artifex congregati exercitus, qui eum ab Italia expellebat. Alios verò obſides ſecum duxit intra Secuſiam. Ciues autem & incolæ loci portas claudi fecerunt appoſitis cuſtodibus armatis, & tyranno obſides abſtulerunt, dicentes ſibi ab aliis ciuitatibus excidium & exterminium imminere, ſi vicinos ſuos & amicos viros Italiæ nobiliſſimos ſic paterentur abduci in Alemanniam occidendos: præſertim cum adhuc in Italia ſuſpenderit virum potentem & generoſum: ſibi verò & ſuis exitum patere cum libitu. Tantam quidem adhibuerunt diligentiam obſidibus retinendis, vt neminem permitterent egredi qui Italicè loqueretur. Imperator autem aſſumpto habitu ſeruientis quaſi vt alicuius magni viri procuraret hoſpitium, cum aliis V. ſeruientibus

noctu egreſſus eſt lætus, quod ei fata conceſſerant Italiam perdere, quam demeruerat diutius retinere. Inde tranſiens Criſopolim ſuam turbauit Burgundiam proceribus intentans minas: Et progrediens Alemanniam & Saxoniam ſupra modum turbatas reperit, & fratrem ſuum ſentit præ cæteris inimicum, cum tamen ei plurimi aduerſentur. Porro Lombardi poſt egreſſum eius Blandratum diruerunt, extractis inde obſidibus qui ibi relicti erant, & interfectis Teutonicis fere omnibus quos ad cuſtodiam caſtri deſeruerat imperator. Decem autem nobiliſſimos & ditiſſimos Alemannos dederunt in ſolatium mariti, vxori illius Brixienſis quem ſupra prope Secuſiam ſuſpenſum retuli, vt illa prout libuerit eos aut ſuſpendat, aut perpetuę ſubiiciat ſeruituti: vel redemptionem accipiat. Exinde damna multa Marchioni dicuntur intuliſſe: & nunc rumor eſt eos obſidere Papiam. Et certum eſt quod Papienſes iam in Alemanniam miſerunt nuntios imperatori, denuntiantes quod niſi redierit & opem tulerit, nulla ratione poterunt diutius reſiſtere ciuitatibus. Hereſiarcha Cremenſis Romæ eſt apud ſanctum Petrum, vbi eum Romani morari patiuntur inito commercio de reddendis captiuis ſuis: ſed tamen vt aiunt recedere non paterentur. Epiſcopus Albanenſis Domini Papæ vices agit in vrbe: Et ſi Lombardi Papiam cæperint, ſpes eſt Guidonem Cremenſem captum iri. Et quidem non modo Romani omnes, ſed & Tuſcia tota ſciſmaticos impugnabit. Adhuc autem incertum eſt an Dominus Papa Lombardorum velit audire preces ſe transferendo ad illos: creditur tamen. Proſperatur autem adhuc Beneuenti, niſi nuncij Regis Angliæ, & Domini Cantuarienſis in ipſius præſentia conuenerint. Et quidem vtrique benignè & honorificè recepti ſunt; ſed regalium ſicut iuſtitia minor, ſic pompa & diuitiarum oſtentatio maior. Cùm autem Dominum Papam blanditiis & promiſſis deijcere non præualerent, ad minas conuerſi ſunt, mentientes quod Rex eorum Noradini citiùs ſequeretur errores, & prophanæ religionis iniret conſortium, quàm in Eccleſia Cantuarienſi Thomam pateretur diutius Epiſcopari. At vir

GGg ij

Dei nec terrore concuti, nec ſeduci potuit blandimentis: eiſque duas proponens vias, alteram vitæ, alteram mortis, reſpondit eos vt cęperant facile poſſe contempta gratia & patientia Dei pereuntium præeligere viam: ſed ſe Domino propitiante non receſſurum à via recta. Detumuit ergo in breui Spiritus eorum: & videntes ſe hac via contra iuſtitiam non poſſe proficere, miſerunt in Siciliam nuncios & litteras Regis ſui, quibus muniti venerant,, vt ope Siculi Regis & Reginæ poſſent aliquid à Domino Papa aduerſus Eccleſiam impetrare. Sed Chriſtianiſſimus Rex Francorum præſagiens hanc verſutiam malignantium, Panormitano electo cauſam Eccleſiæ & Domini Cantuarienſ. commendauit vt propriam. Quis alterutrius legationis profectus ſit, hactenus ignoratur. Superuenerunt interim nuntij legatorum quos Rex Anglię impetrauerat, minimè coarantes. Nam quicquid cecinerat alius, alius in curia decantabat: ſed nec de iſtis certum eſt quid ſint ad Dominos ſuos relaturi. Supplicatum eſt ex parte Regis & legatorum, adhibitis multis intercesſoribus, Domino Papæ pro Epiſcopo Sareſberienſi. Et tandem obtentum vt ei ſummus Pontifex ſuam remitteret iniuriam & offenſam, & Domino Cantuarienſi ſcriberet rogans & conſulens vt ei dimitteret iniuriam ſuam, & ipſum à ſuſpenſionis ſententia relaxans in gratiam reciperet & amorem, ſi tamen ei in propria perſona de ſatisfactione ſufficientem præſtiterit cautionem, aut duos de maioribus clericis Eccleſiæ ſuæ excepto Decano tranſumpſerit, qui iurent quoniam Epiſcopus eis mandauit, & poſtea non demandauit hoc præſtare iuramentum, quo ipſius Epiſcopi nomine & vice iurabunt, quod Archiepiſcopo de contumacia & iniuria ſatisfaciet. Ex quo probabiliter colligi poteſt, quod Dominus Papa ſententiam legatorum, qua iam dictum Epiſcopum abſoluerunt, aut ignorauit, aut ratam habendam eſſe non credidit. Obtinuerat autem idem Epiſcopus ante litteras fere conſimiles, quę tamen ipſum & ſuos non onerabant aliquo iuramento: ſed eis nondum vſus eſt, vel quia Regi diſplicuerunt,

Digitized by Google

vel quia minoris efficaciæ reputatæ ſunt. Quem vero calculum reportaturi ſunt alterutri, neſciebatur adhuc quando reuerſus eſt prædictarum portitor litterarum, ſed Dominus Papa reſcripſit Chriſtianiſſimo Regi ſe Eccleſiæ Dei & ſuo Cantuarienſi non defuturum quamdiu partem eius iuſtitia comite poterit ſubleuare. Nunc ad Regum noſtrorum colloquia tranſeamus. Illuſtres viri Henricus Campanorum & Philippus Flandrenſium Comites procurauerunt in conuentu Sueſſionenſi cauſam Regis Angliæ apud Chriſtianiſſimum Regem, & iuxta tandem preces memorati Regis Anglorum in hanc formam pacis decurſum eſt. Rex Angliæ debebat redire in hominium Regis Franciæ, & fide corporaliter & publicè data coram omnibus profiteri quod ei tanquam Domino ſuo de Ducatu Normanniæ ſeruiet, ſicut præceſſores ſui Duces cõſueuerunt ſeruire Francorum Regibus. Comitatum verò Andegauenſem & Cenomanenſem, & fidelitates procerum ad memoratos honores pertinentium cedere tenebatur Domino Henrico filio ſuo, qui inde hominium & fidelitatem Regi Francorũ cõtra omnes homines facturus erat, nec aliquid debiturus patri vel fratribus, niſi quod exigit ratio meriti vel naturæ. Ducatum verò Aquitaniæ lege ſimili Rex Francus Ricardo filio Regis Angliæ concedebat, dans ei in matrimoniũ filiam ſuam, ſed ſine dote, quæ tamen erat pro libitu parentis donationem propter nuptias acceptura. De Toloſa nec mentio habita eſt. Milites qui altrinſecus capti erant, debebant liberari, & ſic conſolidari pax & concordia Regum. Cum verò Rex Angliæ voti compos audiret comitem Henr. ad ſe venire, vt hæc ineundę concordię forma confirmaretur, demandauit ei ne progrederetur proficiſcens in Pictauiam vt Lizinia-cum caſtrum aufferret proceribus, qui illud readificare conuenerant & munire. Cauſam verò quam cum Francis tractabat, commiſit Archiepiſcopo Rothomagenſi & Richardo de Humaz & R. de Luci finiendam vice ſua: quorum iuramenta contra voluntatem Domini ſui Franci noſtri non appreciantur vel obolum. Vnde Rex Francus ratus ſe deluſum eſſe dolo partis alterius, Bituricas indignans profectus eſt: ibique à partibus Pictauorum iuramenta recepit & obſides, quod nullam ſine conſilio & voluntate eius cum Rege Angliæ faciet pacem

cis auxilium mutuum repromittens: & iuramento Petri fratris ſui, & Comitis Stephani, & Vvillermi militis Carnotenſis, firmans quod nec ipſe faciet pacem, niſi facta pace eorum, & niſi ei reſtituãtur ablata. Iteratò itaque ſed diligẽti per ante dictos comites Campanum & Flandrenſem egit Rex Angliæ, vt alterius Regis haberet colloquium; & pacem pro forma, in quam conuenerant, reformaret. Et quidem in octauis paſchæ colloquium obtinuit optimatum Francorum, ſed faciem Regis videre non meruit, niſi ante ſecuritatem præſtiterit quòd Pictauenſibus, & omnibus qui regi adhæſerunt, pacem & vniuerſa ablata cum integritate reſtituet: Excepto quòd non tenetur Pictauenſibus, ſicut nec ei Pictauenſes mortuos ſuſcitare, & caſas reædificare combuſtas. Hanc ergo fide corporaliter data præſtit cautionem. Et quidem alios articulos pacis apud Sueſſionem diſpoſitę fideliter obſeruabit. Hoc ipſum ſimili modo cautum eſt à proceribus eius. Proceres autem Franciæ ei ſe fide obligauerunt, quod Rex Franc. ſi ſibi pacta ſuperiùs poſita & ſuis ſeruata fuerint, præmonſtratam pacis obſeruabit conditionem, excepto quod filiam ſuam non conſentit Richardo deſtinato Duci Aquitaniæ in matrimonium collocare. Hoc tamen de Toloſa expreſſum eſt, quod ſi Richardus de Comite ſancti Egidij ſibi petierit iuſtitiam exhiberi, Rex cauſam tractabit iudicio curiæ ſuæ. Quę cùm Regi Francorum relata fuiſſent ex ordine, conſenſit vt cum Rege Anglorum loquatur dominica proxima poſt Aſſenſionem, & ſecundum prædictas conditiones faciat pacem. Sed Pictauenſes ei poſtea conqueſti ſunt quod Rex Angliæ eos tranſmiſſo exercitu expugnabat, dum verba concordiæ tractarentur: Exercitum tamen confecerant, & ducem eius Comitem patricium interfecerant ſed inuiti. Vnde rex Francus plurimùm motus eſt, ſed an hoc impedire pacem poſſit ignoro, licet enim pœniteat ſic conſenſiſſe. Ceterum aliquatenus inductus fuit contemplatione deuotionis, quam Regem Angliæ opinatus eſt concepiſſe: Cum enim idem Rex pro reformanda ſibi pace, Francos, de quorum amicitia confidebat, operoſiùs ſollicitaret, & electum Carnotenſem didiciſſet Chriſtianiſſimo Regi familiarem eſſe præ cæteris, eò quod alios optimates precedere creditur in timore Domini & operibus

ſapientiæ, acceſſit ad eum operoſius ſupplicans vt eum reconſiliaret Domino ſuo, cum quo & pro quo ſi placeret paratus erat in Ægyptum proficiſci: Electus verò, vt pote vir prudentiſſimus, volens verbi latebras ſibi profundius aperiri; Eſt ne (inquit) verum quod dicitis, vt cum eo velitis ire Ierofolymam? At ille, Nihil vnquam feci libentius ſi placuerit Domino meo, & me permiſerit domui meæ diſponere, & liberis prouidere. Carnotenſis autem & ſi dolum ſubeſſe ſuſpicaretur, hoc retulit Regi Francorum. Ille autem reſpondit quia turpe erat totiens decipi, nec ſe aliqua ratione rediturum ante quod ex animo locutus ſit, quam humerum eius cruce videat inſignitum. Nam cum hoc antea ei promiſerit, & firmauerit cautione qua, commiſſa nemo fidelis eſt, & religionis præſtitæ preuaricator appareat, ait ſtultũ eſſe nudo verbo eius haberi fidẽ. Pronior tamen fuit exinde ad concordiam ineundam. Nunc autem cum audiſſet, quod dum hoc promitteret, Pictauos aggrederetur, adeo turbatus eſt vt ei per nuntios ſuos denũciauerit ſe ad colloquiũ non venturum, niſi ille Pictauenſibus ſecurum præbeat commeatum, & det obſides, quod nec in itu, nec mora, nec reditu ipſe vel ſui aliquam eis inferet læſionem. Etiam certum eſt quod ſi ſalua honeſtate potuerit a conditionibus reſilire, opportunitate temporis gratanter vtetur. Sunt etiam qui putẽt, quod Rex Angliæ nullo modo tantam poſſit ignominiam ſuſtinere, vt his pacem & caſtra cum cæteris ablatis reſtituere compellatur: Qui interfecerunt proceres ſuos, & honori & voluntati eius tanta contumacia reſtiterunt. Solet enim improbis eſſe, præſertim vbi impetum impatientis animi ſuccendit iniuria, alij autem quia homo verſutus eſt, & ſe videt in arto poſitum, opinantur quod ſolita ſimulandi arte vtetur ad præſens, & accepto tempore de inimicis optatam expetet vltionem. Sed quicquid faciant Reges, non creditur quod Pictauenſes cum eo ineant pacem, eo quod deſperant ſe poſſe fidem reperire in homine à quo ſe etiam innocentes contra fidem læſos eſſe queruntur. Verum ſuperuacaneum eſt varias retexere opiniones, cum rerum euentus in breui ipſam detegat veritatem: quam, cum innotuerit, tibi, auctore Deo, quantociùs potero ſignificare non pigritabor, tam de pactis Regum quam de ſtatu Domini Papæ, & cauſa Eccleſiæ Anglicanæ diligentiſſimè

referens quicquid relatu dignum eſſe credidero. Tu mihi de ſtatu tuo & amicorum reſcribens vicem redde: habens & à ſanctis haberi faciens in bono, mei & meorum memoriam ante Dominum.

Idem Baldeuuino Archidiacono.

Epist. CCXXXV.

ET ſi paruitas mea ad dignas gratiarum non ſufficiat actiones, opinioni tamen præiudicium faciam, ſi de taciturnitatis merito præſumatur me beneficiorum eſſe immemorem, & vicem referendi in officiis amicitiæ deeſſe voluntatem. Vbi ergo facultas ſuſpenditur voluntatis, par eſt, & voluntas cumulata caritate, & gratia ſuppleat inhibitæ facultatis officium. Si enim verum eſt quod nulli dubium eſt verum eſſe, quia totiens experti ſumus fidem habendam eſſe prouerbio:

Nitimur in vetitum ſemper, cupimuſque negatum,

probabiliter conijci poterit me quo magis inhibeor & arceor ab amicis, eo ampliùs ad amicitiæ officia rependenda, & ardentius incitari. Si mihi non credis conſule amatores: Et ſi perfectè vis inſtrui, diſce vel nunc quod te hactenus arbitror ignorare. Te mulieres fideliſſime perdocebunt quanta ſint prohibiti amoris incendia. Et ſi adhuc perfectiùs deſideras erudiri, te tibi commiſſi docere poterunt ſacerdotes. Ago ergo deuotione quæ cohiberi non poteſt ampliſſimas gratias, certus quod qui calicem aquæ frigidę remunerat præmijs ſempiternis, & hic tibi iuxta fidem Euangelij centuplum reddet, & in futuro pietatis merita coronabit. Et quidem ſpes eſt quod procella quæ tandiu colliſit Eccleſiam, ſerenabitur in breui: Et qui eam turbauerunt ab aquilone & occidente, iam videntur in illius iudicio conueniri qui potentes potenter punit, & aufert Spiritum principum. Iam qui ab Italia proſcripti fuerant redierunt, Sciſmaticus exauguſtus turpiter & ignominioſe perturbatus, fugatus & excluſus eſt a Lumbardis, in tranſitu ſuam turbauit Burgundiam: Alemanniam totam reperit turbatam, vt ei iam videatur promeritum pręcipitium imminere. Quid ergo ſupereſt à Domino expectandum, niſi vt & ei compereant

Digitized by Google

pereant latera ſua: Et quos complices habuit in errore, comites habeat in ruina. Nam & in Rithmachia ludentiũ hoc indicat iocus vbi quotiens aufertur piramis inter cepta, totiens concidũt latera eius. Nonne harum piramidum inſtar habent ſeculi poteſtates, & quęlibet amplæ dom⁹, vbi quia corporis mẽbra capiti ſuo concorruunt, qui de illius viribus contra Dominũ intumuerant, & in Chriſti pauperes ſæuiebant, profectò cælum & terra tranſibũt, ſed non verba Domini G. & qui nunc prędator eſt, erit & ipſe in preda: & qui ſine miſericordia iudicat, ſine miſericordia cõdemnabitur: Et cum peruerſo peruertetur & Deus & per quæ peccauit quis, per hæc & punietur: & pro iuſtitia patientibus veræ beatitudinis dabitur cõſolatio. Hoc vtique probabilius, quam vt cælum & terra tranſeant, quia euidentior aſſiſtit ratio ęquitatis, ſed non verius: quia vtrumque Dei decretum eſt, & integritas fidei. Valete.

Idem Roberto filio Egidiæ. Epist. CCXXXVI.

MAgnum (frater) eſt quod prærogatiua exigit ſacerdotis: ſed gratia Dei eſt quæ maxima largiri conſueuit, ſine ea nihil poteſt humana fragilitas, & per eam quæuis infirmitas ad quantumlibet grandia conualeſcit, vt exigente neceſſitate vel vtilitate ſaliat ſicut ceruus Claudius, & eloquens ſit lingua mutorum. In eam ergo te proijcias totũ, & vt obtineas profectum in illa ſtudioſius elabora. Nam ſicut indigentes præuenire, ſic negligentes deſerere conſueuit. Non eſt (frater) damnũ diſpendioſius quam ſi quis à gratia excidat: Et vt noſti iactura turpiſſima eſt quę per negligentiam fit. Omnes ethici tam noſtri quam ethnici negligentiam conãtur excutere, vt & Cato, qui a teneris medullis ebibitur, quatinus animo firmius hæreat, filio dixit: custodi rem tuam. Et Salomõ pręcepit nos imitari formicã qui æſtate colligit vnde viuat in hyeme. Quid autem magis eſt noſtrum quam gratia & munus Dei? Dicitur enim gratia quaſi gratis data. Huius acerrima impugnatrix eſt negligentia quam patribus familias ſæpe ingerit genus dæmonij, quod non eijcitur niſi in oratione & ieiunio. Tu cum decreueris aduerſus hoc poteris ieiunare, ſed ſine intermiſſione orabis: non quidẽ vtens verbis ſapientium huius mundi, qui fere dicũt: pulchra lauerna

da mihi fallere, da ſanctum iuſtumque videri: ſed Euangelicis quibus ad Patrem vſus eſt Filius dicens: *Non pro mundo rogo, ſed pro his quos dediſti mihi*, & aliis conuenientibus huic cauſæ. Sed adhuc excellentiſſimam omnium viam, fraternam dicit & docet Apoſtolus caritatem, qua te conuincit incedere proſcriptorum commemoratio fratrum. Et cum fraterna commendatur, non excluditur vt opinor, ſororina. Valete.

Idem Radulpho de Arundel Monacho Cantuar.

Epist. CCXXXVII.

QVod hactenus tibi non ſcripſi, ratio ex cauſa duplici, ſi tamen intueri placeat, in abſoluto eſt. Primo quod ignorabam an reuerentiæ tuæ placeret paruitatis meæ ſcripta ſuſcipere, qui proſcriptus eram violentia publicæ poteſtatis, & talis habebar a pleriſque pro cauſa Domini, qualis ab hæreticis ſciſmaticis & excommunicatis denominabar, ſunt enim homines temporalium amatores quos non ætas diſcernit aut ſexus, non titulus profeſſionis, non gradus ordinis, non eminentia dignitatis, non fortunę conditio, non naturæ ferè in omnia creata dominantis impulſus, non inſigne habitus aut qualitas veſtis excipit, ſed ſola euidentia meritorum, qui adeo verentur poteſtates, vt niſi ab eis venia impetrata, nec cum ipſa ſalute audeant vel ſolius verbi habere commercium. Et quidem verbum Dei, ſalutis commercium eſt; quod vtique proteſtari non audent coram hominibus, ſed impugnare præſumunt publice confidenter. Deinde neſciebam & ſi perſonam meã, eo quod Eccleſiam Cant. ſemper amaui, & vt multis conſtat, ei in multis patenter profuit a te, ſicut ab aliis quos promerueram, amari confiderem, quid de cauſa ſuſcepta ſentires, & an votis & fauore velles aſſiſtere cum turbis & principibus ſacerdotum eis qui Chriſtum Domini perſequuntur, an expectare nobiſcum, (Catholicę Eccleſiæ filiis dico) regnum Dei. Ex quo autem mihi de ſinceritate tua conſtitit, te per illos quorum mihi fides in Domino fuerat explorata, non diſtuli ſalutare, paratus habere tecum prout decreueris verbi obſequijque commercium. Nam ab Apoſtolo didici, quia verbum Domini non eſt alliga-

tum. Certè nec Caritas: quoniam fortis eſt vt mors: & ſicubi non ſimulatoria, ſed vera eſt ab exhibitione officij cohiberi non poteſt, ocij torporem neſcit, & ſui conuincit veram eſſe ſubſtantiam non verbo vel lingua, ſed opere & veritate. Et tua quidem quam ad Eccleſiam habet ex eo perſpicua eſt, quod ipſum operoſe & efficaciter excuſaſti ex contingentibus, quatenus cauſę genus admittebat, nihil omittens. Sed vtrũ ille Manerius, cui forte inde congruum nomen quod mane ruens in pręcipitium tendit, datum eſt, nec apud nos, nec apud poſteros habebitur excuſatus, qui ſyluis & ſaltibus peragratis, ſummo ſurgens diluculo curialium venaticam exercuit in patrem & Dominum innocentem, cum tamen pelle ceruina nondum eſſet indutus, nec expoſitus ad prędam diuino nutu. In ſe poeticum ſcommatice poterat retorquere. ab Acteone. S. D. C. V. & in venatores huiuſmodi Euangelicam ledoriam quam in Iudęos Chriſtus intorſit. *Multa bona opera operatus ſum vobis à Patre Deo, propter quod horum me vultis occidere?* Ille tamen habet Eccleſiam ſuam & habebit a modo excuſatam, ſi tamen rei exitus ſcripti tui fidem corroborauerit. Nam arbor cognoſcitur ex fructu ſuo, & opera ſigulorum eis teſtimonium reddunt maius Ioanne. Sunt tamen inter vos tenentes, doctrinam Balaam, excommunicatorum complices, & auctores erroris, quorum merito, quod Deus auertat, timendum eſt, ne tota Eccleſia labem contrahat & maculam famæ. Non enim, vt noſti, dicunt inſidiatores, hoc fecit ille vel ille, ſed hoc faciunt Monachi Cantuar. aut monachis. Qualis fabula eſt nunc in partibus ciſmarinis de prędicto Manerio, cuius nomen celebre eſt ex cauſa criminis, quod virtute non potuerat promereri? Quod ſi ei falſo imponitur, non me, ſed Cardinales accuſet, qui de ipſius appellatione ſcripſerunt. Valete.

Idem Vuillelmo Britoni. Epist. CCXXXVIII.

Aſſeris,vt ex litteris,quas Magiſtro Radulpho miſiſti,cõijcio, quod reprehenſio mea vel declamatio facile poterit confutari quia factum quod arguebam,non eo quo expoſitum fuerat proceſſit modo:& vtinam ego potius errauerim in facto exponendo,quam Eccleſia in committẽdo.Sitis igitur probabiliter excuſati, dum tamen innocentia de meritis operum, quã de perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis potius eluceſcat.Interim vos Archiepiſcopus habebit excuſatos,niſi vos accuſent opera veſtra.Scio enim (quãtum licet homini de homine iudicare) quod vniuerſitatis veſtræ profectum diligit & honorem,& affectione maiori ſingulos amplecteretur, niſi eſſent aliqui inter vos qui ſerenitatem eius prauis ſuggeſtionibus aduerſus alios incitarent. Vtuntur enim ad hoc miniſterio quorumdam nugatorum quibus interdum patet acceſſus, vt auribus eius poſſint venena ſuæ vel alienæ maliciæ inſtillare:ipſe tamen frequentiſſimè contemnit talia: Et ſi interdum ſed ad horam non poſſit non moueri:parcat illi Deus & ad ſtudia dirigat meliora. Quia ergo te(quod ex inuidia prouenire non dubito) præ cæteris inſectantur, cuſtodi innocentiam tuam, & in his quę vice Prioris egeris palam operare,vt fratrum tuorum teſtimonio contra æmulos tua ſinceritas conualeſcat. Hoc autem tibi de nouo imputatur, quod Eccleſiam quandam donari feceris, & carta Eccleſiæ confirmari cuidam excommunicato, nepoti ſcilicet,Ranulphi de Broc, quem nullus ambigit anathemate condemnatum. Et ſcias quod Dominus Vuillelmus Cardinalis mihi confeſſus eſt ſe non recepiſſe vt aliquis excommunicatorum veſtrorum abſolueretur, niſi ante dimiſſis poſſeſſionibus Eccleſiarum, & iuramento ſecundum morem Eccleſię præſtito de reſtituendis ablatis, & condigna ſatisfactione exhibenda. Debent etiam qui detrahunt tibi, quod defuncti prioris theſauros occupaſti, & ordine plus iuſto & ſolito reſolui promittis, in his tamen omnibus nondum auerſus eſt animus Archiepiſcopi operum expectans teſtimonium. Partes tuas & Eccleſiæ

quantum Deus donauerit, tuebor vt proprias: immo ſicut inſpector cordium nouit, maiorem his operam dedi, & dare paratus ſum. Hoc ab eo impetrare non potui vt Epiſcopo Roſenſi vel alij de officio ſuo quicquam committat. Sed & ſi quis ſe immiſcuerit non feret patienter. Vale poſt Odonem, & ſaluta amicos noſtros memor mei vtiliter.

Idem Richardo Priori de Donura.

EPIST. CCXXXIX.

FAcies cœli ſerenatur ab oriente, caput ſciſmatis in aquilone conteritur, & membra languentia contabeſcunt, dolent latera, ſquammæ ſoluuntur, vt ſpiraculum per eas poſſit incedere. Et iam in occidente ſuos iuſtitię ſol radios vibrat: vnde in breui pax Eccleſię ſperatur affutura, vt poſſimus amicis ſoluere gratiarum debitas actiones. Et quidem (amice dilectiſſime) ego me tibi profiteor debitorem ad tuum vbi & quando potero promptus obſequium. Ergo ſi res ex liberalitate videtur abeſſe, tibi ex ea ſeruum adeſſe memineris, obtinente eo quod regulariter proditum eſt, quia beneficium accipere eſt vendere libertatem. Sed quid dico ſingulariter ſeruū, cum me & meos qui intermeant hoc iure teneas obligatos? Horum meminiſſe iuuabit, cum ille auctore Deo euicerit Eccleſiæ libertatem: qui nunc (quod noſtra tum perpetua ignominia eſt) torcular ſolus calcat, & de gente ſua, Eccleſia ſcilicet Anglicana comitem vix inuenit.

Idem Roberto Vice-Archid. Cantuar.

EPIST. CCXL.

DOctiſſimi viri ſententia eſt verba accipienda eſſe ex ſenſu ex quo fiunt, non ex ſenſu quem faciunt: Quam ſi ſecutus fueris, mea interpretaberis ex caritate. Quia ſi loquendo inſipiens factus ſum, caritas me coegit. Potueram enim ſilere qui non conueniebar verbo, nec inuitabar obſequio, nec iniuriis prouocabar, niſi tibi quem diligo viderem periculū imminere.

Dominus enim Cantuarienſis multa proponit contra te iuſte vt aſſerit, quia & in proprias Eccleſias eius, & in homines diceris multa pręſumere, & cum excommunicatis ſuis, qui iuris executor eſſe debueras, palam communicare, & vbi clerici ad redemptionem compelluntur, adhibere conſenſum vel diſſimulationem, &, quod grauius eſt, ad participium non tam lucri quàm ſceleris. Neque enim abſoluti ſunt impœnitentes perſeuerantes in ſcelere & voluntate peccandi. Hoc namque conferre nec Cardinalis nec Apoſtolicus poterit. Senſiſſes autem indignationis eius aculeos, niſi aliquid amicorum tuorum dato conſilio obſtitiſſet. Quę ſi a te moleſte accepta eſſe cognouero, de te apud illum & apud te de cætero ſilebo. Non longas credas ſolis Regibus eſſe manus: ſunt enim & pontificibus longiores. Dominus Cantuar. ſicut pro ſua, ita pro tua & totius Eccleſiæ dimicat libertate, quem perſequi pro tali cauſa crimen idololatrię eſt. Valete.

Idem Magiſtro Laurentio. EPIST. CCXLI.

DE munere veſtro caro & glorioſo, quod mihi per communem amicum noſtrum Magiſtrũ ſcolarum tranſmiſiſtis, liberalitati veſtrę gratias ago, deſiderans vt ei quandoque valeam, pro vt geſtit animus reſpondere. Et ſpero quod, per gratiam Dei, nobis in breui dabitur oportunitas inuicem obſequendi, quia iam conteritur caput ſciſmatici, & quæ ei cohęſerunt, immo in ſtercore ſuo computruerunt membra, neceſſe eſt m coperire. Nam quo magis inſaniunt, eo ruinam ſuam citius & vicinius indicant imminere. Morbus cum in ſummo eſt properat in defectum, & ſi peritus eſt artifex, cauſa cognita facilius curat. Ceterum medicus Eccleſiæ qui medetur infirmitatibus noſtris, & vulnera ſanat nunc cauterio, nunc fomentis, miſcuit potionem, quæ propinabitur filiis Babilonis, vt inebrientur & corruant, & vaſa tranſmigrationis redire patiantur ad cultum Dei ſui. Nec moueamini ad deſolationem, ſi publici languoris impetus Pictauiam nunc infeſtat. Quia ſic frequens eſt morbos crudeſcere ſanitate vicina. Mouebor autem ſi Dominus Pictauienſis ad alicuius preces clauum refigat in oculum, latuſque ſagita perforet irreuocabili, & com-

pedibus vinciat pedes, ſi eum ſemel quocumque beneficio Dei contingat liberari. Vtinam meminerit quia primo decipi incommodum eſt, ſecundo ſtultum, tertio turpe. Nam & Phœbum pœnituit munus ſine nomine petitum conceſſiſſe vel filio: ſera tamen pœnitentia, cum cœlum ſuum tradidiſſet incautius perurendum. Si Eritius a ſede ipſius auulſus fuerit, quæratin quo mollius ſedeatur. Oculum non quærat cęcum qui curare debuerat lippientem. Satius eſt vt vobis Archidiaconatum tribuat, quam alicui iuris ignaro & religionis inimico. Si cum ipſo fueritis, & poteritis vt arbitror pręcauere. Valete & omnes veſtri.

Idem. Magiſtro Osberto de Franresbam.

EPIST. CCXLII.

LAtor pręſentium alumnus tuus eſt, cui ſi diſtuleris ſubuenire, notam ingratitudinis incurres apud homines & forte non eris excuſabilis apud Deum. Neque neceſſe eſt beneficiorum quæ tibi contulit pater eius nunc hiſtoriam texere: quia dum ſani capitis fueris, numquam excident a memoria tua. Chirurgicos quidem duriores in humanos audieram. Sed aliud medicorum genus manſuetos & mites humanitati operam dare: non humanitati dico generandorum carnaliter hominum: ſed qua mollius tractantur ægri, qui compatiuntur infirmis, qua conſuetum eſt homines indigentibus ſubuenire. Philoſophi namque diffiniunt humanitatem eſſe virtutem quæ conſiſtit in miſerationis affectu, quam præ ceteris virtutibus, & præ ceteris animalibus homo a parentibus, gratia videlicet & natura dotem accepit. Mihi ſi quid forte peterem, & ſi magnum eſſet, credo daturus eras. Huic ergo quęſo facias vnde tibi & mihi debeat gratulari: & ego mihi perſonaliter impenſum multipliciter tibi ad gratiam reputabo. Nec te tantis precibus onerarem, niſi ex ante viſis conſiderem te operam tuam & impenſam vtiliter collocare. Et aliqua de mandato meo gerenda ſunt quæ tibi communicabit. In quibus precor (quo fiant commodius) eum adiuues exequendis. Et ſi perſonam tuam in aliquo videris neceſſariã, quatenus tutum fuerit adeſto negotiis. Valete.

Idem Galtero Roſenſi Epiſcopo.

Epist. CCXLIII.

QVanta fide & deuotione Domino meo fratri veſtro vſque in finem & poſt finem carnis ſeruierim, & vos ſi dignum ducitis poteſtis meminiſſe: & mundo notum eſt: mihique & benedictione quam receſſurus quaſi viaticum itineris & naulum ſeculi contulit. Confido quos in exilio & proſcriptione reperi, prouenire ſucceſſus. Nam & ipſe fere moriens, vt ei nunc quod inſpector & iudex cordium nouit, fictitium nihil imponam, me conſolari niſus eſt exhortans quatinus, vt cœpiſſe videbar, in cultu honeſtatis & virtutis perſeuerarem, & capiti meo manum imponens, data benedictione me præcepit habere fiduciam, promittens quod ſi perſeuerauero, eatenus mihi proderit benedictio, vt numquam oportunitatibus meis deſit gratia Dei. Ego autem quaſi de collata hæreditate ſecurus, & de tanti patris confidens meritis, adhuc ſpero & iugiter ſperabo, me, prout merui ipſum habere patronum apud Deum: & per hoc gratiam eius mihi non defuturam. Vnde me vobis & veſtris ſic obnoxium fateor vt vobis in omnibus aſſiſtere debeam, quatenus veſtram & meam decuerit honeſtatem. Teneor enim honori veſtro & commodis prouidere, & propulſare incommoda. Et quia hoc mihi ad præſens cauſa fuit ſcribendi, ſi credideritis expedire, mihi prout iuſtum eſt, fidem habeatis. Nam in fide quam fratri veſtro debeo, ex animi conſcientia fideliter, vobis vtiliter loquor. Dominus & pater veſter pro libertate Eccleſiæ, & cauſa Dei exul eſt & proſcriptus, & multis coexulibus oneratur. Si ei ſubueneritis, & conſcientiam liberabitis: & cum liberum fuerit, quæ cuiuſque ſint opera declarare, expedietis famam, & vobis & veſtris proſpicietis in poſterum. Sed forte timetis Regem, aut prętenditis paupertatem, & onera gentis veſtræ. Certæ Deus eſt homini prętimendus. Et ſumptus multos facitis pręter conſcientiam regis & ſuorum, immo & familiarium veſtrorum. Neſcio enim quid de Epiſcopo ſentiam, cuius dextera ad pauperes non extenditur ignorante ſiniſtra: & cuius

& cuius omnia opera vulgi præconio celebrantur, ſi vos vrget pauperies, ſane amicis indigentibus ſubueniunt pauperiores, ſi veſtris vos onerantibus vultis eſſe proſpectum, date operam, vt ei poſt dies veſtros amicus aliquis reſeruetur. Eccleſia per gratiam Dei in portu nauigat: Et ſatis indignum & probroſum erit in poſterum meminiſſe, ſi diſcipulis in remigando laborantibus, nauigio Chriſti nullam tuleritis opem. Hoc dixerim, non quod Deo teſte mihi, qui per gratiam Dei abundo, quæram aliquid erogari: ſed vt conſulam vobis, & officium peragam debitæ caritatis. Hæc quilibet interpretabitur vt volet, ſed teſtis meus in cælo eſt, & conſcius in excelſo. Valete.

Idem Magiſtro Radulpho Lexouienſi.

EPIST. CCXLIIII.

QVas referre non poſſum, nec proferre liberum eſt, habeo tibi (frater amantiſſime) gratias: & eas Domino propitiante tibi vel tuis rependam tempore ſuo. Non enim immemor ſum, & quondam initę ſocietatis, & deuotionis in proſperis acceptæ, & benedictionis exhibitæ in aduerſis. Et quidem benedictionem pro benedictione tibi dabit Altiſſimus, cui familiare eſt pro gratia ſua largiri gloriam: & clementiæ ſuæ dona reputare merentibus ad coronam. Non eſt amice qui bonis eius gratuitis non vtatur. Abutuntur quam plurimi præuenti à gratia, præcedentem ſequuntur multi: ſed electorum paucitas in exitu laboris quod fideliter optauit, fæliciter aſſequitur, & in calce itineris coronatur. Soli enim perſeuerantęs vſque in finem, ſupernæ vocationis brauium apprehendent. Tu ergo (dilectiſſime) perſeuera in eo quod cæpiſti: Et qui benedictus Domini es & Chriſti ſacerdos, immo & Chriſtus inter filios patriarcharum qui ſuper montem Garizin ad benedicendum conſtituti ſunt, exequere quod ordinatus es: benedicito frequenter, ſed maximè domeſticis fidei, conſolare diſperſos Iſrael, miſerere pauperum, communica proſcriptorum neceſſitatibus. Et vt ab Apoſtolo didiciſti, miniſterium tuum imple, omnem quantælibet difficultatis articulum, ſi de eo

confidis expediet, qui Abrahæ filium hoſtiam offerenti arietem ſubſtituit immolandum.

Idem Vuillelmo de Nordhalla.

EPIST. CCXLV.

SObrij moris eſt inualeſcente ſtrepitu vir grauis ſilentium moderetur & verba: vt nec velit occlamare clamoſis, nec garrientibus oggarire. Sed ingruente procella turbinis inter tonitrui coruſcationes & fulgura fabulam recitare dementis eſt, & importuna narratio inſtar eſt muſicæ in luctu funeris iocularium exercentis. Licet ergo te dilexerim, & diligam præ conſortibus fere omnibus quibus commilitabamus in curia: tamen inualeſcente tempeſtate calamum cenſui reprimendum, qui nunc detumeſcente procella in ſalutationis & congratulationis alloquium ſolutus eſt. Eccleſia namque ab oriente ſerenata eſt: Et Aquiloni iam dixit Spiritus, vt recedat à terra veſtra, cedens auſtro, qui virtutum producat flores; & caritatis opera perducat ad fructū. Interim de te & aliis multis ſollicitus per latorem præſentium, quid apud te agatur explorare decreui, qui & te de ſtatu meo (qui auctore Deo bonus eſt), poterit reddere certiorem: & per quem mihi quod placuerit poteris intimare. Adiicerem aliqua dicenda pro tua quidem vtilitate: ſed vereor ne ſub prętextu profectus alieni, proprium videret captare lucrum. Nihil enim eſt pręter caritatem, quod ab amicis cenſeam exigendum, qui per gratiam Dei & veterum amicorum, ſatis abundo: & Apoſtolum audio ſuadentem, nemini quicquam debeatis niſi vt inuicem diligatis. Dominus Cantuar. non ſibi laborat, ſed aliis quia profectus eius Dei gloria erit, triumphus Eccleſiæ, Cleri totius liberatio. Militat quidem publicæ vtilitati, ſed adhuc ſtipendiis ſuis: immo quod noſtratum ignominia eſt, gentis alienæ.

Digitized by Google

Idem Radulpho de Vuingram. EPIST. CCXLVI.

DEdit tibi dilectiſſime frater (vt audio) Dominus ſacerdotio fungi, ſed vtinam promereatur habere laudem in nomine eius. Et quidem ſpes eſt, quod gratia quæ tanti boni initium contulit, conferet incrementum, nec tantę expectationis plantam Christus patietur areſcere, qui hortum protectionis ſuæ munimine concluſum excolere ſolitus eſt & rigare. Eras induſtrius inter conterraneos & coætaneos ante promotionem, & pręſumendum eſt de miſericordia Dei, quod iuxta Apoſtolum vnctio eius te de omnibus expedientibus edocebit. Omnia autem quæ magiſtra caritate fiunt, expediunt: Quia diligentibus Deum omnia coöperantur in bonum, & oblectant animum. Quoniam hoc cuique ſic arbitrij laxat habenas, vt agere liceat impune quod libeat. Hæc vt mihi dicendi cauſa eſt, ſic, tibi precor ſi tamen expedire credideris, ratio ſit conſiliis adquieſcendi. Dominus tuus & Pater tuus exul & proſcriptus pro libertate Eccleſiæ cum Petro & aliis diſcipulis diutius laborans in remigando, iam per gratiam Dei detumeſcente procella ſuffragio fidei cõualeſcens, ambulare videtur ſuper aquas & portui appropinquare, ſi ei opem tuleris, & quaſi in terram proiectum apprehenderis: finem vt ex conſcientia loquar, tibi & tuis vtiliter prouidebis. Quod per te non potes, poteris fortaſſe per alium, & ſic alieni meriti tibi reputabitur merces. Nec eſt vt ſi tepueris, vtaris publica excuſatione, prætendens metum: tum quia auctore Domino ſuſpectus non haberis: tum quia vbi libuerit, licitum eſt & facile ſumptus fieri, quibus nullus inſidiator aſſiſtat. Si voluntas affuerit, ſcio tibi induſtriam non deeſſe. Nec hoc dixerim, viuit Dominus, vt mihi cui gratia Dei miniſtrat neceſſaria, faciam quęſtum: Qui in ratione debiti & accepti noſtratibus nondum communicaui, ſed vt fraternæ caritatis expleam munus. Amicos enim colere ſatius, quàm ſe in ſeruitutem acceptis muneribus obligare. Valete.

Digitized by Google

Idem Henrico Vuintoniensi. EPIST. CCXLVII.

SAnctorum neceſſitatibus communicare veſtra magnificentia conſueuit, & oculos in omnem ventum prouidentia circumducit, vt beneficentia dignos eligat, reficiat eſurientes, & Chriſti pauperes, prout cuique expedire cognouerit, conſoletur. Non enim more nugatorum eius ſeculi in hiſtriones & mimos, & huiuſmodi monſtra hominum ob famæ redemptionem, & dilationem nominis effunditis opes veſtras: ſed apud eos prudentius & ſalubrius collocatis, qui timent & inuocant nomen Domini, amicos in æterna tabernacula recepturi. Cum itaque veſtras eleemoſynas enarret & approbet omnis Eccleſia Sanctorum, nunquid proſcriptos Chriſti, qui pro iuſtitia exulant, & Eccleſiæ tuentur libertatem, non reſpiciet liberalitas veſtra? Nec mei (Deus ſcit) cauſa dico, cui gratia Domini miniſtrat neceſſaria ad abundantiam quintum in exilio cōplenti annum, & à cuius propoſito ſemper extitit alienum, & eſt odioſum ſub quocūque prętextu mendicare. Res enim ſemel empta commodius acquiritur in foro rerum venalium: quia vt Philoſophus teſtis eſt, bis emitur cum rogatur, ſed mouet Dominus Cātuarienſis qui multis coexulibus oneratus quod Anglicanæ Eccleſiæ & veſtrarum ignominia eſt, ſuis & gentis alienæ ſtipendiis militat, pro cauſa publica totius cleri. Neque enim ſibi dumtaxat immunitatem quærit, quam facillime poterat obtinuiſſe: ſed omnibus vendicat libertatem. Nam cum auctore Deo, quod in breui futurum ſperatur, obtinuerit, etiam qui in clero minimus eſt, de aduerſariis Eccleſiæ triumphabit. Scio tamen quis ei aliquam tulit opem, & quantaſcūque poſſum gratias ago, certus quod ei centenarij merces centupla refundetur & quando cōdiſcipuli Petri, qui iam in portu videtur nauigare, optata littoris ſtatione gaudebūt, & ad comprandendū Chriſto fuerint inuitati: tunc vt iuſtum eſt in illa iocunda refectione ei inter cæteros, & præ ceteris ſedes glorioſa parabitur, eo quod Eccleſiæ filios adiuuit laborātes in remigando. Nam qua fronte tunc apparebit, aut quid dicent, qui nihil auxilij laborāti nauigio contulerunt. Nā certum eſt quod Eccleſiā enauigabit, & tunc adiutoribus ſuis, provt quiſque merebitur, erit gloria & confuſio ſicut perſequentibus, ita deferentibus eam.

Digitized by Google

Idem Roberto de Limeſcia.

Epist. CCXLVIII.

Veritas fuco caret, & amicitia loqui non nouit niſi facie reuelata. Ad amicum itaque loquens in veritate, precor vt laboris pręſentium dirigas vias, & promoueas negotium eius quoniam pium eſt. Rogatus ſum ſcribere Domino Vvinton. & pro alio intercedere, qui pro me quicquam petere ſemper erubui & erubeſco. Et quidem Deo gratias ago, quod tam clementer proſpexit neceſſitati meæ, vt me nec mendicare oporteat, nec multis tenear obligatus. Paucis enim noſtratum quicquam debeo præter caritatem quam omnibus non debere non poteſt Chriſtianus. Cæterum Dominus Cantuar. exul & proſcriptus pro tuenda libertate Eccleſiæ & Cleri omnibus quidem militat, ſed ſtipendiis ſuis, & multis coexulibus oneratus eſt. Et cum Dominus tuus ſubueniat aliis, neſcio vbi Elemoſinas ſuas poſſit melius & honeſtius collocare. Da ergo operam, vt ei opem ferat.

Idem Roberto Archidiacono Surr.

Epist. CCXLIX.

Hanc inter amicis ratio præfinit legem, vt ab inuicem non niſi honeſta petantur: Et ſi inhoneſta petita fuerint non admittantur. Vbi autem amici petitionibus honeſtas ſuffragatur, & eas admittendi facultas ſuppetit, admittendus eſt ſine difficultate conſenſus: & adimpletione voti ſi poteſt fieri, pręuenienda eſt moleſtia exigendi. Hanc inter nos ſeruari cupio qui amicitiam profitemur: & ſi contra illam exceſſero, malo corripi quam audiri. Compelli quoque deſidero ſi opportunitate collata in exequendis officiis amicitiæ fuero pigritatus. Quia ergo preces quas Domino Vvinton. prorrexi de honeſtate nituntur, eas precor veſtra induſtria pomoueri. Et quidem non pro me rogo, ſed pro alio cui magis debitor eſſe intercedo. Nam pro me precari ſemper erubui, licet

ſemper gerendi negotia amicorum promptiſſimam habuerim voluntatem. Dominus Cantuar. ſuis ſtipendiis, niſi quatenus Chriſtianiſſimi Regis Francorum ſuſtentatur munificentia, pro libertate Eccleſiæ militat, exul & proſcriptus, & in tota Anglicana Eccleſia pauciſſimos reperit adiutores. Cauſam non agit propriam, ſed communem. Conſolatio eius omnium profectus eſt. Sibi & ſuis pacem feciſſe poterat, ſi perſecutoribus Eccleſiæ Clerum voluiſſet exponere. Non video vbi Dominus Vvinton. poſſit theſaurizare ſalubrius inter omnes Elemoſinas quas Eccleſiis & pauperibus erogat, quam ſi Chriſti proſcriptis qui ſe & ſua pro iuſtitia expoſuerunt, & pro libertate Eccleſiæ ſuſtinent, quod ſibi viſum fuerit largiatur: præſertim cùm patrem ſuum & filium qui multorum onera portat, tantum pro lege Dei videat incurriſſe naufragium. Patrem dico, quia ei metropolitico iure præſidet. Filium vero quia de manu eius conſecrationis munus accepit. Ipſe enim ſe illi dedit in filium quem præ cæteris deſiderabat habere patrem, quando eum ad hoc elegit officium: vnde ab aliquibus fratrũ ſuorum ſtimulos inuidiæ ſentiit. Nonne plus huic debet ex iure multiplici, quam debuerit Vvillelmo bonæ memoriæ Archiepiſcopo Eboracenſi, quem ſedis Apoſtolicæ ſententia depoſitum, etiam cum indignatione Romani Pontificis, ad perpetuam liberalitatis & magnificentię gloriam exhibuit in domo ſua dolentibus & detrahentibus multis, donec alterius Pontificis miſeratione reſtitueretur? Quo euanuit tantæ nobilitatis inſigne? quę nobis a noſtratibus bona vel mala fiunt: Et ſi præſens ætas mutire non audeat, futura in æuum ſecula decantabunt. Nec ſub prętextu iuſti metus, poterit quis fraternæ caritatis colorare defectum: Quia quæ palam facta plena videntur eſſe periculo: Clam fieri poterit maiori compendio conſcientiæ, nec rerum aliquod diſpendium importabunt. Qua arte ſatis nouit, quiſquis non eſt adeo reſupinus vt nullos ſumptus faciat regne neſcio, vel ſine conſcientia delatorum.

Idem VVillelmo NorVVicenſi Epiſcopo.

EPIST. CCL.

INtermiſſionem officij quod me vobis debere profiteor, inducit neceſſitas, non contemptus. Voluntas enim obedire parata eſt, ſi obſequium decreueritis admittendum. Sed fortaſſe pro tempore diſpenſatis: & dum furor in curſu eſt, cedendum potius ducitis quam reluctandum. Nec ego conſilium improbo quod ratio prudentiæ moderatur, vt vtilitati proſpiciat, & non deſerat honeſtatem. Cęterum per gratiam Dei in breui futurum eſt, vt hac diſpenſatione non ſit opus quia procella iam detumuit, & Eccleſiæ pax eſſe videtur in ianuis. In proximo eſt, auctore Deo, vt quod loquor plenius innoteſcat. Laborauit Petrus & condiſcipuli in remigando, quorum vnus eſt Dominus Cantuar. qui ſuis aut gentis alienę ſtipendiis militans, totius Anglicanæ Eccleſiæ ſeruit vtilitati. Nam cum obtinuerit, redundabit in gloriam Dei. Triumphũ conſequetur Eccleſia, Clerus liberationem, & populus conſolationem. Et quidem tunc, ſicut nec in extremo iudicio, non diſplicebit ſi quis teſtimonio conſcientiæ gaudeat, vt opẽ tulerit Eccleſiæ naufraganti. Aduerſus hęc fortaſſe prętendetur publicę poteſtatis metus, & perſecutorum inſidiæ. Sed certe non eſt qui ſine eorum conſcientia quando libitum eſt non faciat ſumptum. Nec hoc Deo teſte mei compendij cauſa dixerim, ſed vt præmuniam Dominum meum & expleam officium debitæ caritatis.

Dominus enim Cantuarienſis multa proponit contra te iuſte vt aſſerit, quia & in proprias Eccleſias eius, & in homines diceris multa pręſumere, & cum excommunicatis ſuis, qui iuris executor eſſe debueras, palam communicare, & vbi clerici ad redemptionem compelluntur, adhibere conſenſum vel diſſimulationem, & , quod grauius eſt, ad participium non tam lucri quàm ſceleris. Neque enim abſoluti ſunt impœnitentes perſeuerantes in ſcelere & voluntate peccandi. Hoc namque conferre nec Cardinalis nec Apoſtolicus poterit. Senſiſſes autem indignationis eius aculeos, niſi aliquid amicorum tuorum dato conſilio obſtitiſſet. Quę ſi a te moleſte accepta eſſe cognouero, de te apud illum & apud te de cætero ſilebo. Non longas credas ſolis Regibus eſſe manus: ſunt enim & pontificibus longiores. Dominus Cantuar. ſicut pro ſua, ita pro tua & totius Eccleſiæ dimicat libertate, quem perſequi pro tali cauſa crimen idololatrię eſt. Valete.

Idem Magiſtro Laurentio. Epist. CCXLI.

DE munere veſtro caro & glorioſo, quod mihi per communem amicum noſtrum Magiſtrū ſcolarum tranſmiſiſtis, liberalitati veſtrę gratias ago, deſiderans vt ei quandoque valeam, pro vt geſtit animus reſpondere. Et ſpero quod, per gratiam Dei, nobis in breui dabitur oportunitas inuicem obſequendi, quia iam conteritur caput ſciſmatici, & quæ ei cohęſerunt, immo in ſtercore ſuo computruerunt membra, neceſſe eſtm coperire. Nam quo magis inſaniunt, eo ruinam ſuam citius & vicinius indicant imminere. Morbus cum in ſummo eſt properat in defectum, & ſi peritus eſt artifex, cauſa cognita facilius curat. Ceterum medicus Eccleſiæ qui medetur infirmitatibus noſtris, & vulnera ſanat nunc cauterio, nunc fomentis, miſcuit potionem, quæ propinabitur filiis Babilonis, vt inebrientur & corruant, & vaſa tranſmigrationis redire patiantur ad cultum Dei ſui. Nec moueamini ad deſolationem, ſi publici languoris impetus Pictauiam nunc infeſtat. Quia ſic frequens eſt morbos crudeſcere ſanitate vicina. Monebor autem ſi Dominus Pictauienſis ad alicuius preces clauum refigat in oculum, latuſque ſagita perforet irreuocabili, & com-

Digitized by Google

pedibus vinciat pedes, ſi eum ſemel quocumque beneficio Dei contingat liberari. Vtinam meminerit quia primo decipi incommodum eſt, ſecundo ſtultum, tertio turpe. Nam & Phœbum pœnituit munus ſine nomine petitum conceſſiſſe vel filio: ſera tamen pœnitentia, cum cœlum ſuum tradidiſſet incautius perurendum. Si Eritius a ſede ipſius auulſus fuerit, quærat in quo mollius ſedeatur. Oculum non quærat cęcum qui curare debuerat lippientem. Satius eſt vt vobis Archidiaconatum tribuat, quam alicui iuris ignaro & religionis inimico. Si cum ipſo fueritis, & poteritis vt arbitror pręcauere. Valete & omnes veſtri.

Idem Magiſtro Osberto de Franresbam.

EPIST. CCXLII.

LAtor pręſentium alumnus tuus eſt, cui ſi diſtuleris ſubuenire, notam ingratitudinis incurres apud homines & forte non eris excuſabilis apud Deum. Neque neceſſe eſt beneficiorum quæ tibi contulit pater eius nunc hiſtoriam texere: quia dum ſani capitis fueris, numquam excident a memoria tua. Chirurgicos quidem duriores in humanos audieram. Sed aliud medicorum genus manſuetos & mites humanitati operam dare: non humanitati dico generandorum carnaliter hominum: ſed qua mollius tractantur ægri, qui compatiuntur infirmis, qua conſuetum eſt homines indigentibus ſubuenire. Philoſophi namque diffiniunt humanitatem eſſe virtutem quæ conſiſtit in miſerationis affectu, quam præ ceteris virtutibus, & præ ceteris animalibus homo a parentibus, gratia videlicet & natura dotem accepit. Mihi ſi quid forte peterem, & ſi magnum eſſet, credo daturus eras. Huic ergo quęſo facias vnde tibi & mihi debeat gratulari: & ego mihi perſonaliter impenſum multipliciter tibi ad gratiam reputabo. Nec te tantis precibus onerarem, niſi ex ante viſis conſiderem te operam tuam & impenſam vtiliter collocare. Et aliqua de mandato meo gerenda ſunt quæ tibi communicabit. In quibus precor (quo fiant commodius) cum adiuues exequendis. Et ſi perſonam tuam in aliquo videris neceſſariã, quatenus tutum fuerit adeſto negotiis. Valete.

Idem Galtero Roſenſi Epiſcopo.

Epist. CCXLIII.

QVanta fide & deuotione Domino meo fratri veſtro vſque in finem & poſt finem carnis ſeruierim, & vos ſi dignum ducitis poteſtis meminiſſe: & mundo notum eſt: mihique & benedictione quam receſſurus quaſi viaticum itineris & naulum ſeculi contulit. Confido quos in exilio & proſcriptione reperi, prouenire ſucceſſus. Nam & ipſe fere moriens, vt ei nunc quod inſpector & iudex cordium nouit, fictitium nihil imponam, me conſolari niſus eſt exhortans quatinus, vt cœpiſſe videbar, in cultu honeſtatis & virtutis perſeuerarem, & capiti meo manum imponens, data benedictione me præcepit habere fiduciam, promittens quod ſi perſeuerauero, eatenus mihi proderit benedictio, vt numquam oportunitatibus meis deſit gratia Dei. Ego autem quaſi de collata hæreditate ſecurus, & de tanti patris confidens meritis, adhuc ſpero & iugiter ſperabo, me, prout merui ipſum habere patronum apud Deum: & per hoc gratiam eius mihi non defuturam. Vnde me vobis & veſtris ſic obnoxium fateor vt vobis in omnibus aſſiſtere debeam, quatenus veſtram & meam decuerit honeſtatem. Teneor enim honori veſtro & commodis prouidere, & propulſare incommoda. Et quia hoc mihi ad præſens cauſa fuit ſcribendi, ſi credideritis expedire, mihi prout iuſtum eſt, fidem habeatis. Nam in fide quam fratri veſtro debeo, ex animi conſcientia fideliter, vobis vtiliter loquor. Dominus & pater veſter pro libertate Eccleſiæ, & cauſa Dei exul eſt & proſcriptus, & multis coexulibus oneratur. Si ei ſubueneritis, & conſcientiam liberabitis: & cum liberum fuerit, quæ cuiuſque ſint opera declarare, expedietis famam, & vobis & veſtris proſpicietis in poſterum. Sed forte timetis Regem, aut prętenditis paupertatem, & onera gentis veſtræ. Certæ Deus eſt homini prętimendus. Et ſumptus multos facitis pręter conſcientiam regis & ſuorum, immo & familiarium veſtrorum. Neſcio enim quid de Epiſcopo ſentiam, cuius dextera ad pauperes non extenditur ignorante ſiniſtra:

& cuius

& cuius omnia opera vulgi præconio celebrantur; ſi vos vrget pauperies, ſane amicis indigentibus ſubueniunt pauperiores; ſi veſtris vos onerantibus vultis eſſe proſpectum, date operam, vt ei poſt dies veſtros amicus aliquis reſeruetur. Eccleſia per gratiam Dei in portu nauigat: Et ſatis indignum & probroſum erit in poſterum meminiſſe, ſi diſcipulis in remigando laborantibus, nauigio Chriſti nullam tuleritis opem. Hoc dixerim, non quod Deo teſte mihi, qui per gratiam Dei abundo, quæram aliquid erogari: ſed vt conſulam vobis, & officium peragam debitæ caritatis. Hæc quilibet interpretabitur vt volet; ſed teſtis meus in cælo eſt, & conſcius in excelſo. Valete.

Idem Magiſtro Radulpho Lexouienſi.

EPIST. CCXLIIII.

QVas referre non poſſum, nec proferre liberum eſt, habeo tibi (frater amantiſſime) gratias: & eas Domino propitiante tibi vel tuis rependam tempore ſuo. Non enim immemor ſum, & quondam initę ſocietatis, & deuotionis in proſperis acceptæ, & benedictionis exhibitæ in aduerſis. Et quidem benedictionem pro benedictione tibi dabit Altiſſimus, cui familiare eſt pro gratia ſua largiri gloriam: & clementiæ ſuæ dona reputare merentibus ad coronam. Non eſt amice qui bonis eius gratuitis non vtatur. Abutuntur quam plurimi præuenti à gratia, præcedentem ſequuntur multi: ſed electorum paucitas in exitu laboris quod fideliter optauit, fæliciter aſſequitur, & in calce itineris coronatur. Soli enim perſeuerantęs vſque in finem, ſupernæ vocationis brauium apprehendent. Tu ergo (dilectiſſime) perſeuera in eo quod cæpiſti: Et qui benedictus Domini es & Chriſti ſacerdos, immo & Chriſtus inter filios patriarcharum qui ſuper montem Garizin ad benedicendum conſtituti ſunt, exequere quod ordinatus es: benedicito frequenter, ſed maximè domeſticis fidei, conſolare diſperſos Iſrael, miſerere pauperum, communica proſcriptorum neceſſitatibus. Et vt ab Apoſtolo didiciſti, miniſterium tuum imple, omnem quantælibet difficultatis articulum, ſi de eo

Digitized by Google

confidis expediet, qui Abrahæ filium hoſtiam offerenti arietem ſubſtituit immolandum.

Idem Vuillelmo de Nordhalla.

EPIST. CCXLV.

SObrij moris eſt inualeſcente ſtrepitu vir grauis ſilentium moderetur & verba: vt nec velit occlamare clamoſis, nec garrientibus oggarire. Sed ingruente procella turbinis inter tonitrui coruſcationes & fulgura fabulam recitare dementis eſt, & importuna narratio inſtar eſt muſicæ in luctu funeris iocularіam exercentis. Licet ergo te dilexerim, & diligam præ conſortibus fere omnibus quibus commilitabamus in curia: tamen inualeſcente tempeſtate calamum cenſui reprimendum, qui nunc detumeſcente procella in ſalutationis & congratulationis alloquium ſolutus eſt. Eccleſia namque ab oriente ſerenata eſt: Et Aquiloni iam dixit Spiritus vt recedat à terra veſtra, cedens auſtro, qui virtutum producat flores; & caritatis opera perducat ad fructũ. Interim de te & aliis multis ſollicitus per latorem præſentium, quid apud te agatur explorare decreui, qui & te de ſtatu meo (qui auctore Deo bonus eſt), poterit reddere certiorem: & per quem mihi quod placuerit poteris intimare. Adijcerem aliqua dicenda pro tua quidem vtilitate: ſed vereor ne ſub prętextu profectus alieni, proprium videret captare lucrum. Nihil enim eſt pręter caritatem, quod ab amicis cenſeam exigendum, qui per gratiam Dei & veterum amicorum, ſatis abundo: & Apoſtolum audio ſuadentem, nemini quicquam debeatis niſi vt inuicem diligatis. Dominus Cantuar. non ſibi laborat, ſed aliis quia profectus eius Dei gloria erit, triumphus Eccleſiæ, Cleri totius liberatio. Militat quidem publicæ vtilitati, ſed adhuc ſtipendiis ſuis: immo quod noſtratum ignominia eſt, gentis alienæ.

Digitized by Google

Idem Radulpho de Vuingram. EPIST. CCXLVI.

DEdit tibi dilectiſſime frater (vt audio) Dominus ſacerdotio fungi, ſed vtinam promereatur habere laudem in nomine eius. Et quidem ſpes eſt, quod gratia quæ tanti boni initium contulit, conferet incrementum, nec tantę expectationis plantam Chriſtus patietur areſcere, qui hortum protectionis ſuæ munimine concluſum excolere ſolitus eſt & rigare. Eras induſtrius inter conterraneos & coætaneos ante promotionem, & pręſumendum eſt de miſericordia Dei, quod iuxta Apoſtolum vnctio eius te de omnibus expedientibus edocebit. Omnia autem quæ magiſtra caritate fiunt, expediunt: Quia diligentibus Deum omnia coöperantur in bonum, & oblectant animum. Quoniam hoc cuique ſic arbitrij laxat habenas, vt agere liceat impune quod libeat. Hæc vt mihi dicendi cauſa eſt, ſic, tibi precor ſi tamen expedire credideris, ratio ſit conſiliis adquieſcendi. Dominus tuus & Pater tuus exul & proſcriptus pro libertate Eccleſiæ cum Petro & aliis diſcipulis diutius laborans in remigando, iam per gratiam Dei detumeſcente procella ſuffragio fidei cõualeſcens, ambulare videtur ſuper aquas & portui appropinquare, ſi ei opem tuleris, & quaſi in terram proiectum apprehenderis: finem vt ex conſcientia loquar, tibi & tuis vtiliter prouidebis. Quod per te non potes, poteris fortaſſe per alium, & ſic alieni meriti tibi reputabitur merces. Nec eſt vt ſi tepueris, vtaris publica excuſatione, prætendens metum: tum quia auctore Domino ſuſpectus non haberis: tum quia vbi libuerit, licitum eſt & facile ſumptus fieri, quibus nullus inſidiator aſſiſtat. Si voluntas affuerit, ſcio tibi induſtriam non deeſſe. Nec hoc dixerim, viuit Dominus, vt mihi cui gratia Dei miniſtrat neceſſaria, faciam quęſtum: Qui in ratione debiti & accepti noſtratibus nondum communicaui, ſed vt fraternæ caritatis expleam munus. Amicos enim colere ſatius, quàm ſe in ſeruitutem acceptis muneribus obligare. Valete.

Idem Henrico Vuintonienſi. EPIST. CCXLVII.

SAnctorum neceſſitatibus communicare veſtra magnificentia conſueuit, & oculos in omnem ventum prouidentia circumducit, vt beneficentia dignos eligat, reficiat eſurientes, & Chriſti pauperes, prout cuique expedire cognouerit, conſoletur. Non enim more nugatorum eius ſeculi in hiſtriones & mimos, & huiuſmodi monſtra hominum ob famæ redemptionem, & dilationem nominis effunditis opes veſtras: ſed apud eos prudentius & ſalubrius collocatis, qui timent & inuocant nomen Domini, amicos in æterna tabernacula recepturi. Cum itaque veſtras eleemoſynas enarret & approbet omnis Eccleſia Sanctorum, nunquid proſcriptos Chriſti, qui pro iuſtitia exulant, & Eccleſiæ tuentur libertatem, non reſpiciet liberaliras veſtra? Nec mei (Deus ſcit) cauſa dico, cui gratia Domini miniſtrat neceſſaria ad abundantiam quintum in exilio cõplenti annum, & à cuius propoſito ſemper extitit alienum, & eſt odioſum ſub quocũque prętextu mendicare. Res enim ſemel empta commodius acquiritur in foro rerum venalium: quia vt Philoſophus teſtis eſt, bis emitur cum rogatur, ſed mouet Dominus Cätuarienſis qui multis coexulibus oneratus quod Anglicanæ Eccleſiæ & veſtrarum ignominia eſt, ſuis & gentis alienæ ſtipendiis militat, pro cauſa publica totius cleri. Neque enim ſibi dumtaxat immunitatem quærit, quam facillime poterat obtinuiſſe: ſed omnibus vendicat libertatem. Nam cum auctore Deo, quod in breui futurum ſperatur, obtinuerit, etiam qui in clero minimus eſt, de aduerſariis Eccleſiæ triumphabit. Scio tamen quis ei aliquam tulit opem, & quantaſcũque poſſum gratias ago, certus quod ei centenarij merces centupla refundetur & quando cõdiſcipuli Petri, qui iam in portu videtur nauigare, optata littoris ſtatione gaudebũt, & ad comprandendũ Chriſto fuerint inuitati: tunc vt iuſtum eſt in illa iocunda refectione ei inter cæteros, & præ ceteris ſedes glorioſa parabitur, eo quod Eccleſiæ filios adiuuit laborãtes in remigando. Nam qua fronte tunc apparebit, aut quid dicent, qui nihil auxilij laborãti nauigio contulerunt. Nã certum eſt quod Eccleſiã enauigabit, & tunc adiutoribus ſuis, provt quiſque merebitur, erit gloria & confuſio ſicut perſequentibus, ita deferentibus eam.

Digitized by Google

Idem Roberto de Limeſcia.

EPIST. CCXLVIII.

VEritas fuco caret, & amicitia loqui non nouit niſi facie reuelata. Ad amicum itaque loquens in veritate, precor vt laboris pręſentium dirigas vias, & promoueas negotium eius quoniam pium eſt. Rogatus ſum ſcribere Domino Vvinton. & pro alio intercedere, qui pro me quicquam petere ſemper erubui & erubeſco. Et quidem Deo gratias ago, quod tam clementer proſpexit neceſſitati meæ, vt me nec mendicare oporteat, nec multis tenear obligatus. Paucis enim noſtratum quicquam debeo præter caritatem quam omnibus non debere non poteſt Chriſtianus. Cæterum Dominus Cantuar. exul & proſcriptus pro tuenda libertate Eccleſiæ & Cleri omnibus quidem militat, ſed ſtipendiis ſuis, & multis coexulibus oneratus eſt. Et cum Dominus tuus ſubueniat aliis, neſcio vbi Elemoſinas ſuas poſſit melius & honeſtius collocare. Da ergo operam, vt ei opem ferat.

Idem Roberto Archidiacono Surr.

EPIST. CCXLIX.

HAnc inter amicis ratio præfinit legem, vt ab inuicem non niſi honeſta petantur: Et ſi inhoneſta petita fuerint non admittantur. Vbi autem amici petitionibus honeſtas ſuffragatur, & eas admittendi facultas ſuppetit, admittendus eſt ſine difficultate conſenſus: & adimpletione voti ſi poteſt fieri, prętienienda eſt moleſtia exigendi. Hanc inter nos ſeruari cupio qui amicitiam profitemur: & ſi contra illam exceſſero, malo corripi quam audiri. Compelli quoque deſidero ſi opportunitate collata in exequendis officiis amicitiæ fuero pigritatus. Quia ergo preces quas Domino Vvinton. prorrexi de honeſtate nituntur, eas precor veſtra induſtria pomoueri. Et quidem non pro me rogo, ſed pro alio cui magis debitor eſſe intercedo. Nam pro me precari ſemper erubui, licet

Idem Vuillelmo NorVuicenſi Epiſcopo.

EPIST. CCL.

INtermiſſionem officij quod me vobis debere profiteor, inducit neceſſitas, non contemptus. Voluntas enim obedire parata eſt, ſi obſequium decreueritis admittendum. Sed fortaſſe pro tempore diſpenſatis: & dum furor in curſu eſt, cedendum potius ducitis quam reluctandum. Nec ego conſilium improbo quod ratio prudentiæ moderatur, vt vtilitati proſpiciat, & non deſerat honeſtatem. Cęterum per gratiam Dei in breui futurum eſt, vt hac diſpenſatione non ſit opus quia procella iam detumuit, & Eccleſiæ pax eſſe videtur in ianuis. In proximo eſt, auctore Deo, vt quod loquor plenius innoteſcat. Laborauit Petrus & condiſcipuli in remigando, quorum vnus eſt Dominus Cantuar. qui ſuis aut gentis alienę ſtipendiis militans, totius Anglicanæ Eccleſiæ ſeruit vtilitati. Nam cum obtinuerit, redundabit in gloriam Dei. Triumphū conſequetur Eccleſia, Clerus liberationem, & populus conſolationem. Et quidem tunc, ſicut nec in extremo iudicio, non diſplicebit ſi quis teſtimonio conſcientiæ gaudeat, vt opē tulerit Eccleſiæ naufraganti. Aduerſus hęc fortaſſe prętendetur publicę poteſtatis metus, & perſecutorum inſidiæ. Sed certe non eſt qui ſine eorum conſcientia quando libitum eſt non faciat ſumptum. Nec hoc Deo teſte mei compendij cauſa dixerim, ſed vt præmuniam Dominum meum & expleam officium debitæ caritatis.

Digitized by Google

Idem Ioanni Priori Norvvicenſi.

Epist. CCLI.

DVra eſt proſcriptorum conditio, ſed non tam ſuo damno quam diſpendio amicorum. Vix enim poſſunt aliquem ſalutare, qui non ilico ſuſpicetur ſub affectionis & venerationis prętextu exerceri negotiationem, & officioſos inhiare ad quæſtum. Quod ne putes mei eſſe propoſiti (cariſſime) diligentius precor, certus quod ſis me Deo propitiante neceſſariis vſque ad honorem & gloriam abundare. Non igitur tua quęro, ſed te, ſi tamen non excidiſti à gratia, & adhuc retines caritatem. Et licet excideris, te tamen quęram, eam in te deſiderans reformari, immo te in illa ſine qua non niſi deformis eris, quia poſſum diligere etiam non amantes: Non quòd te reputem inter illos, ſed etiam ſi talis fueris exprimo ſenſum. Reputabo pro munere ſi me de ſtatu tuo reddideris certiorem. Et ſi de meo curas, exilij mei quintus fœliciter expletur annus ſub Domino Cantuarienſi, qui pro libertate Eccleſiæ ſuis vel alienæ gentis ſtipendiis militat, nec in Iſrael repperit fidem. Omnes amici eius ſpreuerunt ipſum, & Eccleſiam inter anguſtias, & quod grauius eſt plurimi perſequuntur. Eſt enim prouerbium ſapientiæ: Amicus non cognoſcetur in bonis, & in malis non abſcondetur inimicus. Noſtrates manet, quod ſine dolore non eloquor, hæc ignominia ſempiterna. Nec hoc dixerim quod fidelitas Regi præſtita lædatur ab aliquo, niſi forte ſit prȩſtita contra fidem. Nam ſic interdum fides exigitur & præſtatur, vbi ſatius eſt pœnitere, quam perdita caritate ſub prætextu fidelitatis fidem periclitari. Veritas quia directa eſt non habet angulos: Et qui ſe mendacio ſolo opperit, nudus eſt; hoc proſcribendus ſenſit Adam. Non eſt iuſtus metus qui diuini mandati contemptum ingerit. Rarus aut potius nullus eſt qui non habeat arcanum Regi incognitum, & qui ex delatorum conſcientia faciat omnes ſumptus. Hęc ex caritate, quia ex ea proceſſerunt, par eſt interpretari.

Idem

Idem ſuo Nicolao. Epist. CCLII.

TEmpora ſi numeres bene quę numeramus amantes, non venit ante ſuam noſtra querela diem. Nec ſuſpiceris quod de te queri velim, cuius fidem & deuotionem a multis argumentis probatam habeo, ſed tibi conqueror quod amicos ſentio grauiſſimum paſſos eſſe diſpendium, & eo quidem grauius quod præpediente ſtupore iacturam vix reparabilem non aduertunt. Amicitiam veram, cuius initium perfectum finē quoque fideliter apud Ciceronis Lęlium, ſed fidelius ipſius virtutis experientia didiciſti, Philoſophi gentium prædicant, vt eam vitæ cenſeant præferendam: quia ſine illa ſicut iniocunde, ſic & Deo & hominibus viuitur odioſe. Hanc ego nihil aliud eſſe crediderim, quam caritatem, ſine qua quod fides catholica docet, nemo fruetur Deo. Ab hac amicos doleo excidiſſe, vt rarus ſit qui non profiteatur ſe obligatum eſſe, aut carni & ſanguini & poſſeſſionibus ſuis, aut expreſſim cauiſſe publicę poteſtati in id quod ſalua caritate non poteſt obſeruari. Quam obligationem ſi quis licitam eſſe contenderit, ego illum hæreticum eſſe non dubito, & reclamante mundo pronuntio euitandum. Ego cautiones iſtas expertus ſum, cui exulanti iam ſextus imminet annus, & quod maius eſt, Dominus Cantuar. & coexules ſui quartum peragunt, publicam procurans vtilitatem ad ignominiam noſtratum, ſuis aut gentis alienæ ſtipendiis militat pro libertate Eccleſię, pro ſanguine clericorum, pro cōſolatione populi, & non eſt qui reſpiciat eum. Non eſt in Eccleſia Anglicana qui Petrum & condiſcipulos adiuuet in remigando laborantes. Sed dices, verentur delatores, quaſi ſine eorum conſcientia nullus cum voluntas adeſt, faciant ſumptus. Et cautio pręſtita poteſtati, certe non tenet obligatio. Timēt Regem probabile quidem eſt, & magis quam Deum. Nam cum altero pręcipiente prohibeat alterum, vel contra, perſpicuum eſt cui pareatur. Exigetur fortaſſe purgatio: ſine diſpendio conſcientiæ & famæ præſtari non poterit. Conducibilius enim eſt ſubtilem prætendere reuerentiam & priuilegium cleri qui immunis eſt ab huiuſmodi iuramentis. Sed inquis, nobiſcum iure vel ratione non agitur, ſed furore. Nunquid ergo furētibus confurendū

Digitized by Google

Idem Vualcalmo NorVVicen. Archidiac.

EPIST. CCLIIII.

PRæfinit vir doctiſſimus & eloquentiſſimus ex cauſis dicendi ſumendam eſſe dictorum intelligentiam, quæ regula ſi in ſermone meo fuerit a vobis obſeruata, nõ putabor quæſtus gratia dixiſſe quippiam cui mendicandi tam deeſt neceſſitas quam voluntas. Verum dulce eſt poſt exilium quinquenne eo quo fieri modo licet cum amicis non viſis a multo tempore gratum communicare ſermonem, quis eorum ſtatus ſit explorare. Nam calculum fortunæ eorum excipere paratus ſum, & oportunitatem deſidero obſequendi. Nec diffido per gratiam Dei quin in breui facultas offeratur, cum Eccleſiæ pacem mihi videre videar accelerare, & Dominum Cantuar. & condiſcipulos Petri qui ſub tempeſtate naufragij huius in regenda naue ſudauerunt ad optatum peruenire portum iam fere cõſpicuum ſit. Nam quæ capiti ſciſmatis conſurebãt membra cointereunt: Eoque ſucciſo corpus totum neceſſe eſt interire. Vidimus, vidimus hominem qui conſueuerat eſſe ſicut Leo in domo ſua, domeſticos euertens & opprimẽns ſubiectos ſibi, latebras quærere, & tanto terrore concuti, vt vix tutus eſſet in anguloſis abditis ſuis. Illum, illũ imperatorem qui totius orbis terror fuerat, vtinam vidiſſetis ab Italia fugientem cum ignominia ſempiterna, vt his cautelam procuret aut ruinam qui catholicorum laboribus inſultabant ex ſucceſſibus & furore eius. Ergo conceptam laudem Dei ſilere quis poterit? ipſe enim eſt qui facit mirabilia magna ſolus, qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra ne ex acceptis beneficiis hominibus obligemur, qui ei ſoli debemus quod viuimus, abundamus, & nunc quam quondam in patria magis in exilio honoramur.

Idem Magiſtro Nigello. EPIST. CCLV.

INtercapedo locorum non præiudicat fidei, & amicitiæ titulus radiat clarius in aduerſis. Licet autem iam ſim quinquennis exul, & quod mihi futurum grauius crediderunt Eccleſiæ perſecutores, proſcriptus: tamen non tam ſuper iactura propria moueor, quam quia in articulo neceſſitatis fere noſtratum nullus qui naufraganti Eccleſiæ ferat opem. Nam cum multos in pace filios & amicos habere videntur, eoſque claros eruditione, & inſignes virtutum meritis, a latere eius mille & a dextris eius decem millia ceciderunt: & qui croceis induebantur, amplexati ſunt ſtercora. Sed iam per gratiam Dei turbinis impetus eneruatus eſt, & Petri nauis optatum ingreditur portum. Quod tibi ideo curaui innoteſcere, quia te gaudiis Eccleſię non ambigo congauiſurum: præſertim cum amicos recepturus ſis in pace Eccleſiæ, qui honorem & vtilitatem tuam poterunt auctore Domino promouere. Dominus enim Cantuar. qui pro omnium dimicat libertate, virum induit qui honori Eccleſiæ velit iugiter inſeruire.

Idem Hugoni Abbati ſancti Aedmundi.

EPIST. CCLVI.

QVod in ſalutatione variatur inſcriptio, cauſa in abſoluto eſt, quia vrgente tempeſtatis articulo aut nomina ſupprimenda ſunt, aut commerciis vtendum. Sed non ideo minor eſt reuerẽtia perſonarum ſi dignitatum titulus reticetur, nec caritati præiudicat cohibita libertas obſequẽdi. Nã plerumque & vt in pluribus poeticũ illud obtinet: quod licet ingatũ eſt: quod non licet, amplius vrit. Et mihi quidẽ magno futurũ erat ſolatio ſi in aliquo liceret ſedulitati meæ erga amicos officioſũ eſſe. Et ſicut in beneficiis obligari neceſſe habeo, ſic alios mihi contingeret obligare. Nõ eſt tamẽ præter vos fere quiſquam, cui in ratione dati & accepti tenear obligatus, cum omnes ſub prætextu metus inanis quęrant ingratitudinis ſuę ſolatiũ. Vnde & vobis artius teneor, qui me citra merita totiens in benedictionibus

dulcedinis præueniſtis. Ecce enim exilij mei ſextus annus aſtat pro foribus, & nulli eorum qui mihi dum florerem in patria familiares erant aut debitores, exſtiti oneroſus & , per gratiam Dei neceſſitas nondum ingruit in preces deſcendendi, quia mihi cuncta non modo ad neceſſitatem, ſed ad honorem & magnificentiam per veteres amicos miniſtrat Chriſtus. Et quidem non noſtris meritis tot coexulantes & proſcriptos exhibet in terra aliena, ſed Eccleſię ſuæ parcit & proſpicit. Dominus enim Cantuar. publicam procurat vtilitatem, pro cauſa Dei dimicat, honorem Cleri vendicat. Eccleſiæ tuetur libertatem, adhuc tamen ſuis ſtipendiis militat, aut quod noſtratibus infamiam ingerit & cauſa damnationis eſt, miſeratione gentis alienæ ſeruit ei populus quem non cognouit, & ipſius ſanguinem ſitiunt ſummi principes ſacerdotum. Quis Eccleſiæ ſtatus ſit aut Regum conditio, lator præſentium pleniſſime referet, cui quod placuerit ſecuriſſime poteritis intimare.

Idem Azoni Monacho. EPIST. CCLVII.

AFfectus ab effectu conuincitur, & plerumque ſermo bonus donum magnum tranſcendit in gratia. Quid ergo dicam qui obice tempeſtatis excluſus amicis ſeruire nequeo, nec liberum eſt mihi illis communicare vel verbo? Scribamne? ſed alienus portitor rarus intermeat. Mittam proprium? ſed meis tenduntur inſidiæ: nec eſt aliquis qui ſe in pręuiſum periculum ſponte proijciat. His ergo difficultatibus rarius & minus ſcribo: ſed certe non minus amo: facilius & verius dixerim magis. Nam vt infirmitatis humanæ conſcius, & in vetitis ſæpius attemptamur. Sed auctore Deo procella quæ colliſit Eccleſiam iam detumeſcit, & vt in ipſum confidimus prorſus euaneſcet in breui. Interim mihi propoſitum eſt gratia præeunte pro cauſa Dei & libertate Eccleſiæ Domino Cantuar. commilitare, qui cum publicæ ſeruiat vtilitati, adhuc tamen militat ſuis ſtipendiis: aut (quod probroſum noſtratibus eſt) gentis alienę. Vtinam illi quantulumcumque ſolatij miniſtraſſes, quod Deus ſcit, ob tuam quam illius magis loquor vtilitatem. Mihi autem nihil precor, niſi vt Quintilianum quem petij ſcriptum & emendatum mittas.

Idem ſuo Gaufrido. EPIST. CCLIX.

COmmunis Dominus noſter innocentiam tuam apud me ſatis reddidit excuſatam, niſi quia eam ante non credideram excuſandam. Ad quid enim proficit excuſatio, vbi culpa præceſſiſſe non creditur? Nam nec ille quem delatorem putas hoc agere conatus eſt, vt de tua dilectione aliquid ſiniſtrum ſuſpicaret. Hoc autem ſolum habeo aduerſum te, quod me tanta facilitate corruptibilem credidiſti, immo etiam corruptum. Numquid enim corruptus non eſt cui ſuggeſtionis impetus excutit caritatem? Aut ſi noſti ediſſere quæ ſit corruptio maior, quam auulſio caritatis. Certe æque neceſſarium membrum nec in membris animæ, nec in membris corporis inuenitur. Si & hæc tua culpa purgabilis eſt, eo quod ipſum genuiſſe viſus eſt zelus, fouiſſe timor, amoris ſemper indiuidua comes ſollicitudo firmaſſe. Sic & Petrus trepidauit vbi nõ erat timor, & impedire conatus eſt humanæ ſalutis myſterium, dum carnalis affectio ſtuduit ab illa Dominum præpedire. Nõ ſum adeo ſtupidus quin perpendam neceſſitates tuas, quin anguſtias ſentiam, quin metiar diſcretionem qua oportet tempori morẽ gerere, & tranſire per infamiam & famam bonam, ſeruata tamen radice fidei & virtutis. Si taces, ſi non ſcribis, cautela declinas inſidias. Expedit enim vt officiorum moderatrix prudentia ſapientis actus & verba diſpenſet. Mentis autem agitatio nulla vi poteſt cohiberi. Nec aquæ multæ prȩualent extinguere charitatem. Huius inſtinctu latorem prȩſentium emiſi, vt de amicis certificet & eos de ſtatu meo faciam certiores. Valeo enim & iocundor ſi ſic illi. Valete.

Idem VVillelmo Priori de Meriton.

EPIST. CCLX.

AVdita promotione veſtra gauiſus ſum, videns illum Domino meo & amico ſubſtitui: cui ad honorem Dei & vtilitatum fratrum neminem in tota Eccleſia cenſui præferendum. Nam quanta affectione Eccleſiam diligam nouit ille

ſolus qui dedit vt amarem mihique teſtimonium quale poteſt conſcientia reddit. Nec diffido quin per gratiam Dei in eius ſuccedatis caritatem, qui ſucceſſiſtis in ſedem: & quin apud vos illum teneam locum quem tenere conſueueram apud ipſũ. Vt autem ex animi ſententia loquar, me inter primos cariſſimos reputabat, & paucos & multos qui me præceſſerant meritis, gratia præcedebam. Nam de meritis gloriari non poſſum: & ſi voluero, videbor & ero inſipiens. Tota ergo gloriatio mea nihil aliud eſt niſi diuina miſeratio, & meritum alienum, bonorum dico, quorum poſt Deum, & per Deum, ope, ſum modicum, id quod ſum. Horum meritum eſt, quod ſupra & contra merita mea de ſtercore erexit me Dominus, & direxit, cum ſim puluis & cinis. Et nunc proſcripto in gente & terra aliena bona dedit ad abundantiam & honorem. Sed quia male mihi merita reſpondent, & caſum timeo, veſtris quas affectuoſius precor & aliorum timentium Dominum precibus neceſſe habeo adiuuari. Et hoc quidem eſt mearum ſumma precum. Lator præſentium vobis notus eſt, cum quo ſi placet ibitis ad Dominum Vvintonienſem vt negotium eius promoueatur: ſi non poteſtis mittite fidelem & ſapientem.

Idem eidem & fratribus vniuerſis.

EPIST. CCLXI.

QVociens vobis preces porrigimus, non eas de noſtris meritis ducimus promendas, ſed de benignitate veſtra quæ gratis nos diu caros habuit, & in multis ſtuduit ſubuenire. Nam quod exulibus & proſcriptis ſuccedit ad temporalium abundantiam & honorem, veſtris orationibus & meritis confidimus prouenire. Nos enim quid niſi flagella meruimus & tortores? Ipſe tamen, qui nos conſolatur in omni tribulatione noſtra, pleniſſime (quod ex conſcientia dicimus) nouit quia non hoc merueramus ab illo qui nos perſequitur, licet a Deo meruerimus grauiora. Præcepit illi fortaſſe Dominus, vt malefaciat nobis: & ſi ita eſt, odoretur ſacrificium. Vobis itaque proſtrati mente ſupplicamus attentius quatenus veſtris orationib⁹ impetretis a Domino, vt noſtri meminerit in bonũ.

Nam

Nam qui nouit figmentum ſuum nos, ſcit quid figmento expediat, hoc eſt vnicum quod poſtulamus denuntiantes in caritate quæ Deus eſt, ne de temporalibus veſtris vel cogitetis nobis ferre ſubſidium. Sit quoque vobis Eccleſię cauſa & Domini Cantuarienſ. opoſius commendata, quia ipſe pro libertate Eccleſiæ dimicans, ſtipendiis propriis & laboribus, omnium ſeruit vtilitati.

Idem Ioanni de Tilebia. EPIST. CCLXII.

AVdita ſanitate tua & verbo ſalutis quo me tua dilectio cenſuit honorandum, gauiſus ſum medicatione reuerſus in tempora meliora quibus & Eccleſia Dei pace debita, & nos ſub optimo Domino ſocietate gratiſſima gaudebamus, vbi Philoſophiæ meditatio, executio iuris, officiorum mutua communicatio, collatio litterarum, diſceptatio vtilis & iocunda tædium propulſabant, & contrahebant moras temporis, vt fere ſemper ad agenda videretur Auguſtum. Sed dum hoc loquor, iam mihi videor intueri amicum cui ſermo dirigitur. Philoſophus enim eſt auditis indignari ſermonibus, & mihi ex caritate compati quaſi languenti, vel erranti, vel alterutrum ſimulanti. Timeo namque ne ex præteritorum laude præſentia videar accuſare, & amator huius proſperitatis quæ videtur aduerſitas, & non eſt, aculeis ſuperari. Sed ſi ita eſſet, fruſtra per ſpiritum qui rotas propheticas ſibi inuicem cohærentes & connexas agit & erigit & ſiſtit cum Patribus & filiis Prophetarum, Chaldeam Chanaam Ægyptum perluſtraſſem, aut peragraſſem deſertum, aut tranſcendiſſem montes Samarię: & poſt Babiloniam captiuitatem ſine cauſa rediſſem ad domum Domini: non illam dico manufactam quæ hircorum & vitulorum ſanguine expiata purgatione vmbratili irreparabiliter exciſa & euerſa eſt miniſterio Romanorum: ſed illam in quam Apoſtolus introducens, & potans me quatuor fluminibus paradiſi docet omnem mundi ſupellectilem vt ſtercora contemnendam, vt ſolum in quo omnes theſauri expetibilium ſunt lucri faciam Chriſtum. Et quidem vt ad tuos gentiles tranſeam, non modo Stoici, ſed etiam Epicurei, & omnium Philoſophantium ſectæ rerum mundialium con-

temptum prædicant: Et ſi eis vtendum pro neceſſitate conditionis & temporis probabiliter arbitrentur, ſi contriſtari de dormientibus, eorum duntaxat eſt qui ſpem non habent, nonne probroſum eſt Chriſtiano præſertim Philoſophum profitenti ſuper amiſſione temporalium macerari? Non eſt tamen (vt inſipientium verbis vtar, accuſantium fortunam aut defendētium, quod ei debeā imputare: quia ſic temeritati malignantium in mei conſolatione occurrit gratia, vt per miſericordiam Dei antiquorum beneficiis amicorum (ſi forte veniatur ad calculum) plus collatum mihi videri debeat quam ablatum: ſed & hęc ipſa procella iam Deo propitiante detumuit: & pax Eccleſię videtur aſtare pro foribus. Tu interim paſce oues noſtras non iuxta, ſed intra tabernacula paſtorum. Valete.

Idem Nicolao Vicecomiti Eſſexiæ.

EPIST. CCLXIII.

COmites a ſocietatis participatione dici quiſquis ignorat, ignarus eſt litterarum quas liberalis inſtitutio primas tradere conſueuit. Nam ſicut alij præſules in partem ſollicitudinis à ſummo Pontifice euocantur vt ſpiritualem exerceāt gladium, ſic a principe in enſis materialis communionem Comites quidam quaſi mundani iuris præſules aſciſcuntur. Et quidem qui hoc officij gerunt in palatio iuris auctoritate, palatini ſunt: Qui in Prouinciis Prouinciales. Vtrique vero gladium portant, non vtique quo carnificinas expleant veterum tyrannorum, ſed vt diuinæ pareant legi, & ad normam eius vtilitati publicæ ſeruiāt, ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum. Tu ergo quia Prouincialium vices agis, prout loci & nominis index eſt titulus, vtinam ſic exequaris quod exigit princeps, ne offendatur is qui aufert ſpiritum principum, terribilis apud Reges terræ, cuius Eccleſia ſponſa eſt, qui in ſacerdotij ſui ſic animaduertit contemptores & malefactores quaſi pupillam appetierint oculi ſui. Quæ enim ſibi ſapiens optat, tibi dator ſapientiæ largiatur. Tibi debitor ſum, & de affectione quam ad me & meos habes quantas poſſum gratias ago, certus quod

condignas rependet Altiſſimus, & benigniſſimus retributor. Status meus auctore Deo iocundus eſt, ſed de tuo & amicorum certiorari deſidero, & ſecure poteris quod placebit latori præſentium intimare. Valete.

Idem Petro Scriptori. EPIST. CCLXIIII.

ZElus quem habes in Domino mihi notus eſt a multis annis vt te ſciam ſuper Eccleſiæ ſtatu non poſſe non moueri. Quippe, ſydera quis velit, mundum videre cadentem, expers ipſe ſollicitudinis pręſertim ſi caritas vrgeat, vt nihil humanum a ſe reputet alienum. Talis quidem nuper erat facies mundi, cum ab Aquilone & occidente in orientem irrupiſſet & auſtrum, maximam vt videbatur, partem deiectura ſtellarum, ſed flauit in Italia Spiritus Sanctus, contriuitque ſciſmatis caput vt ei iam latera contabeſcant, & membra commoriantur. Non eſt enim medicus, non incantator, qui ea de manu Domini poſſit eruere. Spes ergo fidelium eſt, quod in breui deſcendet in AngliamSpiritus idem, vt illam quoque ſerenetEccleſiam, aduentuſque eius multa produntur indicia. Vtique condiſcipuli Petri qui miniſterio nauigandi diutius vexati ſunt, ſibi videntur apprehendere portum, & optata littoris ſtatione gaudere, intati ad comprandendum Chriſto. Ceterum quia deſideranti animæ nihil ſatis feſtinatur, mihi quid reſponſurus in ore habeas videor intueri. Noui ſiquidem feſtinationem perſpicaciæ tuę. Dices ergo vnde hæc non confidentia ſed præſumptio? quibus quod vaticinaris aprobas argumentis? vnde promiſſa doces eſſe complenda? pollicitis diues quilibet eſſe poteſt. Nonne flagella duriora meruiſtis a Domino? Ad quod ego: Expecta modicum & videbis gloriam Dei: Tunc publicabuntur argumenta, quibus non miraberis nos crediſſe: memineris quod cum obſideretur Ieſraël in Samaria, & nulla ſpes euadendi pateret obſeſſis, ille qui incredulus fuit, quod vno ſtatere modius ſimilæ aut ordei modij duo venderentur; in craſtino in porta Samariæ vidit quidem quod Propheta dicente non credidit,

Digitized by Google

nec indigeo quidem, mihi concupiſco vel exigo, ſed vt proſpicias tibi. Noſti ſiquidem quod Dominus Cantuar. qui tibi iure multiplici Pater & Dominus eſt, ſuis & gentis alienæ ſtipendiis cum grauiſſimo periculo ſuo & omnium ſuorum Eccleſiam Dei à ſeruitute nititur liberare, & vix in aliquo fidelium ſuorum reperit fidem. Tu ergo ſi ſapis vel nunc dum licet prouide tibi, redime tarditatem, communica neceſſitatibus eius vt conſolationi poſſis communicare. Alioquin timeo ne tibi damnoſa fiat familiaritas quam cum excõmunicatis eius habuiſſe diceris & habere. Nec ſolum Regem timeas: quia & prodeſſe & obeſſe poſſunt Eccleſiaſticæ poteſtates. Hæc tibi ſecreto tanquam amico dixerim, vt pote qui a præfato Domino Pictauenſi te ſi quid aduerſi immineat, ſæpe numero iuſſus ſum præmunire. Si vero voluntas adeſt, facultas tibi non deerit. Valete.

Idem BaldeVVino de ValleDarij.

EPIST. CCLXVI.

QVi te loquentem vel ſcribentem audit, meminiſſe poteſt officij quod primum exercuiſti in curia quando ſub Rege Stephano, & cum præfato Richardo militabas adhuc pene puer. Solebas eſſe ingenij perſpicacis, & ad omne & omnium ſuper omnes coætaneos tuos promtus obſequium, antequam te Grammaticorum immergeres turbis. Ergo quæ loqueris partim antiquam inſtitutionem redolent, partim doctrinam modernorum. Inde eſt quod licet antiquam pellem mutare nõ poſſis, te tamen litteræ faciunt inſanire. Sed vt olim ſcire conſueueras, ſanus inſanis videtur furioſus, & ebriis lucernæ duplicari: Et frequens eſt vt homines beſtias putent, & vt ſui non meminerint aut ſuorum. Quod tamen tibi tuique ſimilibus imputari non debet, quibus tam natura quam mos patrius ebrioſitatem ingerit, vt ieiuni ſobrij eſſe non poſſint. Moribus enim Thebani eſtis. Sic Agaue filium pro vitulo immolat, & quiſque apud vos ſe & ſua ſacrificat Baccho. Cũ Cerere tamen & Baccho lis eſt. Sed in ceruiſia quæ apud vos vincit, regnat, imperat, præualet Ceres, & ingenia veſtratum acuit vt Fran-

Digitized by Google

ciam noſtram veruecum patriam credas, & Francos eſſe veruecеs. Quod vnde tibi in mentem venerit neſcio, niſi ex prædicta cauſa, vel quia tu cum gente tua, noſtra id eſt Francorum cornua times, Nos Francos ebrioſos putas, ac ſi loripes rectum derideat, Æthiops album. Sed hæc & ſimilia veſtratibus licent, immo & decent. De cætero ſi nondum ebrius es inſta' oportune importune Britoni ſuper Epiſtolis beati Ieronymi, & latori præſentium quam poteris opem feras ſaluis proprietatibus. Valete.

Idem Magiſtro Odoni. EPIST. CCLXVII.

AD exilij & proſcriptionis meæ cumulum nihil acerbius potuit acceſſiſſe, quam vt mihi ſubtrahatur ſolatium literarũ, quę præeunte gratia mẽtẽ purgãt a vitijs, notitia veritatis illuſtrant, accendunt caritatem, exercitio ſui virtutes ſtabiliunt & confirmant. Dum his operam dare licuit ſub alis veſtris, & rotam in medio rotæ cum Propheta, immo cum filiis Prophetarum doctrinæ veſtræ beneficio contemplari, & audire per os veſtrum quid Spiritus loquatur Eccleſiis, mihi Regis Anglorum indignatio licet multa gratis abſtulit, tamen magnum viſa eſt attuliſſe compendium, adeo vt fructuoſa videretur eſſe iactura, iocunda læſio, & grata iniuria. Sed cum auulſus ſum a pedibus veſtris, tunc primum diſpendij & læſionis aculeos expertus ſenſi, & quidem non ſolus, eo quod omnium fere ſcolarium iactura communis eſt, non quia deſint qui dicendi profiteantur officium, ſed quia deſunt qui doceant. Magiſtri enim ſũt plurimi, ſed operarij pauci: vt pleriſque eorũ ſedentibus in curru Eunuchi Æthiopis ruminantibus legem, miniſteria præconantibus & verborum floſculis exquiſitis picturantibus ſpeciem verbi Dei, merito dici poſſit: Putas intelligis quæ legis? Redijt iterum miſerationis Elogium, quia adhæſit lingua lactentis ad palatum eius in ſiti: paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. Horum vnus ego ad quem ibo niſi ad illum qui panem diſcipulis frangere conſueuit, vt digeri poſſit & tranſire in alimenta ſcientiæ & morum? Alios namque didici integros & duros opponere panes, quib us auditores facilius poſſunt ſtrangulari quam refici. Preco ergo

ſi placet, vt mihi reſcribere dignemini in quo libro reperta ſit gloſa quæ Auguſtini concepta nomine tradit Iudęos celebraſſe ſeptimum diem, ſeptimam ſeptimanam, ſeptimum menſem & cet. Nam ſecundum M. Petrum ter in pſalterio poſita eſt & in Epiſtolis ſemel. Nec ob hoc quæro quia ſeptim'ānus ſeptimę decadis ibi dicitur iubilæus. Conſtat enim quomodo ſoleat hic articulus explanari. Sed quia certum eſt Iudæos numquam iubilęum id eſt quinquageſimum celebraſſe. Aut ſi quis hoc credit dicat quando. Nam reuinci poterit argumentis, & ſcio quod in veteri teſtamento non legitur. Quod vtique non tacuiſſent qui minima retulerunt: Et ſi hoc aliquis dicit expoſitor, ſic fortaſſe accipiendum eſt, vt dicantur feciſſe quod de neceſſitate mandati facere tenebantur. Nam in ſcripturis modus loquendi celeberrimus, vt aliquid enuncietur ſimpliciter quod niſi ſub alicuiuſmodi diſtinctione fidelem non recipit intellectum. Hoc & iura ſpeculantibus notum eſt, & vulgato probatur vſu. Sic dicitur aliquid eſſe de iure, cum de facto conſtat eſſe contrarium, & eandem rem alius de iure, alius de facto dicitur poſſidere. Scienti legem loquor, & ei qui nutritus & tritus eſt examinare ſermones, & vim ponderare verborum: ſi quis celebrauit Paſcha nobilius: Si quis piſcinam conſtruxit, ædificauit aquę ductus, aut quid fortiter fecit: aut contra ſi maledicenti pepercit, aut ſerui miſertus eſt delinquentis, hoc auctorum diligentia tranſit ad poſteros. Numquid ergo probabile eſt & credibile quod ſolemnitatem iubilæi potuerint reticere? vbi quęſo legitur reſciſſa venditio? vbi reſtituta hęreditas? vbi ſeruorum generalis emancipatio? vbi à ciuitate refugij proſcriptus homicida poſt mortem ſummi Pontificis inuenitur in patriam rediſſe? vbi aut quando indicta ſabbata celebrauit terra? Certè Ieremias teſtis eſt, quod nec ſeptimum celebrauerunt patres eorum: Et cum tempore Sedechiæ ad comminationem Propheticam ſe ad illius ſolemnia celebranda coram Domino obligaſſent. Et profeſſionem firmauerunt iuramento, verbo tenus quidem ſeruos & ancillas emancipauerunt, ſed eos incontinenti reuocauerunt in ſeruitutem. Quis ergo credat, præſertim hoc non docente ſcriptura, quod iubilæi legitimos executi ſint ritus? Sed nec

Digitized by Google

poſt captiuitatem ſub Eſdra & Neemia docet ſcripturæ canonicos hoc habuiſſe negotij, cum tamen ea quæ geſta ſunt diligentius exequatur. Quin potius per Prophetas ſæpe Dominus comminatur ſe terræ legitima daturum ſabbata quæ inobediens populus denegabat. De Machabæis certum eſt quod bellis occupati tantis ociis & ſolemniis vacaſſe nequiuerint. Exinde vſque ad Chriſtum medium tenuere cuncta ſilentium. Et ſub Romanis principibus inualeſcebat diuinæ legis tam ignorantia quam contemptus. Ad hæc quanta poſſum deuotione ſupplico quatinus ſi habetis aliquam expoſitionem Ieremię in Marcum eam mihi ſi placet communicetis, aut ſi non habetis vos ipſi apponite quia opus ſanctum eſt, & tam Eccleſiis quam ſcolaribus auctore Deo gratiſſimum. Nec deerit oportunitas ſcribendi, ſi Dominus inſpirauerit voluntatem.

Idem Bartholomeo Exonienſi Epiſcopo.

Epist. CCLXVIII.

Alterna fortuna rerum vices mortaliumque conditionē nunc deijcit, nunc extollit. Rectius tamen dixerim & verius quod is qui ventis & mari imperat, exigentibus hominum meritis in poliſi mundana, re ſ. publica degentium in hoc ſeculo ſeditiones eſſe patitur, & interdum quaſi procellas excitat, nunc eas beneplaciti ſui miſeratione compeſcit. Hac autem ipſius diſpenſatione nuper accidit quod illuſtris Rex Angliæ licet ſæpe ſolemniter & publicè iuraſſet ſe in hominium Chriſtianiſſimi Regis vlterius quo ad viueret non rediturum, ſaniori conſilio acquieſcens propoſitum mutauit, & in proximo Epiphaniorum die apud Montem mirabilem in pago Carnotenſi ad memoratum Regem ſupplex acceſſit, ſe liberos, terras, vires & theſauros, exponens vniuerſa contulit in arbitrium eius, vt omnibus vteretur, abuteretur pro voluntate, retineret, auferret, daret quibus & quantum vellet pro libitu, nulla prorſus inſerta vel adiecta conditione. Secretas quoque eidem per internuntios obligationes ante præſtiterat, ſed nulla eorum occulta eſt, quin vt credimus publicetur

blicetur in breui. Eum ergo benigne manſuetiſſimus princeps recepit, Deo gratias referens qui ipſius animum emollierat, & ei qui ſalubri conſilio adquieſcens debita humilitate Eccleſiæ & populis vtilem quærebat pacem. Sic in hominium eius reuerſus eſt fide corporaliter præſtita, quod ei tanquam Domino cui ante regnum ſuum hominium & fidelitatem fecerat, fidem ſeruabit contra omnes homines, eique præſtabit auxiliũ & obſequium, quod Regi Francorum Normannorum Dux pręſtare debet. Inde ſibi dextras & oſcula dederunt. Reſtituitque Rex Francus Anglico Britones & Pictauos, accepta prius ab eo cautione quod ei caſtra & terras ab initio diſſenſionis huius ablatas reſtituet, pacemque ſeruabit: compenſatione homicidiorum & incendiorum hinc inde admiſſa. Die verò ſequenti filios ſuos adduxit Henric. & Ricar. quorum primus hominium & fidelitatem fecit Regi Francorum de Comitatibus Andegauenſi & Cenomanenſi. Nam ipſe Rex in hominio Comitis Theob. pro Turonenſi remanet. Alter vero præſtita fidelitate ſimiliter & hominio Pictauienſem receptat Comitatum. Huius pacis pręcipui inuentores fuerunt Comes Theob. & frater Bernardus de Grandimonte, qui primi cum regibus conſcij fuerunt ſecretæ obligationis, cuius feci ſuperius mentionem. In hac autem honorum diſtributione Franci Regno ſuo arbitrantur plurimum eſſe proſpectum: eo quidem magis quo cum acerbiori dolore meminerant Henricum filium Regis angliæ Regi Francorum pro omnibus hominium feciſſe quando inter ipſum & filiam eiuſdem Regis Anglię ſponſalia contracta ſunt. Receperat ante paucos dies Rex Anglorum per ſanctiſſ. virum Priorem de monte Dei, & iam dictum Bernardum de Grandimonte pro Cantuarienſi Archiepiſcopo commonitorias Domini Papę, quarum tibi exemplum mitto, paciſque probandæ ſpem dederat, ſi modo Dominus Cantuar. ei coram hominibus ſpeciem humilitatis prætenderet, perſuaſeratque viris religioſis quod eum in omni honore & libertate Eccleſiæ totius regni poſt ſe Dominum & principem conſtituere diſponebat, vnde eorumdem conſilio accitus Archiepiſcopus a rege Chriſtianiſſimo, cum coexulantibus ſibi huic colloquio interfuit, & in omni humilitate flexis genibus ad Regis ſui pedes acceſſit in conſpectu omnium: hac forma verborum

vtens. Miſeremini mei Domine quia pono me in Deo, & vobis ad honorem Dei & veſtrum. Sed Rex qui pacem promiſerat Eccleſię, dum timebat ſuam poſſe turbari, ſucceſſibus nouis elatus prærupit in contumeliam ſupplicantis, & impudentia loquendi promeruit, vt qui antea minus verus, nunc a Francis habeatur & inurbanus. Et vt cauſam ſuam quam omnes iniquam nouerant coram ſanctiſſimo Rege & aliis principibus iuſtificaret contumelias & fabulas hoc fine concludit. Nihil Domine mi Rex & vos ſancti viri & principes qui adeſtis aliud ab Archiepiſcopo peto, niſi vt mihi ſeruet conſuetudines quas quinque proximi anteceſſores ſui, quorum aliqui ſancti ſunt, & miraculis coruſcant meis obſeruauerunt, quas & ipſe promiſit, & hoc in præſentia veſtra tanquam Presbyter & Epiſcopus ſimiliter ſine malo ingenio mihi polliceatur. Hæc eſt enim ſola cauſa diſſenſionis inter me & ipſum, quod eas infringit, & quaſdam earum cum obſeruatoribus ſuis, apud Eccleſiaſticæ libertatis profeſſores eſſe permiſit aſſertores iuſtitiæ, & teſtes legis aſſeuerantis quod nec exilium nec proſcriptionem dum modo illa vigeat, pro ipſa fidelis debeat formidare. Omnes cauſæ noſtræ articulos tenes, iuramentorum quæ a nobis exacta ſunt, noſti conceptionem: vt in hac parte diligentius explananda non oporteat immorari. Sed forte dices quia pridem propoſita mutabitur formula iuramenti, nec cogetur aliquis in reprobarum conſuetudinum verba iurare, contentus erit exactor iuramenti, ſi fidelitatis ſeruandæ ſibi ſuccinctim abſolute verba præſtentur: Ita quidem vt non adjiciatur fidem Eccleſiæ & prælatorum obedientiam ſaluam fore. Nam, vt aiunt, iſtis nec vult, nec voluit præiudicare, quod nec exigitur iuramentum. Verum ſi pręiudicare non debet quare neceſſariæ ad ſalutem obſeruationis non licet fieri mentionem? Si præiudicat qua conſcientia præſtabitur a fideli? Conſilium inquis ſapientum eſt cum pro bono pacis & omnium ſuſpicione vitanda, tum pro adipiſcenda materia gerendorum, vt neceſſariis & amicis poſſit quiſque officioſus eſſe. Nunquid amicorum & nugantium familiarium fauore, qui nos deſeruerunt in aduerſis relinquendus eſt pater miſericordiarum qui nos conſolatus eſt, & conſolatur in omni tribulatione, immo nec tribulationis

nos permittit habere ſcientiam : ſuadent alij vt iuremus. At ille dat conſilium non iurandi : cui nam putas eſſe credendum? Ego certe Dei pro me incarnati & mortui conſilium fidelius & ſalubrius credo, & illum frontis attritæ eſſe non ambigam, qui ſuum duxerit prįferendum. Vt ergo cæteras maiores & tibi notas exilij &. proſcriptionis cauſas taceam, quia Chriſto iuramenta diſſuadenti credidi, proſcriptus ſum : cui quicumque non credit longe periculoſius proſcribetur : Nam in conuentionibus & promiſſis æque fidelis eſt. Nec dico quod omne licet a malo procedat, ſit illicitum iuramentum; habet enim interdum veniam : cui locus omnino non eſt niſi cum occurrenti culpæ ratio cauſæ veniam impetrarit. Locum iſtum prętereo Deo potius diſcutiendum & conſcientiis ſingulorum : ne ſi quid argutius prout ratio ſuggerit, elocutus fuero, in aliorum & fortaſſe innocentium, qui iuramenta præſtiterunt ſuggillationem, ſpiritum videar effudiſſe. Malo enim moderationis habena calamum cohibere, quàm diuinæ legis articulos congerere : qui & ſi recte prolati fuerint, interdum non niſi ad ſubuerſionem proficiunt auditorum. Tranſeo ergo ad illa quorum tu dediſti materiam, orans, obſecrans, & obteſtans vt non deficiat fides tua : nec credas ſpiritui eorum qui ſuum Neptunum ſequentes ipſo mediante properant ad Plutonem, & deſcendunt in infernum viuentes. Loquantur interim quod voluerint : iactitent ſe aduerſus Chriſtum Domini præualuiſſe in vanitate ſua, perditio eorum aſtat pro foribus quorum gaudium eſt ad inſtar puncti : Et gloria, ignis, ſtercus & vermis. Qua via in breui Deo propiciante ſcies, & tinnient aures eorum à ſibilis & clamore fidelium, quibus pauperes Chriſti fuerunt in ſibilum & deriſum. Nec dubites niſi forte tibi perſuaſum ſit mortales non eſſe morituros, quin in ſententiam anathematis reponantur : Qui fraude tacendi & mentiendi aſtutia meritos laqueos viderunt euaſiſſe. Hoc autem

amicis noſtris (ſi qui tamen noſtri ſunt) non fortunę perſuadere memineris, vt non fleant ſuper nos. Et vtinam ſuper ſe ipſos flere non debeant, quia nobiſcum agit Altiſſimus, verbere tamen deducto quo modo pater ſereniſſimus cum filiis cariſſimis agere conſueuit. Ceterum tibi compatior qui minorem ſecuritatem in portu quam in naufragio reperiſti. Sed ſi tibi Deus vel ad modicum patientiam dederit, tibi quod indubitata fide pronuncio, naufragi de quibus deſperatur citiſſime poterunt & volent opitulari. Sta ergo in ea conditione in qua a Domino vocatus es, & ſaltem quatenus ſine periculo potueris diuinę legis aſſertor exiſte. Satis humanum eſt quod dico propter infirmitatem carnis noſtræ, quia niſi qui legis cuſtodiam periculis omnibus anteponit, ſaluari non poſſe teſtis eſt beatus Apoſtolus & tota concio perfectorum. Scripſi homini pro quo ſollicitaris, & credo quod ab ipſo per latorem præſentium de ſtatu eius qui Deo propitiante bonus eſt certiorabeƌris. Amicos noſtros ſaluta diligentius quorum nomina ſicut paginę ſubducta, ſic animo portitoris confido multiplicatis precibus eſſe impreſſa. Valete.

Idem Simoni Priori de monte Dei & Ilgeberto de valle Sancti Petri.

EPIST. CCLXIX.

VEnerabilibus Dominis & amicis Priori de monte Dei, & I. de Valle Sancti Petri ſuus Ioannes Sareſb. ſalutem & in cauſa Dei proſperari. Poteſt veſtra meminiſſe diſcretio, quod nunquam Domino Cantuar. placuit vt Apoſtolici mandati fines exequi differretis, adquieuit tamen fratri Bernardo ſucceſſus feliciores promittenti, ſi vſque in aliud colloquium deliberandi ſpacium regi indulgeretur. Pollicebatur enim ferocitatem hominis interim in manſuetudinem conuertendam. Sed ecce ex litteris quas nuper accepi luce clarius patet quia & legatio Domini Pictauienſis procurata eſt in fraudem Eccleſiæ & noſtram. Et vtinam ipſa dilatio non habuerit dolum: nam hoc rei exitus declarabit, dum nos promiſſam expectamus manſuetudinem, ille ſollicitus agit quo-

modo honorem Dei ſubruat, & totam ſubuertat Eccleclesiæ libertatem. Quid ni faceret? Explorauerat vires veſtras, & iniquitate ſua (non dico) meruerat quoniam falſum eſt, ſed ſubripuerat fauorem omnium: & ille qui ſolus in tantę difficultatis articulo honorem Dei auſus eſt proteſtari, omnibus in deriſum & ſibilum datus eſt, & quaſi ab vniuerſis conſputus abſceſſit. Nonne de cætero facilem poterat iniquitas armata conſiliis & fauore ſperare triumphum? Inſtiti vt conſuluiſtis apud Dominum Remenſem vt fratri Bernardo ſcriberet, ſed non adquieuit, dicens litteras ſuas non profuturas, quia crediteum fauere parti aduerſæ. Frequens enim eſt, vt qui nihil habere prędicantur, aut rem aut gloriam plurimum concupiſcant. Non placet Domino Cantuar. me aut aliquem ſuorum intereſſe colloquio præter Magiſtrum Lombardum Romanæ Eccleſię ſubdiaconum, quem inuenietis in familia Domini Senonen. Vos autem illuc producat Dominus in ſpiritu & virtute Heliæ, & gladium Phinees cum zelo quem habetis dirigat & roboret in manibus veſtris. Nec timeatis a facie vel multitudine hominum, quia plures & fortiores nobiſcum ſunt quam cum illis. Scribit Remenſis Archiepiſcopus pro cauſa noſtra Domino Papę, præcipiens litteras ſuas ad meum formari arbitrium: promittens etiam ſe neceſſitatibus noſtris quandiu res exegerit affuturum. Viriliter agite quæſo dilectiſſimi Domini, & dilationis periculum executionis officioſitate & diligentia compenſate, vt per vos innoteſcat quoniam quicquid vltra quod obtulit, à Cantuar. exigitur, non modo poteſtatis exceſſus eſt, ſed plena & planę infidelitatis indicium. Vnde ſunt quidam vt ſcitis in excuſationem erronei conſilij prætextu ſanctitatis veſtræ: ſed nunc pateat ex profeſſione veritatis & libertate ſpiritus, quod numquam illi conſenſiſtis errori. Vbi enim ſpiritus Dei, ibi libertas eſt: Et vos proculdubio veritas liberabit. Valeat ſemper & proſperetur in Domino ſanctitas veſtra, noſtri memor iugiter apud Deum, & quatenus honeſtati expedit apud homines.

MMm iij

Digitized by Google

Idem Ioanni Pictauenſi Epiſcopo.

EPIST. CCLXX.

GRandis eſt apud nos expectatio præſtolantium quid paritura ſit collatio illuſtris Regis Angl. & Sanctorum Grandimontan. qui pro celebritate, vtinam nominis, quam in Eccleſia Dei ſubito nacti ſunt, pacem Eccleſiæ ſtudeant procurare. Creduntur enim talentum gratię principum in tantum meruiſſe & percepiſſe a Domino, vt diſpenſatio regnorum quatenus ipſi permiſerint eorum committatur arbitrio. Fama ſiquidem præconatur quod in eorum manibus ſunt conſilia & opera Regum. Quia ergo vos eorundem ſanctorum non dubito amatores, & familiares eſſe confido, quanta poſſum prece inſtantia quatinus eos per gratiam vobis diuinitus collatam adhibita omni diligentia animetis, vt in colloquio quod cum præfato rege habituri ſunt, ſi tamen nondum celebratum eſt, proſpiciant Eccleſiaſticæ paci, quæ Deo teſte ipſi Regi longe erit vtilior, quam illis qui ſe & ſua omnia gaudent expoſuiſſe pro Chriſto. Siue enim viuant; ſiue moriantur Domini ſunt, & ſecundum multitudinem laborum & dolorum quibus ad modicum flagellantur, conſolationes eius expectant in miſericordia vberi. Quid autem à iuſto iudice cuius voluntas omnipotentia eſt, poterit niſi pœniteat expectare? qui gratis perſequitur & torquet innocentes? Aut quis erit pœnitentię fructus, niſi corde contrito & humiliato confiteatur culpam, componat iniuriam, damna pro facultate reſarciat, & ſimilia in poſterum cauere diſponat. Si verò memorati ſancti tanto Domino tam ſincero amico victi ſpe vel timore dicenda tacuerint, quis eum de cætero ſtatuet contra faciem ſuam? Quis a domo eius auertet gladium Domini, qui potenter potentius punit, torquet & aufert Spiritum principum? Ecce cum Teutonico tyranno quid egerit, quem ſicut fama publica eſt apud nos velut illam ſtatuam quam Nabucodonoſor vidit in ſomnis podagra percuſſit in pedibus, vt incedere nequeat niſi ſtipatorum auxilio fulciatur. Et quidem ſpes eſt in breui pateat ruinæ magnæ, Chriſtoque quem in membris

perſequitur dum libertatem Eccleſiæ ſubuertere quærit, concedat gloriam vel inuitus. Iter autem Ieroſolymitanum quod a Regibus diſpoſitum eſt, quid proderit, ſi non ante pax reddatur Eccleſię? Nam cùm ætate noſtra maximi & plurimi principes ſimilem peregrinationem fuiſſent aggreſſi, rei miſerrimus & Eccleſiæ dolendus euentus edocuit de rapinis & iniuriis oblata munera Deo non placere, dum ingrati labor obſequij prorſus in contrarium propoſito ceſſit euentum: ſui inconſolabiliter lugent ſimiliter incedentem & patientem ſimilia Comitem Niuernenſem, quem non Parthorum iacula, non Syrorum gladij, vt nec glorioſa mors viri fortis aliquid conſolationis afferret: ſed lachrymæ viduarum, pauperum gemitus, Eccleſiarum querelæ creduntur inglorium extinxiſſe. Licet autem ſit in finem bienij memoratæ profectionis dilata neceſſitas: tamen ſi ad honorem Dei & demigrantium ſalutem inchoari debet aut peragi, tempus breue eſt. Nam prouerbio Francorum dici ſolet: ſtulto dormientę terminus creditoris accelerat. Dormit ſtultus, ſed vſurę non dormiunt. Sed quid eſt quod vos in hac parte ſollicito, qui indeſinenter & ſupra vires hanc ſollicitudinem geritis: niſi quod ſcio vos multam ad tantum principem tam bonum Domini habere caritatem, vt ſalutem eius & honorem, quod quidem & ego facio, cupiatis vt veſtrum. Vir enim eſt omni laude maior, ſi Eccleſię Dei vt oportet deferret magis, & cum his modeſtius ageret, qui cum eo contrahunt aliqua ratione, & impetu iræ, vel alterius reprimendi affectus ad menſuram Regiæ grauitatis linguam cohiberet & animum. Alias autem naturæ pariter & gratiæ tot & tantis dotibus præditus eſt, vt ei principum nullus, quod magis crediderim, vel admodum rarus, quod indubitanter dixerim ſimilis inueniretur in orbe. Timeo verò ne vobis apud eum nocuerit fides & officioſitas veſtra, eo quod colloquium ſicut ad honorem eius volebatis, non potuiſtis a Cantuarienſi Archiepiſcopo impetrare. Vnde precor attentius, vt mihi quis illius verbi fuerit exitus, & quę circa vos ſunt & veſtrates ſignificare dignemini. In negotio autem quod vobis pręſentium lator exponet, ſic procedat diligentia veſtra ſicut maxime videritis expedire. De his vero qui Romam profecti ſunt, nihil ahuc certum teneo, ſed cum innotuerint

referenda, data diuinitus oportunitate meo ſtudio procurante proficiſcentur ad vos.

Idem Hugoni de Gant. EPIST. CCLXXI.

Actiones gratiarum debitas parturit animus. Sed vt ait Propheta vires non habet parturiens. Nam deuotionis effectum ſuſpendit hactenus perſecutionis acerbitas, ſed affectum, qui in partum gratulationis erumpere geſtiat, nulla vis poteſt aut potuit cohibere. Et quidem Deo propitiante iam in eum calculum Chriſti & Eccleſiæ ſuæ cauſa perducta eſt, vt de cętero periclitari non poſſit, eo quod ſciſmatis capita defecerunt, & Anglicanę Eccleſiæ malleus comprehenſus in operibus ſuis de cætero cui innitatur inuenire non valet. Ventum erat ad ſummum, vbi conſtat habitudines periculoſas eſſe, cum ille qui ſollicitando tam curiam quam ſciſmaticos, Fredericum videlicet & complices ſuos videns ſe hac via non poſſe proficere apud Dominum, & aduerſus Chriſtum eius, tranſmiſſa legatione transfugit ad Italiæ ciuitates, promittens Mediolanenſibus tria mllia marcarum, & murorum ſuorum validiſſimam reparationem, vt cum aliis ciuitatibus quas corrumpere moliebatur impetrarent à Domino Papa & Eccleſia Romana deiectionem vel tranſlationem Cantuarienſis Archiepiſcopi. Nam ob eandem cauſam Cremonenſibus duo milia marcas promiſerat. Parmenſibus mille, & totidem Bononienſibus. Domino vero Papæ obtulit quod eum data pecunia liberaret ab exactionibus omnium Romanorum, & decem milia marcas adiiceret: Concedens etiam vt tam in Eccleſia Cantuarienſi quàm in aliis vacantibus in Anglia paſtores ordinaret ad libitum. Sed quia fidem multa promiſſa leuabant, & in precibus manifeſta continebatur iniquitas, repulſam paſſus eſt, & quod per ſe impetrare non poterat, Regis Siculi viribus conatus eſt extorquere. Sed nec ille licet toto niſu ad hoc Syracuſanus Epiſcopus, & Comes Robertus de Baſſenuilla multiplicatis interceſſoribus laborauerint, exauditus eſt pro ſua reuerentia & potentia vel gratia, quamuis eam in Eccleſia Romana plurimam habeat. Dimiſſi ſunt ergo nuncii Regis impotes voti, hoc ſolum impetrato, vt

Dominus

Dominus Papa mitteret nuncios qui pacem procurarent, Gratianum .ſ. Subdiaconum, & Magiſtrum Viuianum vrbis veteris Archidiaconum, qui munere aduocationis fungi ſolet in curia. Eos tamen ante præſcripta forma pacis ſacramenti religione aſtrinxit, quod præfinitos terminos non excedent: mandatis quoque adijciens, vt à Regis ſumptibus contineant niſi pace Eccleſiæ impetrata, & ne vltra diem qui præſtitus eſt aliquam faciant moram. Forma autem pacis quæ Archiepiſcopo expreſſa eſt nihil inhoneſtum continet, vel quod Eccleſiam dedeceat aut perſonam, nec auctoritatem eius in aliquo minuit, quin liberè omni occaſione & appellatione ceſſante in ipſum Regem, in Regnum & perſonas regni ſeueritatem Eccleſiaſticam valeat exercere, prout ſibi & Eccleſiæ Dei expedire cognouerit. Conſilium tamen amicorum eſt, eorumque ſapientum, vt dum pacis verba tractantur mitius agat, & multa diſſimulet: poſtea (ſi quod abſit) pax non proceſſerit, grauius quaſi reſumptis viribus perſecutores Eccleſiæ proſtraturus. Spera ergo dilecti mi, & quicquid interim audieris, nõ mouearis, quia Deus in tuto poſuit cauſam ſuam. Audies forte ſuperbiam Moab: ſed memineris quod ſuperbia maior eſt quam fortitudo eius. Nam territi ſunt in Syon peccatores, poſſedit timor hypocratas, qui niſi reuertantur à prauitate ſua expellentur & ſtare non poterunt: iam enim ſecuris ad radicem eorum poſita eſt, & ventilabrum habet Angelus in manu ſua, vt grana diſcernat a paleis. Præfati nuncij ad Regem profecti ſunt, ſed quid apud ipſum inuenerint, nondum nobis innotuit: hoc tamen certum quod ſe Rex verbo & ſcripto obligauit ad exequendum conſilium & mandatum Domini Papæ, ſcriptumque eius præ manibus eſt, à quo ſi reſilierit facile conuincetur, ſed nec ſi credendum cenſuit Eccleſiæ, antequam verborum fidem operum teſtimonio roboraret. Salutatus a te plurimum & affectuoſe te reſalutat Archiepiſcopus ſe ad amorem & honorem tuum exponens promptiſſima deuotione.

Idem Conuentui Cantuar.

Epist. CCLXXII.

DOleo dilectiſſimi & admodum doleo in his quę de veſtra fraternitate dicta ſunt mihi, quoniam ſciſmata in vobis ſunt, vt non idem ſentiatis aut dicatis in Domino. Nam (vt aiunt qui conuerſationem veſtram familiarius inſpexiſſe & perſpicaciùs intellexiſſe creduntur) Alius veſtrum dicit, Ego ſum Regis, ego Ranulphi: ego fortunam ſequar, & vincentibus adhærebo. Inter hæc rarus admodum eſt, ſi quis tamen qui ſuæ profeſſionis memor, Archiepiſcopum cui oporteat obediri ſe recolat habere: qui verbum Dei loquatur cum fiducia: qui publicè proteſtari audeat quod Deo potius oportet quam hominibus obedire. Miror (ſi tamen vera ſunt quæ dicuntur) & vtinam falſa apparerent, quod ſic tam cito transferimini a via Domini in aliud Euangelium quod Eccleſię Catholicæ ſubuertit auctoritatem, & eis qui meritis exigentibus Sathanę traditi ſunt, indulget communionem fidelium: & ad participium voluptatis aut lucri cum prædonibus, furibus, fornicatoribus & ſimoniacis docet iniquitatis ponere portionem. Quod quidem inde creditur eueniſſe, quod ſunt aliqui in corpore veſtro qui vos conturbant: & alij foris qui cęca ducti ambitione dum vobis appetunt dominari blandis promiſſionibus à conformitate ordinis veſtri & exquiſitis dolis circonueniunt innocentiam veſtram. Sed ſi non eſtis adeo mentis ſtupidæ vt brutiſſima animalia ſtoliditate vincatis, luce clarius poteſtis intueri in quem finem illorum molimina dirigantur. Ecce enim Lundonieſis Epiſcopus publice non ſine dolore fidelium proteſtatus eſt, quod primę Britanniarum ſedi, videlicet Cantuar. Eccleſię nullam debet obedientiam, & quod Cathedram metropoliticam illuc transferri faciet vbi eam eſſe debere fingit, ne dicam mentitur, ſcilicet ad Eccleſiam Lundonienſem, vbi archiflaminem gloriatur ſediſſe dum Iouialis religio colebatur. Et fortaſſe vir prudens & religioſus cultum Iouis inſtaurare diſponit, vt ſi alio modo Archiepiſcopari non poteſt, Ar-

chiſaminis ſaltem nomen & titulum aſſequatur. Fretus tamen eſt oraculo Merlini qui neſcio quo repletus ſpiritu perhibetur ante aduentum beati Auguſtini Anglorum Apoſtoli vaticinatus eſſe delendam eſſe Chriſtianam religionem, & denuo reformandam quando Lundonienſis dignitas Doroberniā adornabit. Sed quia Merlianus Philoſophus prophetæ ſui futilem nouit auctoritatem, etiam ad validiora certe ſubſidia dicitur confugiſſe, preſumens de potentatu principis, de Eccleſiæ debilitate, de auaritia Romanorum, de puſillanimitate veſtra, de paupertate Archiepiſcopi, & multitudine diuitiarum ſuarum, quibus aduerſus ſapientiam & iuſtitiam Dei confidit ſe præualiturum in vanitate ſua. Quid ergo dicitis & facietis ad hæc? Nunquid adeo prænominatos patronos veſtros, aut vt verius dixerim pietatis & fidei timetis hoſtes, vt ei detis locum qui matrem veſtram tam parricidali impietate iugulare molitur? Nonne hic non modo facultates Eccleſię eroganda, ſed ſanguis fundendus eſt, vt ei reſiſtatur, & Eccleſiæ conſeruetur authoritas? Pudet queſo ſanctitatem veſtram quod nullam hactenus Patri exulanti & proſcripto exhibuiſtis humanitatem conſolationis: aut nihil, aut (quod melius noſtis) minimum impendiſtis, cum tamen fere totus Latinus orbis euidenter agnoſceret iuſtitiam Dei, & Eccleſiæ libertatem titulum eſſe exilij & proſcriptionis illius. Alias Ergo Eccleſias iam quinquennio non dico ſpoliauit, quoniam ſponte & vltro communicauerunt neceſſitatibus ſuis & tribulationibus eius: ſed ab eis ſtipendium accepit ad miniſterium quietis, libertatis, honoris & gloriæ veſtrę. Non quod tenacitatem aut inhumanitatem veſtram accuſem hæc ſcribo, quia forte occupati eratis, ſed vt fratres cariſſimos moneo, vt tandem aliquando in operibus caritatis reuiuiſcat & floreat fides veſtra: vt pace, quam ſperamus in proximo reformata, non erubeſcatis: ſed fructum caritatis exhibitę, cum fenore multiplici recipiatis in lætitia & exultatione. Venit enim temporis plenitudo, vt ſatanæ non liceat vlterius tanto furore in Eccleſiam debacchari: Et pater veſter poteſtatem accepit a Domino, vt poſſit parcere ſubiectis & debellare ſuperbos. Vtinam videant oculi mei vos prę ceteris de merito

Digitized by Google

nobilitari poſſe in conſolatione ſanctorum compatientium nobis. Vtinam vos artiori caritatis vinculo ſocios gaudij noſtri in reditu amplectamur. Vtinam nunc veſtra diligentia ſeminet in ariditate indigentium fratrum, & maxime in corde Patris veſtri quos poſt modum metatis in gaudio. Scitis quis dixerit, Qui parce ſeminat, parte & metet, & qui in benedictione ſeminat, de benedictione & metet. Quid? inquies, cum gratia temporali vitam æternam. Sed fortaſſe pertimeſcitis minas inſidiantium & intentantium labores & dolores, vt non audeatis quod tempus exigit, & Eccleſiæ depoſcit neceſſitas, lachrimis ſeminare, ſed profecto fere ſoli qui ſeminant in lachrymis in gaudio metent. Nihil eſt quod vobis defuerit hactenus, opulentiam & quietem aliis de egeſtate & labore pro defenſione Eccleſię laborantibus, diuina gratia miniſtrauit: nunc demum ſi placeat, & veſtræ diſcretioni viſum ſit, vt compaſſionem caritatis, quam tribulationi fratrū verbis iugiter prętendiſtis exhibitione operis comprobetis. Non quidem vt illis remiſſio ſit, & vobis tribulatio: ſed ex æqualitate, vt in præſenti tempore veſtra abundantia ſi non fraternæ, quod oporteret, ſaltem paternæ inopię ſit ſupplementum. Alioquin patens erit iniquitas, vbi nulla æquandorum reperitur æqualitas. Nam de his qui verſantur vnanimes in domo Domini, ſcriptum eſt, Qui multum habebat non abundauit, & qui modicum non minorauit. Nunquid vos ſoli in caſtris Domini Gomor legitimum perdidiſtis? ſi manna prohibente Domino reſeruatum munus quidem cęleſte, & panis & paſtus Angelicus putreſcit & vermes facit: Quid putredinis & vermium contrahet putredo Domino, prohibente ſeruata in diſpendium caritatis, in eſurie & nuditate fratrum? non vtique quod illi eſuriant aut nudi ſunt, ſed quod illos niſi caritas in vobis per gratiam amplius excitetur, fami, nuditati & periculis omnibus expoſuiſtis. Verſentur hęc & ſimilia in amicis & terantur in colloquiis veſtris, & ponite corda veſtra ſuper vias veſtras: & cauſam & itinera patris, & vias aduerſantium: Et attendite quis Deo inſpectore & iudice poſſit ab his exitus prouenire. Ita tamen vt non alius conſultator Ranulphi, Alius Iamne, Alius Mambres, Alius Achi-

tophel Magorumque ſimilium: ſed conſcientiam ſuam quiſque diſcutiat & conſulat legem Dei. Iam ſane præuia ratione illuſtrati per gratiam reducetis ad animum, quoniam miſericordia plenitudo virtutum eſt, & recedentes a viis priſtinis cum eo facietis miſericordiam, qui eam Deo propitiante cito reſpondere poterit in cornu verbi, & affligentes ſe potenter affligere. Sit Spiritus conſilij vobiſcum, & dirigat corda veſtra, vt in bonum memineritis veſtri. Hoc enim a corde & labiis meis Deo inſpectore, teſte & iudice caritas expreſſit ad dulciſſimos & reuerentiſſimos fratres, vt mihi de cætero coram Deo, quem teſtem horum & iudicem inuoco, imputari non debeat, ſi me ſalubria conſulentem dedignantur audire.

Idem Villelmo Subpriori Cantuar.

Epist. CCLXXIII.

Licet communis Pater noſter & Dominus Magiſter à caritate didicerit abundare & penuriam pati, & vbique & in omnibus in quibus eſt pro Chriſto ſufficiens eſſe: Gaudeo tamen propter te quod tandem aliquando qualitercumque caritas tua refloruit, & iudicio operis quamuis ſero, & modico prius apparentem, conuicit vel tenuiter viuere fidem, quæ (vt noſti) teſte Iacobo ſine operibus mortua eſt. Et quidem ille nullam hactenus aut honeſtam duntaxat ſuſtinuit paupertatem Deo temperante flagella, & perſecutiones hominum vt tolerabiles ſint fidelibus, clementius mitigante, ſed ad horam temptatus eſt vt ſe plenius agnoſceret, & planius innoteſceret mundo, & in tantæ tribulationis anguſtia fidem amicorum manifeſtius comprobret. Iam per ignem tranſiuit & aquam, vexillum fidei & iuſtitiæ ante Reges & præſides reluctantes & contradicentes erigere & perferre nec erubuit, nec expauit, nec prece, nec pretio, nec minis aut blanditiis aut tormentis frangi vel flecti potuit, vt nomen Domini reticeret, & honoris eius quantulumcumque

diſpendium pateretur. Numquid non ei dictum eſt, & fere verbis eiſdem, ſed diuerſo propoſito, ſine me vt honorem diuinum minuam, vt Eccleſiæ deleam libertatem, & faciam te creſcere in gentem magnam, dum modo conſuetudines auitas procedere facias, & eis non anteponas aut opponas diuinorum reuerentiam mandatorum. Sed vas electionis fidem fiducialiter eloquens, aut (inquit) me delebis, aut hæc Deo inimica præſumptio tua delebitur: quia tibi talia molienti & illi ſeruire non poſſũ. Vnde nutu faciente diuino contigit, vt qui ſe pro honore Dei contempſit, plenam & glorioſam acceperit a Domino poteſtatem, qua contereret poterit aduerſarios ſuos. Attende quæſo quomodo Epiſcopi & & alij qui eum impugnabant deficiũt: & perſiſtens in eo quod tandem cæpiſti, conuerte & robora fratres tuos. Exhibe te patri filium, quoniam in eius manibus poſt Deum & per Deum ſalus Eccleſiæ poſita eſt. Nec differas benefacere cum poſſis, ſed ſi aliter ſalus eorum expedire non poteſt, fratribus vtcumque ſubtrahe aliquid ignaris aut inuitis; vnde incolumitas & indemnitas eorum in die obductionis valeat procurari. Tu Deo auctore in portu nauigas, quid te oporteat agere per latorem præſentium auditurus.

Idem Bartholomeo Exonienſi Epiſcopo.

EPIST. CCLXXIIII.

EXcuſſus propriis, aliena curans, quaſi cum Cantuarienſibus aut æmulis eorum mihi ſit aliquod familiaritatis commercium, nuper in feſto beatæ Mariæ Magdalenę Vizeliacum profectus ſum occurrens ibi nunciis Domini Papæ, cauſa (ſicut videbatur) addiſcendi quid Cantuarienſes timere oporteat vel ſperare. Nam hæc fabula fere ſola linguas & aures vtriuſque Regni quod ad Clerum ſpectat, & certe in magna parte ad populum, creditur occupare. Deſiderabam autem reuera meũ videre cognominem, & quod magis eſt compatriotam & quodammodo fratrem Gratianum, cuius tu, vt meminiſſe potes a Sanctæ recordationis Papa Eugenio Ferentini decretus es inſtitutor, illum fratrem dixerim confidenter cum quo mihi fidei & ſocietatis ſunt iura communia, & licet nos

non ediderit vna ciuitas, patriam tamen nobis vnam eſſe non ambigit: qui patriam fortium quæ nobis indiuidua eſt, & quam Carmentis oſtendit, reducit ad animum. Ab illo ergo & ſocio eius Vmiano amicè & reuerenter exceptus familiarius didici quod Dominus Papa & Eccleſia Romana Cantuarienſibus plurimum fauent: Adeo quidem vt niſi Rex nunc cum Domino Cantuarienſi iuxta conſilium Domini Papæ fecerit pacem, ei denunciaturi ſint, quod non modo in manus Archiepiſcopi dabitur, ſed ipſe Romanus Pontifex in eum aggrauaturus eſt manum ſuam. Quod autem multos mirari aſſeris quo iuris ordine Cantuarienſ. excommunicauit Epiſcopos & alios non conuictos de crimine ſeu de contumacia, nec confeſſos, ſed nec citatos ſemel, & quod grauius eſt poſt appellationem: mirandum quidem eſſet ſi de veritate querimonia niteretur, ſed ſecus eſt quoniam opera eorum non modo præceſſerunt ad iudicium: ſed in ſe quaſi pigram & tardantem condemnationem prouocabant: & non tantum cum oportuerit ab hominibus conuincentur, ſed clamat contra eos cœlum & terra: vnde & eis appellationis ſubſidium a Romano Pontifice iure ſubtractum eſt: & Archiepiſcopo in ipſum Regem & regnum & perſonas Regni collata plenę poteſtatis auctoritas ad omnem inobedientiam puniendam, & reprimendos Eccleſiæ malefactores, & ſuos. Procedit ergo Apoſtolicæ ſedis munitus conſilio: & nuper receptus: propriis nunciis & litteris Domini Papæ ſecurus factus eſt, quòd ea quæ ſtatuerit non mutabuntur. Archiepiſcopus tamen paratus eſt excommunicatos illos abſoluere, ſecundum inſtitutionem Patrum & Eccleſiæ formam, ſi pœnituerint fructu cõdigno: ſi vero in ea quæ cæperunt contumacia quod abſit, duxerint perſiſtendum, ipſe vita comite procedet vlterius: nec ante reponet gladium Spiritus in vaginam quam terra purgetur a tantis abhominationibus. Nam in infectum & concretum puluere ſepties mucro ſtringendus eſt, vt Syria conteratur. Quod autem vt aiunt Remenſ. Archidiac. iactitat quod hi nuncij Domini Papæ omnes conatus & facta Archiepiſcopi Apoſtolica auctoritate euacuabunt, ipſi plane diffitentur aſſerentes cum iuramento quod in diſpendium Archiepiſcopi nihil ex propoſito facient, ſed nec facere

poſſunt, ſed vtilitatem eius & honorem Eccleſiæ quibuſcumque modis ſecundũ vt poterunt procurabunt. Et quidem illis forma ſcripta eſt cuius fines excedere non audebunt, quia ad hoc iuramento artati ſunt, adeo quidem vt iuſſi ſint niſi pace reformata in totum a Regis muneribus abſtinere, vt nec ſumptus ab eo recipere permittantur. Loquentur alij quod voluerint, mihi ſpes interim pacis maior eſt, quàm antea fuerit. Nam & in morbis per augmenta dolorum ad ſummum veniẽdum eſt, vt inualeſcente natura & defecata corruptione ſalus & incolumitas reparetur. Et licet aliqui glorientur ſe a Domino Papa abſolutos, certo certius ſit quod neminem eorum abſoluit: Quippe nondum ligatos nouerat, ſed cum poſt modum itinerantibus innotuiſſet, hanc de qua nunc agitur latam eſſe ſententiam, remiſſus eſt ad Dominum Papam Radulphus Archidiac. Laudauenſis vt eum ſollicitaret excommunicatos abſoluere: ſed non creditur exaudiendus. Nam vt cætera taceam ſe illi Dominus Meldenſis auctoritate maior & iure potior viribus totis opponet. Audietur autem in breui Deo propitio quid pars alterutra vel vtraque proficiat, neque nunciorũ qui iam vſque Antiſſiodorum peruenerunt ad illos quorum negotium geritur in ianuis eſt. Res in ſuſpenſo diu eſſe nõ poterit. Et quia pro tuo, & quia tuus eſt, Exonienſi meo ſollicitaris, interim probo quod fecit, ſubtrahens ſe ab excommunicatorum participatione. Indubium enim eſt quin a fidelibus tales oporteat euitari quo vſque de abſolutione conſtiterit. Deo enim quam hominibus obediri potius oportet. Quod tamen ſæpiſſime præſertim in talibus ſine periculo non contingit: & quod per multas tribulationes intratur in regnũ Dei, hæc eſt, dilecte mi, via iuſtorum, hæc purgatio vitiorum, virtutum conflatorium, Electos ſtatuens inter malleum & incudem: ſed de omnibus his liberat eos Dominus, & probatos illuſtriori corona glorificat. Si licentiam tamen non credo transfretandi obtinuerit, timeo ne cogatur non ad ſuum, ſed exactoris arbitrium appellare. Si enim ad nutum ipſius non proceſſerint vniuerſa, exacerbabitur impatientia eius cui citra aliorum euerſionem nihil eſt ſatis. Si proceſſerint, iuſtitia relinquetur. Et quo nihil deterius aut turpius eſt, offendetur Deus. Si quod magis credo tranſ-

transfretare prohibeatur, timeo ne ſolus ſubſiſtere non poſſit tot inſidiis appetitus, tot prouocatus iniuriis, & tortoribus cunctis expoſitus. Nam & hoc fortaſſe mandatis principalibus inſeretur. Mitius tamen, ſi quid manſuetum eſſe valeat, in tormentis tolerari poterunt inferiores miniſtri Sathanæ, quam ille præſens qui exigentibus peccatis maiorem accepit a Domino poteſtatem. Vnde conſultius arbitror, vt quamdiu per diſpenſatoria diuerticula, quæ tamen iuſtitiam nullatenus impediant euadere poterit, patienter interim ſuſtineat habitare cum filiis Cedar expectans conſilium & conſolationem a Domino. Si vero Regem redire contigerit, & durius conueniatur vt transeat in collegium impiorum, vocem pontifice dignam exerat in Spiritum libertatis, & antequam lædat Eccleſiæ conditionem, ſumpta quam Deus miniſtrabit honeſta cauſa, exeat de medio Babilonis, ne tangens immundum accipiat de plagis eius, funem, ſi alias ſolui Archidiac. Dominus Cantuar. paterna caritate recipiet, & conſolabitur ex quo ſe filios exhibuerint, & omnes excommunicatos quos abſolui licitum eſt viam fidei ingredientes ſinceræ caritatis brachiis amplexabitur. Quid multa? nihil eſt dummodo conditio Eccleſię non lędatur quod non ſit ad voluntatem Domini Regis paratus implere, ſi gratiam eius ſibi & ſuis plene ſenſerit reformatam. Vos autem de cætero negotiamini cautius, & abſolutione quæſita diligentius, excommunicatorum participationem ſtudioſius cuitetis, niſi ab Eccleſia velitis excludi citius, & cum eis anathematis recipere portionem. Sane præcedens ruina vos cautiores reddidiſſe debuerat, eritque ſequentis grauior reparatio, ſi (quod abſit) poſt commonitiones & pericula totiens inſtructa diſcretio non declinauerit caſum. Optata ſalute vos impertiar, cum licuerit.

Idem Bartholomæo Exonienſi Epiſcopo.

EPIST. CCLXXV.

MItto tibi litteras quas Domino Cantuar. nuncij ſui a curia nuper miſerunt, ex quibus eſſe cautior poteris, vt non facile omni ſpiritui adquieſcas. Nam a fautoribus vtriuſque partis in alteram multa dicuntur, & quælibet earum in aſſenſum ſuum quos poteſt & quibus modis valet conatur inducere. Sedis Apoſtolicæ gratiam vtrinque quærũt: & (vt arbitror) qui eam minus meruerunt, aut aſſecuti ſunt, amplius gloriantur ſe voti compotes eſſe. Iactitant ſe hæc & illa obtinuiſſe: ſed ſcio quod eis præſertim in his quæ contra ius videntur elicita, nullus ſapiens habebit fidem, niſi ſcripta autentica & originalia proferant. Vnum ſcio & mundo reclamante indubitanter & libere aſſero, quia qui Chriſto adhęſerit, in finem non pœnitebit. Momentaneum eſt gaudium impiorum & inſtar puncti, quibus in breui tinea ſubſternetur & operimentum erunt vermes: & electos ſuos conſolabitur Dominus, nec patietur vt eos affligat duplex tribulatio. Pacem vniuerſalis Eccleſiæ ſperant omnes, & eam fere vniuerſi deſiderant: nec alios excipiendos eſſe crediderim, niſi quos ſcelerum conſcientia torquet, conuincens eos proprię damnationis meruiſſe ſententiam. Nam & ipſe imperator iam exauguſtus patenter expertus eſt ſe in auguſtalem non poſſe redire dignitatem, niſi pacem cum Eccleſia fecerit, nec detrectat iam conditionibus æquis, fœdus inire cum Italis: Accitique conſules ciuitatum cum nunciis eius ineundæ pacis in curia librant & formant articulos, & valituras in poſterum componunt cautiones. Huius rei exitum præſtolatur Dominus Senonenſis, qui tamen Paſchalem ſolemnitatem domi ſuæ creditur & ſperatur acturus. Reuertentur cum eo vita comite Cantuar. Eccleſię procuratores, qui Domino ſuo ſcripſerunt petitiones ſuas benignius quam ſperauerunt exauditas, licet de fide & conſtantia Domini Papæ ſibi antea viderentur eſſe certiſſimi. Præuenerant eos nuncij Domini Regis, Ragin. Archidiac. Sareſber. M.

Digitized by Google

Ric. Barre, & Rad. Landauenſis Archidiaconus. Sed nulla inſtantia potuerunt efficere, vt eos niſi confuſos dimitteret Dominus Papa antequam ſuum reciperet Gratianum, in cuius aduentu cornua eorum repreſſa ſunt, & retuſa, & Eccleſiæ cauſa, reuelata plenius veritate, magis & magis inualuit. Nam & coniuratio quæ ad inſtar ſciſmatis fieri cogebatur in Anglia, Eccleſię contra quam parabatur profectibus militabat. Secuti ſunt alii nuncii ex parte Regis. Egidius Rothomagenſis & Iohannes Sagienſis Archidiaconi, & famoſus ille iurator Decanus Sar. retractantes priorum petitiones, & dicentes Dominum Regem cauſam quæ inter ipſum & Cantuar. Archiepiſcopum vertitur, & formam pacis inter eos reformandæ prorſus in Domini Papæ conferre arbitrium, & ſuper hoc ipſius Regis bullatas litteras protulerunt. Quod Dominus Papa benignius audiens Regi gratulatorias ſcripſit litteras, quarum tibi reſcriptum mitto. Interim Rex cum alio Rege mediante Tyrenen. Archiepiſcopo, de tollenda cruce tractabat, eique perſuaſerat interpoſitis cautionibus (quas exprimi pro perſonæ reuerentia non oportet) quod a proximo Paſcha in annum arripiendo itineri accingetur. Et quidem ſub eo prętextu Chriſtianiſſimum principem in componendis finibus ſuis habebat adiutorem, donec colluſio inita cum Heruæo de Monte mirabili, illum ex cauſa probabili fecit eſſe ſuſpectum: ſuſpectiorem vero quod colloquium & concordiam Regis Francorum & Comitis Flandr. ſtuduit impedire. Vt tamen deuotionem tollendæ crucis probabilius aſtrueret, per viros magnos & religioſos & per familiares ſuos, (ſicut ex litteris eorum videbis) cum Eccleſia de pace tractabat, vtens Domini Tyrenen. officio in hac cauſa, cui etiam præſentibus Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, & multis proceribus conuocatis, primo Deum & (vt dici ſolet) Chriſtianitatem ſuam obſidem dabat: Deinde patrium ſuum Regem Ieroſolymorum, & omnes qui conuenerant conſtituebat fideiuſſores: Quod ex animo in fide & ſinceritate Cantuar. Archiepiſcopo remiſerat omnes querelas, & iram, & animi rancorem, & omnibus ſuis petens vt redirent, ſua omnia in pace & ſecuritate recepturi: nec aliquid exigebat,

niſi vt ei faciat Archiepiſcopus quod Regi debetur : & ipſe vi-
ciſſim illi quod Rex debet Archiepiſcopo. Miſit autem Abba-
tem Ciſterc. & fratrem G. Fulcherij Magiſtrum Templi, & G.
Antiſſiodorenſ. Senonas, vt præfatum Cantuar. ad ipſum cum
Epiſcopo Sagienſi in hæc verba adducerent. Sed cum fidem
eorum ſecutus Archiepiſcopus Pontiſſaram veniſſet, denun-
ciauit ei Dominus Rothomagen. ne procederet, quia Rex
erat in Angliam tranſiturus ſub omni celeritate pace infecta.
Receperat autem duos de nunciis ſuis M. Ric. Barrei & Lan-
dauen. Archid. in quorum reditu pax impedita eſt, machi-
natione (vt aiunt) G. Cantuar. Archid. cui Deus quando-
que reſpondebit ad merita. Iactitabatur tunc Regis nuncios
abſolutionem Epiſcopi Lund. & omnium aliorum obtinuiſſe,
& quod Archiepiſcopo ſubtracta erat poteſtas animaduerten-
di in Regem & terram ſuam ſiue regni perſonas, ſed mendacia
illico defecta ſunt, ſuperuenientibus litteris Domini Papæ
etiam antequam Londonen. Epiſcopus ad curiam iter arri-
peret: qui proculdubio labori peperciſſet & ſumptibus, ſi (vt
quidam mentiti ſunt) ſine tanta difficultate abſolui potuiſſet.
Fama celebris eſt quod memoratus Cantuar. Archid. Regi
perſuaſit in Angliam transfretare vt Epiſcopos torqueat &
clerum qui contra Dominum Papam & matrem ſuam Cant.
Eccleſiam iurare noluerint. Vndique metus & anguſtiæ vn-
dique, longe neceſſitate vitandorum inflicta. Melius eſt incide-
re in manus hominũ quàm derelinquere legem Dei. Alterum
enim ſemper gehennam ingerit. Alterum via eſt ad coronam,
& perpetuat gloriam. Nam qui perſecutionem propter iuſti-
tiam patiuntur, beati ſunt: quoniam quos pugna purgat, probat
& illuſtrat, finis pugnę ſine fine coronat. Sathanas autem am-
plius ſæuit, cum exterminium ſuum videt accelerari : & illa
pars hyemis terrior eſt, quæ veris imminentis præcedit
amœnitatem. Hiſtorias replica, tyrannorum geſta reuolue,
& plane reperies in preſſuris ſemper dilatatam Eccleſiam:
Et quod perſecutio quanto atrocior erat tanto citius
ſedabatur. Regem autem tam ab amicis quam ab aliis
nunciis qui præmiſerunt iſtos, vt præmuniretur indu-
bitanter ſignificatum eſt, quod [illegible] citius cum Eccle-
ſia fecerit pacem, ſecundum [illegible] petitionem ſuam

Dominus Papa præſcripſit; & hoc infra Cal. Mai. ex tunc nullæ ratione differri poterit, quin in perſonam eius & terram ciſmarinam & tranſmarinam Eccleſiaſtica ſeueritas exerceatur. Et hoc quidem arbitror huic exacerbationi quam Deus maturè prout Eccleſiæ nouit expedire, compeſcat, dediſſe originem procurantibus fomitem ardoris & incendij, cauſas iugiter ſubrogantibus his qui oderunt pacem: & ſciunt ſe cum perpetuæ nota infamiæ futuros deteſtandum ſciſmatis & apoſtaſię exemplum. Lator præſentium, ſi tibi viſum fuerit vt eum admittas, plura ſupplebit, cum redierint, quorum in breui ſperatur aduentus, referenda quæ emerſerint tibi Deo propitiante ſcribere non pigritabor: & vtinam me de ſtatu tuo quem Deus ſucceſſibus impleat, maturè certiorari contingat.

Idem Roberto Sacriſtæ. EPIST. CCLXXVI.

DEuotionem quam habes ad me nuncius veſter diligenter expoſuit, & me non mediocriter ad referendas gratias quantum verbis potuit obligauit. Cùm enim me tanto exilij tempore veteres amici prorſus omiſerint & contempſerint, illis qui ſaltem bona verba ſub hac tempeſtate proſcriptis cõmunicant his quos alij contempſerunt, præſertim cum facultas non ſuppetat vt eos opere conſolentur, amicitiam pro vt poſſunt, videntur colere, & vlteriorem gratiam promererentur ſi quidem ratio, non minus animorum quam rerum penſat indemnia. Cenſetque præponderare lancem quæ ſolidata caritate repletur: & quæ rerum leuitatem præfert, & fictæ dilectionis vmbratiles oſtentat imagines, ſuſpendit in auras. Perſeuerate ergo in eo quod fideliter incepiſtis, & deuotionem quam patri veſtro debetis, & Eccleſiæ laboranti continua caritatis exhibitione quotiens fuerit opportunum proferte in lucem: vt tam a Deo quam ab ipſo Archiepiſcopo vobis in retributione verbi reſpondeatur pro meritis. Quod Deo propitiante futurum ſperatur in breui: quia non creditur apud nos quod pax Eccleſiæ diu differri poſſit. Sed & hanc ad honorem Dei & Eccleſiæ vtilitatem creditur prouenturam, non vt quidam mentiti ſunt in confuſionem Domini Cantuar. & eorum

nobilitati poſſe in conſolatione ſanctorum compatientium nobis. Vtinam vos artiori caritatis vinculo ſocios gaudij noſtri in reditu amplectamur. Vtinam nunc veſtra diligentia ſeminet in ariditate indigentium fratrum, & maxime in corde Patris veſtri quos poſt modum metatis in gaudio. Scitis quis dixerit, Qui parce ſeminat, parce & metet, & qui in benedictione ſeminat, de benedictione & metet. Quid? inquies, cum gratia temporali vitam æternam. Sed fortaſſe pertimeſcitis minas inſidiantium & intentantium labores & dolores, vt non audeatis quod tempus exigit, & Eccleſiæ depoſcit neceſſitas, lachrimis ſeminare, ſed profecto fere ſoli qui ſeminant in lachrymis in gaudio metent. Nihil eſt quod vobis defuerit hactenus, opulentiam & quietem aliis de egeſtate & labore pro defenſione Eccleſię laborantibus, diuina gratia miniſtrauit: nunc demum ſi placeat, & veſtræ diſcretioni viſum ſit, vt compaſſionem caritatis, quam tribulationi fratrũ verbis iugiter prętendiſtis exhibitione operis comprobetis. Non quidem vt illis remiſſio ſit, & vobis tribulatio: ſed ex æqualitate, vt in præſenti tempore veſtra abundantia ſi non fraternæ, quod oporteret, ſaltem paternæ inopię ſit ſupplementum. Alioquin patens erit iniquitas, vbi nulla æquandorum reperitur æqualitas. Nam de his qui verſantur vnanimes in domo Domini, ſcriptum eſt, Qui multum habebat non abundauit, & qui modicum non minorauit. Nunquid vos ſoli in caſtris Domini Gomor legitimum perdidiſtis? ſi manna prohibente Domino reſeruatum munus quidem cęleſte, & panis & paſtus Angelicus putreſcit & vermes facit: Quid putredinis & vermium contrahet putredo Domino, prohibente ſeruata in diſpendium caritatis, in eſurie & nuditate fratrum? non vtique quod illi eſuriant aut nudi ſunt, ſed quod illos niſi caritas in vobis per gratiam amplius excitetur, fami, nuditati & periculis omnibus expoſuiſtis. Verſentur hęc & ſimilia in amicis & terantur in colloquiis veſtris, & ponite corda veſtra ſuper vias veſtras: & cauſam & itinera patris, & vias aduerſantium: Et attendite quis Deo inſpectore & iudice poſſit ab his exitus prouenire. Ita tamen vt non alius conſultator Ranulphi, Alius Iamne, Alius Mambres, Alius Achi-

Digitized by Google

tophel Magorumque ſimilium: ſed conſcientiam ſuam quiſque diſcutiat & conſulat legem Dei. Iam ſane præuia ratione illuſtrati per gratiam reducetis ad animum, quoniam miſericordia plenitudo virtutum eſt,& recedentes a viis priſtinis cum eo facietis miſericordiam, qui eam Deo propitiante cito reſpondere poterit in cornu verbi, & affligentes ſe potenter affligere. Sit Spiritus conſilij vobiſcum, & dirigat corda veſtra, vt in bonum memineritis veſtri. Hoc enim a corde & labiis meis Deo inſpectore, teſte & iudice caritas expreſſit ad dulciſſimos & reuerentiſſimos fratres, vt mihi de cætero coram Deo, quem teſtem horum & iudicem inuoco, imputari non debeat, ſi me ſalubria conſulentem dedignantur audire.

Idem Vvillelmo Subpriori Cantuar.

Epist. CCLXXIII.

Licet communis Pater noſter & Dominus Magiſter à caritate didicerit abundare & penuriam pati, & vbique & in omnibus in quibus eſt pro Chriſto ſufficiens eſſe: Gaudeo tamen propter te quod tandem aliquando qualitercumque caritas tua refloruit, & iudicio operis quamuis ſero, & modico prius apparentem, conuicit vel tenuiter viuere fidem, quæ (vt noſti) teſte Iacobo ſine operibus mortua eſt. Et quidem ille nullam hactenus aut honeſtam duntaxat ſuſtinuit paupertatem Deo temperante flagella, & perſecutiones hominum vt tolerabiles ſint fidelibus, clementius mitigante, ſed ad horam temptatus eſt vt ſe plenius agnoſceret, & planius innoteſceret mundo, & in tantæ tribulationis anguſtia fidem amicorum manifeſtius comprobret. Iam per ignem tranſiuit & aquam, vexillum fidei & iuſtitiæ ante Reges & præſides reluctantes & contradicentes erigere & perferre nec erubuit, nec expauit, nec prece, nec pretio, nec minis aut blanditiis aut tormentis frangi vel flecti potuit, vt nomen Domini reticeret, & honoris eius quantulumcumque

diſpendium pateretur. Numquid non ei dictum eſt, & fere verbis eiſdem, ſed diuerſo propoſito, ſine me vt honorem diuinum minuam, vt Eccleſiæ deleam libertatem, & faciam te creſcere in gentem magnam, dum modo conſuetudines auitas procedere facias, & eis non anteponas aut opponas diuinorum reuerentiam mandatorum. Sed vas electionis fidem fiducialiter eloquens, aut (inquit) me delebis, aut hæc Deo inimica præſumptio tua delebitur: quia tibi talia molienti & illi ſeruire non poſſũ. Vnde nutu faciente diuino contigit, vt qui ſe pro honore Dei contempſit, plenam & glorioſam acceperit a Domino poteſtatem, qua conterere poterit aduerſarios ſuos. Attende quæſo quomodo Epiſcopi & & alij qui eum impugnabant deficiũt: & perſiſtens in eo quod tandem cæpiſti, conuerte & robora fratres tuos. Exhibe te patri filium, quoniam in eius manibus poſt Deum & per Deum ſalus Eccleſiæ poſita eſt. Nec differas benefacere cum poſſis, ſed ſi aliter ſalus eorum expedire non poteſt, fratribus vtcumque ſubtrahe aliquid ignaris aut inuitis; vnde incolumitas & indemnitas eorum in die obductionis valeat procurari. Tu Deo auctore in portu nauigas, quid te oporteat agere per latorem præſentium auditurus.

Idem Bartholomeo Exonienſi Epiſcopo.

Epist. CCLXXIIII.

EXcuſſus propriis, aliena curans, quaſi cum Cantuarienſibus aut æmulis eorum mihi ſit aliquod familiaritatis commercium, nuper in feſto beatæ Mariæ Magdalenæ Vizeliacum profectus ſum occurrens ibi nunciis Domini Papæ, cauſa (ſicut videbatur) addiſcendi quid Cantuarienſes timere oporteat vel ſperare. Nam hæc fabula fere ſola linguas & aures vtriuſque Regni quod ad Clerum ſpectat, & certe in magna parte ad populum, creditur occupare. Deſiderabam autem reuera meũ videre cognominem, & quod magis eſt compatriotam & quodammodo fratrem Gratianum, cuius tu, vt meminiſſe potes a Sanctæ recordationis Papa Eugenio Ferentini decretus es inſtitutor, illum fratrem dixerim confidenter cum quo mihi fidei & ſocietatis ſunt iura communia, & licet nos

non ediderit vna ciuitas, patriam tamen nobis vnam eſſe non ambigit: qui patriam fortium quæ nobis indiuidua eſt, & quam Carmentis oſtendit, reducit ad animum. Ab illo ergo & ſocio eius Vmiano amicè & reuerenter exceptus familiarius didici quod Dominus Papa & Eccleſia Romana Cantuarienſibus plurimum fauent: Adeo quidem vt niſi Rex nunc cum Domino Cantuarienſi iuxta conſilium Domini Papæ fecerit pacem, ei denunciaturi ſint, quod non modo in manus Archiepiſcopi dabitur, ſed ipſe Romanus Pontifex in eum aggrauaturus eſt manum ſuam. Quod autem multos mirari aſſeris quo iuris ordine Cantuarienſ. excommunicauit Epiſcopos & alios non conuictos de crimine ſeu de contumacia, nec confeſſos, ſed nec citatos ſemel, & quod grauius eſt poſt appellationem: mirandum quidem eſſet ſi de veritate querimonia niteretur, ſed ſecus eſt quoniam opera eorum non modo præceſſerunt ad iudicium: ſed in ſe quaſi pigram & tardantem condemnationem prouocabant: & non tantum cum oportuerit ab hominibus conuincentur, ſed clamat contra eos cœlum & terra: vnde & eis appellationis ſubſidium a Romano Pontifice iure ſubtractum eſt: & Archiepiſcopo in ipſum Regem & regnum & perſonas Regni collata plenę poteſtatis auctoritas ad omnem inobedientiam puniendam, & reprimendos Eccleſiæ malefactores, & ſuos. Procedit ergo Apoſtolicæ ſedis munitus conſilio: & nuper receptus: propriis nunciis & litteris Domini Papæ ſecurus factus eſt, quòd ea quæ ſtatuerit non mutabuntur. Archiepiſcopus tamen paratus eſt excommunicatos illos abſoluere, ſecundum inſtitutionem Patrum & Eccleſiæ formam, ſi pœnituerint fructu cōdigno: ſi vero in ea quæ cœperunt contumacia quod abſit, duxerint perſiſtendum, ipſe vita comite procedet vlterius: nec ante reponet gladium Spiritus in vaginam quam terra purgetur a tantis abhominationibus. Nam in infectum & concretum puluere ſepties mucro ſtringendus eſt, vt Syria conteratur. Quod autem vt aiunt Remenſ. Archidiac. iactitat quod hi nuncij Domini Papæ omnes conatus & facta Archiepiſcopi Apoſtolica auctoritate euacuabunt, ipſi plane diffitentur aſſerentes cum iuramento quod in diſpendium Archiepiſcopi nihil ex propoſito facient, ſed nec facer-

Digitized by Google

poſſunt, ſed vtilitatem eius & honorem Eccleſiæ quibuſcumque modis ſecundũ vt poterunt procurabunt. Et quidem illis forma ſcripta eſt cuius fines excedere non audebunt, quia ad hoc iuramento artati ſunt, adeo quidem vt iuſſi ſint niſi pace reformata in totum a Regis muneribus abſtinere, vt nec ſumptus ab eo recipere permittantur. Loquentur alij quod voluerint, mihi ſpes interim pacis maior eſt, quàm antea fuerit. Nam & in morbis per augmenta dolorum ad ſummum veniẽdum eſt, vt inualeſcente natura & defecata corruptione ſalus & incolumitas reparetur. Et licet aliqui glorientur ſe a Domino Papa abſolutos, certo certius ſit quod neminem eorum abſoluit: Quippe nondum ligatos nouerat, ſed cum poſt modum itinerantibus innotuiſſet, hanc de qua nunc agitur latam eſſe ſententiam, remiſſus eſt ad Dominum Papam Radulphus Archidiac. Laudauenſis vt eum ſollicitaret excommunicatos abſoluere: ſed non creditur exaudiendus. Nam vt cætera taceam ſe illi Dominus Meldenſis auctoritate maior & iure potior viribus totis opponet. Audietur autem in breui Deo propitio quid pars alterutra vel vtraque proficiat, neque nunciorũ qui iam vſque Antiſſiodorum peruenerunt ad illos quorum negotium geritur in ianuis eſt. Res in ſuſpenſo diu eſſe nõ poterit. Et quia pro tuo, & quia tuus eſt, Exonienſi meo ſollicitaris, interim probo quod fecit, ſubtrahens ſe ab excommunicatorum participatione. Indubium enim eſt quin a fidelibus tales oporteat euitari quo vſque de abſolutione conſtiterit. Deo enim quam hominibus obediri potius oportet. Quod tamen ſæpiſſime pręſertim in talibus ſine periculo non contingit: & quod per multas tribulationes intratur in regnũ Dei, hæc eſt, dilecte mi, via iuſtorum, hæc purgatio vitiorum, virtutum conflatorium, Electos ſtatuens inter malleum & incudem: ſed de omnibus his liberat eos Dominus, & probatos illuſtriori corona glorificat. Si licentiam tamen non credo transfretandi obtinuerit, timeo ne cogatur non ad ſuum, ſed exactoris arbitrium appellare. Si enim ad nutum ipſius non proceſſerint vniuerſa, exacerbabitur impatientia eius cui citra aliorum euerſionem nihil eſt ſatis. Si proceſſerint, iuſtitia relinquetur. Et quo nihil deterius aut turpius eſt, offendetur Deus. Si quod magis credo tranſ-

transfretare prohibeatur, timeo ne ſolus ſubſiſtere non poſſit tot inſidiis appetitus, tot prouocatus iniuriis, & tortoribus cunctis expoſitus. Nam & hoc fortaſſe mandatis principalibus inſeretur. Mitius tamen, ſi quid manſuetum eſſe valeat, in tormentis tolerari poterunt inferiores miniſtri Sathanæ, quam ille præſens qui exigentibus peccatis maiorem accepit a Domino poteſtatem. Vnde conſultius arbitror, vt quamdiu per diſpenſatoria diuerticula, quæ tamen iuſtitiam nullatenus impediant euadere poterit, patienter interim ſuſtineat habitare cum filiis Cedar expectans conſilium & conſolationem a Domino. Si vero Regem redire contigerit, & durius conueniatur vt tranſeat in collegium impiorum, vocem pontifice dignam exerat in Spiritum libertatis, & antequam lædat Eccleſiæ conditionem, ſumpta quam Deus miniſtrabit honeſta cauſa, exeat de medio Babilonis, ne tangens immundum accipiat de plagis eius, funem, ſi alias ſolui Archidiac. Dominus Cantuar. paterna caritate recipiet, & conſolabitur ex quo ſe filios exhibuerint, & omnes excommunicatos quos abſolui licitum eſt viam fidei ingredientes ſinceræ caritatis brachiis amplexabitur. Quid multa? nihil eſt dummodo conditio Eccleſię non lędatur quod non ſit ad voluntatem Domini Regis paratus implere, ſi gratiam eius ſibi & ſuis plene ſenſerit reformatam. Vos autem de cætero negotiamini cautius, & abſolutione quæſita diligentius, excommunicatorum participationem ſtudioſius euitetis, niſi ab Eccleſia velitis excludi citius, & cum eis anathematis recipere portionem. Sane præcedens ruina vos cautiores reddidiſſe debuerat, eritque ſequentis grauior reparatio, ſi (quod abſit) poſt commonitiones & pericula totiens inſtructa diſcretio non declinauerit caſum. Optata ſalute vos impertiar, cum licuerit.

OOo

Idem Bartholomæo Exonienſi Epiſcopo.

Epist. CCLXXV.

MItto tibi litteras quas Domino Cantuar. nuncij ſui a curia nuper miſerunt, ex quibus eſſe cautior poteris, vt non facile omni ſpiritui adquieſcas. Nam a fautoribus vtriuſque partis in alteram multa dicuntur, & quælibet earum in aſſenſum ſuum quos poteſt & quibus modis valet conatur inducere. Sedis Apoſtolicæ gratiam vtrinque quærũt: & (vt arbitror) qui eam minus meruerunt, aut aſſecuti ſunt, amplius gloriantur ſe voti compotes eſſe. Iactitant ſe hæc & illa obtinuiſſe: ſed ſcio quod eis præſertim in his quæ contra ius videntur elicita, nullus ſapiens habebit fidem, niſi ſcripta autentica & originalia proferant. Vnum ſcio & mundo reclamante indubitanter & libere aſſero, quia qui Chriſto adhęſerit, in finem non pœnitebit. Momentaneum eſt gaudium impiorum & inſtar puncti, quibus in breui tinea ſubſternetur & operimentum erunt vermes: & electos ſuos conſolabitur Dominus, nec patietur vt eos affligat duplex tribulatio. Pacem vniuerſalis Eccleſiæ ſperant omnes, & eam fere vniuerſi deſiderant: nec alios excipiendos eſſe crediderim, niſi quos ſcelerum conſcientia torquet, conuincens eos proprię damnationis meruiſſe ſententiam. Nam & ipſe imperator iam exauguſtus patenter expertus eſt ſe in auguſtalem non poſſe redire dignitatem, niſi pacem cum Eccleſia fecerit, nec detrectat iam conditionibus æquis, fœdus inire cum Italis: Accitique conſules ciuitatum cum nunciis eius ineundæ pacis in curia librant & formant articulos, & valituras in poſterum componunt cautiones. Huius rei exitum præſtolatur Dominus Senonenſis, qui tamen Paſchalem ſolemnitatem domi ſuæ creditur & ſperatur acturus. Reuertentur cum eo vita comite Cantuar. Eccleſię procuratores, qui Domino ſuo ſcripſerunt petitiones ſuas benignius quam ſperauerunt exauditas, licet de fide & conſtantia Domini Papæ ſibi antea viderentur eſſe certiſſimi. Præuenerant eos nuncij Domini Regis, Ragin. Archidiac. Saresber. M.

Ric. Barre, & Rad. Landauenſis Archidiaconus. Sed nulla inſtantia potuerunt efficere, vt eos niſi confuſos dimitteret Dominus Papa antequam ſuum reciperet Gratianum, in cuius aduentu cornua eorum repreſſa ſunt, & retuſa, & Eccleſiæ cauſa, reuelata plenius veritate, magis & magis inualuit. Nam & coniuratio quæ ad inſtar ſciſmatis fieri cogebatur in Anglia, Eccleſię contra quam parabatur profectibus militabat. Secuti ſunt alii nuncii ex parte Regis. Egidius Rothomagenſis & Iohannes Sagienſis Archidiaconi, & famoſus ille iurator Decanus Sar. retractantes priorum petitiones, & dicentes Dominum Regem cauſam quæ inter ipſum & Cantuar. Archiepiſcopum vertitur, & formam pacis inter eos reformandæ prorſus in Domini Papæ conferre arbitrium, & ſuper hoc ipſius Regis bullatas litteras protulerunt. Quod Dominus Papa benignius audiens Regi gratulatorias ſcripſit litteras, quarum tibi reſcriptum mitto. Interim Rex cum alio Rege mediante Tyrenen. Archiepiſcopo, de tollenda cruce tractabat, eique perſuaſerat interpoſitis cautionibus (quas exprimi pro perſonæ reuerentia non oportet) quod a proximo Paſcha in annum arripiendo itineri accingetur. Et quidem ſub eo prętextu Chriſtianiſſimum principem in componendis finibus ſuis habebat adiutorem, donec colluſio inita cum Heruæo de Monte mirabili, illum ex cauſa probabili fecit eſſe ſuſpectum: ſuſpectiorem vero quod colloquium & concordiam Regis Francorum & Comitis Flandr. ſtuduit impedire. Vt tamen deuotionem tollendæ crucis probabilius aſtrueret, per viros magnos & religioſos & per familiares ſuos, (ſicut ex litteris eorum videbis) cum Eccleſia de pace tractabat, vtens Domini Tyrenen. officio in hac cauſa, cui etiam præſentibus Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, & multis proceribus conuocatis, primo Deum & (vt dici ſolet) Chriſtianitatem ſuam obſidem dabat: Deinde patrium ſuum Regem Ieroſolymorum, & omnes qui conuenerant conſtituebat fideiuſſores: Quod ex animo in fide & ſinceritate Cantuar. Archiepiſcopo remiſerat omnes querelas, & iram, & animi rancorem, & omnibus ſuis petens vt redirent, ſua omnia in pace & ſecuritate recepturi: nec aliquid exigebat,

niſi vt ei faciat Archiepiſcopus quod Regi debetur: & ipſe viciſſim illi quod Rex debet Archiepiſcopo. Miſit autem Abbatem Ciſterc. & fratrem G. Fulcherij Magiſtrum Templi, & G. Antiſſiodorenſ. Senonas, vt præfatum Cantuar. ad ipſum cum Epiſcopo Sagienſi in hæc verba adducerent. Sed cum fidem eorum ſecutus Archiepiſcopus Pontiſſaram veniſſet, denunciauit ei Dominus Rothomagen. ne procederet, quia Rex erat in Angliam tranſiturus ſub omni celeritate pace infecta. Receperat autem duos de nunciis ſuis M. Ric. Barrei & Landauen. Archid. in quorum reditu pax impedita eſt, machinatione (vt aiunt) G. Cantuar. Archid. cui Deus quandoque reſpondebit ad merita. Iactitabatur tunc Regis nuncios abſolutionem Epiſcopi Lund. & omnium aliorum obtinuiſſe, & quod Archiepiſcopo ſubtracta erat poteſtas animaduertendi in Regem & terram ſuam ſiue regni perſonas, ſed mendacia illico defecta ſunt, ſuperuenientibus litteris Domini Papæ etiam antequam Londonen. Epiſcopus ad curiam iter arriperet: qui proculdubio labori peperciſſet & ſumptibus, ſi (vt quidam mentiti ſunt) ſine tanta difficultate abſolui potuiſſet. Fama celebris eſt quod memoratus Cantuar. Archid. Regi perſuaſit in Angliam transfretare vt Epiſcopos torqueat & clerum qui contra Dominum Papam & matrem ſuam Cant. Eccleſiam iurare noluerint. Vndique metus & anguſtiæ vndique, longe neceſſitate vitandorum inflicta. Melius eſt incidere in manus hominũ quàm derelinquere legem Dei. Alterum enim ſemper gehennam ingerit. Alterum via eſt ad coronam, & perpetuam gloriam. Nam qui perſecutionem propter iuſtitiam patiuntur, beati ſunt: quoniam quos pugna purgat, probat & illuſtrat, finis pugnę ſine fine coronat. Sathanas autem amplius ſæuit, cum exterminium ſuum videt accelerari: & illa pars hyemis tetrior eſt, quæ veris imminentis præcedit amœnitatem. Hiſtorias replica, tyrannorum geſta reuolue, & planè reperies in preſſuris ſemper dilatatam Eccleſiam: Et quod perſecutio quanto atrocior erat tanto citius ſedabatur. Regem autem tam ab amicis quam ab aliis nunciis qui præmiſerunt iſtos, vt præmuniretur indubitanter ſignificatum eſt, quod niſi citius cum Eccleſia fecerit pacem, ſecundum quod ad petitionem ſuam

Dominus Papa præſcripſit ; & hoc infra Cal. Mai. ex tunc nulla ratione differri poterit, quin in perſonam eius & terram ciſmarinam & tranſmarinam Eccleſiaſtica ſeueritas exerceatur. Et hoc quidem arbitror huic exacerbationi quam Deus maturè prout Eccleſiæ nouit expedire, compeſcat, dediſſe originem procurantibus fomitem ardoris & incendij, cauſas iugiter ſubrogantibus his qui oderunt pacem: & ſciunt ſe cum perpetuæ nota infamiæ futuros deteſtandum ſciſmatis & apoſtaſię exemplum. Lator præſentium, ſi tibi viſum fuerit vt eum admittas, plura ſupplebit, cum redierint, quorum in breui ſperatur aduentus, referenda quæ emerſerint tibi Deo propitiante ſcribere non pigritabor : & vtinam me de ſtatu tuo quem Deus ſucceſſibus impleat, maturè certiorari contingat.

Idem Roberto Sacriſtæ. EPIST. CCLXXVI.

DEuotionem quam habes ad me nuncius veſter diligenter expoſuit, & me non mediocriter ad referendas gratias quantum in verbis potuit obligauit. Cùm enim me tanto exilij tempore veteres amici prorſus omiſerint & contempſerint, illis qui ſaltem bona verba ſub hac tempeſtate proſcriptis cõmunicant his quos alij contempſerunt, præſertim cum facultas non ſuppetat vt eos opere conſolentur, amicitiam pro vt poſſunt, videntur colere, & vlteriorem gratiam promererentur ſi quidem ratio, non minus animorum quàm rerum penſat indemnia. Cenſetque præponderare laticem quæ ſolidata caritate repletur : & quæ rerum leuitatem præfert, & fictæ dilectionis vmbratiles oſtentat imagines, ſuſpendit in auras. Perſeuerate ergò in eo quod fideliter incepiſtis, & deuotionem quam patri veſtro debetis, & Eccleſiæ laboranti continua caritatis exhibitione quotiens fuerit opportunum proferte in lucem: vt tam a Deo quam ab ipſo Archiepiſcopo vobis in retributione verbi reſpondeatur pro meritis. Quod Deo propitiante futurum ſperatur in breui: quia non creditur apud nos quod pax Eccleſiæ diu differri poſſit. Sed & hanc ad honorem Dei & Eccleſiæ vtilitatem creditur prouenturam, non vt quidam mentiti ſunt in confuſionem Domini Cantuar. & eorum

qui pro iuſtitia decreuerunt ponere ſi opus fuerit animas ſuas. Nec doleatis ſi Rothomagenſis Archiepiſcopus & Epiſcopus Niuernenſis in Angliam venerint: quos ſicut pro Eccleſia plurimum, ita contra Dominum Cantuar. aut ſuos nihil omnino poſſe certiſſimum eſt. Sed nec eos velle nocere credimus: quin potius quod ad honeſtam pacem & vtilem totis viribus laborabunt. Hoc ſcripſi ne nuncij veſtri videar contempſiſſe ſermonem, qui ad obſequium veſtrum vbi facultas affuerit, ſum paratus in Domino. Valete.

Idem Conuentui Cantuarienſi.

EPIST. CCLXXVII.

DIlectiſſimis fratribus & amicis cariſſimis, qui in ſancta Cantuarienſi Eccleſia congregati ſunt, & piam ſapiunt vnitatem proſcriptorum minimus I. de Saresb. ſemper coram facie ſua feliciter ambulare. Æquum eſt dilectiſſimi me de veſtris gaudere profectibus, anxiari periclis, damnis & iniuriis compati, & quantum Chriſtiano licet, ſi forte quod abſit immineat exanimari defectu. Lugere ſiquidem parum eſt, quod etiam in hoſtium occaſu iuſtos pie feciſſe recolimus, cum caritatis virtus extincta Spiritus ſancti proteſtetur occaſum. Cuius funus perfunctoriis lachrymis non eſt, aut dolore momentaneo perſequendum: ſed vita per pœnitentiam & fructum bonorum operum inſtantius reparanda. Nec moueat ſi Spiritum ſanctum qui proculdubio immortalis eſt, & beata vita iuſtorum dictum eſt in aliquibus interire, cum Paulum audieritis dicentem, Spiritum nolite extinguere, Prophetias nolite ſpernere. Et vtinam efficialiter audiſſetis, quod vt ſapiens meminit, non auditores verbi, ſed factores iuſti ſunt apud Deũ. Neque hæc in ſuggillationem omnium veſtrum dicta credantur, quia Spiritus ſanctus teſtis eſt, quod ex caritate potius quam ille ſolus inſpirat qui caritas eſt, prolata ſunt, quam in alicuius iniuriam Chriſtiani. Licet aliquos de numero veſtrum pro iniuria Spiritus & fraternæ caritatis exterminio iure & merito ne pereant, ſed ſalubriter confundantur, crediderim arguendos. Euoluat vnusquiſque & relegat propriæ

Digitized by Google

conſcientiæ librum: in ambiguis ſi qua ſunt intepretem quęrat & inuocet Spiritum ſanctum, qui docet hominem ſcientiam, & abſconditam reuelat veritatem, vt eo docente ſibi fideliùs & familiariùs innoteſcat: & vt arbitror plane & plene deprehendet quid ab accenſa vel incenſa, quid a tepida vel remiſſa, quid ab extincta vel fugata & perdita ſibi prouenerit Caritate. Abſit tamen vt per blaſpemiam aut obſtinationem aut deſperationem aut impœnitentiam peccatum inremiſſebile com miſerit quis in vobis, quia licet in ramis debilitata & fracta ſit caritas, ſpes tamen eſt quod maneat in radice. Et rigata & perfuſa celeſtis gratię imbribus poterit reuireſcere, & verę cõpaſſionis & iuſtitiæ facere fructus, ſi cor poſuerit anima ſuper vias ſuas, ſi pœnituerit, ſi culpam fateatur, ſi pro facultate ſatisfaciendo redimat quod commiſſit. Sed fortaſſe dicetis. Tu quis es aut quę eſt domus Patris tui in Iſrael, vt religioſos arguas viros, præſertim in Eccleſiarum Britanniæ cardine conſtitutos? Aut nos quid commiſimus vnde caritatem probes extinctam aut remiſſam? Ego quidem pro me reſpondeo quod præmiſi, quia proſcriptorum Chriſti minimus ſum, & quod ex conſcientia loquor quem zelus domus Dei, vt alterius parcam iudicio vel errori, iam multo tempore fecit exulare proſcriptum: & qui vt propriam fatear inſipientiam, ſcandala fratrum patienti animo ſine ſcrupulo nequeo tolerare. An nõ licet mihi præſertim Apoſtolo docente propriã vſtionẽ deplorare in ſcandalis? Non licet coegrotantes quibus coinfirmor inuitare vt pariter curramus ad medicum? Profecto cuilibet diſcipulo Chriſti etiam minimo liberum eſt ipſo inſpirante dare teſtimonium veritati: quam quiſquis ex Deo eſt, non modo patienter, ſed libenter audit. Audite ergo & vos animo patienti quam ego reputem culpam veſtram, quod diſpẽdium caritatis: quod quæſo vbi apparuerit, nolite vanis verborum foliis adumbrare, ſed opere potius expurgetur & veritate. Sex anni fere euoluti ſunt, ex quo pro iuſtitia proſcriptus exulat Pater veſter multis & magnis artatus anguſtiis, multis vtriuſque ſexus cuiuſcumque ætatis coexulibus Chriſti pauperibus oneratus. Et quid ei vel coexulantibus ſibi tanto tempore impenderitis, ſi quid tantum a memoria veſtra elapſum eſſe non arbitror? Vbi interim (quæſo) caritas? vbi

ſunt prohibitoriæ eius in regno, Quas ſi porrigere ceſſauerint alij, & ad vos peruenerint, induantur quæſo aliqui veſtru virtute ex alto vt eas porrigant, Dei & ſummi Pontificis auctoritate prohibentes, etiam interpoſita appellatione ſi opus fuerit ne tantum præiudicium ſanctæ Cantuar. Eccleſiæ inferatur: præſertim cum is ad quem ſpectat Dominus Cantuar. paratus ſit hoc implere. Nihilominus ſi eas in fraudem Eccleſiæ ſuppreſſerit aliquis vt ad vos peruenire non valeant, vos tamen de diuina miſericordia confidentes prohibitionem & appellationem ad propulſandam iniuriam imminentem interponenere non differatis, & omnibus Eccleſiæ veſtrę ſuffraganeis auctoritate ſedis Apoſtolicæ præcipere, vt pręſentiam ſuam huic operi ſubtrahant, & pręiudicio matris ſuæ nulla prorſus ratione communicent. Quod ſi vobis tacentibus præſumptum fuerit, quis de cætero poterit perſuaderi zelum non perijſſe, & caritatem non eſſe extinctam? ſic enim eſt in vobis aliquis qui non faciat pretioſiorem momentaneam vitam, quam ſalutem Eccleſiæ ſuæ & coronam iuſtitiæ. Non enim nunc a vobis veſtra quæruntur, ſed vt vos doceatis eſſe Dei cultores & Eccleſiæ filios. Hac virtute procedentes redimetis offenſas, & tam perſpicua caritas multitudinem quæ præceſſerunt operiet peccatorum. Eis tamen qui inſpirante Chriſto armaturam zeli aſſumpſerint, induti pro thorace iuſtitiam, & pro galea iudiciū certum, dux & cuſtos aderit fidelis Deus, qui eos ſuper vires temptari non patietur: ſed ea quæ nunc videntur imminere pericula in veram pacem, plenam ſecuritatem & perpetuam gloriam cōmutabit. Nam Dominus Rex quicquid loquantur homines, ſe meminit eſſe Chriſtum Domini, & pro debito officij, pro generis nobilitate, pro clariſſimi virtute animi non modo iuſta petentibus non irrogabit iniuriam, ſed alios ne irrogent cohibebit. Scit enim quia Regis honor iudicium diligit. Videor mihi videre plures in vobis qui pręclari huius meriti coronam affectent, & dicant ſinguli cum Propheta in auribus Eccleſiæ. Ecce ego, mitte me: Conātes cæteris pręripere titulum quo fama redimetur vniuerſitatis, & priuilegium Eccleſiæ ſtabili vigore perpetuabitur.

Idem Thomæ Cantuar. Archiepiſcopo, à Carnoto.

EPIST. CCLXXVIII.

CONſilium Domini Senonenſis & noſtrum eſt, ſi vobis melius non occurrit, vt litteræ vrgentiores quas habetis penes vos de iuſtitia exercenda ſi pax non fuerit, celerius Rothomagen. & Turonen. Archiepiſcopis oſtendantur: ſaltem vt audiat hoſpes & terreatur. Præterea deſiderat vt ſuæ reddantur Auxitano & Burdegalenſi, quia & cauſæ prodeſſe poterit, & perſecutoris minuere vires. Si in Guaſconia auditum fuerit terram eius interdicto ſubijciendam eſſe. Nam ad Bituricenſes quicquid de terris contingat ſemper facilior probabiliter ſperatur acceſſus. Et memineritis quantum periculum & infortunium ad ſe traxerit mora porrigendi conuentionales Archiepiſcopo Rothomagenſi & Epiſcopo Niuernenſi, & item prohibitorias Eboracenſi Archiepiſcopo & Epiſcopis tranſmarinis. Nec dixeritis quæ prouenerunt vobis non fuiſſe prædicta, ſed potius quod omnium auſpicantium more ſubtilitatem veſtram vaticinia quæ non erant à ſpiritu deluſerunt. Vtinam non ſit deceptionis huius morbus irreparabilis: ſed niſi cælitus data releuatio ſeu conſolatio non occurrit. Et quidem recte vt arbitror cùm nos alieni ingenij imaginationibus vanis præſumemus euoluere cordis humani latebras, quarum ſolus Deus arbiter eſt. Quid quæſo magis temerarium, aut in Deum, qui hoc ſingularis eminentiæ priuilegio vendicat, iniurioſius eſt? Nam ſe ipſum noſſe etiam Apollinis oraculo ſummam eſſe ſapientiam adeo celebris eſt ſententia apud Philoſophos, vt ei nemo veterum auſus ſit refragari. De cœlo ſi quidem (vt aiunt) deſcendit γνῶθι σεαυτὸν, (id eſt) ſcito te ipſum. Quia ergo hic humana deficit, & Euangelica eatenus non attingit, ſola Dei ſapientia eſt quæ conſilia & cogitationes hominum non imaginatione fantaſtica cõijcit, ſed ſicut ſunt vſquequaque cognoſcit. Vaticiniis ergo renunciemus in poſterum, quia nos in hac parte grauius infortunia perculerunt. Qui corda finxit illa examinet: nos quid domi noſtræ ſit exploremus.

Digitized by Google

Idem Guillelmo Subpriori, Roberto Sacriſtæ & Magiſtratibus Eccleſiæ Cantuarienſis.

Epist. CCLXXIX.

AMicis & fratribus cariſſimis G. Subpriori & R. Sacriſtæ, & aliis qui ſanctæ Cantuar. Eccleſiæ curam gerunt, ſuus Ioannes ſalutem & dirigere prudenter in futura proſpectum. Preces veſtras & vota fidelium tandem miſericors & miſerator Dominus exaudiuit ad honorem ſuum vt ex multis & certis indicjis patet, Anglicanę Eccleſiæ reſtituens pacem & ab exilio reuocans Patrem veſtrum. Vtinam fuiſſent aures veſtrę ad os Domini Regis quando in colloquio Regum nuper habito, inter caſtrum Bleſenſe & Ambaſiam, dimiſit Dominum Archiepiſcopum vt à Francis quibus tenebatur licentiam mature reciperet ſub omni celeritate rediturus ad ipſum, inde in Angliam tranſiturus. Igitur vt condictum eſt Deo propitio in feſto omnium Sanctorum Senonis vale faciet ex propoſito & condicto rediturus ad propria, & quam cito poterit ſanctorum vrbem reditu ſuo Cantuar. illuſtrabit. Vos itaque ſicut honori & Eccleſiæ veſtræ proſpectum eſſe vultis in poſterum, Patri veſtro occurrite, & in partibus ciſmarinis ſi quid fidei, ſi quid amicitiæ, ſi quid deuotionis aut conſilij eſt tranſmittere non differatis, vnde ſi poſſit exonerare, & vobis perpetuo teneatur obnoxius. Redimite vel nunc moram, ne forte ad ſe ineuitabile iacturæ rerum & famę periculum trahat. In hiſtoria nouorum reperi deceſſores veſtros primos occurriſſe reuertenti ab exilio Patri Anſelmo. Nunquid vos degeneres eritis, vt nihil ſolatij aut minimum, & non ſecundum vos reuertentibus Patri & fratribus conferatis? Abſit hoc ſemper à prima Britanniarum ſede Cantuar. ne tam fœdum temporis noſtri, tam inhumanum & indeuotum, & indiſciplinatum exemplum tranſmittat ad poſteros. Dolor & cordis anguſtia me vobis compatientem & timentē ne ex puſillanimitate & tenacia quorumdā (quod Deus auertat) Eccleſia Dei contrahat opprobriū ſempiternum, ſcribere non patiuntur omnia quæ locus &

Digitized by Google

cauſa ingerit:ſed vt arbitror Deum timentibus & ſapientibus & amantibus honeſtatem ſatis dictum eſt. Hactenus ergo amicos pręmonuiſſe ſufficiat. Nec dubito quin amantibus caritatis reddantur fructus, & in ſurdos (vt veteri prouerbio dici ſolet) faba cudatur. Valete veſtri & noſtri memores in caritate.

Idem Petro Abbati Sancti Remigij.

Epist. CCLXXX.

Mora mea rectiſſime poterat accuſari, ſi non eam neceſſitas accuſaret. Debueram enim ex quo primū in Angliam pedem poſui, nuncium remiſiſſe, per quem veſtra dilectio de alumnorum ſuorum ſtatu poſſet certiorari. Sed quia mihi in ipſo nauis egreſſu, noua & ſtupenda rerum facies occurrit, alium certiorare non potui, qui ex variis opinionibus & verbis hominum reddebar incertus. Nam triduo antequam applicarem omnia bona Domini Cantuar. & ſuorum annotata fuerant procuratoribus ſuis ab adminiſtratione ſubmotis: & in portubus edicto publico Inhibitum eſt ſub interminatione exilij & proſcriptionis, nequis noſtrorum ſi forte Angliam vellet exire tranſueheretur, piiſſimi tamen officiales Domini Regis prouida nimis cautela & pernicioſa nobis circumſpectione pręcauerant, vt Archiepiſcopus & ſui ab exilio redeuntes nihil prorſus aut minimum inuenirent præter domos vacuas ex magna parte conſumptas, & horrea demolita, & areas nudas, & hoc ad conſolationem diuturnę proſcriptionis & emendationem ſacrilegij perpetrati. Et cum pax noſtra nobis in feſto beatæ Magdalenæ fuiſſet reformata, & ſereniſſimus Dominus noſter Rex filio ſuo nouo Regi litteris patentibus præcepiſſet, vt Archiepiſcopo & ſuis omnia reſtituerentur in integrum, provt fuerat tribus menſibus antequam Angliam egrederentur, omnes tamen reditus nomine eius percepti ſunt, qui vſque ad natale Domini percipi potuerunt. Plures poſſeſſiones & Eccleſias quas ipſo iure & ratione pacti conuenti reſtitui oportebat Eccleſię Cantuarienſi, adhuc publicæ poteſtatis auctoritate occupant curiales. Ego inter

cæteros vna Eccleſia priuatus ſum quæ xl. Marc. annuas ſoluebat anteceſſori meo. Contigit autem me triduo applicare ante Octauas beati Martini,& in ipſis Octauis erat Cãtuar. Symodus celebranda in qua me vices abſentis Archiepiſcopi gerere oportebat. Cùm itaque præter ſpem, & contra bonam opinionem & bonas promiſſiones Domini Regis ſic omnia turbata reperiſſem, vt de pace noſtra & de reditu Archiepiſcopi deſperaretur ab omnibus, & me tanquam in carcere poſitum agnouiſſem, vultu hylari & animo conſtanti Cantuariam petij, vbi à Clero & populo cum magno honore & quaſi Angelus Domini receptus ſum, fidelibus iam ex aduentu meo meliora ſperantibus, eo quod eis perſuaſum erat quod me nullo modo Archiepiſcopus prçmiſiſſet, ſi non eſſet in breui ſecuturus. Inde Synodo celebrata ad nouum Regem prouectus ſum, & ſatis humanè receptus, & licet cuſtodes ſui aliquid timoris prætenderunt ſuſpicantes pacem nobiſcum non ſimpliciter factam eſſe, ſed rancoris palam remiſſi firmius hærere radices. Quod & ſi ex variis ſignis patenter aduerterem, ſic egi ac ſi omnia ad votum procedere arbitrarer. Feſtinanter inde ad matrem meam deflexi iter, quam iam altero languentem anno & amodo iam diem Domini cum gaudio præſtolantem, ex quo me vidit veſtris & ſanctorum quibus cohabitatis orationibus precor attentius commendari. Receperat autem reſponſum a Spiritu ſe mortem non viſuram donec me & fratrem meum videret ab exilio redeuntes. Interim illi veteres amici Domini Cantuar. & Eccleſiaſticæ libertatis propugnatores, Dominus Eboracenſ. Epiſcopus Londoniæ & cõplices eorum, conſilium inierunt cum publicanis legatione tranſmiſſa ad Dominum Regem, ne præfatum Cantuar. in Angliam redire pateretur antequam renunciaret legationis officio & reſtitueret ei vniuerſas litteras, quas emeruerat ab Apoſtolica ſede, & repromitteret ſe Regni iura inuiolabiliter ſeruaturum, vt ſub obtentu cautionis huius ad obſeruantiam conſuetudinum artaretur. Dicebant enim quod reditus eius Domino Regi damnoſus & probroſus futurus erat, niſi iſta præcederent. Fecerant etiam de ſingulis vacantibus Eccleſiis ſenas euocari perſonas, in quas de paſtore eligendo vniuerſitatis arbitria conferrentur, vt electiones de Eccleſia in aliud Regnũ

& palatium protractæ celebrarentur ad nutum Regis: Vbi ſi Cantuar. ob reuerentiam canonum pro officij ſui debito obloqueretur, Regiam offenderet maieſtatem: ſi conſentiret reus eſſet in Deum & conuinceretur in conſtitutiones Eccleſiaſticas incidiſſe. Sæpedictus autem Dominus Cantuar. ex mãdato Domini Regis Rothomagum venerat, inde ex promiſſo liberandus ab obligatione creditorum, & cum honore in patriam remittendus. Sed fefellit eum opinio, Ioanne de Oxenoford. afferẽte literas Domini Regis, quibus rogabat & monebat, vt ſine mora rediret ad Eccleſiam ſuam, & antedicti Ioannis conductu & ſolatio in itinere frueretur. Paruit Archiepiſcopus, in redeundo æmulorum per amicos machinamenta cognouit, qui iam ad mane profecti ventum commodum expectabant, Archiepiſcopo noſtro ſimiliter in littore oppoſito ſimiliter expectante. Vbi cum de tranſitu eorum & machinationibus certior fieret, conatus eorum via quâ potuit eliſit, mittens Archiepiſcopo Eboracenſi litteras Apoſtolicas quibus ipſe & Dunelmenſis Epiſcopus propter vſurpatam noui Regis coronationem ab Epiſcopali officio ſuſpenduntur. Alias quoque porrexit nuncius London. & Saresb. Epiſcopis quibus in ſententiam Anathematis reuocantur, & ſuſpenduntur omnes Epiſcopi qui pręfatæ coronationi interfuerunt, quo facto proſperior aura ſpirans à Flandria Dominum Archiepiſcopum in Angliam felici nauigatione perduxit, venientemque ad portum cui Sanduuicus nomen eſt Regij ſatellites exceperunt, cuſtodijs per littora diſpoſitis vt creditur ad nocendum & armatis perſtrepentibus, antefactus Ioannes Oxenofor. cohibuit & compulit arma deponere, non tam vt putatur fauore noſtrorum, quam ne temeritas eorum Dominũ Regem & liberos ſuos nota proditionis inureret. Exegerunt tamen vt alienigenę qui cum Archiepiſcopo venerant ſacramentum præſtarent de ſeruanda fidelitate Regi & Regno. Nec apparebat quiſquam alienigena pręter Simonem Senonenſ. Archidiac. qui ad præſtandum iuramentum facile fuiſſet inductus, ſi Archiepiſcopus permiſiſſet, qui exempli perniciem veritus reſpondit bonis moribus hoc prorſus eſſe contrarium, vt inaudita barbarie compellerentur hoſpites & peregrini ad huiuſmodi iuramenta: Et fortaſſe ſatellites vim paraſſent, niſi eos com-

peſcuiſſet tumultus popularis verentes plebis impetum, quæ ſic de recepto paſtore gauiſa eſt, ac ſi de cælo Chriſtus inter homines ipſe deſcenderet. Cum verò ſe die ſequenti Cantuariæ recepiſſet, venerunt ad eum & alterius Archiepiſcopi & Epiſcoporum ſuſpenſorum nuncij ad ſedem appellantes Apoſtolicam, licet eis indubitanter conſtaret, quod ſummus Pontifex omnem appellandi preccluſerit facultatem. Venerunt ex alio latere Domini Regis officiales ſuo rogantes nomine, & publica denunciantes auctoritate, vt Archiepiſcopus latam in Archiepiſcopum Eboracenſ. & alios Epiſcopos ſententiam relaxaret, niſi Regis & regni decerni vellet publicus hoſtis, vt qui nouo Regi coronam moliebatur auferre. Ad quod Archiepiſcopus reſpondit, ſe nullo modo impugnare Regiam dignitatem, ſed potius vires, opes, & gloriam pro viribus in Chriſto augmentaturum. Hoc tamen nulla ratione impetrari poſſe, quin aduerſus preſumptores Epiſcopos Eccleſiæ ſuæ iuſtitiam proſequatur. Illis autem inſtantibus acrius adiecit, quod pro honore Domini Regis, licet ei periculoſum eſſet & vires eius excederet, quia iudex inferior ſuperioris non poteſt relaxare ſententiam, paratus erat duos Epiſcopos abſoluere, recepto prius ab eis ſecundum morem Eccleſię iuramẽto, quod Domini Papæ qui eos vinxerat mandatis obedirent. Officiales autem non permiſerunt vt fieret dicentes huiuſmodi iuramentum ab Epiſcopis non debere preſtari, quia Regni conſuetudines impugnabat. Replicauit ad hoc Archiepiſcopus quòd cum Dominũ Papam modis omnibus antea ſollicitaſſent, vt eos abſolueret à vinculo anathematis quo ſolius Cantuar. Eccleſiæ auctoritate fuerant innodati, non niſi preſtito iuramento abſolui potuerunt. Quod ſi neceſſarium fuit ad vnius Epiſcopi ſententiam diſſoluendam, quæ longè eſt infirmior edicto ſummi Pontificis: luce clarius eſt quod ſentẽtiã Apoſtolica ſine eo præſertim a iudice inferiori ſolui non debet. Ad huiuſmodi & ſimiles allegationes Epiſcopi moti ſunt: Et ſicut pro certo relatum eſt ad clementiam Archiepiſcopi refugiſſent, niſi eos ſæpe nominatus Eboracenſ. ſeduxiſſet diſſuadens ne quid Rege facerent inconſulto, quem patronum habuerant in omnibus operibus ſuis. Illis itaque cum indignatione properantibus ad Dominum Regem noſter

Archiepiſcopus ad nouum Regem iter arripuit. Cum vero Londonias perueniſſet denunciauit ei Rex iunior ne progrederetur, nec ciuitates eius aut caſtella intraret, ſed reciperet ſe cum ſuis infra ambitum Eccleſiæ ſuę, & ſuis denunciatum eſt ne Regni fines exeant, ne prodeant in publicum: ſed ſicut ſe ipſos diligunt, caueant ſibi. Qua denunciatione publicata, ſe & ſuos Cantuar. recepit Archiepiſcopus, ibique ſalutare Dei cum Chriſto præſtolamur: Neque nobis via conſolationis aut ſecuritatis alia patet, quam vt veſtris & Sanctorum orationibus euadamus inſidias eorum qui noſtrorum ſanguinem ſitiũt & quęrunt, vt de terra penitus auellamur, aut celerius pereamus in ipſa. Licet autem perſecutio grauiſſima ſit, & ad Archiepiſcopum rarus de numero diuitum vel honoratorum viſitator accedat; ipſe tamen cunctis ad ſe venientibus pontificali grauitate ius reddit, reducta prorſus acceptione perſonarum ac munerum. Frater meus ad veſtrum Exonienſem, quem mihi nondũ licuit viſitare, profectus:::*non poteſt rumpens, ne cum periculo conſcientiæ & nota infamiæ ſaluatricem cogatur rumpere caritatem. Interim quia tot anguſtiæ vndique imminent conſulo, vt quatenus poterit de rebus ſuis proſpiciat ſibi, & maxime ſpem ponens in operibus miſericordiæ, & orationibus ſanctorum. Sic enim quidem, & illum ſi nondum legitur legere deſidero, Magnus Baſilius ſe & populum ſuum a faucibus Iuliani eripuit. Deus certe ex alto proſpicit, qui electos ſuos ſupra id quod poſſunt temptari non patietur de ipſa iocundum & glorioſum facturus temptatione prouentum. Vt autem ſollicitudinem tuam ex aliqua parte mitigarem, Fredericus Teutonicus tyrannus Deo propitiante cum Eccleſia pacem facturus creditur, petens vt filium ſuum natu ſecundum quem in Regem eligi fecit, in Imperatorem recipiat Dominus Papa, & Catholicis Epiſcopis præcipiat conſecrari, Apoſtolicæ ſedi pariturum. Dum tamen Fredericus in perſona ſua nullum Apoſtolicum, niſi velit, recipere compellatur, prӕter Petrum & alios qui in cęlo ſunt. Et nihil facile audiretur, ſi non pactis insereret, vt in gradibus & dignitatibus ſuis remaneant qui ſunt à ſciſmaticis hæreſiarchis ordinati & conſecrati. Stat in hoc calculo lis adhuc, ſed vtraque pars ex aliquibus ſignis in quadam petitionis parte alteri ceſſura eſſe pręſumitur.

verbi procuratores huius Ciſtercienſ. & Clareuallenſ. Abbates ab Eccleſia Romana redierint. Pauca familiarius lator præſentium proſequetur, cuius precor curam haberi facias donec conualeſcat. In quo & fratrem meum, quod ad medicinam pertinet ſollicitum eſſe deſidero, cum relatu digna emerſerint. Ea fauente Deo citiſſime ad tuam notitiam perferentur. Valete, & tuorum memineris ante Deum.

Idem Ioanni Pictauienſi Epiſcopo.

EPIST. CCLXXXI.

GAudeo, ſi tamen famæ præconiis fides eſt habenda, quod vos Rex Angelus à prędeſtinati itineris limine reuocauit, vt proceſſum & exitum negotij videatis, quod ei cum Cantuarienſi, immo contra Eccleſiam geritur. Et vtinam veſtro & ſapiētum conſilio adquieſcat! Et quidem ſi Gratianus, vt iam dicitur incepiſſe, viriliter egerit, tandem adquieſcet ſano conſilio vel inuitus. Eſt tamen ſpes multorum, quod filius gratiæ cui ex re nomen eſt, & beati Eugenij nepos recte incedet ad veritatem Euangelij & Apoſtolicæ maieſtatis gloriam, & Eccleſię laborantis honeſtatem & pacem. Scit enim indubitanter quod ſi hac via inceſſerit, æternam gloriam coram Deo & hominibus promerebitur. Et quia paucos inuenit quibus confidenter poſſit inniti, vos conſtantiam quæſo eius erigatis & roboretis in Domino. Rex Deo propitio bene ſoluendo eſt: Et conſtat impœnitentibus peccata non poſſe remitti: ſi vero res abblata cum reddi poſſit non redditur, non agitur pœnitentia, ſed fingitur. Quid excommunicatis conferet abſolutio, niſi ſatisfecerint de iniuriis & rapinis, & tam manifeſto inobedientiæ crimine? Crimina publicatione ſui euidentiſſima totam Eccleſiam graui ſcandalo affecerunt: Et quæ in lumine commiſſa ſunt, non debent in tenebris aboleri: pręſertim cum non ſit aliquid occultum quod non reueletur, & quod non prædicetur in compitis & ſuper tecta. Si ſine iuramento fuerint abſoluti, contra formam publicam & in læſionem Eccleſiæ grauiter præſumetur: niſi reſtitutionis faciendæ verbum rite proceſſerit, principibus & tyrannis tam coętaneis quā futuris pernicioſum

Digitized by Google

relinquetur exemplum. Si Rex obtinuerit vt pactis inſeratur regni dignitates ſaluas fore, conſuetudines euicit mutato duntaxat nomine, & omnem Eccleſiæ auctoritatem eliminauit ab Anglia. Sed abſit vt aliquid iſtorum fiat: Et certus ſum quod Dominus Cantuarienſ. prælegit exulare perpetuo, quam vt propter pacem eius lædatur Eccleſia & ſedis Apoſtolicæ priuilegium conuellatur. Suadete ergo Domino Gratiano vt in omnibus & præcipue in his articulis caueat ſibi, ne eum quod Deus auertat decipiant animi ſub vulpe latentes. Iam enim, ni fallor, expertus eſſe poteſt quoniam verba præcipitationis diligit lingua doloſa, Nulla inquit ſapiens vnquam ſecuritas eſt, vicino ſerpente dormire. Et in ſede Sathanę certum eſt habitare ſtrutiones & ſcorpiones cum his qui tenent doctrinam Balaam. Valete.

Idem Bartholomeo Exonienſi Epiſcopo.

Epist. CCLXXXII.

Eccleſia in arto eſt, & ex diſſenſione regni & ſacerdotij eam vndique premunt anguſtiæ. Nam quoniã Rex perimit, illa vẽdicat libertatẽ, & ſi vellet a ſtatus ſui defenſione ceſſare & acquieſcere iuſſionibus tyrannorũ, illico indignationẽ Apoſtolicę ſedis exciperet. Sed quia longe tolerabilius eſt incidere in manus hominum, quam derelinquere legem Dei, officioſiſſimum & conſilioſiſſimũ reputo non modo facultates & fallacis dona fortunę protuenda libertate, pro legibus paternis exemplo ſanctorum exponere: ſed & ipſum corpus quod quibuſcunque flagellis atteratur, quibuſcunque tyrannorum carnificinis torqueatur ad præſens, velint nolint perſecutores, pulchrius & fortius prout merita præceſſerint, glorificatum in illa die reſtituet Chriſtus, pro cuius fide & obedientia nunc ſalubriter exponitur aut deponitur. Sed etſi eo vſque tyrannorum rabies inualuerit, facilis eſt iactura ſepulchri, vbi cælo tegitur qui non habet vrnam. Conſilium in ambiguis duntaxat habet locum: nec debet eſſe ambiguum quod gerendum præſcribit lex diuina. Nam nec minimum de mãdatis Dei, ſi quidem tamen quod vix crediderim paruum eſt, pro temporali vita ne dum pro mũ-

Digitized by Google

dana ſupellectili vel quiete vana conſilióue deſeritur. Nam & minima ſeruata vitam acquirunt, & plerumque martyrij gloriam promerentur. Neglecta vero ex crimine inobedientiæ & contemptus internam ingerunt mortem. Captam auiculam cum pullis occidi prohibet Dominus ſubijciens præmium eſſe huius mãdati ſi obſeruetur, vt lõgo viuas tempore: Quodquidẽ adijci mandatis aliis non facile reperies, niſi vbi patrem & matrẽ præcipit honorari. Idem ergo magno & ei quod minimum videtur ſubintulit præmium, vt doceret quoniam & minimi diligens obſeruantia vitæ promeritoria eſt. Numquid non ſcriptum eſt, quoniam qui minima ſpernit paulatim decidet: & qui in modico fidelis, ſuper multa conſtituetur? Nec hoc dixerim quod omnes capiant verbum iſtud: aut quod ego minima diligenter obſeruem, qui ſæpè & multum in magnis delinquo & maximis. Si quidem obedientia maximum eſt mandatum, ſine cuius diligentiori cuſtodia ſalutem proue ctorum nullus aſſequitur. Melius eſt enim quam victimæ. Sicut è latere crimen ariolãdi eſt, repugnare, & quaſi ſcelus Idololatriç nolle acquieſcere. Et vt ad obediendi virtutem fortius animeris, Domini Papæ te munit auctoritas, ſicut habes ex litteris quas Epiſcopo Vvigorn. nuper ſcripſit, conſulenti an ad Epiſcopatum ſuum potius redire deberet, & regis obſequi voluntati, an aſſiſtere Domino Cantuar. pro libertate Eccleſiæ & defenſione diuinæ legis, omnia ſupra quam dici poſſit pericula in ſe & ſuis fortiter ſuſtinenti. Exemplum litterarum inferius ſubiectum eſt. Executorem voluntatis ſuæ te faciat Dominus, & eam fidei fortitudinem & perſeuerantiam conferat, vt fratres coæuos & poſteros in timore Domini & cultu iuſtitiæ feliciter valeas roborare.

Idem Cantuarienſi Eccleſiæ. EPIST. CCLXXXIII.

VEſtram ſæpius, ſi reminiſci placet, commonui caritatem quatinus Patri veſtro & Domino pro libertate eccleſię agonẽ in ſextũ annũ quod hactenus exegit neceſſitas protrahẽti fideliter (vt oportebat) aſſiſteretis, & vt cõmunicaretis neceſſitatibus eorũ qui acerbitates exilij, proſcriptionis iniurias cõtumelias detrahẽtium, perſecutorũ moleſtias, ne furores dixerim

pro verbo Domini pertulerunt. Et vtinam ſalutaria & honeſta monentem audiſſetis vel audiatis adhuc, ne vos (quod abſit) nimis ſero pœniteat incredulitatis & duritiæ veſtræ. Nam ego hactenus vobis vt Caſſandra Troianis ſemper vera pronuncians videor inſanire: & ab incredulis dicitur: homo iſte de corde ſuo prophetat. Et vt ſimpliciores inducat in erroris & infortunij ſui conſortium, vanis terret oraculis: Et nunc rectum ſapientibus intentat aduerſa, nunc acquieſcentibus proſpera pollicetur. Sed ecce in ceruices inimicorum Eccleſię Petri gladius potenter exertus eſt, & Malcho niſi declinet ictum amputabit auriculam dexteram. Quid Malcus Latino ſonet eloquio, noſtis: Loquor enim ſcientibus, tenentibus, diligentibus, & amplectentibus legem. Non credebatur quod Epiſcopus Londonienſis & alij auctores ſciſmatis & incentores eſſent anathematis gladio percellendi: ſed illos iam a corpore ſuo reiecit Eccleſia & excluſit. Non credebatur quod condemnationem eorum Romanus Pontifex approbaturus eſſet: ſed ex eo conſtat ratam eſſe ſententiam, quod nuncij a ſede Apoſtolica miſſi ſunt, qui eos prçſtito iuramento ſecundum morem Eccleſiæ ſub ea conditione abſoluerent ſi Rex cum Eccleſia ſecundum quod Dominus Papa præſcripſerat, faceret pacem. Cuius ſpe data Cantuar. Archidiac. & aliis qui erant in partibus tranſmarinis abſoluti ſunt præmiſſa iuratoria cautione. Et quia pax infra feſtum beati Michaelis (vt condictum fuerat) ſecuta non eſt, in eandem ſententiam anathematis iuxta condictum reducti ſunt. Liquet ergo quam periculoſa ſit participatio eorum: nam re ea excommunicati erant quos oportebat abſolui. Supereſt autem vt animaduerſio procedat vlterius quia hæreditas Domini non poteſt liberari de manu hoſtium niſi in manu forti. In quo conflictu patenter agnoſcet Dominus qui ſunt eius, & qui pluris faciunt ollas Ægyptias, pane cæleſti, verbo ſcil. Dei quod dat vitam mundo. Quicumque vero fuerint hi ſortem damnationis recipient cum his quos terra viuos abſorbuit. Nam qui peccatis communicat alienis, communicabit & morti. Exite ergo quæſo de medio eorum, ponite corda veſtra ſuper vias veſtras: Et qui ex magna parte (quod cum rubore & dolore confuſus eloquor) priuigni fuiſtis hactenus: vel nunc tandem tranſeatis in ſortem filiorum

Digitized by Google

comunicando paternis neceſſitatibus, fructus pœnitentiæ & obedientiæ exequendo, & infamiam ab Eccleſia propellendo: Quæ quod Deus auertat, niſi præcaueritis, veſtra duritia promerente perpetuabitur in ſempiternum. Monuerat hoc, immò præceperat Dominus Papa, ſed nec ipſe pro ſua reuerentia exauditus eſt. Numquid & vos infidelium more dicturi eſtis Chriſto iterum pro Eccleſia patiente, Nos non habemus Pontificem aut Papam niſi Cæſarem? Numquid adeo timetis illũ, qui accepta diuinitus poteſtate corpora vexare poteſt, non perdere, vt illum contemnatis qui totum corpus poteſt & animam perdere in gehennam? Is certe præcepit, vt prælatis obediretur, vt filij parentes honorent, eorumque neceſſitates excipiant promtiſſima caritate. Quam profecto non habere conuincitur qui fratrem in tribulatione poſitum pro facultate ſibi data non conſolatur. Affectum namque mentis validiſſime conuincit exhibitio operis. Valeat ſemper ſanctitas veſtra, & in his quæ monui, verbum Dei potius conſulat quàm vicinos.

Idem VVillelmo Subpriori Cantuarienſi.

Epist. CCLXXXIIII.

SVo Britoni ſuus I. Sar. & pium in futura proſpectum. Ex his quæ vniuerſitati ſcripta ſunt colligere poteris quid te oporteat facere. Nec eſt quod nugatorias vt hactenus prętendas excuſationes, quia tempus eſt vt Eccleſia veſtra patiatur aut compatiatur. Si enim communicauerit neceſſitatibus Patris, in conſolationibus quas indubitanter Deo propitio ſperamus in breui refloreſcet. Et quidem a centum annis tempus extitiſſe non arbitror quo tam facile poſſet ad reparanda omnia antiqua priuilegia reſpirare. Si patri in his ſollicito viriliter & efficaciter vellet aſſiſtere, & neceſſariis participare ſumptibus. Sed neſcio quo pacto regnare vultis ſine onere & ſollicitudine: cum certum ſit non niſi ſupremo magna labore peti. In his autem eatenus iam profecit per Dei gratiam induſtria pauperis & proſcripti vt in emerendis duo milia marcarũ anteceſſorem ſuum, ſi data eſſet occaſio, expenſurum fuiſſe

Digitized by Google

non dubitem. Dicitur quod candelabra alienaſtis in vſus vanos, fortaſſe non ſine conſcientia ſacrilegij: & adeo tenaces eſtis in Eccleſiæ neceſſitatibus & honoribus reformandis. Circa hoc ſollicita fratres tuos: Et ſi illi contemnendo deſipiunt, tu Eccleſiæ & tibi prouidere memineris. Si Epiſcopus Lundonienſis iter arripuerit ad curiam, procura ſicut tibi iniunctum eſt, vt duo Monachi ſufficienter inſtruantur, ei cùm vocati fuerint occurſuri.

Idem Magiſtro Girardo. EPIST. CCLXXXV.

MOleſte tulit Dominus meus Archiepiſcopus quod vos qui clauem habetis ſcientiæ, & in lege Domini quam publice docetis iugiter occupamini, a deo vt mundanis diſciplinis penitus reiectis, ſolius veritatis & iuſtitiæ ſacra profiteamini, Cantuar. Archidiacono, quem ſolemniter excommunicatum eſſe nõ ambigitis, communicare præſumpſiſtis exemplo pernicioſo, & quod ſicut veſtram conſcientiam lædit, ſic non modice denigrat & famam. Nam nec in minus perito tantus facilis eſſet exceſſus, ne dum in illo, cuius non modo doctrina, ſed & vita debet auditoribus eſſe virtutis exemplar. Sed quia credibilius eſt vos de humana infirmitate, quam de malitiæ peruerſitate, licet graue nimis ſit quod admiſiſtis, peccaſſe, de mandato ipſius litteris veſtris reſpondeo quæ ſequuntur: mittoque reſcriptum litterarum quas ad excuſationem ſui Domino Sagienſi tranſmiſit, qui monuerat vt ei Pariſius occurreret in incertum. Sed (vt ſcitis) nec equitaturas, nec expenſas, nec ſocios qui per regnum diſperſi ſunt ad tam crebros & inutiles diſcurſus poteſt ſubito præparare. [1] Quod etiam ſapientes qui eum tam facile euocant oportuerat præmetiri. Vos autem diligentior extitiſtis, qui ei vno duntaxat interpoſito die certum præſtituiſtis diem, vt diplomate incedens Epiſcopo Sagienſi & Archidiac. Cantuar. occurreret. Sed quatenus Epiſcopum verba & litteræ veſtræ obligent, melius noſtis: Et ipſe recolit qualiter eiuſdem Epiſcopi litteris, & aliorum conſilio nuper deluſus ſit, vt ſocios conuocaret, & varias inutiliter procuraret expenſas. Nam ad iter accinctus erat, &

fatigauerat multos, cum ipſum fama vulgante didicit in Normanniam rediſſe: incertum an dignus haberetur qui litteris deberet aut nuncio præmuniri. Fortaſſe Eccleſiæ negotium adeo humile eſt, vt non niſi de latere & ex accidenti tractari debeat, & tranſcurrentibus tangi potius quam expleri. Sed quicumque perſonas quæ plurimum læſæ ſunt, deſpicit, cauſam meminerit eſſe Chriſti, qui comprimit elationes maris, & pro arbitrio ſuo poteſtatum diſpenſat habenas. Ipſe Cantuar. Eccleſię patronus eſt, & inſpirabit animo Domini Regis, vt diuinitus indultam ſibi licentiam moderetur, nec eam quę ſatis & ſupra & contra fas & modum gratis afflicta eſt, & tam ipſum quam anteceſſores ſuos tanquam pia mater promouit, aluit, & protexit, affligat amplius. Sapientior enim eſt, quia vt ſalutis ſuę diſpendium & filij ſui perniciem procuret, neque nos ignari ſumus quid nuncij ſui quæſierint ab Apoſtolica ſede vel obtinuerint. Ceſſent minæ, quoniam Eccleſia Dei per miſericordiam eius in portu nauigat, nec eſt a ſtrata publica, quam Chriſtus oſtendit, recedendum, præſertim his qui in tanta acerbitate exilij tam patenter experti ſunt miſericordiam Dei. Oſcula promittitis & amplexus, ſi morem geramus homini, & is qui forma Chriſtianorum eſt audiuit à tentatore, *Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adorauoris me.* Ipſe iudicet cauſam ſuã, & Dominum Regem perducat ad veniam, qui malignantium conſiliis impulſus innatæ benignitatis quam habere conſueuerat, nimis oblitus eſt: Et dum inimicis Eccleſiæ vehementius ceſſit, ſpeciem induit inimici. Nec dubito quin ipſo ſibi dum hoc gereret diſpliceret, ſed quaſi inuitus inſipientium clamoribus agitabatur & trahebatur funiculis impiorum. Adiicitis vt Dominus Cantuar. occurrat nominato ſuperius Epiſcopo & Archidiac. Cantuar. quaſi illum recepturus ſit nedum ei occurſurus, quem ipſe ſolemni anathemate condemnauit, ſententiãque in eum latam confirmauit Apoſtolica ſedes. Vtique mirum in ducit quod eũ præfatus Sagienſis & alij venerabiles viri prælati Eccleſiarum citra abſolutionem communicant, quod a ſe ſciunt in diſtricto examine requirendum: Et fortaſſe Eccleſia præſenti non dabitur obliuioni. Certo tamen certius eſt, quod tam Epiſcopum Lundonienſem, & ante nominatũ :::* lateri eius adhæret in timore multo & iugi ſollicitudine. Lon-

gum erit, & vereor ne tędium generet, ſi cunctas anguſtias noſtras cepero replicare: ſed quæ deſunt Epiſtolæ ſupplebuntur officio portitoris. Sit itaque, ſi placet, miſerationis veſtræ ſollicitare ſanctum Priorem & amicos Chriſti de monte Dei & valle ſancti Petri, & Abbates ſanctorum Nigaſij & Criſpini, & alios ſanctos familiares veſtros, quatinus nobis apud Altiſſimum ſuffragētur, vt eorum meritis ſalubriter liberemur, qui periclitaremur ex noſtris. Cariſſimos autem fratres noſtros & Dominos qui beatiſſimo Remigio iugiter famulantur vix ſine gemitu, ſuſpiriis aut madore lacrimarum poſſum ad animum reuocare. Recolens me quid dam inſtar paradiſi fœliciter incoluiſſe, dum illorum pręſentia fruebar, & caritatis experiebar imaginem, quæ in æterna vita ſperatur. Illos quæſo diligentius ſollicitate, vt alumnorum ſuorum meminerint in orationibus ſuis. Quam cito Deus proſpera donabit nobis, currentium litterarum miniſterio Chriſto propiciante communicare non differam. Valeat ſemper & vigeat ſanctitas veſtra, & totius Eccleſiæ proſperitas in bonis omnibus prouehatur, & ſi placet pauperem ſacerdotem ſancti Coſmæ commendatum habeatis.

Idem Ioanni Pictauenſi Epiſcopo.

EPIST. CCLXXXVI.

EX inſperato & in tranſitu mihi gratia Dei propiciante nuper innotuit, quod ad vos erat lator præſentium tranſiturus. Gauiſus ergo diuinitùs miniſtratam occaſionem ſcribendi eam gratanter arripui, arbitratus mihi longè calamitatis magnum dari ſolatium, quod in tutis auribus licebat anguſtiarum cumulum deplorare. Sed vnde ſumetur exordium? Nam dicendi parit inopiam materia copioſa & exuberans, & quæ non, niſi tempore noſtro malitia exercuiſſet ad ſummum, fidem excedit. Publicas anguſtias an domeſticas deplorabo? Sed generales mundus agnouit. Sua quemque miſeria perurit acriùs: niſi forte quiſpiam ſectatorum Chriſti tanta ſit caritate ſuccenſus vt vniuerſorum ſubeat onera, & vratur in ſcādalo proximorum. Et quia vobis de paſſione glorioſi martyris Thomæ

Thomę Cantuarienſis Archiepiſcopi qui non modo Eccleſiam propriam,ſed vtramque prouinciam Anglorum miraculis multis & maximis irradiat, conſtare non dubito, in ea non cenſuj mihi diutius immorandum : præſertim cum & tempus ſcribendi breue ſit, &, vt opinor iam fere per orbem Latinũ ex relatione plurimorum ſit nota & vulgata materia. Hoc tamen in tanto diuinæ diſpenſationis munere ſilendum eſſe non credidi quod ad Dei & martyris ſui gloriam vniuerſi mirantur. Quia ſic omnes circonſtantiæ concurrerunt in agone Pontificis,vt patientis titulum perpetuo illuſtrarent,& perſequentium reuelarent impietatem,& nomen ſempiterno macularẽt oprobrio. Si enim perſonas hinc inde intueri & metiri placuerit,occurrit hinc religioſus Archiepiſcopus Britanniarum primas,ſedis Apoſtolicæ,legatus iudex incorruptiſſimus,vt pote nec acceptor perſonarum nec munerum,aſſertor Eccleſiaſticæ libertatis,& quaſi turris erecta in Ieruſalem contra faciem Damaſci, Malleus impiorum, ſed pauperum & mętentium conſolator. Viderit qui noluerit,quis è regione procedat. Et ſi cauſa martyrem facit,quod nulli rectum ſapienti venit in dubium, quid iuſtius,quid ſanctius cauſa eius? qui opes & omnem mundi gloriam, qui amicorum & totius cognationis affectionem pro Chriſti amore contemnens,exilium ſubiit,ſe & ſuos omnes expoſuit periculis,& paupertati: qui pro lege Dei ſui tuẽda & euacuandis abuſionibus veterum tyrannorum certauit vſque ad mortem: nec in aliqua obligatione poſtquam ſemel lapſus eſt, captus inſidiantium dolo,induci potuit vt aliquid eorum quæ ab ipſo exigebantur promitteret, quin in omnibus adijceret honorem Dei & honeſtatem Eccleſiæ ſaluam fore. Nec ad modicum & quaſi ad horam credens, in articulo temptationis recedens aduerſa perpeſſus eſt, ſed exilium & acerbam proſcriptionem in annum ſeptimum protelauit : tanta quidem virtute conſtantiæ via regia incedens, & Chriſti & Apoſtolorum virorum ſequens veſtigia, vt inuitus eius animus nec fortunæ ſęuientis impetu poſſet frangi, nec blanditiis emolliri. Sed & vbi ſit immolatus aduertite. Certe in Eccleſia quæ caput regni eſt, & aliarum omnium mater in Chriſto,coram altari, inter ſacerdotes & manus religioſorum

quos armatorum carnificum tumultus fecerat ad ſtupendum & miſerabile ſpectaculum conuenire. Qui ergo ſe ipſum a multo tempore exhibuerat hoſtiam viuam, ſanctam, Deo placentem, qui carnem ſuam in ordinationibus, vigiliis, ieiuniis & aſperioris cilicij vſu, cum vitijs & concupiſcentiis crucifixerat, qui dorſum quod ſancti familiares eius nouerant, tanquam Chriſti puerulus exponere conſueuerat ad flagella, qui Chriſti corpus & ſanguinem ſolitus erat offerre in altari, coram altari proſtratus effuſum manibus impiorum obtulit proprium. Nec licuit miniſtris ſathanæ in immolatione diſcipuli & ſerui, quod præambulis eorum in crucifixione magiſtri & Domini. Chriſtus enim ne ciuitas fędaretur, ne pollueretur ſabbatum, iudicio licet iniquo damnatus, qualem qualem allegandi pro ſe acceperat facultatem, & ab vrbe ductus, extra portam crucifixus eſt, miniſterio vtique gentilium, qui Dominum non nouerant, & auctoritate publicę poteſtatis, his reum deferentibus quorum legem ius eſt impugnare, diſcipulo filio perditionis proditionis perfidiam procurante. At iſte non modo in vrbe, ſed intra Eccleſiam, non tempore prophano, ſed die quem natiuitatis dominicæ ſolemnitas conſecrabat, & omni iure decuit vt natalis eius ad gloriam Dei qui innocenter & ſanctiſſime vixerat, natalem ſanctorum innocentium ſequeretur. Et quidem vt creditur necem ipſius traditores procurauere diſcipuli ſacerdotum principes formauerunt. Tanto in malitia Annam & Caipham, Pilatum & Herodem amplius præcedentes quanto diligentius peccauerunt ne in iudicium traheretur, ne conueniretur ab accuſatoribus, ne appareret ante faciem Præſidis, ne priuilegio ſacri loci, vel temporis aut dignitatis, aut gradus, aut reformatę pacis, & datæ ſecuritatis conditione ſacrilegas manus euaderet, non gentilium, non hoſtium ſed eorum qui legem Dei profitebantur & amicorum fidem. Sane mira Dei cuncta & ſapienter & ſalubriter ordinantis diſpenſatione contigit, quod qui hęc tam malè, tam impudenter & imprudenter permiſit fieri, eadem

non eſt paſſus aſbcondi: vt hic etiam temporaliter impleatur quod veritas protulit, nihil eſſe ocultum quod non reuceletur. Nam quod de ſignifero proditorum Iuda ſermone celebri vulgatum eſt, pari iure trahendum eſt & ad complices eius, eo quod de ſimilibus rebus idem conſtet eſſe iudicium, vt Chriſtianis omnibus ex fide liqueat, quod cæli reuelabunt iniquitatem ipſorum, & aduerſus eos terra conſurget. Quis enim fidelium audeat dubitare quod Deus auctores & perpetratores tanti ſacrilegij aut conuertet aut conteret? Paſſurus ante in Eccleſia vt dictum eſt coram altari Chriſti martir, antequam feriretur cum ſe audiſſet inquiri, militibus qui ad hoc venerant in turba Clericorum & Monachorum vociferantibus, vbi eſt Archiepiſcopus, occurrit è gradu quem ex magna parte aſcenderat vultu intrepido dicens: Ecce ego quid vultis? cui vnus funeſtorum militum in ſpiritu furoris intulit: vt modo moriaris, impoſſibile enim eſt, vt vlterius viuas. Reſpondit autem Archiepiſcopus non minori conſtantia verbi quàm animi, quia (quod omnium Martyrum pace ex animi mei ſententia dixerim) nullus eorum videtur in paſſione iſto fuiſſe conſtantior. Et ego pro Deo mori paratus ſum, & pro aſſertione iuſtitiæ & Eccleſiæ libertate. Sed ſi caput meum quæritis, prohibeo ex parte omnipotentis Dei & ſub anathemate, ne cuiquam alij ſiue Monacho ſiue clerico vel laico, maiori vel minori in aliquo noceatis, ſed ſint immunes à pœna, ſicut extiterunt a cauſa: Non enim illis, ſed mihi imputandum eſt, ſi qui eorum cauſam laborantis Eccleſiæ ſuſceperunt. Mortem libenter amplector, dum modo Eccleſia in effuſione ſanguinis mei pacem conſequatur & libertatem. Quis iſto videtur in caritate feruentior? qui dum ſe pro lege Dei perſecutoribus offerebat, in id ſolum erat ſollicitus ne proximi in aliquo læderentur. Verba eius nonne Chriſtum videntur exprimere in paſſione dicentem: ſi me quæritis ſinite hos abire? His dictis videns carnifices eductis gladiis, in modum orantis inclinauit caput, hæc nouiſſima proferens verba, Deo & Sanctæ Mariæ & ſanctis huius Eccleſiæ patronis & beato Dionyſio commendo me ipſum & Eccleſię cauſam.

Digitized by Google

Cætera quis ſine ſuſpiriis, ſingultibus, & lachrymis referat? Singula perſequi pietas non permittit quæ carnifices immaniſſimi Dei timore contempto, & tam fidei quam totius humanitatis immemores commiſerunt. Non enim ſuffecit eis ſanguine ſacerdotis & nece prophanare Eccleſiam, & diem ſacratiſſimum inceſtare, niſi corona capitis quam ſacri criſmatis vnctio Deo dicauerat, amputata, quod etiam dictu horribile eſt, funeſtis gladiis iam defuncti eijcerent cerebrum, & per pauimentum cum cruore & oſſibus crudeliſſimè ſpargerent: immaniores Chriſti crucifixoribus, qui eius crura quem obiiſſe viderant, ſicut adhuc viuentium, non cenſuerunt eſſe frangenda. Sed in his omnibus cruciatibus inuicti animi & admirandæ conſtantiæ martyr nec verbum protulit, nec clamorem emiſit, nec edidit gemitum, nec brachium aut veſtem oppoſuit ferienti, ſed caput inclinatum quod gladiis expoſuerat virtute admiranda, donec conſummaretur, tenebat immobile: & tandem in terram procidens recto corpore non pedem mouit aut manum. Carnifices autem non minus cupidi quam crudeles, inde tam in regiæ poteſtatis quam diuinæ maieſtatis iniuriam ad Eccleſiæ palatium redeuntes, vniuerſam ſupellectilem & quicquid in ſcriniis aut clitellis Archiepiſcopi & ſuorum potuit inueniri, ſiue in auro, ſiue in argento, aut veſtibus aut variis ornamentis, aut libris, aut priuilegiis, aut aliis quibuſcumque ſcriptis, aut equitaturis, inſatiabili auaritia & ſtupendo auſu diripientes, ea, vt libuit inter ſe diuiſerunt: imitatores eorum facti qui inter ſe Chriſti veſtimenta partiti ſunt: licet eos quodammodo præcedant in ſcelere. Et vt Pontifici iam per martyrium coronato hominum gratia auferretur, omnia ſcripta quæ ſacrilegus prædo ſurripuit, ad Regem in Normanniam tranſmiſſa ſunt. Sed nutu diuino contigit quod quanto magis athletę fortiſſimi gloriam offuſcare nitebatur humana temeritas, tanto eam amplius Dominus illuſtraret in oſtenſione virtutis, & miraculorum manifeſtis indiciis. Quod viri impij qui eum inſatiabiliter oderant intuentes, inhibuerunt nomine publicæ poteſtatis, ne

miracula quæ fiebant quiſquam publicare præſumeret. Cęterum fruſtra quis obnubilare deſiderat, quod Deus clarificare diſponit. Eo enim amplius percrebuere miracula, quo videbantur impiis ſtudioſius occultanda. Homo videt in facie, ſolus Deus eſt qui renes & corda ſcrutatur. Nam cùm beati martyris corpus ſepulturę tradendum eſſet, & de more pontificalibus indueretur, quod admodum pauci familiares eius nouerant, inuentum eſt cilicio pediculis & vermibus referto inuolutum, ipſaque femoralia eius interiora vſque ad poplites 'cilicina quod apud noſtrates antea fuerat inauditum reperta ſunt. Exterior tantum habitus cæteris conformabatur iuxta ſapientis edictum: frons tua populo conueniat, intus omnia diſſimilia ſint. Quis referat quos gemitus, quantos lachrymarum imbres ſanctorum cętus qui aderat in reuelatione adumbratæ religionis emiſerit? Nec tamen in his omnibus perſecutorum quieuit furor, dicentium corpus proditoris inter ſanctos Pontifices non eſſe humandum, ſed proiiciendum in paludem viliorem, vel ſuſpendendum eſſe patibulo. Vnde ſancti viri qui aderant vim ſibi timentes inferri, eum in crypta antequam ſatellites ſathanę qui ad ſacrilegia perpetranda conuocati fuerant conuenirent, ante altare ſancti Ioannis Baptiſtę & ſancti Auguſtini Anglorum Apoſtoli in ſarcofago marmoreo ſepelierunt: vbi ad gloriam omnipotentis Dei per eum multa & magna miracula fiunt cateruatim confluentibus Prælatis, vt videant in aliis & ſentiant in ſe potentiam & clementiam eius qui ſemper in ſanctis ſuis mirabilis & glorioſus eſt. Nam & in loco paſſionis eius & vbi ante maius altare pernoctauit humandus, & vbi tandem ſepultus eſt, paralytici curantur, cæci vident, ſurdi audiunt, loquuntur muti, claudi ambulant, euadunt febricitantes, arrepti a demonio liberantur, & à variis morbis ſanantur ægroti, blaſphemi a dęmonio arrepti cōfunduntur. Illo hæc & plura quæ referre per longum eſt, operante, qui ſolus eſt ſuper omnia benedictus in ſecula, & eos prælegit eſſe gloriæ ſuæ conſortes quos pro veritate fidei zelum iuſtitiæ, confeſſionis virtutem, & inuictæ conſtantiæ perſeuerantiam facturus erat de veritatis ac fidei aduerſariis triumphantes. Quæ profecto nulla ratione ſcribe-

re præſumpſiſſem, niſi me ſuper his fides oculata certiſſimum reddidiſſet.

Idem Guillelmo Senonen. Archiepiſcopo.

Epist. CCLXXXVII.

VEnerabiſi Domino & Patri cariſſimo Vuillelmo Dei gratia Senonen. Archiepiſcopo, & ſedis Apoſtolicæ legato, ſuus I. ſalutem, & promptiſſimæ deuotionis obſequium. Licet Anglicanæ Eccleſiæ adhuc quidem ad multa ſit ingens deſolatio, triſtitia tamen illius iam ex maxima parte in gaudium tranſiit, & luctus in cantica fœlici prorſus & læta mutatione conuerſus eſt: ſi quidem iam a Deo ad memoriam martyris inaudita miracula crebuerunt, vt ſi alias inaudita illic prouenerint, vix cenſeantur illius miraculis aſcribenda. Sicut enim in omni conditione nobilis animus ſtuduit conniuentibus præminere, ſic nunc vt aliorum ſanctorum pace dixerim, alios de quibus legerim vel audierim in miraculorum exhibitione præcedit. Quod ideo facile dixerim prouenisſe, vt fidem in pluribus orbis noſtri partibus non tam ſopitam quam ferè extinctam Dominus excitaret, ſpem erigeret, ſolidaret caritatem, & obſtrueret ora iniquorum, qui ſancto viro detrahebant in vita, & odio perſonæ cauſam Chriſti perſequebantur. Quis enim amodo veram & fidelem dubitet doctrinam Chriſti, qui verbis ſuis adhærentem hominem nobis notum tanta fœlicitate remunerat? Quis cauſam fuiſſe iniquam (niſi demoniacus) dicet, qui patronum ſuum tanta coronat gloria? Dubitatur a plurimis an pars Domini Papę in qua ſtamus de iuſtitia nitetur: ſed eam a crimine ſciſmatis glorioſus martyr abſoluit, qui ſi fautor eſſet ſciſmatis nequaquam tantis miraculis coruſcaret. Erat namque vir tantæ prudentiæ vt non facile poſſet errore ſupplantari in tanto periculo animarum. Mirarer itaque ſupra modum cur eum Dominus Papa in catalogo martyrum recipi non præceperit, niſi quia in Eccleſiaſtica hiſtoria legiſſe me recolo, quod cum Pilatus miſſa relatione Tiberium Cæſarem conſuluiſſet an

Chriſtum qui tot & tanta fecerat, & a plurimis colebatur vt Deus coli oporteret vt Deum: Senatus ab Imperatore conſultus reſpondit colendum quidem fuiſſe vt Deum, niſi quia id prouinciales citra ſenatus auctoritatem præſumpſerant. Et quidem ſic nutu faciente diuino reſponſum eſt, ne deitas Chriſti, cuius nomen erat Iudæis & gentibus prędicandum, terrenæ poteſtati videretur obnoxia, & emendicatam dicerent infideles, qui velint nolint coguntur audire: Quoniam Dominus regnauit, iraſcantur populi, & exultet terra in qua Chriſti fundatur Eccleſia. Sic ergo nutu diuino arbitror eueniſſe vt martyris huius gloria, nec decreto Pontificis, nec edicto principis attollatur, ſed Chriſto præcipuè auctore inualeſcat, cuius honorem quo ad vixit, ſtuduit dilatare, honorem Chriſti ſaluum fore ſemper expreſſit, & Chriſtus ei vicem non referret? Abſit vt veritas fallax ſit in promiſſis. Legitur in Actibus Apoſtolorum quod quidam nondum baptiſati citra authoritatem Apoſtolorum Spiritum ſanctum acceperant: ſed numquid hoc Senatus Apoſtolicus infirmauit? Profecto vbi Deus auctor eſt, fruſtra ſuperior deſideratur auctoritas. Si quis autem huius tanti martyris gloriam euacuari deſiderat, quicumque ſit ille antequam ei credamus, aut maiora aut ſaltem ſimilia operetur. Alioquin peccare creditur in Spiritum ſanctum cuius operibus detrahere non veretur.

Rogerus Archiep. Eborac. Hugoni Dunelm. Epiſcopo, Roberto Decano, & vniuerſo Capitulo Eboracenſi.

EPIST. CCLXXXVIII.

ROgerus Dei gratia Eborac. Archiepiſcopus & Apoſtolicæ ſedis legatus venerabili fratri H. Dei gratia Dunelm. Epiſcopo, dilectis filiis R. Decano, & Vvillelmo Cant. & vniuerſo Capitulo Eborac. omnibuſque Canonicis ſanctæ Mariæ de Sudevvelle ſanctique Vvilfridi de Ripum. ſanctique Ioannis de Beulei Abbatibus, Prioribus, Clero & vniuerſo populo per Ebor. prouinciam conſtitutis ſalutem & gratiã.

Non ignorat dilectio veſtra quanta pro dignitate Eccleſiæ noſtræ hac tempeſtate ſuſtinuerim, in qua tantum inuidiæ mãdari aduerſũ me licuit, vt vix aliquis veritati relinqueretur. Familiare eſt omnibus iniquis quoties nãciſci poſſunt occaſionẽ, maledictis eos quibus inuident inurere, & venenatis verborum iaculis figere innocentes. Fecerunt hoc qui iampridem ſederunt mihi in inſidiis. Et quidem primo parauerunt laqueũ ſuſpenſionis, quo Dominus Papa plus eorum ſuggeſtiones quam iuris ordinem ſecutus, me innodauit. Deinde ne quoquo modo ſolui poſſet, iniquitatem iniquitati addentes, hinc maximorum virorum libellos arte multiplici ſicut iam a pluribus retro annis inſtructi fuerant conquirebant, inde peregrinorum & qui me numquam viderant multitudinem ſubornabant vt ea quæ non nouerant mentientes, apud ſummum Pontificem & curiam Romanam quocumque modo famam onerarent. Abſens eram, & qui ex parte mea in curia pauci tantæ multitudini vix reſiſtere poterant, tam exquiſitis preſſi mendaciis, maxime cum quidam ſolo habitu religioſi videntes illos proſperari in iniquitatibus ſuis cum illis currebant, & neglecto Dei timore ad euerſionem dignitatis Eccleſię noſtræ, vna cum meretricibus ſuis quas ſecum duxerant, nequis ſexus perſecutioni meæ deeſſet, multa dixerunt. Hi omnes in vnum conuenientes propoſuerunt in cordibus ſuis gigantes imitari, parietem ex maximis quaſi quibuſdam lapidibus & multis mendaciis, fictis ad tempus ſuſpiriis & gemitibus, non ſolum domos, ſed & plateas replentes diurno & nocturno vlulatu, eundemque ipſum parietem tanquam quodam indiſſolubili volumine vim naturæ facientes ſimulatis lachrymis linierunt, ſperantes hoc modo cælum claudere ſe poſſe, & veritatem perpetuo carceri deputare. Quid plura? Idem Pharao illorum, ille ſpiritualis cuius ipſi membra ſunt, in tali equitatu incedere videbatur cum corona, & ego miſerę cophini ſeruituti deputatus, reſpiciebam ad auxilium hominum, & non erat: Cuti enim meæ conſumptis carnibus os meum adhæſerat. Leuaui ergo ad cęlum oculos, & anguſtiâ ſpiritus mei ad Deum clamaui, & intercedentibus meritis & orationibus veſtris exaudiuit me pro ſua reuerentia, qui malleo bonitatis ſuæ innatæ prædicto pariete cõfracto & in nihilum redacto fugientibus

Babiloniis

Babiloniis quę clauſa tenebatur, veritatem eduxit, & ſqualore carceris deterſo liberam in publicum exire pręcepit. Quę ſimul ac ſuæ reddita eſt libertati, ad me velociter aduolauit: & in præſentia Dominorum R. Rothomagenſis, & eorum quos Epiſcopus Ambianenſis delegauerat, quibus negotium meum à Domino Papa commiſſum erat: nec non & Epiſcopi Ebroicenſis, multorumque religioſorum tam Abbatum quam Priorum à dextris mihi luce liquidior aſtat. Cuius faciem grauem & fulgentem prædicti Archiepiſcopus & viri religioſi à Domino Ambianenſi deſtinati, intuentes, gauiſi ſunt gaudio magno valde: & nullam moram ſuſtinentes iuxta formam quam eis Dominus Papa præſcripſerat, incontinenti me a ſuſpicione quą tenebar abſoluerunt, vniuerſis qui aderant benedicentibus Dominum qui ſuperbos humiliat, qui ſapientes in aſtutia ſua comprehendit, qui de miſericordia ſua pręſumentes liberat, & vinctos educit in fortitudine. Ipſi gloria & nunc & per immortalia ſecula ſeculorum. Amen. Veniam autem ad vos Deo volente in proximo, vt gaudium meum in vobis impleatur. Quos ego vltra quam dici poſſit videre deſidero. Benedictio Dei Patris & Filij & Spiritus Sancti deſcendat ſuper vos pro nobis orantes. Acta ſunt hæc ſecunda feria poſt Dominicam qua cantatur, Gaudete, die feſto ſanctæ Luciæ apud Albamarlam.

Henricus Rex Angliæ Bartholomæo Exonienſi Epiſcopo.

EPIST. CCLXXXIX.

HEnricus Rex Angliæ & Dux Norman. & Aquit. & Comes Andegau. B. Exonienſi Epiſcopo ſalutem. Sciatis quod conceſſi pacem meam omnibus qui exierunt de Anglia propter Thomam Cantuar. Archiepiſcopum, & omnes res ſuas ſicut eas melius habuerunt, quando eadem cauſa exierunt de Anglia, & beneficia quæ idem Archiepiſcopus eis poſtea contulit. Quare eos ſecurè venire faciatis, & res ſuas habeant bene, & in pace, ſalua fidelitate mea, quam mihi faciant Gaufr. Archid. Cant. Ric. Archid. Pict. Ric. de Hum. Conſt. Bac. de Luci Reginald. de Curtenai apud Clocc.

Idem eidem. EPIST. CCXC.

HEnricus Rex Angl. & dux Norman. & Aquitan. & Comes Andeg. B. Epiſcopo Exon. caro & fideli ſuo ſalutem. Sciatis quod per gratiam Dei proſpera nauigatione applicui in Normanniam, & inueni totam terram meam ciſmarinam in ſumma pace & tranquillitate diſponente Deo conſtitutam, & homines ac fideles meos de aduentu meo (vt oportebat) vberiori lætitia perfuſos. Acceſſi deinde ad Dominos legatos: & quamquam eos in principio duros inueniſſem, & vt videbatur penitus flecti non poſſent, tamen contra ſpem omnium, contra opinionem ſingulorum pax denique ſecuta & ad honorem Dei & Eccleſię & meum & Regni mei inter nos eſt reformata, ſicut ex ſequentibus vobis plenius innoteſcet. Hæc enim ſunt quæ me ad eorum inſtantiam obſeruaturum promiſi: quod, ſcil. ab inſtanti feſto Pentecoſtes vſque in annum tantam pecuniam dabo, vnde ad arbitrium fratrum templi cc. milites ad defenſionem terrę Ieroſolimitanæ per annum valeant teneri, & quod licebit fieri appellationes ad Dominum Papam libere; ita tamen vt ſi quos ſuſpectos habuerim, antequam de regno exeant, iurent quod in itinere illo nec malum meum, nec dedecus regni mei perquirent: Et quod conſuetudines quæ tempore meo contra Eccleſias terræ meæ inductę ſunt dimittam: quas quidem aut paucas aut nullas ęſtimo: Et quod poſſeſſiones Cant. Eccleſiæ ſi quæ oblatæ ſunt plene reſtituam, ſicut habuit vno anno antequam Archiepiſcopus de Angl. egrederetur. Clericis præterea & laicis vtriuſque ſexus pacem meam & poſſeſſiones ſuas reſtituam, qui occaſione prænominati Archiepiſcopi deſtituti fuerunt. Et hoc mihi ex parte Domini Papæ in remiſſionem omnium peccatorum iniunxerunt obſeruandum. Ego autem pace reformata ſtatim in Angliam veniſſem, niſi quia Domini legati colloquium habituri ſunt apud Cadomum die martis proxima poſt aſſenſionem Domini. Cum autem rediero, vos mihi ſtatim occurrere non prætermittatis.

Alexandro Papæ Bartholomeus Exonienſis & Rogerus Vvigornenſis.

EPIST. CCXCI.

SAnctiſſimo Domino & Patri cariſſimo A. Dei gratia ſummo Pontifici B. Exon. & R. Vvigorn. dicti Epiſcopi, & C. dictus Abbas Fauſamen. ſalutem & omnem cum ſumma deuotione obedientiam. Apoſtolatus veſtri mandatum ſuſcepimus vt ad Monaſterium Sancti Auguſtini Cantuarienſis pariter accedentes diligenter inquireremus, an vera eſſent quæ de dilapidatione bonorum Eccleſiæ, & enormitatibus C. electi, & diſſolutione ordinis, & ſubuerſione bonarum conſuetudinum, & aliis malis quæ ex conqueſtione conuentus per eiuſdem electi incuriam vel malitiam proueniſſe audieratis, & Monaſterium ipſum ſtuderemus modis omnibus ad honorem Dei in ſtatum priſtinum reformare. Præcepiſtis etiam ſub arta diſtrictione, quatinus ſi nobis conſtaret Eccleſiæ ſtatum reformari non poſſe abſque amotione electi & quorumdam Monachorum, tam electum quam illos auctoritate veſtra omni occaſione & appellatione ceſſante, poſtpoſito timore & gratia nullatenus amouere differremus, & loco illorum perſonas honeſtas & vtiles Deo auctore ſubſtituere: vt ex fructu reformati in melius monaſterii deberet ſollicitudo tam veſtra quam noſtra apud Deum & homines commendari. Præceptorias quoque veſtras ad ſæpedictum direxiſtis electum, vt noſtro qui nullam in eo iuriſdictionem habeamus niſi ex delegatione veſtra, omni occaſione & appellatione remota, pareret iudicio. Cum verò in capitulo fratrum ei veſtræ fuiſſent litteræ præſentatæ, tandem præcepit vt eas Cantor aperiret & legeret: ſed antequàm plenè perlegerentur dixit ſe & ſua in veſtra protectione conſiſtere, & eos qui litteris vti decreuerant ad veſtram audientiam appellare, ſicut nobis poſt modum ſacramento teſtium rite præſtito, & relatione conuentus, ſcilicet quinquaginta duorum Monachorum innotuit. Poſtea vero ad ſe reuerſus,

in cœtu fratrum mandatum veſtrum totum plene audiuit. Publica vero fama ſic conſonabat his quæ ad vos perlata fuerant, vt nulli prouincialium veniret in dubium quin exceſſuū electi magnitudo, ne dicamus & criminum, Monachorum querimoniam vinceret: mirumque fere omnibus videbatur, quod ad ruinam & lacrymas domus veſtrę tam ſero, quos toti mundo delictis oculos reflexiſtis. Nos itaque receptis litteris veſtris non pepercimus laboribus noſtris aut ſumptibus, ſed ad obedientiam prompti, poſtpoſito, vt pręceptrats timore, die congruo quem præfixeramus partibus, acceſſimus ad Monaſterium. Et plane ſicut ſolemni iuramento maioris & ſanioris partis conuentus conſtitit, intelligentes, quod ſæpe dictus Electus in fraudem mandati veſtri, & perniciem Monaſterij, aſportatis ornamentis & libris & pecunia non modica, præelegerat fugam, aditurus ex propoſito aliquam poteſtatem quam Deo & Apoſtolicæ ſedi poſſet opponere, tanto ſtudioſius veritatem ſtuduimus inquirere, quanto nobis ex aſſertione plurium certius conſtitit ipſum antequam fugam iniret dixiſſe multis audientibus ſe Abbatiam a Romano Pontifice non habere, ſed curam paucarum, de quibus non curabat animarum, ſecurumque eſſe de temporalibus bonis, quia ei Romanus Pontifex prædia auferre non poterat, quæ ab alio poſſidebat. Inuenimus ergo tantam dilapidationem bonorum, vt de reparatione poſſit noſtra & conniuentium ætas merito deſperare. Eccleſię lapſum & deſolationem, clauſtrum & officinas imbribus & ventis peruſas, & ruinam ædificiorum his qui ea viderant inſpicere miſerum eſt. Audire calamitates colonorum Eccleſiæ, quas electi illius, aut potius a Deo reprobati hominis concupiſcentia, & rapacitas fecit, piis auribus eſt tormentum. Alienationes prædiorum fecit multas, enormes, & co minus tolerabiles quod patrimonium Christi patronis immunditię & conciliatoribus turpitudinis ſuę repertus eſt fœdiſſimo commercio diſtraxiſſe. Sigillum Eccleſiæ fratribus abſtulit, vt malè factas alienationes poſſit pro libitu roborare. Pecunia ſuper qua nomine Eccleſiæ Iudæis & Chriſtianis fæneratoribus cauit, in immenſam & prorſus importabilem Monaſterio, excreuit quantitatem. Seditio-

ſus eſt, vt conuentum; quia bonorum quæ diſtrahere moliebatur, auctor eſſe renuit, militari, quod vulgo notum eſt, cinxit obſidione, & conficere inedia conatus ſit. Periit hoſpitalitas in diebus eius, quæ quondam in domo illa floruerat. Cultus religionis quantum ad ipſum & familiares ſuos abiit in exterminium. Quaſi ſtratam publicam adoleſcentulis & ſeruientibus ſuis, quos ſuos, id eſt, militari modo congeſſerat, fecerat clauſtrum, dolentibus & reclamantibus his qui religioſius fuerant inſtituti. Pro monachandis pecuniam palam recipiebat, nec aliquem admittebat in monachum niſi veſtris Patrumque decretis peſſumdatis omnino, manus eius prius ſordibus adimpleret. Ab vno talium lxx. Mar. accepit, quod negari non poteſt, quas conſumpſit enormius, quam nunc dici expediat. Quæ ad fabricam Eccleſiæ & ſartatecta in diebus eius a fidelibus collata ſunt, maximam quidem ſummam faciunt, ſed eam Eccleſię neceſſitate contempta, penitus erogauit in prauos vſus, honeſtas conſuetudines domus probabiliter à Patribus inſtitutas & obſeruatas, ex maxima parte per eum abolitas eſſe conqueſti ſunt, nec fuit qui poſſet inficiari. Magnus & venerabilis conuentus Monachorum enormiter imminutus eſt. Veſtrę ſanctitatis aures veremur offendere, ſi de incontinentia eius retulerimus, quod (vt dici ſolet) lippis & tonſoribus notum eſt: ſed quantumcumque verecundia pudoris obſiſtat, ſilere tamen non poſſumus quæ tacita perniciem bonis moribus ingererent, & ſcandalum Religioni, & Apoſtolicę ſedi opprobrium, ad quam domus iſta ſpecialiter dicitur pertinere. Polluentur fortaſſe labia noſtra proferendo, quia in nimis polluta verſantur materia: ſed ea Deo propitio purgabit calculus quem vobis mittet Seraphin de altari, pręſertim cum non ſit hæc noſtra, ſed popularis aſſertio, cui non audet aliquis refragari, niſi mendoſus & mendax apud noſtrates haberi non formidet. Electus ille aut potius equus emiſſarius, iugi, quod Leuiticus damnat, fluit ſemine, & hinnit in feminas, adeo impudens vt libidinem niſi quam publicauerit, voluptuoſam eſſe non reputet. Matres & earundem filias inceſtat pariter: nec timet aut erubeſcit palam temerare coniugum ſanctitatem, & fornicationis abuſum comparat neceſſitati. Proletarius eſt adeo vt quod paucis

annis ei ſoboles tanta ſuccreuit, vt Patriarcharum ſeriem antecedat. Inter aſſertores turpitudinis eius, quorum maxima erat copia, religioſiſſimus presbiter de cuius ſinceritate nemo dubitat, nobis retulit quod in vna duntaxat villa & adiacentiis eius x. & VII. genuit ſpurios. Quot in aliis effuderit referre lõgum eſt, & indicibile nobis. Et vt ab expreſſione huius immunditię quandoque lingua noſtra recedat, nouit Deus & ſpiritus eius, qui animæ noſtræ præſidet, quod tot ſpurcitias in homine religionis nomen aut habitum præferente numquam audiuimus, nec tantum ſenſimus manare fœtorem. Totus conuentus vnanimiter ſtabat aduerſus eum, & clerus & populus patriæ. Quia ergo patenter aduertimus quod ſine amotione eius res emendari non poterat, & nos veſtro artabamur mandato, qui præceperatis vt eum (ſi ita eſſet) omni occaſione & appellatione remota amoueremus: Dei & veſtra auctoritate freti poſtpoſito timore & gratia eum amouimus: & fratres ab obedientia eius, & laicos a ſubiectione eius abſoluimus, decernentes etiam vt probatæ maiorum inſtitutiones de cætero inuiolabiliter obſeruentur ſalua in omnibus auctoritate veſtra. Erit itaque Deo & Apoſtolatu veſtro dignum opus roborare quod factum eſt, ne peſtifera arbor ſemel auulſa radices iterum figat in horto veſtro, & ad ignominiam Apoſtolicę ſedis & religionis opprobrium fructus faciat toxicatos. Cum autem ſententia lata eſſet, vniuerſi fratres a nobis veniam petierunt & abſolutionem ſuper eo quod ſeruientibus electi ſ. G. Mareſcalco & quibuſdam aliis, qui cum aliis ſicariis a menſa eius recedentes glorioſiſſimi martyris Sancti Thomę ſanguinem effuderunt, & iterum ad eum reuerſi ſunt, communicauerant, inuiti tamen, ſed Domino ſuo, quem vt Abbatem venerabantur, & timebant vt familiarem Regis, eiſdem palam communicanti reſiſtere non audebant. Nos autem pẽſantes contritiones cordis eorum & neceſſitatis articulos, & de veſtra quidem miſericordia præſumentes, ipſis in ſuſtentatione Eccleſiæ veſtræ modicam iniunximus pœnitentiam, & quam licuit interim contulimus abſolutionem, rogantes vt ſi placet preſcribatis quid eis amplius iniungendum ſit. Si quidem neceſſitas Eccleſiæ, & meritum martyris expoſcit vehementer, vt tam ſicarii qui pretioſum ſanguinem effuderunt, quam cõ-

plices & fautores eorum grauius puniantur, vt illorum pœna terreat alios. Hoc autem indubitanter nouerit ſerenitas veſtra quod quicumque huic reformando operam dederit, inimicus Dei & Eccleſiæ ſubuerſor credetur in noſtris partibus.

Ioannes Alberto & Theodino Preſbyteris Cardinalib.

EPIST. CCXCII.

REuerendis Dominis & patribus in Chriſto cariſſimis A. & T. ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Presbyteris & ſedis Apoſtolicæ legatis I. de Sar. ſanctitatis eorum ſeruus, ſalutem, & promptæ deuotionis & reuerentiæ famulatum. Diuina præeunte & vobis cooperante gratia, ſpes illuxit Eccleſiæ, & in ſedibus apud nos vacantibus tandem rite licuit idoneos ordinare paſtores. Vnde & contigit vt Eccleſia Vvinton. ſibi in Patrem & paſtorem elegerit virum quem vt fidelium ſpes eſt ad hoc ante Dominus prȩelegerat, vt pote ex magna parte talem qualem Paulus Epiſcopum prȩcipit ordinari. Is eſt deuotiſſimus Eccleſię Romanæ filius R. quondam Pictauenſis Archidiaconus, cuius Elemoſinȩ conſolantur Eccleſias ſanctorum, cuius facultates ſunt egenorum ſubſidia, cuius poteſtas eſt firmamentum iuſtitiæ & iniquitatis exterminatio. Eſt autem vir prudens in conſiliis, diſcretus in opere, modeſtus in verbo, cuius vt opinor induſtriam & affectum potuiſtis vos ipſi quandoque experiri. Sic enim ad Deum tota mente creditur eſſe conuerſus, vt ſua omnia contemnat pro lege Domini, & ſe ipſum in neceſſitatis articulo paratus ſit offerre ſacrificium Deo. electio eius primo in epiſcopali ſede celebrata eſt, prius in epiſcoporum conuentu ſolemniter approbata, & tam electionem quam approbationem Regius roborauit aſſenſus. Placeat itaque ſanctitati veſtræ perficere quod per vos tam laudabiliter cœptum eſt, & prouidere quo modo maturitate adhibita poſſit accepta plenitudine poteſtatis, diuinæ vocationis implere munus. erit enim propitiante Deo firmiſſima columna in domo Domini, & tam propriæ quam aliarum eccleſiarum neceſſitates fortiſſime ſuſtinebit.

Idem Hubaldo Oſtienſi Epiſcopo.

EPIST. CCXCIII.

VEnerabili Domino & Patri cariſſimo Hu. Dei gratia Oſtienſi Epiſcopo I. de Sar. ſalutem & plenæ deuotionis obſequia. Vererer tantam alloqui maieſtatem, niſi me veſtra benignitas releuaret, & animaret ad verbum illius veræ caritatis recordatio quam prę cæteris fere mortalibus ad ſanctum tunc confeſſorem, nunc glorioſum martyrem habuiſtis, cui me pro libertate Eccleſiæ coexulare diuina fecit miſericordia. Hac fiducia roboratus audeo ſanctitati veſtræ attentius commendare virum proculdubio commendabilem Ric. Vvinton. electum, cuius facultates ſunt egenorum ſubſidia, Eccleſiarum conſolatio. Cuius poteſtas iniquitatis exterminatio eſt, & iuſtitię firmamentum. Is tanta affectione amicum veſtrum glorioſum martyrem Chriſti diligit, vt ſe illius conſtituerit ſeruũ, vt alumnos qui multi ad eum confluunt in ſuis neceſſitatibus conſoletur, & eum pro viribus ſtudeat imitari. Sanctitatis itaque veſtræ pedibus prouolutus meo & eorum qui nobis coexulauerunt nomine precor attentius, quatinus negotia eius ſic gratia veſtra promoueat; ac ſi cum videretis ſancti Thomę negotiis inſudantem. Nam & ipſe ſua omnia, immo & ſe ipſũ glorioſiſſimo martyri quem patronum præelegit, mente deuotiſſimè conſecrauit.

Idem Gratiano notario Domini Papæ.

EPIST. CCXCIIII.

DOmino Gratiano Io. Veritas Chriſti quam in vobis eſſe præ cæteris qui miſſi fuerant in negotio ſancti Thomæ mundus agnouit, mihi confidentiam præſtat, vt eos quos præfato martyri deuotos eſſe conſtat dilectioni veſtrę ſecurè audeam cõmendare. Horum vnus eſt & numerandus in primis, Venerabilis vir R. Vvinton. electus quondam Pictauenſ. Archid. pupillorum pater, & mœrentium conſolator, fautor Eccle-

Eccleſiaſticę libertatis, iuſtitiæ cultor, & iniquitatis aduerſarius, quantum pro tempore licet, immo vlterius, vt ibi ſępe pro Domino contendentem non ſine periculo malorum impetus excandeſcat. Homo deuotus eſt Apoſtolicę ſedi & cuius familiaritas honori veſtro valeat inſeruire. Et quidem deſiderat vt ſedulitas eius vobis officioſa poſſit eſſe in aliquo, magnique cenſebit inſtar muneris ſi ei quicquam iniungere voluerit dilectio veſtra. Quia ergo ſecundum Deum ad regnum Eccleſię ſalubriter & ad conſolationem multorum vocatus eſt caritatis veſtrę genibus prouolutus quantacumque poſſum inſtantia ſupplico, quatinus & perſonam eius & cauſam habeatis propenſiùs commendatam, & ſic ipſius promoueatis negotia, ſicut expediendas nouiſtis Anglicanæ Eccleſiæ neceſſitates. Se enim totum vt indubitata ſpes eſt Chriſti deuouit obſequio, paratus etiam propriam animam pro Eccleſia victimare. Valete.

Alexandro Papæ Bartholomeus Exonienſis Epiſcopus.

Epist. CCXCV.

Domino Papæ Exoniēſis Epiſcopus. Sacroſancta Romana Eccleſia ſicut indignos ab Eccleſiarum regimine depellere conſueuit, ſic ad ſollicitudinem paſtoralis officii perſonas idoneas euocat, & eis Apoſtolicę tuitionis impendit gratiam & munimen. Vvinton. vero Eccleſia cum ex abſentia paſtoris multis & magnis periculis ſubiaceret: Tandem celitus vt ſperatur ei data eſt conſolatio, paſtore ſecundum Deum electo, cui iuſtum eſt ſi vobis placet gratię veſtræ vlteriorem accommodare fauorem. Is eſt deuotiſſimus filius veſter Ric. quondam Pictauen. Archid. cuius elemoſinæ conſolantur Eccleſias ſanctorum, cuius facultates egenorum ſubſidia, cuius poteſtas eſt firmamentum iuſtitiæ, & iniquitatis exterminatio. Eſt autem vir prudens in conſiliis, diſcretus in opere, modeſtus in verbo, & qui in habitu & geſtu, temperantiæ normam ſequitur, ſic ad Dei cultum vt ex animi ſententia loquamur, tota mente conuerſus eſt, vt non modo ſua omnia ſed & ſe ipſum impendere paratus ſit pro lege Domini. Sic pater credimus, & multis &

certis ſignis intuiti ſumus vt credamus quod loquimur. Conuenit in eum libere tota Vvinton. Eccleſia, & canonice facta electione poſtmodum in præſentia noſtra & fratrum noſtrorum regius eſt ei datus aſſenſus. Quod cum Dominis noſtris legatis veſtris innotuiſſet, gratum admodum ſicut ex litteris eorum percepimus habuerunt. Et merito quia non apparebat alius qui tam commode poſſet prefatę Eccleſiæ ruinas inſtaurare, qui ſedis Apoſtolicæ poſſet apud nos tam efficaciter ſolidare vigorem. Supplicamus itaque paternitati veſtræ quatinus eum adhibita maturitate promoueri faciatis, vt promotus Eccleſię neceſſitates facilius & felicius expedire & promouere poſſit vtilitates. Valete.

Alexandro Papæ prior Cantuarienſis & conuentus.

EPIST. CCXCVI.

DOmino Papæ prior Cantuarienſis & conuentus. Eos vobis ſecurius commendamus, quos ſincerius diligimus, & quos ad ſanctam Romanam Eccleſiam ſinceriorem credimus habere caritatem. Horum vnus & in primis fere primus eſt pater pauperum & mœrentium conſolator, protector noſter in anguſtiis, venerabilis frater noſter R. Vvintonieſis electus quoniam adhoc, vt fidelium ſpes eſt, ad Eccleſię ſuæ regimen Chriſtus elegit, vt aduerſariis eius è regione poſſit aſcendere & ſe murum opponere pro domo Iſrael, & potenter cōterere iuſtitię inimicos, & iuſtis debitum conferre ſubſidium. Maieſtatis itaque veſtræ pedibus prouoluti quotquot ſumus attentius ſupplicamus, quatinus eum ad expediendas proprię Eccleſiæ neceſſitates & aliorum conſolationem faciatis, maturitate adhibita promoueri: & vt precibus eius quas non niſi in Domino facturus eſt, gratię veſtræ fauor accedat. Valete.

Alexandro Papæ Bartholomæus Exonienſis Epiſcopus.

EPIST. CCXCVII.

MEmbris eſt vigor à capite, & à ſancta Romana Eccleſia poſt Deum ſalus eſt omnium Eccleſiarum. Domini Cardinales legati veſtri deſolatis apud nos compatientes Eccleſiis, diſtricta præſumptione iuſſerunt, vt poſtpoſita omni occaſione & mora ſibi ſecundum Deum Patres eligerent & paſtores. Itaque Herefordenſis Eccleſia, quæ diutius luxerat & languerat paſtore proprio viduata, pari voto, vnanimi conſenſu libere & ſecundum inſtituta ſacrorum canonum elegit venerabilem virum R. Archid. Oxenefōrd. Eccleſiæ ſuæ, canonicū tam morum quam litterarum honeſtate conſpicuum, natalibus nobilem, habentem vtriuſque iuris peritiam, qui domui ſuæ præeſſe nouit, & Eccleſiæ Dei ſollicitudinem gerere, gratioſum & boni teſtimonij apud omnes. Electioni eius in præſentia noſtra & fratrum noſtrorum, qui omnes in facto iſto lætati & roborati ſunt, regius eſt datus aſſenſus, & omnium qui audierunt fauor acceſſit. Pietatis itaque veſtræ genibus prouoluti ſupplicamus attentius, quatinus eum faciatis maturius promoueri ad expediendas tam ſuæ quam aliarum Eccleſiarum neceſſitates. Valete.

Idem eidem. EPIST. CCXCVIII.

EXcellentiſſimo Domino & patri cariſſimo A. Dei gratia ſummo pontifici, B. Exonienſis Epiſcopus ſalutem. Apoſtolatui veſtro pluribus ex cauſis Anglicana ſolito magis congratulatur Eccleſia, ſed alias ad cōciliandam omnium gratiam antecedit quod glorioſum Chriſti martyrem ſanctorum catalogo præcepiſtis aſcribi, & legatorum veſtrorum induſtria deſolatis Eccleſiis ſpes veſtræ conſolationis illuxit, vt ad plenam confidentiùs libertatem audeant aſpirare. Inter quas mater noſtra Cant. Eccleſia quę tot & tantorum martyrum ſanguine laureatur, & ſe ab initio pro iuſtitia, pro libertate Eccleſiæ,

pro ſedis Apoſtolicæ fidelitate periculis ſemper expoſuit: tandē poſt labores, poſt damna, poſt calamitates innumeras quas referre ſuperfluum eſt, cum totus eas Chriſtianus orbis agnouerit, meritis eius diuina reſpondente clementia videatur ad finem naufragij perueniſſe: nuper enim cum & hi qui in prima ſede degunt, & ſuffraganei Prouinciæ, & omnes ad quos pertinebat electio, conueniſſent præeunte deſiderio & prece populi vnanimi conſenſu tota Eccleſia libere & ſecundum inſtitutionem ſacrorum canonum ſibi in Patrem & paſtorem elegit virum, cui vita ad conſcientiam & exemplum, litterarum eruditio ad formam vitæ, & ad doctrinā facundia ſuffragatur. Ricard. videlicet Cantuarienſ. Eccleſię Monachum Priorem Monaſterij Douerēſis, cuius ſollicitudinem à multis annis tam laudabiliter geſſit, & athletæ Chriſti proſcripto, & pro libertate Eccleſię agonizanti in neceſſitate fidem exhibuit, vt nunc dignus habeatur eius ſucceſſione. Impetrato itaque regis aſſenſu ad metropolitanam ſedem prouinciales Epiſcopi de more conueniunt, vt ex officio ſuo munus conſecrationis quam neceſſitas exigebat explerent. Sed quia hoſtis antiquus profectui inuidet animarum, eo vt multis viſum eſt machinãte ex inſperato litterę regis iunioris conceptę nomine, in medium prodierunt, quibus proteſtabatur ſe ad veſtram audientiam appellaſſe aduerſus electiones quę ſuum nō habuerunt aſſenſum. Et licet literæ ex variis cauſis, quas renunciare longum eſt, ſuſpectæ viderētur, & plurimorum eſſet ſententia eas conſecrationi debitæ præſertim in tanta neceſſitate non debere generare diſpendium, tamen maieſtati veſtræ cenſuit Eccleſia deferendum, ſperans indubitanter quod tanto apud Apoſtolicam ſedem maiorem inueniet gratiam; quanto ei plus honoris & reuerentiæ etiam cum diſcrimine ſuo in tam euidenti neceſſitate ſtuduit humiliter exhibere. Quia ergo deſolationem Eccleſiæ prætendere idem eſt ac ſi ipſius ruina & cæterarum perpetua deſolatio procuretur, pietatis veſtræ pedibus prouoluti ſupplicamus attentius, quatinus nos & Anglicanam Eccleſiam cælitus (vt ſpes eſt) electo paſtore gaudere faciatis, & ſancto Thomæ ſubſtituatis virum, quem in anguſtiis ſuis fidelem expertus eſt. Moueant vos pater,

Digitized by Google

Eccleſiæ laborantis anguſtiæ, filiorum moueant preces, moueat vos glorioſiſſimi martyris reuerentia, quem orare confidimus, vt ei in ſancta Cant. Eccleſia ſucceſſor idoneus ſubrogetur.

Alexandro Papæ Odo Prior, & Conuentus Cant.

Epist. CCXCIX.

DOmino Papæ Odo Prior & conuentus Cant. Calamitates quas Eccleſia noſtra pleno decennio iam ſuſtinuit Apoſtolicę ſedi non poſſunt eſſe incognitæ, quia eas totus Chriſtianus orbis agnouit. Si cauſa quæritur, iuſtitia ſe oſtendit, apparet libertas Eccleſię, reuerentia ſedis Apoſtolicæ, cuius auctoritas euacuabatur in partibus noſtris, ſe eſſe proteſtatur, pro qua & glorioſus martyr Chriſti occubuit: pro qua fratres & alumni Eccleſiæ proſcripti diutius exulare coacti ſunt, & habiti ſicut oues occiſionis, ſpectaculum facti ſumus & hominibus & Deo & Angelis, & perſecutorum Chriſti canticum tota die. Atteſtatur his apud nos effuſus martyrum ſanguis, ſed is præcipuè qui de terra clamans ad Deum fidelium deuotione defertur in vniuerſum orbem. Sed benedictus Deus, benedictus Apoſtolatus veſter qui nos conſolatus eſt dominorum Cardinalium gratia Dei cooperante induſtria, in tribulatione noſtra, vt poſt anguſtias tanti naufragii ad debitæ libertatis portum acceſſiſſe videatur Eccleſia, vt abominationes Ægyptiorum Deo ſuo ſecure valeat immolare. Nuper enim emanauit ab eis mandatum de celebrandis electionibus in regno, & Dominus Rex eorum precibus acquieſcens idoneos in Eccleſiis ſecundum Deum paſtores præcepit ordinari. Vniuerſi lætati ſunt, ſed nos omni iure præ ceteris qui in maiori diſcrimine verſabamur. Conuenimus ergo ſæpius accitis Epiſcopis prouincialibus, & aliis ad quos electio pertinebat, & tandem Deo dirigente greſſus noſtros in beneplacito ſuo factum eſt omnibus cor vnum & anima vna: Quod ſine nutu diuino non potuit accidiſſe, vt tam diſſonæ voluntates in adimplenda ſacrorum Canonum forma tam facile vnirentur. Præeunte ergo deſiderio & prece populi,

Digitized by Google

pari voto, vnanimi conſenſu conuenimus in virum, de quo
Dominus videtur dixiſſe nobis. Hic eſt filius meus dilectus in
quo mihi bene complacui, ipſum eligite: quoniam cum mar-
tiri meo, quem ipſe pro me patientem in veritate dilexit, de-
uote coluit: & in domo mea ab ineunte ætate fideliter conuer-
ſatus eſt, prælegi vicarium, & ordinari præcipio ſucceſſorem.
Is eſt R. Eccleſiæ noſtræ ab adoleſcentia ſua Monachus, & a-
pud nos ad omnes promotus ordines, prior Monaſterij Do-
uerenſis, morum honeſtate & litterarum eruditione conſpi-
cuus, modeſtus in verbo, prouidus in conſiliis, diſcretus in
opere, in habitu & geſtu veram temperati animi exprimens
formam: Decentiſſime ſacerdotis explet officium, zelus Chri-
ſti ſuccenſus eſt in corde eius, manum ſuam libenter apperit
inopi, liberalitatem gaudenter exercet, & exteriorum ſolli-
citudinem laudabiliter adminiſtrat. Quid mirum ergo ſi in
tantum & talem virum vniuerſi libentiſſime conuenerunt, qui
etiam rapiendus fuerat, ſi aliter haberi non poſſet? Cum ergo
libere & ſecundum inſtitutionem ſacrorum canonum fuiſſet
electio eius celebrata, regius (vt mos eſt) acceſſit aſſenſus.
Eligentes proſecutus eſt plenus fauore clamor, debita laude
Dei tota cœpit Eccleſia exultare. Ad metropolitanam ſedem
cum electo prouinciales Epiſcopi aliarum Eccleſiarum ele-
cti pariter acceſſerunt, pro ritu gentis & maiorum conſuetu-
dine ſolemniter introzinatus eſt. Grata Deo, & ab homini-
bus deſiderata ipſius inſtabat conſecratio, cum ecce ex im-
prouiſo litteræ Regis iunioris nomen præferentes prolatæ
ſunt, quibus proteſtabatur ſe appellaſſe aduerſus electiones
quæ ſuum non haberent aſſenſum. Litteræ quidem ex variis
cauſis & probabilibus ſignis arguebantur ſuſpectæ, eiſque fi-
dem non eſſe habendam erat ſententia plurimorum, præſer-
tim in tanto diſcrimine vbi libertas potuit periclitari & ani-
marum ſalus, & Eccleſiæ protelari deſolatio, & rerum iactu-
ra irreparabilis. Cauſas enumerare longum eſt, ſed vtique pro
Rege illo præſumi debuerat, quod cum periculo ſuo & tem-
porali æmulorum compendio nollet Eccleſiam diutius ca-
priuari. Sed licet præfatæ litteræ ſapientioribus non magni vi-
derentur eſſe momenti, de humilitate tamen & deuotione ip-
ſius electi proceſſit, & de fidelitate quam patres & maiores

noſtros ad Eccleſiam Rom. ſemper habuiſſe recolimus, & de paucorum conſilio vt pro reuerentia nominis veſtri conſecratio differretur. Speramus enim indubitanter quod tanto maiorem inueniet in oculis clementiæ veſtræ neceſſitas Eccleſiæ noſtræ gratiam, quanto maiorem etiam cum irreparabili diſpendio noſtro vobis honorem videbitis eſſe exhibitum. Scitis pater, quia nos ſupra modum oppreſſit dira & diuturna calamitas. Videtis quam triſtia fuerint, quam periculoſa ſint, & quanto periculoſiora vt timetur, immineant tempora. Occurrit irreparabilis quam Deus auertat, deſolatio, recidiuam veremur tempeſtatem, grandiſque neceſſitas ſolatium deſiderat feſtinatum. Pietatis itaque veſtræ pedibus prouoluti ſupplicamus attentius, & tota nobiſcum ſupplicat Eccleſia Anglicana, quatinus prouiſum a Deo nobis paſtorem data plenitudine poteſtatis, prout ſanctitas veſtra melius viderit expedire, auctoritate Apoſtolica aduerſus eos qui ruinas Eccleſiarum perpetuare machinantur, roborare dignetur: Vt prędeceſſorum ſuorum Apoſtolico munimine fretus, ſecundum quod ei Deus inſpirauerit, veſtigia valeat imitari. Supplicamus inquam vos, Eccleſia ſupplicat, ſupplicant & patroni Eccleſiæ noſtræ glorioſi martyres & confeſſores, & conſona voce omnium ſanctus Thomas iterat & multiplicat preces Donec ſacratiſſimum cor veſtrum verbum bonum, verbum conſolatorium nobis eructet, ſqualida lugebit ſponſa Chriſti, nec eſt qui eam conſolari valeat donec antiſtitem ſuum recipiat in plenitudine poteſtatis. Quia pedes veſtros nequimus vt volumus lachrimis rigabimus genas noſtras, nec erit eis requies quo ad vſque eas Deo miſerante abſtergat dextera clementiæ veſtræ.

Alexandro Papæ Ioannes. EPIST. CCC.

DOmino Papę Ioannes. A finibus terrę ad vos cl[illegible]am Anglicana Eccleſia, vt miſerabilis illius Eccleſiæ, quæ præ cæteris omnibus in partibus occidentis fundata eſt in variis agonibus confeſſorum, minuatis anguſtias, & electū ſuum quem legatorum veſtrorum procurante induſtria tandem obtinuit, iubeatur accepta conſecratione vigere plenitu-

dine poteſtatis. Petunt hoc Epiſcopi & Abbates: petit Clerus & populus, quorum votis & vocibus meæ paruitatis non eſt fas abeſſe ſuffragium. Et quidem electionis ſuæ formam ipſa mater mea Cant. Eccleſia litteris ſuis vobis luculenter expreſſit, quæ tam Epiſcoporum quam eorum qui ad vacantium Eccleſiarum Regimen electi ſunt, roborata eſt: Ipſius quoque electi merita retulerunt tanti & tales viri, vt tam ab electo quam ab electione procul arceatur omnis ſiniſtra ſuſpicio. Cũ ergo canonica ſit electio & electus omni acceptione dignus, nõ ob aliud forte credendum eſt tanti patris conſecrationem fuiſſe dilatam, niſi vt illuſtrius ſplendeat & fortius vigeat, cum a Sanctitate veſtra acceperit firmamentum. Plura loqui vereor in auribus maieſtatis veſtræ, præſertim cum materiæ excellentiam deprimat ſtilus humilior, & ad exprobranda ſuſceptæ cauſæ merita, quæ per ſe patent, mens inops & victa lingua ſuccumbat. Pietatem veſtram doceat Spiritus ſanctus vt fidelium vota promoueatis prout Eccleſiæ expedit: & celeritate adijciatis quod oratio non præſumit. Si calamus ſereniſſime pater, exceſſit, neceſſitati quæ legibus artari neſcit, aſcribatur, non homini. Anguſtiæ enim noſtræ multiplicatæ ſunt ſuper numerum. Valeat ſemper & vigeat ſanctitas veſtra.

Idem Boſoni Preſbitero Card.

EPIST. CCCI.

VEnerabili Domino & patri cariſſimo Boſoni Dei gratia ſanctæ Rom. Eccleſiæ Presbytero Card. ſuus Ioannes de Sar. ſalutem, & promptæ deuotionis obſequium. Familiaritas quam à diebus Domini Lucij Cantuarienſibus dilectio veſtra ſemper exhibuit, mihi multam dat apud vos interueniendi fiduciam: vt quod neceſſitati noſtræ & ſaluti veſtræ expedire non dubito, bonitati veſtræ confidenter exponam. Meminiſtis præ cæteris quoniam Eccleſiæ Romanæ negotia præ cæteris didiciſtis, quomodo Cantuarienſis Eccleſia ſedi Apoſtolicæ fidem & deuotionem ſemper exhibuit fere præ ceteris quæ in orbe ſunt. Recolitis enim quomodo bonæ memoriæ Theobaldus eiuſdem Cantuarienſis Eccleſiæ Archiepiſcopus

Archiep. amicus, veſter quoque familiaris pro tuendo iure Eccleſię & conſtitutionibus Apoſtolicę ſedis pertulerit: & quomodo Eccleſia Archiepiſcopos martyres ſemper habuerit aut confeſſores egregios. Quia ergo vobis Eccleſiæ cauſam ad plenum commendatam eſſe non dubito, paternitati veſtræ preces quantas Patri & Domino licet deuotiſſimè porrigo, quatinus electum noſtrum tantis, vt ſpes eſt, deceſſoribus idoneum ſucceſſorem, & vobis Deo propitiante deuotiſſimum in omni tempore, ea caritate amplectamini, & diligentia tueamini, qua fouere conſueuiſtis anteriores Archiepiſcopos, quia ipſe in obſequio veſtro pro facultate ſua prioribus non inuenietur inferior.

Idem Guillelmo Senonenſi Archiepiſcopo.

Epist. CCCII.

VEnerabili Domino & Patri cariſſimo Vvillelmo Dei gratia Senonenſi Archiepiſcopo & ſedis Apoſtolicæ legato, ſuus Ioannes de Satesberia ſalutem, & felices ſemper ad optanda ſucceſſus. Niſi membra capiti cohæſerint, corporis incolumitas non ſubſiſtit, & merito publicus hoſtis arguitur quiſquis Eccleſiæ profectibus aduerſatur. Quia ergo me Sanctæ Cantuarienſis Eccleſiæ membrum licet modicum eſſe conſtat, neceſſe eſt, vt votis communibus pro facultate feram ſuffragium, & tota diligentia proſequar id in quod ſe oſtendunt ſtudia potiorum. Et veſtra quidem ſanctitas eidem Eccleſię ſemper aſtitit in laboribus ſuis, & meritorum veſtrorum concurrentibus titulis glorioſis martyr agonem ſuum fœliciter conſummauit, & clerus optata diu conſolatione reſpirat. Cum enim Dominus noſter Rex Anglorum præfatæ Eccleſiæ, ſicut per officiales ſuos Epiſcopis & clero innotuit, liberam conceſſiſſet eligendi ſibi Archiepiſcopum facultatem: Tandem concurrentibus eorum qui in maiori degunt Eccleſia, & aliorum votis, canonice conuenerunt in virum, cui diuina præeunte gratia litterarum eruditio ad doctrinam ſuffragabitur, vita proficiet ad exemplum, elegantia morum promerebitur gratiam cohabitantium, facundia verbum Dei ſalubriter diſpẽſabit. Si quidem

Digitized by Google

indubitata ſpes eſt, quod ſanctiſſimus quem ſemper dilexit & coluit, neceſſitatibus eius patronus accedet: Et quem ſucceſſorem elegiſſe & vocaſſe viſus eſt ad laborem, promouere diſponat ad participium conſolationis & gloriæ. Is eſt venerabilis vir Ric. quondam prior Eccleſiæ Douerenſis, pro quo ſanctitatis veſtræ genibus prouolutus quanta poſſum deuotione ſupplico, quatinus ei dexteram gratiæ & opem conſilij clementer porrigat excellentia veſtra: & Eccleſiæ quam de naufragio traxiſtis ad portum, labores & anguſtias optato ſolatio releuetis. Id ita demum proueniet, ſi dignatio veſtra obtinuerit, vt electus accepto conſecrationis munere, plenitudine gaudeat poteſtatis, vt Deo debitum reddere poſſit obſequium, & indigentibus ſolatium exhibere. Quod ſereniſſime & dulciſſime pater tanto magis neceſſe habeo poſtulare, quanto maiori meo diſcrimine quidam mentiri auſi ſunt, quod ego apud vos & per vos conſecrationem eius debuerim impediſſe. Hoc autem falſiſſimum eſſe nouit Deus, & ſinceritas conſcientię veſtræ & meæ. Placeat itaque ſanctitati veſtræ, qui in hac parte nouiſtis innocentiam meam, diuinæ miſerationis intuitu cauſam cum optimum fuerit excuſare, vt Deus vos & veſtros ab omni diſcrimine tueatur.

Finis Epiſtolarum Ioannis Sareſberienſis Epiſcopi Carnotenſis.

EPISTOLAE STEPHANI SANCTÆ GENOVEFÆ PARISIIS ABBATIS, POSTEA Tornacenſis Epiſcopi.

Digitized by Google

Digitized by Google

EPISTOLÆ STEPHANI SANCTÆ GENOVEFÆ PARISIIS ABBATIS, POSTEA TORNACENSIS EPISCOPI.

Roberto Pontiniacenſium Priori pro quibuſdam Nouitiis de Grãdimontenſi ordine ad Ciſtercienſem promotis.

EPISTOLA I.

DILECTO Deo & hominibus Roberto Pontiniacenſi Monacho genere ſimul & conuerſatione illuſtri, Stephanus de Sancta Genoueſa conſolari puſillanimes, & vnanimes in domo Domini cohortari. Comendabilem, Roberte, ſollicitudinem geris, & affectione fraterna nouitiorum tuorum vt nouam moues quæſtionem. Mallem quæſiſſes ab alio qui & peritior eſſet ad diſcutiendum, & promptior ad ſoluendum. Mihi fateor imperitia ſilentium imperat, & ab audaci propoſito manum reuocat Grandimontenſium grande nomen. Si quæſtioni tuæ de conſcientia mea reſpondeam, offendentur: ſi eos offendero, in communem opinionem peccaui. Hominibus placent, & ſerui Chriſti ſunt, Bonihomines appellantur. Nam bonitatis illorum teſtis eſt & excluſa cupiditas, & incluſa paupertas.

Porro ambitio quæ ferè omnes impugnat, & plures expugnat, tam remota eſt ab eis, quàm longè eſt ab hominibus, qui nunquam ſeſe adepturos Ciſtercium certi ſunt. Cumque terram dederit Deus filiis hominum, ipſi funiculum ſuum & ſortem in cœleſtibus extenderunt, viros Euangelicos exprimunt, nec ſolliciti ſunt quid manducent & bibant, aut quid induant, quoniam à patre ſuo qui in cœlis eſt paſcuntur cum volucribus, & cum liliis veſtiuntur. Orationes eorum nec balantes greges impediunt, nec mugientia turbant armenta, nec vniuerſos familiæ ſtrepitus interrumpit. Fugerunt ſeculum, beati ſi eos ſeculum non ſequatur. Et quoniam radix omnium malorum cupiditas inter eos aruit, receſſit ambitio, litigandi materia ſublata eſt, ſolitudo claudit, paupertas premit, humilitas ligat; qui diſciplinam cum morum ordinata correptione apprehendunt profectò nec iraſcetur eis Dominus, nec peribunt de via iuſta. Viderint ipſi quid intra domeſticos parietes agant, & teſtimonia ſecretorum intus operum ſuorum inuicem accuſantium aut deffendentium ei publicent, cui omne cor patet, & quem nullum latet ſecretum. Nobis ignorare libet quibus non licet intrare. Credimus autem quia nec labor eorum ſine mercede, nec certamen erit ſine victoria, nec exercitium ſine fructu, cum inter alios conſolationis filios habituri ſint & ipſi coronam pro cinere, gaudium pro luctu, pallium laudis pro Spiritu mœroris. Quæſiſti de fratribus qui exierunt ab eis & ad Ciſtercienſes tranſitum fecerunt, vtrum obligatione voti quod prius fecerant reuerti debeant ad eos, an Pontiniaci ſalubrius demorentur. Si priori propoſito non præpoſuiſſent vltimum, nec ego proponerem vt præferrent. Si ſtetiſſent in finibus prioris voti, ſtarem forſitam & ego, nec ad aliud animarem. Nunc vero quia meliora & viciniora ſaluti quæſierunt; & de Sylo in Hieruſalem aſcendentes, tranſtulerunt tabernaculum ſuum, quis audeat in eis libertatem Spiritus impedire? Nam reuera vbi Spiritus Domini, ibi libertas. *Spiritum*, inquit, *nolite extinguere.* Extinguunt autem quantum in ſe eſt, qui eius operibus contradicunt. Certè Spiritus ſanctus Columba eſt, quia in ſpecie Columbæ ſuper Dominum dum baptizaretur viſus eſt deſcendiſſe. Inter alias Columbæ proprietates, quas admittit Eccleſia, &

miſticè repræſentat, Columba meliora grana eligit, non ſpernit bona, quoniam ſi meliora non occurrerent, bonis vtique veſceretur. Bonis tamen meliora, melioribus optima præfert. Imitantur eam qui ex parte eius ſunt. Emulamini & vos meliora chariſmata. Beatus enim non tantum qui iudicat inter diem & noctem, ſed qui iudicat inter omnem diem. Ciſtercienſium ordinem quaſi lucernam ſupra montem poſitam quis in Eccleſia Dei maximum & præcipuum culmen non dicat attingere? Euangelium implentes, monaſticam regulam, quam ſupererogauit Benedictus pater fidelis Samaritani ſtabularius ſic obſeruant, vt nec vnum ex eo iota præterire videantur. Beata paupertas eorum quę licet eos fame premat & frigore, non tamen aut mendicare compellit, aut diuitibus adulari. Suis ad ſuorum manibus victum exquirunt, & veſtitum: non veriti ſequi Paulum, qui cum licitè poſſet de Euangelio viuere, ac ſpiritualia ſeminans carnalia metere, maluit tamen manibus operari ne, quod offendiculum daret Euangelio Chriſti, Honorari Dominum de ſua, non de aliena ſubſtantia, & de primitiis frugum, non alterius, ſed ſuarum dans pauperibus: quanquàm rectius non ſua, ſed omnium dixerim, quæ vniuerſis ſecundum gradus ordinatę caritatis quaſi in commune deſeruiunt. Nec enim buccellam ſuam comedunt ſoli, & non comedit cum eis pupillus ex ea, non deſpiciunt prætereuntem, & abſque operimento pauperem, ſed benedicunt eis latera pauperum, & de velleribus ouium ſuarum calefaciunt & eorum quidem lateribus pannos circundant ſicut deſpicabiles pretio, ſic inapplicabiles ornamento. Conqueritur ipſa natura quæ modico ſolet eſſe contenta, quod tegumenta eorum ei non ſufficiant in hyeme, & officiant in æſtate. Oſtium eorum viatori patet, nec foris remanet peregrinus. In ſudore vultus ſui veſcuntur pane ſuo, nec eos laſciuire & rixari faciunt otium & alienus cibus. Tanta in cibo parſimonia, vt duobus tantum pulmentis vtantur, quę aut ager ex leguminibus, aut ex oleribus hortus affert. Ipſis tanto rarius vtuntur, quantò frequentius apud eos audiri ſolet quàm videri: terram diſrumpunt voluntarij, & violenti diripiunt cœlum. Si numeres quot ab eis beneficia profluant in populum, plura conferunt vniuerſitati,

quoniam vniuerſitas ipſis. Parua ſunt hæc, & quæ terrenos vel alliciant vel occupent appetitus. In eis nec fœcunditati Liæ Rachel inuidet, nec Rachel pulchritudinem Lia minuit, ſed munit. Non murmurat Martha de ſilentio Mariæ, & inuicem dicta Maria deſedens ad pedes Domini Martham ſolam miniſtrare non relinquit. Inter eos iuge gaudium, communis exultatio, vbi nihil extra diſciplinam: nihil contra. Mirantur homines, delectantur Angeli, fugiunt partes aduerſæ, quoniam ſancta illa congregatio terribilis eſt vt caſtrorum acies ordinata. Illic nec bobus præfertur aratrum, nec à capite deorſum pendet Dominus, nec idiota docet clericum, nec laicus imperat ſacerdoti. Ibi maiores minoribus, prudentiorea pręſunt indoctis, qui & vitæ ſanctitate præminent, & intelligentia ſcripturarum. In archa illa non eſt virga ſine tabulis teſtamenti, quia qui poteſtatem habet corripiendi, habet & ſcientiam corrigendi. Diuina officia cum tanta ſolemnitate & deuotione celebrant, vt in eorum concentu voces Angelorum ſonare putes, Pſalmis & Hymnis & Canticis ſpiritualibus ad laudes Dei inuitant homines, & Angelos imitantur. In iis qui Clericus fuerit tantò liberius delectatur, quantò remotius eſt ab eo laicorum fabulis intereſſe. Extra oratorium aut operi manuum dant operam, vt ſemper eos diabolus inueniat occupatos, aut legendo concipiunt, aut ſanctis meditationibus cęlos penetrant, vt in paradiſo audiant illa arcana verba quæ non licet homini loqui. Regreſſi à fratribus tanta m ori ſuo ponunt cuſtodiam, quantum oſtium labiis ſuis, vt cultum iuſtitiæ ſilentium ne articulatis quidem vocibus interrumpant. Non bini aut terni ſeorſum per angulos clauſtri fabulis vacant, qui nec inter ſe ſeria ſerere permittuntur. Tenent memoriter quia in multiloquio non effugerent peccatum, & quaſi naturæ bellum indicentes, modicum illud membrum quod magna exaltat non modica diſciplina coercent. Attende quiſquis es bonæ indolis adoleſcens, qui cum Iſaac in holocauſtum Domino ſuper vnum montium offerri deſideras, quia tam ſancto & cœlis proximo monte iſto, montem non inuenies grandiorem. Verè mons iſte, mons coagulatus, mons pinguis: coagulatus in vinculo pacis, pinguis per infuſionem gratię celeſtis. Quis grãdis mons grandior iſto monte? Nubes penetrat,

penetrat, celos attingit, longè inferiùs montes alios & colles relinquit, de rore celi & de pinguedine terræ plenam ſuſcipiens benedictionem. Hic diſciplinis regularibus colligatus, impoſitis tibi lignis Dominicæ crucis, ſancti feruoris ac charitatis ardentis igne ſucenſo, quid de hoſtia ſua Dominus facturus ſit cum ſilentio patienter expecta. Quid tibi cum rumoribus, qui aut de negotiis principum, aut de promiſſionibus clericorum, aut de vanis opinionibus vulgi dicuntur? quid tibi cum otioſis verbis, de quibus rationem reddituri ſunt homines in die iudicij? Et hæc ſi in aliquibus clauſtris frequentantur tu videris. Viri illi Euangelici & Angelici non ſunt filij mortis nec tenebrarum, quoniam ſic lucet lux eorum coram hominibus, vt videntes opera eorum glorificent patrem ſuum qui in celis eſt. Spectaculum ſunt & Angelis & hominibus, vt ex eorum manifeſta conuerſatione & Angeli congratulationis gaudium, & homines ſumant imitationis exemplum. In illo ſancto collegio, de fermento Phariſeorum vel ſimulatio vel diſſimulatio nihil penitus intermiſcet. Nec enim aut ſimulare quæ non ſunt, aut ſunt quæ diſſimulare volunt. Scientes quòd ſimulatores & callidi prouocant iudicium Dei. Intrat quilibet quaſlibet eorum officinas, & ſingulorum officia certis diſtincta finibus attrectare manibus, oculis curioſis inſpicere, æſtimare animo; lingua dijudicare opus eſt. Nec enim declinant humanum iudicium, qui ſolum timent diuinum. Veritas angulos non habet; ſed anguli ſordes habent. Memento quiſquis es, qui iugum Domini propoſuiſti portare ab adoleſcentia tua, quod aliquando de quibuſdã quos noueras tu, & ſocius tuus ſcripſiſtis & dixiſtis: Si quis quod ædificauerit deſtruere intẽdit præuaricatorẽ ſe conſtituit. Eſto ſimilis negotiatori quærenti bonas Margaritas, bonam inueniſti Margaritam, cui ſimilem non habent vel regum diademata, vel monilia reginarum. Vendidiſti omnia quæ habueras, & emiſti eam: quoniam primò parentes, patriam, reditus Eccleſiaſticos, diuitias & delicias, lubricæ adoleſcentiæ motus, voluptatem pariter & voluntatem reliquiſti carnalem. Secundò ab ijs quæ propoſueras ad meliora tranſitum faciens conſummatis viribus explebis tempora multa. Vide ne Margaritam quam tanti emiſti porcis cõculcandam exponas. Nemo mittens manũ ſuam ad aratrum & aſpiciens retro

aptus erit regno Dei. Nunquid, inquies, hoc eſt retro aſpicere, ſi ad bonũ quod propoſuerã, & propter aliud forſitan maius bonum interim omiſeram, reditum faciam? Noli mihi credere, ſed ſancto Patri Gregorio crede, non te fallet ille Doctor egregius, qui ſicut fallere noluit, falli non potuit. Quiſquis inquit bonum maius ſubire propoſuit, bonum minus illicitũ ſibi fecit. Nemo enim mittens manum ſuam ad aratrum, &c. Qui enim fortiori ſtudio intendit, rectius reſpicere conuincitur, ſi relictis bonis amplioribus ad minima retorquetur. Hæc ille ſucceſſor Petri, columna Eccleſię, inſtrumentum Spiritus ſancti. Et tu dubitas vbi tantus vigilator monet, cõſulit, docet? Audi quid etiã dicat idem pater ſanctus ſuper Ezechielem. Sunt nonnulli qui bona quæ nouerunt, operantur, atque hæc operantes meliora deliberant: ſed retractantes meliora quæ deliberauerant immutãt. Et quidem bona agunt quæ ceperãt, ſed à melioribus quæ deliberauerant ſuccumbunt. Hi nimirum ante humana iudicia ſtare videntur in opere, ſed ante omnipotentis Dei oculos ceciderunt in deliberatione. Si adhuc dubitas, adhuc times, argue te, & ſtatue contra faciem tuam. Manifeſta ſunt hæc, & minus expoſitore indigẽt, quàm executore. Cepiſti cum pennatis animalibus volare ſublimiùs, & ante faciem tuam ambulare. Noli reuerti, noli aſpicere retro. Illa enim ſancta animalia non reuertebantur cum incederent, ſed vnumquodque eorũ ante faciem ſuam gradiebatur. Et certè oculata erãt ante, & retrò, ſed retro vt quę tranſierant deſpicerent: ante vt ad ea quæ nondum attigerant peruenirent. Similis erat eis pennatus, æquè vt ipſa, qui vſque ad tertiũ cęliũ volauerat, Paulus. Vnde inquit, *Quæ retrò ſunt oblitus in ea quæ ſtant ante, extendẽs, ſequor ad palmã ſupernæ vocationis.* Ecce oculatum habes Paulum ante & retrò: ſed ante vt proficiat, retrò ne deficiat. Poeta gentilẽ inſtruens viatorẽ, ait: *Ne quot tranſieris, ſed quot tibi quære ſuperſint, Milia.*

Et in anteriora extendens ſequere ad palmam ſupernæ vocationis, inſtruet te Dominus in via hac qua gradieris: & profecto firmabit ſuper te oculos ſuos. Sed votum, inquies, feci, votũ voui Deo Iacob. Nunquid non compellor reddere vota mea, quę diſtinxerũt labia mea? & hoc præcipuè me terret, quia terribilis eſt qui aufert Spiritum principum. Votũ voui: ſi non reddidero quod voui, timeo ne ille qui aufert Spiritum principum, auferat & Spiritum meum. Sed quid vouiſti? aut animam tuam vo-

uiſti aut aliud: ſi aliud, commutationem recipit votum tuum: ſi argentum, ſi aurum, ſi veſtem, ſi quodlibet vouiſti ſimile, commutare maximè potes, ſi vel melius, vel maius ſoluas quod vouiſti. Sola anima, ſi eam voueris, commutationem non recipit, Quam enim commutationem dabit homo pro anima ſua? Reſponde ſi potes, & cùm non potueris, dicas nullã: animã, inquis, meam voui, & in loco certo, ſub Magiſtro certo, ſub forma viuendi, certis inſtitutionibus ordinata, ſtabilitatẽ loci, obedientiam Prælati, communionem viuendi propter ſalutem animæ meæ voui. Cõmutare non licet, non reddere non licet. Attẽde puer timorate, & noli timere vbi nõ eſt timor. Votũ quod cõmutationem non recipit, quaſi ſubſtantiale eſt & principale, vouere animã ſuam Deo. Cætera, ſicut eſt locus, Prælatus, habitus, forma viuendi, tanquã acceſſoria ſunt, ſed ab hominibus vòuentibus apponuntur, non quia hîc ſaluari non poſſit anima quę vouetur, ſed quia per hoc expeditior ſit ad ſalutẽ via. Quid ſi locus deſtruatur, ſi ab his qui inhabitãt vel penitus deſeratur, vel trãsferatur, nunquid non alibi ſaluari potes? ſi Prælatus moriatur, ſi recedat, ſi nolit præeſſe, quid facturus es? peribis, quia nõ prę eſt cui ſubeſſe debueras? Si habitus immutetur, & inſtitutiones aliã formã receperint: ſi priores nõ obſeruaueris, eris reus voti quod feceras? Vides quoniã hęc omnia acceſſoria ſunt, & cõmutationẽ recipere poſſũt, ſola voti ſubſtãtia, ſ. anima, cõmutationem non recipit, hic non habet locũ diſpenſatio, quia non inuẽitur recõpẽſatio. Eleemoſyna, ieiuniũ, vigilię, peregrinatio, magna bona ſunt inter filios hominũ. Si quis horũ aliquid vouerit cõmendabile, ſed cõmutabile votũ fecit: pro ieiunio Eleemoſinã, pro peregrinatione conuerſionẽ, pro vigiliis ieiuniũ aut lectionẽ ſoluere tibi licet. Vnũ dũtaxat attẽde, vt ſi maius voueris minus nõ ſoluas: ſi minus pro maiori cõmutaueris, acceptũ erit acceptori. Propheta dicit *Maledictus qui habet in grege ſuo maſculũ & votũ faciẽs immolat Domino debilẽ*. Quid ſi debilẽ vouerit, & fortiorẽ offerat? Audacter dico quia qui poſt votum taliter immolat, nec trãſgreſſor eſt, nec doloſus; & ideo nec maledictus. Vouiſti prius hoſtiã, non dico debilẽ, & fortiori minus fortẽ. Ecce nunc pro mediocri quã voueras maximã & fortiſſimã immolaſti. Ouem vouiſti, & redidiſti bouẽ: ſecurus eſto, quia liberatus es. Benedicta adoleſcentia tua à Domino, quæ manũ ſuã miſit ad fortia, quæ ſic accinxit fortitudine lũbos tuos & roborauit brachiũ

tuum. Lętare iuuenis in adoleſcentia tua, beatus , quoniam ab ea iugum Domini portare cepiſti, ſedens amodo ſolitarius, & tacens, & leuans te ſuper te. Hęc commutatio voti, commutatio dexteræ Excelſi. Certe qui pęnitentialem Canonem dicerunt, frequentes votorum commutationes circa pœnitentes ſuos fieri permittunt. Noui ego ſacerdotem, qui cum à quadam nobili muliere ſecundum ſeculum conſuleretur, quia votum feciſſet, quod ſoluere non poterat: quid ei factu opus eſſet, vt ſi quomodo id commutare poſſet? commutationem idoneam permiſiſſe. Vouerat enim mulier illa neſcio an propter dolorem dentium, aut ob aliam cauſam, ſeſe deinceps in Eccleſiam ſputum non emiſſuram. *Non poſſum*, inquit, *obſeruare quæ voui*: *Vade*, inquit, *& ſpue in Eccleſia quando tibi neceſſe eſt. Sed in ea de cætero ne loquaris. Nam ſpuere quidem non eſt peccatum, ſed in multiloquio non deeſt peccatum.* Sana voti commutatio, quæ vouentem liberauit, Deum placabilem reddidit. *Sed quid*, inquis, *faciam, de obedientia quam Prælato promiſi?* Si prædicta non ſufficiunt, accipe & hoc. Parochiales Presbyteri obedientiam quam promittunt debent Epiſcopis ſuis, & ſacramentaliter alligati ſunt Eccleſiis quas regunt, tãquam vxoribus propriis. Lege autem communi Canonum, ſine licentia Epiſcop. ſuorũ quibus obedientes eſſe debent nec ipſi recedere nec alij recepere eos debent. Lege autem priuata quę inſtinctu Spiritus ſancti in corde ſcribitur, ſi ad monaſterium vel Canonicam regularem tranſierint tales etiam contradicentibus Epiſcopis recipi poſſunt. Ait enim Vrbanus Papa, *Si quis in Eccleſia ſua ſub Epiſcopo populum retinet, ſi afflatus Spiritu ſancto, in aliquo Monaſterio vel regulari Canonica ſaluare ſe voluerit, etiam Epiſcopo ſuo contradicente, eat liber authoritate noſtra. Iuſto enim non eſt lex poſita. Sed vbi Spiritus Domini, ibi libertas, & ſi Spiritu ducimini, non eſtis ſub lege*: Ecce quoniam nec obedientia Epiſcopo promiſſa, neque eccleſia commiſſa Presbytero, ad frugem melioris vitæ tranſire volentem potuerunt impedire. Forte obijcies, & dices, de Clericis & Presbiteris ſeculariter vouentibus iſta dici: De religioſis autem & in communi viuentibus ſecus eſſe. Certè ſacræ virgines in monaſterio degentes religioſę ſunt, de his tamen in Concilio Tribunenſi ſic ſtatutum, *Virgines ſacræ ſi pro lucro animæ ſuæ, & propter diſtrictiorem vitam ad aliud Monaſterium pergere diſpoſuerint, & ibidē commanere*

decreuerint Synodus concedit: Si verò fuga diſciplinæ aliũ quæſierint, ad locũ redire cogētur. Ecce in fine Capituli cauſa exprimitur. *Quia qui de Monaſterio ad Monaſterium tranſierit, redire cogendus eſt*, fuga ſcilicet diſciplinę. Tu videris vtrum pro lucro animæ tuæ, & propter diſtrictiorem vitam tranſitum iſtum feceris, an fuga diſciplinæ: ſed teſte conſcientia tua fugiſti diſplicinam, vt apprehenderes diſciplinam. Et quoniam pro lucro animæ tuæ & propter diſtrictiorem vitam ſaltum cælo proximum feciſti, age quod agis, operare quod operaris. Quod autem de Virginibus ſacris dictum eſt, conſequenter & de Monachis intelligendum eſſe aſſerit magnus ille canonum interpres Gratianus. Sed aliter dices de Canonicis regularibus obſeruari. Nam & Eduenſe Concilium, & idem Vrbanus Papa, cuius ſupra mentio facta eſt id affirmare videntur. Si enim in Concilio Eduenſi legitur, *Nullus Abbas, vel Monachus Canonicos Regulares, à propoſito profeſſionis Canonicæ reuocare, atque ad Monaſticum habitum ſuſcipere audeat vt Monachi fiant, quamdiu ordinis ſui Eccleſiam inuenire queant, in qua Canonicè viuendo Deo ſeruire, & animam ſuam ſaluare poſſint. Quod ſi temerario auſu id agere temptauerint, anathematis vinculo obligentur*: Idem Vrbanus Papa. *Mandamus & vniuerſaliter interdicimus, ne quis Canonicus regulariter profeſſus, niſi, quod abſit, publicè lapſus fuerit,* Monachus *efficiatur. Quod ſi decreto noſtro contraire præſumens agere temptauerit, ad ordinem Canonicum præcipimus vt redeat, & deinceps memorialem cellulam deferat & vltimus in choro ſedeat.* Item. *Statuimus ne profeſſionis canonicæ quiſpiam poſtquam Dei vice ſuper caput ſibi hominem impoſuit, alicuius leuitatis inſtinctu vel diſtrictioris religionis obtentu ex eodem clauſtro audeat ſine Patris totius congregationis permiſſione recedere. Diſcedentes verò nullus Abbatum vel Epiſcoporum & nullus Monachorum ſine communi litterarum cautione ſuſcipiat, ad hæc impetrata venia, ſalua reuerentia maiorum & gratia.* Reſpondemus quod Canonicis regularibus & Grandimontenſibus heremitis. Ipſi certè nunc canonici appellantur, nunc canonici volunt appellari, & quomodo cum eis participabunt re, quibus participari dedignantur & nomine? Nec eos canonicos eſſe crediderim, quorum & plures numero & prælatione maiores non clerici, ſed laici, non litterati, ſed ſine litteris exiſtunt. Niſi forte quis dicat clericos eorum eſſe canonicos, laicos autem here-

mitas. Quod ſi ita eſt, inuenimus ordinem aut cum Iano bicipitem, aut cum Centauro biformem. Si ab eis quęſieris cuius ordinis ſunt? reſpondent, Peccatores ſumus. Si ab aliis, Bonoshomines eſſe dicunt. Nam & in prouincia illa vnde originem habent, vbi eſt caput & ſedes eorum, cellulæ ipſorum *bono homine appellantur. Sed & Canonicos regulares noſtri temporis ſub regula Beati Auguſtini Chriſto deſeruire ſcimus, & ſub ea in domo Domini vnius moris habitare. Ipſi autem non Auguſtinum, ſed quendam vt dicunt bonum hominem Stephanum de Mureto magiſtrum ſuum profitentur. Libellus etiam qui eorum conſtitutiones continet, non regula appellatur ab eis, ſed vita. Inde eſt quod ſicut à regula quam obſeruant Canonici noſtri dicuntur regulares: Sic etiam ipſi neceſſe eſt à vita quam profitentur, dicantur clerici ſeu laici vitales: Vrbanus Papa de regulariter profeſſis, j. de his qui ſub regula B. Auguſtini militant Deo, ſic agit. Nam & Abbati ſancti Ruffi, vbi proculdubio regulam Beati Auguſtini ſequuntur, ipſis & conſimilibus priuilegium hoc indulget. Credimus quia nec dum tradita erat à Domino Stephano de Mureto regula iſtorũ, aut ſi tradita erat, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ incognita erat. Et quomodo poterat ſummus Pontifex priuilegiũ dare his qui nec dum erant, vel in notitiam ſuam nondum venerant? quanquam ipſi Canonici regulares ſi hodie ad celſitudinem Ciſtercienſis ordinis aſcendere vellent, decretis illis Vrbani Papę non poſſent forſitam reuocari. Certè ego indignus Canonicis regularibus præſum, & cum à Domino Papa, non multum temporis tranſiit priuilegium quærerem, vt Canonicos noſtros nobis inuitis nullus retinere auderet, addidit in priuilegio, *vbi cauſa diſtrictioris vitæ ad arctiorem ordinem tranſierint*. Ecce ne longè exempla petantur, videtur quia priuilegium Vrbani reſtringitur priuilegio Alexandri, verè ſi aliquis noſtrorum ad Ciſtercienſem tranſire vellet, ante tranſitum diſſuaderem, poſt tranſitum non reuocarem. Nollem Spiritui ſancto reſiſtere, nollem Spiritum extinguere, nollẽ libertatem ſpiritus impedire. Quid peccaſti bellator fortis? ſicut in plano pugnares, collem aſcendiſti, vt hoſtem melius ferires. Non transfuga dicendus es miles Chriſti, quia ad hoſtes non fugiſti, nec deſertor miliciæ, quoniam à ſignis non receſſiſti. Poſſunt hæc tibi ſufficere, nec eſt vnde propter votum

Digitized by Google

dubitare debeas aut timere. Sed adhuc obmurmurat cogitatio tua dicens, *Reuertar in domum meam vnde exiui: propoſui enim & dixi, hæc requies mea in ſeculum ſeculi: hic habitabo quoniam elegi eam.* Timeo frater, quia ne ſicut ſerpens decepit Euam aſtutia ſua, ita corrumpantur ſenſus tui, & excidāt à ſimplicitate, quæ eſt in Chriſto Ieſu. Transfigurat ſe nonnumquam Sathanas in angelum lucis, & veſſicam pro laterna ſimplicioribus vendit. Blanditur tibi memoria prauę quietis, & loquendi licentia locis & horis indulta, ſomnus prolixior, veſtis mollior, cibus delicatior adoleſcentiam tuam reuocare contendunt. Plura ibi fercula, pocula plura, quæ nonnumquam citra eſuriem ſitim que capiuntur, & vltra. Ibi fomenta pellium rigorem frigoris expellunt, lini aut canabis occulta blanditics lanam tēperat ſuperiectam: ibi ſalutationes principum, viſitationes Regum, occurſus populorum, dona omnium: Ibi dicitur Aquiloni, Da: & Auſtro, Noli prohibere: eis conferunt, afferunt, offerunt, inferunt omnes, quique terrigenæ & filij hominum ſimul in vnum diues & pauper. Hoc ſolemne theatrum forſitam erigit tibi cogitatio tua, & quoties hæc recogitas, reliquiæ cogitationis tuę diem mœſtum agunt tibi. Delicatæ tibi ſunt, & teneræ iuueniles manus, & laborem refugiunt, vigiliæ prolixiores, & nocturna ſynaxis in lucem vſque producta matutinum ſoporē non admittunt. Ruſticanus cibus, & ſale tantum conditus, nobile adoleſcentis palatum offendunt, & ad ſingulas oblationes nauſeam mouent. Regulare ſilentium prurientem incitat linguam, & ad quemlibet ſonum patulas aures inquietat auiditas audiendi. Obſecro fili per medicinam vulnerum noſtrorum pendentem in cruce Ieſum Chriſtum, non te moueant iſta, non te turbent, vana ſunt hæc & quæ primo quidem aſſultu currentem impediant, ſed ad ſolum crucis ſignaculum & inuocationem Domini Ieſu citius euaneſcunt. Et quoniam maior, vt audiui, conflictus eſt tibi contra voti memoriam, quaſi fidem primam irritam feceris, conſtanter reſponde: *Non veni votum ſoluere, ſed adimplere.* Coegit me, Roberte cariſſime, latum Domini mandatum lōgam latamque formare Epiſtolam, & cum tibi ſcribere incepiſſem, raptus Nouitiorum tuorum caritate, & timore reditus ipſorum, ſtylum verti, æſtimans, ſi eos directo vel arguerem

vel monerem, fidele propoſitum meum meis facilius attineri. Gratius enim metit agricola, quod manu propria ſerit, quàm quod aliena. Interim tu, cariſſime circa, Nouitios tuos ſollicitus eſto, per te & per alios Doctores exhortare, mone, argue, increpa, obſecra, quoniam plantæ de loco ad locum tranſlatæ facillime areſcunt niſi ſæpius irrigentur. Deus autem meus impleat omne deſiderium meum, tuumque ſecundum diuitias gloriæ ſuæ, in Chriſto Ieſu Domino noſtro. Amen.

Planctus Eccleſiæ Aurelianenſis ſuper interfectione Ioannis Decani quam propoſuit Senonis in Concilio Epiſcoporũ præfactus Stephanus tunc temporis Sancti Euurcii Aureliæ Abbas.

EPIST. II.

SOror veſtra ſanctę filia, ſedis huius Aurelianenſis Eccleſia, rorantes ſanguine lachrimas, & aſperſas amaritudine preces miniſterio noſtræ vocis effundit, planctum vnigeniti mouet, filium vteri ſui, quem genuerat maternis ciulatibus requirit, & ecce non comparet, & ipſa quò ibit? Poſita eſt quaſi ſignum ad ſagittam, facta eſt opprobrium vicinis ſuis, & qui eam vident mouent capita ſua ſuper eam. Ipſa autem gemens, & conuerſa retrorſum clamat in aures Domini Sabbaot, *Vindica Domine ſanguinem Leuitæ tui qui effuſus eſt.* Et quis eam, niſi ſit demens, in funere nati flere vetet? quis videat lachrymas eius in maxillis eius, & contemnat? quis attendat cruentas eius exequias, & lamentabile feretrum ſiccis oculis proſequatur? Patres mei, factum eſt verbum in diebus noſtris, quod quicumque audierint, tinnient ambæ aures eius. Dixerunt in dolo viri ſanguinum & doloſi, & de fruticũ latebris fruticoſæ mentis homines impetum fecerunt vnanimiter in miniſtrum altaris, ſeruum ſimul & filium crucis. In manibus eorum vaſa mortis, cùm nihil minus quàm mortem expectabat ab eis. Ipſum ducem ſceleſtę factionis illius, qui altero ſeſe polluerat homicidio, de mortis faucibus & exilij proſcriptione ſuo redemerat

redemerat interuentu. Non timuit generatio praua atque peruerſa ſemen Chanaam, & non Iuda, progenies viperarum non timuit ſignum Dominicæ paſſionis, quod raſo deſuper vertice ſinguli noſtrum gerunt, in ſacto Dei Leuita profundis arare vulneribus, & faciem ad celeſtis pulchritudinis ſimilitudinem figuratam notis turpibus deformare. Virum egregium de grege hominum exemerunt carnifices & ſiccarij, virum qui in Eccleſia ſua diſperſa colligens, lapſa erigens, fatigata reparans, poſſeſſiones Eccleſię ſic reuocarat perditas, vt non perderet reuocatas: Iohannem noſtrum Martyrem ſimul cauſa fecit & pœna. Cauſa rigor Eccleſiaſticæ iuſtitiæ, pœna dolor paſſionis illatæ, quia dixerat Ioannes, immo Dominus Papa per Ioannem. Non licet tibi habere portionem fratris tui clerici. Infremuit Herodes, & factus ipſe ſpiculator, in capite Ioannis crudele ſpectaculum mundo exibuit. At ſi quæ in eo terreni contagii maculę inhęſerunt, totum deleuiſſe credimus, & abſterſiſſe dolores mortis, qui eum circundederunt, Dominici corporis & ſanguinis ſacramentum quod ea qua potuit reuerentia ſuſcepit inter profundos gemitus, inter alta ſuſpiria contriti cordis, & humiliati Spiritus, poſt ſuſceptam Euchariſtiam præſentibus nobis fati munus expleuit, & qui vidit teſtimonium perhibuit & teſtimoniũ eius verũ eſt. Veſtra intereſt ſpeculatores domus Iſrael, cuſtodes murorum Hieruſalem, paſtores ouium Chriſti, veſtra intereſt, & remedium adhibere præteritis, & prouidentiã futuris, & licet ſero vobis offeratur illud. *Melius eſt in tempore occurrere quam poſt exitum vindicari, tamen Deus vltionum Dominus Deus vltionum gemitibus inenarrabilibus interpelletur à vobis. Clamabit vobiſcum vox ſanguinis fratris veſtri Abel de terra, clamabit & commouebit non ſolum terram, ſed etiam cœlum.* Profecto enim quis locus tutus, aut quę cauſa poterit eſſe excuſata, ſi venerandi miniſtri altaris ęſtimentur ſicut oues occiſionis? Quem murum integritati aut vallum fidei prouidemus? ſi ferri rabies execranda penetralia veneranda cruentat? quid denique cautum aut ſecurum eſſe poterit, ſi columnas Eccleſiæ ſacrilega manus impunè confringit? habemus & Cæſarem qui condolere poſſit, & velit infirmitatibus noſtris, cuius longas manus non effugient, qui non ſolum offenderunt Corneliam de ſiccariis, ſed Iuliam Maieſtatis. Eduxit gladium diuinitus ſibi commiſſum, perſequetur

YYy

& comprehendet, & non erit qui eruat eos. Facillimè enim in hoc ſummi numinis ſperatur venia, per quod ſalus & incolumitas multorum procuratur. Inſurgant ſimul leges Eccleſiaſticæ, armentur iura cæleſtia, vt concurrentibus duobus gladiis, quos in defenſione Chriſti paſſuri ſuffeciſſe legimus, duplici confuſione conterantur. Moueant vos lachrymoſa viduatæ crucis ſuſpiria, commune diſcrimen omnium, cauſa propria ſingulorum, & ſic remedium conferte noſtro dolori, vt honeſtati veſtræ ſimul prouideatis & ſaluti.

Maurico Pariſienſi Epiſcopo, & Stephano Sancti Euurtij Abbati.

EPIST. III.

Reuerendis in Chriſto Dominis & Patribus ſuis Mauricio Dei gratia Pariſienſi Epiſcopo, & Stephano S. Euurtij Abbati, Petrus eadem gratia Claremontenſis Epiſcopus ſalutem, & totius dilectionis obſequium. Vobis duobus ſpecialiter fidem noſtram ducimus referendam, quos & ſpiritalis commendat affectus dilectionis, quem erga vos habemus, & ſpecialis intelligentia ſcripturarũ fructuoſos reddit, & commendabiles apud omnes. Homo iſte præſentium lator quandam olim fœminam amabat, quam quidem deſponſauerat ſicut ipſe dicit, ſed priuſquam eam acciperet vxorem, fecundauit eam. Cum igitur puer natus eſſet, nec poſſet Sacerdos ad baptizandum eum congruè reperiri, pater eius immerſit eum aquâ dicens, *in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti*, & hæc eſt peſſima conſuetudo in terra noſtra, vt in talis neceſſitatis articulo dicant, *in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti*, nec totam exprimant verborum formam quæ debet exprimi in baptiſmo, quod vndeiare vocant. Quærimus ergo vtrum iſtud baptiſmus ſit, vel vtrum puer poſtea debeat baptizari, vtrum etiam homo iſte mulierem illam accipere valeat vxorem, quoniam boni ſatis eſſe teſtimonij perhibetur, & rogamus dignationem veſtram, vt per litteras veſtras de his omnibus certificetis nos. Valete.

Digitized by Google

Petro Claremontenſi Epiſcopo. EPIST. IIII.

REuerendiſſimo patri & Domino Petro venerabili Claremontenſi Epiſcopo Mauricius Pariſienſis Eccleſiæ humilis miniſter ſalutem,& obſequij plenitudinem. Super quo celſitudo veſtra noſtrã conſuluit paruitatem breuiter reſpõdemus, quia in quemmodum forma baptiſmi tradi, vel recipi debeat, ſcripturarum diuinarum authoritate & ſanctorum Patrum teſtimonio tandem habemus in hunc modum,ſcilicet. *Ego te baptizo in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti*, & tanta eſt verborum viuacitas vt nihil immutari,nihil innouari opporteat, Niſi verò tota hæc verba ſimul à quocumque & quacumque lingua proferantur, baptiſmum eſſe non credimus. Quia ergo ſicut litterarum veſtrarum teſtimonio cognouimus, præſentium lator in ſubmerſione filij ſui *ego te baptizo* ſiluit, & tantum *in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti* protulit, baptiſmus non fuit, & ideò puer ille baptizandus eſt, quia baptiſmum numquam ſuſcepit. Itaque de reliquo nulla ſupereſt quæſtio. Vale.

Eidem Petro Claremontenſi Epiſcopo. EPIST. V.

SAnctiſſimo Patri & Domino Petro Claremontenſi Epiſcopo, frater Stephanus de ſancto Euurcio ſalutem, & cum omni deuotione reuerentiam. Premit, fateor, imperitiam meam & quærentis authoritas, & nouitas quæſtionis. Accedit moles verecundię meæ, Pater, quod in tanta conſultatione veſtra Domino Pariſienſi me iungitis, camelo culicem, Cedro carduum, Hylam Herculi comparantes. Scriba doctus in regno cælorum proferre de Theſauro ſuo noua & vetera, quęſtionibus veſtris in profunditate ſenſus & ſublimitate ſciẽtiæ, reſpondit, & cęleſte oraculum ſuũ facili vobis abſoluit epiſtolã, felix lingua. Diuinam eius reſponſionẽ, vt Thebais Æneida, lõgè ſequor, & veſtigia ſemper adoro; Moueret in contrariũ ſi abſque ſacris eius apicibus mihi queſtio moueretur. Qui ſacramẽtũ inſtituit baptiſmi, formã tradidit baptizãdi: *ite*, inquit, *docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij & Spiritus ſancti*. Qui baptizandi ſibi poteſtatem retinuit; in hac forma miniſterium aliis conceſſit. Nemo dixerit quia quod dicitur,

ite, docete omnes gentes, vel ſacramenti obtineat ſubſtantiam, vel exprimat formam. Teneamus quod ſequitur: *baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti*. Nondum ibi legi, *baptizantes eos, & dicentes: Ego baptizo te in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti*. Si baptizare intingere & baptiſmus intinctio eſt, quid aliud ſunt baptizantes niſi intingentes? intingens ergo cum intentione baptizandi, ſi proferat quod veritas iubet, id eſt, *In nomine Patris, & Filij & Spiritus ſancti*, baptizaſſe videtur, & formã à Chriſto traditam compleuiſſe. Etiam hereticos, ſi hæc tremenda nomina protulerint, Catholicam formam tenuiſſe dicemus: *Nouatiani* (inquit Innocentius) *tremendis nominibus Patris & Filij & Spiritus ſancti baptizant. Nec apud eos de vnitate poteſtatis diuinæ hoc eſt Patris, & Filij & Spiritus ſancti, aliquando quæſtio mota eſt*, Sed & Pater Auguſtinus de Eccleſiaſticis regulis, *ſi qui* inquit, *apud illos hæreticos baptizati ſint qui in ſanctæ Trinitatis confeſſione baptizant, & veniunt ad Catholicam fidem, recipiantur quidem vt baptizati, ne ſanctæ Trinitatis inuocatio vel confeſſio adnulletur*. Si ab hæreticis baptizati in confeſſione Trinitatis ab Eccleſia recipiuntur, ne Trinitatis inuocatio vel confeſſio adnulletur, quare non baptizatus dicetur qui à laico Catholico dicente, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*, tertiò merſus eſt? Nam ſi hoc non admittitur, confeſſio vel inuocatio Trinitatis quæ ibi facta eſt, tanquam quæ nihil contulit, adnullatur. Idem ad Oroſium, *Idem baptiſma eſt & hereticorum ſcilicet qui in nomine Patris, & Filij & Spiritus ſancti baptizant, & Eccleſiæ Catholicæ: & ideò eos Eccleſia nõ rebaptizat, qui in nomine Trinitatis baptizati ſunt & ipſa eſt profecto forma Sacramenti*. Ecce quia formam ſacramanti hanc eſſe dicit, immergere ſcilicet, *in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti*: non additur, *ego te baptizo*, vel immergo. Idem de vnico baptiſmo, *Nequaquam dubitarem eos habere baptiſmum, qui vbicumque vel à quibuſcũque illud Euangelicis verbis conſecratũ ſine ſimulatione, & cũ aliqua fide accepiſſent*. Vides Pater, quia ſolis verbis & Euãgelicis conſecratur baptiſmus. Nuſquã autẽ in toto Euãgelio lego; *ego te baptizo in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti*, ſed tantũ *baptizantes in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti*. Sed & Zacharias Papa Bonifacio Epiſ. *in Synodo Anglorũ decretũ & firmiſſimè preceptũ, & diligenter demõſtratũ eſſe dignoſcitur quod quicũque ſine inuocatione Trin. merſus fuiſſet ſacramentũ regenerationis nõ haberet, quod*

omnino verũ eſt, quia ſi merſus in fonte baptiſmatis quis fuerit ſine inuocatione Trinit. perfectus Chriſtianus non eſt niſi in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti fuerit merſus. Non ait, *niſi qui baptizat dixerit, baptizo te in nomine Patris.* Plura poſſe colligere (Pater) quæ in hac parte me mouent & motæ quæſtionis ſolutionem promouent. Verum quia timeo & prolixitatis argui, & procacitatis notari, parco cartulæ, parco & famæ meæ. Opiniones profundo, non aſſertiones, paratus, vt dixi, ſummi & catholici viri Domini Pariſienſis ſequi veſtigia, non tamen addictus in alicuius iurare verba. Clauſulam tamen quæ à baptizantibus ſolet & debet dici, ſcilicet, *ego te baptizo*, ſumma reuerentia deoſculor, ſummo ſtudio amplector. Eam mater Eccleſia ſic induxit, vt eſſet de ſolemnitate miniſterii, non de ſubſtantia Sacramenti. Nam aliud dixerimus abſque medio, confitebimur damnatos quos in neceſſitatis articulo, à laicis nouimus baptizatos? hoc enim ſolum dicere ſolent qui litteras ignorantes paruulos vndaizãt, *In nomine Patris, & filii, & Spiritus ſancti*, in quibus verbis eandẽ virtutem ineſſe quàm in Latinis ſyllabis idem ſignificantibus, & credimus & fatemur. Vehementer tamen arguendos & pœnitentia afficiendos dixerim ſacerdotes, qui vel per negligentiam, vel per imperitiam aliquid omiſerint, de verborum ſolemni dignitate. Qui præmiſſis rationibus fidem adhibuerit, baptizatum taliter, *in nomine Patris, & filii, & Spiritus ſancti*, non iterum baptizabit. Itaque qui ſic eum baptizauit, & ſpiritalis pueri pater, & matris eius compater effectus eſt. Vnde & ſi vxor eius prius non erat, impediente compaternitate, iudicio meo cũ ea non contrahet matrimoniũ, cum qua & ſi prius contraxiſſet, ſecundum quod Deuſdedit Papa aſſerit, nullo modo ſeſe in coniugio cum ea reciperet. Nec obloquitur quod Ioannes Papa Anſelmo Epiſcopo ſcribit, capitulo *Ad limina Beati Petri.* Ibi namque de coniunctis, hîc agitur de modo coniungendis. Et certè multa impediunt matrimonium contrahendum, quæ non dirimunt contractum. Nam & idem Papa in eodem capitulo rationem ſubdit, quare coniuncti ob talem cauſam non ſeparentur, quod fieri inquit nullatenus debet, dicente Scriptura à Domino iunctam eſſe viro vxorem *& quod Deus cõiunxit homo nõ ſeparet.* Vbi planè loquitur de cõiunctis, qui fortè aliter diceret de cõiungendis. Valeat ſanctitas veſtra.

VI.

SAcris auctoritatibus Patrum docemur & recta fide credimus ac tenemus, quod animę fidelium defunctorum qui in confeſſione Sanctæ Trinitatis deceſſerunt, & Eccleſiæ orationibus commendantur Deo, & oblatione Dominici corporis requiem conſequuntur æternam. Nos autem qui diuina patiētia, non meritis noſtris in eminentiori gradu poſiti ſumus, quod aliis prædicamus verbo, probare debemus exemplo.

VII.

PAulo Apoſtolo atteſtante didicimus quia naturali ſucceſſionis ordine ſeruato, patres filiis, non filii patribus theſaurizant, id attendens, & cætera.

VIII.

INſtitutionis Eccleſiaſticæ forma, multis excogitata vigiliis, ſecundum diuerſitatem locorum, & temporum, perſonarumque, & cauſarum varietatem, diuerſis conſuetudinibus ordinatur & regitur, diſponitur & ſeruatur: vna tamen eſt Eccleſia, vna Dei columba, vna fides catholica, vna circumdata varietate Religio Chriſtiana. In hoc autem omnes Apoſtoli & Euangelici Patres vnum præbuerunt conſenſum, vt qui altari ſeruiunt de alteri viuant, qui gregem paſcunt, de lacte gregis edant; fructum vineæ colligant, qui vineam plantant & in vinea laborant. Sicut enim non debet alligari os bouis triturantis, & dignus eſt operarius mercede ſua, ita & præcipitur vt qui non laborat, non manducet. Omnia tamen diebus noſtris infirma ſunt tempora, & homines ſeipſos amantes & quærentes quę ſua ſunt in pluribus Eccleſiis connumerari & intitulari volunt, & in ſingulis percipere ſtipendia, quamuis vel tenuiter non deſeruiant in vna. Nos multitudini parcentes, & fratrum compatientes infirmitatibus, eos de Collegio noſtro qui amodo Canonici inſtituuntur in Eccleſia noſtra, ſi aſſiduè in ea manſionarii non fuerint, non omnino priuare volumus beneficio, nec plena cum aliis percipere ſtipendia, qui in vinea Domini pondus diei portant & æſtus. Statuimus igitur, &c.

IX.

SIcut contra deſides & ſui iuris contemptores, inductæ ſunt præſcriptiones, ita & contra imminentia pericula ſeu

damna ſagaci occurrendum eſt prouidentia & cautela. Et quia temporibus noſtris dies mali ſunt, in quibus abyſſus negotiorum inuocat abyſſum expenſarum, nos paterna ſollicitudine quotidiana fratrum & Canonicorum noſtrorum ſtipendia augeri deſideramus potius quàm minui, creſcere quàm perire: Inde eſt quòd communi conſilio & aſſenſu Capituli noſtri. Et cætera.

X.

QVia non ſolum ignominioſum, ſed & periculoſum conſtat eſſe ſtipendia Eccleſiaſtica, quæ ſunt tributa egentium animarum, in turpes & deteſtabiles vſus conſummari & conſumi, decreuimus communi Concilio Capituli noſtri domum mundari à pollutione ſordium & immunditia lupanari. Siquidem concubina eius laqueus & pedica animæ ipſius, luxurioſæ & ſuperfluæ, tam in ornatu veſtium, quàm in cultu corporis impudici, & amplexibus, vti dicitur, alienis enormiter exponens, & expendens, & effundens, & auferens Eccleſiaſticos redditus, qui ad obſequia diuina Deo militantibus deputati ſunt, in turpitudinis officio proiicit, deuorat, & abſorbet. Proinde fraternitatem veſtram rogamus, nec ſolum fraternè, ſed & paternè prohibemus, ne redditus præbendæ ſuæ alicui ex parte ipſius ſiue prædictæ quæſtuariȩ ſoluatis abſq; conſcientia noſtra, quoniam omnia, quæ ad ipſum pertinent volumus, per manus honeſtarum & venerabilium perſonarum tractari & diſponi, & in vſus hominis corpore & animo languentis ſalubriter ac rationabiliter expendi.

Pro Vuillermo iuuene. EPIST. XI.

IGnorare ſe dicit Salomon penitus viam viri in adoleſcentia ſua. Facilis eſt & nunc huc, nunc illuc ſeſe vertens, in biuio Pitagorico ſeducitur & errat. Venialis tamen eſt error iuuenum, qui per correptionem ad correctionem redeunt, & cum prius ambulauerunt vias non bonas, dirigunt greſſus ſuos in ſemitis iuſtitiæ, peragentes viriliter per pœnitentiam, quod pueriliter admiſerunt per culpam. Id attendentes, in Vuillermo bonæ, vt nunc credimus, voluntatis iuuene, qui à vobis incautè receſſit, & intentè reuerti ad vos deſiderat, ſuppli-

camus & petimus, vt pro amore Dei & noſtro, ſi compunctū videritis & humilem, ſalua diſciplina ordinis benignè ſuſcipite, beneuolè ſimul & beneficè tractate, ne ſi foris quod abſit, crudeles vos & duros inuenerit, calamum quaſſatum conteratis in eo, & linum fumigans extinguatis.

Ad Magnum aliquem Prælatum.

Epist. XII.

SIcut muros almæ vrbis Iure Ciuili ſanctos & inuiolabiles eſſe didicimus, adeò vt qui eos tranſierint pœna capitali ſeueritate Romulea puniri debeant: ita & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ mandata intranſgreſſibilia Iure Canonico confitemur eſſe debere, & eorum contemptum ſeueritate Apoſtolica puniendum. Confidimus autem de beneuolentia paternitatis veſtræ, quod nobis tanquam obedientibus filiis nequaquam impoſſibilia & intolerabilia mandare intenditis: ſed quę & præſentibus eſſe debeāt accepta, & vtilia, & poſteris profutura. Accedunt ad nos frequenter & paſſim cum diuinis apicibus veſtris plures numero, pauci merito, ſine omni examinatione, originis, conditionis, delicti, vel criminis, terribili commonitorio vel comminatorio noſtram excitantes & tentantes obedientiam, vt quibuſcumque à prima tonſura clericali, vſque ad ſacros ordines incluſiuè manus impoſitionem ordinatoriam contulimus, vel deceſſores noſtros impoſuiſſe cognouimus, eis interim prouideremus neceſſaria, quoaduſque beneficia conferamus. Quidam etiam quibus propriæ facultates vt inde viuere poſſint, ordinari tamen expetunt, vt pro titulo ſecundum diſpenſationem ſacrorum Canonum rebus propriis vtantur: nonnulli vt poteſtatum ſecularium iuriſdictionem deuitent, tonſura tantum vel minoribus ordinibus dolo inter Clericos ſeſe ſimulant aggregari. Salua ſancta reuerentia veſtra, nobis nouum videtur hoc, & inſolitum, cùm in ſacris & antiquis Canonibus circa Presbyteros tantum & Diacnos oreſtringatur hæc obſeruantia, & in ſancto Lateranenſi Concilio ſub felicis recordationis Beatiſſimo Papa Alexandro, cui plures ex nobis interfuerunt, ſuffragium ſuum omnibus

omnibus qui aderant præſtantibus, de Presbiteris tantum & Diaconibus ſtatutum fuerit,& decretum,id libenter amplectimur,fideliter approbamus, obedienter Deo volente ſeruabimus,& ſeruamus.Impoſſibile autem nobis eſt nomina vel numerum eorum,quos infraDiaconatum ordinauimus memoriter tenere,nec minus impoſſibile eſt omnibus eis vel conferre beneficia, vel neceſſaria prouidere. Satius erit nobis amodò non celebrare ordines,quàm hęc importabilia ſuſcipere onera. Quod ſi fortè ceſſantibus nobis contigerit, quantum periculum futuris temporibus vel perſonis immineat nemo dubitat vel ignorat. In Gallicanis etiam partibus ad hoc tantum pleriq; litteras addiſcunt ſiue paruuli,ſiue adulti, vt in Eccleſia Dei gradatim per ordines promoti Deo ſeruiant & miniſtrent. Quod ſi ordinatores defecerint,deficient ordinandi: & ceſſabunt myſteria,ſi miniſteria ceſſare contigerit. Attendat & pius & iuſtus Pater,quia lex noua in obſeruatione ſua debet eſſe poſſibilis, in conſtitutione ſua non præteritis dare formam negotiis,ſed futuris. Pro his omnibus paternitati veſtræ ſupplicamus,& preces fundimus,vt mandatum iſtud arduum,intolerabile & oneroſum,ſi placet,temperetis, cui nos obtemperare & difficultas prohibet,& impoſſibilitas non permittit.

Pro Vuillermo propinquo. EPIST. XII.

SI obliuiſci potuerit mater filiorum vteri ſui, & veſter Tornacenſis chariſſimæ matris ſuæ obliuiſcetur,cum hoc & de natura videatur difficile, & de facto iudicetur enorme. Hanc autem enormitatem de viſceribus veſtris exturbat penitus & extirpat feruor charitatis quam erga vos habuimus hactenus, & habemus:& quamdiu vixerimus habituri ſumus,quam per Dei gratiam non turbare dilationes aliquæ, nec extinguere potuerunt aquæ multæ. In feruenti propoſito habemus, & diutius habuimus viſitare vos, ſicut illos quos in viſceribus noſtris ſemper geſtamus, ſed huius propoſiti complementum nobis inuident occupationum fluctus & innumerabilium negotiorum occurſus. Quàm citius poterimus viſitabimus vos, Deo volente, & inuicem gratulabimur, inuicem conſolabimur charitate & deuotione fraterna. Acceſſit ad nos frater

& filius veſter Vuillermus anguſtia ſua nobis propoſita & expoſita ad miræ compaſſionis affectum viſcera veſtra commouit, cum nobis videatur vos eundem ſecundum iuris & ordinis noſtri regulam non tractaſſe. Rogamus vos ſicut Dominos noſtros, de quibus plenè confidimus, vt eum, qui, ſicut noſtis, propinquus noſter eſt, ſecundum carnem, & ei compatimur ſicut carni noſtræ, pro amore Domini & noſtro reuocetis, & animam eius ab amaritudine eripientes aſſignetis ei ſtatum in choro ſicut habere ſolet, ſedem in capitulo, locum in refectorio, & nos cum ad vos venerimus offenſam ſuam & culpam faciemus regulariter emendari.

De Philoppo 2. Francorum Rege. EPIST. XIII.

DOmine qui dediſti mihi panem ad comedendum, & veſtimentum quo operiar, erue me de manu Principis noſtri quia valde eum timeo, potentiâ premit, commutationibus terret, immiſſiones per angelos malos intendit, bona altarium noſtrorum præcipit occupari. Ego enim Domino Papæ & vobis ſemper obediens ſententiam excommunicationis in eum protuli, & in terram ipſius interdicti. Abbates autem, & Decani & Presbiteri noſtri nolunt ſententiam obſeruare, dicentes ſe appellaſſe, cum nos ſignificaremus eis appellationem non tenere, paratus eram ciuitatem exire & exulare; ſed concluſit vias meas indignatio Principis, vt nec alicui ex parte mea ſecurus pateat aditus emigrandi. Conſulite mihi Pater, plaſmati veſtro, quia diebus iſtis nõ quod volo illud ago, ſed quod nolo illud facio.

EPIST. XIIII.

VEnit ad nos miſerabilis perſona V. nepos veſter factus filius alienus, claudicans in ſemitis ſuis: miſeria ſua ad miſericordiam nos inuitãs, paupertate ad pietatem nos excitans, tribulationibus ad compaſſionem nos trahens. Moueat vos & affectus ſanguinis, quo vobis iungitur, & ciuitatis vnitas, quæ nobis & vobis natiuitatis communionem ſortitur, & Prælationis veſtræ titulus, quæ omnibus afflictis miſericordiam impendere tenetur. Ne igitur diutius compellatur, & extra gregem lu-

porum morſibus patere, porcorum ſiliquas eſuriendus manducare, Rogamus conſulimus & mouemus, vt qui vos per naturam meruit habere patrinum, per induſtriam & curam mercatur habere patrem & patronum.

XV.

QVoties agitur de crimine vſurarum, ſi creditor ſoluta ſibi ſorte exigere voluerit vſuras à debitore, debitè poteſt per exceptionem criminis tutus eſſe, & ſibi per renunciationem vſurarum conſulere, niſi fidem corporaliter præſtiterit, aut iuramento firmauerit, quod ſortem pariter & vſuras ſolueret creditori. Nam ſi aliquo caſu vſuras ſoluiſſet, eas iure canonico repetere poſſet. Cui autem damus actionem, & exceptionem competere manifeſtum eſt.

Aldeberto Mimatenſi Epiſcopo, in aduerſis conſtantiam, in proſperis æquitatem.

EPIST. XVI.

COmmunis ferè Principum & Nobilium morbus eſt, citò credere & condemnare. Primum leue, ſecundum crudele eſt. Vtrumque vobis alienum faciat qui in aduentu ſuo fecit vtraque vnum. Quod de me crediditis, non facilitati, ſed innocentiæ, quæ omni verbo credit, veſtræ litteræ deputarunt. Propterea qui me vobis detulit, maius peccatum habet. Veſtræ voluntatis iudicia plenis deoſculor labiis, plenis viſceribus deamplector. Beneficiorum memor quę mihi exhibuiſtis, depono memoriam querelarum, offero me Domino meo, & in eius obſequium totus ibo, & quia laboris & ſtudij mei primitias noluiſtis, decimas vobis reſeruo. Non dubitet Dominus meus vel iubere quod voluerit, vel quod iuſſerit obtinere. De reddita mihi gratia veſtra gratias ago, ſi locus & tempus occurrerit gratiam pro gratia redditurus.

Digitized by Google

Godefrido Abbati S. Satyri plenitudinem ſalutis in obſequio Sanitatis.

EPIST. XVII.

AVxilium à potente, conſilium quęritur à perito. Hæc duo, ſi voluntas adfuerit, ſpei remedium pollicentur. Poſſe ſcire & velle vos credimus quod preces noſtrę continent, quod affectus deſiderat, quod deſiderium expectat. Quemadmodum nobis & vobis filium ac fratrem noſtrum G. mittimus, vt in neceſſitate ſua quę & noſtra, patrem vos ſentiat & patronum. Morbo tangitur occulto nobis, cui ſi non occurritur, in primis, metuendum eſt in extremis. Excitetur affectus & effectus veſter, charitas operetur, & pietas, vt ei priſtina ſalus veſtro miniſterio reſtauretur, & quia puſillanimitatem eius ſcimus, etiam ſi properè reuerti voluerit rogamus vt eum teneatis vobiſcum, donec aut nos aut nuncium noſtrum videatis.

Decano S. Martini Turonenſis pro Eccleſia S. Euurcij.

EPIST. XVIII.

SOllicitare compellimur amicos noſtros, & in preces aſſurgere neceſſitas nos compellit. Combuſtam patris Euurcij renouamus Eccleſiam: vbi quia noſtra non ſufficiunt, aliena ſtipendia mendicamus, eximus in publicum nec ſine rubore, ruborem abiecimus, per vicos & plateas deuotionem plebis vt poſſumus excitãtes. Inde eſt quod hos fratres noſtros cum ſanctorum pignoribus miſimus, quibus obſecro per authoritatem veſtram & operam, detur copia in Eccleſia Sancti Martini Eleemoſinas deuoti populi corrogare. Nō indignabitur pius & miſericors confeſſor, ſacerdoti ſuo vel pręſtare obſequium, vel hoſpitium præparare. Quem enim habet in cælis conciuem & ſocium, lætus in terris hoſpitem ſuſcipiet, & amplexu gratiſſimo confouebit.

Idem pro eadem Eccleſia S. *Euurcii Aurelianenſis.*

EPIST. XIX.

INter fumantes Eccleſiæ noſtræ cineres & ambuſta renaſcẽtium parietum ligna flentes & attoniti prodire cogimur in publicum, & attrita fronte ſtipis exterę ſuffragia mendicare. Erigitur noua confeſſori Euurcio fabrica, quæ ſic noſtris inchoatur impendiis, vt perfici deſideret alienis. Miſimus hos fratres noſtros cum Sanctorum pignoribus, vt deuotione populi per aliquas Eccleſias vel modica fiat collatio, quæ & offerentibus in meritum, & accipientibus in ſolatium conualeſcat. Grande eſt quod petimus, ſed hinc noſtra nos compellit neceſſitas, indè veſtra benignitas nos inuitat.

Cluniacenſi Abbati pro Priore de Ponte *Monachorum remouendo.*

EPIST. XX.

QVæ prę oculis habemus facilius innoteſcunt, longè autem poſita quia rariùs offeruntur, & tepidiùs mentem mouent. Inde eſt quòd in remotis domibus veſtris, Pater, ſi qua minus idoneè fieri contingat, tandiu vobis excuſationem præſtant, quandiu neſciatis, rei veritate comperta, num ſit ipſus excuſationi, quam excludit cognitio. Eſt in territorio noſtro Monaſterium quoddam veſtrum, cuius Prior vt dicitur, non ſecundum ea quæ conueniunt ambulat, nec reſtitutioni domus intendens, nec vtilitati fratrum, aut quieti, crebras à vicinis, & quibus fides haberi debet, conqueſtiones audiuimus, & ipſo geſtu ſuo negotia perhibent veritatem. Excreuerunt in immenſum breui tempore debita, cum nec amplientur redditus, nec augeatur numerus fratrum, nec vetuſtate conſumpta edificia reſtaurentnr. Tædet audita referre, quæ vicini de quorũ patrimonio Monaſteriũ ſuſtinetur, miſerabiliter nobis replicãt, & frequẽter. Videat paternitas veſtra, niſi loco in deſolationẽ vergẽti prouideatis, talẽ Priorẽ qui & honorẽ Dei, & Ordinis diligat, & locũ ipſũ in meliorẽ ſtatũ reformet.

Digitized by Google

VVillermo Senonenſi, pro Eccleſia Sancti Sanſonis Aurelianenſis.

EPIST. XXI.

IN te Pater reſpiciunt oculi totius Iſrael, vt eripias pauperem à potente, & cornua peccatorum confringas. In huius conſtantia clamat in aures Domini Sabbaoth filia Sion, Eccleſia Sancti Sanſonis, & contra mulierem improbam quaſi alteram Ieſabel ſub vmbra alarum veſtrarum quærit requiem & ſolamen. Iniuſtè poſſeſſionem Eccleſiæ ciuilem & iuſtam non ſolum turbat, ſed & aufert, cùm totius ferè ciuitatis teſtimonium eius miretur improbitatem, eius impudentiam deteſtetur. Sententiam illam quam Eccleſia Sanctæ Crucis in eam protulit canonicam credimus, atque iuſtam, & eam ſicut dignum paternitati veſtrę videtur, communi cum eis deſiderio ſuppliciter à vobis rogamus & petimus confirmari.

Alexandro ſummo Pontifici pro Iohanne Clerico Aurelianenſi.

EPIST. XXII.

PArata ſedes veſtra, Pater, vt de plenitudine eius omnes accipiant. Et profectum paruulis, & ſtatum prouectioribus pollicetur. Hæc de veſtra miſericordia præſumens iuuenis quidam bonę vt nobis videtur, indolis, Ioh. in Aurel. nutritus Eccleſia, & eruditus deuotè à vobis & conſilium petit, & auxilium expectat. Scimus enim de legitimo patrimonio & honeſtis parentibus natum, qui & ſi non ſint facultatibus diuites, ſed moribus ſunt inſignes. Credimus eum idoneum qui vel in Aurelianenſi vel in alia Eccleſia ſtipendia Canonica mereatur.

Digitized by Google

Willermo Senonensi Archiepiſcopo pro quodam Clerico.

EPIST. XXIII.

PRofeſſioni ſimul & conditioni præſentium latoris compatiens, & reuereor clericum, & pauperem deamplector. Ad beſtias depugnat in laicorum foro, contra laicum de paterna hæreditate litigans, iudices habens eos, qui & non nouerunt litteras, & litteratos oderunt. Veſtra Pater, ſententia non minus æqua, quàm iuſta, coram vobis agentem clericũ in illius remiſit curiam, cuius annua functione ſenſum poſſeſſio profitetur. Eo ſaluo prolata eſt definitio veſtra, vt cauſa ſtudiorum quâ contigit eum abfuiſſe, non debuerit obfuiſſe. In contrarium nititur iudicare turba maledica, ne dicam maledicta, quæ neſcit legere. Quarto conuenerunt litigantes coram iudice, & quarto filii hominum qui iudicant terram, vt vulgariter loquitur, iudicium reſpectarunt. Pro certo didicimus eos non minus impudenter, quàm imprudenter, primo conſenſu iudicaturos, cauſam ſtudiorum non eſſe iuſtam abſentiæ cauſam: ob quam aut ipſo iure non fuerit læſus, aut reſtitui mereatur, cuius abſentis & ſtudentis hæreditas diſtracta eſt. Si ſic eos proferre contigerit, & iuri communi contrarium, & ſententiæ quam dediſtis, vt inimicum refragabitur & iniquum. Sed ad conſequentiam trahi poterit in cauſis conſimilibus, Pater, vt iam non ſit, qui cauſa ſcholarum patrios lares exeat, ne dum facultates quæſierit temporales, facultates amittat liberales. Placeat vobis Pater, in hoc articulo conſilium & auxilium dare, non huic tantum clerico; ſed & omnibus aliis, quoniam communis cauſa eſt omnium, & propria ſingulorum. Benè valeat ſanctitas veſtra.

Domino Alberico Bononienſi Legiſperito, pro Hugone Aurelianenſi Clerico.

EPIST. XXIIII.

ABſentiam veſtram ſupplet mihi frequens nominis veſtri memoria, & ſuauis morum veſtrorum recordatio iucundum animæ meæ plauſum excitat, iocundam celebrat Theatralium actionem. Inde eſt quod amicis & domeſticis meis nomen veſtrum frequenter inſinuo, magnifico & extollo. Hac de cauſa miſi ſecurius ad vos chariſſimum amicum meum harum præſentium latorem, vt eum cauſa mei beneuolè ſimul & beneficè vobiſcum habeatis. Dignum enim credimus, cui & honorem exhibeatis & fauorem.

Item Domino VVillermo Bononienſi pro eodem Clerico.

EPIST. XXV.

HIlaris opinio tua reatu commeantium, ſeipſam in dies excedens, gratum mihi præbet ſpectaculum, gratam refectionem miniſtrat. Creſcat obſecro, & ſicut odor agri pleni cui benedixit Dominus, longè lateque diffuſa, in adiutorium tuum remotas excitet nationes. Hoc & continuum de te votum meum, hæc deprecatio iugis, hæc indefeſſa voluntas. Interim dilectioni tuæ commendo hunc amicum meum cariſſimum Hugonem, vt eum cauſa mei benignè ſuſcipias, & ei conſilium & auxilium tuum libenter impendas.

Neapolitano Priori, deuotum mutuæ charitatis obſequium.

EPIST. XXVI.

EA iucunditate ſimul & lætitia, frater amantiſſime, nominis tui recordor, quæ animæ veram amicitiam deguſtanti non minus afferat dilectionis commodum, quàm delectationis

Digitized by Google

tionis condimentum. Inde eſt quod ſi quos videro, qui te, aut qui tecum ſunt viderint, frequenter interrogo, quis locus habitationis veſtræ, quis viuendi modus, quæ Domini Cardinalis circa vos ſollicitudo, quę denique fratrum noſtrorum voluntas, aut ibi commorandi diutius, aut citius reuertendi. Hæc autem diligentiùs inquiro, non vt aduerſis, quod abſit, congaudeam, ſed vt proſperis condelecter. Inter omnia & ſuper omnia, dilectiſſime, fratrem noſtrum R. tibi commendo, gratias agens de pręteritis à te ei exhibitis beneficiis, preces porrigens de futuris. Memento Pater & frater illius filij noſtri communis, & iuuentutem ipſius ſalubribus informa monitis, foue conſiliis, robora documentis. Quicquid ei boni feceris, mihi collatum, & in plateis & in angulis prædicabo.

Domino Roberto Abbati ſancti Euurcij Aurelianenſis.

EPIST. XXVII.

TRinis, Pater, edictis, & eo amplius accingor ad reditum ne contumaciæ pœnas luam; peremptorio demum miſſo vnum ſufficeret pro omnibus etiam ſi nullum aliud præceſſiſſet. Ne ergo idemptitatem ipſo iure non habeam, vel reſtitutionis auxilium non merear, vel expectationis ope nō adiuuer aduoluor pedibus veſtris, vt neceſſitatis inducias quas hactenus obieci contumacię non aſcribatis; ne contrahatur heremoditium ſuper me, ne procedat calculus in abſentem, cuius abſentia noſtrę Reip. commodis elaborat. Moratorijs exceptionibus abiectis, Domine Pater, id promitto, quoniam in Paſcha Deo volente tranſitum faciam ad vos in grege Domini, & ſi non agnus, ſaltem vt hœdus paſcua eius humiliter ingeſſurus. Præmiſi puerum hunc ad me citò reuerſurum, cui ſi neceſſe fuerit, obſecro aſſiſtatis; ne fratres eius portionem paternæ ſubſtantię quæ ei contigerit, vi aut præiudicio ſibi vſurpent. Iam maturaſſem reditum, ſed ſubuectoria non habebam. Prouideat mihi Deus, vt cum libris meis ad vos gemina poſſim equitatura reuerti. Temeritatis eſſet Pater, in hoc articulo à vobis aliquid petere, ſed pietatis eſſet, verecundię non petentis offerre.

AAaa

Digitized by Google

Willermo Senonenſi Archiepiſcopo.

EPIST. XXVIII.

DIfficiles, & aut ſuam, aut Regis Anglorum gloriam quærentes, vt credo Turonenſis Prouinciæ Epiſcopos inuenimus. Primo dici congreſſu vſque ad veſperam protracto potius quàm tractato, ſufficere ſibi ad ſatisfactionem putabant, ſi Canonici ſeſe oſtendiſſe dicerent, vt veniam poſtulantes promitterent, ſe tale aliquid de cetero non facturos. Sed quoniam in his paucis verbis magna mali materia latebat, & dignitatem regni lædere in poſterum poſſe videbatur, nec nos præbuimus conſilium, nec illi præbuerunt aſſenſum. Sequenti die iam nihil proficientes erant, laboribus aut ſumptibus ſuis parcentes, aut perſonæ, vt ipſi dixerunt, deferentes. Vtramque manus impoſitionem, ordinatoriam, ſcilicet, & conſecratoriam, ſaluo iure ſuo, promiſerunt.

Anicienſi Epiſcopo pro Eccleſia S. Euurcij.

EPIST. XXIX.

BEnedictus Deus qui poſt tempeſtatem ſerenum facit, & poſt lachrymationem & fletum conſolationem infundit. Et nunc quoniam reddita vobis tranquillitate & pace, in his quæ ad honorem & augmentum Eccleſię Dei ſollicitum vos eſſe credimus & deuotum, rogamus & petimus vt donum quod in Capitulo noſtro, præſentibus quibuſdam Clericis noſtris, Eccleſię noſtrę & nobis feciſtis, ſine dilatione ſi libet, compleatis. Propterea miſi ad vos Canonicum noſtrum venturus & ipſe ſi mandaueritis, & obſequium meum vobis & Eccleſię veſtræ longè ac propè ſemper exhibiturus. Mandet mihi Dominus meus, ſi quæ ſunt contradictiones quæ vel auferre nobis donum veſtrum poſſint, vel differre. Tantum enim nos laborem fruſtra ſuſcipere non nobis expedit, nec vos decet. Valete.

Digitized by Google

Item B. Aniciensi Canonico pro eadem Eccleſia.

EPIST. XXX.

MEmor antiquæ liberalitatis & amicitiæ veſtræ, diem & locum videre deſidero, quando & vbi iucundo aſpectu veſtro frui merear & affatu. Cauſa præſto eſt, ſi eam promouere volueritis, & fouere. Credo vos ab aliquo audiſſe, quod Dominus Epiſcopus conſenſu quorundam Canonicorum noſtrorum domum Doé Eccleſiæ noſtræ conceſſit, vt in ea regularis ordo ad honorem Dei & profectum loci feruentius obſeruetur, & ego qui veſter ſum, poſſim vobiſcum.......... frequentius conuerſari. Proinde precor inclitam benignitatem veſtram, de qua plenè confido, vt ſine dilatione rem faciatis ad effectum perduci, & ſi quę contradictiones ortæ fuerunt, per vos & per amicos veſtros ſtudeatis extingui.

Hugoni Abbati S. Bartholomei Nouiomenſis.

EPIST. XXXI.

QVoniam ouis quæ extra gregem eſt, luporum morſibus patet niſi citius reducatur ad caulas; & pecudis ſimul periculum & paſtoris. Ideo attendentes in pręſentium latore I. quondam Canonico & fratre veſtro, bonam eius reuertendi ad Clauſtrum ſuſcepimus & approbauimus voluntatem. Precamur miſericordiam veſtram, vt aditus ſupplicandi pandatur, colligatur vagus & profugus ſuper terram, ſtolam primam & annulum reformet pater, ne diutius aut porcos cogatur paſcere, aut eorum ſiliquas eſurire. Mouit nos eius, pro quo ſupplicamus, ſupplicatio, qui vt euadat ſupplicia, ſupplet deſiderio quod opere minus fecit.

Iothoni Turonenſi Archiepiſcopo.

EPIST. XXXII.

NIhil honeſtius charitate, quæ & incognitos ligat, & conciliat ſeparatos. Hęc ſeptentrionem orienti, Gades Oceano, Latinis Barbaros, ſalutis commercio federauit. Huius officio Dominus Conſeran. electus nobis acceſſit, cōcordiæ filius, manſuetudinus hęres, virtutum, vt credo, non inquilinus, ſed ciuis, non ęſtimator, ſed iudex, in eo prudentiæ ſermo, temperantię riſus, ſtatus fortitudinis, iuſtitiæ motus quadratum metiuntur exemplum: non minus religioſe quam ſtudioſe moram fecit nobiſcum, in altero Epiſcopus, in altero philoſophus, in vtroque maturus, in neutro diſſolutus. Pro tanto vobis viro preces offerre tum caritati conuenit, tum expedit honeſtati. Si quid gratiæ Stephanus veſter habet in oculis veſtris, abundet in viro præſenti, & oblatas communis amici preces ſibi ſentiat profuiſſe, nec ſolum pro eo de futuris, preces porrigimus, ſed & de pręteritis plenas gratiarum referimus actiones.

I. Pictauienſi Epiſcopo ſalutem, & quam mundus dare non poteſt pacem.

EPIST. XXXIII.

PEregrinationem veſtram abſentia tanti patris mihi fecerat grauem, deuotio tanti Martyris gratioſam. Redeunti ſumma gratiarum actione lætus occurro, quem ſumma orationum inſtantia triſtis fueram proſequutus. Reditum deſiderabam communi ſalute, pro pace principis minus ſollicitus quia minus ſolitus exorare. Cumulatius acceſſit votis meis ſalutationis officium, & pacis ſignum oſculo oris ſui vobis à Principe datum leui mihi nuntiauit cartula, grauis lingua. Creſcat in dies obſecro gratia, quę tantum gratiarum non diſpliceat authori, nec dulia, quæ in quibuſdam noſtri temporis ſacerdotibus latriam excluſit, veſtram audeat opinionem tentare.

Communem patronum, & minus ſapiens dicam o, ſim Dominum & amicum, Sanctum Thomam precor, vt ſacris ſollicitetis precibus, ne poſt gloriam martyrii ſui me tanquam indignum reiiciat, quem ante colloquio ſimul & conſortio ſuo dignum aliquando iudicabat.

Abbati S. Bartholomæi Salutem, proſperitatem & pacem.

Epist. XXXIIII.

VT impleatur quod dicitur. *Qui audit, dicat, Veni*: & audiſſe nos dicitis, & vt veniam, me rogatis. Votum peregrinationis nullum feci, quam tamen non differrem ſi occaſio ſe offerret. Occaſionem afferunt occupationes, quarum malicia diei ſufficit, quarum mali ſtrepitus non ſolum Mariam meam impediunt, ſed & Martham confundunt. Interim horas capto, momenta conſidero, ſi forte furari poſſum negotiis otium, quietem labori, faciem amici confabulationibus æmulorum. De Neapolitano noſtro, nihil aliud didici, niſi quod inter Abbatem & Priorem neſcio quod monſtruoſum Prelationis genus exprimens ſic vtrumque portendit, vt neutrum exhibeat, ſic declinat in neutrum, vt alterutro non ornetur. De domo Cardinalis in numero, & pondere, & menſura diſpenſatur eis, vnde mercenarii potius quàm filii, ſtipendiarii, quam milites, prębendarii, quàm Canonici reputantur fratres. R. quem cum eis miſimus, vltimum apud eos diem clauſit, & eò nos reddidit triſtiores, quò Cāticum Domini in terra aliena cantans, fratrum ſuorum non obtinuit ſepulturam. Cecidit funiculus ſortis, immò mortis huius ſuper nos, & ſuper filium noſtrum. Videat quid fecerit, qui tantis nos impulſionibus adegit, vt de ſinu noſtro talem iuuenem eriperet violenter, quem in alieno ſolo ſolum præter alios ſepliret. Rogamus Pater, vt animam eius coram Domino Ieſu & commendetis orationibus, & oblationibus adiuuetis.

Magiſtro Roberto, ſalutis plenitudinem & gaudii perfectionem.

EPIST. XXXV.

IVcundo fruor ſpectaculo, quoties tui nominis audio ſonū, aut tuæ recordationis ingredior cogitatū. Facit hoc & priſca ſtudiorum noſtrorum communio, & morum tuorum communi gratię conueniens habitudo, inde eſt quod in negotio præſentis amici mei ſecum tibi ſupplico, confidens vt ei pro amore meo conſilium & auxilium impendas, quò & preces meas ſibi ſentiat profuiſſe, & in curis Domini mei aliquem me amicum habere cognoſcat. Cauſam habet coram Domino meo, in qua quoniam mei copiam facere non poſſū ad eundem, abſentia precor, mea per tui pręſentiam ſuppleatur. Opinantur aliqui de me ſupra me, & aliorum æſtimatio ſic excedit conſcientiam meam, vt exoſam habeam qnandoque confidētiam alienam. Talium eſt vnus præſentium lator amicus meus, & in Curia Domini mei, in qua negotium habet, me poſſe aliquid confitens, & confidens, vt vos & cęteros amicos meos pro ipſo ſollicitem, ſollicitè me compellit. Dilectioni veſtræ preces fundo, vt ei pro amore meo, & in edendo dictetis conſilium, & in poſtulando patrocinium præbeatis.

Remenſi Archiepiſcopo, pro Abbate S. Bartholomei Nouiomen.

EPIST. XXXVI.

HVmiles vobis, Pater, porrexeram preces pro Abbate ſancti Bartholomei, viro ſimplici & recto, & timente Dominum, quas, Pater, non vt conſueuiſtis animo, beneuolè ſuſcepiſtis. Homo ſenex, infirmus ac debilis, & quem multa circunueniunt incommoda, ſi viam aduerſæ peregrinationis fuerit agreſſus, viam vniuerſæ carnis facilè eſt ingreſſurus. Parcite obſecro canis eius, & ne homo Dei iniuſtè vexetur, authoritatem veſtram opponite, moleſtamenta comprimite,

moleſtias cohibete. Confiſus de benignitate veſtri reſponſi virum retinui, viam diſtuli, ſecuritatem promiſi. Agite, Pater, obſecro, vt tantus altaris miniſter altare, de quo contenditur, quietè poſſideat. Epiſcopum qui contendit pacatum ſentiat, authori pacis & fundatori quietis ſuæ gratias agat. Scio enim quia nec tantæ gratiæ veſtræ erit ingratus, nec tantis beneficiis indeuotus. Valete.

Eleemoſinario Regis. EPIST. XXXVII.

RAro accidit vt de plebis Incircunciſæ duritia, in nouam Eccleſiæ renatus infantiam fideliter aliquis conuerſetur. Quod ſi præter exempla quæ videmus occurrit, eò carius, quò rarius, amplectendum. Pauper iſte de Iudæis ortus parentibus, Iudeorum ſcandalum crucem Chriſti non erubuit, & ab Epiſcopo Legionenſi baptizatus, de maſſa perditionis inter catholicos & Eccleſiæ ſuæ Canonicos tranſlatus, diſciplinis & miniſteriis Eccleſiaſticis legendi ſimul & cantandi plurimum edoctus, in ſcholaſticos ſudores ſeſe dedit, vbi veſtris pariter, quoniam ei Deo volente manum ſemel aperuiſtis, & aliorum eleemoſinis ſuſtentatur. Precamur, Pater, ſi placet, vt in numero pauperum illorum qui pro Domino veſtro Domini regis noſtri filio aluntur, eum computari faciatis, quoniam & ipſius verecundia, & paupertatis, ac laborum voluntaria patientia, de ipſo præſumimus fidei fructum & ſalutis, ac laboboris. Capicerius ſanctæ Crucis cùm ad Sanctum Iacobum iret, in Capitulo Legionenſi conuerſationis eius bonum audiuit teſtimonium, quo & ipſe illi benefaceret, & nos ad benefaciendum ei deuotiùs inuitaret.

Abbati S. Bartholomei. EPIST. XXXVIII.

GRata eſt occaſio, quæ ad correctionem veſtram dedit mihi materiam reſcribendi. Salutationis meæ formam notauit diligentia veſtra litterarum ſuperficiem attendens, non medullam. Profiteor me ſane ſpiritualibus pauperem, temporalibus abundantem, in vtriſque tamen nihil in nobis tanquam ex nobis, ſed ſufficentia noſtra ex Deo eſt. Nunc

Digitized by Google

tandem liber à iugo ſollicitudinis & curæ, quæ corruit & ſollicitat, oratione delector, & lectione, ſciens & ruminans, quia erit tempus quando nihil inuenient omnes viri diuitiarum in manibus ſuis. Ego autem videns paupertatem meam cum Paulo dico, quia diuites facti ſumus in illo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat. Nec ætatis noſtræ, nec propoſiti eſt, vt illas amemus diuitias, quas ærugo & tinea demolitur, quas fures effodiunt, & furantur. Idem & de vobis æſtimo, veſtram conſiderans prudentiam & ętatem.

Illuſtri R. Hungariæ Regi.

EPIST. XXXIX.

MAnifeſtis ad nos venientium litteris, indies experti ſumus, quia iuſtitiam diligitis, & colitis veritatem. Hæc eſt ſublimitas regni veſtri, hæc veſtri gloria principatus. Inde eſt quod excellentiam veſtram ſcire volumus, quia bonæ memoriæ adoleſcens Bethleem, qui apud nos in Domino requieſcit, in ſancta confeſſione & fide Catholica, coram omnibus, abſque contradictione ſeu querela creditorum aut fideiuſſorum in Eccleſia noſtra ſepultus eſt. Sed & cum nuper ob hanc eandem cauſam nuncij parentum ipſius ad nos veniſſent, diligenter inquiri fecimus an aliquo debito, ſiue apud Chriſtianum, ſiue apud Iudæum obligatus Pariſiis teneretur facta circiter decem diebus hac inquiſitione, nõ eſt inuentus, qui vel principaliter, vel ſecundario prædictum adoleſcentem ſibi diceret obligatum: parati erant prædicti nuncij ſoluere ſi quis ſibi pro eo aliquid fateretur deberi. Veruntamen ſicut non comparuit creditor, ſic & defuit fideiuſſor. Hic interfuerunt clerici de regno veſtro Iacobus Michael, & Adrianus. Valeat ſanctitas veſtra & regnum veſtrum coram Domino roboretur.

L. & Chri-

L. & Chriſtianæ eius vxori, pro filio ipſorum.

Epist. XL.

COntriſtari, ſicut & cæteri qui ſpem non habent, ſuper filio veſtro bonæ memoriȩ Bethleem non debetis, quoniam in ſancta confeſſione, in fide Catholica, in ſpe communi, in charitate non ficta, in manu Domini ſpiritum ſuum commendauit, in Eccleſia noſtra coram Clericorum & laicorum multitudine fideli, Miſſis peractis & oblato pro eo vnifico ſacrificio ſepultus eſt. Crediti aut debiti nulla mentio, nulla * commemoratio querelarum. Occaſione rumorum quorundam, quos poſtmodum falſos didicimus, venerunt ad nos nuncij veſtri, & ſicut diximus, nihil eorum quæ dicta fuerant inuenerunt, diligenter à nobis inquiſitione facta per decem circiter dies, nec Chriſtianus nec Iudæus apparuit, qui ſibi prȩdictum filium veſtrum aliquo debito diceret obligatum. Hæc vidimus, hęc teſtamur. De cętero vobis quotidianas & vberes gratias agimus, ſuper beneficiis veſtris, qui primis ſecunda muneribus addidiſtis. Attulerunt nobis xenia deuotionis veſtræ duas caſulas ſericas, & vnum vexillum, & marcam argenti, cum nummo aureo, & V. ſol. ad faciendum Calicem, & equum album ad conuehendos lapides in opus edificij noſtri liberaliter obtulerunt. Retribuat vobis Deus in vita æterna, & pro tantis beneficiis veſtris benefaciat vobis in æternum. Valete.

Portuenſi Epiſcopo pro Decano & Succentore Carnotenſi.

Epist. XLI.

ECcleſia Carnotenſis inter comprouinciales & longè poſitas, ſicut eſt authoritatis precipuæ, ſic & erit opinionis præclaræ. Eam tanto profundiùs tenemur diligere, quanto profuſius ab vberibus conſolationis eius & blandimenta ſuſcepimus, & fomenta. Collaudantur viſcera eius, & in quibuſdam filiis ſuis reperit prauitatem. Huius compaſſionis zelo permoti Decanus & Succentor Eccleſiæ Carn. Domini Papæ miſeri-

cordiam & expetunt & expectant. Amici noſtri ſunt ex diuturno conuictu, & honeſtæ conuerſationis ſuæ teſtimonium, Paſcha nobis eorũ ſocietas repręſentat. Sanctæ paternitati veſtrę preces fundimus pro vtroque, quorũ neutrũ iuſto deſiderio ſuo fraudari volumus, & alterum in alterutro confidimus adiuuari. Eorum petitiones ſicut noſtras ſuſcipite, & in oculis Domini Papæ commendabiles faciet eos gratia veſtra, qui de nobis confidentes mendicare ſuffragia neſciunt aliena.

Prænestino Epiſcopo pro eiſdem. EPIST. XLII.

CArnotenſem Eccleſiam in regno Francorum commendabilem & communis opinio prædicat, & antiqua dignitas repræſentat. Eius quietem & pacem tanto artiùs diligere debemus, quanto altiùs beneficia ipſius & ſenſimus & ſentimus. Mouentur in ea filij contentionis & rixæ, & minimas occaſiones vſque in maxima ſcandala protendere moliuntur. Compatientes matri ſuæ præ cæteris Decanus & Succentor, ad Dominum Papam ſupplices accedunt, vt inde iniuriarum puniantur præſumptores, vnde iura ſumuntur. Specialiter eos diligimus, & diligimur ab eis, quorum antiquæ ſocietatis & diuturni conuictus reliquias ſub honeſtæ recordationis memoria retinemus. Preces fundimus ſanctitati veſtrę vt eorum deſideria, petitiones, vota, & ſuſcipiatis beniuolè, & beneficè compleatis.

Domino Gratiano Cardinali Sanctæ Romanæ Eccleſiæ.

EPIST. XLIII.

REliquiæ cogitationis meæ diem feſtum agunt mihi, quotiens recolo me fuiſſe ſocium veſtrum in auditorio vulgari, quem modo lætus ſuſpicio Dominum meum in miniſterio Petri. Et quoniam gratia veſtra merita multorum excedit, & vota, quamuis erga vos aliquid *videlicet meruerunt, precor vt quem beniuolum videre merui, beneficum merear inuenire. Quidam diſſenſionis & ſcandali filius, olim Canonicus noſter, qui propter intolerabiles & enormes exceſſus ſuos quinquies

de Eccleſia noſtra eiectus eſt, Dominum Papam ſuo mendacio circunuenire pertentat. Mandato Domini regis, qui peruerſa illius hominis opera nouerat, Regni fines abiurauit, verberauit plures è fratribus noſtris, & ad vltimum Priorem noſtrum virum religioſum & honeſtum repetitis ictibus pugno impiè percuſſit. Mihi quoque multas & acerbas contumelias, poſtquam à curia reuerſus eſt, irrogauit. Manifeſtauimus Domino Papæ per litteras capituli noſtri, qualitatem hominis, quem ignorat, vt agnita veritate & ipſe mandet quid voluerit, & nos quod mandauerit faciamus. Malumus enim ſi Domino Papæ placuerit peſtem illam cum periculo noſtro ſuſcipere, quàm inobedientes apparere. Precor benignitatem veſtram, vt pio Dei amore, & Eccleſię noſtræ conſeruanda concordia, à tanto nos incommodo liberetis.

Vuillermo Remenſi Archiepiſcopo pro Hugone Abbate ſancti. Barthol. Nouiomenſis. EPIST. XLIIII.

CONceptum diu renuntiandi deſiderium ſuum oneri, & labori, honori ſibi iniuncto, filius veſter Abb. ſancti Bartholomei, ad finem vſque perducere & expetit & expectat. Propitios in prima ſua petitione inuenit filios & fratres ſuos, qui conuenientem ſufficientemque ſibi ſuſtentationem benigna pariter ac concordi conniuentia concesſerunt. Proinde ſanctitati veſtræ preces fundo, vt quod ei fratres ſui conceſſione beniuola conceſſerunt, contulerunt, vos ei per gratiam veſtram authoritate benefica confirmetis. Quod ſupereſt pater ſancte, de ſubrogando ſuo ſucceſſore conſilium à vobis & auxilium petit, vt de Eccleſia ſua illa quam ope & opera ſua prout potuit & extulit & erexit, temporaliter ſimul ac ſpiritualiter, prouentum habeat & profectum. Mandet obſecro ſancta paternitas veſtra Siluanectenſi Epiſcopo vt ad Eccleſiam illã accedat, & ad concordiam fratres monens, authoritate veſtra eos inducat, vt perſonã idoneã & religioſam, & patrem ſibi eligant & paſtorem. Ipſe namque inſtitutionis ordinis noſtri quò magis expertus eſt, minus expertus eſt aliarum; & ſeditionem ſedare poterit, & ad conuenientiam conuocare. Valete.

Digitized by Google

Vvillermo Remenſi Archiepiſcopo pro Domino Turonenſi.

EPIST. XLV.

ABſentia veſtra, Pater, magis interim nobis eſt lethalis quàm læta, grauis quàm grata, fomidabilis quam formoſa. Quod ſupereſt, quotidianas precum pro vobis & ſociis immolamus hoſtias, vt qui de receſſu veſtro meritò triſtes fuimus, de reditu veſtro vel ſubito gaudeamus. Dominũ & familiarem veſtrum, & qui vt credimus intimo vos diligit affectu, Turonenſem Archiepiſcopum ad ſacrum Concilium euntem Pariſius vidimus, ægritudine cronica pluſquàm credi poſſit, afflictum, & quaſi in imagine pertranſeuntem hominem, ſine viribus virum procedere volentem nec valentem. Certabat contra naturam ſuam homo impotens, certabat contra ſuorum conſilium & voluntatem, vt proficiſceretur ſine profectu, moreretur ſine mora, pareret cum periculo, cum obitu obediret. Eius tam æui dominans incommodum Dominus Rex aſpexit nec deſpexit, & Metropolitano ſuo compaſſus infirmitatem eius iure metiens & non mentiens, eo retẽto cauſam abſentiæ iuſtiſſimã Domino Papæ, ſicut debuit, & eum decuit, intimauit. Mihi quoque paruulo fideli ſuo Chriſtianiſſimus Rex noſter dedit in mandatis, vt ſicut oculata fide perceperam pro prædicto Archiepiſcopo Domino Papæ ſcriberem, quod & feci. Scribo etiam paternitati veſtræ fidelis ac deuotus famulus veſter, obnixè rogans & ſupplicans, vt in ſacro Concilio excuſatum habeatis illum amicum veſtrum, quem infirmitas retinet, non voluntas. De Dolenſium autẽ cauſa, quæ authoritate Sanctę Romanę Eccleſiæ ſcripta eſt, miratur admodum Dominus Rex, & eam moueri ſic mouetur, vt non toleret promoueri. Satagat obſecro paternitas veſtra, vt Eccleſia Turonenſis, quæ vſque ad ſenectutem ſanctiſſimi Regis noſtri ſuper hac quæſtione, tranquillitatem habuit & quietem, quaſi extremis diebus eius non admittat, quam hactenus habuit dignitatem. Voluntatem ipſius & mentem noui, quia quicũque in hac cauſa Turonenſi Eccleſię aduerſati fuerint, ſuos ęſtimabit aduerſarios, quicũque pro ea ſteterint, ſibi aſſeret aſtitiſſe. In fine loquar ad Dominũ meum cum ſim puluis & cinis. Sic habeat ſe precor ſancta

diſcretio veſtra in negotiis, quæ Dominum Regem contingunt, vt & in Laudunenſi vos laudet, & non doleat in Dolenſi.

Bartholomeo Turonenſi Archiepiſcopo. EPIST. XLVII.

POſt tenues dietas & noctes inſomnes, quas in doloribus meis ægritudo cronica concepit & peperit, modicum quietis & refrigerii minus inſtantia mea quotidiana ſollicitudo Eccleſiæ meæ mihi promittit ac permittit. Hipocratis & Galeni diſcipulos vt mihi conſulant conſulo, incerta ſemper ab eis oracula reportans, qui in vaſe vitreo, coloris & ſubſtantiæ peccata diſcernunt, dum eorum opem & operam expetens expecto, dum artem artis attendo, dum ago vt ægritudinis meæ nodos incidant, ipſi nodoſas incidunt quęſtiones, dum mihi quaſi ſub periculo ſalutis inhibent ſtudium ac laborem. Hæc ſunt quæ impediunt ne impendam ſupra poſſe velle, ne ſi voluero quod non poſſum, ſic in alterutro non proficiam, vt deficiam in vtroque. Hæc ſunt quæ in ſermonibus conſcribendis & deſiderio deſidiam afferunt, & auferunt voto vocem. Parcat obſecro mihi paternitas veſtra; & vſque ad plenitudinem ſalutis & conualeſcentię perfectæ ſuper iis quæ poſtulatis inducias indulgete. Valete.

Domino Papæ, pro G. Abbate S. Victoris Pariſienſis.

EPIST. XLVIII.

EAm pater ignorantiam facti credimus excuſabilem, non quæ ſupinæ ſimul & craſſę mentis hominibus accidere ſolet, ſed quam perfectis etiam & vere philoſophantibus viris inuidia temporum ingerit, aut locorum huius inſidias perpeſſus Innocentiæ filius, & obedientiæ cuſtos Abbas Sancti Victoris, factum Apoſtolatus veſtri mandatum non euitaſſe credendus eſt, non eluſiſſe dicendus. Cum enim diuinas illas litteras veſtras Calendis Ianuarii, vt ex earum ſubſcriptione conſtat, nuncius ſuſceperit: ſecunda poſt Octauas Pentecoſtes feria, præfato eas innocenti & ſimplici viro detulit ac porrexit: induſtria an incuria cuiuſquam factum fuerit neſcimus,

factum tamen nullatenus dubitamus. Et quoniam vir ille religioſus timens Deum, ad vnius etiam viſionis veſtræ vocem paratus eſt, & in carcerem, & in mortem ire, excuſabilem faciat eum apud vos innocentia propria, quem accuſabilem forſitan reddit temeritas potius aliena. Clamat interim infirmitas viri, clamat, & virtutis corporeæ defectum prætendit, vt in hac vocatione veſtra ſi placet, ei parcatis, ne non poſſit proficere ſi cæperit proficiſci. Quia tamen Idololatriam & inobedientiam æquis paſſibus ambulare non ambigit, tam deforme ſimulachrum & enorme abhorrens, ſpiritu quidem prompto, quamuis carne infirma, vt mandatis veſtris mereatur obedire, non verebitur obire.

Domino Papæ, pro B. Turonenſi Archiepiſcopo.

EPIST. XLIX.

DOmeſticum nobis ac ceteris filiis veſtris gaudium eſt Pater, quia beatæ paternitatis veſtræ ſinus ſic extenditur ad ſingulos, vt ſuſcipiat vniuerſos. Ab vberibus conſolationis eius & iuuantur puſillanimes & flebiles refouentur. In huius ſpei virtute deuotus filius veſter B. Turonenſis Archiep. licèt longa ægritudine afflictus, & ſupra humanum caracterem extenuatus, ad ſacrum Concilium veſtrum iter arripuerat, & quæ non poterat corpore, animo ſatagebat implere. Is cum veniſſet Pariſius locuturus in tranſitu ſuo cum Domino Rege, recidiua correptus infirmitate ſine periculo mortis, vt credimus, iter inceptum, & ſi oportuit, non tamen potuit conſummare. Infirmus infirmo teſtimonium perhibeo, do conſcientia mea loquẽs, quia ſi abiret, obiret, ſi proficiſceretur nõ proficeret, ſi nõ moraretur moreretur. De cætero pater ſancte ſuper negotio Turonenſis & Dolenſis Eccleſiæ, volo vos voluntatem Domini Regis noſſe, cuius merita & apud vos efficaciter viuunt, & ſui memoriam veſtris ſucceſſoribus perpetuò derelinquunt. Qui læſerit Turonenſem Eccleſiam, pupillam oculi eius lædet, & diminutio, eius vel modica, coronæ ſuæ maximum afferet detrimentum. Dolet admodum de Dolenſium dolis, qui litem ſopitam ſuſcitare contendunt, & ſanctam religionem

veſtram circumuenire pertentant. Parcite, Pater, obſecro, filio veſtro Regi ſancto, parcire paci eius & quieti, parcite regnó Francorum, quod ſacroſanctæ Romanę Eccleſię in omni perſecutione ſua fidele ſemper extitit ac deuotum.

Magiſtro Petro Tuſculano Epiſcopo.

EPIST. L.

INiunctum à vobis, Pater, obſequiolum prout potui compleui, quaſi in ſyluam ligna ferens, quaſi ſolem certans facibus adiuuare. Rogo vt puerilia mea quamuis digna ſint riſu, beneuolo tamen ſuſcipiatis aſpectu. Iuges orationum hoſtias offerunt pro vobis in Eccleſia Beatę Genoueſæ filii veſtri, tãquam pro ſalute veſtra labiorum vitulos & cordis immolantes. Memor ergo beneficiorum veſtrorum, quæ ſupra omnem mortalem mihi contulit benignitas veſtra, memoriam veſtri fixam in meis viſceribus geſto, cum ea confabulans & colludens, cum ea delectationis meę primitias ac decimas delibans ac deguſtans, pro Abbate Sancti Bartholomei viro honeſto & iuſto, paternitatem veſtram deprecor, & vt neceſſitatibus Eccleſiæ ſuæ beniuolum ei conſilium, & beneficum auxilium præbeatis. Valeat ſancta veſtra paternitas, & de bono in melius proficiens augeatur.

Archiepiſcopo Toletano. EPIST. LI.

EAm Prælatis imminere ſollicitudinem decet, vt ſubditorum errores & doctrinâ corrigant, & corripiant diſciplinâ: nec debet deeſſe ſeueritati ſerenitas, vbi profert ſacerdos ſententiam, pater pœnam. Temperet in vicario Chriſti rigorem diſpenſatio, ius ſtrictum æquitas, poteſtatem iudicis ſinus patris. Sacrificium ex adipe, ſimila oleo lita, miſericordia ſuper exaltans iudicium commendatur. Hæc ſunt, Pater, quæ circa pauperem ſpiritu præſentem filium veſtrum nos mouent: & vt ad compaſſionem vos inuitemus, non inuitos inuitant. Delictum ſuum cognitum nobis fecit, & in ſuſcipiendis ſacris ordinibus, aliquid de labe & nube Simonis, quamuis ſimpli-

citer ſeſe bibiſſe, confeſſus eſt. Munus ab obſequio quod perę què ac munus à manu in hoc ſacro. contractu reprobatur. Cuidam qui manum fecit ei imponi, & promiſit, & exhibuit, annuum ei ex pacto ſeruitium impendens, & quaſi non ingratus gratiæ, quę tamen ſi gratis non datur gratia noſtra non eſt. Fidei contrariam pollicitationē implens, errauit ex ignorantia, quæ forte in Philoſophum non cecidiſſet, ſed excuſat ſimplicitas quem ignorantia minus accuſat. Preces fundimus pietati veſtræ, vt quia poteſtatem ſuper eum ligandi atque ſoluēdi accepiſtis, ſuſcipiatis infirmum, & ei veniam præſtetis, de miſericordia, quem fortaſſis de iuſtitia damnare poteſtis. Valete.

Vvillermo Senonenſi Archiepiſcopo.

EPIST. LII.

SOlet innocentiam aſtutia ſupplantare, & veritati dolus inſidians conſcientias ſimplices aggreditur, vt quæ non rapuerint exoluant. Iſta, pater, attendit & vindicat veritatis & iuſtitiæ miniſter: Quotiens aut condemnat ſubdolos, aut innocentes abſoluit. Hæc me vobis preces fundere pro Cantore, & Archidiano compellunt, quorum fidem, & veritatem, & integritatem mores prædicant, fama clamat, & ſincera religioſorum commendant teſtimonia, & quod non modicum eſt, magni Patriarchæ præfert authoritas, cuius conſiliis & obſequiis vſque ad exitum vitæ fideliter aſtiterunt. Pro his toto mentis affectu rogo, & vos pro ipſis, Domino Papæ benignè ſcribatis, ne aduerſus eos pręualeat homo, ne mendacium veritati, virtuti vitium, dolus fidei præferatur.

Domino Papæ. EPIST. LVIII.

INſtar ſacrilegii credimus eſſe veſtram, Pater, velle fallere ſanctitatem. Sed nec impunitam ſibi fore mentiendi licentiam noſſe debet, qui primus fidei aut integritatis veſtrę vallū ſuo poſſe credit maculare mendacio. Quiſquis ille eſt ſuæ ferat aſtutiæ pœnas, & qui innocens eſt abſoluatur. Explorare viros, fidei & boni apud nos teſtimonii, Cantorem & Archidiaconum

Digitized by Google

diaconum,non vulgari relatione didicimus,ſed ſagaci inquiſitione percepimus & præſentia corporali. Nam & in ciuitate ipſorū tot accepimus teſtimonia, pro ipſis, tot indicia virtutis, tot innocentię conſonas voces,vt de fide ipſorum maximè circa pecuniam beatæ memorię Petri Patriarchæ ſui, vel depoſitam,vel relictam:quaſi nefas ſit dubitare. Omnia ſub luce fecit ille prudens teſtamenti ſui conditor,& in abſcondito loquutus eſt nihil,per manus Religioſorum, Abbatum, & Clericorum bonæ opinionis,quorum nullus niſi fidelis &prudens circa pecuniam Domini ſui:& excluſa ſunt omnia,& Eccleſiis, ac Monaſteriis & pauperibus,ſicut ille magnus ſacerdos eorum fidei commiſerat erogata. Si quid dolo actum eſt omnes illos attaminat hęc culpa, nec eſt qui ſe abſcondat à dolore iſto. Sed eos,Pater,ſicut tanto ſcelere inuolui religio prohibet: ſic opinio credi vetat.Proinde ſanctitati veſtræ preces fundimus, vt eorum laboribus & pudori, parcat paternitas veſtra, & qui à fraude ſunt extranei,à pœna ſint alieni. In hoc examine pater nec ſeueritatem ſentiat veritas, nec honeſtas ſuccumbat oneri nec ignominioſa ſuſpitio abſorbeat bonum nomen.

Abbati Sancti Satyri. EPIST. LIX.

IMportunus eſt qui petit,beneficus qui largitur. Primum excuſat neceſſitas, ſecundum liberalitas commendat. Hanc importunitatem meam veſtra quæſo ſupportet amicitia,&præſentem fratrem quem & vos in Chriſto genuiſtis, ſalubri conſilio iuuet,opere & opera conſoletur. Cauſam ignoramus morbi,curam neſcimus; acutam paſſus diu decubuit:nec poſt criſin conualuit,quia præualuit ægritudo : lentis adhuc vritur febribus, pulſu veloci & frebrili frequenter ſurgit,& recidit;facilius tamen ægretare quàm conualeſcere videtur. Si quid potes adiuua ilium miſertus noſtri. Quicquid ei bonum factum fuerit, meum reputabo. Conſilium veſtrum ſcribite,& mittite nobis. Ipſum alibi quàm apud nos nec morari volumus , nec mori, morem nobis gerens ſi moram non fecerit apud vos.

Vvillermo Carnotenſi Electo. EPIST. LX.

SAcris & maioribus *occupatas aures tenere non multum aut à ſacrilegio recedit, aut à crimine maieſtatis. Huius culpæ ſimulachrum timens, Domino meo, precum multitudinem compendio ſermonis accingo. Iniunctum eſt mihi vt noſtis, Domine mi, à Domino Archiepiſcopo, vt lamentabiles Eccleſiæ Aurelianenſis preces, & communem Epiſcoporum querelam ſuper morte Ioannis Domino regi ſcriberem, quo & moueretur ad miſericordiam, & accenderetur ad vindictam. Scripſi breuiter, & in auribus omnium veſtrum litteras tranſcurri quæ miſſæ ſunt regi. Quæſiuimus bona & ecce turbatio. Moleſtè tulit, & aduerſum me canem mortuum & pulicem viuum commotus eſt. Cuius indignationem & iram immiſſiones per angelos, vel per interpretes malos, nec animæ meæ puſillanimitas, nec Eccleſię noſtrę paupertas poterit ſuſtinere. Precor ergo, Domine mi, Chriſte Domini mei, vt quem in litteris illis ſimplicem oculum habui, apud Dominum meum veſtro me excuſetis interuentu, & impetretis mihi gratiam quam immenſa culpa doleo perdidiſſe.

Petro S. Griſogoni Presbitero Cardinali. EPIST. LXI.

IVcundum mihi fateor ſpectaculũ præbet recordatio veſtra dum quaſi per graduum Canticum aſcendentem ſuſpicio, dum à minoribus ad maiora Petrum noſtrum hinc virtutes ſibi rapiunt, hinc honores. Gratia gratiam inuocat, gloria gloriam: vt cortina cortinam trahit, & iam plene licet omnibus qui in domo Domini ſunt, quoniam de plenitudine ſua vobis gratiam & gloriam dedit Deus. Hęc ſunt quę amicorum veſtrorum exhilarent faciem in oleo: corda lætificent & confirment. Huius feſti me participẽ gratulor, huius glorior me conſortem. Nam & ſi inter veſtros modicum obtineã locum, ſed non modicum tantæ dilectionis ſimul & delectationis vendico mihi fructum. Amplector Scholarem, proſequor Archidiaconum, deoſculor Abbatem, aſſurgo Epiſcopo, reuereor Cardinalẽ, his gradatim aſcendentibus, & ſibi accedentibus potius quàm

ſuccedentibus articulis,arrident honores moribus, mores honoribus coexultant. Viuat in alijs illud vulgare prouerbium. Honores mutant mores. In vobis id tantum precor obtineat, vt ſi mutent aut moueant,eam motus ſpeciem quę augmentum dicitur,non excludant. Interim,Pater, immolo pro vobis quales poſſum hoſtias precum, colũbas gemituum,vituſos labiorũ. Confido quia quem dilexiſtis priuatus,nõ dediligetis pro motus. Meipſum ſi placet in holocauſtum obſequij veſtri ſuſcipite, quem ad libitum veſtrum fortis vt mors dilectio mater & flamma charitatis accendat.

Priori de Charitate pro quodam Monacho pietatis viſceribus abundare.

Epist. LXII.

MOuetur vſque ad tempora noſtra cribellum Sathanæ, dum expectat & expetit,vt frequenter excutiat filios excuſſorum. At non deficiet fides Petri, qui in caſu ſuo noſtram metiens infirmitatem, conuerſus aliquando fratres confirmat, ſanat Eneam, Thabitam ſuſcitat, baſes & plantas conſolidat Eleemoſinam poſtulantis. Hunc imitare qui præes, qui ſubes amplectere, vt tu diſperſa reuoces,tu colloces reuocata.Exiuit à nobis qui de vobis erat,olim noſter chariſſimus A.& à tanto ſeparatus collegio, minus probanda miſſione ſolutus eſt, nec tamen ſecutus eſt viam Balaam ex Boſor, ſed ad gregem albi velleris ſeſe conferens,difficiles & diſſimiles vias prioribus obuias expertus eſt.Laudanda in hoc viri deuotio,qui cum exiſſet ab Hieruſalem,non deſcendit in Iericho, ſed in Bethleem maluit cõmorari: Ibi tamen linguam quam non nouerat audiuit, nec diuerterunt ab honoribus dorſum eius.Occurrit ei nouitas ignota,& à primæ contemplationis ocio,in ſecuri & falce deiecerunt eum,& qui nutritus fuerat in croceis eloquiorũ ſacrorum,manus eius in cophino ſeruierunt. Mouet & monet eum conſcientia mordax,vt ad ſinum redeat charitatis , & ſatietur ab vberibus eius,qui cum ſcandalizatis vritur, cum infirmantibus infirmatur. Confitetur errorem , culpam perſequitur & abiurat , & purgaturus exceſſum , trahi deſiderat ad victimam diſciplinæ. Occurrat Pater , filio reuertenti ,

Digitized by Google

deoſculetur miſerum,ſtolam primam & annulum reformet,ne ſi aduerſum hominem obdurauerit homo, Dominum ſibi ſentiat obdurari. Sed nec in fratribus obmurmuret reuertentis ab ago ſenioris fratris crudelitas,quo minus præueniant in benedictionibus dulcedinis cũ qui perierat & eſt inuentus. Cogit nos in tantas aſſurgere preces, a primis litterarum rudimentis, priſca viri notitia, municipium commune,quod ambos edidit, & aluit,& quod eſt maius,magiſterium eius,quod inter ipſa artis grammaticæ auſpicia ſortitus ſum. Conciliauit ſibi precum inſtantiam mores hominis ſuaues, litterarum cumulus, pœnitentia quam prętendit. Si quid ſum in oculis veſtris, preces meas admittite, vt de collato fratri beneficio vobis in plenam gratiarum actionem totus aſſurgam. Impendetur mihi quicquid ei feceritis, cuius & aduerſis compatior, & proſperis coexulto.

A. Superiori de Caritate, pro quodam Monacho qui ab eis exierat.

EPIST. LXIII.

IN Prelatis grauitas,in ſubiectis humilitas cõmendatur. Primam temperat miſericordia,ſecundam obedientia magnam facit. Vtramque vos amplecti cõſidero,qui grato religionis artificio & pręeſſe noſtis,& ſubeſſe. Inde eſt quod tanto confidentius,preces vobis offero, quanto conuenientius intelligo, vos & errores corrigere,& infirmitatem portare. Amicus iſte meus, & aliquando magiſter meus, poſt exitum ſuum à vobis dura expertus,& ſuauiũ expers,in ſpiritu humili & animo contrito reuertitur ad matrem Caritatem, quę nulli reuertenti gremium ſuum claudere conſueuit. Dolet ſe collegium ſacrum dereliquiſſe & deliquiſſe, & pœnitentię notas indices lachrymas prodit,tam confuſio ſupplicis,quam confeſſio ſuplicantis. Precor affectione qua poſſum,& quanta poſſum, effundite corda veſtra ſuper illum, & à tenebris interioribus inducite eum in candorem lucis æternæ. Sentiat me de vobis, & ſi non aliquid meruiſſe: obtinuiſſe tamen, me ſuſcipiens in illo, cui quidquid impenſum fuerit, mihi impenſum reputabo.

Digitized by Google

Pro eodem Monacho ad amicum ſuum.

EPIST. LXIIII.

INtercedere pro amicis & neceſſitas vrget, & Caritas perſuadet. Ipſam autem caritatẽ dixerim neceſſitatem, quæ quãuis ſit patiens & benigna, fortis tamen vt mors, quæ difficilia ad facilitatem reducere conſueuit. Inde eſt quod pro præſentium latore amico quodam & magiſtro meo ſupplicare cogor, & ſcribere, vt qui lapſus & erroris ſui veniam poſtulat, ſi non ſibi ſufficit, pro nobis mereatur audiri. Totus in preces aſſurgo, totus in gratiarum actiones aſſurgam. State pro me obſecro in hoc conflictu precum, & vt matris reducatur in gremium, mecum obſecro poſtulate. Meum eſtimo quicquid ei pro me beneficiorum & miſericordiæ conferetis.

A. Abbati S. Benedicti pro quadam Vidua & eius filio.

EPIST. LXV.

INſtantia & importunitate ſolita commendo dilectioni veſtræ viduam noſtram & orphanum, quorum res, tenuis & ſubſtantiola modica, de veſtro pendet beneficio, de veſtro patrimonio ſuſtentatur. Inhiat ſuper eos creditorum voracitas, vt de ſinu viduæ pupillum tollant, & abſorbeant ſcintillam eius, cuius vita in amaritudine eſt, victus in penuria, in frigore & nuditate veſtitus. Rogo, Pater, vt de ęquitate potius quàm de iure ſtricto iudicium veſtrum prodeat, & eius frater, qui pro ſororis filio orphano ſatisdedit, & ſatisfecit, tanquam potior in pignore authoritate veſtra ceteris creditoribus præferatur. Is enim & per manum veſtram naturalem feudi detentionem habet, & ſacramentum fidelitatis præſtare paratus eſt vt conuenit.

Digitized by Google

Nicolao Priori S. Bartholomei Nouiomenſis pro Petro Clerico.

EPIST. LXVI.

AMicitiam noſtram quam charitas excitauit occaſio non extinguat. Prudenti loquor, & ei quem licet raro video, cogito tamen frequenter. Vſque ad mortem infirmatus ſum, & longo dolore confectus, nec præſentiâ veſtrâ, nec litteris, aut nuncio veſtro conſolationem ſuſcepi. Remittetur negligentia, ſi diligentia compenſetur. Communem patrem noſtrum Abbatem dico ſenem veſtrum, & extremis ſuis vt timeo, proximum, honora obſecro, vt ſis longęuus ſuper terram. Petrum meum ſi exceſſerit, corrige, ſi opus habuerit, deffende, culpas eius non foueo, ſed naturæ faueo, quâ mihi ligatus eſt.

Alxandro ſummo Pontifici de mandato ipſius in quodam Clerico adimpleto. EPIST. LXVII.

AD vnius iuſſionis vocem veſtræ, Pater, obtemperans filio Laxii de Archerio, ſicut præſens coram vobis promiſeram, abſens exibere curaui, quanquam ſit vobis aliter per eius vicinos intimos intimatum. Frumento & vino ſtabiliui eum, vt altero confirmaretur cor hominis, altero lætificationem ſentiret. Superueniente nuncio mutatum eſt mandatum, & aggrauatum præcepto, vt quotidianum victum in immenſam pecunię ſummam conuerterem, & decem ſolidos Pariſienſes per ſingulos menſes puero numerarem. Factũ vt imperaſtis, cum & hæc & alia quæcumque iuſſeritis, ego & fratres noſtri parati ſimus, & libenter ſuſcipere, & liberaliter adimplere. Sciat interim paternitas veſtra, nos in quibuſdam Clericis exibendis, per aliquos Dominos meos Cardinales conſimilia onera ſuſtinere.

Alberto Domini Papæ Cancellario.

EPIST. LXVIII.

IN conſummandis precibus veſtris pro Ærnando clerico veſtro mihi quandoque oblatis, nec diſſimulatio me fecit deſidem, nec ſimulatio deceptorem. In illa ægritudine mea cronica, quæ plus minus anno dimidio me ferme vſque ad extrema confecit, ſemel eum vidi, & cum vt reuerteretur ei blando, non bleſo, ſermone dixiſſem, vſque ad Penthecoſtem mihi nec comparere voluit, nec parere. Ex tunc per initia ſingulorum menſium intuitu veſtro v. ſolidos Pariſienſes ei cõferri facio, nec differri. Et hæc dixerim, non vt improbus mei commendator appaream, ſed ne ingratus beneficiorum acceptor exiſtam. Vnde ſciat Sancta Paternitas veſtra, quoniam in petitionibus noſtris, quæ nec multæ nec magnæ Domino Papæ offeruntur, difficiles expertus ſum tam eos qui petitoria porrigunt, quàm eos qui admittere debuiſſent communes litteras illas, quas de iuſtitia appellant, in quibus Grçcus, & Latinus, & Barbarus & Scytha adiectionem remotæ appellationis ſeſe conſequi gratulantur. Nos qui ſpeciales filii Romanæ Eccleſię dicimur, non potuimus obtinere. O modica adiectio remota appellatione, quam ſpecioſa facta es, quæ ſic es difficilis filiis, ſic facilis alienis!

Fratri Ioanni de Sancto Satyro. EPIST. LXIX.

SI communis peregrinationis & gratiæ, quam inter eundum & commanendum habuimus, meminiſſes, certè gratiam pro gratia reddere debueras. At verò cum ingratum te exhibueris, vt pace tua loquar, aut diſſimulatio te facit deſidem, aut ſimulatio deceptorem. Noſti quia cum ab vrbe receſſerim xl. ſolidos Pariſienſes, quos & ego mutuo acceperam, tibi plurimum roganti, & vt dicebas indigenti non minus beneuolè quam beneficè numeraui. Elapſus eſt annus ex quo pro te creditoribus ſatisfeci. Si computaueris vſuras, vt de centiſimis taceam, etiam quinconces ſortem facile conſequentur.

Nondum ſuper hoc Abbatem tuum conueni, nondum expoſui cauſam, nondum querelam propoſui, parcens verecundiæ tuæ, parcens famæ. Redde quod debes, vt quia patientiam habui in te, de mea patientia pœnam non patiar aut iacturam. Vale. Frater Guido repetit à te v. ſol. ſub queſtione ſimili, ſub indignatione pari.

Godefrido Sancti Satyri Abbati communes orationes in Domino.

EPIST. LXX.

FEſtum eſt mihi quotiens feſtiua memoria veſtra, vel per nuncium mihi vel, per Epiſtolam renouatur. Si quis hoc feſtum turbare voluerit vel auferre, mihi, fateor, eſt infeſtus. Sane quod ad feſtum martirum veſtrorum me charitate beneuola inuitaſtis, cõmunem licentiam non recuſo, ſed abſentiam excuſo ſingularem. Illa die Remis corã Domino Archiep. pro negotiis Eccleſiæ noſtræ ſtare me oportet, & contra quoſdam raptores noſtros, & aduerſarios experiri. Cæterum communis pater & Abbas noſter R. me pariter & cariſſimum ſenem, bonum Abbatem Sancti Bartholomei paterno rogauit affectu, vt in Octauas Purificationis ei noſtram exhibeamus præſentiam. Credo quia & vos tantum filium ſuum in hac vocatione non omiſit. Et quia tanto patri præſenti, in neceſſitate ſua non obedire nefas eſt, rogo, conſulo, moneo, quatinus eadẽ die nobis fratribus veſtris occurratis, vt funiculo triplici filiorum, qui difficile rumpitur, confirmetur imbecillitas ſenis patris, & anguſtia, ſi qua fuerit, releuetur. Valete.

Ad amicum quicquid dilectionis & ſalutis. EPIST. *LXXI.*

IVcundum eloquium tuum delitioſas abſenti reliquias ſui fecit. In his diem feſtum ago mihi, quotiens & gratioſam ſocietatem tuam deoſculor, & fructuoſam amicitiam deamplector. Offeret ſe volente Deo, dies & locus, quibus recidiuis plauſibus, & nouos inueniamus confabulandi modos, & veteres innouemus. Et quia principibus placuiſſe viris non vltima laus eſt: Rogo interim vt quando & vbi Dominus Remenſis

Remenſis cum Comite Flandriæ loquuturus per præſentium latorem non ſolum mihi verbo denuncies,ſed ſcripto deſignes. De hoſpitiolo mihi die coronæ prouidendi, cogitatũ meum in te iacto,ne quaſi in incertum curram,ne cùm venero,vagari incipiam poſt greges inſtabilium, & virginum fatuarum: Super hoc etiam fac mecum ſignum in bonum,vt certus accedam ad feſtum,quod ſic erit commune omnium,vt ſit proprium ſingulorum. Certifica Stephanum tuum, vt Stephanus tuus quantum potuerit magnificet amicum ſuum.

Godefrido Abbati Sancti Satyri. EPIST. LXXI.

PRęter alia quę mihi ſæpe Pater, exhibuiſtis beneficia, annuum & gratiſſimum in fratre noſtro Eccleſiæ noſtræ ſolatium contuliſtis,Condignas in eo vobis offerrimus gratias,vt qui forte in poſtulando fuimus importuni, in obſequendo non inueniamur ingrati. Et quia tempus miſerendi eius venit, & lectioni veſtrę preces porrigimus vt eum ad commune patris noſtri Euurcij domicilium faciatis perduci, quatinus in ſacrario martirum tranſeat ad montem virginis per cameram confeſſoris. Valete.

Domino Papæ pro Eccleſia Corbeienſi. EPIST. LXXII.

ZElum domus Domini vos habere, & diſciplinam in Eccleſia Dei ſic obſeruari velle credimus, vt temperata diſcretio veſtra & ſuperbos humiliet, & humiles amplectetur. Proinde Sanctitati veſtræ complaceat, vt contra quoſdam rebelles & inobedientes contemptionis & diſcordiæ filios, qui de Corbeia exierunt,accendatur feruor veſter,moueatur indignatio,vltionis gladius educatur,ſicut à religioſis,& quibus fides haberi debet,viris audiuimus, & qui pręſentes aderant, & rem vt geſta fuerat nobis intimarunt contra ſacramentum de ſe & à toto Corbienſi conuentu coram Comite Flandriæ,qui ex parte Domini regis cum octo Abbatibus ibidem aderat,ſuper ſancta Euangelia præſtitit,prædicti notabiles, & non audiendi monachi incẽtiuum ſciſmatis,& litigij ſeminarium in monaſterio Corbienſi ſuſcitare contendunt tam manifeſtè per viros &

Digitized by Google

promiſſæ fidei corruptores, qui in matris ſuæ iacturam & irreuerentiam patris illicitè diſcurrunt: ſacroſancta Romana Eccleſia nec in patrocinio debet ſuſcipere, nec in negotio ſuſtinere.

Syluanectenſi Epiſcopo pro quodā Canonico in Presbyterum ordinando.

EPIST. LXXIII.

AD reditum veſtrum, Pater, in tripudiis exultant, & lętātur in iubilo filij veſtri fratres noſtri, aſſumentes ſibi coronā pro cinere, gaudium pro luctu, pallium laudis pro ſpiritu mœroris. Duplicata conſolatio noſtra, paracliti conſolatoris in feſto, & generale gaudium aduentus Spiritus ſancti ſpeciali lętitia veſtri ad veſtros aduentus cumulatius adimpleuit. Interim ſanctæ paternitati veſtræ mittimus fratrē noſtrum Ricardū Diaconum honeſtate vitæ & integritate famæ apud nos commendabilem, vt eum pro amore Dei & Beatæ virginis Genitricis ipſius ſeruilem in præsbiterum ordinetis. Valete.

Vuillermo Remenſi Archiepiſcopo. EPIST. LXXIIII.

FEſtum mihi eſt quotiēs ſic infeſtor, vt ad iudicium veſtrum compellari compellar, cui tutius ad ipſum appellere, quàm appellare ab ipſo. Vnus è fratribus de Longo-ponte (nec enim ſecundum illud collegium inde arguo, quaſi ſub nomine pietatis pugno) impiè nos impugnat, & tanquam loco me trahere credens ad iudicem, prouerbij vulgaris ignarus, ſecurū me reddit, quia viſurus ſum patrem. Dubium me facit nomē hominis & opus eius, Droconem neſcio cum rectius dixerim, an draconem, tanta ſeſe præditum charitate prędicat, vt non ſufficiat ei ſua pauperibus erogare, niſi & adijciat aliena. De noſtro contendit eleemoſinam facere. Fructum cuius ſibi nobiſue conceſſurū dum non concedimus, non credemus. Credo, Pater, quia Ciſtercienſes de numero ſunt eorū, qui violenti diripiunt cœlum, ſed vtrum violenter eis terram rapere liceat, nondum legi. Die data Remis coram officialibus veſtris reſponſurus authori copiam mei feci, ſed quia paternam faciem veſtram non vidi, timui ſub alterius examine iudicari. Gratias ago ſanctæ paterni-

tati veſtræ, quia qui pro vobis ſedebant ad inuocationem nominis veſtri, mihi vſque ad octauas natiuitatis Beatæ Mariæ virginis inducias indulſerunt. Rogo, Pater, vt talem mihi puero veſtro diem aſſignetis, qua vos Remis affuturum non dubitetis & teſſurum. Si coram alio litigare me contigerit flebiliter dicā me ſandem expertem gratiæ veſtræ, quā iugiter ſum expertus. Valete. Commēdabilem vobis faciat obſecro Ioannem noſtrum Aurelianenſem & ad ſeruiendum idonea perſona ſua, & ad obſequendum deuota ſupplicatio noſtra.

Alberto Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellario. Epi. LXXV.

IMportunus eſt & ab improbo non recedens, qui ſermonibus vacuis Dominum ſuum vel offendit trāquillum, vel impedit occupatum. Id ne mihi accidat oro, & impetrata venia loquar, cum nec oportunitas temporum voces explorare valeam, nec ad explorandum longe poſitus excubare. Sollicitus erit in hac parte pro nobis clericus veſter amicus, inde noſter Alnardus, quem experti ſumus honeſto conſortio, & moribus grauem, & ſumptibus non grauantem. Dignum eum credimus tanto patre vel ſanguine iungi, vel familiaritate vinciri. Si quid ei pro vobis contulimus, iocundum fecit tum accipientis humilitas, tum auctoritas imperantis. Petitiones noſtras, obſecro, paternè admittatis, & adiecto remotæ appellationis articulo faciatis eas ſi placet timentibus Deum iudicibus demandari. Valeat ſanctitas veſtra.

Hugoni Abbati ſancti Bartholomei Nouiomenſis. Ep. LXXVI.

SVmma celeritate accederem ad vos, ſi deſiderio neceſſitas non obſtaret. Retinet me madatum Apoſtolicum, cui non parere, perire eſt, non obedire obire. Hac inſtante Dominica de mandato ipſius triplicem habeo neceſſitatem ſedendi, & in triū cognitione cauſarum iudicis officium exequendi. Non recipiunt cauſæ dilationem quæ & per litis conteſtationem inchoatæ ſunt, & ad poſtulationem partium, & die proxima aſſignatæ. Expletis negotiis quando vobis placuerit, tàm libenter veniam ad vos quàm licenter.

Domino Papæ ſub perſona Abbatis S. Barth. Nouiomenſis.

EPIST. LXXVII.

ECcleſiã ſancti Euurcij Aurelianenſis in conſpectu Angelorum & hominum commendabilem faciunt & meritũ confeſſoris, & teſtimoniũ ciuitatis. His accedunt ſancta conuerſatio fratrum regulariter inibi Deo ſeruientium, qui vita ſic eminent inter ſuos, vt fama excitent alienos. Tempore ſecularium canonicorum, ante xl. iam annos Canonicus ſimul & Cantor eiuſdem Eccleſię fuit, & mutato ipſius ſtatu in regularem formam poſtmodum & ipſe Auguſtini diſcipulus, habitum in ea pœnitentiæ ſuſcepit. Scio, Pater, & in veritate teſtificor, quoniam, quantum extat in memoria hominum adhuc viuentium, hac libertate & immunitate Eccleſia illa, & tres aliæ Clericorũ Abbatiæ, quæ in eadem ciuitate ſunt, ſcilicet ſancti Petri virorum, ſancti Petri puellarum, ſancti Auiti, vſque ad diem hanc gauiſę ſunt, quod in nulla earum quicumque fuerit Senonenſis Archiepiſcopus procurationem ſuſcepit. Hoc tota ciuitas nouit, hoc & Clerus ſimul & populus atteſtatur. Et quoniam Senonenſis Archiepiſcopus contra conſuetudinem & Eccleſiæ libertatem in exigenda procuratione prædictam Eccleſiam fatigare intendit, ſanctæ paternitati veſtræ preces fundimus, vt alicui perſonæ religioſæ & diſertæ cognitionem cauſæ huius committatis, quoniam non eſt facile pauperi Eccleſię illi teſtes ſuos ante præſentiam veſtram ducere, & libertatem ſuã inſtrumentorum, & teſtium approbatione confirmare. Si qua enim ſunt onera, quę in exigendis procurationibus ſuis Senonenſis Arch. prædictis tribus Abbatijs velit imponere, Aurelianenſis Epiſcopus de conſuetudine multis tẽporibus approbata, quoniã de menſa ipſius eſſe dicũtur, debet ſuſcipere & implere. Val.

Domino Papæ vt ſuprà pro eadem Eccleſia. EPIST. LXXVIII.

IN Eccleſia ſanctę Crucis Aurelianenſis à puero nutritus, & poſtmodũ in Eccleſia beati Euurcij cõfeſſoris ſub regulari diſciplina religioſam vitam profeſſus, vtriuſque Eccleſiæ memoriã dignas conſuetudines ſic recolo, vt in eis nec me falli ęſtimem, nec alios fallere me proponam. Inde eſt quod iam ſecura conſcientia in veritate teſtificor, quoniam quantũ extat in memoria. &c.

Remenſi Archiepiſcopo. EPIST. *LXXIX.*

IN oculis veſtris, Pater, nec honeſtas mendicat gloriam, nec veritas interuentum. Ibi virtus eſt precium ſui, & qui ſibi merito ſuo ſufficit, ſuffragio non indiget alieno. Inde eſt quod magiſtro Simoni viro inter Scholares cathedras egregio, non neceſſe eſt verboſas emendicare preces, aut laudum venalium coram vobis pręconia corrogare. Gratioſum & commendabilem faciunt eum hinc authoritas morum, hinc peritia litterarum. Tales conſueuit illuſtris clementia veſtra vocare, diligere, promouere. Clamat hoc quaſi ab ortu ad occaſum totus orbis, cum Etruſcos, & Ligures ſuos Italia, Britannia maior Anglicos, vtraque Gallia Belgas & Celticos in curia veſtra videant aut onerari diuitiis, aut dignitatibus honorari. Impletur ad cumulum gloriæ veſtræ quę veniunt ab oriente & occidente, & recumbunt in ſinum veſtrum. Vident & inuident, quibus liberalitas diſplicet, quibus odio ſimul & tædio virtus eſt, quibus & honeſti cachinnos prouocant, & nauſeam litterati. Sed ne peccatoris oleo caput veſtrum videar impinguare, proſtratus ad pedes veſtros, cùm ſim puluis & cinis, loquor ad Dominum meum pro magiſtro S. preces fundens & ſupplicans, vt in negotio quod habet cum Epiſcopo ſuo, & cum Canonicis ſuis, tam beneuolè ſuſcipiatis eum, quàm beneficè ſuſtentetis cauſam quam promouit. Ita promoueatis ſi placet, vt ſi quis promotus eſt in iniuriam canonum, canonicè ſimul amoueatur, & iure. Cæterum quid de prædicto viro ſit agendum, nobis animus veſter meliùs & pleniùs prouidebit. Valete.

Domino Papæ pro Hugone Abbate Sancti Iohannis Sueſſionenſis.

EPIST. *LXXX.*

TErribilem, Pater, & compaſſione dignam, ſolemnis olim diſciplina regularium ſui vobis offert imaginem per contradictionis & inobedientiæ filios, affectam pariter & afflictam, glorioſam illam & auream regulam quam ab Apoſtolis

Auguſtinus quaſi mutuò acceperat, & vt fidelis diſpenſator tanquam pecuniam Domini ſui aliis ad vſuram dederat, furantur hodie conſortes Achor, filii Charmi, & non timentes anathema Iericho, peculiare corrogant aurum vt auram colligant popularem. Id in Canonicis ſancti Iohannis Sueſſionenſis triſti ſimul & turpi prædicat exemplo, qui contra tanti magiſtri ſui doctrinam, contra ſacri Concilii Lateranenſis decretum in priuatis ſarcinulis & ſcriniis furtiua congregantes peculia, ſic antiſtiti ſuo placere & eum placare intendunt, vt & Deo obedientes, & Abbati ſuo inueniantur rebelles. Armat eos & animat ad inobediendum tum pecunia illicitis artibus quęſita, quam copioſe effundunt, tum eorum auctoritas qui ab eis eam ſtudioſè ſuſcipiunt. Obuiet huic ignominioſæ peſti, ſeueritas veſtra, Pater, & occaſiones amputet ambiendi, vnde ſibi materiam præſumunt ambitioſi. Eo vſque morbus inualuit, vt ſceleris mereatur pœnam, niſi cæleſtem inueniat medicinam. Obiecit ſeſe tantis periculis deuotus filius veſter, huius prædictæ Abbas Eccleſiæ, vir apud nos boni teſtimonii, & opinionis ſanæ: & dum corripere intendit, quod corrigere nequit, operam perdit & impenſam. Eos maximè ſic experitur aduerſarios, quorum ope & opera deberet comprimere contumelioſos & ſuperbos. Valete.

Domino Viuiano Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali.

EPIST. LXXXI.

IOcundum mihi theatrum propoſuit Epiſtola veſtra, quæ deſidiam meam & refecit ſpectaculo, & excitauit exemplo. Debueram tantum Dominum & amicum meum tum ſollicitaſſe litteris, tum munuſculis viſitaſſe. Purgabit diligentia moram, delebit obliuionem memoria, & Domino meo nec ingratus, nec indeuotus exiſtam. Eadem fermè hora qua litteras veſtras nuncius porrexit, quaſi qui moram fecerat abiit, & receſſit, vix licuit mihi vel ſub breuitate reſcribere, vel ad ea quæ poſtulauerat à nobis veſtra paternitas reſpondere. Inuidebat anguſtia temporis, ne receſſuri feſtinantiam nuncii aliquo ſeruitioli præparatorio retardarem. In proximo (Deo

Digitized by Google

volente) per aliquem de tranſeuntibus ad nos, non vacuo ſalutatorio veſtræ ſupplicabo beneuolentiæ, veſtræ gratiæ complacebo. Beneualeat & viuat Dominus meus in annis.

Eraclio Cæſarienſi Archiepiſcopo cæleſtem Hieruſalem habitare.

EPIST. LXXXII.

IOcoſas olim confabulationes noſtras fructuoſis oro ſæpius orationibus expiari. Togatorum aduocationes, mercimonia: litigantium conflictus, cecorum pugnam, Bononienſium auditoria, fabriles diximus officinas. Inter hæc diuerſa ſequuti ſtudia ſumus, ego quod irriſeram carpentariam vulgari, vos caluariam crucifixi: beata peregrinatio veſtra, quæ & culpas expiat, & ad ſublimia vos extollit. Interim pater obſecro mementote Stephani veſtri, qui ſic memoriam veſtram retinet: vt quaſi iugi ſpectaculo veſtram præſentiam amplectatur. Pro pręſentium latore preces vobis offero, qui & ſanguine mihi coniunctus, & in multo ſeruitio non extitit indeuotus. Valete.

P. Liddenſi Epiſcopo, temporalem ſalutem & æternam.

EPIST. LXXXIII.

COnfidentiùs vobis, Pater, pro præſentium latore ſcriberem, ſi de vobis aliquid meruiſſem. Aſt hoc ſolum ſupereſt abſenti ſolatium, quia ſi repulſam patiatur, incauſtum non rubet: ſi non exaudiatur, Epiſtola verecundiam non incurrit. Importunus, ſiue cum muliere interpellante iudicem, ſiue cum amico tres panes poſtulante, modicum quid forſitan impetrabo. Pręſentium lator ſanguine ſimul & ſeruitio mihi iunctus ſepulchrum Domini glorioſum viſitaturus abſceſſit, rogo vt ſi neceſſe fuerit beneuolè ſimul ac beneficè veſtrum ei conſilium & auxilium impendatis.

Ioanni Aurelianenſi Domini Papæ Scriptori.

EPIST. LXXXIIII.

NAtis ſub Aurelianenſi aere, & Ligeris aqua perfuſis, æſtiuo tempore Romæ morari nihil aliud eſt quàm mori, ſatiùs eſt aurea paupertate frui cum ſalute, quàm periculoſam corrogare pecuniam, quæ & ſollicitudine pulſet animum, & corpus agitet cum labore. Inde eſt quod ad reditum te hortarer, ſi tua te contentum fortunâ crederem, ſi ad maiora quàm habeas ſucceſſus priſtinos tibi præſumerem non blandiri. Interim dilectionem tuam rogo, vt petitiones noſtras ad effectum perduci facias ſi potueris, & maximè ſuper confirmatione excommunicationis communiæ Meldenſis, quoniam Epiſcopum eorum excommunicationis ſententiæ à bonæ memoriæ Ioanne Carnotenſi Epiſcopo in præfatam communiã latæ, negligentem experti ſumus, & mandati Apoſtolici contemptorem. Quærere ſi potes Domini Papæ litteras ad ipſum, vt ſicut prædictus Carnotenſis Epiſcopus excommunicauit auctores communiæ, ita & ipſe in Eccleſia ſua excommunicatos denunciet & faciat ab omnibus deuitari. Pro latore præſentium familiari meo & amico noſtro, tibi ſupplico, vt in negotiis ſuis quantum potueris, eum iuues. Valete.

Alexandro ſummo Pontifici pro Eccleſia ſanctæ Mariæ Bleſenſis.

EPIST. LXXXV.

CHaritati debitum reddit penſum, qui cum ſcandalizatis vritur, cum infirmantibus infirmatur. Cauſa, Pater, mouet, & monet exiguitatem noſtram, vt fratribus noſtris Canonicis ſanctæ Mariæ Bleſenſis, in aduerſitatibus ſuis compaſſionis exponamus affectum, miſerationis expendamus ſinum, opis & operæ brachium extendamus. Et quoniam in hac parte minus ſufficientes ſumus, ad veſtram recurrimus plenitudinem, vt filios nuper orbatos patre, ab vberibus conſolationis veſtræ beneuolè ſimul ac beneficè ſatietis. Bonum ſui

teſtimonium,

teſtimonium,his qui eos nouerunt,ſecundum illud reddit collegium, vt & amicus inde gaudeat, & inuidus confundatur. Oritur iuxta eos,& vtinam non contra, quædam plantatio ſingularium ſeu ſecularium Canonicorum, quos vtrum Pater cæleſtis plantauerit,nec dum ſcimus. Placeat oculis beneuolentiæ veſtræ Pater,vt iura regularium non minuant ſeculares, vt filiorum panes non comedant alieni.

Ioanni Pictauienſi Epiſcopo ſpiritum conſilij & fortitudinis.

EPIST. LXXXVI.

IN afflictione veſtra,Pater,cœlum &terra pariter commoueri debent,clamantes in auribus Domini Sabaoth, *Redde vltionem hoſtibus tuis,& his qui te oderunt retribue.* Sed & nos minima portio Eccleſię Dei,compaſſionis vobiſcum calicem bibimus &mœroris:in viridi ligno hæc fieri gementes,& timentes in arido deteriora compleri:Neſcio Pater,an completi ſint illi mille anni quibus ſoluendus erat Sathanas:eius ſatellites ita ſolutos videmus, vt ligare incipiant ſeruos Dei. At non deficiet fides Petri,cuius in Eccleſia ſedetis,cuius ſollicitudinem paſcendi gregem Domini & officio ſimul & beneficio tenuiſtis. Abſit vt qui confirmare fratres debuit, quaſi ad ancillę vocem iterum negaturus,ad minas tyranni iuuenis infirmetur:Abſit vt in aduerſis amittat conſtantiam, qui in proſperis tenuit ęquitatem. Conſueuit his attritionibus Eccleſia creſcere, & quantò magis miniſtri mortis in filios vitæ deſæuiunt, eò amplius mater Sion filiam Babilonis miſeram ſubiicere didicit, & fugare. Creſcat in dies obſecro fortuna veſtra, & ab vberibus conſolationis diuinæ non ſolum lacte quo paruuli egent, ſed & ſolido cibo,pane, qui cor hominis confirmat, longanimitatis & perſeuerantię quotidianum ſumatis augmentum.

Decano Rotomagenſi ex perſona Tuſculani Epiſcopi.

Epist. LXXXVII.

Relatum eſt nobis quod quidam Mancrius apud Vilercel. cum ſacris virginibus degens, turpi & inhoneſta conuerſatione ſua gregem domini corrumpere & maculare intendit. Et quoniam vitam eius Deo & hominibus credimus diſplicere, Abbatiſſæ de ſancto Cirico dedimus in mandatis, vt prædictum prodigium à prænominata domo & aliis domibus ſuis amoueat, nec ad aliquam ſuarum domorum de cætero regreſſum habere permittat; ne ſimplices oues fœtidꝰ hircus inficiat, & iniquitatis filius ſanctuarium Dei ſacrilega conuerſatione prophanet. Inde eſt quod ſicut dilectiſſimo filio & amico noſtro, tibi mandamus atque pręcipimus, vt authoritate noſtra per Dominum Archiepiſcopum, & per ſolicitudinem tuam abhominabilis ille perſecutor virginitatis & hoſtis, à prædicto collegio ſponſarum Chriſti ſeparetur, & ſi opus fuerit per excommunicationem recedere compellatur.

G. Senonenſi Archiepiſcopo pro Sanctimonialibus de ſancto Cirico.

Epist. LXXXVIII.

Veſtra, Pater, intereſt, ea quæ ad honorem Dei & religionis augmentum ſpectant deffendere, & authoritate veſtra turpitudinis & ignominiæ ſcandala de domo Domini pro viribus amouere. Inde eſt quod Sanctitati veſtræ pro virginibus Chriſti apud Sanctum Ciricum Deo ſeruientibus incluſis, preces, quas poſſum, ſecundum Charitatem quę eſt in Chriſto, fundo, vt honeſtatis & pudicitiæ ipſarum hoſtem Mancrium nō admittatis, nec in aliquo credatis ei qui per Dominum Tuſculanum Epiſcopum Apoſtolicæ ſedis Legatū, propter enormes & intolerabiles ſuæ turpitudinis exceſſus, à conſortio ſanctimonialiū remotus eſt, & eiectus. Credat nobis ſanctitas veſtra, credat Abbati ſancti Victoris, credat fratri B. de Vicena, & aliis vicinis religioſis viris, qui nec diſcretionem veſtram circumue-

nire, nec vobis falſitatem aſſerere volumus, aut debemus. Credite teſtimonio noſtro, qui ex vicinitate loci, de inhoneſta cóuerſatione illius ſacerdotis Baal eſſe poſſimus certiores. Omittat ſi placet religioſa diſcretio veſtra quæſtionem de illo recipiendo à virginibus Chriſti, qui ſi receptus fuerit, immaculatũ gregẽ Domini tãquam hircus fœtidus mortaliter inquinabit. Quod ſi omnino ſuperſedere nolueritis, & ex mandato veſtro neceſſe fuerit Abbatiſſam & ſorores eius incluſas cauſam cum prædicto monſtro Veneris intrare, placeat obſecro vobis hanc cognitionem committere Domino Pariſienſi Epiſcopo, qui per vicinos clericos, & laicos plenius poterit, rei & inueſtigare & quærere veritatem.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Petro Tuſculano Epiſcopo. EPIST. LXXXIX.

Riſum mouet intuentibus, ſi acceſſerit ouis ad capram, vt ex ea ſibi lanam aſſumat. Ita, Pater, accidit. Placuit vobis aliquid à me petere quo plenius abundatis: feci quod potui, ne ſi nihil feciſſem indeuotus exiſterẽ, & ingratus. Miſi vobis Epiſtolam nouitiis Pontin. nuper ſcriptam. Quæſierat a vobis frater R. de Galardum me pręſente, quid nouiciis illis faciendum erat, qui timore prioris voti tentabantur ad reditum. Mihi tunc iniunxiſtis ſarcinam reſpondendi. Memores beneficiorum veſtrorum quotidianas pro vobis Deo precum hoſtias immolamus. Angelus Domini bonus comitetur iter veſtrum.

Raimundo Priori ſanctæ Genouefæ Pariſienſis. EPIST. XC.

Leuiorem & minus formidabilem facit ſuſceptum laborem timor periculi grauioris, & tamen vnde timere debeã cùm & peregrinatio ſit longa, & periculis fluminum, periculis latronũ, periculis ex Coterellis, Baſculis, Arragonibus, via ſuſpecta magis ſit lethalis, quàm læta? Sequar Albanũ Epiſcopũ, per mõtes & valles, per vaſtas ſolitudines, per prædonum rabiem, & mortis imaginẽ, per incendia villarũ, & ruinas domorũ, vbi nihil tutũ, nihil quietũ, nihil quod non minetur ſaluti & non inſidietur vitę. Inter hæc ſupplicare ſupplico cum dilectis fratribus noſtris Deo & beatæ Virgini, vt ſi Eccleſię ſuę vtilis futurus ſum, incolumem me reducat. Vltra Toloſam prope Hiſpanos

Digitized by Google

hominem illum iuueniam ſicut dicunt. Si quid inter vos circa exteriora negotia natum fuerit quæſtionis ad B. olim propoſitum referte, cui Dominus Robertus ex parte Domini regis iniunxit, vt quod in negotiis veſtris poſtulaueritis, ope & opera eius fiat vobis. Quare ad Dominum Legatum vado neſcitis, alia cauſa eſt quàm ea quam mandaueram vobis, de illa tamen omnino ſilete, ne aliquis in contrarium interpretetur.

Baiocenſi Epiſcopo, & Decano pro negotio Turonenſi.

EPIST. XCI.

RIſum mouet intuentibus ſi acceſſerit ouis ad capram vt inde ſibi lanam aſſumat. Sub hoc vulgari prouerbio conſuluiſtis hominem peritia modicum, & authoritate non magnum. Sed quoniam vt Hylam Herculi non æquis paſſibus incedentem, ſocium me vobis in negotio Turonenſi & Dolenſi Dominus Papa coniunxit, dicam quæ ſentio, & his conſentiam quæ dicetis, ne forte alterutra partium de nobis iuſte conqueri poſſit. Loco & tempore condicto debemus, vt æſtimo conuenire, & vtrum in negotio procedendum ſit vel cedendum, communi ſimul conſilio conferre. Valete.

Ioanni Pictauienſi Epiſcopo. EPIST. XCII.

IVcundum mihi Theatrum proponit recordatio veſtra, cuius & reficiar ſpectaculo, & afficiar blandimento. Concertãt in idem caput diuerſarum prouinciarum pontificales infulę, & dũ Pictauienſi cathedrę ſacerdotẽ ſuum Narbonenſis conatur eripere, religioſo ſaltu perambula Narbonenſem electũ prima ſedes Galliarum ſibi vendicat, Lugdunenſis. Admirabilis & amabilis Eccleſiarum ludus iſte, vbi ſuperior inferiorem ſpoliat, & æmulatione ſancta voluntate pares apparent, quę ſunt impares dignitate. Abſit pater à manſuetudine veſtra, vt ad Gothorum barbariem, ad leuitatem Vvaſconum, ad crudeles & efferos mores Septimanię declinetis, vbi ſupra fidem infidelitas ſupra famã fames, dolus & dolor pluſquam valeat æſtimari. Vidi nuper in tranſitu cũ Dominus Rex Tholoſam me mitteret,

Digitized by Google

frequentem & feruentem in illa terra terribilem mortis imaginem, ſemirutos Eccleſiarum muros, ambuſta ſacrorum ędificiorum loca, fundamenta effoſſa, & vbi fuerant habitacula hominum, inculta domicilia veſtiarum. Contremui fateor & expaui, cum ad ea loca vos inuitari audirem, in quibus & ſi contingeret vos præeſſe, facile eſſet non prodeſſe. Audito tamen quod Rodanuſia Sidonii vos vocaret, gauiſus ſum gaudio magno, , & Primatem noſtrum in gloria videre deſidero, quem prius affectione patrem, liberalitate beneuolum, ſimul & beneficium ſum expertus. Nepoti veſtro Archidiacono bonæ indolis adoleſcenti ſicut mihi mandauiſtis, paratus ſum & conſilio & auxilio prouidere.

Godefrido Abbati Sancti Satyri. EPIST XCIII.

Acceptum debet eſſe teſtimonium quod profertur de cõſcientia bona, & fide non ficta. Is theſaurus de quo noua profert & vetera, quiſquis ſcriba doctus eſſe voluerit in regno cælorum. Ex eo bonę vobis opinionis iuuenem filium veſtrũ Th. commendamus, qui & ſi ad tempus à patre receſſerit, non tamen aut pauit porcos, aut ventrem eorum ſiliquis ſub aliquo ciuium ſatiauit. Egreſſus à Hieruſalem non deſcendit in Hierico, ſed in Silo figens tabernaculum ſuum, aut operi manuum operam dedit, aut honeſtis ſtudiis occupauit animum, quibus decet adoptionis filios edoceri. Demoratus apud nos non minus honorificè quàm honeſtè conſcientiam ſeruauit, & famam: in altero, ſibi prouidus: in altero proximo non moleſtus. Deuotas vobis & fratribus veſtris pro eo preces fundimus, vt ſicut patrem decet & filio expedit, beneuolè ſimul ac beneficè ſuſcipiatis reuertentem, & ei non tam patris verba, quàm matris vbera porrigatis.

Priori Sancti Euurcii Aurelia idem operum & verborum.

EPIST. XCIIII.

ODioſum mihi eſt odiſſe quos amaueram. Huius culpæ ſimulachrum ne vel ad horam adorem, rogo filium Dei,

qui filios hominum, vt ſe inuicem diligant, verbo docuit & exemplo. Sed ecce cogor indicere inuitus bellum viſceribus meis, & quaſi oculorũ meorũ orbib⁹ iniicere digitos effoſſores. Si enim pulſatus tacuero, ſi non ingemuero læſus, ſi maximas iniurias minimo queſtu compenſem, patientiam exhibui, ſed non pacem. Æquo animo accipite, ſi poſtulo quod eſt æquum, obſecro per Eccleſiæ veſtræ, communis matris noſtræ quæ nos lactauerunt vbera, per glorioſam confeſſoris Euurcii memoriam, per fidem quam verbis & operibus veſtris ineſſe decet, vt confeſſionem veſtram in Capitulo veſtro mihi à vobis factam, verbo ſcripto, & excommunicationis vinculo ſubnixam, & conſeruetis fideliter, & fœliciter conſummetis. Quid in promiſſione veſtra tam ſolemniter & terribiliter mihi facta debeatis agere, ſic conſulite conſcientiam veſtram & famam, vt conſcientiæ conſulatis & famę. Mallem interim ſecretius inter nos agi verbum, & quod mihi debetur ſine ſcandalo recipere, quàm in publico coram tribunalibus Legatorum & Præſulum experiri. Et ne forte dicat aliquis, me vel nondum repetiiſſe, vel vos debitum non negaſſe, per pręſentium latorem mittite mihi portionem prouentuum terræ de Godreuilla, quæ ex promiſſione veſtra me contingit, aut per eundem nuncium quid inde facturi eſtis, certo ſignificate reſponſo. Mitto vobis reſcriptum conſtitutionis veſtræ conceſſione, conſcriptione, conſignatione, excommunicatione, per vos in Capitulo veſtro confirmatæ, vt ſi fidem ſuam aliquis noſtrum (quod abſit) ſeruare noluerit, charta muta arguat eum, & ſtatuat contra faciem ſuam. Vale.

Abbati Caroli-loci pro Tribus ad Tempus impetrandis.

EPIST. XCV.

RIſum mouet intuentibus, ſi ac. o. ad ea. vt ab ea ſibi la. aſſumat. Capella id poſtulante, lanigeri gregis erit gloria, ſi exaudierit mendicantem. Sub hac forma, verbum humile, rogo porrigens vobis, vt de fecundis ouium veſtrarum caulis tres aut quatuor arietes nobis commodari poſtulo, vel donari. Imminet tempus aſcendendi, & balantes ouium

vooes rude matrimonium in proximo ſibi coaptare feſtinant. Abſens ſcribere malui, quod præſens timui poſtulare. Scio enim quia ſi repulſam patiatur incauſtum, non rubet, ſi non exaudiatur Epiſtola, verecundiam non incurrit. Si de retributione cogitetis nos & noſtra vobis offerimus, & cum in ſimili caſu reſpondere ſufficientes non ſimus, in aliis per Dei gratiã poterimus compenſare. Cumulabitur beneficium, ſi & dator hilaris, & lana mollis, & fortes fuerint aſcenſores.

Londenſi Archiepiſcopo pro Petro S. *Genouefæ Canonico.*

EPIST. XCVI.

PLacet pariter holocauſtum, & placat, quod offertur de conſcientia bona & fide non ficta. Id in qualibet ętate, conditione, & ſexu Deus non reſpuit, qui in iuuenibus matutinum ſacrificium approbat, & in ſenibus veſpertinum. Circa hunc offerendi ritum ſollicitus, & ſedulus bonæ indolis adoleſcens, Petrus veſter, & amodò noſter, ſuper Montem viginis Genouefæ vinculis obedientiæ colligatus, quid de ſe placabili hoſtia Dominus facturus ſit patienter expectat: Artius & vt credimus, altius propoſitum aggreſſus fuerat. Sed ne labor inſolitus, & rigor auſterus teneram ætatem reuerberaret, & deiiceret, ſatius eſt ei ſaluari in Segor, quàm periclitari in Excelſo. Sine ſui ac ſuorum ignominia, licitè ſimul & liberè diuertet ab oneribus dorſum ſuum, & ne manus eius circa hortos & agros in cophino deſeruirent, lectioni ſępius vacaturus, factus eſt nobiſcum Clericus, vt clericis conformetur. Gaudeat ſuper eo ſancta paternitas veſtra, & parentes eius in Domino conſolentur, quoniam in Eccleſia Dei ex tali flore fructus vberes expectamus. Ego autem & fratres noſtri, quicquid inſtructionis, dilectionis, & doctrinæ poterimus, parati ſumus ei impendere, materna ſæpiùs vbera, quàm paterna verbera porrecturi.

Londenſi Archiepiſcopo pro Petro Canonico S. Geneueſæ.

EPIST. XCVII.

Hilarem ſui prębet opinionem adoleſcens, cuius inter ætatis initia, virtutis indicia coaleſcunt. Reſpiciunt hęc P. noſtrum pariter ac veſtrum, qui vobiſcum regularis profeſſus obedienter ſuſcepit & doctrinam in ſtudiis, & in moribus diſciplinam. Et quoniam in eo ſpiritus quidem promptus, caro autem infirma, ſecundum mandatum veſtrum vobis commendamus eum & committimus, ſatius æſtimantes & gratius eum apud vos morari, qnam apud nos mori. Infeſtas quartanæ moleſtias crebro ſentit, & illius infeſtationis reliquiæ diem noſtrum agunt ſibi. Soli natalis & naturalis aëris beneficio poſſe iuuari credimus teneros ætatis annos, & humores maternis vberibus infuſos paterno ſimul & materno ſolatio confoueri. Vnum eſt quod ei ſicut filio cariſſimo conſulimus, mandamus, & præcipimus, vt quandiu in terra illa moram fecerit vagari non incipiat poſt greges ſodalium ſuorum ſecularium; Sed aut in clauſtro regularibus diſciplinis intendat, cum fatribus ſuis ſub venerabili fratre noſtro Vv. Domino ſeruientibus, aut quotiens & quando volueritis vobiſcum in curia veſtra religioſè ſicut decet & expedit conuerſetur. Quod autem de ipſo nobis per litteras veſtras intimaſtis, vel in monte vel in* Pariſienſium ſecularium ſcholas, & venditores velorum mittendo, ſalua gratia veſtra non admittimus, quoniam inſtitutioni noſtræ repugnat & conſuetudini, ſicut per ipſum præſentibus fratribus nouum proponetur ſpectaculum quod futuris perniciosum trahatur in exemplum. Habet in clauſtris ſapientia regulas ſuas, erigens ſibi ſcholas, inde veritatis, hinc virtutis. Quod ſi forte conſilium veſtrum in hoc declinauerit, vt de regulari ſecularem facere contendatis, aliam quàm Pariſius ciuitatem, in qua ſtuduerat, eligite, ne in oculis veſtris pro matutino & veſpertino ſacrificio quod nobiſcum offerre debuerat, Domino verborum ſtrepitus & diſputationum anfractus offerat, & vnde ſperauimus fructum, vertatur nobis in opprobrium & contemptum.

Cuid

Cuidam Archiepiſcopo. Epist. XCVIII.

PRo latore præſentium Preſbitero mihi ignoto notis meis noto Dominum meum rogo, vt qui pro ipſo me rogauerunt pro ipſo me gaudeant rogaſſe. Conqueritur de Epiſcopo ſuo, qui iniuſtè vt aſſerit, Eccleſiam ſuam abſque ordine iudiciario auffert, & vt inuitus extra Eccleſiam panem alienum mendicare compellatur, qui panes propoſitionis deberet in Eccleſia manducare. Aperiatur ſuper eum obſecro veſtræ pietatis oculus, mitis ſinus expandatur, vt qui Epiſcopum ſuum, quem non ſolum mercenarium expertus eſt, ſed & lupum, metropolitanum ſuum Patrem ſentiat & patronum.

Lucio Summo Pontifici pro Cancellario Domini Regis Francorum.

Epist. XCIX.

COmmunis omnium mater Eccleſia Romana poteſtatis & gratię plenitudinem habens à Domino, ſic extenditur ad ſingulos, vt ſuſcipiat vniuerſos. Vaſa diſcretionis in pondere, & numero, & menſura, gerens, pro ſingulorum meritis, aliis vinum infundit & oleum, aliis alternatim ab altero ſeparatum: frequentius tamen & libentius in affectum filiorum totam ſe effundens, maternæ pietatis vbera, quàm paternæ verbera ſeueritatis deſidibus ſæpè, deſiderantibus ſemper, & exprimit & exponit. In huius ſpei reliquiis & odore currentes, ad ſacri Apoſtolatus veſtri genua procidimus, magnæ iudolis iuuenē, maioris vt credimus virtutis virum mox futurum, Domini regis Francorum Cancellarium veſtræ gratiæ commendantes. In loco & gradu poſitus in quo nonnulli magis obeſſe ſoliti ſunt quàm prodeſſe, ſic in negotiis Eccleſiarum ſollicitus exiſtit ac ſtrenuus, vt eis & in palatio conſulat, & eas extra palatium conſoletur. Et quoniam in regno Francorum aliquę Eccleſiæ quadam ſcrupuloſa nobilitate glorioſam vt eſtimant ſibi conſuetudinem aſſumpſerunt, ne aliqui niſi ex licito complexu geniti promoueantur, in eis meritorum & virtutis excellentiam origini poſtponentes

FFff

Ioanni Aurelianenſi Domini Papæ Scriptori.

Epist. LXXXIIII.

NAtis ſub Aurelianenſi aere, & Ligeris aqua perfuſis, æſtiuo tempore Romæ morari nihil aliud eſt quàm mori, ſatiùs eſt aurea paupertate frui cum ſalute, quàm periculoſam corrogare pecuniam, quæ & ſollicitudine pulſet animum, & corpus agitet cum labore. Inde eſt quod ad reditum te hortarer, ſi tua te contentum fortunâ crederem, ſi ad maiora quàm habeas ſucceſſus priſtinos tibi præſumerem non blandiri. Interim dilectionem tuam rogo, vt petitiones noſtras ad effectum perduci facias ſi potueris, & maximè ſuper confirmatione excommunicationis communiæ Meldenſis, quoniam Epiſcopum eorum excommunicationis ſententiæ à bonæ memoriæ Ioanne Carnotenſi Epiſcopo in præfatam communiã latæ, negligentem experti ſumus, & mandati Apoſtolici contemptorem. Quærere ſi potes Domini Papæ litteras ad ipſum, vt ſicut prædictus Carnotenſis Epiſcopus excommunicauit auctores communiæ, ita & ipſe in Eccleſia ſua excommunicatos denunciet & faciat ab omnibus deuitari. Pro latore præſentium familiari meo & amico noſtro, tibi ſupplico, vt in negotiis ſuis quantum potueris, eum iuues. Valete.

Alexandro ſummo Pontifici pro Eccleſia ſanctæ Mariæ Bleſenſis.

Epist. LXXXV.

CHaritati debitum reddit penſum, qui cum ſcandalizatis vritur, cum infirmantibus infirmatur. Cauſa, Pater, mouet, & monet exiguitatem noſtram, vt fratribus noſtris Canonicis ſanctæ Mariæ Bleſenſis, in aduerſitatibus ſuis compaſſionis exponamus affectum, miſerationis expendamus ſinum, opis & operæ brachium extendamus. Et quoniam in hac parte minus ſufficientes ſumus, ad veſtram recurrimus plenitudinem, vt filios nuper orbatos patre, ab vberibus conſolationis veſtræ beneuolè ſimul ac beneficè ſatietis. Bonum ſui

teſtimonium,

teſtimonium, his qui eos nouerunt, ſecundum illud reddit collegium, vt & amicus inde gaudeat, & inuidus confundatur. Oritur iuxta eos, & vtinam non contra, quædam plantatio ſingularium ſeu ſecularium Canonicorum, quos vtrum Pater cæleſtis plantauerit, nec dum ſcimus. Placeat oculis beneuolentiæ veſtræ Pater, vt iura regularium non minuant ſeculares, vt filiorum panes non comedant alieni.

Ioanni Pictauienſi Epiſcopo ſpiritum conſilij & fortitudinis.

EPIST. LXXXVI.

IN afflictione veſtra, Pater, cœlum & terra pariter commoueri debent, clamantes in auribus Domini Sabaoth, *Redde vltionem hoſtibus tuis, & his qui te oderunt retribue.* Sed & nos minima portio Eccleſię Dei, compaſſionis vobiſcum calicem bibimus & mœroris: in viridi ligno hæc fieri gementes, & timentes in arido deteriora compleri: Neſcio Pater, an completi ſint illi mille anni quibus ſoluendus erat Sathanas: eius ſatellites ita ſolutos videmus, vt ligare incipiant ſeruos Dei. At non deficiet fides Petri, cuius in Eccleſia ſedetis, cuius ſollicitudinem paſcendi gregem Domini & officio ſimul & beneficio tenuiſtis. Abſit vt qui confirmare fratres debuit, quaſi ad ancillę vocem iterum negaturus, ad minas tyranni iuuenis infirmetur: Abſit vt in aduerſis amittat conſtantiam, qui in proſperis tenuit ęquitatem. Conſueuit his attritionibus Eccleſia creſcere, & quantò magis miniſtri mortis in filios vitæ deſæuiunt, eò amplius mater Sion filiam Babilonis miſeram ſubiicere didicit, & fugare. Creſcat in dies obſecro fortuna veſtra, & ab vberibus conſolationis diuinæ non ſolum lacte quo paruuli egent, ſed & ſolido cibo, pane, qui cor hominis confirmat, longanimitatis & perſeuerantię quotidianum ſumatis augmentum.

Digitized by Google

Decano Rotomagenſi ex perſona Tuſculani Epiſcopi.

Epist. LXXXVII.

Relatum eſt nobis quod quidam Mancrius apud Vilercel. cum ſacris virginibus degens, turpi & inhoneſta conuerſatione ſua gregem domini corrumpere & maculare intendit. Et quoniam vitam eius Deo & hominibus credimus diſplicere, Abbatiſſæ de ſancto Cirico dedimus in mandatis, vt prædictum prodigium à prænominata domo & aliis domibus ſuis amoueat, nec ad aliquam ſuarum domorum de cætero regreſſum habere permittat; ne ſimplices oues fœtidus hircus inficiat, & iniquitatis filius ſanctuarium Dei ſacrilega conuerſatione prophanet. Inde eſt quod ſicut dilectiſſimo filio & amico noſtro, tibi mandamus atque pręcipimus, vt authoritate noſtra per Dominum Archiepiſcopum, & per ſolicitudinem tuam abhominabilis ille perſecutor virginitatis & hoſtis, à prædicto collegio ſponſarum Chriſti ſeparetur, & ſi opus fuerit per excommunicationem recedere compellatur.

G. Senonenſi Archiepiſcopo pro Sanctimonialibus de ſancto Cirico.

Epist. LXXXVIII.

Veſtra, Pater, intereſt, ea quæ ad honorem Dei & religionis augmentum ſpectant deffendere, & authoritate veſtra turpitudinis & ignominiæ ſcandala de domo Domini pro viribus amouere. Inde eſt quod Sanctitati veſtræ pro virginibus Chriſti apud Sanctum Ciricum Deo ſeruientibus incluſis, preces, quas poſſum, ſecundum Charitatem quę eſt in Chriſto, fundo, vt honeſtatis & pudicitiæ ipſarum hoſtem Mancrium nõ admittatis, nec in aliquo credatis ei qui per Dominum Tuſculanum Epiſcopum Apoſtolicæ ſedis Legatũ, propter enormes & intolerabiles ſuæ turpitudinis exceſſus, à conſortio ſanctimonialiũ remotus eſt, & eiectus. Credat nobis ſanctitas veſtra, credat Abbati ſancti Victoris, credat fratri B. de Vicena, & aliis vicinis religioſis viris, qui nec diſcretionem veſtram circumue-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

nire,nec vobis falſitatem aſſerere volumus,aut debemus.Credite teſtimonio noſtro,qui ex viciņitate loci,de inhoneſta cōuerſatione illius ſacerdotis Baal eſſe poſſimus certiores. Omittat ſi placet religioſa diſcretio veſtra quæſtionem de illo recipiendo à virginibus Chriſti,qui ſi receptus fuerit, immaculatū gregē Domini tāquam hircus fœtidus mortaliter inquinabit. Quod ſi omnino ſuperſedere nolueritis, & ex mandato veſtro neceſſe fuerit Abbatiſſam & ſorores eius incluſas cauſam cum prædicto monſtro Veneris intrare,placeat obſecro vobis hanc cognitionem committere Domino Pariſienſi Epiſcopo,qui per vicinos clericos,& laicos plenius poterit, rei & inueſtigare & quærere veritatem.

Petro Tuſculano Epiſcopo. EPIST. LXXXIX.

Riſum mouet intuentibus,ſi acceſſerit ouis ad capram, vt ex ea ſibi lanam aſſumat. Ita,Pater,accidit. Placuit vobis aliquid à me petere quo plenius abundatis:feci quod potui, ne ſi nihil feciſſem indeuotus exiſterē,& ingratus. Miſi vobis Epiſtolam nouitiis Pontin. nuper ſcriptam. Quæſierat a vobis frater R.de Galardum me pręſente,quid nouiciis illis faciendum erat,qui timore prioris voti tentabantur ad reditum.Mihi tunc iniunxiſtis ſarcinam reſpondendi. Memores beneficiorum veſtrorum quotidianas pro vobis Deo precum hoſtias immolamus. Angelus Domini bonus comitetur iter veſtrum.

Raimundo Priori ſanctæ Genouefæ Pariſienſis. EPIST. XC.

Leuiorem & minus formidabilem facit ſuſceptum laborem timor periculi grauioris,& tamen vnde timere debeā cùm & peregrinatio ſit longa,& periculis fluminum,periculis latronū,periculis ex Coterellis,Baſculis,Arragonibus, via ſuſpecta magis ſit lethalis,quàm læta? Sequar Albanū Epiſcopū,per mōtes & valles,per vaſtas ſolitudines, per prædonum rabiem, & mortis imaginē,per incendia villarū,& ruinas domorū,vbi nihil tutū,nihil quietū,nihil quod non minetur ſaluti & non inſidietur vitę.Inter hæc ſupplicare ſupplico cum dilectis fratribus noſtris Deo & beatæ Virgini, vt ſi Eccleſię ſuę vtilis futurus ſum,incolumem me reducat. Vltra Toloſam prope Hiſpanos

Digitized by Google

hominem illum iuueniam ſicut dicunt. Si quid inter vos circa exteriora negotia natum fuerit quæſtionis ad B. olim propoſitum referte, cui Dominus Robertus ex parte Domini regis iniunxit, vt quod in negotiis veſtris poſtulaueritis, ope & opera eius fiat vobis. Quare ad Dominum Legatum vado neſcitis, alia cauſa eſt quàm ea quam mandaueram vobis, de illa tamen omnino ſilete, ne aliquis in contrarium interpretetur.

Baiocenſi Epiſcopo, & Decano pro negotio Turonenſi.

Epist. XCI.

RIſum mouet intuentibus ſi acceſſerit ouis ad capram vt inde ſibi lanam aſſumat. Sub hoc vulgari prouerbio conſuluiſtis hominem peritia modicum, & authoritate non magnum. Sed quoniam vt Hylam Herculi non æquis paſſibus incedentem, ſocium me vobis in negotio Turonenſi & Dolenſi Dominus Papa coniunxit, dicam quæ ſentio, & his conſentiam quæ dicetis, ne forte alterutra partium de nobis iuſte conqueri poſſit. Loco & tempore condicto debemus, vt æſtimo conuenire, & vtrum in negotio procedendum ſit vel cedendum, communi ſimul conſilio conferre. Valete.

Ioanni Pictauienſi Epiſcopo. Epist. XCII.

IVcundum mihi Theatrum proponit recordatio veſtra, cuius & reficiar ſpectaculo, & afficiar blandimento. Concertāt in idem caput diuerſarum prouinciarum pontificales infulę, & dū Pictauienſi cathedrę ſacerdotē ſuum Narbonenſis conatur eripere, religioſo ſaltu perambula Narbonenſem electū prima ſedes Galliarum ſibi vendicat, Lugdunenſis. Admirabilis & amabilis Eccleſiarum ludus iſte, vbi ſuperior inferiorem ſpoliat, & æmulatione ſancta voluntate pares apparent, quę ſunt impares dignitate. Abſit pater à manſuetudine veſtra, vt ad Gothorum barbariem, ad leuitatem Vvaſconum, ad crudeles & efferos mores Septimanię declinetis, vbi ſupra fidem infidelitas ſupra famā fames, dolus & dolor pluſquam valeat æſtimari. Vidi nuper in tranſitu cū Dominus Rex Tholoſam me mitteret,

Digitized by Google

frequentem & feruentem in illa terra terribilem mortis imaginem, ſemirutos Eccleſiarum muros, ambuſta ſacrorum ędificiorum loca, fundamenta effoſſa, & vbi fuerant habitacula hominum, inculta domicilia veſtiarum. Contremui fateor & expaui, cum ad ea loca vos inuitari audirem, in quibus & ſi contingeret vos præeſſe, facile eſſet non prodeſſe. Audito tamen quod Rodanuſia Sidonii vos vocaret, gauiſus ſum gaudio magno,, & Primatem noſtrum in gloria videre deſidero, quem prius affectione patrem, liberalitate beneuolum, ſimul & beneficium ſum expertus. Nepoti veſtro Archidiacono bonæ indolis adoleſcenti ſicut mihi mandauiſtis, paratus ſum & conſilio & auxilio prouidere.

Godefrido Abbati Sancti Satyri. EPIST XCIII.

Acceptum debet eſſe teſtimonium quod profertur de cõſcientia bona, & fide non ficta. Is theſaurus de quo noua profert & vetera, quiſquis ſcriba doctus eſſe voluerit in regno cælorum. Ex eo bonę vobis opinionis iuuenem filium veſtrũ Th. commendamus, qui & ſi ad tempus à patre receſſerit, non tamen aut pauit porcos, aut ventrem eorum ſiliquis ſub aliquo ciuium ſatiauit. Egreſſus à Hieruſalem non deſcendit in Hierico, ſed in Silo figens tabernaculum ſuum, aut operi manuum operam dedit, aut honeſtis ſtudiis occupauit animum, quibus decet adoptionis filios edoceri. Demoratus apud nos non minus honorificè quàm honeſtè conſcientiam ſeruauit, & famam: in altero, ſibi prouidus: in altero proximo non moleſtus. Deuotas vobis & fratribus veſtris pro eo preces fundimus, vt ſicut patrem decet & filio expedit, beneuolè ſimul ac beneficè ſuſcipiatis reuertentem, & ei non tam patris verba, quàm matris vbera porrigatis.

Priori Sancti Euurcii Aureliæ idem operum & verborum.

EPIST. XCIIII.

ODioſum mihi eſt odiſſe quos amaueram. Huius culpæ ſimulachrum ne vel ad horam adorem, rogo filium Dei,

qui filios hominum, vt ſe inuicem diligant, verbo docuit & exemplo. Sed ecce cogor indicere inuitus bellum viſceribus meis, & quaſi oculorũ meorũ orbib⁹ iniicere digitos effoſſores. Si enim pulſatus tacuero, ſi non ingemuero læſus, ſi maximas iniurias minimo queſtu compenſem, patientiam exhibui, ſed non pacem. Æquo animo accipite, ſi poſtulo quod eſt æquum, obſecro per Eccleſiæ veſtræ, communis matris noſtræ quæ nos lactauerunt vbera, per glorioſam confeſſoris Euurcii memoriam, per fidem quam verbis & operibus veſtris ineſſe decet, vt confeſſionem veſtram in Capitulo veſtro mihi à vobis factam, verbo ſcripto, & excommunicationis vinculo ſubnixam, & conſeruetis fideliter, & fœliciter conſummetis. Quid in promiſſione veſtra tam ſolemniter & terribiliter mihi facta debeatis agere, ſic conſulite conſcientiam veſtram & famam, vt conſcientiæ conſulatis & famę. Mallem interim ſecretius inter nos agi verbum, & quod mihi debetur ſine ſcandalo recipere, quàm in publico coram tribunalibus Legatorum & Præſulum experiri. Et ne forte dicat aliquis, me vel nondum repetiiſſe, vel vos debitum non negaſſe, per pręſentium latorem mittite mihi portionem prouentuum terræ de Godreuilla, quæ ex promiſſione veſtra me contingit, aut per eundem nuncium quid inde facturi eſtis, certo ſignificate reſponſo. Mitto vobis reſcriptum conſtitutionis veſtræ conceſſione, conſcriptione, conſignatione, excommunicatione, per vos in Capitulo veſtro confirmatæ, vt ſi fidem ſuam aliquis noſtrum (quod abſit) ſeruare noluerit, charta muta arguat eum, & ſtatuat contra faciem ſuam. Vale.

Abbati Caroli-loci pro Tribus ad Tempus impetrandis.

Epist. XCV.

Riſum mouet intuentibus, ſi ac. o. ad ca. vt ab ea ſibi la. aſſumat. Capella id poſtulante, lanigeri gregis erit gloria, ſi exaudierit mendicantem. Sub hac forma, verbum humile, rogo porrigens vobis, vt de fecundis ouium veſtrarum caulis tres aut quatuor arietes nobis commodari poſtulo, vel donari. Imminet tempus aſcendendi, & balantes ouium

vooes rude matrimonium in proximo ſibi coaptare feſtinant. Abſens ſcribere malui, quod præſens timui poſtulare. Scio enim quia ſi repulſam patiatur incauſtum, non rubet, ſi non exaudiatur Epiſtola, verecundiam non incurrit. Si de retributione cogitetis nos & noſtra vobis offerimus, & cum in ſimili caſu reſpondere ſufficientes non ſimus, in aliis per Dei gratiā poterimus compenſare. Cumulabitur beneficium, ſi & dator hilaris, & lana mollis, & fortes fuerint aſcenſores.

Londenſi Archiepiſcopo pro Petro S. *Genoueſæ Canonico.*

Epist. XCVI.

PLacet pariter holocauſtum, & placat, quod offertur de conſcientia bona & fide non ficta. Id in qualibet ętate, conditione, & ſexu Deus non reſpuit, qui in iuuenibus matutinum ſacrificium approbat, & in ſenibus veſpertinum. Circa hunc offerendi ritum ſollicitus, & ſedulus bonæ indolis adoleſcens, Petrus veſter, & amodò noſter, ſuper Montem viginis Genoueſæ vinculis obedientiæ colligatus, quid de ſe placabili hoſtia Dominus facturus ſit patienter expectat: Artius & vt credimus, altius propoſitum aggreſſus fuerat. Sed ne labor inſolitus, & rigor auſterus teneram ætatem reuerberaret, & deiiceret, ſatius eſt ei ſaluari in Segor, quàm periclitari in Excelſo. Sine ſui ac ſuorum ignominia, licitè ſimul & liberè diuertet ab oneribus dorſum ſuum, & ne manus eius circa hortos & agros in cophino deſeruirent, lectioni ſępius vacaturus, factus eſt nobiſcum Clericus, vt clericis conformetur. Gaudeat ſuper eo ſancta paternitas veſtra, & parentes eius in Domino conſolentur, quoniam in Eccleſia Dei ex tali flore fructus vberes expectamus. Ego autem & fratres noſtri, quicquid inſtructionis, dilectionis, & doctrinæ poterimus, parati ſumus ei impendere, materna ſæpiùs vbera, quàm paterna verbera porrecturi.

Cuidam Archiepiſcopo. EPIST. XCVIII.

PRo latore præſentium Preſbitero mihi ignoto notis meis noto Dominum meum rogo, vt qui pro ipſo me rogauerunt pro ipſo me gaudeant rogaſſe. Conqueritur de Epiſcopo ſuo, qui iniuſtè vt aſſerit, Eccleſiam ſuam abſque ordine iudiciario auffert , & vt inuitus extra Eccleſiam panem alienum mendicare compellatur, qui panes propoſitionis deberet in Eccleſia manducare. Aperiatur ſuper eum obſecro veſtræ pietatis oculus, mitis ſinus expandatur, vt qui Epiſcopum ſuum, quem non ſolum mercenarium expertus eſt, ſed & lupum, metropolitanum ſuum Patrem ſentiat & patronum.

Lucio Summo Pontifici pro Cancellario Domini Regis Francorum.

EPIST. XCIX.

COmmunis omnium mater Eccleſia Romana poteſtatis & gratię plenitudinem habens à Domino, ſic extenditur ad ſingulos, vt ſuſcipiat vniuerſos. Vaſa diſcretionis in pondere, & numero, & menſura, gerens, pro ſingulorum meritis, aliis vinum infundit & oleum , aliis alternatim ab altero ſeparatum: frequentius tamen & libentius in affectum filiorum totam ſe effundens, maternæ pietatis vbera, quàm paternæ verbera ſeueritatis deſidibus ſæpè, deſiderantibus ſemper, & exprimit & exponit. In huius ſpei reliquiis & odore currentes, ad ſacri Apoſtolatus veſtri genua procidimus, magnæ indolis iuuenē, maioris vt credimus virtutis virum mox futurum, Domini regis Francorum Cancellarium veſtræ gratiæ commendantes. In loco & gradu poſitus in quo nonnulli magis obeſſe ſoliti ſunt quàm prodeſſe, ſic in negotiis Eccleſiarum ſollicitus exiſtit ac ſtrenuus, vt eis & in palatio conſulat, & eas extra palatium conſoletur. Et quoniam in regno Francorum aliquę Eccleſiæ quadam ſcrupuloſa nobilitate glorioſam vt eſtimant ſibi conſuetudinem aſſumpſerunt, ne aliqui niſi ex licito complexu geniti promoueantur, in eis meritorum & virtutis excellentiam origini poſtponentes

FFff

prædicto Cancellario ſuperbè potius quàm supernè titulum natiuitatis obiiciunt, ne vel ad eos accedat vel inter eos aſcendat. Eorum, Pater, legibus Romana Eccleſia non ſubditur, potens ſi voluerit vel eis derogare in partem, vel eas penitus abrogare. Et cum magni pro eo viri, vt credimus, preces vobis offerant, rogo & ego minima portio gregis veſtri, vt quod humana conſtitutio contendit auferre, diuina veſtra conſolatio conferre ſic intendat, ne magis poſſit in eo ſeueritas quàm vberitas, minus gratia quàm natura. Soluatur in eo, ſi placet, Apoſtolica manu vinculum quod excluſa virtute natiuitatem includit, vt in paucis Eccleſiis quæ obſeruant priuilegium mereatur accipere, per quem in palatio Regis multæ Eccleſiæ priuilegia conſequuntur.

Lucio ſummo Pontifici pro H. Clementis in Decanum Pariſienſem electo.

EPIST. C.

VEſtram, Pater, precibus attentare celſitudinem mouet me pariter & monet tam pietas veſtra quàm caritas aliena. Eccleſiam Pariſienſem nobile membrum Regni Francorum in Decanum nondum conueniſſe non conuenit, cum de eligendo eo ſępè iam conuenerint in vnum potius locum quàm in votum coram Domino Carnotenſi & Abbate Caſtri Nantonis. De mandato veſtro diſſidentium ſinguli partium dederunt nomina ſua, & ſcripſerunt, & aliquando me præſente coram eiſdem iudicibus publicata ſunt & relecta. Iuuenem bonæ opinionis, & quantum ad morum honeſtatem & peritiam litterarum ſpectat, hilaris famæ, Hugonem filium Roberti Clementis magna pars Canonicorum, & præcipuè reſidentium, nec merito, vt creditur, minor quam altera, nec numero, ſibi ſic præeſſe deſiderat, vt conſideret & prodeſſe. Vtilem ipſum Eccleſiæ futurum, & Domini Regis familiaritas intima & fratrum ac propinquorum, qui plurimum in palatio poſſunt, quotidiana ſedulitas promittit, & qui inde plura ex eo Pariſienſi Clero ac populo, quam in alio, diebus iſtis

profutura metitur commoda, profectò non mentitur. In fine loquar ad Dominum meum cum ſim puluis & cinis, vt tanti viri nuncium, quem nec propria voluntas, ingerere, nec aliena poteſtas intendere contendit, paterno affectu tam ſuſcipiatis beniuolè, quam beneficè remittatis.

Rhemenſi Archiepiſcopo pro G. Clerico.

Epist. CI.

DIfficile pietas expugnatur, quam hinc gratia promouet, hinc natura. Hoc vtroque beneficio iuuatur in vobis, vt nec deficiat cum imploratur ſingulis, & proficiat vniuerſis. Eam mihi ſemper propiciam pro G. paupere clerico latore præſentium ſollicitare prǽſumo, non timens à vobis vel reprobari vt improbus, vel expui vt expulſor. Serenitatem veſtram veretur in ſeueritatem ſibi verſam, & quia Dominum ſuum ſequi, & ei in via obſequi obſtante infirmitatis incommodo non eſt auſus, neceſſitatis ſuæ, non voluntatis culpam coram pedibus veſtris timens, & tremens, ſibi ſupplicat non ad ſupplicium imputari. Condonet illi ſancta paternitas veſtra hanc offenſam, vt qui veſtras vlciſci parcè conſueuiſtis iniurias, ex cumulato clementiæ veſtræ theſauro puniatis parciùs alienas. Beneficium illud, quod idem G. per Laudunenſem Archidiaconum meliorem melioris in proximo ſicut audiuimus fortunę futurum à Domino Sueſſionenſi Epiſcopo obtinuit: Idem Epiſcopus ex magna parte detruncat meſſem huius anni auferens, vt quide altario manducare debuerat, iuxta altarium mendicare compellatur. Rogo ſi placet, ego minima portio Clericorum veſtrorum, vt is qui per Curiam veſtram beneficij titulum obtinere meruerit, per curam veſtram menſuram bonam & confertam & coagitatam & ſupereffluentem meſſis quam poſtulat, non minus beniuolè quam beneficè recipere mereatur.

Henrico Regi Anglorum cum omni proſperitate gloriam ſempiternam.

EPIST. CII.

POſt lugubres exequias & lamentabile feretrum, reſiduum lacrimarum noſtrarum coram vobis, inclite Princeps, effundimus, de copioſa clementia veſtra triſtitiæ noſtræ ſolatium expectantes. Sanctæ recordationis A. Papæ nepos idemque clericus veſter gentilis, turbato quoad parentes ſuperſtites ordine mortalitatis, diem clauſit extremum: bonæ indolis adoleſcens, laudabilem conuerſationem ſuam fideli fine concludens. Inter extrema ſanctæ confeſſionis Catholica verba, ſana mente ſanoque conſilio de rebus ſuis legitimè diſpoſuit, teſtamentum ſolemne condidit, in cauſas pias diſtribuit & legauit. Et quoniam nihil eſt quod magis hominibus debeatur, quàm vt vltimæ voluntatis liber ſit ſtilus, & licitum quod iterum non redit arbitrium: Excellentię veſtræ preces effundimus, vt autoritate veſtra teſtamentum prędicti clerici veſtri confirmetis, & res ipſius quæ in regno veſtro de redditibus ſuis per vos eidem collatis ſuperſunt, fideli diſpenſatori & Magiſtro ſuo Alberto, per cuius manum diſtribuendæ ſunt eleemoſinæ, ſine difficultate & mora faciatis aſſignari: vt ex liberalitate veſtra nomen veſtrum clariùs reſplendeat, & defuncti voluntas effectum obtineat, & tàm vobis quàm ipſi merces ęternę retributionis accreſcat. Refundite tanti patrui memoriam in nepote, & à mortuo ne prohibeatis gratiam, cui viuenti beniuolè ſimul & beneficè regiam contuliſtis & operam & impenſam.

Digitized by Google

Vuillermo & Roberto Aurelianenſibus Domini Papæ ſcriptoribus.

EPIST. CIII.

COmmune vobis commonitorium offero, congaudens peregrè profectis, ſi profectio veſtra profectum vobis pariter pariat & prouectum. Verũ quia vobis facile comperabunt duæ diuini palati virgines, humilitas & honeſtas, ſi vel alter vel vterque veſtrum alterutram excluſerit, quiſquis ille fuerit excludetur. Solent plerique Aurelianenſium aurei inter alienos eſſe, qui nec argenti fuerant inter ſuos. Metalla morum metior, quamuis non mentiar, ſi de pecunia faciam mentionem. Augeat vobis Deus gratiam ſuam, vt qui in curia ſunt gratos nos habeant, & nos de vobis faciant gratulantes. Quaſdam petitiones noſtras Herueo de Rochis commiſimus, Eccleſiæ noſtræ negotia continentes. Rogo vos vt per vos & amicos veſtros, quanta ſedulitate & ſollicitudine potueritis, opem & operam impendatis, quatinus petitiones illæ noſtræ à Domino Papa & Domino Cancellario & exaudiantur beniuolè, & beneficè compleantur. Si de retributione cogitetis, paratus ſum loco & tempore præſtito mihi à vobis beneficio reſpondere.

Domino Papæ pro Sy: Capellano Sancti Benedicti Pariſienſis.

EPIST. CIIII.

ANtiquas Eccleſiarum conſuetudines, quæ nec rationi nec legi obuiant, Sancta Romana Eccleſia aut approbare conſueuit, aut non cenſuit improbare. Ea confidentia ductus ad miſericordiæ veſtræ ſinum recurrit deuotus filius veſter Sy. Capellanus Sancti Benedicti, qui a quibuſdam eiuſdem Eccleſiæ Canonicis inquietatur, vt contra conſuetudinem antiquam tam ſuis quàm prędeceſſorum ſuorum temporibus obſeruatam, ab altari, in quo parrochialia diuina hactenus populo celebrata ſunt officia, recedat, & altare nouum in aliquo Eccleſiæ ipſius angulo erigere compellatur.

Digitized by Google

Eccleſiæ illius formas diſſimilis & diſſidens ab aliis Eccleſiis à parte ſanctuarii reſpicit occidentem, ab introitu orientem, nec permittit in alio loco conuenienter officia parrochialia celebrari, quàm in eo quo priſcis diebus vſque ad tempora noſtra priores celebrarunt. Placeat ſanctitati veſtræ, ſi condignum vobis fuerit, vt obſeruetur conſuetudo quæ hactenus inualuit ſacrificia pro populo offerendi, maximè cùm non officiat officiis clericorum, cum aliis horis ſua celebrent diuina officia, aliis Cappellanus parrochialia conficiat ſacramenta.

Abbati Sancti Bartholomæi Nouiomenſis Seniori, iam ſeneſcenti dies bonos & exitum fœlicem.

EPIST. CV.

VNnus ex eis, quorum infinitus eſt numerus, Ro. aliquãdo veſter in forma deformi veniens ad nos miſerabile ſimulacrũ fratribus noſtris exhibuit, cuius & afficeretur ſpectaculo & erudiretur exemplo. Opert⁹ amiculo vili ac breui, quod nec veſtigium veſtis intuenti præferret, nec opera aut operam operculi conferret induenti, errore ſuo nobis incuſſit horrorẽ, fortuna mouit formidinem, miſeria miſericordiam inuitauit. Animalis homo non percipiens ea quæ Dei ſunt, cui nec vexatio dat intellectum, nec labor fingitur in præcepto, hanc ſolam ſibi ſufficere credit allegationem, ſi vel miſericordes gratis inuenerit, vel calamitatem ſuam inſpicientibus non occultet. Pro eo vobis, pater optime, compaſſionis ardentis preces offerimus, vt miſerum iſtum arborem autumnalem, ſal infatuatum, canem mortuum, culicem viuum, leuitatis ſuę dolos expertum, nec dolorum expertem beneuolè recipiatis ac reficiatis beneficè, ne in eo per vos calamus caſſatus conteratur, aut linum fumigans extinguatur. Moleſtum vobis me crederem ſi ſenſiſſem vos aliquando moleſtatum. Confido quia nec huius pro quo ſupplico dementia veſtram clementiam minuat, nec importunitas mea vobis importet offenſ..m.

Remenſi Archiepiſcopo pro Eccleſia Sancti Euurcii Aurelianenſis.

Epist. CVI.

MAtrem meam Eccleſiam beati Euurcii quorundam animoſitate turbatam inueni quando veni, & in eorum motibus motus ego non minus alterius partis dolui dolos, quàm vtriuſque dolores. Rogo vos pater vnicum ſolatium & ſubſidium meum, vt Abbati & Conuentui ſcribatis, ne ſolitæ religionis ſuæ formam ad ſolutæ deformitatis ignominiam deiiciant, & impatientes pacis ad iurgiorum proſiliant arma, qui ſolis orationibus & lacrimis debuerant animari & armari.

Priori de Caritate Spiritualem cum exultatione prouectum.

Epist. CVII.

IOcundam veſtri memoriam dum recolo, fructuoſam reporto conſcientiam, cùm inter veſtros numerari me nouerim, & à vobis meruerim munerari. Addit ampliſſimus charitatis veſtræ ſinus confidentiam votis meis, vt à vobis audeam petere quod & impetrare debet pietas, & charitas non negare. Lator præſentium Canonicus quandoque noſter, lubrico conſilio ductus, cùm ex nobis eſſet à nobis exiit, & poſt greges ſodalium ſuorum vagari incipiens vt inſipiens, poſt modicum ad ſe reuerſus ſedato * friſculo venit plorans, veniam implorãs. Aliquos ex noſtris pietatis expertes expertus, clauſum ſibi reditum multorum precibus attemptans reuerti in domum vnde exiuit non poteſt, & à nobis ad miſericordiæ veſtræ viſcera miſſus, ab vberibus tantæ conſolationis ſociari & expetit & expectat. Rogo pro eo ego, ſi recolitis, amicorum veſtrorum quædam portio, vt eum qui ad arctiorem & altiorem ordinem veſtrum contendit aſcendere, pro amore Dei & noſtro beniuolè ſuſcipiatis, ac beneficè, ne preces incaſſum effuderimus, qui de gratia veſtra maiora ſperamus. Ne autem conuerſationem eius onero ſam vobis & inutilem credatis, diuinis eum inſtructum cantandi & legendi teſtamur officiis, & eruditum regularibus diſciplinis.

Digitized by Google

Domino Papæ pro quodam Clerico ab Epiſcopo Schiſmatico ordinato.

EPIST. CVIII.

EXc uſabilis eſt ignorantia quam vel infirmitas ætatis, vel innocentiæ ſimplicitas induere conſueuit. Ea ſicà malitia recedit, vt ad manſuetudinem accedat: ſic accedit ad veniam, vt ſeueritatem non accendat. Eam Pater, ſiue de infirmitate procedat ætatis, ſiue de innocentiæ ſimplicitate naſcatur, communis mater Eccleſia Romana leuare ſemper & iuuare ſtuduit, vt & rigorem diſpenſatum temperet, & diſpenſationem iuſtitia non relinquat. Hæc ſunt quæ me minimum ſeruum veſtrum mouent & monent, vt pro Odone clerico præſentium latore, cum aliis qui pro ipſo vos rogant, ſanctæ paternitati veſtræ offeram quę & de caritate prodeunt, & prodeerunt charitati. In puerili ætate ab Herberto Biſuntino ſchiſmatico gradum acolyti qualiterumque ſuſcepit, cum prius a Catholico clericus factus fuiſſet: neſciens miſer quantum veneni peſtis illa infunderet, quantum periculi manus illa leproſa ſibi vel ad præſens vel inpoſterum importaret. Aperiatur ſuper eum obſecro paternus Apoſtolicæ pietatis oculus, maternus Eccleſiæ Romanæ ſinus expandatur, vt qui in ſuſcipiendis ordinibus minoribus deliquit, ad maiores valeat humiliter promoueri. Vale.

Lucio Papæ pro Herueo Clerico. EPIST. CIX.

FAuorabilis eſt iuuentus, cui teſtimonium prębent & honeſtas morum, & peritia literarum. Hæc in præſentium latore H. ſubdiacono per Dei gratiam quantum intelligimus ſic conueniunt & occurrunt, vt ei ſufficiant ad meritum, & aliis ad exemplum. Inde eſt quod pro eo confidentius vobis preces offerimus, vt quia nullum in Eccleſia beneficium habet, beniuolum ſimul ac beneficum aperiatis ei ſinum, & ab vberibus conſolationis veſtræ deſiderato ſpei ſuæ ſolatio ſatietur. In diuinis officiis idoneum reddit eum vſus quem à puero contulit, & de ſacrario plenè viuere debet, qui plenè nouit

ſacrario

ſacrario deſeruire. Scripſit pro eo fœlicis recordationis pater Alexander Decano, & Canonicis Sanctj Aniani Aurelianenſis. Scripſiſtis & vos primò & ſecundò. Sed neque preces neque præceptum veſtrum quamuis tres præbendæ vacarent voluerunt audire. Abſit, pater, vt inanes ſint preces veſtræ, contemptibilis autoritas, eluſorium præceptum, & nunc demum tanta ſi placet virtute intonet ſuper eos maieſtas veſtra, vt qui blanditiis iuuari non potuerunt, imperio diſcant vinci. Petitiones noſtras quas per eum vobis offerimus & implendas ſi placet admittite, & remittite perimpletas.

Henrico Syluanectenſi Epiſcopo.

Epist. CX.

GRata eſt occaſio, quæ aut præſentiam veſtram mihi præſtat aut memoriam repræſentat. Eam ſemper & oblatam deoſculor, & offerendam amplector. Verum quia Capitulum Syluanectenſe, & Abbas ſancti Vincentii nulla veſtri mentione facta mihi per Petrum de Valle mandauerunt, vt omni occaſione & dilatione poſtpoſita, in Octauis Epiphaniæ ad horam Capituli ad ipſos venirem pro quadam compoſitione quę vt aiunt, inter vos & ipſos ex compromiſſo ea die fieri debet: miratus ſum pariter & moratus. Nec enim ſine mandato veſtro feſtinare debui, ne aut inofficioſus appaream aut ocioſus exiſtam. Quotiens autem veſtræ paternitati placuerit, paratus ſum tàm in his quàm aliis negotiis apparere vobis & parere. Si me inuitaueritis, non inuenietis inuitum. Abſit enim vt tam chariſſimus pater meus inuitum inueniat, ſi quando vt veniam me inuitat. Licentius tamen & libentius in ſequentis hebdomadæ quarta vel ſexta feria meam vobis ſi placuerit præſentiam exhibebo.

Vuillelmo Aurelianenſi Domini Papæ ſcriptori.

EPIST. CXI.

FOelices adoleſcentię ſucceſſus, cui laborem indicit neceſſitas & fructum educit vtilitas de labore. In his tibi condelector & congaudeo, qui fortes & fortunatos animos ſequens & laſciuos ætatis annos ad ſpectacula non proponens, ſed exponens ad pericula, qui quaſi cum prophetis non acceptus in patria ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, in ſudore vultus tui beneficium & expetis & expectas, promoueat Dominus & compleat deſiderium tuum, vt in augmento gratiæ tuę & amici gaudeant, & æmuli confundantur. Secundum mandatum Domini Papæ pro negotio tuo ſequutus ſum vſque Magdunum Dominum Aurelianenſem Epiſcopum, & ibi coram Canonicis illius Eccleſię poſt ſacros apices lectos, redita prius gratiarum actione Epiſcopo de promiſſo tibi ad preces Domini Papę beneficio ſubſequenter & conſtanter autoritate mandati mihi iniuncti eidem prohibui, ne alii antequam tibi beneficium in eccleſia Magdunenſi conferret, & Canonicis ne alium quàm te in Canonicum reciperent, aut inueſtiri permitterent: & ſi quam Epiſcopus feciſſet, vel facturus eſſet de nondum vacante præbenda promiſſionem, conceſſionem, vel inueſtituram, totum autoritate Domini Papæ irritum eſſe & fore denunciaui. Homo ille obedienter vt ſolet reſpondit, & mandatum Domini Papæ ſeſe completurum promiſit, Canonicis murmurantibus & obiicientibus de quodam pecunioſo Archipresbytero, cui vt dicebant xxx. ſolidos quouſque prębenda vacaret nomine prębendæ aſſignauerant. Da operam ne opes illius opus tuum impediant. In petitionibus noſtris per te & per amicos tuos ſi quid potes adiuua nos.

Digitized by Google

Domino Papæ pro fratribus de Salicoſa.

Epist. CXII.

INconſutilis Chriſti tunica de ſuper texta per totum, vniuerſa Chriſti membra ſic contegit, vt nec minora reiiciat, & maiora ſufficienter admittat. Hoc exultationis & ſalutis operculo contecti quicumque ſub Auguſtino Regularium patre communem profeſſi ſunt vitam, ſpeciali ſeſe charitate tenentur diligere, & in neceſſitatibus fraternis alter alterius onera ſupportare. Inde eſt quod ſanctę paternitati veſtræ pro fratribus de Salicoſa Deo ſeruientibus preces quas poſſumus effundimus, vt eorum nuncium & admittatis beniuolè, & beneficè remittatis. Sanctæ conuerſationis eorum hilaris fama teſtimonium præbet, & integri fructus opinio ſic alios inuitat, vt & amicus gaudeat & inuidus torqueatur.

Henrico Siluanectenſi Epiſcopo pro Huberto ipſius Epiſcopi Capellano.

Epist. CXIII.

NOn eſt anguſtus caritatis ſinus, qui ſic extenditur ad ſingulos, vt ſuſcipiat vniuerſos. Accuratius ſeſe ad domeſticos extendit, quorum compaſſione & cum ſcandalizatis vritur & cum infirmantibus infirmatur. Hæc eſt, Pater, quæ affectum mouet & monet, vt pro fratre noſtro Hu. capellano veſtro iuſtæ apud vos excuſationis petitorium offeramus. Infirmitatis ſuæ cauſa venit ad nos, vt ſibi conſulens eos conſuleret, qui venalibus aphoriſmis ſeducunt egros, & in vaſe vitrei coloris & ſubſtantię peccata diſcernunt. Excuſabilis eſt leuitas, quam iniquitas non induxit. Suſcipiat obſecro veſtræ lenitatis vſusfructus, quem ſuæ leuitatis impetus & iuſtæ neceſſitatis impulſus ad nos venire coegit. Abſit vt gratiam veſtram ſibi ſentiat imminutam quam tanto tempore beneficam habere meruit & benignam. Si quid culpæ fuerit vel in linguæ lubrico, vel negligentię ſcandalo, donate nobis vt gaudeamus de venia, qui meruimus de offenſa.

Domino Papæ pro Hugone ſancti Ioannis Sueſſionenſis Abbate.

Epist. CXIIII.

PRęter communes Eccleſiæ Dei preſſuras, quibus noua monſtra diebus noſtris Christum iterum crucifigunt, & de patrimonio ipſius animarum tributa in delicias laſciuientes effundunt, clamat, regularium pater, Auguſtinus, regulam auream quam ab Apoſtolis mutuò acceperat diripi, frangi & pedibus conculcari. Inter huius corruptionis & inſaniæ filias tanquam mortiferæ cohortis duces erigunt capita, & malignandi libertatem ſibi miſerabiliter vſurpant Canonici ſancti Ioannis Sueſſionenſis, regularem in ſe præferentes habitum, & ſecularem obitum inferentes. In patrem armati, mortali vulnere matrem confodiunt, & eum quaſi ſignum ad ſagittam exponentes dum famam ſuam negligunt, etiam in alios eiuſdem profeſſionis conſocios crudeliores exiſtunt, per obedientias, inobedienter viuunt, nec Abbati reuocanti reſpondere, nec corrigenti volunt acquieſcere, nec credere corripienti. Huius nequitię ſuę velamentum & excuſationis opponunt cauſam autoritatem Epiſcopi ſui, qui contra ſacram quam profeſſi ſunt diſciplinam armat eos & animat, ne Abbati ſuo reuerentiā exhibeant quam ei inter prima ſuæ conuerſionis auſpicia coram Deo & ſanctis eius reliquiis tanquam cæleſtis Reipublicæ iurati milites promiſerunt. Huic morbo ſola medicinalis manus veſtra remedium afferre poteſt, & conferre, quoniam inter cedros Libani nec vnam inuenire poteſt miſerabilis Abbas quæ contra quercus Baſan ex aduerſo velit aut valeat violentos impetus ſuſtinere. Autoriate veſtra reſtitutionem meruerat per Dominum Pariſiorum Epiſcopum & Decanum Sancti Germani, ſed nec ſententiam eorum, imò veſtram obſeruare voluit Epiſcopus, nec canonici ontradictionis filii mandatis iudicum obedire. Inſurgat pater veſtra ſeueritas, imò exerat ſe veritas contra tantę inſolentiæ beſtias contumaces, & eripite pauperem à potente, cui præter ſedem Apoſtolicam non eſt adiutor, vt exemplo iſtorum diſcant alii ſub obedientia prælatorum diſciplinam ſuſcipere pariter & doctrinam.

Domino Papæ pro Clericis Grandimontenſibus.

EPIST. CXV.

MOuetur vſque in tempora noſtra cribrum Sathanę, dum expectat & expetit vt per contentionis filios frequenter excutiat filios excuſſorum. At non deficiet fides Petri, qui conuerſos confirmat fratres, Thabitam ſuſcitat, Eneam ſanat, baſes & plantas conſolidat elemoſinam poſtulantis. In huius ſpiritu & virtute confidimus ſanitatem veſtram, Pater, ſcire, velle, poſſe, & corripere inquietos, & puſillanimes conſolari. Receſſerunt à venerando Collegio ſancti Satyri exeũtes ab eis, qui non erant ex eis, duo filii nequam, & quibuſdam rebus Eccleſiæ furtim ſublatis manus impias ſacrilegio polluentes, auſi ſunt vt audiuimus ſancto veſtro comparuiſſe conſpectui, & religionem veſtram circumuenire attentantes labiis iniquis & linga doloſa nec falſitatem vobis intimare timidi, nec tacere veriti veritatem. Vtuntur auctore quodam Raimundo excommunicato, & à fratribus ob enormes exceſſus & ſeditiones inobedientiæ filias eiecto, qui vt planè cognouimus ſanctam illam Eccleſiam inter filias Syon apud Deum & homines & glorioſam, ſemper pacis impatiens turbare conſueuit, & vt vulgo dicitur, Serpens inter anguillas, miluus inter columbas, verius maliciæ & nequitiæ ſuæ fermẽto fraternæ ſinceritatis & veritatis azima, quantum in ſe eſt, attaminat & attemptat. Vero vobis teſtimonio Pater, aſſerimus perſonam Abbatis religioſam, honeſtam ac prouidam eſſe & fuiſſe, & per xxxv. amplius annos tàm in Eccleſia illa, quàm in Eccleſiis ſancti Ambroſii & ſancti Euurtii, in quarum altera prius Subprior, in altera poſtmodum Abbas, Deo ſeruiſſe fideliter & in oculis hominum, & vt credimus Angelorum. Exturbet & exterreat à conſpectu ſuo ſanctę paternitatis veſtræ ſeueritas prædictos iniquitatis filios, vt non apponant nocere homini innocenti, nec præualeant ſub aliquo mendacii ſui velamento aduerſus Eccleſiam illam terribilem, vt caſtrorum aciem ordinatam, quæ vſque ad diem iſtam præcipuo religionis titulo quaſi ſpeculum & exemplar inter con-

ſorores ſuas enituit & diuinis obſequiis & regularibus diſciplinis.

Domino Papæ pro Eccleſia Compendienſi. Epist. CXVI.

AD paternæ ſollicitudinis veſtrę ſinum recurrimus, quotiens aut noſtra neceſſitas vrget, aut fraterna caritas perſuadet. Inde eſt quod ad inſtantiam Abbatis & Monachorum Compendienſium imprudentiùs forſitan & impudentiùs fraternitati veſtræ ſcribere pręſumpſi, vt cum merita mea non ſufficiant, ſaltem proficiant aliena. Audiuimus quia per operam & induſtriam Domini Siluanectenſis Epiſcopi, & Abbatis ſancti Germani de Pratis, & de Vrſicampo ſibi à vobis iniunctam prædictum Monaſterium in meliorem ſtatum reformari incipiat, & tàm apud Deum quàm apud homines, ſicut ex literis ipſius Epiſcopi plenius intelleximus, profectum ſibi pariter pariat & prouectum. Inde eſt quod ego minima portio gregis veſtri, fraternis, ex his quæ audio, cōgaudens meritis, miſericordiæ veſtræ preces fundo, vt prædictorum fratrum nuntios & audiatis beneuolè, & beneficè remittatis. Si quis autem contra ipſos ſanctitatem veſtram mouere temptauerit, aut monere, ea quæ contra libertatem Eccleſiæ & Eccleſiaſticam diſciplinam ex aduerſa parte propoſita fuerint, veſtra ſi placet, ſicut ſemper conſueuiſtis, ſerenitas non admittat.

Godefrido Abbati Sancti Satyri pro Iohanne S. Genoueſæ Canonico.

Epist. CXVII.

IVcunda ſunt deſideria quibus & egreſſum deuotio, & diſcretio dat progreſſum: eorum nec obſtandum principiis, nec detrahendum mediis, nec vltimis inuidendum. Hæc attendentes in chariſſimo fratre Concanonico noſtro Io. bonæ indolis & fructuoſę, vt credimus, in poſterum ſpei,............ commendabilem ipſius voluntatem commorandi apud vos, & exemplo veſtro diſciplinis regularibus in melius conformandi, grato aſſenſu ſuſcepimus, & ad tempus cum veſtræ

mittimus & committimus ſanctitati. Preces pro eo porrigimus, vt eum beniuolè ſimul & beneficè cum fratribus noſtris commorantem paterna nobis ſollicitudine conſeruetis. Si oportunitas interim vobis occurrerit ad Eccleſiam ſanctæ Genouefæ Virginis ad Diaconem ordinandum, Archiepiſcopo veſtro vel alii Catholico Epiſcopo poteritis præſentare. Proceſſu temporis cum ætas ipſius exegerit, Deo volente per Eccleſiam veſtram in gradum ſuperiorem poterit promoueri.

Domino Papæ pro Eccleſia Sanctæ Mariæ Bleſenſis.

EPIST. CXVIII.

QVotiens vel pro noſtris vel pro alienis negotiis vobis audeo ſcribere, Pater, timet animus, tremit man,su timor hinc & tremor veniunt ſuper me, & ignorantię neſcio, Deus ſcit, an dubietatis tenebrę contegunt me, ne vel offendam quietum, vel impediam occupatum. Excuſabilem oppono caritatem, quæ ſic non quærit quæ ſua ſunt, vt non minoris quàm proprium quæſtum, æſtimet alienum. Chariſſimus in Domino frater noſter & communem nobiſcum ordinem ſub Patris Auguſtini regula profeſſus, Nicolaus Abbas ſanctæ Mariæ Bleſenſis, inter quotidianas anguſtias ordinis in Eccleſia ſua reformandi, & dilapidatæ fermè vſque ad deſperationem domus ruinas per eius induſtriam renaſcentes, noui mœroris calicem & inopinatę triſtitiæ guſtum haurire compellitur, & ad mortem vſque animi tota ſibi commiſſa deproperat Eccleſia, niſi ſancta ſedes Apoſtolica viuas cœleſtis antidoti toto malo repercuſſiones opponat. Commutauerat dextera Excelſi tempore ſanctæ memoriæ Comitis Theobaldi in oppido Bleſenſi per æternę recordationis Innocentium Papā lubricos ſecularium Canonicorum greſſus, in regularium diſciplinam, & ſingularitatem illam reſtrinxerat, vt tanquam Apoſtolorum diſcipuli de communi viuerent in communi. Acutiùs intuentes & intelligentes aſtutiùs Pontifices & principes temporis noſtri, plantationem, quam neſcio vtrum pater celeſtis approbet, inducunt, & Clericos huius modernæ viæ viros arrogant, qui domos & vineolas ſuas ad informem

præbendarum formã conferant, qui quaſi altare contra altare erigant, qui Sanctis in via Dei gradientibus obiiciant, & offendiculum in verbo, & laqueum in exemplo. Diſſimulari fortaſſis hęc poterant, & quoquomodo tolerari, niſi ad maiora manus extenderent, & in labores aliorum rapaci pariter & voraci violentia non intrarent. Nouum ſibi cimiterium, nouos magiſtratus ſcholarum, nouas occaſiones venandi parrochianos alienos ſibi concedi poſtulant, vt quod aliis deerit improbitati ſuæ gaudeant acceſſiſſe. Prouideat, Pater, ſancta ſollicitudo veſtra, ne quod beati patres & deceſſores noſtri pia religione regularibus conceſſerunt, ſibi ſubreptione aliqua noui qui ſuperueniunt extorqueant ſeculares.

Magiſtro Bertero Cameracenſi Archidiacono.

Epist. CXIX.

IN auditu auris obediens Domino meo hac die ſabbati ſummo mane Pariſius veni, Cúmque adhuc ſufficeret dies militiæ, quia tantum non ſufficiebat diei malitia noſtra, fatigato corpore ſubſtiti, nocturnas vigilias ſomno recipiens & reficiens, ne deficerem in via, minimum proficiens ſi plurimum proficiſcens. Sequar tantum, ne non obſequar Domino meo, & apud Spinogilum modicum ſomni capiens, cras Dominus volente circa horam tertiam Domino meo comparebo. Renuntiate mihi per pręſentium latorem vbi vos veniens, inueniam, venialem moram meam ſub virga Domini mei pugnaturus.

Manaſſæ Aurelianenſi Epiſcopo pro B. S. R. E. Acolyto.

Epist. CXX.

AD petitionem veſtram, quam per Dominum Odonem Clericum veſtrum ſignificaſtis mihi, & cùm eſſem apud vos ore proprio expreſſiſtis, inducias vobis in cauſa magiſtri Benedicti ſanctæ Romanæ Eccleſię acolyti conceſſimus, ſperantęs de vobis meliora & viciniora paci. In huius ſpei confidentiam

ſidentiam venit ad vos prædictus B. cui ſi ſatisfeceritis in debito ſuo, & conſuletis famæ veſtræ, & verecundiæ parcetis. Verbo enim Epiſcopali credulus ſicut ſermonem veſtrum ſacramentum exiſtimat, ſic & ipſius ſermonis contrarium euentum ſacrilegium reputat. Satisfacite ei, Pater, vel in totum vel ſaltem in partem debiti, ne compellar ad mandatum Domini Papæ in ſententiam vobis moleſtam procedere, quoniam mandatis Apoſtolicis nolle acquieſcere peccatum ariolandi eſt, & ſcelus idololatriæ nolle obedire. Inuitus offendam ſenectutẽ veſtram, ſed à Domino Papa puniri timeo inobedientiam meam. Si enim ad aures Domini Papæ peruenerit, vel vos non ſoluiſſe, vel me nihil feciſſe, offenſus & indignatam ſupremam manum apponet, & ſic vtrum noſtrum, quod vereor percutiet, vt pœna veſtra meam negligentiam non excuſet.

Domino Papæ L. in perſona Domini Philippi Regis Francorum.

Epist. CXXI.

Fidelis ſemper Eccleſiæ Romanæ deuotio regni noſtri & facilem ſupplicandi coram vobis aditum, & fœlicem à vobis reditum promeretur. Concurrant & reſpondeant priſcis diebus hodierna tempora, Pater, vt nec regnum ſacerdotio, nec ſacerdotium deſit regno. Impugnant adoleſcentiam noſtram & auſpicia Regni noſtri perturbare contendunt potentes, & qui multiplici ex cauſa fidem nobis debuerant, infideles aduerſarij quorum improbitate compelluntur & conſilia noua quærere, & auxilia corrogare. Adſiſtit nobis ſuper omnes amicos & fideles noſtros chariſſimus auunculus noſter Vuillelmus Remenſis Archiepiſcopus, in conſiliis noſtris oculus vigilans, in negotiis dextera manus. Cum vel ad tempus recedere à nobis, ſuccedere eſt hoſtibus noſtris, qui ſicut abſque armis, ita & abſque amicis nos eſſe votis infidelibus irreuerenter & expetunt & expectant. Vocaſtis eum, Pater, ſicut audiuimus, & vt præſentiam ſuam vobis exhibeat, ſacris veſtris apicibus inuitaſtis. Paratus erat parere, & apparere votis peccato ariolandi ſimulacrum inobedientiæ comparans, & voluntatem acquieſcendi vobis tanquam ſcelus idololatriæ deteſtans: in articulo

Digitized by Google

ſummę neceſſitatis noſtræ confidentes, de præcipua dilectione veſtra retinuimus eum, clauum in oculis hoſtium noſtrorum & in lateribus eorum lanceam, ſine ipſo fieri nihil æſtimantes ſiue de pace, ſiue de bello cum hoſtibus ſit agendum. Suſcipite, Pater, preces noſtras, preces filij veſtri, quem à cunabuis ſemper dilexiſtis, vt qui ante natiuitatem noſtram, noſtrum beniuolè deſideraſtis ortum, authoritate veſtra beneficè comprimatis noſtrum deſiderantes occaſum. Gratum ſit vobis, Pater, quod in tanto diſcrimine Regni, tantum amicum noſtrum retinemus, cuius pręſentia nobis eſt perneceſſaria, & abſentia perdamnoſa. Et quoniam magnum & cordi noſtro profundè inſitum eſt negotium, mittimus ad vos prædictum & familiarem noſtrum Stephanum Abbatem S. Genoueſæ diſcretum & fidelem Regno, quem loco noſtro benignè ſuſcipite, & ei tanquam nobis in his quę ex parte noſtra vobis dixerit, indubitanter fidem habete.

Raimundo Priori ſanctæ Genoueſæ Pariſienſis.

Epist. CXXII.

POſt iter arreptum ſexta feria febrilem tota nocte paſſus acceſſionem, ſummo manè Trecas veni. Salutato Domino Archiepiſcopo ea die, ſabatho, & die Dominica in domo Ioannis noſtri quieui. Interim per Dei gratiam acceſſio non acceſſit. Reliquiæ tantum caloris & ſitis moleſtant me ſperantem in proximo meliora, & viciniora ſaluti. Secunda feria manè Dominus Archiepiſcopus Diuinionem, ego Abbatiam Ripatoriam adij. Clareuallem vado, morulam aliquam ibi facturus, & per Dei miſericordiam & orationes ſanctorum plenam recepturus ſalutem. Salutate omnes fratres noſtros, & in vniuerſis ſingulos, & in ſingulis vniuerſos.

Domino Albino S. R. E. Presbytero Cardinali. Ep. CXXIII.

PAuca vobiſcum, Pater, verba contuli, ſed multum retuli fructum, humilitatem didici, combibi manſuetudinem, grauitatis ſi non meminero leuitatem incurri, verum mihi prætendebant Auguſtini diſcipulum & excluſa cupiditas & frugalitas incluſa. Regularem habitum per gratiam Dei ſic præfertis exterius, vt interius conſeruetis. Huius habitus indicium principale vobis mitto, ſuperpellicium nouum, candidum & talare, quod repræſentet vobis vitæ nouitatem, munditiæ candorem, perſeuerantiæ finem. Suſcipite, Pater, munuſculum filij, minus æſtimantes panni pretium, quàm vel mittentis animum, vel muneris ſacramentum. Et quoniam in feſto beatæ virginis Genouefæ myſticam ſuperpellicij confectionem fratribus noſtris moraliter expoſui, cum materiali ſuperpellicio multo vobis etiam morale, vt ex ſermone ſit acceptum munus, & ſermo ex munere ſic acceptus.

Remenſi Archiepiſcopo pro Magiſtro Hugone de Nouaria.

Epist. CXXIIII.

QVantum vobis debeam Pater, & memoria mea teſtis eſt, & conſcientia iudex. Vſque in ſecreta conſiliorum veſtrorum ſuſcepiſtis me gratis, & paternam ſollicitudinem ſano mihi exhibuiſtis & infirmo. Credunt aliqui me in oculis veſtris complacere, & preces meas ſibi apud vos prodeſſe, pro voluntate ſua metiũtur, nec mihi mentiuntur. Vnus eorum eſt magiſter H. de Nouaria, non nouus amicus & clericus veſter, pro cuius clerico preces veſtras Domino G. Archidiacono verbo pariter porrexiſtis & ſcripto. Et quoniam nihil vos incepiſſe memini, quod imperfectum reliquerit manus veſtra, rogo ego minima portio clericorum veſtrorum, vt quia preces veſtræ nondum obtinuerunt effectum, pondus addatis precibus veſtris, vt tam fidelis & honeſtus amicus veſter per vos conſequatur deſiderium, & Clericus Eccleſiam obtineat, quam de liberalitate veſtra ſe obtenturum expectat.

Domino Papæ Lucio, ex perſona Philippi ſecundi, Regis Francorum.

Epist. CXXV.

SI obliuiſci potuerit mater filiorum vteri ſui, & Eccleſia Romana Regni Francorum obliuionem aſſumet, cum vtrumque de iure ſit impoſſibile, de natura difficile, de facto enorme. Quid enim vltra facere debuimus matri noſtræ, & non fecimus ei? vſque in hodiernos dies in partibus noſtris cum gaudente gauiſi ſumus, cum flente fleuimus, vtrumque calicem paſſionis & lætitiæ ſine ſimultatis idolo, aut diſcordiæ combibentes. Perſequutiones ipſius quæ frequẽtius acciderũt, patres noſtri Reges Francorum & robuſtis portabant humeris, & extentis brachiis defendebant. Exempla proponere retractare eſt beneficia, quorum debetis in quem collata ſunt, non qui contulit, meminiſſe. Et quoniam hæc omnia melius noſtis Pater, & tàm perſecutionis alienę quàm veſtræ in ſanctæ memoriæ patre noſtro conſolationis particeps fuiſtis, ſecuriori confidentia vobis exponimus ea quæ ad coronę noſtræ gloriam, vel eius ignominiam & iacturam reſpiciunt, vt de plenitudine conſilii & auxilii veſtri ſolatium reportemus. Turonenſem Eccleſiam noſtram ſemper ac patrum noſtrorum fuiſſe, & pręſentium memoria tenet, & priſcorum annalia profitentur. Totius Britanniæ minoris Metropolitanus hactenus extitit qui Turonenſi præfuit Eccleſiæ, & in ipſo partes extremæ Regni noſtri vſque ad Occeanum requieſcunt. Ecce pater, diebus adoleſcentiæ noſtræ nos impugnant non ſolùm qui armatam militiam exercent, ſed & qui in ſorte Domini vocantur, Clerici Dolenſes: fortè non ſine dolo dolorem nobis inferre conantur, in tenero capite noſtro coronam antiquam confringere molientes. Chariſſimum ac fidelem noſtrum Turonenſem Archiepiſcopum ſuggeſtione quorumdam & fauore, vt dicitur cuiuſdam infra breuiſſimi temporis anguſtias vocaſtis, vt de cauſa quæ magis noſtra eſt quàm ſua reſpõdeat, & ſtatum coronæ noſtræ in ancipiti ſtatera portat, periculoſum ſanè & ignominioſũ nobis & poſteris qui ſuccedẽt. Proinde ſanctitati veſtræ preces ex toto corde prodeũtes fundimus, vt intuitu Dei

& pacis Regni Francorum, quæ in hoc articulo ſi proceſſerit peritura eſt, à cauſa iſta penitus deſiſtatis. Sed ſicut temporibus anteceſſorum noſtrorum Turonenſis Eccleſia Metropolitanum ſuum in tota minori Britannia obtinuit, ita diebus noſtris quos perturbare nec debetis nec vultis, obtineat & obſeruet. Quòd ſi fortè, quod non credimus, inexorabilem vos inuenerimus vſque ad congruum tempus quo Dominus pacem & quietem regno noſtro dare voluerit, Archiepiſcopo noſtro Turonenſi dilationes indulgeat benignitas veſtra, quoniam propter neceſſarias regno noſtro cauſas eum retinuimus: Primo propter difficillimam quam cum Comite Flandriæ guerram habemus. Secundo propter motus pluſquam ciuiles qui in Prouincia Britanniæ inſurgunt inter principes eiuſdem prouinciæ & Regis Anglorum filios. Tertio propter proximum colloquii terminum, quod cum Imperatore poſt Paſcha Deo volente ſumus habituri. In quibus omnibus ipſius Archiepiſcopi induſtria, præſentia, conſilio & auxilio indigemus. Sciat autem paternitas veſtra quoniam in generali Conuentu noſtro quem in initio Quadrageſimæ propter hanc cauſam & alias Regni neceſſitates Pariſius conuocauimus, Conſilio Archiepiſcoporum & Epiſcoporum ac Baronum noſtrorum prædictum Archiepiſcopum ab incœpto itinere retinuimus, vt pote neceſſarium nobis & vtilem rebus incœptis, & per Dei gratiam ad honorem regni noſtri peragendis. Fideles noſtros præſentium latores Abbatem de Sarquocello, & magiſtrum P. familiarem & Clericum Pariſienſem noſtri ac noſtrum vobis tranſmiſimus, vt in his quę ex parte noſtra vobis dixerint fidem eis habeatis, & per eoſdem voluntatem veſtram nobis ſi placuerit remandetis.

Lucio Papæ ſub perſona Philippi Francorum Regis.

Epist. CXXVI.

Clauſa nobis & Regno Francorum, quod hactenus Eccleſiæ Romanæ fideliſſimum extitit, paterna viſcera veſtra, ſaltem in dilatione quam pro Eccleſia Turonenſi poſtulauimus,

ſentientes, & inexorabilem animum veſtrum non ſine confuſione noſtra nunc experti, cœlum & terram in teſtimonium vocamus, vt ſi quando regias aures noſtras vobis aut fratribus veſtris clauſerimus, excuſabiles valeamus apud Deum & homines apparere. Suſtinuimus pacem veſtram, & ecce turbatio, & in læſione Turonenſis Eccleſiæ quæ tempore patrum noſtrorum integram Metropolitani iuris ditionem in tota minori Britannia obtinuit, Regnum noſtrum turpiter imminuere ac mutilare contendit, Eccleſia Romana coronam de capite noſtro deiicere, frangere, & pedibus conculcare. Quid enim aliud eſt Archiepiſcopum in eadem prouincia contra Metropolitanum ſuum & integritatem Regni noſtri erigere velle, quàm ab hæreditate patrum noſtrorum nos tanquam imbecilles & reſiſtere non valentes eiicere & fugare? Videat Dominus & iudicet, quòd ſi proceſſerit factum iſtud minus amodò vos æſtimabimus patrem quàm vitricum, minus ſentietis nos filium quàm priuignum. Vſque ad animam noſtram pertinget gladius iſte, vt exheredati clamemus, plangamus nudati, contempti & abiecti à vobis, vltionem quandoque Dei & hominum expectemus. Neque enim ſolummodo vulnerabit nos plaga iſta, ſed & omnes totius Regni Barones in compaſſionem accendet, vt de manu veſtra requirat Dominus aliquem ſanguinem, qui propterea fundi poteſt, & inter Regnum, & maiores Regni principes materiam ſeceſſionis & guerram perpetuam, quæ accidere poterit, eis imputet qui merentur. Ex præteritorum enim exemplis colligimus materiam futurorum, & ſicut antiquis temporibus occaſione diſſentionis huius, multorum ſanguis effuſus eſt: ita & diebus noſtris niſi per induſtriam veſtram venienti morbo citius occurratur clades communis, & generalis ſtrages inter Francos & Britones poterit ſuſcitari. Melius eſt autem in tempore occurrere quàm poſt exitum vindicari.

Digitized by Google

Domino Octauiano, ex perſona Philippi Regis Francorum.

EPIST. CXXVII.

INuiti compellimur hodie cœlum & terram inuocare, & mouere in teſtimonium noſtrum. Hinc Eccleſiaſtici patres, inde principes ſeculares Eccleſiam Romanam, quod nequaquam ſperauimus, aduerſariam nobis ſentimus, & vſque ad animam deſcendit gladius iſte, cùm in Regiæ Coronæ noſtrę confractionem manus extendant, qui eam ſaltem Petri gladio defendere debuiſſent. Contra Turonenſem Eccleſiam, quæ noſtra eſt, erigere conatur Apoſtolica ſedes in Britannia minore Dolenſem Archiepiſcopum, & integritatem Regni noſtri, quæ temporibus patrum noſtrorum illæſa perſtitit lædere, minuere, detruncare. Hæc ſunt beneficia meritorum Regni noſtri. Hę retributiones & gratiarum actiones deuotionis & fidei, quam Eccleſiæ Romanæ patres noſtri ſemper exhibuerunt in omni perſecutione veſtra parati, pro Eccleſia Dei & imperare fideliter ſuis, & reſiſtere viriliter alienis. Perpetuæ diſſentionis & guerræ materiam ſuſcitare contenditis inter nos & Regni noſtri principes occidentales, & vt abiecta reuerentia quam Eccleſiæ Romanæ hactenus exhibuimus, facie vobis reſpondeamus aduerſa. Suſcitatis odiorum incendia, quæ ſi excreuerint in flammam, inextinguibiliter peruenient in fauillam. Exhęredati, ſpoliati, nudati per Eccleſiam Romanam, quantum in vobis eſt, aut periculoſe pugnare compellimur, aut turpiter exulare. Opponat ſe tantis malis auctoritas veſtra, nec recidiua permittat exempla renaſci, quibus multus ſanguis innoxius effuſus eſt, & iterum effundi poterit, ſi fauore cuiuſdam, vt dicitur, qui non ſine dolo Dolenſis electus eſt, regni noſtri partes nobis occiduas auferatis.

Digitized by Google

Magiſtro Meliori Cardinali ex perſona Domini Remenſis.

EPIST. CXXVIII.

QVæ ad vtilitem & pacem ſanctæ Romanę Eccleſiæ ſpectant oculo vigilanti tenemur attendere, & primos diſcordiæ motus tamquam paruulos ad petram allidentes comprimere & necare. Occaſione Turonenſis & Dolenſis diſcordiæ tantus in animum Domini Regis & principum eius amaritudinis rancor deſcendit, vt coram Archiepiſcopis, & Epiſcopis & Baronibus Regni ab Eccleſia Romana ſe conqueratur exheredari, & dignitatem Eccleſię Turonenſis, quæ ſua eſt, aliter quàm temporibus patrum ſuorum fuerit, imminui, & turpiter mutilari. Ingratam ſibi & patribus ſuis clamat Eccleſiam Romanam, & oblitam beneficiorum, quę perſecutionis & pacis temporibus à Francorum regibus hactenus percepit: pro matre perhibet ſe recepiſſe nouercam. Inde eſt quod dilectionem tuam, de qua non immerito ſpecialiter confidimus, monemus, rogamus & conſulimus, vt quacumque arte potueritis factum iſtud impedias, nec propter fauorem perſonæ illius quæ tibi natione coniuncta eſt, pacem & concordiam, quæ inter Romanam Eccleſiam & Regnum Francorum hactenus inuiolabilis extitit, turbari permittas. Credimus enim quia ſi Dominus Papa contra Turonenſem Eccleſiam proceſſerit in facto iſto, Dominus Rex & omnes Barones eius indignatione, ira & odio plus quàm credi poteſt animati & armati, abiecta pauliſper reuerentia quam Eccleſiæ Romanæ debent, noua & periculoſa conſilia tractare cogentur, & non poterit leuiter extingui quod præcipitanter potuit incitari. Melius eſt autem in tempore occurrere, quàm poſt exitum vindicari.

Londenſi

Londenſi Archiepiſcopo. EPIST. CXXIX.

VErecundiam meam tetigit litera veſtra, Pater, & caſtigato rubore frontem perfudit, commemorans pro negotiis veſtris apud Dominum Papam me fuiſſe ſollicitum, & in conſilijs nuncij veſtri magiſtri Thobiæ minus deſidē quàm deuotum. Non modicus eſt obſequiorum fructus, eos quibus impenſa ſunt maximè potentes & nobiles vel in modico meminiſſe. Placet mihi ſeruitium meum complacuiſſe vobis, & in veſtra gratiarum actione totus accingor & accendor ad maiora, ſi vel oportunitatem occaſio non deſerat, vel oportunitas occaſioni concurrat. Petrum veſtrum pariter ac noſtrum commendabili morum nobilitate inter iuuenes præcipuum ſicut mandaſtis, quantum nobis Dominus permittit, & commonemus patrum verbis, & promouemus fratrum exemplis. Sacræ paginę ſtudens ſcholas veritatis in auditorio, ſcholas virtutis frequentat in clauſtro: cum neque hic ſine veritate virtutem, neque ibi ſine virtute combibat veritatem. Duo ſuggens vbera cito poterit impinguari, vt tanquam ſaginatus vitulus, vel fortis aries, aut filius arietum de grege Domini ad altare ipſius & ipſe immolari poſſit, & quando vobis placuerit pro aliis immolare. Conſideranti mihi quid vobis Domino meo poſſem mittere, nihil occurrit quo non abundetis & vos, & ideò inter diuitias & delicias Occidentales, Orientale munuſculum mitto vobis, ampullam tyriaca probatiſſima plenam ab Archiepiſcopo Mamertino Antiocheni Patriarchę ſuffraganeo concanico & amico noſtro mihi datam. Humile ſatis, ſed vtilē Xenium, magnis & potentibus vitis acceptum: quorum & vitæ ſtatus fructuoſus eſt in ſeculo, & exitus à ſeculo luctuoſus. Si quid aliud placuerit vobis quod in Francia, quæ monſtris caret, inueniri poſſit, parati ſumus ſine diſſimulatione quærere, ſine dilatione transferre.

Digitized by Google

Raimundo priori ſanctæ Genouefæ Pariſienſis. Ep. CXXX.

CAſus fortuiti qui præuideri non poſſunt cum humano iudicio ex inſidiis fortunę pendeant: eorum præſcientiam ſoli ſibi Dominus reſeruauit. Calore febrium laborans Mariſiaci decumbo, timens ne ſi duriorem euectionē aſcendam, vehiculi motus accedens incommodum periculi vehemētius accendat. Oblatos cibos faſtidio, eorum oblationes nec appeto nec affecto. Continua tamen nondum immoderata, calor & ſitis, ſomnus inquietus, vrina intenſior, dolor capitis & membrorum, & alia quædam febrilia ſymptomata, quæ propriis appellant vocabulis, qui in vaſe vitreo coloris & ſubſtantiæ peccata diſcernunt. Spero tamen quia ſi paucis diebus quieti corporeę indulgeam, per Dei miſericordiam ſuccedent meliora & viciniora ſaluti. Interim chariſſime, in inſtanti communis capituli conuentu vices noſtras ſuppleas, vt audias & intelligas quid loquatur. Dedit enim tibi Dominus in omnibus his intellectum. Et quoniam abſentia mea non ex voluntate, ſed ex neceſſitate procedit, apud Dominos & Coabbates noſtros rogo te habe me excuſatum. Saluta ex parte noſtra chariſſimos & prędilectos fratres noſtros omnes, qui ſoli ſunt corona mea & gaudium meum in Domino. Vale & ora vt valeam.

Decano & Capitulo ſanctæ Crucis Aurelianenſis pro Ioanne Clerico.

Epist. CXXXI.

PAternas Domini Papæ preces, monitus & mandata, tanta debetis hilaritate ac diligentia ſuſcipere, vt obedientia veſtra diuinam vobis gratiam comparet & humanā. Et quoniam pro Ioanne latore præſentium Clerico veſtro in eccleſia veſtra enutrito & educato ſummus Pontifex monendo, rogando, & mandando ſcripſit vobis, ego quoque ſicut clericus & amicus veſter, moneo & conſulo, vt in petitione prædicti clerici beniuolam ſimul & beneficam manum veſtrā aperiatis ei, quoniam tāto patri non parere perire eſt, non obedire obire. Moueat vos pariter & moneat eiuſdem clerici inhoneſta paupertas, non ig-

nota natiuitas, non illiterata pubertas. Accedit ad cumulum & ſtimulum petitionis huius, quod Dominus Papa Domino Remenſi Archiepiſcopo excuſationem negotij commiſit, paruitatem meam tantæ poteſtati tanquam Hylam Herculi, & vrticam lilio iungens, qui mandatum apoſtolicum, ſi deſides appareritis, implebit non minus celeriter, quàm potenter. Nouerit autem prudentia veſtra, quoniam acceptius eſt ſpõtaneum beneficium, quàm inuoluntarium, gratuitum quàm extortum.

I. Cardinali S. Romanæ E. pro quodam Presbytero. Ep. CXXXII.

IOcundam veſtri memoriam dum recolo Pater, fructuoſam reporto conſcientiam, quam in breui articulo temporis & lętificaſtis verbo, & ædificaſtis exemplo. Curram & proficiam in odore virtutũ veſtrarũ: ſi autem perficere non inuenero, magis imputandum erit negligentiæ meæ quàm eruditioni veſtræ. Interim pro præſentium latore ſupplico, qui cum me conſuluiſſet ad conſilium veſtrum miſſus à me, de ſacro oraculo veſtro ſapientiæ ſimul ac ſalutis reſponſum expectat. Iuriſdictionem ciuilem vſque ad rigorem, quam imperium mixtum quidam appellant, ſub poteſtate Comitis Flandrenſis procuratorio nomine diu exercuit, vbi ex officio qualitercumque ſuſcepto tenebatur & innocẽtes abſoluere, & noxios condemnare. Neminem tamen vt ipſe confitetur, ad effuſionem ſanguinis ore proprio condemnauit, ſed confeſſos aut conuictos de crimine, communiæ Ambianenſi ad quam iudicium ſanguinis ſpectat, ſecundum quod meruiſſet reus, iudicandos expoſuit, & plectendos. Inde ſecuta eſt capitalis pœna multorum, aliis ſuſpenſis, aliis prout exigebat conſuetudo taliter damnatorum, aliter interfectis. Nullum tamen odio, ſiue pecunia, ſiue aliquo alio contra iuſtitiam affectu ſupradictæ communiæ iudicãdum expoſuit, aut damnandum. Reuerſus in ſe renunciauit his omnibus, & cõdignos fructus pœnitentię concipiens in animo, Deo ſeruire in ſacerdotali ordine deſiderat & affectat. Suſcipite deſiderium eius, & ſalubriter ei conſulite, temperato per diſpenſationem rigore, ne abſorbeatur à triſtitia, ſi ei via diuini myſterij claudatur, qui ſic plangit admiſſa, vt non admittat plangenda.

Fulconi Magiſtro Scholarum ſanctæ Crucis Aurelianenſis.

EPIST. CXXXIII.

MOleſtum mihi eſt quotiens aliquem moleſtare compellor, præſertim Dominos meos, quibus vel ob meritorum gratiam, vel ob reuerentiam dignitatis aſſurgere teneor & ſeruire. Vnum ex eis vos æſtimo, cuius honorem minus in cauſis offendere quàm defendere ſum paratus. Sed quoniam mandata Apoſtolica tamquam muri ſunt vrbis, quos tranſilire non licet: eo terrore percuſſus ne Romulei fratris ſortem ſimul ac mortem capitis amiſſione ſaltem ciuiliter incurram; ſicut primo vos commonueram, ita & ſecunda commonitione vobis conſulo, vt magiſtrum G. ſecundum mandatum Domini Papæ licitè legere permittatis. Quod ſi forte nolueritis, peremptorio velim nolim vobis edicto denuncio, vt prima die Lunæ inſtantis Aduentus dominici Pariſius eundum G. ad tale regimen ſcholarum minus idoneum oſtendatis.

Vuillelmo Remenſi Archiepiſcopo. EPIST. CXXXIIII.

ANguſtant me ne anguſto ſermone ſcribam vobis, hinc neceſſitas menſis Auguſti, inde feſtiuitas patris Auguſtini. In primo res familiaris & domeſtica, in ſecundo cura paſtoralis & canonica nec ſcribentem recipiunt, nec reiiciunt diſponentem. Inter hæc malui rudis eſſe vt indemnis eſſem, quàm inuocare muſas vt eruditus apparerem. Mitto vobis hominem ruſticanum de poſt fætentes acceptum, in palatiis regum & præſidum prætoriis elinguem ac mutum, cuius cauſa ſine conſilio veſtro peribit, ſine auxilio veſtro valido non valebit. Sublimem rapiunt eum & innocentem condemnant miniſtri Domini Regis, ſubſtantiolam eius alendis vxori & filiis non ſufficientem diripere volentes, dum non eſt qui redimat, neque qui ſaluum faciat.

Digitized by Google

Remenſi Archiepiſcopo pro quodam Hoſpite Sanctæ Genouefæ.

EPIST. CXXXV.

PRæpoſitus Pinciacenſis contra propoſitũ quod vobis promiſerat, propoſita in hac parte memoria veſtri, ouem veſtram pro dimidia relinquens intonſam, reliquum non ſolum tondere, ſed excoriare contendit. Centum ſolidos à paupere noſtro exigit, quos ſub centeſimis mutuabitur ſi propoſitum præpoſta non mutetur. Et quia nihil incepiſſe vos memini, quod imperfectum reliquerit manus veſtra, precor vt hominem innocentem, & vſque ad tempora iſta ab exactione regia liberum, beatæ Genouefę Virginis hoſpitem & ſeruum, conſilio & auxilio veſtro ita faciatis abſolui in ſolidum, ne in centum ſolidis condemnetur. Plenum erit beneficium, ſi abſolutionem ſecuta fuerit plenitudo. Cantorem Siluanectenſem, qui atroces Canonicis noſtris iniurias, contumax & arrogans irrogauit, ſuæ manumiſſionis immemor quam ab Eccleſia noſtra gratis accepit ingratus, ſi placet certo die citari & loco faciatis, & nobis ſuper tanto reſpondeat exceſſu, quoniam die quam nobis in quarta feria aſſignaſtis Nouiomi, vos non credimus affuturum. Diſtentum eſt marſupium eius, & ſicut animal illud plenum eſt vento, ita & ſacculus plenus eſt argento. Pecuniariter puniri poteſt, qui criminaliter meruit accuſari.

R. Carnotenſi electo, pro Eccleſia de Soſiaco.

EPIST CXXXVI.

INitia ſacræ promotionis veſtræ, & futuri Deo volente ſacerdotii veſtri merita Spiritus ſanctus diſciplinæ ſuſcipiat, qui & fidelem conſiliis veſtris formam, & fœlicem negotiis finem imponat. Ad huius oblationem voti & deſiderii ſacrificium nos inuitant & communis quam omnibus Eccleſiarum Prælatis debemus reuerentia, & ſpecialis obedientia pariter & fides, quam Do mino magnifico & benefico vobis auunculo noſtro Remenſi Archiepiſcopo a multis retro temporibus

exhibere tenemur. Et quoniam his gratiarum vinculis vobis reſpondere temporibus oportunis parati ſumus, & vitium ingratitudinis tàm circa vos quàm circa alios Dominos noſtros penitus abhorremus: præcipuam ac pręclaram nobilitatem veſtram rogamus, vt ſicut deceſſores veſtri Carnotenſes Epiſcopi, præcipuè Dominus noſter & poſt eum bonę memoriæ I. & P. Carnotenſes Epiſcopi nobis beniuolè detulerunt, & vos æquis paſſibus, & ſi non maioribus, liberaliter deferatis. Eſt in Epiſcopatu veſtro Eccleſia quædam noſtra in villula noſtra quæ Soſiacum dicitur, tam obſcura nomine quàm tenuis facultate, in qua duo Canonici regulares curam parrochiæ gerentes Deo deſeruiunt, quibus Officiales veſtri occaſione cuiuſdam collectæ, quam feciſſe vos dicunt, quadraginta ſolidorum onus imponunt, quod neque nos neque patres noſtri ſuſcipere conſueuimus aut portare. Remittite nobis hanc angariam, pater, quę & nobis eſt oneri, & vobis futura non eſt honori. In aliis Epiſcopatibus, Pariſienſi ſcilicet & Sueſſionenſi liberi ſunt ab his oneribus fratres noſtri, nec a vobis Deo volente grauari incipient, qui per vos, ſicut confidimus, ſpecialiùs defendi deberent.

Abbati Sancti Bartholomei Nouiomenſis vitam iuſtam & exitum beatum.

EPIST. CXXXVII.

NEc præteritos annos reuocare poſſumus, nec futuris caſibus imperare. Recedendum eſt quandoque & naturę debitum perſoluendum, vt ea conditione qua intrauimus exeamus. Hæc ideo dixerim, pater, ne intolerabile ſit vobis vel ægritudinis incommodum, vel tædium ſenectutis. Prælationis cura quam vtiliter & viriliter hactenus geſſiſtis & robur corporis deſiderat & animi vigilantiam, quorum ſi alterutro quilibet prælatus priuatus fuerit, in ſubditorum delicioſis mẽtibus aut odium ſuſcitat aut contemptum. His interuenientibus perit rei domeſticæ cura, diſciplina ſoluitur, confunditur ordo, & incipiunt qui ſubeſſe debuerant, pares eſſe. Ne id vobis accidat, pater, prouidete circa dies vltimos Eccleſiæ

veſtræ, ne vertatur vobis in diſpendium mortis vnde vitę ſtipendium expectatis. Non minus conſulere vobis quam conſolari vos deſiderans, rogo, moneo, & exhortor, vt honoris onus cui iam minus ætatis defectu ſufficitis, per manum Domini Remenſis humiliter deponatis, qui conſilio veſtro & noſtro & perſonam vobis ſubſtituat idoneam, & vitæ veſtræ congruum aſſignet ſolatium, poteſtatem, & ſcientiam habens in vtroque horum, & attingendi à fine vſque ad finem fortiter, & omnia ſuauiter diſponend.

Vvillelmo Remenſium Archiepiſcopo pro Th. Monacho.

Epist. CXXXVIII.

CApax eſt gratiæ veſtræ ſinus, Pater, & ſic patens omnibus, vt non deficiat ſingulis, & proficiat vniuerſis. Erubeſcãt & reuereantur ingrati quos frequentius præueniunt beneficia veſtra, quàm eorum obſequia ſubſequantur. De talium indeuoto numero non eſſe credimus Th. Monachum veſtrum, in tribulatione ſua de veſtra ſperantem beniuolentia, de veſtra gratia confidentem. Sicut intelleximus, frater eſt Draconum, & ſocius Strutionnm, & inter ſcorpiones habitans, Monachorum ſimultates & odia eo ſentit profundius, quò propinquiùs intuetur. Non eſt qui conſoletur eum niſi à vobis ei citiùs conſulatur. Vir eſt, qui & ſi apud vos commendari non egeat emendicatis ſuffragiis, de me tamen æſtimans ſupra me, iuuari ſe credit precibus alienis. Educite eum, ſi placet, de Hur Caldeorum, quod interpretatur incendium captiuantium, vt cum liberatus fuerit à labiis iniquis & à lingua doloſa, immolet pro vobis Deo ſacrificium laudis, & reddat Altiſſimo vota ſua.

Hugoni Abbati ſancti Vincentii Siluanectenſis pro Ioanne Canonico.

Epist. CXXXIX.

MOuit nos ſenectus & ſupplicatio I. fratris & concanonici noſtri, qui ſic à vobis poſtulat veniam, vt ſuam non

diffiteatur culpam. Paratus eſt ſatisfactioni parere, & miſericordiam veſtram in confeſſione reatus ſui, ne pereat, præuenirę. Preces fundimus & nos pro eo, vt conſideratione ætatis longeuæ, conuerſationis antiquæ, miſerationis diuinæ, ſinum aperiatis patrium reuertenti, & recipiatis pœnitentem quem excluſiſtis peccantem.

Vrbano ſummo Pontifici, cum omni ſubiectione ſummam obedientiam.

Epist. CXL.

INitia ſacri Apoſtolatus veſtri, Pater, ea deuotione ſuſcipimus, vt ex eo certa concipiamus fiducia & humilibus dari gratiam, & confuſionem ſuperbis. Hac iuſtitiæ libra ſingulorum merita penſabit tantus vicarius Petri, cui Dominus affluenter contulit ſcientiam, & cum ſcientia poteſtatem. Nec deeſſe poterit his duabus gratiſſima comes, voluntas bona & beneplacens, & perfecta, quo funiculo triplici ſancta deſideria, recta conſilia, & iuſta opera conſummatiùs aſtringuntur. Interim glorior inde mecum ego minima filiorum veſtrorum portio, quod Dominum nunc & patrem meum quandoque viderim in ſcholis, vbi tamquam Hylas mirabar Herculem, magnis virtutum & prudentiæ paſſibus incedentem. Exinde veſtri nominis reuerẽtiam concepi, veſtræ autoritatis combibi memoriam, fructuoſum mihi proponens exemplar, doctrinam ex verbis, ex moribus diſciplinam. Ecce ego & Eccleſia mihi indigno commiſſa veſtri ſumus, cum omni hilaritate parati omnia mandata veſtra ſine diſſimulatione ſuſcipere, ſine dilatione complere. Preces fundimus Sanctitati veſtrę, vt petitiones noſtras quas per Dominum B. Acolytum veſtrum vobis porrigimus, ſicut Eccleſię veſtræ videritis expedire, & ſuſcipiatis beniuolè & beneficè compleatis.

Magiſtro

Magiſtro Raginaldo Aurelianenſis Eccleſiæ Archipresbytero.

EPIST. CXLI.

SOmnolenta eſt amicitia quæ in neceſſitatibus amici tardiùs excitatur. Hoc vitium ne incurras hilarem te precor exhibe in cauſa Stephani fratris mei, cuius iniuriam quoniam mea eſt tuam eſſe debueras æſtimare. Et quoniam nondum plenè ſatisfactum eſt Apoſtolico mandato per Dominum Pariſienſem Epiſcopum prolato, tu penes quem non minima portio iuriſdictionis eccleſiaſticæ, vnde gaudeo, conſiſtit, ſupple vigilanter & viriliter quod excuſationi deeſt, vt exinde tibi gratias agam, & iniuriam paſſus induſtria tua recipiat vltionem. Fiat obſecro ſine mora, quæ omnino contrahet ad ſe periculum, ſi ſine periculo malefactor tranſierit paſcha, quod Latinè tranſitum appellamus.

Magiſtro Bertero Cameracenſi Archidiacono.

EPIST. CXLII.

VErecundum nec minus verum eſt quod loquor: timeo Dominum meum ac veſtrum offendere vel improbis quæſtibus vel precibus importunis. Sufficit mihi gratia ſua, quā ſolam omnibus præfero ſolatiis, omnibus antidotis antepono. Sed quoniam de plenitudine eius omnes accipiunt, preces quas ei Pariſius obtuli precor ei porrigite, vt ad conſequendum quod poſtulo per veſtram inducatur induſtriam, per veſtrum monitum moueatur. Oportunum ſe tempus obtulit, quo cum electo Aurelianenſi & familiariùs loqui poſſit, & quod voluerit ab eo faciliùs impetrare. Diem feſtum acturus eſt Remis vt audiuimus, vbi concurrente temporis & loci occaſione, nihil negabit Domino noſtro quem non ſolum beniuolum, ſed & maximè beneficum nuper expertus eſt in deſiderio ſuo.

Henrico Aurelianenſi Epiſcopo, ex perſona Abbatis ſancti Euurtii Aurelianenſis.

Epist. CXLIII.

Dies tribulationis & anguſtiæ dies hæc. Literas Domini Regis ſollicitudine noſtra impetratas, miniſtro & exactori Regio porreximus, & in earum oblatione ſuſtinuimus pacem & non venit, quæſiuimus bona & ecce turbatio. Superbè reſpondit, & non eſt auerſus furor eius, ſed adhuc manus eius extenta. Dixit ſeſe nec literis obedire nec mandatis, niſi ſpecialia reciperet interſignia ſibi & Domino Regi cognita & comperta. Prædam veſtram non ſolum non reſtituit, ſed quod reſiduum erat abſtulit & abduxit. Moueat paterna viſcera veſtra dolor noſter, & in liberatione noſtra promotionis veſtræ principia conſecrate, ne ſi Palatini ſatellites in conſimilibus inuenerint vos tepidum, commune ſit periculum veſtrum pariter ac veſtrorum. Domum reuerti nec audeo nec præſumo, cùm Eccleſia noſtra in quotidianis deficiat lamentis, & adhuc lacrimę eius in maxillis eius. Pariſius cum Abbate S. Genoueſæ remanſi, expectans ab vberibus conſolationis veſtræ refici, & in pręſenti anguſtia veſtro conſilio pariter & auxilio liberari.

Abbati S. *Ambroſii Bituricenſis.* Epist. CXLIIII.

In reuocatione ſui, tranſlatione fratris Al. Canonici veſtri verbo vobis Euangelico reſpondemus, *modicæ fidei quare dubitaſti?* fraternam voluit ſcindere caritatem qui verbo iniquo & doloſo dixit nos recipere nolle tàm idoneum & vtilem fratrem, qui filios veſtros æquè intendimus vt noſtros honorare, colere, & amare. Grata eſt nobis ſocietas eius, ingrata reuocatio, ingratior dubietas, qua eum à nobis lingua tertia voluit ſeparare. Placeat vobis vt nobiſcum maneat, ne ſi mandato veſtro transferatur ad alios, alieno mandato nobis minimè deferatur.

Digitized by Google

Rollando nobili viro de Dinanno. Epist. CXLV.

COpioſus eſt diuinæ gratiæ ſinus qui nec deficit ſingulis, & ſufficit vniuerſis. Diſperſos colligit, errantes reuocat, redeuntes amplectitur, nolentes trahit, & inuitos compellit intrare. Huius deſiderio deuotionem veſtram gaudemus accendi, quę terrenæ militiæ labores infructuoſos contemnens totam ſe, vt audiuimus, ad palmam ſupernæ vocationis extendit, dum aut in opera miſericordiæ libenter erogat ſua, aut in exemplum iuſtitiæ humiliter bona proſequitur aliena. Creſcat in dies voluntas hæc bona & beneplacens & perfecta, vt Eccleſia quam ædificatis regularibus diſciplinis, per induſtriam veſtram poſſit inſtrui, per abundantiam ſuppleri, per prouidẽtiam gubernari. Et quoniam ſecreto Dei iudicio carnis veſtræ non relinquitis heredes, nouellam illam plantationem veſtram in parte bonorum veſtrorum heredem conſtituite, vt cum defeceritis recipiant vos in æterna tabernacula, ne ſi forte indigentes & orphanos reliqueritis eos, mendicare cogantur, & de laboribus veſtris alius aliquis conſequatur gloriam & honorem. Ne autem beneficia veſtra tranſitoria vel illuſoria poſt dormitationem veſtram appareant, pro ſalute veſtra monemus, conſulimus, & rogamus, vt ea firmitate conferantur Eccleſiæ quam confertis, ne aut alicuius malicia poſſint auferri, aut auaritia minui, aut potentia perturbari. Ita demum fratres quos inibi ad ſeruitium Dei colligitis, menſuram bonam & confertam & coagitatam & ſupereffluentem dabunt in ſinum veſtrum, ſi paupertas eorum ex abundãtia veſtra ſufficienter ſuppleta fuerit, & elemoſinæ veſtrę perſeueranter aluerint ſeruos Dei. Interim commendamus vobis ſanctæ conuerſationis & indolis in Chriſto præcipuæ fratrem Vv. Canonicum noſtrum pariter ac veſtrum, cuius conuerſatio inter nos grata Deo & hominibus ſine omni querela communem gratiam meruit, ſingularem opinionem reportauit. Suſcipite in eo partem viſcerum noſtrorum, cui ſic Eccleſiam noſtram conceſſimus, vt tanquam vnus ex nobis Epiſcopalia ſimul ac ſpiritualia fraterna communione percipiat, communi fraternitate

perſoluat, liberalitatē veſtram plena gratiarum actione proſequimur, qui palefridum veſtrum ſine merito noſtro nobis miſiſtis, & donantis affectum in tam conuenienti dono familiariter oſtendiſtis.

Vuillelmo Remenſi Archiepiſcopo. EPIST. CXLVI.

SIcut vobis ſignificaueram, Pater, ad Dominum Regem die mihi aſſignata receſſurus acceſſi: paratus ad viam cuius formidoloſa ſunt initia, periculoſa media, nouiſſima faſtuoſa. Poſt aliquas deliberationes Deus, in cuius manu corda ſunt regum, conſilium Domini Regis mutauit, & à labore futuri itineris abſoluit me princeps beniuolus, bonam voluntatem meam in negotiis ſuis commendans, & ſi magna minimis comparari debeant, gratiam pro gratia mihi reddens. Vobis interim, Pater, ex parte famuli veſtri gratiarum actio & vox laudis, qui per literas veſtras ſuſcipiendi laboris exortationem vtilem, conſolationem vberem, compaſſionem humilem mihi ſuprà quam meruerim non negaſtis.

Neueloni Sueſſionenſi Epiſcopo pro Eccleſia ſancti Ioannis Sueſſionenſis. EPIST. CXLVII.

FRuctuoſa ſunt opera quæ & charitas inchoat, & perſeuerantia cōſummat. Radicem ſequitur ramus, riuulus fontem ſapit, opus intentionem commendat. Quod ſincerè à vobis & nobis ſuper ordinatione eccleſiæ ſancti Ioannis de Vineis, autoritate Domini Papæ inchoatū eſt, perfectionem expectat, & lāguētis Eccleſiæ defectus quotidiano clamore pulſat aures Domini Sabaoth, vt qui habitant terram Auſtri cum panibus occurrant ſitienti. Quæ vobis imputetur & nobis, ſi non bono peragatur exitu, quod bono inchoatum eſt principio. Celerem ac celebrem opem date & operā, vt in octauis Aſſumptionis beatæ virginis Pariſius ex parte veſtra mittatis, qui honorificè Canonicos ducant, deducant & inducant. Quia verò propter dilationem colloquij Regij, Dominum Remenſem Archiepiſcopūm affuturum non credimus, diligenter inquirite quando & vbi conuenientiùs ei vobiſcū poſſimus occurrere, & de eo quod

ſupereſt deliberare & tractare. Super his omnibus ſignificate nobis voluntatem veſtram, ne vel curramus in incertum, vel pugnantes quaſi aërem verberemus.

Vuillermo Remenſi Archiepiſcopo. EPIST. CXLVIII.

ORdo iudiciorum, Pater, multis excogitatus vigiliis, à quibuſdam hodie Romanæ Eccleſiæ rectoribus turbatur, qui ſacris Canonibus aut nec lectis, aut neglectis, non minus ſunt in ſententia præcipites, quàm in executione crudeles. Sine vocatione ligant, ſine delectu excommunicant, ſine cognitione condemnant. Horum de numero contendit ſe eſſe Siluanectenſis Epiſcopus, qui ſeruientem noſtrum maiorem de Torret omni ordine iudiciario poſtpoſito non tàm excommunicauit, quam illicitam & irregularē qualis qualis excommunicationis ſententiam in eum primo aſpectu iuri ſe offerentem euomuit, & villam noſtram ex leuiſſima vel nulla cauſa ſub interdicto concluſit. Et quoniam Domine refugium factus eſtis nobis, paternitati veſtrę, quam beniuolam ſimul experti ſumus ac beneficam, preces fundimus, vt ſeruientem noſtrum pręſtito ſacramentio ſtandi ad mandatum veſtrum ſi placet abſoluatis, & tam ſuper cauſa eius, quàm ſuper interdicto villæ, quando & vbi vobis placuerit, nobis & Epiſcopo diem & locum aſſignetis.

Abbati V V. de Dacia, emori conſeneſcens, viuere, & videre dies bonos.

EPIST. CXIX.

DIgna vox eſt beneficium capientis obligatum ad antidodora ſe quemlibet profiteri. Aliter ſi quis egerit, aut indeuoti ſtatuam colet, aut ingrati ſimulacrum adorabit. Infauſta hęc prodigiorum ſoboles, quarum prima informis, ſecunda infamis, vtraque ſine laude: neutra eſt ſine ſorde. Indeuotionis obſcuritas, ingratitudinis obſcœnitas, beneficia præterita ſepeliunt, pręſentia corrumpunt, futura repellunt. Harum contagia fugimus, harum conſortia deteſtamur. Donum veſtrum ſic accipimus, vt effectum dilectionis veneremur,

KKkk iij

in munere, & affectum largitoris in muneris largitore. Æquum eſt vt pro equo tàm ſolemni ſolemnes referamus gratias, quem ſedere deceret aut Pontifices magnos, aut principes palatinos. Aliorum ſeſſores vident, & inuident, nec facile eſt apud nos conſimilem aut precio mercari, aut obſequio promereri. Si qua fuit in dando mora, conuenienter purgata eſt, nec aliquod traxit ad ſe periculum quæ tàm plenum muneris exhibuit incrementum. Ductor eius non ſumptui pepercit in pabulo, nec vehiculum ſibi vſurpauit in equo: quod teſtantur & pili iocunda mollicies, & iubarum compoſitio directa, collum ſucculentum, clunes pingues & æquales, ilia non demiſſa, latera plena & plana, color aureus, totus pulcher, & macula non eſt in eo. Quod de ſtatu fratrum noſtrorum quæſiſtis, ſciat ſollicita dilectio veſtra, quoniam de die in diem per Dei miſericordiam & in ſpiritualibus proficiunt, & temporalibus abundant, nec eſt inter eos occurſus aut ſathan, cum in fraterna cōcordia & conueniant ſinguli, & congaudeant vniuerſi.

Alberto Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellario.

Epist. CL.

Rogare, pater, pro aliis cogimur, qui pro nobis non ſufficimus impetrare. Primum caritatis affectus imperat, ſecundum imperat neceſſitatis defectus. Inter hæc non minus ſequens eam quæ foras mittit timorem, quàm de beniuolentia veſtra præſumens, paternitati veſtræ commendo præſentium latorem A. Subdiaconum, cuius ſi numeremus annorum tempora, iuuenis eſt: ſenex, ſi morum merita computemus. Adoleſcentiam ſuam ſacris expoſuit litteris ſupra coętaneos ſuos, concipiens & combibens & Prophetas in Euangelio & Euangelium in Prophetis. His accedit quod non frequenter accidit, generis claritas, quæ & ſi ſola non ſufficit, cum aliis proficit ad virtutem. Dignus eſt pro quo & in ſacris auribus fundantur preces, & à piis mentibus admittantur. Rogo ego deuotus famulus veſter, vt in curia ſancta per vos ei non ſolum ſupplicandi pandatur aditus, ſed & in negotiis ſuis fœlix ac facilis præbeatur exitus impetrandi.

Abbati ſancti Dionyſij. EPIST. CLI.

SOlus cui omne ſecretum patet Deus, & qui iudicabit fines terrę, ipſe iudicat fines operum & terminos voluntatum. Inde eſt quod deſiderium fratris H. canonici noſtri cupientis ad monaſterium veſtrum tranſire, nec commendare volumus, nec reprehendere audemus: illi omnia reſeruantes qui tempore retributionis appendet merita ſingulorum in pondere & ſtatera. Sed vt veſtræ petitioni & ardentiſſimæ fratris ſatisfaciamus voluntati, liberum & abſolutum vobis eum concedimus, ſalua nobis elemoſina domus, quam ipſe & mater ſua Eccleſiæ noſtrę contulerunt, vt nobiſcum in habitu monaſtico Deo deſeruiat, & ex eo fructum capiat beatus Benedictus, cui ſacræ religionis primitias ſanctus contulit Auguſtinus. Teſtimonium perhibemus ei, quia per biennium & quadrimeſtre fermè ſpacium quo nobiſcum demoratus eſt, religioſe, maturè & honeſtè ſeſe habuit, & diſciplinis regularibus totus intendens ſic omnium fratrum recepit gratiam, vt nullius mereretur offenſam.

A. S. R. E. Cancellario, pro Clericis Grandimontenſibus.

EPIST. CLII.

LVctuoſum in Eccleſia Dei ſpectaculum fideli ac flebili compaſſione proſequimur, Grandimontenſes conuerſos miſerabilem cœtum Clericorum exulantium barbis prolixis tamquam cornibus ventilantes. Prudentiores ſunt filiis lucis in generatione ſua, & ſimplicitatem columbæ ſerpentis aſtutia non tàm fraudulenter circumuenit, quàm violenter abſorbet. Ex illo venerabili quondam collegio miniſtri altaris poſiti ſunt quaſi ſignum ad ſagittam, & qui eos vident mouent capita ſua ſuper eos. Mendicant, exulant, vagi & profugi ſuper terram, ſaturantur opprobriis, & ecce panem filiorum comedunt canes, & in tabernaculis iuſtorum vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos. Superbiunt in eos laici, & in corruptela ſpem ponentes, aurum in quo confidunt homines,

ſub execrabili ſonitu promittunt eis, quorum oculi muneribus excęcantur. Delegati à Domino Papa iudices quantum licuit proceſſerunt, ſed ad nouum ſacri Apoſtolatus mandatum duobus ſibi coniudicibus adiunctis, vt nequaquam niſi ſub ſeptenario numero negotium tractaretur, maluerunt humiliter ſubſiſtere quàm inutiliter laborare. Iam antea ſubdiderunt excõmunicationi Steph. quendam, quem Conuerſi irreuerenter & contra ſacros canones in locum Prioris, qui nec ceſſerat nec deceſſerat, intruſerant: Omnes illos qui ei tamquam Priori obedirent ſub eadem ſententia concludentes. Aſſignauerunt etiam viginti cellas clericis, in quibus ſine inquietatione Cõuerſorum pacificè Deo ſeruirent, ex litteris Domini Papæ, intelligentes melius eſſe vt in propriis domibus viuerent, quàm in alienis mendicarent. Omnes etiam de Grandimontenſi ordine, qui hoc eorum mandatum impedirent, excommunicationi ſimiliter ſubdiderunt. Conuerſi, & qui eis adhærent, nec timentes Deum, nec hominem reuerentes, vtrumque articulum excommunicationis incurrerunt. Inde eſt, Pater ſancte, quod ego minima portio clericorum veſtrorum, qui omnibus his interfui, ſanctitati veſtræ preces fundo, vt zelo iuſtitiæ quo feruetis, occurratis ſuperbientibus laicis, animo miſericordiæ, quo diligitis, oppreſſis & humilibus Clericis ſuccurratis.

Ciſtercienſi Abba. & Claræuallenſi pro Clericis Grandimontenſibus, in ſpiritu conſilii animari ſpiritu fortitudinis & armari.

Epist. CLIII.

DE infirmo peraguntur exitu quę bono à vobis inchoata ſunt. Vigilet, obſecro, prudentia veſtra vt ſententiam, quam cum ſumma deliberatione tuliſtis, aſtuta barbaries non inſidiando circumuolet, non latendo ſubripiat, non inficiando corrumpat. Prudentiores ſunt in generatione ſua filiis lucis, & in errore ſuo facile habituri ſunt conſiliarios & fautores, vel eos qui corrumpuntur pecunia, vel qui adulationibus molliuntur. Nec dum executioni mandata eſt ſententia, nec dum tranſiuit in rem iudicatam, & dilationibus improbis delatores

delatores ſuperbiunt, deluduntur iudices, mendicant clerici, Chriſti pauperes exulant, & adhuc in domibus quas eis aſſignaſtis, vulpes foueas habent & volucres cœli nidos. Ferueat in vobis iudiciarius ordinis vigor, nec minas principum timens, nec ſimulatas hipocriſis latebras admittens, nec prolixis & politis ſub ſpecie religionis faucibus deferens, & vt iudex omnium remuneret conſcientiam veſtrum, & fauor hominum commendet famam.

Londenſi Archiepiſcopo pro Petro Canonico ſanctæ Genouefæ.

EPIST. CLIII.

IOcundam Petri noſtri pariter & veſtri conuerſationem tanto grauius eſt nobis vel ad tempus amittere, quanto gratius eſſet ea perpetuo non carere. Si numeremus annorum tempora iuuenis eſt, ſenex ſi morum merita computemus. Inter ſcholares ſubtilis, inter clauſtrales humilis, ibi verecundus, hic verè mundus: vbique auidè laudabilis, quia nunquam auidus laudis. In Eccleſia veſtra ſimul & ſua verbo naturalem, ſcripto ciuilem, re & conſenſu cum vtraque canonicam, cum beata Virgine, cui aſſiſtimus, obligationem contraxit, cuius ſolutionem nec prælatus debet concedere, nec ſubditus poſtulare. Tanta cum diligentia curauimus, tantis impendiis extulimus, tanto fauore fouimus, vt eum ſolutum ab obedientia noſtra remittere nihil aliud quàm amittere æſtimemus. Abſit vt acephalus exeat à nobis, & tanquam ventis expoſitus, ſine titulo clericus, ſine ſtipendio miles, ſine ſolatio togatus diſcurrat, miraculum ſuis, ſpectaculum alienis. Ne tamen veſtram offendamus gratiam, ne veſtram incurramus offenſam, eum non tamquam apud nos depoſitum vobis reſtituimus, ſed tamquam nobis depoſitum eum vobis multum commendamus. Quod ſi per Dei miſericordiam, & opem ſimul ac operam veſtram, ab humiliori ad ſublimiorem gradum, à ſcabello ad cathedram, à puluere ſubiectionis ad ſpeculam regiminis eum vocare contigerit, in hoc laudabili profectu & prouectu plenam ei abſolutionem indulgemus, plenam concedimus libertatem.

Abbati ſancti Satyri, communes orationes in Domino.

EPIST. CLV.

ASperitatis & duritiæ plerique nos arguunt, quoties paulo acrius aut errantes corrigimus, aut corripimus inquietos. Quod ſi lapſum releuare, pereuntem recipere, mendicantem pro foribus audire negligamus, crudeles nos denunciant & proximos homicidis. In primo ſi exceſſerimus, non exigetur vt à nobis ſubditis veniam poſtulemus. In ſecundo conſiderandum eſt quanta diſcretione regi debent qui præſidẽt, vt circa ſubditos pereuntes miſericordia vigilet, excitetur pietas, motum pariter & modum vindictæ paternæ vincat affectus. Inde eſt quod pro præſentiũ latore fratre nuper & Canonico noſtro preces fundo, vt ſupplicanti pandatur aditus, colligatur vagus, & profugus ſuper terram, ne in ſaltu ſalutem amittat, in exceſſu decedat, in mora mortem incurrat, breui ad ſe reuerſus paucos dies, quos foris cum carnali matre pueriliter egit, in gremio matris ſuæ ſpiritualis multa pœnitentia viriliter redimere contendit.

Abbati Ciſtercienſi ſub perſona Clericorum Grandimontenſium.

EPIST. CLVI.

ET ſi non condigna gratiarum actione, pia tamen & humili ſollicitudine beneficia veſtra proſequimur, illum in vobis flexis genibus adorantes, de cuius plenitudine accepiſtis, vt & charitas veſtra non deficiat ſingulis, & ſufficiat vniuerſis. Calamum caſſatum conterebant, alii linum fumigans extinguebant, & ecce a quatuor ventis inſufflante ſuper nos ſpiritu Dei, beneficiis & orationibus veſtris oſſa noſtra arida reuiuiſcunt. In falſis fratribus pericula paſſi, in conſilio dolos, præiudicium in cauſa, violentiam in fuga, eiecti, pulſati, afflicti contumeliis, ſaturati opprobriis, ſacerdote & leuita tranſeuntibus, ſemiuiuos à ſancto Ciſtercienſi ordine veri Samaritani diſcipulo ſuſcepti ſumus, & non vſque in ſtabulum, ſed vſque in cubiculum geni-

Digitized by Google

tricis ſuæ perducti, panem filiorum copioſè cum eis ſumpſimus, quibus micæ cadentes de menſa Dominorum noſtrorum ſufficere debuiſſent. Collegiſtis exules, ſuſcepiſtis eiectos, iuuiſtis puſillanimes, refouiſtis flebiles, mendicis ſtipem quæ ſufficeret, imbecillis opem quæ proficeret, ſimplicibus conſilium, ſupplicibus auxilium impendiſtis. In his omnibus quid retribuere poſſumus Dominis noſtris pro omnibus quæ retribuerunt nobis? retribuat vobis Deus mercedem iuſti, qui nos quamuis iniuſtos in nomine iuſti recepiſtis. Sed quoniam negotium noſtrum tamquam in ſtatera appenſum mouetur adhuc & fluctuat, & ſummi Pontificis examen expectat, nos in ſola Dei miſericordia ſperãtes, ſanctę paternitatis veſtræ genibus aduoluti ſupplicamus, rogamus, & obſecramus in Domino, vt quod in nobis cœpiſtis fideliter & beniuolè, fœliciter ac beneficè compleatis. Orationibus veſtris & conſiliis commendamus cauſam noſtram, timentes ex his quæ pręceſſerunt indignationem & iram, immiſſiones per angelos malos, conuerſorum noſtrorum aſtutiam, potentiam, ſuperbiam, faſtum, ſumptus, ambitum, & alia quę terrori pauperibus, & diuitibus ſunt errori. Valete in Domino ſanctiſſimi ac beatiſſimi patres.

Fratri Petro de Dacia, S. Genouefæ Canonico, depoſito ſeptentrionis frigore, flamma caritatis ardere.

EPIST. CLVII.

SOlitam non ſolutam fraternitatis & gratiæ tibi reſeruamus amicitiam fideli memoria nec tuam compenſantes abſentiam, nec longua terrarum ſpatia facili ſaltu deſiderij tranſcuntes. His affectuum paſſibus occurrunt ſibi cultores & diſcipuli caritatis, ſollicitudinem ſuam ſolantur, negligentiam negligunt, triſtitiam fugant, & artificioſo quodam naturæ colloquio ſibi confabulantur abſentes. Currant inter nos hæc religioſa commercia, & quod inuidet commeantium raritas, communio ſuppleat voluntatum. Congaudemus tibi, quod depoſita vetuſtę natiuitatis auita barbarie, totus in Chriſtianam morum compoſitionem manſueueris, & quod Æthiopes mutatione nigellæ pellis facere non poſſunt,

Digitized by Google

candida glacialis Daneſmarchiæ progenies in te pariter, & de te ſibi gaudet fuiſſe collatum. His accedunt regularis obſeruantię diſciplina, quâ imbutus es in clauſtro, ſacræ ſcripturæ doctrina, quam in ſcolis didiciſti. Ex vtroque matutinum & veſpertinum ſacrificium offerendi Deo voluntas tua bona & beneplacens & perfecta. Hæc in ætate tua tenera tenere te volumus. Iuuentutem tuam iuuat nos in hoc profectu proficiſci. Dies extremos tuos ſi contigerit annis ſeneſcere, non contingat animis ſe neſcire. Interim de ſtatu tuo ſolliciti per nuncium vel per Epiſtolam certificari deſideramus quid agas, quid agant tui circa te, quid & nos ſperare debeamus vel de reditu ad nos, vel de redditu apud tuos. Salutant te omnes fratres noſtri communi deſiderio, de te ſperantes proſpera, timentes aduerſa. Vale vt volumus, velis vt valeamus.

* *Hic deſunt aliquot Epiſtolæ, itemque initium ſequentis.*

EPIST. CLVIII.

IVdex Eccleſiaſticus ſequi debet, & quamuis mult apoſſimus inducere pro reparatione taliter lapſi, tamen non diſceptantes, ſed deprecantes ſcribimus, vt ſicut in capitulo communi permiſiſtis ei ſuſcepti ordinis excuſationem, ſententiam primam non mutetis, ne abſorbeatur puſillanimis à triſtitia, ne deſperans diſpereat, ne inobediens & mœręns mereatur obire. Credimus hanc diſpenſationem ſine diſpendio poſſe fieri, per quam nec confundantur leges, nec canones offendantur. Moueant ſinum paternitatis veſtræ fratris afflicti lacrimoſa ſuſpiria, certa pericula, incerta remedia, cui ſi excuſationem officij de rigore tollitis, ſaltem inter Monachos tamquam clericum in habitu Monachi, quod ſecurè poteſtis facere, donec veniat tempus miſerendi eius, Deo ſeruire permittatis.

Digitized by Google

Domino Papæ, in perſona Reginæ Francorum.

Epist. CLIX.

MAterno compellor affectu per ſuccedentes ſingularum lapſus horarum, in abſentia filii mei Regis Francorum noua quædam recentiaque perpeti vulnera, & meam ipſius animampertranſeuntem gladium continuis ſentire momentis. Videre mihi videor partem viſcerum meorum in ſacrificio Domini offerri, & vnicum filium meum tamquam colligatũ cum Iſaac imponi ſuper altare, nec dum tamen patientiam* ſecundum obedientiam Abrahæ imitari poſſum vel aſſequi: quia & maternus excludit anim⁹ & ſexus in me fœmineus nõadmittit. Inter hos iterati partus dolores & antiqui puerperii renouatas anguſtias, nihil eſt quod conſolationi meæ ſufficiat, niſi tantum crucis & paſſionis Dominicę memoria, pro cuius exaltatione & honore tãtę in terris gloriæ filius in hac peregrinatione ſeſe propoſuit pati, & ſi neceſſe fuerit, cum Domino crucifigi. Peccat in Dei filium, peccat in Spiritum ſanctum, qui in tam deuota & religioſa eius abſentia regnum ipſius in aliquo perturbat, & in alium ſtatum contendit inuoluere, vel permittit, quàm in eo, quo pacificus eius egreſſus ſub quodam ſolatio populum ſibi ſubditum reddidit minus flentem. Hæc ideo pater vobis ſcribo, quoniam ſpecialiter cura Regni mihi iniuncta maternum mouet & monet animum meum, vt prouida ſollicitudine videam ne vel circa Eccleſias, vel circa principes maiores ſeu minores, ciuitates, oppida, vel populum immutentur aliqua, quibus deuota peregrinatio filii mei Regis indignari debeat aut turbari. Proindę rogo & obſecro, & tamquam deuota filia Romanæ Eccleſiæ fideliter conſulo, vt negotium Turonenſis & Dolenſis Eccleſiæ vſque ad reditum Regis, quem deſideramus & ſperamus in Domino, differatur, & Turonẽſis Eccleſia, quæ vnum è pręcipuis membris Coronæ Regiæ maximum inter alias obtinet locum, de patronatu Regio gaudeat, nec de Dolenſium doleat vel impetu vel incurſu. Nec enim patienter ſuſtinere poterit peregrinus noſter per Dei gratiam fortis adhuc & potens, nec regni principes ęquis oculis aſpicient ſub alio diſcrimine iura Eccleſiarum

ſuarum currere, quæ tempore bonæ memoriæ patris ſui Regis Ludouici vel ſuo hactenus proceſſerunt, nec aliquo modo permittent Metropolitanum minoris Britanniꝑ ſub quadam prodigioſa facie ſuperbire, vel cum Iano bicipitem, vel Centauro bifrontem.

Magiſtro R. Remenſi Decano. EPIST. CLX.

SVſtinete modicum quid inſipientiæ meæ, Pater, & ſacerdos magnus puſilli hominis commonitorium non contemnat. Exiit ſermo inter plures, quod antiqua patrum veſtigia ſacris inſtituta Conciliis, & à glorioſa hactenus Remenſi Eccleſia diutius obſeruata quidam ex vobis immutare contendunt, laminamque auream religioſę conſuetudinis, quæ in fronte Eccleſiæ Metropoleos appoſita lucet omnibus qui in Regno ſunt, quadam ſingularitate ſtudeant delere, deiicere, conculcare. Singulari quodam priuilegio ſedes Remenſis inter alias Galliarum Eccleſias eminebat, perſeuerans cum Apoſtolis in communione panis & oratione & in ſociali communione, ſacramentalem præferens maioribus erat ſpectaculū, minoribus documentum. Ex reliquiis regularium inſtitutionū duo ſibi loca detinuerāt, cœnaculum refectionis & domum ſomni, in altero caſtigatam ſequentes abſtinentiam, in altero candidatā continentiā obſeruantes. Procedentibus vnanimiter de Miſſa ad Miſſam, de ſpirituali refectione ad corporalem pręmiſſa inuocatione Dominica, & ſigno benedictionis ſuper cibum extenſo reficiebant conuiuæ Domini minus ventrem quam mentem, ſonante eis per miniſterium lectoris diuino eloquio, nunc admonendo præceptis, nunc prohibitionibus cohercendo: interdū adigendo minis & terroribus, nonnūquā blandiendo conſolationibus & promiſſis, O fœlices epulæ quæ non crapulam prouocant, ſed ſobrietati deſeruiunt, & poſtquam ſumptæ fuerint gratiarum actione clauduntur, derelinquentes alimoniam corporalem, & conuiuis ſuis ſpiritualem fructum ſeruantes. In his & aliis obſeruantiis regularibus incedebat Remenſis Eccleſia, terribilis vt caſtrorum acies ordinata, amabilis ſuis, admirabilis alienis. Si hæc immutari

cœperint, quid dicet germana eius loco & ordine Germania, quæ inter alias inſtitutiones Eccleſiaſticas refectionis adhuc & quietis fraternam communionem ſic obſeruat, vt modernam diſſolutionem non admittat? Clamabit vel compatiens vel inſultans. *Quomodo obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus?* Clamabunt & Gallicanæ Eccleſiæ, diſpenſationis leuamen libentius admittentes, quàm auſteritatis rigorem, Ecce Remenſis Eccleſia facta eſt quaſi vna ex nobis, conſortio ſuo verecundiam noſtram operiens, autoritate ſua negligentiam noſtram defendens. Vterque cantus iſte Epitaphium potius quàm Epitalamium eſt dicendum. Vſurpabant ſibi hactenus, nec immeritò, Pariſienſis Ciuitas doctrinam, Remẽſis Eccleſia diſciplinã. Illa vtrũque retinet quod incœpit, hæc ſi declinare cœperit periculo proxima eſt, & non longe à lapſu. Occurrite pater, expanſis brachiis, & apertis viſceribꝰ pernicioſæ nouitati reſiſtite, & virilẽ animũ, quẽ de vobis opinio prædicabat communis, erigite in certamen, ne iuuentuti ſingulariter vt non dicam ſeculariter viuere volenti, Decanus ſeneſcens obediat, ne quod abſit alicuius gloriolæ fauore vel affectu quiſpiam conculcet in terra famam veſtram, & gloriam veſtram in puluerem deducat. Scio manſuetudinem Domini mei Remenſis Archiepiſcopi tantam eſſe, vt cum caritate, quæ omnia ſuffert, omnia ſuſtinet, voluntati filiorum citò cedat, maximè cum generalis Eccleſiæ Gallicanæ conſuetudo ſingulares portiones canonicis ſuis diſtribuendas concedat, & approbet, & ſummi Pontificis autoritas non reclamet. Sed verum ſcio, tantam ipſius honeſtatem & pudentiam eſſe, quod antiquam Remenſis Eccleſiæ dignitatem conſeruabit in omnibus, & à concepto, vt aiunt, incœptoque propoſito deſiſtet, ſi hoc ei cum aliquibus de ſacro collegio veſtro perſuadere volueritis, & ne deformem hanc nouitatis formam inducat, vel admonere viriliter, vel humiliter ſupplicare.

Digitized by Google

Godefrido Abbati Sancti Satyri.

Epist. CLXI.

COmmonitorium miſiſſem ſi de contemptorio non timerem. Fraternus tamen vrget affectus, vt non ſileam à bonis, & licet non inuitum inuitem, vt ſuſceptum miniſteriũ potius onus ęſtimet, quàm honorem. In regimine poſitis mihi tibique frater, nulla toleranda ſunt, nulla diſſimulanda: pleraque & vindicanda, ſed cum dilectione hominum & odio viciorum. Quis ſapiens, & cuſtodiet hoc? Inter hęc onera, ſollicitudines & pericula, neceſſe eſt nos & pręteritorum habere memoriam, & præſentium gerere curam, & prouidentiam aſſumere futurorum. In hoc certamine poſitus ego tecum minus de mea ſufficientia confido quam de tua, plus de mea, quam de tua perſeuerantia diffido. Oremus interim Altiſſimum, vt qui nos licet occulto iudicio ſuo iuſto, ſiue ad coronam, ſiue, quod abſit, ad pœnam in prælationis culmine conſtituit, nobis præuenientem gratiam ſuam conferat & ſequentem, quâ & commiſſis fratribus, quibus contigit nos pręeſſe, contingat & prodeſſe, vt cum ipſis proficientibus, ad vitam proficiſcamur ęternam. Inter hęc preces tibi & vniuerſis fratribus noſtris Dominis meis affectuoſas fundo, vt fratrem Giſlebertum canonicum noſtrum, qui beneuolentiam veſtram circa ſe plurimum commendat, pro amore meo & tractetis benignius, & plenius diligatis, paratus ad obſequium veſtrum & Eccleſiæ veſtræ, ſicut totum me offerre; ſic exhibeo me deuotum.

Domino Papæ in perſona H. S. Dionyſii, F. S. Germani, G. Sancti Victoris, S. Sanctæ Genouefæ Abbatum, pro Clericis Grandimontenſibus.

Epist. CLXII.

VEterem ſciſſuræ Grandimontenſium plagam ſimulata quadam pace ſub vlceroſa cicatrice latentem, Conuerſi eorum

eorum à veritate quam promiſerant reuerſi, recidiua litigiorum peſte ſuſcitare contendunt, non confidentes de iuſtitia, ſed vt ipſi iactitant, in corruptela pecuniæ & effuſione munerum ſpem ponentes. Poſt diutinos labores, poſt multos ad Eccleſiam Romanam ingreſſus, & indè regreſſus: poſt publicatum Ordinis eorum, dum per vrbes & oppida litigando diſcurrerent, miſerabile ſpectaculum, poſt denudatam omnibus ſecretorum ſuorum quam appellant cuſtodiam, Dominus Rex Francorum qui ſe ipſum hodie Deo ſacrificium obtulit, conuocatis Baronibus ſuis & Eccleſiaſticis perſonis, prudentibus & religioſis, partes ad concordiam & pacem commouit & commonuit. Compromiſſum eſt vtrinque ſub atteſtatione veritatis, quæ inter religioſos iuramenti vires obtinet, quia formam pacis, quę coram celſitudine Regia conceſſa fuiſſet & conſcripta, obſeruarent, qui aderant, & ab eis qui aberant inſtanter obſeruari facerent & conſtanter: conceſſa eſt & conſcripta, ſigilloque regio conſignata, ipſo clementiſſimo Rege fideiuſſorem ſeſe conſtituente; quod ſi aliqui deinceps paci tam ſolemniter celebratæ contradicere vellent, eis contrarius eſſet, nec eos in terra ſua reciperet: qui verò pacem obſeruarent, eos ſub protectione ſua colligeret & in terra ſua regio patrocinio communiret. Recitata ſunt hęc in Capitulo Grandimontenſi, & à Priore, qui qualitercumquę loco illi hodie præſidet, in manu Bituricenſis Archiepiſcopi, in verbo veritatis, ſub periculo animæ ſuæ firmata, & ab omnibus tàm laicis quàm clericis ſub atteſtatione conſilij firmantibus hoc promiſſum. Et ecce ſubito ventus ab Aquilone veniens concuſſit angulos domus illius, vt tam Prior ille, quàm Conuerſi cum pauciſſimus clericis, quos aut blandiciis, aut timore ſecum detinent, à fide promiſſa non minus prudenter quàm impudenter reſiliant, & non veriti veritatem corrumpere, ſub quodam ſacrilegio his quæ iurauerant contradicant. Frater Bernardus vir ſimplex, & timēs Deum, & recedēns à malo, quod laici conceperant, fidei ſuæ ſecutus integritatem, cum quingentis fermè fratribus, laicorum fraudem non ſequitur, promiſſum ſeruat, aſtuciam fugit, perfidiam deteſtatur. Contra ipſum qui fidelis eſt in promiſſo, & fratres clericos, qui boni vel ſinguli per cellulas tam-

quam captiui detinentur, quidam conuerſi faſtu elati, aſtu callidi, gloriantes in verbis, confidentes in muneribus, ad Eccleſiam Romanam acceſſerunt, vt ſanctam religionem veſtram ſi poſſint circunueniant, & cedros quæ in Labano ſunt ad voluntatem ſuam incutiant & inflectant. Ad commune refugium appellationis, in quo dignitas Eccleſiæ Romanæ conſiſtit, & omnes oppreſſi refugium inueniunt, clerici pro ſe & fratre Bernardo ante aliquam ſententiæ prolationem canonicè conuolarunt, ſicut & canonicè prouocantes, ita & canonicè proſequentes, & canonicam ſententiam à vobis vel à delegatis iudicibus ſecundum ſacros canones expectantes. Non moneat vos, Pater ſancte, confuſus laicorum clamor contra clericos incluſos, ne contra ſeſſorem murmuret aſina, ne glorietur ſerra contra eum qui tenet eam, nec idiota clericum doceat literas, nec clericus imperet ſacerdotalia ſacerdoti. Clamat pro clericis & pro fratre B. qui pro iuſtitia indeſinenter pugnat in auribus Domini Sabaoth, clamat & in ſacris auribus veſtris Chriſtianiſſimus conſanguineus veſter Rex Francorum, qui ſanguinem ſuum, cuius particeps eſtis, quotidie pro Chriſto effundit, vt formam pacis quæ per ipſum conceſſa, conſcripta & confirmata, & poſtmodum ſacrilegio perfidorum violata eſt, faciatis obſeruari, appellationem per clericos factam, vtpote canonicam, recipi, laicos ſeditionarios & contradictionis filios, Philippum de Bellomonte & complices eius non admitti, ſententiam à Priore, cuius prauus ingreſſus & peſſima conuerſatio dicitur præpoſterè & præproperè in clericos latam irritari, cellas Grandimontenſes, quæ in terra ipſius ſunt ordinationi fratris B. & Epiſcopi Pariſienſis, & aliorum prudentum & religioſorum virorum committi. Si autoritate veſtra hæc acta fuerint, gaudebit ſuper hoc anima Domini Regis, qui quotidie pro Chriſto pugnat, & quaſi à regno pro cruce Chriſti exulat, gaudebit & gratias vobis aget; Eccleſiam Romanam & attollens præconiis, & ſecundum veſtigia patrum ſuorum in neceſſitatibus eius & recipiens & honorans. Si alter, quod abſit, factum fuerit, timendum ne excitetur indignatio eius, & fidei pro qua militat minus deferat, minus ſuam deuotionem Eccleſię Romanę exhibeat, minus obe-

diens exiſtat. Et quoniam tota Gallicana Eccleſia in confuſione clericorum Grandimontenſium ſe eſſe læſam & confuſam, in protectione & victoria ipſorum lætam ſeſe profitebitur & iocundam: rogamus ſanctam paternitatem veſtram, & quantum licet filiis conſulimus patri, vt qui Regnum Francorum & Eccleſias in eo conſiſtentes ſemper dilexiſtis, in hac petitione ſua & exaudiatis beniuolè, & quod petitur beneficè compleatis.

P. de Dacia, S. Genouefæ Canonico, ſinceram, velint nolint inuidi, dilectionem.

EPIST. CLXIII.

DOleo ſuper te, frater mi, amabilis valde ſuper amorem Ionathæ, quod ad vnius falſi rumuſculi ſonum turbatus es, & locutus, cum ex ante acta conuerſatione tua credamus mentem tuam prudentia diſcretam, fortitudine conſtantem, iuſtitia ſolidam, temperantia modeſtam. Super hunc quaternarium poſitus tamquam columna immobilis, non tamquam arundo vento agitata, nec adulantium fluctus, nec detrahentium ſibilos, nec delatorum commentitia ſubdolaque verba ſuſcipere debuiſti. Sæpenumero pſallens & orans in cubiculo cordis tui dixiſti Domino, vt liberaret animam tuam à labiis iniquis & à lingua doloſa. Ecce lingua tertia quæ conturbat fratres, penè mouit candellabrum fraternæ concordiæ tuæ de ſuo loco, & os quod mentitū eſt non timens occidere animam ſuam crimine peſſimo detractionis accuſauit fratres innocentes & ſimplices, qui te ſine fraude diligunt, ſine ſimultate recolunt, ſine inuidia proſequuntur. Quanta potui diligentia & in Capitulo & extra Capitulum ſub atteſtatione obedientiæ quęſiui, frater, de verbo illo malitioſo, blaſphemo, iniquo & doloſo, ſed nec autorem inueni, nec cognitorem aut relatorem: cum omnes & admirantes negarent, & negantes mirarentur. Prohibiti etiam authoritate, quæ mihi ſuper eos commiſſa eſt, ne linguas quæ in vdo ſunt, talibus exponant, ne manſuetudinem tuam multiloquio lædant, ne indignationem tuam vaniloquio prouocent, ne ſpei

noſtræ pariter & tuæ fructus in flore ſtultiloquio perimant, aut extinguant. Securus de integritate ipſorum & dilectione, quam erga te ſine ſimulatione retinent, ſecurum te facio quod nec illa quę tibi malitioſè dicta ſunt, dixerunt, nec aliqua quæ te offendere debeant facturi ſunt aliquando vel dicturi. Rogo ego qualiſcumque Prælatus tuus per vbera matris tuæ Eccleſiæ, in qua profeſſionem verbo & ſcripto feciſti, per merita virginis Genouefæ, quam intimè dilexiſti & diligis, per fratrum ſocialem ac ſacramentalem communionem, per meam qui te diligo, ſi aliqua penes te eſt memoria, vt ſcrupulus iſte ſic amoueatur à mente tua, à lingua tua, à manu tua, vt nec reliquias eius in te retineas, nec recidiua conſimilis perturbationis incendia falſis perſuaſionibus admittas. Super muneribus à te tranſmiſſis gratias ago tibi, gratias fratrum ſinguli, gratias vniuerſi. Proſperè per Dei gratiam circa nos ac fratres noſtros ſuccedunt omnia, cùm neceſſariis abundemus, & ex religioſa fratrum ſanctaque conuerſatione ſpiritualia temporalibus reſpondeant & occurrant. Augetur fratrum numerus, renouantur ædificia, multiplicantur poſſeſſiones, & quod maius eſt, pax & tranquillitas inter fratres, diſciplinæ regularis obſeruantia, in officiis Eccleſiaſticis deuota contentio, & coram Deo commendat eorum ſecretam conſcientiam, & coram hominibus ſecretam famam. Sperantes de Dei miſericordia, qui facit nos abundare ſupra id quàm petimus & intelligimus, incœpimus renouare ſartatecta Eccleſiæ noſtræ ſtillicidio proflua, vento peruia, vetuſtate conſumpta, nouam lignorum materiam comparamus ſuperponendam parietibus, & tecto plumbeo ſupponendam. Parietes etiam innouamus ſectis & politis lapidibus exteriùs fulcientes. Potens eſt Deus prouidere operi ſumptus neceſſarios, qui mihi & fratribus noſtris propoſitum contulit operandi.

A. Londenſi Archiepiſcopo pro P. S. Genouefæ Pariſienſis Canonico per ipſum in Epiſcopum promoto & conſecrato.

EPIST. CLXIIII.

Dominos & amicos noſtros quos videre non poſſumus, frequenti cogitatione recolimus, frequenti dilectione complectimur, deſiderio proſequimur, obſequio veneramur. Inter alios & ſupra ſingulare nobis erigit tentorium autoritas nominis veſtri, cuius & vmbraculo conſequimur refrigerium, & ſpectaculo plauſum. Fama perſonam veſtram prædicat, perſona famæ vires accommodat: illa recto iudicio non mentiente de operibus, iſta iuſto modio de moribus metiente. Nec hoc dicimus vt oleo peccatoris caput veſtrum impinguare velimus ſacro chriſmate perunctum, qui ex propoſito noſtro virtutes æmulari debemus, non virtutibus adulari. Pro fratre noſtro chariſſimo clerico, & filio veſtro Petro preces aliquando vobis porreximus, quas in gratiarum conuertimus actionem, quoniam vt audiuimus, eum ſic honoraſtis & oneraſtis, vt & honor non deficiat ex onere, & onus proficiat ex honore. Augeat & Deus gratiam ſuam, augeat & gratiam veſtram, non gratiam pro gratia conſecutus, & Deo ſeruiat in miniſtris ſuis, & vobis placeat in miniſteriis veſtris. Iocosè dixerim quæ ſequuntur, & quę non indignationem prouocent, ſed ad miſericordiam vos inuitent. Patres veſtri ſecundum carnem gentili adhuc ritu ac ſuperſtitione detenti Gallias inuadentes in fortitudine brachii ſui, & in robore virium ſuarum vrbes, caſtella, cęteraſque munitiones cœperunt, vicos, villas & agros vaſtarunt, homines alios in prędam & captiuitatem abduxerunt, alios in ore gladii percuſſerunt, loca ſancta incendio & ruina ad ſolum vſque deiecerunt. Inter alias, quod ſine ſuſpirio & ſingultu referre non poſſumus, aut debemus, Eccleſiam Apoſtolorum Petri & Pauli, in qua beata virgo Genouefa requieſcit in corpore, regali ope & opere conſtructam muſiuo intus & extra, ſicut reliquiæ adhuc teſtantur, ornatam & depictam, miſerabili concremarunt incendio, nec ſacro loco parcentes, nec beatæ Virgini, aliiſue ſanctis, qui ibi requieſcunt, venerantiam exhibentes. Tandem per Dei gratiam barbaries

illa antiqua, Chriſtiana manſuetudine mitigata eſt, & mutata, & ſeptentrionale frigus calore fidei liquefactum, reiectis idolis creatorem ſuum recognouit, partéque Galliarum, quæ a ſeptentrionis nomine Normannia dicitur, Nores & Dani renati in Chriſto ſibi & poſteris ſuis retinent, inhabitant & colunt. In illa perſecutione parietes Eccleſiæ noſtræ combuſti & exeſi, vetuſtate nimia & corruptione minantur ruinam, & ſuſpirant fulciri ſuſtentaculo, & operiuntur operiri tecto. Comparata eſt lignorum maceries ſuperponẽda refectis parietibus, & laminis plumbeis ſupponenda. Speramus in Domino quia qui cœpit perficiet ſolidabitque, & ſumptus prouidebit neceſſarios, qui numquam derelinquit in ſe ſperantes ſeruos ſuos. Et quoniam in tanto opere, ſiue onere, ſtipem mendicare compellimur alienam, recurrimus ad liberalitatem veſtram, vt qui aliquando Romanum conſueuiſtis emere plumbum, in coemendo plumbo Anglico & beniuolum aperiatis animum, & beneficam nobis extendatis manum. Illo plumbo nudantur Eccleſiæ, teguntur iſto. Diſſimilis negotiatio, cum in illa ſæpe mereat acceptor, in iſta ſemper mereatur largitor. Illud litigioſo ſemper auro redimitur, iſtud religioſo precum precio comparatur. Fratrem noſtrum G. præſentium latorem miſimus, qui & prudenter impleat mandatum noſtrum, & fideliter nobis reportet beneficium alienum.

Vualdemaro Epiſcopo de Selevvic. EPIST. CLXV.

IVcundam veſtri memoriam reliquit nobis abſentia veſtra, cuius ſi delectamur reliquiis, ita reficimur blandimentis. Mirabamur ſenilem maturitatem in iuuene, Epiſcopalem dignitatem in futuro Antiſtite, profundam humilitatem in nobili ſtirpe, manificentiam liberalem in ſcholaſtico, ſocialem affabilitatem in ſanguine Regio, elegantiam in Septentrionali viro. nõ credimus in vobis honores mutaſſe mores quos per Dei gratiã natura vobis potius cõtulit, quàm fortuna. Ex his confidentiam aſſumpſimus ſcribendi vobis, & attrita, vt aiunt frõte ſine meritis noſtris beneficium aliquod poſtulandi. Id ſolum in petitione ſolacium ſupereſt, quia ſi repulſam patiatur incauſtum, non rubet, ſi non exaudiatur Epiſtola, verecundiã

non incurrit. Antiqui parentes veſtri cum adhuc errore gentili ſub idololatria tenerentur, & iuſto Dei iudicio Gallias inuadentes ciuitates & oppida cœperunt, deſtruxerunt municipia, Eccleſias ſubuerterunt. Inter alias Eccleſiam beatę Genoueſæ virginis regali ope & opere conſtructam miſerabili cócremarunt incendio, cuius rei teſtes exiſtunt parietes ex tunc combuſti & exeſi corruptionem ſuam calce in cineres putrefacta monſtrantes, & ruinam minantes. Eos reficere incœpimus comparata iam lignorum macerie, quæ & ſuperponatur innouatis parietibus, & tecto plumbeo ſupponatur. Sub quodam rubore mendicantes rogamus & petimus, vt aliquid de beniuola ac benefica liberalitate veſtra nobis mittatis, quo plumbum emamus, non Romanum, ſed Anglicum, quoniam Anglico plumbo teguntur Eccleſiæ, nudantur Romano. Viuet iugiter in Eccleſia noſtra felix memoria nominis veſtri, ſub teſtimonio beneficii à vobis beatæ virgini Genoueſæ liberaliter impenſi. Fratrem noſtrũ G. præſentium latorẽ miſimus, qui & prudenter impleat mandatum noſtrum, & fideliter nobis reportet beneficium alienum.

VVillelmo Abbati de Dacia, in plenitudine plenitudinem gaudiorum.

EPIST. CLXVI.

LAudamus veteres, noſtris tamẽ vtimur annis. Poëticũ eſt, non propheticum quod diximus, veridicum tamen. Patres noſtri ſicut tempore, ita & autoritate & religione præceſſerunt in via Domini. Nam ſicut Hylas Herculem, non ęquis eos paſſibus conſectamur. Formam viuendi Moyſes tradidit Hebreis, Numa Pompilius Romanis, Phoroneus Græcis, Trimegiſtus, Ægyptiis, filius Dei Chriſtianis. Huic ſubſeruiens Auguſtinus tanquam Samaritani ſtabularius duos denarios, quos ab eo acceperat, verbum ſcilicet doctrinæ, & exemplum vitæ, in curam noſtris fideliter expendit, & prudenter, recepturus mercedem cùm Samaritanus redierit. In hoc agone quanquam in diuerſis Eccleſiis vobiſcum ſudauimus, & ſudamus ita pugnantes, non quaſi qui aërem verberant, & currentes non quaſi in incertum. De ſtatu veſtro incerti, de noſtro vos certificamus, ſcientes quia & gaudere cum

gaudentibus, & flere cum flentibus parati eſtis. Proſperè per Dei gratiam circa nos & fratres aguntur omnia, & non eſt occurſus, neque Sathan, cum in ſumma tranquillitate & pace vnanimes habitent in domo Domini, ſola contentione ſeruiẽdi Domino ſe ſe inuicem præcedere cum humilitate certantes. Spiritualibus occurrunt temporalia peractis fermè ſpacioſis & ſpecioſis regularibus officinis, & per villas ruſticis ædificiis, ſpacio ſimul & ſpecie certantibus cum vrbanis. Sollicitudinem curamque noſtram conuertimus in renouandis & fulciendis antiquis Eccleſiæ parietibus vetuſtate & incendio putrefactis, diſſolutionem minantibus & ruinam. Comparauimus nouam lignorum macceriem ad ſarta tecta reficienda, quæ & ſuperponatur parietibus, & laminis plumbeis ſupponatur. Hac enim materia ſi Deus permiſerit operimur nos operturos Eccleſiam, non attendentes ſignificationem plumbi Prophetici quod ſuper iniquitatem ſedere dicitur, ſed baſilicæ noſtræ vtilitatem & decorem. Huius metalli materiam quærimus, non figuram. Et quoniam tanto oneri ſiue operi explendo non ſufficimus, ſtipem ab amicis noſtris mendicare compellimur alienam, quorum ope & opera inſufficientiam noſtram ſuppleamus. Importunus forte & improbus ſermone breui prolixitatem Epiſtolæ redimo. Sed quod potes adiuua nos.

O. Rupenſi Eiſcopo. EPIST. CLXVII.

QVatuor ſunt quæ aut nouas conciliant amicitias, aut veteres colunt: alternæ confabulationes, obſequia mutua, literarum frequens excurſus, virtutis fama conſentiens veritati. Huius vltimi beneficio faciem veſtram quam oculis videre non meruimus, imaginatione complectimur, applaudentes famę, quæ & liberalitatem veſtrã prædicat, & Religionẽ cómẽdat. In ſcolis veritatem didiciſtis, in ſacerdotio virtutẽ: ſed nec in illis verit ité ſine virtute, nec in iſto virtutẽ ſine veritate. Ex his de beniuolentia veſtra potius quàm de noſtris meritis confidentes, chariſſimum fratrem noſtrum & Canonicum G. pręſentium latorem, quem pro negotiis Eccleſiæ noſtrę miſimus, veſtræ beniuolentiæ commendamus, vt eum in quibus neceſſe habuerit

habuerit pro amore Dei & noſtro, & firmetis conſilio, & patrocinio ſuſtentetis. Retribuet vobis Deus qui recipientibus iuſtum in nomine iuſti mercedem iuſti retribuet, & menſuram bonam & confortam & coagitatam & ſupereffluentem pro miſericordię ſanctis operibus, dabit in ſinum veſtrum.

Londenſi Archiepiſcopo, ſalutem temporalem pariter & æternam.

EPIST. CLXVIII.

FOelix opera & impenſa, cuius intentionem fructuoſus ſinus excipit, deſiderium complet exitus, ſpei fiducia nec tollitur, nec mentitur. Hęc in Salomone veſtro verè verbis & operibus pacifico non inuitum vos inuitare debent, vt quod in eo beniuolè cœpiſtis, beneficè compleatis, proſequentes bonam iuuenis indolem, qui ſic litterarum ſtudiis intendit, vt à virtutum ſemitis non recedat. Planta eſt quæ per Dei gratiam & irrigationem veſtram fœcundam coaleſcet in arborem, cuius & folium citò non defluet, & fructum ſuum dabit in tempore ſuo. Teſtimonium ei perhibemus commoranti nobiſcum in mente, quia in ſcolis aſſiduus, honeſtus in hoſpitio, nec effuſus in ſuperfluis, nec in neceſſariis eſt anguſtus. Sociorum beniuolentiam ſic meretur, vt omnium gratiam non amittat. Gaudeat ſuper eo ſancta paternitas veſtra, & illuſtrem veſtri ſanguinis celſitudinem ſic exaltetis in ipſo, vt & honor eius tanto reſpondeat generi, & genus tantum conſentaneum ſit honori. Sic glorietur patruus in nepote, vt nepos ex patruo ſublimetur.

Canuto nobili Viro de Dacia.

EPIST. CLXIX.

VIris illuſtribus & qui de ſanguine regio ducunt originem propriè conuenit, vt ſicut ſunt magnifici genere, ita ſint munifici largitate. Quod ſi largitas vſque ad Eccleſias extendatur, & pro ſalute propria requiéque defunctorum, & maximè parentum ac propinquorum, qui facultatibus abundant, loca religioſa viſitent, pauperes alant, eleemoſinas diſtribuant, & coram Deo gratiam, & coram hominibus promerentur fauorem. Frater veſter carnalis bonæ indolis iuuenis Vualdemarus, cuius memoria in benedictione eſt, regio generi veſtro condigna virtute reſpondens, & apud nos ſpiritum reddidit Deo, & inter nos corpus commendauit ſepulcro. Orationum ac beneficiorum ſpiritualium, ſicut vnus ex nobis, particeps eſt, & erit in perpetuum ſurrecturus in die iudicij cum beata Virgine Genoueſa, & extremæ benedictionis ſententiam cum his qui à dextris erunt, & cum ipſa pariter recepturus. Et quoniam parietes Eccleſię in qua requieſcit, antiqua parentum veſtrorum, adhuc gentilium concrematos incendio & ruina, ex tunc vetuſtate conſumptos renouare incepimus, & ſarta tecta ipſius noua lignorum macerie plumbeiſque laminis contegere propoſuimus, nobilitati veſtræ preces fundimus, vt ad coëmendum plumbum per præſentium latorem G. Canonicum noſtrum aliquod beneficium nobis mittatis, vnde & à Deo remuneretur liberalitas veſtra, & ab hominibus commendetur generis veſtri fama, & à nobis celebrior & frequentior habeatur fratris veſtri memoria ſempiterna.

Canuto illuſtri Danorum Regi, ſalutem, vitam & victoriam.

Epist. CLXX.

GLorioſam ac fœlicem Regni Danorum potentiam & virtutem, qua antiqui parentes veſtri pagano errore adhuc detenti in fortitudine brachii ſui & in robore virium ſuarum Gallias inuaſerunt, & annales hiſtoriarum continent, & communis fama recitat, & vrbium oppidorumque muri ſemiruti proteſtantur. Ex eorum vos nobili ſtirpe deſcendiſſe, & gentilem illam tyrannidem in Chriſtianam manſuetudinem mutaſſe gaudet mater Eccleſia, cui aſſiduum impenditis cultum, deuotum exhibetis obſequium, beneficum erogatis augmentum, nec regio faſtu per Dei gratiam ſacerdotium premitis, nec debitam reuerentiam ſacerdotio denegatis. Cumque in aliis quibuſdam regnis per tyrannidem principū ſeruituti ſubiecta ſit Eccleſia, in veſtro per regalem clementiam veſtram libera eſt & quieta. Supradictæ perſecutionis à veſtris Potentibus gentilibus tum illatæ calicem bibit, & abſintio doloris inebriata eſt Eccleſia beatę Virginis Genoueſæ in qua Deo licet indigni deſeruimus, fracta, diruta & combuſta. Teſtantur hoc parietes incendio illo conſumpti, & calce in cinerem concremata, putrefacti, tremuli & exeſi. Eos renouare incepimus, ſuperponenda noua lignorum macerie, & tecto plumbeo ſupponenda. Nec hoc dicimus, Princeps victorioſiſſime, vt querulis aut mendicis vocibus importunè aliquid vel improbè poſtulemus à clementia veſtra: ſed vt miſericorditer conſanguineum veſtrum nobilem virum Canutum moneatis, ne omnino ſit immemor fratris ſuis Vvaldemari, qui in beato fine ſuo Canonicus noſter factus, in celebri clauſtri noſtri loco ſepultus, in omnibus beneficiis & orationibus, quæ in Eccleſia noſtra fiunt, particeps, frater & ſocius nec in vita partem aliquā, vt dicitur, ſeu funiculū hęreditatis ſuæ poſſedit,

Digitized by Google

nec poſt mortem ſiue ipſe, ſiue Eccleſia pro eo aliquid inde percepit. Vox iuſtitię ipſius clamat ad fratrem de terra, *frater da mihi portionem ſubſtantiæ paternæ quæ me contingit.* Rogamus, ſupplicamus ac petimus, vt vos qui totiens armis ſuperatis idololatras & iugo ſubiicitis Chriſtiano, nobilis illius viri pectus licet ferreum precibus expugnetis vt mortuo fratri ſuo gratiam non neget, & in tanta neceſſitate Eccleſiæ, in qua frater eius & diem clauſit vltimum, & diem expectat extremũ; pro tota hereditate quam poſſidet aliquid mittat, vnde & apud Deum ſecurior ſit eius conſcientia, & apud homines hilarior fama, & circa mortuum liberalitas appareat debita, & beniuolentia manifeſtetur fraterna. Chariſſimum fratrem & Canonicum noſtrum præſentium latorem G. clementiæ veſtræ commendamus, vt eum regali iuuetis patrocinio, & ſi opus fuerit auxilio protegatis. Valeat & creſcat in dies ſemper magnificentia veſtra.

Neuelont Sueſsionenſi Epiſcopo pro Eccleſia ſancti Vedaſti de Firmitate Milonis.

EPIST. CLXXI.

INter cæteras afflictiones, ſub quibus hodie gemit Eccleſia, nouas & indebitas exactiones pręſtare compellitur: & cùm liberi debeant eſſe filij, tributa ſoluunt & Decimas, tamquam penitus alieni. Verum facilius toleratur à ſingulis quod ab omnibus ſuſtinetur; cum tamen gemitus omnium dolorem non minuat ſingulorum. Tangit nos hæc plaga, communis Pater, quæ tantum non inuitat, ſed etiam inuitum trahit, vt & ſoluatis decimas, & decimas exigatis. Succeſſores Melchiſedech filios Aaron non excuſant, nec Leuitarum immunitas portione ſibi conceſſa gaudere permittitur, cùm vniuerſos fiſcus abſorbeat, nec tantum liberetur Chriſtus vnde affligitur Chriſtianus. Inter hos tamen ſingultus & quotidiana ſuſpiria, ſanctæ paternitati veſtræ preces fundimus, vt fratribus noſtris apud ſanctum Veda-

ſtum demorantibus in quantum vobis placuerit parcatis, & nobis præſtetis hoc beneficium, quibus conſueuiſtis ſemper exhibere vultum hilarem & iocundum. Tenuis eſt eorum ſacellus, nec diſtento viuunt marſupio, qui ferè per biennium ſuſpenſis parrochialibus organis veſtro ſubiacuerunt prô culpa Comitis, interdicto.

Domino Papæ, pro Eccleſia ſancti Victoris Pariſienſis, totius obedientiæ, deuotionis & ſeruitutis plenitudinem.

Epist. CLXXII.

PRudentes & potentes in generatione ſua viri, qui tunc temporis in Eccleſia Pariſienſi titulati præerant, Eccleſiam ſancti Victoris tanto dilectionis ac deuotionis affectu proſecuti ſunt, vt in ea ſacræ religionis odore tacti pariter ac tracti, plerique ipſorum non ſolum conferrent ſua, ſed & ſe ipſos offerrent. In hoc glorioſo certamine largiendi ſua beato Regularium collegio ſic & vniuerſi prouocabãt ſingulos, & ſinguli vniuerſos, vt ex ſingulorum facultatibus prædictorum inopiæ fratrum poſſeſſiones & pecuniȩ prouenirent, & ex vniuerſorum beniuola ſimul ac benefica deuotione ſuarum annualia præbendarum. Eorum piam libertatem filiis qui pro patribus ſuis in Eccleſia Pariſienſi nati ſunt, cum inuitari deberent immutare contendunt, ſequentes in hac parte mores quos non coluerunt patres eorum, vt quæ illi contulerunt, iſti auferant: quȩ extulerunt,............... quæ fundauerunt effodiant & effundant. Dura filiorum conditio, qui nec eos in opere contrario ſequi volunt, qui ſepulcra patrum ȩdificabant, ne memoria eorum, qui Prophetas interfecerant, deleretur. Hi verò qui bonis operibus patrum ſuorum contradicere volunt, quantum in ipſis eſt, memoriam æternam in qua iuſti permanent, & extenuare tentant, & exterminare contendunt. Nec ſunt audiendi, pater, viuendi hac noua voluntate ſua, qui patres ſuos & matrem ſuam eximiam Pariſienſem Eccleſiam fratris ſui non honorant, non verentes quod per veritatem dicitur, *Honora patrem tuum & matrem vt ſis longæuus ſuper terram.* Sanè præbendarum Pariſienſium annualia,

Digitized by Google

Eccleſiæ ſancti Victoris ex integro deberi, & ipſius Eccleſiæ Pariſienſis tam Epiſcopi quàm Capituli autenticum reſcriptũ teſtatur, & ſanctorum Romanorum Pontificum priuilegia confirmant, & plus quam longiſſimi temporis prę́ſcripto ciuili ſimul & Canonico iure clamat. Sancta etiam paternitas veſtra per diſcretionem & ſcientiam vobis & ſanctę Romanę Eccleſiæ à Deo datam, illius verbi quod in priuilegio continetur, ſcilicet, ex integro interpretationem ſcripſiſtis & viris prudentibus Atrebatenſi & Ambianenſi Epiſcopis, & Abbati Pruliacenſi non cognitionem miſiſtis, ſed executionem: quibus ſicut nec mandati veſtri vel vnum iota licet prætermittere, ſic nec vobis, ſi dici liceat, in his quæ canonicè ſtatuiſtis conuenit aliquid limitare. Vt enim verbo principis vtamur, qui longè ſacro Apoſtolatu veſtro inferior eſt, interpretationem inter ius & æquitatem poſitam vobis ſolis & oportet & licet inſpicere. Et quoniam interpretatio veſtra generalis eſt, & neceſſaria: Rogamus vos pater ſancte, ego minima portio filiorum veſtrorum, & omnes quot quot inſtitutiones ordinis ſancti Victoris pro poſſe noſtro obſeruamus, vt interpretationem à vobis iuſte & canonicè prolatam faciatis firmiter obſeruari, & religioſiſſimè ac ordinatiſſimè Eccleſię ſancti Victoris iura conſeruetis integra, ne fortè, quod abſit, dici poſſit à maliuiolis, quia non liberauit pauperem à potente, & pauperem cui non erat adiutor.

Domino Remenſi pro P. Cantore Pariſienſi in Tornacenſem Epiſcopum electo,

Epist. CLXXIII.

Commune refugium patens omnibus manſuetudo veſtra, Pater, ſic extendatur ad ſingulos, vt colligat vniuerſos. Veniunt ab oriente & occidente & recumbunt in ſinum veſtrum, nec facilè ſemel admiſſus emittitur niſi contigerit ab eo committi, quod non mereatur remitti. Hæc ſunt quæ mihi pluribuſque aliis fiduciam præſtant, vt pro deuoto filio veſtro Magiſtro P. Cantore Pariſienſi pandatur vobis aditus ſupplicandi, ne vobis prouocet indignationem, qui ſibi non aduocat

dignitatem, ne cui meritum ſufficiat proprium, factum officiat alienum. Vir eſt cuius per omnes Eccleſias famę ſuauis diffunditur opinio, qui gemina ſcientia efficaciſſimè clarens, & doctrinam monitis ornat, & moribus diſciplinam. Origeni parem in aliquo ſic eum docere credimus, vt viuere, ſic viuere vt docere. Tales in candelabro veſtro lucernas, tales in diademate capitis Aaron lapides, tales in ſancta Remenſi Eccleſia ſuffraganeos eſſe decet, vt vicinę prouinciæ ſancta æmulatione moueantur ad promotionem conſimilium, & ſollicitudo vobis commiſſa facilius & frequentius iuuetur per religionem & prudentiam ipſorum. Si quid minus ordinatè in electione ipſius à Tornacenſibus Clericis factum eſt, nec abſentis ignorantiam tangere, nec innocentiam iuſti lædere debet, cùm facillimè, ſi vobis placet, poſſit emendari, ſi quid perperam factum eſt: commiſſa vobis à Deo & poteſtate corripiendi errores, & ſcientia corrigendi. Vt enim ſalua gratia veſtra ſine præiudicio loquar, concurrunt in electione illa quatuor quæ à Leone primo dicta ſunt, vota ciuium, teſtimonia populorum, honoratorum arbitrium, electio clericorum. His accedit integritas perſonę, hilaritas famæ, neceſſitas ſimul & vtilitas Eccleſiæ viduatę. Sed & hoc frequenter & ſolemniter dicitur, quia Dominus Rex, quem Deus ſeruet ac nobis reſtituat, perſonam iſtam nominatim expreſſit, nominatim, pro ea rogauit, nominatim Eccleſiæ Tornacenſi præeſſe voluit & intendit. Si aliter actum fuerit, verēdum eſt & forte verum, ne indignationem & iram & immiſſiones per Angelos malos concipiat, & aduerſus eos, qui promotionem tantæ perſonę impedierint, regalem & iuuenilem iracundiam accendat. In his omnibus, pater ſancte, prouidete honori veſtro, conſulite ſanæ opinionis veſtræ teſtimonio, deferte regio mandato, & correpto prius ſicut decuerit errore eligentium, confirmata electione, paterno ſinu ſuſcipite electum & dilectum veſtrum.

Domino Atrebatenſi pro Abbate de Sarneio.

EPIST. CLXXIIII.

MAter & fomes detractionis inuidia velato capite ſolita murmurare, diebus noſtris procedit in publicum, vt iam non ſagittet in obſcurſo rectos corde, nec ſedens in inſidiis interficiat innocentem, ſed vibrato in caput iuſti coram omnibus gladio, lethale vulnus falſæ delationis infigat. Venerandis etiam ſeſe collegiis immiſcens, non ſolum carduos agri conculcat, ſed & cedros Libani, quantum in ſe eſt, veneno inficit, incendio cremat, exterminio perdit. Magiſtram ſe veritatis & ſeueritatis miniſtram promittit, diſſimulat iniquitatem, innocentiam ſimulat, & vt faciliùs ei credatur, mendacio periurium addit, periurio ſacrilegium auget, falſos teſtes ſubornat, ſimplicitatem iudicum circumuenit, quouſque damnetur innocens, & viuus abſorbeatur, quem mortificare contendit. Huius monſtri peſtem mortiferam ſacræ & religioſæ aures & aſſibilantem non recipiunt, & reiiciunt inſiſtentem. Armatùm & animatum contra tantum prodigium, Pater, vos eſſe confido, vt ſecundum diſcretionem veſtram, nec inſidiando circumuolet, nec latendo ſurripiat, nec inficiando corrumpat. Hæc ideò dixerim quia quoſdam laicos peruerſos potius quàm conuerſos Lemouicenſis montis, ſecretò didici conflare & machinare dolos contra virum iuſtum, virum ſimplicem & rectum apud homines, & vt credimus apud Deum, Abbatem ſcilicet de Sarnaio, quem ex humili loco ſublimitas conſcientiæ clarum, & ex vtroque hilaritas famæ commendabilem prædicat & acceptum. Fomitem rancoris & inuidię contraxerunt, ex eo quod in cauſa quam contra clericos ſuos habuerunt, vir prędictus zelo Dei accēſus quantum potuit oppreſſis Clericis aſtitit, nec deſtitit iuuare puſillanimes, afflictis conſulere, vagos & profugos conſolari. Generatio illa praua atque peruerſa, prudentior filiis lucis in negotiis huius, qui in maligno poſitus eſt, mundi, per quoſdam Abbates ordinis Ciſtercienſis fortè nimis credulos, & vt ſibi credatur querentes aut querulos, incruſtare contendit

tendit ſinceritatem prædicti viri famæ, & ſacroſanctum collegium Abbatum veſtrorum, ipſis etiam Angelis reuerendum, falſæ corruptela calumniæ contra virum iuſtum accendere, vt iniquitas opprimat iuſticiam, & mendacium abſorbeat veritatem. Stet in hoc conflictu, ſi neceſſe fuerit, rigor & vigor autoritatis veſtræ, pro viro ſancto & iuſto, immò pro totius Ordinis euitando ſcandalo. Ij qui dixerunt *linguam noſtram magnificabimus*, impię voluntatis ſuę deſideratam reportent victoriam, & ille nullam ſuſtineat iniuriam, qui nullam admiſit offenſam.

Laudunenſi Capitulo, pro Magiſtro Michaele eorum Decano in Pariſienſem Decanum electo.

EPIST. *CLXXV.*

ADmirabilis & amabilis eſt Eccleſiarum ludus, quotiens fraterna charitate ſupplet altera defectum alterius, non pecuniarum ratiocinio, ſed commercio perſonarum. Vna eſt columba Domini, inconſutilis eſt tunica eius, & in vno corpore partes ita ſibi deſeruientes conſentiunt, vt quod eſt cõmune omnium, proprium æſtiment ſingularum. Eodem religionis artificio, eodem ſpiritu charitatis, eodem ſtudio prouidentiæ, quo Laudunenſis Eccleſia Meldenſem ſibi Decanum aſſumpſerat, Pariſienſis feſtiuo pariter ac feſtino ſaltu ſibi præripuit eum, non rapinam ſeſe arbitrata facere, ſi eum quem ſibi prius inſtituerat Canonicum, ſibi conſequenter inſtitueret & Decanum. Non moueatur in aliquo ſancta æmulatio veſtra, quaſi Pariſienſis Eccleſia iniuriam vobis fecerit, quæ in hoc ſibi conſuluit, aut perſona tanquam leuitate vel ambitione ducta ſit, quæ in hac electione ſequuta eſt non voluntatem propriam, ſed violentiam alienam. Raptus eſt à concanonicis ſuis maximè ambiendus, quia minimè ambitioſus. Congaudete perſonæ, congaudete & Eccleſiæ: quia hic & ibi veſter erit vobis deſeruiens, vobis obediens, vobis in omnibus ad obſequium veſtrum paratus & parens.

Fratri V V. de Bieria, Salutem vtriuſque ab eo qui in aduentu ſuo fecit vtrumque vnum.

Epist. CLXXVI.

ARduam, frater, ingreſſus es viam, Paulos, Antonios, Machariofque, & Hilariones ęmulatione, qua potes, ſequens, & inter Gallicanas delicias auſteritatem Thebaidis, Nitriæque rigorem proponens alijs, imponens tibi. Robuſtos & fortes humeros ſarcina iſta requirit, & expeditos in certamine ſpiritualium lacertos athletarum deſiderat hæc paleſtra. Veruntamen qui non conſuluiſſem vt inciperes, non conſulo vt deſiſtas. Diffidentiam victoriæ murmurabant mihi frequentes infirmitates tuę, cerebrum debile, pectus aridum & ſiccum, ſtomachus frigidus, & ieiuniorum bello non ſufficiens, totum denique corpuſculum tuum, licèt laboribus expoſitum, non tamen diſpoſitum ad labores. Rurſum terrori mihi erant pariter & timori inſolitæ ſolitudinis horror, ferarum non hominum inculta domicilia, terra arida, nec herbarum ferax, & humoris abundans, adeo vt aqua ipſa quæ deforis cellam tuam guttatim profluit, nec ſaporem aptum guſtui, nec viſui iucundum colorem, vt pote naturæ prorſus aquarum contraria, bibentibus, ſiue intuentibus conferre valeat vel offerre. In ipſa autem cellula tua aſperitas veſtium, ariditas ciborum, lectuli duricies, ſomnum carpatim vix admittens, prohibitus propoſito tuo ſine grandi cauſa egreſſus, latronum timor qui duos deceſſores tuos interfecerunt, ne te ſucceſſorem eorum tertium eis adderent, ad diſſuadendum tantæ perfectionis initium mouebant me pariter & monebant. Inter hæc mecum recogitans te regularibus diſciplinis eruditum, & in ſancto fratrum collegio quadraginta fermè annis ſub obedientia Prælatorum Domino militaſſe, toleraſſe multa, diſſimulaſſe nonnulla, æquanimiter pertranſiſſe blanda, & aſpera in prioratu, & extra prioratum, humiliter & vtiliter, cum his qui vnanimes

habitabant in domo Domini vixiſſe, non leuem concepi fiduciam, te & altiora poſſe in eremo ſuſtinere. Expertus es in conuentu rigorem ieiuniorum, vigiliarum faſtidia, frenum ſilentij, ſtabilitatem loci, nonnumquam & duritiam lecti & ariditatem cibi, diurnum ſimul & nocturnum penſum obſequij diuini. In his omnibus te cognouimus & expertum regularia, & ſecularium expertem. In illo tyrocinio clauſtri didiceras qualiter deberes contra communem aduerſarium in Eremo militare. Hæc ſunt quæ mihi propoſitum tuum commendabile reddunt vt gratanter ſuſcipiamus quod feceris, & gratulanter amplectamur quod facis. Adquieſco poſtmodum, placet quod diſplicuit, approbo quod oderam victus conſilio tuo, victus voto. Prædictas occaſiones per Dei gratiam fregiſti, rupiſti, ſpreuiſti, ſaltum facturus de eremo in cœlum, de ſolitudine in ciuitatem habitationis, de deſerto & inuio in terram viuentium lacte & melle manantem. Indixiſti bellum hoſtibus tuis, diabolo, carni & mundo, qui atrociores omnium beſtiæ ſanguinem animę tuæ quærebant, & coniurati in mortem tuam parati erant rapere pauperem, dum atraherent eum. Obieciſti Diabolo humilitatem quam ſpecialiter timet, corpori tuo cruces & ſupplicia, mundo, qui in maligno poſitus eſt, contemptum & fugam. Ingrediente te eremum, mihi illa pariter vno ictu confoſſa ſunt monſtra malitiæ & nequitiæ, laqueus & pedica iuuenum Deo ſeruire nolentium. Potentiſſimi duces in exercitu Pharaonis terga verterunt tibi, & non faciem: facti ſunt vt ſtercus terræ, iacent ſub pedibus tuis, calca, preme, contere, vigila ne reſurgant. Mouebit hoſtes inſidias, nam ab iniuriis temperabit, ſciens patientiam tuam ſic contempſiſſe proſpera, vt non timeas aduerſa. Inſidianti reſponde: *Vade retro Sathana. Etiam ſi transfiguraueris te in Angelum lucis, & ſi dixeris malum bonum, & bonum malum, non decipies ſeruum Chriſti. Non enim ignoramus aſtucias tuas, ab initio mendax es, & pater tuus.* Carni murmuranti reſponde, *Loquuta es quaſi vna de ſtultis mulieribus. Reuertere Agar ad Dominam tuam, & eſto ſubdita ei, menti, rationi puræ, & religioſæ voluntati.* Quod ſi adhuc improbè ſuperbire voluerit & gannire, eleuato ſigno crucis de victoria ſecurus exclama.

Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi caro. Si mundus mouere voluerit blandicijs, & delicias offerre, occurre dicens. *Omnia quæ ſunt in mundo reputaui vt ſtercora: nam & mundus tranſit & concupiſcentia eius. Diſcipulus eius ſum qui dixit, Ego de hoc mundo non ſum. Per Dei gratiam non reuertar vt canis ad vomitum, nec poſtquam manum miſi ad aratrum retro reſpiciam.* Si hæc tria viceris quæ te viciſſe credimus, omnia monſtra ſubiceiſti pedibus tuis. Veruntamen non niſi in oratione & ieiunio poteſt eijci triplex iſtud dæmoniorum genus. Diſcretè autem potius agendum eſt quàm diſtrictè, ne aut ſine ſale ſacrificium tuum offeras, aut incautè feſtinans offendas ad lapidem pedem tuum: aut ſi cœperis in via deficere dicatur de te. *Hic homo cœpit ædificare, & non potuit conſummare.* Orationes ſunt breues & interciſæ, ne ſi fortè in nimiam extendantur prolixitatem, aut vertantur in tædium, aut excipiantur vt quandoque aſſolet, ſomno: aut ab his quæ dicuntur longè ſit animus orantis, occurrentibus ei phantaſticis cogitationum nebulis per memoriam eorum quæ facta ſunt quandoque, vel quæ fieri potuerunt, in oratione lacrimæ ſpontaneæ ne reiiciantur ſpontaneè, ne cogantur inuitæ. Comploſę & conſtrictæ palpebrę, frons in rugam contracta, verba ſtridentia & anhela in precibus, conuulſa ſuſpiria & exorti gemitus lacrimarum imbrem ſic profluunt ingratum, ſicut proferunt indeuotum. Placide & blandè ſolent infundi, tacitè & cautè effundi volunt, ſine ſupplicio plorantis, ſine iudicio explorantis. Si fuerint orantis lacrimæ ſpectacula hominum, erunt offendicula vel ridicula Angelorum. In illa gratia ſi te quandoque complacuit, imitare precatione Magdalenam, quæ tribus ex cauſis, ſiue pro tribus perſonis trinas effudit victimas lacrimarum. Fleuit pro ſe, fleuit pro fratre, fleuit pro Domino Saluatore. Pro ſe, quoniam pedes Domini Ieſu lacrimis ſuis lauit & capillis ſuis terſit. Pro fratre, quoniam poſt mortem Lazari ſedens in domo ſua, & plorans ad vocem Marthæ venienti Domino occurrit, dicentibus Iudæis, *quia vadit ad monumentum vt ploret.* Pro Domino, ſicut dicitur in Euangelio, *Maria ſtabat ad monumētū foris plorans.* Sic & tu inter irriguū ſuperiꝰ & irri-

guũ inferius quando placuerit Domino dare tibi potũ in lacrimis in menſura. Plora pro te ipſo, plora pro proximo, plora & pro Domino. Pro te ipſo, recogitans annos tuos in amaritudine animæ tuæ. Pro proximo, pro viuis & mortuis cultoribus fidei Chriſtianæ. Pro Domino, habens tædium vitæ præſentis, & deſiderium ęternæ. In primo fletu, vt delicta iuuentutis tuæ & ignorantias tuas ne meminerit Deus. In ſecundo, vt viui à malis deſiſtant, & in bonis operibus perſeuerent, & mortui in pace requieſcant, & ad vitam ęternam perueniant. In tertio, cupio diſſolui & eſſe cum Chriſto, dicens, *heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt*. Primæ lachrimæ frater, compunctionis & pœnitentię: ſecundæ compaſſionis & miſericordiæ: tertię congratulationis & fiduciæ. Ab oratione ſaltum facias ad lectionem, à lectione ad meditationem, vt quod legeris ſalubriter concoquas & rumines, traiiciaſque quod ruminaueris in memoriæ theſauros. De prolixitate autem legendi aut oculos obtundas caligine, aut vertigine caput graues. Poſt modicam lectionem deambula per cellulam tuam, aut in hortulum egrediens virentibus herbulis, quæ tamen paucæ ſunt & raræ, viſum refice languentem: aut apud aluearia conſpice, quæ tibi & ſolatio ſint, & exemplo. Inter has varietates aſperitatem Eremi pro deliciis habiturus es Paradiſi. Caſtiga & ieiuniorum rigorem vt æſtiuis diebus modicum cibi poſt horam tertiam accipias, poſt nonam refectionem regularem ſumas. Si dies æſtiuos hibernis volueris comparare, vt quantum in bruma, tantum in ardore canicularium dierum velis abſtinere, aut Deum tentare incipies, aut tui ipſius homicida eſſe. Nec antiquos monachos Nitriæ ieiunando aſſequi poteris vel conſequi, nec Antiſſidorenſi Germano ſimilem te opponas. Sufficiat tibi mediocritas Auguſtini, quam ſi excedere volueris, à carnibus abſtine ſiue ſolidis, ſiue vt aiunt, liquefactis. Exceſſi modum, indulgeat mihi caritas tua, quoniam qui conſolaturus adueneram, docentis officium vſurpaui. Participem me fac orationum tuarum, cariſſime, quoniam in agro regiminis poſitus: & ſi quandoque eis, qui in mola coniugii laborant, conſulentibus me conſulo, eorum qui in lecto contemplationis quieſcunt indigeo & iuuari ſuf-

fragiis & admoneri exemplis. Non vt vicem reſpondens dico, memor tui vbi & filius offertur patri, & peccator Saluatori ſupplicat in hoſtia ſalutari.

Domino Papæ, pro quodam Clerico iniuſtè S. crimine accuſato.

EPIST. CLXXVII.

IN ea dignitatis eminentia Sanctam Eccleſiam Rom. Saluator inſtituit, miſericordię ſimul ac iudicij ſententiam manibus eius committens, vt habita conſideratione perſonarum & temporum, voluntatis & actus, intentionis & operis, nec æquitatem rigore ſuperet, nec rigorem ſubtemperet ęquitate. Hæc ſunt verba conſolationis eius, vinum & lac manantia. Hæc Samaritani ſummi Pontificis medicinalia fomenta, quorum diſtincta infuſione agitur, ne vel abſorbeatur puſillanimis, vel inſoleſcat ſuperbus. His reſpirans, & de miſericordia veſtra ſperans deuotus filius veſter præſentium lator, pedibus veſtræ Sanctitatis aduoluitur, vt intentionem eius, quę de zelo iuſtitiæ proceſſerit, pœna non ſequatur, quam timet, ne paterna ſeueritate ſuper eum accenſa conteratur in eo calamus quaſſatus, aut linum fumigans extinguatur. Ipſe eſt ſuper cuius negotio Sanctitatem veſtram paternitas noſtra conſuluit, & conſulenti dignati eſtis de lumine prudentiæ veſtræ ſacrario reſpondere. Amplectimur reſponſum, ſed miſericordiam poſtulantes diſpenſationis viſcera nobis aperiri quęrimus, & optamus. Voluntatem, non opus, Dominum attendere, ſancti Doctores ſcripſerunt, dicentes peccatum vſque adeò eſſe voluntarium, vt ſi non ſit voluntarium, non ſit peccatum. Exponunt & capitulum illud, *Dominus iudicat fines terræ*, i. intentiones cuiuſque. Vnde prædictus vir, qui neque intentionem lædendi neque nocendi ſed corrigendi potiùs & cotripiendi habuit, excuſandus eſt à pœna, quam non præceſſerat culpa, maximè cùm mulier contumeliis & conuiciis ſuis aduerſarium ſuum prouocarit. Remouenda eſſet & plectenda. Sed nec mulieri credendum eſt, cuius & procacita-

tem cupiditas, & cupiditatem prouocabat paupertas. Cauſa enim pecuniæ à prædicto viro extorquendæ, ſicut & factum eſt, creditur hęc dixiſſe, cui nec eam prægnantem conſtaret fuiſſe, nec abortiuum feciſſe. Nam quod ab alio Presbitero & muliere quadam terra egeſta quaſi infoſſum introſpectum eſt, omnino informe, & tanquam coagulum carnis & ſanguinis eſt repertum. Sed hoc doloſè cauſa cupiditatis potuit fieri, & aliundè ſiue ex aliquo animali, ſiue ex conſueta corruptione muliebri proiici & terra potuit operiri. In dubiis autem, Pater Sancte, benigniorem & humaniorem ſententiam ſequi debere proclamant iura, quæ ſemper ad abſoluendum proniora ſunt quàm ad condemnandum. De manifeſtis autem, & non de occultis dubiis ſolet Eccleſia iudicare. Sed & pro manifeſto homicidio legimus ſummos Pontifices ex diſpenſatione Clericis & Presbiteris in ſuis ordinibus miniſtrandi indulgentiam præſtitiſſe.

EPIST. CLXXVIII.

INgratitudinis adorat ſimulachrum, qui collati ſibi beneficii memoriam vel extinguit improbus, vel negligit indeuotus. Huius imaginem culpę reſpuimus, exſufflamus inuolucrum, ſupercilia deteſtamur, & faciem & totum ipſorum Idolum cum ſuis cultoribus in perpetuum condemnauimus. Oblata interim à vobis beatæ virgini noſtræ Genouefæ munuſcula ſumma gratiarum actione proſequimur, ſummis deoſculamur labiis, ſummo deſiderio tractamus. Affectus veſter in montibus noſtris deſiderabilis eſt ſuper aurum & lapidem pretioſum multum, cùm hæc vltima duo virgini noſtræ miſeritis, & non omiſeritis illud primum. Ex primo enim duo vltima formam ſibi conficiunt, & efficiunt finem, cùm affectus potius æſtimetur ex largitore muneris, quàm ex munere largitoris. Solent virgines ſeculi huius in auro & margaritis gloriari, & corruptibilem corporum ſuorum ſpeciem ex eorum ornatu vel demonſtrare venalem, vel vendere demonſtratam. At virgo noſtra dum adhuc viueret carnales ſpreuit illecebras, & pro gemmis & auro nummum

Digitized by Google

çreum titulo crucis inſignem, quem Dominus Antiſiodorenſis Germanus in ſignum ſponſalitiarum cum Chriſto arrharum collo eius ſuſpenderat, omnibus præpoſuit deliciis, omnibus diuitiis anteceſſit. Nunc inter choros virginum, & ſi non forte prima, inter primas tamen ſummæ Virgini obſequentes præcipua, cultores corporis & ſepulchri ſui precibus ac meritis remunerat, tegit, & conſeruat, & ornatus quos ſibi viuens imponi noluit, deuotioni fidelium ſepulchro ſuo imponere permittit, non vt aliquam gloriam inde concipiat, ſed vt liberalitas offerentium inde promoueatur & creſcat, & qui mirantur oblationum ſpectacula, mereantur exempla. Hinc eſt Pater, quod deuotionem veſtram à beata virgine noſtra certiſſimè remunerandam credimus & ſperamus, vt aurum quod cum gemma ſepulchro eius apponendum miſiſtis, retribuat vobis Deus in vita æterna, & agnum quem ipſa ſequitur quocunque ierit, poſſitis & vos conſequi. Pro gratia vobis interim collata, & in poſterum conferenda participem vos faciat omnium timentium ſe Deus, quem participem orationum veſtrarum, qualeſcumque fuerint, nos vobis promiſimus, conſtituimus & optamus.

Domino Papæ. EPIST. CLXXIX.

CAnonicus ordo regulariter à ſanctis patribus inſtitutus ſub veſtro regimine, Pater, exultat, rogans Deum & ſupplicans, vt in diebus veſtris dirigatur ſalus in manu veſtra, ſtatus Eccleſię floreat, ſuperborum cornua confringantur. Et quia compaſſionis affectu fratrem & compreſbyterum noſtrum Abbatem ſancti Ioannis Sueſſionenſis ſuſcepiſtis, totus apud nos regularium ordo in plenam vobis gratiarum actionem aſſurgit. Laborat & murum ſe opponit contra filios inobedientię, qui extra clauſtrum ſub obtentu parrochialium curarum morari deſiderant, atque mori: ſatagentes, ne per Abbatem ſuum quando exceſſerint corripi valeant & corrigi, ſed ad defenſionem Epiſcopi ſe vertentes, per pecuniariam pœnam canonicam redimunt diſciplinam. Si peſtis iſta conualuerit, perit ordo canonicus, pereũt & ſanctorum patrum regularia inſtituta, ſoluuntur fines & funes obedientię, & erunt collegiis

collegiis noſtris tot Abbates quot Preſbiteri Parrochiales. Verum perhibemus teſtimonium, quòd ab exordio ordinis noſtri Parrochiales canonicos noſtros in Epiſcopatibus in quibus ſunt, liberè & abſque vlla contradictione pro neceſſitate vel vtilitate Eccleſiarum noſtrarum, vel pro ſuarum correptione culparum, conſueuimus amouere, & in clauſtrum reducere, & quotiens res vrgebat excommunicare. His tantis malis quę ex radice omnium malorum cupiditate procedunt, per quæ burſa emungitur, nec vita corrigitur, ſancta Paternitas veſtra remedium afferat. &c.

Abbati de Vrſi-campo. EPIST. CLXXX.

NOn paucis ſcripturarum teſtimoniis edocemur, quam meritorum ſit infirmum ſuſcipere, ſuſtentare debilem, puſillanimem conſolari. Id cum ad omnes pertineat, qui in talibus habent gratiã, illorũ præcipuè eſt officij, qui quibuslibet hominum filijs præponuntur. Iſta, Pater, proferens non quaſi negotioſus in otio, luci tenebrę, nox diei, ſapienti neſcius præſumo ſcientiam indicare: ſed ad memoriam vobis reduco, quæ ſi audiſtis forte per occupationes, quę ſe offerunt plures, eſtis oblitus, vel ſi non audiſtis, ſaltem nunc in notitiam vobis veniant, licet tardè. Intimatum eſt mihi adoleſcentem illum Nouiomenſem quondam theſaurarium, occaſione neſciocuius rei turbatum ordinis ſui zelo minus feruere quàm ſolet, ſecus agere quàm incepit, conſcientia læſum, euerſum propoſito, voluntate mutatum: quæ mutatio niſi fallor, per Excelſi dexteram non eſt facta. Nouerunt noti ſui qui eo moto non poſſunt eſſe non moti, & ſicut eſtimo, magis dolenti condolent, quàm congaudent gaudenti, nec eius amplecterentur proſpera tam gaudenter, quàm ægrè ſuſtinerent aduerſa. Cognoſcite quæſo cauſam, & curam citius adhibete, ne ſi in corde ipſius inimici tentatio inualeſcat, ſe extendat ad peius, & ad ollas Ægyptiacas, quas prius euomuerat, reuertatur.

Turonenſi Archiepiſcopo. EPIST. CLXXXI.

MVnera mihi, Pater, miſiſtis, quibus decenter ornare poſſum non ſolum pedes, ſed & manus & caput. Magna ſunt pretio, maxima ſacramento. Ex primo ſufficere poſſunt concupiſcentiæ oculorum: ex ſecundo proficere miſterio miniſtrorum. Condignas referre gratias ſi voluero, non affectus ſufficiet, nec effectus. Acceſſit Epiſtola veſtra muneribus, duplicem mihi lætitiam infundens, & multiplicem gratiam manifeſtans.

Abbati de Alto-villari. EPIST. CLXXXII.

VOcatus occulta Dei permiſſione ad regimen Eccleſiæ Tornacenſis, quamuis minus ſufficiens, minus idoneus, minus dignus, totum ſpiritum meũ effudi circa diſpoſitionem Eccleſiæ mihi prius commiſſę, ne labores quibus in ea ſudaueram deperirẽt, & ſucceſſoris occaſione turbaretur tranquilitas cæleſti mihi promiſſione conceſſa. Tandem poſt multos cogitationis æſtus, & circumſpectos affectus varios, non ſine voluntate, vt credimus, diuina, ſortem & funiculum electionis noſtræ conieci mus in cariſſimum fratrem noſtrum Ioannem nepotem veſtrum, iuuenem; quantum nobis ex diutina cõuerſatione eius cognoſcere licet, honeſtũ, litteratum & diſciplinis regulatibus eruditum, & cum communi fratrum omnium aſſenſu nominauimus Abbatem, & in commiſſa nobis ſollicitudine ſucceſſorem. Acta ſunt hæc die ſalutationis Angelicę, conceptionis Virgineæ, incarnationis diuinæ, ſequenti Dominica qua repræſentat Eccleſia Dominicum in Hieroſolimis ingreſſum, & puerorum cantantium, *Oſanna*, applauſum. Me præſente, & præſentante à Domino A. S. Meldenſi Epiſcopo munus benedictionis accepit, & ad Eccleſiam ſibi commiſſam mecum reuerſus, gregem ſibi creditũ cuſtodire & regere ſecundum gratiam ſibi à Deo collatam humiliter eſt aggreſſus, ſperãs quia Deus qui cœpit perficiet ſolidabitque. Et quoniam iuuentutem eius nouitas honoris & oneris ſibi impoſiti ſollicitat ac premit,

re currit ipſe nobiſcum ad prudentiam veſtram, vt eum & Eccleſiam ſibi commiſſam Domino Ior. Legato cariſſimo, vt audiuimus, & familiari veſtro tanquam viſcera veſtra commendetis, qui loco veſtri eum benignè ſuſcipiat, foueat ac defendat, Dominoque O. Oſtienſi Epiſcopo tanquam filium ſuum proprium committat. Grandis enim via reſtat ei, & inexhauſta cupiditas facultatibus alienis inhiat, & puſillus animus timet, & ſacellus inſufficiens deſperat.

Abbati Clareuallenſi. EPIST. CLXXXIII.

PRimo aſpectu litterarum veſtrarum, Pater, obſtupui, vt pote qui ſermonis illius deteſtabilis, cuius mentionem per aliquos vobis mentientes feciſtis, neque materiam nouerim, neque formam. Propterea qui ſermonem illum vobis retulit, non veritati detulit, maius peccatum habet. Virum illum Euangelicum venerabilem quondam Meldenſem Archidiaconum, qui nouiſſima ſua memorans, ne in æternum periret, ad Euangelicum ordinem veſtrum tranſitum fecit, non facile crediderim vel incurriſſe lepram Gieſi, vel commercium Simonis contraxiſſe. Nam quomodo crediſſem quod non audieram? quiſquis ille fuerit qui me vel audiſſe vel crediſſe vobis inſonuit, rectè mentitus eſt in caput, ſuum non veritus incruſtare veritatem labiis iniquis, & lingua doloſa. Quod autem interſeruit me audiſſe per vos vel per fratres veſtros, Contractúm aliquem illicitum, vel conuentionis initium habuiſſe vel conſummationis finem, tam alienum eſt à veritate, quàm à veſtra ſeueritate remotum. Interim precor patrem magnum puſilius homuncio, vt prænominatum virum, qui relictis omnibus ſecutus eſt Saluatorem, & in vinea Domini circa nonam operari cœpit prout potuit, ita paternè doceatis, vt maternè foueatis, præbentes & conſilij lucernam pedibus eius, & auxilium baculo ſenectutis.

Abbati Ciſtercienſi. Epist. CLXXXIIII.

EO ſecurius impetrata venia vobis loquimur, quo ſecretiùs dignitatis noſtræ conſilium velare vos credimus, & ſperamus. Prodigioſum nobis videtur & oſtentui proximum, quod filium veſtrum Abbatem de Sarneio de mortis faucibus ereptum, & tam periculis in mari, quàm periculis in falſis fratribus afflictum, ad inutilem reditum ſub obedientiæ vinculo compellitis, vt quaſi in incertum currens, & tamquam aërem verberans pugnet, nihil ſecum præter laborem & ingratitudinem relaturus. Expertus eſt profectionem ſuam profectus expertem, & humeros puſilli corporis, puſillæque mentis oneri ſuſcepto minus ſufficientes, præſertim cum ſæpius id propter quod peregrinationem aſſumpſerat, tentauerit, & ſæpius repulſus ſit, vt nec proficeret in aliquo, nec ſufficeret vel in vno. Parcite verecundiæ viri, parcite dignitati ordinis veſtri, ne cùm Eſaiam non habeatis qui ſe mitti poſtulet, vobis etiam Hieremias deficiat, qui ſe excuſet. Opus iſtud Prophetarum eſt ſiue Apoſtolorum, quibus per gratiam miraculorum ſibi collatam hoſtes fugare, vincere, proſternere, & incredulos ad fidem conuertere conceſſum eſt, Domino ſermonem confirmante ſequentibus ſignis. Si mittendum duxeritis, probatiſſimum in ordine veſtro mittite, qui gratus ſit in oculis noſtrorum Principum, terribilis in congreſſu hoſtium, officioſus & prudens in forma conſiliorum, qui quotiens manus eleuauerit, & Iſrael triumphet de hoſtibus, & Amalech conuertatur in fugam. Vereor & verum eſſe credo, quia ſi remittatur qui remiſſus eſt, conuertatur in ridiculum ipſius reditus, & quibus habebitur ignominioſum nomen eius. Erunt forſitan in exercitu qui cum Heliab maiore fratre Dauid inſultando dicent, *Quare venisti, quare dereliquiſti pauperculas oues in deſerto? Vt videres caſtra, in prælium decendiſti?* Re vera ſi receſſerit, credita ſibi domus in ſpiritale diſcrimen incurret, & diſpendium temporale. Nec enim ſuis, ſed alienis ſtipendiis militabit, quibus ſufficere non poſſit domus exilis, & ære oppreſſa alieno. Ab-

ſente vero paſtore aut diſpergentur oues gregis, aut incipient euagari. Conſilium iſtud Domini Abbatis Sancti Victoris & Cantoris Pariſienſis, non meum, hominis exigui ſingulare.

Vvillermo Remenſi Archiepiſcopo.

Epist. CLXXXV.

NOmen veſtrum & memoriale veſtrum in deſideriis animæ meæ, tantum, Pater, obtinet locum, vt ſi contigerit aliquem me præſente loqui de vobis, interiora mea, & ex affectu gaudeant, & tripudient ex auditu. Facit hoc beneuolentia veſtra, quæ me gratis amplexata eſt, & in conſortio locans, & à conſilio non excludens. Seruet mihi Deus hanc gratiam, vt (quod abſit) eam non meream, ne dicam merear amittere, quam non meream acquiſiſſe. Interim rogo paternam dilectionem veſtram, vt præſentium latorem Dominum R. Canonicum Sancti Victoris, in adminiſtrationem Abbatiæ Sancti Vincentii Syluanectenſis concorditer electum pro amore Dei & meo ſuſcipiatis beniuolè & beneficè ſuſtentetis. Familiaris & amicus eſt meus ab antiquo, & mutuis obligatus obſequiis, & communi natione coniunctus. Vir eſt quem & morum grauitas, & litterarum peritia, & honeſtas commendabilem reddunt: vt eius miniſterium & gratum Domino, & hominibus credamus acceptũ. Aduerſatur ei & Eccleſiæ ſuæ Syluanectenſis Epiſcopus, & contra priuilegia Romanorum Pōtificum & Francorum Regum, ſubiectionem, vt dicit, indebitam ab illa requirit Eccleſia nimis præproperè & præpoſterè, poſt appellationem ſententia excommunicationis prolata. Suſcipite eum, Pater, obſecro, & quantum iuſtitia permittit, per vos & Dominos meos fratres veſtros iuuate patrocinio, fouete ſolatio, conſilio ſuſtinete.

Sofredo Cardinali. EPIST. CLXXXVI.

LVctuoſam potius quàm fructuoſam ſcribendi materiam præbuerant nobis præſentium temporum lacrimoſa diſcrimina, cùm Eccleſiam Dei videamus & à manifeſtis hoſtibus fidei violenter opprimi, & à falſis fratribus fraudulenter ſeduci. In Oriente moritur, in Occidente occidit, vbique terrarum deficientibus & areſcentibus fidelibus, pro dolore & perſecutione quæ ſuperuenit vniuerſo orbi. Inter anguſtias iſtas id ſolum nobis ſolatii ſupereſſe debet, vt ad communem matrem noſtram ſanctam Eccleſiam fugiamus, expectantes ab vberibus conſolationis eius & conſilium in pręſenti periculo, & auxilium in tempore opportuno. Deſcendit vnguentum miſerationis & prudentiæ à capite ſummi Pontificis Aaron, non ſolum in barbam, ſed vſque ad extremos totius corporis articulos, vt ex Apoſtolico theſauro proferantur noua & vetera, quorum collatione qui ſuſpirant reſpirent, qui deficiunt proficiant, confirmentur qui dubitant, doceantur qui errant. Interim ego minima portio clericorum veſtrorum, pro ſumma conſolatione memoriam veſtram teneo, colo, retracto, paratus ſemper vobis fidelibus votis obſequi, quem operibus non ſufficio ſequi. De beneuolentia Domini Remenſis erga vos certus, rogo & tanquam fidelis veſter conſulo, vt eum reciprocè diligatis, & apertis viſceribus occurratis amicis eius: quæ proculdubio procedunt de conſcientia bona & fide non ficta. Secretum illud quod mihi Dominus T. nepos veſter ex parte veſtra dixit, proſecutus ſum quantum potui, & apertum oſtium inueni, ſi non defuerit qui velit intrare, ſicut R. clericus veſtęr Campellenſis Canonicus vobis pleniùs explicabit.

VVillermo Remenſi Archiepiſcopo.

EPIST. CLXXXVII.

INter curiæ curas & Sanctuarii Sacramenta, fœlices dierum veſtrorũ ſucceſſus occupatos quotidianæ ſollicitudini

poſſe ſufficere, & vtilitati communi poſſe proficere præoptamus. Geminati ſimul honoris & oneris ſacerdotium ac regnũ vobis ſarcinam imponunt, diſtrahendo potius in diuerſa quàm aduerſa perſonam veſtram, magis expoſitam laboribus quàm diſpoſitam ad labores, Confluunt ad auxilium conſiliumque veſtrum & qui opprimuntur iniuſtè, & qui ſeſe metuunt opprimendos. Inter alios recurrit ad protectionis veſtræ ſinum T. Abbas Sancti Germani de pratis vt Eccleſiæ ſibi commiſſæ iura, ſicut hactenus ipſe & deceſſores ſui tenuerunt, & ſeruetis illæſa & defẽdatis ſeruata. Per ſingulos annos in terra ſua moderatam Collectam habet & habuit, iure conſuetudinis cenſum ſibi debitum & recipit & recepit. Et ecce quodam motu ſatellites Palatini prohibent hominibus & hoſpitibus Eccleſiæ prædictæ ne ſoluant quod ipſi ſoluerunt & patres eorum. Ex hac cauſa inſoleſcunt, & quaſi gannire incipiunt ſerui contra Dominos ſuos, vt Saram contemnat Agar, & fiant filii ancillæ ſicut filii liberę. Supplicat vobis prædictus Abbas cum tota Eccleſia ſua, ſupplico & ego minimà portio clericorum veſtrorum pro eis & cum eis, vt ſicut hactenus in hominibus & hoſpitibus ſuis conſueuerunt percipere, quietè percipiant, & authoritate veſtra prohibitionem ſoluendi quod inducitur, ſi abſque vobis facta eſt, corrigatis potenter, vel ſi mandaſtis fieri, miſericoditer reuocetis. Senem & crebris infirmitatibus laborantem compellitis ad peregrinandum, vt tanquam ad beſtias depugnem, & de manibus Grandimontenſium tanquam de faucibus vrſorum aut leonum prædam eripiam, & cum ipſi ſint viri bellatores ab adoleſcentia ſua, ego autem ſum paruulus & oues pauculas cuſtodiens in deſerto. Sed quoniam ad mandatum veſtrum paratus ſum & in carcerem & in mortem ire, proficiſci incipiam, ſed vtrum proficiam Deus nouit.

Item eidem Remenſi Archiepiſcopo.

Epist. CLXXXVIII.

IN magnis negotiis quandoque minores vt ſaltem idiotæ locum impleant admittuntur. Apes mella conficiunt & in

exiguis corporibus laborem proprium redimunt vtilitate cõmuni. Formica vernus inter muſcam & reptile medius exemplo ſuo pigros inuitat, vt penſetur æſtate quod hyeme diſpenſetur. Sic & ego minimus inter veſtros nunquam merui per gratiam veſtram & audire conſilia veſtra, & in conſiliis exaudiri. In articulo dierum præſentium, quibus ſufficit malitia ſua, diri vulneris nouitate perculſi turbantur & mouentur miniſtri altaris, & magni ſacrilegii magnam à vobis expoſtulant vltionem. Vtroque gladio accinctus eſtis, regni pariter & ſacerdotii, qui in defenſionem Chriſti vſque hodie patientis teſtante ipſo Domino, ſatis eſſe leguntur. Extendit manus improbas iuuenis Comes Domni-Martini in direptionem Sacerdotalium rerum, & vſque ad ſacra vaſa altaris acerrimos impietatis vngues raptor auarus impreſſit, violenter abſtulit, impudenter aſportauit, irreuerenter diſperſit, equos, ſarcinulas, neceſſarios ſumptus, & quod nefas dictu & actu fuit, vaſa ſacris vſibus dicata, viri magni Helienſis Epiſcopi regis Anglorum Cancellarii. In regno Domini Regis Francorum ſecurum reddiderant, & fraterna duorum regum peregrinantium confederatio, & Epiſcopalis dignitas officii, & veſtra denique protectio, quæ pupillis cum maioribus communis eſſe debet, & ad reſiſtendum improbis, & ad humiles confouendos. Quid, pater, tutum aut ſecurum eſſe poterit, ſi inter manus veſtras opprimantur Eccleſiæ, nudentur pauperes, ſacerdotes exponantur iniuriis & rapinis, liceat cuilibet quicquid libet, & ſicut populus ſic ſacerdos? Accendatur in vobis zelus Mathathiæ, cum Siromaſte Phinees armentur iura celeſtia, cõmoueantur & terrena, totæque diuinæ ſimul & humanæ vltionis ſpiritu concepto raptori occurrite, prædam eripite de manu eius, qui in tanto flagitio nec Dominum timet, nec homines reueretur. Eluſoria videntur ei mandata veſtra, qui & nuncios veſtros remiſit vacuos, & capellam Epiſcopi, quam ſeſe promiſerat redditurum, non ſolum retinet inobediens, ſed & polluit indeuotus. Videat, pater, & prouideat ſibi prouidentia veſtra, quid ſuper hoc facinus faciendum ſit, vt manſuetudo quę in vobis induit decorem, induat fortitudinẽ & pręcingat ſe: & qui de ſpoliato dolent, de reſtituto gaudeant, & qui audierunt rapinam, audiant ſubſequenter & rapinæ vindictam.

Turonenſi

Digitized by Google

Turonenſi Archiepiſcopo. Epist. CLXXXIX.

OCculto Domini iudicio vocatus ad Eccleſiam Turonenſem veſtris orationibus me commendo, vt ad quos non ſufficio meritis propriis, proficiam ſuffragiis alienis. Et quoniam neſcio pater, vter dignus amore vel odio, ex tanta vocatione ſupplicium expectare debeam, vel præmium: ſic curro adhuc quaſi in incertum. Concedat Omnipotens vt non quaſi aërem verberans incipiam depugnare. Ad primum huius rumoris ſonitum *Obſtupui, ſteteruntque comæ, vox faucibus hæſit.* Denique tanquam de graui ſomno euigilans totum negotium commiſi Deo, cuius gratia ſi beneplacitum fuerit in oculis eius, totum perficiet ſolidabitque. Interim ſignificare volui ſanctę paternitati veſtræ, quod accidat, ne in hoc appaream aut beneficiis veſtris ingratus, aut obſequio indeuotus. Circa proximum paſcha Deo volente vita comite tranſitum facturus ſum ad Eccleſiam quæ me vocat, cum veris Hebræis celebraturus phaſe, & ſicut Dominus Remenſis diſpoſuit, in octauis ſanctæ Reſurrectionis munus conſecrationis per Dei gratiam accepturus. Rudis in talibus conſilio veſtro firmari deſidero, & formari, vt expertus inſtruatis expertem, fidelem Dominus, ſacerdos magnus magnis ſacerdotibus obſequentem.

Quibuſdam iudicibus pro Cauſa quæ vertebatur inter Senonenſ. Archiep. & Eccleſ. S. G. *de Pratis.*

Epist. CXC.

ABſurdum & arrogantiæ proximum creditur, ſi quis eis conſulere velit, quem conſulere debet, aut in neceſſitatis articulo, aut in periculo veritatis. Huius culpæ ſimulachrum fugiens impetrata venia loquar Dominis meis, non vt ex modico ſacello meo magnæ ſapientiæ veſtrę theſauros augeam, ſed vt commonitorio tenui paratos præueniam potiùs quàm præcedam. Audiui Dominum Papam prudentiæ veſtræ commiſiſſe cognitionē cauſæ, quę vertitur inter Dominum Senon.

& Eccleſiam Sancti Germani de Pratis, quæ non parum difficultatis, nec minus diſcriminis importare video & authoritati iudicum, & partium voluntati. De procurationibus agitur corporum, non de ſalute animarum, de numero quadrupedum & hominum, non de merito virtutum aut victoria viciorum. In hoc tamen conflictu ſummi Pontifices Alexander, Lucius, Vrbanus, Clemens, & qui hodie ſedet Celeſtinus iniecerunt, & diuinis priuilegiis taxantes euectionis numerum, iurgio ſuperprocuratione moto, impoſuiſſe creduntur. Vidi & legi priuilegia iſta nec facili veritate, nec falſa ſuggeſtione impetrata, ſed omni ſolemnitate ſubnixa, & Cardinalium ſubſcriptionibus roborata. Quid tantum aut tutum eſſe poterit, ſi ſuper talibus dubitare, diſceptare, aut diſputare aliqui voluerint, cùm munimenta Apoſtolica vobis& nobis, immo omnibus Eccleſiis, & poſſeſſiones earum ſeruent, & iura tueantur & defendant. Parcite Patres authoritati veſtræ, parcite dignitati & prudentiæ, & examen iſtud reſeruate ſummo Pontifici, qui ſolus poteſtatem habet & condendi nouos Canones, & exponendi veteres, & interpretandi priuilegia ſua, & corrigendi aliena.

Vvillermo Remenſi Archiepiſcopo.

EPIST. CXCI.

GRatia vobis Pater, qui inter alia beneficia pro me Clerico veſtro litteris veſtris capitulo tranſmiſſis, & corripuiſtis incorrigibiles, & indociles docuiſtis. Quartum illud genus murmurantium ſuper terram, à quo liberari me ſæpe deprecor, & defendi, primo aſpectu litterarum veſtrarum, tulit impatienter & moleſtè, me vel offerre vobis querimoniam meã, vel eorum contumeliam non ſufferre. Inceperunt à murmure, & in iurgio terminarunt. Qui corrigi debuerant, non timuerũt erigi, qui virga digni erant, abſtulerunt feſtucam. Sed quia cum his qui oderunt pacem pacificus eſſe volo, & remiſi iniuriam, & iniuriantes dimiſi. Aderit tempus, Deo volente, quando in pręſentia veſtra, vel erubeſcent de irreuerentia ſua, vel de contumelia punientur.

Digitized by Google

Item Remenſi Archiepiſcopo. EPIST. CXCII.

PEriculoſas & crebras infeſtationes nobis ac Decanis noſtris inferunt quidam verbi Dei venditores, qui in Eccleſiis audacter declamant, in domibus turpiter viuunt, in plateis litigant, in tabernis inſaniunt, in confingendo miracula blaſphemi, in remittendo pecuniam cupidi & aſtuti, vbique ſacrilegi, nuſquam modeſti. Ad ſuggeſtionem vnius eorum qui Conſtantius dicitur, qui & nobis aliquando verborum contumelias intulit, conſtanter placuit nobis citare Decanum Grand. virum re vera honeſtum, grauem moribus, infirmitate grauatum, vtpote qui & calculo & illiaca paſſione incurabiliter elaborat. Excuſabilem faciant eum, ſi placet, prædicta ſenis incommoda, opera delatoris in prædicando conductiua, in mendaciis aſſueta. Querela pro qua citatur nec acceptabilis nec accepta: & ſi dicere audeamus, noſtra pro eo ſupplicatio porrecta. Liberate nos, Pater, à peſtibus iſtis, ab hominibus iniquis & doloſis, qui fidelium Eleemoſinas infideliter corrogantes, obiectu ſacri nominis veſtri terrent pauidos Decanos noſtros, & puſillanimes Presbyteros circumueniũt, interpoſitis cõminationib⁹ eos ad R em. curiã protrahẽdi.

Domino Remenſi. EPIST. CXCIII.

PVdet me totiens vexare tranquilitatem veſtram, Pater, & ſacras occupationes veſtras quaſi tot obruere faſciculis litterarum. Excuſabilem me reddit quandoque neceſſitas mea, quandoque charitas aliena. Vt autem redimere mihi poſſim pauliſper hoc faſtidiũ veſtrũ parabolico Salomonis caracte[illegible] Aurelianenſis noſtri Garnandi delicioſas vobis nugas appono. Tria ſunt murmurantia ſuper terrã, & quartum quod facile nõ quieſcit, Communia ruſticorum dominãtiũ, Cœtus fœminarũ litigantiũ, Grex porcorum ad vnius clamorẽ grunientiũ, Capitulũ diuerſa vota ſectantium. Cũ primo pugnamus, ſecundũ irridemus, tertium contemnimus, quartũ ſuſtinemus: è primo & quarto libera nos Domine. Coactus ab vltimo veſtræ correctionis manũ vltimã & expeto & expecto. Eſt quidã ſoci⁹ me⁹ in mẽſa mea ſimplex & innocẽs corã Deo & hominib⁹ ſine querela, cui Capitulum noſtrum vicariam vnam in maiori altari contulerunt, aſſignato ei beneficio à quodam Burgenſe, vnde ſufficienti mediocritate ſacerdotaliter viuere poſſet.

Eum mihi præſentarunt Canonici ad titulum maioris altaris ordinandum, & communem cum aliis participationem refectorij conceſſerunt. Cum autem à nobis ordinatus per biennium fere & altari miniſtraſſet, & beneficium refectorij cum aliis recepiſſet, eum neque citatum neque in aliquo conuictum, prætermiſſo iuris ordine, & altaris miniſterio & refectorij beneficio priuauerunt. Burg. autem beneficium quod contulerat, quamuis inuitus in manu ſua recepit. Mirantur omnes qui audiunt, ſed miraculum eorum Canonici noſtri aut negligunt, aut contemnunt. Supplicamus paternitati veſtræ, vt pro amore Dei, & humilium precum noſtrarum interuentu, Decano & Capitulo noſtro ſcribatis, rogando ſi placet, vt ſocium noſtrum bonæ opinionis & honeſtæ vitæ Presbyterum iniuſtè ſpoliatum pro vobis reſtituant, & ſi aliquid deliquit vnde damnari meruerit, cum ordine iudiciario tractent; ne forte aut de iuris ignorantia poſſint argui, aut de crudelitate notari.

Atrebatenſi & Ambianenſi Epiſcopis.

EPIST. CXCIIII.

Filij pacis & concordiæ, quibus contentiones & lites odioſæ ſunt, quantum in ipſis eſt, inquirunt pacem, & perſequuntur eam: Ea acceptione perſequendi quâ per præpoſitio, per compoſitionem verbis adiuncta aut perfectionem exprimit, aut perſeuerentiam demonſtrat. Id attendentes, de ſanctā diſcretione veſtra & prudentia confidentes, in cauſa quæ vertitur inter vos & Abbatem Sancti Bertini ſuper Eccleſia de Liſtreuele elegimus vos arbitros quidquid in eadem cauſa, compoſitione, vel ſententia protuleritis recepturi. Proinde rogamus ſanctitatem veſtram, vt pro pace inter Eccleſias reformanda laborem iſtum aſſumatis, conuenientem locum & diem nobis aſſignantes, quando & vbi, & deſideratam præſentiam veſtram fœliciter videre poſſimus, & debitam cauſæ noſtræ iuſtitiam vtiliter reportemus.

Digitized by Google

Abbati Sancti Germani de Paratis.

EPIST. CXCV.

VEteres amicitiæ nouis Epiſtolis reuireſcunt. Nos autem, ne dilectio noſtra ſopiatur aut torpeat, nec calamo parcimus, nec membranæ. Tollatur faſtidium legentis, & ſcribentis officium non ceſſabit, ſuſcitabo amicum, pungam ſtimulo Charitatis, aduocabo negotiis ſecularibus, vt recordetur ſocietatis priſtinę, iucunditatis mutuæ, confabulationis alternæ. Currant & vigeant inter nos dilectionis commercia, quæ & ſinceritatem incluſam habeant, & ſuſpicionem excludant. In negotiis fratris mei gratias ago de præteritis, preces offero de futuris. Vnum ſatis eſt, vt poſſeſſionis commodo fruatur, qui per donationem veſtram dominium eſt adeptus. Sed vobis placeat, & Domino non diſpliceat legato. Sine iactura Eccleſię veſtræ ſic in aliis ſolet fieri, & in iſta quandoque factum eſt: rogo vt præſentibus fratribus veſtris per Archid. Epiſcopo præſentetur. Semota interim mentione potus noſtri, caſeos habemus virides, quorum condimentum nobis ſuſpicioſum eſt, nec oculis Pariſienſium blandiens aut palato.

Hugoni Canon. Sanctæ Genouefæ Pariſienſis.

EPIST. CXCVI.

SEnex ſeni, infirmus debili, remotus abſenti, conſulo, ſuadeo, ſuggero, vt ſicut habueras conſilium in proſperis, habeas ſolatium in aduerſis. Obitum nepotuli tui ne plangas, qui raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius, quem vt credimus immaculatum corpore, ſic & immaculatum mente, non tam a te receſſiſſe, quàm te ad Dominum præceſſiſſe. Lachrymę quæ ſuper mortuos funduntur, inanes ſibi, & quę officiunt flenti, ei non proficiunt prō quo fletur. Vellem te mecum eſſe, & ita me tecum, vt communia nobis eſſent tam proſpera quàm aduerſa, & vtrique ſolatio eſſet ſenectus ſimiliter alterutri delectabilis alterna, & neutri alterius oneroſa.

Vtinam quandoque videamus nos inuicem, vt inuideamus nulli, & inuideat nullus nobis.

Domino Papæ pro Eccleſia Sancti Martini Tornacenſis.

Epist. CXCVII.

EXcellentior via quam demonſtrat Apoſtolus, non gaudet ſuper iniquitate, congaudet veritati. Ea, cui congaudet, ſibi ſufficiens in conſpectu veſtro, ſancte Pater, nec venalem mendicat gloriam, nec venialem reſpuit interuentum. In huius fiducia veraciter vobis aſſerimus, quia Monachus ille Sancti Martini Torn. girouagus & transfuga, qui ad ſedem veſtram auſu temerario venire, & ſanctam religionem veſtram mendacio ſuo tentauit circumuenire, nec de conſciẽtia fratrum ab eis receſſit, nec de conſilio eorum, vt recederet proceſſit. Sigillum quod ſecum detulit, aut furtim ſuſtulit, aut reus Corneliȩ de falſis, pſeudo ſigillum ſacrilegus transformauit. Hæc diligenter in capitulo à ſingulis requiſiuimus, & à ſingulis commune reſponſum accepimus, quia nec eius nouerant receſſum, nec eius approbabant exceſſum. Et quoniam nemini debet patrocinari dolus ſuus, ne falſitas obruat veritatem, preces fundimus paternitati veſtræ, vt damnoſum illud chyrographum, quo per falſas litteras & falſum ſigillum falſus monachus Eccleſiam obligare voluit, ſi placet damnetis, ne compellatur reddere quod non accepit, ſoluere quod non rapuit, approbare quod neſciuit. Eccleſiam illam nobis & loco & affectu proximam, conuerſatione & opinione gaudemus, illam eſſe, nec quaſi in incertum currere, nec quaſi verberantem aëra pugnare. Si quid in ea perfectioni deeſt, per Dei gratiam ſperamus cotidie meliora & viciniora ſaluti.

Digitized by Google

Abbati & Conuentui Sanctæ Genouefæ Pariſienſis.

EPIST. CXCVIII.

ANxiatur in me ſpiritus meus, quotiens aut tranquillitas veſtra cõcutitur, aut vnanimitas impeditur. Semper enim conſueui, nec ab hac conſuetudine, Deo volente deſiſtam, & vobis congaudere gaudentibus & flere cum flentibus. Quis enim ſeparabit me à charitate veſtra, quæ eſt in Chriſto Ieſu, tribulatio, an anguſtia, an perſecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? nam ſi paratus ſum mori pro ſingulis, paratus ſum (ſi neceſſe fuerit) & mori pro vniuerſis. In tribulatione quæ circumdedit vos pro capella Beatæ Virginis Genouefæ, pro qua etiam per cariſſimum fratrem noſtrum, ac veſtrum R. conſuluiſtis nos, certum dare conſilium vobis non audeo quoniam voluntates fratrum noſtrorum ſemper diuerſas intelligo, & exitum rei, qui forte ex inſidiis fortunę pendet, nec vt Propheta præuideo, nec ſomnio vt poëta. Si flagrante maleficio, quando iuuenis Archidiaconus capellam veſtram violenter ingreſſus eſt, & fratrem veſtrum presbyterum audaci manu & proxima ſacrilegio aggreſſus, poſt appellationem ad Dominum Papam factam ornamenta ſacra diripuit & abſtulit, & eundem fratrem de capella violenter expulit, flebilem conqueſtionem iſtam ante pedes ſummi Põtificis aliquis depoſuiſſet, rectè id actũ fuiſſe crediſſem. Nec vero quia ſpatio temporis res obtorpuit, & Archid. in quali qualipoſſeſſione ſeſe iactitat eſſe, ſi vt audiuimus in arbitros cõpromittere voluerit, quos iuris & ęqui amatores credideritis, compromiſſum ſuſcipite, ita tamen quod in ciuitate Pariſ. vel in proximo ciuitati loco, negotium non tractetur, ne multitudine molis ſuæ tam in Aduocatis quàm in prudentibus & potentibus viris, quibus parum ciuitas abundat, noſtra & veſtra paruitas opprimatur. Quod ſi alium locum eligere voluerint, credo melius eſſe vt totum negotium ad ſuum Pontificem referatur. Si autem (Deo volente) contigerit vt vos capellam veſtram pacificè poſſitis habere, melius videtur vobis eſſe vt per honeſtos fratres

de collegio veſtro eam gubernetis, quàm aliquam ibi ſecularem perſonam inſtituatis.

Domino Remenſi Archiepiſcopo pro Eccleſia de Bredenai.

Epist. CXCIX.

ACceſſimus ad Eccleſiam de Bredenai cauſa noſtræ Synodi celebrandæ, & occurrit prima facie grande miraculum nobis, triſte ſpectaculum noſtris, ridiculum alienis. Didicimus à vicinis quòd in Eccleſia ſolebat Monaſticus ordo ſub duodenario fratrum numero conuentualiter obſeruari, diuinum celebrari regulariter officium: pauperes alimoniã, peregrini hoſpitium, ſolacium infirmi reportabant. Et ecce in contrarium verſa ſunt omnia, diruta ſunt edificia, ſilent officia diuina, dum non ſit ibi vel vnus Monachus qui celebret ea. Redactus eſt locus in ſolitudinem, factus ſicut vmbraculum in vinea, & ſicut tugurium in cucumerario: poſſeſſiones amplæ & decimæ vberes, quibus alebantur Monachi partim diſtractę ſunt, ſub hypotheca dominio premuntur alieno: Veruntamen Presbytero commiſſa eſt illa miſera & ancillata Eccleſia, cùm ibi deberet Prior eſſe, & aliis Monachis præeſſe. Plangunt & dolent Parochiani, de quorum donis & prædeceſſorum oblationibus Eccleſia illa dotata fuit & ditata, plangunt & clamant in auribus Domini Sabaoth, & vltionem à Deo & correctionem à vobis in ſuſpiriis & ſingultibus & expetunt & expectant. Hæc attendentes, & tacti dolore cordis intrinſecus, conſilio prudentium virorum qui vobiſcum aderant ad correptionem & correctionem zelo domus comedente nos accingemur, ſub interdicto concludentes illã deſolatam & lachrymabilem Eccleſiam, & prohibentes ne diuina ibi celebrentur officia, & ne Parrochiani decimas vel oblationes aut alios aliquos parrochiales prouentus, quouſque reddant, conſuetus Monachorũ numerus deducatur ad locũ, & Prior ibi inſtituatur qui aliis præeſſe debeat & prodeſſe. Veruntamen ad preces Vv. Presbyteri & virorum qui nobiſcum aderant ſententiam datam vſque ad Octauas Epiphaniæ, ſuſpendimus & diſtulimus obſeruari.

Domino

Domino Lambino Morinenſi Epiſcopo.

EPIST. CC.

TRanſierant dies & menſes, ex quo neque verbum propter abſentiam, neque ſcriptum forte propter incuriam. Iocoſas confabulationes veſtras experti ſumus, expertes interim ſolatii veſtri, quamuis ſoliti, iam ſoluti. Dolemus & conquerimur aut notarium veſtrum chiragrum, aut veredũ claudum, vtrumque pigrum, neutrum expeditum. Purgabitur hæc mora ſi morem vobis gerentes & ſcribitis & venitis. Scire volumus interim dilectionem veſtram, quia Monachi veſtri de Sancto Bertino infeſti feſtinant ad iurgia, lites excitant, & per vnum de numero eorum qui claudicat in ſemitis ſuis, rectitudinem iuſtitiæ noſtræ, tortuoſa appellatione peruertere volunt & inuoluunt. Eccleſiam habent apud Coclers, in qua per annuos & conductitios mercenariosque ſacerdotes, ſæpè & per ſe ipſos, quod ſacris canonibus inhibitum eſt, parochialia miniſtrant, cum nos tam ipſis quàm aliis omnibus Monachis in Synodo noſtra præſente Abbate ipſorum & prohibuerimus, & quotidie prohibeamus. Prior ipſius loci quandam parrochiam noſtram à vobis excommunicatam ſine conſciẽtia noſtra abſoluit, & eam nuptui tradens cuidam militi tanquam parrochialiter illicite copulauit. Cum nos etiam per partes illas tranſitum haberemus, hoſpitium ſuum negauit nobis, ſumptibus eorum pariter & nobis in omnibus prouidere, obſtruxit oſtia hoſtis, hoſpites non admittens, incluſo murmure, excluſa charitate. In his corripite eos, & ſi corrigere non poteſtis.

Vuillermo Remenſi Archiepiſcopo. EPIST. CCI.

ABſit, Pater, ab anima mea, vt in aliquo appaream vel beneficiis veſtris ingratus, vel beneuolentiæ indeuotus. Hæc ſunt duo ſimulachra quę abhominor, duo idola quæ deteſtor. Si aliqui forte (quod abſit) aliud vobis ſibilauerint, aut voluntatis meæ malìuoli ſunt interpretes, aut maledici detra-

ctores. Quod enim de conferenda vel transferenda donatione præbendæ Torn. à Domino Bonifacio in L. clericum veſtrum dubitare viſus ſum, coegit me authoritas primi mãdati veſtri, nouitas ſecundi, reuerentia Domini Bonifacij, reuerentia promiſſi frangẽdi. Nunc vero plenius intellecta voluntate veſtra paratus ſum facere quod mandaſtis, ſine ſimulatione liberaliter, ſine diſſimulatione libenter. Veniat prædictus L. quando voluerit, volentes nos inueniet quando venerit.

Celeſtino ſummo Pontifici. Epist. CCII.

INter ſpem & timorem medius accedo filius ad Patrem, ſeruus ad Dominum, ad ſucceſſorem Petri minimus diſcipulorum Chriſti; forte mitigabit iram ſuam Pater, remittet indignationem Dominus, Petri ſucceſſor humilem reſpiciet ſacerdotem. Qui ſcit ſi conuertatur & ignoſcat & relinquat ſuper me benedictionem? vocatus ad Eccleſiam Tornacenſem loco & animo remotus & ignarus, nihilque minus ſpirans quàm Cathedram: cur exceſſi ſi acceſſi? quid peccaui ſi non peccaui? an deliqui quia non dereliqui? Diuinare certe non potui, placeret ne an diſpliceret ſummo Pontifici, cuius placita ſunt iura, in cuius dextera ignea lex, quę appendit merita ſingulorum in ſtatera canonum, & apprehendit aſtucias in perpendiculo legum, & circulo decretorum. Sed quoniam bonarum mercium eſt ibi culpas cognoſcere vbi culpa non eſt, & periculoſum valde eſt filio ſeparari diutius à conſpectu patris, exceptiones omitto, veniã peto, gratiã quæro, miſericordiã imploro. Aperiatur obſecro mihi ſinus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, qui nemini claudi conſueuit, pandatur aditus ſupplicandi, porrigantur vbera materna: cum matre placabilem ſeſe pater exhibeat, vt & ſimplici conſulat, & ſimplicem conſoletur.

Cuidam Abbati Monacho. Epist. CCIII.

QVęſiſtis à nobis quod à vobis quæri debuerat. Conſuetudinem ordinis veſtri neſcimus, verba beati Benedicti & legimus & tenemus. *Si quis*, inquit, *infra annum probationis exire voluerit, liber exeat cum rebus ſuis.* Qui ingredientem liberũ dixit

egreſſo matrimonium non interdixit. Et quoniam præſentium lator B. ex probatorio tyrocinio pedem traxit, ex probatorio Cantico à Chriſtiana ſocietate ſeparari non meruit. Quantum ad ſolatium infirmitatis humanæ, matrimonium eſt quod contraxit, quantum ad faſtigium ſocietatis veſtræ, à profectione deuiauit. Credimus & dicimus in tali coniugali copula matrimonium eſſe. Videritis vos ſi ex tali abſentia res eius debeatis ſecura conſcientia retinere.

Hugoni Abbati Sancti Dionyſij Pariſienſis. EPIST. CCIIII.

BEneuolus eſt qui promittit, beneficus qui largitur. Quod ſi donantis hilaritas comitetur vtrumque, totum qui recipit ſeſe debet effundere in gratiarū pleniſſimam actionem. Penſionem annuam, quam fratri noſtro promiſiſtis, rogamus vt ei ſine dilatione ſoluatis, ne ſi contigerit eum in eundo & redeundo laborare, cogatur vel quaſi in incertum currere, vel quaſi aërem verberare.

Domino Papæ Celeſtino pro G. in Corbeienſ. Ab. electo.

EPIST. CCV.

QVamquam, Pater, in conſpectu veſtro inter regalium & Pontificalium epularum affluentiam, preces noſtræ tanquam ſtilla ſitulæ modicum obtineant locum, tamen intercedere nos pro aliis & neceſſitas vrget & charitas perſuadet. Eccleſia Corbienſis multis & magnis attrita & afflicta laboribus, nunc tandem, vt credimus, reſpirare cœpit, ſi ſancta paternitas veſtra ei gratiam ſuam exhibeat, & beneuolentiam impendat. Habent in ea Abbatem Dominū G. qui in ea poſſeſſiones poſſit reuocare perditas, & non perdere reuocatas. Prudens eſt & induſtrius, & qui tanto ſufficiat oneri, ſicut credimus, & honori. Rogamus ſanctam paternitatem veſtram ſi placet, vt prædicto viro bonę opinionis inter ſuos, & qui vtilis eſt Eccleſiæ ſuæ & fidelis, veſtram pleniùs gratiam impendatis.

RRrr ij

Digitized by Google

Bertero Abbati ſancti Euurcij Aurelianenſis.

EPIST. CCVI.

AVdita grauiori ægritudine veſtra, & cum dolente dolemus, & compatimur patienti. Sanet vos ſalutis auctor qui ſanat contritos corde, qui ſaluat ſperantes in ſe, qui operatus eſt ſalutem in medio terrę. Deſiderio deſideraſſemus hoc paſcha manducare vobiſcum, & lactucas agreſtes triſtitiæ noſtræ Paſchalis agni carnibus apud vos temperare & condire. Prohibet hęc neceſſitas temporis, cauſa neceſſitatis, importabile iugum, quod impoſitum eſt humeris noſtris. Speramus in Domino, quia citò liberabimur ab hac plaga, quamuis tantorum cicatrices vulnerum non ſubito deleantur. Reddita nobis proſperitate per Dei gratiam, quantociùs potuerimus, viſitabimus vos & fratres noſtros, vt communi ſimul fruamur colloquio, gaudeamus, ac delectemur conſortio. Salutate fratres noſtros & in vniuerſis ſingulos, & in ſingulis vniuerſos.

Iohanni Abbati & Cap. Sanctæ Geno. Pariſienſis.

EPIST. CCVII.

POſitus in extremis finibus terræ, & extremis finibus vitę, cum iucunditate recordor honeſtæ conuerſationis veſtrę, ſocietatis indiuiduę, humilitatis deuotę. Aliquos ex vobis in Chriſto genui, alios adultos inueni, vtroſque colui & dilexi, neutros ſine neceſſitatis articulo offendi. In ſudore vultus mei & anguſtiæ Spiritus per xv. & eo amplius in Eccleſia noſtra pariter & veſtra annos fideliter laboraui, & ſi dixerim fœliciter nō peccaui, per Dei gratiā, neque aëra verberans, neque in incertum currens. Iudicate vos ipſi ne forte aliquis murmurans in angulo dicat mihi, *teſtimonium tuum non eſt verum.* Interim fratres & filij moneo ſenex, & hortor, & ego ſenes, vt præparēt ſe ad finē vitę, iuuenes ad obſeruantiā regularis diſciplinæ, adoleſcētes ad cuſtodiā ſubiectionis & verecundiæ, omnes ad vnitatē dilectionis fraternę, & cariſſimo filio noſtro Abbati veſtro per

omnia plenâ obedientiâ exhibere. Per Dei miſericordiā in omni ſucceſſu tēporalibus abundamus, prouentū & fructum ſpiritualium veſtris orationibus expectantes. Salutant vos cariſſimi filii mei fratres veſtri, Marcellus & Girardus iuuenes honeſtate præcipui, humilitate præclari in ſeruitio meo & veſtro ſolliciti & ſtrenui, frequentes in conſiliis noſtris, in negociis, in Sacramentis. Paratus eſt animus, ſi parata fuerit manus negotiis Eccleſię veſtræ oportuno tempore & loco occurrere, & ſuccurrere, & ſeruire.

Domino Octauiano Hoſtienſi Epiſcopo pro F. Abbate Sancti Germani Pariſ.

EPIST. CCVIII.

IN timore & tremore vos & alios Dominos meos recogito & retracto. Tranſlatus à ſubſellio ad cathedram, à puſilli cuſtodia gregis ad populoſæ regimen Eccleſiæ, ab humili ſtatu ad altiora quàm credidi, quàm merui, quàm ſperaui. Et licet pro me rogare non ſufficiam, commendatitias preces vobis porrigo pro Abbate Sancti Germani viro humili & vtili Eccleſiæ ſuę, cuius opera inter fratres ſuos & præſentibus proficiunt ad vſum, & poſteris ad exemplum. Si quis aduerſus eum in curia Domini Papæ mouerit quæſtionem, maximè ſuper memoria rixæ, quæ hoc anno inter homines Sancti Germani & Scholares mota eſt, in qua & vnus Scholarium per infamiam ruſticorum cecidit, excuſabilem habete prædictum virum, qui ſicut immunis eſt à culpa, ita & alienus debet eſſe ab inſania ſiue pœna. Innocentiam ſuam purgauit coram Domino Remenſi ſufficienter, & multitudine clericorum, & fugientibus illis qui homicidium perpetrauerant, accenſus in vindictam, domos illorum diruit & vaſtauit. Occurrite & ſuccurrite ſi opus fuerit viro inocenti, ne veritatem falſitas abſorbeat, mendacium negotietur ſibi fidem, amor inuidiæ religionem corrumpat.

Abbati Sancti Bertini. Epist. CCIX.

AMicitiarum fœdera naſcuntur colloquiis, firmantur conſiliis, beneficiis conualeſcunt. Currant inter nos hęc veneranda commercia, & alterius obſequiis mutuo nutriantur. In huius ſpei reliquiis dilectionem veſtram rogamus, vt mittatis nobis palefridum vnum, qui viſu non paueat, g ra du non cæſpitet, motu non concutiat ſenem: aſpectu delectet amicum, aſcenſu deceat ſacerdotem. Si de retributione cogitetis, occurrent, Deo volente, loca & tempora, quibus hoc beneficium conuenienter poterimus compenſare.

Fulconi Abbati Sancti Germani Pariſienſis.

Epist. CCX.

INueniſſe me gaudeo quæ quęrunt multi, inueniunt pauci, deſiderant vniuerſi. Amicum dico in neceſſitate fidelem, in abſentia præſentem, voluntate deuotum, opere efficacem. Horum teſtes ſunt beneuolentia quam fratri meo libenter exhibetis, beneficium quod ei liberalius contuliſtis, labor & ſollicitudo quæ pro negotio ipſius iugiter ſuſtinetis. Hæc ſunt quę totum me rapiunt in ardorem dilectionis veſtræ, totum excitant ad explorandos.*........

Domino Remenſi Archiepiſcopo pro Abbate Sancti Amandi.

Epist. CCXI.

DE mandato veſtro, Pater, acceſſimus ad Sanctum Amandum, vbi inuenimus Monachos non amandos. Seditioſi erant, in ſeditione morantur, & forte in ſeditione morientur. Nihil obiicere poterant Abbati ſuo, niſi quia cum litteratus, ſobrius, caſtus, quietus ac frugi, magis parcitati quam prodigaliti ſit proximus, in obſeruantia Monaſtici ordinis, vt dicunt, minus ſit peritus, tanquam qui in loquela digitorum neſciat exprimere fabam, caſeum, vel oua,

vel in talibus errantes corripere, vel corrigere, vel negligit, vel contemnat. Quoſdam eorum, qui totius erant capita conſpirationis, ſeparare volumus à collegio illo ad tempus, ſub excommunicationis cautione prohibentes, ne à Monaſteriis ad quæ deſtinauimus eos, ſine licentia noſtra & Abbatis ſui, vel exilire præſumerent, vel exire. Inobedientes extiterunt nobis, ſed inobedientiæ eius maculam purgauit interuentus Abbatis Aquiſcinti, & Domini Philippi Vicedomini veſtri, vt abſoluantur alieno merito, qui ſuo meruerant excommunicari delicto. Super his omnibus conſideret ſancta paternitas veſtra, quid expedire debeat ſancto Monaſterio, quid non ſanctos Monachos impedire. Honeſtum ac litteratum, & pręter ſenectutis debilitatiſque incommodum, ſicut credimus, irreprehenſibilem inuenimus Abbatem non minus malitię propriæ expertem, quàm expertum malitiam alienam.

Domino Remenſi pro interdicto in terra Comitis Flandriæ facto.

EPIST. CCXXII.

INter laicos habitantes clerici, fratres ſunt draconum, & ſocii ſtruthionum. Quod ſi iuriſdictione aliqua ſeculari liceat eis in Eccleſias ſæuire, qui debuerant ſeruire ſub nomine communię, inter eos ſquama ſquamę adiungitur, vt nec ſpiraculum incidat per eas. Hac vertigine rotantes inter nos ciues noſtri, cum prius coram Domino Atrebatenſi & Caſtellano Inſulæ mandatum Domini Regis in noſtris & eorum quęſtionibus contempſiſſent, & poſtmodum ad vos reuertentes cõmunes arbitros ſub forma à vobis tradita ſuſcepiſſent, nec cõſilio veſtro voluerunt acquieſcere, nec in arbitrium voluit ſeſe populus obligare. Inde eſt quòd tanquam ad conſilium totius Eccleſiæ recurrunt ad vos Canonici noſtri clerici veſtri, & nos cum ipſis & pro ipſis pedibus veſtris aduoluimur, vt in tam periculoſo negotio ſicut ſemper conſueuiſtis, & beneuolum conſilium, & beneficum auxilium impendatis. Præterea, qui non ſine gemitu & ſuſpirio dicere poſſumus aut debemus ſuper nouo mandato Domini Cardinalis & legati magiſtri Melioris de interdicenda terra Comitis Flandriæ conſiliũ

à vobis requirimus, & tota Flandr. Eccleſia gemitibus inenarrabilibus totum cogitatum ſuum iactat in vobis, vt quos hactenus enutriſtis, tantis periculis non permittatis exponi. Adhuc recentia prioris interdicti ſpirant vulnera, nec vulnerati reſpirant. Et ſi ſecundus congeminetur ictus, mors erit in ianuis, & ſub triſti ſilentio conualeſcent hereſes, quę pullulare cœperant: claudentur Eccleſiæ, ſilebunt Cantica diuina, cogentur mendicare qui panes propoſitionis in menſa Domini conſueuerant manducare. Scimus autem prauum cor hominis illius ita induratum, quòd excommunicationem cõtemnat, interdictum non timeat, ſecularia ſpiritualibus anteponat. Videtur nobis & multis prudentibus viris, quia & vulneraretur profundiùs, & confunderetur apertius, ſi & ipſe, & omnes ei communicantes ſingulis dominicis diebus excõmunicarentur, & loca ad quæ accederet quam diu ibi moraretur, à diuinis ceſſarent. Cum hæc agerentur in Capitulo noſtro præſentib. nunciis Domini Oxon. qui propter hoc ad nos acceſſerant, Bernardus de Robais, Bailius totius Flandriæ, ne in terra Comitis poneretur interdictum, per appellationem ad Dominum Papam interdixit, diem appellationis proſequendæ in Octauas beati Iohannis Baptiſtę præfigens. Super his omnibus conſulite, Pater, conſiliis veſtris, clericis veſtris, Eccleſiis veſtris.

Sueſſion. Epiſcopo iniuſtè damnato ad debita ſoluenda, damnatus iniuſte ad fodienda Metalla ſalutem & communem murmuris incluſi patientiam.

EPIST. CCXIII.

MIſerrimum ſolatii genus eſt velle habere ſocios in pœna, ſiue pares ſiue diſpares ſint in culpa, vt tanquam ex cõiunctione alterius, leniorem pœnam ſentiat vulneratus. Huius culpę ſimulachrum non adorans, ſed abhorrens, ſic infortunium meum plango, vt ſine ipſius diminutione & veſtro dolori condoleam, & veſtræ compatiar paſſioni. Credideram me in locum terribilium iudiciorum poſſe pontem facere, per quem Pontifices alii tranſitum ſolent habere. Sed ecce contra tempeſtas

Digitized by Google

tempeſtas inualuit, & intumuerunt aquæ, & excreuit torrens qui tranſvadari non poteſt, vt non occurrat mihi vnde poſſim dicere, *forſitam pertranſiſſet inſufficientia mea aquam intolerabilem.* Seceſſi interim ad tempus, & in parrochia veſtra locum quietis & ſilentij, moram aliquam facturus, elegi, apud Mariſiacum, ibi ſolitarius & tacens, ſi forte reſpirare poſſim à puſillanimitate ſpiritus & tempeſtate. Et quoniam multi parrochianorum veſtrorum ad me veniunt, vt eis manum confirmatoriam imponam, de licentia veſtra ſi vobis placet id faciam, in hoc officio veſter obediens & famulus & miniſter. Ruti habitans ſæpe retracto illud diſticon Solij Sydonij.

Angulus iſte placet, pauperrimuſque receſſus,
Secana cui culmo culmine tecta nitent.

Epiſtola Domini Sueſſionenſis ad Dominum Tornacenſem miſſa.

EPIST. CCXIIII.

Litteras benignitatis veſtræ gratanter ſuſcepimus, in quibus dulcem bonorum mixturam ſignanimus, & in verbis lepidam elegantiam, & iucundam in ſententiis grauitatem. Porro hinc verba legibus accommoda, hinc ſacro eloquio familiaria, hinc Poetis domeſtica, ex abundantia cordis ad noſtram conſolationem veſtri gratia tranſuexiſtis. Sane non nos adeo perturbat familiare incommodum, quàm totius Eccleſiæ ſcandalum generale. Quis enim ſine cordis amaritudine, ſine lachrymarum fonte, ſine ſuſpiriorum crebra replicatione videat magiſtrum Eccleſię Petri, immo Chriſti vicarium, à veritatis tramite deuiare, & in ore ipſius eſt, & non inueniatur? Si percuſſus fuerit incantator, quis medebitur ei? Iam iudex ille cui ſæpè dicitur, *oculi tui videant æquitatem*, terram ingreditur duabus viis, & claudicat in duas partes, & quæ ſemel de labiis ſuis proceſſerint, non dubitat irritare. Quis igitur dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, vt plorem non interfectos populi mei, ſed paſtores populi mei, ſed principem paſtorum? Satius autem reputamus ſuſpenſionis onus vt à pleriſque dicitur, honorem ſuſtinere, quàm occaſionem ſcandali & perpetuæ confuſionis ſemi-

Digitized by Google

narium Gallicanæ Eccleſiæ ſuſcitare. Verum ne nos ipſos tanquam plangere videamur, de corde non ficto vobis compatimur, vobis condolentes vobis congaudemus, quoniam inter Syllam & Charibdim neceſſariò nauigantes quoquomodo ad portum ſe gaudent perueniſſe. Nobis ſanè gratiſſimum eſſe noueritis, vt non ſolum in loco illo ſecretiori, verum etiam in Eccleſia Cathedrali vices Pontificis veſtra ſi placet paternitas exequatur, illud ad vltimum volumus habere vos præ oculis, quòd prælati noſtri non aurum pedibus ſuis ſubiiciunt, ſed ſuo capiti ſuperponunt.

Magiſtro Bertero Cameracenſi Archidiacono.

Epist. CCXV.

SI vera ſunt quę dicuntur, abſenti detrahis, innocentem accuſas, Epiſcopum nouum eumdemque veterem amicum ſine cauſa laceras, reprehendis, condemnas. Dicis me vt cætera taceam, pontificali Cathedrę neſcire conformare. Doce me obſecro, quę ſit illa cathedralis forma, quam depinguis, vt ei, ſi non informis fuerit, me conformem. Ciuitatem raro egredior, regulares horas cum aliis, quantum licet, frequento. Secundum gratiam mihi collatam verbum Dei parrochianis meis annuncio: contra nouam hæreſim, cęteraque monſtra idgenus, pro poſſe meo declamans, tanquam ad beſtias depugno: ſacramenta quę gratis accepi, gratis impartior. Prauitatem Simonis, Giezi lepram modis omnibus abhorreo, deteſtor, anathematizo. Manus meas & ſi non ab omni munere, ab illicito ſemper excutio. Venientibus ad me in cõfeſſione conſilium, in pœnitentia remedium, in tribulatione ſolatium, quantum Dominus permittit, exhibeo. Horis vacuis & à foro feriatis in loco ad hæc idoneo ſacræ ſcripturæ intendo, legens & ruminans quæ poſt lectionem decoquo, & ad memoriæ cellulam traijcio. Honeſtis hoſpitibus libenter occurro, liberaliter accurro. In menſa nec ſolitarius, nec obſcurus eſſe volo, in qua facilius eſt vt ſuperfluitatem accu-

Digitized by Google

ſet natura, quàm curioſitas eſuriem. Hiſtrionibus & ſcurris patrimonium Chriſti non diſpergo. Hæc exterius. Occultorum autem cognitor eſt, ſcrutans corda & renes Deus, qui actibus noſtris exhibiturus eſt ſe verum iudicem, vindicemque ſeuerum. Rogo ſi hæc ad cathedralem formam pertinent, non irrideas. In aliis quæ deſunt potens eſt Deus augere mihi gratiam ſuam, & qui dedit initium, pro beneplacito ſuo daturus eſt incrementum. Si diligeres ſinceriùs, deberes & monuiſſe ſecretiùs, & ſuaſiſſe ſuauiùs, & ſecuriùs increpaſſe. Nunc autem dilectionis abiecta verecundia, poſuiſti amicum quaſi ſignum ad ſagittam, diffamans eum in omni loco, in omni aure, & furno, vt aiunt, & molendino, ſpectaculum ſuis, ridiculũ alienis. Parce obſecro verecundiæ meæ, parce honeſtati tuæ, parce vtriuſque famæ, vt ſi contigerit nos aliquando inuicem videre & videri, fauorabilius alter alterum vel notabilem condemnet, vel excuſabilem commendet.

Magiſtro Bertero Cameracenſi Archidiacono.

EPIST. CCXVI.

CONſiderans abyſſum concepti debiti, & voraces improbi fœnoris morſus exhorrens, facta collectione binorum redituum non ſufficientium ſolutioni, timore concutior & terrore, ne, quod abſit, obliuioſi noſtri præcipitem ſequar exitũ & relicta ſyndone nudus auflugiam. Rurſus attendens gratuitam benignitatem Domini mei, & beneficiorum ipſius circa me copioſos aggeres ſuſpiciens, leuiorem habeo ſarcinam, quæ importabilis videbatur: paratus ob hoc, ſi neceſſe fuerit, peregrinari, fugere, mendicare. Temperabit hæc omnia per gratiam Dei lignum in aqua miſſum, & Heliſei farina colochintidas ollæ faciet mitiores, quoniam in manu Domini mei Remenſis commendo negotium meum, vt qui liberauit me de fornace ferrea, conſulat mihi damnato ad fodienda metalla. Nunc deinde, intelligere cœpi, quoniam abyſ-

ſus negotiorum inuocat abyſſum impenſarum, abyſſus expenſarum inuocat abyſſum rapinarum, abyſſus rapinarum inuocat abyſſum infernalium pœnarum. Si diligens calculator ſaturabilium præſciuiſſet putei Rom. aut quinto coniunxiſſet quartum, aut quarto præpoſuiſſet quintum.

Hu. Decano, & P. Cantori Pariſienſibus.

Epist. CCXVII.

FAutores iuris, & æquitatis amatores, in Eccleſia Dei eſſe vos & Deus nouit, & homines non ignorant. Si quod aliud de vobis æſtimauerit, in communem peccat opinionem; ſocius eorum factus quibus voluntariè peccantibus non relinquitur hoſtia: In huius ſpei fiducia gaudemus ſuper negotio fratris noſtri pro Eccleſia de Neſ. tales ac tantos promeruiſſe iudices, quos nec aſtutia fallat, nec peruertat malicia, nec cupiditas inquinet. Conſtat omnibus de facto, ius eſt in expedito. Narrationem plenam & planam continet Apoſtolica pagina, tamen, vt qui ſedent ſedeāt, & ſummi pōtificis exequantur mandatum; pro viſceribus noſtris dicto fratre noſtro ſupplicamus vobis, vt qui in fide & veritate experti ſumus donatores obliquos, in iuſtitia & æquitate nunc tandem exequutores ſtabiles operiamur, & rectos. Securus & confidens tam de iuſtitia ſua, quàm de beniuolentia veſtra accedit ad vos prædictus S. Deus autem meus faciat vos ei placabiles, & remittat eum ad nos cum fructuoſo reditu, non cum gemitu luctuoſo. Suſcipite veterem, non inueteratum amicum veſtrum, in precibus ſuis iuſtis, & qui præſentem dilexiſtis, non abijciatis abſentem.

Digitized by Google

EPIST. CCXVIII.

ECcleſia beatæ Genoueſæ Pariſienſis ſpecialis filia veſtra, beatorum Dionyſii & Germani ſoror germana, contriti cordis,& humiliati ſpiritus ſacrificiũ vobis offert, & lachrymæ eius in maxillis eius. Cõtra libertatẽ & dignitatẽ ipſius,quam à ſancta Romana Eccleſia matre ſua, priſcis temporibus obtinuit, nouus Pariſienſis Epiſcopus noua prætentat argumenta conflare, grauationes ſcrupuloſas intexere, in capite & in mẽbris ſub ſpecie prælationis iuriſdictionem,quam nec oportet, nec licet vſurpare. Propter hæc & alia grauamina multa, quæ ſuſtinere nec poteſt, nec debet, deuotus filius veſter eiuſdem Eccleſiæ Abbas accedit & procidit ad pedes veſtros, ut priuilegia ſanctæ ſedis Apoſtolicæ beatæ virgini à deceſſoribus veſtris indulta & conceſſa, & à tantis authoribus vallata & munita firmiter obſeruari faciatis, ne præualeat homo aduerſus diuinam & Apoſtolicam ſedem, nec per inſolentiam aduerſus filios veſtros gaudeat inimicus. Tres ſpirituales filias veſtras circa & prope Pariſ. vrbem ſacro Trinitatis numero connexas, ſcilicet Eccleſiam S. Dionyſii ,S. Germani, Sanctæ Genoueſæ, ſuper quas inuocatur ſpiritualiter nomen veſtrum, dolentes vident & inuident aduerſarii noſtri, & triplicem funiculum fraternę caritatis noſtræ non facile rumpi poſſe ſcientes, conantur imminuere, lædere, conculcare, incruſtare. Suſcipite, Pater, filium veſtrum, & exaudite preces eius, ſuſcipite & fouete viſcera noſtra, in eo qui de vobis ex priſtina ſocietate ſcolari & notitia ſpiritualiter confidit : ne ſi forte, quod abſit, aliquam à vobis paſſus fuerit repulſam, dicatur ab inuidis cum cachinno & riſu, *Ecce quomodo amabat eum.* Iuſtum eſt quod poſtulat,tanquam qui pro patria, pugnat pro libertate decertat.

Digitized by Google

Domino Remenſi pro Decano Tornacenſi.

EPIST. CCXIX.

RVri habitans inter Faunos ficarios, Paneſque ſylvanos, ſepultis pauliſper ſacramentalibus officiis interdum procidens ad pedes Domini Ieſu, peccata mea flebiliter plango, interdum reuolans ad caput eius, beneficia recolo fideliter & retracto. In medio non eſt locus remedio, quoniam ſi domeſticas ſollicitudines attendam, reddunt me confuſum, ſi negligam, deſolatum. Interim timens obrui lapidibus increpationis veſtræ, ſi precibus importunis pro alio beſtialiter fuſis montem celſitudinis veſtræ tetigero, verecunda tantùm præſumptionis audacia, pro Decano Eccleſiæ noſtræ innocēte & ſimplici viro ſupplico, quem ad ſacerdotii gradum cōmonendo, vt aiunt, & comminando, in arcu ſupradicto, qui ſacris parietibus cohæret, quidam noſtrum verſiculos depinxerunt, ne tranſeuntes ſordibus inquinent honeſtum locum, quorum aliquos vobis tranſmiſimus, ne ſine riſu aut iocoſo ludicro claudatur Epiſtola.

Sordide qui ſentis ventre m contendere ventis,
Longius abſiſte quoniam ſacer eſt locus iſte:
Cui ſtomachus turget, quem fœtidus Eolus vrget,
Non hîc ſe purget, qui non ſine verbere ſurget,
Hac via quâ graderis, quicumque domum venereris,
Illicitos tactus, & turpes deuouet actus.
Sub fundamentis templi tranſire memento,
Sic ſine tormento, ne rumpas carbaſa vento.

Ioanni Abbati S. Genouefæ Pariſienſis.

EPIST. CCXX.

INter alia diuinę gratiæ beneficia nobis à Deo conceſſa plurimum gloriamur in Domino, quia promotionis tuæ, frater chariſſime, cooperatores extitimus & miniſtri, & in receſſu noſtro talem nobis reliquiſſe meruimus ſucceſſorem.

Digitized by Google

Hilarem de te & de fratribus noſtris famam frequenter audiuimus, ſuccreſcere & augeri referentibus eis qui ad nos tranſeunt, quia & perſona tua ſit vtilis Eccleſiæ, & Eccleſia tuæ ſit coaptabilis perſonę. Gratanter amplectimur hanc pacem, gratulanter ambimus hanc concordiam ſocialem, commendamus honeſtatem tuam, laudamus ſobrietatem & parſimoniam, approbamus & in exterioribus prudentiam, & in interioribus diſciplinam. Et quoniam te nobiſcum gaudere volumus, ſicut & nos tibi ac fratribus noſtris in proſperis congaudemus, rogamus, & exhortamur in Domino, vt in vigilia ſanctæ Pentecoſtes copiam tui nobis Tornaci facias, quoniam, Deo volente, ſequenti à feſto tertia feria propoſuimus dedicare capellam noſtram nouam, non minus glorioſam materiâ quàm gratioſam formâ. Delectabiliter occurrent tibi & aliis tecum intuentibus pari decore & æmulatione ſancta contendentes in ſingulis feneſtris vitreis, Euurcius & Genoueſa. Duplicare decet nos tecum paraclyſim noſtram, tum ex ſolemnitate & guſtu Spiritus ſancti, tum ex iocunditate & fructu ædificioli noſtri. Deſideramus te in huius theatri ſpectaculo habere & ſollicitudinis participem, & gaudiorum conſortem. Vale, veni, & vide.

VVillermo Remenſi Archiepiſcopo pro quibuſdam falſariis.

EPIST. CCXXI.

AD veſtrum conſilium, Pater, in dubiis, ad auxilium recurrimus in aduerſis. In primo tertium, in ſecundo quartum ſacri ſeptenarii ſpiritum poſtulamus. De mandato veſtro falſarios quoſdam cautela & arte, non potentia ad confitendum induximus, promiſſa impunitate, quantum nobis licebit vni eorum, qui adulterinæ bullæ ſuperiorem & inferiorem molam nobis in capitulo reſtituit. Terribili adiuratione & deuotatione confeſſus eſt ſeſe nunquam ea vſum fuiſſe, ſed cuiuſdam presbyteri, qui falſas litteras vendebat, ſocius erat, & partem infauſti pretii quandóque recipiebat. Volumen etiam pugillare nobis reddidit, in quo plures litteræ ſub Apoſtolico nomine continentur. Presbiter ille beneficium

habet à Capitulo annexum ſeruitio maioris altaris. Quis ſit & qualis ſit, qualiter etiam ſe excuſare poſſit, lator præſentiũ dicere vobis poteſt. Seruamus vobis incudes adulterinas, quarum adulteria & authoritatis veſtræ condamnentur iudicio, & malleo confringantur.

Abbati de Laude pro quodam conuerſo. EPIST. *CCXXI.*

COmmendanda eſt paterna ſeueritas, quæ materno temperatur affectu, & poſt verbera porrigit vbera: quæ cùm irata fuerit, miſericordiæ recordatur. Ludus eſt animæ non minus vtilis quàm honeſtus, cum in Theatro virtutum ſub Angelorum ſpectaculo duas ipſius potentias, concupiſcentiam & iram, media ratio ſic recto dirigit curſu, vt nec ira ferueat in immenſum, nec deſiderium longiùs à pietate recedat. Hæc attendentes, ſanctam religionem veſtram rogamus, vt fratri Vuillermo, quem vobis & Eccleſiæ veſtræ credimus vtilem, paternæ manſuetudinis aperiatis ſinum, &............in virga ſpiritum lenitatis nolite extinguere. Paratus eſt ab his qui vobis ſuperflua, ceſſare, declinare................ promiſſa ſectari, vobis obedire vt Patri, dum tamen in ſacro Collegio veſtro liceat ei vobiſcum morari, vobiſcum mori. Suſcipite preces noſtras, ne repulſam patiamur in hac petitiuncula noſtra, qui vobis ſemper parati ſumus & offerre obſequium, & reuerentiam deferre.

Deſunt hic aliquot Epiſtolæ, itemque initium ſequentis.

EPIST. CCXXII.

PRæſumendum, niſi quod primo de ſua, ſecundo ſollicitus ſit de ſubditorum ſalute. Inter curiæ curas, & iocoſas poſt laborem ſodalium confabulationes, ſic te volo eſſe medium, vt nec illæ graui onere te deprimant, nec iſtæ molli ocio te diſſoluant. Qui ſcholaribus amabilis eras, curialibus admirabilis eſto. Curiales non à cruore dixerim, ſed a curia, niſi nonnumquam nugæ pro ſeriis, ſeria pro nugis habentur, niſi raro quiſpiam vult habere parem, ſuperiorem nunquam. Memento

Digitized by Google

Memento illius diſtichi, quod poetico potiùs quàm prophetico, ſed tamen veridico ſpiritu in receſſu tuo Bononienſi dictum eſt tibi à quodam.

Pontificum cauſas regumque negotia tractes
Qui tibi diuitias deliciaſque parant.

Saluta mihi Dominum tuum Epiſcopum legatum cancellarium, & frequenter admone, vt ſub hac promotione trina ſeruum ſeſe Trinitatis agnoſcat, & ſic præeſſe diſcat hominibus, vt Creatori ſuo confiteatur ſubeſſe. Diligo eum quia diligit te, quamuis propter te diligendum & hilaritas famæ prædicet, & ſublimitas vitæ commendet.

Abbati & Capitulo Ciſter. pro G. Clerico.

EPIST. CCXXIII.

IN eis quæ honeſtè petuntur, & turpiter retinentur, iuuanda eſt intentio poſtulantis. Inſpecta autem & cognita origine contractus, qui inter Eccleſiam de Claromar & G. Inſulen. clericum noſtrum interceſſit, non videtur nobis incurrere crimen vſurarum, cùm etiam inter Eccleſias & honeſtas perſonas, ſicut ſæpè vidimus; non fuerit vſurarius. Accedit magis ad emptionem & venditionem tamquam qui iactum retis emerit, quàm ad contagium fœneraticij lucri, quod nos vobiſcum pariter deteſtamur. Proinde ſanctam paternitatem veſtram rogamus, vt in hac parte prouideatis indemnitati clerici noſtri, & tam ſacri collegij virorum verecundiæ parcatis, ne in hoc facto magis de cupiditate poſſit argui, quam de caritate laudari.

Abbati & Capitulo de Sylua communes orationes in Domino.

EPIST. CCXXIIII.

ACceſſit ad nos iuuenis quidam ex parte veſtra expeditus ſermone, & eruditus ſcientiâ, magiſter A. rogans ardenti commonitorio precum, vt beato Geraldo confeſſori & patrono veſtro, qui nuper ab Eccleſiâ Rom. in numero ſanctorum

canonizatus eſt, aliquos labiorum noſtrorum vitulos offeramus, quibus & tanti viri prædicemus gloriam, & ipſius gratiam mereamur. Rem nouam & inſolitam nobis iniungitis, quam ſi fortè aggreſſi fuerimus, & legenti erit faſtidium, & ridiculum audienti. Senem delirum arguent, Epiſcopum clamabunt fatuum, qui omiſſis interim ſacramentis Eccleſiaſticis, & debita parrochianorum ſuorum cura, nouis modulis aptando verba incompoſita, videbitur inſanire. Quandoque luſimus metro, forſitan & proſa: nec luſiſſe pudet, ſed non incidere ludum. Verum quoniam caritas omnia vincit, ſepoſitis interim negotioſis occupationibus, aliis ſimile ſtudium ſuſcitare curabimus, & Deo volente veſtris orationibus & prędicti confeſſoris precibus adiuti, ſtylo balbutienti tentabimus implere quod petiſtis. Rideat qui voluerit. Excuſabit nos conſcientia bona & fides non ficta.

Odoni Pariſienſi Epiſcopo. EPIST. CCXXV.

CONfidentiam nobis præſtat interpellandi beneuolentiam veſtram, & nobilitas generis veſtri, ac honeſtas, vel authoritas dignitatis. Fauorem hominum & gratiam Dei conciliant in vobis tria hæc. His tribus compellimur & à vobis quod decet petere, & quod nobis expedit de prudentia veſtra & iuſtitia veſtra confidentes, * prius voluimus nominare. Aſſignata die & loco apud Duacum cõuenimus, nobiſcum adducentes loco arbitri, Cameracenſem Decanum. Doluimus de abſentia veſtra, ſperantes in Domino, quia ſi præſens fuiſſetis, aut conſecuti fuiſſemus iuſticiam noſtram, aut cum aduerſariis compoſitionem & pacem. Et quoniam negotiũ dilatum eſt vſque ad ſextam feriam poſt cineres, rogamus vos ſicut patrem, Dominum, & amicum, quanto poſſumus affectu, & anniſu, pro amore Dei, & pace inter Eccleſias reformanda, ea die gratam nobis exhibeatis præſentiam veſtram apud Duacum, quoniam ſi præſens fueritis, confidimus in Domino, quod authoritate veſtra terminabitur negotium noſtrum.

Digitized by Google

Eurodeo Abbati & conuentui S. Bauonis.

Epist. CCXXVI.

FAuorabilis eſt petitio eius, ad promotionem conueniunt hinc petitoris meritum, hinc iuſtitia petitorum. Hęc attendentes in latore præſentium amico & familiari noſtro G. cuius propter honeſtatem & manſuetudinem quibus præeminet non ſolum apud nos, ſed & in locis publicis & Eccleſiis ex magnificis operibus & inſignibus artificiis merita vigent & in perpetuum ſui memoriam derelinquunt. Eius fauorem deſiderij ab ipſo nobis expoſiti affectuoſè ſuſcepimus vt illud ad effectum perduci cum ipſo pariter peroptemus. Exemplo monitus Patriarchę filium quondam ſuum ſuper vnum montium quem monſtrauit ei Dominus, Eccleſiam ſeculi, veſtram ſanctam pręconcordem voluntatem & ſpiritum, & ſanctarum gratiarum abundantiam, verè montem coagulatum & pingnem, deſiderat immolari, vt eidem accreſcat meritum ex mutatione tanti exempli, & vniuerſitas noſtra tam ipſius, quàm prædicti filij in quotidiano ſeruitio fructum colligat holocauſti. Audiuimus & probauimus eum tam ex litterarum ſcientia, quæ eius ætati competit, quàm ex legendi gratia, & cantandi, ſatis aptum & diuinis officiis, & monachalibus diſciplinis pronum. Sanctitatem veſtram affectuoſè rogamus, vt pro amore Dei, & noſtro intuitu, & dilectionis ac deuotionis quam prædictus magiſter G. erga vos habet, poſt fatum filium ſuum recipiatis in conſortium ſuum, vt tam nos quam ipſe ex admiſſis precibus veſtris, & eius voto completo, in gratiarum actione nos pariter aſſurgamus.

Digitized by Google

Petro Aurelianenſi Epiſcopo. EPIST. CCXXVII.

QVorumdam Monachorum nos infeſtat improbitas, quibus cum inceſſanter ſufficere debeant ſua, irreuerenter inuadere cupiunt aliena. Hi ſunt Abbas & Monachi S. Bertini, qui vnam Eccleſiam de menſa noſtra propriam longo tempore captiuitate laicalis ſeruitutis detentam & oppreſſam ſine conſenſu noſtro & Eccleſię noſtrę nobis ſemper contradicentibus ſeſe aſſerunt redemiſſe, & authoritate ſua garriunt ſuam eſſe. Mota ſuper hæc à nobis aduerſus eos quæſtione compromiſſimus in arbitros centum marchar. pœna interpoſita, ſi quis reſilire tẽtauerit à receptis. Præripuerunt nobis ſaltu perambulo perſonã veſtrã eligentes in arbitrum, quã & nos de prudentia veſtra confidentes, prius voluimus nominare. Aſſignata die & loco apud Duacum conuenimus, nobiſcum adducentes loco arbitri Cameracenſem Decanum. Doluimus de abſentia veſtra, ſperantes in Domino, quia ſi præſens fuiſſetis, aut conſecuti fuiſſemus iuſtitiam noſtram, aut cum aduerſariis compoſitionem & pacem. Et quoniam negotium dilatum eſt vſque ad ſextam feriam poſt Cineres, rogamus vos ſicut Patrem, Dominum & Amicum, quanto poſſumus affectu, & anniſu, vt pro amore Dei & pace inter Eccleſias reformanda, ea die gratam nobis exhibeatis præſentiam veſtram apud Duacum, quoniam ſi pręſens fueritis confidimus in Domino quod authoritate veſtra terminabitur negotium noſtrum.

Arnulpho Decano ſuo Brugenſi. EPIST. CCXXVIII.

IMportuni ſumus in petendo, ſed importabiles eſſe nolumus in exigendo. Vehiculum ad te mittimus, quod forſitan à quadro, d mutato in r, propter numerum rotarum quarrum appellamus. Bigam autem ſeu birotum mittere noluimus, quia fortaſſis aut oneri non ſufficeret, aut in paludibus cliuoſis declinando in alteram partem ſeſe cum ſarcina inuerſaret. Nam quod de triga tibi iocando diximus, ſcias quia ſicut trigam abominamur, in vehiculo, ita

etiam abhorremus in opere & in verbo. Volumus autem vt per præſentium latorem mittas nobis caſeos noſtros, vel partem numero maiorem, & quod de cibo Emmanuel Abbas de Etot, debet nobis. Interim halletia ſiue gratuita ſiue emptitia diligenter nobis præparari facias & ſiccari. Ita vt tempore ieiuniorum non auferant eſurientibus appetitum comedendi, & ſitientibus non inferant irritamentum bibendi.

EPIST. CCXXIX.

QVorumdam Monachorum nos infeſtat improbitas, quibus cùm inceſſanter ſufficere debeant ſua, irreuerenter inuadere cupiunt aliena: Hi ſunt Abbas & Monachi S. Bertini, qui vnam Eccleſiam de menſa noſtra propriam longo tempore captiuitate laicalis ſeruitutis detentam & oppreſſam ſine conſenſu noſtro & Eccleſię noſtræ, nobis ſemper contradicentibus, ſeſe aſſerunt redemiſſe, & authoritate ſua garriunt ſuam eſſe. Mota ſuper hoc à nobis aduerſus eos queſtione compromiſſimus in arbitros, centum marcharum pœna interpoſita, ſi quis reſilire tentauerit à receptis. Præripuerunt nobis ſaltu perambulo perſonam veſtram eligentes in arbitrũ, quam & nos de prudentia veſtra & iuſtitia veſtra confidentes, prius voluimus nominare. &c.

Arnulpho Decano Brugenſi. EPIST. CCXXX.

SIcut nuper tibi mandauimus, ſi importuni ſumus in petendo, non erimus importabiles in exigendo. Competenter computabimus tecum, vt ſi grauamen incurras, nec gratiam noſtram admittas. In proximo eſt tecum dierum ariditas, vigilia natalis Domini, feria ſexta prothomartyris, ſabbatum Ioannis piſcatoris, quibus quia terra negabit nobis pecora campi, & aër volucres cęli, mendicare compellimur piſces maris. Inde eſt quod conſuetam beneuolentiam tuam rogamus, vt de proprio veſtro & piſces nobis emas, & ſummarium conducas mihi in vigilia natalis Domini, vt pro prandio cœnam poſſimus ducere, & in feſto beati Stephani,

Digitized by Google

& beati Ioannis, de reliquiis, ne dicamus xij. cophinos, ſaltem xij. catinos implere. Feſtina, ne terdaueris, vt & feſtinus reuertatur nuncius noſter, & natalis cœnam feſtiuam nobis faciat, non infeſtam. Poſtulamus nobis diuinę laudationis Hymnos componi, Antiphonas videlicet & Reſponſoria, vt in diebus feſtis eius Domini, & Dominum noſtrum in ſancto ſuo prædicare mirabilem, eiuſdemque ſancti merita ſolemnioribus magnificare præconiis, atque in ſuis laudibus nos, & qui eius præſidio ſpecialiter gaudent, conuenientiùs atque deuotiùs poſſimus merito delectari. Noſtræ verò humilitati à veſtra benignitate petimus indulgeri, ne iſtud nobis imputetur præſumptioni, quod tam piè & humiliter poſtulatur, veniam implorantes, quod ocium veſtrum ſanctum inquietare præſumimus, & ſollicitare ſenſum multa cogitantem.

Archidiacono Burdegalenſi. Epist. CCXXXI.

VEnerabilis Abbas Siluę maioris, audito quod cum eſſem Pariſius in ſcholis conſtitutus, quando me affabilitate veſtra & notitia dignum iudicaſtis, has ſupplicationes ad maieſtatem veſtram impetrauit. Licet autem præſumtuoſum, immo ridiculoſum videatur, ſi ſeruus Domino, Dauus Oedipo, puer elementarius viro ſapienti loqui audeat, poſtulata tum, atque vtinam impetrata, genicularíter venia, in pudore & tremore factus ſicut mutus & non aperiens os ſuum, in penna & ſcedula veſtræ balbutiens ſupplico maieſtati. Sanè beatus Geraldus de partibus Gallicanis trahens originem, cuius vita coram hominibus laudabilis floruit & ſpecioſa: precioſa mors, quæ in cōſpectu Domini ſignis atteſtantibus radiat, & miraculoſa refulget, qui ad partes Burdigalenſes accedens, monaſterium Syluæ maioris & à primo lapide fundauit, & regularibus diſciplinis reformauit: hoc anno à Domino Papa Romæ, debita Miſſarum ſolemnitate autenticatus, & in catalogo Sanctorum meruit aſcribi: Qualiter autem, per Dei gratiam in prędicto Monaſterio ſuper communes regulas Monachorum ordo vigeat, & ferueat, pręconio famę fideliùs & efficatiùs, quam ſtyli officio, veſtra magnitudo

Digitized by Google

poterit edoceri. Verùm, quia oleum effuſum eſt nomen veſtrũ, & talentum ſcientiæ veſtæ abſcondi non poteſt, immò tanquàm luminare maius per totum corpus Eccleſię diffunditur, & in odore labiorum & ſermonum veſtrorum ſenes cum iunioribus currunt, poſtulat Abbas prædam Monaſterii, & totius] conuentus, proclamat pedibus veſtris effuſa tota diœceſis Burdegalenſis, ſecundum gratiã eius quę data eſt vobis in antiphonis ſuper pſalmos, & in reſponſoriis ſuper lectiones, & in proſa & collecta ad Miſſam officiari, vt prçter ſuffragia Eccleſiæ quę vobis perpetuò debebantur, memoria veſtra perpetua vigeat & viuat benedictione. Quamuis autem in publica commoda videantur peccare qui manus veſtras tot actionibus implicitas, aures tot debitas & obligatas negotiis auocare contendunt: Incuruamini tamen, pie Pater, ſumpto atramento & calamo in laudibus & canticis beati Geraldi, & in obſequium illius modicum tempus indulgete, vt ſi quid maculę in ſecularibus carminibus quandoque ludendo contraxiſtis, nũc opportunitate vobis oblata, laborum veſtrorum Domino & beato Geraldo offerentes deuotius emendetis. Benè vaeat ſe mper & vbique reuerenda paternitas veſtra.

Domino Tornacenſi, Abbas de Sylua maiori, & totus conuentus.

Epist. CCXXXII.

IGnitum eloquium veſtrum, Domine, vehementer, cùm ſerui veſtri, quorum inflammauit corda, diligunt illud. Auditui quippe noſtro dedit gaudium, & lætitiam afferentibus illud nuper ſeruis ....

Hîc deſunt nonnulla.

Digitized by Google

Abbas & conuentus Syluæ Maioris Domino Tornacen.

EPIST. CCXXXIII.

AD enarrandam gratiam & miſericordiam veſtram ſuper nos, quàm ſit, inquam, magna dulcedinis veſtrę, Domine, quam reuelaſtis paruulis veſtris, & perfeciſtis eam ſperantibus in vobis: quantaſque debeamus ei gratiarum actiones lingua ſuccumbit, & ratio, & ad tantam munificentiam veſtram obſtupeſcit alta cònſideratio noſtra: quæ tamen non licet taceri, etiam ſi nequeant explicari. Gratias igitur agentes veſtræ dignationi, per quam meruimus ſuſcipere quæcumque in laudes & præconia ſancti Geraldi petierat à vobis, & deſiderauerat anima noſtra, compoſita verbis potentibus, & ad Deum deuotè precandum decentiſſimè compòſitis, atque ad veſtiendas ſententias facilè occurrentibus, exultamus non immeritò lætitia inenarrabili in tanta materia gaudiorum, reficimur & delectamur in Domino, ſuper dulcibus linguæ veſtræ modulis & præconiorũ iubilis, vbi tam cito fuit ſermo ſapientiæ in tam breui temporis ſpatio, & Deus ipſe tam cito Magiſter, & tam lingua quam manus & gratia mittens promiſſa, factę ſunt calamus ſcribæ velociter ſcribentis. Quæ res, quę magnificentia, quę magnitudo dignationis nos effecit ſeruos veſtros, & conſtituit perpetuos per omnia deuotiſſimos, ſupplicaturos ampliùs pro vobis immenſam clementiam Omnipotentis, vt vobis retribuat hęc omnia in retributione iuſtorum; quibus in generali Capitulo conceſſimus fraternitatem plenariam Monaſterii noſtri, quia aliud non poſſumus dignum, conſtituentes vos participes omnium beneficiorum Eccleſiæ noſtrę tam in vita quàm in morte, quibus omnipotens Deus bonam & longæuam concedat vitam ad ſalutem & honorem Eccleſiæ ſuæ, in qua vos confirmauit columnam permaximam. Mittimus autem veſtræ chariſſime, paternitati, in ſignum deuotionis, & pignoris perpetuæ ſeruitutis, munuſculum indignum dignitate veſtra, ſed officio congruum, baculum videlicet cipreſſinum, attendentes non quantum, ſed ex quanto proferatur, præſumentes de illius exemplo, qui plus

Digitized by Google

plus reſpexit ad Abel quam ad munera eius. Quod ſine aliquo ſcrupuloſo reſpectu recipere poteritis oblatum, ad exemplum illius ſancti viri, cuius ſanctitatis fama celebris habetur in vitis Patrum, qui pellem ignotæ beſtiæ recipere non recuſauit à beſtia quam ei pro munere obtulit, ſicut melius noſtis, de veneratione ſua, pro illuminatione catulorum ſuorum. Nomen verò veſtrum, quod quidem prohibuiſtis fieri, attollere decreuimus & prædicare per omnia, iuxta illud Euangelicum. *Quanto eis præcipiebat, tanto magis plus prædicabant, dicentes: Benè omnia fecit.* Indignum namque cenſemus tanto verborum cultui authoritatem deeſſe, & authentica recitare tanquam apocrypha, quæ plus fauoris debent obtinere, ad quod vos ſpecialiter legimus, de nomine auctoris: vobis enim ſecretum hoc ſeruabitur quantum ad conſcientiam, intus quantum ad Deum; foris verò publicum erit ad famam quo ad proximum. Benè valeat ſemper in omnibus veſtra ſancta & nobis chariſſima paternitas in longitudinem dierum.

EPIST. CCXXXIIII.

SOnuit in auribus noſtris iocundus ſermo, & omni acceptione dignus, verbum breue magnam nobis infudit lætitiam. Decanus electus eſt in Epiſcopum. Duodecim cellæ ſunt, apoſtolico clauduntur numero, ſacerdotem noſtrum computandum ſignificant inter Apoſtolicos ſacerdotes. Gaudeat Aurel. Eccleſia, quam perſonarum penuria non coegit vt ab aliis Eccleſijs emendicatum mutuaret Antiſtitem. Quem nutriuerat à puero, quem produxerat in viam perfectam, quem diſciplinis erudierat Eccleſiaſticis, aſſumpſit ſibi ſufficiens in gremio proprio, & capiti ſuo ſuperponens, de filio fecit patrem, non ignotum moribus, non alienum prouincia, non degenerem natalibus, & iuſtas expertum ſollicitudines, & iniuſtæ diſſolutionis expertem. Reuera non militauit alienis ſtipendiis, dignus vt in Eccleſia illa præeſſe debeat, in qua conſueuerat illi prodeſſe. Gaudeat & electus ipſe, cui congaudeamus & nos, & gaudium noſtrum nemo tollat à nobis, vel inuidia murmurans, vel maliciâ perſequens, vel detractione

Digitized by Google

mordens. Annexum eſt onus honori, ſicut graue laboribus, ſic & grauidum ſacramentis. Intelligat Dominus & amicus noſter quod dicimus: dabit enim ei Dominus in omnibus intellectum. Commendabilem proteſtamur Epiſcopum temporibus noſtris, qui & ab illicito contactu ſeſe ſeruauerit alienum. Augeat vobis Deus gratiam ſuam, & attollat virtutibus quem extulit dignitate. Interim Pater optime, beatum deceſſorem veſtrum ſanctum Euurcium, & ipſius Eccleſiam felix ſucceſſor, honorate, diligite, & colite; frequenter cogitantes quia vnde aſſumptus eſtis ad Cathedram, illic aſſumendus eritis in ſepulchro. Munuſculum vobis mittimus de remotis partibus nobis miſſum baculum paſtoralem Cypreſſinum, officio veſtro & qualitate myſterij congruum & quantitate miniſterij condignum.

EPIST. CCXXXV.

Diu languens inter morientem ſi quid medium eſt mortuum, Tornacenſis Eccleſia ſancti Martini, tamquam ad vnicum refugium pauperum ſinum veſtrum recurrit, vt ei in deſolatione ſua & aperiatis paterna viſcera, & materna vbera porrigatis. Diu plorans plorauit in morte, & adhuc lachrymæ eius in maxillis eius. Caput eius languidum, & cor eius mœrens, à planta pedis vſque ad verticem non eſt in ea ſanitas. Monaſterium illud & exteriùs eſt redundans ignominia, & interius vacuum diſciplinâ. Qui pręſidet magis timet ſubditos quam à ſubditis timeatur. Eos & deſidioſo fouet otio, & pernitioſo corrumpit exemplo. Nihil in eo virtute ſolidum, nihil honeſtate conſpicuum, nihil eius ab inguine tutum. Sæpenumerò corripui eum, nec correxi, quoniam inſanabilis eſt plaga eius. Iurauit in manu mea ſe parere mandato Domini Atrebatenſis, & noſtro. Mandatum Dominus Atrebatenſis expreſſit, ille nec paruit, pejerauit, & facta ſunt nouiſſima hominis illius peiora prioribus. Per falſas litteras Tornaci fabricatas, quarum copiam vobis miſimus, miniſterio Abbatis * Aquicinti, ſe fecit abſolui, cum falſitatem litterarum illarum puer elementarius intelligere potuiſſet. Ti-

Digitized by Google

mens ſibi per quendam monachum iuuenem ignominioſæ famæ, quem præpoſitum monaſterij fecerat, appellauit, & ſub obtentu huius appellationis omnia diſſipat & peruertit. Moueant vos, Pater, lachrymoſa ſuſpiria tam enormiter ancillati monaſterij, & à prædicto monſtro gregem Monachorum pauperum liberate.

Epist. CCXXXVI.

SErio loquimur qui quandoque vobiſcum iocoſè loqui ſolemus. Eccleſia Sancti Martini Tornacenſis, & exteriùs redundat ignominiâ, & interiùs indiget diſciplinâ. Oppreſſa eſt debitis, compreſſa delictis. Abbas vltra quàm credi poſſit, ſeculariter viuit, omnia vaſtat, omnia diſſipat, timet ſubditos, & à ſubditis non timetur. Sæpè corripui eum, nec correxi, quoniam inſanabilis eſt plaga eius. Timens amoueri mouet tumultum cum quibuſdam iuuenibus fratribus ſuis. Seniores & ſaniores contrarij ſunt operibus eius. Appellatum eſt hinc indè, & meipſum inuoluit in appellatione ſua, quaſi ad curiam me tracturus. Rogo vos ſicut chariſſimum, vt pro amore Dei & zelo iuſtitiæ ſcribatis nobiſcum pro Monachis contra monſtrum nulla virtute redemptum, in quo nihil eſt ſolidum, nihil ordinatum, & vt dicitur, nihil eius ab inguine tutum.

Ludouico Domini Philippi Secundi Regis Francorum filio.

Epist. CCXXXVII.

ILluſtri & cariſſimo Domino ſuo, & ſi audeamus dicere, de ſancto fonte ſuſcepto filiolo, Domini regis primogenito Stephanus ſuus diuina permiſſione Tornacenſis Eccleſiæ humilis miniſter, ſalutem & incrementũ ſapientiæ, ætatis & gratiæ apud Deum & apud homines. Grataner & lætè ſuſcepimus litteras veſtras, per quas ſignificaſtis nobis voluntatẽ veſtram de palefrido vobis mittẽdo idoneo & honeſto. Placet nobis quod mãdaſtis, & Deo volẽte mittem⁹ vobis in proximo per propriũ

nuncium veſtrum talem qui vobis placere debeat, & ſecundum moderna tempora tanto ſeſſore dignus exiſtat. Contriuit Dominus Sathanam ſub pedibus veſtris, quo nomine intelligimus aduerſarios Domini noſtri Regis, & veſtros. Domine mi cariſſime rogamus, monemus, conſulimus in fide quam debemus vobis, vt per omnia poſt dilectionem Dei & Domini Regis noſtri patris, intendatis litteris diſcendis, quia vobis & regno veſtro vtiles erunt & neceſſariæ in conſiliis palatij, & negotiis regni, & concordiâ pacis, & in victoria belli.

Epist. CCXXXVIII.

ACceſſit ouis ad capram ſibi poſtulans commodari expan. cap. matrem gregis lanigeri, vnde villoſis velleribus abundaret. Apologus eſt lippis & tonſoribus patens. Poteritis eius velamento inſufficientiam noſtram veſtris conſultationibus vel ſuſpendere, vel differre. Et quoniam in proximo Deo volente, deſideratam faciem veſtram ſperamus videre, in colloquio ad quod vos & nos Dominus noſter Remenſis nuntiauit apud ſanctum Quintinum, ſi placet quæſtiones & reſponſiones multas interim differamus * impliciter. Eſt negotium de quo quęſiſtis pleniùs exponendum. Vt autem ſeria claudamus ioco, neque quæſtiones mouendæ, neque aliqua negotia tractanda ſunt, nec Eccleſię diuidendę ſunt vſque ad menſem Auguſti, quando omnia conſummabuntur, & conſummentur, ſecundum quod quidam Hugo qui à mortuis reſurrexiſſe dicitur, apud vos prophetat, ſicut baiulus litterarum veſtrarum nobis mirabiliter & terribiliter nunciauit.

Digitized by Google

Hugoni Aurelianenſi Epiſcopo & toti eius capitulo.

EPIST. CCXXXIX.

SPecialis filia ſanctæ ſedis Eccleſia ſancti Euurcii, & antiqua & approbata conſuetudine meruit hactenus per vos deceſſoreſque veſtros, & temporalibus foueri beneficiis, & ſpiritualibus refici ſacramentis. Tenetur & ipſa vobis tanquam in quadam ſpiritali ratione dati & accepti, & infirmantibus exhibere ſolatium, & decedentibus prǽſtare ſepulchrum. Rependite vices paternæ conſolationis infirmanti, quoniam fortiſſimus eſt languor eius, & inualuit morbus eius vſque ad deſperationẽ & exitũ, nũc feſtino conſilio veſtro & auxilio ſubleuetur. Veſtra eſt Eccleſia, vobis morietur & viuet, veſtra intereſt, eius conſiliis intereſſe, caput eius languidũ, cor eius mœrens, mẽbra ſtupida & infirma potiùs ad defectũ quàm ad profectũ conſueta, regularẽ diſciplinã imprudenter abijciunt, impudenter contemnunt. Inter eos ſenes excluduntur & exultant, iuuenes dominantur & imperant, indocti magiſtri vſurpãt ſubſtantiam, & oleum Eccleſiæ, quibus diſpenſatio credita eſt, inutiliter infundunt, & hominibus potius quàm Deo placere contendentes, venalem maiorum gratiam ambitioſis ſumptibus acquirunt. Tolerabile illud eſſet, ſi regularem obſeruantiam profeſſionis & ordinis ſui * condîrent, ſi grauitatem morum, maturitatem operum, honeſtatem perſonarum, ſicut decet ſanctos, in ſacrificio Dei conſecrarent & & offerrent. Nunc autem & famæ ſuæ prodigi, & de conſciẽtia non ſecuri, intus & foris, nec Dominum videntur timere, nec homines reuereri. Non de omnibus dico, nouit Dominus quos elegit, merita ſingulorum probant opera eorum. Occurrite pater tantis malis, & totis viribus corripite inquietos, comprimite ſuperbos, reſtringite diſſolutos. Tibi Pater Hugo, coniuncto paſtoris officio ſollicitudo hęc & labor incumbit, preces affectuoſas in ſuſpirio & ſingultu fundo, vt aſſumas zelum Mathathiæ & Phinees, & abiecto fauore humanæ contradictionis & inobedientiæ filios ad obſeruantiam ordinis ſui velint nolint, compellas. A te enim requiretur, vt

Digitized by Google

euellas, & deſtruas, & ædifices, & plantes: argue, increpa, cum omni imperio: non moueant te ea quę excæcant oculos prudentum, ne confidant in corruptela pecuniæ corruptores ordinis & amatores ſui ipſius, carnis curam in deſideriis facientes. Viſita ſepulchrum paterni tui & in collegio illo tibi commiſſo tenta putridas carnes vrere correctionis cauterio, quas ſanare non potueris exhortationis fomento. Rogo vos, vt litteras, quas fr. H. neg. mitto, Abbati & capitulo ſuo exhibere faciatis per duos de Canonicis veſtris, ne forte aliqui eas ſpoliant, aut ſupprimant, vt ab aliis indui poſſint.

B. Abbati Beati Euurcii & toti eius Capitulo.

EPIST. CCXL.

DVo mihi fateor eſſe credebam ſolatia, memoriam Genoueſę virginis, & B. Euurcii confeſſoris, quorum alterno delectabar ſpectaculo, & inuitabar exemplo. Iucundis cogitationum gradibus deambulabam, & in virginis monte, & in confeſſoris planitie, cùm in vtroque occurreret mihi ſacrũ collegium, genus delectabile, caſta generatio cũ charitate, terribilis vt caſtrorum acies ordinata. Nunc autem famoſus & latronibus impulſus, quaſi fracto pede, altero lumine effoſſo claudicans, & cæcutiens à vineis Engaddi retrahor ad montem coagulatum & pinguem, vbi quies tranguilla & tranquillitas eſt quieta. Væ mihi in extremis diebus meis, cùm audiam turbari in vobis viſcera mea, æmulari inuicem, rixari, conſurgere ad oppreſſiones, fugere veritatem ſpiritus & vinculum pacis! Quis enim non doleat inter vos exultare ſenes, regnare iuuenculos, elementarios vſurpare doctrinam, molles diſciplinam? Penè dixerim quod per Prophetam dicitur, *Et erunt periuri principes eorum, & effrenati dominabuntur eis.* Tua eſt culpa, hæc ſunt Abba, qui cum Heli ſacerdote filios tuos indiſciplinatos aut corripere non audeas, aut corrigere neſcis, aut negligas emendare. Nomen tuum, quod interpretatur filius tonitrui, non ſonat inter eos, ſed aut eneruat blandiendo, aut palpando emollit, aut conſentiendo corrumpit. Memento illud Salomonis, *filiæ tuæ frater noli faciem tuam hilarem*

oſtendere, adeas, accingere gladio tuo ſuper femur tuum potentiſſime, vt timeant te, non contemnant, quos exemplo tuo ducere debueras & docere. O glorioſa enim & religioſa Eccleſia Beati Euurcii, quæ à tanto culmine decidiſti! cedros nutrieras, & nunc vſque ad carduos redacta es. Væ gremio tuo, aſſumpſerunt ſancti Patres & Paſtores Ambroſius Bituricenſis, Satyrus * Lancienſ. Bartholomeus Nouiomenſ. & vt minus ſapiens dicam, Genoueſa Pariſienſis verè dicere poſſint, væ. Abba, ſuper domo tibi commiſſa, quia *per agrum hominis tranſiui pigri, & ecce totum repleuerunt ſpinæ & vrticæ.* Vtere conſilio meliorum, & maiorum, ne ſequaris veſtigia Roboã, remotis à familiaritate tua, quorum contubernio & fama nominis tui, & Eccleſię dignitas vulneratur. Ego etiam qui adhuc nouicius & frater exiſtens, Eccleſiæ miniſter, alienus eſſe debeo à conſiliis veſtris, moneo, conſulo & exhortor, vt taliter ordines domum tuam, & de ſcabello nouo aſſumas magiſtros ordinis, quos non deceat ſedere cum ſenioribus & magiſtris. Illud vobis quoque ignominioſum eſt, quod vitia veſtra modum excreuerunt in immenſum, cum vos non excuſet manifeſta cauſa, ſed potiùs accuſet fertilitas copioſa frugum.

Finis Epiſtolarum Stephani Tornacenſis.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX RERVM ET VERBORVM, QVÆ APVD *GERBERTVM, IOANNEM Sareſberienſem, & Stephanum Tornacenſem.*

A

Abbatiæ quatuor, Clericorum, Aureliæ 576
Abbatis electio 108. 109
Abbatiſſa de Berchig. 172. 173
Abbatiſſæ cuiuſdam impudicitia. 219
Abbendio abbas. 85
Abdias in obſequio Achab 278. 297. 307. 350. centum Prophetas pauit in perſecutione Iezabel ibid.
Abel, Abbas. 110
Abiathar amotus ſacerdotio cur 327. 328
Abraham cancellarius. 212
B. Abundi Dominus. 222
Abyron ſchiſmaticus qualiter punitus. 306
Achab, Rex impius 405. reprobus. 407
Achab & Iezabelis domus à Deo deleta cur. 335
Achileidos liber. 60
Achitophel 274.293.332
Abſalonis cōſiliarius. 274. Iudæ proditoris figura. 194
Actus Apoſtolorum 282. à quo ſcripti. 286
Adalbero Remorum Archiepiſcopus 4.6.9.11.15.16.17.19.21.22.24.25.26.28.29.37.38.39 40.41.42.43.45.46.47 51.54.63
Adalbero perfidiæ ac infidelitatis erga Regem accuſatus 26.27. ſe purgat qualiter 27
Adalbero Verdunenſis Epiſcopus. 19.22.59.66
Adalberti Scolaſtici Epitaphiū 35.
Adam Abbas de Pueſchā. 364
Adelais imperatrix, ſemper Auguſta 3.7.34.44.57.69.70 regnorum mater. 57

Adelemus Archid. Dorſeiæ. 96
Adeletia filia Aufridi Vicecomitis. 174.176.177
Adelitia de Valoniis. 125
Ademarus Monachus Lemouicenſis. 75.79
Adonibezech. 302
Adrianus Papa 82.83.84.85.86. 88.89.90.91.92.93.94.95. 96.100.101.102.103.109
Adrianus ſpurius Archidiaconi cuiuſdam. 101
Adrianus Clericus Hungarus 556
S. Acadmundi Abbas, 224.310
Æalredus de Cerda. 232
S. Ædmundus. 321. S. Ægidius vrbs. 411. 412
S. Ægidij Comes 418
Ægyptiarum ollæ & allia 333. 334.358.366.661
Ætnandus Clericus. 571
Agaue filium pro vitulo immolauit. 449
Aggæus Propheta. 284
Aifredus Vvigornenſis Epiſcopus. 97
Ailvvardus Archiep. 87
Airardus. 3.6.21
Airardus abbas. 15.41
Alanus de N. 88
Alanus de Furnellis. 161
Alanus de Vvidua. 148.149
Albanenſis Epiſcopus. 415
Albanum captum à Papa 276. 277
Albinus S. R. E. Presbyter Cardinalis. 607
Albericus Comes. 84
Albericus, Eccleſiæ Lond. vir. 90
Albericus Apoſtolicæ ſedis in Anglia legatus. 177. 180
Albericus Bononienſis Legiſperitus. 548
Albericus Remenſis. 279
Albertus Presbyter Cardinalis. 406. 507
Albertus S.R.E. Cancellarius. 571.575.626.627
Albertus Antipapa. 117
Albreda de Treſ. Gord. 174. 176.179
Albertus Mimatenſis Epiſcopus. 543
Alemania & Allemanni. 414. 415.420
Alexander Malabeſtia. 93
Alexander de Draitona. 105
Alexander Papa 107. 109. 110. 111.113.120.127.128.172.173. 174.194.195.200. 201,202. 203.207.208.209. 210.211. 212.213.214.215.218.220.221 234.542.570.580
Alexander præponendus Octauiano in Papatu, quibus de cauſis 116. 117. a ſaniori parte electus. 126.127. & ſeqq. ab Eccleſia Gallicana & Anglicana receptus. 141
Altari ſeruientes de altari viuere debent. 538
Altiſſiodorenſis Epiſcopus. 205
Alto-villare, abbatia. 42.662
Aluardus clericus. 575

S. Amandus, Abbatia. 237.682
Ambaſia. 479
Ambianenſis Epiſcop. 650.672
Ambianenſis communia, de ſanguine iudicabat olim. 615
Ambly. 93.94
Ambresbienſe Monaſteriũ. 220
S. Ambroſius Bituricenſis, abbatia. 601.622. 707
Amicitia vera quænam. 437
Amicitiæ quatuor potiſſimum rebus conciliantur, & quænam illæ ſunt. 644
Amicitiæ veteres Epiſtolis nouis reuireſcunt. 673
Amicorũ omnia cõmunia. 164
Amicis nihil melius à Deo mortalibus conceſſum. 21
Ampulla tyriaca probatiſſima plena. 613
Anacharſis Schyta. 303
Ancona, Comitatus S. Petro donatus ab Othone Imp. 74
Andegauis. 217.318.320
Andegauum. 222
Andegauẽſis Comitatus in hominio Regũ Franciæ. 417.453
Andreas acolytus. 89
Andreas Clericus de Lenhã. 262
S. Andreæ de Rũg. Eccleſia. 185
Angli potatione inſignes apud exteras nationes. 169
Anglici. 577
Anglicana Eccleſia 369.371. 381.387.425.434. 435.438
Anglicana Eccleſia, ex mandato Regis conuocata. 138. 139
Anglorum Rex 98.112.116.120. 135.136.137.138.150.190. 224. 237.249.379
Anglorum Rex excommunicatus ab Archiep. Cantuar. 253
S. Amianus Aurelianenſis, Canonia. 597
Anicienſis Epiſcopus. 550. Canonicus quidam. 551
Animæ fidelium defunctorum precibus & obligationibus iuuantur. 538
Animalia Ezechielis pennata, quid myſticè deſignent. 526
Annus vnus ex pluribus quomodo fiat. 164
Annulus Epiſcopalis. 111
Anſelmus Archiep. Cantuar. bis pro iuſtitia exulans. 397.479 eius laus. 357
Anſidiamus Exonienſis. 181
Antiſſiodorum. 468
Apimanicum. 69
Apocaly. 282. à quo ſcripta. 286
Apolloni⁹ Philoſ. 279.286.287
Apoſtolicus, Papa, *l'Apoſtole* veteribus Gallis. 138.381.484
Appellationes ab Epiſcopis ad Papam, 82.83. 84.85. 86.88. 89.90.92.93.94. 95.96.100. 101.102.103.107.109.110.111. 120.168.172.173.174.194.195. 200.201.202. 203. 207.208. 209.210.211.212.213.214. 215. 220.221.234.271
Appellationum ius. 252
Apuliæ ducatus. 255
Aquiſcinctum, Abbatia. 683.702
Aquitania 51.387

Aquitaniæ ducatus in hominio Regum Franciæ 417.453
Aquitanorũ cõſuetudines. 314
Archa Dei captiuata cur. 407
Atchidiaconus in poſſeſſionem mittere ſolitus Presbyteros. 84
Archidiaconi, quale genus hominum. 244
Ariſtippi philoſophi qualitates. 340
Arnulphus Epiſcop. Remenſis 70.75.76.77
Arnulphus Decanus Brugenſis. 696.697
Arragones. 583
Arroaſiæ Abbas. 112
Aſinetum. 61
Aſſeſſores Principis. 205
Aſtrologis num credendũ. 372
B. Athanaſius qualis ſcriptor. 327
Atrebatenſis Epiſcopus 650. 652.672
Atteſtationis forma. 106
Auaritia æquitatem ac leges euertit. 386
Aufridus Vicecomes. 174
S. Auguſtinus Regulariũ pater. 600 627.643
B. Auguſtinus Anglorum Apoſtolus 463.497
S. Auguſtini Monaſterium 503 & C. electi eius enormitates ibid. & 504
S. Auguſtini Abbatia. 196
S. Auitus Aurelianenſis, Abbatia. 597
Aurelia celebris vrbs Galliæ. 76
Aurelianenſis aër. 580
Aurelianenſium plerique verè aurei. 593
Auri proprietates 246. 247. charitatis ſymbolum. 247
Aurilacenſis Abbas, 6. 16.21. 33.40
Aurilacenſis Eccleſia S. Gerardi. 75
Aurilacenſe cœnobium. 41
Aurilacenſes docti. 135
Auſimum Comitatus S. Petro donatus ab Othone Imp. 74
Auxiliis mutuis conſtant omnia. 164
Auxitanus Archiep. 478
Ayardus Abbas. 29
Azaelis velocitas. 338
Azo Terdonenſis Abbas. 4
Azo Deruenſis Abbas. 37
Azo Monachus. 441

B

Baculi cypreſſini munus. 700.701.702
Baiocenſis Epiſcopus 245. 356. 584
Baiocenſium vrbs. 134
Balaam, & Balaamitæ 369.409 423
Bald. ob relictam vxorem excommunicatus. 51
Baldevvinus ſacerdos. 207
Baldevvinus Archidiaconus Exonienſis. 228.339.420
Baldevvinus Archid. Norvvverb. 380

Digitized by Google

Baldevvimus Norvvic. 110
Baldevvinus de valle darii. 449
Bamb. Presbyter. 85.
Baptiſmus per laïcum deficiẽte ſacerdote. 534. 535
Baptiſmi forma quæ & qualis 534. 535. 536. & ſeqq.
Baronienſis ſchiſmaticus. 370
Bartholomæus Exonienſis Epiſcopus 412. 452. 466. 470. 486. 501. 502. 503. 509. 511
Bartholomæus Turonenſis Archiepiſcopus. 561. 562
S. Bartholomæus Nouiomenſis, Abbatia 551. 553. 554. 555. 559. 570. 575. 594. 618
Baſculi. 583
Baſilius Imperator Orthodoxus. 50
S. Baſolus. 3
Baſſenuilla. 460
S. Bauo, Abbatia. 695
Beatrix Duciſſa. 13. 26. 29. 30. 49
Becleſti Eccleſia. 92
Belgica ſecunda, quæ modo Remorum 320
Bellouacenſis Epiſcopus. 45
Bellus-mons. 340. 577. 638
Benadab fœdus quale. 346
Benè dicendi ſtudium cum ſtudio benè viuendi conjungendum. 20
Benedictus ſanctę Romanę Eccleſiæ acolytus. 604. 620
Benedictus de Dingeham. 233. Ioannis Saresb. calumniator. 234
S. Benedictus. 32. 194. 627
S. Benedicti Abbas. 569
S. Benedicti Pariſienſis Eccleſia. 593. eiuſque forma diſſimilis ab aliis. 594
Benedictio Epiſcopalis. 45
Benedictio moriẽtis Archiep. Cant. Regi Anglię tranſmiſſa. 121
Beneficiorum collatio per Epiſcopum illis quos ordinauit in Presbyteros aut Diaconos. 540. 541
Beneficus quinam. 565. 679
Beneuentum, Beneuentana terra, Beneuentanus Princeps 69. 392. 415
Beneuolus quis. 679
Benno Presbyter Cardinalis. 79
Berengarius. 84. 85
Bernardus de Grandimonte 453. 637. 638
Bernardus Monachus. 41
Berterus Cameracenſis Archidiaconus. 604. 611. 686. 687
Berterus Abbas S. Euurtii Aurelianenſis. 680. 706
S. Bertinus. 199. 202. 203. 214
S. Bertini Abbatia. 672. 677. 682. 696. 697
S. Bertini Monachi. 202. 203. 214. 115
Bethleem adoleſcens Hungarus. 556. in Eccleſia S. Genouefæ Pariſ. ſepultus ibid.

Digitized by Google

Bibliotheca Gerberti. 20
Bieria. 654
Birotus. 696
Bituricæ,vrbs. 417
Bituríenſes. 478
Blandiniacenſes fratres. 44.48
Blandratenſis Comes. 412
Blandratum 412. 415
Bleſenſis Comitatus 178
Bleſenſe caſtrum. 479
Bobienſe Cœnobium. 5.8.37
Bobienſes fratres. 737
Boetii libri de Aſtrologia. 4. de Trinitate. 156
Bolonia. 194
Boltefordi Eccleſia 93
Bonefacius Italiæ Marchio. 413
Bonifilius Gerundenſis Epiſcopus. 9
Bonihomines, 521.530
Bononienſium auditoria. 579
Borellus Marchio. 33.51
Boſo. 103.104
Boſo Comes. 2
Boſo quidam ſocius Vv. Archid. 182
Boſo Cancellarius. 197.199 204
Boſo Presbyter Cardinalis. 516
Boxeli Abbas. 151
Bradeleiæ Eccleſia. 82
Branthomienſe monaſterium. 79
Bredenai. 676
Brennus dux Senonum 380
Briſac Germanus, Rhenani littoris. 18
Britannia maior. 577
Britannia minor. 608. 609. 634
Britonellus. 351
Britones, extremi hominum. 251
Britones Alpini & ſub-Alpini. 190
Britones Anglo reſtituti, qua lege. 453
Brouingus. 1
Bublio, 58
Bullarum adulterinarum crimen. 691
Burdinus Antipapa. 117

C

Cadomum. 502
Cain primus homicida occiſus. 250. 302
Cala, *Chelles*. 651
Calices argentei. 147
Calcoenſis Abbas. 104
Calixtus Papa, 110. 117
Calmiciaca cors. 70
Camerinus Comitatus. 70.
Campanorum Comes. 417.418
Cancellarius Papę. 571.575 626. 627
Cancellarius Regis Francorum. 589
Cancellarius Angliæ. 159.200. 207.328
Candelabrum aureum ſeptem lampadarum. 387
Canonici non aſſiduè manſionarij in Eccleſia ſua qualiter

puniri debent. 538
Canonici num in Epiſcopatibus ferendi, vel ab eis amouendi. 660.661
Canonici regulares vtrum Monaſticum habitum ſuſcipere poſſint. 529
Canonici regularies ſub regula beati Auguſtini 530. vnde ſic dicti ibid.
Canonici ſeculares. 581
Canonici ſeculares S. Mariæ Bleſenſis in regulares commutati. 603
Cantica Canticorum 281. à quo ſcripta. 284
Cantor Lincol. Eccleſiæ 109
Canutus nobilis vir de Dacia. 648
Canutus Danorum Rex. 647
Cãtuariẽſis archiepiſcopus primas Angliȩ & apoſtolicæ Sedis Legatus. 303.372. 378 386.256.261. 267. 293. vi. Thomas Cant. arch.
Cantuarienſis Eccleſia prima Britanniarum ſedes. 370.395 396. 462 .479. 487. caput Anglici regni. 113.114
Cantus-merulæ Prior. 207
Capellanus, idem qui & Parochus ſiue Rector Eccleſiæ. 593.594
Capitula quædam publicè condemnata Veziliaci per Archiep. Cantuar. 254
Caprimontis obſidio. 47
Carnotis, vrbs. 62
Carnotum. 478
Carnotenſis electus 412. regi Franc. perfamiliaris. 418
Carnotenſis electus alter. 566. 617.
Carnotenſis Eccleſiæ authoritas. 557.558
Caro hoſtis animæ quomodo debellanda. 655.656
Carolus Dux. 28. 47.52.53. 54.55.57.59
Caroli Ducis controuerſia aduerſus Diedericum Epiſcopum Metenſem. 12. 13
Caroli-locus, abbatia, 588
Cartuſia. 414
Cartuſienſis Prior. 413
Caſſandra Troiana. 438
Caſſiodori liber de numero librorum ſacrȩ ſcripturæ. 280. 282
Caſtri-lucium. 28
Caſtrum Nantonis. 590
Caſtrum Radulphi. 268.259
Caſtrum Theodorici. 266
Caſulæ ſericæ. 557
Cathalaunenſes. 70
Cauſȩ duȩ quas homines affectuoſiſſimè tuentur, libertas & religio. 327
Cellenſis Abbas. 154.156. 164. 165.168.188.206.
Celeſtinus Papa 670.678.679
Celtici. 577.
Cenomanenſis comitatus in dominio Regum Franciæ. 417.453
Centones Virgilii & Homeri. 279.280
Ceruiſia. 449

Digitized by Google

Cham inhumanus in parentem. 352
Chanaam perpetua ſeruitute damnatus cur. 250.302
Chananeorum gens tota perpetua ſeruitute damnata cur 352. vnde nomen contraxerunt ibid.
Charitas, Religionis pars præcipua. 17
Charitas per aurum deſignata. 247
Charitas cohiberi non poteſt. 370
Charitas fortis vt mors. 423. nullis aquis extingui poteſt. 419
Charitas omnium virtutum princeps. 442
Charitas in ramis debilitata, plerumque manet in radice. 475
Charitate nihil honeſtius, cur 552. nihil fortius. 569
Charitas, vrbs, Prioratus. 567. 568.569.595
Cherubin Propitiatorii. 251
Chinonenſe colloquium. 251. 252. 254
Chore ſchiſmaticus qualiter punitus. 306
Chriſmatis venditio condemnata. 149
Chriſopolis. 415
Chriſtianiſſimus Rex, abſolutè pro Rege Francorum. 374. 375.383.409.417
Chriſtina quædam mulier conſolata ſuper morte filii ſui. 557
Chriſtus cur non à Romanis cultus vt Deus, referente de eo Tiberio ad Senatum. 498. 499
Ciceſtrenſis Comitatus. 92
Cinguli militaris honor. 380
S. Cirici Abbatiſſa. 582. Sanctimoniales. 582
Ciſtercium. 522
Ciſtercienſis Abbas. 413. 419. 485.628.670.664.693
Ciſtercienſis ordinis laus. 523. 630
Ciſtercienſes Monachi. 574
Clarauallis. 267.606
Claræualenſis Abbas. 628. 663.414.485
Claremontenſis Epiſcopus. 535
Clarendona, 328.371
Claromar. 693
Clericæ Eccleſia. 100
Clerici continentes eſſe debent. 144.145.146
Clerici de Ambly. 94
Cluniacenſis Abbas. 545
Cluniacenſes. 193.194
Cluſinus Abbas. 303
Coggeshalæ Eccleſia. 85. 86
Colloquium Cardinalium & Domini Cantuarienſis Archiep. 390
Colloquium Regis Franciæ, & Comitis Flandriæ. 471
Colloquium Regum Franc. & Angl.

Angl. inter Bleſenſe caſtrum & Ambaſiam. 479
Colloquium Chinonenſe: vide Chinonenſe
Colonia, . 40.46.324
Colonienſis ſchiſmaticus. 302. 308.324.325.342.347
Columbæ proprietates. 522. Spiritui ſancto conuenientes, cur. 523
S. Columbæ Senonenſis Eccleſia. 349.359
S. Columbanus. 2.37.58
S. Columbani Abbatia 3. poſſeſſiones. 5
Comitatus Octo S. ſedi Romanæ per Otonem ob amorem Gerberti Papæ donati. 70. 74
Comites mundani iuris præſules. 446
Compendiacum palatium 28. 46.62
Compendienſis Eccleſia, Abbatia & Monachi. 602
Concilium Lateranenſe. 540
Concordia principum difficile rumpitur. 24
Concubinæ, laqueus & pedica animarum. 539
Connubia legitima qualiter celebranda. 177
Cono Italicus Marchio. 37
Cono dux. 43
Conſcientiæ innocentis teſtimonium quanti momenti. 184
Conſeranenſis electus. 552
Conſtantienſis Epiſcopus. 353.354.367.368
Conſtantinopolis. 392
Conſtantinus. 63.71
Conſtantinus magnus. 73
Conſtantinus Imp. Orthodoxus. 50
Conſtãtinus Scholaſticus Floriacenſis. 38.42
Conſtantius clericus. 671
Conſuetudo praua de ſecundis auxiliis. 117
Conſuetudines auitæ quæ & quales in Anglia. 254. condemnatæ publicè per Cantuar. Archiep. 254
Conſuetudines malę à Thoma Cantuar. emendatæ in Archiepiſcopatu. 117
Continentiæ votum ſacris ordinibus aut expreſſum aut inſertum. 144.145
de Continentia Clericorum quid ſtatuant Canones, 146
Controuerſia inter Carolum ducem & Diedericum Epiſcopum Metenſem: vide Diedericus.
Controuerſia inter Archiep. Turon. & Dolenſes Clericos: vide Dolenſes.
Controuerſiæ ſuper Eccleſiis, Monaſteriis, Abbatiis diuerſis, coram Epiſcopis. 82. 83. 84. 85. 86. 88. 89. 90. 92.

Digitized by Google

93. 94. 95. 96. 100. 101. 102. 103. 106. 109. 110. 111. 118. 120. 125. 126. 152. 167. 172. 173. 174. 195. 200. 201. 202. &c. vide Appellationes.
Conuentus, *Aſſemblee, Parlement.* 28. 40
Conuentus Principum & Epiſcoporum. 609
Conuentus Epiſcoporum & Baronum in Anglia. 211
Conuentus Cantuarienſis Eccleſiæ. 395. 462. 474
Corbeia vrbs. 330. 573
Corbeienſis ſeu Corbienſis Eccleſia. 573
Corbeienſis Abbatia. 679
Cornubia. 162. 163
Coronatio Regis Angliæ. 106
Coterelli. 583
Cremonę rebellio contra Teutonicum Imp. 255
S. Crucis Aurelianenſis Eccleſia. 546. 576. 614. 616
S. Crucis Aurelianenſis Decanus & Capitulum. 614. ſcholar. magiſter. 616
Cubicularij Principis. 205
Curiales vnde dicti. 692
Cuſai Arachites. 266. 274. Conſiliatius Abſalon. 278. 297. 307

D

DAcia. 631. 635. 648
Dani. 642
Daniel in Babylone claruit. 278. 297. 307. 356. in lacum leonum detruſus. 379
Danielis liber qualis. 281. & à quo ſcriptus. 284
Danorum Rex. 379. 380. 647
Danorum glorioſa ac fœlix potentia, qua Gallias olim inuaſerunt. 642. 643. 647
Dathan ſchiſmaticus qualiter punitus. 306
Dauid à facie Saulis peregrinans redire compulſus in Iudeam. 263
Deboræ vaticinium. 224
Decania. 406
Decimæ 96. 185. 202. 221. 222. 676
Decretum electionis Silueſtri ſecundi Papæ. 73
Delphica menſa. 287
Demoſthenis Philoſophi liber de remediis oculorum. 4. 58
Deo & Mammonæ nemo ſimul ſeruire poteſt. 326
Deruenſis abbas. 37
Deuteronomium 281. à quo ſcriptum. 283
Diabolus quomodo debellandus. 655
Dianſius, Confeſſor, ad quem præliaturi confugiunt. 252. 253
Decetenſis Archidiaconus. 301
Diedericus Epiſcopus Meten-

ſis.13.15.28. eius controuerſia contra Carolum ducem. 12.13
Dinannum. 623
S. Dionyſius. 6
S. Dionyſius Pariſienſis, Abbatia. 627.636.679.689
S. Dionyſij cœnobium. 64
S. Dionyſij Hierarchia à quo tranſlata. 322.393
Diſſentio Principum, interitus regnorum. 24
Ditmarus ſcriptor grauiſſimus. 79
Diuinio vrbs. 606
Diuortij celebratio. 175. 176. 177
Doeth Idumæus 274. 293. 335
Dolenſis Archiepiſcopus in Britannia. 611
Dolenſium controuerſia contra Turonenſem Archiepiſcopum, 560. 562. 584. 608. 610.611.612.633
Domni - Martini Comes. 668
Dordiniguum. 43
Dorobernia. 463
Douræ Eccleſia. 212
Droco, Monachus de Longoponte. 574
Duacum. 694.696
Dudo. 46
Dunelmenſis Epiſcopus. 99
Duricordium prouincia. 320. 321

E

Eboracenſis Archiepiſcopus legatus Scotiæ. 308
Eboracenſe Capitulum. 499
Ebrardus Noruvic. Epiſcopus. 209
Ecbertus Abbas Turonenſis. 20.36.39.43
Ecbertus Treuerenſis Archiepiſcopus. 5.9.17.32.34.46.48 49.50
Eccleſia, nauis piſcatoris. 167
Eccleſia Catholica vna, toto orbe diffuſa 39.538. 653.
Eccleſiaſtes 281. à quo ſcriptus 284
Eccleſiaſticus 281. à quo ſcriptus. 285
Ecennanius Palatinus Monachus. 8
S. Edmundi Abbas 224. 310. vide Ædmundi.
Effigehami Eccleſia. 101
Egidia. 385. 421. vide, Robertus filius Egidiæ.
Egidius Rothomagenſis Archidiaconus. 471
S. Egidius, vrbs: vide Ægidius.
Electio Romani Pontificis Alexandri. 126.127. & ſeqq.
Electio Paſtoris in Eccleſia liberè celebranda. 128

Digitized by Google

Electio Decani. 590
Electio Abbatis. 559.662
Electio Epiſcopalis. 507. 513. 514.517
Electionis forma. 76. 77. 161
in Electione Epiſcoporum quatuor requiſita, & quænam illa ſunt 651. vide Eligere infra
Eleemoſynarius Regis. 555
Eleemoſynarum corrogatio pro renouandis Eccleſiis combuſtis. 544.545
Elias ab Achab & Iezabele perſecutus. 332.356
Elienſis Epiſcopus 103.104
Eligendi Abbatis forma. 108. 109
Eligendi Paſtoris libertas à Rege peti ſolita. 120
Emmanuel Abbas. 697
Engelbertus Prior de Valle Sancti Petri. 257.258
Epiphanius Conſtantię Cypri Epiſcopus. 283
Epiſcopalis electio; vide Electio.
Epiſtolæ Pauli quot 282. & à quo ſcriptæ. 286
Epiſtolæ Canonicæ quot 282. & à quibus ſcriptæ. 286
Epitaphia quędam. 35
Epitho. 3
Eques ſeruiens. 155
Equi pulchra laus. 626. 682
Eraclius Cæſarienſis Archiepiſcopus. 579
Eremiticæ vitæ laus. 655. 656
Ernaldus de Diuiſis 83. 88
Ernulfus. 103
Eſdræ libri 281. à quo conſcripti. 285
Eſſentia quid in Deo. 322
Eſter, vide Heſter.
Eua per aſtutiam ſerpentis decepta. 531
Euangelium Mathei, Marci, Lucæ, Ioannis. 281
Eucharus. 10
Eudo Comes. 269
Eugenius Papa. 101.102.127.213. 221.348.466
S. Euurtius Aureliæ, Abbatia, 532,549.550.551.585.595.622 680. combuſta per Stephanum renouata. 544.545. laudata pluribus de cauſis. 576
Exaltatio omnis, genus ſuperbiæ. 43
Excommunicatio, 167. gladius S. Spiritus Epiſcopis commiſſus. 13
Excommunicatio in Regem Angl. & ſuos. 253
Excommunicatio in malefactores Eccleſiæ Cantuarienſis. 303

Google

Excommunicatio in P.R.F.& appellatio ab ea. 542
Excommunicatis non communicandum. 7
Exodus 281. a quo ſcriptus. 283
Exonienſis Epiſcopus. 238. 248.270.299.325.399
Experentia rerum magiſtra. 442
Ezechias diuinis vacans libros multos ſacræ ſcripturæ compegit in vnum volumen. 283. 284.
Ezechielis Prophetia. 281

F

FAnum comitatus S.Petro donatus ab Othone Imp. 74
Federicus Imperator ſchiſmaticus 307.324. vide, Teutonicus Imperator.
Fidelitatis ſacramentum. 569
Fides nuſquam tuta. 5.55
Fides, Religionis pars præcipua. 17
Fides ſine operibus mortua 316.465.
Fides contempta veriſſimum argumentum fidei 312.
Fides Petri nunquam deficiet. 567.
Firmitas-Milonis. 648
Flagellum omne patienti prodeſt. 230
Flandrenſes. 375
Flandria 482. interdicto ſubiecta. 682.
Flandriæ Comes 237.375.410. 417.573.609.615
Floriacenſe Cœnobium. 32. 76
Floriacenſes fratres. 43
Folmarus. 46
Fons Ebraudi. 411
Formica pigrorum magiſtra 668
Foſſabrum, Comitatus S. Petro donatus ab Othone Imp. 74
Franci. 217.253
Francia quondam à Danis vaſtata 641.642. 643.647
Francia omnium mitiſſima & ciuiliſſima nationum. 372
Francorum Rex 217. 225.244 253.268. 346. 359. 348. Chriſtianiſſimus. 349. 359. 374.375. 417.453.
Francorum Rex Thomę Cantuar. exulis patronus. 255
Francorum regnum fidele ſemper Eccleſiæ Rom. in omni perſecutione. 563.605. 608. 609.610.633.
Fridericus dux. 22.23
Friderici Ducis Epitaphium. 35
Frodoberti reliquiæ. 191
Froilæ Eccleſia. 152.153.
Fromandus. 267
Fulco quidam nuncius. 271
Fulco magiſter Scholarum S. Crucis Aurelianenſis. 616

Fulco Abbas S. Germani Pariſienſis 682
Fulehani Eccleſia 106. 107
Fulgeniæ, 268

G

Gabaonitæ. 335
eorum fœdus cum Iſraelitis. 353
Gad Propheta. 263
Galaad quid ſignificet. 243
Galardum. 583
Galdonis cors. 11
Galli ſobrii. 170
Gallia Belgica Celticaque. 577 578
Gallicana Eccleſia 116.141.244 300.309.366.383
Galterus Albanenſis Epiſcopus. 404
Galterus de Inſula 222.223.254
Galterus Roſenſis Epiſcopus. 428.
Galterus Cantor Sareſberię. 391.
Galterus Clericus Domini Remenſis. 318
Gamaliel. 283
Garnandus Aurelianenſis. 671
M. Gaufridus. 186.313.443
M Gaufridus Ioanni de Sareſb. coëxul menſes octo 321
Gaufridus Comes. 322
Gaufridus Cantor. 391
Gaufridus Archid. Cantuar. 501.
Gaufridus Lond. Archid. 177.
Gaufridus de ſancto Aedmũdo 222.224.233.310.
Gaufridus Antiſſiodorenſis 414
Gaufridus ſacerdos. 92
Gauterius Canonicus S. Rufi. 91.92.
Gauterius Conuentrenſis Epiſcopus. 95.108
Geneſis liber 281. à quo ſcriptus. 283
S Genouefa virgo qualiter mundũ ſpreuit 659.660. nũmum ęreum titulo crucis inſignem collo geſtabat. 660
S Genouefę Pariſienſis Eccleſia 563. in monte 587.659. 675. 680. 989.. regali ope & opere cõſtructa 641. à Normandis combuſta 641.642. 643.646. 647 per Stephanum eius Abbatem renouata. 557. 640. 641. 642. 643.644.646.647. Epicopo Pariſienſi nullo modo ſubiecta. 689
Geraldus Abbas Auriliacenſis. 6.161.33 40
Geraldus confeſſor canonizatus. 693.694.700. Syluæ maioris fundator. 698.
Gerardus. 1
Gerbertus, S. Columbani Abbas 3.5. 53. Bobienſis Cænobii. 5. 37. 53. Scholeris 65.

Remorum Epiſcop.68.70. 75.Archiepiſ.Rauennas 75. Papa 68. 69. electus fauente Othone Imp. Siluesterque dictus.73.74.75.& ſeqq.
Gerberti purgatio ob controuerſiam inter Diedericum & Carolum à ſe deſcriptam 15.eius Bibliotheca. 20
Gerberti libellus de Numerorum diuiſione. 71. 72
Gerberti epiſtolę quales 79. eius vita 75.76
Gereberdus Monachus 26
Gerebertus Epiſcopus Terdonenſis. 1.2
Germanus Antiſſiodorenſis. 657.660
S Germanus de Pratis, Pariſ. Abbatia.636.667.669.670. 673.681.682.689.
Getuaſ. Archid. Pariſienſis 261.
Geſilbertus Comes. 46
Gibenuinus Epiſcopus Laudunenſis. 28
Gibuinus. 70
Giezi lepra. 663.693
G lbertus. 352.354
Gilebertus Hunford. Epiſcopus. 96.106.194
Gillebertus Abbas Toleceſtrię. 178.
Girardus Cellerarius Norvvicenſis. 438
M. Girardus 305.323.341.347. 490.
Girardus Monachus. 681
Giſalbertus Abbas. 4
M Giſlebertus. 354
Giſlebertus Canonicus. 636
Giſorcium. 390
Gladius Spiritus ſancti commiſſus Epiſcopis. 13
Gladius Petri. 488
Gladius Comitum & officialium Regis. 446
Gladius materialis Imp.ac Regum, ſpiritualis Papæ. 128
Glouceſtrenſis Abbas. 104
Gobtherus. 29
Gocilus obſes. 28
Godefridus 19.22. inter Pares præcipuus. 23
Godefridus S. Satyri Abbas. 554.572.573. 585. 602.636
Godefridus Comes. 28.29.47. 61
Godefridi milites. 19
Godreuilla. 586
Godricus. 380
Gofridus Epiſcopus Verdunenſis.47.
Gold.Comes. 33
Gothica terra vaſtata. 585
Gothorum barbaries. 584
Grandis-mons, & eius laus.453. 524.525
Grandimontani. 411. 453
Grandimontenſis ordinis laus 521.522.& ſeqq.

Digitized by Google

Grandimentenſes Clerici 601. 617. 628.
Grandimontenſes, boni homines dicti. 521. 530. cur. ibid. vitales ibid.
Grandimontenſes quidam ad Ciſtercienſem ordinem promoti, num reuerti debeant 521. 522. & ſeqq.
Grandimontenſium Clericorum plaga & confuſio. 630. 636. 637. 638.
Gratia quid, & vnde dicta. 421
Gratianus cardinalis S. R. E. 558
Gratianus Notarius Domini Papæ 508.
Gratianus vnde dictus. 485. 486.
Gregorius quidam Preſbyter 92
B. Gregorius Anglicanæ Eccleſiæ fundator.
Gregorii Patris ſancti laus. 526.
Grimoaldus Epiſcopus Lemouicenſis. 79
Griphon. 3
Gualterus Abbas. 29
Gualterus Miles, 31
Gualterus de Inſula 334. 338. vide Galterus ſuprà
Guarinus Abbas. 521
Guarnerius Abbas. 6
Guaſconia. 478
Guaulterius Prior à Prioratu propter culpam amotus. 123
Guido Catalaunenſis Epiſcopus. 231
Guido Clericus 572
Guido Cremenſis, 415
Guido Comes de Planderada, 130
Guido Sueſſonicus Comes 18
Guido Sueſſonicus Epiſcopus. 46
Guigæ Eccleſia. 172
Guilielmus. 99
Guillelmus Brito. 368 424
Guillelmus Sub-prior. 350
Guillelmus Subprior Cantuar. vide Vvillelmus.
Guillelmus Papienſis. 387. 412 magnanimus, & fidelis in cauſa Eccleſiæ Rom. coram Frederico Papiæ. 392
Guillelmus Archiep. Cantúar. 397.
Guillelmus Senonenſis Archiepiſcopus. 498. 517

H

HAidonis Caſtellum. 22
Hainaum. 28
Haldenus Præſbiter. 221 222
Haltonæ Eccleſia. 82
Hamelinus Abbas Glouceſtr. 194.
Hardingi filius. 182. 183
Hecilo. 42
Heduorum ſalinarium. 351
Heli qualiter filios corripuit 327

327
Helias Staford. Archid. 82
Heliſæus. 290
Hemma Regina 34. 44. 47. 53. 59. 64
Henham Eccleſia. 85
Henricus dux 28. 30. 34. 47. 64
Henricus Comes 278. 375. 392. 412. 413.
Henricus tyrannus Regem ſe facere volens. 8. 16. reip. hoſtis. 18
Henricus primus Rex Anglorum. 110
Henricus Stephani Regis ſucceſſor. 211
Henricus Rex Angliæ. 501. Dux Norm. & Aquit. & Comes Andeg. ibid. 502
Henricus filius Anglorum Regis, Comes Andegauenſis ac Cenomanenſis. 417. 453
Henricus II. Catholicus Princeps Rex Anglorum. 174. 592
Henricus Imp. depoſitus ac excommunicatus à Gregorio VII. cur, 369
Henricus Aurelianenſis Epiſcopus. 622
Henricus electus Bajocenſis. 236. 241. Epiſcopus. 356
Henricus Campanorum Comes. 417. 418
Henricus de Eſſexa. 253
Henricus Eboracenſis Archiepiſcopus. 85. 111
Henricus de Hameledona. 171
Henricus de Londonia. 106
Henricus Syluanectenſis Epiſcopus. 597. 599
Henricus Vvintonienſis. 432
Heraldus Abbas. 40
Herbertus Biſuntinus. 596
Heribertus Tricaſſinus Comes 6. 23. 28. 29. 40. 42. 43. 45. 47. 57. 58
Hermannus. 22
Heruæus Clericus 596. ſubdiaconus. ibid.
Heruæus de Monte-mirabili. 471 8
Heruæus de Rochis. 593
Heſter liber 281. à quo ſcriptus 284
Hidilo Presbyter. 49
Hieronymus Eccleſiæ Catholicæ doctor. 279. 281
Hieroſolymitana expeditio. 459
Hieroſolymorum Rex. 471
Hieruſalem euerſa miniſterio Romanorum. 445
Hieruſalem à Turcis deuaſtata. 10
Hieruſalem, baſilica Seſſoriani Palatij. 78. 377
Hieruſalem cæleſtis 13. 445. 579

ZZzz

Hilarius qualis ſcriptor. 323
Hilarius Ciceſtrenſis Epiſcopus. 96.106.114.211
Hildegardis oracula. 348
Honeſtum omni vtili admiſcendum. 20
Hoſpitalis fratres 296. & eorum malitia. 187.188
Hubaldus Hoſtienſis Epiſcopus. 508
Hubertus Epiſcopi Syluanectenſis Capellanus. 599
Hugo Gerberti familiaris. 5
Hugo Abbas. 85
Hugo Abbi-Comes. 6.16
Hugo Marchio. 37
Hugo Dux. 23.28.29
Hugo Rex Francorum 49.50.51.66.75
Hugo Comes Angl. 170
Hugo Dunelmenſis Epiſcopus 499.
Hugo de Douera. 159. 214. 215
Hugo de Nouaria. 607
Hugo Archidiaconus Lond. 84.90
Hugo Lond. Sacerdos. 107. 108
Hugo Aurelianenſis Clericus Bononiam à Stephano S. Euurtij Abbate miſſus. 548
Hugo de ſancto Claro excommunicatus à Thoma Cantuarienſi Archiepiſc. 253
Hugo Clementis, Pariſienſis Decanus. 590.688
Hugo Canonicus S. Genoueſæ Pariſienſis. 673
Hugo Aurelianenſis Epiſcopus. 705
Hugo Abbas ſancti Ædmundi. 440
Hugo Abbas S. Bartholomæi Nouiomenſis. 551. 553. 554. 555.559.575.594.618
Hugo Abbas S. Dionyſij Pariſienſis. 679
Hugo Abbas S. Ioannis Sueſſionenſis. 577.600
Hugo Abbas S. Vincentij Syluanectenſis. 619
Hugo officialis, Abbatiſſæ cuiuſdam conſuetudinem habere ſolitus. 219
Hugo de Gant. 460
Hugo Tuſcus. 69
Hugonis cuiuſdam qui à mortuis reſurrexerat, miracula. 704
M. Hunfridus. 245
Hungari. 384
Hungariæ Rex. 556
Huntfredus. 85
Hur Caldeorum, quid ſignificet. 619

I

IAbes, quid ſignificet. 243
Iacinthus, lapis, quid deſignet. 247. & vnde di-

ctus ibid.
Iacobus Clericus Hungarus 556
Iacobus Monachus. 170. 171
S. Iacobi Archiepiſcopus. 379
Ieremiæ Prophetia 281. Lamentationes. ibid. à quo ſcriptæ. 283
Iezabel quid ſignificet. 265
Igelbertus de Valle ſancti Petri 456
Ignorantia facti quænam excuſabilis, & quæ non. 561
Immiza. 6.8
Imperium miſtum. 615
Impœnitentes abſolui non poſſunt, nequidem à Papa. 388
Importunus quinam. 565
Ingelheim palatium. 52
Ingratitudinis vitium quàm odibile. 398
Ingratus quinam dicendus. 659
Inobedientiæ crimen. 487
Innocentius Papa. 117. 124. 603
Inſulæ Caſtellanus. 683
Interdictum in terra Comitis Flandriç factum. 683
Inuidia mater & fomes detractionis. 652
S. Ioannes arguens Herodem, quodnam officium geſſerit. 327.332
Ioannes Papa. 5.77
Ioannes de Sareſberia. 83.96. 124.126.140.accuſatus apud Regem Angl. 189. 204. indignationem eius incurrit. 204. 206. idque Lexouienſis Epiſcopi operâ. 210. exul cur 210,212.223.229.230.232. 236.237.258.259.reconciliare ſe nititur per amicos. 237. 242. qualiter 243.388. & eius cauſa qualis 245. 275. in Angliam redit 480. 481. Synodum Cantuar. celebrat abſente Archiep. 481. eius liber de nugis Curialium. 165
Ioannes Canonicus. 619
Ioannes Monachus. 105
Ioannes Aurelianenſis. 575
Ioannes Decanus Aurelianenſis interfectus. 532.533. 566
Ioannes Aurelianenſis Domini Papæ ſcriptor. 580
Ioannes Clericus Aurelianenſis. 546.614
Ioannes Carnotenſis Epiſcopus. 580
Ioannes Pictauienſis Epiſcopus. 409. 410. 458. 485. 492.552.581.584
Ioannes Sagienſis Archidiaconus. 471
Ioannes S. Genouefæ Canonicus. 602

Digitized by Google

Ioannes Abbas ſanctæ Genoueſæ Pariſiis, Stephani ſucceſſor. 662.680.689
Ioannes Lexouienſis, ſimoniachus. 149
Ioannes Monachus de S. Satyro. 571
M. Ioannes Sarracenus. 321
Ioannes Ioichet Clericus Epiſcopi Vvintonienſis. 94.95
Ioannes Theſaurar. Eborac, 105.189.216
Ioannes Prior Norvvicenſis. 436
Ioannes Scor. Cardinalis. 198
Ioannes Paul. Cardinalis. 198
Ioannes Cumanus. 303
Ioannes de Meneford. à Decanatu depoſitus. 303.306
Ioannes de Oxenofor. 253,261.271.349.401.482.
Ioannes Theſaurarius Cantuarienſis. 104
Ioannes de Tilebia. 445
Ioannes Neapolitanus. 255
Ioannes Diaconus. 73
S. Ioannes Sueſſionenſis, Abbatia 577.600. Canonia ibid. 624.660
S. Ioannes de Beulei, Abbatia. 499
Iob. 281. à quo ſcriptus. 285
Iocelinus vide Ioſſelinus infrà
Ionathas exul cum Dauide. 266
Iordanus Fantaſma Clericus Epiſcopi Vvintonienſis. 94.95
Iordanus Prior Acreuſiç. 209
Iordanus Presbyter. 167
Iordanus Saresb. Eccleſiæ Theſaurarius. 152.153
Iordanus Subprior Leunenenſis. 163
Iordanis tranſitus. 264
Ioſeph in aula Pharaonis. 278.297.307.356
Ioſephi Hiſpani liber de Numeris. 6.9
Ioſſelinus Epiſcopus Sarısberienſis. 187.190
Ioſſelinus de Batolio. 299
Ioſſelinus de Baillot excommunicatus. 253
Ioſſelinus Rar. Epiſc. 211
Ioſſelinus Cancellarius Cicceſtrenſis. 391
Ioſue liber 281. à quo ſcriptus. 283
Iotho Turonenſis Archiepiſcopus. 552
Iperienſis electus. 303
Iſaiæ prophetia 281. à quo ſcripta. 283.284
Iſimbardus. 1
Itali à fidelitate Federici Imp. abſoluti per Papam, cur 368.369

Iubilæus num à Iudeis celebratus. 451
Iudas Domini ſui proditor.14. 294.ab eo non codemnatus cur. 329.
Iudęi cur perdiderunt locum & gentem 395.476.
Iudicum liber 281. à quo ſcriptus. 283.
Iudithæ liber 281. à quo ſcriptus.285.
Iulii Cæſaris hiſtoria. 4
Iuramentum præſtari ſolitum in eccleſia Lincol. ab his qui ordinabantur. 147
Iuramenta ab Epiſcopis exigi ſolita per Regem Angl. 376.
Iuſtitia in quo conſiſtat. 405.
Inueniacum oppidum. 48
Iuuenum error venialis, quando. 539
Iuſtitia hominum qualiter à diuina differat. 131

L.

LAbor triumphum glorioſiorem efficit. 190
Lacrimæ quę ſuper mortuos funduntur, inanes.673
Lacrimæ beatę Magdalenæ. 656. qualiter imitandæ. 657
Lambinus Morinenſis Epiſcopus. 677
B. Lanfrancus Cantuar. Archiep. 226
Latona, vrbs. 249
Lauden ſis Epic. Eccleſi a. 4
Laudunum ciuitas,260.Regi Francorum ſurrepta per Carolum Ducem. 12
Laudunenſis Epiſcopus. 12 43.44.à propria ſede excluſus. 45
Laudunenſis vrbis obſidio.60
Laudunenſe Capitulum. 653
M. Laurentius. 376.426
Laurentius Canonicus Remēſis. 269
Leges telis aranearum comparatæ. 303
Legionenſis Epiſcopus. 555
Legitimi tantum olim ad Eccleſiaſticas dignitates promoti. 589.590
Leuitica tribus, Sacerdotii figura. 327.328
Leuiticus 281. à quo ſcriptus. 283.
Lexouienſis Epiſcopus. 124. 252
Lexouienſes eloquentes. 153.
Lexouienſium vrbs. 134
Liæ fecunditas. 24
Liberi ex effuſa concupiſcentia geniti, ab omnis hereditatis beneficio excluſi. 175. 176
Liberorum fauore Principes etiam inceſtui parcunt. 180
Libertas vbi. 522
Librorum veteris & noui Teſtāenti numerus & authores. 2792.80.281.&ſeqq.
Liddenſis Epiſcopus. 579
Lignum ſcientiæ. 385
Ligures. 577

Liſleſhulæ Abbas. 112.115.
Liſtreuele. 672
Litefredus. 1
Lites coram Epiſcopis 82. 83. 84.85. 86. 88.90.92. 93.94. 95.96. 100. 101. 102. 103. 106. 107. 109. 110. 111.118.120.125. 126.143.152.167.172.173.174. 195. 200.201.202. &c. vide Appellationes
Locuſtis quinam ſimiles. 315.
M. Lumbardus Romanæ Eccleſiæ Diaconus. 457
Lombardi 412. 413. 415. 420
Londenſis Archiepiſcopus 587.588.613.629.641.645.
Londonienſis Epiſcopus primus in Anglia ſcidit vnitatem Eccleſiæ. 294. excommunicatus. 398
Longus pons, 574
Loth in Sodomis.278.297.307
Lotharingi. 253
Lotharienſes. 14.33
Lotharienſe regnum 12.16 .27 30.62.
Lotharius Rex Francorum 14.22.24.27
Lotharii Regis exequiæ. 33. dies mortis 34. epitaphiũ35.
Lucy. 239.253.
Luciliburgus, caſtrum. 47
Lucius ſummus Pontifex.589. 590.595.605.608.409.
Lucius Cardinalis. 615
Ludouicus Rex Francorum. 33.41.47.
Ludouicus Francorum Rex Philippi 11 pater 634
Ludouicus Philippi ſecundi Regis Francorũ filius.all 703
Lugdunenſis prima G iarũ ſedes. 584
Lugdunenſis Archiepiſcopus Eccleſiæ ſuæ ac ciuitati reſtitutus. 392
Lupitus Barchinonenſis. 9.

M

Mabila de Francheuilla. 175.176. & ſeqq.
Maceriæ, *Maiſieres,* 43.
Machabæi martyres. 326.327
Machabeorum libri 281. a quo ſcripti. 285
Magdalena tribus ex cauſis, ſeu pro tribus perſonis fleuit, & quęnam illæ ſunt. 656. 657
Magdunum. 598
Maginulfus Antipapa. 117
Magiſtratus Eccleſiæ Cantuarienſis. 478
Maiolus Cluniacenſis Abbas 32.36.39.
Mala non facienda vt proueniant bona. 388
Malachias. 284
Malachim libri. 281. à quo ſcripti. 283
Malchus quid ſignificet. 488
Malorum quando præcipuè meminiſſe iuuat. 190
Manaſſes Aurelianenſis Epiſcopus.604

Mandata Romanæ Eccleſiæ intranſgreſſibilia. 540
Manerius, vnde ſic dictus. 423
Manerius pudicitiæ Sanctimonialium de S. Cirico hoſtis 582
Manilij Aſtrologia. 58
Marcellus Monachus. 681
Mareſcalchus. 506
Margareta Euangelica. 525
S. Maria Bleſenſis 580. Canonia ibid. & 603. Abbatia. 603. in regularem de ſeculari commutata, quando ibid.
S. Mariæ Eboracenſis Monaſterium. 136
Mariç Magdalenæ ſilentium. 524
Mariſiacum. 614. 685
Marſi Comitatus. 69
Marthæ miniſterium. 524
Martinus de Vvaltham. 167. 168
S. Martini Turonenſis Decanus. 544. 545. Eccleſia. 674
S. Martini Tornacenſis Eccleſia. 702. 703
Martyrium & miracula Thomæ Cantuarienſis Archiepiſcopi. 493. 494. & ſeqq.
Mathæus Præcentor Senonenſis. 205
Mathildis Comitiſſa. 23
Matrimonium conſenſus efficit. 179
Matrimonium Subdiaconis ac Diaconis interdictum. 143. 144
Matrona flumen Galliæ. 23
Mauricius Pariſienſis Epiſcopus. 534. 535
Mauricius Pangorenſis Epiſcopus 120. ab Epiſcopatu expulſus à Rege Vvaliæ cur. 128
Mauricius Londonienſis Epiſcopus. 88
Maurienenſis Comes. 412. 414
S. Maxentij Abbas. 261
Medelecenſis Abbas. 30. 33
S. Medardi Abbas. 259
Mediolanum reædificatum ab Italis. 369
Meldenſis Communia excommunicata. 580
Melior Cardinalis. 612. 683
Memoriæ Sanctorum. 253
Menſa Solis in ſabulo quid. 279. 286. 287
Meritona. 101
Meritonç Prior. 239
Meritonenſes fratres. 101. 102. 118. 444
Merlini vaticinia. 268. 269. oracula. 463
Metæ, vrbs. 31
Michael Laudauenſis Epiſcopus. 218
Michael Laudunenſis Decanus in Pariſienſem Decanum electus. 653

Michael Clericus Hungarus 556
Milo Morinorum Epiſcopus, 86.111
Mimatenſis Epiſcopus. 543
Mintonæ Prior. 128
Monachum in turba ſeculari verſari periculoſum. 157
Monachi S. Auguſtini. 197 199.200
Monachi de Malum. 194.
Monachi de N. 184.
Monachi Cantuar. Eccleſiæ. 212
Monachi de Croiſlenda. 221
Monachi de Meſſa. 118
Monachis ad vitam diſtrictionem tranſire licitum. 528
Moniales de Giſnis. 110
Mons Dei 258.453.456.
Mons Falconis. 47
Mons-Ferrandi. 303
Mons-fortis. 253
Mons S. Michaelis in fine Armorico. 270
Mons mirabilis in pago Carnotenſi. 452.471
Mons Terdonenſis 50
Mons Virginis Genoueſæ 587
Montis-feracis Marchio. 412
Morinenſis Eccleſia. 111
Morinẽſis Epiſcopus. 290. 348. 677
Morum ruina miſerabilior, quam nummorum. 193
Moſomum, opp. 26.43.
Moyſes viuendi forma in Hebræis dedit 643
Multiloquium in Eccleſia, peccatum. 528
Mundus hoſtis animæ, quomodo debellandus. 655.656
Mundi figura velut vmbra pertranſit. 235.
Munus ab obſequio, & munus à manu. 564
Muri vrbium ſancti & inuiolabiles. 540
Murmurantia tuia ſuper terrã 671

N

Naaman Syrus à lepra curatus 290. miniſterio Heliſæi. 306
Naboth innocens interfectus 405
Nabuchodonozoris Regis ſtatua. 45
Naue princeps filiorum Amon quid ſignficet. 243
Nauis Petri ſæpe fluctib. colliſa, ſed incaſſum. 324
Narbonenſis Eccleſia. 584
Neapolitanus Prior. 548
Neontonienſis Eccleſia. 110
Neophitus Abbas. 4
Neuelo Sueſſionenſis Epiſcopus 624.648.
M Nicolaus 233.234.312. 437.
Nicolaus de Monte Rothomagenſi 337
Nicolaus Vicecomes Eſſexiæ. 446

Digitized by Google

446
Nicolaus Prior S. Bartholomæi Nouiomenſis. 570
Nicolaus de Sigillo. 224
Nicolaus S. Mariæ Bleſenſis Abbas. 603
Nicolaus Archidiac. Dunelm. 213
Nicolaus de Monte ſancti Hilarij. 224
Nicolaus Xenodochus Rothomagenſis. 256
S. Nigaſij Abbas. 492
M. Nigellus. 440
Nithardus Abbas. 30. 33
Nitriæ rigor 654. antiqui Monachi. 657
Niuernenſis Comes. 459
Niuernenſis Epiſcopus. 474. 478
Nobé, vicus. 335
Noradini errores. 415
Nores. 642
Normani ciuitates & oppida Franciæ vaſtarunt. 641. 642. 643
Normania vnde dicta. 642
Normania per Angl. Regem poſſeſſa. 502
Normaniæ ducatus, in hominio Regum Franciæ. 417. 453
Norhamtona. 402
Norvvicenſis Epiſcopus. 185. 217. 260
Norvvicenſis Archidiaconi malitia & dolus. 200
Noſſe ſeipſum, ſumma ſapientia. 478
Notegarius ſeu Notgerius Epiſcopus Leodienſis 11. 12. 18. 19. 22. 31
Nouaria, 607
Nouiomagus. 40
Nouiomenſes Canonici. 413
Nouiomum. 617
de Nugis Curialium liber Io. Sar. 165
Numa Pompilius formam viuendi Romanis tradidit. 643
Numerorum liber 281. à quo ſcriptus. 283

O

Obededom arcam Domini recipiens, omnis benedictionis expertus fructum. 359
Obedientiæ virtus quibus finibus debeat limitari. 353. 354
Octauianus antipapa, qui & Victor 113. 116. 128. 129. 130. 132. 141
Octauianus hæreſiarcha. 409
Octauianus Hoſtienſis Epiſcopus. 611. 681
Odo. 29
M. Odo. 425. 450
Odo Clericus. 594. 596
Odo Prior Cantuarienſis. 513
Odo Paſtor Eccleſiæ de Cille-

Digitized by Google

ham. 214.215.216
Odo Pariſienſis Epiſcopus. 694
Orbaci. 3
Organa. 33
Oſbertus clericus. 83. 171
M. Oſbertus de Franceſham. 351.427
Oſbertus Preſbiter. 209
Osbertus Eboracenſis Archidiaconus. 201. 202. 203. 211
Oſidæ virginis Eccleſia. 109. 110
Oſmundus de Sax. 220
Otho Imperator Auguſtus. 1.2. 4.5. 9. 10.18.19. 34. 40. 41.42.68.69.73
Otho Imp. octo comitatus pro amore Silueſtri ſecundi S.Petro obtulit & donauit. 70.74
Othonis Imperatoris Epitaphium. 35
Otho Comes filius Theobaldi.6.23.28.29.40. 42. 43. 45. 47.58.62
Otho ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconus Cardinalis in Aquitaniæ partes, ad quid 387. à via Domini receſſit. 410
Ouſſia quid propriè. 322
OyVvallenſium Rex. 120

P

PAlatini quinam. 446
Palefridus, *palefroy*. 624. 682
Papa principis Apoſtolorum vicarius. 167
Papæ eligendi forma vetus. 128.129
Papia vrbs. 17.381
Papienſe conuenticulum. 127. 129
Parabolæ Salomonis à quibus compilatæ & ſcriptæ. 284. 285.286
Paralypomenon. 281
Pares Franciæ. 23
Parium Franciæ officium. 35
Paris Archidiaconus. 185
Pariſienſis Eccleſia nobile membrum Regni Francorum. 590
Pariſienſis ciuitas laudata propter doctrinam 635
Pariſienſes ſcholç. 588
Pariſius, ciuitas 61. 291. 490. 560.562.588.604. 609. 616. 622.624.
Paſchalis Papa. 117
Paſtoris liber quis & qualis. 281
Paſtores increpare debent errantes, non ſilere, cur.

407
Paſtorum abſentia quanta mala procuret Eccleſiis Chriſti. 192. 195
in Patria nobilitari, iucundum. 229
Paulmiacum. 271
S. Paulus ſub Nerone trucidatus. 332
S. Pauli epiſtolæ. 281. 282. 286
S. Pauli Monaſterium. 24
B. Pauli Lond. Eccleſia. 107. 110
Pauperes Regij. 555
Pax regnorum vera, quę 112. 113
Pax conceſſa omnibus qui de Anglia exierant propter Thomam Cantuar. Archiep. 501. 502
Peccatum non peccatum niſi voluntarium. 658
in Peccato perſeuerantes abſolui non poſſunt. 345
Pentateucus quos libros contineat. 281. & à quo ſcriptus. 283
Peregrinatio S. Iacobi 555
Perſorenſis Abbas. 365
Peruigilia ſeu pernoctationes in Sanctorum memoriis. 253
Petroaldus Monachus 2. 6.
Petrus Abbas. 68
Petrus Abbas ſancti Remigij. 480
Petrus Patriarcha. 565
Petrus Regis Franc. frater. 418
Petrus Canonicus S. Genouefæ. 587. 588. 613. 629. in Epiſcopum promotus & conſecratus. 641
Petrus de Dacia Sanctæ. Genouefæ Canonicus. 631. 639
Petrus Tuſculanus Epiſcopus. 563. 583
Petrus Claremontenſis Epiſcopus. 534. 535
Petrus Clericus Nouiomenſis. 570
Petrus Aurelianenſis Epiſcocopus. 696
Petrus ſcriptor. 370. 447
Petrus de Tautona. 161
Petrus de valle. 597
Petrus S. Gryſogoni Presbiter Cardinalis. 566
S. Petrus ſub Nerone martyrium paſſus. 332
S. Petrus virorum, Aureliæ, Abbatia. 576
S. Petrus puellarum, item, ibidem. 576
S. Petri & Pauli Apoſtolorum

Eccleſia Pariſiis. 641. 642. vide, S. Genoueſę Eccleſia.
S. Petri miracula. 567. 601
Pharao in aquis ſubmerſus. 250. 251. 302
Philippus II. Francorum Rex 542. 603. 608. 609. 611. peregrinus in terra ſancta. 633. 638
Philippus de Bellomonte. 638
Philippus Abbas. 114
M. Philippus exul. 275
Philippus Flandrenſium Comes. 417
Philippus de Danteheia. 210
Philoſophia ſola curis vnicum remedium. 21
Phoroneus Græcis viuendi formam tradidit. 643
Pictaui Regi Franc. iurant ſe nullam cum Angl. Rege facturos pacem abſque conſilio ſuo. 417. 418. reformant eam, qua lege 418. expugnantur ab eo dum verba concordiæ tractarent. 418. 419
Pictaui Anglo reſtituti qua conditione. 453
Pictauia. 217. 378
Pictauia per Angliæ Regem infeſtata. 418. 419. 426
Pictauienſis Comitatus per Anglum poſſeſſus. 453
Pictauienſis Epiſcopus. 261. 291. 314. 342. 375. 378. 389
Pictauienſes. 418. 419
Pictauorum vrbs. 134
Pigmentariorum mos. 132. 133
Pilatus præſes, ſub quo condemnatus Chriſtus. 329. 330
Pinciacenſis Præpoſitus. 617
Piſaurium, Comitatus S. Petro donatus ab Othone Imp. 74
Pittacus Mitilenæus. 287
Planctus Eccleſiæ Aurelianenſis ſuper interfectione Ioannis Decani, propoſitus Senonis in Concilio Epiſcoporum. 532. 566
Plinton. Prior. 183
Plumbum Anglicum. 642. 643. 644
Plumbum Propheticum. 644
Pons Monachorum, monaſterium. 545
Pontifices à ponte dicti. 684
Pontiniacum. 253. 522
Pontiniacenſes. 521. 583
Pontiſſara. 472
Populus paſtore deſtitutus quomodo gerere ſe debeat. 119. 120
Porta Veneris, Valeſia dicta. 279

Digitized by Google

Portuenſis Epiſcopus. 558
Poteſtatibus ſuperioribus anima omnis ſubiecta. 184
Prębendarum redditus qualiter expendi debent. 539
Præbendarum Pariſienſium annualia. 649.650
Prælatorum ſolicitudo quænam eſſe debet. 563
Præſcriptiones ad quid inductæ 538
Preſtehiani Eccleſia 89
Principianum monaſterium 4
Principis Chriſtiani virtus 136
gloria 138
Prittelevvellæ Prior 93
Monachi 97
Prophetæ veteris teſtamenti quot libris expleantur 281
Pruliacenſis Abbas 650
Pſalmorum liber 281
àquo ſcriptus. 283.285

Q

QVæſtores Sacri Palatij. 205
Quarrus, vnde dictus. 696
S. Quintinus. 704

R

RAchelis pulcritudo. 524
Radingienſis Abbas. 201
Rad. Nanſellus. 89
M. Radulphus. 406.424
M. Radulphus Lexouienſis. 429
M. Radulphus de Bellomonte. 340
Radulphus de Arundel Monachus Cantuarienſis. 422
Radulphus Niger. 275.289
Radulphus Cantuar. Archiep. 110
Radulphus Dunelmēſis Epiſ. 212
Radulphus de Fara. 343
Radulphus Prior Vvigornenſis. 361
Radulphus Dicetenſis Archidiaconus. 301
Radulphus Rotundus. 167
Radulphus Externeus. 105
Radulphus Laudanenſis Archidiaconus. 218. 219.468. 471
Radulphus de Vvingram. 431
Rag. de Sancto Vvallerico. 84
Raginaldus de Lidecumba. 220
Raginaldus Archidiaconus Sareſb. 470
Raginaldus Aurelianenſis Eccleſiæ Archipresbyter. 621
Raginaldus Cancellarius, pro Archiepiſcopo Colonienſi ſe gerens, damnatus. 130
Raginaldus Colonienſis Archiepiſcopus. 372
Raginaldus Perſor. Abbas. 194
M. Raimundus. 292.377
Raimundus Pictauienſis Eccle-

ſiæ Cancellarius. 317.393
Raimundus AurelianenſisAbbas. 40.42
Raimundus Prior S. Genoueſæ Pariſienſis. 583. 606. 614
RaimundusMonachus Aurilacenſis. 20
Raimundus Monachus excõmunicatus. 601
Rainaudus Monachus. 7.58
Rainerus Abbas. 32
Rainerus Francigena. 2
Rainherius. 29
Ranulphus deBroc excommunicatus. 370 391. 424
M. R.Redonenſis. 227
M. Reginaldus. 390
Reginaldus ſchiſmaticus 324
Reginaldus de Curtenay. 501
Reginacenſis Eccleſia. 253
Regnaldus Sareſberienſis Archidiaconus 352
Regnum diuiſum deſolatur 113
Regum hiſtoria à quibus ſcripta. 281.283
Reinfredus clericus. 163
Reinfredi filius B. 183
Reinharius Comes. 28
Reliquiæ ſanctorum quorundam. 191
RemenſisEccleſia regni caput. 71.
Remenſis ſedes inter alias Eccleſias Gallicanas eminens. 634. propter diſciplinam commendata. 634. 635
Remenſis curia Clericis diuerſorum populorum abundabat olim. 577
Remi, prouincia Duricordium olim. 320
Remorum vrbs. 9. 10. 16. 42. 59. 70. 572. 574
in Remenſi vrbe ſeditio. 375. qualiter ſedata. ibid.
Remigius Monachus Treuirenſis. 60.65.66
S. Remigius, 6. 10. Francorum Apoſtolus. 33. 375
S. Remigii Abbas. 231.237. 239. 279
B.Remigii res. 348
B. Remigii Monaſterium. 267
Renierus. 29.40.42
Renierus clericus, fornicator. 146
Rhamnus in Regem ſublimatus. 275
Rhetoricæ artis figura quædam à Gerberto edita. 42
Rhodanuſia Sidonii. 585.
Rhotardus Cameracenſis. 51
Richardus Diaconus. 574
Richardus clericus. 89
Richardus Comes Denoniæ. 161

Richardus Londonienſis Epiſcopus. 84. 88. 96. 110. 207. 211
Richardus de Dractona. 185
Richardus Lichefeldenſis. 82
Richardus de Humas. 417
Richardus de Ambli. 93. 94. 96. 221
Richardus Prior de Douura. 425
Richardus Io. Sareſb. frater. 230. 242. 272
Richardus de Aneſtia. 174. 179. 180. & ſeqq.
Richardus miles, Dominus de Vvichelenia. 202
Richardus de Luci. 239. excommunicatus à Cantuar. Archiep. 253
M. Richardus Conſtantienſis Archidiaconus. 357
Richardus Archidiaconus Pictauienſis. 240. excommunicatus à Thoma Cant. Archiep. 253
Richard. Pictauienſ. Archidiaconus 501. in Epiſcopum Vvinton. electus. 507. 508. 509. 510
Richardus Cantuar. Eccleſiæ Monachus, Prior Douerenſis. 512. in Archiep. Cantuar. electus. 513. 514 518
Richardus Regis Angliæ filius, Aquitaniæ dux. 417. 418. 453
Ripatoria Abbatia. 606
Rithmachia, ludi genus. 421
M. Robertus. 554
Robertus Abbas. 63. 64. 70
Robertus Sacerdos. 93. 96
Robertus Comes. 258
Robertus filius Egidiæ. 232. 246. 304. 385. 421
Robertus Sacriſta. 473. 479
Robertus filius Epiſc. Laudauenſis. 218
Robertus Lincolnienſis Epiſcopus. 106
Robertus Baton. Epiſcopus. 210
Robertus de Limeſcia. 433
Robertus Comes de Baſſenuilla. 460
Robertus Vvnegotus. 96
Robertus vice-Archidiaconus Cantuarienſis. 425
Robertus Decanus Eboracenſis. 499
Robertus Monachus Nouiomenſis. 594

Robertus de Monte-forti. 253
Robertus Aurelianenſis Domini Papæ ſcriptor. 593
Robertus Palatinus. 17
Robertus Clementis. 590
Robertus Archidiaconus de Surr. 398. 433
Robertus Pontiniacenſium Prior. 521
Robertus Comes, Archiep. Remenſis frater. 375
Robertus Abbas S. Euurtii Aurelianenſis. 549
Robertus Exonienſis Epiſc. 211
Robertus Rex Francorum. 70. 76. 79
Rodericus. 65. 66
Rodulphus. 1
Roffenſis Eccleſia. 185
Rogerius Presbyter. 93
Rogerius Presbyter de Guiga. 172. 173
Rogerius le Brun. 106
Rogerius de Pichevverda. 84. 85
Rogerius Eboracēſis Archiep. 88. 135. 499
Rogerius de Sideberia. 231
Rogerus Vvigornenſis Epiſcopus. 503
Rogerus Eborac. Archid. 215
Rollandus nobilis vir de Dinãno. 623
Rollandus pro Papâ iumentatus extra vrbem Ro. 128. 129
Rollandus hoſtis Eccleſiæ & Imperii. 316
Romana Eccleſia capiti omnium Eccleſiarum à Deo præfecta, ad quid. 212
Romana Eccleſia, communis omnium mater. 589
Romana Eccl. ſalus omnium Eccleſ. poſt Deum. 511
Romana Eccleſia, totius Sacerdotii Principatus. 382
Romana Eccleſia miſericordiæ ſimul ac iudicii iudex 658
Romatricus mons. 34
Romulfus Abbas Senonenſis. 52
Rotfridus Abbas. 69
Rothomagenſis Decanus. 582
Rothomagenſis Archiep. 246. 252
Rothomagus. 30. 482
B. Ruffi Eccleſia. 102
S. Ruffi Abbatia ſub regula D. Auguſtini. 530
Rumiliacēſe Monaſterium. 85. 86. 87
Rumiliacum. 85
Rupenſis Epiſcopus. 644
Ruth liber. 281. à quo ſcriptus. 283

S

SAgienſis Epiſcopus. 252
Sagum lineum. 6
Salarium argenteum Abbati Cellenſi

Cellenſi pro munere miſſum 555.
Salavvæ Eccleſia. 95
Salicoſæ Monachi. 599
M. Salomon Clericus, Anglus. 645
Salomon qualiter mulierem calumniatricem condemnauit. 329
Salomonis ingratitudo quomodo punita. 251
B. Samſon. 270
S. Samſonis Aurelianenſis Eccleſia. 546
Samuelis libri 281. 283
Sancta Sanctorum. 382
Sanctimoniales de Sancto Cirico. 582
Sanduuicus portus in Anglia. 482
B. Sannæ reliquiæ. 191
Sapientię liber 281. à quo ſcriptus. 285
Saresberienſis Epiſcopus. 366
Saresberienſis Eccleſia orbata ſuo ſole. 236. 242
Saresberienſes optimi Cantores. 166
Sarneium, Abbatia 652. 664
Sarquocelli Abbas. 609
Sathanas in Angelum lucis ſe quandoque transformat. 531.
Sathanas quando potiſſimum amplius ſæuiat. 472. 476
Sathanas num jam ſolutus, completis illis mille annis quibus erat ſoluendus. 581
Satanaca villa. 48. 54
S. Satyrus, vrbs, Abbatia. 544. 554. 565. 571. 572. 573. 585. 601 602. 630. 636
Saulus, qui & Paulus. 251
Saxones. 46
Saxonia 41. 415
Scarponna, caſtellum. 22
Schiſma quale crimen. 306
Schiſmatici primi qualiter puniti. 306
Scholæ clauſtrales à ſecularibus diſtinctæ Pariſijs. 588
Scholarum Magiſtri 291. 298. 377. 426. 616
Scholarum regimen in Epiſcopalibus ciuitatibus. 94. 95
Scotiæ Rex. 413
Scriniarij Papæ. 203
Scrutinium. 139
Scutagium, tributi genus. 217
Secuſia, vrbs, Brixienſium caput. 414. 415
Senior, *ſeigneur*, 27. 46. 47. 55. 65. 70
Senarum vrbs à quibus condita, & vnde dicta. 380
Senogallia, Comitatus, S. Petro donatus ab Othone Imp. 74

Digitized by Google

Senonæ vrbs 233.359.388.472 473.532
Senones idem. 360
Senones Romã cœperũt olim. 205
Senonenſis præcentor. 291
Septimaniæ crudeles & efferi mores. 584
Sepulchrum Ieſu Chriſti glorioſum. 11
Sergius Papa Silueſtri ſecundi ſucceſſor. 78
Sigifridus Comes. 28
Sigifredus Comitis filius. 23
Sigillum Othonis Imperatoris. 74
Signaculum aureum fidei & deuotionis inſigne. 246. 247
Siguinus, Archiepiſcopus Senonenſis. 49
Silueſter Abbas S. Auguſtini. 195
M. Silueſter Theſaurarius Lexouienſis. 358
Silueſtri ſecundi Papæ electio 73. vita 75.76
Simon Senonenſis Archidiaconus. 482
Simon Prior Prumni. 156
Simon Prior de monte Dei. 456
Simon ſcholarnm magiſter. 577
M. Simon Lupellus. 363
Simonis labes ac nubes. 563. 564. commercium. 663. prauitas. 686
Simoniacæ quædam prauitates. 148.149
Sixtus. 10
Sofredus Cardinalis. 666
Sol in Apolline cultus. 287
Solis menſa quæ. 287
Solon vnus e ſeptem ſapientibus. 287
Sorenſis Abbas. 108
Sors omnia verſat. 6
Sociacum, in Epiſcopatu Carnotenſi. 617.618
Sphæræ confectio. 60.65
Spinogilum. 604
Spiritus ſanctus columbę comparatus cur. 522.523
Spoletinus Comitatus. 70
Sponſa, nondum coniux. 176
Stephanus Rex Angl. 200. 211.449
Stephanus de Mureto primus Grandimontenſium magiſter. 530
Stephanus Romanæ Eccleſiæ Diaconus. 18
Stephanus Grandimontenſium Prior. 628
Stephanus S. Euurcii Aureliæ Abbas. 532.534.535. poſtea S. Genouefæ Pariſienſis 521. 563. 606. 636. 641. demum Epiſcopus Tornacenſis. 541. 662. 669. 678. 685. 699. 700. ſancti Tho-

Digitized by Google

mæ Cantuar. contemporaneus. 553
Stephanus Diaconus. 33
Stephanus Comes Pictauienſis 418
Stubehani Eccleſia. 106. 107
Studiorum cauſa, num iuſta abſentiæ cauſa in Clericis. 574
Suanus Sacerdos. 207
Subdiaconi continentiam profiteri debent. 143.144
Sueſſio. 418
Sueſſionum vrbs. 252
Sueſſionenſis Epiſcopus iniuſtè damnatus ad debita ſoluenda. 684.685
Sueſſionenſis conuentus. 417. pro pace inter Reges Angl. & Franc. ibid. & 418
Sueſſionicus Epiſcopus. 46
Superpellicium candidum & talare, quid deſignet. 607
Suſanna per Danielem liberata. 329
Sylua maior Abbatia 693. 699.700
Syluę maioris Monaſterium vbi & à quo fundatum. 698
Syluanectæ, arum. 62
Syluanectenſis Epiſcopus. 60. 574.597.599
Symphorianus Clericus de familia Vvil. Ebor. Archiep. 211
Synodus, 48
Synodus Londonienſis. 179

T

Tabernaculum fœderis. 382
Templarij. 267. 296
Templi Magiſter. 472
Templi fratres pro defenſione terræ Ieroſolimitanæ inſtituti. 502
Tentare Deum quid. 372
ex Tentatione Deus profectum elicit. 222. 337
Teſtamentum Thomæ Cantuar. Archiep. 124.125
Teſtamenti veteris ac noui libri, & eorum autores quinam. 279.280.281. & ſeqq.
Teſtium iuramenta in litibus & controuerſiis. 84. 85. & ſeqq. 96
Teutonicus Imp. tyrannus ſchyſmaticus, & hereſiarcha 248.249.277.368. Octauiani fautor aduerſus Alexandrum Papam 127.138. anathemate condemnatus, ac dignitate ſua priuatus. 368.379. 380.410. obſeſſus. 381. congreſſus & in fugam verſus 392. contritus 407.408.420 ſimulat ſe cum Eccleſia Dei pacem facturum. 412. 413
Thales Mileſius. 287
Thebaydis auſteritas. 654

Theobaldus Comes. 6
Theobaldus Bleſenſium Comes. 178.180.217.453.603
Theobaldus Archiep. Cãtuar. 397
Theobaldus Rumeliacenſis Prior. 85
Theocheſbiæ Monachi. 213
Theodericus Dux. 29.48
Theodoricus antipapa. 117
Theodinus Presbyter Cardinalis. 507
Theophania Imperatrix. 8.17. 21.22.23.38.40.41.44.46. 47.52.53.54.
Theophilus Alexandrinus. 283.
Theſaurarius Remenſis. 269
Thietmarus Maguntinus. 55
Thobias Archiep. Londenſis nuntius. 613
Thobiæ liber. 281. à quo ſcriptus. 285
Thomas filius Bernardi excõmunicatus. 253
Thomas Norvvic. 157
Thomas Præpoſitus Cellenſis. 207.221
Thomas Monachus. 155.156. 157.170.
Thomas Monachus S. Bartholomæi Nouiomenſis. 585
Thomas Monachus Rhemenſis. 619
Thomas Cantuarienſis Archiep. 107.112.116.159. 198. 256.261.263. 478 553. ægrotus teſtamento condito tãdem conualuit. 122.124.125. 196. ſententiã excõmunicationis in Regẽ & ſuos fert. 252 253. pro libertate Eccl. exul & proſcriptus ibid. & 428. 432.433.475 Regi Francorũ quàm venerabilis. 255. 374. forma pacis ei expreſſa. 461. in Angliam redit. 479. 480. 482. martyrium patitur, miraculiſque totam Angliam irradiat. 493. 494. & ſeqq. in ſanctorum numero computatur. 498. 499. aſcribitur à Papa. 511
Thomæ Cantuar. dignitates. 332
Tiræ Eccleſia. 86.87, parochia. 87
Toloſa. 134. 583.584. inter Reges Franc. & Ang. controuerſa. 417. de ea quid ſtatutũ. 418
Toloſipetæ. 134
Tornacenſis Epiſcopus Eccleſiæ Remenſis ſuffraganeus. 651
Tornacum. 691.702
Trecæ ciuitas. 606
Trecenſis Cantor. 189
Treueris. 50
Treuerenſium Primas. 30
Treuirenſis Archiepiſcopus. 19.25.26.30
Treuiorum vrbs. 9
Tria. 390
Tricheſtanæ Eccleſia. 209

Triga. 696
Trimegiſtus viuendi formam Ægyptiis dedit. 643
Trinitatis inuocatio in baptiſmate. 536
S.Trinitatis Lond.Eccleſia. 167
Trinſtoch. Abbas. 183
Tulliana opuſcula. 38
Tullianus carcer. 393
Tunica Domini inconſutilis, Eccleſiæ typus. 653
Turonenſis Comitatus per Anglum poſſeſſus. 483
Turonenſis Eccleſia, pupilla regum Franciæ. 560.562.608. vnum è præcipuis membris coronæ Regiæ. 633
Turonenſis Archip. controuerſia contra Dolenſes 560. 562. 584. 608. 610. 611. 612. 633.
Turonium. 29
Turris Euangelica. 261
Turſtinus Acol. 448
Tuſcia. 415
Tuſculanus Epiſcopus ſedis Apoſtolicę Legatus. 582
Tuſculani Epiſcopi mors. 255

V

Valeſia. 279
Vallecurtenſis Abbas. 207
Vallis Darii. 449
Vallis Sancti Petri. 257.592.456
Vana omnia ſub Sole. 188
Vaſconum leuitas. 584
Vbaldi Cardinalis mors. 255
S. Vedaſti Eccleſia in Firmitate Milonis. 648.649
Verdunum 30.49
Verdunenſis vrbs. 32
Verdunenſis Epiſcopatus & Comitatus. 29
Verdunenſium ciuitas imperio Treuerenſis Archiep. ſubiecta. 46
in Verdunenſium vrbem oratio. 35
Verno, vrbs. 217
Veſpaſianus Auguſtus. 343
Veziliacum ſiue Vizeliacum, 253.269.466
Vicedominus Archiepiſcopi Rem. Gall. *Vidame.* 375
Vicena. 582
Victor antipapa. 113.116. 128. 129.130
S.Victor Pariſienſis, Abbatia. 222.561.582
S.Victoris Pariſienſis Eccleſia, quanto dilectionis ac deuotionis affectu proſequuta olim à Potentibus. 649.650
S.Victoris Prior. 298
Victorini Rhetorica. 58
S. Vincentius Syluanectenſis, Abbatia. 597.619.665.
S. Vincentii Abbatia Capuæ. 69
Vinca Domini Soreth. 170
Vini differentiæ quædam. 170
M. Vinifridus Boni. 355
Violentiæ omnis vigor diuturnus eſſe non poteſt. 235
Virdunenſium vrbs à prædoni-

Digitized by Google

bus tuita.28. Vide Verdunum.
Virga paſtoralis. 12.13
Virgines huius ſeculi auro & margaritis gloriari ſolitę. 659
Virginibus ſacris ad diſtrictiorem vitam pergere licitum. 528.529
Virtus honori præferenda. 186
Virtus principum qualiter eluceat. 136
M. Viuianus vrbis Veteris Archidiaconus. 461.467
Viuianus S. R. E. Cardinalis. 578
Vnctio & conſecratio Regalis. 476
Vndeïare puerum, quid. 534
Votum mulieris cuiuſdam, ſe numquam in Eccleſia ſputū emiſſuram, commutatum, qualiter. 528
Vota reddenda. 526. vtrum & qualiter commutari poſſint. 527.528
Vppetonæ Eccleſia. 102
Vrbanus Papa. 117.620
Vriæ ſanguis num imputandus Dauidi. 405
Vrſi-campus, Abbatia. 602. 661
Vſuræ vtrū, & quatenus licitę. 543 condemnatæ. 337
Vvacheringiarum Eccleſia. 93. 96.221
Vvalcalmus Norvvicenſis Arcihdiaconus. 439
VvaldemarusClericus, Danus, in Eccleſia Sanctæ Genoueſæ Pariſiis ſepultus. 646. 647
Vvaldemarus de Selevvic. 642
Vvalia. 631
Vvaliæ Abbates. 114
Vvallenſes barbari & irreligioſi. 120.121
Vvalo pertinax. 11
Vvalterus de Calua. 166
Vvalterus Conuentrenſis Epiſcopus. 89
Vvalterus Roſenſis Epiſcopus. 122.123.124
Vvalterus Eccleſiæ de H. præfectus. 82
Vvalterus Eccleſ. Lond. Sacerdos. 90
Vvaſo, onis. Opp. 31
Vvelcumeſton. Eccleſia. 167
Vveſtmonaſter. Abbas. 194. 195
Vvibertus Antipapa. 117
Vvido Abbas Anderuenſis 17
Vvido vicecomes Lemouicenſis. 79
Vvigornenſis Epiſcopus. 360
S. Vvilfridi de Ripum. Abbas. 499
Vvillegiſus Maguntinus Archiepiſcopus. 10.15
Vvillelmus. 189
Vvillelmus nuncius. 135
Vvillelmus filius Godefridi. 95
Vvillelmus Licheſfeldenſis Eccleſiæ Canonicus. 95

Vvillelmus Abbas de Liſleshula 112.115
Vvillelmus Cardinalis. 424
Vvillelmus de Dacia Abbas. 625.643
Vvillelmus de Saccavilla. 174. 175.176. & ſeqq.
Vvillelmus Cummi. 210
Vvillelmus Prior de Meriton. 443.444
Vvillelmus Eccleſiæ de H. rector. 82
Vvillelmus Bononienſis Legiſperitus. 548
Vvillelmus Clericus Domini Cantuar. 201
Vvillelmus Capellanus Archipiſcopi Cantuar. de mandato Regis captus. 303. 304
Vvillelmus Regis frater. 202
Vvillelmus Norvvic. Epiſcopus. 60.106.208.209.435
Vvillelmus de Sadis Clericus. 161
Vvillelmus Sacerdos. 94
Vvillelmus Abbas. 85
Vvillelmus de Hipra. 214. 216
Vvillelmus de Ner Capellarius Archiep. Cantuar. 139
Vvillelmus Deſturm. 96
Vvillelmus de Ricera. 442
Vvillelmus Subprior Cantua. 465479.4893
Vvillelmus de Haſting. 222
Vvillelmus Archid. Norvvic. 209
Vvillelmus de Nordhalla. 430
Vvillelmus Cantor Eboracenſis. 499
Veillelmus Papienſis, Cardinalis S. Petri ad vincula. 129. 308.372.377
Vvillelmus Brito.: vide Guillelmus.
Vvillelmus Eboracenſis Archiep. 211. Apoſtolicæ ſedis ſententia depoſitus, poſtea reſtitutus. 334
Vvillelmus Comes Vvarennę. 200
Vvillelmus de Bieria. 654
Vvillelmus Carnotenſis miles. 418
Vvillermus Carnotenſis electus. 566.617
Vvillermus quidam iuuenis, 539. Stephani Tornacenſis propinquus. 541.542
Vvillermus Aurelianenſis D. Papæ ſcriptor. 593
Vvillermus Senonenſis Archiepiſcopus, Sedis Apoſtolicæ legatus. 498. 546. 547.550.564.582.
Vvillermus Remenſis Archiepiſcopus. 554.559.560.574. 577. 591.595. 605.607. 616. 617.619.624.625. 650.665. 666.667.670.671.676.677. 682.983. 690. 691.

Vvillelmi Regis Siculi mors. 255
Vvinchelcumbenſis Abbas. 108
VvintonienſisEpiſcopus. 192. 193. 195
Vulpes pilum mutat, non animum. 343
Vxorum deſertores qualiter puniendi. 144.145

X

XEnia. 557.613

Z

ZAcharias Propheta. 184
Zelus Mathathiæ & Phinées, qualis. 668. 705
Zorobabel quid ſignificet. 342

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google